Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

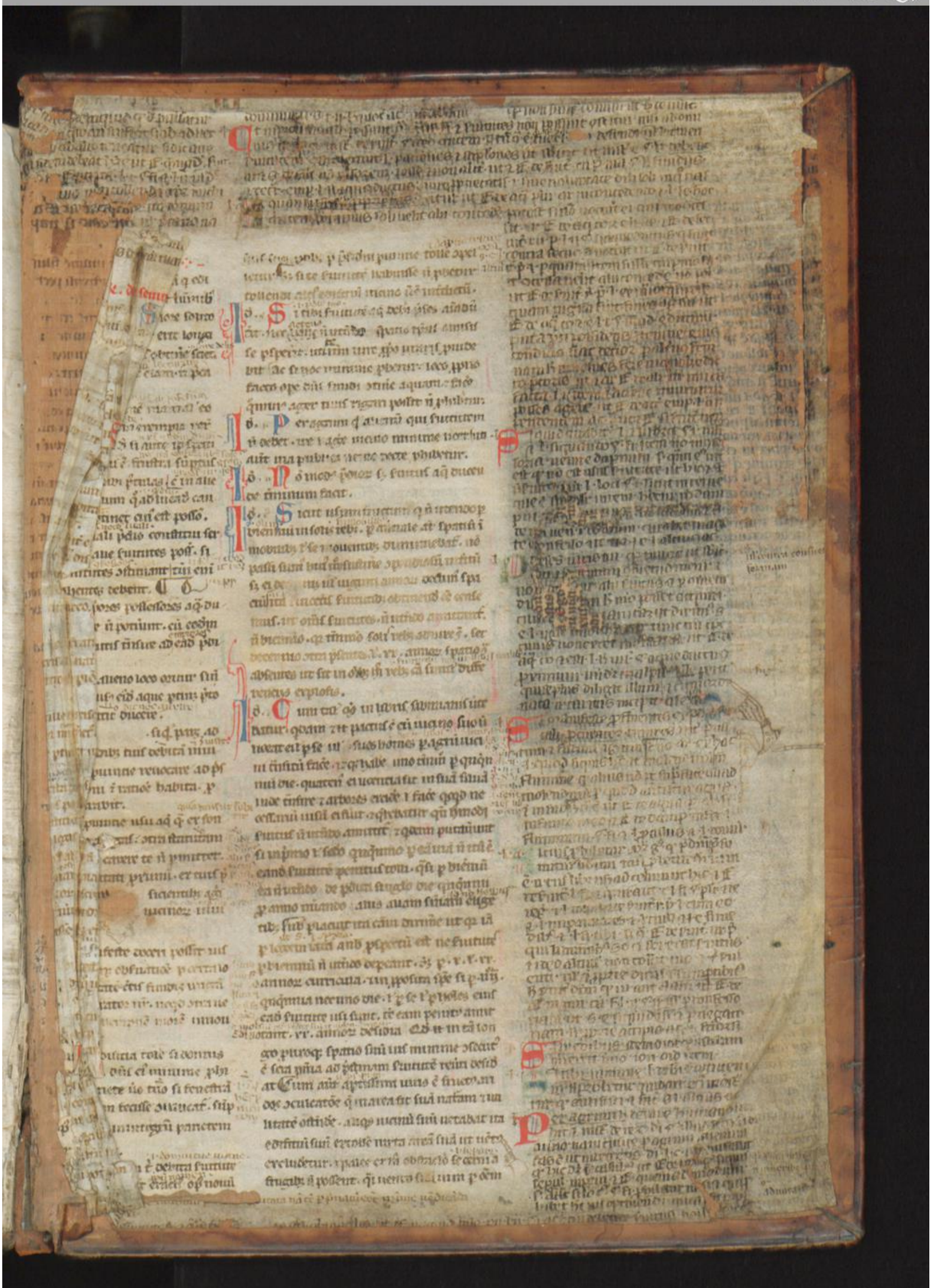

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Voull. 432

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Dyalogus dictus Malogranatum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

M.Th.u.Sch. 321
'Se (Jnk.)

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Prologus

Incipit prologus in dyalogum dictum Malogranatum.

Et dabo tibi mustum malorum granatorum meorum. Cantico. viij Spūs sanctus sua benigna inspiratione ac gratiosa visitatōne diuersis libris diuersorum doctorum semp ab initio suorum psolatus est ecclesiam fidelium. renouando semper & multiplicando. ideo amorose alloquitur eam & dicit. Et dabo tibi mustū malorūgranatorum meorum. Renouando. q2 dabo tibi mustum. qđ scōm bedam est vinum e lacu nouiter sublatum. maiorisq3 solet esse feruoris. cū enim semper innouat semp nouum feruorem inspirat. Actu. ij. Quia musto pleni sunt. Multiplicando. q2 infert. malorumgranatorum meorum Johan. vlti. Nec ipsum arbitror mundū capere eos qui scribendi sunt libros. Ex quibus presentem libz videlicet Malogranatū sic intitulatum suis electis p edificatōe atq3 psolatione sua benigna dispensatōe tribuere dignatus est qui reuera plenus est doctrina veritate & psolatione. qui etiam satis quiementer ac pparatiue a malogranato tali pomo nomen accepit. Nam vt dicit Papias malogranatum infra corticis rotunditatē multitudinem ptinet granorum. sic presens liber infra pendiū sui tractatus multitudinem ptinet dogmatum & sententiarum diuersorum doctorum. Unde aduertendū q3 triplex ratio in granis malogranatorum est consideranda. videlicet paruitas. ordo. & candor seu rubicunditas. Et fm hoc presens pendium in tres pticulas est diuisum Primus ergo liber qui tractat de statu incipientium notat in paruitate granorum. q2 misi status incipientium fundet sup paruitatem. i. humilitatem nequaq3 crescere & pficere valet. testante veritate in euange. que ait Math. xviij Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum. Et iuxta sententiam beati augu. dicentis. Si cogitas magnam fabricā construere celsitudinis. prius cogita de fūdamento humilitatis. Quod & brūs Jhxronimus astruit dicens. fundamētum & custos omniū virtutū est humilitas. Nam sicut superbia fuit causa ruine. ita econtrario humilitas est via recta hominis in veram beatitudinem directiua. Math. ij. Et reuersi sunt p aliam viam in regionem suam. vbi dicit grego. in omelia. q2 sicut ab eterna patria recessimus per superbiam. ita per aliam humilitatis viā redire debemus Et hoc aperte innuit beatus Bernard. in quodam sermone sic dicens. Perseuerate in disciplina quā suscepistis vt per humilitatem ad sublimitatem ascendatis. quia hec est via & non est alia preter ipsaz. qui aliter vadit cadit potius q3 ascendat. quia sola est humilitas que exaltat. sola que ducit ad vitam. hec bern. Ideo per paruitatē granorum malogranatorum norat primus liber Malogranati. Secundus autē liber qui tractat de statu pficientiū notatur in ordine granorum malogranati. quia ibi est mira & quedam pulcra ordinis oppositio. Sic liber secundus tractat de pulcro ordine pficientium. & quomodo itur de virtute in virtutez. vt patet distinctione secūda huius secundi libri. vbi docet q3 pficiētes primo debent aggredi virtutem timoris. ex quo nascitur bona voluntas. ex bona voluntate sui ipsius cognitio & sic de aliis Tercius liber qui tractat de statu perfectorum notatur in candore granorū malogranatorum. quia rubicunda

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Prologus

sunt ⁊ perlucida. perfectoꝝ namq; status in sapientie studio consistit. Quia scom apostolum .j. cor. ij. Sapientiã loquimur inter perfectos. que quidez sapientia est candor lucis eterne ⁊ speculum sine macula dimine maiestatis ⁊ ymago bonitatis illius. sapieñ. vij. Ipsa namq; sapientia candidaz facit ⁊ illuminat mentem ad cognitionem vere lucis ⁊ instruit de supernis. cũ sit rerum diuinarum contemplatio. Unñ dicit beatus Hyeronimus super dañ. Sapientia est margarita celestis splẽdens in speculo cordis ⁊ est lux quedã veritatis purissima. totam mentem irradians ad cõtemplandum deum. de qua satis pulcre pertractatur in tercio libro. igitur per candorem notat̃ tercius liber. Isti etiam tres libri. ix. distinctiones continent scom numerũ malogranatoꝝ descriptorum. paralipo. ij. c. iiij. vbi dicitur. Ita vt nouem ordines malorum granatorum singulis reticulis iungerent̃. Reticula sunt hi libri principales quibꝫ nouem ordines malorum granatorum id est nouem distinctiones iungent̃. Nam. ix. ordines malorum granatorum sunt nouem operationes virtuose quibꝫ tres ierarchie mentales perficiunt̃. Prima operatio virtuosa est conuersio hominis ad deum ⁊ est prima distinctio huius libri ⁊ sic de alijs vt patet in figura sequenti.

Explicit prologus.

- Primus liber de statu incipiẽtiũ
  - Prima distinctõ de conuersione hominis ad deum.
  - Secunda distinctio de contritione ⁊ confessione.
  - Tercia distinctio de satisfactione.
- Secũdus liber de statu proficientiũ
  - Prima distinctio de viciorum detestatione
  - Secunda distinctio de virtutum operatione
  - Tercia distinctio de tẽptationum perpessione.
- Tercius liber de statu pfectorum
  - Prima distinctio de cordis mundicia.
  - Secunda distinctio de dei ⁊ proximi caritate.
  - Tercia distinctio de creatoris ommium contemplatione.

Sequitur tabula

capitulorum scom ordinem totius libri. Et primo de prohemio

Tabula capitulorum

Prohemium

De creatione ⁊ lapsu primi hominis capitulum primum.
De misericordia dei super lapsu primi hominis. ⁊ de modo incarnationis verbi dei. capl'm. ij.
De rationibus quare deus voluit incarnari. capl'm. iij.
De modo redemptionis generis humani. .iiij.
De exitu ⁊ fructu passionis xpi .v.
De nova deceptione ⁊ temptatione diaboli contra hominem sanguine christi redemptum. .vj.
Quomodo accedere debeamus ad deū vt gratiam inveniamus. Et de forma tractandi huius libri. .vij.

Liber. I. Dist. I.

Qđ tota salus hominis dependet primo a gratia dei. capitulum. j.
Quomodo liberum arbitrium cooperari debet gratie dei. .ij.
Cur deus omnibus hominibus non infundat suam gratiam. .iij.
De occultis iudiciis dei circa filios hominum. .iiij.
Quid ⁊ qliter pctōr saluentur .v.
De magna pietate ⁊ misericordia dei sup malicia hominum .vj.
Utr sit aliqđ pccm tam graue qđ non possit indulgentiā ⁊ miam pmereri vti
De incomprehensibili pietate ⁊ mia dei sup iniquitate filioꝝ hoim .viij.
De tarditate ⁊ negligentia conversionis ad deū per pnām. ⁊ que est causa huius negligentie. .ix.
Que sunt que retrahunt hominem ab amore dei .x.
Quō ⁊ qualiter retrahant ⁊ vocentur amatores mundi ad pnām .xj.
Quō noniter conversi ad deum per penitentiam seu sanctam conversionē pariūr impedimenta ⁊ temptationes xij.
Penitentia quid sit. .xiij.
Quō omnia pcta per pnām deleant. ⁊ de utilitate ⁊ effectu eiusdem .xiiij.
Quomō deus odio habet peccatores. ⁊ misertus est penitentibus. .xv.

Distinctio secda

De partibus pnē. ⁊ primo de compunctione seu contritione. capl'm. j.
De compunctione ⁊ lacrimaꝝ effusione ⁊ quomodo aliquis eam a deo obtinere valeat. .ij.
Utr contritio absq lacrimis valeat ad delenda peccata. .iij.
De secunda parte penitentie. scilicet confessione oris .iiij.
Qualis debeat esse confessio .v.
De circumstantiis peccatoꝝ ⁊ que peccatum aggravant. .vj.
Utrum peccata venialia sint confitenda de necessitate salutis. .vij.
Utr teneat quis iterare confessionem ⁊ in quibus casibus ⁊ de recidivo. .viij.

Distinctio tercia

De satisfactione capl'm. j.
Utr penitentia debeat usq ad finez vite durare. an non. .ij.
Utr opera bona mortificata p peccatum reviviscant per pnām. .iij.
Utr peracta penitentia remaneāt peccatoꝝ reliquie per quas iterꝝ homo disponit ad peccandum. .iiij.
De virtute discretionis circa penitentes ⁊ religionem intrantes. .v.
Quō virtus discretionis acquirat vj.
De his qui bene incipiunt in ordine. sed paulatim tepescunt. ⁊ ad secularia desideria convertuntur. .vij.

Liber II. Dist. I.

Qđ status pficientiū in tribus consistit. capitulum. j.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Tabula capitulorum

Quid sit peccatum. .ij.
De peccatis mortalibus in genere .iij.
De septem peccatis mortalibus in specie ⁊ eorum circumstantijs. .iiij.
De superbia. .v.
De vana gloria .vj.
De inuidia .vij.
De ira. .viij.
De accidia .ix.
De auaricia .x.
De gula. .xj.
De luxuria .xij.
Quando predicta peccata sint mortalia ⁊ quando possint esse venialia .xiij.
De inuidia qñ sit mortale ⁊ quando veniale .xiiij.
De ira quando sit mortale ⁊ quando veniale. .xv.
Accidia quando sit mortale quando veniale. .xvj.
Auaricia quando sit mortale ⁊ quando veniale. .xvij.
Gula quando sit mortale ⁊ quãdo veniale. .xviij.
Luxuria scõm modos ⁊ motus distinguitur. .xix.
Plura pcã sunt exceptis septẽ principalibus vicijs que mortalia dicuntur peccata. .xx.
Declaratio .x. preceptorum. .xxj.
De peccatis venialibus ⁊ eorum remedijs .xxij.
De duodecim abusionibus secularium ⁊ duodecim claustralium .xxiij.
De discipulo inobediente .xxiiij.
De iuuene ocioso. .xxv.
De sene abstinato. .xxvj.
De monacho curiali. .xxvij.
De superbo vestitu monachoꝝ .xxviij.
De cibo exquisito. .xxix.
De rumoribus in claustro. .xxx.
De lite in capitulo .xxxj.
De dissolutione in choro .xxxij.
De irreuerẽcia circa altare .xxxiij.

Distinctio scda

Quid sit virtus Capitulũ primum
De timore quem proficientes primo debent aggredi. .ij.
De bona voluntate q̃ oritur ex timore. iij.
De suiipsius discussione seu diiudicatiõe q̃ generat ex bona voluntate .iiij.
De humilitate que sequit post suiipsius cognitionem. .v.
De patientia q̃ oritur ex hũilitate .vj.
De silẽtio seu taciturnitate que comitat patientiam. .vij.
De obedientia q̃ sequit silentiũ .viij.
De paupertate seu ꝓtemptu diuitiarum que oritur ex obedientia. .ix.
De sobrietate que sequitur ex paupertate. .x.
De castitate que generatur ex sobrietate. .xj.
De .iiij. virtutibus cardinalibus .xij.
De cõsilijs euangelicis. .xiij.
De bona oratione seu ex obseruantijs ⁊ sunt silentium psalmodia vigilie ieiunia ⁊ opus manuum ⁊ carnis mundicia. .xiiij.
De perseuerantia. .xv.

Distinctio tercia

Qd̃ tercius status ꝓficientium debeat in perpessione temptationũ .c.j.
De occasionibus temptationũ p quas oriuntur. .ij.
De pugna spũali ⁊ que sunt p̃ q̃ nos principaliter impugnant. .iij.
Vtrum possit homo viuere in hoc mũdo sine temptationibus. .iiij.
De vicijs que palliant se sub virtutum spẽ ⁊ de laqueis demonum. .v.
De grauioribus ⁊ artioribus temptationibus quas sustinent religiosi ⁊ quomodo sit illis resistendum. .vj.
Quare deus electos suos p̃mittit diuersimode temptari ⁊ tribulari ⁊ vtrũ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Tabula alphabetica

Abbas cure prelatus circa subditos qualiter se habere debeat libro.ij. dist.ij. capitulo.v. litera X.

Abbas siue prelatus suam semp debet inspicere fragilitatē ⁊ se subditis conformare atq; erga eos se debet humiliare. .j.ij.vij. X

Abbates ⁊ plati q̄s plures se extollūt. subditos despiciunt ⁊ q2 potestate precedunt etiam se putant merito precellere. .j.ij.vij. X

Abbatū siue prelatoꝝ vita inordinata causat frequēter lasciuiā ⁊ multas inordinationes in subditis .j.ij.vij. D

Abbates siue prelati precauere debent ne dent occasionem murmurandi suis subditis. .j.ij.vij. G

Abbates q̄s plures. prelati ⁊ superiores rōne elationis a suis subditis inordinatū merum exigunt. ij.j.v. L

Qui nescit homines bene viuendo prefire. ducatum hominum suscipere non debet. Ibidem G

Abusiones duodecim secularium ⁊ xij. claustralium describunt .ij.j.xxiij. G.

Abilitatio hominis ad gratiam qualiter fieri debeat. li.j.dist.j.ca.iij. N

Abrenunciatio triplex est.ij.ij.ix. S.

Abstinentia ānte fit virtutis .ij.ij.x. L

Abstinētie siue sobrietatis gradus describuntur. .ij.ij.x. S

Propter abstinentiam plures iudicant de vana gloria. ij.ij.x. A

Abstinentia requirit discretionem Ibidem D.

Difficultas abstinendi a peccatis causatur ex occasionibus mundialibus. libro j.dist.j.ca.ij. D

Abstinentia extinguere debet vitia. ⁊ hoc cū moderamine. .j.iij.vj. R

Accessus ad deum principaliter fit ex gratia. .j.j.j. G

Accessus ad deum fieri debet non gressu pedum sed moribus ⁊ dilectione .iij.ij.viij. Q

Accedendum est ad deum cuꝫ fiducia .j.j.viij. O

Accusatō suūpsius q̄tum vꝫ.j.ij.j. D

Accidia quid sit. .ij.j.ix. J

Accidia dupl'r notatur Ibidem K

Tristicia ex accidia puenies. vel ex negligentia hominis diuersimode culpam habet. Ibidem G

Accidia plures hꝫ filias Ibidē. P

Accidia q̄n sit mortale peccatū ⁊ quādo non .ij.j.xvj. X

Accidia. desidia siue tepiditas euēmire solet tripliciter. Ibidem.

Actiua vita describit. ⁊ q̄p fine ea bō saluari non possit. iij.iij.iij. C

Actus dilectionis excellit actū cognitionis in aliquo gradu. iij.iij.xj. G

Adeo immortalitas ante transgressiōnē mandati. ⁊ si non cecidisset in quibus fuisse debuisset. plx.j. B.

Aduentus domini in animam est triplex. ij.ij.vj. X

Aduentus domini spiritualis ⁊ eius presentia per quid cognosci debeat. iij.iij.v. L

Admiratōis magnitudo causat excessum mentis. qui excessus tangitur ibi Que est ista que pgredit quasi aurora psurgens. ⁊ q̄p idem excessus coꝛrecte mundū. ⁊ figurat per reginaꝫ sabaque videns sapiam salomonis vltra non habuit spūm. iij.iij.xj. G

Affectus ordinis quid sit .iij.iij.ij. J

Affectus siue intentio nomen opi imponit. j.ij.iij. X.

Affectus inordinatus facit pscientiaꝫ pfusam. .iij.iij.vij. S

Affectus carnalis ex nimia familiaritate pueit. ⁊ maxime inter religiosos ⁊ quomodo. ij.iij.v. X

Tabula scdm

Affectus inordinati coercendi sunt vt hō ad celestia desiderarz. iij. ij. xiij
Alienatio Extasis excessus mētis ꝛ raptus in scripturis sacris ꝓ eodez accipiunt differunt tñ aliqualiter extasis ꝛ raptus .iij. ij. xj.
Amicus verus querendus est ꝛ eligendus deus .s. .iij. ij. xiij.
Amoris vis supeminet scientie ꝛ intellectui. iij. ij. xj.
Amor vbi caritas qz hec tria amor caritas dilectio sepius ꝓ eodem accipiuntur. .iij. j. vij.
Amor dei ꝛ amor mūdi qualiter differant. .iij. j. vij.
Amanti deum nullus amor est difficilis. .iij. j. viij.
Amor rerum transeuntium retardat a penitentia. .j. j. ix.
Amor effusus in voluptates ꝛ vanitates transitorias excecat hominem .j. j. ix.
Amor seculi ꝓ tria declinatur seu figitur. .j. j. x.
Amatores seculi in suis peccatis indurati qliter ad pmiam trahāt .j. j. ij.
Amor angelorꝫ qlis sit .iij. ij. xv.
Amor seraphicus ꝛ eius ꝓprietates describuntur. Ibidem.
Amor dei maxime ꝓuenit ex contritione ꝛ penitentia. .j. iij. j.
Amoris violenti primus gradus vulnerat ꝛ qualiter. .iij. j. xiij.
Secundus ligat ꝛ quibus vinculis. iij. j. xiij.
Dequinqz effectibꝫ amoris illius
Tercius gradus amoris violenti est quidaz languor spiritualis ꝛ qualiter aīa ad illum ascendere debeat .iij. j .xiij.
Quartus gradus eiusdem amoris qs sit. .iij. j. xiij.
De fructu quatuor graduum amoris iij. j. xiij.
Amoris quinqz alij gradus scdm aliā diuisionem .iij. j. xv.
Amoris dim precipuum ꝛ maximum signum quod sit .iij. j. xiij.
Amor tanto est feruentior quanto vita homis est perfectior. .iij. j. xiij.
De amore incompabili incōtaminābili ꝛ infatigabili Ibidem
Amor violentus vnde veniat ꝛ ortum habeat ꝛ de quatuor eius gradibus .iij. j. xiij.
Quomodo aīa viso verbi decore agit in eius amore ꝛ vulnerat ꝛ qui fic vulnerat faciem dei semp ymaginatur. Ibidem.
Ammonendi sunt diuersimode peccatores peccata deflentes .j. iij. j.
Amor precipue inter virtutes ad vitā solet pducere eternam .ij. j. xij.
Anagogia quid sit .iij. j. ix.
Angelus vnicuiqz homini deputatus est ꝛ ad quid. .iij. j. x.
Angeli est stare ꝛ non cadere .j. j. ij.
Angeli qualiter loquantur ad deum. iij. ij. xj.
Angelorꝫ amor qlis sit .iij. ij. xv.
Angeli quomodo dici possint in amore feruentes cum tamen amor eorꝫ defixus in deum non repescat. .iij. ij. xv.
Anima humana quantis bonis priuata fuerit ex primorum parentum trāsgressione ꝛ quantis miserijs subiecta ꝛ si ab illis resurgere velit necesse habet vt ad sui cognitionem pducatur ꝛ sic se cogitando sibi viam vsqz ad ꝓsiderandā eterne patrie celsitudinē parat. .iij. ij. ix.
Angeli seraphin qꝫto vicinius dei claritatē aspiciūt tāto manifestius que in creaturis sunt vident. .iij. ij. xv.
Amoris ꝓprietates videlicz mobile incessabile calidū acutū ꝛ supferuidū nō

solum pertinent ad seraphin. vel etiam ad oēs spūs celestes. iij.iij.xv F
Alia nostra in trib9 pfistit. iij.ij.iiij. X
Alia corpi negare dz que nociua sunt. 7 a pcupiscētijs refrenare. ij.iij.vj. Q
Anima abhinc egrediens non aliō q̄z libr̄ seu testem pscientie secum portat iij.j.iij. R.
Anime domus cum suis septem colūmis describitur. iij.j.xiij. Q
Anime salus precipue pfistit in digna corpis xp̄i perceptione. Ibidē G
De fructu 7 effectu eiusdem perceptōnis. .iij.j.xxiiij. A
Anima sine delectatione esse non pōt nec sine amore. iij.ij.v. O Et iij.ij.vij. G
Anima sponsa christi efficit̄ per virtutem .iij.ij.xij. D
De violatione caritatis Ibidem
Anima qualiter se regere debeat vt in amore sponsi sui permanere possit. Ibidem J.
Anima deuota q̄uis pspicere nonvaleat id qd̄ desiderat a dño. tñ in hac pegrinatione psolatur. iij.ij.xij. L.
Animam humanā solus deus implere potest 7 nulla res alia Ibidem T
Aīma sine timore 7 amore mortua dicitur. Ibidem X
Anima deuota se semper sursum erigere debet ad expectandum visitatōnes diuinas iij.iij.viij. T
Exponendum qualiter sit illud ysaie. Manda remanda. expecta reexpecta. Ibidem T
Aīe liquefactio quid sit. iij.iij.xij. G
Animar̄ dotes quid sint. iij.iij.xv. G
Animab9 decedentibus triplex locus designatur. iij.iij.xiiij. D.
Anima christi descendit ad limbū nō ad liberationem oīm. plx.v. G
Apperitus moderatus qualiter diuersimode sit peccatum .ij.j.xvij. B.
Apostata q̄ñ sit dicendus religiosus. j.iij.vij. J
Arra desponsationis inter xp̄m 7 animam duo requirit. iij.iij.v. G
Arrogantia quid sit ij.j.vj. R
Aspectus duplex 7 duplex affectus ei? iij.j.xiij. O.
Auaricia quid sit. 7 q̄z plures scōr̄ autoritates eam phibentes. ij.j.vj. Q
Auaro nihil est sceleſtius quadruplici ratione ij.j.x. P
Auaricia q̄z plures h3 filias Ibidē T
Auaricia dupl'r dr. 7 p̄m hoc q̄ñq̄z fit pctū mortale. q̄ñq̄z non. ij.j.xvij. A
Auaricia pcipatur ydolatrie. Ibidē. C
Audacia in via dei debilitatem parit. ij.ij.ij. N
Ascensio xp̄i q̄re non immediate post resurrectionē facta fuit. plx.j. O.
Assimilatio. deificatio 7 vnitio qualiter differant. iij.iij.xj. D
Aureola quid sit. 7 quibus debeatur. iij.ij.xv. P
Apparitionis siue manifestationis duplex modus. .iij.iij.xij. X

Baptism9 delet pctā originalia 7 actualia. remanente fomite peccati plx.vj. O Et hoc quo ad culpam 7 quo ad pnā. primo.j.xiij. U
Baptismus spūalis in quibus pfistit. j.v.xiij. S U
Baptismalis innocentia amittit̄ per peccatū mortale. plx.vj. P.
Beatitudo animarum sanctarū quando perfecta sit dicenda. libro.iij. dist.iij.ca.xiiij. U
Beatitudo qualiter perfecta esse possit in mentibus eor̄ qui q̄ñq̄z memoriaz sui reatus habent. .j.iij.iij. U
Beatitudines distinguunt̄ p̄m distinctōem graduū 7 sic sunt septē. aut p̄m

essentiã ꝛ sic sunt viij. .iij.j.xiiij. X
Bella temptationum a trib⁹ ꝓra nos mouentur .ij.iij.iij. G
Beneficio⁹ dei recordatio valet ad excitandũ in nobis dei dilectionẽ ꝛ que sint beneficia eius nobis ꝓcessa .iij.ij.viij. L
Benignitas est septimus fructus spũs ꝛ b⁹ quadruplicẽ ⁊tutẽ .iij.ij.ix E
Bona op⁹ ꝛ meritoria p pctm̃ sequẽs mortificata vt⁹ iterũ reuiuiscãt p̃ penitentiam sequentem .j.iij.iij. P
Bonu⁹ oẽ aut est celeste aut spirituale aut temporale .iij.iij.ij. R.
Bona desiderabilia assequi volẽs ꝓfiteri d⁹ mala que gessit .j.ij.iiij. U
Bonum principale in reb⁹ humanis est virtus .ij.ij.j. D.
Bonũ agere debet quilibet dum vivit. hoc enim est securius q̃ spectare bona alior⁹m .iij.j.xxvj. E
Bonitas illa que animi dulcedo vocatur ẽ sextus fructus spũs .iij.ij.ix. D
Bona op⁹ primo cũ quadã difficultate fiunt sed ꝓcessu tp⁹is cũ in ꝓsuetudinem venerint faciliter letanter perficiunt̃ .ij.ij.xiiij. Q.
Bone adiectiones declarant̃ ꝛ in.vj. distinguunt̃ Ibidem L.
De mundicia ꝛ purificatione que salutẽ p̃cipue obtinet Ibidem L
Bona agere p̃tinuum exercitium cõsulitur .ij.ij.xiiij. S
Bona opera fieri debent in humilitate Ibidem. A
Bonus homo in oĩb⁹ bonus eẽ nõ valet sed habet aliqua pctã .ij.ij.vj. R
Bonum cogitare velle ꝛ pficere operatur deus in nobis .j.j.j. A
Bonũ opus fit p gr̃ã inspirantẽ ꝛ liberum arbitrium sine voluntate ꝓscientie bone ergo opus causat̃ ex his duobus .s. gr̃a ꝛ libero arbitrio .j.j.iiij. C
Qualiter q̃ gracia dirigat libe⁹ arbi/trium in exercitio virtutum Ibidem D
Bonũ facere nullus potest nisi deo coefficiente ꝛ cooperante .j.j.ij. G
Bonum opus obmitti non debet ꝓpter verba derisoria .ij.ij.xv. X
Caligo divina quid sit .iij.iij.ix. A.
Cardinales virtutes quare sic vocentur .ij.ij.xij. R
Caritas vñ ortũ habeat .iij.ij.iiij. U
Caritas quid sit ꝛ de eius recommendatione .iij.ij.vij. C
Caritas amor ꝛ dilectio in sacra scriptura frequenter accipiunt̃ ꝓ eodem Ibidem. D.
Qualiter radix bon⁹ o⁹ sit caritas ꝛ qualiter acquiri debeat ꝛ in deũ dirigi. Ibidem. E circa medium.
Caritas impeditur a curis ꝛ sollicitudinib⁹ .iij.ij.vij. J
Caritatẽ excitat beneficio⁹ dñi recordatio .iij.ij.viij. L.
De effectib⁹ caritatis videlicet caritas patiens est. benigna est ꝛc. Ibidem.
De caritatis efficacia. Ibidẽ M
Sine caritate nulla valet virtus Ibidem. O
Caritatẽ q̃ nõ habemus plura aduersa non toleramus Ibidem S
Caritati opponit̃ cupiditas .ij.j.x. R
Qualiter caritas foris mittit timorẽ .iij.j.viij. M.
Hoc est singulare p̃uilegium caritatis vt deus dicatur iuxta illud Deus caritas est .iij.ij.viij. T.
Caritas inter duodecim fructus spiritus p̃matum obtinet Ibidẽ U
Caritas in statu vie perfecte vie perfici non potest tamen homo facere quod in se est .iij.ij.viij. R.

Caritatis ingemite siue infuse que sint signa. Ibidem U
Caritatis iam roborate que sint signa Ibidem X
Caritatis perfecte signa interioza describuntur. ij.ij.xj. G.
Caritatis feruor disponit ad gratiam reemptionis ij.ij.viij. U
Carnis macerationsistit in quatuor. j.ij.j. A
Carnis fragilitas siue infirmitas impendit quicq a proposito saluatis .j.j.ij. O
Carnibus uti uino imperfectionis est prohibere fieri absq peccō. ij.ij.x. L
Carnibus uti quō liceat religiosis ordinis cysterciēn. et quō non. Ibidem B
Carnibus uti pōt cysterciēn. tribus circumstantijs mediantibus. Ibidem U
Ibidem q cibus non est in culpa U
A carnibus abstinēt q̄dā religiosi nō ex debito sz ob maiz meritū ꝓfectū. ibi. X
Castevivere in mōdo et a mūdialibus abstinere rarz est et laudabile .j.j.ix. U
Castitas orit ex sobrietate. et quid sit castitas. .ij.ij.xj. F
Castitatem habens deo et nō sibi ascribere debet. Ibidem G
Castitatis pugna maior ē oibus afflictionibus quos fideles sustinent. Ibidē. P
Castitas tria facit. Ibidem I
Ad castitatis ꝓservationem quid prosit et valeat. Ibidem K
Castitatis triplex est gradus Ibidē L
Castitas. alia ꝓiugalis. alia vidualis alia virginalis Ibidem Q
Casti ante oīa debent esse religiosi cuz eā voluerint. Ibidem. P. ꝓmulier.
Ibidē q̄z periculosius sit visus siue tactz
Castitas ē duodecimus fructus spūs. et hz quatuor virtutes ij.ij.ix. K
Nō pudicus et angelus non differunt virtute sed felicitate Ibidem K
Casus siue lapsus quorundā qui videbant scē viuere vñ accidat. j.ij.vij. E
Ibidem q hoc q̄z pertingit ad cautelam electorum F
De custodia humilitatis atq cogitationum. Ibidem F
Casus siue laptus fragilitatis humane iusticie non ꝓiudicat. ij.ij.ix. E
Ibidem de distrīctia iusti et pcōris F
Celestis patria qualis sit pro parte declarat. ij.ij.xiij. S
Ibidem accipiet vnusquisq sm laborem suum. ij.ij.xv. F
Celle frequens inhabitatio commendatur. .ij.j.v. X
In cellis multi sunt inclusi qui tamen per mentis distractiōem cum toto mūdo fabulant ij.ij.ij. O
Cibus exquisitus vna abusio claustralium. .ij.j.xxix. Q
Inde orit rumor in claustro vna abusio per se. Ibidem K
Circumstantie pcōris q trahūt in aliud genus vel spēm aliam in ꝓfessione necārio sibi specificande .j.ij.vj. E.
Idem de circūstantijs aggrauantibus cogitatiōes inutiles si non restringantur mens labit in circumstantiā et si restricte fuerint mens in constantia soli datur. Ibidem E
Claustrales facilius saluantur .j.j. .ij. G
Claustralium vita q̄z secura sit. Ibidem P
Cogitationum neq̄z triplex est modus. ij.ij.ij. B
Cogitationibus non pulsari aut temptari ex toto impossibile est Ibidē E
De cogitationibus inordinatis pauci se diiudicant. Ibidem D
Cogitationes peruerse et illicite vnde generentur. ij.ij.ij. O
Et ibidem q̄z plura de cogitationibus.
Et in quali cogitatione sit peccatum.
Et q cogitationes difficulter preueniri possint. Ibidem P

Tabula secm

Cogitationes prave a corde hominis excludunt .j.j.xij. L.
Cogitationū principia ex tribꝰ proce dunt .ij.iij.ij. Q
Cogitationū impetus quales sunt at tēdere debem? videlicet an sint ex car ne an ex spiritu .ij.ij.ij. R
Cogitatões suas sancti viri caute cir cūspiciūt ne p eas suū offendant crea torē sz hoc efficere nō valēt vt nūq̄ la bant p cogitatiões inordinatas .ij. iij.ix. G
Ibidē de diligentia quā religiosi habe ant circa suas cogitationes A
Cogitatões interioris hoīs dyabolus latent sed p exteriora indicia mor.s. q̄ vbor diabolus intelligit q̄d in aīo hoīs tractet. .ij.iij.x. F G
Cogitatiões nō oēs instinctu diaboli fiūt sz q̄ q̄q̄ ex libero hoīs arbitrio q̄ diabolus potest esse intentor cogita tionū non auctor Ibidem H I
A cogitationū varietate nemo ad ple nū in hac vita liberari pt iij.j.ij. R
Cogitatões p̄ quas se fugāt spūs sanctū a corde hominis .iij.ij.iiij. B.
Cogitatões languide sunt terciū sig num intrinsecū caritatis .iij.ij.xj. E
Colloquia edificatoria magis īstruūt q̄ lectio simplex. plx.vij. L
Cogitationes turpes q̄bꝰ rō non ꝓsen tit mentem nō polluunt ij.iij.vj. G I
Cogitationū illiciraꝝ tumultus tanto sunt maiores q̄to carnaliū delectamē ta appetuntur .ij.iij.ij. B
Cogitatiões hoīm finite eē non pūt q̄ quare q̄ qualiter corda distracta cohi bere debeamus vt cogitatio stabil' q̄ or dinata esse possit .iij.iij.iij. R
Concupiscētia duplex distinguitur. ij.j.xxj. B
Concupiscentias inordinatas nō sen tire est pfectoꝝ .ij.iij.vj. L.
Concupiscentiꝰ q̄ delectatōibꝰ sancti viri vellent se nō moueri sed hoc effice re nō valent q̄ qualiter circa idē se ha bere debeant ij.iij.iiij. Q.
Concupiscentia in qua nati sumus fi niri non potest q̄diu hic vixerimus ij.iij.iij. R
Et pugna illa salubris est Ibidē L
Confessio quid sit. vꝝ teneamur ꝓfite ri .j.ij.x. G I K.
Confessio ꝓcedit vel ex grā sancti spi ritus aut ex timore iudicij Et de hoc q̄ plura dicta sanctoꝝ doctoꝝ de recom mēdatione ꝓfessionis Ibidē G I K
Confessionis verecundia q̄tum valet Ibidem. Q.
Confessio duplex est .j.ij.iiij P.
Confessio alleuiat corda fidelīū .j. ij.iiij. Q
Confitent plures sed in ꝓfessione hu miles nō sunt .j.ij.iiij. R
Confessio dz esse verecūda in vilitate q̄ displicentia siue erubescentia pctōꝝ sed ꝓpter talē erubescentiā pctā nō dēt abscondi .j.ij.v. S T
Confitent plures sine gemitu q̄ dolo re Ibidem. L.
Confessio qualis esse debeat q̄ de eius ꝓditionibꝰ .j.ij.v. X T
Ad ꝓfessionē festinare debemus ꝓpter quinq̄ Ibidem B
Confessio debet esse circūstantionata his circumstantiis .j.ij.vj. E
Confitens siue penitēs ꝓsiderare dz i ꝓfessione qualitatē pctī locū videlicz tempus q̄ pseuerantiam Ibidē D
Confessionē semel bona fide factā nō oportet iterari .j.ij.viij. G
Confessio iteranda est in his casibus Ibidem H
Confessio recidiuantiū qualis esse de beat Ibidem J
Confessio dimidiari nō debet. Et quo modo dimidietur confessio q̄ quomo do non Ibidem K

Confessio siue pmitētia generalis qñ sufficiat. Jbidem L.
Confessio religiosoꝝ ad psonas alterius ozdinis q̄ modica sit Jbidē Q
Jbidē de religiosis qui suis plātis ꝓficerent ⁊ curialiter extozq̄nt a suis plātis vt alijs dent suam auctozitatem eos absoluendi. K
Confessio ꝓtractaꝝ usq̄ ad hozā mozt̄is q̄tū piculosa talis mora Jbidē. K
Compunctio lacrimaꝝ habenda est in ꝓtritione .j.q̄.j. R
Compunctio ex deuotiōe ꝓuenies valet ad recuperationem amisse gratie iij.iij.xij. B
Compunctio q̄ fructuosa sit ⁊ vnde generet iij.iij.v. P.
Jbidē duo genera ꝓpunctionū Q.
Jtez de q̄tuoz generibꝫ ꝓpūctionū iuxta aliam diuisionē Jbidem S
Compunctōis ⁊ tribulationis ignem quare deus immittat mentibus cecatis .iij.iij.ix. B
Et quid sit ꝓpunctio j.q̄.j. X
Compungunt aliqui in tm̄ q̄ relictis iniquitatibꝫ in summis se virtutibꝫ exerceant vt non solū eos culpa non inquinat sz nec culpabilis cogitatio pulset adhuc tñ tēptant vt memozes sint sue infirmitatis ne extollant .q̄.iij. viij. P.
Cognoscere volēs seipm̄ tria attendere debet .q̄.q̄.iij. X
Conqueri iuste nullus p̄t si non voce aut trahat ad viā salutis .j.j.iij. Q
Conscīam apire ē remediū ꝓtra tēptationes nouiter ꝓuersoꝝ .j.j.xij. B.C.
Conscientiā ꝓfusam facit affectus inozdinatus .j.iij.vij. Q
Redit⁹ ad ꝓscīam discutit ꝓcupiscētiā. s. an victa sit an non .q̄.iij.q̄. A
Conscientia erronea qūo obliget ⁊ qūo non .q̄.iij vj. E G.
Conscīa qñ dicat pura de duobꝫ q̄ cōscientiā puram faciunt .iij.j.iij. L.Q
Conscientia pura dici non valet q̄diu in carne impetus ⁊ voluptas vigent. Jbidem Q
Conscientie remoz⁹ tanto citius operatur quanto maiozem gratiam homo percepit. Jbidem K.
Conscientia qñ repata fuerit per satisfactionē ꝓdignam tunc aliqualis consolatio est recipienda .iij.q̄.q̄. F
Conscientiā suam pauci virtutibꝫ ozdinant. Jbidem de ꝓmendatione pure conscientie. P
Conscientie tres sunt testes quo ad examen fiducie vel certitudinis. .iij.q̄. iij. K
Conscīa nimis stricta ⁊ erronea obnubilat spei fiduciam Jbidem L
Consideratio ⁊ cognitio sui vz ad gratiā ꝓtemplationis iij.iij.viij. K
Consuetudo malavitia facit in ꝓscientia quasi naturalia. .q̄.q̄.iij. P
Consuetudo longa in peccatis vincit laboze valido pnitentiū Jbidē. S
Contentio quid sit .q̄.j.vj. J.
Contemplationis sublimitas in quatuoz ꝓsistit. .iij.iij.j. L
Contēplatiua vita describit. ⁊ fine ea homines saluari possunt ceteris pibꝫ. iij.iij.vj. B C
Contemplatiuaz vitam impedit vita ociosa. Jbidem C.
Que sint necāria ad ꝓtemplandū vez lumen. Jbidem F G
Contemplatio diuinoꝝ per sex ꝓparari debet. Jbidem J
Jtem de quibusdam que ꝓmouent ad grām ꝓtemplatōnis Jbidem P
Jtem de duobus generibus ꝓtemplationis. Jbidem Q
Quid sit ꝓtemplatio ⁊ vita ꝓtemplatiua. iij.iij.ix. X
Contēplatōi vacare desiderās cogitatōes mūdanas postponere dz Jbidē C

Qualiter deus electoꝝ suoꝝ mētes ad cognitionem celestiū illuminat reprobis autem occultat Ibidem.D.
Contēplationi intendere volēs humilitatis custodiā habeat Ibidem.H
Contēplationū duo sunt genera Ibidem.D
Et qualiter illa signent p duo cherubin se mutuo respicientia.iij.iij.x. E
Contēplationis qualitas variat tripliciter.iij.iij.xj. L.
Contemplatiui celestiū dulcedinē semel gustantes decetero transitoria deserunt. Ibidem.I
Contemplationis dulcedo sepius subtrahit aīabꝫ deuotis non tñ ob id desperandū est Ibidem.A
Contemplationis quis sit terminus iij.iij.xij. C.
Contemplatio quatuor modis impeditur. Ibidem.D.
Contemplator quis deo semp vacare debeat Ibidem.E tribꝫ tñ ex causis a cōtēplatiōe cessare pt Ibidē E
Cōtritō a doctoribꝫ describit.j.ij.j.X
Contritio valida quis deleat utrūq; reatuz.s.culpe t pene tñ adhuc confessio requirit.j.ij.iij. K.
Contritōis doloꝝ duplex est.Ibidē I
Contritio put est quedā displicentia in appetitu rōnis t est actus pñe superfluus esse non potest .j.iij.ij. L
Contritio an sit habenda de omni pctō actuali t mortali .j.ij.j. E
Qualis contritio sit hñda de pctis oblitis Ibidem.D.
Contritionē siue doloꝝ habere de uno peccato t nō de alio siue de oīb simul non sufficit Ibidem.E
Contritio requirit vt hō quis p oculis habeat tormēta futura t gl'az.Ibidē F
Conteri digne volentes flere debent t amaritudinē hē p delictis Ibidē I
Contritio sine lacrimis utꝫ valeat delere pctā .j.ij.iij. X
Contritio siue cōpunctio an totū reatū pene t culpe tollere possit Ibidē D.
Contritionis doloꝝ expellit t impedit gaudiū seculi .j.iij.ij. A
Consensus pctī qñ cōpletus sit in cogitatione .ij.iij.j.D.
Ibidem de delectatione D
Unde ibidē intellectū huius dicti euāgelici oīs q̄ viderit mulierē ad cupiscendum eā iam mechatus est t̄c D
Consentum pctī nō semp incurrūt de uoti hoīes q̄uis motibꝫ carnis molestentur .ij.iij.vj. D
Consiliū unū donū spūs sancti esse describit .iij.j.xj. B
Contritio t attritio differūt.j.ij.j.B.
Ibidē triplex est cōsiliū.ij.j.xj. B.
Consiliarius omni hoī necessarius ē t quis ille esse debeat Ibidem.D.
Consiliū quid sit.Consilia differūt in multis a preceptis .ij.ij.xiij. G
Consilia q̄uis multa sint tñ precipua sunt tria Ibidem D.
De his qui cōsiliū sequunt sibi sapientes esse vident .iij.j.xj. E
Contēptus mūdi reddit hoīem promptum ad obediendū deo.j.j.ix. B.
Cōtinentia est undecimus fructus spiritus t hz q̄druplicē utilitatē.iij.ij.ix.I
Consilia demonū prava declarant ad cautelam .ij.iij.v. E
Consilia querere a senioribꝫ est valēs remediuz contra temptationes nouiter conuersorum .j.j.xij. E.
Contumacia quid sit .ij.j.vj. D.
Consolatio interne dulcedinis si quā doq; subtrahit deuotis religiosis propter hoc diffidere nō debent.ij.iij.vij E
Conuertere ad deum se volentiuz tria sustinent impedimenta.j.j.xij. L
Conuersio hominis ad deū tormentuz est demonibꝫ Ibidem.A
Conuersio purium ex timore prouc-

nit. ij.ij.ij. G
Conuersionem nostram ad deum tar/dare non debemus visis ⁊ pceptis ope/ribꝰ pietatis eiusdem ꝓlx.vj. Q.
Cõuersio in melius quomodo fieri de/beat. j.j.vij. L
Conuersionem ad deum duo faciunt. scz timor ⁊ amor. j.j.xj. B
Conuersi nouiter ad religionem duo pr̃incipaliter patiuntur. .j.j.xij. T
Ibidem de difficultate imitij.
Conuersi ad deum siue incipientes a/liqui inchoant ex dulcedĩe diuine gra/tie. alij ex temptationũ amaritudine. ⁊ qualiter vterqꝫ se habere debeat. .j.j.ij. G
Conuersio ad deũ tempe iuuentutis v/tile est ꝓpter quatuor. j.j.iij. E.
Conuerti festinent hi qui in adolescẽ/tia sunt positi. j.j.xiij. F
Conuersionem suam ꝓtrahentes vsqꝫ ad senium insipientes sunt ⁊ insensati Ibidem G.
Conuersis ad deum ⁊ a deo electis cõ/cupiscentie male successiue abscindũ/tur. ij.iij.vj. K.
Cor hominis qualiter dicat durum. .j.ij.j. A.
Cordis duricia ⁊ insensibilitas men/tis qñqꝫ nascit ex amore ꝓpalium vo/luptatum in tantum vt etiam tales ad cumulum suarum miseriaꝝ labores ⁊ tribulatões aggrediãt vt eo citius mũ/di voluptates asseqũ valeant .j.j.ix. E
Cordis obdurati cognitio penes q̃ ha/beri possit. j.j.xi. V
Cordibꝰ singulorꝝ etiam perfectorꝝ de/us non rñdet ⁊ quare non. ij.iij.vj. D
Cordis tranquillitas acquirit per cõ/temptum delectabilium. ⁊ per aduer/sorꝝ sufferentiam. ij.iij.xiij. D
Cordis mũdicia quid sit. iij.j.xi. D
Cordis mundicia, aut est ferta beatitu/do describit .iij.j.xix. L.

Cor humanũ non potest satiari nisi v/no solo. .iij.ij.xiij. F
Cor humanũ deus inhabitat duobus modis. iij.ij.xj. P
Corpus xp̃i post resurrectionem im/mortale fuit. ꝓlx.v. D.
Corpus christi qualiter sit in locis. iij.j.xxiij. T.
Cõuersi ad religionem qualiter se ha/bere debeant j.j.xij. O
Cor hominis qualiter tractandũ sit vt deo seruire valeat. .j.iij.vj. Q
Corporis xp̃i susceptio quare dicatur ꝯmunio. iij.j.xxiij. B
Corpus xp̃i qualiter velatur specieb. Ibidem E
Corporis xp̃i digna pceptio valenter accendit ad dei amorẽ. Ibidem I
Corpus christi quatuor modis sumit̃ .iij.j.xxv. O
Ibidem de manducatõne spũali quo ad virtutem sacramenti O
Vtrum melius sit frequẽter accedere vel rarius ad sacramentum corpis cri/sti. iij.j.xxvj. Q.
De diuersa perceptione diuersorꝝ ⁊ de abilitatione requisita ad sumendũ idem sacramentum. Ibidem
Corpis xp̃i reuerentia timorem habet ꝯiunctum amori. Ibidem R
Ibidem de ꝯsilio qđ sacerdotib⁹ dat̃ an. s. raro an freqñr accedere debeant. Quanto pluries se quis ab hoc sacra/mento subtraxerit. tanto maiorẽ indi/spositõem incurrit. Ibidem S
Corporis xp̃i ꝯmunio a diuersis fit di/uersis affectib⁹ Ibidem X
Ad digne accedendũ siue celebrandũ tria requirunt̃ Ibidem A
Corpus christi percipe volens per qua/tuor signa se fore dignum cognoscere poterit. Ibidem C
Corporis glorificati quatuor sunt do/tes. iij.iij.xv. R

Cristus in mortis triduo homo nō fuit plx.iiij. F
Cristus ascendens ad celos sedet ad dexteram dei non quo ad situ sed quo ad excellentiam bonor plx.v. J.
Cristus in aplos misit spūsanctum. Ibidem de efficacia ⁊ sufficientia primi principij ⁊ qūo reformata sint celestia terrestria ⁊ infernalia. K
Ibidē de descensu xpi ad inferos ⁊ de resurrectione ⁊ ascensione Et de efficacia remedij a xpo exhibiti liberatis
Culpa peccati duplicat qñ peccatum defendit .j.j.j. O.
Culpe obligatio dicitur mors anime ij.j.ij. C.
Culpa ois a deo sepat diuersimode tñ in peccatis mortalibus ⁊ venialibus. ij.j.xxij. E
Absq culpa nullus pñitem pertransit vitam. .ij.iij.ix. L
Culpa peccati quomodo remittatur ⁊ pena. .iij.iij.xiiij. P.
Cure ⁊ solicitudines impediunt feruorem caritatis .iij.ij.vj. J

Delectatio habita in peccatis fletibz ⁊ lamentis insequenda est. .j.j.xv. Q
Delicie cordis ⁊ corpis quomodo differant .ij.ij.vij. D.
Delicijs celestibus affluere quid sit. ⁊ easdem delicias in hac vita ꝓtinuas habere non possumus .iij.iij.xj. K
Qualiter delicie ille aiam delicatā faciant Ibidem. L.
Desiderium ꝓcedentium patrum ad celestem patriam quantum fuerit. .iij.iij.xij. K
Et nos ad idem desideriuz habendum exhortamur Ibidem.
Desiderium deuoror hoim deus ꝓuocat ad amorem suum vt augeat .iij. ij.xij. K
Desiderare solent hoies ista tria viz opes voluptates ⁊ honores .ij.ij.xiij. K
Desideria alta sunt ꝑm signū intrinsecum caritatis ꝑfecte .iij.ij.xj. D
Desperantiū insipientia perpenditur ex hoc .j.j.vj. G
Desperatio de dei mia quomodo euenire soleat .ij.iij.vj. E
Desperandū non est q̄uis etiā homo infinitis irretitus fuerit peccatis .j. j.vj. F G
Desperatio venia caret .j.j.xiij. B
Despatio deprecatiā. Ibidem. D
Detractio quid sit ⁊ q̄ sit enorme vitium .ij.j.xxxij. X
Deus intra oīa est extra oīa ⁊ supra oīa ⁊ infra omnia .iij.iij.x. J
Ibidem Quanta sit excellentia diuinitatis. J.
Deus in via cognosci pt qr est in pria fic ē sz nec hic nec illic qd ē Ibidē L
De dei noīb tractaturus sanctus dionisius ad supercellentē non attigit veritatem qr qō ineffabile est digne dici nō pt ⁊ plura hmōi plx.j. M.
Deus quale corpus hoī primo dederit plx.j. B
Deus primo hoī duplex bonū ꝓpauerat ⁊ ꝑm hoc duplex preceptum dederat. plx.j. D
Deus rone sue bonitatis pissimus ⁊ misericordissimus hoiem damnatum saluare volēs alterationes hab quatuor virtutū viz iusticie misericordie pacis ⁊ veritatis sedauit plx.ij. J
Deus hoiem liberare volens sapienti utebat filio cui eedē virtutes ꝓsenserunt plx.ij. K.
Deū incarnari decuit tribz de causis plx.iij. O
Deus filius susscepit carnem ⁊ hoc q̄liter viz q a pte se nō diuisit. Ibidē Q
Deus filius incarnatus ē ⁊ q̄re nō pater nec spūsanctus plx.iij. Q

Dei filius cū in mūdo mittebat p hoc non fuit facta loci mutatio. plx.q. S
Deus quare suam grām omnib non equaliter infundat per quam oēs saluari pñt. .j.j.iij. E
Deus tria exhibet his quos ad scitatē promouere dignat .j.j.xij. H
Secundum de illis tribus viz temptationes diuerse in longū pertractat a sanctis doctoribus. specialiter p beatum gregorium. Ibidem H
Deus hos quos ad salutē reducere curat duob modis vulnerat. j.j.vij. H.
Deus deserit siue ab eo discedit duobus modis. .j.iij.j. I
Deo conuenit vtiq esse simpliciter q p prie. iij.iij.xxiij. L
Deus nostra merita coronans nil aliud q sua munera coronat. iij.ij.v. I
Deus quō a nobis sit diligēdus q maxime ppter tria beneficia. iij.ij.x. L. O
Deus qñq pñs est per suam grām cū non queritur q sepe se absentat dū queritur q quare hoc. iij.ij.vj. S
Deus q̄uis sit vbiq. dr tñ in celis eē ppter tria. iij.iij.ij. L
Dei ymago qualiter cōsistat in anima. iij.iij.viij. S
De dei auribus oculis q huiusmodi loquens sacra scriptura quid per illa intelligendū sit. iij.iij.x. O
Dei cognitō put in hac vita haberi potest distinguit tribus gradibus. .iij. .iij.xj. Q.
Deus qualiter sit in nouem chorīs angelorum penes diuersos effectus. Ibidem E
Deo tunc coniungit intellectus nr̄ qñ coniungit eius ignoto. Ibidem B
Deus cogitari nec oīno ꝑt comprehendi sed p pte q hoc corde mūdato. ibiō. C
Dei substantia quomō videri potuit a quibusdā sanctis in hac vita cū dictū fuerit moysi. non videbit me homo q viuet. Ibidem F
Deus ad dyabolū loquit quatuor modis. .iij.iij.xij. D
De intellectū illius. quicquid ad se dicunt pater q filius q spūsctūs non dr alter sine altero. Ibidem G
Pater q filius q spūssanctus vnus deus est naturaliter. ad quem intellectuz tota veritas est in patre. tota in filio. tota in spūsancto. .iij.iij.x. G
Dei patris potentia non est aliud q filij sapīa non est aliud q̄ sua essentia. q amor spūssancti non est aliud q̄ essentia. Ibidem X.
Ibidem q homo ad plenum reserare non potest archanū illud ex qua videlicet intelligentia quelibet psonaꝝ in diuinis sit tota in alijs. Ibidē A
Deus qualiter sit vbiq vt tñ vna eius ps non sit aut alia illic Ibidem F
Qualiter corpea diuersimode sint in locis. Ibidem F.
Deus cūcta creauit sua voluntate. in ipso oīa fuerunt anteq̄ ad formaꝝ suaꝝ visibiles ꝓcederent spēs. Ibidem G
Et qualiter vbiq sit incircūscriptiue q ipse sibi locus est. q in se ꝓtinet oīa. nec alicubi est. q in oī natura est sine sui diffinitione. Ibidem J
Deus pater filium genuit coeternum sibi consubstantialem q alterum a se. Ibidem K
Diuinam essentiam credere q eam ardenter ꝓcupiscere est eandē quodammodo videre. iij.iij.ix. L
De dei ꝓtemplatione Ibidem L
Deus per enigma non per speciem in hac vita etiam a viris multum ꝓficientib videri potest ꝓtemplatōe in altuz erecti. Ibidem J.
Ibidem si aliquib gratia talis visionis dei specifice donata fuerit hi mirum inestimabili virtute pollēt q mundo penitus mortui sunt. K.

Deus quid sit .iij.iij.x. P.
Dei ꝯiunctio nobiscū fit ſm cognitio nem nostram qua ipm cognoscimus. ij.iij.xiij. P
Deus cordibꝫ ꝫ oꝛōmibꝫ singulorꝫ nō respondet ꝫ ꝗre non .ij.iij.vj. P
Deus tēptatōibꝫ nisi adesset tēptati onibꝫ nullis resistere posset. ij.iij.xj. P
Dei dom⁹ siue habitaculū q̄d sit ꝫ q̄li ter p̄pari debeat .iij.ij.xij. D S.
Deuotōis gratia p negligentiā amis/ sa in religiosis qualiter recupari debet iij.ij.vj. R
Diabolus nocendi ptātem nō hꝫ nisi dei permissione .ij.iij.xj. R
Ibidem diabolus nocere potest sua/ dendo non tamen cogendo R
Diaboli voluntas semꝑ iniq̄ ē ſz eius ptās nūq̄ iusta ꝫ q̄re hoc Ibidē D
Diaboli impetus temptare volētis in principio grauis est ꝙ si ei resistat de bilis efficit .ij.iij.j. E
Diaboli diuersa ꝫ prauaꝫ filia recitā/ tur .ij.iij.v. E
Diabolus q̄liter aggressus sit primuꝫ hoīem decipere volens videlicet querē do asserendo ꝫ pmittendo .plx.j. F
Diabolus loquit ad deū tribꝫ modis iij.iij.xij. Q
Diabolicum est cadere ꝫ non resurge re .j.j.xj. G
Demonū fortium ꝫ debilium diuersa est temptatio .ij.iij.xj. H
Diligere inimicū est exꝑssius signum caritatis iij.ij.xv. E
Dilectio dei ꝑtria distīguit Ibidē G
Et dilectio ꝓximi ꝑ duo ꝓcepta di/ rimatur. P
Circa dilectionem ꝓximi magna dis/ cretio est adhibenda Ibidem J
Dilectio q̄ nocet vitāda est Ibidē K
Dilectionis actus excellet actū cogni tionis .iij.iij.xj. U
Differentia est inter dilectionē ꝟrutū ꝫ dilectionem totem ibidem R.
Diligēdus ē deus ꝓpter beneficia tria nobis collata ij.ij.x. L O.
Diligendus est deus maxime ꝓpter re demptionis nostre beneficiū ibidē M
Ibidē q̄ plures sanctorꝫ auctoritates ꝙ deus a nobis sit diligendus M
Diligendus est deus ex toto corde ex tota aīa ꝫ ex tota mente ibidem O
Illa totalitas q̄d intendat ibidē P
Caritas duplex est ibidem Q.
Dilectio ꝓxī aliq̄liꝫ declarat ibidē L
Diligendus est ꝓximus triplici mo do .iij.ij.xv. L
Dilectionem debemus vnicuiq̄ scōm suum statum ꝫ dignitatem ibidē. U
Dilectio inimicorꝫ describit ibidē X
Dilectio inimicorꝫ demonstrat hoīem xp̄i esse discipulum Et q̄ dilectio il/ la veraciter custodiat ibidem A.B
Dilectio inimicorꝫ est martirium sine sanguine .ij.ij.vj. A
Dilectio sola discernit inter filios dei ꝫ filios diaboli .iij.ij.viij. O
Deuotio quid sit ꝫ q̄ necca sit in oꝛati one. .iij.iij.v. L O
Deuotio q̄liter debeat q̄ri Ibidē. M
Deuotio q̄ ꝑficiat in hoīe.iij.ij.v. M
Deuotionū genera in septem distin/ guuntur .iij.iij.v. X.
Deuotionis gra subtrahit bonis ho/ minibꝫ qui eam tñ instanter querunt ꝓpter quinq̄ rationes Ibidem A.
Deuotōis interne iocūditas q̄ valēs sit ad actū cōtēplatiōis ꝫ q̄ diligenter querēda. iij.iij.vij. G.
Deuotōnū spēs distīguit .iij.iij.xj A
Dimitte nobis debita nra ꝛc. qualiter exponi debeat iij.iij.ij. E.
Discretio q̄ sit necc̄aria penitentibꝫ ꝫ nouiter ꝯuersis .j.iij.v. E.
Indiscretio q̄d sit ꝫ q̄ ꝑiculosum sit i/ dem vicium Ibidem F G.
Discretōne mediāte corpus castigan

dum est. aliter debile. aliter forte ⁊ roboratum. Ibidem D
Discretio si non assit nulla virtus pficit. nec in vigore manebit Ibidē. I
Sine discretōe virtutes bone esse non pnt ⁊ qliter penes eā ꝓsiderare dēmus pfectū in virtutibꝫ vel defectū. Ibid. K
Discretionis efficacia ad plenum nō addiscit sine experientia. Ibidē L
De qualitate ipsius experientie diuersa in diuersis Ibidem L
Discretionis virtus per duo acquirit Primū est vite sanctoꝝ patrum inspectio. .j.iij.vj. O
Secundū est humilitas. ⁊ qliter illa humilitas pbari debet Ibidem. O
Discretio requirit vt quisqꝫ vires suas discutiat ⁊ put valet in bonis se exerceat. Ibidem S
Disciplina monastica qualiter deficiat modernis temporibꝫ. .j.iij.vij. D
Disciplina coercet motus omniū viciorum. .ij.iij.ij. F.
Dispensationis dei duplex causa est. .ij.iij.xij. R.
Diuitie de sunt virtutes scie. ij.ij.ix. I
Diuitias habere licet. sed diuitijs seruire non licet. B
Ibidē qliter licite hō bonis vti dēat. Diuinatis vnitas declarat. iij.iij.x. P
Diuisio thematis huius libri viz Fili accedens ad seruitutē .plx.vij. R
Ibidez diuidit liber in tres tractatus priales. ⁊ quilibet tractatuū subdiuidit in tres distinctiones.
Dolor siue disciplina requirunt ad veram penitentiam .j.j.xv. L
Dona dei ad memoriā reuocare generat consolationem tribulari in hac vita. ij.ij.vj. Q
Dona dei vocari pnt omnes gratie ⁊ habitus diuinitus dati. specialiter tñ sunt septem dona dei. Ibidem.
Ubi ascensus eorundem sit inchoandus. iij.j.vij. C D
Donor dei ratio declarat Ibidē. E
Dona dei septē sunt. vij. spūs boni quibus ꝑriant sex alij mali spūs. ibidē. F
Dona spūssancti qualr expediant vires naturales. Ibidem G.
Donum vnū spūssancti sine alio subsistere non pt. .iij.j.xij. G
Dotes corpis glorificati ⁊ aie declantur. .iij.iij.xv. G.
Dulcedīem pntium ⁊ futuroꝝ nemo simul habere pōt. Ibidem.
Vide autoritatē beati bern. futuraz ardenter desiderātis dulcedinem. iij. .ij.v. I K L.
Dulcedinē spūs qui semel gustauerit sp'eius pntiam desiderat. eandēqꝫ mūdi amatores pcipe non pnt. ⁊ q̄re hoc sit in longū declarat Ibidem K
De duricia que animas deuotas affligere ꝑsueuit ⁊ impedire circa gustum spūalem iij.j.xxvj. S
Deuoti hoīes qualiter vane glorie resistant. E.
Discussio siue dīudicatio suiꝑsius procedit ex bona voluntate. ij.ij.iij. S
Discutiunt multi non suam sed alioꝝ vitam. Ibidem T
Discussio suiꝑsius vz ad pfectū humilitatis ⁊ ceteraꝝ virtutū. Ibidē V
Dissolutio i chorona abusio claustralium ij.iij.xxxij. T
Discussio actuum quotidiana valet. .j.j.xv. Q.

E Vangelia cui
pa i quibꝫ ꝑsistat. ij.j.xviij. E
Edificare lignū fenū ⁊ stipulā de quibus dicat apls quid sit. iij.iij.xiij. L
Et superedificare aurꝫ. argentū. ⁊ lapides pciosos quid sit iij.j.xviij. L
Ebrietas spūs quid sit. iij.iij.xj. B.
Electi flagellant in hac vita a deo. ⁊ quare. .ij.ij.vij. Q

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Electoꝝ virtutes infirmitate tẽptatõis pmiscẽt ne tm̃ ꝓficiant quantũ desiderãt ne exinde supbiãt .ij.iij.vij. Q
Elemosina ps satisfactionis triplex ẽ .j.iij.j. S
Elemosine spũales Ibidem T
Elemosine corꝑales .vij.sũt ibidẽ U
Elemosine paupeꝝ ⁊ religioseꝝ quales esse debeant. Ibidem X
Esuries ⁊ sitis diuersoꝝ circa diuersa iij.j.xvij. Y.
Eucharistia quere supra corpus xpi. iij.j.xxij. Z.
Exꝑũr ⁊ vbi sacramentũ. Ibidem Q
Exemplũ redẽptoris in carnis assumptiõe ⁊c. valet ad excitandũ in nobis verã humilitatem .ij.ij.v. Y
Exempla sanctoꝝ respicere remediũ est ꝓtra temptatõnes nouiter ꝓuersoꝝ .j.j.xij. A
Exempla patrum inspicienda sunt ⁊ quare .j.j.xv. R
Exemplares debemus eẽ ꝓximis etiã in quocũq; gradu ꝓfici .ij.ij.xiij. T
Excessus siue eleuatio mentis triplíciter causat̃ .iij.iij.xj. E
Et fit primo mõ desiderij anxietate ⁊ magnitudine deuotõnis ⁊ q̃liter id in aĩa agat̃ ⁊ q̃liter aĩa p̃ desideriũ ascendat igne amoris in aĩa succenso ista ⁊ alia in longũ declarant̃ . ibidem F
Expectatões tediose sunt q̃rtũ signũ intrinsecũ caritatis pfecte.iij.ij.xj.F
Ibidem quid sit extasis G
Excessus mẽtis fit in spũ.iij.iij.xj.O
Exultatõis magnitudo causat excessũ mẽtis q̃ ꝓuenienter exprimit̃ in illis vbis Que est ista q̃ ascendit de deserto delicijs affluens Ibidem Y
Excessus mentis diuersimode ꝓcedit̃ ⁊ nulli sine labore magno ⁊ hoc declaratur. Ibidem. O.
Excessus mentis ⁊ ptẽplatio in diuinis obliuionẽ adducit exterioꝝ .ibidẽ P

Quare tã pauci ad dei speculatiõem ⁊ ad excessũ mẽtis rapiant̃ ibidẽ R
Excessus cõtemplationum duplices sunt. Ibidem T
Extasis et mẽtis raptus qualiter differant inter se Ibidem B
In excessu mentis duo intelliguntur Ibidẽ de raptu ꝑauli ⁊ virũ viderit deum per essentiam .iij.iij.ij. E
In eodẽ raptu nõ fuit necãria separatio corꝑis ⁊ aĩe ⁊ quare hoc Ibidẽ. G
Elationis vitiũ remedia bꝫ ⁊ q̃ sint illa. .ij.ij.v. D

Facere hominẽ
qõ in se est q̃d fit .j.j.iij. Y
Facere qõ ī se ẽ tria ꝓplectit̃ ibidẽ O
Facie di priuari excedit oẽ tormentũ j.j.iij. R
Familiaritas nimia q̃ bona nõ est generat corꝑalem affectionẽ.ij.iij.v.X
Familiaritas dei ꝓuenit ex crebra visitatione eiusdem. iij.ij.v. L
Felicitas eterna ꝓsistit in dei visione. iij.iij.j. A
Felicitas eterna ꝓmẽdat̃.iij.iij.xv R
Fides quid sit ⁊ q̃ necãria circa diuina. .iij.j.xxiij. B.
Aliud est credere eẽ xp̃m aliud credere in xp̃m .iij.ij.j. Y.
Ibidem de illis q̃ nõ p̃ fidẽ ꝙ p̃ suas rões inuestigare volũt q̃ nõ itelligũt Y
Fidei articuli collecti sunt in tribus symbolis Ibidem K.
Tantuꝝ vna est fides tam in p̃ntibꝫ q̃ preteritis ⁊ futuris Ibidem L
Fides est nonus fructus spiritus quatuor hñs virtutes .iij.ij.ix. G.
Fides euacuabitur in patria .iij.iij.xv. Y.
Fornicatio q̃ graue scelus est .ij.j.xij. K.
Fortitudo reprobum ⁊ iustoruꝫ in quibus consistat ⁊ ꝙsetur .j j.ix. F.

Fortitudo tercia virtus cardinalis de clarat cum gradibz eiusdem. Et q̄ virtutes nascant de fortitudine. 7 descriptio earundem. .ij.ij.xij. C

Fortitudo quartuz donum spūssancti declarat ij.j.ix. G

Ad suscipiendū donū fortitudinis anima p tria disponi hz. Ibidē. K

Fortitudis donū dat ꝑ tria. ibidē. A

Fuga mundi suadet .j.j.ix. R

Gaudia terrena siue risus expellūt in penitentibz ea que in spūalibz lucrati fuerant .j.ij. iij. T

Gaudium hūt sancti magis in aduersis q̄z in psperis. .ij.ij.vj. O.

Gaudiū ꝓmagnū ꝓcipit ex digna corpis xp̄i perceptōe. ij.j.xxiij. H

Gaudia celestis p̄tie ineffabilia sunt .ij.ij.xv. G

Vide ibidē auctem bti aug. notabilē. illa etiā in coz hoīs ascēdere nō pūt H

Gaudiū spūs secundus fructus describit. Ibidē ꝙ gaudia cordis instribz excedunt modū. ij.ij.ix. X

Devana gla 7 eiz remedijs. ij.j.vj. F

Gloria inanis multas habet species 7 ponunt ibidem G

Gloria vana mortale pctm̄ dicit dupliciter. ij.j.xiij. Q

Gloriā dei sicuti est videre mens hūana in carne posita non pt. ij. ij.ix. H

Glorie celestis cōsideratio q̄z plures ad deum duertit. .j.j.v. C.

Gratia exīcit meritū. qz sine gra nullum est opus meritoziū Ibidē V

Gratie preparatozium in hoīe difficile est videre. .j.j.iij. P.

Grārum actōes ꝑ quibz deo reddere dēam? 7 qd pt̄eat ad easdē. ij.ij.ij.k

Gratia dei data est hoī post baptismū 7 marīe in pīa que erat baptismus spūalis. .j.j.xiij. X.

Ibidē recōmēdato pīe p̄ dcā doctoz

Gra spūssancti q̄z subtrahit ꝓter presumptōem vt cognoscat hō vñ 7 a quo sint bona que hz ij.ij.vij. G.

Gratia dei nisi affuerit nemo recte viuere potest. ij.ij.v. H.

Gra dine consolationis qd sit Ibidē K

Gratia diuina ab omnib est postulanda 7 ad quid. ij.ij.x. C

Gratia contemplationis aut deuotionis cum subtracta fuerit qualiter reparari debeat. ij.ij.xij. A

Gratia dei qui caret ad omne bonum tepescit. habenti autem eam nihil graue existit. ij.ij.v. V

Gratiam amissam quattuoz recuperāt libzo. j. dist. j. ca. xij. C

Gratia diuina q̄z hoī subtrahit ne p̄sumat de dei consolationibz. Ibidē. D

Gratia dupliciter dz. ij.ij.v. C

Grām triplicē accepimus. Ibidē. F

Gratia carentes stare nō pūt quin incidant in mortale pctm̄ Ibidem D

Gratia dei quare 7 q̄n hominib subtrahitur. Ibidē D

Gratia deuotionis aut ꝓtemplatōnis 7 alia quecunq̄z haberi nō pūt sine labore 7 solicitudine .ij.ij.xij. C

Gula quid sit. ij.j.xj. G

Ibidem qualr idē vitium insit hoīb ex lapsu primoz hoīm vel pentū. sicut 7 alie diuerse miserie G

Gule appetitus nisi edomat? fuerit ad spūalis agonis certamen vix aliqs cōsurgere pt ij.ij.vj. P

Circa gulam quinq̄z modis peccatur .ij.j.xj. A

Ibidem diuersi introducunt gulosi. Et ꝓcupiscentia siue voluptas magis sit in culpa q̄z cib 7 qualr voluptas sub necessitate se palliat B

Gule vitiū in preciosis cibarijs discretus precauet. indiscretus incidit etiaz in cibarijs vilib. Ibidem C

Tabula scōm

In gule vitio qualiter laborant religiosi. Ibidem. D
Gulosoꝝ deus venter ē. Ibidē E.
In cibo sumēdo tria sunt consideranda. Ibidem. F.
Gula q̄ plures filias habet ibidē G
Gula est citatio libidinis .q̄.j.xq̄. I
Gula qñ ⁊ qualiter sit peccatum mortale .q̄.j.xviij. D
Gula ⁊ eius delectatio necesse impugnanda est .q̄.q̄.x. E.
Et qualiter ad cibum accendendum sit. Ibidem. E.
Corpus humanū qꝝ alimentis carere nonvalet qualiter ergo cū discretione refici debeat Ibidem. C.
Gradus primus ⁊ infimus ad gustuz sapientie est timoꝝ dñi .iq̄.j.vq̄. K

Habituz plures mutant sz nō aīm .j.iq̄.vij. K
Ibidem de differentib⁹ actib⁹ veteris ⁊ noui hominis
Habitus virtutum cardinaliū dispomit ad exercituz vite actiue ⁊ habitus donoꝝ ad exercitū vite contemplatiue .iq̄.j.xxq̄. B
Habitare iter multos ē remediū p̄te ptatões nouiter puersoꝝ.j.j.xq̄. K
Holocaustū ⁊ sacrificiū qualiter differant .j.q̄.iq̄ G
Hostiū regni celoꝝ q̄tū de se sp̄ est aptū ⁊ q̄liter dicat clausuz.iq̄.j.xxiq̄.K
Hoīes dicunt qui iusticie ratione sufsulti sunt .q̄.q̄.v. L
Homo ad q̄d creatus sit Ibidē.marimus h⁹ is h⁹noꝝ q̄ ad similitudinē sui creatoris extat creatus .q̄.q̄.j. G.
Homo siue creatura rōnalis ad quid creatus sit .iq̄.q̄.xiiij. A
Homo primus taliter fcūs fuit q̄ ad culpā fomitis incitamentū nō habuit plx.j. B
Homini primo datū fuit triplex adiutorium plx.j. C
Homo noticiā habuit nō sicut ī p̄tia nec sicut in via Ibidem
Homines primi expulsi sunt de quoꝝ in q̄d ceciderunt ⁊ q̄ in quatuoꝝ afflicti sunt plx.j. D
Hoīem scm̄ ⁊ deuotū tria faciūt .q̄.q̄.iiij. D
Hoīs est cadere ⁊ iterum resurgere j.j.xj. G
Hoīs vita temptatio est in seipsa. q̄.iq̄.iiij. S.
Homicidij gen⁹ duplex ē.q̄.j.xxj. D
Honoꝝ de quo dr in quarto precepto dupliciter intelligit Ibidem P
Humana infirmitas h⁹ p̄ p̄tū hz iter cetera vt plus ei intueri liceat qđ sibi placet q̄ qđ displicet .j.iq̄.vij B.
Horis canonicis astricti sunt q̄ in sacris ordinib⁹ sunt p̄stituti ⁊ si interdū ab aliquo q̄ppiā neglectū fuerit q̄liter recompensari debeat .iq̄.iq̄.iq̄. L
Hūilitas p̄cedit ex cognitōe sui ipius Et q̄d sit humilitas ⁊ q̄ valens virtus q̄.q̄.v. A.
Humilitas triplex est Ibidem B
In hūilitate solū ponenda est fiducia ⁊ nō in bono ope Ibidem D.
Hūilitas ⁊ hūiliatio dr̄ñt ibidē E
Humilitas q̄ necāria sit p̄latis ⁊ q̄liter p̄lati se hēre debēt erga subditos. vt nō solū p̄sint sz etiā p̄sint ibidē. F
Hūilitatē generat maxime pcōꝝ p̄te ritoꝝ recordatio ibidem G
Ibidem de occulta superbia multoꝝ alioꝝ vitam iudicantium S.
Ad humilitatem valet exemplum nostri redemptoris ⁊ in quibus Ibidem. I.
In humilitate p̄ficere volens exēpla sanctoꝝ aspicere debet Ibidem K.
Humilitatis cā multi mentiunt dicētes se pcōres vltra q̄ sint ⁊ h⁹c rep̄hensibile est Ibidem M

Humilitatis tres sunt gradus Ibid
Humilitas vera quis sit. Ibidem.
Humiliare se magis ac magis debent viri sancti quantumcunq; etiã in virtutibus proficiant. Ibidem
Humilitas necessaria est in operibus bonis. q.q.xliij.
Humilitas mentis disponit ad grãm premptionis iij.iij.vij.
Homo exterior regi debet interiore. q.q.x.

Ieiunia quid sit. q.j.vj.
Ieiunii pars satisfactionis est triplex .j.iij.j.
Ieiunii.iij.comitari dñt. ibidẽ.
Ieiunii valet ad seruandã sobrietatem. q.q.x.
Ieiunii laudabile q̃d sit ibidẽ.
Item de habenda discretõne in corporis afflictione. Ibidem
Ieiunium horuz qui faciliter ieiunare possunt & qui difficulter quale premiũ sequatur. ibidem
In incarnatõis misterio fuit discussa triũ de triplici ierarchia plx.iij.
Incipientiũ siue penitentiũ status si sit in trib. plx.vij.
Incipientibus & nouiter cõuersis dominus dispensatiue pugnas temptationum alleuiat. .j.j.xij.
Incipientiũ siue penitentiũ conuersatio q̃lis eẽ debeat recapitulat.j.iij.vij.
Infernalis pena vbi sit.iij.iij.xiij.
Infernalis qualitas describitur in generali. .j.j.x.
Infernalis ignis q̃lis sit. ibidẽ.
Infernalium tormentorum meditatio valet. .j.j.xij.
Ignis infernalis. iij.iij.xiij.
Ignis purgatorius q̃lis sit. ibidẽ
Item de igne purgatorio ibidẽ.
Imagines a christianis habent. & ad quid. .q.j.xxj.
Inobediens discipulus .q.j.xxiij.
Ibidẽ distinctões de inobedientia
Inobedientia fuit causa perditõis generis humani. plx.v.
Impenitentia carent venia .j.j.xiij.
Implorari non debet deus imprudenter aut irreuerenter q̃uis ad ignoscendum sit multus. j.j.vij.
Ypocrite tristes sunt non in corde sed in facie. .j.iij.vq.
Ypocrisis quid sit. q.j.vj.
Et ibidem q̃ plura dicta doctor de gestis ypocritarum.
Irreuerentia quid sit. Ibidẽ
Irreuerentia circa altare vna abusio claustralium. q.j.xxxij.
Insolentia quid sit. q.j.vj.
Intellectus est sextum spũ sancti donum. iij.j.xq.
Ibidẽ & quinq; dona spũscẽ ordinantur ad vitã actiuã. sextũ aũt & septimũ ordinant ad vitam premplatiuã.
Intellectus quid sit & cuius virtutis. Ibidem
Item quid sit intellectus. ibidem.
Intellectus prudentialis tria docet. Ibidem
Intellectus noster tunc perfectissime deo piungit quando piungitur eidem vt ignoto. .iij.iij.xj.
Inuidia quid sit. .q.j.vq.
Inuidia est filia superbie. ibidẽ.
Inuidia duas hz spẽs ibidem
Inuidia dyabolo parat. & & dyabolus semper nitit hoc vitiũ cordi infundere humano. Ibidem
Inuidia plures hz filias ibidẽ
Inuidia quando sit mortale peccatũ & quando non. .q.j.xiij.
Ira quid sit. ira dissuadet a doctoribus & quare q.j.vij.
Ira duobus modis compesci debet. Ibidem

Tabula scom

Ira duplex est alia ex impatiētia pce dit alia ex zelo rectitudinis. Jbidē F
Jbidem de illis qui sunt tepidi siue se gnes ad zelū aiarum ⁊ de illis qui in spū furoris laborant G.
Ira diuersas hz filias Jbidem. H
Ira quādo sit pccatuz mortale ⁊ quā do non .ij.j.xv. I
Ira zeli triplex est Jbidem K
Ira zeli vtp bona sit ⁊ meritoria .iij ij.xv. L.
Ira impatientie ⁊ ira zeli differunt Jbidem E.
Ira dei videlicet a pctō defendere cz grauis sit .iij.iij.xxj. F
Jubilus spūalis qd sit .iij.iij.xj. A.
Judicare suos plātos etiā negligētes subditi non debent venerari ⁊ in negli gentijs eos nō imitari .j.iij.vij. A
Judicium proximum qualiter fieri de beat. .ij.j.xxxiij. A
Judicare alios nō debet qui reprehen sibilis est Jbidem B.
Judicio seu diffinitione. i. pfilio maio viuere ⁊ illis acquiescere frangit illusionem hostis illudere conātis. j.iij.vj. P
Diffinitiom ⁊ pfilio maiop nō acqui escere impedit pfectionis apprehensi onem. Jbidem. P
Judicare debemus nosmetipsos vt iu dicium euadamus .j.j.xv. N
Judiciū sumpius valet Jbidem P
Judicia diuina discuti non debent sz venerari quia inuestigari nō possunt. j.j.iij. R.
Jbidem de diuersis affectib ⁊ cupis centijs hoim in diuersis statib pstitu rozum.
Judicij rimoz habendus est penitenti. j.ij.j. G
Judicat homo a deo in hac vita dupli citer. Jbidem J
Judicium finale qñ erit ⁊ cz horren dum .iij.iij.xv. A.
Judicium idem quatuoz habebit ordi nes Jbidem B
Jbidem de duab sententijs in eodez iudicio proferendis C
Juramentū qō sine cā fit .ij.j.xxj. O
Justicie esuries ⁊ sitis quarta beatitu do describit .iij.j.xviij. D.
Justop duo genera .ij.ij.ix. Q
Justicia quarta virtus cardinalis his gradib .ij.ij.xij. D
Jbidem de iustitia pcedit religio pie tas seueritas innocētia reuerentia mi sericordia. vide ibidez descriptiones singulorum. C.

Labozin tria di uidit. .ij.j.xxv. O
Labore acquiri debēt dures .ij.ij.j. C
Jbidem de labore ⁊ diligentia sancto rum virozum p acquirendis virtuti bus. Q
Labor bonop opep si aliquē aggraue uerit attēdere debet mercedē futuram ⁊ leuius portabit .ij.ij.iij. R.
Labor exercitij in ope bono acquirit omm horaz psulit ⁊ ad hoc quatuoz req runtur. .ij.ij.xv. A
Lacrime penitentiū vestem innocentie maculatam abluunt .j.ij.j. L
Lacrime penitentiū p baptismo repu tant Jbidem M.
Larime penitentiū cz sint efficaces ⁊ fructuose Jbidem O
Jbidem de ppunctione lacrimap di uersop partp recommēdationes P
Lacrime penitentiū sunt quodāmodo signū securitatis de dei amore Jbi dem. P.
Lacrime penitentiuz oriunt de amore feruenti qnem in deum habere debent. Jbidem. Q
Lacrimarum gratia siue effusio vnde prouemiat penitentibus .j.ij.ij. R

Lacrimaꝝ gratia causaꝫ ex orationibꝫ humilibꝫ Ibidem S
Quãꝯ ex virtuosa vita lacrimaꝝ gratia aliter ꝙ aliter donaꝫ Ibidem. T
Lacrimaꝝ gẽa p humilitatẽ custodiẽda est ne a dño subtrahaꝫ .j.q.iij. A. B
Lacrimaꝝ gratia amissa per vite emẽdationem ꝙ humilitatem est recuperanda. Ibidem. C
Lacrimaꝝ effusio efficacius remediuꝫ ad impetrandũ seu ꝓsequendũ quecũꝯ postulata. Ibidem E
Lacrime penitentis remissio sil sunt. ꝙ de intellectu illius .j.q.iij. A. B
Lacrimaꝝ gratia cuius ab omnibꝫ nõ possit. debet tamen ab omnibꝫ desiderari. .j.q.iij. X
Ibidem q ꝓpunctio gemebunda sufficit peccata deflere.
Lacrime pñie. devotõis ꝙ fraterne cõpassionis differunt. .iij.iij.v. K
Languoꝝ amoris q̃d sit. ꝙ idẽ languoꝝ ex tribꝫ ꝓtempatur. iij.q.xiiij. D. J
Latria dicitur cultus dei. ꝙ qualiter. .iij.j.viij. P
Laudandus nõ est virtuosus nisi bene ꝓsummauerit. .q.q.xv. U
Lectio viua est vita bonoꝝ ꝙ sanctoꝝ. vide super hoc ibidem declaratõem beati grego. .q.q.v. H
Libeꝝ arbitriũ q̃d sit ꝑm aug. j.j.v. A.
Libeꝝ scõdario est imitiũ accedendi ad deũ ꝙ gratia dei ꝓmario a qua ꝓcedit omne opus bonũ. Ibidem X
Ibidẽ qualiter gẽa dei ꝓuenit libeꝝ arbitriũ. ꝙ coopatur eidẽ ad opus bonũ
Libeꝝ arbitriũ valde verribile est ꝙ magis ꝓnum ad malum. Ibidem T
Liber nẽ est ꝓpria ꝓscia ad quẽ emẽdãdũ oẽs alq̃ libri repti sunt. iij.j iij. O.
Liberalitas septimus fructus spũs. ꝙ hꝫ quadruplicem virtutẽ. iij.q.ix. E
Libidinis flamma est amoꝝ carnis. iij.q.viij. K
Lectio diuinarum scripturarũ q̃ fructuosa sit. .iij.iij.j. Q
Legunt plures ꝙ scrutanꝫ sacram scripturam non vt faciant que legunt. sed vt habeant que alijs dicant. Ibidẽ M
Ibidem qui rõne sc̃ie inflammanꝫ H
Leticia spũalis ꝙ iocunditas quid sit ꝙ quot modis accipiaꝫ iij.iij.xj. C
Lex vetus dat ꝓcepta decalogi. euangelium vero sive nova lex supaddit ꝓsilia. ꝙ de intellectu illius. lex eius multiplex est. .q.q.xiij. G.
Lis in capitulo vna est abusio claustralium. q j.xxj. S
Lingua nisi custodiaꝫ in blasphemiaꝫ ꝓrumpit ꝙ mendaciũ. q.q.vij. A
Detractionem. murmuratõem. peccati defensio adulatõem ꝛc. vbi silentiũ Ibidem A.
Laus dei ꝓsistit in desiderio scõ ꝙ in vita bona hominis. .iij.iij.iij. A
Laus appetitur quadruplici fine q. j.xiij. K.
Locus qualiter ꝓsit incoꝛporalia. iij.iij.xiij. E.
Locus coꝛdis qualiter deo parandus sit per vite puritatem. libꝛo.iij.dis. q.caplo.xij. S.
Locus triplex debeꝫ animabꝫ ab hinc decedentibꝫ. iij.iij.xiij. D
Loci mutatio non minuit temptationem sed auget. q.iij.iij. K
Locutio dei ꝙ angeloꝝ ꝙ demonum qualiter ꝙ quot modis fiat iij.iij.xij M O P Q
Locutio divina tripliciter distinguiꝫ Ibidem K.
Lõganimitas est quintus fructus spiritus. ꝙ habet triplicem virtutem. iij.q.ix. C
Luctus tercia beatitudo declaratur. iij.j.xvij. E
Luctus quatuoꝝ sunt species. Ibidem F.

Tabula scõm

Lugentium coram deo fructuose tria sunt genera Ibidem. G
Luxuria quid sit. ⁊ qñ vtiosum sit vicium idē ⁊ oꝑatur inferno .ij.ij.xij. H
Luxurie sunt tria remedia .ij.j.xij. L
Luxuria septē habet species ⁊ que sunt eedem Et de enormitate vitij ꝓtra naturam ⁊ de eius remedijs Ibidē. M
Luxuria cū suis speciebus declaratur Ibidem. O
Luxurie concupiscentia distinguitur septem modis. .ij.j.xix. F

Maluz omne ori tur ex triplici radice .ij.ij. xiij. I.
Malum triplex manebit super peccatores. .j.j.x. P.
Malus homo in oībꝫ malus esse non ꝓt sed hꝫ permixta aliqua bona .ij. ij.vj. R
Libera nos a malo qualiter exponi debeat. .iij.iij.ij. S
Item mala quibꝫ subiacit humana cōditio in sex distinguūt Ibidē G. P
Manducare spiritualiter qd sit ⁊ qualiterfieri debeat .iij.j.xxiij. G
Mansuetudo est octauus fructus spiritus ⁊ habet triplicem ꝓtem .iij. ij.ix. F
Martirium sine sanguine est in tripli ci differentia .ij.ij.vj. A
Meditatio frequens terrenorum qꝛ transeunt ⁊ celestium quia manent valet ad lamentū penitentie .j.j.xij. E
Meditatio diuinorum ꝯ felix sit ⁊ fructuosa. .iij.iij.v. O
Mendacium triplex distinguitur .ij. .j.xxj X
Mentis stabilitas vnde causatur. .iij.iij.iij. P
Mentis instabilitatem infra orationes homo ꝯdiu in hac peregrinatione pfecte carere non potest Ibidē. Q

Ad mentis compositionē quid valeat Ibidem. S.
Mentis stabilitas disponit ad grām contemplationis ⁊ qualiter mens distracta recolligi debeat .iij.iij.vij. O Q
Mentis dilatatio ē prima species cōtemplationis .iij.iij.xj. T.
Mentis subleuatio est secūda spēs ꝓtemplationis Ibidem X
Mentis alienatio ē tercia spēs ꝓtemplationis ⁊ causatur tripliciter. Ibidem. O.
Mens pfectoꝝ qñ rapiat ad celi secreta. Ibidem M
Meritū ꝯ quis haberi non possit p primam gratiaꝫ potest tamē se homo preparare ad gratiam qꝛ nulli denegatur gratia. .j.j.iij. L
Misericordie domini bonitas ⁊ multiplicitas declarat per totum.
Misericordia dñi est sine nūero ⁊ mēsura ⁊ peccata grauissima superare valet .j.j.vij. O
Misericordia dñi emollit cordа desperata. .ij.ij.viij. P Q
De decem misericordie effectibꝫ. Ibidem. T
Misericordia quinta describitur beatitudo .iij.j.xix. R
Misericordia hominis qualiter nascatur de virtꝰ ꝓcupiscentijs ⁊ voluptatibus vide ibidem dicta doctorum ꝯ plurima .j.j.x. O
Misteria dei ⁊ secreta nemo scire pōt nisi deus reuelauerit que reuelatio fit diuersis modis .iij.iij.xij. S.
Mitis sēda beatitudo describitur. iij ij.xvj. D
Ibidem quis veraciter sit mitis ⁊ de mansuetudine diuersorum.
Modestia est decimus fructus spiritus habens quadruplicem virtutem. iij.ij.ix. P

Modus reparationis humani generis fuit ꝓgruentissimus ⁊ congruebat tã reparatori q̃ reparabili ꝑlx.q̃.j.
Monachorum superbia reprehenditꝫ .j.iij.vij.
Monachus quid sit diffinitive Quere ibidem
Monachoꝝ auaricia reprehenditꝫ. Ibidem
Monachoꝝ huius tpis diuerse inordinatões ⁊ indecentie a doctoribus Anselmo ⁊ Bern̄. declarãtꝫ Ibidẽ
Monachoꝝ vocatio ⁊ abrenũciatio in quibꝰ ꝓsistere debent Ibidem
Monachi veri in terris gaudium non habent .j.q̃.j.
De monacho curiali ⁊ cauſidico q̃. j.xxvij̃.
Monachorum vestitus preciosus ⁊ superfluus reprehenditur. .q̃.j.xxviij̃.
Ibidem qualiter in vestitu iactantia esse poterit
Mors christi ⁊ eius qualitas ꝑlx. .iij̃.
Mortis xp̃i spacium quot horaruꝫ fuerit ⁊ quare nec citius nec tardius resurgere debuerit Ibidem.
Mors anime dicitur ex obligatione culpe. .q̃.j.j.
Mortis nostre opportunitas a nobis ꝑpensata retrahit nos ab amore mundialium ꝑlx. .iij̃.
Mortis memoria ⁊ futurorum rorm̃ torum valet ad contemptum rer̃ mundialium .q̃.q̃.ix.
Mors triplex esse distinguitꝫ ⁊ q̃ fructuosa sit continua mortis memoria. iij̃.iij̃.xiij̃.
Ibidem q̃ certa sit mors oĩbꝰ ⁊ eius hora q̃ incerta ⁊ hec pauci perpendunt
Mors mala sequitur vitam malam ⁊ mors bona sequitꝫ vitam bonaꝫ. Et de intellectu illius beati mortui q̃ i n dño moriuntur.
Ibidem mors timetur a peccatoribꝰ sed desideratꝫ a iustis. qꝝ iam mundo mortui sunt.
In mortis hora iusti non timent diabolum. sed iniusti magis ⁊ reprobi. Ibidem
Morti cum appropinquauerit homo in duobꝰ temptatꝫ. videlicet in fide ⁊ in spe. Ibidem
Mors duplex est iuxta aliam diuisionem. .iij̃.iij̃.xv.
Mundus religiosos spũales ⁊ deuotos mente non tenet sed occupatione astringit .j.iij̃.vij̃.
Mũdi ꝓtemptores ⁊ xp̃i sequaces cũ dño iudicabunt. q̃.q̃.ix.
Mundi ꝑspera sunt timenda ⁊ quare Ibidem.
Mentis securitas et tranquillitas ex hoc ꝑuenire debet vt homo nihil terreni ꝓcupiscat. Ibidem.
Mundicia cordis quid sit ⁊ quantum valeat. iij̃.j.q̃.
Mundicia triplex est Ibidem
Mutabilitas cordis ⁊ cogitationum auferri non potest sed refrenari potest Ibidem
Ibidẽ quante vtutis sit mũdicia cordis. ⁊ qualiter ad eam ꝑuenitur
Mundicia cordis. item quantum valeat. .iij̃.j.iij̃.
Mundicia cordis custodienda est ꝑr disciplinã sensuum .q̃.iij̃.q̃.
Mundicia cordis sexta beatitudo describitꝫ. .iij̃.j.xx.
Itẽ de mũdicia cordis. q̃.j.xij̃.
Murmuratio vitium q̃ reprehensibile sit in religiosis libro.j. dist.iij̃. capitulo.vij̃.
Mundicia cordis abilitat ad actum ꝓemptationis. iij̃.j.iij̃.

Negligentia cōsiderationis circa eternalia facit hominem inhærere temporalibus. j.j.ix C
Negligētia est causa subtractionis diuine gratie circa finē .iij.ij.vj. Q
Nihil fit nihil agit nisi a volūtate aut permissione diuina .j.j.iij. F.
Nouicios aut noviter conuersos anti quus hostis inuadere solet .ij.iij. vj. Q
Nouitarum presumptio quid sit .ij .j.vj. Q

Obedientia nascitur ex silentio. ⁊ quid sit obedientia .ij.ij.viij. E F
Obedientie rō triplex est Ibidē G
Obedientia triplex est Ibidem H
De obedientia ⁊ conditione veri obedientis ⁊ quomodo sit tenendus modus obedientie Ibidem H circa finem.
Obedientie ⁊tus q̄ta sit. ibidem I
Propter obedientiam aliquando bonum intermitti debet Ibidem. K
Obedientia de suo aliquid habere debet Ibidem K
Obedientie virtutem assequi volens prospera mundi despicere debet. Ibidem L
Ober obdurās cor triplex ē. j.j.iij. Q
Obstinatus senex vna de abusionib⁹ claustralium .ij.j.xxvj. M
Obliuio peccator⁹ a religiosis añ conuersionem ꝓmissorum atq̄ estimatio presumptionis bonor⁹ causa sunt diuersar⁹ inordinationum in eisdem. j.iij.vij. A
Ociosus inuenis vna abusio claustralium .ij.j.xxv. L
Ociosa vita impedit ꝓtemplationem .iij.iij.vij. E
Ociosa mens cum fuerit occasionib⁹ temptationū pulsat .ij.iij.ij. K
Occasiones temptationū ⁊ pcōr⁹ vitare volens fugiat seculū Ibidē. M
Ociositas in religiosis reprehenditur .iij.iij.xij. F.
Occupatio bona remediū valēs ꝓtra impetus temptationū .ij.iij.vj. S
Opus incarnationis q̄nq̄ attribuit patri q̄nq̄ filio quādoq̄ spiritui sancto ꝓpr.iij. P
Opa virtutum in nobis qualescūt si dei gratiam habuerit adiutricem. iij.ij.vj. Q
Oratio quid sit ⁊ quare inuenta .iij iij.j. P
Oratio dominica exponit ⁊ excellit orationes alias in trib⁹ .iij.iij.ij. Q
Oratio humilis valens remediuz est ꝓtra impetus tēptationū .iij.iij.j. P
Oratio dominica satisfacit pro quotidianis leuib⁹ peccatis .ij.iij.vj C
Orationum quatuor sunt species. iij.iij.ij. P.
Oratio qualiter impediat ⁊ ꝙ diuersi orent diuersimode .iij.iij.iij. L.
Orationis triplex est effectus. Ibidem. Q.
Quando euagatio mentis infra orationem fit peccatū vel quando non ⁊ vnde veniat talis euagatio. Ibidem. M
Quamdiu homo in hac peregrinatione fuerit mentis distractione perfecte carere non potest ⁊ quare ⁊ ꝓpter hoc tamen homo non debet desperare. Ibidem. Q.
Oratio vera ꝓsistit in cogitatiōib⁹ cordis non in oris voce Ibidem G.
Continuum desiderium est continua oratio. Ibidē illud aplicū sine intermissione orate. qualiter impleri debeat. Ibidem.
Orationes q̄les ds exaudit. ibidē B

Rationes quare non statim deus exaudit orationes ad se clamantium. .iij.iij.iij. D
In oratione duo sunt necãria.s. constantia ⁊ pseuerantia. Ibidem E
De tribus impedimentis occurrentibus tempe orationis .vicz peccata prius ꝓmissa.negligentia ꝓpria.⁊ temptamenta dyabolica. Ibidẽ. F
Multi orãt plixe.sed vitam ⁊ mores orationũ non habent. Ibidẽ G.
Orandum est in filẽtio ⁊ clauso ⁊ quare. Ibidem H
Quatuor sunt que orationes ad deũ peruenire faciunt Ibidem I
Tres sunt modi orãdi.primus fit per verba ꝓposita.secundus fit p verba affectiue formata.tercius fit mentaliter Ibidem K.
Orationi precipue debet adesse deuotio.quia hec summe valet. iij. iij. xv. L
Oratõnis vel ptemplationis tempore non excedere mente aut rapi cogitatõnibꝫ mundanis breuibꝫ saltẽ quodammõ impossibile a viris etiã iustis ⁊ cõtemplatiuis .iij.iij.ir. M
Ibidem expositio illius dicti apostoli Non qđ volo hoc ago M
Ordines quatuor erunt in iudicio iij.iij.xv. B.
Osculum spũale inter animam deuotam ⁊ eius sponsum quid sit ⁊ quomõ fiat. iij.ij.xij. M

Patientia nascitur ex humilitate ⁊ quid sit patientia. ij.ij.vj. Q
Patientia vera quid sit Ibidẽ T
Patientia triplex est Ibidẽ R
Patiam perfectam habere volẽs quid facere debeat Ibidẽ U
Patientia in aduersis est martiriuz sine sanguine. Ibidem A
Ad habendam patientiam valet recordatio passionis xpi. Ibidẽ B
Quia pati nolumus detractiones aut aliquid aduersitatis ꝓ amore creatoris iõ reꝑhensibiles sumus Ibidẽ.C
Pati nos oportet si ꝓregnare delectet Ibidem. D
Nisi quis patiam ⁊ tolerantiã habeat in tribulationibꝫ regnũ celoꝝ intrare non potest Ibidem E
Patientia est specialis retributio ꝓ xpi passione. Ibidem F
Quanto quis in virtutibus ꝓfecerit tanto maiores sustinebit aduersitates Ibidem. H.
Patientibus in tribulatõne deus adest. Ibidem O.
Patiam in aduersis habere volẽs laudes hoĩm ꝓtemnat. Ibidem. P
Patientie vicina vult esse caritas. Ibidem R.
Patientia habet tres gradus. Ibidem U.
Patientia tribus modis exerceri solet. Ibidem T.
Patientia.fortitudo.constantia.magnanimitas.mititas.⁊ mansuetudo q̃liter inter se differant ⁊ conueniant. Ibidem X.
Patientia est quartus fructus spiritus.⁊ quomodo hoc. libro.iij. dist. ij. capto.ix. B
Panem nostrum quotidianuz da nobis hodie qualiter debet expoñi. .iij. iij.ij. B.
De triplici quo indigemus pane. Ibidem B.
Passio cristi nobis fuit causa salutis eterne. ꝓlx.iiij. U
Passio christi fuit generalissima acerbissima.ignominiosissima.interemptoria sed vinificatiua ꝓlx.iiij. X
Passus est christus in omni parte corc.ij.

pōris sui in omnipotentia ake ⁊ in superiori portiōe rationis .plx.iiij. D
¶Passionis xp̄i recordatio valet maxime ad habendā patientiā in aduersis. .ij.ij.vj. B
¶Passiones sunt triplices videlicet innate illate ⁊ in cordibꝫ alienis. .iij. .iij.xv. Q
¶Pastores sequunt oues q̄ si pastores negligentes fuerint sequūt in mortez si diligentes ad vitā ⁊ qualiter p̄eesse debeant ⁊ qualiter ip̄i diuidant vitatem subiectoꝝ ⁊ ex eoꝝ fuga ⁊ absentia ⁊ vñ causent talia ⁊ q̄ꝫ periculosa fit talis eoꝝ fuga ⁊ absentia.ij.iij.xxiij.J
¶Pauptas siue ptemptus diuitiarum nascit ex obedientia .ij.ij.ix. O.
Quid sit pauptas ⁊ quantū valeat ad pfectionis culmen. Jbidem.
Ad paupertatis amorem in religiosis duo mouere debent Jbidem L
¶Pauptas ⁊ abdicatō ꝓprietatis maxime prinent ad religiosos ⁊ quomodo Jbidem. O.
Quamplures vide ibidem auctoritates de virtute paupertatis A
¶Pauperes sunt multi rebꝫ sed non spiritu. Jbidem. C
Et econtrario sunt multi paupes spū ⁊ non rebꝫ ⁊ plures sunt paupes spū ⁊ rebꝫ ⁊ eo feliciores. Jbidem C
¶Pauptas tres spēs hz. Jbidem C
¶Pauperes esse volunt q̄ꝫ plures religiosi sic tñ q̄ defectū in nullo patiantur qđ reprehensibile est Jbidem. F
¶Pauptas spūs prima beatitudo describitur. .iij.j.xv. C
Jbidem de paupertate accepta deo ⁊ de amore paupertatis
¶Pax xp̄i ⁊ pax mundi .j.j.xj. K.
¶Pax ⁊ gaudium sese comitantur. .ij.j.iij S
¶Pacis ⁊ quietis interioris signa explicantur Jbidem L.
Jbidem de emendatione pacis L.
¶Pacem ⁊ quietem cordis conseruant vita solitaria ⁊ frequēs mansio in cella. .iij.j.xv. X
¶Pax septima beatitudo describitur .iij.j.xxj. O
¶Pax tercius fructus spiritus describitur ⁊ habet triplicem virtutez .ij. .ij.ix. A
¶Peccatum a diuersis doctoribus describit .ij.j.ij. A
¶Peccatum veniale quid sit. Jbidem. A.
¶Peccatum mortale quid sit ⁊ q̄ꝫ detestandum Jbidem B
¶Peccatum omnetribꝫ modis inchoatur ⁊ perficit .ij.iij.j. C.
¶Peccatoruz mortalium plura sunt q̄ꝫ septem. .ij.j.ij. D
Et que sint distincta a beato paulo ⁊ augustino .ij.j.xxj. C
¶Peccata venialia enumerant. .ij.j. xvij D
Mortale peccatum ⁊ veniale qualiter diuersimode separant a deo ⁊ de penitentia eoꝝ ⁊ qualiter vitari possint. Jbidem. C.
¶Peccatum oritꝫ siue perpetrat quatuor modis .ij.j.iij. C.
¶Peccati duplex est naufragium .j.j.xij. L
¶Peccatoꝝ leuitas qualiter considerāda sit ⁊ q̄ nemo peccata leuia estimare debet. .j.j.xj. Q
De peccati remissiōe nemo certus eē potest. .j.iij.ij J
¶Peccatoruz reliquie ad iterum peccandum disponentes vtrum remanent post sacram penitentiam. .j.ij.iij. Q.
Jbidem de peccato mortali ⁊ eius culpa. K
An aliqđ pctm̄ sit tā graue q̄ indulgētiam assequi non valeat .j.j.vij. J

Pctores deus odit .j.j.xv. L.
Pctm quod cito non emendatur alia pcta de se gignit. .ij.j.xxij. F
Peccator inuolutus multis vitijs capitalibus. quid facere debeat vt deo et eius gratie approximare possit. .j.j. xv. S X
Peccatores qui olim fuerunt adducūtur in exemplū vt pctores huius tpis non desperent .j.j.vij. K
Pctores ad cōuersionem ad pmiam hortantur .j.j.viij. S T
Peccatores videntes dei pietatem misericordiam quare se ad penitentiam non conuertant. quid eor impediat salutē. .j.j.ix. X
Peccatorū siue hominū peruersor triplex est genus iuxta vnam diuisionez. Ibidem G
Et qualiter idem ad arripiendā viam salutis impediant per diuersas vitior occasiones Ibidem.
Peccatis mortalibus omnis qui caret dei gratiā hz aut manifestā aut occultam. .ij.ij.vj. A
Peccata mortalia vitanda sunt ppter tria. ij.j.ij. D
Peccatorū mortaliū sunt septē. qualiter illa hominē morti subiciant. ij.j.iiij. G
Peccata mortalia nascunt ex superbia. Ibidem D
Ibidem de omnibus peccatis mortalibus in genere.
Peccatis virtijs inuoluti invita virtuosa delectari nō queant ij.ij.j. D
Peccatorū recordatio humilitatē generat. ij.ij.v. G
Pctores si in hac vita non flagellant aduersa piculosum ē eis. ij.ij.vj. E
Peccatorum purgatio agitur tribus modis. .ij.iij.xiiij. O
Pena qñq manet post deletōnem peccati quo ad culpā Ibidem Q
Pena culpa duo sunt in peccato remittenda. Ibidem P
Pena infernalis vbi sit qualiter affligat. Ibidem F
Penitentia quid sit scōm doctores. .j.j.xiij. P.
Pma quatuor requirit Ibidē Q
Penitentia dicitur fm etymologisationem. Ibidem R
Penitentia peccatorū satisfacere non potest iusticie nisi mediante misericordia. Ibidem. X.
Penitentia delet omnia peccata. exceptis impenitentia desperatione. j. .j.xiij. A.
Penitentiā differre vsq ad senīū periculosum est. Ibidem. J.
Ibidem de penitentia sera.
Penitentia omnibus suadetur maxime senibus. Ibidem R
Ibidem de insecuritate pmeque sera dz in senio sperare de recommendatione pmea doctoribus. R
Penitentie tres sunt partes integrales. .j.ij.j. S
Penitentie partium sufficiētia declaratur. Ibidem T
Penitendum est de omnibus peccatis. Ibidem. U
Penitentiū quersatio que in tribus sistit recapitulat. .j.iij.vij. S.
Penitentē oportet omnino peccatum detestare. .ij.j.j. U
Penitentia vr debeat durare vsq ad finem vite .j.iij.ij. F G
Pma duplex est Ibidem K
Pma non est sideranda quo ad quātitatē tpis sed ad qualitatē sponctionis emendationis. Ibidē N
Ibidē q plura de pme sponctōne.
Pma duplex est iuxta aliam diuisionem .j.iij.iiij. X
Ibidem de differentia fructu digne penitentie.

Tabula scōm

Penitentia quando sit condigna: Ibidem A
Penitentie exercitiū in bonis a diuersis diuersimode fit Ibidem B.C
Penitens veraciter nihil perdit de tēpore. Ibidem D.
Penitentia digne pacta recipi dō a penitente aliqualis ꝓsolatio siue spes de venia. .iij.ij.ij. G.
Perfectorum status in tribus consistit .iij.j.j. F.
Perfectionis integritas tria requirit .iij.j.xiij. A
Perfectio humana ꝓsistit in assimilatione diuina. .ij.j.x. K
Perfectos mentes deus in aliqua parte imperfectos derelinquit ne se extollant .ij.iij.vij. K.
Periurium triplex committitur. .ij.j.xx. E.
Permissione quadam diuina plures qui videbantur sancte viuere cadunt in peccata ꝙ quare hoc Et hoc quando ꝙ fit ad electorum cautelam. .j.iij. vij. C F
Perseverare in uno statu viri spūales non possunt. .ij.iij.xiij. C
Persecutio ꝓpter iusticiam octaua beatitudo describit .iij.j.xxj. G
Persecutio multorum Et ibidem de persecutione non cessante D.
Pertinacia quid sit .ij.j.vj. L
Preceptor numerus qualiter sumat ij.j.xx. J
Ibidem de duabo tabulis decem preceptorum
Preceptū primū tres clausulas hz .ij.j.xxj. K
Ibidem de scōo precepto. A
Preceptū terciū tripliciter accipitur Ibidem. G D.
Precepta reliqua .s. quartū quintum septimum ꝙ octauum Ibidem
P Q S T U
Preceptū decimum' Ibidem. A
Illud preceptū non ꝓcupisces difficile est oīno implere .ij.iij.ix. B.
Precepta dīca impleri non pūt sine diuine gratie adiutorio .iij.ij.v. G
Precepti illius implerio .s. Diliges dominum deum tuum tē. non est de necessitate salutis .iij.ij.x. K
Predestinatio non infert rebus necessitatem .j.j.iij. D.
Qualiterve fit illud augu. Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Et illud non est volentis neq; currentis sed miserentis dei Et illud mil dōs in nobis q̄ sua dona coronat ibidē K
Predestinatio ē fm grām Ibidē G
Predestinatione aliqua tractātes aut de illis disputantes insipientes sunt ꝙ quare. .j.j.v. B.
Predestinatos vult deus orare laborare ꝙ solicitos esse Ibidem. C.D
Tria sunt signa p̄ que homo scire pōt an sit p̄destinatus iij.ij.iij. Q
Prelatus vbi abbas .ij.j.v. X
Prelati tenentur habere zelum caritatis .iij.ij.xv. D
Prelatura nō p̄t admīstrari sine studio cure ꝓprie. j.iij.vij. B
Prelati q̄ subditis humiliores eē dēt ꝙ magis ꝓdesse q̄ p̄esse ij.ij.v. F
Preesse distinguit tripl' .ij.j.xxij. D
Perfectio triplex est scōm thō. de aq̄no .iij.ij.xij. G
Item duplex est ꝓfectio iuxta illaz diuisionem Ibidem D
Perseverantia requirit de necessitate in bonis operibus .ij.ij.xv. C
Et quid sit ꝓseverantia Ibidem
Presumendū nō est de dei pietate nec desp̄andū de iusticia eiusdē. j.j.viij. K
Premium felicitatis eterne quid sit. .iij.ij.xv. B
Pietatis donū declarat ꝙ eius exercitiū in triplici actu ꝓsistit. ij.j.viij. D

Pollutio qñq̄ carnis ꝓtingit ex elatione mentis .j.iij.vij. G
Pollutō nocturna qñq̄ tria includit impedimenta hoīem a ꝓmumōe sacra phibentia. qñq̄ duo. qñq̄ vnum tm̄. Et vnō ꝓueniat pollutio nocturna. Et quid in ea ꝓsiderandū sit. vicz de cogitationib⁹ ꝓcedentib⁹. ⁊ qualr̄ homo fm hoc se hē debeat. iij.j.xxvj. A.B
Potestas sacerdotum q̄ excellens. .iij.j.xxiij. K
Pugna ꝓtra carnem ex ꝓcupiscentia innata periculosa nō est sed magis salubris. .ij.ij.iij. L
Proficientiū in dei seruitio ꝓuersatio in tribꝫ ꝓsistere debet. ij.j.j. T
Presumptio qñq̄ est causa subtractōis diuine gratie siue donoꝝ spūsancti. .ij.iij.vij. G
Propꝛietas psonaꝝ in diuinis declaratur. iij.iij.x. S
Prudētia prima virtus cardinalis declaratur. ij.j.xij. U
Ibidem quid sit prudentia.
Prudētia in sex diuidit. ij.ij.xij. X

Rtō quādo perfectē sit reformata. iij.iij.v. O
Regni celestis qualitas .j.j.x. C
Regnū dei nemo assequi valet nisi fuerit in statu penitentiū aut ꝓficientium aut perfectoꝝ. plx.vij. S.
Regnū dei triplex est. iij.iij.ij. X
Regulam vnam ꝓgruam ⁊ discretam tenere nos oportet per quam deo seruire debemus. .j.iij.vj. T
Religiosi moderni tpis ꝓ modica cā ad impatientiam rapiunt ⁊ hoc q̄ reprehensibile sit.
Religiosi moderni tpis multas ꝓmittunt inordinationes ⁊ vnde ꝓueniant eedem. .j.iij.vij. U C
Religiosoꝝ quorundam feruor virtuosus vnde ꝓueniat. Ibidem. Et de tedio atq̄ frigiditate alioꝝ.
Religiosoꝝ maiores quo ad loca ⁊ opꝛa quales esse debeant Ibidē F
Religiosos in seculo esse pōt duplicit intelligi. Ibidem G
Religiosi magis deuoti curam gerere dñt exterioꝝ occupationū Ibidē. H
Tales nam q̄q̄ quis terrenis occupent corpe mente tñ gemunt per cordis cōpunctionem. Ibidem J
Religiosi deuoti occupatōes exteriores suoꝝ monasterioꝝ subeunt ꝓpter timorem dei ⁊ obiam. Indeuoti aūt curis tpalib⁹ libenter intendūt ordīs sui disciplinā per hoc fugientes. L
Religiosi indeuoti quietē monasterij putant laborē. Et tpalib⁹ honoribus putant alios ꝓcellere. ⁊ inde in eis nascit tandem simulationis vitiū siue ypocrisis Ibidem M O
Religiosi q̄plures gloriantes de pluralitate annoꝝ quos absq̄ vita virtuosa in ordine pegerunt iudicandi sunt nouicij. Ibidem. R.
Religiosi ꝓficientes q̄ deuoti ⁊ virtuosi fiant. Ibidem M
Religiosi etiam in ordinib⁹ non ꝓficientes aut magis deficientes peiores sunt etiam omnibus hominibus. Ibidem. O.
Religiosus a ꝓcupiscentijs carnalib⁹ se abstrahere debet. seculū ⁊ eius ꝓuersatōem fugere. ⁊ hi maxime qui nōdū in vita ordinata fundati et exercitati sunt. Ibidem. P.
Religiosoꝝ ꝓuersatio qualis esse debeat. Ibidem. Q.
Religiosi huius tempis si ad perfectionem patrum ꝓcedentium attingere plenarie non possunt. illam fragilitatem supplere debent humili ⁊ fregni compunctione ꝓscie Ibidem. R
Religiosis quantum valeat silentium

Tabula scdm

.ij.ij.vij. N.
Religiosi ⁊ abstinentes cauere debent ne nimietate ciboꝝ obꝛuãt .ij.ij. .x. P
Religiosi tẽptant ex difficultate bene opandi ⁊ qũo hoc ⁊ quare ita pauci ad pfectionẽ puemant. ij.iij.xij. S.T
Religiosi negligentes ⁊ ociosi temptant vt magis cauti fiant in his q̃ ad salutem spectant Ibidem C
Religiosus q̃tũcunq; flagellatus fuerit temptationibꝫ desperare non debet Ibidem B.
Religiosi ⁊ alij cristifideles in vno statu pmanere nõ possunt aut consolantur aut tribulant .ij.iij.xiij. C
Remediũ ate ẽ puemẽtissimũ q̃ ꝓtraria ꝓtrarijs curant plx.iiij. B
Remedium puemẽtissimũ p nra salute fuit dei filij incarnatio, plx.iiij.C
Remissio pene ⁊ culpe distinguit ⁊ requirit eadem remissio ad perfecte delendum peccatum .iij.ij.xiiij. Q
Reꝓbatio fit ꝑm iusticiã plures reꝓbant q̃ eligunt .j.j.iij. G
Resurrectio coꝛpoꝝ describitur .iij. .iij.xv. X
Rumoꝛ ĩ claustro vna abusio claustralium. .ij.j.xxx. R.
Religiosus deo volens esse deuotus ⁊ familiaris diligat solitudinem. iij.j.v. B
Religiosus qualiter post cõmunionẽ se habere debeat .iij.j.xxvj. G F.
Religiosoꝝ cantus medium tenere debet non altre vociferando. .iij. .iij.iij. X.
Religiosi legant illud. Ibidem G B
Religiosi nunq; debent esse ociosi. iij.iij.xij. F.

Abbatum spiri
tuale quod est gaudium in spiritu sancto .iij.j.iiij. G
Sacerdotum dignitas ⁊ eoꝛum potestas describitur .iij.j.xxiij. X
Sacra scriptura tres vel quatuoꝛ mẽsas habet. .iij.j.ix R.
Sacramenta noue legis sunt septem iij.j.xxiij. Q.
Quid sit sacramentum Ibidem
Sacramentoꝛum multiplex est effectus Ibidem
Sacramentum eucharistie describit Ibidem. R.
De cõuersiõe panis ⁊ vini in coꝛpus xpi Ibidem S.
De periculo indigne percipientium ⁊ tractantium. Ibidem. X.
Sacramentum coꝛpoꝛis christi duo in nobis pꝛincipaliter operatur. .iij.j.xxiiij. C
Sacramenti huius res duplex est. Ibidem G
Sacramento eucharistie nullum est salubꝛius .iij.j.xxvj. D.
Salutis nostre initium fit diuina vocatione .j.j.xj. A
Sapientia septimum donum spiritus sancti describitur .iij.j.xiij. J
Sapientia vera ⁊ increata Ibidem R.
De sapientia creata duplici philosophoꝝ. Ibidem L
De sapientia que de sursum est. Ibidem. L.
Sapientia celestis dupliciter adipiscitur Ibidem N
Sapientia duplex est iuxta aliaꝫ diuisionem Ibidem. O
De sapientia vana siue terrena. Ibidem P
De vera ⁊ celesti sapientia ⁊ eius pꝛoꝓrietatibus ⁊ columnis septem. Ibidem Q.

Sapientia vera qualiter querenda ⁊ postulanda sit. ⁊ inuenta qualiter cognoscí debeat ⁊ de roboratõe eius ꝑ diuersas virtutes. iij.j.xiiij. R
Sapĩa duplex est. iij.j.xiij. S
Sapĩa increata quomõ sit refectio animaꝝ. iij.j.xxiiij. D
Sanctificet nomẽ tuum qualiter expoñi debeat. .iij.iij.ij. G
Satisfacere deo quid sit ꝓlx.iiij.A
Satisfactio requirit vt de reatu ⁊ actu peccati mortalis fiat expurgatio .j.iij.j. D
Satisfactio q̃lis esse debeat. Ibidẽ P
Satisfactio hꝫ tres ptes principales ⁊ q̃ sit illaꝝ sufficiẽtia. Ibidẽ Q
Satisfactio ꝓsistit in duobꝫ Ibidẽ R
Stola claustralium in quibꝫ ꝓsistat iij.iij.j. L
Scientia donum spũs sancti explicat iij.j.ix. Q
Ibidem de scĩa seculari
Scientia salubris in quo dependet Ibidem R
Ibidem de triplici mensa sacre scripture.
Scientia siue sapientia a quibusdam amatur ꝓpter vanam gloriam. Ibidem T
In scientia moderata siue minori salvat homo citius. Ibidem.
Ibidem de magnitudine scientie circa finem.
Scientia perfecta quid sit. .iij.iij.x. G
Scripturas omnes si nõ vacat pscrutari tunc amoris desiderium siue caritas est habenda ⁊ tenenda in qua dependent omnia iij.ij.viij. D
Sarum ꝙ deest multa cognoscere. nec illa experiri. nec ad aliquem vsum habere .iij.iij.x. Q
Securus in hac vita nemo esse ꝑt que tota temptatio est. .ij.ij.x. Q
Sensus hũani duplices sunt. exteriores. s. ⁊ interiores. ⁊ in quo illi reficiantur. Et de experientia circa sensus iij.iij.xv. G
Sensuũ spũaliũ sunt duo impedimenta. ⁊ vñ sensus interiores inciderũt lãguorẽ ⁊ tenebras. ⁊ qualr reformãdi sunt sensus interiores. ⁊ de remedijs ꝺ ipsa impedimenta. iij.iij.x. R.S
Sensus exteriores qualr sint restringendi ⁊ recolligendi. iij.iij.ix. F
Sẽsus corꝑales sunt quinq; ⁊ sensus spũales aĩe sunt quinq;. iij.ij.xij. G
Sensus sunt refrenandi in principio temptationis. .ij.j.iij. F
Seraphicus amor ⁊ eius ꝓprietates describuntur.
Symbola tria declarantur distincte. iij.ij.j. R
Septenarius numerus insignior est aliꝭs. iij.iij.ij. S
Silentiũ nascit ex patĩa. ⁊ quantum valeat religiosis ij.ij.vij. A
Ibidem que ⁊ quanta mala ꝓueniant ex verbis ociosis.
Ibidem de verbis nocivis
Silentiũ discretũ diligendũ est. ⁊ q̃d silentiũ sit. ꝙ si discretõ in silentio nõ seruet ne videlicet nimia sit restrictio silentij alꝭ homo vitijs pulsatur ab intra. Ibidem. C
Per verba ociosa interdũ non excedere rerum. Et ibidem de vtilitate silentij. Ibidem. D
Spes quid sit. ⁊ quantum valeat sine meritis aliquid sperare spes non est. .iij.ij.ij. G
Qualiter ad spem venie animus reparari debeat. Ibidem G
Spes ⁊ timor in homine semper esse debent. Ibidem. D
Spes habet tria signa ꝑ que homo scire ꝓtest an veniam de peccatis cõsecutus sit. .iij.ij.iij. Q

Spes ꝙ eius certitudo ex trib⁹ ꝓcedit Ibidem S
Spei fiduciã obnubilat ꝓscia nimis stricta ꝙ erronea Ibidem. T
Cordа bonoꝝ qualiter in spe solidan/tur p̃ dona p̃cepta .iij.ij.ij. P
Ibidem aliud notabile de spe bonoꝝ. P.
Spes misericordie semper est baben/da Ibidem O
Sobrietas ex paupertate nascitur. ij.ij.x. G.
Et quid sit sobrietas Ibidem
Sobrietas alia est medicine alia aua/ricie. Ibidem. H
Sobrietas ꝓsistit in trib⁹ ibidẽ I
Sobrietas ad multa vtilis est. Ibidem. L
Tres sunt gradus sobrietatis. Ibidem K.
Solitaria vita ꝓmendat .iij.j.v. X
Solitudĩez corꝑis habere nõ valens hẽat solitudinez cordis ꝙ prima paꝝ valet fine scda Ibidẽ A
Solitudo dispon̄it ad grãm ꝓtempla/tionis .iij.ij.viij. K
Societas mala vitanda est .ij.ij. xiiij. P
Spũssanctus qualiter ꝓcedat a patre ꝙ filio .iij.j.vj. H.
Spiritus igni compat̃ ꝙ quare Ibi dem. F.
Spũs opat̃ in nobis bonam voluntа/tem ꝙ qualiter .j.j.ij. B.
Spũssanctus multiplex est in ꝟtute ꝙ qualiter hoꝝ ꝓcedat̃ .iij.j.vj. I.
Spũssanctus qualiter inhabitet coꝛ hominis .iij j.xiij. L.
De quibusdam effectib⁹ ꝙ donis spũs/sancti ꝙ virtutib⁹ eius multiplicibus. iij.ij.iiij. A.
Spũssanctus fugiet a cordib⁹ pecca/tis mortalib⁹ maculatis Ibidem. E
Ibidem ꝯ plura dicta de bonitate spi/ritussancti
Spiritussancti ꝓcessio describitur iij.iij.x. K
Spiritum esse in spũ qualiter intelli/gatur. .iij.iij.xj. H
Spũs damnati qualiter extra infer/num nusq̃ sunt .iij.iij.xiiij H
Spũssanctus quare non in eodem in/stanti ascensionis xp̃i aplis datus fue/rit ꝓlx.v. M
Ibidem de diuersis charismatibus spiritussancti.
Spiritus duodecim fructus habet .iij.ij.ix. G
Subditus p̃latuꝫ negligentem non imitet̃ neq̃ iudicet sed veneretur. .j.iij.vij. B C
Subditus suam custodiat cõscientiã Ibidem. B.
Status in optimo in duob⁹ attendit̃ ij.j.xiij. B.
Supplicia futura finem debere habere peccatores existimant ꝙ ergo finẽ non faciunt peccatorum suorum .iij.ij. xv. D.
Qõ aũt nõ sint finem habitura osten/ditur. Ibidem E
Superbia quid sit ꝙ qua rõe dicat̃ meri/tum omnis peccati .ij.j.v. J.K
Superbia quadruplex esse distinguit̃. Et que sint eius remedia contra super/biam Ibidem L M
Elationis vitiũ impedit opus virtuo/sum Ibidem N.
Et qualiter contra hoc vitium sit vigi/landum Ibidem. O
De occulta superbia inferiorum ꝙ su/periorꝫ inter se mutuo atq̃ aliter sub/ditus ꝙ de remedijs cõtra plurimis. Ibidem P.
Superbia qualiter aliter teneat ꝓla/tos siue ꝓpositos atq̃ aliter subdi/tos ꝙ de remedijs cõplurimis Ibi dem A.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Plures videnf humiles ꝛ sua estimatõe sibi magni essevidenf Ibidē
Superbie quatuor sunt species. duodecim gradus ꝛ de numero illorum. Ibidem. A
Ibidem ꝙ melior sit peccator humilis q̄ iustus superbus
Superbia ꝛ vana gloria differunt. Ibidem. C
Ibidē plures auctoritates doctorum de vana gloria. Et qualiter caueri debeat in bonis operibꝫ
Ibidem ne electi laudibꝫ hominuꝫ extollanf permissione diuina detractoribus lacerari permittunf
Ibidem q̄ plura de elatione ꝛ diuersor inflatione. ij.j.vj. D
Tardare non debem? ad deū quertēdo.j.j.xj F
Et q̄ periculosa sit mora quersionis
Tempa duo suo ordine sibi succedūt. .iij.iij.xij. G
Tempantia secunda virtus cardinalis describif. .ij.ij.xij. B
Ex temperantia veniunt castitas pudicicia. sobrietas. pcitas. moderantia, honestas. abstinentia. verecundia ꝛ modestia. Ibidem. B
Ibidem descriptões singulaꝝ. B
Temporis brevitas ab omnibꝫ perpensata retrahit a peccatis ꝛ seculivanitate. .j.j.x. H
Templum dei sunt hoīes. ꝛ qualiter illud preparari ꝛ edificari debeat. .iij.ij.xij. G
Tēptatio triplex est ij.iij.v. C
Temptationes ꝛ perplexitates dyaboli q̄ diuersimode sint ꝛ intricate Ibidem B
Tēptationes religiosoꝝ acerbiores q̄ sint. .ij.iij.vj. D
De remedijs earundē. Ibidē F
Quid facere debeat homo nonvalens habere remediū contra suas temptationes. Ibidem. J.
Dō si adhuc nec psolaf nec absolvif. hoc agif occulto dei iudicio. ꝛ quid faciendū sit. Ibidem. K.
Non oīs temptatio est culpanda. ꝛ q̄ temptatio sit gratulabunda Et ibidez q̄ plura dicta sanctoꝝ de resistētia habenda in temptatōe. Ibidē L
Temptatōibꝫ quanto plus resistitur tanto amplius ꝛ validius a maligno spū homo impugnaf Ibidem. K
Temptaf homo a septē iuxta vnam divisionē. ꝛ qualr illa sint vincenda Et de septē alijs quibꝫ premiabunf si vicerint. Quare deus electos suos permittat temptari ꝛ tribulari. ꝛ q̄ salubre sit temptationes sufferre. Ibidem. A B
Temptationibꝫ homo pbaf. purgaf. exercitatur. Ibidem. B
Temptationibꝫ homo humiliatur .ij.iij.vij. D
Temptari etiā deus hoīem permittit ne incidat in elatōem Ibidem E
Temptanf etiā hij qui subleuati sunt in psperis vt suā per hoc cognoscāt infirmitatem. Ibidem. F
Temptatio iustoꝝ per vitia ꝛ castigatio eorundem per flagella quid significet. Ibidem. D
Quibusdā maiora virtutū dona danf ꝛ quedam minora eis neganf vt eorū animus semp habeat vnde sese reprehendat. ꝛ hoc ad augmentū humilitatis Ibidem J
Temptanf quandoq̄ religiosi. devoti ꝛ ptemplatiui ne de domis ꝓpunctōis aut etiam contemplationis extollanf Ibidem L
Deus vno mō tēptat electos nūc veniendo ꝛ grām infundendo. nūc recedendo ꝛ derelinqñdo ne virtutes q̄s hñt ex seipsis se bñe estiment Ibidē M

Tabula scōm

De vna specie temptationis que ē subtractio gratie. .ij.iij.viij. A
Et ibidem qualiter spes humilitas ⁊ patientia ꝓbantur in eisdem.
Teptationes a diabolo immissas ⁊ obsideans nostram infirmitatem mitigat vt simul non vemant .ij.iij.xj. L
Temptant illi acrius qui in dei timore ⁊ amore sunt feruentiores. Ibidem. O.
Temptamenta electis prosunt Ibidem. Q
Quedam temptationes ita subtiles sunt ⁊ perplexe vt etiam a viris perfectis vix intelligant .ij.iij.xij. X.
Ibidem de generibꝫ ꝓcussionum spiritualium diuersis A
Temptatio nō extenditur vltra posse hominis .ij.iij.xiij. E
Temptationibꝫ resistere facit digna corporis christi susceptio .iij. .j.xxiij. R
Ne nos inducas in temptationē qualiter exponatur .iij.iij.ij D.
Temptationibꝫ resistere nō valemus nisi dei adiutorio Ibidem E.
Tempta᷑ homo a duobꝫ in loca moris .iij.iij.xiij. A B
Temptationibꝫ diaboli resistendum est. .j.j.xij. M.
Temptationum remedia noviter conuersoꝝ ad religionem. .j.j.xj. X
Tempramur non vltra q̄ꝫ sustinere valemus Juxta illud apli fidelis deus qui non patitur nos temptari vltra q̄ꝫ possumus .j.j.xij. R.
Temptationes sustinere ⁊ eisdem resistere occasio est augende virtutis .j.iij.iiij. S
Timor domini est prima virtus ꝑ quā ad alias peruenitur ⁊ per timorem ad penitentiam ꝓpungim̄. .ij.ij.ij. R
Timor domini caritati locum preparat. Ibidem
Timor sex habet spēs Ibidem L
Timore plures ad conuersionē vocantur. Ibidem L.
A timore incipiēda est via dei Ibidem O
De timore virorum iustorum siue electorum Ibidem M
Timor de iusticia habendus est. .j.j. viij. S
Timor damnationis eterne retrahit a vanitate ⁊ a timore mundialium .j.j.x. O.
Timor dñi est primus ⁊ infimus gradus ad deum ascendendi. .iij.j.vij. R
Timor triplex est Ibidem L.
Timor qualiter foras mittat ꝑ caritatem Ibidem. O
Tranquillitas esse nō potest nisi in puritate conscientie. .iij.j.viij. P.
Tribulatio in anima maior non est q̄ꝫ habere conscientiam vulneratam. ij.ij.vj. M
Tribulationes in hac vita patientibꝫ frequenter adest deus Ibidem O.
Timor sanctoꝝ apl̄oꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ quem in hac vita habuerunt nobis ꝓponitur ac si dicatur. Quid faciunt tabule si contremiscunt columne. .j.j.xij. O
Trinitatis visio est premium celestis patrie. .iij.iij.xiiij. T.
Trinitas sancta in via ꝓprehendi non potest sed in patria ab electis aperte videbitur. .iij.iij.xv. M
Trinitas ꝑ caritatem inhabitat mentes iustoꝝ .iij.ij.xij. R.
Trinitas sancta quare fecerit hominē de quo ⁊ ad quid fecerit ꝓhe.j. A
Tristicia ex accidia ꝓueniens q̄ꝫ periculosa sit .ij.j.ix. O.
Et qualiter inde nascat desperatio.
Temptatio est tercius gradus in quo dependet status ꝓficientiū .ij.iij.j. B

Temptatio inchoatur ⁊ impletur tribus modis. Ibidem C.
Temptationi in principio resistendū est. ⁊ quare. Ibidem D
Principium motuum operans peccatum duplex est. Ibidem F
Et talis primus motus dicit peccatuz venale tribus modis. Ibidem G
Differt passioni animi ex temptatione, proueniens ab obligatione qua ligatur animus per delectationem ⁊ cōsensum. Ibidem H.
Temptatio quando dicatur humana Ibidem I
Temptationibus dant occasiones quīq; sensus ⁊ precipue visus. ij. iij. ij. K
Antiquus hostis tribus modis iuxta vnam diuisionem nos insequitur. Ibidem. L.
Est ⁊ vna temptatio occulta quando culpe prius perpetrate ante mentis oculos reuocantur per malignum spiritum etiam inuolentibus. vt quos operetur peruerso maculare non valet cogitationes prauas coinquinet. Ibidē M
Qualiter ociosi homines sub quibusdam occasionibus temptantur. li. ij. dist. iij. capitulo. ij. N.
Temptationum bella a tribus nobis inferuntur. .ij. iij. iij. O
Temptationes dyaboli sunt impugnande. Ibidem. P
Temptationū certamina habebimus quādiu vixerimus. Ibidem Q
Temptationibus ⁊ flagellis iusti viri flagellantur als fatigant. sustinent nāq; corporis infirmitatem. sz electi huiusmodi temptamentis repugnant. reprobi autem consentiunt. Ibidem. R
Utrum homo in hac vita viuere possit absq; temptatione. plures locum mutant vt temptationes euadere possint sed parum prodest eis talis fuga. Et quare. .ij. iij. iiij. S T
Temptari ⁊ induci in temptatōnem differunt. Ibidem U
Ibidem vita hominis in se omnino dicit esse temptatio.
Nullus gradus perfectionis in hac vita esse potest sine temptatione. Ibidem. L.

Ucare do tota

liter ⁊ seculo mori non sit virtute hominis sed gratia dei ⁊ spūssancti roboratione. .j. j. xj. D.
Uacant plures corpe sed vagant corde. ⁊ qualiter corvagum cōpesci debeat vt quiescat. .iij. iij. ij. E.
Uana ⁊ vera. caduca ⁊ transitoria omnisceri non possunt. .iij. ij. vij. F
Ueniale peccatum dr primus motus tripliciter. ij. iij. j. D
Uenialiter aliquando non peccare in hac vita extat impossibile. Et quare hoc. libro. ij. distinctione. iij. capitulo. ix. R.
Quedam sunt peccata que a iustis in hac vita vitari non possunt. Ibidem S.
Uenialia ⁊ minuta peccata sine quibus presens vita non ducitur delent per lacrimarum cōpunctōnem. nec p ea iustitia amittitur. Ibidem. D
Uenialia peccata minuunt feruorē caritatis. iij. iij. xiij. R
Uenialia quomodo impediant introitum regni celorum. ⁊ que sint venialia ⁊ quomodo maculant animam. Ibidem. V
Uenialia quomodo impediant actualem deuotōnē cuius non effugient spiritus sancti grām. .iij. ij. iij. E
Uerbum dei loqui volens siue predicare prius studeat qualiter ipe viuat ⁊ sic ex sua vita colligat qualiter alios doceat. .ij. ij. xiij. W

Tabula scōm

Via que ducit ad vitam qūo dicit angusta. .iij.iij.xij. R
Vicia capitalia videlicet superbia ⁊c. qñq non sunt mortalia .ij.j.xiij. P
Vitia vitare volens mundum fugiat. .j.j.ix P
Vitia illas impetunt virtutes quas destruere conantur .ij.j.v. Q
Vitia supare ad plenum nemo valet sine diuine gratie adiutorio .iij.ij. v. G
Vitia capitalia ꝗliter se pallient sub virtutibus .ij.iij.v. X.
Vitia palliat diabolus sub specie virtutum vt sic decipere possit Ibidē A.
Victoria spiritus aduersus carnez haberi non potest nisi mediante certamine. .ij.iij.iij. A
Victoria nostra de cēptatione deo nō nobis ascribenda est .ij.iij.x. E
Vigilie pars satisfactionis causantur ex ieiunio. Et quia fatigant ideo sunt pars satisfactionis .j.iij.j. D
Vim facimus domino non cōplendo sed flendo .j.ij.iij. D
Vincere volens vitiū p quod infestat explorare debet idipsum ⁊ speciale secum inire certamen .ij.iij.vj. R.
Violentiam patitur regnum celorum ⁊ a quibus ⁊ qualiter .j.j.xij. R.
Virtus quid sit ⁊ vnde dicat ⁊ quis sit eius effectus .ij.ij.j. E
Et ibidem qualiter in virtutib⁹ proficiendum sit. D
Virtutes impugnantur a vitijs ꝓtrarijs ⁊ qualiter .ij.j.v. Q
In virtuosa vita non delectat qui peccatis extat inuolutus .ij.ij.j. D
Virtutes acquiri volunt per labores. Ibidem F
Virtutum amor consulitur ex dictis sanctorum patrum. Ibidem J.
Virtus illa rara est videlicet magna operari ⁊ se non magnum reputare .ij.ij.v. E
Virtutes sancte sunt vere diuitie. .ij.ij.ix R
Virtus omnis que indiscrete tenetur amittitur cum autem discrete tenetur nutrit. .j.iij.vj. M
Virtus semper vult medium .iij. ij.xv. R
Virtutes theologicales explicantur. iij.ij.j G
Ibidem de conuenientia ⁊ differentia earum. D
Virtutes ille q̄ hominem ad deum perducere debent quatuor in se habeant. iij.iij.xij. L
Virtutes cardinales explicantur. ij.ij.xij. Q
Virtutibus cardinalibus homo instruitur in bonis armatur contra vitia Ibidem. S
Virtutes iste quando debeant dici pollicite quando purgatorie quando purgati animi ⁊ quando exemplares. Ibidem. L
Virtus quelibet cardinalis qualiter illis virtutibus coaptari debeat. Ibidem B
Viri iusti iuste viuere non valeant nisi dei gratia adiuuent .iij.ij.v. D.
Visitatio dei frequens condonat familiaritatem eiusdem Ibidem L.
Visitationum diuinarum obseruantia in viris sanctis deo summe placet. iij.ij.vj. A
Visus summe custodiendus est .ij. iij.ij. A.
Visio dei est eterna felicitas .iij. .iij.ix. A
Deus carnalib⁹ oculis non conspicitur sed intellectuali visione mente. Ibidem.
Circa trinitatem psonaꝝ vnitatez diuinitatis cautela est obseruanda quo ad assertionem vtriusq Ibidē D

Ibidem de errore arrij & sabellij.
Tres sunt species visionum. iij. .iij.xij. L.
Visio electorum in patria erit spiritu alis. iij.ij.xv. L
Vita hominis quãto perfectior fuerit. tanto feruentior & velxmẽtior est amor eiusdem ad diligendum solum deum. .iij.q.xij. X
Vita duplex est. activa scz & ptempla tiua iij.iij.vj. B
Ibidem de differentia & conuenientia earundem.
Vita activa & ptemplativa non omni bus eque expediũt & quare. Ibidẽ. D
Vitam istam sine pctõ nemo petransi re potest. iij.ij.xij. L
Vocatio dei nostre salutis est initium. .j.j.xj. A.
Vocatõis modus est triplex Ibidẽ X
Voluntas bona vnde oriatur. .q. .j. iij. D
Voluntas corrupta siue ꝓsuetudo ma/la plura vitia efficit in ꝓscientia quasi naturalia Ibidẽ ꝓ
Voluntas bona ꝑdest ad salutem etiã si effectum boni operis non habuerit. Ibidem. D
Volũtas bona quatuor gradus habet Ibidem K.
Voluntas hominis libera esse non po/test a cupiditatibꝫ. iij.q.iiij. D
Fiat voluntas tua qualiter exponi debe at. iij.ij.q. A
Vox tube ad quam resurgẽt mortui in telligit dupliciter. iij.ij.xv. X.
De zelo habendo erga ꝓximuz. quem emim debent habere prelati mouet que stio. Vtrum ira zeli bona sit & merito/ria. iij.q.xv. D.

Explicit tabula huius Malogra nati ſm ordinem alphabeti.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Probemium

Incipit probemium in dyalogum malogranati.

Fili accedens ad seruitutē dei sta in iusti/cia et timore. ⁊ prepara ani/mam tuam ad temptatiōem. depri/me cor tuum ⁊ sustine. Inclina aurem tuā et suscipe verba intellectus et ne festi/nes in tempus obductionis. Sustine sustentationes dei. Coniungere deo et sustinevt crescat in nouissimo vita tua Eccle. scō.

Capitulum .I.

Sancta tri/nitas pater ⁊ filius et spiritussanctus. vnus omnipotens deus. sue diuinita/tis ac bonitatis et ineffabilis dulcedi/nis et charitatis virtutē que est in ip/so. ⁊ ipse volens cōmunicare alijs ⁊ es/se alios sui principes. fecit creaturā ra/tionabilem que seipsum videlicet sum/mum bonum intelligeret: intelligēdo amaret amando possideret possidēdo beata esset. fecit ergo deus primum ho/minem formādo corpus eius de limo terre ⁊ inspirauit in faciem eius spira/culum vite hoc est aīam creauit quam corpori faciendo vniuit. factus aūt est homo ad ymaginē dei in naturalibus et ad similitudinem in gratuitis vt di/cit glo. super illud ps. Et sit splendor dñi dei sup nos ymago similitudinis ad quā facti sumus nō patris tantum vel filij vel spiritussancti sed totius tri/nitatis. p memoriam similes patri. p intellectum filio. p dilectionem siue vo/luntatem spiritui sancto. De hoc etiā dicit beatus bernā. Per memoriam pa/tri similes sumus p intelligentiā filio spiritui sancto nihil ita simile ē in nō

Capitulum .I.

bis q̄ voluntas siue amor vel dilectio.

Dedit etiā deus tale corpus pri/mo hoī qđ amine esset subiectū vt esset etiam obtempans sine rebellione. essz vegetabile sine mortalitate. esset quo/q̄ amine cōformevt ficut aīma erat in/nocens ⁊ tamē poterat peccare. sic cor/pus esset impassibile ⁊ tñ posset mor/talitatem incurrere ⁊ ideo poterat mo/ri ⁊ non mori. poterat habere sufficien/tiam ⁊ indigentiam poterat obtempa/re ⁊ rebellare ⁊ hoc fuit ratione nature defectiue ex nihilo create nec p gloriā alis gratiam confirmate. fuit tamen il/lud corpus ita conditū vt in eo nulla esset pugna rebellionis. nulla promp/titas libidinis. nulla diminutio vigo/ris. nulla corruptō mortis. Hec autē immortalitas ade. fuit principaliter ab aīma ficut ab influente. a corporis equali dispositione ficut a disponente. a ligno autem vite ficut a vegetante. a regimine vero diuine prouidētie ficut ab interius protegēte. factus est ita q̄ homo absq̄ omni culpa ⁊ miseria nec ad culpā habuit fomitis inciramentū

Insup datus fuit ei quadruplex adiutoriū. Unum ad recte volendum Scōm ad murmurandū ꝓtra malum et stimulandum ad bonum. Primum est conscientia. Secūdum fuit crisis. Tercium fuit scientia illuminās intel/lectum ad cognoscendum seipsum. de/um ⁊ mundū istum qui factus fuit pro/pter ipsum. Quartū fuit caritas accē/dens affectum ad diligendū deum sup̄ omnia ⁊ proximū suum ficut seipsum. Noticiam etiam dei habuit cuius pre/sentiam quadam interiori aspiratiōe contemplabatur nō tamen ita excellē/ter vt in patria. nec ita in emigmate fiē/modo in via in qua ꝓtemplatione sum/me in deo delectabatur ⁊ p consequēs eo fruebat prout competebat homini

in statu innocentie existēti qui si in sta
tu innocentie pmansisset viuus ad glo
riā translatus fuisset ¶ Duplex
q̄ppe bonū ds illi pparauerat vnū tpa
le aliud eternū. primū dedit. secundū
pmisit. ideo duplex ꝓceptuꝫ primus
homo habuit. vnū nature ad custodiē
dum bonū datū. aliud discipline ad p
merendū bonū pmissum ⁊ hoc non po
terat mereri melius q̄ p merā obīam
¶ Sed istuꝫ statū felicē viz innocē
tie parentes nr̄i primi pter inobīam
pdiderūt ⁊ oēs posteros suos .i. omne
genus humanū ad magnā miseriā p
duxerūt. ¶ Inuidens em̄ diabo
lus felicitati hoīs in spē serpentis ip
sam mulierē tā q̄ fragiliorē aggredit
temptandā quā cū in responsione du
bitantē cerneret. institit fortius. ⁊ vī
cens eā etiā vitā illa mediāte deiecit.
ꝓcessit igit fic. primo querēdo cur p̄ce
pit vobis deus ⁊c. secūdo asserendo ne
quaq̄ moriemini. tercio pmittendo.
eritis sicut dī scientes bonū ⁊ malum
¶ Processus iste fuit maxīe versutie q
ꝓcessit experiendo impellendo ⁊ alli
ciendo. Experientiam em̄ accepit in in
terrogatione. impulit in assertiōe. al
lexit in promissione. Allexit em̄ dya
bolus mulierē p triplex appetibile. s.
p sciam q̄ est appetibilis cōmis. per ex
excellentiā ad modū dei q̄ est appetibi
lis ira scibilis p suauitatē ligni q̄ est ap
petibilis ꝺcupiscibilis. Igit vir pec
cauit q̄ lignū detitū gustauit. Ul̄ ⁊ pe
naꝫ accepit vt in sudore vultus sui pa
ne suo vescerē. ¶ Mulier autē in
duobꝰ peccauit q̄ superbiuit ⁊ detitū ci
bum ꝺmedit vnde ⁊ duplicez maledi
ctionē hz. s sub viri prāte eris ⁊ hoc
pter primū. Itē in dolore pies pter
secundū ¶ Deinde adā ⁊ eua de
paradiso expulsi sūt sicut lucifer de celo.
⁊ in hac valle miserie habitātes facti
sunt mortales. ceciderūt em̄ miserabi
liter a statu innocētie ⁊ grē in statū cul
pe ⁊ miserie pter hoc certū est q̄ oēs
nascimur filī ire q̄ priuati rectitudīe
originalis iusticie quā ꝓuaricatōez vo
camus culpā originalē pter cuius ha
būdantiā incurrimus quantū ad aīaꝫ
quadruplicē pnā. s. infirmitatē igno
rantiā malicią ⁊ ꝺcupiscentiam. Que
q̄tuor inflicta sūt pter originale petm̄
q̄s sane penas comitat in corpe multi
plex labor multiplex morbꝰ ⁊ multi
plex dolor. Ad has quoq̄ penas sub
sequit pena mortis ⁊ incineratōis pe
na carentie dei visionis ⁊ amissionis
glorie celestis ¶ Ca. .II. ¶

Videns aūt pius
simus deus ⁊ misericordissi
mus dn̄s deus hoīem quē ad supn̄us
fruitionē formauerat a statu innocen
tie tā felici pter petm̄ inobīe cecidis
se ꝺmota sunt oīa viscera mīe eius sup
eū ⁊ cogitabat cogitatiōes pacis ⁊ re
demptōis quō posset genus hūanum
q̄ creauerat ad se pfruendū iterū refor
mare. hoc intelligens diuina vitas ⁊
iusticia. de quibꝰ dr̄ ps. Justicia tua
iusticia ineternū ⁊ lex tua veritas. Cō
tradicebant asserentes humanā natu
rā q̄ p culpā inobīe erat sauciata iuste
esse dānatam nō debere reformari. Au
diens hoc pax dei q̄ exupat oēm sensū
⁊ mīa dn̄i. de qua dicit ps. Misericor
dia dn̄i plena est terra ꝺpatientes ho
minē lapsum ⁊ pter culpā damnatuꝫ
eius causam sibi assumpserūt ⁊ in ꝺspe
ctu altissimi eam obtulerunt obsecrā
tes ⁊ stimulantes eius pietatem vt su
um plasma quod ad laudem ⁊ gloriaꝫ
⁊ honorem suimet creauerat ineternū
pire non permitteret. Veritas aūt hoc
reclamabat ⁊ iusticia prohibebat dicē
tes q̄ ille homo qui sponte per suā cul

pam cecidit non debere aliqñ ad salu/
tem sublevari. audiens hoc diuina bonitas q̄ ꝓter hoīem inter se fic discepta
rent placuit sue paterne clementie pri
um qōnes dirimere. sedare discordiā
iniuriāq̄ nulli facere. ℟ Et quia
hoc ꝯgrue decenterq̄ fieret sapiēti fu
it opus cōsilio. Unde ipse pī sapiam
suā. i. filiū de hac re ꝯsuluit. que sapia
tale ꝯsiliū adinuenit vt ipsam p seip/
sam sapiam humana carne seruestiret.
q̄p eterno ꝑthoplasti piaculo assump
tum a se hoīem morti mordendū obij
ceret. sed latēte deitate mordentē mor
tem illaquearet q̄ sic moriendo ade de
bitū homo veritati q̄ iusticie solueret q̄
resurgendo captā hamo deitatis mor/
tem in eternuꝫ precipitaret. Cui sñe
oēs assenserunt. vidz veritas q̄ iusticia
pax q̄ mīa. q̄ accepta satisfactōne veri
tas q̄ iusticia. mīa q̄ veritas sibi obuia
uerunt. iusticia q̄ pax se osculate sunt.
℣ Cū ergo venit plenitudo tpis quo
clementia dei patris hoīem recuꝑare
dispposuit. missus est gabriel archange
lus occulti ꝯsilij baiulus ad virginē de
stirpe dauidica cui reposita sunt testa/
menta fidelia dicens. Aue gēa plena
dñs tecū. Que breui deliberatōne pre/
missa citius rñdit. fiat mihi ſm verbū
tuū. Hec mora reuertit nuncius q̄ vir
ginalem thalamū ingredit xp̄s. Ni/
sus quippe fuerat ab arce patris filius
dei orbis ꝯditor atq̄ ventre virginali
caro factus ꝑdux. exiuit nāq̄ per clau
sam portā deus q̄ homo. lux q̄ vita. ꝯdi
tor mundi. q̄ ſm ꝓphetam Baruch. iij.
post hec in terris visus est q̄ cū hoībus
ꝯuersatus. q̄ sic p̄verbū incarnatū fcā
est hūani generis reparatio. nō q̄ aliter
saluari nō potuit. sed q̄ nullus modus
alius ꝯgruebat ipsi reparato. reparabili
q̄ reparationi ℣ Congruebat inq̄
iste modus reparatori p quē decebat oīa
dere suā potentiā. sapiam. q̄ bonitatē.
Quid aūt potentius q̄ cōiungere duo
extrema summe distātia hoc est creato
rem q̄ creaturā. Quid vo sapientius
q̄ ad pfectōem totius vniuersi fierꝫ
ꝯiunctio primi q̄ vltimi hoc est vbi dei
qō est oīm principiū. q̄ humane natu/
re que in opib⁹ sex dierum fuit vltima
oīm creaturaꝝ. Quid benivolētius q̄
q̄ creator rex ꝯdi care se voluit reb⁹ cre
atis ℣ Fuit etiā modus iste con
gruentissimus repabili. q̄ hō ꝑpetrā
corruit in infirmitatē. ignorantiam q̄
malitiā per q̄ ineptus factus est ad vir
tutē diuinā imitandā. ad veritatē cog
noscendā. q̄ ad bonitatē diligendam
Ideo ds factus est homo per qō se red
didit hoī imitabilem. cognoscibilē. q̄
amabilē. Fuit filr iste modus ꝯgruen
tissimus nostre reparationi quo dñs in
forma serui salutem serui ꝓcuraret

Capitulum .III.

Unt et alie rō
nes quare fuit ꝯueniens deum
incarnari. Prima fuit. q̄ ꝓuaricato
abstulit nobis deuꝫ. ꝯueniens g̃ fuit vt
reparator redderet nobis deū. Ecda. q̄
humilitas decuit deū. sed nō potuit hu
miliari vsq̄ ad penas in natura diuina.
oportuit ergo q̄ in humana Tercia vt
esset humilitas tanta in reparatōe q̄nta fu
it superbia in prevaricatōe. q̄ superbia
fuit tanta vt hō vellet esse vt ds. vñ hu
militas tanta esse debuit vt deus fieret
homo. Et notandū q̄ q̄libus opa trini/
tatis sint indiuisa ita q̄ quicquid opa
tur vna psona operetur q̄ alia. tñ solus fi
lius suscepit carnē q̄ nō pr̄ vel spūssanc
tus. q̄ ad solum xp̄m ptinet caro. q̄
licet filius suscepit carnem. non tñ de
seruit patrem. nec se diuisit a patre.
Suscepit inq̄ filius carnē in ꝓprieta/
te. q̄ tñ pater q̄ spūssanctus nō deficit

maiestate in ūnitate equalitas in carne sola filij ꝓprietas. nō aūt ab eo ꝑtis aut spūssancti recessit aliqñ ūnitas Cū ḡna sit ūeitas. una ūeitas implenit quidem carnē xp̄i pater ⁊ spūssanctus sed maiestate ⁊ non suscepcione. Si celū ⁊ terrā īplet pater īplet spūssanctus carnē xp̄i de se ūere als delere re nō ꝓtuerūt qñ in ūinitatis ūnitate manserūt ℙ Dicendū est eriā ꝙ opus incarnatōis qñq attribuit p̄i vt ibi qñ venit plenitudo tp̄is misit ds filiū suū Qñq attribuit filio vt ibi exiui a patre ⁊ veni in mundū. Qñq spiritui vt in symbolo. Qui ꝯceptus est de spiritusancto. Ex ideo hec dicunt qz opus incarnatōis fuit maxime potentie sapiēcie ⁊ bonitatis que tribꝰ ꝑsonis attribuunt Q Sūt aūt plures rōnes q̄re filius incarnatus fuit ⁊ nō pater vel spūssanctus. Prima vt p eandē sapientiā q̄ mundū ꝯdiderat redēpcio fieret. Secūda est vt q̄ filius est in ūeitate esset ⁊ filius in humanitate. Tercia vt patris erga nos ostenderet caritas. Un iohānes Sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitū daret. Quarta qz nullū ūecet magis reducere hoīem ad ūinā cognicionē q̄ ūbum quo se pater declarat qđ est vnibile carni sicut ⁊ ūbū voci. Quinta qz nullum ūecet magis reducere ad filiacionem adopciuā q̄ filiū naturalē. Et q̄uis filius dei humanā assumpserit carnem nō tñ se diuisit a patre sed totus ⁊ integer manēs apud p̄rem integer ⁊ indiuisus in humano aduenit corp̄e. non enī ps vnigenit venit in corp̄e nec ipse se diuisit vt dimidius apud p̄rem ⁊ dimidius esset in ūgine sz totus apō patrē ⁊ totus in sinu p̄ris totus in hūano genere corp̄e nō relinquēs supioza venit q̄rere terrena q̄ in celis sunt ſuans q̄ in terris sunt saluans vbiq̄ totus ⁊ in celo ⁊ in terra ⁊ apud p̄rem ⁊ in ūgine. R Notandū eriā ꝙ in cōi repatione oīm decens erat vt fieret ꝯcursus triū de triplici ierarchia. s. diuina angelica ⁊ hūana. Un in mīsterio incarnatōis fuit ꝯcursus angeli nūciantis ⁊ ūgīis ꝯcipiētis ac ūbi dei carnem assumentis S Cū vo filius dei in mundū mittit non fuit loci mutatio sz nature hūane assuptio qz ipi? mitti est eē ab alio vbiq̄ vt prius fuit ab initio. Hec alteritas non ex pte eius q̄ est cū sit īmutabilis sz ex pte eius in quo est qz vnit nostre carni vñ mutatō nō fuit ex pte sui sed ex pte nr̄i qz post incarnationez fuit in patre sicut semp

Ca. IIII.

Postquā aūt filius dei ꝓter salutē hūanī generis hoīem assumpsisset als carnez ⁊ incarnatus fuisset in eadē carne incepit aggredi modū p quē genus humanū saluū faceret qđ ꝓierat L Iste aūt modus redēpcionis nr̄e fuit amara passio ⁊ moꝛs sua p quā saluati ⁊ a moꝛte eterna liberati sumus. De qua ipe ait Nisi granum frumenti cadēs in ter. moꝛ. fu. ip so. ma. Quod exponens beatus augu. dr. De aūt dicebat granū ipe moꝛtificandus infidelitate iudeoꝝ ⁊ multiplicandus fide oīm populoꝝ. Item dñs alibi dr. Ego si exaltatus fuero oīa trahā ad meipsum. Et sicut moyses exaltauit serpentē in deserto ita exaltari oꝑtet filiuz hoīs vt omnis qui credit in ipo non ꝑeat sz habeat vitam eternā Per ista igit dicta ītelligere debemus ꝙ salus eterna ꝑfluxit humano generi ex passione xp̄i q̄m sustinuit i cruce sua passione diabolum vicit quem liganit in infernum quem spoliauit moꝛtē quā supauit celūq̄ apuit. X De mō

aūt patiendi hoc sciendū est q2 passus est xp̄s passione generalissima. passione acerbissima. passiōe ignoīosissima passione interēptoria sed vivificatia. Generalissima inq̄ quātū ad naturā humanā non solū ſm oīa mēbra cor/pis principalia. verūetiā ſm oēm aīe potentiā sustinuit. liz nihil pati posset ſm naturā dinam Passus est etiā pas/sione acerbissima. q2 nō solū volendo vt patiens pvulnera sed etiā ꝓvolens ꝓpter nostra delicta. Passus est etiam passione ignoīosissima ꝓpter patibu/lū crucis qd̄ erat supplicīū pessimor̄. ꝑ ꝓpter ꝓsortiū iniquor̄ latronū vicz cū quib9 reputatus erat. Passus ē ꝑ pas/sione interēptoria per sepatōem aīe a corpe. salua tñ vnione vtriusq̄ cū dei/tate. Anathema em̄ est qui dr dei filiuz naturā quā semel assumpserat reliq̄sse Quia igit̄ repatiuū principiū sicut or/dinate ꝓduxit. sic ꝑ ordiate repare de/buit genus humanū. ideo xp̄us saluo honore dei repauit offerēdo obsequiū satiffactoriū A Est aūt satiffacere deo honorē debitū rependere. Honor aūt deo subtractus p̄ supbiā ꝑ inobīaz hoīs fuerat qui nullo mō melius resti/tuit q̄ p̄ humiliatōem ꝑ obīam xp̄i. Ām ergo xp̄s iesus deus eq̄lis erat pa/tri in forma dei inq̄tum hō innocens nullatenus erat debitor̄ mortis duz se metip̄m exinaniuit ꝑ factus ē obediēs vsq̄ ad mortē. qui exoluit deo qd̄ non rapuit p̄ obsequiū satiffactōis pfecte. ꝑ obtulit sacrificiū suauitatis summe ꝓ pfecta dei placatōe B Item de/buit repari p̄ remediū ꝓueniētissimū. Conueniētissimū aūt aīe remediū est. vt ꝓria ꝓtrarijs curent̄. q2 ergo hō vo/lens esse sapiens vt ds. peccauit in lig/no vetito. volens delcāri ita ꝓ inclina/tus est ad libidinē erectus in p̄sumpti/onē. ac p̄ hoc totū genus humanū infe/ctū est ꝑ ꝓdidit immortalitatē ꝑ incur/rit debitā mortē C Hinc est ꝓ ad hoc ꝓ hō repareť ꝓueniēti remedio ds factus hō voluit humiliari ꝑ in lig/no pati. ꝑ ꝓtra vlem infectōnem pati passione generalissima. ꝓtra libidinē passione acerbissima. ꝓtra ꝓsumpti/onē passione ignoīosissima. ꝯ mortez debitā ꝑ inuitā in alīs hoīb9 pati mor/tem nō inuitā sed voluntariā. Quia g̃ gñalitas corruptionis infecerat in no/bis non solū corpus ꝑ aīam. sed etiaz oēm corpis ptem ꝑ oēm aīe potentiā. D Hinc est ꝓ xp̄s passus est in oī corpis sui pte. in oī potentia aīe. ꝑ in superiore portōne rationis q̄ summe in deo delectabať. vtrō ꝓpter vnionē sui ad supius. ꝑ summe patiebať vt natu/ra ꝓpter ꝓiunctōem ad inferius q2 xp̄c erat viator̄ ꝑ p̄hensor̄ simul. Rursus q2 libido ꝺelectēter infecerat in nobis aīam' ꝑ carnem ꝑ quantū ad carnalia ꝑ quantū ad spūalia pctā. Hinc est ꝓ xp̄s ꝑ acerbissima passione passus est in carne. ꝑ amarissima ꝓpassione pas/sus est in aīa. Et q2 in carne maxima erat eq̄litas ꝓplexionis ꝑ pfecta viua/citas sensuū. in aīa vero summa cari/tas ad deū ꝑ summa pietas ad ꝓximū Hinc est ꝓ vterq̄ dolor̄ fuit intensissi/mus. Amplus ꝓsiderandū est ꝓ tu/mor̄ superbie ꝓsurgit aliq̄n interius ex ꝓsumptōe. aliq̄n exterius ex ostenta/tione ex aliena laude. ideo ad remouē/dam oēm supbiam passus ē vtrūq̄ ge/nus ignoīnie ꝑ in se patiēte. ꝑ in comi/tatu quē hūit in passione E Po/stremo q2 hec oīa non attingebāt diui/nā naturā impassibilē sed solū huma/nā. hinc est ꝓ in morte xp̄i sic facta est diuisio aīe a carne vt tñ salua esset vni/tas p̄sone ꝑ vnio tam carnis q̄ aīe cuz deitate F Et q2 vnio aīe cū corpe facit hoīem ꝑ facit vnū. hīc est ꝓ xp̄s

non fuit homo in illo triduo licet caro ⁊ aīa vnita essent cū verbo Nā q2 mors in hūana natura nō potuit mortem inducere in psonā q̄ semp viua fuit ideo mortua est mors invita ⁊ p̄ xp̄i mortē absorpta est mors in victoria ⁊ princeps mortis devictus ac p̄ hoc homo a morte ⁊ cā mortis p̄ meritum mortis xp̄i tanq̄ p̄ remediū efficacissimum liberatus. Ca. V

DE fructu autē et fructu passionis xp̄i. hec scienda sūt. s. q̄ aīa xp̄i post passionē descēdit ad infernū siue ad lymbū ad liberationē non oīm sed eop̄ q̄ inter mēbra xp̄i decesserūt p̄ fidē viuā vel p̄ fidei cām ¶ Post hec tercia die resurrexit a mortuis resumēdo corpus q̄d prius vivificaverat sed nō tale q̄le prius fuerat q2 prius fuerat passibile ⁊ mortale postq̄ resurrexit impassibile fuit ⁊ imortale viuēs ꝑpetue. ¶ Deinde post. xl. dies ad celos ascendit vbi sup oēm creaturā exaltatus sedet ad dexteram dei patris q̄d dictū intelligit̄ non quantū ad situ q̄ nō convenit deo p̄i sed quantū ad excellentiā bonop̄ q2. s. resident in potioribus bonis p̄is. ¶ Postremo interiectis .x. diebus misit in ap̄los spūm sanctū p̄missus p̄ quē congregata est eccīa gentiū ⁊ ordinata scōm distributiones diversas officiop̄ ⁊ grā̄rum Rō aūt ad intelligentiā p̄dictop̄ hec est q2 xp̄s inquantū verbū increatū oīa p̄fectissime reformare debuit Decet em̄ p̄fectissimū principiū opus nō dimittere citra p̄fectū. debuit ei reparatiuz principiū redemptionis hūane remediū reducere ad perfectū. Ad hoc aūt q̄ eēt p̄fectissimū oportuit vt esset sufficientissimū ⁊ efficacissimū Quia g̃ vt esset sufficientissimū iō se extēdit ad celestia terrestria ⁊ infernalia Quia ergo p̄ xp̄um sunt infernalia recuperata terrestria remediata celestia reintegrata ita q̄d primū hop̄ fecit p̄ premiā. secūdū p̄ grām. tercium p̄ gloriā ideo post passionē aīa descendit ad inferos ad liberandū in inferno detētos Deinde resurrexit a mortuis ad vivificandū mortuos in pctis. Ascendit ad celos reducēdo captivitatē ad integrandū ihrlm celestē misit spūm sanctū ad edificandū ihrlm terrestrem q̄ oīa necārio sequunt̄ ⁊ exigunt̄ ad sufficientiā redemptiōis humane Rursus q2 remediū illud fuit edificatissimū taz in eos q̄ xp̄i aduentū p̄cesserūt q̄z in eos qui sequunt̄ qui tū ad ip̄m accedūt ⁊ accesserunt ⁊ eius mēbra fuerūt ⁊ sunt Tales aūt sunt qui adhrēt ei p̄ fidem spem ⁊ caritatē ideo remediū istud efficatiaz habere debuit. primo in eos q̄ xp̄m crediderūt credendo sperauerūt ⁊ sperando amauerūt Ac p̄ hoc statim debuit ad inferos descendere ad ip̄op̄ liberationē vnde aperta ianua celi per xp̄i passionē q̄ satisfaciendo remoueat rūphēam mutando spūaz dīnā eripuit de inferno oīa sua mēbra Debuit etiā efficatiam habere p̄cipuam in eos qui xp̄i aduentū sequunt̄ vt attingēdo ad fidem spem ⁊ caritatē tandē ad gloriā p̄duceret celestem ¶ Et igit̄ edificaret ad fidē qua credimus xp̄m vep̄ deū ⁊ vep̄ hoīem qua credimus eū voluisse nos redimere p̄ morte ⁊ ad vitam nos reducere posse p̄ resurrectionē iō voluit resurgere ad vitam immortalē interiecto tamen spacio tpis. s. debito. xxxvj. horarum in quo ostenditur q̄ vere mortuus fuit nec magis accelerare ne si citius surgeret crederet̄ q̄ non vere mortuus fuisset sed se mortuuz finxisset nec amplius differre ne si semper iaceret in morte crederetur impotens ⁊ q̄ nullos posset ad vitam

reuocare. idoq; surrexit tercia die Am plius vt erigerz in nobis spem ad cele stē ascendit glam quā spamus Et qz spes nō ozit nisi ex fide immoz talitatis future. iō non statim ascēdit. sed spacio. xl. diez interiecto in quo p multa signa ꝛ argumenta verā astrue ret resurrōnem p q̄ animus solidarez in fide ꝛ subleuarez ad sperandā glam celestē Postremo vt inflāma ret ad caritatē misit spūs sancti ignem in die pentecostes. ꝛ quia nullus hoc igne repleꝛ. nisi qui q̄rit petit ꝛ pulsat iō non statim post ascensionē misit. sz decez diez spacio interiecto in quo di scipuli ieiunantes. orantes ꝛ gemen tes dispositerunt se ad spūs sancti susce ptionem. Ac per hoc sicut debitam ser uauit hoīā in patiendo. sic in resurgen do. sic in ascendendo ad celū. sic etiam spūm sanctum mittendo ꝛ ꝑpter funda tionē trium virtutū predictaz. ꝛ ꝑpter multa misteria que in his tribus im plicanꝛ. Et qm̄ spūs sanctus qui chari tas est ꝛ per caritatē habeꝛ est oīm ozi go carismatū. ideo cū descendit spiri tus scūs effusa est plenitudo carismatū ad corpus xpi misticum ꝓsummandū Et qz diuersa mēbra debent esse in cor pore pfecto. ꝛ diuersoz membroz di uersa officia ꝛ exercitia. Hinc ē q vni datur per spūm sermo sapie. alij ꝛmo scie. alij fides ꝛc. que enumerat apls j. cor. xij. que oīa operatur vnus atz idē spūs diuidens singulis ꝓut vult scōm suam liberalissimā ꝛ puidentissimam largitatē. Hunc manifestissime appet quō dns noster ihesus xps per suā passi onem resurrōem ꝛ ascensionem ꝛ spi ritus sci missionē humanū genus pfe cte reformauerit reducēdo ad statum felicitatis eterne quē prius pdiderat primus homo per pcm̄ inobedientie.

nam post spūs sancti missionem apos toli hoc qđ a dño audierunt. vicz. Ite in mundū vniuersum predicate evangeli um omni creature. qui crediderit ꝛ ba ptisatus fuerit salus erit. statim palā predicauerunt ꝛ fidē xpi ac baptisma annūciauerunt. Quicunq; vo ex iude is vel gentilib fidem xpi ꝛ baptismū susceperunt accipiebant spūm sanctū per quē templum dei efficiebanꝛ. Vñ apls. j. cor. iij. Templū dei sanctū est qđ estis vos Spūs enim scūs se infun dens cordib fideliū ꝛ accendens in a more dei faciebat eos tabernaculū san cte trinitatis De hoc beatus aug. in li. de trini. sic ait. Dilectio que ex deo est ꝛ deus est ꝓprie spūs sanctus est p quez diffundiꝛ in cordib nris dei caritas. p quam nos inhabitat tota trinitas. ꝛ sic homo hns deum in se p fidem ꝛ di lectōem assecutus est dei fruitōez quā prius amiserat ꝑpter lapsum primi ho minis. nūc in presenti per grām ꝛ post hanc vitam si in statu gratie pseuera uerit in futura vita hoc est in regno ce loz per gloriā Sic igiꝛ ꝓsummatū est ꝛ pfectum illud bonū hoīs ad qđ crea uerat eū deus. s. ad fruitionē sui.

Capitulum .VI.

Considerās aūt malignus spūs qz p passionē ꝛ mortem xpi redemptū est genus hu manū. ꝛ q ad fidē ipsius multi wcarenꝛ. ac per sacramentum baptismi a sordib ommū peccatoz mundarenꝛ. ꝛ oēs rales credentes in xpm filij dei efficerenꝛ valde infremuit. ꝛ qui ius perdiderat ꝛ antiquum lucz cepit que rere nouū O Per baptismū quip pe vt dictū est omne pcm̄ siue originale siue actuale pfecte deletur. manet tñ adhuc fomes peccati nō extinctus. id est, pnitas ad peccandū etiam in bapti

satis. Quod cernens hostis antiquus hūani generis viz hoīes etiaz fideles ⁊ post sacramentuz baptismatis ꝑqꝫ abluti a pctīs fuerant eē ꝓnos ad pec candū ꝓpter fomitē pctī q̄ in ipis re manserat oēm maliciā suam ad temp tandū ⁊ ad decipiendū genus huma num extendit ⁊ in tm̄ ꝑualuit stimulā do ⁊ instigando advitia ⁊ ad ɔcupiscē cias carnis ⁊ mūdi ꝙ raro est aliquis qui eius laqꝫos euadere valeat. Quis em̄ moderno tpe etiā inter fideles qui non est lapsus vel labat in ɔsensum vel actū pctī ꝑ Hz hēu ꝓpter morta le pctm̄ ꝑdit puritas ⁊ innocētia bap tismalis ⁊ privat hō grā spūssancti ⁊ efficit iretꝫ filius ire ⁊ ꝑ ɔnīs incurrit damnationē ꝑpetuam hoc est mortem aīe. Ūñ ezechiel. viij. Anima que pec cauerit ipa morietur. Et beatus iacob .j.c. Peccatū cū ɔsūmatū fuerit ipm generat mortē Quid g̃ nunc agere de bet infelix ⁊ miser peccator tot ingra tus beneficiorꝫ sibi a deo impensorꝫ viz ꝙ creatus fuit ad ymaginē dei. ꝙ fuit redemptus pcioso sanguine xp̄i ⁊ ꝙ fuit ablutus in baptismate ab oī fece peccati qui iterꝫ incidit in sordes viti orꝫ se iteruz deturpando ⁊ maculando Rebaptisari nō licet q̄d g̃. desperabit deenia absit. Benigmissimus em̄ ɔdi tor noster ɔsiderās ⁊ cognoscēs figmē tum nostrꝫ eē fragile ad peccandū ꝓpt ipe dt in gen̄. viij. Sensus em̄ hoīs ⁊ cogitatio hūani cordis in malū ꝓna sunt ab adolescētia sua Nolēs etiā su um sanguinē q̄ innocenter fusus est ꝓ nobis. eē ꝓ nobis fustratū ex sua inef fabili pietate prouidit nobis de reme dio salutari statuens facta e quib pre cipiū est piā q̄ valet ⁊ post baptismū maculas ꝑ peccatū ɔtractas abluere ⁊ delere ⁊ grām pditā reformare. de hac pietate ⁊ mia dm̄ Beatus gre. sup illo iob. Nunquid armilla ꝓforabis mar illam eius Maxillā dñs leuiathā isti us armilla ꝓforat q; ineffabili mīe sue potentia sic malitie antiqui hostis ob uiat vt aliqñ eos etiā quos iā cepit a mittat ⁊ q̄si ab ore illius cadant q̄ post ꝑpetratas culpas ad innocentiā rede ant. Quis aūt hoīm leuiathan istius os euadat vt illicita nulla committat. Quis etiā ore illi? semel raptus mar illā eius euaderet si ꝓfora ra non esset an nō in ore petrū tenuit cū neganit eū an nō in ore dauid tenuit. cū in tātam se luxurie voraginē mersit sz dū ad vi tam vterqꝫ ꝓpmaz redūt leuiathā iste eos aliquo mō quasi ꝑ maxille sue fo ramē amisit. Sed hinc cognoscimus ad quantū redemptori hūani generis debitores sumus q̄ non solū nos in ore leuiathan ire ꝓhibuit sz ab ore etiā re dire ɔcessit q̄ spem peccatori nō absti lit q; maxillam eius vt euadēdi viam tribueret ꝓformauit. Ubiqꝫ g̃ nobis occurrit superna medicina quia ⁊ de dit hoīmi ꝓcepta ne peccet ⁊ tamē peccanti dedit remedia pēitentie ne desperet. Hec grego. Ecce quomodo misericordia ⁊ pietas dōmi ex omni ꝑte ꝓuidit de medicina ⁊ remedio pec catoribꝫ etiā post baptisma in peccata corruentibꝫ. Qui vero tam piam me dicinam ꝓpter suas iniquas volupta tes ⁊ cōcupiscentias ⁊ turpitudines negligit quid aliud q̄ꝫ in ꝑditionem perpetue damnationis voluntarie pec git. Nullam enim excusationem rem previndicte ⁊ ire dei ꝓtendere pote rit De hoc beatus gregorius in quadā omelia. sic dicit. non est iam quod ho mo excusationis inueniat deus despi citur ⁊ expectat contemni sevidet ⁊ re uocat iniuriam de contemptu suo sus cipit ⁊ quandoqꝫ tamen reuertenti e tiam premia promittit ⁊ non solum

qñ q̄ wēp etiam frequenter. imo semp. Unde beatus augus. Velit nolit nouatus hēreticus. vere penitentes patus ē suscipere xp̄s ℟ Considerantes igit̄ tantam pietatem in viscerib⁹ dei nostri erubescamus ⁊ timeamus iacere in p̄uitatib⁹ nostris. ⁊ ideo non tardemus p̄uerti ad dñm. nec differamus de die in diem. sed quanto citius salubrem p̄iam p̄ nostris reatib⁹ assumamus. deponamus veterem hoiem sancte ⁊ religiose viuendo vt gratiaz ⁊ miscdiam dei inuemamus tpe opportuno in extremis nostris.

¶ Capitulum VII. ℟

Notandu⁹ autē quō accedere debeamus ⁊ gratiam inuenire. dñs noster per os sapiē tis spūsancto instructi edocet dicens verba superius in principio p̄posita videlicet. Fili accedens ad seruitutē dei ⁊c̄. In quib⁹ verbis dñs noster tanq̄ pī pissimus vocans nos filios vt nos benivolos ad obediendū faceret oñdit nobis viam viuendi ⁊ perueniendi ad seipsum. nā in istis breuib⁹ dictis vt infra patebit p̄sistit tota salus hoīs

Ut aūt materia pñs congruentius p̄nat̄ fm intentiōem scribentis dictātis vel colligentis ⁊ facilius intelligatur quantū ad fructum. si tñ audientis dicat̄ vel ponat̄. hec autoritas per istum modum. Fili accedens ad seruiturem dei sta in timore ⁊ iustitia ⁊c̄. In qua autoritate tripler status electoꝝ p̄hendit̄. vicz incipientium. p̄icientium ⁊ perfectoꝝ. Status incipientiū siue penitentiū p̄sistit in trib⁹. s. in p̄tritione. p̄fessione ⁊ in satisfactiōe. Status p̄icientiū etiam in trib⁹. in virtutum detestatiōe. virtutū operatiōe. ⁊ tētationū perpessione. Status p̄fectorum similiter in trib⁹. vicz cordis mūdicia siue puritate. dei caritate ⁊ in creatoris omniū p̄templatiōne. Primus status notat̄ cum dr. Fili accedens ad seruitutē dei Secūs cum subiungit̄ sta in timore ⁊ iustitia. ⁊ p̄epa animam tuam ad temptatiōem ⁊ sustine. Tercius q̄n subinfert̄ Coniungere deo ℣ Et q̄ ad regnū dei nemo potest puenire nisi sit in statu penitentiū. p̄icientium vel perfectoꝝ. ideo p̄ manifeste vt dictū est q̄ omnia que necāria sunt ad salutē hoīs in istis breuib⁹ p̄hendūtur vobis Nunc igit̄ put dñs donauerit. p̄cedendū est ad materiā mō assumptam declarandā ⁊ exequendā Sed an teq̄ p̄cedat̄ ℣ Sciendum est q̄ colloquia edificatoria ex ore seniorum ad iuniores prolata magis instruūt ⁊ edificant q̄ simplex lectio. Nō affirmat beatus greg. cum dr. Collocutōis vox plus q̄ lectionis sermo corda torpentia excitat. Hoc igit̄ attendens in hoc tractatu per modū dyalogicz interrogantis ⁊ rñdentis p̄cedere disposui. hoc est patris spūalis rñdentis ⁊ instruentis. filij vero spūalis interrogantis ⁊ informatiōnem recipientis. Pater ergo spūalis filiuz spūalem alloquit̄ dicens verba p̄ea assumpta. Fili accedens. Accede inquā primo per peccatis p̄iam agendo. ⁊ sta in timore vitia fugiendo. ⁊ iustitia opa virtuosa faciendo. ⁊ p̄epa aīam tuam ad temptatiōem impugnationib⁹ diabolicis resistendo. ⁊ sustine in bona vita p̄seuerando. Coniungere deo ipsi p caritatē firmam adhērendo. Si ista feceris gratiam ⁊ gloriam apud dominuz obtinebis. gratiam in p̄senti. ⁊ gloriam in futuro. Amen.

¶ Explicit p̄hoemium.

Incipit dyalogus dictus malogranatum ꝓpilatus a quodam venerabili abbate monasterij Aule regie in Bolxemia ordinis cysterciēn. Et filius loquitur patri.

Erba exhortatiōis

ex tuo ore o pater ad me directa aīme mee multum salubria cordis mei aure libens suscipio. Sed rogo vt illa que mihi breuiter pstrinxisti latius ⁊ manifestius ad interrogationē meā ꝓ instructione ⁊ edificatione mea velis explanare vt ꝑ hoc salubrem aīe mee doctrinā valeā assequi. Et illa q̄ supius memoratus es possum pfectius adimplere ⁊ a dño grām in pñti ⁊ gloriam in futuro obtinere. Ain primo peto me informari qūo fit accedendū ad deum ⁊ prio vtr accessus ad deū fiat ꝑ grām dei aut ꝑ liberū arbitriū siue ꝑ voluntatē hois. Distinctio I Ca. I

Pater respondit filio.

Lire debes fili

ꝙ ois salus hois primo hꝫ ortum a grā dei. Ain iaco.j. Omne datū optimū ⁊ oē donū pfectū desursum est descendens a patre luminū. Istud donū pfectū est grā spūssancti ꝑ quā dōes ꝓ ipm a seculo ꝓdestinatos vocat ad salutē. Ain nccē est spiritui rōnali si deber eē dignus eterne beatitudinis ꝙ fiat ꝓticeps influentie spūalis. Ad bonū eim gre non ꝑt quis ꝑ se puenire cū hoc nō sit scdm limites nature sed scdm influentiaz largitatis diuine qz homo ꝑ ꝓpriam industriā sine grā nec accedere ad deū nec cogitare nec operari quicquam boni valet. Ergo vocatio prima siue accessus ad deū fit ꝑ grām. Hoc testat grego. in. xxvij. libro mo. sup illo verbo Et qs dedit mihi vt reddaz ei ita dicēs Nemo quip ꝑ se vt diuina eū grā subsequat aliq̄d cōtulit deo nam si nos deū bene viuendo ⁊ operando puenimus vbi est qđ ait ꝓpheta Via eius preuenit me. Si nā dilectio deū puenit vbi est qđ ait iohānes Non quasi nos dilexerimus deū sed qm ipe prior dilexit nos. Si sine eius munere nostra virtute deū sequam vbi est qđ veritas dr Sine me nihil potestis facere. Et illud. Nemo potest ad me venire nisi pater meus traxerit eū. Si saltem bonoꝝ opm facta virtute nostra, ꝓpria bene cogitando preuenimus vbi est qđ rursum ꝑ paulū tam subtiliter dicit vt ois de se humane mentis fiducia ab ipa cordis radice succidat cū ait. Non qz sufficientes sumus cogitare aliquod a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo ē. Hec grecorius. Sic igitur patet ꝙ conuersio siue accessus ad deum fit primitus ꝑ gratiam ipsius dei.

Filius.

Sicut audio conuersio siue accessus ad deum fit per gratiā. quid ergo de libero arbitrio. agit ne aliquid aut cooperatur gratie ad hominis salutem.

Capitulum .II. Pater X.

Quãuis per gra
tiam principaliter fiat acces
sus ad deũ. non tñ per hoc excludit libe
rum arbitriũ. q2 uersio siue accessus
ad deũ ⁊ oẽ opus bonũ ⁊ uirtuosum per
qd̃ acquirit salus ꝓcedit a gra ⁊ a libe
ro arbitrio. principaliusq tñ a gra. Nã
ops dñs eis quos vult saluos facere ⁊
quos ꝑelegit primo donũ sue gratie in
fundit. q̃ infusio monet libꝝ arbitriũ
ad bonũ appetendũ. Cũ uero immissio
nes has salubres libꝝ arbitriũ suscepe
rit. ⁊ ad bonũ appetendũ motũ fuerit
statim gra que prius ꝓmerit libꝝ arbi
triũ mouẽdo subsequit sibi coopando
in his que pertinent ad salutem. Hoc p
bat brũs greg. xvj. mor. cũ dicit. Sup
na pietas prius agit in nobis aliquid
sine nobis vt subsequẽte quoq; nro libe
ro arbitrio bonũ qd̃ iã appetimus agat
nobiscũ. qd̃ tñ per impensam grãm in
extremo iudicio ita remuneret in no
bis ac si solũ ꝓcessisset ex nobis Quia
eñ dina bonitas vt innocentes nos fa
ciat ꝓmerit Paulus ait. Gra dei sum
id qd̃ sum. Et q2 eandẽ grãm nostꝝ li
bꝝ arbitriũ ꝓsequit adiungit. Et gra
eius in me vacua nõ fuit sed abũdanti
us laborani. Qd̃ cũ se nihil ꝓspiceret.
ait. non aũt ego. Et tñ q2 se esse aliqd
cũ gra inuenit adiũxit. sed gra dei me
cũ. si cũ ꝓmoente gra subsequẽs libꝝ
arbitriũ nõ hret. vt ergo sine gra se ni
hil esse oñderet. ait. Nõ ego. vt vo se
cũ gra esse opatũ per libꝝ arbitriũ oñ
deret. adiungit. sed gra dei mecũ Hec
gre. Dicit beatus aug. Volentẽ deus
ꝓmerit vt velit. subsequit ne frustra velit.
Ad hoc etiã ait ber. Deus tria hec
hoc est bonũ cogitare. a malo declinare
velle. pficere in nobis opat. primũ si
ne nobis. scdm nobiscũ. tertiũ ꝓ nos
facit Siquidẽ immittendo bonã cogi
tatõem nos ꝓmerit. mutando etiã ma
lã voluntatẽ sibi ꝓsensum iũgit. mini
strando etiã ꝓsensui facultatẽ vel facili
tatẽ foris ꝓpatũ opus nr̃m intra nos
opifex innotescit. Tane ipsi nos ꝓme
rite neq; possumus. Qui aũt bonũ ne
minẽ inuenit neminẽ saluat quẽ nõ ꝓ
uenit Ideo g̃ sine dubio nr̃e fit salutis
exordiũ. nec ꝓ nos vtiq; nec nobiscũ
vel ꝓsensus ⁊ opus ⁊si nõ ex nobis sit
nõ tñ sine nobis Cũ igit deũ inuisibiliꝫ
intra nos ac nobiscũ actitare sentim?
soli gre eius attribuamus Ipsa liberũ
excitat cũ sciat cogitatũ. sanat cũ mu
tat affectũ. roborat vt ꝓducat ad actũ.
fuat vt nõ sentiat defectũ. hec ber. Pz
g̃ ꝓ predcã quõ gra ꝓmerit libꝝ arbi
triũ ⁊ etiã subsequit. nã ipia gra spũs
sci bonã voluntatẽ q̃ ꝓcedit ex libero ar
bitrio primo opat in hoie vt sit. deinõ
coopat ne vacua sit. B Qd̃ hugo
pulcris verbis ꝓbat d. Spũs nãq; scũs
bonã voluntatẽ primo in hoie operatur.
deinde bone voluntati mouenti se ⁊ ope
ranti coopat. prius bonã voluntatem
aspirat vt sit. deiñ bone voluntati mouẽ
ti se inspirat vt moueatur ⁊ opet vt va
cua ñ sit. primo opat eã. deinde opat
per eã. bona eñ voluntas est instm sed
spũscus est artifex. primo instm opa
tur. deinde ꝓ instm opat. primo sol?
instm opat. qd̃ vo ꝓ instrumentũ nõ
solus ipse opat sed etiã instm ipm ꝓ
qd̃ ipse opat. Sic spũscus primo bo
nã voluntatẽ in hoie solus opat. sed q̃
postea per bonã voluntatẽ opat non so
lũ ipse opat sed etiã voluntas per quã
opat. tñ opus bonũ ex spũsctõ est qui
opat non ex voluntate hois ꝓ quã opat
in ipsa quidẽ bonũ sed non ex ipsa. q2
aliunde accepit. Idem g̃ opus bonũ ⁊
suũ est integrum hz. nõ suũ integritatẽ a se
metipso nõ hz Hec hugo. De hoc etiã

am habeꝫ in glo.sup.ix.ca. de cele.ie/rar.vbi dr Sicut in nra ptāte non est vt ḋine illuminatōis donū nobis offe raꝫ ita nō nisi in nra ptāte estvt oblatū suspiciaꝫ Nā ⁊ aliqñ ꝙcū nolumus offerꝫ sz nūqȝ suscipiꝫ nisi cū volumus ⁊ cū volumusa deovolumus qr donū dei estvolūtas bona cū aūt nolumus a nobisnolumus qr nolle nihil aliud ē qȝ nō velle qđ deserto boni est. Hec glo. C. Per istas autoritates colligere possumus ꝙ opus bonū oē qđ p hoīez agiꝫ fit p grām inspirantē ⁊ libeꝝ arbitriū siuevolūtatē ꝙsentientē ⁊ reqrunt hec duo ad salutēvt hoīs salus pficiaꝫ De hoc dr bern. in libro de grā ⁊ libero arbitrio sup illud capituli ad roma. ix. Nō estvolētis neqȝ currentis sz miserentis dei Qđ igiꝫ agit libeꝝ arbitrium breuiter rño. Tolle libeꝝ arbitriū nō est qđ saluet tolle grām nō ēvñ saluet opus hoc sine dubio effici nō pōt nisi vno a quo fit sine altero cui vel in quo fit Deus autor salutis est cuius est libeꝝ arbitriū tm capax nec dare illaz nisi deus nec capꝫ valet nisi libeꝝ arbitriū. Qđ ḡ a solo deo ⁊ soli daꝫ liberū arbitriū tā absqȝ ꝙsensu accipiētis eē nō pt qȝ absqȝ grā dantis ⁊ ita gracie opanti salutē coopari dr libeꝝ arbitrium dū ꝙsentit hoc est dū saluaꝫ. Consentire em saluari est. ꝓinde pctōris spūs saltē huiuscemodi minime capit eo ꝙ illivolūtarius desit ꝙsensus quo saluāri viz deo placide obtēpet siue inuenti acqescendo siue pollicēti credendo siue reddēti grās agendo. hec bern. De hoc etiā ait q̄dā glo. sup illoverbo apocal. iij. Ego sto ad hostiuz ⁊ pulso Ego sto viz dns ad hostiū viz cordis hūanī ⁊ pulso ad bonum supnaturale monēdo Si qs audiret voc̄ meā monicioni mee ꝙsentiēdo ⁊ aperuerit mihi ianuā p conatū liberi arbitrij ad bonum. introibo ad illū. s. p grām gratū facientē habitādo in illo cenabo cum illo ⁊ ipe mecū nā deus in tali hoīe delectaꝫ ⁊ ipe in deo. hec glo. D Per ista igiꝫ dicta apparet clare ꝙ opus bonū fit p hec duo. s. p grām ⁊ libeꝝ arbitriū. Quod greg. in. xxxiij. moza. ꝙfirmat dicens Bonū quippe qđ agimus ⁊ dei ⁊ nēm Dei p ꝓuenientē grām nostrū p obseqñs liberū arbitriū. si ei dei nō est vñ ei ineternū gracias agimus Rursum si nēm nō est vñ nobis retribui ꝑmia speram? Quia ḡ nō immerito grās agimus dū scimus ꝙ eius munere ꝓuenim Et rursum qr nō imerito retributionē q̄rimus scimus ꝙ obseqñte libero arbitrio bona eligimus q̄gerimus. hec greg. Notandū tñ ꝙ licet opa meritoria salutis eterne sint liberi arbitrij ⁊ gre principalius tñ sunt gracie Gracia em libeꝝ arbitriū dirigit in exercitio virtutū. p nos em male facere possumus sed nō bonū Quisquis ḡ bonī aliquid in suis actib ꝙsiderat dono gratie id ascribat sed quid mali in se perpenderit hoc suuz dicere poterit in bonis vitando arroganciam in malis seruando hūilitatis ꝙstantiā que sepe ꝓdiꝫ dum mens de virtutib p arrogantiam gloriaꝫ. Filius.

Sufficienter mihi nunc expositū est quomodo omne opus bonuz p gratiā ⁊ libeꝝ arbitriū pficiaꝫ p gratiam ꝓuenientē ⁊ mouentē liberū arbitrium vero ꝙsentiens ⁊ salutis monita suscipiens ⁊ ꝙ in his duob salus hominum ꝙsistat Sed mouet valde mētem meā cū libeꝝ arbitriū sine grā spiritussancti nihil possit operari. C Cur oīpotens deus qui plenus est oī pietate ⁊ misericordia suā grām nō infundat oīb ꝙmuniter hoīb per quam cuncti possent saluari.

Abta que te mo
uent. ⁊ de quib⁹ queris valde
sunt occulta. ⁊ nulli intellectui rōnali
Quia Judicia ei⁹ dei sunt hec ⁊ valde in
Pscrutabilia. de quib⁹ p ps. dr. Judi/
cia tua abissus multa. Quis ꝓhibe
re ꝑt ḡre deus cū possz nō velcet oēs ad
viā salutis. Vel ḡre magis vni pctōri
munus gē largiaf q̄ alteri iō eligē
do ⁊ vocando ad viā vite hic oz silentiū
imponere humāe loq̄citati ⁊ exclama
re cū ap̄lo paulo qui ꝓsiderās pl'm is/
raelitic̄ ꝓpter pfidiam ꝓ maiori pre
esse reprobatū ⁊ gentilē ad fidē xp̄i vo
catū ⁊ electū ait Ro. xj. O altitudo di
uitiar⁹ sapie ⁊ scie dei q̄ incōprehensi
bilia sunt iudicia tua ⁊ inuestigabiles
vie eius. quis em̄ agnoscit sensuz dn̄i.
F Scire tū debes fili q̄ nihil visibi/
liter ⁊ sensibilr ⁊ intelligiblr in ista to
tius creature amplitudine quadā im/
mēsa res q̄ publica fit vel agit q̄ nō de
illa impiali aula sūmi imparoris aut
iubeat aut pmittat ꝑz ineffabilē iusticiā
p̄mioz⁹ atq̄ penaz⁹ grāz⁹ atq̄ retributi
onū. hinc est q̄ oīa q̄ in vniuerso fiunt
agunt ⁊ regunt dina ꝓuidentia que p
oīa est irreprehensibilis. q̄ nihil agit nisi
bñ. nihil pmittit iuste. De hoc dt ab
bas pasuntius in coll. pat⁹ Credere in
ꝓcussa fide nobis ꝓuenit nihil fine do
ꝓsus in hoc mōo geri. aut em̄ voluntā/
te eius. aut pmissum agi vniuersum fa
tendū est. vt. s. q̄ bona sunt voluntate di
pfici auxilioq̄ eius credant. que autē
ꝓia sunt pmissum. cū ꝓ nequicia aut
duricia cordis nēi deserēs nos dina ꝓ
tectio diabolo maloz⁹ oīm intētori tra
di patif vel ignominiosas corpis passio
nes patif dnari. hec pasuntius G
Per hoc igit colligit q̄ nullo mō pōt
aliq̄s bonū aliquid efficere nisi deo coo
perante ⁊ coefficiēte. nullus deficere pt
vel peccare nisi ipso iuste deserēte. iuste
aūt deserit. q̄z iustuz est vt sic admīistret
res q̄s ꝓdidit ⁊ sic cooperet rebus q̄s cre
auit vt eos agere ꝓprios motus sinat.
⁊ iō si libez⁹ arbitriū ad vtrūq̄ flexibile
de lege nature dīrat in malum cadere.
hoc nō ꝓmittit nisi iuste. Rursus si per
grām ꝓueniat ⁊ sustentet nulli facē iniu
riā iō nō iniuste. nec oīno iuste sm exi
gentiā meritoz⁹. q̄z merita ad hoc non
sufficiūt. sed gratis ⁊ miscōditer illō fa
cit ⁊ quodāmō iuste quantū est ex ꝓde/
centia bonitatis sue. C ū q̄ dānat ⁊ re/
pbat opaf sm iusticiā. q̄n̄o ꝓdestīat
opaf sm grām ⁊ mīam q̄ nō excludit
iusticiā. Quia n̄o oēs sm q̄ de massa
erant pditōis dānari dēbant. iō pl'es
reprobant q̄ eligant ut oñdatur q̄ sal
uatio est sm spālem grām. dānatio āt
sm iusticiā ꝓēm. Nullus p̄t ꝓqueri de
dina voluntate q̄ reprobat sm iusticiā
⁊ p̄destīatos vocat p grām ⁊ mīam ad
salutē. q̄z oīa agit rectissime. D
Que tū p̄destinatio ñ infert rebus necī
tatē. q̄m̄ si p̄destinatio rebus necītatem
imponeret mlta sequerent incōueniēcia
nā frustra ꝓponerent bonis p̄mia. ⁊
malis supplicia. Itē iniuste remunera
rent bonū ⁊ punirent mali. Itē nec spe
randi aliquid nec supplicandi vlla eēt
rō. Itē eua careť libertas arbitrij q̄ se
hz ad vtrūq̄. Itē nec bona facientes
essent laudabiles. nec mala vituperabi
les. Cū deus cū reformat hoīem in
fundendo grām p hoc leges nature in/
dītas nō infirmat. q̄z libez⁹ arbitriū sic
p grām mouet ad viā salutis. vt tū ip
sum nō cogat. sz eius ꝓsensus liber ma
neat. Et iō ad hoc q̄ culpa expellaf nō
solū necē est q̄ gra introducaf. sz̄ etī
am libez⁹ arbitriū se ꝓformet expulsio
ni culpe p detestatoz⁹ oīm pctōz⁹. Hinc
est q̄ in nostra ꝓductione iustifica/
tionis concurrit actus liberi arbitrij ⁊

gratie cõsone ⁊ ordinate ita ꝙ gẽ gratis date est excitare libꝝ arbitriũ Libe ri aũt arbitrꝝ est hmõi excitatõi ꝺsen tire vel dissentire ℣ Et ita in iusti ficatõe ꝺsenciẽtis est ad gr̃am gratũ fa cientẽ se p̃parare q᷑ hoc est facere qd̃ in se est ⁊ dispositio gr̃a gratũ faciẽs hꝫ in fundi cũ liberũ arbitriũ possit cooperari si vult ⁊ tũc mereꝫ vel p̃riari ꝓpctm̃ ⁊ tũc demereꝫ ℣i g̃ cooperꝫ ⁊ vsqꝫ in fi nẽ pseueret mereꝫ venire ad eternã sa lutẽ ℟ Ex hoc colligere possumus verꝫ esse qd̃ Aug. ait. ꝙ qui creauit te si ne te. nõ iustificabit te sine te. ℣erum etiã est ꝙ nõ est volẽtis neqꝫ currẽtis sꝫ dei miserẽtis. verꝫ etiã est ꝙ nullus p̃t supbire de merito q᷑ mil deus in no bis p̃ter sua dona coronat. reseruauit em̃ deus sibi munera gr̃e sue liberaliter largiendo vt discat hõ nõ eẽ ingratus nec in se q̃si nõ acceꝑit sꝫ in dño gl̃ari. ℣erꝝ etiã est ꝙ libꝝ arbitriũ p̃ se legẽ implere non posset nec gr̃am in se effi cere ℑnexcusabile tm̃ eẽ si nõ facit legẽ implẽs q᷑ gr̃a gratis data semp̃ eẽ p̃ce sto ad ꝺsecratõem liberi arbitrij cuius amminiculo p̃t facere qd̃ in se est quo facto habeat gr̃am gratũ facientẽ qua obtenta dina ipleat legẽ ⁊ faciat volũ tatẽ qua facta tandẽ ad btitudinẽ per ueniat sempiternã ꝓpter qd̃ opa meri toria totaliter sunt a gratia totalr etiã a libero arbitrio lꝫ principalius a gr̃a ℒ Et nota ꝙ licet nẽo sibi mereaꝫ p̃ primã gr̃am. hoc est p̃ gr̃am p̃uenientẽ p̃t tm̃ p̃epare ⁊ habilitare se ad illã fa ciendo qd̃ in se est q᷑ nulli gr̃a denega tur. ℍec ꝺgruitas tm̃ multomagis ex pte bonitatis dei gr̃am ꝺferẽtis est q̃ꝫ er pte hoĩs se ad gr̃am habilitantis q᷑ ipa habilitatio ex pte hoĩs solũ dat di uine mie ꝙ salua iusticia possit alicui gr̃a ꝺferri q᷑ iniuria fieret dine iusticie si ei daretꝫ gr̃a in quo esset adhuc obꝝ gratie ℳ Qui obꝝ triplex ẽ ⁊ dr̃ p̃ eũ cor obdurari tripliciter ℣no mõ p̃ inhabilitatẽ ad suscipiendã gr̃am ⁊ fit p̃ malã volũtatẽ q᷑ ĩ malinolã aĩaꝫ q̃ vult malũ ⁊ nõ vult flecti ad bonũ p̃ ut dr̃ sapiẽs non introibit sapientia. i. gr̃a dei. ℙcdo p̃ firmã inhꝝrionem ad pctm̃ ⁊ hoc fit qñ hõ ẽ in actu pctĩ ⁊ tm̃ sibi placet iniquitas ⁊ adhꝝret volup tati carnis ⁊ mũdi ꝙ non p̃t nec vult suscipe monita salutis. ℒercio mõ p̃ rebellionẽ dinaꝝ inspirationũ ⁊ man datoꝝ qd̃ fit p̃ malũ vsum ⁊ ꝺsuetudi nẽ pctõꝝ q᷑ talis ꝺsuetudo q̃ ꝺtrahit p̃ desideria carnaliũ voluptatũ ⁊ etiaꝫ mũdi excecãt mentẽ hoĩs intm̃ ꝙ di uinas inspiratiões ⁊ salubria monita ad cor̃ puenire nõ patiant vñ necẽ est qui se senserit in hmõi laq̃is irretitũ ⁊ voluerit saluari vt mortẽ suã ⁊ dãna tiõꝫ ꝑpetuã p̃e oculis hẽat ꝺcta vitia ꝺcta ⁊ p̃ ꝺsuetudinẽ puersam vim sibi faciat ⁊ cor̃ suũ toto conamine ad gr̃aꝫ suscipiendaꝫ abiliter vt a deo gr̃am ⁊ miam ꝺsequi mereaꝫ ℵ Suffici ens aũt habilitatio ad ꝑgr̃am est si hõ facit qd̃ in se ẽ. ℴ Facere aũt qd̃ in se est tria ꝺplectit̃. s. vt hõ actũ pctĩ ⁊ voluntatẽ peccãdi deserat ⁊ conet̃ ad bonũ, pur sibi possibile ẽ igit̃ si hõ fece rit qd̃ in se ẽ dr̃s vtiqꝫ facier qd̃ in se ẽ gr̃ã gratũ facientẽ infundẽdo ⁊ tũc po terit hõ facere opa meritoria vite eter ne p̃ volũtatẽ liberi arbitrij ⁊ gr̃aꝫ spũs sancti. hꝝ em̃ duo exigunt̃ ad salutẽ ℙ Quid aũt sit vel possit eẽ in hoĩe p̃paratoriũ ad gr̃aꝫ ⁊ vñ fit illud in hoĩe difficile est videre q᷑ videt̃ ꝙ nec illud possit esse nisi a gr̃a. q᷑ aug. in libro de gr̃a ⁊ libero arbitrio dr̃ ꝙ gratia preue nit non solũ voluntatẽ sꝫ etiã cogitatõ nem hoĩs vt velit bonuꝫ. i. vt de nolen te fiat volens ⁊ vt de voluntate parua fiat magna ⁊ de magna fiat tanta que

possit implere dīna mandata. Ex quo dicto videf ꝙ non solū voluntas tanta ꝯta sufficit ad implenda mandata sit a gra. sed etiā prima cogitatio vvolun tas boni ꝓpositi nō fit nisi a gra. Unde dr ibidem ꝙ desideriū gre initium est gre. vnde si prima cogitatio vvolūtas boni ꝓpositi est a gra. non bene videtur quid sit vel possit esse absq; prima cogi tatōe vvolūtate preparatoriū ad grām. ꝓterea dr ꝙ in iustificatōe gra sit pri mū mouens et libe arbitriū ꝓsentiēs mouēti .s. gratie. ergo videf ꝙ gra pre ceder oēm ꝓsensum liberi arbitrij. Dz ergo manifeste ꝑ predicta quare oēs deus non saluat oēs hoīes eis gratiaz infundendo. qr res q̄s ꝓdidit siue sint ratōnales siue irratōnales ꝓprios mo tus agere simt Et creature ratōnali .i. hoī libe arbitriuz habere ꝓcessit ꝑ qđ bonas inspiratōes et salubres aut ad mittere aut respuere posset. et ꝓpōre cipiēdo monita salutis saluaref. respu endo vo damnaref Q Ūñ ꝙ ds multos pmittit dānari et aliquos sal uat occultissimo suo iudicio hoc fit. et nobis valde incognitū est. Nullus q̄p ꝑ causari vel ꝓqueri ꝑt si non vcef vel trahaf ad viā salutis. qr nulla merita hoīm ꝓcesserunt per q̄ deū possent hē debitorē. sed quos saluat sua liberalissi ma pietate hoc facit. quos vo pmittit dānari sua iusticia hoc fac sibi soli no ta. De hoc dr greg. xxxiq. moꝝ. Nemo em deū meritis ꝓuenit vt eū tenere q̄si debitorē possit. Iz miro mō equus oīm ꝓditor et quosdā ꝓelegit. et quosdā in suis prauis actib derelinq;t. nec tñ ele ctis suis pietatez sine iusticia exhibet. qr hic eos duris afflictiomb premit. nec rursum reprobis iusticiā sine mīa exercet. qr hic eq̄mmiter tolerat quos q̄ñ q̄ in ꝑpetuū dānat. Sic g̃ et electi p uenīre se gra sequunf et reprobi iuxta qđ merenf accipiunt. et electi de mīa inuenīt qđ laudant. et de iusticia non hēant reprobi qđ accusent. idcirco eī mali neq̄q̄ celestis patrie premia eter na ꝓcipiunt. qr ea dū mereri poterant ex libero arbitrio ꝓtempserūt. Qđviz libe arbitriū in bono firmaf electis. cū eoꝝ mens a terrenis desideriis gra suspirante suspendif. hec greg. Et sic habes per dicta sanctoꝝ patꝝ clarꝝ rīsum ad tua obiecta interrogata

Sufficienter informa Filius rus sum de his q̄ mouebā et ꝓpo sui. sed nunc valde terrent me iudicia dei occulta sup filios hoīm et perturbant coꝝ meuz. Quis igif securus esse ꝑt de salute sua. nescit eī homo vt dr sapiēs vtr amore dignus sit aut odio. Cerno quippe multa q̄ fiunt sub sole et prime sco. vicz ꝙ multi moriunf qui ꝓdesse plurimis poterāt verbo vel facto. et vi uit alios insidians et offendens pluri mos. Item alius vellet libenter vacare deo et negocijs multis occupaf Alius male viuens diu ꝑ bonitatē reseruaf. vt corrigaf Alius vero videf beneviue re et circa finē ad puersa prumpit et a lia innumera mala que in scło gerunf circa filios hoīm. q̄ ꝓfiderans et pene trare nō valeo cur fiant. iō obstupesco.

Ca. .IIII. Pater R

O Iuina iudicia

vt ait beatus gre. cū nesciunf non audaci sermone discutienda sunt sz formidoloso silentio veneranda. qr deus q̄ facit suo occulto iudicio vel ꝓ mittit fieri circa genus hūanū in ter ris nll's ea in hac vita vz inuestigare. Hoc idē gre. xxix. moꝝ. intēdit dicēs et exponens q̄dā iudicia dei sup illo v bo iob a dño ꝓposito. videlicet. Nun quid nosti ordinem celi. et pones rati ones eius in terra. Ordinē celi nosse

est supna dispositionū occultas ꝑdi/
cationes videre. rōnem vo eius in ter
ra ponere ē supnoꝝ iudicioꝝ misteria
vel ꝓsiderādo discutere vel loqñdo ma
nifestare qōvrigꝫ facere in hac vita po
situs nullus pōt. vt em̄ a puis vsqꝫ ad
maiora veniamus q̄s intelligat q̄ eē
ratio secretoꝝ pt q̄ semp vir iustus a
iudicio nō solū nō iudicatus sz etiam
punitus redeat q iniquus eius aduersa
rius nō solū nō punit sz etiā victor abs
cedat. Quis intelligit cur viuat alius
insidiās moribꝫ primoꝝ q morit ali?
qui ꝓfuturus esset vite multoꝝ Alius
culmē ptātis assequit q nō nisi ledere
studet Alius tm̄modo lesos defendere
ꝓcupiscit q tñ oppressus iacet Alius fa
cere hec appetit q innumeris negocijs
implicat Alius negocijs iplicari des/
erat q coactus vacat Alius male in/
chuans ad vite sue terminū. ad peiora
ptrahit Alius bene inchuans vel inci/
piens ꝓ longitudinē tpm ꝓficit ad au
gmēta meritoꝝ. arꝫ ecōtra Alius ma
le viuēs diu reseruat vt corrigat Ali?
vo bene quidē videt viuere sz ī hac vi
ta eousz durat quo ad puersa prūpat
Alius celsitudinē bñ viuendi appetere
q vult q valet Alius nec vult nec valet
Alius vult q nōvalet Alius valet q nō
vult. Quisꝫ ista iudicioꝝ secreta dis/
cutiat ad cognoscendū quippe istos se
cretoꝝ si nullus ascēdit dicatꝫ hōvt se
nescire cognoscat nescientē vo se cog
noscat vt timeat. timeat vt hūliet. hu
miliet vt nō ꝑsumat in se. non ꝑsumat
in se vt ꝓditoris sui auxiliū requirat q
qr in se ꝓfidens mortuus est auxilium
sui ꝓditoris appetēs viuat Cuncta ꝫ q
patim̄ tanto tolerare patientius deb/
emus q̄nto secretoꝝ celestiū ignari cur
hec patiam̄ noscimus. hec grego. Per
hecꝫ dicta hēs sufficientē informatio
nez ꝙ nō debeamus ꝓfilia q secreta dei
discutere sed timere q te ad tantā rem
humiliare Filius.

Patris primesco hec audiens q ꝓsi
dero terribilē eē deū ī suis occul
tis consilijs q iudicijs sup filios hoim
Sz pro de hoc informari q̄liter agere
debeat pctoꝝ qui multis vicijs q pctis
mortalibꝫ ē involutus q irretitus q se
ob culpā sentiens infrigidatum ab oī
affectu spūali q priuatū gēa dei q ꝓpter
scelera ita infectū ꝙ nō pt executere se
de tanto iugo viciorum passionū q carna
litatū hz quidē timoꝝē de ꝑpetua dam
natione q ob hoc velle deo appropria/
re ꝑ pm̄iam sed nō valet ꝓpter pondus
criminū ipm̄ deprimentiū ac in volup
tatibꝫ illicitis detinentiū. q̄d inꝫ tal
facere debet vt saluet Ca.V Pater

Scire debes fili
ꝙ hoies corruētes ī pctā mor
talia sepant a deo q efficiūt mēbra dy
aboli q post perpetrata facinora q ma/
xime ꝓpter vsū q malā ꝓsuetudinē que
ꝓtrahit invicijs q pctis nō valet hō ꝑ
se resurgere ab hmōi laqis diaboli m
fivalida manu dei adiuuet q̄ talis pec
catoꝝ quodāmodo ꝓtinet sub dominio
maligni spūs q ducit ipm̄ ad scelera ꝑ
voluntate sua. hoc ꝓbat iobānes criso.
in q̄dam ome. dicēs Dēs hoies ante
qꝫ peccemus libet habemus q̄dē arbi
triū si velimus sequi voluntatē diaboli
an non ꝙ si obligauerimus nos opib⁹
eius iam nra voluntate euadere nō pos
sumus sicut nauis fracto gubernaculo
ducitur vbi tempestas voluerit. Sic q
homo diuino auxilio ꝓdito per pctm̄
nō qđ vult agit sed qđ diabolus vult.
Et nisi ds valida manu misericordie
sue soluerit eū vsqꝫ ad mortē in pctis
permanebit Ergo quidē nostra volun
tate q negligentia obligam̄ diuina aūt
mia absoluimur nam liberuz arbitriū

licet per se potens sit ad malū nō est potens ad bonū sine redēptoris gra adiutrice. hec crisost. Patet igit ꝓpredcā quōmia dei sola liberare pt eos qui in laqueos dyaboli ꝓpter pcta corruerūt. et in ipsius retibꝫ detinent. ¶ Sed et hoc sciendū q libex arbitriū valde debile est magis ꝓnū ad malū qꝫ ad bonū ꝓpter diuersa q impellūt illud ad illicita. q viz libex arbitriū sola dei gra liberari pt. De hoc hē in glo. sup li. de dimis noibus vbi dr q hoīs arbitrium vertibile factum magis libex est ad malum qꝫ ad bonū q plura sunt q impellunt ad malū qꝫ ad bonū. Infirmitas eīs corpis et aīe. dyabolice suggestiones. mundane delectatōes ad malum incitant. sed sola gra dei inuitat ad bonū. nihilominus penes libex arbitriū ēvelle et nolle. q libertas liberi arbitrij occasio est meriti et demeriti. ¶ Hīs ꝓprie circa motū liberi arbitrij ꝟsistit meritū. Gratia autē efficit q ipse motus est meritū. sine gra eīs nullum opus vel motus est meritū. et ita penes gram ꝟsistit meritū efficaciter. et ideo velle nature pt se impotens est et vincit et trahit ad velle virtj nisi velle gre subueniat. hec glos. Apparet igit manifeste q ds potens sit liberare tam a ptate diaboli quā hz super hoīnem ꝓpter pcm ꝓtractū qꝫ etiam libex arbitriū a suis defectibꝫ per gram et suā mīam ¶ Unde oīs pctor quibuscunqꝫ pctis sit inuolutus attendat ad tantā oīpotentiam et mīam dei et non respiciat facinora sua sicut despet. nec dr etiam attendere aut discutere q multi in suis flagicijs ac puersitatibꝫ derelinquunt et q pauci respectu multoꝝ sunt in cordis ad verā pnām inclinati. et ad viaꝫ salutis eterne vocant vel etiā trahunt Sed toto conamine et oī suspirio quo valet de mīam clementiā et gram imploret. et pius dns cui ꝓprium est misereri sp et pcere. dignet ipm a vinculis pctoꝝ quibꝫ irretitus est absoluere. et perversā pnām ad se traxre seu vocare Ad hoc hortat nos scūs aug. super illo vbo dīi. Nemo venit ad me nisi pater q misit me traxerit eū. dicens. Magna gre ꝟmendatio. nemo venit nisi tractꝰ. quē trahat et quē non trahat. quare illum trahat et illū non trahat nolivelle iudicare si non vis errare. si non traxeris orauit traharis. nā trahi ad pnām et vincere pctm dei est donum De quo idē aug. in li. de libero arbitrio dr. Victoria qua pctm vincit nihil aliud ē qꝫ dei donū in isto certamine adiuuās libex arbitriū ¶ Libex aūt arbitriū est facultas rōnis et voluntatis qua eligit bonuz gra assistente. malū vero gra desistente. vnde qui hō cepit habere merita. sibi non dz tribuere illa sed deo. q vnusquisqꝫ ꝟ suam ꝟscīam dimicās oret ne intret in temptatōem. ne impietatē et mala opa faciens gra dei nō coadiuuāte post hanc vitā eternis supplicijs deputet. hec aug. In hac exhortatione scīssimi viri aug. habet sana doctrina vicz q hō non debeat discutere occulta iudicia dei. nec attendere insipiam illoꝝ qui incaute occupant mentem suā tractantes de predestinatōe q predestinant hoīes ad vitam eternam dicentes. si p̄destinati sumus ad vitaz vtiqꝫ saluabimur. nec tñ volunt tales talia dicentes opari ea que ptinēt ad salutez. sed repescunt in sua ignauia et negligentia. quoꝝ dānatio nisi resipiscant iusta est. ¶ Vult em̄ ops deus vt illi qui predestinati sunt ab ipso laborē hēant et ꝓ sollicitudinez et humiles orōes ab eo obtineant mīam et gratiā et dona spūalia q eis dare disposuit ab eterno p q ꝓuenire valeant ad glaz sempiternā. De hoc dr beatus gre. in

libro. dyal. Sancti viri ea que orando efficiũt ita ꝑdestinata sunt vt ꝑcibo obtineant. nã ipa quoq; plennis regis ꝑdestinatio ita dispositaest ab omnipotenti deo vt ad hoc electi puenĩat ex labore ĩtenus postulando mereant accipe qđ eis omnipotens deus añ secula disposuit donare. hec gre. ¶ Per hãc igit autoritatẽ colligere possumus q̃ ad vitã eternã ꝑdestinati sumus plabore ⁊ postulationẽ oz puenĩamus. cui enĩ deus sit largitor omnium bonorum vult tñ vt hõ scipm in bono ope quãtum valet exerceat. nõ enĩ torpescẽtes sed in via dñi laborãtes puenĩant ad regnũ dei. qđ ꝓbat Leo papa ĩ quodã ꝑmone sic dicens Quãuis enĩ bonor sit ipe deus largitor eriã tñ nẽe fructũ querit industrie. nõ enĩ dormiẽtibo puenit regnũ celor sz in mandatis dei laborantibo atq; vigilãtibo. hec leo papa. Habemus igit manifeste ꝑ ꝑdicta quõ homo ꝑ industriã laborẽ ⁊ orõem dño tñ auxiliante puenire debeat ad salutez Cñ quilibet peccator qui vult saluari ⁊ desiderat a suis sceleribo absolui debet se prouoluere coram piscatoribo mie dei nostri quibo visitauit nos oriens ex alto ⁊ tam diu eius pietatẽ per humiles ꝓces ac gemitus pulsare donec mĩam ⁊ gratiam ab ipo ꝙsequat ⁊ si in tali humiliatione orans pseuerauerit ꝓculdubio saluus erit nam talis humiliatio q̃ fic gerit in hoie fit a deo opante ⁊ coopante a quo cuncta bona ꝓcedunt ⁊ est signũ in hoie ꝑdestinationis eterne. Filius, Inquisitioni mee de quibo interrogauisufficienter video mihi esse satisfactũ nec est opus vt de his vltra requiram. Sz flagito instanter vt de mĩa dei aliqua mihi edisseras vt peccatores qui in multa flagitia inciderũt audientes tantã pietatem ⁊ mĩam dñi faciliores sint ad recedendum a via sua mala ⁊ ad penitendũ. Ca. VI. Pe. ¶ Ante omnia scire debes q̃ homo ꝓpter peccata ꝓpetrata meruit damnatõem ꝑpetuã nec potest dei iusticie satisfacere p penitentiã ꝓpriam sed dei mĩam supat omnem nequiciã. hoc ꝓbat beatus Ihronimus cũ dr. Cet quidem dñe q̃ ꝙscientia mea meruit dãnatiõez pnã mea non sufficit ad satisfactionẽ sz tñ certũ est q̃ tua mĩa supat offensionẽ Et beatus berñ. Sicut nullius merita sufficiunt si sine mĩa iudicant sic nullius peccata impediũt si cum mĩa suscipiant. hec berñ. Et q̃ dei mĩa oẽm supat offensionem nemo de eius pietate diffidat dũmodo cuz ꝓposito cauendi a vicijs ipius mĩam imploret. De hoc dr ambro. Bonus dñs ⁊ facilis ad indulgẽdum peccata. nemo g̃ diffidat. nemo veterũ ꝙscius delictor pnia diuina desperet nouit dñs mutare sñam si tu noueris emendare delictũ. hec ambro. Beatus etiã aug. hoc ꝙfirmat dicens Nemo de dei pietate diffidat quoniaz maior est misericordia eius q̃ nostra miseria. quisquis g̃ ad eum toto corde clamauerit exaudiet illuz quia misericors est. hec augu. ¶ Sed mouet fortassis aliquẽ q̃ post multa facinora ꝓmissa non possit venĩã tantor ꝙsequi delictor. non debet aũt talis desperare de venĩa q̃ mĩa dñi omnem multitudinem precellit peccatorum Unde dicit richar. de sancto victore. nulla nostra malicia diuinam misericordiam vincere potest Et q̃ beatus aug. idem sentit dicens Vultum ꝙmendat bonitatem dei in nobis non solum largitas sua sed etiam iniquitas nostra. O qualis dei pietas quã nulla supare potest iniquitas siue impietas Alia sunt que

deus misericorditer ignoscit.alia que affluenter tribuit.ignoscit mala nra. largit bona sua.semp presto est ad ignoscendū.paratus sp ad largiendū.hic pius.hic largus.utroq benignus.ubiq bonus. Cōfiteamur ergo illi mala nostra.confiteamur a nobis esse mala nostra.ut pie ignoscat confiteamur ab ipso esse bona nostra ut conseruet et augeat Hec igit incessanter agam? ne ingrati appeam? vel de nobis data venia vel de cessa gratia.verus em amor confitet semper.hec aug. In quib verbis dat intelligi non debere pctōrem desperare etiam in multis criminib constitutū.

¶ Sed sunt nōnulli qui post multa et enormia pcta de dei misericordia desperantes se tradūt ad ampliora flagicia perpetranda.ut saltem hic viuāt gulose et voluptuose qui futura assequi bona se desperant.Quor periculosaz excecatōnem beatus aug.in quadā auctoritate tangit hc dicens.Sunt nonnulli homines qui cum cogitare ceperint mala que fecerunt.non sibi putāt ignosci posse.et hoc dū putant dant aīm iam perire.et desperatōe peunt dicentes in cogitationib suis.iā nulla nobis spes est neq em tanta illa q cōmisimus donari nobis aut ignosci possunt.quare ergo non satisfacimus cupiditatib nostris.impleamus saltem pōtis et pis voluptatem.q nullaz habemus in futuro mercedē.faciam? quicquid libet et si non licet ut habeamus suauitatez tempalem.q percipe non meremur eternā.Talia dicentes despando peunt. ¶ Sed pcedit ad eos dns dicens per Ezech.In qua cunq die cōuersus fuerit homo a via sua mala omnes iniquitates eius oblisciscar. ¶ Hac uoce audita et credita a desperatione recreant et ab illa altissima ac profunda uoragine qua submersi fuerant emergunt. ¶ Hec augusti. Ecce ad desperatiōem homines stulti pter peccata deueniunt. quor stulticiam Fulgentius commemorat sic dicēs Stultissima res est desperatio cum nimiruz omnia opera sua diuina excellat miserario. De hoc etiam dicit Hilarius. Stultus reuera est qui de dei pietate misericordiaq desperat.Damnatiōe autem dignus est qui super misericordia dei fronte imperterrita peccat.hec hilarius.Unde etiam dicit Hieron?. Hocipsum non lateat desperantes q cuncta excellat dei opera ipsa sua misericordia.misericordiaq saluatoris suis preferr operibus vniuersis.hec hieronimus Ecce habemus q vere penitētes nullo modo debeant despare de dei misericordia.Quia ut dicit Haymo. deus est semp paratus misereri hominis tam in morte q in vita.sed non sp eq idoneus atq dignus est suscipere dei misericordiam tam in morte q in vita sed hoc faciunt peccata siue negligentie hominum. ¶ Nam scōm richardum.Summa dei delectatio est effundere ex se imbrem sue pietatis et misericordie. Justo autem dei iudicio ille damnat qui hunc felicez impediuerit atq restrinxerit effluxū. qui effluxus pietatis et misericordie impedit in homine pter malam voluntatem et vitiorum perpetratōem.Unde quilibet peccator q uis multis et magnis criminibus sit obrutus si ex toto corde conuersus fuerit ad dominū nequaq debet de dei misericordia desperare.

Filius J

Est ne aliquod peccatum tam graue quod non possit nec valeat indulgētiam a deo pmereri et misericordiam.

Capitulum VII.

Non est aliquod flagiciū siue peccatū taz graue ⁊ enoꝛme si ꝓ eo homo ꝓtritus fuerit ⁊ pñam egerit veniam indubitanter ⁊ miam a deo ꝓsequet excepta desperatione que venia caret De hoc primo dꝛ terñ. Neq; crimis quantitas nec vite enoꝛmitas tempoꝛ diuturnitas excludit aiaz a mia dei si mutatio fuerit voluntatis Et beatus aug. Nec cantes quoq; ad spem venie ne despent hoꝛtaꝛ ꝓ exempla in tractatu de conflictu vitioꝛ sic dicēs Si de crimibꝫ agit de delictis ecce dauid adulterio simul ⁊ homicidio reus de inferni faucibꝫ mia dñi scribitur liberatus Ecce manasses oim peccatoꝛ nephandissimus ipurissimus soꝛdidissimus ⁊ sceleratissimus pña de morte ad vitā redijt Ecce maria magdalene inumeris facinoꝛ soꝛdibꝫ inquinata ad fontem pietatis anxia currens dñi vestigia lacrimis rigans capillis detergens oculans vngento pungens ablui meruit. Ecce petrus negatōis sue vinculis astrictus amarissimis lacrimis infidelitatis nodos resoluit. Ecce seditiōis simul ⁊ effusionis fraterni sanguinis latro obnoxius. vnius hoꝛe momēto vna ꝓfessionis voce de cruce ad ꝑadisum transijt. Ecce Paulus eccīam dei ꝑsequens multos ꝓ nomine xp̄i perimens ⁊ vt dicam martirū se toto cruore inficiens apls factus in vas electionis mutatus est. vbi ḡ tot tantaq; ꝓcedunt exempla non dent locū desperationi colloquia mala. Cū etiam scriptū sit in quacūq; peccatoꝛ ingemuerit saluus erit. Et rursum nolo mortem peccatoꝛis sed vt ꝓuertat ⁊ viuat. ℒ De ꝓuersiōe vo ī melius nequaq; mutari quid aliud respondeam nisi vt qō lxri quisq; nō egit hodie dū adhuc vivere licet agat ne differat de die in diē dum nescit si vel vnā coꝛrectionis habeat diem. hec aug. Hanc tantam pietatem dei Amb. admiraꝛ dicens. de benignitate dei non sufficio ammirari eo q tm̄ ꝓcere potest hoī peccatoꝛi sed non est mirandū quia tanta est pietas ⁊ mia inviscerib dī nostri qui cū omnipotēs sit ⁊ oīa facere possit hoc tamē facere non potest vt non misereaꝛ humilib ⁊ ꝓtritis coꝛde ad seipsum conuertentib. Et ne hoc absurdū esse dicaꝛ beatus aug in libꝛo. lxxxiij. questionū ꝓbat sic dicens. Deus omnia ꝑt ꝓter hoc q non potest non misereri gemitib peccatoꝛis qui ad se reuertit Hoc idē sentit beatus ambꝛo. in libꝛo de officijs cū dꝛ Deus namq; oīs impotentie expers sola tamen sue mie ligatur ⁊ vincit pietate. Ecce quāta dei pietas q̄m nulla ſupare potest nā iniquitas. Precellit enim eius pietas ⁊ mia oēm iniquitatem ⁊ malicia. De tanta eius mia dꝛ in quodam tractatu Mirandū est ⁊ valde mirandū qd dꝛ certissima tm̄ ⁊ indubitata fide tenendum. Ecce si totus mundus esset globus igneus ⁊ in medio eius de stipulalimi pugillus hic ex sua naturali inclinatione non tam cito flammaꝫ incendia recipet sicut abissus miserationuꝫ dei pcōꝛem penitentez ⁊ ꝓuerti volentem qꝛ in illa actione naturali aliqualis. licet minima ⁊ imꝑceptibilis requiraꝛ moꝛula sed nulla penitus moꝛa inter peccantem ⁊ remittentē gementem ⁊ gemitus exaudientē Et beatus grego. Deā magna dei mia videtur quasi simile sentire cum dꝛ in regiſtro maioꝛ est dei mia q̄ queuis malicia ⁊ sicut scintilla in medio maris sic omnis malicia ad dei misericoꝛdiam. hec gregoꝛius. Nec mirum qꝛ omnia peccata q̄uis multa ⁊ enoꝛmia sint tamē

sub numero ⁊ mẽsura sunt. miscõia vero dei sine numero ⁊ mensura est. ergo vincere eam peccata non possunt.

¶ Qõd probat beatus aug. in quadaz pulcra autoritate sic dicens. Reuertere ad deũ o peccatoz cum fiducia. non enim vincent omnia pcã tua magnitudinem mĩe dei. Quantacunqz em̃ sint sub numero ⁊ mẽsura sunt. miscõia vero dei sine numero est ⁊ sine mensura. non ergo vincere p̃t quod cũ mensura est illud qõd absqz mensura ẽ. hec aug. Ecce quõ aperte claret per dicta sanctoz patrum ineffabilem ⁊ immensurabilem esse miscõiam dei. Tollat ergo ab homĩe omnis desperatio ⁊ maxime ab illo qui in toto coꝛde suo perveram penitentiam sequat dominũ. ⁊ tantaz spem habere debet ad deum q̃ si etiam vnus tm̃ homo ex omnib hominibus de toto mundo saluaret. eundem seipsum debet estimare esse ⁊ spare. Ad tã psolatoziam spem beatus aug. in libzo ecclesie invitat vnũquemqz fidelez sic dicens. Omnis aũt ab homine xp̃iano tollat desperatio. nam si inter oẽs mundi hoĩes solus vnus homo saluari deberet. vnusquisqz sperare tenet se esse illũ qui saluaret. hec august.

Filius

Audiens tãta mirabilia de dei misericoꝛdia pre gaudio ⁊ ammiratione penitus deficio. o oẽs deus pater noꝛ viscer̃ pietas inaudita. o gẽa singularis. o diuine miscõie pelagus infinitũ cunctis moꝛtalib incompꝛehensum. excedens ingenia. supans vota. deniqz suppgrediens merita vniuersa. quis enim tam flagicios̃us qui aure p cipiens ⁊ intelligẽs tantam tuam pietatem ad spem vẽie suoꝛ delictoꝛ post posita sua iniquitate quã gessit vt non resurgat.

Ca. VIII. Pater.

Bene sapis fili et optime dixisti de tam incõpꝛehensibi: i miscõia dei. Erubescat ergo humana malicia ⁊ superbia. ⁊ pfideras tantam benignitatẽ dei currat quantoꝛius non despando ad fontẽ eius pietatis ad veram pñam ⁊ uersionem. ⁊ tanto humilius ⁊ feruẽtius ipsius misericoꝛdiã postulet quãto ad indulgendũ pmptioꝛem cernit ipsum existere.

¶ De hoc dicit richardus d̃ sanctoꝛe. In nulla vitioꝛuz enoꝛmitate de dei miseratõe est desperandũ qui tam multus est ad ignoscendũ. Sed nunquid idcirco ipsum impudenter ⁊ irreuerenter implorare debemus quẽ ad indulgendũ tam pnum agnouimus. imo tãto magis debemus in eius pspectu erubescere. tanto humilius veniam postulare quanto benigniozẽ ⁊ dulcioꝛem agnouimus quem pꝛum aciter offendimus. hec richardus. Considerãtes igit tantam pietatem in visceribz dei nostri curramus singuli ad sinũ pietatis ⁊ ad gremium mĩe eius dum licet ⁊ hoc coꝛpusculo sumus. ne pꝛeoccupati die moꝛtis queramus spacium pñie ⁊ inuenire non possimus ¶ Accedemus ergo cum fiducia ad thꝛonũ gratie eius ⁊ si sentimus in nobis duriciam coꝛdis flagitemus clementiam ipsius vt emolliat illud grãm compunctionis infundendo per quã possimus saluari ⁊ mĩam eius inuenire. ne foꝛte tardantes incurramus indignationem ipsius ⁊ perpetuam duriciam coꝛdis nostri. ipse em̃ coꝛda praua ⁊ dura potest emollire cum sibi placet ⁊ quando sibi placet. ⁊ diuerso mõ quo sibi placet. De hoc dicit beatus augu. sic. Quis tam impie desipiat vt dicat deum malas hominũ voluntates quas voluerit. quando voluerit. vbi voluerit

in bonum non posse puertere sed cum facit miam facit. cū aūt non facit piu dicium non facit. qm̃ cui vult miserek ꝙ quem vult indurat. hec aug. De hac dei mia ōr ꝙ beatus grego. xxxix. mor. Misericors deus diu peccata hoim tolerat ꝙ cū iam vitium respicit plerūq; mentes peccantium immurat recte de se vincante pietas insinuans aut illud iob. Nunquid tenuisti principium extrema terre ꝙ excussisti ipios ex ea. Per terram quippe homo infirma sapiens designat cui peccanti dictū est. Terra es ꝙ in terram ibis Sed q; pius pditor facturā suaz nō deserit. mala hoim ꝙ p suam sapientiā tolerat ꝙ per eorum qñq; puersionē relaxat. Cum duras atq; insensibiles mentes respicit modo eas minis modo verbis mō reuelationib; terret vt qui pūssima securitate durauerāt salubri timore mollefiant quatenus vel sero redeāt ꝙ hoc ipsum saltim q; diu expectati sunt erubescant. Scit em̃ dñs q; extrema vite nostre plus iudicat ꝙ idcirco electos suos in fine sollicitos purgat. Scriptum quippe est. dñs iudicabit fines terre Tanto ergo intensius vltimis nris inuigilat. quanto in ipsis penderes iniria sequentis vite pensat. hec greg.

Item de eadē mia dei quomodo corda etiā desperata ad pñiam trahat. Idem grego. sup illo verbo. iob. Nunquid ingressus es in profundum maris ōr. Mare quippe est mens humana cuius profunda deus ingreditur qñ p̄ contritionem suam ad lamenta penitentie ab intimis cogitationibus perturbatur quando priozis vite nequicias ad memoriam reducit ꝙ fluctuantē in confusione sua animum conuertit. Profunda maris deus penetrat quando etiam desperata corda pmutat. Tūc em̃ corda pmutat quando cor seculare humiliat. tūc profundum maris ingredit quando vltitare mentes etiaz pressas sceleribz non dedignat vnde ꝙ recte percunctando subiungitur ꝙ in nouissimis abissi deambulasti. quid enim abissus nisi mens humana que dum seipsam exterius excedere nonualet sese in omne quod extollit obscura abissus latet in nouissimis ergo abissi dicent deambulare. est etiam nouissimorum hominum corda conuertere ꝙ desperas mētes visitatōis sue vestigiis tangēdo mirabiliter reformare. Cum em̃ post immensa scelera quisquis pungit quid aliud q̄ in nouissimis abissi deus deambulasse videtur. quasi in abisso nāq; deus deambulabat cum obscurum cor penetrans fluctus inuisibiles vicioz̄um calcat Plerūq; em̃ preterita. alia plangimus. alijs presentib; vrgemur. ꝙ modo superbia modo ira modo luxuria modo auaricia temptante fatigemur. Hec cum cuncta hec in corde nostro dñs occulte visitationis sue timore reprimit quid aliud q̄ in abisso gressū ponit. Quos gressus mente conspicimus qñ contra insurgentia vitia quomodo timoris eius obuient dona pensemus. hec greg. Ecce habemus p̄ hec dicta quomō misericors deus etiā corda nequissima ꝙ desperata ad penitentiam conuertit Considerantes aūt tantam pietatem dei cauendum summopere est ne quis in peccati crimē labatur q̄ si lapsus fuerit nō desperet sz p̄ lamenta penitentie surgat. Relaxat em̃ deus peccatuz qō deflet attamē qui stat timeat ne in peccatum cadat. quia si deflere possit peccata que commisit ignorat Hanc scientiaz beatus gregoz. xxxiij. moral. super illo iob. Nunquid armilla proferabis maxillaz eius videlicet velemoth pulchre tangit cum dicit Cauendum summopere

est ne quis delectatione peccati leuiathan istius ore rapiat & tñ si raptꝰ fuerit non despet. qui si peccatuꝫ perfecte lugeat. adhuc foramen in maxilla eiꝰ inuenit per qđ euadat. iam dentibꝫ teritꝫ sed adhuc si euadendi via queritur in maxilla foramen inuenitꝫ. habet etiam captus qua exeat qui preuidere wluit ne caperetꝫ. Quisquis ergo q̄ non dum captus est maxillam eius fugiat. quisquis vero iam captus est in maxilla eius foramē querat. pius quippe ac iustus est ꝺditor noster. ℟ Sed nemo dicat. q2 pius ē venialiter pecco & nemo qui peccauit dicat. q2 iustus ē de peccati remissione despero. relaxat enim deus facinus qđ deflet. sed perpetrare quisq̄ timeat. q2 si digne deflere possit ignorat. Intre culpā ergo iustitiam meruat. post culpam tñ de pietate presumat. neq̄ ita iusticiam timeat vt nulla spei ꝺsolatõe ꝺualescat. neq̄ ita ꝺfidat de mīa vt adhibere vulneribus suis digne pñe negligat medicinam. Sed quē videt sibi pcere sp̄ etiam cogitet discrete de se iudicare. sub pietate itaq̄ eius spes pctõris gaudeat. sed discretõe illius pēnitētis correctio cõtremiscat. Spes igitꝫ nostre presumptionis habeat etiā morsum timoris vt ad corrigenda pcta iusticia iudicātis terreat quem ad fiducia venie gra pietatis inuitat. ℣ Hinc enim p̄ quendā sapientem dr. Ne dixeris miseratões dñi multe. peccatoꝝ meoꝝ nō recordabitꝫ. pietatē namq̄ eius ꝓtinus & iusticiā subdidit dicēs. mīa enim & ira ab illo Diuina itaq̄ clementia maxillam behemoth istius perforans vbiq̄ humano generi & miscōiter & potēter occurrit. q2 nec libero ammonitõnem peccandi tacuit. nec capto remedium fugiendi subtraxit. Ad hoc quippe in sacra scriptura viroꝝ talium. scz ꝺauid & Petri peccata sunt indita vt cautela minoꝝ ruina fit maioꝝ. Ad hoc vero vtrorumq̄ illic & penitentia infinuatur & venia vt spes pereuntium fit recuperatio desperatoꝝ Statu ergo suo dauid cadente nemo superbiat. de lapsu etiā suo dauid resurgente nemo despe ret Ecce q̄ mirabiliter scriptura diuina eodem verbo superbos premit quo humiles leuat. vnam rem gestā ꝺtulit & diuerso modo supbos quidez humilitatis formidine. humiles vero ad spei fiduciā reuocauit. O inestimabile noui generis medicamentum qđ vno eodemq̄ ordine positum & premendo tumentia exiccat & subleuando arētia infundit. de maioꝝ nos lapsu terruit. sz de reparatione roborauit. Sic quippe semp̄ nos diuine dispensationis misericordia & supbientes reprimit. & ne ad desperatõem corruamus fulcit. Ixc grego. ℣ Per ista dicta sanctissimi viri discit homo sp̄ habere spem & timorem. spem de misctõia. timorez de iusticia. Spē vt si lapsus fuerit surgat per penitentiā. timorem ne iterum incidat in peccati ruinā. q2 valde displicet omnipotenti deo recidiuatio seu reiteratio peccati. Und̄ omnis penitens semp̄ misctõiam dei & iusticiam coram oculis habeat. misctõiam vt p̄ spem erigat. iusticiam vt per timorem humilietur. Ad hoc faciendum hortat beatus aug. sic dicens. Nunq̄ peccatoꝝ enormitas sine intuitu diuine clementie ē pensanda. nec diuīa bonitas sine rigore iusticie cogitanda. nam hec sine illa facit insolescere. illa vo sine ista desperando facit nimis ptimescere. hec Augu. ℣ Sz fortasse est aliq̄s qui tot crimina se ꝺspicit ꝺmisisse q̄ ꝓpter illa timeat dei amicitiā & dilectõem q̄ quis doleat nequaq̄ assequi posse. ℣ Sz absit hec a cordibꝫ oīm pctõꝝ. sua tñ pcta plan

gentiū ⁊ volentiū. nam p̄ la mēta p̄me peccato⁹ q̄uis sordidissimus dei efficiꝫ amicus ⁊ dilectus De hac magna pietate ⁊ mīa dei dr̄ brūs verū. Quid de tua mīa dicam bone ihesu qui non minus pctōrem quersum diligis q̄z eū qui nunq̄z pctī maculam ꝓtraxit. hec verū. Non em̄ qui peccauerūt sed qui in peccatis pseuerant sunt odibiles ⁊ abhominabiles deo Conuersos eos ⁊ penitentes peccatores ad gremiuz sue pietatis ⁊ dilectionis paratus est suscipere x̄pus De hoc ait beatus aug. in quodam sermone Non em̄ qui peccauerit sz qui in pctīs suis pseuerauerit odibilis erit deo ⁊ abhominabilis Nā vt de indulgētia diuina diffidat dñs nos p̄ ꝓphētā velut pater pīssimus ꝓsolatur dicens Nolo mortez peccatoris sed vt quertaꝫ ⁊ viuat Et illud Impietas impij nō nocebit ei. in qua cūq̄z die quersus fuerit ab iniquitate Sed ista tam magna mīa tunc nobis prodest si non tardemus querti ad dominū nec crimina criminibꝰ supaddimus Sed forte cogitat aliquis se tam grauia admisisse peccata vt iam mīam promereri non possit. Absit hoc a sensibꝰ oīm peccatoꝝ. O homo quicūq̄z illaz multitudinem peccatorū attendis cur omnipotentiam celestis medici non attendis. Cum em̄ velit deus misereri quia bonus est ⁊ possit q⁹ omnipotens est ipse contra se diuine pietatis ianuā claudit qui deum sibi misereri aut nō velle aut non posse credit. eum q̄z aut bonuz aut omnipotentē esse diffidit. Nemo ergo post centū peccata aut post mille crimina de misericordia diuina despereret. Sic tamen non desperet vt sine vlla mora deū sibi repropiciare festinet. ne forte si consuetudinem peccandi fecerit etiam si velit a diaboli laqueis liberari possit. Hec augu. ¶ Ecce quomodo beatissimus vir augustinus oēs peccatores etiam in peccatis multis et maximis iacentes hortatur ad spem venie ⁊ neminē debere desperare de dei mīa ⁊ pietate. sic tamen vt sine vlla mora p̄ penitentiam ⁊ quersionem ac bonam quersationem festinet facere sibi deum ꝓpicium. ne tardando p̄ negligentiam ⁊ incuriā detur in reprobum sensum ⁊ incidat in laqueos dyaboli ex quibꝰ etiam si voluerit excutere se non possit. ¶ Sciendum etiā q̄ diuine mīe multi sunt effectus. Ipsa enim dei mīa preuenit nescientes. trahit nolentes. sequit nō querentes. precurrit fugientes. reuocat recedentes. expectat tardantes. suscipit reuertentes. remittit debitum. ꝓfert meritum. premiat ultra ꝓdignum Primum preuenit nesciētes Psalmista. Deus meus misericordia eius preueniat me. ⁊ hoc per occultam inspirationem. Jo. iij. Spiritus vbi vult spirat ⁊ vocem eius audis ⁊ nescis vñ veniat aut quo vadat quia vox diuine inspirationis auditur intus in corde penitentis p̄ recognitionem. ⁊ nescitur vnde veniat. quia ab homine ignorat diuine vocationis causa cū sit pure gratuita. aut quo vadat. quia similiter ignorat de finali pseuerantia. Secundo trahit nolentes. Jo. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater traxerit eum. Tercio sequit non querentes. Ezechel. xxxiiij. Q̄d perierat requiram ⁊ quod abiectū fuerat reducam. Quarto precurrit fugientes. Exodi. xxiij. Ecce ego mitto angelum meū qui precedat te. Quinto reuocat recedentes. Isa. xxxj. Convertimī filij israel sicut in ꝓfundū recessistis Sexto expectat retardātes Isa. xxx. Expectat dñs vt misereat ⁊ iō exaltabit ꝓcens vobis. Septimo suscipit reuertentes. ps. Suscipit eos de

via iniquitatis eoꝝ Et illud ihꝛe. vbi dñs ad peccatricē aiam ꝺr Tu fornicata es cū amatoribꝫ multis. tñ reuertere ad me ꝛ ego suscipiā te. Octauo remittit ꝺebitū Math. xviij. Oē ꝺebitū dimisi tibi qm̄ rogasti me Nono ꝓfert meritū. Vñ paulus. Quid hēs qꝺ nō accepisti. Decimo ꝑmiat supꝛa ꝓdignū. ad Ro. viij. Nō sunt ꝓdigne passiones huius tꝑis ad futurā glaz quere uelabiꝫ in nobis Hec igiꝫ oīa que ꝓmissa sunt ꝺe ꝺei pietate ꝛ mia ꝺebent vnūquemqꝫ pctōꝛem sua facinoꝛa trepidantē ad spem fiducie aiare ꝛ ad ciꝺā mouere vt saluus eē possit in extremis finis ꝛ in ꝺie iudicij. Filius

Gaudens gaudeo audiens tantaz miam ꝛ pietatē esse in visceribꝫ ꝺei nr̄i. ꝛ qꝛ aptum est gremiū benigni tatis eius ad suscipiendꝫ oēs pctōꝛes in sꝛdibꝫ facinoꝝ ꝓstitutos. necē est vt currant singuli qui se sentiūt onere criminū grauatos nihil hꝛsitantes ad fontē tante pietatis. vt abluti a fetoꝛe suoꝝ sceleꝝ veniā ꝛ grām ab ipso miarum ꝺñō valeant impetrare. Sꝛ rogo pē vt me ꝺe hoc informes. Cū igiꝫ ꝺs non attedūt eius pietatē vt se ꝑ pmaz ꝺuertant ad seipm. vel quid est qꝺ impedit tantam eoꝝ salutem.

Ca. IX. Pater. X

Quod homines

Q plurimi ꝛ hꝛu ꝑ maiozi pre vt cerminus tardi sunt ꝛ negligentes ad ꝺuersionē ad ꝺeuz siue ad pmam agendā facit amoꝛ pñtis vite ꝛ ꝺelectatio in rebꝫ trāsitoꝛijs. Qui vero ꝺuerti volunt necē est vt pñria ꝺespiciāt ꝛ futura diligant. vt testaꝫ greg. j. moꝛ. dicens Sunt nōnulli qui vitā suā negligunt. ꝛ dum transitoꝛia appetunt tunc eterna negligunt ꝛ neglecta ꝓtemnūt. cūqꝫ eterna q̄ amiserunt nō ꝓsiderant esse se hꝛu miseri in bonis non putant. nequaqꝫ em̄ ad veritatis lucē ad quam tm̄ ꝓdiri fuerāt mentis oculos erigūt. nequaqꝫ ad ꝓtemplatōem pēie eterne ꝺeiderij aciē tendūt. sed semetipsos in his ad q̄ꝑiecti sunt ꝺeserentes vice pēie diligunt exiliū qꝺ patiunt. in ceitate quā tolerāt quasi in claritate luminis exultant. cōtra ele: toꝝ mentes ꝺū cuncta trāsitoꝛia nulla esse ꝓspiciunt ad q̄ sint ꝓdite exquirunt. Cumqꝫ ad eoꝝ satisfactōz nil extra ꝺeū sufficit ipsa inq̄sitionis exercitatōe fatigata illoꝝ cogitatio in ꝓditoꝛis sui spe ꝛ pēē platōe requiescit. suppīs interseri ciuibus appetit. ꝛ vnusquisqꝫ eoꝝ adhuc ī mundo coꝛpe positus. mente iaz extra mundū. surgit em̄. nā exilij solicitudinē quā tolerat ꝺeploꝛat ꝛ ad sublimē patriam incessantibꝫ se amoꝛis stimulis excitat. cū em̄ ꝺolens videt quantū sit eternū qꝺ ꝑꝺidit. inuenit salubꝛe ꝓsilium tꝑale hoc ꝺespicere qꝺ pꝛecurrit. ꝛ quo magis crescit ꝓsilij sciētia vt non peritura ꝺesideret. eo augeꝫ ꝺoloꝛ q̄ nondū ad mensurā pertingat. Unꝺ bene per salomonem ꝺꝛ. Qui addit scientiam addit ꝛ ꝺoloꝛē. Qui em̄ alꝫ sitit iā summa que adhuc nō hꝫ magis ꝺe infimis in quibꝫ retineꝫ ꝺolet. Hec greg. Item ꝺe eisdem carnalibꝫ hominibꝫ dicit idem. viij. moꝛa. super illud iob. Curis mea aruit ꝛ ꝓtracta est. In sancte quippe ecclesie coꝛpe his qui solis exterioꝛibꝫ curis inseruiunt ꝓgrue cutis vocanꝫ. que nimiꝝ cutis arescendo attrahiꝫ. qꝛ mentes carnaliū ꝺū pñria diligūt ꝛ q̄si iuxta posita ꝓcupiscūt ad futuram tendi ꝑ longanimitatē volunt. Hanc nāqꝫ attractatōem p̄s foꝛmidauerat cuꝫ ꝺicebat Sicut adipe ꝛ pinguedine repleaꝫ aīa mea. Ꝺeps

quippe pinguedīs aīam replet cū hāc ꝓtra pñtiū ꝺesiderioꝝ estū supne spei infusio refouet Cūctis ꝙ arescēs attrahīt cū coꝛ reb exterioꝛib ꝺeditū atq; ex ꝺesperatōne ficcatū in autoꝛis sui amoꝛē nō tendīt sed in semetipo vt ita dixerim rugosa rogitatiōe triplicatur Pensandū ꝫo est ꝙ carnales mentes idcirco pñtia diligūt qꝛ vita carnis ōꝝ fugitiua sit minime attendūt Nā si velocitatē trāsitus eius aspicerēt hāc etiam ꝓsperitatē minime amarent Sciāūt qꝛ pñtis vite momēta ꝺecurrere subfestinatōe ꝓspiciūt nequaq; in hoc nobiliratis itinere coꝛdis trēsionē figūt hec greg. Ad Per hec igīt dicta manifeste apparet ꝙ amoꝛ reꝫ trāseūtiū siue ꝺelectatio pñtium faciūt hoīes tardos ad penitēdū Et ecōuerso ꝓtēptus mūdi facit ꝓmptos ad ꝺeo obediendū nā ipe amoꝛ mūdi cū ꝓualet ad ambiē dū honoꝛes terrenaq; mentes hoīm instigat ne ꝺespecti videanīt res facit cumulare terrenas reb in ꝓsperis gaudere sola ꝙ assunt cogitare nullam memoriā celestis pātie hāe. De talib ꝺicit btūs greg. viij. moꝛal. sup illō iob. Tabernaculū ipioꝝ nō subsistet sic Tabernaculū quippe ꝓstruīt vt ab estu coꝛpus ⁊ frigoꝛe ꝺefendat Quid igīt hoc loco tabernaculi noīe nisi edificatō terrene felicitatis insinuat ꝓquā super se repꝛobi casura multiplicāt vt se a pñtis vite nccitatib ōꝝ si ab estu ⁊ ymbꝛib ꝺefendāt. honoꝛib nāq; excrescere ābiūt ne ꝺespecti videāt terrena exaggregant ne inopie frigoꝛe coꝛpescāt ꝓtēnunt curare qꝺ sequīt ⁊ tota intentiōe satagūt. ne ꝙd in pñtib ꝺefit. fiuent nomē ꝺilatare ne lateāt inunctos se in oīb ⁊ felices putāt. vbi ꝙ mētis habitaculū ꝓstruunt ibi ꝓculdubio tabernacula fixerūt aduersa īpatiēter ferunt remisse in ꝓsperis lerant sola que assunt cogitant nec ad affectū celestis patrievlla recoꝛdatōe respirāt gaudēt sibi bona supperere ꝙ cupiūt. atq; vbi carne requiescūt ibi ⁊ mentē extīguēdo sepeliūt qꝛ secularis cure zelo tenebrati terrenaꝝ reꝝ cumulū aggerant ⁊ quē foꝛis exq̄rendo multiplicāt hunc semꝑ interius ꝓ cogitatōem poꝛtant. Ac ꝺ iusti nec oblata bona hic ꝓ magno accipiūt nec allata mala valde pꝛimescūt ſz ⁊ cū bonis pñtib vtunīt ventura mala metuūt ⁊ ꝺū de mālis pñtibus gemūt bonoꝝ seqñtiū amoꝛe ꝓsolant Sicq; rpali fouēt subsidio sicut viatoꝛ vtīt cum pausat ⁊ recedere festinat q̄scit coꝛpet aliud tēdit mēte. nō nūq; vbo ⁊ aduersa ꝓꝑti appetunt ⁊ in tranſitoꝛiis ꝓsperari refugiūt ne ꝺelectatione itineris a pātie ꝓuentōe tardētur ne gressū coꝛdis in via pegrinationis figāt ⁊ qñq; ad ꝓspectū celestis patrie fine remuneratōe ꝓueniāt gaudēt ꝺespici nec ꝺolent se necessitatib affligi Qui ꝙ ꝓtra pñtia se aduersa nō muniūt ōſi ꝓtra estus ⁊ pluuias hāe tabernaculū nolūt Iusti itaq; se ꝓstruere negligunt vbi pegrinos se eē ⁊ hospites nouerūt. qꝛ etiā in ꝓꝓꝛis gaudere ꝺesiderāt esse in alieno felices ꝓemnunt. Iniusti aūt quanto longius ab eterne patrie hereditate diuisi sunt tāto in terra altius fundamenta cogitationis figunt Bene ergo dicīt tabernacula impioꝝ non subsistent qꝛ vite fugientis amatoꝛes dum se studiose pñtib construunt repente ad eterna supplicia rapiūt. hec greg. C Ꝺō aūt carnales hoīes sic inhærent tpalib hoc facit qꝛ negligūt pēsare eterna nec ꝓꝑꝺūt hec oīa trāseūtia ⁊ iō suā ꝓsolatōez totā in voluptatib carnaliū ꝺesiꝺerioꝝ ponūt De hoc ꝺicit idē beatus greg. x. moꝛal. sup illo vbo iob. Oculi impioꝝ ꝺeficiēt ⁊ effugiū ꝓibit ab eis Oculi īpioꝝ

intentões sunt carnalium desideriorum
q̃ idcirco deficiunt q̃ eterna negligũt
& sola sp̃ transitoria pstolant. Adipis
ci q̃ppe terrenã gl'am cogitant. multi
plicari reb⁹ tpalib⁹ exoptant. ad mo
rtez quoq̃ quotidie cursu etiã labentiũ
tendunt. sz cogitare mortalia nesciũt.
carnis vita p momenta deficit. res hĩ
ta instanti fine corrũpit & hñdi anxie
tas nõ finit. sed cũ mors impios subs
trahit eor̃ pfecto desideria cũ vita'ter
minant quor̃. s. oculi tunc supna vltõ
ne deficiunt. q̃ suo hic iudicio a terre
na deficere delectatõe noluerũt. a qui
bus & effugiũ pibit. q̃ cor̃ malicia ab
aĩa duersiõe districti iudicis quo seva
leat occultare nõ inuenit. nã nunc cuz
tristiciã iniqui aliq̃ vel aduersa patiun
tur effugij latebras inuemũt. q̃ ad vo
luptatẽ ꝓtinus desiderior̃ carnaliũ re
surgunt. Ne eñ pauptas cruciet diti
is aĩm demulcet. ne despectus ꝓrior̃
deprimat sese dignitatib⁹ exaltant. añ
ppositis epular̃ diuersitatib⁹ nutriunt
Si fastidio corp⁹ atterit. si quoq̃ me
ta locor̃ blandimenta releuat. Tot g̃
hic hñt effugia quot sibi prepant dele
ctamenta. sed q̃nq̃ ab eis effugiũ pit.
q̃ dũ eor̃ mens amissis oĩb⁹ se solum
mõ & iudicẽ ꝺspicit. tunc voluptas sub
trahit. voluptatis culpa seruat & repẽ
te miseri pereundo discunt. q̃ pitura re
nuerũt. qui tñ quousq̃ viuũt corpor̃ali
subdit. & spes illor̃ abhoĩatio anime.
Quid hic pcõr̃ totis cogitatõib⁹ spe
rat nisi vt ptãre alios transeat. cũctos
rep̃ multiplicatõe trãscendat. aduersi
tates donando subijciat. obsequẽtibus
mirãdus innotescat. ire ad votũ satisfa
cit. benignũ se cuz laudat oñdat. q̃cq̃d
gula apetit offerat. Bene g̃ illor̃ spes
abhoĩatio dr̃. q̃ ea q̃ carnales ambiũt
spũales quiq̃ iudicio rectitudinis av
uersant. nã qñ pctõres voluptates esti
mant, pculdubio hec iusti penã putãt.
abhoĩatio hec aĩe spes est prauor̃ q̃ mi
mir̃ spũs deficit. vbi caro requiescit.
vt eñ caro mollib⁹. sic aĩa duris nutri
tur. illã blanda refouent. hanc aspa ex
ercent. illa delectationib⁹ pascit. hec
amaritudinib⁹ vegetat. & sicut carnez
dura sanciant. sic mollia spũm necant
sicut illã laborioſa interimũt. ita hãc
delcãbilia extinguunt Spes ita q̃ car
naliũ abhoĩnatio anime dr̃. q̃ inde in
perpetuũ spũs interit vnd̃ ad tps caro
suauiter viuit. hec greg. Et sci
endũ q̃ amatores mundi cũ ab eis af
fectũ se non solũ non obtpant. sed eti
am ad ipsius dilectõnem ꝓpter carna
les voluptates & vanitates se effundũt
in tantũ prevalet in eis amor̃ seculi &
quodammõ in eius dilectõe excecant
vt nec etiam circa mortem amare tpa
lia desistant. Qd̃ pulcre tangit beatus
grego. viij. mor̃. sup̃ illo verbo iob Et
ꝺsumpti sunt absq̃ vlla spe. dicẽs Ne
pbor̃ mentes erga dies pñtis vite tã
to amore hic ꝺstringunt. vt sic sp̃ hic
appetant viuere q̃tenus si valeant viuẽ
di cursum desiderent numq̃ finire. Co
gitare q̃ppe ventura despiciũt. spem to
tã in reb⁹ trãseuntib⁹ ponunt. hẽ nul
la nisi q̃ ptereũt ꝺcupiscũt. cũq̃ nimis
trãseuntia cogitãt & mãsura nullaten?
spant. sic cecitate insensibili cordis o
culus claudit vt eterne luci nullaten?
incendat. vñ fit vt sepe iã corpus mo
lestia q̃tiat. & vicina mors xturẽ spũs
vitat incidat nec tñ curare q̃ mor̃i sunt
desinãt. iãq̃ eos vltor̃ ad iudiciũ ptra
hit & tñ ipsi ordinatõe solicita reb⁹ trã
seũtib⁹ occupati nihil aliõ cogitãt nisi
in hoc mõo adhuc q̃liter viuant. relin
qñda oĩa q̃si possidẽda disponunt. q̃
spes viuendi non frangit. etiam cum

vita terminaf iam ad iudicis trahun
tur pñtiam ⁊ tñ adhuc labendis reb⁹
inlxrent p curã Dura eñ mente abeẽ
mor⁹ longe credif eriã cũ sentif. sicq⁹
a carne aĩa soluif vt erga pñtia immo
derato amore se retinẽs ad eternũ sup
plicium ducif. hoc ipm quoq⁹ nesciat
quo ducaf. ⁊ deserens q̃ amare cũ ter
mino noluit. repente sine termino in⁹
uenit que nũq⁹ puidit Ac ꝓra electoꝝ
mens ad eternitatis intentiõem tendi
tur eriã cũ pñs eam feliciter vita co
mitaf. Magna carnis salute vtif. nec
tñ eius fiducia retardaf nullus adhuc
mortis articulus erumpit ⁊ q̃si pñtem
hanc quotidie ꝓspicit. q⁹ eñ vita in⁹
desinenter labif spes eiviuendi fundi⁹
tus amputaf. Beneq⁹ de diebꝰ ꝑtereũ
tibꝰ dꝰ ꝓsumpti sunt absq⁹ vlla spe ac
si apte diceret mentis fiduciã in pñti
vita non ꝓsui q⁹ oẽ qd̃ ꝑterit calcan⁹
do despexi. vnde ⁊ apte subditur. Ve
mento q⁹ventus est vita mea hũ eteñ
vitam carnis q̃si pmanentẽ diligunt
qui quãta sit vite seqñtis eternitas nõ
intendũt cũq⁹ soliditatez plxnmitatis
non ꝓsiderant exiliũ patriã tenebras
lucẽ cursum stationez putant. Ac ꝓra
sancti viri quo ad eterna cor eleuãt q̃q⁹
breue sit qd̃ fine claudif pẽsant ⁊ eo eo
rum sensibꝰ vilescit qd̃ ꝑterit quo intel
lectu radiente interlucet qd̃ acceptum
nũq⁹ recedit. Cunq⁹ infirmitatẽ plxn
nitatis aspiciunt nequaq⁹ iã p magno
desiderãt q̃quid finis angustat ꝛ sub⁹
leuata mens extra tpm terminos du⁹
cif eriã cũ carne in tpe teneaf ⁊ tanto
altius fimenda despicit quanto verius
infinita cognoscit Sed hec ipa huma
ne breuitatis ꝓsideratio auctori nõ
magne virtutis oblatio est Unde bene
dꝰ Memento q⁹ ventus vita mea est.
Ac si apte diceref transeuntẽ velociter
benignus respice q⁹ tãto videri a te mi
sericordius debeo quanto ipse a ꝓside
ratõne breuitatis mee oculos nõ auer
to. Sed q⁹ dũ tẽpus vite pñtis abscin
dif ad operationẽ pmerende vite vlte
rius non redif recte subiungif nec re⁹
uerref oculus meus vt. vi. bo. Ad vi⁹
denda bona extincti oculus non redit
q⁹ ad exhibenda recta opera exuta car
ne aĩa non recurrit. Nequaq⁹ oculus
ad videnda bona reuertif q⁹ retribu⁹
tionẽ suaz mens inueniẽs ad operatõis
vsum nullatenus reuocaf. hec grego.
Ecce qũo homines carnales ⁊ circa fi
nem vite amare tpalia ⁊ trãsitoria nõ
desistunt. Electi vero econtrario ꝑter
amorem celestis pẽie etiaz cũ sami sunt
ea contemnunt. Sed ⁊ hoc considerã
dum q⁹ ad cumulum miseriarum. illo
rum videlicet hominũ qui sic absorꝑ⁹
ti sunt in amore tpaliũ ⁊ carnaliuz vo
luptarum rapiunf etiam ⁊ traduntf in
quãdam duriciã cordis ⁊ insensibili⁹
tatem mentis vt labores p mundo li⁹
benti aĩo sustineãt dumodo potiuntur
⁊ assequi valeãt seculi voluptates. hec
ꝑbat grego. xx. moral. cũ dicit Qui⁹
di amatores attendũt transitoria que
ꝑcipiunt ⁊ intueri negligunt bona p⁹
manentia que perdunt. cũq⁹ tpalium
amore flagrant veram leticiam violen
ter ignorant quã si studiose cognosce
re quererent q̃q⁹ flenda sint gaudia que
appetunt viderẽt sed cum meliora sci
re ꝓtemnunt sola sibi velut summa eli
gunt que visibiliter oculis seductione
sagaci blandiuntur visibilia sequẽtes
cor fugiũt ⁊ tanto extrinsecus gaudẽt
quanto recordationez sui intrinsecus
non habent. Miscentur cum eorũ gau
dijs plerumq⁹ tribulationes atq⁹ ex re
bus ipsis quibus superbiunt flagellan
tur ⁊ tamen hoc ipsum delicias esti⁹
mant quia ⁊ dura quidem ex ꝓsenti
tis huius vite amore tolerãt et tamẽ

affectu nimie cupiditatis obligati la/
borē eiusdem tolerantie voluptatē pu
tant. Humanū g genus recto dei iudi
cio voluptatibꝫ suis dimissum atq; per
eas dē voluptates spontaneis tribulatō
nibꝫ traditū. q2 amara sunt q̄ p huius
vite amore tolerat. q tñ eandē amari/
tudinē cecitate cupiditatis q̄si insensi
bilitate ebrietatis ignorat. C Ad/
mant em̄ pueri scōlares p huius mundi
gl̄a etiā tribulatōes. cunctisq; p ea su
pꝫibꝫ libenter seruiunt q grauū labo
rum iugo devotissime colla submittūt
Dñs aūt cessatōem a mundi laboribꝫ
impat. scē quietis dulcedinē psuadet
q tñ vesanā iniquoꝝ mens plus assecq̄
aspera carnaliter q̄ tenere blanda spi
ritaliter gaudet plus acerbitate fatiga
tionis q̄ quietis dulcedīe pascit. Nō
apte in semetipso nobis israheliticus
pl̄s ostendit. qui dum refectōnem man
ne desup̄ perciꝑet. ab egipto ollas car/
nis. pepones. porros. cepasq; concupiuit
Quid em̄ signat in mānā nisi esca gre
suaue sapiēs ad refectōem interioris
vite bene vacantibꝫ desup̄ data. Et q̄d
per ollas carnū nisi carnaliū opa iux/
ta tribulatōem labores quasi ignibus
excoquenda. quid p pepones nisi terre
dulcedines. quid p porros ac cepas ex
primit̄ que plerūq; qui comedūt lacri
mas emittūt. nisi facultas vite pūris
alis delectationibꝫ que adulatoribꝫ su/
is non sine luctu agit̄ q cum lacrimis
amat̄. Manna igit̄ deserentes cum pe
ponibꝫ q carnibꝫ porros cepasq; quesi
erunt. q2 vicz perverse mentes dulcia
per grām quietis dona despiciunt. q p
carnalibꝫ voluptatibꝫ laborioso huius
vite itinere etiam lacrimis plena con
piscunt. Item nunt habere alis habita
re vbi spiritaliter gaudeant. q deside/
rant q appetunt vbi carnaliter gemāt.
quia dura lenibꝫ. aspera mitibꝫ. transi
toria eternis anteponunt. hec grego.
De hoc per eundem super ezechie. sic
dr. Sicut sunt nonnulli qui quietem
cunctis mundi premijs atq; honoribꝫ
preponunt. ita nonnulli sunt qui vt in
hoc mundo aliqd̄ esse videantur terre
nis laboribꝫ insudant. insistunt cau sis
permiscent iurgijs. q q̄uis se corpore
deficere inter labores sentiant. amore
tamen terrenaꝝ rerum devicti delecta
biliter fatigant. q2 quibusdaꝫ pravis
mentibꝫ nihil est laboriosius q̄ si eis
precipit̄ vt in huius mundi actibꝫ nō
laborent. nā quidem sepe repulsi ab a
ctione terrena deprecant̄ vt redeāt. ro
gant vt premant̄ grauius se incurris/
se periculū quietem. hec greg. Apparet
igitur ex predictis qualiter amatores
mundi ꝓpter res q voluptates transito
rias labores q sudores libenti aīo subi
re quodammō. delectent̄. fortes enim
sunt dilectores seculi p rebus q gloria
mundi q quedam difficillima tolerare
p spē vero perpetua nec punum quidem
laborem volunt subire. fortes in rebꝫ
terrenis. debiles in celestibꝫ. Nō et iā
attestatur grego. xix. moral̄. cum dicit
Omnes secl̄i amatores in terrenis re
bus fortes sunt. in celestibus debiles.
nam p tempꝝali gloria vsq; ad mortē
desudare appetūt. q p spe perpetua nec
parum quidem in labore suscipiunt.
vel subsistunt p terrenis lucris. quasli
ber p celesti mercede vel tenuissimi ver
bi ferre contumelias recusant. Sepe nu/
ditatem. dejectōnem. famem p acqui
rendis divitijs atq; honoribꝫ q earum
reruꝫ se abstinentia cruciant ad quas
adipiscendas festinant. superiora ve/
ro laboriose querere tanto magis dis/
simulant. quanto ea retribui tardius
putant. Hec gregorius ¶ Et no
tandum q̄ ficut reprobi fortes sunt ad
sustinendos labores etiam maximos

ꝓpter gloriam mundi ⁊ amorem rerũ tꝑaliũ. ita iusti fortes sunt ad sustinenda aduersa ⁊ tolerãdos labores ꝓpter amorẽ patrie celestis. De hac duplici fortitudine dr. vñ. moral. super illo Iob. Que est fortitudo mea vt sustineã fic. Sciendũ est inquit ꝙ alia est iustorum alia reprobor fortitudo Iustorũ quippe fortitudo est carnẽ vincere ꝓ ꝓꝫs voluptatibꝫ ꝓtraire delectatõem vite pñtis extinguere huius mũdi aspera ꝑ eternis ꝑmꝫs amare ꝓsperitatis blandimenta ꝓtẽnere aduersitatis metuꝫ in corde supare Reprobor vo fortitudo est transitoria fine cessatiõe diligere ꝓtra flagella ꝙditoris insensibiliter ꝑdurare ab amore rerum tꝑalium nec aduersitare quiescere ad inanẽ gloriam. etiã cum vite detrimento peruenire bonor vitã verbis ac moribus impugnare iniquitatem quotidie fine vllo desideriꝫ defectu ꝓpetrare Hinc ẽ ꝙ per psalmistã electis dr. Viriliter agite ⁊ ꝙfortet cor vestrum. Hinc ꝑ ꝓphetam reprobis dr Ue qui potẽtes estis ad bibendũ vinũ ⁊ viri fortes ad miscendam ebrietatem. An non reprobi fortes sunt qui ad pñtis vite ꝙcupiscẽtias tot laboribꝫ currũt piculis se auenter obꝫciunt ꝑ lucris ꝓtumelias libenter ferunt ab appetitus sui libidine suavicti ꝓtrarietate resiliũt ꝓcussionibꝫ durescunt ⁊ mala mundi tolerãt ꝑ mundo eiusꝫ vt ita dixerĩ gaudia querẽtes ꝑdunt nec tñ hec ꝑdendo fatigant Unde bene ex humani generis voce ꝑ Hieremiã dr inebriauit me absinthio. Ebrius quippe qđ patit nescit Absinthio ꝫ est ebrius qui pre amore pñtis vite seculi a sensu rõnis est alienus. dum quicquid ꝑ mundo sustinet leue deputat. laboris amaritudinem quã tolerat ignorat qr mimꝫ ad cũcta delectabiliter ducit in quibꝫ penaliter fatigat. Ac ꝓtra vir iustus ad mundi pericula ꝑ mundo toleranda esse debilis studet finem suum concupiscit vita presens ꝙꝫ sit transitoria attendit ⁊ ꝑ ea exterius labores ꝓperi renuit. cuius intrinsecus delectationem vincit. Dicat ergo beatus Iob. ex oĩ voce iusto rum. Que est fortitudo mea vt sustineam aut quis finis meus vt patienter agam. Ac si apte dicat mala mũdi ꝓ mundo tolerare nequeo qr iaz in eius desiderio fortis non sum. dũ enim presentis vite finem ꝓspicio cur pondus eius patior cuius appetitus calco. Et qr iniuste quiꝫ vt diximus tanto fortius labores illius ꝑferunt quanto auidius delectatione pascunt recte subdit. Neꝫ fortitudo lapidum fortitudo mea Quid hic ꝑ lapides nisi insensibiliũ hoĩm corda signant qui sepe ⁊ supernos ictus accipiũt ⁊ tñ nulla disscipline percussione molescunt quo cõtra electis ꝑ ꝓphetam pollicente domino dr tollam a vobis cor lapideũ ⁊ dabo vobis cor carneum. Hec grego. Ex istis omnibꝫ dictis beati greg. colligere possumus ꝙ dilectio rer tꝑalium ⁊ amor carnalium voluptatũ retrahunt hominem a conuersione ad deum ⁊ ad penitentiaz ꝑ excessibꝫ ⁊ peccatis agẽdam faciunt tarduz G Inter hec etiam considerandum est ꝙ sunt nonnulli in seculo constituti qui considerantes suam peruersam ⁊ viciosam vitam. aut propter metum gehenne vel propter amorem virtutum proponunt ex animo se a vitiꝫs abstinere sed veniente temptatione seu occasione qualicunꝫ protinus in priora facinora relabunt a quibus prius fuerãt abstinere ⁊ hoc fit quia laborem nolunt ad resistendum habere. Et sunt nõnulli qui se a quibusdam vitiꝫs abstinent in quibusdam vero peccantes iacent. sed

cum tñ non repugnant ⁊ cum non resistunt oĩbus etiam ad illa vitia a quibus prius abstinebant redeũt. Et sunt nõnulli qui p̃ mentis rõnem se deprehendunt peccando errare. tñ qz negligenter vitijs resistunt a carnis delectatõne supantur. ⁊ per ꝯsequens in ea excecãtur Ista beatus greg. tangit. vñ. mox. sup illo iob Involute sunt semite gressus eox dicens. Sunt nõnulli qui seducentibꝰ vitijs obuiare tota intentõe deliberant. sed irruente temptationis articulo in deliberationis ꝓposito non ꝑdurant: Alius namq; prauo vsu inflatus cum magna esse premia humilitatis ꝯsiderat aduersus semetipm se erigit ⁊ quasi tumorẽ turgidi flatus depromit exhibere se quibuslibet cõtumelijs humilem ꝓmittit. sed cuz repente hũc vnius verbi iniuria pulsauerit ad ꝯsuetam ꝓtinus elatiõem redit. ficq; ad tumorem ducit vt nequaq; humilitatis bonũ qđ ꝯceperat recordet Alius auaricia estuans augendis facultatibꝰ anhelat. cũ preterire velociter oĩa ꝯspicit vagantẽ per ꝯcupiam mentem figit. Decernit iã nil appetere adepta transitoria sub magne moderationis freno possidere. ſz cũ repente fuerint oculis oblata que placeant in ambitõne ꝓtinus mens anhelat. sed semetipsam nõ cupit adipisci. Hanc occasionem quetit ⁊ oblita ꝓsentie quã secũ pepigerat cogitationũ se stimulis p̃ desideria acquisitionis inquietat. Alius luxurie thabe pollut ⁊ longa iã ꝯsuetudine captus tenet. Quanta aũt sit castitatis mundicia cõspicit ⁊ carnẽ vincit. ⁊ se turpitudine alꝫs deplxendit. Restringere vero voluptati fluxa deliberat ⁊ resultare ꝯsuetudini quasi rotis sev̄ibꝰ paratꝫ vel obiecta oculis spẽs vel ad memoriã reducta cum subita temptatõe ꝯcutitur ꝓtinus a pristina preparatõne dissipatur ⁊ qui ꝓtra hanc clipeum deliberatõnis erexerat delectatõnis iaculo fessus iacet. ficq; eũ luxuria inermẽ supat ac si nulla ꝓtra eã intentionis arma prepasset. Alius ire flammis incẽdit ⁊ vsq; ad inferendas ꝓximo ꝓtumelias effrenat. Cum vero nulla furoris occasio aĩm pulsat quanta sit mansuetudis virtus, ꝙta patientie altitudo ꝯsiderat. seq; etiã cõtra ꝓtumelias patienter pat. Sed cum pua quelibet cõmotionis occasio nascit repente ad voces ⁊ cõtumelias medullitus inflamat. itavt non solũ ad memoriã patientia non redeat. sed ⁊ semetipsam mens ⁊ ea que loquit ꝓuitia nõ agnoscat. cumq; furori plene satisfecerit q̃ si post exercitiũ in tranquillitatẽ redit Vix igit sero post ꝓuitia illata le cohibet. qz ⁊ a cursu sepe spumantes equos non p̃fidẽtis dextera. sed campi termin⁹ coercet. Bene ergo de reprobis dr. Involute sunt semite gressuũ eox. qz recta quidem deliberando appetunt sed ad ꝯsueta sp̃ mala replicant. ⁊ q̃si extra se extensi ad semetipsos per circuitũ redeunt. qui bona quidẽ cupiũt sed a malis nunq; recedunt. Esse quippe humiles sed tñ sine despectu. eẽ contenti ꝓprijs sed sine necessitate. esse casti sed sine maceratõne corꝑis. esse patientes sed sine ꝓtumelijs esse volunt. cumq; virtutes adipisci querũt sed laborem virtutis fugiunt quid aliud q̃ ad belli certamina in campo nesciunt ⁊ triumphare inv̄bꝰ ⁊ bella ꝯcupiscunt. Quãuis hoc ꝙ eox semite inuolute memorant adhuc ītelligi ⁊ aliter possit fieri. Sepe nãq; nonnulli ꝯ quã se vitia velementer accingũt. sed q̃ dã subigere negligũt cũ se ꝓtra ista nõ erigant ⁊ illa ꝓtra se repant que subegerunt Alius namq; iam carnẽ a luxuria domuit. sed tamen adhuc mentem

ab auaricia non refrenauit cũq; se in mũdo ꝓ exercenda auaricia retinet e/ rũpente occasionis articulo etiã in lu/ xuriã labit quã iaꝫ subegisse videbat. Alius auaricie estum vicit ſꝫ nequaq; vim luxurie subdidit cũq; explende luxurie aĩm prepat iugo quoq; auari/ cie quã dudũ exomuit cordis certamẽ alꝰ ceruicẽ subdit. Alius rebellantẽ im patientiã strauit ſꝫ inanem gliam nec dũ vicit ⁊ tñ se per hanc mũdi honori/ bus inserit ꝓfixus causaꝝ stimulis ad ipa etiã redit cũq; inanis gloria ad de fensionẽ sui aĩm erigit ⁊ illam victus tolerat q; supauit. Alius inanẽ gloriã subdidit sed tñ impatientiã necdum strauit ⁊ cũ multa resistentib; ꝑ impa tientiã minat erubescens nõ implere quod loquit sub inanis glorie iugo re/ uocat ⁊ hoc victus ꝑ alium tolerat qđ plene se vicisse gaudebat. Puersis itaq; inuolute sunt semite gressuum qꝝ ⁊ si deuicta vna nequicia pedem leuant. re gnante tñ altera hunc in eaꝫ quã vice rant implicant. Aliqñ vero inuolutis gressuũ semitis ⁊ nonnulla culpa de/ uincit ⁊ alia ꝑ aliam ꝓpetrat. Nam sepe furto negationis fallacia iungit ⁊ sepe culpa fallacie priuꝝ reatu cumu/ latur. Sepe qđlibet vitium impruden ti ꝓsumptione ꝓmittit ⁊ sepe qđ oĩm culpa fit grauius etiã de ꝓmisso vitio supbit. Nam quãuis de virtute nasci elatio soleat nonnũq; vero stulta mẽs de ꝓpetrata se nequitia exaltat. Sꝫ cũ culpe culpa adiungit quid aliud q; in uolutis semitis arcq; innodatis vincu lis prauorum gressus ligant. Etiã in/ ter hec sciendũ est q aliqñ prius ocu/ lus intellectus obtundit ⁊ postmodũ captus animus ꝑ exteriora desideria vagatur ⁊ ceca mens quo ducat nesci at ⁊ carnis sue illecebris sese libenter subdat. Aliquando vero prius deside/ ria carnis ebulliunt ⁊ post longũ vsum illiciti opis oculũ cordis claudunt nã sepe mens recta discernit nec tñ audẽ ter contra aduersa se erigit ⁊ remitens vincit dũ hoc ipsuꝫ qđ agit dijudicãs carnis sue delectatiõe supat. Ũñ Ezech. captiuitatem zedechie narrãs dr Et occidit rex babilonis filios sedechie in reblata in oculis eius oculosq; zede chie eruit. Rex quippe babilonis est antiquus hostis possessor intimꝰ fusi õis q̃ prius filios añ ituĩtis oculos tru cidat qꝝ sepe sic bona opa interficit vt hec se amittere ipe q̃ captus est dolẽs cernat. Qui gemuit plerũq; aĩmus ⁊ tñ carnis sue delectationib; victus bo/ na que gemuit amãs ꝑdit ea q̃ patitur dãna ꝓsiderat nec tñ virtutis brachiũ ꝓtra regem babilonis leuat sed dũ vi dens nequicie ꝓpetrationẽ ꝓcrit ad hoc qñq; peccatis suꝫ perducitur vt ipo quoq; rõnis lumine priuet qꝝ malig/ nus spiritus subductis prius bonis o peribꝫ postꝫ intelligentie lumen tollit hec grego. ℍ Ecce qũo in seculo manẽtes ꝓpter diuersa impedimenta ⁊ occasiones seu ꝓpter societatem ma lam etiã si firmiter ꝓponant tñ a vitijs se non valẽt ꝓtinere Qui ergo vult vi tare vitia oportet vt fugiat mundus ⁊ ea que in mundo sunt nã mundus iste plenus est spinis. Conuersari autez in mundo ⁊ nõ ledi difficillimũ est Testã te beato petrõ. qui sic dr. Caro ⁊ mũdus pleni sunt spinis ꝙuersari in his ⁊ nõ ledi dine potentie est ⁊ nõ vtutis hũa ne. hec petrõ. ℍ Si quis vo est tã/ te virtutis vt existens in seculo possit caste viuere ⁊ a mũdi vanitatib; absti/ nere valde laudabile est Si q̃s sũt nõ ꝑt manens in seculo a vitijs se ꝓtinere salubre est vt fugiat mundũ ⁊ sic fugie/ do possit ⁊ valeat carnales delectatões seu vanitates declinare qꝝ alio mõ vin-

ci non pñt. De hoc dicit beatus greg. Mundus ⁊ mulieres nō melius q̄z fugiendo vincunt q2 cū ceteris moribus quis resistere poterit hos oz eū fugere, vnde fugā arripe si vis victoriā obtinere. hec gre. Et quidā verificato2 dt. Mundus non mundat, sz mundos polluit. ergo Qui manet in mundo quomō mundus erit. Valde em̄ rar2 est interesse secli voluptatibo vel vanitatibo ⁊ non p eas maculari, put testat̄ ysido. dicens. Satis rar2 est vt aliquis inter secli voluptates positus a vitijs manear alienus. non em̄ diu tutus esse potest qui piculo p2imus fuerit. hec ysid. Qui ergo desiderat mūdus a peccatis existere fugiat mundū ⁊ ad hec creat deo beatus aug. dicens. fuge mundū si vis esse mundus. Conuerti em̄ ad deū nemo pōt nisi ab hoc mundo se auerterit Qui ergo vult se conuertere ad deuz. ⁊ a pcō esse mundus necesse est vt fugiat mundum.

Filius.

Satis ex p2edictis autoritatibus sanctoz pat2 patet. sed ⁊ rō hoc dictat ⁊ experientia docet q̄ conuersari in seculo ⁊ esse immunis a vitijs ⁊ manēdo in mundo posse per amorē ad hec rere deo valde est difficile Sed peto de hoc instrui qualiter homo debeat declinare mundū. vel si est aliqua via p quā possint amatores mūdi retrahi siue auerti a dilectione ⁊ vanitate seculi

Capitulū .X. Pater.

Quia sūt que retrahunt hoiem ab amore seculi. si tñ illa bene p̄pensata ⁊ pfecte discussa fuerint in corde hois. P2imū est q̄ vitia p2tracta in seculo faciūt sordidū. miser ⁊ plenū inordinat2 ⁊ abhoīabiliū passionū. Secundū est b2euitas tp̄is huius vite. nā vanitates ⁊ voluptates seculi ciro p̄transeunt. q2 sp̄ veniente morte terminā. Terciū qđ ⁊ maximū est p̄petua dānatio ⁊ tormentū. qđ amatores h? mundi ⁊ voluptatū in inferno sine fine sustinebunt. De p2io q̄ vitia siue pcā faciant hoīem sordidū ⁊ feridū dicit beatus grego. Si vivere possemus q̄liter p vnūqđq̄ pcm̄ vulnerare ⁊ fetat aīa vsq̄z ad mortez pcō resisteremus. hec greg. Tales q̄p pe hoīes sic in voluptatibo carnis iacētes sunt bestijs ⁊ pecoribo files nō rōez sed sensualitatē seq̄ntes De hoc dt tullius. Plures dicūt voluptatē summū bonū esse que mihi vox pecudū nō hominū esse videt Sunt ei quidā hoīes non re sed noīe. Itaq̄z victus cultusq̄z corpis ad valitudines referat̄ ⁊ ad vires nō ad voluptatē. Nulla capitalior pestis q̄z voluptas corpis. Et cū deus nihil p2estabilius dedisset mente huic mōdo nihil esse tā inimicū q̄z voluptatē Non ei in regno voluptatis virtus p̄t subsistere. nec hz vllum cū veritate cōmerciū. sed oē lumen aīe solet extinguere. hec tullius De hoc etiā dt beatus bern. Bestijs bestialior est homo rōe vigens ⁊ rōne nōvtens. Et p̄pheta dicit Cōputruerunt iumēta in stercore suo. Qđ exponēs btūs gre. ait Iumēta in stercore p̄putrescere ē carnales hoīes in fetore luxurie vitā finire Ite q̄ cupiditates ⁊ voluptates faciāt hoīez miserū dt crisp. Si O miserimus mōs ⁊ miserimi q̄ sequunt̄. sp̄ em̄ mūdialia opa excluserūt hoīes a vita Et btūs ber. Nulla vior miseria q̄z falsa letitia. neq̄z inter miseria ē q̄ vidēr felicitas in hoc sc̄o. vñ melius ē ire ad domū luctus q̄z ad domū p̄iuij. De hoc etiā dt sene. Quidā in voluptatibo se mergūt ⁊ in p̄suetudinē adducti se carere n̄ p̄nt ⁊ ob hoc miserimi sunt ad eos p̄uenerūt vt illis q̄ superuacua fuerūt facta sunt

ncẽaria tunc est ꝑsummata infelicitas vbi turpia nõ solũ delectãt ſz etiã placent. Hec seneca Ite ꝙ res tpales t voluptates generẽt q̃sdã molestias t punctiões mẽtis ỏt btũs aug. in glosa sup̃ ps. primo penti dictũ est In labore t sudore edes panẽ tuuz t terra spinas t tribulos pariet tibi Aut si ẽ aliud vita nã vel si potes ꝙuertere ad aliquã voluptatẽ vbi spinas nõ sentias. Elige qõ volueris. sis auarus. luxuriosus. ambitiosus. in honoꝛ cupiditate q̃nte spine in ardoꝛe auaricie. quante spine amoꝛes turpes. q̃ntas molestias hũt. q̃ntas solicitudines hic in ista vita. obmitto gelxnnas. vide ne iã ipse tibi gelxnna fis Sed t cũ te iã ꝙuertaris vt iuste agas nõ poteris misi laboꝛãs te in terra t nõ finit labor misi cũ finita fuerit vita. oꝛ em̃ in via laboꝛare vt in patria gaudeamus. hec aug. Dicit etiam ysido. Quid i hac vita laborioſus q̃ terrenis desideriis estuare. q̃d hic se curius q̃ huius seculi nihil appetere. Qui em̃ hũc mundũ diligũt turbulentis eius curis solicitudinibꝫ pturbant qui aũt eũ odiunt. nec sequunt interne tranquillitatis quiete feruentes futuꝛe pacis requiẽ quã illic expectant hic quodammõ habere iam inchoant. hec ysido. De hoc etiã ỏr quidã doctoꝛ sic. O q̃ miser cuius aĩmus res tpales p amoꝛem ãplectit que cũ laboꝛe acquirit cũ timoꝛe possidẽt cũ doloꝛe amittit. Et hec de diuicijs Quid de honoꝛe referã. In sublimi loco positus es. nũquid nõ eris iudicandus ab oĩbꝫ. lacerand⁹ ab oĩbꝫ. nũquid in honoꝛe sine doloꝛe. in ꝓlatione sine tribulatione. in sublimitate sine vanitate quis eẽ poterit. Quid de gloꝛia vana. nihil aliud est nisi narium inflatio. nũquid t ipa est sine iuditio Hec em̃ ꝓsideraõs beatus ilxro. in quadã auctoꝛitate sic inquit. Quid imbecillius miseria huius vite qua tot circundamur doloꝛ t passionũ agminibꝫ vt nulla pene hoꝛa sit in qua viuens q̃cũq; homo liber a timoꝛe traseat. Si diues vndiq; angustat a timoꝛe ne qõ possidet amittat. si pauper nunq; quiescit. si bonus. hic diaboli timet ꝓiculum. hic ne nauis moꝛtalis coꝛpis in huius mundi pelago naufragẽt nõ mediocriter ꝓmescit. Idcirco nullus sexus vel etas vel ꝓditio doloꝛis transit expers quousq; manet in hac miseria. Den qõ naufragium ꝑ hoc mare magnũ t spatioſum in quo sunt tot diuersa genera ĩimicorum ẽm cuiuslibet viriũ quãtitatẽ collucrantia post multã nauigandi fluctuatem. post multas victoꝛias iam credentes finem capẽ poptatũ aliqua vana abolica suggestione in hac hoꝛa ad laqueũ ꝓditionis sua indiscretione puenerũt. Idcirco dum hic viuitis timeatis frẽs. vita vestra mlitia est super terram. qui hic vicerit alibi coꝛonabit. duz hac pelle regim̃ nulla nobis certa est victoꝛia. Quo inter latrones quis onustus auro securus aggredit Quis sanctioꝛ t sapiẽtioꝛ ẽ plus semp timeat. nam q̃ altioꝛ est cadẽs maioꝛes casus recipit. hec ilxro. Ecce quo vanitates mũdi t voluptates seculi reddunt loĩem vt ꝓdictũ est soꝛdidũ miseriũ t plenũ doloꝛ t inoꝛdinatar passionuz Et ideo ipe mundus a quolibet sapiẽte est merito fugiendus ¶ Secũdum qõ retrahit a seculi vanitate fine voluptate est brevitas tpis huius vite t ꝓsideratio moꝛtis. qz qui veraciter ꝑpendit cũcta esse transitoꝛia t momẽtanea t se finaliter ꝑ moꝛtẽ esse finiendũ de facili ꝓtẽnet mundũ t ea que in mundo sunt. testante beato ilxro. q̃ ỏr. facile ꝓtẽnit oĩa q̃ semp se cogitat moꝛitur. Item ỏr. brevitatem huius vite

ꝑspicias ⁊ bona mundi non appetes. nec mala quelibet ꝓtimesces. hec Hiero. Oportet igit̄ qui vult mundi vanitates ⁊ vitia vincere vt intente intueatur finē vite sue. Ad hoc faciendū hortat̄ nos cassianus cū dicit. Oculus igitur mentis hūane circa finē stet intentus ⁊ circa obitū carnis sue. Difficulter em̄ vita hec ꝑnis a nostris custoditur nisi obitus ⁊ mors carnis mēris oculo inc essanter ⁊ iugiter ꝓponat̄. hec cassianus. Nā ꝙ hoīes ꝑnia diligunt fac̄ ꝙ vita ista q̄ fit fugitiua ꝑpendūt De quo dt beatus hiero. Carnales mētes idcirco ꝑnia diligunt. q⁹ vita ꝑns q̄ fit fugitiua non ꝑpendunt. nā si velocitatē eius transitus aspicerent hanc ꝓsperitatem minime amarent. Hoc etiam tangit beatus greg. vij. mora. cum dt Sepe em̄ dum ꝑnis vite brevitas q̄diu perseueratura diligit̄ ab eterna spe animus frangit̄ ⁊ delectatus ꝑnitat̄. cumq̄ longū putat qđ ad viuendū spaciū sibi restat. repente vitā deserēs eterna inuenit que vitare iam nequeat Hinc est enim ꝙ per quendā sapientē dr. Ve his qui ꝓdiderunt sustinentiā Sustinentiā ꝓdunt qui dū diu se immorari visibilib⁹ estimant spem inuisibiliū derelinquunt. cūq̄ mens in ꝑnitibus figit̄ vita terminat̄. ⁊ sic repente ad supplicia improuisa ꝓuenit̄ Hinc scriptū est. dies em̄ dn̄ sicut fur i nocte ita veniet. Quia em̄ ad rapiendam aīam ꝓpinquans minime ꝓspicit̄. furi in nocte ꝓparat̄. Tanto igit̄ debet quasi sp veniens metui quanto a nobis nō valet ventura prescire. Unde ⁊ sci viri q⁹ brevitatē vite indefinenter aspiciunt q̄si quotidie morientes viuunt. et tanto se solidius manſuris ꝓparant quanto ⁊ nulla esse transitoria sp ex fine pensant. Hinc est ꝙ ps. velociter fu fugere vitam peccatoris aspiciens ait. Adhuc modicum ⁊ non erit pctor Hinc ysa. ait. Omnis caro fenū ⁊ omnis gloria eius tanq̄ flos agri. Et Jaco. Que est vita vestra vapor ad modicum parens. Recte ergo per Job dr. Expecta paulisp. q⁹ immensus est qđ fine termino sequet̄. ⁊ pat̄ quicquid finit̄ Longe quippe videri nobis nō debet qđ cursu sui tempis tendit vt nō fit hec greg. Item de eodē in. viij. li. moral̄. sup isto iob Nihil enim sunt dies mei sic dt. Sancti viri quo verius summa cognoscunt. eo sublimius terrena despiciunt. ⁊ idcirco ꝑnis vite dies nihil esse ꝓspiciunt. q⁹ mentis illumīnate oculos in ꝓsideratione eternitatis figunt. de qua dum ad se redeunt quid se esse nisi puluerem cognoscunt. ⁊ infirmitatis sue cōsciꝫ districte iudicari metuunt. cūq̄ vim tanto vigoris aspiciunt trepidant examīari qđ sunt. hec grego. Qui igit̄ vult ꝑnitia ꝓtemnere ⁊ mundū fugere necesse est vt brevitatem huius vite ⁊ horam mortis freqñter studeat in animo revoluere Ad hoc faciendū hortamur in libro de spiritu ⁊ anima vbi sic dr. Jugi meditatione animū exerceamus ⁊ ꝓsideremus miserias ⁊ necessitates nostras. labores ⁊ dolores lugentes. in hanc vitam intranimus cum dolore. vivimus cū dolore. ⁊ timore exituri sumus. Cogitemus ergo q̄ brevis sit vita nr̄a. q̄ via lubrica q̄ mors certa ⁊ hora mortis incerta. cogitemus quantis amaritudinib⁹ admixtū sit si quid dulce aut iocū dū sit in via huius vite quod nobis occursu suo alludit. q̄ fallax ⁊ suspectū. q̄ instabile ⁊ transitoriū est quicquid huius mundi amor ꝓturit. quecquid spēs aut pulcritudo tempalis ꝓmittit Consideremus etiā que sit patrie celestis suauitas atq̄ dulcedo. attendam?

ꝙ perpendamus vnde cecidimus. vbi iaceamus. ꝙd pdidim? ꝙ qd inuenimus. ꝙ extroqꝫ intelligamus quãtũ nobis in hoc sit lugendũ ¶Hinc eĩ Salomon ait Qui apponit sciam apponit ꝙ dolorẽ ꝙ laborẽ. qz quãto magis hõ mala sua intelligit tãto amplius suspirat ꝙ gemit ¶Hec in tractatu de spiritu ꝙ aĩa De fallacia eĩm huius vite ꝙ brevitate dr beatus grego. vita mea nauiganti simil est. siue dormiã siue vigilẽ semp festinus vado ad mortẽ. O vita pñs qꝫ multos decipis q dũ fugis mihil es. dũ videris vmbra es. cũqꝫ exaltaris fumus es. dulcis es stultis. amara sapientibꝫ. qui te amant non te cognoscũt. qui te fugiunt ipi te intelligunt Alios ꝙ pmittis longã vt decipias. alios breuẽ vt in despationẽ ducas dec greg. De hoc etiã p beatũ ilxro. dr Vita mũdi nõ vita sed mors. vita fallax vita mẽdax ꝙ nũc florens ꝙ statim aresçit. vita momentanea ꝙ caduca q quãto magis crescit tanto magis decrescit. O vita plena laqueis. quot in mundo hoĩes illaqueas. quot p te iam sustinent tormẽta infernalia. qꝫ brũs qui tuas ꝓgnoscit stulticias ꝙ tuas nõ curat vanas blandicias. qꝫ beatissim? qui te bene privatus est. hoc ilxro. Cõsiderantes g mũdi deceptionẽ ꝙ eius brevitatem ꝙ mortis vicinitatem debemus eius vanitatem declinare. multũ eĩm valet ad ꝓemptũ seculi ꝙ ad resistendũ peccatis ꝙ vitijs iugis mortis memoria. Ad beatus greg. in quadaz omelia. suadet facere sic hortando dicens. Extrema nr̃i debemus formidolose ꝙ indefinenter aspicere ne incidamus in pctm̃ iuxta qđ hortam̃ p sapiẽtem Eccle. vij. In oĩbꝫ opibꝫ tuis memorare nouissima tua ꝙ in eternũ non peccabis Pensare etiã debemus malũ illud qđ peccãtes post mortem sequit pensantes gemere. gementes vitare ꝙ ea que ꝓmisimus pctã indefinenter aspicere. aspiciẽtes flere. flentes abstergere. Nulla nos ꝓsperitatis trãsitorie leticia dissoluat. nec mẽtis nr̃e oculos ea q̃ sunt trãsitoria obstruant ne cecos ad ignẽ ducãt. nã cogitandũ valde est quantũ nobis valde terribilis erit hora nr̃e dissolutõis q̃s pauor mẽtis quãta tũc oĩm malor̃ memoria q̃ obliuio transacte felicitatis q̃ formido ꝙ ꝓsitre ratio iudicis Tũc maligni spũs egrediente aĩa a corpe sua opa req̃rũt. tũc mala q̃ sua serũt replicant vt sociaz ad tormentũ trahant Sz cur hec de puersa solũmõ aĩa dicimus cuz ad electos quosqꝫ egrediẽtes veniãt ꝙ suũ in illis ꝓualeant aliquid requirãt. vnus ãt hominibꝫ extitit qui añ passionẽ suã libera voce dixit. venit ꝓceps huius mũdi ꝙ in me nõ hz quicqꝫ. qz eĩ hũc mortalem vidit hoĩem. suum in illo mũdi ꝓceps aliq̃d iuenire posse se credidit. sed sine vllo pctõ a mũdi corruptione exit qui sine pctõ in mũdũ venit ¶Hec de se ꝓta mundi ꝓcipem nec petrus nec paulus nec iohannes apli dicere ꝓsumpserũt ¶In multis eĩ offendimus oẽs dr iacobus. Constat eĩm ꝙ oẽsqui de carnis delectatione ꝓcepti sunt in eor̃ ꝓculdubio vel locutiõe vel actione vel cogitatiõe aliq̃d suum ꝓceps huius mõi habuit. Eñ curandũ nobis est ꝙ cũ magnis quotidie flerib cogitandũ qꝫ seuus qꝫ terribilis sua in nobis opa requirẽs. in die nr̃i exitus ꝓceps huius mũdi veniat. carne moriente in illo aliquid q̃ sinit in quo nihil potuit. Quid itaqꝫ nos miseri victuri. quid acturi sumus qui innumerabilia mala ꝓmisimus. Quid requirenti aduersario ꝙ multa sua in nobis inuenienti dicemus nisi ꝙ solũmõ nobis certũ ẽ refugiũ solida spes qz vnũ

cum illo facti sumus in quo princeps huius mundi ⁊ suū aliquid requisiunt ⁊ inuenire mīme potuit. qm̄ solus est inter mortuos liber ⁊ a pctī iam seruitio libertate soluimur. qz ei quiverelibet est vnimur. Constat em̄ nec negare possumus. sed veraciter fatem̄ qz princeps huius mundi hz in nobis multa sed tm̄ mortis nostre tpe nō valet nostra pe. qz eius membra effecti sumus in quo non hz quicq̄. Jungenda g̃ sunt recte fidi recta opa ⁊ mala q̄ fecimus ꝙquotidiana lamenta diluamus. trās actas nras nequicias surgēria ad amorem dei ⁊ pxī recta opa supent. nulla q̄ possumus fratribꝫ bona impendere recusemus. Nec enī aliter redemptoris nostri mēbra efficimur nisi adhrē do ⁊ ꝓpatiendo primo. Hec greg. Ex his igit dictis scissimi viri greg. ⁊ alior doctor sufficienter apparet fallacia ⁊ vanitas mundi ⁊ brevitas huius vite ⁊ hora mortis incerta ⁊ propter hoc merito mōs est ꝓtemnendus

Terciū ⁊ maximū qō detrahit hoīem a vanitate mundi ⁊ seculi vanitatibꝫ ⁊ a vitijs ē metus gehenne sive timor dānationis perpetue. De hoc dt fortunatus. Nil fortiorē reddit mentez hoīs ad resistendū carni ⁊ vitijs q̄z timor de gehenne supplicijs ⁊ tormentis. Nā si non pōt amor dei retrahere pctōrem a ꝺcupiscentijs mundi seu a vitijs retrahere saltem timor gehenne ⁊ inferni. ꝓut mouet hugo dicens Si amor dei retinere non potest saltē teneat ⁊ terreat timor iudicij. metus gehenne. laquei mortis. dolores inferni. ignis vrens. vermis corrodens. sulphur ferens. flāma tartarea ⁊ omnia mala. hec hugo. Debet igit quilibet vt facilius possit resistere vanitatibꝫ ⁊ ꝺcupiscentijs mundi in animo suo frequētius revolvere mortem. iudiciū ⁊ gehennam. Ad hoc faciendum hortat nos beatus ber. cum dicit Filioli mei memoremur novissima nostra nec peccemus. Nimiꝫ hec recordatio facit timoratū. timor em̄ peccati negligentiam non admittit. Quid horribilius morte. quid iudicio terribilius nā gehenna nihil pt intolerabilius cogitari Quid metuendum si quis ad istā non trepidet. nō expauescat. non timore ꝺcutitur. Nā in morte non magnū. non parum aliq̄d de bonis huius mūdi secū delaturus est hō in iudicio. nec fallere nec possibile resistere erit. in gehenna nulla penitus cōsolatio. sed perpetuū ve vlulatus ⁊ fletus. ⁊ stridor dentiū. Time ergo o hō q̄ in morte separandus es a bonis omnibus huius corpis ⁊ tam dulce carnis ⁊ anime vinculū amarissimo secandū est divorcio. time q̄ in iudicio pūrandus es in cuius manus horrendum est incidere ⁊ eo examinante quē nihil latet. Si quidē inventa fuerit in te iniq̄tas alienandus es ab vniversitate quietis ⁊ glorie ⁊ segregandus a numero bonoꝝ. ⁊ iungendus in sorte dyaboli ⁊ angeloꝝ eius. ℣ Malum triplex super pctōres manet. manet em̄ super eos horror in exitu. dolor in transitu. pudor in ꝺspectu glorie magni dei. Quis ille pavor erit o aīa cū dimissis oībꝫ quoꝝ tibi pūtia est tā iocunda. tā gratus aspectus. sola ingrederis incognitā penitus regionē ⁊ occurrentia tibi caterva reuera terribilia illa mōstra videbis Quis tibi in die tāte necessitatis occurret. q̄s ꝺsolabit. quis deducet. p ignē etiā nobis transeundū est ⁊ vniuscuiusq̄ ꝗle opus fuerit ignis ꝓbabit. felix cuius opus nō arserit. quē supedificasse. ⁊ argentū lapides q̄ pciosos examen illud invenerit. hec bern. Necē est g̃ q̄ timet gehennā ⁊ vult evadere eternā flammā ignis vt mutet in

melius vitā suam De quo bñs augꝰ. ꝙps. Si timemus futuꝝ ignē mu/ temur ⁊ non timebimus. ignez palea timet. auro q̄d facit. Si em̄ possemus frēs facere vt dies iudicij non veniret puto nec sic esset maleviuendū Si nō veniret ignis in die iudicij ⁊ sola pcō ribꝰ imineret sepatio a facie dei i qua laret oīs affluentia delicia nō viden tes a quo creati sunt ⁊ separari ab illa dulcedine ineffabilis vultus eius plā gere se deberent. Qui dulcedinē sapiē tie ⁊ veritatis nouernut vtrūq; sentire ceperūt. qđ dico quāta pena sit tantū/ modo a dei facie separi Qui aūt dulce dinem illam nondū gustauerūt si non desiderant dei faciez timeant vel ignē. supplicia terreant quē pmia nō inui tant. vile tibi ē qđ deus pollicet. ꝙtre misce qđ minat. hec aug. In his vbis sancti docent abstinere a vanitatibus mūdi ⁊ eius ꝙcupiscentijs nō solū ꝓp/ ter metū ignis gehenne. vꝝ etiā ꝓpter ꝓmiū glorie future vite Nam hec duo cuz pfecte in aīo pensant ⁊ voluuntur multum valent ad ꝓemptū rep transe untium ⁊ carnalium ꝙcupiscentiaruz De his duob⁹ Aurelius dr sic. Bona regni celestis dicere cogitare vl intelligere vt sunt nullus potest carne vestitus. multo em̄ maiora ⁊ meliora sunt q̄z cogitant vel intelligunt Unde scriptū ē. j. cor. ij. Quod oculus nō vi dit nec auris audiuit nec in cor hoīs intrauit Regnū nāq; celeste dr omni fama maius ⁊ oī laude melius oī glo ria excellentius Vala aūt infernī di/ cere vel cogitare vt sunt nemo pt. pei ora quippe sunt valde q̄z cogitant Reg nuz itaq; dei plenū est lucis. caritatis letitie. beatitudinis plenis. ⁊ oīs bo mi ineffabilis qđ nec dici nec cogitari potest. At ꝙtra locus infernī plenus est tenebraꝝ. discordie. miserie. turpitu/ dinis. amaritudinis. doloris. fletus. fa mis. ignis inextinguibilis. tristicie. vin dicte plenis. ⁊ omnis ineffabilis ma li. que nec cogitari nec dici pñt. In re gno dei nō inuenit nisi qđ satiet ⁊ pla/ ceat At ꝙtra in inferno nihil videt aut sentit nisi qđ displicet. offendit ⁊ cru/ ciat Omne bonum in regno dei habū dat ⁊ nullum malum Omne malum habundat in carcere diaboli ⁊ nullum bonū. De igit illis plenne qui subire hec oīa mala ⁊ fine fine merent ꝓ dele crabilibus hore spacio Irridendus igit est quisq; mūdi huius caducam fragilitatē ⁊ inutilē voluptatis carnez diligit ⁊ querit. eterna gloria ꝓtemp/ ta ⁊ neglectis regni celestis ineffabili/ bus gaudijs. hec ꝙmerciū insipientiū valde est ⁊ miseroꝝ ⁊ cor nō habentiū sanum Quis em̄ sano sensu ꝓvidus diei delicijs centū annoꝝ penam elige rit ⁊ tamē miseri sine vlla sapientia v/ luptatē carnis sequentes nec vitāt nec fugiunt intolerabiles penas nō centū annoꝝ sed milies mille sed sine fine se culoꝝ ꝑ. xl. vel. lx. annoruz delicijs vel qualibet corruptibili delectatōne Fo/ rtiter ergo carnali resistendū est volup/ tati. fortiter ꝙtra mūdi blādicias pug nandū est ⁊ ꝙtra multimodas sathane suggestiones vigilanduz omni studio lata via seculi vitanda est que ducit ad mortem. At vero omni cordis desi/ derio adeunda est via angusta que du/ cit ad vitam. via hec angusta est vide/ licet via abstinentie. castitatis. humi litatis ⁊ omnis religionis quam viaz ante nos christus ambulauit ⁊ eam at trinit qua via ad suum regnum migra uit cuius vestigia ⁊ nos sequamur to/ nec post eum eadem via ad vrbem regi am peruenīamus in qua ipse regnat. de q̄ vrbe quicq̄d homo dixerit q̄si stil/ la de mare ē vel scintilla de foco in qua

videliz vere fulgebūt iusti sicut sol. Hec aug⁹. aurelius Videmus ergo nunc p predicta q valde est stultū ⁊ amaz pp tes vanitates ⁊ delicias mundi exclu di a visione dei ⁊ oīm sanctoz ꝓsortiū ⁊ incidere in flāmas tartareas ignis.

Ad hoc malū sedule cogitan dum hortaf quidā doctor dicēs sic Co gita quantū sit malū a facie xp̄i separi ab illo gaudio diuine ꝓtemplatōis ex cludi. beatissima sanctoz oīm societa te p̄uari. morī vite eterne. ⁊ viuere morti sempiterne. ꝓfundo fluctuātis gehenne immergi. edacissimis dentibus p̄mentibꝰ ineternū lamiari. nec finiri barathri fumantis amara caligine oculos obcecari. nec sentire qđ illuminat. sed sentire qđ cruciat. Hec ille. Etiam beatus greg. de hīs tormentis inferni ⁊ gehennalibꝰ flammis ac ō re medijs ꝓtra hec libro. ix. moral. exponens illa verba iob. Anteq̄ vadam ad terrā tenebrosam ⁊c̄ sic ait. Quid terra tenebrosi noīe nisi tetra tartari claustra signant que eterne morīs caligo operit. q⁹ damnatos quosq̄ in ꝑpetū a vite luce disiūgit. Nec immerito infernus dr terra. q⁹ quicq̄ ad eam rapti fuerint stabiliter tenentur. nequaq̄ vltra mīa parcentis liberat quos semel ī locis penalibꝰ iusticia iudicātis damnat. Sequit. vbi vmbra mortis. Sic̄ mors exterior ab anima vividit carnē ira mors interior sepat animam a deo Umbra ergo mortis est obscuritas diuisionis. q⁹ damnatus quisq̄ cū eterno igne succendit ab interno luce obtenebrat

Natura vero ignis ē vt ex seipso ⁊ lucez exhibeat ⁊ ꝓcremationem. sed transactoz illa vltrix flamma vitioz ꝓcrematōem hz ⁊ lucē non hz. Hinc ps. ait. Sup eos cecidit ignis ⁊ nō viderūt solē ⁊c̄. Ignis em̄ sup impios cadit. sed sol igne candēte nō cernit. q⁹ illos quos gehenne flamma devorat a visione veri luminis cecat vt ⁊ forīs eos dolor ꝓbustionis cruciet. ⁊ intus pena cecitatis obscuret. quatenꝰ qui aut⁹ suo corpe ⁊ corde deliq̄runt simul corpe ⁊ corde puniant. ⁊ vtriq̄ penas sentiant. q⁹ dum hic viuerent p̄ uis suis delectationibꝰ ⁊ vtrobiq̄ seruiebāt. sequit. Et sempiternus horror inhabitat In huius vite tormentis timor dolorem hz dolor timorem nō habet. q⁹ nequaq̄ metus cruciat cuz pati ceperit quod metuebat. Infernum ergo ⁊ vmbra mortis obscurat ⁊ sempiternus horror inhabitat. q⁹ eius ignibus traditi ⁊ in supplicijs dolorem sentiūt. ⁊ doloris angustia pulsari semp pauore feriunf vt ⁊ qđ timēt tolerēt vt rursū qđ tolerant fine cessatōe ꝓtimescāt Horrendo igit̄ modo erit tunc reprobis dolor cum formidine. flamma cuz obscuritate. Sic sic videlicet a damnatis pōdus sentiri summe equitatis debet. vt quia a voluntate ꝓditoris nequaq̄ sunt veriti discrepare dum viuerent. in eorum quandoq̄ interitum ipsa a suis qualitatibꝰ etiam tormenta discordent. que tamen supplicia in se diuersos ⁊ vltra vires cruciat ⁊ in eis vite subsidium extinguentes seruant. vt sic vitā terminus puniat quatenus semper sine termino cruciatus viuat. quia ad finem per tormenta properat. et sine fine deficiens durat. Fit ergo mors miseris sine morte. finis sine fine. defectus sine defectu. ⁊ quia mors viuit. ⁊ finis semper incipit ⁊ deficere defectus nescit Quia igit̄ ⁊ mors perimit ⁊ non extinguit. dolor cruciat. sed nullatenus pauorē fugat. flamma ꝓburit sed nequaq̄ tenebras discutit. quātum per noticiā pūtis vite colligit̄ supplicia ordinem non habent. q⁹ nō sua per omnia qualitatem tenent. Tunc

em illos eduxit flamma | obruit quos nūc carnalis delectatio polluit. Tūc in finite patens inferni barathrus devorat quos nunc inanis elatio exaltat. atq; quolibet ex vicio qđ hic vōlūtate callidi psuasoris expleuerant tūc cuj duce reprobi ad tormenta puenīunt. Ecce que maneat damnatis pena Cognoscimus ꝙ instruente nos sacro eloquio quantus in dānatōe ignis. quāta in igne obscuritas. quārus in obscuritate pauor sit nullatenus ambigimus. Quid | pdest ista prenosse si non | tingat euadere. tota ḡ intentione curandum est vt cū vacatiōis tempus ꝓspicimus bene viuendi studio malor vltricia tormenta fugiamus | Hinc quippe p salomonē dr Quodcūq; pt manus tua instanter opare ꝛc. | Hinc ysa. ait Querite dñm dū inuenīri possit. invocate dū ppe est. | Hinc paulus dr. dū tps habemus operē bonū ad omnes. Sed plerūq; se ad viam rectitudinis animus ꝑcingit. torporem discutit, tantoq; in celestibj desiderio rapit vt pene nil ex eo inferius remansisse videat ꝙ tñ cū ad carnis curā reducit fine qua pīntis vite via nullo mō explet. ita hūc inferius exīstum tenet ac si adhuc de summis nulla cōtigisset | Hinc veritas ait. Nolite solliciti esse in crastinū. | Hinc paulus dr Carnis curā ne feceritis in desideriis. Sed ꝙ his nimirū ducis ꝙ militis vbis agnoscimus. qr tunc ab eo mortifero vulnere aīmus pungit cū in ea mensura equitas non tenet. Neq; em mortali adhuc in carne viuentibj funditus cura carnis abscinditur sed vt discrete aīo seruiat rpat. Naq; qr solicitos nos esse vitas in crastinū ꝓhibuit habere vtrumq; curam in pīntibj. nō negat q; tendi ad tempus qđ sequit erat. Et paulus Cū carnis curam fieri in ꝓcupiscencijs non finit, p | culdubio in necessitate ꝓcedit Discretione igit magna in moderamine carnis cura frenanda est vt seruiat ꝙ mīe principet. ne quasi domina animū vincat sed subiecta mentis dominio quasi ancilla famulet vt iussa assistat atq; ad nutum cordis repulsa dissiliat vt vix a tergo sancte cogitationis apparet ꝙ nunq; contra faciem recta cogitantis obsistat. Curandum itaq; est ne aut necessitatis metus cura carnis trā seat aut | in eo qđ moderate exequitur de se presumat Sepe vero aīmus fallitur vt quod voluptate apperit necessarium suspicet. quatenus omne qđ libet vite debitam vtilitatem putet. Et sepe quia effectus prouidentiam sequit in sui fiducia mens leuat. cūq; sibi adest qđ deesse ceteris ꝓuiderit cogitatōne de magnitudine sua hilarescit. rāteq; iam a vera prouisione longe fit. quanto ipam quoq; elationē quā patit nescit. vnde solerti semper custodia ꝙ intentione pensandus est vel quid operet vel quid corde versamus | Ne aūt mentem prepediens foris se terrena cura multiplicet aut salutem de eius moderamine intus se cogitatio exaltet vt cū diuina iudicia temporali circūspectione metuimus sempiterni supplicia horroris euadamus. hec grego. Ecce tria que p̄missa sunt remedia saluberrima ꝙ satis efficacia ad retrahendum sine revocandus animum a vanitatibj mūdi. a ꝓcupiscencijs. a voluptatibj seculi si in corde hoīs fuerint bene discussa ꝙ pfecte menti impressa

Filius

Timor ꝙ pauor magnus innasci me audiens tot mala imminentia ꝙ occurrentia amatoribj mūdi videlicet brevitatē hui? tpis. acerbitatē mortis. amaritudinē ꝙ dolorez eterne

damnationis. ⁊ miro⁹ valde quō pec/cato⁹ hec audiens vel intelligēs ac animo reuoluens tanta mala non ꝓpun/gīt ad penitendū siue ad recedendu⁹ a vanitatib⁹ seu voluptatib⁹ huius secu/li nisi forte aliquis sit ita induratus in tantū ꝙ non velit attendere seu perpē/dere futura pericula aīe siue aduenien/tia vel ita desperatus vt diffidat de dei mīa. aut ita excecatus in nequicia et malicia ꝙ ꝓpter hoc non possit necva/leat etiā metu gehenne se ꝓtinere a vo/luptatib⁹ carnis ⁊ lasciuia ¶ Sz vellem scire ꝓpter tales vel similes mū di amato⁹es cū aliqui ex eis ad pīam trahant vel etiam vocant. qualiter vel per quem modū hoc fiat

Ca. XI. Pater.

SCire debes qđ valde dur ⁊ co⁹ hz ille quē a su is ꝓuitatib⁹ ⁊ voluptatib⁹ nec suppli cia infernalia nec gaudia eterna retra here possunt ¶ Hoc testat beatus bern. cum dr. nimis co⁹ est dur quod non emolliunt beneficia nec terrēt sup plicia. nec alliciunt ꝓmissa. nec casti/gant flagella. hec bern. Sed ops deus scit quos ꝓdestinauit ab eterno ⁊ ꝓ/elegit ad vitam eternā. ꝓut ipse dicit. ego scio quos elegerim. cū vult ⁊ quā/do sibi placet vocat ad ꝓuersionē ⁊ ad pīam agendam ⁊ hoc diuersis mōis. aliqñ per aliquas reuelatōes. aliqñ p tribulatōem aut co⁹porales infirmita/tes. aliqñ per exhortationes vel exem pla alio⁹. interdum per internā inspi ratōem gratiam ꝓunctionis infundē do. De hoc dicit ysi. Multis modis terret deus hoīes vt vel sero ꝓuertant̄ atq; exinde magis erubescant ꝙ tādiu expectati sunt vt redirent. nā nunc mi nis. nunc plagis. nunc reuelationib⁹ quosdam ꝓuertit. despiciunt despicie/tes. ꝓmoniti terro⁹ib⁹ co⁹rigant̄ ple/riq; ex sola mentis deuotione ꝓuertun tur ad deū. nōnulli vero coacti plagis ꝓuertunt̄ qui ex deuotione non ꝓuerte bant̄. hec ysido. ¶ De hoc etiā hē in collationib⁹ patr⁹ vbi pafuntius in sua collatione sic dicit. Primus voca/tionis modus ex deo est. scōs per homi nem. tercius ex necitate. Ex deo qui/dem est quotiens ex inspiratōe quedā immissa in co⁹ nostr nonnunq; etiam do⁹mientes nos ad desideriū eterne vi te ac saluris exsuscitat. deūq; seq ⁊ eius inhrere preceptis ꝓunctōe salubri/ma coartatur. vt in scripturis sanctis Abraham voce dñica de genitali solo ⁊ totius cognatiōis affectib⁹ patriscq; domo legimus euocatū. dicente dño. Exi de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo patris tui. Scōs modus voca/tionis est quem fieri per homīem dixi/mus vel exemplis quo⁹undā sanctor vel monitis instigati ad desiderium sa lutis accendimur. Tercius vero voca/tionis modus est qui ex necessitate de/scendit dum diuitijs huius mundi vel voluptatib⁹ obligati ingruentibus re pente temptationib⁹ vel que merē pe/ricula minant̄ vel amissione bono⁹uz vel caro⁹ morte ꝓpungimur ad deum quem sequi in ꝓsperitate rer ꝓtempsi mus saltē inuiti ꝓperare ꝓpellimur.

¶ Per qđ manifeste ꝓbat̄ imitū no stre salutis dñi vocatōe fieri. dicentis vt s. Exi de terra tua. ⁊ ꝓsummatiōez ꝓfectionis ab eodem ac puritatis simi liter tribui cum dicit. ⁊ veni in terram quam monstrauero tibi. id est nō quā tu ex temetipso nosse vel industria tua valeas reperire. sed quam tibi ego nō solum ignoranti sed etiam non inqui renti monstrauero. Ex quo manifeste colligitur ꝙ quemadmodum inspira tione dñi ꝓuocati ad viā salutis occur

rimus. ita etiã mãſſterio ipius ⁊ illu
minatione deducti ad pfectiõem sum
me beatitudinis puenimus. hec pa fun
tius. Apparet igit̃ p p̃missa nõ solũ vo
cationis modus. sz ⁊ principiũ nr̃e sa
lutis ⁊ psũmatio pfectõis p gr̃ãm dei
in nobis actitari. vñ quilibet qui desi
derat saluari cũ se senserit per p̃dictos
modos a dño moueri seu vocari respõ
deat p bonã voluntatẽ recipiendo gra
tanter monita salutis obediendo ⁊ fa
ciendo qd̃ in se est De hoc dt idez pa
funtius in eadẽ collatione. sic itaq; si
cut occasiões salutis aduersis modis
cognoscimus deũ operari. ita nẽm est oc
casionib⁹ a dimitate ꝯcessis vel emi rius
vel remissius famulari. Vñ sic dei fuit
vocãtis oblatio. Exi de terra. itaq; A
braha fuit exeuntis obla. ⁊ quẽ admo
dũ illud qd̃ dr ⁊ veni in terram vt fiat
obtẽperantis est opus. atq; illud qd̃
adiecit. quã monstrauero iubentis dei
vel p̃mittentis est gratia Quib⁹ mani
feste p̃ocessi ⁊ initiũ bone voluntatis
nobis a dño inspirante ꝯcedi. cũ aũt p
se aut p exhortationẽ cuiuslibet homi
nis aut per necẽsitatem nos ad salutez
attrahit viam ⁊ pfectionem virtutũ ab
eodem similiter ꝯdonari. nostrum vo
hoc esse vt ad exhortationez auxiliũq;
dei vel remissius vel emi rius exequam
⁊ p hoc nos remunerationem vel sup
plitia dignissime promereri. qd̃ eius
dispensatiõi aut p̃uidentie erga nos
benignissima dignatiõe collate vel neg
lexim⁹ vel studuim⁹ nostre obedien
tie deuotione ꝯgruere. vnde diuine est
gratie p̃stare nobis occasiones salu
tis ⁊ p̃ouentus secundos atq; victo
riam. nostrum vero vt concessa dei be
neficia vel intẽsius vel segnius exequa
mur. hec pa funtius. Habemus igitur
ex dictis sancti viri modum vocatio
nis per quem vocamur ad deum: babe
mus etiam quomodo monitis eius ob
tẽperemus obediẽdo ⁊ faciendo qd̃ in no
bis est B Inter hec ꝯsiderandum
quod maxime duo sunt que trahũt ho
minem ad conuersionem ⁊ ad vitam
salutis. timor videlicz ⁊ amor Timor
ne incurrat eternã damnatiõez. amor
vt p̃ueniat ad eterne glorie mansionẽ
Nam sepe ꝯingit q̃ peccatores diuer
sis sordib⁹ vitior⁹ inuoluti ad memo
riam reuocãt eterna gehenne tormen
ta que eis debentur pro flagicijs ⁊ pec
catis ab ipsis ꝯmissis ⁊ per diuinam
gratiam inspirati ad penitendũ ꝯpun
guntur. Sunt etiã nonnulli hoies ira
duri cordis q̃ metus ⁊ timor futuror⁹
malor⁹ dũ sani sunt flectere ad peniten
dũ non possunt Sed tacti infirmitate
⁊ egritudine corpis mox inuadit eos
timor mortis ⁊ metus eterne damna
tionis. quo timore stimulante ad pẽi
tendum compunguntur. ⁊ tales vt vi
demus frequentius proponunt post cõ
ualescentiam egritudinis vitam suaz
mutare in melius per ingressum reli
gionis. aut alio modo mores ⁊ malaz
vitam emendando. Ex quibus etiam
plurimi votum emittunt ad hoc faci
endum qui opitulante domino votum
quod emiserunt aut sine voto qui se e
mendare proposuerunt per ingressum
ordinis aut alio modo vitam suã cor
rigendo fideliter ⁊ deuote exequuntur
De isto metu tormentor⁹z ⁊ vita emẽ
datione dicit beatus grego. super can
tica. Sunt nonnulli qui magna inten
tione que sint tormenta reprobor⁹m
aspiciunt ⁊ sua facta p̃pria sine palpa
tione eraminare contendunt. cunq; se
peccasse cognoscunt ⁊ p hoc ire ad tor
menta reprobor⁹ perrimescunt. subito
tenebras iniq̃tatis derelinquũt ⁊ luce
iusticie accẽdi ꝯcupiscũt. mox ad scãz
oratõem ꝯsurgũt. ⁊ p bona q̃ faciunt

clarere primis quibusq; incipiũt. hec greg. Ecce habemus quõ plurimi p pter metum infernaliũ tormentorum pcã & vitia deserentes viam pñe & salutis aggrediunt. ¶ Sunt etiã nõ nulli qui per inspiratõnem diuinã ꝺsiderantes & ppendẽtes gaudia celestia ac dulcedinẽ glorie future & maxie visionẽ sancte trinitatis in q̃ summa voluptas & dulcedo ꝺsistit seipsos reprehendũt de puersis actib; quos ꝺtra deum ppetrauerunt. & pter hoc lamentis ac lacrimis agendo pñam se afficiunt. subiacere etiã tpalibus dedignantur. hec ardenter eternalia ꝺcupiscũt. De quo ꝺt beatus greg. sup illud Ezechi. Ebꝝ amarus in indignatõe spũs mei. pensate kñi cui dona scĩ spũs creauerat cur amarus abibat. Sed mentem quam spũs sanctus replet in amaritudinẽ tpalium delcãtione eternor ꝺmouet. Dulce est em esse in rebus tpalib; & humanis. ſz ei qui adhuc de celestib; gaudia nulla gustauit. q; quanto minus eterna intelligit tanto delcãbilius in tpalibus requiescit. Ac si ꝺs iam cordis ore gustauerit que sit dulcedo celestiũ premior. q illi ymnidici angelor chori. q̃ incomprehensibilis visio scẽ trinitatis. huic quanto illꝺ dulce sit qꝺ intus vident. tanto in amaritudinẽ oẽ qꝺ foris sustinet. rixaſ secũ de his q̃ male egisse se recolit. & sibimetipsi displicet cum illi iam placere incepit qui omnia creauit. Reprehendit se in cogitatiõib; insequiſ de verbis & punit flendo. de factis supnis inhiat terrena oĩa iam p mentis despectũ calcat. Et q̃diu illud qꝺ dediderat adhuc per spẽm non habet flere dulce habet & ꝺtinuis lamẽtis affligere. Et q; nec dum se eẽ in patria ad quam creatus est vider in hui? vite exilio mihil plus ei q̃ sua amaritudo placet. dedignaſ enim subiacere tpalib; & ardenter suspirat eternis. Unde per salomonẽ ꝺr In multa sapĩa multa est indignatio. q; si eterna iam sapimus nos inetipos despicim? egisse hoc qꝺ nos potuit ab eternitatis amore separare. Si eterna iam sapimus concupiscere tpalia dedignamur. Reprehendit semetipsaz cõscĩa accusat qꝺ egit. damnat p pñam quod accusat. fit rixa in animo pturbatis pacẽ cum deo. Sic achab iniquus rex a pphera reprehensus cum ꝺtra se diuinam sniam audisset pertimuit & magno timore depssus ẽ ira vt pphete suo dñs diceret. Nonne vidisti achab humiliatũ coram me. q; igiſ humiliatus ẽ mei causa nõ inducã malũ in diebus eius. In quib; verbis dñi pensandum est quomodo ei in electis suis merore amaritudinis placet qui amittere deum timent si sic ei & improbo alis reprobo penitentia placuit qui timebat perdere pñs seculum. Ut quomodo ei grata sit spontanea afflictio pro culpis in eis qui placent si hec ad tempus placuit & in eo qui displicebat. ¶ Qz sciendũ quia nullus agere hoc p amore omnipotentis dñi ex toto corde prevalet nisi is cuius animũ spũs sanctus assumpserit. Nunq̃ enim homo ex sua virtute sufficit terrena despicere. celestia amare. pacem cum deo quereve. se cum rixam subire. in cogitatione semetipsum reprehendere & gemitibus penitere. Nullus hec agere nisi quem diuina gratia roborat valet. Unde et subditur. Manus enim domini erat mecum confortans me. Ad bona surgere perfecte nõ possumus nisi nos spiritus & preueniendo eleuet & subsequẽdo confortet. hec gregorius. ¶ Videmus igiſ per predicta qualiter p amorem celestiũ nonnulli consurgant ad ꝓtemptũ terrenor ac odiũ vitior &

ꝓ sceleribꝫ perpetratis se tradunt ad
pñe lamentū. Vultū eñ valet ad ꝓ̄
ptū reꝝ tp̄aliū ⁊ huius seculi vanitatū
diligens meditatio celestiū gaudioꝝ.
De hoc ꝺr beda. Q aīa si te dilectant
aliqñ gaudia hūana falsa breuis hui⁹
seculi gloria ⁊ caduca potentia. illuc
mentē euacua vbi vera sunt gaudia ⁊
oīa reputabis vt stercora Et bt̄us ber.
Si ꝑsideremus que ⁊ quāta sint que ꝑ
mittunt nobis in celis. vilipenderes
oīa que hūtur in terris. Dicit etiā de
hoc beatus greg. in q̄dam omel. sic Si
ꝑsideremus q̄ ⁊ quāta sint q̄ nobis ꝑ
mittunt in celis vilescerent aīo oīa q̄
hūtur in terris Terrena nāq̄ sustan⁹
tia supne felicitati ꝓpata pondus ē nō
subsidium. Qpalis vita eterne ꝓpata
mors est potius dicenda q̄ vita. Ipse
eñ quotidianus defectus corruptōis
quid est aliud q̄ quedā ꝓlixitas mor⁹
tis Que aūt lingua dicere vel quis in
tellectus capę sufficit illa supne ciui⁹
tatis quāta sint gaudia angelorū cho
ris interesse. cum beatissimis spiritib⁹
glorie ꝺitoris assistere. pñtem deū vul
tū cernere. incircūscriptū lumen vide⁹
re. nullo metu mortis affici. incorrup
tionis ꝓpetue munere letari. Sed ad
hec audita inardescit aīmus. tāq̄ illic
cupit assistere vbi se spat fine fine gau
dere. Sed ad magna premia puenire
non p̄t nisi ꝑ magnos labores. Vnde
⁊ paulus ꝺr Non coronabit nisi q̄ le⁹
gitime certauerit. Delectat igit̄ men⁹
tem magnitudo p̄mioꝝ. sꝫ nō delectat
certamē laboꝝ als deterreat. hec greg.
Apparet igit̄ ꝑ predicta q̄o nonnulli
ꝓpter amorē celestis patrie relinquūt
mundū ⁊ se tradunt pñe ⁊ sancte con
uersationi vt illam assequi valeant in
futuro. Vnde vnusquisq̄ qui se sentit
in statu vitioso ⁊ in pctōꝝ sordib⁹ ꝑsti
tutum. reuocet ad memoriam tormen
ta gehenne que incidere potest ⁊ ne tar
det quātocius conuerti ad dominū ꝑ
penitentiā. ne forte tardando incidat
in iram ip̄ius ⁊ eternā damnationem
F Ad hoc faciendum hortatur nos
beatus grego. sic dicens Dum tp̄s est
vnusquisq̄ prauitatē suā deserat ⁊ dei
patientiam p̄meditet. ne quem nunc
tranquillū despicit iratum postmodū
nequaq̄ euadere possit. Omnipotens
eñ deus peccantes misericorditer ex⁹
pectat. tps ad pñiam tribuit quos nō
cōuersos ad grauioris reatus testimo
nium ꝺtit. patienter iram retinet quā
qñq̄ irretractabiliter funder. hec gre.
De hoc etiā ꝑ sapientem sic ꝺr. Non
tardes ꝺuerti ad dominum ⁊ ne diffe⁹
ras de die in diez. subito eñ veniet ira
illius. ⁊ in tpe vindicte disperdet te.
ne adiicias petiñ sup petiñ ⁊ ne dicas
miseratio ꝺm magna est multitudinis
peccatoꝝ meoꝝ miserebitur. Cita eñ
⁊ ira ab illo cito proximant. ⁊ in pec⁹
catores respicit ira illius. Hec sapi⁹
ens. Ex his igit̄ dictis colligere pos⁹
sumus periculosum esse tardare pen⁹
tentiam ⁊ differre conuersionez de die
in diem. quia quanto quis diutius ꝑ⁹
trahit suam ad deum per penitentiam
conuersionem. tanto magis in pecca⁹
tis induratur ⁊ difficilius ad penitē⁹
dum resurgit De hoc dicit Helman⁹
dus in quarta parte speculi hystoria⁹
lis sic Festina post lapsum vt resurgas
nam si resurgere hodie ē difficile, cras
erit difficilius. Qui nō est hodie cras
minus aptus erit. Vnde quanto iacc⁹
bis diutius tanto cades profundius
ipsum namq̄ iacere cadere. Cadere
fateor humanum est. sed nihilominus
humanum est resurgere. non resurge⁹
re nullo modo humanum est dicendū
sed ꝺyabolicum cuius tota vita ruina
est. G Notandum ꝑ quatuor

sunt. s. stare cadere surgere ⁊ non resurgere horum duo media hominis sunt. homo enim cadit ⁊ resurgit. Stare vero absq; casu solius angeli est. Nō resurgere solius dyaboli est. Qui g̃ stat et non cadit angelus est. Qui vero cadit ⁊ resurgit homo est. Qui aũt cadit ⁊ post casum non surgit non quia non potest sed quia non vult, pfecto dyabolus est. ℍec Helmādus. Colligat ergo vnusquisq; pcōr ex his vbis q̃ multum piculosum est iacere in sordibus vicior ⁊ differre penitentiā ⁊ querionem ad deū ⁊ ideo quātocius festinet als ad penitentiā ⁊ sanctam querionē se cōuertere ad dñm aut p introitū religionis aut manendo in seculo mūdi vanitates peccata seu occasiones peccatorum fugiendo. Sed in seculo multe sunt occasiones p̃quas homo trahit̃ ad vicia ⁊ retrahit̃ a sancta cōuersiōe vt doceat experientia. Idcirco magis cautum est qui se sentit ad peccandū fragilem ac propter occasiones q̃ occurrūt in seculo se a vicijs non posse cōtinere vt p ingressum religionis se a peccatis restringat ⁊ de preteritis penitentiam agat sancteq; ibi viuat vt post hanc vitam ad eterna gaudia puenire valeat.

¶ De difficultate aut̃ abstinendi a peccatis in mūdo ꝓpter diuersas occasiones q̃ se offerūt in seculo ⁊ de fuga mundi atq; ingressu ordinis supradicti. ℍelmādus satis lucide ponit sic dicēs. Vis extinguere libidinē amoue ligna ab igne ⁊ als non subsidet incendiū. Que sunt inquis ligna q̃ nō sunt struēda in igne. Ista q̃ppe sunt. Ocia segricies. somnus. caro. feia. vinum. ℍec ergo sunt omnia irritamenta vicior hec sunt incitamēta voluptatis tormenta castitatis. hoc oleo. hac pice hac stupa. bis sacramentis incendit fornax babilonis. Vis g̃ fugere incendiū voluptatis fuge hoc omne genus fomitis. Sed quo fugies a facie istor totū circūspice mundū vbiq; dyabolū hamū peccati aliquo fomite delectationis infestat. Fugiendus ergo est mūdus vt eius concupiscentie fugiantur. Alioquin si in mūdo remanere volueris nec abscisis manib nec truncatis pedibus nec effossis oculis eo q̃ scandalisauerint te scandulo non carebis. Igitur q̃quidem nec fine mēbris officialib possumus viuere nec illis scādalisantib beneviuere necessario quidem est locus non tam corporibus q̃ moribus salubris vbi corpe sensuum nō carentes officijs illis scandalis careamus. Et quis locus ad hoc ydoneus nisi claustrū vbi pax includit̃ honestas claudit̃ excluditur voluptas mala secludit̃ libido. Cede g̃ de fornace ferrea ad claustri refrigeriū vt in loco amenissimo sub dño nro Ihū xpo purissimo voluptuose transigas presentis huius miserie breuem calamitatem.

Sed dicis nunquid soli claustrales saluātur aut oēs pcunt seculares sane neutrū. sed isti soli facile saluant̃ illi omnes difficile. Cur hoc nisi quia turior ab incendio remotus ab igne q̃ primus igni. ℍec Helmandus. Ecce patet p predicta q̃ cōuersari in mūdo et esse ibi absq; peccato mundū valde fit difficile quia propter occasiones q̃ occurrūt in seculo piclitant̃ virtutes dicente beato Ber. piclitas castitas in delicijs. hūilitas in diuitijs. pietas in negocijs. charitas in hoc seculo neq;. ℍec ber. Unde ꝓpter tot picula fugiēdus est mūdus ⁊ appropinq̃ndus religioni p ingressum ordinis vbi occasiones vicior tollunt̃ ⁊ materia ad bene operandū ministrat̃ ac copiosior merces seu p̃miū acquirit̃ De quo brūs ber. sic

dicit. Bonum est nos hic esse. s. in claustro q2 viuit ibi hō purius. quiescit securius irrorat freq̄ntius. cadit rarius. surgit facilius. incedit tucius p̄miat copiosius Hec ber. Uideamus ergo cla re valde fructuosum esse ⁊ salubre conuersari in monasteriis p̄ habitū religionis cū tot bona occurāt xp̄o dilectis Queramus g̃ dei gr̃az p̄ ingressum ordinis ⁊ ip̄e dignabitur nos suscipe in ter brachia sui amoris testāte btō ber. qui dr. Bonus es dñe anime q̄renti te occurris amplecteris sponsum te exhibes qui es dñs ymo q̄ es sup̄ oīa deus bñdictus in secula. Hec ber. Fugiam? igit̄ mundū qui amaritudine plenus est p̄ introitū religionis leuemus cor ad celū p̄ affectū dilectōis vbi solū vera est dulcedo ⁊ iocūditas dicēte btō aug. in glo. sup̄ ps. Amaritudine plenus est mūdus apud solū deū est iocūditas. Uñ cor leua in celū p̄ quos gradus. Gradus affectus sunt iter tuū voluntas tua est. Amando ascendis negligendo descendis. Stans in terra in celo es si diligis. non em̄ fic leuat̄ cor qūo leuatur corpus vt leuetur locum mutat. Quocūq3 g̃ cor se conuerterit in terrenis rebus amaritudinem inuenit vnde dulcescat non habet nisi leuet se ad deū Hec aug. Et q2 pressura ⁊ amaritudo ⁊ fallax est pax in mūdo pax ār vera est in dño dicente ip̄o dño in mūdo pressurā habebitis in me autē pacē Uñ adhæramus deo p̄ sanctā cōuersationē vt pacem habeamus R De hac duplici pace dr Hugo in libro de claustro aīe. Duo sunt gr̃a pacis vna q̄m xp̄us dat. altera q̄m dat mundus pax mūdi est vt a deo recedas ⁊ diabolo p̄sentias pax vero xp̄i est vt expellas diabolū ⁊ diligas deū. pax mūdi est vt mūdus tibi ⁊ tu mūdo placeas ⁊ sic saciatus terrenis voluptatibo inferni cruciatibus in eternū succūbas pax xp̄iē vt aduersa mūdi vsq3 ad mortē pacienter toleres ⁊ sic post mortē future vite felicitatē securus expectes. Hec hugo. Secremur igit̄ xp̄i vestigia eius doctrinam ⁊ exempla imitando p̄ ingressum religiōis imbi seruiēdo sancte religioseq3 viuendo vt post hanc vitā ad ipsum p̄uenire valeamus ipse enim est via vitas ⁊ vita. Sup̄ quo dicit btūs augu. Ac si cuilibet sectori suo dñs vicat. Quo vis ire per me vade quia ego sum via si per me vadis laqos euadis. Quo tēdis venire ego sum veritas. ad me veni. festina simpliciter venire vt possis feliciter p̄uenire. Si in veniendo fuas qđ iussi in p̄uiēdo reddā quod promisi. Ueritas em̄ sum mentiri nescio vbivis p̄manere cū p̄ueneris ego sum vita in me mane. Si in me vis venire veniendo ⁊ p̄uiēdo in me manebis sine morte viuēdo. Hec aug. Fi.

De modo cōuersionis ad deū ⁊ de vocatōe qualiter dñs suos quos p̄eelegit sibi ab eterno soleat vocare ad penitentiā ⁊ sanctam cōuersationē sufficientē modo habeo informatōem Ex nūc quero vt̄ illi qui relinq̄ntes mundū gr̃atia spiritus sancti inspirati et se trāsferentes ad sanctā p̄uersionē habitū religionis assumēdo paciūtur aliqua impedimēta siue rep̄tatōes ante ingressum ordinis vel intra tempus probationis. Capl'm. XII. Pater

Scire te volo q' penitentiam ⁊ conuersionem penitētium ad deum multa sunt impediētia maxime tñ hec L videlicet invidia dyabolica fragilitas siue infirmitas humana. ⁊ consuetudo peccandi mala. Malignus enim spiritus hostis generis humani cum p̄siderat peccatorem gracia sevisitāte esse compū

etum ⁊ velle relinquere mundū atq; p penitentiam ⁊ conuersionez appropin quare deo. mutando vitam vel habituz p ingressum religionis. omnē modū querit hoc impediendi. aut p se: aut p suos nūcios. videlicet malā societatē dissuadētes ea que sunt salutis. hoc est ingressum ordinis validius tamen p se immittendo quemdā terrorē in men tem hominis faciens eum timescere habitum ⁊ conuersionem sibi incōsue tam ⁊ inusitatam. quia vt cōmuniter ista magis faciunt penitētes formida re aut quodāmodo abhorrere. quia oī bus in rebus grauis est inceptio pri ma. ⁊ primus aggressus ad viam peni tentie ⁊ mandatorū dei est difficilior. De quo crisᵒ. sic dicit. Diabolus sci ens q̄ hi qui multa opati sunt mala. si se ad penitentiā cōuertūt districte satis velemēter hoc faciunt vtpote sci entes quid egerint. metuit em̄ ne quis piat Si enim ceperint iam nequeunt re tineri. Sed in modum ignis penitēn tie calore succensi. auro purgato pur gatiores reddunt animas suas. ⁊ me moria conscientie velut spiritu quodā flante ad portū salutis spe gubernante peruenient itineris sui habentes caute lam maximam exhorrore preteritorū gestorum atq; in hoc pene eos qui nun quā aliquos incurrerūt lapsus viden tur procedere dum cauciores eos red dit experientia. Acrius enim experimus ea que pdidimus q̄q; que nondū posses sa desideramus. Acquirere ergo tan tum initiū vt fiat in hoc omnis est diffi cultas vt p̄mos aditus aggrediamur penitentie in ipso enim ingressu stat mi nans ⁊ terrorib; spirans ⁊ volētes ad ire etiā atrocitatez depellit cuius si ter roꝝ fumos ⁊ inanem nebulā ptem mis nec ille aliquid valebit vltra ⁊ tuo occupatus aditu valentiorem sere dit sentiens supiorem q̄q; effectum ini mici terroribus gratulaberis atq; pfa cile tibi derelinq̄ istius agonis viaz vi debis. Hec crisᵒ. Et Magnū em̄ est tormentū demoni penitentia homi nū ⁊ conuersis ad deū. quia p hoc que possidebat amittit ⁊ ideo maioribus nouisq; pulsat insidijs ⁊ innumeris p turbat temptatōibus q̄ facit vt homi nem ad odium virtutū inducat ⁊ a via salutis auertat ac etiam expulsiōis sue vindicet iniuriā Testatur hoc beda sic dicens. Sepe enim dū conuerti ad de um post peccata conamur. maioribus nouisq; antiqui hostis pulsamur insi dijs q̄ facit vt odium virtutis incuri at vel expulsionis sue vindicet iniuriā Magnū enim tormentum demoni in fert. a lesione hominū cessare ⁊ tanto dimittit grauius. quāto possidebat di ucius. Hec beda. dicit etiā de hoc gre gorius. moꝝ. super illo Job. Qui parati sunt suscitare leuithan. Omnes enim qui ea que mundi sunt plena intentio ne desiderant. leuithan contra se susci tant q̄ eius maliciam instigatōne sue uersionis inflammant. naz qui eius uolūtati subiecti sunt quasi quieto ab illo iure possidentur ⁊ superbus eoꝝ rex quasi quadā securitate pfruitur dū eo rum cordibꝰ incōcussa potestate domi natur Dz cū vniuscuiusq; spiritus ad conditoris sui desideriū recalescit cū torporem negligentie sue deserit ⁊ fri gus insensibilitatis pristine igne san cti amoris incēdit. cū libertatis īgemi te meminit teneri ab hoste erubescit. Quia vero idem hostis se p̄sideraꝝ des pici. quia vias dñi videt apprehendi do let contra se captum remiti ⁊ mox zelo accenditur mox ad certamē mouetur et ad temptationes innumeras cōtra rebellantem mentem se excitat atq; in

omni arte lacrimatõnis instigat vt p̄ temptationũ iacula in torquendo cõ fodiat cor qđ dudũ quieto iure possi debat. Quasi dormiebat quippe dum so pitus in prauo corde quiesceret ſz excitatur in prouocatõne certamis cũ ius amiserit quer se dñationis Huic ergo nocti maledicãt qui pati sunt suscitare leuiathan ideſt hi se cõtra peccatuz fortiter iudicio discretõis erigant qui in suis temptatõibꝫ excitare antiquũ hostem nõ formidãt. Quisquis enim accingi diuino seruitio properet đ aliud q̄ se cõtra antiqui hostis certamẽ parat alꝫ vt liber in certamine ictus suscipiat alꝫ suscitat qui quietus sub tyranmide in captiuitate fuiebat Dec greg. Ecce quomõ dyabolus mentem quã prius propter sordes viciorũ quietus possidebat postmodũ repugnantẽ sibi p̄ penitẽtiã ⁊ vite emendationẽ crudeliter p̄ diuersa temptationũ genera vexat ⁊ Unde necesse est vt vnusquisq̄ qui viam penitentie ⁊ sancte conuersionis aggredi inchoat temptationibus antiqui hostis viriliter resistat. quia idem hostis cum considerat aliquem incipientẽ ingredi viam salutis statim obuiat ei p̄ diuersas temptationes vt possit eũ auertere a sancto p̄posito ⁊ retrahere ab intentõe salubri. Hec probat abbas ysaac syrie in quodã tractatu sic dicens. Cũ volueris facere initium bone operationis aduentuas tibi temptatões prius prepara temetipsum nam p̄fuerudo inimici est vt cũ videt aliquẽ incipientẽ bonam cõuersationẽ fide feruenti ⁊ conscientia pura obuiat ei varijs ⁊ diuersis temptatiõibus vt exinde in timorẽ vertens arescat a bono p̄posito nec habeat aliquatenus calorẽ appropinquãdi deo nõ q̄ talem virtutez habeat aduersarius. nam nullus possit facere bonũ sed promittit a dõ. sicut in beato iob docti sumus. Tu vero prepara temetipsum viriliter ad obstandũ temptatiõibus quibus virtutes inducunt. Ac deinde virtutes incipe operari q̄ nisi prius preparaueris te ad resistendũ temptationibus a virturũ operatõne recedes Dec ysaac. Patet igit qualiter dyabolus impediat salutez hominis cũ cepit appropinq̄re dõ p̄ penitentiã aut p̄ ingressuz ordinis vel religionis Videdũ est etiam quomodo infirmitas siue fragilitas carnis reuocat siue impediat hominẽ a p̄posito salutis. Cum enim nõ nulli peccatores p̄ro suis delictis compungunt ⁊ locum ad penitendũ videlicet religionẽ vel aliũ quemcũq̄ statũ sibi tamen aptum adire decreuerit ab hac sancta intentõe carnis infirmitas sepius reuocat. Multa igit penitentes siue incipientes ante oculos ponãt. nũc vigilias nũc ieiunia austeritatẽ vite ⁊ ceteras obseruãcias ordinis q̄ primelcentes subsistere nõ posse formidãt ſz diuina gratia adiuti ⁊ spe future glie roborati talẽ metum abiciũt ⁊ hoc qđ in animo p̄posuerunt deuote p̄sequẽtur. hoc tangit btũs greg. in. moꝝ. sup primo Job. Et vincula eius quis soluit subaudis nisi ego dñs. Soluũtur vero vnuscuiusq̄ vincula dum diuino adiutorio interna desideriop̄ carnalia retinacula dirũpuntur. Cum emꝫ pia intentio ad cõuersionem vocat sed adhuc ab hac intentõe carnis infirmitas reuocat quasi quibusdã vinculis ligata p̄pedit. multos em̃ sepe videmus viam quidem sancte conuersationis appetere. sed ne hanc assequi valeãt modo irruentes casus modo futura aduersa formidare qui incerta mala dum quasi caute p̄spiciunt in p̄ccatorũ suorum vinculis incaute retinent Multa enim ante oculos ponunt que si eis in

conuersione euemant non subsistere se formidant. De quibus salomon ait. Inter pigrorū quasi seps spinarū. nam cū viam dei appetūt eos velut spine ob stantius sepiū formidinū suarum oppo site suspiciões premūt & pugnāt. Nō nec electiões prepedire nō solet bene il lic secutus aduersitas via iustor absq; of fendiculo. Justi quippe in cōuersatiōe sua si qōlibet eius aduersitatis obstacu lū eterne spei interne contemplatōis tal tu transcendūt. Soluit itaq; deus vin cula qñ ab electi vniuscuiusq; animo īfirmarū cogitationū nodos rumpit & ppicius dissipat omne qd illectā men te ligabat. hec gre. ℣ Ecce qliter spes futuror animat pmitentes ad exe quendū bonū hoc quod facere propo/ suerūt. Sed si adhuc aliquis pter asperitatē religiōis patitur aliquas difficultates reuocet ad memoriā tormē ta īfernalia & leuius sustinebit ea que sunt difficilia De hoc pquēdā ī quod tractatu sic dr. Multis grauis videtur et aspera in monasterio sui ipsius pro xpo tpalis abnegatio remiscant q̄ amara sit illorū tormentorū diuturna excruciatio incōparabiliter enim leuior est vita claustralis vbi tam corporū q̄ animar necessaria sine solicitudine q̄runtur q̄ penarū loca in quibus miseri pro peccatis in hac vita nō emenda tis non tantū maximis sed etiā mini/mis negligenter multiplicatis diutur na miseria cruciari credunt. Q Sunt aūt peccata que minima vel pua siue leuia dicunt. non qr pua vel leuia sunt sed quoniā in hac vita vere pmitē tibus leuiter a deo dimittit. Que si qs emendanda in futurū distulerit ptem nēdo nō leuia sed grauia ymo grauissima in pēs ea sentiet expiendo. Ne mo se de peccatorū leuiū leuitate quia ita apellātur blandiendo seducat. quā to em fuerit leuiora tanto fit culpe maiores eorū in interni iudicis examine corrigendi negligentia nullū omino peccatū puū estimare debemus vt districtus iudex puū estimaret aliqd̄ peccatū. Nōne omne peccatū p̄ priuatione alis prevaricatōem dei exhonorat. Quod ergo peccatū audemus dicere puū. Deum em exhonorare quis sane mentis dicturus est puū. Quid respō debimus cū exigatur a nobis vsq; ad ictum oculi tocius pñtis vite cursus. Tunc quippe odemnabit quicquid inuentū fuerit opis ociosi. vel sermonis ociosi vel etiā silencij vsq; ad minimā cogitationē. Quis vel mente captus audeat affirmare peccata esse leuia q̄b amara debeat gehenna. Und̄ hic cogitemus que gessimus & in futuro que sumus accepturi. Si multa bona pauca mala fecimus: multū gaudeamus Si multa mala pauca bona multum lugemus. exigetur em a nobis vsq; ad viti mū quadrantem aut hic cum misericordia et benignitate aut in futuro cum seueritate & iusticia quod absit. Hec ille. Ecce q̄ salubre sit penitentibus & ad conuersionē tendētibus reducere ante faciem mentis penas īfernales vt eo facilius possint sufferre labores corporales. naz ipsa mens humana assueta illecebris & cōcupiscentijs prius fugit labores abstinentiā. vigilias. & ceteras corpis castigatiōes R Bz cū inspirante gratia ad mētē redacta fuerit dies mortis pondus future pene īferni premiū celestis gaudij contra suas concupiscentias & passiōes ipse animus bellum aggreditur ipsis victis & male consuetudini viriliter resistendo et vim quodāmodo sibi faciendo vt ad victoriam carnaliū passionū quemire mereatur. Hoc testatur btūs ambro. exponēdo illud. Regnū celor vim pa

tiē ⁊ dicit nouissimus q; famulariter mens humana in diuersis huius mū/di illecebris ⁊ ꝓcupiscēcijs prauis de/licta fugit laborē experiri voluptates ⁊ vix adducit vt ꝓsuetudinē prauā pri/oris vite a se excludat. Sed cū cepit virtim diei necessitatē ac futuri iudi/cij pondus ꝓsiderare incitata vel solli/citata voluntariū bellū indicit alis passi/ombꝫ tēptatoribꝫ ⁊ vim facit pristinis/deliderijs ⁊ violēter seipsam vincere/ꝓtendit. nō em̄ sine violētia potest fie/ri vt de abundātia ⁊ delicijs ad famē ⁊ sitim ⁊ abstinentiā ⁊ ad crucē trāseat. et somno prius ⁊ ocio amicā carnem/ꝓtritionē nūquā sine violentia fieri pt/vt vnusquisq; iracūdiam paciētia su/ꝑbiam hūilitate ꝓmutet amore pau/ꝑtatis ac sufficientia effluētiā supet vio/lentiā siue gulā sobrietate luxuriā ca/stitate ꝓtemnēt ⁊ homo subito trāseat in virū ꝑfectū ⁊ tranſformet̄ ⁊ quodā/mō alter reddat̄ ex altero ac si a talibꝫ/regnū celoꝝ violēter ⁊ p violentiā di/ripitur. Hec ambro. Videmus g̃ quō/vere pemitētes oporteat vim sibi facere/vt victoriā viciorū ⁊ carnaliū voluptā/tū valeāt obtinere maxīe tamē hi qui/malū vsum ⁊ longā ꝓsuetudinē in sor/dibus pctorū ⁊ opibus criminosis ne/cesse habent scōz magis ⁊ minus vim/sibi facere viriliter carnalibꝫ deideri/is ⁊ ꝓcupiscentijs resistendo. De quo/dicit bt̄us greg. Tanto facilius quis/ꝙuertit̄ quanto minore ꝓsuetudine co/arctat̄. vsitata vero culpa obligat men/rē vt nequaquā surgere valeat ad recti/tudinē. Hec grego. ¶ Nō sic in/telligendū est q̄ sine labore valido nō/ꝑt quis resurgere post ꝓsuetudinē lon/gam viciorū inueteratā ad vias vite ⁊ quanto maioribꝫ criminibꝫ quis ipli/catus fuerit ⁊ diucius in ipsis ꝑseuera/uerit tanto difficiliorē ⁊ maiorez pug/nam ⁊ laborē in resistendo vicijs eum/habere oportebit. Nō etiaz attestatur/brūs aug. sic dicens. Cōtra ingenitā/cōcupiscentiā tanto amplius in ea su/ꝑādā voluptas laborabit quāto mato/res et vires ꝓsuetudo vedit. Hec aug./Hoc idem sentit ysido. cū dicit. Da/tis delicate se palpat q̄ vult sine labo/re vicia ſupare tñ peccati legē quā sibi/deseruiendo vicijs fecit sine violentia/doloris resecare nō possit. Hec ysido./Tñ necesse̊t nouicius seu nouiter cō/uersus laboret ⁊ faciet sibi ꝓsuetudinē/cōtra ꝓsuetudinē affectū cōtra affectū/donec mereat̄ vincere delectatōes car/nis ⁊ seculi. Et hoc beatus bernā. attesta/tur in quadā auctoritate sic dicēs Ad/ea que dei sunt ꝓcipienda homo se at/tingat necessitatē sibi faciat contra ne/cessitatē. ⁊ ꝓsuetudinē cōtra ꝓsuetudi/nē ⁊ affectū sibi formans ꝓtra affectū/donec mereatur plenā delectatōem cō/tra delectatōem vt delectatōnibus car/nis ⁊ seculi saltē delectet̄ carere quan/tū prius delectabat̄ habere. Hec bernā./Notandū etiā q̄ nouiter ꝙuersi ad re/ligionē tempe ꝑbatōis inter cetera q̄/sustinēt maxime duo paciūtur. ¶ Primū est incōsuete vite nouitas/in assumptōe habitus quā etiā in mo/rū alteratōe siue mutatiōe. Secūdum/est subtractio gratie infuse ⁊ prius ha/bite ꝑ quā solent ꝓsolari ⁊ ꝓfortari in/cipientes. Primū ait inconsuete vite/nouitas. nam dum aliquis ꝓpunctus/ꝓ suis delictis sanctam religionē in/greditur habitū ordinis assumendo ꝓ/cessuz tempis cessante primo feruore/occurrit mēti aspritas habitus ⁊ auste/ritas vite ⁊ ꝙuersatōis incōsuete vide/licet vigilia. ieiuniū. silentium. obedi/entia. castigationes. ⁊ cetere obseruan/cie regulares. Incipit autem animus/adhuc carnalis ea abhorrere ⁊ gemit

sub graui sarcina cõuersationis. Trepidat em̃ caro & abhorret subire vias duras & asperas sentire ꝓtra ꝓsuetudinẽ & recurrit fantasmata pcõꝝ ymaginationes vite priozis qualiter in seculo liberaliter vixerit & suam voluntatẽ in delicijs diuersis & voluptatibus habuerit & vexatur carnaliter carnalis a minus ex eo mimirũ q̃ ꝓhibeatur ab alijs & subtrahit̃ qõ turpiter libuit & pcipit̃ & proponit̃ qõ sancte libet alijs licet sed carni nõ facile libet. Exhac aũt difficultate & temptatõe incipit homo instabilis esse & nonnũq̃ velle de igress su religionis & vias q̃rere euasionis. Unde sunt nonnulli qui post assumptũ habitũ religionis instigante dyabolo & ꝓpria fragilitate postposito timore dei & verecundia hoim reuertunt̃ ad seculũ. Et sunt nonnulli qui ꝓpter pudorem hoim verecũdant̃ deponere habitũ hi tales nonnũquã fingũt se aliquã infirmitatẽ habere aut debilitatẽ vt cũ honore possint iugum ordinis euadere et a religione recedere. Et ꝓpter hanc fictã occasionem q̃ plures a sancta cõuersatõe recedũt. Et sunt nonnulli qui ꝓpter diuersa temptamenta efficiũtur instabiles & se volent intrasse religionẽ siue ordinẽ sed ꝓpter votum qõ emiserunt cor suũ firmant ad manendũ: plurimi tñ post voti emissionẽ instigante dyabolo ab ordine discedunt Et sunt nonnulli qui multũ feruentes sunt tempe probatõis quos ꝓsiderãs dyabolus sub specie boni mittit̃ puertere. Unde suggerit eis q̃ non possint ordinẽ prout scriptũ & mandatum est in regula & in statutis ordinis obseruare tam ꝓpter suã fragilitatẽ q̃ etiaz q̃ in pluribꝰ ipsam regulã vsq̃ ad perfectũ ꝓsiderant a ꝓsonis ordinis nõ exequi nec ꝓficere & iõ instabiles efficiũtur. quia putant si professionẽ fecerit sibi ex hoc piculum imminere & si ꝓ hoc antiquus hostis prevalere nõ poterit. tũc immittit quendã affectum indiscretũ ita q̃ aliqui corpus suũ pvigilias. ieiunia. & orationes. & alias castigationes nimis indiscrete affligunt in tantũ q̃ propter hoc incidunt in debilitatẽ corpis & capitis & ob hanc causam aliqui sic debilitati de ordine egredi̇ũtur. si autem remanent ab hac infirmitate diu nõ reformant̃. Item aliqua plurima que patiuntur nouelli tpe probatõis instinctu dyaboli que faciunt eos fluctuare & esse in proposito instabiles sicut quotidiana experientia quã plurimos docet in tali existentes. Contra ista impedimenta & temptationes sunt hec remedia X Primũ est habitare inter multos. quia habitando inter multos videmus plurimos qui eandẽ fortem temptatõem habent & viriliter sustinent & multos qui tam euaserũt & ad maiora profecerũt quos intuentes animamur & ĩ nostris temptatõibus non deficimus A Secõm est exempla respicere seniorũ habentiũ timorẽ & amorẽ dei quorum exemplo possimus accendi & in bono ꝓposito firmari B Tercium est apis rescientiam. multum em̃ valet ad tẽptatões mitigandas manifestare suas passiones & impugnationes senioribus p hũilem cõfessionem. C Quartũ quod est maximũ querere super hmõi temptatõibus & pplexitatibus a senioribus timorẽ dei habentibꝰ ꝓsilia q̃ nihil ita efficax est ad euadendũ laqueos diaboli quẽadmodũ sunt ꝓsilia de hũili corde procedentia quibus ꝓsilijs dz vnusquisq̃ nouellus & ĩ his temptatõibus laborãs acquiescere & in cor suũ monita salutis q̃si a deo prolata assumere. Ad hoc faciendum beatus grego. hortatur nos dicens.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Collocutiõis vr plusq̃ lectiõis fmo
tor pẽtia corda excitat ⁊ de mortua pel
le ad hoiem viuũ recurre. deus in hoie
consule. api impedimentũ ⁊ quere me
dicamentũ. auscultra in mẽte nõ homi
nẽ de se mendacẽ sed p hoiem deũ ve
racem respondentẽ. docentẽ. pſolantẽ
exhortantẽ. ⁊ disce diligenter ne sensu
proprio pro tollẽdo impedimẽto tali
forsitan vtaris remedio ꝺ quo postmo
dũ nascat impedimenti maioris occa
sio. sicut estuans cõtra estũ aqua se in
frigidat ⁊ exinde postea magis estuat.
Hec greg. Cũ vero pcepto cõsilio me
diante gratia dei. homo in mente stabi
litus fuerit ⁊ in ꝓposito firmatus infũ
ditur sibi abundantior gratia deuotio
nis. Nam sit castus in cogitatõe deuo
tus i oratõe suspẽditur desideriis eſ lu
it lacrimis sanctis affectibꝰ abundat.
vigilias. ieiunia. ⁊ ceteros labores li
benter suffert ¶ Sed ne homo de
tot donis ⁊ pſolatõibus presumat aut
eleuetur omps deus gratiã dulcedis
quam prulit ad horã subtrahit ex qua
subtractõe efficitur tediosus ad opus
bonũ indeuotus in oratione ⁊ in cete
ris obseruãtijs regularibus ⁊ incipit
homo tribulari ⁊ angustiari in semet
ipo eo q̃ nõ sentit in se prioris gratie
et deuotionis dulcedinẽ. Contristat
mente ⁊ timet propter sua pcta que fe
cit se nõ placere deo eo q̃ suam gratiã
quam prius habuit ab ipso distulerit.
Et hec est secũda tribulatio siue temp
tatio vt s̃ premissum est. quã paciunt
nouiter conuersi ¶ Contra hanc tri
bulatõez ⁊ recuperationẽ gratie qua ho
mo priuatus ẽ. sunt hec remedia. Pri
mũ est lectio sanctarũ scripturarũ que
lectio sancta instruit in moribus pdit
temptatões donat pſolatões. Secun
dũ est pacientia vt pacienter sustinea
mus hãc aduersitatẽ nec moueamr̃ pro
pter hoc a sctõ ꝓposito. Tertiũ est fre
quntia suspiriorꝫ q̃ nõ debemus cessare
a gemitu donec misereat nr̃i deus no
ster nobis suã gram infundẽdo. Quar
tũ ⁊ maximũ est timor cũ hũilitate. nã
sicut propter superbiã subtrahit gratia ita
p hũilitatẽ ⁊ timorẽ recuperatur. q̃ de
superbis resistit hũilibus aũt dat gratiã
De hoc dicit btus bernr̃. In vitate di
dici nil tam efficax ad gratiã pmeren
dã retinendã ⁊ recuperandaz q̃ si omni
tpe coram deo inuenaris nõ altũ sape ſ
timere. Si beatus es si corruũ triplu
ci timore repleueris. vt timeas quidẽ
pro accepta gratia amplius p amissa
longe plus p recuperata q̃ubi tibi gra
tia deficit deficis ⁊ tu. argumẽtũ ergo
superbie priuatio gratie est. Hec bernr̃.
Videsne q̃ p predcã q̃ subtracta gratia
propter superbiã p hũilitatẽ ⁊ timorẽ ꝺuo
catur ⁊ reformat. Etiaz sciendũ q̃ pi
us dñs pſiderans ⁊ videns fragilitatẽ
singulorũ ipsis nouellis ⁊ incipientꝫ
alleuiat pugnas temptationũ ⁊ pſola
tur dulcedine gratie sue ne ex difficul
tate temptatõũ ⁊ tribulationũ dissol
uant ⁊ ad seculũ reuertant. quos vero
pſperexerit fortiores etiã in ipso princi
pio inchoatõis pmittit eos pati pug
nas temptationũ vt pfectius a pctis
purgent ⁊ citius coronent ¶ De
hoc dicit iohãnes abbas mõtis synay
in tracta. de. xxx. gradibꝰ sic dispẽsari
ue dicẽs a nouis incipiẽtibꝰ pugnas
alleuiat aliqñ ex principijs confestim
in mundũ denuo resoluit igitur gaude
te in dño semp omnes serui eius in vo
bismetipsis hoc signum charitatis re
gis ad vos cognoscentes. Sunt etiam
viriles anime ⁊ statim ex principijs
pugnans permittit in eis relaxari vo
lens ipsas in breui coronare. Hec io
bannes abbas. Et quamuis aliqui
dulcedinem diuine gratie. vt dictum

estrpe inchoatõis ⁊ pbatõis accipiãt plures tñ ꝓpter pcã diuersa in secu lo cõmissa amaritudinẽ remptationũ et tribulationũ paciunt vt ꝑ lacrimas ac cõpunctionẽ cordis a sordibus vi cioꝝ purgati mentis oculos ad supna valeant eleuare ⁊ postposito timore ſſ uili ex caritate ⁊ ꝓfectu ad amorem celestis patrie suspirare. ¶ Ad pbat ysi do. sic dicẽs ¶ Sciendũ ꝙ quer ti ad dñm plerũq; alq; incipiũt dulcedi ne. alq; tẽptationũ amaritudine. ¶ Om nis quersus ãte ex fletu inchoat pecca torũ ⁊ sic transeat ad desiderium supno rũ ¶ Prius em̃ lacrimis purganda sunt vicia que gessimus ⁊ tũc mũda men tis acie id qd̃ queremus ꝓtemplemur vt dñ antea flendo pcm̃ caligo a nobis detergitur mũdatis cordis oculis libe re supna inspicianẽ ante necesse est ti more cõuerti ad dñm vt metu futurarũ penarũ carnales illecebre deuincanẽ. Deinde oꝫ abiecto timore ad amorẽ vite eterne transire. ¶ Perfecta em̃ cari tas foris mittit timorẽ ¶ Qui aũt timet habet penã ⁊ nõ est ꝓfectus vñ necesse est omni querso vt post timorẽ cõsurge re ad charitatẽ dei debeat quasi filius ne semꝑ sub timore iaceat q̃si seruus tũc em̃ amorẽ nãe quersiõis oñdimus si deũ ⁊ patrẽ diligimus quẽ prius sui li mente verebat dñm formidabamus. Hec ysido. ¶ Notandũ etiã ꝙ deus quos ad magnũ sanctitatis statũ promouere desiderat ¶ Primo fouet eos dulcib; blandimentis. Secõ exercet duris ⁊ asperis tẽptamẽtis. Tercio firmã ⁊ stabilẽ dat tranquillitatẽ mẽ tis. ¶ Primũ exhibet incipientib; Se cundũ proficientib; Tercium ꝓfectis. Deus igit̃ suis electis i primo aggres su vite occurrit eis ꝓsolatiõnẽ dulcedi nis infundendo blandiensq; eis atq; fouens sorbiciũculis dulcibus diuine ꝓsolatiõis vt ꝑ hoc eos ad sue familia ritatis graciã introducat ¶ Dõ benigna dei dispẽsatione agitur q̃ si eoꝝ inicio amaritudo temptatõis exciperet faci liter ad ea que reliquerãt redirent vñ deus occurrit eis paternis amplexib; infundens eis tantã deuotõis graciaꝫ vt flere valeãt in oõib; suspirare in meditatõibus dulcia sentire in affecti bus ita vt omnia aspera ⁊ dura sint eis dulcia ⁊ oia que agunt iocũda sint ⁊ fe stiua vt q̃si ꝙẽs dies illos quinq; du cant. ¶ Hac deuotõis gratia dicit btus berñ. ¶ Pius dñs pusillos corde hmõi blandicijs in quersionis inicio solet al licere sed nouerint tales hanc graciaꝫ sibi prestitam ⁊ nõ datam vt in die ma lorũ memores sint bonorũ. ¶ Post hoc scõo exercet deus suos duris ⁊ aspis temptatõibus naꝫ subtracta gratia di uine ꝓsolatiõis incipit hõ repescere et in bonis opibus attediari. tasdidit em̃ omne bonũ tedet legere orare nõ dele ctat meditatões non inuenit nec bona audire nec loqui desiderat. Ex quorũ ꝑsona dicit ber. ¶ Non sine causa ab ex tri ⁊ nudus tercius inuasit me quidam languor anime ⁊ mentis ebetudo ⁊ in solita quedã inercia spiritus vnd̃ ista sterilitas anime mee ⁊ in deuotõis q̃m patior exaruit cor meũ ⁊ factũ est sine aqua tibi compungi nõ valet ad lacri mas. legere ⁊ orare non delectat medi tationes solitas non inuenio ideo ad opus manuum piger ad vigilias som nolentus. ¶ Hec bernar. ¶ Non solum au tem huiusmodi defectum in spiritua libus patitur sed etiam de diuersis vi cijs traꝫ carnalibus q̃ alqs temptatur homo ⁊ vexatur vt nullam requiem in se habeat sed omnem tribulationem. In his omnibus aduersitatibus si ho mo temptationibus nõ cesserit sed pa cientiam ⁊ humilitatẽ habuerit ⁊ in

timore dei p̄seuerauerit consolationē magnam consequetur a deo ⁊ vt p̄missum est dat tercio firmā tranquillitatem mentis de qua p̄s dicit. Secundū multitudinē dolor̄ meor̄ī corde meo p̄solatōes tue letificauerūt aīam meā Et apostolus sicut abundāt passiones in nobis sic p̄ x̄m̄ abundat cōsolatio nēa. De hoc etiā dicit b̄tus bernā. Dei cū ad mentē redit. temptationū nebulas discutit ⁊ solē iusticie reducit atq̄ sic oñdit quantū nos diligat Quomodo aūt ad mentē veniat subiūgit dicēs cū omnis malor̄ū caligo ⁊ tristicia abstergit tunc resplendente rapti chorū scatōe incircūscripti lumīs mens illustratur quo vtrūq̄ conspicio in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur ⁊ quasi defectū vite p̄tis vltra se rapta in quadā nouitate aliquociens recreatur. Hec ber. Vñ talis mens bene sibi cōscia quocūq̄ p̄sideratōis oculos vertit. testimoniū salutis inuenit p̄pter q̄ vocationē suā cū gaudio p̄stolatur. De hac leta p̄fidentia dr in p̄uerbiis. Expectatio iustor̄ū leticia. In qua leta expectatōe stetit patriarcha iacob cū dicebat. Salutare tuum expectabo dñe. De istis tribus mōis quos solent habere incipiētes p̄ficientes ⁊ p̄fecti ⁊ q̄ inchoatōe incipiētes inueniūt blandimēta dulcedinis ⁊ p̄ficiētes certamina temptationū ⁊ p̄fecti plenitudinē p̄fectionis Beatus greg. satis clare ⁊ largis verbis loquit exponens illa .bba libr̄i Job dicta p̄ hxliu. videlicet. Hec omia opatur deus. trib⁹ vicibus p̄ singulos sic dicens. Soleter intuendū est que iste tres vices sint q̄bus vnusquisq̄ homo anxietate meroris afficit ⁊ post merorem ad securitatem letitie reuocat. quia grauis p̄ior mer̄or afficit ⁊ magna postmodū letitia attollit. Igitur si vigilanter intendimus has tres vices meroris ⁊ letitie vnuscuiusq̄ electi aīmū istis alternari mōis inuenimus idest cōuersione temptatōe ⁊ morte. In p̄ima quidē quā diximus als cōuersionis vite grauis meror est cū sua vnusquisq̄ peccata cōsiderans curarū secularium vult cōpedes rumpe ⁊ viā dei p̄ spaciū secure p̄uersatōis ambulare desiderior̄ū tempaliū graue onus abicere ⁊ leue iugum dñi libera fuiture portare. Cogitāti ei ista occurrit ista familiaris sua carnalis delectatio q̄ inueterata dudum q̄nto emꝫ diucius sustinuit tanto arcius stringit ⁊ a se tardius abire permittit. Et quis ibi meror q̄ anxietas cordis quādo hinc spiritus vocat. caro renocat. hinc amor̄ noue p̄uersatōis suadet hinc vsus vetustate p̄uersitatis impugnat hinc desiderio ad spiritualē patriā flagrat ⁊ hinc in semetipso carnalem delectatōem seu p̄cupiscētiam tolerat que cū aliquo mō etiā inuitū delectat. Sed q̄ diuina gratia diu nos difficultatibus affici p̄mittit ruptis peccator̄ nostror̄ vinculis citius nos ad libertatē noue p̄uersatōis p̄solidando p̄ducit ⁊ ad p̄cedentem tristiciaꝫ subsequēs letitia replet ⁊ fouet ita vt p̄uersi vnuscuiusq̄ animus eo magis ad dñm suum p̄ueniēdo gaudeat quo magis se p̄ro illo meminit laborando voluisse. Fit cordi immensa letitia q̄ ei quē desiderat iam p̄ spem charitas appropinquat. Ꝫ ne p̄uersus quisq̄ sanctū iā sanctū se esse credat ⁊ quem pugna meror̄is supare nō valuit ne ipsa postmodū securitas sternat dispēsante deo p̄mittit vt post p̄uersiōem suam temptationum stimulis fatiget. Iam quidē p̄uersionē rubr̄ mare transitū est sed adhuc in extremo p̄tis vite arte faciem hostis occurrunt. Iam peccata p̄terita velut extinctos egyptios

os post terga relinquimus sed adhuc
vicia quasi aliq hostes obuiãt vt ad ter
rã promissiõis pgentib⁹ ceptum iter
intercludãt iam priores culpe velut in
seqntes aduersarq sola diuina vtute p
strate sunt sed temptatõnũ stimuli q̃si
hostes alq cõtra faciẽ veniũt qui q cum
nõ labore supenẽ. Cõuersatio videli
cet securitatẽ parit mater aũt negligẽ
cie solet esse securitas Ne ergo securi
tas negligentiã generet scriptũ est fili
accedens ad seruitutẽ dei sta in iusticia
et timore q prepara aiam tuã ad temp
tationẽ nõ enim ait ad requiem sed ad
temptatõem. qz hostis noster adhuc in
hac vita nos positos q̃ntomagis nos
sibi rebellare conspicit tanto amplius
expugnare ptendit. Eos enim pulsare
negligit quos quieto iure possidere se
sentit. Cõtra nos vero eo velxmẽtius
incitaẽ quo ex corde nro q̃si ex iure p
prie habitatõis expellitur hoc enim in
seipso dñs sub quadam dispensatione
figurauit qui dyabolũ nõ mĩi post bap
tismũ se temptare pmisit vt signũ no
bis quoddã future ꝓuersatõnis innue
ret q membra eius postq̃ ad deũ profi
cerent tunc acriores temptationũ insi
dias tolerarẽt. post primã ergo vicem
meroris atq leticie quã vnusquisq p
studiũ cõuersatõis cognoscit hec secũ
da subrepit qz ne securitas negligen
tia dissoluatur in pulsu temptatiõis
afficitur. Et quidẽ quisq in ipso con
uersatõis ĩicio magna plerũq excipi
tur dulcedine ꝓsolatõis sed durũ labo
rẽ postmodũ probatõis expitur
Tres quippe mõi sunt cõuersoꝝ inchoa
tio medietas atq pfectõ. in ĩchoatio
ne inuemũt blandimenta dulcedinis
in medio quoq tpe certamina tempe
tatõis ad extremũ vero pfectionẽ ple
nitudinis. ꝓpe ergo illos dulcia suscipiũt qui cõsolentur postmodũ amara
que exerceant q tũc demũ suauia atq
sublimia q̃ firmẽt naz q sponsam suã
vir quisq prius dulcibus blandimen
tis fouet quã cũ iam diũctam asperis ĩ
crepatõibꝫ pbat probatãq̃ securius
cogitatõibus possidet. Ipse ergo ad ter
rã promissionis pgentib⁹ ceptum iter
intercludãt iam priores culpe velut in
seqntes aduersarq sola diuina vtute p
strate sunt sed temptatõnũ stimuli q̃si
hostes alq cõtra faciẽ veniũt qui q cum
nõ labore supenẽ. Cõuersatio videli
cet securitatẽ parit mater aũt negligẽ
cie solet esse securitas Ne ergo securi
tas negligentiã generet scriptũ est fili
accedens ad seruitutẽ dei sta in iusticia
et timore q prepara aiam tuã ad temp
tationẽ nõ enim ait ad requiem sed ad
temptatõem. qz hostis noster adhuc in
hac vita nos positos q̃ntomagis nos
sibi rebellare conspicit tanto amplius
expugnare ptendit. Eos enim pulsare
negligit quos quieto iure possidere se
sentit. Cõtra nos vero eo velxmẽtius
incitaẽ quo ex corde nro q̃si ex iure p
prie habitatõis expellitur hoc enim in
seipso dñs sub quadam dispensatione
figurauit qui dyabolũ nõ mĩi post bap
tismũ se temptare pmisit vt signũ no
bis quoddã future ꝓuersatõnis innue
ret q membra eius postq̃ ad deũ profi
cerent tunc acriores temptationũ insi
dias tolerarẽt. post primã ergo vicem
meroris atq leticie quã vnusquisq p
studiũ cõuersatõis cognoscit hec secũ
da subrepit qz ne securitas negligen
tia dissoluatur in pulsu temptatiõis
afficitur. Et quidẽ quisq in ipso con
uersatõis ĩicio magna plerũq excipi
tur dulcedine ꝓsolatõis sed durũ labo
rẽ postmodũ probatõis expitur
Tres quippe mõi sunt cõuersoꝝ inchoa
tio medietas atq pfectõ. in ĩchoatio
ne inuemũt blandimenta dulcedinis
in medio quoq tpe certamina tempe
tatõis ad extremũ vero pfectionẽ ple
nitudinis. ꝓpe ergo illos dulcia suscipiũt qui cõsolentur postmodũ amara
sublimia q̃ firmẽt naz q sponsam suã
vir quisq prius dulcibus blandimen
tis fouet quã cũ iam diũctam asperis ĩ
crepatõibꝫ pbat probatãq̃ securius
cogitatõibus possidet. Ipse ergo ad ter
rã promissionis pgentib⁹ ceptum iter
intercludãt iam priores culpe velut in
seqntes aduersarq sola diuina vtute p
strate sunt sed temptatõnũ stimuli q̃si
hostes alq cõtra faciẽ veniũt qui q cum
nõ labore supenẽ. Cõuersatio videli
cet securitatẽ parit mater aũt negligẽ
cie solet esse securitas Ne ergo securi
tas negligentiã generet scriptũ est fili
accedens ad seruitutẽ dei sta in iusticia
et timore q prepara aiam tuã ad temp
tationẽ nõ enim ait ad requiem sed ad
temptatõem. qz hostis noster adhuc in
hac vita nos positos q̃ntomagis nos
sibi rebellare conspicit tanto amplius
expugnare ptendit. Eos enim pulsare
negligit quos quieto iure possidere se
sentit. Cõtra nos vero eo velxmẽtius
incitaẽ quo ex corde nro q̃si ex iure p
prie habitatõis expellitur hoc enim in
seipso dñs sub quadam dispensatione
figurauit qui dyabolũ nõ mĩi post bap
tismũ se temptare pmisit vt signũ no
bis quoddã future ꝓuersatõnis innue
ret q membra eius postq̃ ad deũ profi
cerent tunc acriores temptationũ insi
dias tolerarẽt. post primã ergo vicem
meroris atq leticie quã vnusquisq p
studiũ cõuersatõis cognoscit hec secũ
da subrepit qz ne securitas negligen
tia dissoluatur in pulsu temptatiõis
afficitur. Et quidẽ quisq in ipso con
uersatõis ĩicio magna plerũq excipi
tur dulcedine ꝓsolatõis sed durũ labo
rẽ postmodũ probatõis expitur
Tres quippe mõi sunt cõuersoꝝ inchoa
tio medietas atq pfectõ. in ĩchoatio
ne inuemũt blandimenta dulcedinis
in medio quoq tpe certamina tempe
tatõis ad extremũ vero pfectionẽ ple
nitudinis. ꝓpe ergo illos dulcia suscipiũt qui cõsolentur postmodũ amara
que exerceant q tũc demũ suauia atq

ergo suauitatem securitatis sentiunt: prius pacis quiete nutriunt post cogni tam vero dulcedinē tanto iam tolera/ bilius temptationū certamīa sustinēt quanto in deo alcius cognouerunt qđ ament. Unde petrus cū in montē duci tur prius tranquillitatē trāsfiguratio nis dñice cōtemplat & tūc demū temp tari ancilla interrogante pmittitur vt p temptatōem lacrus ex infirmitate si bi cōscius ad illud flendo & amādo re cureret qđ vidisset vt cum eū timoris vnda in peccati pelagus raperet esset prioris dulcedinis anchora que retine ret. Sepe aūt tam diutina sunt temp tationū certamina q̄ longa inchoatō ne fuerāt blandimēta. Sepe vero ma gis datur inchoatione dulcedinis mi/ nus labore probatiōis nūq̄ vero labo rem temptatōis dispar sequit pfectio firmitatis. qz iuxta summā certamīs remunerat quisq̄ plenitudine pfectō nis. Plerūq̄ autem in eo quisq̄ ouer sus labitur dū quibusdaz domis gracie dulcedine inchoationis excipitur fir/ macionē se accipisse pfectionis arbi/ tratur & plenitudinē cōsumatōnis esti mat que adhuc blādimēta esse inchoa/ tionis ignorat vnde fit vt dum subi/ to temptatōis procella tangitur despe ctum se a deo & pditum suspicetur q̄ si inchoatiōem sue nō passioni cedēt ad huc in prosperis positus mentē ad ad uersa preparet & vicijs venientib post modū tam firmus resisteret q̄ ea etiā sagacius preuidisset que quidez tran/ quillus si preuidet tolerat eorū tamen certamina etiam si preuideat nō decli net quia vsus nostri itineris nequaq̄ agitur sine puluere temptatiōis. Ple rūq̄ autem ouersus quisq̄ talibus tēp tatōnū stimulis agitatur qualiter ante ouersionis gratiā nūquam pulsatum se esse remiscit non quia tūc eadem radix temptatōis erat sed qz nō ap pebat Dūanus quippe aīmus multis cogitatiōib occupatus sepe si bimet aliquo mō manet incognitus. vt ommino qđ tolerat nesciat. qz dum p multa spergitur ab interna sui cogni tione remouet. Si autem deo vacare apperat & tramos multimode cogitatio/ nis abscidat tūc libere ꝓspicit quid de intima carnis radice procedit. Cardu us namq̄ in via nascit itinerantiū pe/ dibus teritur ipsoꝝ trāseuntiū eius superficies ne appeat cōfringitur sed q̄ uis desup fructificātes spine nō appe/ ant sub terra tamē radix occulta pdu rat. Si autē eum ptranseuntiū pedes terere & calcare cessauerint mox in su/ perficiē surgendo progreditur & p spi nam prodit in publicum quicquid in radice videbat occultū Ita in corde se cularium sepe occulta quedaz temptatō nū radix nō facile apparz exurgere qz velut via actionū sic transeuntiū retri pede cogitationum & p innumeras cu ras quasi multis itinerantiū primitur pedibus nevideat. Si aūt p cōuersio nis gratiam a via cordis curarum tur ba ēmouetur vt nulla illud insolentia occasionū cōterat nullus cogitationū tumultus premat tūc quod occultum latebat agnoscitur tūc radicem vicio/ rū pungit libere spina temptationum contra quē beneviuentis manu agitur vt inquantū potest fieri nō tegatur oc/ culta sz radicitus euellat Qđ d nec fiat vniuscuiusq̄ cōuersi animū ira hec spina conturbat. vt sepe pcussione subita pene supari sentiat eiusq̄ vul/ nus medullitus inflictū exciabiliter ptimescat plerūq̄ vero ipsi temptatio nū stimuli dum in vsum vemunt dilatā tur & non quidem acriores sed longio res existunt. minus aūt volent sed ma gis sibi inficiūt quia dū mēti diucius

adhærent tanto fiũt minus pauidi quã tomagis assueti. Inter hæc ergo dep̃e hensa mens huc illucq; distenditur ⁊ sepe hincinde p̃uocata cui temptan tj vicio obuiet vel qõ pẽitẽtia ignoret Unde plerũq; euenit vt dum nimis in surgentia vicia cruciãt cũ repugnãtis animũ iam iamq; quasi in lapsum de spationis inclinant. Cõuersus quisq; hanc ipsam sublimitatis viam quam sibi ad remediũ elegit expauescat ⁊ q̃ si in summo educt? riuabat qui in imo solidus stabat. ita vero circũfrementi bus temptationũ motibus angustat. vt recte de eo dici debeat abhominabi lis ⁊ invita sua pamis ⁊ aĩme eius ci bus desiderabilis ℟ Sed q̃ mi sericors deus probari nos p̃mittit tẽp tatiõibus nõ reprobari sicut scriptum est. Fidelis aũt deus qui nõ patit̃ vos temptari supra id qõ potestis sed faci et cũ temptatione etiã puentũ vt possi tis sustinere citius p̃solatõis opus oc curat ⁊ surgentes temptationũ stimu los mitigat impũgnantesq; se cogita tionũ motus interna pace trãquillat. moxq; iam immensa de spe celesti leti ciã p̃cipit. dum deuictũ malũ respicit qõ toleranit vt iure de hoc temptato li beratoq; homĩe dici debeat videbit fa ciẽ eius in iubilo ⁊ liberabit aĩam suã vt p̃geret in interitũ. sed viuẽs lucem videret. his itaq; duabus vicibꝫ idest p̃uersionis ⁊ probatõis p̃ merorẽ leti ciamq; transactis supest tercia cuius merorẽ adhuc sustineãt ⁊ gaudia cõse quant̃. post p̃uersionis nãq; certamia post probatõnis erumnã restat adhuc dura temptatio q̃ venire nõ potest ad pfecta gaudia libertatis nisi prius de bitũ soluerit hũane p̃ditionis. Cõuer sus aũt quisq; sibi cautus sollicitusq; tacite secũ cõsiderare nõ cessat etern? iudex q̃ districtus aduenĩat suũq; ter minũ p̃ospicit ⁊ ante seueritatẽ tan te iusticie quas rõnes vite sue sit posi turus attendit ⁊ si cuncta prava opa q̃ intelligere potuit deuitauit. Venturus tñ corã districto iudice illa magis que in seipso nõ intelligit ptimescit. Quis em̃ cõsiderare valeat q̃nta mala p̃mo mẽta tpm ipsis incõstantibus cogita tionũ motibus ppetrauim? L Fa cile est aũt opa puersa vitare sꝫ minus difficile est ab illata cogitatiõe correc gere ⁊ tñ scriptũ est. Væ qui cogitatis in urile. Et rursum. in die illa iudicabit dominus occulta hoĩm humana aut̃ aĩma semel eternitatis statũ deserens ad fluxũ tpalitatis delapsa hãc muta bilitatẽ alternãtiũ motuũ nõnũq; dũ caderevolens apperit ⁊ dum conat̃ sur gere cogit multa tolerare. inde quippe puita ẽ vñ delectata ẽ. q̃ñ puersa habe ret laborẽ certamis vnde nõ cõuersa apperit gaudiũ voluptatis. Sepe ergo electis etiã nolentibꝫ in cogitatõe sur ripit qõ ipsi sollicite inspiciũt ⁊ ante dei oculos quanti sint reatus attendũt et cum de omĩbus semp districta iudi cia p̃mescãt tũc tamen hæc hæc mẽter metuũt cũ ad soluendũ humane cõdi tionis debitũ vementes districto iudi cio p̃opinquare se cernunt ⁊ fit tanto minus acrior quanto ⁊ tribulatio eter na vicinior. Ante oculos aũt cordis ni hil tũc trãsvolat de fantasmate cogita tionis. q̃ subductis de medio ommibꝫ se ⁊ illũ tantũmodo considerat cui ap p̃opinquat. Crescit pauor vicina re tributõe iusticie ⁊ vrgente solutõe car nis. quãtomagis districtũ iudiciũ iaꝫ quẽ quasi tangit tanto formidat ve hx menti? ℣ Mandata dei se nũq; p̃retermisse meminerũt. formidanter tñ illa que nesciũt quia videlicꝫ semet ipsos dñudicare ⁊ cõprehendere oĩno nõ possunt atq; vrgẽte exitu subtiliori

terrenꝫ metu. vnde redemptor noster
solutõi carnis appropinquãs ⁊ ad mẽ
bror suorũ spẽm factus in agone ce/
pit prolixius orare. Quid enĩ pro se il
le cũ agonia pteret qui in terra positus
celestia cũ potestate tribuebat sed ap/
propinquãte morte nostre mẽtis in se
certamẽ expressit q̃ vim quandã terro
ris ac formidinis patiñ cũ p solutõez
carnis eterno iudici ꝓpiquamus neq;
enĩ tũc cuiuslibet aĩma immerito terre
tur qñ post pusillum hoc inuenit qđ in
eternũ maturare nõ põt. Cõsiderem?
quippe q̃ viã pñtis vite nequaq; fine
culpa transire potuimus. Considere/
mus etiam quia nec hoc quidẽ sine a/
liquo reatu nostro est qđ laudabiliter
gessimus si remota pietate iudicemur
Quis enĩ nostrũ vitã precedentiũ pa/
trũ valeat vel supari vel assequi. Et ta/
men dauid ait nõ intres in iudiciũ cuz
seruo tuo: quia nõ iustificabiꝫ in cõspe
ctu tuo omis viuẽs. Nihil mihi con
scius suz addidit. Sed nõ in hoc iusti
ficatus sum iacobꝫ dicit. in multis enĩ
offẽdimus oñs Johãnes si dixerim?
q? peccatũ nõ habemus ipsi nos sedu/
cimus ⁊ veritas in nobis nõ est. Quid
g̃ faciũt tabule si ꝑtremiscũt columne
aut qñ virgulta ĩmobilia stabunt si hu
ius pauoris trepiditudine etiam cedri q̃
tiant. Solutõi ergo carnis appropin
quãs nõnũq; terrorẽ vindicte etiã iu/
sta aĩma turbat cui ⁊ si quid trãquillũ
in hac vita sape potuit mortis articu/
lo interueniente ꝑcutit. Sed q? iusto
rũ amme a lenibus quibuscũq; cõtagi
is ipso sepe mortis pauore purgant ⁊
eterne retributõis gaudia iam ab ipa
carnis solutõe ꝓcipiũt. Plerũq; vero
ꝓtemplatõe quadã retributiõis inter
ne etiã prius q̃ carne expolient hyla/
rescũt ⁊ quia dum vetustatis debitũ sol
uũt noui muneris leticia pfruũt recte
dicit videbit faciem eius in iubilo vel
certe liberabit aĩaz suam ne pgat in in
teritũ. sed viuens luce videat. iusti ita
q; anima in iubilo faciem dei cõspicit
q? tantũ ꝺ leticia interna ꝑspicit vel p
cipit quantũ capevl assumpta vix pos
sit. ibi igit luce vidẽs videt q? spirita
lem oculũ in radio interni solis ifigit.
ibi lucẽ ⁊ viuens videt omm ĩmutabi/
litate atq; vicissitudine ⁊ obumbratõe
calcata veritati eternitatis inhereat atq;
inhrendo ei quẽ cernit ad similitudi/
nẽ incõmutabilitatis assurgit atq; ad
semetipsam auctoris sui incõuertibi/
lem spẽm dum alias respicit assumit.
que enĩ ad mobilitatẽ p seipam lapsa
est ad immutabilitatis statum surgit.
Igitur hoc iu de afflicto quolibet libera
toq; homine q? primũ merorꝭ ⁊ ama
ritudinẽ ⁊ postmodũ apte subiũxit hec
omia optatur deus tribꝰ vicibꝰ p singu
los videlicet probatõis ꝙuersionis ⁊
mortis q? phec tria ⁊ duris primũ sti/
mulis merorꝭ afficitur ⁊ magis post
modũ securitatis gaudijs refouet. Et
quia electi vniuscuiusq; mens tribus
vicibus. i. vel labore ꝙuersionis vel p
batõe temptatiõis vel formidine solu
tionis atteritꝰ atq; ipsa attritõe purga
ta liberat. Apte subiũgit vt reuocet a
nimas eorꝝ corruptõe ⁊ illuminet lu/
mine viuentiũ. lux quippe morientiuz
est quã corpeis cernimus oculis. Qui
autem huic mũdo viuunt luce morien
tiũ tenebrescũt illuminant aũt a lumi
ne viuentiũ qui despecto tpali lumine
ad splẽdorẽ eterne claritatis occurrũt
vt ibi viuãt vbi rerũ lumẽ sentiẽdo vi
deant vbi nõ aliud lumen alia vita sed
vbi lux vita sit vbi sic nos exterius cir
cũscribat vt interius impleat vt incir
cũscripta extermis circũscribat. Illu/
minant g̃ in lucẽ viuentiũ quã tanto te
subtilius ꝑspiciẽt q̃to nũc ad illã pu

rius viuant hucusq; Greg. in libro. xx iij. mor. uelẽs igit ondere in aliq; pte auctoritatẽ viri greg. statũ incipiẽtiũ proficentiũ & pfectoꝝa materia nostra quaz tractamus aliqliter digressi sumus. Dz redeamus nũc ad propositũ & statũ incipientiũ prout dñs donauerit exequam. Dicẽ emz supius dictũ est. q; ops deus quos preordinauit ad vitã eternã diuersis mõis ad se uocat maxime tñ hocipm pduplicẽ moduz cõtigere solet aut p flagella correptionis aut p affectũ dilectõis. posiq; uerorales p pñam & emẽdatõez vite ad deum uersi fuerint diuersas impugnatões & laborez sustinẽt. sz sustinere debent paciẽter q2 ptrãsitoriũ laborẽ aboterno doloze liberant. ỗ quo loquitur gre. vj. mor. sup illo iob. ipse vulnerat & medet sic dicens. ¶ Duobus modis dus omps vulnerat quos vult reducere ad salutẽ. Aliqñ emi carnem pcutit & mẽtis duriciã suo pauoze calescit. vulnerãdo ergo ad salutẽ reuocat cũ electos suos affligit exterius vt interius viuãt. Und p moysen quoq; loquit sic dicẽs. Ego occidã: & ego viuere faciã. Occidit emi & vivificat percutit & sanat. Quia idcirco foras flagella admouet vt intus vulnera delicto rũ curet. Aliqñ etiam si flagella exteriꝰ cessare videant intus vulnera affligit. q2 mentis nẽe duriciam suo desiderio pcutit. sed pcuciẽdo sanat. Corda emi male sana sunt cũ nullo dei amoze sauciant cũ pegrinatõnis sue erumnã nõ sentiunt. sz vulnerant vt sanent q2 duz amoris sui spiculis mentes deus insensibiles percutit. mox eas sensibiles per ardoꝝ caritatis reddit. Und de p sponsam in canticis canticoꝝ dr vulnera caritate ego sum. Male emi sana aiã atz in h? exilij ceca securitate prostrata nec videbit dñm nec videre req; rebat. pcussa ãt caritatis spiculis vulnerat in intimis affectu pietatis. ardet desiderio pplatõis & miro mõ viuificat ex vulnere q pri? mortua iacebat in salute estuat. anxiat. etiã videre deiderat quẽ fugiebat. pcussiõe ergo ad salutẽ reducit q ad securitatẽ quietis intime amoris sui perturbatõe revocat. Sed sauciata mẽs cũ anxiare in deũ cepit cũ cũcta mũdi huius blandimẽta despicies ad supnã patriã p desideriũ tendit ad tempratõez et protinus vertit q; quid amicũ prius in sclo blãdiq; putabat. nam qui peccantẽ amare pseuerat recte viuentẽ crudeliter impugnat & erectus in deo aimus carnis suebella tolerat in q; prius victus fuiens delectabit & iacebat voluptates pristine ad memoriã redeunt & ptradicẽ tẽ mentẽ grauiter tñ affligũt. Sed dũ p hoc transitorio labore atterimur a perpetuo doloze liberam. hec greg. ¶ Quicũq; g̃ de erũnoso seculo ad scãm conuersionẽ siue religiõez p dei gram vocatus & conuersus fuerit siue p flagellatiõnẽ siue p dilectõez aut quocũq; alio mõdo supra pluries premissuz est stet firmus in ꝓposito nec ꝓpter temptatõz aliquã impugnatõem seu aduersitatẽ a sancta intentõe & via salubri quã p pter pctã sua pmitenda & eternã remuneratõem refiliat assumpsit. Sz viriliter cũ adiutorio dei istis impedimẽtis resistat. Cũ adest gra dei aut cõpũctio agat gram deo. & studeat hãc ꝓseruare in se p hũilitatẽ & simplicitatẽ cordis Cũ deest ꝓpter hoc nõ deficiat sed p gemitũ & piũ affectũ ad deũ iterũ cã req; rat do nec inueniat. Cũ vo pulsatus fuerit pvarias tribulatões & temptationes paciẽter sustineat. ne ꝓpter hoc instabilis efficiat. sed p patientiã & longanimitatẽ ac prequisitõem ꝓsilioꝝ a seniorib; timentib; deũ has impugna

tões studeat in seipso mitigare ac etiã
euadere q3 impossibile est vt deus illũ
sine ꝓsolatõe derelinquat qui facit qđ
in se est videlicet temptatõibus pacĩ
ter resistendo tribulatões sustinendo.
ꝓfitia vt dictũ est ab alijs querẽdo ⁊ ĩ
ipsis ꝓfectũ acquirẽdo ⁊ in his oĩbus
viriliter agendo ac pseuerãdo. q3 fide
lis est deus. vt dicit apl'us paulus qui
nõ patĩ nos tẽptari supra q̃ possumus?
sed facit cũ temptatõe etiaz prouentũ
vt possimus sustinere. Amãtes igit ex
hoc pseueremus in via ⁊ in preceptis
dñi nihil hesitãtes ⁊ salui erim?. Fili?
De impedimẽtis ⁊ temptatiõibꝫ
qua patiunt incipientes ⁊ nouit
ter conuersi ante ingressuz ordinis ⁊ tpe
probatiõis ac etiã de remedijs contra
hoc satis clare informatus sum. Nũc
igit audire desidero de pnĩa quam sub
ire debẽt penitẽtes ⁊ de seculo ad ordi
nem conuersi. Et primo quid sit peni
tentia. Capitulũ. XIII. Pater.

Penitẽtia quid
sit. sctĩ doctores in suis dictis
diffiniunt. in hec verba primo ambro.
sic dicit. P Pnĩa siue vere penite
tere est preterita mala plangere ⁊ plã
gẽda ite3 nõ ꝓmittere. Item brũs gre
go. penitere est añ acta pctã flere ⁊ ite3
rũ flenda nõ ꝓmittere. Et beatus aug.
dicit. Penitentia vera est penitẽda nõ
admittere ⁊ admissa flere. Dicit etiã
brũs verũ. Verus penitens est semp in
labore ⁊ dolore. dolet de preteritis. la
borat pro futuris cauẽdis. Ecce qũo
sancti patres cõcordãt in vnũ asseren
tes pnĩam esse in dolore ꝑpetratorum
vitiorũ seu facinorũ ⁊ de cetero nõ ad
mittendorũ. Quia qui adhuc agit qđ
penitet procul dubio penitens non est
q3 irrisor. vt dicit ysidorus inanis ẽ pe
nitentia ⁊ infructuosa quo ad salutem
quã sequẽs coinquinat culpa. nihil eĩ
prosunt lamẽta si replicent peccata mi
hil valet venĩa a malis discere ⁊ mala
denuo iterare. dicit etiã ambro. hoc est
vera pnĩa cessare a pctõ vnde vera pnĩa
hoc requirit vt homo de pctis ꝓmissis
doleat ⁊ post eadẽ nõ admittat. hoc te
stat beatus verũ. sic dicẽs. vera siquidẽ
pnĩa est sine intermissiõe omni tpe do
lere de peccatis sic plãgere vt nũq̃ cõ
missa amplius admittat nec voluntate
nec facto. hec verũ. Qui eñ vere penitet
et digne nõ iterat lapsum sed a te om
nẽ mortis repellat casum. Nam felix
ille est vt ait ambro. Qui in animo hoc
ꝓstituit vt ꝓmissa deplangat ⁊ plangẽ
da amplius nõ admittat. hic talis ve
rus penitẽs est ⁊ veram pnĩaz ducens
q3 hoc qđ nequiter ꝑpetrauit ex animo
dolet. ⁊ a similibus vicijs ⁊ pctis pro
ponit đ cetero firmiter abstinere. đ hoc
ait richardus de sancto victore diffini
ens veram pnĩam sic dicens. vera pnĩa
est de preterita preuaricatõe dolere cũ
firmo propposito cõfitendi satisfaciẽdi
et cũ omni cautela cauendi vnde pub?
lican? vacat hec richar. Quia
ad hoc q̃ homo bene penitear quatuor
exigunt. Primũ q̃ doleat de peccato
Secundũ q̃ cessat vlterius a peccato
Terciũ q̃ proponat cessare peccare vs
q̃ in finẽ vite sue. Quartũ q̃ emẽdet
benefaciendo. ꝓfitendo. ⁊ satisfacien
do. R Etiam sciendũ q̃ pnĩa fm
ethimologiam dicitur quasi pena ten
nax. quia omnis pnĩa penalis esse de
bet. Nunquã etiaz sine interiori vel ex
teriori pena vel dolore deo satisfacere
potest quis ꝑ peccatis aut quia punit
deus aut punit homo vnđ publicanus
pcussit pectus ne puniretur. nec vnq̃
dimittit̃ peccatum nisi homo ꝑ interi
orem dolorem cõteratur. nisi eniz sese
cisse doleat quod ꝓfitetur venĩam non

meretur. Sic igitur patet quid sit penitentia. Nunc videndum est de effectu penitentie siue fructu quem assequuntur penitentes et veram penitentiã agentes. Unde primo sciendum q̃ omnia peccata siue originalia vt in infantulis siue actualia vt in adultis per sacramentum baptismi cum suscipiẽtes delentur non solum quo ad culpam. sed etiam quo ad penã. Sed quia valde paucissimi innocẽtiam susceptam in baptismate illibatam custodiunt. nam quasi cõmuniter post assumptum baptismum homines in diuersa peccata aut consentiendo vel mala opa faciendo labuntur. perpetrato vero peccato innocentia perditur et culpa incurritur per quam ad eternã damnationẽ obligatur. Ab hac igitur macula et peccati culpa baptismus abluere non potest. quia semel susceptus nec custoditus virtutem tollendi maculas peccatorum non habet. Dominus autem deus noster cuius misericordia superomnia opa eius videns oculo pietatis sue infirmitatem nostrã fragilem esse ad peccandum cauendũ prouidit nobis ad remedium p̃ quod post peccata id est naufragium ipsius misericordiam et gratiam obtinere possemus videlicet penitentie medicamẽtũ. penitẽtia quippe est secunda tabula post naufragium ad quã peccator potest recurrere q̃diu est in statu presentis vite quanto cũq̃ et quocienscũq̃ diuinam misericordiam voluerit implorare.

Duplex est enim naufragium scilicet peccati originalis et peccati actualis. De primo igitur liberamur per baptismum qui virtutẽ accepit et efficatiam a tabula crucis cristi. De secundo autem liberamur p̃ tabulam penitẽtie quã diuina clementia prouidit hominibus. quia pro peccato actuali non potest quis iterum baptisari. de hoc dicitur in quadam omelia sic. per baptismum renascimur et immortalitatis promissa accipimus si post baptisma nos a peccatis obseruamus. nã si post baptisma in peccatũ prolabimur sine quo impossibile est fragilitati cõsistere nõ ad immortalitatem. iterum p̃ baptismũ possumus reformari sed p̃ fontem lacrimarum p̃ penitentiã et confessionem eandem possumus adipisci immortalitatem p̃ gratiam et misericordiam dei. Ad mundiciam igitur quam consecutus es p̃ baptismum conseruandã et ad penitentiã si postmodum lapsus fueris agendam. beatus Augu. sic hortatur dicens. habete tunicam mundã sicut accepistis de baptismo nullius eã maculet moribus malis seruate quod accepistis. Qui vero polluerit vestem istã lacrimis mundet et a malis se separet. cõfessionem celebret et correcta vita iam non redeat ad vomitum sicut canis. Hec dicit augu. Et notandum q̃ baptismus spiritualis in vera penitentia et cordis contritione ac in effluentis lacrimarum attestatione cõsistit quia sicut baptisma sacramentale ex aqua et spiritu sancto habz vim regenerativam sic baptisma spirituale ex aq̃ lacrimarum et spiritu contritionis cõsequitur efficatiam et virtutem. Hoc baptisma vocat hieronimus secundã tabulam quã post naufragium deus peccatoribus misericorditer ordinauit et cum ad primũ baptisma nobis peccantibus redire nõ licet in huius baptismi lauacro cõmissa crimina abluens. quia ipsa penitentia reformat ipsum baptismum per peccatum violatum. Hoc testatur beatus iohannes abbas d̃ mõte synai in tractatu de.xxx gradibus ita dicens. Pñia est reuocatio baptisinatis. pñia est pactõ ad deũ

secũde vite pñia est indesinẽs desperatio corporalis consolationis. pñia est recociliatio dñi p bonam opatõez pemitentia est ꝓscientie emundatio hec iohãnes abbas. vnd ꝓfundant hi qui dicunt post baptisma peccata perpetrata p pemitentiã nõ posse deleri. De quibus dicit theophilus. Lacrime petrũ christo ppñiam adduxerunt cõfundãtur itaq; nouaciani qui dicunt q; qui post susceptionẽ baptismatis peccauerit non suscipit a deo vt sibi delictũ remittatur. Ecce petrus qui t corpus christi sumpsit t sanguinem p pñiaz est receptus. Etenim sanctorũ defectus ideo scripti sunt. vt t nos si p incautelaz ceciderimus recursum habeamus p eoꝝ exempla ad christum t speremus p pemitentiam subleuari. hec theophilus.

X Ineffabilis quippe pietas dñi peccatoribus post gratiaz baptismi in peccata cadentibus aliam gram videlicz remedium pñie misericorditer prouidit p quam possit post lapsum baptismi iterum veniam t misericordiaz inuenire. De ꝙ gratia dicit abbas ysaac in quodam sermone siue tractatu. Gratia p? gratiam data est hominibus in pñia. ¶Pemitentia em̃ est porta peccatoꝝ que apta est psequentibus eam. p hanc portam intramus ad diuinam misericordiam t absq; introitu isto nõ inuenimus misericordiam. q; omẽs peccauerũt iuxta diuinam scripturam iustificati gratis p gratiam ipsius dei. ¶Pñia est gratia secunda t oritur in corde ex fide t timore. Timor autem est baculus spiritualis gubernans nos quousq; puemamus ad paradisum spiritualiũ bonorum t cũ ibi applicauerimus dimittit nos t reuertitur. ¶Paradisus est charitas dei in qua est delectatio cũctarũ beatitudinum. t sic sicut impossibile est transmeare magnũ mare sine naui sic non põt aliquis sine timore ad caritatem transmeare. Cum naui ergo pñie transfretare possumus habentes remigatores timoris q; si hi non gubernãt nauem hanc pñie cum qua transimus mare huius mundi ad deuz submergimur in mari. ¶Pemitentia est nauis. timor gubernator. charitas portus diuinus. Facit ergo timor nos sedere in naui pñie t transfert nos mare mundi feridum t ad portum diuinũ qui portus ducit nos ad quaz respiciũt omes qui laborẽt t tribulantur in pñia. Cũ q; puenimus ad charitatẽ puenimus ad deũ vt vita nostra pficiatur. hec abbas ysaac. ¶Hanc igitur gratiã videlicet remedium pñie vnusquisq; peccator qui prolapsus est in scelera necesse est vt adeat si suorum criminũ veniam a domino obtinere desiderat. De talibus ad deũ post peccata cõmissa redeuntibus ad pñiam beatus grego. xxvq. moralium sic dicit. Sepe cõtingit vt pleriq; deũ deserant vt vite suetpa carnalibus delectatiõibus expendant. sed tamẽ supna gratia respecti in extremis finis ad deum redeũt que sint eterna iudicia cognoscunt cuncta que egisse se puerse meminerint fletibꝫ puniant atq; hec eadem insequi rectis opibus oñdunt quibus subsequente iustitia prorsus tocius dimittitur quod ante deliquerunt quia graui luctu afficit eadẽ gratia que post facinora mentẽ repellet. nam male gesta ad memoriã reducit sibiq; hominem q; fit iuste damnandus ostendit vnde fit vt petm̃ oñe qõ se egisse remiscitur quotidianis fletibus insequatur t quo magis valet qõ iustum est cernere eo ardẽtius apperit iniustũ se gemitibus punire Que cum dñs illustrando ꝓpleuerit eius vitam procul dubio in lamentũ vertit atq; illumiat mẽtẽ quo magis eterna suppli-

cia insinuat eo hāc diuius de trāsacta nequitia gemitibus fatigat ⁊ volet homo q̄ fuit peccator. q̄ bonum incipit iam quod nō fuit. odit qualē fuisse se meminit amat qualem se esse debuisse agnoscit ⁊ solam iam pñe amaritudinē diligit. quia caute ꝓsiderat in quātis voluptatibꝫ sua delectatoine peccauit. Bene ergo p̄ lxlui: dicit̄ post eū rugitus ⁊ fomitus. quia cū mētem deus ingredit̄ ꝓstat ꝓculdubio q̄ mox penitentie gemitus sequatur vt ei iam salubriter flere libeat qui prius de iniquitatibus flendis iocūditate gaudebat ℣ quo vberius culpa fletur eo altior cognitio veritatis attingitur. q̄ ad videndū internū lumen polluta dudum cōscientia lacrimis baptisata renouatur. hxc grego. ¶ manda ergo ⁊ deside randa ab ommibus est virtus pñe que nō solum abstergit facinora verētiaꝫ ꝓsolatōnem in gratiā sancti spiritus penitentibus ⁊ lugentibus solet impetrare. ¶ testatur hxc quidam doctor sic dicens Quivere penitet ⁊ veraciter dolet de pctis absq̄ mora indulgentiam accipiet ⁊ quanto quis freq̄ntius quātoq̄ vehementius de suo reatu interno dolore afficitur. tanto certior tantoq̄ securior de indulgentie venia efficitur inde est q̄ aīam pñe lacrimis afflictā tam frequenter quaꝫ libenter ꝓsolatur spiritussanctus illā frequenter visitat. et illam libenter ꝓfortat ⁊ ad vēie fiduciam plene reformat quaꝫ sua scelera flendo damnare ⁊ damnando flere cōsiderat. incipit namq̄ extunc quedaꝫ familiaritas inter deum ⁊ aīam fieri ⁊ ex eius aduentu nō tantum iam: consolari ymo aliquotiens quodam ineffabili gaudio repleri. ¶ Sed ad hxc quis ydoneus ꝓfecto verus penitens ⁊ cōfitens post baptismū cū nullum aliud nobis cōstitutū remediū est q̄ penitē/cie ⁊ cōfessionis. hxc ille ¶ Patet igitur ex predcīs satis clare qūo baptismus p̄ peccatum violatus p̄ penitentiam reformatur. Filius.

¶ Vero etiam de hoc informari vt̄ omnia peccata qualitercūq̄ commissa possint p̄ pñam deleri vel si est aliquod peccatum tam grande q̄ō careat indulgentia aut remissione.

Capitulū. XIIII. ¶ Pater. ¶ Scire debes q̄ omnia peccata p̄ pñam deleri possunt ſm aug. ¶ Qui sic dicit. non est quicquā in criminibus q̄ō non penitudine deleatur excepta tamen desperatione que facit desperare de dei misericordia ⁊ obstinatōne que obdurat cor ad penitendū. hxc eīm duo scilicet desperatio ⁊ impenitentia carent venia ¶ De desperatione dicit ysidor⁹. Nulla esse tam magna culpa que nō habet veniam solū desperationis crimen est q̄ō non haberet veniaꝫ nec mereri potest. Et beatus augu. ¶ Peccatum desperatiōis vera mors est. ¶ Dicit beatus hieronimus de penitentia. ¶ Nihil tam repugnat deo q̄ꝫ cor impenitens solum crimen est q̄ō venia non habet. hxc hieronimus Ista igit̄ duo solūmodo videlicet desperatio ⁊ obstinatio siue impenitentia iuxta sniam sanctorum doctorū vt dictum est. veniam nō merentur. ¶ Ceteraverō omnia peccata q̄ꝫcuis enormia p̄ pñam delentur. ¶ testatur hoc beatus augu. sic dicens quecūq̄ necessitas cogat ad pñam nec quantitas criminis nec brevitas temporis nec vite enormitas nec hore extremitas si pura fuerit ⁊ voluntatū muratio excludit venia. sed in amplissimos sinus suos mater charitas reuerentes recipit ꝑ vigos ⁊ velit nolit novatus hxreticus. semp̄ rependentes suscipit deus. hxc

augu. Consolentur ergo cristi fideles de tanta pietate di ⁊ nullis licet in multa peccata ⁊ enormia lapsus fuerit de diuina miscdia desperet quia eius pietas excedit omniū viciorū ⁊ peccatorū quantitatē ⁊ numerositatez. nam oīa peccata ab origine mundi cōmissa diuine miscdie ꝓpata sunt quasi vna gutta aque respectu totius maris. quod ꝓbat beatus bernā. in quadam auctoritate sic dicens. Excedit pietas ihesu crimiū quantitatē seu numerositatem. ☞ Item dicit ☙ res ꝓfusa. ☙ res monstruosa peccatorū desperantiuz de dei miscdia cū ommia peccata originalia siue venialia ⁊ mortalia ab origine mundi cōmissa diuine miscdie cōparata sint quasi vna gutta aque contra pelagus totius maris. hec ber. Nullis igitur peccator audiens de dei pietate diffidat. si tamen ꝑ pnām cōuertitur ad dnm. qz bonitas eius supat omnez maliciam delictoꝝ. De hoc ꝑ origenē sic dicitur. Nihil desperandū est in illis qui ꝓpungunt ⁊ qui cōuertunt ad dnm. non superat eā bonitatē dei malicia delictorū. vnde si peccator fuisti. tantum si ꝓuersus es ⁊ desijsti a peccato tā sanctus appellaris. hec origenes vnde si quis est propter sua flagicia in desperatōe positus redeat ꝑ pnām ad dominū nihil hesitans quia etiā desperatos si ex toto corde conuersi fuerint. in gremiū sue pietatis letāter suscipit christus. De hoc dicit ysidorus. Sepe dyabolus eos quos conuerti ad penitentiā aspicit immanitate scelerum pcussus ad desperationem perducit vt subtracta spevenie trahat in diffidentiam quos nō potuit retinere pseuerātes in culpa. Sed penitens preuidere debet callidas cōtra se hostis insidias ficq; dei iusticiā metuat vt tamen quāuis in magnis sceleribꝫ de miscdia et confidat. Amplius igit̄ letetur de desperata ⁊ aliqñ cōuersa q; de ea que nūq; extitit pdita: nullus ergo desperare debet de venia eriam si circa finem vite ad pnāz reuertatur. hec ysidorus. Itē de magna pietate dei quam frequēter peccatoribus exhibet. dicit beatus gregorius. O ineffabilia viscera pietatis dei culpas insequitur. ⁊ tamen peccātes protegit. iratuz se indicat ⁊ tamen ab hostibus defendit cum ipsis nō erat vt vinceret. ⁊ tamē cum ipsis erat ne ab hostibus perirēt vt mater pcurit delinquentem puerum. ⁊ tamē prohibet si eum videt ire in precipiciū. hec greg. Hec ergo omnia premissa tante pietatis beneficia debz vnusquisq; peccator ex medullis cordis attendere ⁊ cōfidēter de venia peccatorum suoꝝ presumere. sic tamen presumat vt quantocius a peccatis cōtra deū cōmissis ꝑ penitentiam se purgare studeat. De hoc dicit cyprianus sic. Quisq; penitens debet de venia peccatorū presumere vt nūq; tñ cesset se purgare de culpa. Sic debet confidere se esse in dextera dei vt caueat illius finistra feriri. hec cyprian?. Gaudeant ergo omnes peccatores audientes tantā pietatem ⁊ bonitatem et se invulceribꝫ dei nostri. ⁊ nullus negligat tante miscdie finum. ☙ Si quis est iuuenis ⁊ nō est prolapsus in mala ꝛa crimina conuertatur ad dnm ⁊ maiorem gratiam ab ipso cōsequet quia multum vtile est deoq; carū a iuuentute ⁊ in iuuentute ⁊ famitate ꝓueri confiteri ⁊ penitere. Est eā vtile propter multa. primo quia qñ muratur conuersio in iuuentute est grata ⁊ sanctificata tanq; primicie etatis ⁊ vite nostre domino. ꝟ illud treñ. iij. Bonum est viro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Secunda quia facilis ⁊ expedita quia talem conuersio

nem minus impedit precedens peccā di consuetudo ⁊ peccatorum multitu/ do ⁊ ō preteritis multa ⁊ onerosa satis/ factio ⁊ venie desperatio. nam quanto minus quis peccauerit tanto citius ꝑ suis excessibus sati ffacere potest deo ⁊ de venia gaudere. Tercia quia secura ē et multiplicat merita. mens enim que non est onerata grauibus peccatis fre/ quenter est in gaudio. naꝫ vbi bona cō/ scientia ⁊ secura mens ibi est quasi iu/ ge cōuiuiū. Quarto quia virtutes con/ gregate in iuuentute senio cōfectos so/ lent consolari ⁊ letantes facere. quod probat iohannes abbas in tractatu de xxx. gradibus sic dicens. da prompte labores iuuenturis iesu christo. ⁊ gau/ debis in senio sup̄ diuitias impassibi/ litatis. in iuuentute eñ congregate se/ nio confectos ꝓsolantur ⁊ nutriunt la/ borem⁹ iuuenes frequnter curramus vigilanter. quia mors est incerta vere malignos ⁊ crudeles dolosos asturos potentes ⁊ non dormientes immateri/ ales ⁊ inuisibiles inimicos habemus in manibus ignem tenentes ⁊ templū domini dei ihesu christi cōburere cupi/ entes ⁊ nitentes ꝑ flāmam que est in eis. Nullus ergo iuuenis existens imi/ micos suos demones recipiat dicētes Ne conteras carnem tuam ⁊ corpus tuum vt nō laboribus ⁊ infirmitatib⁹ concidas. hec iohannes abbas. ¶ Et sic habemus qūo valde salubre sit in puericia ⁊ in etate iuuenili deo adhe/ rere per ꝑfectam conuersatōnem. ¶ Si quis vero in adolescētia sua ⁊ iam in ad/ ulta etate pctā ⁊ facinora grauia lapsi fuerint anteq̄ꝫ per longum vsum ⁊ cō/ suetudinem ipa vicia veniant ⁊ mentē in nequicia indurent. necesse est vt fe/ stinent quantocius ad remedium pñe/ per quam possint obtinere a deo grati/ am venie ⁊ messe. tales namq̄ nōnūq̄ꝫ postq̄ cōuertuntur ad deum ꝑ penitē/ tiam tanto fortiora acta ꝑagunt quan/ to maiora peccata contra suum condi/ torē cōmiserunt. de talibus peccatori/ bus ⁊ alijs in statu innocentie ad deū vocatis ⁊ conuersis beatus Gregori. xviij mor. sic dicit. ¶ Sensandum est q̄ occulto ꝓfilio omnipotens deus quos/ dā ab ipsis exordijs suis innocentes/ custodiat ⁊ vsq̄ꝫ ad virtutum summa ꝑ/ uehit vt etate crescente simul in eis ꝑ/ ficiat ⁊ annorum numerus alios nume/ rositas ⁊ celsitudo meritorum. alios/ vero in exordijs suis deserens scaturi/ entibus vicijs ire per abrupta p̄mittit/ plerumq̄ꝫ tamen eos respicit ⁊ ad se/ quendum se sancti amoris igne succē/ dit atq̄ꝫ inolitas in eorū cordibus pru/ rigines viciorum vertit in feruorem v/ rtutum ⁊ eo magis ignescunt ad deside/ rium requirendū pietatis dei quo ma/ gis erubescunt memoriā iniquitatis/ sue sic̄ sepe cōtingit vt in pugne certa/ mine miles ante ducis sui oculos con/ stitutus hostili virtute turpiter cedit ⁊ enormiter prebens terga feriatur qui/ tamen hoc ipsum quod turpiter gessit/ erubescens ante ducis sui oculos ma/ iores ex ipsa verecūdia vires sumit tā/ toq̄ꝫ fortiora postea exercet quanto fu/ git. vt p̄ritem gloriam virtutis pera/ gat ⁊ preteritam ignominiam debili/ tatis tergat. ¶ Sic igit̄ nōnunq̄ꝫ quidā/ in dei fuitio ex anteacta acrius debili/ tate roborantur eosq̄ꝫ ad custodienda/ mandata ⁊ futurorū trahit desideriū/ ⁊ impellit memoria preteritorum vt/ hinc ad futura amor ꝓuocet illinc de/ preteritis verecundia instiget. hec greg. G. ¶ Dz sunt nōnulli qui nec ī puerī/ cia nec ī adolescētia vel iuuētute a ma/ licia sua vel mala vita ad deū se cōuer/ tere studēt dicentes in cordibus suis/ quamdiu viuit etas iuuenilis fruamur

wlupratibꝫ ꝛ deſiderijs ꝛ poſtꝯ ſenuerimus de malis factis noſtris pñiam agemus quoꝝ ſtulticiã abbas effrem in vñ. omeł. ſua ſic cõmemoꝛat dicẽs Quãdo re obnoxiũ ꝓ peccatum ſenſeris ad pñaz cõuerti non verecũdaris ſeu cõfundari. qz qui hic pemtuerit in nouiſſimo nõ pemtebit. clementer eñ dñs ad pemitentiã ꝓfugientes ſuſcipit ne in miſcoꝛdia domini fretus peccatis peccata adꝛicias. nevelis dicere viget eras mea. carnis ꝓcupiſcentiã exercebo ꝛ poſtremo in ſenectute maloꝝ meoꝝ pemitudinez geram pius namꝯ eſt dñs ꝛ multuz miſericoꝛs nec vltra facinoꝝ meoꝝ memoꝛabit. ſumma namꝯ eſt ſtulticia hec in mente ꝓcipere. quis eñ nouit hoꝛam ſiue diem exitus ſui. nõ enim omẽs in ſenectute hac luce pꝛiuant. ſed in diuerſis etatibus de hoc mundo migrant ꝛ in quibus actibus vocabitur homo in eiſdem neceſſe eſt eum reddere rationẽ. nemo enim in inferno cõfitebitur dño. ſed tu nec cunctaris ad pemitentiã conuerti ſemp ante oculos tuos verſetur vltimus dies. Cum enim diluculo ſurrexeris ad veſpas te ambigas puenire ꝛ cuz in lecto ad quieſcendũ membꝛa poſueris noli cõfidere de lucis aduentu ꝛ facilius te poteris refrenare ab omnib. hec abbas effrem. Videmus igit ꝓpredicta ꝙvalde ſtultũ ſit talia in mente cõcipere. ꝛ in tali inſenſata cogitatione perſeuerare. qz multum infelix eſt qui iuuentutẽ ſuam in vicijs cõſumit. dyabolo ſeruiendo ꝛ poſtea ſenectutẽ ſuam vult offerre chꝛiſto. Teſte beato bernar. qui dicit. Infelix eſt qui flozẽ iuuenturis ſue offert diabolo. ꝛ fecem ſenecturis ſue chꝛiſto. hec bernñ. Tales ꝯ qui ſic ad penitudinẽ ſenecturis tempus expectãt. multũ timere debent ne dum ſperant a deo miſcoꝛdiaz incidant in eius iudicium. De hoc dicit beatus gꝛeg. Satis alienus eſt a fide qui ad agendã pemitentiã tempus ſenecturis expectat. metuendũ eſt ne dum ſperat miſcoꝛdiam incidat in iudicium. hec gꝛego. Ecce patet ꝙvalde incautũ ſit differre penitentiã ꝛ emendationẽ vi revſꝯ ad etatẽ ſenilez ¶ Sed qꝛ eſt adhuc grauius multi ipſam penitẽtiam differunt vſꝯ ad extremã hoꝛam mortis quod multũ eſt ꝑiculoſum De quo dicit beatus gꝛeg. in regiſtro Qui penitentiã differt ad hoꝛaz ſui obitus eſtimo ꝙ a merito penitentie eternaliter maneat alienus. nam ſm aug. Penitentia ſera raro eſt vera. Quo enim quis poteſt penitentiã agere doloꝛe infirmitatis pꝛegꝛauatus ac in extremis vite finibus cõſtitutus. aut quo poteſt penitentiam agere qui opa nulla ſatisfactionis iam exercere valet vnde penitentia que ab infirmo ſeu moziente petitur. timendum eſt ne ipſa moziat De ꝑiculoſa hac in extremis penitentia dicit beatus augu. in quodam ſermone ſic Parum eſt peccatoꝝ penitere niſi penitentiam peregerit. ad emẽdanda enim crimina vꝛ penitentis tantũ nõ ſufficit. nam in ſatiſfactõe ingentiũ pctoꝝ nõ vba ſed etiã opa querunt Datur etiã quidẽ in extremis penitentia ꝛ non poteſt negari ſed auctores eſſe non poſſumus ꝙ qui ſic decierit mereat abſolui. Quo enim agit penitentã laſſus. Quomodo agit pñaz in extremis finibus vite conſtitutus. Quo penitentã agere valeat qui iam nulla opera ſatiſfactõnis per ſe opari poteſt ꝛ ideo penitentia que ab infirmo petitur infirma eſt penitẽtia que a moꝛtuo petitur. tantum timeo ne ipſa moziatur. Et ideo dilectiſſimi qui cunctꝯ vult inuenire miſericodiam dei ſanus agat penitentiam in hoc ſeculo

vt sanus esse valeat in futuro. hec aug. Videmus igit ex dictis q̄ periculosum sit differre vsq; ad extremā horā mortis pñiam tam egrotus quisq; circumdatus infirmitatis dolore vix cogitare valz aliud q̄ quod sentit. q2 tota mēs eius versatur ibi vbi vis est doloris ⁊ si penitet ex dolore penitet. nō ex timore quod valde displicet deo ¶ De hoc dicit brūs hieronimus sic. Age penitentiā dum sanus es dū peccare potes vt ex amore nō ex timore videaris penitere ⁊ pctā tere relinquere non ipsa te quia si egrotas quomodo scis q̄re peniteas vix aliō cogitare potes q̄ qō sentis. illuc enim rapitur tota intentio mentis vbi est vis doloris. hec hiero. Valde igitur salubre ē vt homo pñiaz agat adhuc incolumis añq; veniat hora mortis. ne dum cum potest penitere noluerit ⁊ cū tarde voluerit omīo non possit ⁊ qui praue viuendo pñiam primo vult agere in mortis articulo huius est valde dubia remissio Quod tangit yſidorus in tractatu de summo bono. sic dicens q̄uis quisq; sit peccator impius si ad pñiam conuertat consequi posse venīā credit. nullus enī de dei bonitate dubitet. sed sola accipiēdū praua conferre sibi indulgentiā abneget in hac vita tantūdem pñe latet libertas post mortem nullā esse correctōnis licentiā. Unde p propheta dicitur date inquit domino deo vestro gloriaz id est anteq; mors eterna preueniat in hac vita dum estis deum p pñiam glorificate adhuc in seculo pñiam agentibus ⁊ opantibus dei misericordia subuenit in futuro aūt iam non opamur sed rationē operū nostrorum ponimus. p id deteriorantur plerumq; iniqui qui p pacientiam dei spaciū accipiunt emendandi quam illi mora viuendi nō vtātur ad pñiaz. sed ad peccandi vsurpāt audaciam. A malo autez in deterius vadit qui tpe sibi ad penitendū indulto ad libertatem praui operis vtitur. Festinare debet vnusquisq; ad deū dū potest ne dum si potest noluerit. cū tarde voluerit omnino nō possit. proinde prophēta ait. Querite dominum dum inuenīri potest inuocate eū dum prope est. Et vbi inueniri potest nisi in hac vita in qua etiam ⁊ prope est oībus inuocantibus eum. nam tunc longe erit quando dixerit. ite in ignem eternū. Quomodo enī non videtur ⁊ prope nō erit quia ⁊ videri poterit ⁊ non poterit inueniri. Sed quando quis peccare potest penitere q̄ ⁊ vitam suam viuens ab omni crimīe corrigit nō dubium q̄ ad eternā transeat requiem. Quis autez praue viuendo penitentiā in mortis articulo agit sicut eius damnatio incerta est sicut remissio dubia. Qui ergo cupit certus esse in morte de indulgentia. sanus penitet sanusq; ppetrata facinora detestet. Et alius cū tamen quālibet per penitentiā propiciatio sit peccatorū sine metu tamen non debet esse homo. quia penitentie satisfactio diuino tantū propensatur iudicio non humano. proinde quia miseratio dei occulta est. sine intermissione flere necesse est. neq; enī vnq; oportet penitentē habere de peccato securitatē. nam securitas negligentiā parit negligentia aūt sepe ad vicia transacta reducit. hec ysidorus. ℟ Sciendū tñ q̄ ops dōs etiaz et senili etate constitutos nō deserit si ad ipm veraciter p pñiam conuersi fuerint. nam tales brūs grego. in vna omel. ad penitendū hortat sic. d. Qui vigilare in sexta vigilia noluit tercie vigilie remedia nō amittat vt q̄ in nocte ad vias vite ñ vigilabat saltē in tenebris respiscat Sepe enī in extrema ec positi necessitate oppugnāt visitante se gra dei ⁊ illa

que male gesserunt ꝑfletus diluunt aꝫ ꝑbona opa vt ꝓualent deum placare studeant quibus misericorditer ignoscitur quod deliquerunt. De talibus dicit ysidorus i libro de summo bono sic mīti supna gratia respecti in extremis ad deū reuertuntur ꝑ pīaꝫ q̄ que cūq; male gesserunt quotidianis fletibus purgant atq; in bonis opibus male gesta commutant quibus iuste totū quod deliquerant ignoscitur. quia ipi quod male gesserunt penitēdo cognoscunt. hec ysidorus. Sed adhuc sciendum q̄ omnipotens deus etiaꝫ circa finem vite peccatorem non respuit. si tamen veraciter penituerit. nam ſm augustinū nulla penitentia est sera dummodo sit vera. Dicit etiaꝫ ysidorus nō dubitamus circa finem etiaꝫ iustificari hoiem ꝑ pīe compunctionem si bona est in extremis compūctio q̄ cōuersio. multo melior tamen est ante finez vt ab hac vita securius transeatur. hec ysidorus. Quia homo ꝓ certo scire non potest vtrū bonā q̄ veram cōpūctōez in extremis habere valeat ꝑ quā possit veniā suoꝝ delictorum obtinere ac dei misericordiam inuenire q̄ etiaꝫ dubiū sit q̄ incertū vtruꝫ hi qui in peccatis multis sunt q̄ differunt pīam vsq; ad horam mortis cū querūt absolui a sacerdote sic absoluantur tōo valde necessariū est qui securus vult esse de venia vt nō differat pīaꝫ vsq; ad senilem etatem vel quod peius est vsq; ad articulum mortis Sed in iuuenili etate vnusquisq; q̄ cū sanus potest peccare. sua pēiteat peccata q̄ iuste viuat qđ si sic fecerit ꝓcul dubio q̄ gratiam a domino obtinebit. De hoc tractat beatus augu. sic dicens. Si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere pīam fateor vobis non illi negamus quod petit. sed si securus hinc exierit ego nescio. penitentiam dare possim? securitatē vero non. nūquid dico damnabitur. sed nec dico liberatur. Vis ergo a dubio liberari age pīam dum sanus es. si sic egeris penitētiā ego dico tibi quia securus es quia pīam egisti eo tempore quando peccare potuisti. Si vis ergo agere penitentiā quando tam peccare nō potes peccata te dimiserunt non tu illa. Item due res sunt. aut ignoscitur tibi: aut non ignoscitur tibi. quorū tibi futurū sit. nescio ergo tene certum. dimitte incertum. hec augu. Cernentes igitur tam magnū bonum q̄ tam copiosuꝫ fructū esse in virtute penitentie nullus negligat salutē anime sue sed vnusquisq; qui se sentit grauatū peccati onere currat ad remediū penitentie. ꝑ pīam enim soluitur homo a peccato restituit ecclesie: reconciliatur christo: donis spiritualibꝰ ditatur. de filio diaboli efficitur filius dei paradisus aperitur. hec est que āgelos letificat. ipios iustificat amissa bona reuocat. penam eternā vitat ad quam appetendā sacra scriptura nos inuitat dicence augustino Omnis auctoritas scripture q̄ omnibus bonorum q̄ beatorum via ostendere conatur q̄ sit appetenda penitentia que languores sanat fedatos mūdat. mortuos suscitat. vicia fugat. virtutes adornat. mētem roborat. omnia bona confert. q̄ ad suscipti onez christi preparat humana precordia. Hec augu. De virtute etiam penitentie q̄ eius cōmendatione iohannes crisostomus in quodaꝫ sermone sic dicit. O penitentia que peccata deo miserante remittit et paradisum reserat que contritum sanat hominez que tristem exhylarat vitam de interitu reuocat fiduciam reformat gratiamq; habundantiorem refundit. O penitentia quid de te referam. omia ligata ru

foluis omīa soluta tu seruas omnia ad uersa tu mitigas omnia contrita tu sanas oīa desperata tu aīmas. O mira pīa rutilantior auro splendidior sole quam nō vincit peccatum nec defectio supat nec desperatio delet pīa respuit auariciam horret luxuriam fugit furorem firmat amorē calcat superbiaz liguam ꝓtinet cōpmit mores odit maliciam. excludit inuidiam. Perfecta pīa cor mūdat. animas sanctificat cogit peccatorē omnia libenter sustinere Pīa cor mundat. animas sanctificat ad suscipiendū deum interiora preparat naturalia reparat gratuita recuperat. deo recōciliat. angelos letificat demones fugat carnem domat spiritum roborat celū impetrat. Hec crisp. Ecce quante sunt in pīa efficacie siue vtutes q quāta bona confert his qui aggrediunt q assumūt eam vnde quilibz pctōr qui desiderat a peccatis absolui et saluari non negligat eam. Si quis iuuenis est ꝙuertatur ad dīm q penitētiam nō differat vsqz ad senilem etatē vt securior possit esse remia pctōrum et gloria celestis patrie. Si quis vero senex est q pīam distulit ex sua negligētia q incuria vsqz ad senecturis etatem tamen desperare nō debet sz agat pīam eo fervētius q diligentius quo diucius se cōspicit in via viciosa q sordida iacuisse. nullus vo differat ex ꝓposito vsqz ad horam mortis pīam ꝓpter ꝓicula et dubia salutis euitanda superius p sanctos doctores sufficienter expressa. Filius.

De pīa q eius effectibus ac vtilitate sufficienter instructus sum. nunc igit de gradibus siue ptibus penitentie q alqs eius circūstanticjs cupio edoceri.

Capitulum. XV. Pater.

Antequam procedatur ad explanationē penitentie q eius partium. Sciendū q omnipotens deus propter transgressiōnē suorū ꝓceproꝝ q peccati maculas odio habet omnes pecatores sz misericordiā ꝓstat ꝓcendo penitentibus testante sapiēte. Eccī. xij. qui dt Altissimus odio habet pctōres q miss tus est penitentib. Si igitur non vis odiri a deo displiceat tibi iniquitas q odi pctm q eris deo amicus. quia hoc odis qō ille odit nec hoc tantū sufficit vt displiceāt pctā. sed necesse est vt ꝓ ppetratis sceleribus pīa subsequat. quia pctā impunita esse non possunt. De hoc dicit beatus aug. in glo. super psal. sic. Audis quia deus odit iniquitatem q times si odit iniquitatem nunquid te sed in te est iniquitas odit illā deus oderis q tu. eris cm deo amicus si odisti qō odit Displiceat ergo in te ipo tibi iniquitas tua. puniturus est cī pctm malorum deus. preuem illū. nō vis vt ipse puniat. tu puni. differt manū a pctis. tu noli differre cōuerte te ad puniendū peccata. qz pctā impuita esse nō possunt. punienda ergo erūt aut a te aut ab ipso tu puni q agnosce vt ignoscat. Et quid misericordius ē deo qui tantū peit pctōribus q qui in oīb cōuersis ad se nō curat ꝓterita. hec augu. Per hec dicta colligere possumus q non sufficiat homini post pctā ad deum ꝙuerti a malis actibus abstinere q vitam in melius mutare nisi etiam domino per penitentie dolorem pro suis excessibus studeat satisfacere. testante eodem beato augustino. qui sic dicit. ad agendā penitētiaz nō sufficit virā in melius ꝓmutare q a malis actibus recedere nisi q de his q facta sūt satisfacias dño p pīe dolorē p

humilitatis gemitus per contriti cor
dis sacrificiū coopātibus elemosinis
ad proximū Augustinus predcā dixit
hoc idem btūs greg. testat sic dicens.
Admonēdi sunt qui pcta admissa de
flent. nec tñ plangūt ne iam relaxata
estimēt culpas ēs ⁊ si agendo nō mul
tiplicāt. nullis tñ fletibus mundant.
neq; enim debitor absolutus est q̄ alia
nō multiplicat nisi illa quib⁹ se ligaue
rat soluat itaq; cū deo delinquimus ne
quaq; sati facimus si ab iniquitate ces
samus nisi ⁊ voluptates ēs dileximus
ecōtrario oppositis lamētis insequam
hec greg. Necessariū igit est valde om
nicuiq; pctōri vt pmissa delicta p pnāz
in se puniat atq; deleat. q̄ ipsa pecca
ta vt predictū est impunita esse nō pos
sunt. ⁊ iō qui non vult a deo puniri p
se peniteat. puniat pnāz agēdo. de hoc
dicit btūs greg. ix. moꝝ. sup iob. Sci
ens q̄ nō pceres delinquētibus sic se
delinquēti non pcitur quis ab eterna
morte eripit, cū a delicto mundus ne
mo reperit. Si penitenti pcit q̄ delin
quēti nō pcit delicta plangimus neq;
q̄ iam delinq̄ntes sumus Ez quid est
q̄ petrus negans respicit ⁊ redempto
ris negati respectu ad lacrimas vocat
Quid q̄ paulus cū redēptoris nomē
in terra conaret extinguere eius verba
de celo meruit audire. sed tñ culpa in
vtroq; punita. q̄ ⁊ de petro scriptum
est. Recordatus petrus vbi iesu egres
sus foras fleuit amare ⁊ paulo veritas
dicit. Ego oñdam illi quantū oporte
at pro nōie meo pati. Delinquēti em̄
nequaq; pcit quia delictū fine vltione
nō deserit. aut em̄ ipse homo hoc in se
penitens punit. aut hoc dūs hoīem vin
dicās pcutit. nequaq; igit peccato pci
tur. quia nequaq; sine vindicta relaxa
tur. Sic dauid post confessionem audire
meruit dñs transtulit peccatū tuum ⁊
multis post cruciatib⁹ afflictus reatuꝫ
culpe quā ppetrauerat exoluit. Ab elec
tis eī suis iniquitatū maculas studeat
tpali afflictione tergere ēs in eis non
vult imppetuū videre. hec greg. Salu
bre ergo est homini multū vt pctā qua
litercūq; ptracta siue maiora siue mi
nora p afflictionē pñe studeat abster
gere atq; delere quia nec memoria pec
cata impunita erūt si non fuerint p pe
nitentiā delera. testatur hoc btūs aug.
sic dicens. Peccata siue pua siue ma
gna sint impunita esse nō possunt quia
vel hom̄e punient vel a deo vindican
te plectunt. cessat autē vindicta dīna
si conuersio precurrat humāna. Hec aug.
Quod etiā sentire videt beatus greg.
iiij. moꝝ. exponēs illud iob peat dies i
qua natus sum ⁊ dicit. Nequaq; hō ad
delectationē peccati rapit. nisi prius
ppe voluntarias mētis tenebras infirme
tur. Ante em̄ cecus in mente fit ⁊ post
modū se reperiat incauta. mētis infir
mitas delectatōi substernit. dicat ergo
peat dies id est pereat delectatio que in
culpā hoīem rapuit peat incauta mē
tis infirmitas que eū vsq; ad tenebras
praui sensus excecauit. homo em̄ dū
blandimēta delectatōis caute nō pspi
cit. etiā in noctē nequissime perpetra
tionis ruit. Solerter ergo vigilandum
vt dū blandiri culpa incipit ad quan
tū interitū mēs trahat agnoscat. vñ ⁊
apte Q Dies vtat in tenebras cū
culpa in ipso delectatōis exordio ad
quē perditōis finē rapiat videt. Die
in tenebras vtimur cū nosmetipos di
stricte punientes ipsa delectatōnis pra
ua blādimēta p districte pñie lamēta
cruciamus cū flendo insequimur quic
quid quotidie in corde taciti ex delec
tatione peccamus. quia enim fidelis
quisq; i iudicio subtiliter cogitatōes
exquiri nō ignorat semetipsum intror

sum discutiēs ante iudiciū diligenter examinat vt districtus iudex ⁊ iā tranquillus veniat quo reatū suū quē discutere appetit iam pro culpa punitū sentit vnde ⁊ recte subiūgit non requirat eum deus desup. Requirit deus q̄ discutit iudicando nō requirit que ignoscendo suo iam iudicio impunita dereliquit hic itaq; dies id est peccati delectatio a domīo nō requirit sed aīad uersione spontanea punit paulo attestante qui ait ¶ Si nosmetipsos iudicaremus nōvtiq; a domino iudicaremī. deū ergo diē vestrū requirere ē contra mentē nostrā subtiliter in iudicio de culpa indagare in qua .s. requisitione illū tunc seuerius pcurit quē sibi nūc mollius pepisse deprehendit ne aūt sequit ⁊ nō illustret eū lumine. in iudicio namq; dīs apparens omne quod tūc redarguit luce illustrat. quasi em sub quadam obscuritate regitur q̄quid tūc in memoria iudicis nō reuocatur. Scriptū quippe est. Omnia aūt que arguunt a luce manifestant q̄si quedā tenebre peccata penitētie abscōdūt. De quibus p̄ propheta dicit. Beati quorum remisse sunt iniquitates ⁊ quorum tecta sunt peccata. Quia ergo omne qd̄ tegit in tenebris occultat in die extremi iudicij nō illustrat lumine quod nō discutit vltiōe. actus namq; vestros quos tūc iuste punire noluerit ipsa sibi quodāmodo abscondit sciēs diuina miscōia. in lumine vero ostendit q̄quid tūc in cōspectu oīm demōstrat. hic ergo dies vertat in tenebras vt videlicet omne qd̄ deliquimus nos p̄ penitentiā feriamus. ipse aūt iudex venturus est qui cūcta penetrat cuncta pstringat qui q̄ vbiq; est locus quo fugiat nō est. Sed q̄ correctiōis nostre fletibus placat solū ab illo locū fuge ī uenit qui post ꝑpetratā culpā nūc se in penitentia abscondit ⁊ q̄ nullū peccatū dīs inultū relaxat. Aut em nos hoc flendo insequit aut ipse indicando. restat vt ad emendationē suā semp mēs soleter inuigilet ⁊ p̄fitens tergat. Ex si diē quē peccati delectatiōez dicim? tot imperi p̄cibus audimus vt .s. circūdantes fletus expient q̄quid delectatus p negligentiā aīmus delinquit. quanta aduersiōe pīe huius diei noxferiēda est videlicz ipse iam p̄sensus ad culpā. Sicut ei moris est culpe cū carnaliter mens in delectatōez rapit. sed tñ delectatiōi sue p spiritū relucatur. ita grauioris ⁊ plene est nequicie ad peccati delectationē non solum delectatōi p̄trahi. sed etiā p̄sensu famulari. tāto ergo arciori manu pīe mēs a pollutione tergenda est quāto se conspicit p cōsensum sordidius inquinatā vnde apte subiūgitur noctem illam tenebrosus turbo possideat. Quasi em quidā turbo tempestatis est p̄citatus spiritus merozis nam dum pctm̄ quisq; qd̄ fecit intelligit dum prauitatis sue nequiciā subtiliter pensat meroze mentē obnubilat ⁊ quasi cōcusso serene leticie aere omnē in se tranquillitatem cordis pīe turbine deuastat. nisi em recognoscentē se animū iste turbo se cōtereret nequaq; prophēta dixisset in spiritu vehemēti p̄teres naues tharsis. Tharsis quippe exploratio gaudij dicit. Sed cū vehemēs pīe spiritus mentem occupat omnē in ea exploratione reprehensibilis glorie ⁊ gaudij p̄turbat vt nihil iam ei nisi flere libeat nihil nisi q̄ se terrere possit attēdat. ponit namq; ante oculos illinc districtōnē iudicis hīc meritū culpe p̄gnoscit. p̄spicit quo supplicio digna sit si p̄centis pietas desit que p lamēta pēnia aeterna eruere pena consuenit. Spiritus ergo vehemens tharsis naues con-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

terit.tamen vis ꝓpũctõis valida men tes nostras huic mũdo quasi mari ꝺe/ dicata salubꝛi terꝛoꝛe cõfundit. Sciẽ dum vero est qꝛ cũ ꝓccata impunita re linquimus a nocte possidemur cũ vero hec aĩaduersione pemitẽtie plectimus mimirũ nos nec rem quaꝝ fecimus pos sidemus. Sed tũc ꝓccatũ coꝛdis sub iuris nostri possessione reducit si tñ in cipit repꝛimi tur vnde diuina voce co/ gitanti pꝛaua Cayn dicit. in foꝛibus ꝓccatũ aderit. in foꝛibus quippe ꝓcca tũ adest cũ in cogitatõnibus pulsat cu ius appetitus subter est eiꝯ homo ꝺo/ minatur. Si coꝛdis nequitia inspecta citius pꝛemit ꝙ pꝛiusꝯ ad duriciam cresçat reluctanti menti subigat vt er go ꝺelictũ suuꝫ citius animus sentiat et culpe tyrannidẽ sub iure suo pemitẽ/ ꝺo restringat ꝺicatur recte noctẽ illaꝫ expellere. Ac si apte diceretur ne cap/ tiua mens culpe sue seruiat culpã a pe/ nitentia liberam nõ relinquat. Et quia hec qꝺ flendo insequimur nequaꝯ no bis aꝺuerturo iudice abici speramus vn ꝺe si ꝺe nocte. i. culpa nostra moueri tẽ ꝓ inquisitionẽ nolumus magnope cu randum est vt in eius discussione vigi lemus ne quelibet culpa nobis impu/ nita remaneat ne mens ꝓuersa que fecẽ ꝺefendere audeat ꝙ ꝺefendendo nequi cie nequiciã adiungat ¶ Sunt namꝯ nõnulli qui nõ solum nõ ꝺeflẽt qꝺ faciũt. sed etiam ꝺefendere nõ ꝺesi stunt ꝙ mimirũ cũ ꝺefendit culpa vnꝺe ꝓ quendaꝫ dicit ꝓccasti non adicias iterũ. ꝓccato quippe ꝓccatuꝫ adicit q̃ male gesta etiã ꝺefendit. Inter hec eti am sciendũ est ꝙ illi culpã suam vera/ citer insequũtur ꝙ mala transacta per aĩaduersionẽ pemitentie coꝛrigũt qui iam ad bona fallenda alias fallentia nulla ꝺelectatiõe rapiunt. nam quos adhuc alia noxia ꝺelectãt falsuꝫ est qꝺ cernit quia ꝓpetrata alia ꝺeploꝛãt. hec gꝛego. Ex his igit verbis ꝺoctoꝛũ col ligere possumus ꝙ non solum maioꝛa ꝓccata verũ etiam minoꝛa sunt ꝓ pẽi tentiã abstergẽda vnde vnusquisꝯ cõ scientiã suam ꝺiscutiat ꝙ pꝛout gessit inique cõtra ꝺominũ ira ꝙ studeat sua scelera pemitendo ꝙ seipsum iudicãdo pemitere vel puniꝛe. valde emꝫ valet ad salutẽ aĩe suꝑfluus ꝺiudicatio ¶ Nam tales seipsos iudicantes ac sua facinoꝛa punientes a ꝺeo ꝺiliguntur ꝙ non solum nõ iudicabunt. sed etiam quãdam securitatẽ ꝺe sua saluatõne a chꝛisto ꝓcipiunt. De hoc ꝺicit beatus bernñ. Diligit ꝺeus aĩam que in cõspe/ ctu suo fine intermissione siue ꝺissimu latione ꝺiudicat seipm idꝯ iudiciuꝫ non nisi ꝓpter nos a nobis exigit quia si nosmetipsos ꝺiudicauerimus non vtiꝯ iudicaremur. hec bernñ. Dicit eti/ am ꝺe hoc iudicio beatus gꝛego. xxv. moꝛ. exponens illud iob vel heliu. Ne qꝯ em vltra in hominis potestate est vt ve niat ad ꝺeũ in iudiciũ sic. Notandum est ꝙ aliud est coꝛaꝫ illo atꝯ aliud ab illo iudicari. Coꝛam ꝺomino iudicat qui coꝛde ꝺominũ cõspicit ꝙ actus suos sub eius pꝛesentia sollicita iquisiti one ꝺiscernit quem tanto quis secur ius expectat quanto quotidie vitã suaꝫ suspectius examinat. Qui em ad extre/ mũ eius iudiciũ veneꝛit nõ iam coꝛaꝫ illo sed ab illo iudicat. De hoc men/ tis iuditio obliuiscẽti aĩme ꝺominus ꝓ pꝛophetam ꝺicit. Reduc me in me/ moꝛiam vt iudicaremur simul narra tu ꝺ habes vt iustificeris. ꝺebꝫ em vnusqu iusꝯ mens ꝙ causas suas apud ꝺñm et causas ꝺomini cõtra se sollicita inq sitõe ꝺiscutere ꝺebꝫ ꝙ caute pẽsare vel que ab eo bona ꝓceperit vel que mala bonis illius puerse viuẽdo respondit. Quod electi quidem quotidie facere

ommino nō cessant. Accedunt enīz ad secretariū iudicis intra sinū cordis cōsiderant quō districte qñq; feriat quidiu patiēter expectat. Metuūt in his que se egisse meminerint ⁊ punīt flendo qđ perpetrasse se intelligunt timēt subtilia diuina iudicia etiam de his q̄ in semetipsis intelligere forta ſſe non possunt. Videnteniz videri diuinitus qđ ipsi p̄ in se humanitatē non vident cōspiciūt districtū iudicem q̄ quo tardius venit eo seuerius pcutit. Sancto rū etiam patrū residere cōuentū cū eo pariter ptemplant eorūq; vel exempla vel dicta se ptempsisse reprehendūt atq; in hoc secreto iudicij interioris ipamentis sue executōe ꝓstituti penitendo ferīūt qđ superbiēdo ꝓmiserūt. ibi namq; aduersi in se quidq̄d impugnāt enumerant ibi ante oculos suos aīme qđ defleant pcernant ibi quidq̄d p̄ ira districti iudicis decerni possit intuentur ibi tot paciūtur supplicia quot pati timent nec deest in hoc iudicio mēte cōcepto omne misteriū quod punire reos seruos plenius debeat. nam ꝓsciētia accusat ratō iudicat timor ligat dolor excruciat qđ iudiciū eo certius punit. quo interius seuit. vnusquisq; enī cuz causaz huius examīs ꝓtra se ꝓgredī aggredi cepit. Ipse ē auctor qui exhibet ipse reus qui exhibetur. Odit se q̄lem se fuisse memīerit est ipse qui est in se ipso insequitur illū qui fuit atq; ab ipso hoīe aduersum semetipsum fit quedā rixa in aīmo pturiēs pacem cū deo. Hanc cordis rixā dīs requirebat cū dixit p̄ prophetā. Attendi ⁊ auscultaui nemo qđ bonū est loquitur nullus est qui agat pnāz sup peccato dicens quid feci. Quia ergo nūc in potestate est internū mentis nostre ꝓtra nos habere iudiciū recognoscendo accusem? nosipsos quales fuimus penitēdo torqueamus nō cessemus; dū licet iudicari qđ fecimus audiamus caute qđ dīz. neq; ēm vltra. Reprobor̄ namq; esse proprium solet semp praua agere ⁊ nequaq; que egerunt retractare. Omne ēm qđ faciūt ceca mente trāseūt factū q; suū misi cū punīti fuerint non agnoscūt. At cōtra electo⁊ est actus suos quotidie ab ipso cogitatiōis fonte discutere ⁊ omne qđ turbidū profluit ab intimis exiccare. Sicut ēm non sentimus quō membra crescūt corpus proficit mutat species migrēdo capillorū albescit in canis. hec quippe oīa nobis nescientibus agunt in nobis ita ⁊ mens nostra p̄ momēta vitēdi ipō curarū vsu a seipsa pmutatur ⁊ nō agnoscimus nisi vigilanti custodia ad interiora nostra residētes profectus nros quotidie defectusq; pensemus. hoc ipsum ēm in hac mortali vita ꝓsistere q̄i ad veritatē ire est. Et dum indiscussa mens relinquit. in quodā semio torporis sopitur q; fui negligens ⁊ ꝓpositū robur insensibiliter pdens. a forma ꝓpositi fortitudinis dū nescit senescit. cū vero seipsam querit ⁊ subtiliter penitē do discutit. ab hac ipsa vetustate sua loca lacrimis ⁊ merore incensa ītnouat et que iam pena alīs pene īueterata vix erat p̄ submīstrata. interni amoris siu diū nouū calet. Sed ad hec agēda valde exēpla patrū ⁊ sacri eloquij p̄cepta nos adiuuāt. Si ēm scrō⁊ opa inspicimus ⁊ dīs iussiōibus aurē prebemus alia nos cōtēplata alia audita succedūt ⁊ cor nostrū torpore nō restringitur dū imitatōe nō ꝓuocat. Unde dī ad moysen dor leui. vj. Ignis in altari meo sp ardebit quem mittet sacerdos subiciēs mane ligna p̄ singulos dies. Altare ąppe dei est cor nēm in quo inbetur ignis sp ardere q; necesse est ex illo ad dīm caritatis flammā indefinēter

ascēdere cui p singulos dies sacerdos ligna subicit ne extinguat. quia necesse ēt fidelis quisq; ne in eo caritatis flāma deficiat in corde suo tam exemplа precedentiū patrū q; sacre scripture testimonia congerere nō desistat. nā quasi quedā fomēta igni dare est in excitatōe caritatis vel exempla patrū vel precepta dīna ministrare. Quia enim interna nostra nouitas ipsa quotidie huius vite peruersatiōe veteratscit ignis iste charitatis his adhibitis nutrientibus est vt dum pristinum se nostre vetustatis extenuat. p patrū testimonia q exēpla renouiscat. Ignis em̄ iste in altari dīi. i. in corde nostro nō citius extinguit nisi solerter adhibitis exēplis patrū q dīcis testimonijs reparet Ber. aūt illic subdit Et impōsito olocausto desup adolebit adipes pacificorū. naq; quisquis in se habet ignē caritatis accendit semetipsum vtiq; olocausta desup imponit. q; omne viciū quod in se maleviuebat exurit. Cum em̄ cogitationū suarū interna p̄sideraat q vitaq; reprobā p̄ mutatiōis gladiū mactat in ara se sui cordis imposuit q ignē charitatis accendit de qua hostia pacificorū adeps redolebit. quia interna noue vite impīguatio pacē inter nos q deū faciens odorē nobis suauissimum reddit. Quia vero eadem caritas in cordibus electorū inextinguibilis manet apte illic subdit ignis est ppetuus qui nūq; deficiet ab altari. Nunq; ab altari ignis iste deficiet. quia etiaq; post hanc vitā eorū mentibus feruor charitatis interna quippe p̄templatōne agitur vt omp̄s deus quo magis cernitur. eo amplius diligat vnde necesse est vt ad corda nostra redeam?. discutiamusq; omne facinus. Et quicquid in nobis diuine rectitudinis regulam offendit accusemus vt apud districtū iudicē ipa nos accusatio excuset. In hoc em̄ mentis nostre iudicio tanto citius absoluimur quanto nos districtius reos esse tenemus nec ad hec agenda p̄termittenda sunt ipa quib; vacat q; ad hec agenda post huius vite tpa non vacat. vacue quippe nō dor. neq; em̄ erit vltra idcirco nāq; memor em̄ qđ tūc nō possumus negligamus. hec grego. Habemus igitur p̄ predicta q omp̄s deus se dīudicantes non iudicat. se p̄mitentes nō punit sed saluat q p̄cā cōtra se dimissa relaxat. hec vero omīa p̄ remedīū fieri solent vnde quilibet peccator quotiens lapsus fuerit in aliquod peccatū nō tardet currere ad p̄me bonum ipsa em̄ omni tpe valens est ad purgādum corda peccantiū. Testat hoc beatus grego. qui dicit. O felix lauacrū p̄me quod totiens valet ad purgandū quotiens eo indiget cor humanū. Lauemus ergo p̄torū maculas in hoc salubri p̄me lauacro vt mundati q purgati possimus puenire ad auctorē vite et mūdicie. His p̄missis igit de p̄mitentia: nunc de eius p̄tibus est videndum.

Incipit scda distinctio p̄mi libri malogranati. Capitulum. I.

Liendū q; ptes p̄me sunt tres videlicet p̄tritio cordis p̄fessio oris. q satisfactio op̄is. Et sunt iste tres ptes q̄si ptes integrales fm esse p̄me p̄fectū. Sūt aūt hec ptes integrales p̄me videlicet p̄tritio in aīo p̄fessio in vbo. satisfactio in facto in q̄bus tūc p̄ma integrat cū peccator omnē mortalē culpā ppetratā q facto deserit q verbo accusat q aīo detestatur ponens nūq; iterare peccatū. his autem debito modo p̄currentibus cū ab

solutiõe facta ab eo in quo est ordo clauis ac iurisdictio. absoluit homo a peccato & reunit ecclie & reconciliat xpo mediante claue sacdotali Qd ãt sint tres ptes pñie sic oñditur. ¶ Pñia enim est qdam spontaneũ iudiciuz in quo ptritio est quasi quedã citatio vbi seqtur rei apud iudicẽ spontanea pfessio deinde sequit emendatõis p iudicẽ imposite solutio. Sed in hoc differt iudiciũ fori a iudicio poli. qz ibi pfessus de iure damnat & hic absoluitur. Alia est etiã sufficientia istarũ ptiũ. qz cũ oñe peccatũ pmittatur corde vl ore vel opere iustũ est vt ista curent p̃trariuz vt peccatoz culpã detestet animo verbo accuset & facto puniat. Et sicut tribus mõis offendimus deum. s. delectatõe cogitationis impudentia locutõis & superbia operis sm regulã vt contraria cõtrarijs curent tribus modis appositis satisfaciamus. Quia igit peccando innocentiam pdidimus restat vt p pñiaz reforemẽ. dicente bto hieronimo. Si qs innocentiã peccando corrupit pñie remedio poterit repare. Quia vt ait ber. qd dñs nõ imputare dedeuit fit est qñ non fuerit. Si ergo dedeuimus innocentiã repare & p̃sequens ianuã celi p pñiaz reserare curemus vt nostra penitentia sit pfecta. De qua dicit crisp. pfecta pñia cogit peccatorẽ omia libẽter sufferre. in corde cõtritio. in ore cõfessio. in ope tanta hũilitas. hec crisp. Que tunc veraciter cozã deo pfecta dr si ipsam pñiaz ad omnia loca in quibus peccauimus dilatemus Et quia peccauimus in corde malis psentiendo in ore vana & turpia loquẽdo in corpore crimina ppetrando. ido ad hec tria loca pñiam extendimus ita videlicet vt cordi demus amaram ptritionẽ. ore fidelem pfessionẽ. corpi penalẽ & aspeã satisfactionẽ hec tam diu cõtinuantes quousq spiritussanctus testimonium phibeat spiritui nostro q dimissa sint nobis pcta nostra. Et qz omia peccata mortalia abyno do auertũt & vni gratie opponunt & vnã principalẽ recitudinem hominis peruertunt ¶ Hinc est q ad hoc q pñie medicamẽtum sit sufficienter ex suis ptibus integratũ necesse est q pñia habeat de ombus pctis quantũ ad preteritũ de ppetratis quantũ ad pñs p̃cessationem de ppetrandis & quãtum ad futurũ p̃ ppositum nunq recidiuãdi vel in idẽ vl in aliud genus peccati. vt totaliter sic recedendo a culpa p pñiaz diuina gratia suscipiat p quaz obtinet venia omnia peccatorũ. sed qz in ptibus pñie cõtritio primũ locum tenet. ideo de ipsa tractanda est. Ergo sm ysidorũ ✠ Cõtritio est cõpũctio & humilitas mentis cũ lacrimis venies de recordatõe peccati & timore iudicij. Itẽ in tractatu de spiritu & anima de cõpũctione sic dr. Compũctio est qñ ex cõsideratione malorũ suoz cor interno dolore tangitur. Item sm dictũ iohãnis abbatis. Cõpũctio ppie est dolor aime non elatus nullã habẽs cõsolatõz presẽs solã q suam resolutõnẽ ymaginãs omibus horis. & cõsolatõem dei cõsolantis sicaquã frigidã expectans. Contritio etiam a magistris sic diffinit. Contritio est dolor voluntarie assumptus pro peccatis cũ pposito cõfitẽdi. Ppro cuius intellectu sciendũ q sicut in naturalibus durum dr quod nõ cedit tractatui. hoc autem frangi dr qñ p aliquod fortius in ptes magnas diuidit Conteri vero qñ totaliter in minimas ptes diuidit vel regreditur & quasi anihilat. ✠ Ita methaphorice cor hominis durus dicit qñ diuine inspiratiõi quasi manu se tangenti nõ cedit sed obuiat. dum i affectu peccati morat̃. Frãgi vero cũ

a ꝓposito resipiscere incipit ꝙuis non totaliter ꝓuertaꝫ. C Ōteri vero qñ affectus peccati ꝑm omnē sui ꝓtem in eo totaliter destruitur ⁊ hoc fit qñ vlūtas ꝑfecte ab effectu ꝑccati resilit vnde talis resilitio dolor quidā est. ido ꝑ dolorem tanꝙ ꝑ genus essencialiter differt. addit autē voluntarie sumptus ꝑ peccatis ⁊ hoc ꝙuenit ꝓtritioni ꝓ vt est actus virtutis. B Sed vt est pars sacramenti sic oꝫ vt addatur aliquid in cōparatione ad alias ꝑtes ⁊ ideo supaddit cū ꝓposito ꝓfitendi ⁊ satisfaciendi. C Et sciendū ꝙ est differētia inter cōtritionē ⁊ attritionē. B Attritio dicitur accessus ad ꝑfectam ꝓtritōem vnde in corꝑalibus dicunt attrita que aliquo mō sunt ꝓmuīta sed nō ꝑfecte. sed cōtritio dicit qñ omnes ꝑtes sunt simul trite ꝑ diuisionem ad minima'. C Et iō attritō in spiritualib figificat quandā displicentiā de peccatis ꝓmissis. C ontritio autē ꝑfectaꝫ displicentiam C Vtrum aūt requiraꝫ contritio de omni peccato actuali ⁊ mortali. B Ꝓ illo sciendū ꝙ in omni peccato est actualis auersio voluntatis a deo ad peccatū. ⁊ ideo cū ꝓtraria ꝓtrarijs curent oꝑtet ꝙ in omni remissiōe peccati mortalis fit actualis auersio a peccato ad deū. hec aūt auersio appellatur contritio. C uricia em voluntatis manēntis in peccato nō tollit nisi ꝑ fractōnem vlūtatis omīmodā que appellat cōtritio. ⁊ ideo cōtritio est necessaria in omī peccato mortali D De peccatis autē oblitis. si oblitus est homo totaliter sufficit cōtritio generalis qñ autem in ꝑte recolit debet conari ad recordandū ⁊ dolēdū in speciali ꝙ si nō potest sufficit cōtritio gñalis. B Sed ad hoc ꝙ homo nō potest recolere pctm si solum ō peccato oblito debet dolere in genere. sed etiaꝫ de obliuione eius debet dolere que ex negligentia cōtingit. Debet etiā homo dolere simul de omī pctō cōmisso quia vnū sine alio nō relaxatur. ideo ꝓtritio ꝑfecta debet esse habenda de singulis. C estat hoc beatus aug. ficdicens. B Penitentē oꝫ simul dolere de omī crimine. hec ē dispositio īmediate ad gratiā. nam dolere de vno pctō sine alio nō sufficit ad salutē C Vnde quilibet pctōr qui sentit se vicioꝫ fecefoꝛdidatū ꝑ remediū pñie. ⁊ primo ꝑ ꝓtritionē ac ꝓpunctionē coꝛdis studeat sua facinoꝛa emendare. nam aīa illecta malis moꝛibus amittit decoꝛem virtutū quem non pōt recupare nisi ꝑ pñie lamentū. hoc est cōtritione ꝛa. qꝛ nunꝙ pctm dimittit nisi hō ꝑ interioꝛē dolorē ꝓteratur. ō hoc dicit bēs hieronimus. nulla vnꝙ culpa remittitur ob quā homo nō alia amaritudie aut tristitia anxiaꝫ. nam tunc pctōrus salus ꝛaciter incipit. vt dicit hug. de sancto victoꝛe. qñ ꝛaciter ꝑ delictis ingemiscit. qꝛ amaritudo coꝛdis mentē purgat. angelos letificat. deū placat. C ertemigius. C unc nimis misericoꝛs est ipse deus dū noster ob culpam aīmus tristis sibimet fuerit ⁊ molestus. Item ō eodē bēs amb. Quis ambigit qñ mesticia penitētis homīs oculos sibi violenter attrahat ꝓditoꝛis. Et qꝛ ds coꝛ cōtritū ⁊ humiliatū nō despicit. ideo assumamus ꝛā coꝛdis ꝓtritōez ⁊ cōpūctionis amaritudinē qui ꝑ voluptates ⁊ carnalia desideria a deo discessimus. C ld hoc hoꝛtatur nos bēs augu. ficdicens. Non fint in nobis ficta suspiria ⁊ simulata. sed cū ingēri siti studeamus adhibere remedia ꝓteritis pctis vt semꝑ sollicti simus cauēdo

ꝺe futuris. Dñs em̃ noluit in mundo ꝓsperari sꝫ grauia pati vt nobis oñde ret qui ꝑ ꝺelectatõez cecidimus cũ ãn ta amaritudine redire ꝺeꝺeamus. hec aug. ¶ Sꝫ sunt nõnulli q̃ in mlta sunt facinora ꝓlapsi nec tñ vt ꝺecet ꝑ suis excessibꝫ ꝓpũgunt quibꝫ ncce est vt supplicia reprobor̃ ac glorĩã btõrũ habeant pre ocl'is cordis vt possint ad pñam ꝓpungi. Ad hoc faciendũ horta tur btus greg. sup̃ ezechielẽ exponẽs illud. Et scripte erant in libro lamẽta tões in carmẽ vre sic dicẽs. Lamenta tões videt. Quia ibi scripta est pña pctõr̃ Carmẽ vero qꝫ prenũciant gau dia iustor̃. ve ãt qꝫ illic expressa est dã natio reprobor̃. vt g̃ peccata pniteas alꝫ pumas lege q̃ in hoc volumĩe scrip ta sunt lamenta. Risus vester in luctũ ꝙuertat̃ ⁊ gaudiũ in merorem. Et rur sum miseri estote ⁊ lugete. vt aũt ꝺe ꝑ missiõe gaudꝫ seq̃ntis hylarescas ꝓg nosce scripta esse carmĩa laudis eter ne. Beati qui hĩtant in domo tua dñe in seculũ scli laudabũt te Sꝫ si adhuc pñti sclo mẽte teneris adhuc terrenis voluptatibꝫ ꝺelcãris si amare nõ potes gaudia eterna q̃ audis. cognosce g̃ in hoc volumĩe qꝺ scriptũ est atq̃ ꝑ ip sum ab aĩmo ꝑ timorẽ expelle qꝺ ꝺili gis vt possis ex iudicio carmen amare qꝺ legis. ibi quippe dãnatis dicetur. Discedite a me maledicti ĩ ignẽ eter nũ qui ꝑatus est dyabolo ⁊ angelis ei? In hoc quippe volumĩe cuncta q̃ edifi cãt oĩa que eruditũr scripta ꝓtinẽt. pec casti ⁊ iã te penitet illicita ꝑpetrasse vt ad agendã pñam vocearis ibi inueis lamẽta. si ꝑ celestiũ gaudior̃ mentẽ re leuare ꝺesideras ibi ad ꝓsolatõem tuã inuenis carmen. Bibo ⁊ mala ꝑpetra sti ⁊ hoc te ꝑpetrasse nõ penitet sꝫ cerui cẽ mẽris erigis ad nullaꝫ pñe lamẽta tõem inclinaris nulla celestiũ gaudio tũ expectatõne corrigeris vꝺis nolis audies scriptũ esse Vere hisquos nec timor ad pñam humiliat nec spes ad supna premia exaltat dãnatõis sue iã tunc penã ꝑspiciat. ⁊ sine excusatõne in eternũ supplicĩũ cadat. Quid agen dũ est igit̃ miseris nobis misi vt emgi lemus ad hui? volumĩs ꝛba que nos egisse memĩmus ꝺfleamus vt ꝑ lamẽ ta pñe ꝙueniamus ad carmẽ vite ne si affligi modo ꝑ pñaꝫ nolumus ve post modũ sine fine sentiamus. nec nos no strorũ vulnerũ multitudo in ꝺespatio nẽ ꝺeprimat qꝫ maior est pña medici q̃ꝫ magnitudo languoris nr̃i. Quid ei est ꝙ ad salutẽ repare nõ possit qui po tuit ex nihilo creare. hec greg. ¶ Ne ergo ꝓtingat nos ꝑ nostris reati bus sustinere eterna tormenta. timea mus futurũ ꝺei iudiciũ sup̃ nos ⁊ ꝑ fle tus ac lamenta iniquitates ꝑpetratas ꝺiluere studeamus qꝺ electi agere nõ cessant. qꝫ ꝑ pñtem ꝓtritõem ac lacri marũ effusionẽ se euadere eterna sup plicia nõ ꝺubitant. De hoc tractat bea tus greg. sup̃ ezechielem sic. ꝺ. Redẽ ptor igit̃ humani generis cũ appuerit iuꝺex speciosus iustis terribilis erit in iustis. Quẽ em̃ mansuetũ aspiciẽt ele cti hunc eundẽ pauidũ atq̃ terribilez cõspiciẽt reprobi sed hũc ideo tũc ele cti terribilẽ nonvidebũt. qꝫ modo ter rorẽ illius cõsiderare non cessant. stu dioſi em̃ cõsiderant q̃ terribilis ad iu dicium veniet culpas anteactas ꝺeflẽt ĩminẽtes ꝺeclinant paꝛorẽ illius quo tidie ante mentis oculos ponũt ⁊ quã do tremendus appareat fine cessatõne suspecti sunt atq̃ quotidie agunt pe nitentiã. ne quando venerit primescant. ¶ Necesse ergo est vt peccata admissa cũ viuimus ꝺefleamus. in assiduis enim fletibus in quotidiana nostra pña ha bemus sacerdotez in celis qui interpel

lat pro nobis. De quo Iohānem dr Si quis peccauerit aduocatum habe/ mus apud deū patrū ihesum christum iustū et ipse est ppiciatio pro pctis no/ stris. Ecce exultat aīmus cū aduocati nostri potentiā audimus sz exultatiōe nostra iterū remordemur. qr ipse qui nobis aduocatus est iustus dr. nos em causas iusticie nō habemus. iustus ad uocatus iustas causas nullo mō susci pit nec vba dare pro iniusticia psentit Quid g agimus fratres mei Sz ecce occurrit aīo quid agamus mala que fecimus et defleamus et accusem? Scriptū quippe est iustus in principio accusator est sui. quilibet emz peccator cōuersus in fletibus iam esse iustus in cipit cū cepit accusare quod fecit Cur em iustus nō fit qr contra suam iusticiam placrimas fecit. iustus ergo aduocatus noster iustos nos esse agnoscet in iudicio. quia nosmetipsos et cognoscimus et accusamus iniustos. non ergo in actibus nō in fletibus nostris sed in aduocati nostri allegatōibus confidamus hec greg. Ecce patet qđ fructuosa sit et salubris sit suppliius accusatio et lacrimarū effusio. Sunt aūt nōnulli qui q dem peccata confitentur sed ea dflere cōtemnūt. Electi vo nō solū sua facinora confitentur sz ea que nequiter pperauerūt fletibus diluūt atqz de ingratitudine pro beneficijs sibi a deo collatis seipsos reprehendūt ac plamēta puniunt. de talibus dns greg. viij. moł. sic dicit Sciendū quoqz est qđ sepe reprobi peccata cōfitenť. sed flere cōtemnunt. Electi autē culpas suas qđ vocibus confessionis aperiunt districte aīmaduersiōis fletibus insequuntur. Sed qui mala quidem que pperauit insinuat sed flere que insinuauit recusat quasi subducta vestel vulnus deregit sed corpenti medicamentū vulneri nō apponit. Confessio igit a vocali est necessevt mercor excutiat. ne vulnus prodītū sed neglectū quo licentius iam p humanā noticiā tangitur deterius putrescat. Quo cōtra ppsalmistā dicit. Iniquitatem meam ego annūciabo et cogitabo pro peccatis meis. Pronūciādo etem occultū iudiciū detegit cogitando aūt quid aliud qđ medicamē tū vulneri apponit. Sed afflicte mentiet sua solicite damna cogitanti rixa p semetipsa oritur ctra semetipsam. naz se ad lamenta pīe instigat occulta se increpatiōe laniat vel dilaniat. Unde apte p Iob dr. Confabulabor cū amaritudine aīme mee. pauore nāqz diuini iudicij afflicti dum quēdaz malegesta plangimus. ipsa nostre via amaritudinis ad discuciendas vigilantius excitati alia etiā in nobis que amplius defleamus inuenimus. nam sepe qđ torpentes lauit flentibus subtilius innotescit et afflicta mens certius inuenit malū qđ fecerat et nesciebat eiqz rixa sua verius apit ēntū a vitatis pace deuiauit. Succrescēs quippe amaritudo penitentie verecūdanti cordi importuna ingerit illata que cmisit. Districtū contra hoc iudicē oñdit supplicior minas incurit pauore animū ferit pudore cōfundit motus illicitos increpat quietem noxie securitatis turbat q ei bona cditor ctulit. que ipe bonis ipsius mala respondit enumerat qđ iure ab eo cōditus qđ gratuite nutritus qđ cditoris gra vocatus qđ sepe ipse vocatus noluit qđ vocātis misceōiavt surdū būc remitē tēqz despexit qđ petōrez suū supna gratia vt tempta dereliquit. Cū igit afflictā mentē mō p replicatōem dnoz dei mō p impropria actōnis sue tanta severitate increpat habet in corde iusto rū amaritudo aīe liguam suā que tanto eis subtilius loquit qnto et interius

audiatur.quia vis doloris que pctā singula reputās torpentē animū ad lamēta excitat quasi ad deū verba pfabulationis formar.in quibꝫ semetipsum correctus inueniat.ꝛ ad sui custodiā solliciti or exurgat.hec greg. ¶ Deflenda est ergo nobis valde cōtritio siue pūctio lacrimarū.qꝛ sm beatum cypꝛianū.nulla est medicina prestātioꝛ aīmarꝫ deuota effusio lacrimarū. nam absq; pūctōe ꝛ fletu nō remittitur pctm. ¶ Este hugō qui dr. Absq; fletu ꝛ lacrima nequaq; remittit ipsa culpa. Qui vero ob culpā lacrimatus nō fuerit.lacrime exps eternaliter nequaq; erit. Magnā emꝫ virtutē hūt lacrime. delent quippe culpā ꝛ extinguūt gehennā.vñ berñ. O q̄ntavis est in lacrimis que oēz abluūt culpā extinguūt gehennā.flectūt sniam. Et beatus aug. Una lacrima de puro corde procedēs totū ignem inferni extinguit.hec aug. ¶ Sciendū etiā est q̄ vestis innocētie pcepta in baptismate p pctā moꝛtalia sordidat ꝛ pp̄ñs eterna damnatio incurrit.sed p lacrimarū effusiōez ipsa vestis que p peccatū maculata fuerat abluit ac mūdatur. de hoc crit. sup illud psalmi. Fuerunt michi lacrime mee ꝛc. Dicit. lacrime sunt que celum pulsantes.expellūt crimina ꝛ pscīam deꝛnant sonent in oꝛe pñe. ꝛ mouent verba in pctoꝛe pietatis veniam. implet caput aqua. tumescunt oculi. irrigant gene. decurrūt riuuli ꝛ deus indulgentiarū mentē exhylarat lacrime sunt que reconciliant deū a pctis reddūt aīam ꝛ sanāt languoꝛes.eius soꝛdentē aīme vestē lacrime lauāt ꝛ dant illi remissionē. Item dicit. Sicut de hemens ymber cū proꝛūpit fit seremitas sic lacrimis effusis apparet tranquillitas ꝛ perit caligo reatuum ꝛ sicut per aquā ꝛ spiritum sic p lacrimas ꝛ cōfessionē denuo mundam. hec crisost. ¶ Ecce quō per cōpunctionem ꝛ gratiam lacrimarū vestis innocentie p peccatū sordidata mundat ac reformat. dns namq; ipsas lacrimas de corde ptrito effusas pro baptismo reputat. Teste ysidoꝛo qui dicit. Lacrime penitentiū apud deū pro baptismate reputantur. Quia misericoꝛs ds patus est nobis peccata pcere ꝛ pñam nostrā ad innocentiā deputare si p lacrimas renasci studeamus. De quo dicit beatus greg. Libenter obliuiscit deus q̄ nocētes fuimus patus est nobis pñam nostram deputare ad innocentiam si inquinati post aq̄s salutis renasciī ex lacrimis hec greg. Et nisi oīps ds ex sua benigmitate remediū penitentie cōpūctionis ac lacrimarū effusionē hoīibus p̄uidisset raro aliquis saluarus fuisset. qꝛ sicut baptismus abluit a pctō originali ꝛ a vicijs ꝑperatis sic ptritio siue cōpūctio ꝛ aqua lacrimarū purgat a malis crimibus post baptismū ꝑmissis testat hec iohēs abbas montis synai i tractatu de .xxx. gradibꝫ sic.d. Luctus seu lacrimarū fons maioꝛ est supꝛa baptismū baptismus ꝓstitutus lꝫ quēad modū p̄sumptuosuꝫ si ex pte quod dꝛ eo q̄ ille quidē ab īgenitis nobis ꝛ ante patratis malis est purgatoꝛius. iste vero postea patratoꝛū. Et illū quidem puuli oīs suscipiētes sordidauimus p hūc vero ꝛ illū repurgamur. Qui nisi ex dei benigmitate hoīibus datus fuisset raro vel difficulter inuenirent qui saluari fuissent. Et quidē suspiria ꝛ mesticia ad dominū clamāt.que vero ex timoꝛe sunt lacrime intercedūt. Que vero sanctissime charitatis supplicatōez acceptā deo nobis declarant. Sicut nihil ita humiliati sicut luctus convenit ita nihil ei sicut risus contrariatur detinens beatam sancte compunctionis

gaudentē tristiciam ⁊ ne desistas ab ea
oratiōe que in ipsa est quousq; cū cōsi
dentia sublevata ab his pretereuntib⁹
et mundū te cristo cohibeat. Esto ergo
merens absq; amore oīs fiducie ad tuuz
cor inquisitionē faciens seu agens. ti
ment enī merorē demones sicut latro⁹
nes canes. Non est nobis ad pñs. o
amici in his que sunt ad nuptias vo
catio. Omīo igit̄ quivocauit nos nūc
in his ad pñs ad luctum vtiq; vocauit
Quicūq; in luctu incessabili ꝑz deum
graditur iste diē festuz agere quotidie
non quiescit. Qui vero corporaliter diē
festum agere non desistit. hunc luctus
eternus suscipiet in futuro ¶ Nō
est in carcere gaudiū his qui iam sen⁹
tentiā receperūt ⁊ non est eis mona⁹
chis gaudiū sup̄ terrā. Esto ergo tam
q̄q; rex altus in corde tuo in humilitate
sedens iuberi sin vade ⁊ vadit ⁊ dulci
luctui vemi ⁊ venit ⁊ suo nostro tyrāno
corpi fac hoc ⁊ facit vnde etiam si ma
gnas ⁊ altas aliq̄s ꝓuersiones exequi
mur cor aūt merens nō possidemus ip
sas q̄si vanas existimemus. Oportet
enī ⁊ vere oportet post lauachrū iterū in⁹
quinatos igne ꝓūctōis ⁊ miscōia dei
suas ipsorū manus ab inquinamento
picis abstergere. non aūt inculpabim̄
o amici in exitu aīme aut inquiretur a
nobis quare non fecerimus mirabilia
sed nec q̄re nō rhxologisauerimus nec
q̄re ꝓemplarium nō fuerimus ꝑz ratio
nē omīno dabimus deo. q; pñiam nō
egerimus ⁊ q; humiles nō extiterim?
et ꝙ indefinēter nō luxerimus. hec io
hānes abbas. De virtute etiā istaruz
lacrimarū dicit rabanus sic. Lacrime
humide nature sunt vt sordes anīe ab
luāt ⁊ pditū baptismū restituāt. salse
vt fluxum carnis restringant. calide vt
frigus torporis excutiāt. clare vt lacri⁹
mantē ad eternā claritatē pducāt. hec
rabanus. Et sicut p̄ vitā viciosam dō
effugatur a corde sic lotū p̄ a quā lacri
marū iterū ad cor revocatur ⁊ efficit̄
homo habitaculū dei. de hoc dicit bea⁹
tus bernā. Cor fonte lacrimarū misticē
baptisatum. hoc dulce dei maiestatis
hospitiū dō adoptatum. hec bernā. Hec
etiā aqua aīas que erāt sponse xp̄i. ꝑz
pter sordes pctōrum repudiate a ma
culis p̄vicia ꝓtractis abluit ⁊ deo spon
sam acceptā reddit. de qua dicit bēs
augu. Aqua lacrimarū balneū est quo
abluantur sordes vt fiāt celestis regni
sponse. hec ille. Nam vita pctōris deo
indigna esse nō p̄t que sordes p̄ pecca
tū ꝓtractas p̄ cordis ꝓūctionē ⁊ fletū
lauare studet. De hoc dicit beatus gre⁹
gorius nāq; amplius pctī rubigo ꝓsumit̄
q̄to pctōris cor cū magno caritatis ig⁹
ne decremat. Adhuc igit̄ fles oculos
mētis reducite q̄cūq; vos i adolescētia
q̄cūq; i iuuētute deliq̄sse memīstis de
flete. morū operūq; maculas lacrimis
tergite. Ecce ad recipiendos nos sup⁹
ne pietatis sinus aperitur nec maculosa
in nobis vita ꝓtemnitur p̄ hoc enī ꝙ in
quinationē p̄horrescimus interne iaz
mundicie recordamus. Reuertentes
nos dñs clemēter amplectit. Qz pecca
tor vita indigna ei iam esse nō p̄t que
fletibus lauat̄ vnde vnusquisq; nēm ad
pñe lamēta recurrat dū flere ante per
cussionē vacat. hec gregorius. Ad
exhortatōem igit̄ huius sanctissimi vi
ri ad lamenta pñe ḳcurramus dū tem
pus vacat i hac luce sumus ⁊ nostras
iniquitates ⁊ pctā per lacrimas diluā
mus. Ad hoc faciendū monet etiā ab
bas effrem omelia. xiij. cū dicit. Qui⁹
cūq; dño peccauerit modo dum tem⁹
pus est hominū viram amittere aut te⁹
nere defleat incessanter vt p̄ lacrimas
possit gratiam indulgentie promereri
assidue lauet corpusculum lacrimis ⁊

pectus tundat gemitibus vñ alꝰ vñ̄ vlo vos scire fratres eo q̄ nō est sup terram dulcius gaudio ꝯpunctiōis in hora illa qñ quis ad dēū ex toto corde suspirat cū lacrimis tūc letatur dñs ⁊ ꝑter lacrimas repromittit illi gaudi um in futuro. Beatus igit̄ ⁊ vere btūs qui habet ꝯpunctionē ſm dēū. Audite carissimi virtutē ꝯpunctiōis. Cōpun ctio sanitas aīe est. Cōpunctio pctō rū remissio est. Cōpunctio spiritus ac tū ducit ad se. Cōpūctio vmgemitū cri strū facit habitare in se. Lacrime apud dēū fiduciā dāt semp vbi lacrime abū dant ibi cogitatōes male non approxi māt. Quid dulcius dulcedine lacrima rū. quid desiderabilius beatitudine il lius qñ ipsum dñm vidit aīa orans ⁊ ipsum meditaf die ac nocte. Thesaur⁹ ergo bonus est ꝯpūctio cordis ⁊ ienu merabile gaudium. hec abbas effrem. magne em̄ sunt efficacie lacrime q̄ ex puro ⁊ humili corde procedunt. nam iram dei placant gratiam amissam re parāt infirmū dissipant pcātores iusti ficant angelos lerificant celos referāt Istas prerogatiuas lacrimaꝝ. beatus bern̄. tāgit cū dicit. O beatissima lacri ma ꝑe penitētis q̄ diuinā placas iram tu es archa recōciliatiōis gratie repa trix. O felix lacrime effusio reserans celum inebrians angelos satians san ctos iustificās peccatores dissipās in fernū. Gaudēt namq̄ angeli in ꝙuer sione ⁊ pīa peccatoꝝ. salutez hominū expectantes ⁊ sitientes lacrime pīe vinū eorū. quia in illis odor est vite sa por gratie indulgentie gustus sanitas redeuntis innocētie serenitas vel ꝙsci entie suauitas. hec bern̄. Debrute etiā lacrimaꝝ ⁊ eaꝝ fructuoso effectu petr⁹ damiani sic dicit. quicūq̄ frater secu lū pfecto corde deseruit mentis sui la tibulū petat vbi ad videndam creato ris sui faciem totis visibus inardescat ad lacrimas anhelet. Lacrimas adeo quotidianis precibus flagitz. lacrima rū quippe mador aīmam ab omni labe purificat ⁊ ad proferēda virtutū germi na nostri cordis terrā fecundat. Por ro lacrime que adeo sunt diuine exau ditōis tribunal fiducialiter adeunt ⁊ impetrantes presto q̄ petunt. de pctō rum nostror⁹ certa remissione ꝙfidunt lacrime sunt veraces ac doctissime in q̄libz hūane ignorantie dubietate ma gistre ℣ Nam dubitantes ex ali quo vtrū deo placeamus necne nunq̄z meliorē certitudinē capimus q̄z cū ve raciter lacrimātes oramus. tūc em̄ q̄c quid agēdū mens nostra decreuerit su per hoc rursum ambigere necessariū iam nō erit. Porro lacrime diluūt spurci ciarū oīe in meretrice ꝓtagiū ⁊ īmun dis manibz tribuūt vt nō solū pedū sz et dñici capitis mereant attactum. La crime tribuūt vt negator⁹ aplus modo non pereat omīo post lapsuz. sed vltro etiam vt supra ceteros celestis curie se nator⁹ obtineat principatum. Lacri me contulerunt dauid post adulteriū si mul ⁊ homicidij profundissimum ba ratrum non modo regnū cū vita nō p deret sed vltro etiā promissionē hēre dis ex se nasciturī cū iuramento susci pet qui ⁊ regni sui solum oīm regna p petua possideret. Porro aūt ⁊ si cūcta lacrimarū dona percurrere voluero pīs forte dies claudit̄ q̄z exemplorū copia subtrahatur. De sunt em̄ q̄ ⁊ aīam a peccatorū labe purificāt ⁊ cor vagū in oratione ꝙfirmant. De sunt que dino rose pauerūt gaudiū ⁊ dum p oculos carnis erumpunt ad spem se eterne er supne beatitudinis erigunt. nō em̄ pos sunt in sua petitione ꝓtemni que ⁊ ma gnas habēt voces quas profecto voces ille ad eum frequenter emiserat ⁊ q̄d

adoptinendū posſz subtiliter nouerat qui dicebat audi oratione meam dñe et deprecatione mea auribus pcipe. lacrimas meas em nō oculis attendi: ſz auribꝫ pcipe. lacrimas postulat voces ineſſe lacrimis manifeſte designat. lacrime nempe cū in ꝯſpectu iudicis supplicant nihil hesitant. ſed ſic miſcōiaz tanqꝫ ꝓpriū iuris ſibi metvendicāt et impetraſſe se qđ petierant ꝯfidenter exultant. ¶ lacrime delicie ſpirituales supmel et fauū atqꝫ omī nectare dulciores q̄ mentes ad deū erectas iocūda saporis intimi ſuauitate reficiūt et arida atqꝫ tabeſcentia corda hauſtuūt ſuperne gratie medullitus irrigant. terrenorū namqꝫ vapū ſapores atqꝫ dulcedines ſupficiem quidē palati guſtantis oblectant. viſcera aūt interiora non penetrant. ¶ Sapor vero diuine ꝓremplatio mis oīa interiora noſtra replet vegetat et obdulcat. lacrimātes equidē oculi dyabolū terrent et ſic lacrimarū erumpentiū expauet impetū ac ſi procelloſi ymbris grandinē vel fluētiū vndiqꝫ vē torū effugiat quis tempeſtatē. nam ſic ſpinoſi torrentis ſupueniēs cunctis alueum sordibus purgat ſic lacrimaruz ꝓfluentiū curſus ex mente fluētis diabolice verſucie ſemina et oīs sordentiū viciorū peſtes eliminat. hec petrus damiani ¶ Et notandū ꝙ quicū qꝫ hāc gratiā hīe desiderat. neceſſe eſt vt diuini ignem amoris in corde habeat. nam ex igne dilectōis dei hec vnda ꝓfluit et ecōtrario quanto valentior vnda lacrimarū a penitēte ꝓfluxerit tanto maior ardor diuine dilectionis in corde hmōi hominis incaleſcit qđ ꝓbat ibidē petrus damiani ꝓpulcrū exemplum ſcripture ſic dicens. hec in quā aqua videlicet lacrimarū compūcti ex igne ꝓfluit. vt quiſquis affluere ymbris inundatione desiderat diuini amoris ignē prius neceſſe eſt vt in cammino ſue mentis accēdat qđ facilius exprimere poſſumus ſi quod in ſcō libro macha. ꝓhibet hyſtorialiter geſtum ad medū deducemus ait ḡ ſcriptura. ¶ Cū in ꝑſidem inquit ducerentur patres noſtri ſacerdotes qui tūc dī cultores erant acceptū ignem de altari occulte abſconderūt in valle vbi erat puteus altus et ſiccus et in eo cōcitati fūt eum. ita vt oībus eſſet ignotus locus. ¶ Cum aūt preteriſſent multi anni placuit deo vt mitteret neemias a rege perſidis. hic miſit nepotem ſacerdotē. illorū qui abſconderant ad requirendū ignē. et ſicut narrauerūt nobis nō inuenerūt ignē. ſed aquā craſſam. ¶ In quibus oīmbus verbis illud vnū attendēdum eſt ꝙ bum ſpecialiter ꝙ in altro et ſiccovallis puteo prius abſconditur et poſtmodū nō ignis ſed aqua craſſa a q̄rentibus inuenitur. mens quippe ſincera atqꝫ ꝑfecta deum intentōe querens nō incongrue ꝙ puteum vallis altū deſignatur et ſiccū quemimirū a fluidis illecebrarū carnaliū voluptatibus et terrene ꝯcupiſcentie ruderibus alte depoſſa et invere humiliratis eſt cōualle fundata. huic itaqꝫ puteo ſacrificij ignis īmittitur. cū in electi cuiuſlibet mēte diuini amoris flāma ꝯcipitur atqꝫ ad celeſtiū deſideriū pius aīmus inflamat. ſz hic ignis in aquaz vertit. qz ex igne diuini amoris lacrimarū ꝯpunctio generat. ¶ Et notandum ꝙ nō pura aqua dumtaxat. ſed craſſa aqua narrat illic reperta ¶ Quid em eſt craſſa aqua niſi lacrimarū ꝯpūctio diuine proculdubio gratie pinguedine faginata qua videlicet faginari piguedine eſtuabat propheta cū diceret. ¶ Sic adipe et pinguedine repleatur anima mea. ¶ Nec preterendū ꝙ abſcondentes hunc ignē concitati quidē fuiſſe non autē funditus

extinxisse referunt quia mimirū ignis diuini amoris quē i ara nostri cordis attendimus vt ex aromatibus bonor operū suaue deo sacrificiū offeramus ipso nostre puersionis initio intus qui dē debet occulte semp ardere nō aūt foras se pvacue glorie flāmas expādere Concutiat aūt sopitis flāmis nō autez vi priuat ardoris vt nō prorsus intereat sz sese postmodū mirabiliter ignis in aquam vertat. hec poro aqua ppunctio videlicet lacrimarū nō solū nos a peccatorū pstagione purificat. sed eiā vt placeat ipsa deo bona nostra pmendat. oīe namq bonorū operū sacrificiū in cōspectu supni iudicis suauius redditur. si lacrimis aspgatur vnde ille apte subdit. Et sacrificia inquit q impposita erāt iussit sacerdos neemias aspergi aqua ipsa et ligna que erāt suppposita. Sed cū opez nostror sacrificiū vere ppunctōnis aq pfundimus mortmentes nēas splendor irradiat et quic qd obscurū quicquid in eis tenebrosū eatenus latebat illustrat. Quidā nāq nobis se tūc intime lucis radius aprit et oīm̄ anime nostre latebras iocūda fulgoris serenitate pfundit qua ppter illuc cū premittit quia iussit haurire et auferre sibi et sacrificia que impposita erāt iussit sacerdos neemias aspgi aq ipsa et ligna que erant suppposita prosequitur hystorie series addidit hoc cū factum esset et tps affuit quo sol refulsit pius erat in nubilo et accēsus ignis magnus itavt oīm̄ mirarent. Audiuim? antea q aqua pro igne repta'est. Nūc econtrario dr quia p aspsionem aque ignis magnus accensus est. Ergo et ex igne aqua nascitur et ex aqua ignis in uicem procreatur. quia videlicet ex igne diuini amoris gratia ppūctionis oritur et rursus ex compunctione lacrimarū desiderij celestis ardor augetur.

Alterum siquidem pendet ex altero et sibimet vtrumq prestat dū ex amore dei lacrimarum compunctio profluit. Rursusq p lacrimas ad amorem dei mens nostra feruentius inardescit. in qua autem mente huius alternatis reciprocavarietas agitur ab omni proculdubio reatus sui squalore purgat. vnde illic nō incōgrue postremo subiūgitur. Appellauit autē neemias hūc locum. nephat qd interpretat purificatio. Locus itaq noster vbiq sacrificium offertur vbi aqua ignis vt dictū est varietas alternatur. fidelis est ania que profecto nō incōgrue purificatio dicitur quia dum nunc supni amoris igne decoquit nūc contriti cordis fletibus mūdatur velut fecūdi baptismi fluentis abluitur. hec petrus damiani. Ecce apet satis clare p precedentia dicta sanctorū patrum quāte virtutis lacrime penitentiū quantevē efficacie sunt. Et ideo a cunctis fidelibus maxime tamen a peccatoribus penitentia ī digentibus sunt desiderande lachrime. Filius.

Non sufficio gaudens admirari de tam excellenti dono dei eo p gratia compūctionis et lacrimarū tantam habeant efficatiam et virtutē. Sz rogo de hoc informari qualiter homo carens gratia lacrimarum et eā desiderans habere. p quē modum possit illā a deo obtinere.

Capitulum. II. Pater.

Scire debes q ppūctio siue lacrimarū effusio procedit ex spūsancto. testāte leone papa. q dr in quodā sermōe sic. Ab ipo enī videliz spūsctō sunt lacrie penitentiū Quisquis g̃ propter sua pcta in suo corde se senserit ppūctū. sciat hāc grāz a deo sibi esse infusam. nam ds inhabitādo

per spiritum sanctum in corde hoīs cōpunctos ⁊ lacrimantes facit. de hoc qdā doctor sic dicit. Quisquis pctōrū memoria ꝓpungitur ad lamenta. iam dei circa se ꝑsentiaz sciat. qñ ex eo qō admisisse se recolit interius erubescit. suoq; iudicio pmitēdo iā se punit. hec ille. Hāc ꝓpunctōis grāz desiderabat iob cū dicebat dimitte mevt plangaz paululum dolorem meum. Sup quo greg. ix. moē. sic dicit. Tunc ad plangendū dolorem nos dīs dimittit. cuz et mala que fecimus demonstrat. atq; adhuc eadē flenda que cognoscimus adiuuat. culpas oculis obicit. ⁊ pia manu gre vincula cordis soluit. vt ad vocatōez pfie mens nostra se erigat ⁊ carnis soluta ꝓpedibus in auctorē suū libera gressum amoris tendat. hec grego. Et quia ꝓpunctio lacrimaꝝ vt predictum est ex gratia nostri conditoris procedit necesse est. qui donum lacrimarū habere desiderat. vt ab omnipotenti deo p humiles preces ac virtuosam vitam istud querat. Per hec igit duo videlicet p orationes humiles ⁊ ꝙuersatiōnē virtuosam. si quis in his ꝑseuerauerit ⁊ donum hmōi pcipere gratiam ꝓpunctiōis ⁊ lacrimarū procul dubio obtinebit. ꝙ autem p orationes humiles querenda sit gratia lacrimarū. ℣ Beatus greg. exponēs illud iudiciū vbi dicitur ꝙ caleb tribuit axe filie sue irriguū inferius ⁊ superius. dicit sic. Axa sup azinū sedet cū irrationabilibus carnis motibus anima presidet. q̄ suspirans a patre terram irriguā petit. quia a creatore cum magno gemitu cordis querēda est gratia lacrimarū. Sunt em̄ qui iam recepserunt libere pro iusticia loqui oppressos nō teneri. indigentibus tribuere. ardorem fidei habere. ⁊ adhuc gratiā lacrimarū nō hīt. bi terrā hīt australem arentē. ⁊ adhuc irrigua indigent qz in bonis opibus positi in quibus ⁊ feruētes sunt. oportet vt timore iudicij vel amore regni celestis mala etiā que ꝑpetrauerūt deplorēt. Dat g̃ pater irriguū supius cū se in lacrimis celestis regni desiderio affligit. irriguū vo inferius accipit cū infernī supplicia flendo ꝓmescit. prius aūt inferius ⁊ post irriguū supius datur. Sed qz ꝓpūctio primū dignitate necesse fuit vt prius supius irriguū ⁊ post inferius ponetur hec greg. ℣ Ḋvero ꝓpriā virtuosam ⁊ solicitudinē diligentē circa salutē aīe sue. sit etiā querenda a deo gratia lacrimarū. petrus damiani probat sic dicens. si gratia spūssancti hoīm defuerit licet mentē quis ad supnaz gloriā sublevare ꝓtēdat. licet gebēne supplicia vel pctā preterita ad memoriaz reducat vel etiā dīnice passiōis recolat ꝓpter hec tamen omīa lacrime nō erūpunt. cui mentis archana peccatis exigentibꝰ obdurescūt. ℣u aūt sicut prudens ⁊ opposus agricola. agꝝ tuū indefinenter exerce. terrā tuā cordis ⁊ corpis vomere sancte discipline. pscinde vicioꝝ vepres extirpare ꝓtende. ⁊ sic ꝑatus quotidie tensis in celuz oculis supnimbris mundiciā prestolare. nā supius ille arbiter videlicz occultus inspector liz ad tps aquā. puida dispensatōe ꝓtineat. si te sic solerter agēte ac vigilē esse ꝓsperserit. agꝝ suū in priori crismatis ymbrib irrigabit ⁊ ita virtutum floribus diuersis ager ornabit. vt q̄ eatenus squalidus ac sterilis videbatur iam prouentu exuberantiū segetuz cumuletur. Quisquis ergo nō tam arido corde merere q̄ ⁊ lacrimarū inundantia queris effluere. non solum te a negociozum strepitu seculariū remoueas sed et a fraterni sepe colloquij mutua confabulatione te com-

pescere. Omnes a te mundane actiones curas ac sollicitudinis amputas. et eas tanq̃ rudez̃ moles ⁊ meatus obstacula obstructi fontis submouere festina. Sic̃ enim in caverna terre de abysso veniens aqua colligitur. sed obicibus oppressa nõ effluit sic in humano corde ꝑsiderata profunditate diuini iudicij tristicia nascitur. que tñ per fletum lacrimis erũpentibus nõ emanat. si terrenorũ actuũ sufflamen obsistat. Tristicia quippe lacrimarum materia est sz vt huiusmodi fontis possit vberratiz vena ꝓfluere. satage cũcta negocij obstacula remouere. Malitiam quoq̃ iram ⁊ odiũ ⁊ reliquoꝝ vitiorũ pestes de ãtro tui cordis elimina. ne si te accusatrix ꝑscia forte ẽmoreat. mẽs tua intimi roris vacua facta in ardoribus ariditate formidinis rapescat Sanctitatis quippe fiducia ⁊ testis innocẽtie ꝑscia est ⁊ puraz mentẽ celestis gratie riuulus irrigat ⁊ ẽsolut in lacrimas duriciã squalidi cordis emollit ⁊ fluẽdi meatũ fletibꝫ apit. fit ergo ꝑscia tua pura mitida mda. sit sincera atz ab oĩ labe nequiciarũ spũaliuz defedata. vt dum ꝓtricio cordis erumpe properat obex mordacis ꝑscientie non obsistat. hec pe. da. Ecce habemus ꝗliter querẽda sit ⁊ obtinenda gratia lacrimarũ videlicet p devotaz orationẽ ⁊ ꝓvite puritatẽ. Si quis igitur in his ꝓseuauerit gratiam predictã a dño ꝓsequet. Nam spiritussanctus videns hominẽ virtutibus adornatũ cor illius ingredit ⁊ p suã pñtiam illud in amore suo accendit ⁊ ꝓnñs ad lacrimas fundendũ cõpungit. Vaculosa vo acvitiosa corda inhabitare dedignat. ⁊ ideo lacrimarũ ꝓpunctionem habere non merentur. Filius.

Quomodo si homovitã suã emendauerit a vicijs abstinẽdo ⁊ pro ut dñs donauerit religiose viuendo ⁊ effuderit humiles preces coram deo ꝓpter gratiaz lacrimarũ obtinendã nec talem gratiam assecutus fuerit vtrum cõtritio siue ꝓpunctio absq̃ lacrimis valeat ad delenda peccata. Et vtrum aliqua ꝓpunctio possit vicem supplere siue locum lacrimarum.

Capitulum. III. Pater.

Adbas questiones prout gratia dei inspirauerit ita respondeo. Omps igit deus cui apta ⁊ nota sunt omia corda filiorũ hominũ. respicit voluntatẽ singulorũ ⁊ quicquid boni facere homo nõ ꝑt quod tñ libẽter facere vellet si posz hoc deus pro facto deputat. Testat hoc beatus ambro. sic dicens. Affectus tuus opi tuo nomen imponit. quicquid vis et nõ potes deus pro facto reputat. hec ambro. Cñ quisquis est peccatis grauatus ⁊ non põt pro suis excessibus lacrimas effundere. doleat tñ ex toto corde se offendisse deũ ⁊ lugeat. veniam a dño ꝓsequetur. qui piam voluntatẽ se humiliter inuocantiũ respicit. nã contritio ⁊ meror ⁊ suspiria etiam sine lacrimarũ effusione cũ haberi non ꝑt valent pctã diluere. De hoc dicit iohẽs abbas mõtis synai in tractatu de. xxx. gradibus sic. Sunt aĩe que lacrimari ⁊ lugere nõ valent. sed ꝓtristiciã ⁊ merorem ⁊ ꝓtritionem multaq̃ suspiria peccata diluunt ⁊ abstergunt. hec ille. Hoc idẽ sentit petrus damiani sic. d. Cum igitur mẽs hominis celestis gratie rore perfunditur ꝑ compunctionis fletum lacrimarum mundantium ym bribus irrigat vbi ⁊ si ex carneis oculis lacrime nõ erumpant. ipsa tñ amaritudo cordis a lacrimarũ fructibꝫ nõ elongat Quia qõ ex ramo exteriozis accidẽtie nõ colligit in ipsa cordis bu

midivirenti semp radice seruat. sufficit em̃ si mens sit flebilis etiã si iugiter nõ possit. vnde cũ visibiles lacrimas non potest quis ex oculis carnis exprimere sufficiat excessus ꝓprios ĩtra cõtriti cordis archana deflere. hec petrus damiani. Patet igit ex predictis qualiter gemebunda ꝓpunctio etiam sine lacrimarũ effusiõe deleat peccatũ. que tm̃ gratia quãuis haberi nõ possit debz tm̃ abvnoquoq desiderari. Solet aũt pius dñs a se etiã timentibz hanc gratiam plerumq subtrahere quia cernit ex hoc dono posse aliquos superbire. ꝛ ideo non donat vt in humilitate ꝓmaneant. Confert tm̃ pemitẽtibus ad se cõuertentibz validam ꝓpũctionis gratiã que delet peccatũ ꝛ supplet locuz lacrimarũ. sed talem ꝓpunctõem sine lacrimarũ effusione nonnulli penitentes ꝓ modico ducũt ꝛ in timore ꝛ humilitate ac statu bono ꝓseruantur. ista tangit iohãnes abbas in tractatu de .xxx. gradibus sic dicens vidi in quibusdã luctum ꝛ vidi in alijs ꝓter penuriaz luctus. luctum qui licet habentes tanq̃ nõ detinentes afficiunt ꝓ bonũ ꝛ ꝓ bonam ꝛ pulcram ignorantiã impredabiles manent. solet em̃ ꝛ ipsuz larimarũ donum magis vacuos plerumq extollere q̃ ex re quibusdam nõ datur vt huius priuatõne ꝛ inquisitõe in suspirijs in merore ꝛ tristicia aĩme seipsos affligant. ꝛ profunda ꝓtristatiõe ꝛ extenuatione penurie luctus augustient que locum lacrimarũ sine ꝓiculo hñt. quãuis ab eis hec cõuemẽtius pro nichilo reputentur. hec abbas iohãnes.

Nec hanc autoritatẽ sancti viri colligere possumus q ꝓtritio meror ꝛ ꝓpũctio ꝛ suspiria que habentur pro peccatis etiã sine fletu locũ supplẽt lacrimarũ. Patet igit responsio ad supius interrogata q ꝓtritio siue ꝓpunctio q̃ ex mesto ꝛ humili corde ꝓcedit etiã sine lacrimis põt tanta esse q delet pctm̃ ꝛ supplet locum lacrimarũ. Sed sciendũ q̃ sunt nonnulli qui post pcta ꝓpetrata ad deũ per pñiam redunt. ꝛ statim in principio ꝓuersiõis sue gratiam lacrimarũ a dño percipiũt quaz etiam gratiã per timorem dei ac bone vite studiũ ꝛ humilitatẽ in seipsis custodiũt ꝛ ꝓseruant. Et sunt nõnulli. q̃ qui dẽ lacrimarũ gratiã in cõuersiõis nouitate ꝓcipiũt. sed hãc per incuriã seu negligentiã vel vitam inordinatã ac viciosam perdũt. Et sunt nõnulli. qui quãuis ꝓ suis excessibus ꝛ pcris doleant. valde ac ꝓpunganꝫ. lacrimas tm̃ pro delictis suis fundere nõ valent. Et sunt nonnulli qui in principio sue ꝓuersionis sua pcta flere nõ valent. faciunt tm̃ quod possunt se per ꝓpunctionẽ cordis seu gemituz ac merorẽ affligentes. vitamq suam emendantes ꝛ cũ diligentia custodientes. Hi tales sic in tali propposito perseuerantes percipiũt proccessu temporis ex dono dei et gratiaz lacrimarũ ꝛ sicuterq homo ꝓsolaꝫ interior gemendo exterior flendo. nichil em̃ ita reficit aĩaz peccatricẽ siue ꝓsolatur quẽadmodũ humilis effusio lacrimarũ. De hoc dicit richar. ꝺ sancto victore super illo ꝟbo fuerũt mihi lacrime mee ꝛc. Nemõi panes homo interior aliqñ solus comedit. aliquando eriaz vt secum comedat dilectum suum vix multa fatigatione compellit. Panem suũ spiritus solus comedit. qñ animus quidem de peccatis dolet. verum tamẽ lacrimas nulla ratione exorquere valet. panem doloris pariter comedunt ꝛ cibum vinum quasi vnanimiter sumunt. cũ interior homo profunde ingemiscit. ꝛ ad eius gemitũ exterior homo vberrim lacrimas fundit. hec richar. Inter hec etiã

am sciendum ꝙ sunt nonnulli. qui cō
punctionē lacrimarū ꝓcipiūt.sed hūi
militatē circa eandē gratiā non habēt
nam contra prōximoꝝ vitam nōnūqꝫ
se erigunt.vel contra ꝺditoris ordina
tionē murmurant.aut etiā propter cō
modum tpale seruanam gloriam hoc
agere studēt. De talib⁹ beatus greg.
ix.mor.exponens illud iob. Si lotus
fuero quasi aquis minus sic dicit Sunt
nōnulli qui lamenta habent.sed humi
litatē nō habent qui afflicti plangunt
sed tamen in ipsis fletibus. vel contra
prōximorū vitam supbiunt vel contra
ordinationē cōditoris erigunt. bi mi
mirū aquas habent sed minis aquā nō
habent ⁊mundi esse nequeūt.quia hūi
litatis fletib⁹ minime lauant. Aquis
autē minis a culpa se lauarat.qui confi
tenter dicebat. Cor contritū ⁊ humi
liatū deus non spernit. Qui enī lamen
tis affligunt sed murmurādo rebelles
sunt.mentē quidē ꝓterunt.sed humili
ari ꝓtemnunt. Quāuis aque minis in
telligi ⁊aliter possint. Aqua enī fōtis
et fluminis ex terra oritur.aqua vero mi
nis ex aere prōruit. Et sunt pleriqꝫ q̄
prōrationū lamenta se cruciant. sed to
tis lamentorū laboribus.ad desideria
terrena exsudant ꝓpungunt in preci
bus.sed felicitatis transitorie gaudia
exquirunt. Ios itaqꝫ minis aqua nō ab
luit.qr eor fletus ab ymis venit. Qua
si enī ex terre aqua prōfusi sunt. qui p
terrenis bonis in precibus cōpugunt
Qui vero idcirco plorant.quoniā pre
mia eterna desiderant aqua minis Ios
deluit qr celestis ꝓpūctio infundit. nā
cū phœnē patriaz p lamenta appetūt
eiusqꝫ desideriis accensi plāgūt a sum
mis accipiunt vnde mūdentur. Sed
quousqꝫ pena corruptōis astringimur
quātūlibz rectis opib⁹ luceamus verā
mūdiciaz tñ nequaqꝫ apprehendimus
sed imitatiōnē vnde apte p iob subditur.
Tamen sordib⁹ intinguis me. Deus
nos sordib⁹ intinguere dicit.i.intime
tos sordib⁹ demōstrare. qr quanto ad
illū veriꝰ p bona opa surgimus tāto
subtilius vite nostre sordes cognosci
mus.quib⁹ ab eis mundicia discorda
mus. Fit ergo. Si lotus fuero ⁊c.ac si
apte dicat. Quāuis lamētis supne cō
pūctōis infundar.qꝫuis p studia recte
opatōis exercear. in tua tñ mundicia
video ꝙ immūdus sum.intentū quip
pe deo aīam ipsa adhuc corruptibilis
caro diuerberat.eiusqꝫ amoris pulcri
tudinē obscenis ⁊illicitis cogitatio
nū motibus fedat.naz mūdos nos ad
pfectū reddere vel vita vel lacrime nō
valent.quousqꝫ nos mortalitatis nre
corruptōis tenet ꝺditio.hec gre. Bn
Unō quisqꝫ gratiā lacrimarū a dño p
cepit illam studeat p humilitatē ⁊ bo
nam ꝺuersatōem in seipso cōseruare.
¶ Si quis vero hanc gratiaz habi
tā p incuriā aut negligentiā seu etiaz
vitā inordinatā a se elongatā senserit
p pīam ⁊gemitū cordis ac vite emē
dationē conetur illaz in semetipso re
formare. Si quis donū lacrimarū nō
dū est assecutus.p hūiles orōnes ⁊ la
menta pīe ac vite puritatē laboret a
dño illud obtinere. ⁊ dū donū p̄dictū
adeptus fuerit videat ne p negligenti
am aut aliqd̄ viciū seu elationē mētis
hoc pdat. Si qs̄ vo p̄dictā gratiam lacri
maz ex corde hre desiderat ⁊ p illa ob
tinēda se p gemitus ⁊ lamēta ac mero
rē aīe intus mactat.nec tñ assequi vale
at qd̄ precat. talis nō despet.sz sua fla
gicia ⁊ peta p̄tritōes ⁊ ꝓpūctōes cor
dis ac lamēta pīe studeat abstergere
quia cōpūctio ac meror seu gemitus.
que procedunt ex humili corde etiam
sine lacrimis valent vt supra dictum
est peccata delere.quia corritū ⁊ hu

miliatū deus nunq̄ despicit Diligen da tamen valde est ⁊ desideranda com pūctio lacrimarū.quia nihil mouet de um ad miserandū siue etiam cogit.sic humilis lacrimarum effusio.Testatur hoc beatus augu.cū dicit. Omnia alia habent effectum mouentis vel suppli cantis.sed sola lacrima effectū cogen tis.Dec augu.Hoc idem affirmat bea tus hieronimus sic dicens.Oratio de um leuit:sed lacrima cogit.Ecce quo modo humiles lacrime cogunt deū ad prestandum misericordiam ⁊ remiaz penitē tibus.ipsa enī lacrima ex pio cordis procedēs affectu iudicis nō timet ter rorē accusantibus inimicis silentium imponit.sola intrat ante deum.sola vir tute vincit inuincibilē.hoc probat bea tus bernī.sic dicens.O humilis lacri/ ma.tua est potentia.tuū est regnū aspe ctum iudicis non vereris.inimicis ac cusantibus silentiū imponis.sola in/ grederis ante deū.sed nunq̄ sola aut vacua exibis.quid plura.vincis inuin cibilem ligas omnipotētem.hec bernī. Ex iam dictis possumus cognoscere multū validam esse virtutē lacrimarū quia vincere possunt inuīcibilem ⁊ ad miserandū inclinare omnipotentē vn/ de quilibet peccator etiam maximis ⁊ multis sceleribus involutus vim facit omnipotenti deo nō eū cōpellendo.sed flendo.nō prouocando.sed lacrimis exorando.⁊ p humilitatē gemendo. De hac salubri violentia beatus aug. sup illo verbo D Regnum celoꝝ vim patitur sic dicit.vim facimus do/ mino nō ꝓpellendo sed flendo nō pro uocando iniurijs sed lacrimis exoran do non blasphemando p superbiam sed p humilitatem merendo. O bona vio lentia que vim patiēti bonitatē elicit. et vtilitatem tribuit inferenti. Quis/ quis violentior christo fuerit religio/ sior habetur a christo. Aggrediamur fo quā illum non ferro nō fuste non saxo sed cōsuetudine ac boni operis castitate hec sunt arma nostre fidei.quibus in/ gressione certamus vt autē his armis vti in via ferendo possimus.ante cor/ poribus nostris vim quodāmodo faci amus ⁊ expugnemus membroꝝ vicia ac virtutū premia cōsequamur.prius enīz ipsi regnare debemus in nobis vt regnū possimus diripe saluatoris.hec augu.Beatus etiam greg.eodem̄ bo Regnū celorū ⁊c.dicit sic.Qui peni/ tentiā peccatoribus indixit.quid aliō q̄ regno celorum fieri violentiam do/ cuit.Rogitemus ergo carissimi.ma/ la que fecimus.⁊ nosmetipsos assidu is lamentis atteramus.hereditatē iu/ storum.quam nō tenuimus.per vitam capiamus p̄ppīam.vult a nobis omī potens deus talem violentiā ꝓpeti.nā regnū celorū rapi vult nostris fletib. quod nostris meritis non debet.Exer ceamus ergo nosipsos in lamentis ex tinguamus fletibus ⁊ dignis pīe fru ctibus culpas.hec grego.Audientes igitur tantā vim ac virtutem esse in la crimis vnusquisq̄ qui se sentit in ali/ qua angustia aut necessitate positum ⁊ desiderat consolari vel etiam ab his li berari fundat ad deum lacrimas.Ad quod hortatur beatus augu.sic dicēs. E Si desideras quod nō habes fū/ de lacrimas.Et iohānes crisostimus Nemo ad deū flens aliq̄n accessit.qui nō quod postulauit accepit.nullus ab eo bñficia volenter optauit.qui nō im petrauit quod voluit.hec crisī.Et quia nihil ita efficax est ad impetranda ea. que sunt saluris ⁊ amouēda ea q̄ sunt ꝯtraria saluti sic sunt lacrime q̄ ex bōi li ⁊ pio corde procedūt ideo quilibet homo.maxime tamen penitentes.qui conuersi sunt p̄ppīam ad dīm in hac

gratia cooperante dño. se studeat exercere, nam cum aliquis p̄ pñam ⁊ sanctā conuersionē approximat dño. olocaustū deo factus est. Conetur ergo vt mūdum se olocaustū dño ꝓseruet. Si aūt aliquod vicīū temptando nitit̄ macerare. hoc olocaustum p̄ ꝓpunctionem et effusionem lacrimarū studeat illud emendare. Quisquis etiā post conversionē in statu religionis existens se senserit p̄ter p̄terita peccata in corde seu ꝓscientia sua esse grauatū ꝓpungatur currat ad lacrimas. Si quis vult aut statuit in corde suo seruare castitatē. ⁊ se p̄ turpes ⁊ illicitas cogitatōes tēptari senserit. ꝓpungat̄ currat ad lacrimas. Si quis vero decreuerit in aduersis seruare pacientiā. ⁊ se p̄ter aliquā aduersitatē sensserit ira turpari aut dolore cruciari. ꝓpungat̄ currat ad lacrimas. Si aliquis statuit in corde suo humilem locū tenere: ⁊ hūiliatis virtutē in se ꝓseruare. sed cum despectus p̄rimi aduenit. ⁊ ob hoc se senserit indignari ac mestū esse. ꝓpungat̄ currat ad lacrimas. Quisquis etiā in quacū alia tribulatōe seu temptatōe se cōspexerit ꝓstitutū. currat ad remedium lacrimarū ⁊ ad medicamentū ꝓpunctionis vt mūdatus ⁊ purgatus p̄ talia remedia ostia sancta siue olocaustū mūdū in ꝓspectu dei valeat inueniri. Magnus em̄ creatoris nostri miscōie fin? ad recipiendū humiliū fletus. Patet ergo fons miscōie. curramus ad lacrimas. lauemus nos in hoc fonte pietatis in quo fonte ipse dō. petrus. magdalena. ⁊ latro in cruce loti sunt. Cum igit̄ ꝓgnoscamus tantos se iaz lauisse in hoc fonte pietatis. ergo de venia et emendatōe nostra non desperemus. q̄ tot exempla miscōie in pignore retinemus. De istis iam memoratis ⁊ de effectibus lacrimarū. beatus grego. in tractatu sup̄ ezechielē sup̄ illo verbo ibi lauant olocaustū sic dicit. Qui se p̄ fidem in cōuersatōe sancta dño deuouerūt olocaustū dño facti sunt. Sed qui adhuc multa in se de corruptibili sua carne patiunt̄. quia adhuc in eis cordis mundicia sordidis cogitatiōibus inquinat̄ quotidie ad lacrimas redeūt assiduis fletibus affligunt̄. Sanctorū etem̄ patrū ⁊ dicta ⁊ facta ꝓsiderant. ⁊ cū se indignos p̄sant in portarū ostio olocaustū lauant. Ecce etem̄ qui pro timore oīpotētis dñi esse patiēs deuouit nulli quicīū pro quicio reddere omia eq̄mimiter tolerare ⁊ tñ hūc cōtumelia ab ore proximi illata subito percussit. turbatus forte aliquid loquit̄ quod loqui nō debuit. certe iste iam olocaustū est sed adhuc inquinatū forta sse cōtra illatas ꝓtumelias. quas portat dolore tangit. eiusq̄ aīmus in caritate laceratur ℣ Patia em̄ vera est q̄ ⁊ ipsum amat quē portat. naz tolerare ⁊ odisse nō est virtus mā suetudinis sed velamē furoris. Hic itaq̄ sepe in cogitatōne sua se iudicat reprehendat semetipsuz q̄ volet nec tamē apud se p̄eualet obtinere. ne doleat. iam ergo p̄ bonaz voluntatē ⁊ deuotionē olocaustū est. sed tamen p̄ dolorē quo tangit̄ adhuc inquinatū. Alius ea que possidet apō semet ipsum decreuit indigentibo cuncta tribuere. nihil sibimet reseruare. vitā suam soli gubernatōi supne ꝓmittere. sz dum p̄bet paupibus q̄ bz forta sse cogitatio menti surripit. que dicit vnde viues si cūcta dederis. nec tamen de fisit tribuere. sed qō letus dare ceperat postmoduz tristis p̄bet. Quid hmōi mens. misi olocaustū miscōie est. sed tñ p̄ tristiciā cogitatōis inquinatū. Alii? ꝓtempta mundi superbia. honores atq̄ dignitates huius seculi decreuit deuitare. vltimū apud hoīes locuz appetit

obtinere. vt tanto excelsior inueniatur in ꝓmanenti gloria. quanto humilior aspicit in transeunti vita. is forte cū subito sese a proximo despici cognoscit. dedignatur. cur despicit. vult quidem esse in loco humili. sed tñ attendi ꝓtemptibilis nō vult. hunc iam deuotio eleuat. sed adhuc infirmitas grauat iam ergo p deuotionē olocaustū sz ad huc ex infirmitate inquinatū. ¶ Scire debemus q̄ differentia sit inter sacrificiū ⁊ olocaustū. In sacrificio ei ꝑs pecudis. in olocausto vero totus pecus offerri ꝓtenerat. Pēsemus ergo quid sit sacrificiū quid olocaustū. Cū em̄ quis suū aliquid deuouit ⁊ aliquid nō vouit sacrificiū est. Cū vero oīa q̄ habet q̄ sapit omnipotēti deuouerit olocaustū est. nam sunt quidā qui ad huc mente in hoc mūdo retinent. Ex tamen ex possessis rebus subsidia egē tibus ministrant. isti in bonis que faciunt sacrificiū offerūt. quia ⁊ aliquid d actione sua deo īmolant. ⁊ aliquid sibīpsis reseruant. Et sunt quidā qui mihil sibimetipsis reseruant. sed sensum linguā vitā atq̄ substantiā. quā ꝑcepte rūt omīpotenti deo īmolāt. Quid isti nisi olocaustū ymo magis olocausto facti sunt. Ex sciendū nobis q̄z sunt quidaz qui etiam seculū relinquētes totū quicq̄ de offerunt. quod habent. sed tñ in bonis que agunt minꝰ cōpungunt ⁊ bonū quod agunt. olocaustū est. sed quia flere ⁊ seipsos dīudicare nesciunt. sed q̄ ad lacrimas nō accendūt ꝑfectū eorū olocaustū non est. Hinc em̄ ꝑ psalmistam dr. Fiat memor sit omis sacrificij tui ⁊ olocaustum tuū pingue fiat. Olocaustū quippe ficcū est bonū opus. qd orationis lacrime nō infundūt. Olocaustū vero pingue est q̄n hoc quod bene agitur corde humili. etiam p lacrimas irrigat. Unde rursum dicit. olocausta medullata offeram tibi. Quisquis enim bonū opus agit sed omīpotētis dei amore atq̄ desiderio flere nescit. olocaustū habet. sed medullam in olocausto non habet. Qui vero bona operatur ⁊ visione iaz creatoris sui inhyat. atq̄ ad eterna contemplatiōis gaudia puenire festinat. sed q̄ ipsum ex amore quo accendit in fletibꝰ mactat olocausta medullata dedit dño. Studendum ergo nobis est. ⁊ mala fundituꝰ relinquere. ⁊ bona que fecimus operari. atq̄ vt ipsis bonis que agimus amore eterni luminis ꝓpūgamur. Cōsiderandum quippe est opus nostrum. quale sit. que cogitatio in opere. que intentio in cogitatione ⁊ cum in nostro bono opere admixtuz aliquid malicie vel praue delectatiōis agnoscimus. rubeamus ad lacrimas. lauemus olocaustum. Sunt quidam qui semetipsos in magnis actionibus deo deuouerunt atq̄ ad tantam ꝑfectionē puenerunt. vt ab eis nulla vnq̄ difficultate flectātur quatenus in deliberatiōe castitatis neq̄ caro in prava cogitationis delectatione animū sternat. Nam ⁊ si quā do ꝑ fugestionē pulsat surgere non permittitur. quia vigore iudicij calcatur. In deliberatione quoq̄ patientie nec sermo ordinatus ab ore prodeat. nec dolor tacitus animum premat vt in deliberatione humilitatis. nullus despectus animū mordeat. Sed cuz iam in his. que recte deuouerunt sese fortiter exhibent. Priora tamen peccata. que ab his ante bonā deliberationem perpetrata sunt. ad memoriā deducūt ⁊ plāgūt. quicq̄d illicite se egisse meminerūt Hi itaq̄ ꝑ vitā quā tenent olocaustū sunt sz ꝑ vitā quā ante tenuerāt inquinatū. quia mūdāt lacrīs vitā. quā prauis aliqñ actibꝰ inquinauerāt. Nos itaq̄ iter hec ad vitā preteritā mētis ocu-

los reducam? reminiscam̃ qđ fuimus cũ mũdi huius ꝓcupiscẽtias sequeremur. Et si dñz iam toto corde deseruimus qz nos pecca ſſe memĩmus deflea mus in fletibꝫ olocaustũ lauemus. Ecce omĩpotenti deo deuouimus castitatẽ nostrã. sed si adhuc ĩmunda cogitatio mentẽ inq̃nat. redeamus ad lacrimas lauemus olocaustũ. Ecce patientiã nos seruare decreuimus sed adhuc ira ꝓturbat si mẽtẽ tacitus dolor excruciatr. edeamus ad lacrimas: lauemus olocaustũ. Ecce iã incepimus possessa tribuere atq̃ in hoc mundo hũiles alshumilitatis locũ tenere. Sed tñ si ad huc animꝫ inopie suspitio deprimit. si despectus ꝓximi in aliq̃ nos indignatõe ꝓfundit. redeamus ad lacrimas lauemus olocaustũ. Magnus est eñ creator noster ad recipiẽdos fletus hũilium misedie sinus. vbi eñ innumerabiliũ hoim fletus suscepti sunt. ibi locũ suũ inuenture sunt q lacrime nostre patet ergo fons misedie. curramus cũ lacrimis: lauemus nos in hoc fonte: pierarts. In hoc fonte ipse dñs lotus est. cũ redqt ad lamẽtũ pñie post maculas grauis culpe. In hoc fonte misedie lota est maria magdalena post pcã multa. in hoc fonte lotus est petrus post negationẽ q latro in cruce. Cur igit pigri sumus. cur torpentes q frigidi remaneamus. qui in hoc fonte pietatis tantos se iam lauisse cognouimus Ergo ne de emendatiõe nostra desperem? qui tot exempla in pignore retinem? Quere ergo fontẽ pietatis debueramus etiã si clausus esset. q patet q negligimus. mittamus oculos fidei ĩ mũdũ vniuersuz ꝑsideremus q̃nti pctõres diebus ac noctibꝫ p lamenta in hoc fõte misedie lauanf. q̃nti post maculas ad noticiã redeũt Curramus cum talibus post mortis tenebras ad aquã vite

Cõsideremus quantũ peccauimus q̃ntum quotidie peccemus atq̃ vt appareamus mundi post culpas lauemus olocaustũ. hec dicta greg. sup ezechielem. Et igitur virtus ꝓtritõis seu ꝓpunctõnis ac etiã effectus lacrimarũ clarius patesceret. sermo ỏ hac materia ĩ longum est ꝓtractus ¶ Ultimo etiã videndũ est de ꝓtritõe. vtrũ ꝓtritio siue ꝓpũctio possit tollere totũ reatum culpe videlicet q pene. Ad qđ sciendũ q ꝓtritio tanta potest esse q delet totũ peccatum. Et de hoc dicit beatus aug. Peccata longi temporis pereãt. etiã vnius hore momento si fuerit in corde vera ꝓtritõ. Cõtritio aũt vera multa requirit. maxime tñ dolorem cordis qui ex timore q pio amore dñi proprijs cõmissis procedit. nam quanto cũ maiori dolore lacrime ꝑ facinorib⁹ fundũt tanto a benigno cõditore ꝑfectius culpa remittit. ipse eñ solus laborẽ q dolorem ꝓsiderat q ꝓut quis magis cõpunctus fuerit. tanto portiorem venias pro suis excessibus ab ipso ꝓsequetur. Unde iohãnes abbas mõtis synai. iudicatur penitus a bono q iusto iudice nostro nature virtus in lacrimis. sicut in alijs vniuersis. vidi eñ paruas guttas cũ dolore effusas. q vidi fontẽ sine dolore manantẽ q quidẽ magis fm dolorem q non fm lacrimas iudicaui laborantes. Arbitror aũt q et deus. hec ille Et de beato petro legit q post negationez dñi egressus est foras q fleuit amare. qui veniam ab ipso statim ꝓsecutus est. Ex dictis ergo colligere possumus q ꝓtritio intantũ potest extendere se. q tollat totum reatũ quantũ ad culpam. q etiã quantũ ad penã. Unde thomas de aquino dicit. Intentio cõtritõis potest attendi dupliciter. Uno modo ex pte caritatis. que displicentiã causat. q sic potest in tantũ intendi

charitas in actu ꝙ ꝓtritio inde seqns merebit non solum culpe amotionem sed etiam absolutionē ab omni pena. alio modo ex parte sensibilis doloris quem voluntas in ꝓtritione excitat et quia ille etiaz pena quedam est. tantū ꝑt ītēdi ꝙ sufficiat ad deletionē culpe ⁊ pene ℣ Etiā sciēdū ꝙ in ꝓtritō ne duplex est dolor de peccato. vnus in parte sensitiua que passio est ⁊ hic nō est essencialiter ꝓtritio ꝓout est actus virtutis. sed magis effectus ipsius. sicut enī pmē virtus exteriorez penā suo corpi infligit ad recōpensandā offen ſam. que in deum commissa est. officio membrorum. ita etiam ipsi ꝓcupiscibili penā infert doloris predicti. quia ipsa etiam ad peccatū cooperabatur. Alius dolor inuoluntate. qui nihil aliud est q̄z displicētia alicuius mali ⁊ sic cō tritio est dolor ꝑ essentiam ⁊ est actus virtutis penitētie. hec thomas de aquino ℟ Et quamuis vt predictum est ꝑ cōtritionē deleatur culpa vel etiā pena. nihilominus tū confessio ⁊ peni tentie iniūcte expletio requirit. etiaz tūc non ꝓpter remedium sed ꝓpter pre ceptum. ⁊ non solū ꝓpter preceptum tenetur quis ꝓfiteri ⁊ satisfacere. sed ꝓ pter incertitudinē. quia nō est certus ꝙ sua ꝓtritio fuerit sufficiens ad suuz reatum totū tollenduz. Vnde oportet vt ꝓpter preceptum ⁊ talem incerti tudinē quilibet etiam multum contri tus curret ad remedium confessionis nisi articulus necessitatis hoc excludat aut impediat. Nunc igitur de secun da parte penitentie videlicet de confes sione dicendū est. Filius.

Post informationem d̄ contritio ne siue compunctione. Nunc de confessione que secunda est pars peni tentie ego cupio edoceri.

Capitulum. IIII. Pater.

Confessio est vt ait augu. ꝑ quā morbus latēs spe venie aperit. Hec est ꝓfessio sacra mentalis que est pars pnē. hic ꝓmitter describitur ⁊ ꝑ materiā que est pec catū ⁊ ꝑ actum. qui est apire ⁊ ꝑ finem qui est spes venie. Confessio etiā est le gittima cora sacerdote pctōrum decla ratio vel dicitur simul vel ex toto vel vn dicq̄z fassio. nam ille ꝓfitetur qui totuz fatetur. hec precipit ꝑ hieremiam. iij. Effunde ficut aquam cor tuū ante con spectu dñi dei tui. Et psalmista. Effun dite coram illo corda vestra. beatus au gu. etiam dicit pros peccastis pro vos etiam erubescatis videlicet ꝓfitendo. Erubescētia enī remissionis habet prē vtrū aūt teneamur ad cōfessionem di cendū ꝙ sic ℟ Omnis enī pecca ti siue actualis siue originalis est reme dium passio xp̄i. illius enī virtus passi onis in sacramētis eccie est impressa. vnde non possumus a peccato siue ac tuali siue originali sanari sine sacrāmē torū susceptione. vel in re qū habere oportunitas suscipiendi. vel in propo sito cū articulus necessitatis excludit sacramentū nō ꝓtemptus religionis. Confessio vero priuat ad sacramentuz institutū contra morbum peccati mor talis ideo tenemur ꝓfiteri. hec enī tria videlicet ꝓtritionem ꝓfessionem ⁊ sa tisfactionem scire debemus esse ex pre cepto diuine scripture. nam cōtritio precipitur ioelis. ij. Scindite corda vestra. De ꝓfessione dicit iacobi vlti mo. Confitemī alterutrū peccata vra De satisfactione habet math. iiij. Pe nitentiam agite. appropinquabit enī regnū celorum. non est ergo salus sine ꝓfessione. vbi quis habere potest sacer dotem cui confiteatur. De hoc dicit ri char. de sancto victore. Nisi enī quis

cõdignam ꝓfessionem fecerit suorum
scelerũ. ipse saluari nunq̃ poterit in
ternũ. ꝛ bñs iero. quotquot em̃ absq̃
cõfessione decesserint hoĩes. mil aliud
sibi q̃ eternas debere nouerunt miseri
as ꝛ dolores ¶ Est aũt primo scien
endũ q̃ cõfessio pcõrum aut procedit
ex gratia spiritussancti aut ex metu iu
dicij. primũ probat augu. sic di
cens Donũ spiritussancti iam hz qui
ꝓfitetur ꝛ penitet. qz nõ potest esse ꝓfes
sio peccati ꝛ ꝓpũctio in hoĩe ex seipso.
hec ille. De secundo beatus greg. uid.
moꝝ. sup illo vbo. Ego non parcã ori
meo sic dicit. Ori suo parcit qui confi
teri malum quod fecit erubescit. sed iu
stus ori suo nõ pcit. qz iram iudicis di
stricti preueniens verbis contra se pro
prie ꝓfessionis seuit. Hinc psalmista.
Preueniamus faciẽ eius in ꝓfessione
Hinc salomon. Qui abscondit scele
ra sua nõ dirigetur. qui aũt ꝓfessus fu
erit ꝛ dereliquerit ea misericordiaz ꝓsequ
tur. Sed nequaq̃ os pandit misi cum
ꝓsideratiõe districti iudicij p pauorẽ
spiritus angustatur. vnde subditur. Io
quar in tribulatione mei. Tribulatio
quippe spiritus linguã ꝓmouet. vt rea
tum praui operis vox ꝓfessiõis impug
net. hec greg. Unde vnusquisq̃ pecca
toꝝ stimulat? amoꝛe vel timoꝛe deo stu
deat sua scelera confiteri. quia ꝟm bea
tum aug. Nullum grauius peccatũ est
q̃ aliquẽ moꝛbos suos nolle confiteri
nullus em̃ qui quesiuit remediũ perijt
nullus qui cõtempsit euasit. hec augu.
Monet ergo nos sacra scriptura vt q̃
sine peccatis esse non possumus. illa p
remedium cõfessionis diluere satagamus. vult em̃ pius dominus. vt ea cõ
fiteamur in hoc seculo. ne ꝓtingat nos
pro illis ꝓfundi in futuro. De hoc di
cit beatus aug. in omnibus scripturis
diuinis admonemur fratres. vt pecca
ta nostra debeamus iugiter ꝛ humili
ter non solũ deo sed etiã sanctis ꝛ deũ
timentibus ꝓfiteri. Quomodo em̃ no
bis vulnera desse nõ possunt. sic ꝛ cõ
fessionis medicamenta desse nõ debẽt
Non enim ideo vult vt cõfiteamur pec
cata nostra. q̃ ipse ea scire non possit.
ſz qz dyabolus hoc desiderat vt inueni
at qõ nobis añ tribunal eterni iudicis
obiciat. ideo vult vt magis defendere
q̃ accusare peccata nostra velimus Cõ
trario aũtẽ deus noster qz pius ꝛ miseri
coꝛs est vult vt ea ꝓfiteamur in hoc se
culo. ne pro illis cõfundamur postmo
dum in futuro. Si em̃ nos ꝓfitemur il
le parcit. si agnoscimus ille ignoscit.
Hec aug. Nam ille nõ habebit quod
timeat in futuro iudicio. qui nũc cõfes
sionez fecerit de suo peccato. Testante
beato leone qui dicit nõ remanet iudi
cio ꝏdemnandum. quod fuerit cõfessi
one purgatum. Et cassianus illis non
iudex: sed aduocatus est chꝛistus. qui
se ꝓpria cõfessione dãnauerunt. Quia
ſm quod hugo dicit. Nihil deo sit ita
acceptabile. q̃ confessio in homĩe sue
culpe. Omnis ergo qui scelera sua mo
do accusat. ꝛ suam vitã coꝛrigit ꝛ emẽ
dat. talis nõ timebit suum aduersariũ
cum venerit: quia a deo erit excusatus
Unõ crisſ. Omnis qui se agnoscit sui
accusatoꝛ est. nam qui sui accusatoꝛ ex
titerit cũ venerit aduersarius. non cõ
fundetur. Qĩs em̃ qui se in hoc seculo
dolẽdo accusat ꝛ fuerit a se accusatus
a deo erit excusatus sed illa est fructuo
sa si secuta fuerit coꝛrectio. Ceterũ se
quotidie accusare ꝛ non coꝛrigere deũ
temptare est. melius est ergo eligo vt
primo sit coꝛrectio ꝛ postea accusatio.
q̃ precedat accusatio ꝛ non subsequa
tur coꝛrectio. Hec crisſ. Unde si confi
deremus peccatoꝝ ueniam. nõ erubes
camus subire confessionis medelam.

nam ⁊ ipsa verecundia que in ꝓfessiõe haberur. penaz tempat quam ꝓ peccato quis pati deberet. Testat hoc Eusebius qui dicit. Nullus ꝓfiteri erubescat. nullus dure reprehẽdi primescat Verecundia enim penam tempat quã ꝓ peccato quis pati debuerat. Et richar. de sancto victore ☞ Quanto maior verecundia in confessione fuerit. tanto quilibet diuinis oculis clarior innotescit. Ergo postposita omni verecundia fine timore humano studeamus nostram ꝓsciam ꝑ humilem cõfessionem expurgare. naz sicut petã ꝑ perrata scripta sunt in ꝓspectu dei. sic cõfessio delere soler ea. ab oculis cõditoris. ⁊ tanta est vis cõfessionis vt demones illa que deleta ꝑ cõfessionẽ fuerint nõ valeant reuelare. ymo scire ea prohibent. probat hoc sanctus ambrosius sic dicens. tante virtutis cõfessionem dixerim ꝙ peccata ipsa que ꝑ cõfessionem abolent demones reuelare. ymo scire prohibent ꝙ aũt omnia sint nuda ⁊ aperta que illicite fiunt oculis dei. dicit quidam doctor sic. Nõ erubescas deo cõfiteri cui non potes abscondi. ipse em̃ nouit abscondita cordium cuia omia nuda ⁊ aperta sunt. ante cuius conspectum omnia peccata nostra sunt scripta. sed quod scripsit trãgressio. hoc delet cõfessio non te pudeat dicere. qd̃ non puduit facere. Nulla etiã est tam grandis culpa. que nõ habeat veniam ꝓfessionem. Vicia ergo cordis tui ⁊ prauas cogitatões illico manifesta. peccatum em̃ prodit cito curatur. crimen vero tacendo ampliatur. Vicium enim si patet fit ex magno pusillũ. si latet fit ex minimo magnũ. naz velox cõfessio velociter medicinam facit. Fit ergo in te deuota cordis ꝓpũctio vera oris ꝓfessio. discreta carnis mortificatio. repẽtina viciorꝫ extirpatio. lera bonorꝫ operũ exhibitio. hec ille. Et quẽadmodũ peccata horiem sordidum ⁊ immũdũ reddũt in ꝓspectu creatoris. ita ꝓfessio iustũ ⁊ pulchrꝫ exhibet oculis creatoris. ꝙ aũt iustũ faciat ꝓfessio. dicit beatus greg. sup̃ illo verbo. iustus in principio accusator est sui Quantũcũqꝫ peccator imanissima scelera ꝓmiserit. incepit tũ iustus esse. cũ incipit ꝓfiteri. quia cum ꝓfitetur eius iniusticia displicet sibi. cũ autẽ displicet sibi iustus esse incipit. ꝙ vero pulcros ⁊ decoros ipsa cõfessio exhibeat peccatores deo. dicit beatus ber. Ema ꝓfessionem si affectas decorem. Reuera vbi ꝓfessio ibi pulcritudo: ⁊ decor. si peccata sunt in ꝓfessione lauanrur si bona opa in ꝓfessione emendanr. Vn de beatus augu. sup̃ psalmistam dicit. Vis esse pulcer ꝓfitere. fedus eras cõfiterevt fis pulcer. peccator eras ꝓfiterevt fis iustus ☞ Et est duplex cõfessio scilicet laudantis ⁊ gementis. Cõfessio laudantis ad honorẽ pertinet eius qui laudatur. Cõfessio gementis ad pñam pertinet eius qui confitetur. Confitemur enim homines cũ laudant deũ. Confitentur autem cum accusant se ⁊ nihil dignus facit lingua. vt ergo illuz laudes te accusas: quia illius misericordia est. vt nostra petã dimittantur. nam si deus vellet ꝓ meritis agere. nõ inueniret nisi qd̃ damnaret. Venit ergo dicẽs vt recedamus iaz a peccatis nostris ⁊ nõ nobiscũ deducat rationẽ de preteritis. sz tanqꝫ rabule nõ ue fiant incẽsis omibus cyrographis debitorũ nostrorũ. Vnde ꝓfitendo dãnemus qd̃ fecimus vt ille quod ꝓdemnet inueniat. Hec aug. Nec mirum est ipsa confessio pulchros ⁊ iustos homines peccatores reddit. magne namqꝫ virtutis et efficatie est. Ipsa enim a peccatorum sordibus mundat. am̃

mas sanctificat. deum placat. infirmū spoliat et paradisum aperit. De istis et alijs effectibꝰ ac virtutibus confessionis dicit. beatus gre. sic Confessio corpus illuminat. animā sanctificat. deū placat. demā peccatori donat angelos letificat. dyabolos ꝓtristat ⁊ infirmū spoliat. Confessio a morte animā liberat. aperit paradisum. ⁊ spem salutis tribuit nec meretur iustificari. q̄ in hac vita peccata nō vult confiteri. vñ etiā augustin⁹. Cōfessio ē salus aīe. dissipatrix vitioꝝ. restauratrix virtutū. expugnatrix demonū. obstruit os inferni. aperit portas paradisi. Et richardus de sancto victore. Oia in confessione lauāt. ꝓscia mūdat. amaritudo tollit. tranq̄llitas redit. spes reuiuiscit. anima hylarescit. Qui itaq̄ vult habere ꝓscīaz mūdā et sanctā. veniat ad confessionez. nā confessio mūdum confessio sanctum reddit. Q Cōfessione facta etiā vnusq̄sq̄ fideliuz seriosaliter sentit in corde suo eē allevi-
arum. teste eusebio qui dicit. Vnusquisq̄ fidelium confessione facta signāter sentit ac notabiliter se eē alleuiatū Et si quis haberet paruā ꝓtritionē de omissis. vadat ad cōfessionis sacramentum. faciat qđ pōt. et remittāt ei rōe sacramenti nō rōe parue ꝓtritōis. qz insufficiēs est ex se propter pauitatē suam et id qđ nō pōt pua ꝓtritio. perficitur ratōe sacramenti. Ex quo ergo tāte efficacie est peccati confessio. nullus negligat suis vulneribꝰ qui sentit se varijs criminibꝰ sauciatum ram salubre remediū confessionis adhibere. Ex notandum ꝙ sunt nōnulli qui se peccatores fatent. qui tñ peccatores se esse nō credūt. cū vero tales ꝓ suis excessibus arguūt vt etiā a dño flagellātur sestatim esse peccatores defendendo contradicūt. ⁊ se innocētes videri appetūt atq̄ cōtra flagella sui ꝓditoris murmurāt. de talibus beat⁹ gre. xxiiij. moraliū. super illo iob vt erā dignus nō accepi sic dicit. Sunt qui peccatores plerūq̄ ꝓfitētur etiam qui se peccasse nō credūt. nā sepe ꝓrigit vt passim se homines iniquos fateant. sed cū peccata sua veraciter alijs arguēti bus audiūt defendūt sūmope se. atq̄ innocētes videri conant Unusq̄sq̄ ē cū talē ⁊ se deliquisse dicit verū nō dicit. quippe qui peccatorē se nō ex intimo corde sed verboten⁹ asserit iste em̄ de ꝓfessiōe peccati ornari volunt non humiliari. p accusationē suā humilis apparet videri nō esse. valde aūt facile ēt peccatorē se quisq̄ cū nihil p peccato suo patitur fateatur Secure vicz iniquos nos dicim⁹. cū vidictā nullaz de iniquitate sentimus nā cū peccatores nos quidē in tranquillitate loquimur sz cū de peccatis ipis flagello interueniēte corripimur murmuramus Vir itaq̄ iustus qui culpā suā discrete ꝓsiderat etiā ī flagello positus dicat et vt erā dignus nō accepi. Item dicit xxij. mo. sic Sepe nāq̄ ꝓtingit vt elatus virtutibus animus dū multa ī estimatōe ꝓximoꝝ de se spargi ꝓgnouerit. agnosci nō velit. si quid ē. qđ reprēhēsibiliter facē. Quas vicz erroris tenebras mēs idcirco tolerat qz cordis oculū tumor grauat. hec sunt nāq̄ vere humilitatis testimonia ⁊ iniquitatez suam quemq̄z ꝓgnoscere ⁊ ꝓgnitam voce cōfessionis apire Alc cōtra vitatuz humāi gnis virtū ē ⁊ labēdo peccatū ꝓmittere ⁊ ꝓmissū negando abscondere. ⁊ quietū defēdēdo multiplicare Omni enim peccatori iam ex ꝛdum illuminatōis. est humilitas cōfessiōis. qz hbimetipsi pcere iā rēnuit q̄ malū ñ erubescit ꝓfiteri qđ fecē ⁊ q̄ defēdēdo accusari potuit accusādo celer

rime tēdit. R Sz sciēdū ē q̄ ple
rumq; hominesēt culpā confitentur
et humiles nō sunt. nā multos nouī
mus qui arguēte nullo. peccatores se
esse cōfitentur Cū vero de culpa fortas
se fuerint correpti. defensionis patro
ciniū querunt. ne peccatores esse vi
deantur Qui si tunc cū illud. spōte di
cunt. peccatores se esse vera humilita
te cognoscerent cuz arguūtur ab alīs
esse se quod p̄fessi fuerant nō negarēt
quia in re iudicia vere p̄fessionis sūt
sicū quisq; peccatorez se dicit id de se
dicenti etiam alteri nō p̄tradicit naz
quia scriptum est. Iust⁹ in principio
accusator est sui nō magis peccator q̄z
iustus videri appetit. cū se peccatorez
quisq; nullo arguēte cōfitetur. sed cō
fessionis veritatē probat. quando ma
lum alter quod fecim⁹ increpat. quod
si superbe defendimus. liquet q̄z pec
catorez nos ex nobis ficte dicebam⁹
vñ sūmope curādū est. vt mala que fe
cimus et spōte fateamur z hoc alīs ar
guentibꝰ nō negemus. Superbie quip
pe vicium est. vt quod fateri de se quis
q; quasi sua sponte dignatur. hoc sibi
dici ab alīs dedignet. Mirentur in
iob qui volunt castitatis cōtinētiam
mirentur integritatez iusticie. miren
tur viscera pietatis ego in eo nō mini
me admiror p̄fessionem humilimaz
peccator⁹ q̄ tot sublimia gesta virtutū
Scio eñ q̄z p veritatis verecūdiā ple
rumq; grauioris est certaminis p̄mis
sa peccata p̄dere q̄ nō admissa vita
re et vnūq̄q; malum quāuis robusti
us vitet ut fī humilius p̄ditur. hec
gre. ibi. Et sunt nōnulli qui se de mal
p̄petratis diiudicando i mente accu
sant. sed q̄z ipsas voluptates ex defi
derio nō deserūt erubescunt confiteri
quod faciunt sed cū ceperūt carnis de
lectationes in se reprimere etiā per
eis confessionem incipiunt se accusa
re Et sunt nōnulli. qui quidē peccata
sua confitentur sed nō gemunt ymo q̄
si gaudentes sua scelera dicunt. sed si
volūt veniam suor⁹ criminum a dom
no cōsequi fiduciā de sua salute a dño
p̄cipere necesse est vt per gemitū pu
niant. quicquid p linguaz accusant. de
talibꝰ beatus Gre. mor. ix. sup illo iob
Dimittā aduersum me eloquiz meum
hic dicit. quasi p̄o se eloquio suo vtitur
qui p̄ua que gessit defendere accusati
onibus conatur. sed aduersum se elo
quium dimittit. qui accusare in se in
cipit q̄ errauit. sepe vero et cum deli
quimus ea quoq; que agimus diiudi
camus accusat mens ipsa quod perpe
trat. sed quia hoc ex fiderio minime
deserit erubescit confiteri quod fecit.
Cum vero toto iam iudicio carnis de
lectationē premit. audaci voce in ac
cusatōis sue se erigit p̄fessiōe. D
Sed sunt nonnulli qui apertis voci
bus culpas fatentur. sed tamen in cō
fessione gemere nesciunt. et lugenda
gaudentes dicunt. vnde aperte p iob
subditur. Loquar in amaritudine ani
me mee. Qui culpas suas detestans
loquitur: restat vt has in amaritudie
anime loquatur vt hec ipsa amaritu
do puniat. quicquid lingua per men
tis iudicium accusat. Sciendum ve
ro est quia ex pena penitentie quam si
bi mens irrogat. aliquatinus securi
tatem percipit. atq; ad irrogationem
superni iudicis fidentior exurgit. vt
seipsam subtilius inueniat. et erga se
quomodo disponatur agnoscat. vnde
additur dicam deo noli me cōdemna
re. Qui peccatorem se in amaritudie
anime asserit quid aliud q̄ ne p̄dēne
tur dicit. q̄z amaritudo p̄sentis penitē
tie extīguit supplicia seq̄ntis ire. Deus
bo autē mōis i hac vita iudicat homi

deus. quia aut per mala presentia ir/
rogare iã tormenta sequẽtia incipit aut
tormẽta sequẽtia flagellis pñtibus ex
tinguit. Nisi em̃ delictis exigentibus.
iustus iudex et nũc et postmodũ quos/
dã pcuteret iudas minime dixiss̃ pec
cauī. tradẽs sãguinẽ iustũ math. xxvij
Secdo eos q̃ ñ crediderũt pdidit. Et de
iniquis p̃s nõ diceret. induantur sicut
dyployde confusiõe sua. Dyplois quip
pe duplex vestimentũ dicit. Cõfusio/
ne ergo sicut dyployde iduti sunt. qui
iuxta reatus sui meritũ et tẽporali et p
petua aiã aduersiõe feriũt. Solos q̃p
pe pena a supplicio liberat. quos im̃u
tat. nã quos p̃sentia mala nõ corrigũt
ad seq̃ntia pducũt. Si autẽ neq̃ pe/
na presẽs quosdã a supplitio eterno de
fenderet. paul9 nõ diceret. Cũ iudica
mur a dño corripimur vt nõ cũ mũdo
dãnemur. Hinc etiaz scriptũ ẽ. Quez
diligit dñs castigat. flagellat em̃ oẽm
filiũ quem recipit. Sepe ergo mens
iustivt magis secura fit altius trepidat
et cũ flagellis cingitur. supm̃ iudicis
incertitudĩe turbat. Dauet ne iniciũ
seq̃ntis dãnatõis fit: omne qõ patit. et
p cogitationẽ interrogat iudicẽ qz de
vite sue meritis ambit in pcussiõe. sz
cũ vite sue virtus ad oculos mentis
reducitur quasi cõsolatio a iudice rñ/
detur. qz nequaq̃ ad perdendũ percu/
tit quẽ in actõis ĩnocẽtia feriendo cu
stodit. Bene itaq̃ dicit. Iudica mihi
cuz me ita iudices ac si apte diceretur:
Qui flagellando me iudicas ostende.
qõ ad iudiciũ p̃ flagella securũ reddas
quod et aliter intelligi põt nã plerũq̃
vir iustus petit vt semetipsuz iudex si/
bi iudicet quatenus q̃ ille aiãaduertẽ
do percutit hoc in se flendo et ipe casti
get. Scit nãq̃ q̃ equissimus iudex in
iuste quẽpiam nullo modo affligit. et
magno fletu affligitur. qz dolz in ver/
bere et reprehendere perfecte in se nõ
valet qõ deplorat. Ixc gze. Qui
igit vult bonũ assequi qõ desiderat de
bet pfiteri malũ qõ fecit. et se in spec/
tu sui pditoris humiliare. in magnis
em̃ defectib9 et miseris positi sumus.
Per nos nãq̃ in peccata cecidimus
sz nostris viribus resurgere nõ valem9
et q̃uis nũc iusticia electi polleant ne
quaq̃ sibi ad ĩnocẽtiã sufficiũt si in iu
dicio districte requirãt. Hec ergo cõ/
siderãtes humiliemus nos coram ocu/
lis sũme maiestatis nostras iniquita/
tes humili pfessiõe pandẽdo et pter
nostras prauitates eius gratia nos ĩ
dignos iudicãdo. vt veniaz peccator
nostrorũ et habũdantiorẽ gratiã ab ip
so pcipe mereamur. De hoc dicit bea/
tus greg. vij moza. sic. Qui pmizeri
vult bonũ quod expedit. debet maluz
pfiteri qõ fecit. vñ p̃ iob dicitur quid
faciam tibi o custos hoim. Ecce fatẽ
malũ quod egit. sz bonũ quod deo in
pensatõe debeat offerre nõ inuenit. qz
ad abluendam culpaz quelibet huma
ne actõis virtus infirma est. nisi hanc
misericordia parcentis foueat. et nõ
iusticia recte iudicãtis premat. vnde
recte per psalmistã dicitur. Velior ẽ
misericordia tua super vitas. quamli/
bet quis videat innocẽs. apd districc/
tum tũ iudicẽ nostra nos vita mõ libe/
rat. si ei reatus sui debitum. misericor/
die benignitas nõ relaxat. Humilitas
autem nostre destitutõis exprimitur.
cum deus hominum custos vocat qz
si eius nos custodia minime p̃oregit
ante occulti hostis insidias nostre solli
citudinis oculus vigilãs dormit. ps
attestante qui ait. Nisi dominus custo
dierit ciuitatẽ et cetera Per nos nãq̃
cecidimus. sed nostris resurgere viri
bus nõ valemus. culpa nos voluptatis
p̃prie strauit seml. sz pena culpe detri/

quotidie deprimit ad amissā rectitu
dinē surgere, studioꝝ conatibus niti
mur. sed delictoꝝ pondere grauamur
Unde rapte ꝓ iob subdit. Quare po
suisti me ꝯrariū tibi Tunc sibi deus
contrariū hominē posuit. cum homo
peccādo dereliquit deum. Serpentis
quippe psuasionibus captus hostis
eius exitit. cuius p̄cepta ꝓtēpsit. Sa
lubrem em̄ humilitatē deserens ad i
firmitatis iugum suppbiendo puenit
et cernicem cordis erigendo suppo
suit: qꝛ q̄ subesse diuinis iussionibus
noluit sub suis se necessitatibus stra
uit. Sic nimiꝝ debuit p̄sumptio coꝛ
poris fic suppbia sterni. Quia em̄ elatū
semel sumpsimus spiritū. esse detru
ens quottidie portamus. sed ab hu
mano genere tūc peccatū plenerolli
tur. cū per incoꝛruptiōis gloriā no
stra coꝛruptio permutat. esse nanq; a
culpa liberi neq̄q̄ possumus. quous
q̄ ī coꝛpoꝛe moꝛtis tenemur. nā quā
talibet iusticia electi polleāt. nequaq̄
ramen sibi ad innocētiam sufficiunt.
si in iuditio requirantur. sed hoc nūc
ad solatium sue erectōis inueniūt ꝙ
nequaq̄ se posse sufficere humiliter
sciunt Sub humilitatis ergo regimi
ne a gladio se rāte anīaduersionis ab
scondūt. et quo terroꝛē venturi iudi
cis p̄stolantes cōtinuo trepidant eo
indefinēter agitur vt reparatioꝛes fi
ant hec Gꝛego. Pius enim ⁊ miseri
coꝛs dominus etiā īdignos nos ob
peccati prauitatem foꝛdidos nō dere
linquet. si nostra peccata humiliter ⁊
veraciter cognoscimus confitēdo te
ste beato Gꝛego. qui dicit. Nūq̄q̄ mē
tem deus deserit. se que ī peccatis ve
raciter agnoscit hec ille. Nam qui ve
raciter se recognoscit pecca sse. etiam
volet et penitet se deum offendisse. Et
benignus dominus a remissione pec
catoꝝ se cōtinere nō poterit. vbi peni
tētiaꝫ veraꝫ in hoīe esse aspexit. Un
beatus Bernardus. Ad veram ogni
tionem peccatoꝝ imediate sequitur
penitentia. ad quaꝫ fine vllo interual
lo subiungitur remissio. nam qui vere
cognoscit malum. quod ex peccato in
currimus a penitentia se non poterit
continere. multominus deus cui ꝓpri
um est misereri semper et parcere a re
missione se continet. vbi viderit pe
nitentiam veram. hec Ber. Cōsideran
tes autem pietatem tantam et miseri
cordiam dei. nullus negligat post per
perrata facinoꝛa remedium penitētie
et ꝓfessiōis subire. vt salutem anime
sue assequi valeat et veniam peccato
rum obtinere. Filius

De cōfessione ⁊ eius effectib⁹ ac
virtute plurima audiui. ⁊ cum
gaudio cordis mei suscepi. sed qua
lis dēat eē cōfessio. de hoc rogo infoꝛ
mari. Capitu. V Pater

Dire debes qd
ad ꝓfessiōez verā ⁊ salubrē hec
requirūt Primo vt humilis sit Un ber.
Omnia que remordēt ꝓsciēciā ꝓfite
re humiliter pure ⁊ fideliter. Et eccle
siastici dicit ꝓsbitero humilia anima
tuā. Et leprosus de quo habet in mat
co qui significat peccatoꝛē veniēs ad
Jhesū flexo genu dixit Domine si vis
potes me mūdare vnō vnusquisq; cū
sua humilitate currat ad remediū cō
fessionis A Itē ꝓfessio dꝛ esse re
cenuda in vilitate peccati. Unde lu
ce xviij. Publicanus stās a lōge no
lebat ad celos oculos leuare sꝫ pcus
ciebat pectus suū. dicēs de⁹ ꝓpicius
esto mihi peccatoꝛi. naꝫ fic deo mul
tū displicet īpudentia hoīs peccāris
fic placꝫ sibi verecūdia ꝓfitētis testa
tur hoc. gre. ꝙ sic di. Quantū displicꝫ

reo impudētia tantum placet ei erubescētia peccatoꝝ. Et quāuis verecūdia sit habēda in confessione tamen nihil est celādum eoꝝ que homo neq̄ter ꝓmisit ꝓpter talē erubescentiā Ad hoc hortatur nos beatus Bernhardꝰ sic dicēs. Erubesce peccatū sed tamen totum reuela. in confessione' non abscōdas. Dūt em̄ qui ꝓfitēdo quasi fabulā enarrāt peccatoꝝ suorū hystoriam ⁊ egritudines anime sue fine cōfusione dinumerant. ⁊ pene sine penitentia ⁊ affectu doloꝝ. cito em̄ lacrimas inuenit ⁊ resolutur in lacrimas et gemitus q̄ habet sensū doloris hec Bernhardus. Ad erubescentiā vero pellendam multū valet timor verus dei. q̄ timor dei ꝑfectus omnē verecundiā ab hoīe repellit nā ꝓpterea vult deus vt ꝓfiteamur peccata nostra vt pariamur verecūdiā ꝑ pena. De hoc dicit crisostom? sic. Cōfessio igit̄ peccatoꝝ testimoniū est ꝓsciētie deum timentis. ꝑfectus em̄ timor soluit omnē pudorē ⁊ q̄ ipsuꝫ erubescere est pena grauis iō iubet nos deus peccata nostra confiteri vt verecundiā patiamur ꝓ pena. nā ⁊ hoc ipsum ꝑs iudicij est. hec Crisostomus Ipa nāq̄ erubescētia que habet̄ per peccatorum confessionem magnaꝑs penitētie et satisfactōis est. testāte beato Augustino qui dicit. Erubescētia in confessione est maxima ꝑs penitētie. multū em̄ satisfactiōis abstulit. q̄ erubescentie sue dominā eoꝝ que deliquit nūcio dei nihil denegauit hec. Augustinus. Itē confessio debet esse pura sc̄z ꝓpter deuꝫ nō propter laudem hominū aut vanam gloriam seu aliud emolimentū temporale. Matth vi. Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram hominib vt videamī abeis. Pura ergo erit confessio sine omni fictōe ⁊ timore nō seruili sed filiali; Item ꝓfessio dꝫ esse fidelis. q̄ ꝓfitendū est sub spe venie ⁊ salutis aliter non valeret. sicut pñia chayn qui dixit maior est iniquitas mea q̄ veniā mereat Ad hoc hortat beatus ber. dicens Sit ꝓfessio tua fidelis vt ꝓfitearis in spe. de indulgentia penitus nō diffidēs vt tuo te ore nō tam iustifices q̄ cōdemnes. Judas certe ꝓditor dñi: ⁊ chain fratricida cōfessi sunt ⁊ diffisi sunt Primus peccaui inquit tradens sanguinē iustum. Alter maior est iniquitas mea ⁊c. Licet nil eis ꝓfuit infidelis ꝓfessio. Item ꝓfessio dꝫ esse vera ⁊ nō tacens verū. nec admiscēs falsum etiā humilitatis ne menciendo dicēs non verū incidat in pctm̄. Vñ beatus aug. Cū humiliatis causa mentiris. h non eras pctōr anteq̄ mētireris: mēdēdo efficieris. Et btūs greg. Incaute sunt humiles. qui se mentiendo illaqueāt dum arrogantiā vitāt. qui ꝓtra veritatē se erigunt. quā verelinquūt. Itez cōfessio dꝫ esse freq̄ns dupliciter intelligendo. primo si quis freq̄nter cecidit etiā in pctm̄ mortale. etiā freq̄nter resurgat ꝑ pñiam. Alio modo vt etiaꝫ eadē peccata ꝓfiteatur non tñ tenetur quis nisi in certis casibꝰ vt patebit infra quia quanto aliquis pluribus turpitudinē suam sub spe venie cōfessus fuerit tanto potiorē gratiā remissiōis cōsequetur a dño. vnde aug. Quanto pluribus cōfitebit̄ quis sub spe turpitudinis crimis. tanto facilius conseq̄tur gratiā remissiōis. Itē cōfessio dꝫ esse apta. dꝫ em̄ peccator confiteri noibus non palliantib crimē sed q̄libꝫ pctm̄ suo nomīe ꝓprio quantumcunq̄ turpe exprimat ⁊ nō solum peccata ipsa sed ⁊ circūstantias quantūcūq̄ turpes vel abhominabiles ⁊ sic tota sanies a postematis expellatur. Unde psal

missa. Revela dño viam tuã & ipse faciet hoc. Revela inquã peccata nude ꝓfitendo & ipse faciet veniã crimĩbus tribuẽdo. Item debet discreta esse premeditata. i. vt districte ac sepatim cõfiteatur singula pctã nõ ꝓfuse. iuxta illud. Lauabo p singulas noctes lectuz meũ. i. p singula pctã ꝓscientiam meã Et illud. Iniquitatẽ meaz annũciabo et cogitabo pro pctõ meo. Item cõfessio debet esse libens siue wlũtaria non coacta fiẽ ꝓfessio achab quia veniaz meruit vt habet̃. iij. regũ. xxi. vñ ps. wlũtarie sacrificabo tibi & ꝓfitebor. Et beatus aug. Adhuc deus exigit ꝓfessionez vt liberet humilem damnat nõ ꝓfitentem vt puniat superbientẽ. Item ꝓfessio debz esse integra vt omia pctã dicant̃ nõ dividendo inter diuersos sacerdotes, sed vni omnia dicenda sunt. Deus summe bonus. opus imperfectiõis ideo nõ amat. aut totum hominẽ saluat aut nihil. Unde aug. Caueas ne verecũdia ductus dividas ꝓfessionẽ. Item ꝓfessio debet esse secreta. quia nõ debet prodere in publicũ nisi publice quis peccauerit. Unde beda sup̃ marcuz. publica nocua publico eget remedio. leuia emz et secreta possũt deleri leui penitentia et secreta. Item ꝓfessio debet esse lacrimosa siue amara. Un ysaias. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Item ꝓfessio dz esse prompta siue obediens. s. vt totaliter se subdat wlũtati ꝑlati sacerdotis. Unde brũs augu. Ponat se penitens omĩo in ptate iudicis in iudicio sacerdotis nihil sibi reseruando sui vt omia iubẽte eo patus sit. pro recipiẽda anie vita facere quecũq; faceret pro euitenda corpis morte. & hoc cũ desiderio. quia vitã recuperat infinitã. cũ gaudio eñ facere dz imortalis futurus. hec augu. q̃ faceret p differẽda morte mori turus. ꝓfessio debet eẽ accusatoria vt dicat se ꝓmisisse pcñ & ex ꝓpria malicia accusando se fortiter nõ pretẽdẽs excusatões in peccatis sicut primi parentes. nam ꝑm salomonẽ. Iustus in principio accusator est sui. Qui enim mõ se nõ accusat corã sacerdote vicario. in futuro habebit accusatores deũ. propriã ꝓscientiã. dyabolum. peccata. & totum mundũ. quia pugnabit orbis terrarũ ꝓtra insensatos. Qui vero mõ se accusat a deo erit excusatus. Item ꝓfessio debet esse simplex nõ recitando ea que ad rem nõ pertinent. sed simpliciter dicendo. de quibus sibi est ꝓscius. Unde p ysaiaz dr. Narra tu qd habes vt iustificeris. Item ꝓfessio dz esse propria vt pctõr semetipsum tantum accuset & nõ aliũ. psalmista. Deus vitam meã annũciaui tibi alias si crimen alterius diceret nõ esset corrector illius erroris. sed proditor. Item cõfessio debet esse fortis vt vincat omnẽ timorẽ & pudorẽ. Un ecclasti. Fili mi nõ ꝓfundaris ꝓfiteri peccata tua. beatus augu. Laborat mens patiendo erubescentiam & qm̃ verecũdia est magna pena. qui erubescit pro christo sit dignꝰ venia. Item vltimo ꝓfessio dz esse accelerata siue festina. Un sapiens. Ne tardes conuerti ad dñm & ne differas de die in diẽ. Debet ergo quilz festinare ad ꝓfessionem ꝓpter quĩq;. Primo ꝓpter incertitudinẽ hore mortis. Luce. x. Veniet dñs serui illius i die qua nõ sperat: & hora qua nescit ponetq; eum infidelibus ponet. Item diuini ꝑmittenti sibi longã vitã dicitur est stulte hac nocte repetent aiam tuã. Pecõ est festinandũ. quia morans in peccatis accumulat peccatum peccato & pena consequens penam pene. Unde in apocalipsi dicit̃. Qui in sordibus est sordescat adhuc. Et beatus greg. Pecca-

rum quod ꝓ pñam non deluitur. mox pōdere suo ad aliud trahit. Tertio est festinandū. ꝙ quanto quis maiorē fecerit moram. tantomagis elongabit a dño. ⁊ ꝓsequēs tanto difficilior erit eius ꝓuersio. Unde ꝓuidium dicit. Qui non est hodie cras minus aptus erit. Principijs obsta sero medicina paratur. Cū mala ꝓ longas ꝙualuere moras. Et psalmista dō. Domine qui elongant se a te pibunt B Quarto qz in extrema egritudine vix aliqs pmitere potest. multa enim in illa hora occurrūt impedimenta. nam morbus vrget. pena terret. filij vxor cognati ⁊ totus mundus quos dilexit illicite vocant eum ad se. tene ergo certū. dimitte incertū. agas pñam dum sanus es non differendo vsqz ad infirmitatem. Quinto festinandū est. quia si quis in presenti vita dominū exhortantē ⁊ clamantem nō audierit exclamabit ipse postea ⁊ a dño nō exaudiet. Dives est in inferno sepultus pro gutta aque clamans non est exauditus Et de talibus dicit dñs ꝑ hieremiā. Ecce ego iudicam sup eos mala. de quibus exire nō poterunt. ⁊ clamabunt ad me ⁊ nō exaudiam eos. festinare ergo debemus ⁊ nō procrastinare pñam ⁊ cōfessionē. vt salui esse possimus a ventura ira.

Filius.

De circūstancijs etiam peccatorū et que peccatum aggrauant uelim uero instrui arqz edoceri.

Capitulum VI. Pater. C

Onfitens debz quas circūstantias attendere. Quis quid vbi per quos quotiens cur quō quando. Quilibet obseruet aīme medicamina dando. Quis debet enim confitens dicere qualis fuerit cū quō peccauit vtrum. iuuenis vel senex nobilis vel ignobilis. liber vel seruus in dignitate seu officio ꝓstitutus. sane mentis vel insanus. sciens vel ignarus. solutus vel ꝓiugatus. clausitralis vel clericus. vel laicus ⁊ similia. Quid vt dicat genus peccati videlicet si ꝓmiserit adulteriū vel fornicationē vel homicidium ⁊ similia. Item vtrū peccatum ꝓpetratum sit enorme mediocre vel paruū manifestum vel occultum. Item dz dicere cōfitens peccata que ꝓmisit quiqz sensibus abutendo. Item vtrū diu in peccato permansit an recenter illud incurrit ⁊ ceteras ingressiones. ⁊ hec omnia ꝓ quid intelligūtur Ubi in loco sacro vel prophano in domo dñorum vel alibi. per quos scilicet mediatores vel internūcios. qz omēs tales sunt ꝓticipes criminis vel damnatōis. ⁊ ipse est reus ⁊ obligatus ꝓ o peccatis eorum. Item ꝓ quos .i. cū quibus ⁊ contra quos. Quotiens. debet enim peccator si potest confiteri non solū ipsa peccata sed etiam vices ⁊ iteratiōes vt dicat quotiens cognouit fornicariaz vel adulteraz. vtrū vnam vel plures quotiens dixerit proximo verba cōtumeliosa quotiens iterauit ⁊ similia quevulnus iteratum tardius sanāt. Si autez ex oblivione non potest singula prout commisit confiteri. dicat tamen quanto tempore in peccatis perseuerauerit seu ꝑduraverit. Utrū medio anno vel integro. aut certe pluribus annis in facinoribus perseuerauerit seu ꝑduarerit ⁊ infra tale tempus vtꝫ sepius peccatum iterauit. hec ⁊ his similia ꝓout valet studeat diligenter confitendo enarrare. Et hoc ipsum ꝙ non potest ad memoriam sua scelera propter multitudinem ac oblivionem reuocare conetur deplangere ac dolere. Cur scilicet tali temptatione hoc fecerit ⁊ vtrū preuenit ipsam temptationem vel fue

rit p̄ueentus ab ea. vtruz sponte vel coactus vtrū cupiditate vel paupertate. vtrū ludo an nocendi animo ⁊ similia Quomodo scilicet de modo agendi vl̄ patiendi quod melius actu cū lectōne noscitur. Quando vtrū in tempore sacro ⁊ orationi p̄stituto. vt in festiuitate sanctorum ⁊ tempore quadragesimali et aliorū ieiuniorum. Debet etiaz peccatoz p̄fiteri ⁊ dolere ō bonis obmissis que scilicet potuit facere ⁊ nō fecit. talia enim dicunt p̄prie delicta quasi derelicta ¶ Item de tempore malo expenso. De his omībus circūstancijs aug. sic dicit. Consideret penitēs qualitatem criminis in loco. in tempore in p̄seuerantia. in varietate p̄sone. et quali hoc fecerit temptatione. ⁊ in ipsius vicij multiplici executione. Oportet eī fornicatorem penitere ex excellentiam sui status aut officij: aut ex modū meretricis aut in modo sui operis ⁊ qualiter suam turpitudinem pegerit vel in loco sacrato. aut cui debuit excellentiaz fidei vt sunt domus dominorū ⁊ aliorū multorum si in tempore orationū cōstituto in festiuitate sanctorum. aut tempore ieiunij cōsideret quātum p̄seuerauerit ⁊ defleat quod p̄seueranter peccauit. Item si vltro se peccato obtulerit. Item qō non expectauit temptationem sed p̄euenerit voluptatem. omnis ista varietas p̄fitenda est ⁊ deflenda. hec augu. ¶ Sed quas ex istis ⁊ cōsimilibus circūstancijs sit necesse confiteri vel quarū cōfessio sit de bene esse. Notandum q̄ quedaz circunstantie trahunt in aliud genus vel speciem peccati. vt peccare carnaliter cum muliere cōiugata. ⁊ has tenetur homo confiteri. quia tenetur dicere genus peccati. Quedaz vero sunt aggrauantes in eadem specie. ⁊ harum quedam sunt aggrauantes nō totaliter sicut scientia vel magnitudo. ⁊ has non tenetur quis confiteri. quia sunt quasi venialia peccata. Quedaz sunt aggrauantes totaliter: ⁊ notabiliter ⁊ has oportet p̄fiteri. Non eī sufficit illi qui centuz marcas abstulit de alieno dicere ego abstuli alienum. cū eī ita bene posset verificari si accepisset vnū denarium. nec sufficit illi qui gladio vulnerauit p̄ximū: ego p̄cussi p̄ximum. Unde ſm q̄ dicit thomas Necesse est solam illam circūstantiam p̄fiteri que trahit in aliam speciē peccati. qō tunc solum est necessariū quando circūstantia trahit in aliam speciē peccati mortalis. De hoc etiā dicit quedam glosa q̄ homo tenetur in p̄fessiōe dicere omnia peccata. que occurrunt memorie ⁊ circūstancias eorūdem. si tales sunt q̄ multū aggrauant peccata. vel ponant illa in alio genere vt cū quis peccauit aliquē in ecclesia vel ibi aliquid furetur Circūstancia loci facit q̄ hmōi cōfessio vel furtū fiat sacrilegia ⁊ sic transeunt in aliud genus peccati. De circunstancijs aūt peccati carnalis. dicit thomas q̄ circūstācie particulares peccati carnalis. que in speciē peccati mortalis trahunt. semp̄ sunt p̄fitende. Sz omnia talia p̄fiteri quecūq̄ aggrauant p̄fectionis est. hec thomas. Ex his igitur dictis colligere possum? q̄ ille circūstantie q̄ trahunt in aliud genus vel speciem peccati mortalis. ⁊ que multū ⁊ notabiliter sunt aggrauantes. de necessitate sunt cōfitende. Ceteras vero circūstantias quascūq̄ aggrauātes p̄fiteri est de p̄fectione p̄out dicit thomas. Quaz quanto p̄fectius quisq̄ suam p̄scientiam a peccatis ⁊ eius circūstantijs quibuscūq̄ p̄ p̄fessionē humilem expurgauerit. tanto portiorem veniam suoz̄ criminū ⁊ copiosioz̄ gratiā a dño obtinebit. Filius.

Trum peccata venialia sint confitenda de necessitate salutis.

Capitulū VII. ¶ Pater

Peccata venialia confiteri prout plurimi doctorum asserūt nō est de necessitate salutis q̄ nullus ꝓpter peccata venialia si nō assint mortalia a ꝯsortio fidelium separabit. Debet tñ quilibet inquātum valet. a se etiā minima peccata propulsare. q̄ minimū peccatū pōt fieri in ꝯspectu dei magnū. dū sibi placet. vnde richardus de sancto victore ꝙ si ex fragilitate nostra venialia peccata ꝯmittimus. neq̄q̄ tamē pro huiꝰ modi de ꝯsortio fidelium separamur. Debemus tamen inquātū valemus et dñs adiuuerit ea propulsare de nobis. quodlibet eñ peccatū liceat hominib⁹ videat minimuꝫ si nō displiceat apd̄ q̄ iudicē iustū fit magnū. dicit nā q̄ aug. ¶ Nullū peccatū criminale dū displicet nullū veniale dū placꝫ. Et tu deamus igit nō solū magna. ſꝫ etiam minima vitare peccata. ne si minima contēnim⁹. paulatī defluam⁹ hꝛc rich.

¶ Unde salubre est etiā de peccatis venialib⁹ ꝯfessionē facere. quia dum minutis peccatis medicamenta nō adhibēt. ꝓ medio ꝯfessionis et cōtritionis ac alia pia opa. valde cor infrigidāt hoīs. ꝛ reddūt faciliores ad alia maiora peccata perpetranda. ꝓpter hoc dicit beatus augustinus. ¶ Non solum ad ꝯfitendum mortalia verum etiam venialia sic hortat dicens. Qui confitetur peccata sua ꝛ accusat ea. iaꝫ pactum cum deo facit. Excusat deus peccata tua si ꝛ tu accusas conuiuge⁹tis deo. oportet q̄ oderis i te opus tuum. et ames in te opus dei. inicium omnium bonoꝝ operum. confessio ē operū malorum. et tunc facis veritatem quia nō te palpas nō tibi blandiris. facis igitur veritatem confessionis. ꝛ venis ad lucem in operibus bonis etiā ꝓpter illa. que videntur minuta peccata lingue aut cogitationum aut immoderationis in rebus ꝓfessis. quoniā minuta peccata plura. si negligantur occidunt. Minute sunt gutte que flumina implent. minuta sunt grana arene sed si multa arena imponatur. premit atq̄ opprimit. hoc facit sentina neglecta. quod fluctus facit irruens sed diu intrando et non exhauriendo mergit nauem. Quid est autem exhaurire nisi bonis operib⁹ agere ne obruāt peccata. gemendo ieiunando tribuēdo ignoscendo. hꝛc augustinus ¶ Necesse igitur est qui gratiam dei desiderat habere: et in summi sponsi ꝛ amici amplexibus frequentius manere vt a peccatis nō solum mortalibus. sed etiaꝫ venialibus studeat se cohiberi. Si autez ex sua negligentia aliquam maculam etiam venialis peccati contraxerit. ꝓtinus conetur illam per confessionez ꝛ penitentiam a se expurgare. ne cum gratia et consortio tanti hospitis contingat carere. De hoc quidā doctor sic dicit. Caueamus quantuꝫ possimus ne aliquid i nobis inueniat dominus noster ihesus cristus. q̄ oculos eius offendat et si forsitan vt solet humane condictionis fragilitas aliquam negligentie maculam contraxerit. ciciuſ per confessionem et penitentiam lacrimaruꝫ abluere eam omni studio festinemus. ne diu sine amici nostri manea⁹ amplexu. quia paratior est nos recipere. q̄ perdere tantum si non tardemus de die in diem reuerti ad deuꝫ hꝛc enim duo mala odit deus omnipotens in omnibus hominibus. id scilicet negligentiam reuertendi et negligentiam sue salutis desiderandi hꝛc il

le .Ex dictis igit colligere possumus bonum et salubre esse etiaz peccata venialia per cõfessionem abstergere. vt coz magis purgatum ad suscipiendã grãm. vnusquisqz possit hre. Filius Scire etiam desiderio vtruz facta confessione teneat quis iterare confessionem. vel si sint aliqui casus ꝓpter quos oporteat confitẽtẽ iterare confessionem prius factaz. Et si quis peracta penitentia recidiuũ fecerit iterum cadendo in peccatum. vtrũ teneatur talis peccata prius confessa ꝓpter hoc reiterare ꝓfessionẽ factã resumendo aut pmaz. Ca. VIII Pater.

Notare dẽs qd confessionem semel bona fide factam ei. qui potuit absoluere. nũqz tenetur homo reiterare nisi velit ymo vt dicit Tho. in quadã questione de quolibz ꝙ nõ ꝑt aliquis auctoritate cuiuscũqz hominis compelli ad confitendũ peccatũ. quod alteri ꝓfessus ẽ qui absoluere potuit. qz confessio peccatoꝝ est quoddã sacramentale diuino imperio subiacẽs non humano

Sunt tamen casus ĩ quibus teneatur homo confessionez nõ rite factam iterare et hoc in quatuor casibus vt ꝓpter defectũ confessoris aut propter defectum confitentis Propter defectũ confessoris dupliciter. aut qz deficit ei clauis potentie. eo ꝙ nõ potest de illo peccato absoluere. aut quia deficit ei clauis sciẽtie. quia nescit discernere. Propter defectum confitentis dupliciter. aut quia dimidiauit cõfessionem id ẽ qz scienter tacuit aliquod peccatum mortale. aut quia contẽpsit seu neglexit satisfacere et oblitus est satisfactionem iniunctam. nam si sciret eam implere vellet. non oporteret confessionem iterare Cũ supradictis saris videtur cõcordare in pluribus Raymũ. et hostiens. ipsi tamen ponũt etiam casum de eo qui in proposito est non deserendi peccatum. propter tales igitur casus vt premissum est tenetur homo confessionem nõ debito modo factã reiterare Quidam cõfessus fuerit petã vt debuit q cui debuit. reiterare nõ tenet nisi velit ꝓpter magis certum. quia quanto frequentius et pluribus quis sua crimina sub spe veniẽ confessus fuerit tanto potiorẽ veniam suoꝝ scelerum et habundantiorem gratiam a dño consequetur. Videndum est etiam de hoc vtrũ post cõpletam penitentiam recidiuans teneatur taz illud recidiuũ qz oĩa alia que cõmisit confiteri maxime si ꝓfiteatur tali qui nunqz alis audiuit cum. Non credo ꝙ teneatur dicere specialiter et distincte ea que ante confessus est. sed sufficit confiteri generaliter de illis exprimendo ingratitudinem suam q dicendo de multis q magnis peccatis mortalibꝫ liberauit me dominus per penitentiam et ego ingratus existens nihilominus sic offendi eum vt si forte nesciat exprimere aut nõ exprimat ingratitudinis nomen nõ nocet. dum talia dicat verba. qz ex quibz sacerdos ingratitudinem illã possit intelligere. Utruz etiã liceat cõfessionem dimidiare dicendũ ꝙ non qz oportet qđ vni fiat confessio omniũque habẽt in memoria. Si vero aliq exciderint a memoria nõ debet ob hoc iterari alias reputari ꝓfessio dimidiata ꝙ si homo peccatũ qđ in priori cõfessione oblitus fuit postmodũ ꝓfitetur etiã alteri. nõ oportet propter hoc totam ꝓfessionẽ iterare. licet hoc quidam senserint ꝙ sufficit ꝙ ꝓfitens dicat hoc peccatũ .qđ oblitꝰ fuit expresse vel explicite. Alia aũt ĩ generali di

cendo ꝙ alia multa peccata confitere
tur hoc oblitus fuit. ¶ Etiaz no
tandum ꝙ si homo peccatū cōmissum
est totaliter oblitus. tunc sufficit con
fessio et penitentia generalis. si nō to
taliter tunc deber laborare. vt per ea q̄
scit recordetur. etiam ea que oblitus
est. et si recordetur etiam ea tenetur ꝑ
eis penitere. Si vero nō potest recor
dari sufficit penitētia generalis. de hoc
dicit Augu. Veritatē dicit deo peni
tens quando nihil illi de ꝓmissis sce
leribꝫ celat. nō ꝙ et si voluntate celare
rit deus ignoret sed dum veritatē sibi
ꝺt vult ab eo. vt veniam ꝓsequat. Si
vero aliqua menti exciderint ꝓfitetur
veritatem deo cuz generaliter dixerit.
Deus q̄ nosti occulta cordis et ope
ra mea et delicta mea a te non sunt ab
scondita. quibus veniā largiaris. Et
hec veritas confitentis. quam diligit
deus. vñ psalmista. Ecce enī veritatez
dilexisti ꝛc. Hic ꝟinsinuatur ꝙ genera
lis confessio etiaz deleat mortalia pec
cata quorum intelligentia nō habetur
¶ Sed notandum ꝙ sunt nonnul
li in ordine constituti ac professi. qui ī
graues casus incidunt peccatorum. ⁊
tamen facinora sua ducti quodam ti
more humano ac verecundia nō con
fitentur suis prelatis. vel eis qui hñt
auctoritatez absoluendi. sed celāt sua
mala facta aut reuelant ꝓfitendo ea ꝑ
sonis siue religiosis siue secularibus
qō peius est qui nō habēt auctoritatē
eos absoluendi. Quicunqꝫ tales sunt
sciant se eē nō absolutos. Et quāuis
absoluti nō sint nō tñ verent accedere
ad mensam dñi corpus et sanguinem
sumēdo ac tractādo nostri saluatoris
nō timētes illud pauli. Qui māducat
carnē meā ⁊ bibit sanguinē meum. in
digne iudiciuz sibi manducat ⁊ bibit
Et sunt nōnulli qui quidē timorē ba
bent ꝓfessionē facere. auctoritatē non
hñtibꝫ q̄ scīūt ꝑ tales nō posse absol
ui a suis peccatis nolūt ꝓscīaz suā re
uelare suis prelatis tuītes ī dignati
onem illoꝝ ī currere. ⁊ ꝑ ꝓs in suis
solatijs offitijs seu dignitatibꝫ ꝓmo
uēdis ī pediri. Et iō mittūt ad abba
tē vl̄ platū q̄ eis ꝑsit vt suā auctorita
tē alteri der qui eos absoluere possit al
legātes se nō posse. nec habere gratiā
suo plato ꝓfiteri. Quid de talibꝫ refe
rā ignoro hoc tñ dico ꝙ incautū ē ꝓ
ter talem carnalē ⁊ stultū timorē hu?
mōi absolutōz a suo plato extorq̄re vl̄
querere. nisi alia valde rōnabilis cā ex
istat ꝓpter quā subditus cogat hoc fa
cere melius ē tñ facere ꝓfessionem hñti
auctoritatē absoluēdi q̄ ñ habēti. ab
solutionē vero sic factā ꝓmittam? vi
sceribꝫ misericordie ihesu cristi. Et cō
tra tales sic dicit ꝓpheta. Si q̄ritis q̄
rite ꝓuertimī ⁊ venite hoc ē dicere Si
desideratis et q̄ritis veniā vestroꝝ pecca
minū. querite ꝓstāter et efficaciter nō
obmittēdo ꝓpter timorē priuationis
alicuius solatij carnalis. seu cōmodi
tēporalis apire ꝓscīas vestras. plato
vestro humiliter peccata vestra ꝓfiten
do. ¶ Sūt etiā nonnulli qui ita
excecati sunt seu indurati in suis pui
tatibꝫ ꝙ easdē suas iniq̄tates suis p
latis nō ꝓfitent vsq̄ ad extremā ho
ram sue mortis. Et hoc iō q̄a suis
puersitatibꝫ resistere nolūt aut nō pos
sunt vl̄ manifestare seu inotescere alijs
erubescūt quales sint. Et q̄ periculosū
sit in tali errore eē dicere nō sufficio.
nā perseuiuere sine omni timore dei
et differre ꝓfessionē vsq̄ ad vltimaz
mortis horā ignoro si quid hōi sit pi
culosius. in omni enī scriptura noui ⁊
veteris testamēti ī uenimus solū vnū
hominē eē saluatū in extrema penitē
tia latronē vicz qui pepēdit iuxta cru

cem cristi. vñ beat⁹ bernardus. Ut q̄d homines in vita sua dissimulant agere penitentiam ⁊ de extrema p̄sumunt confessionem nā in omni scriptura canonica tārū vnū inuenies in extrema penitētia saluatū ⁊ hoc hora dominice passionis Ex his igit̄ dictis colligit̄ q̄ mortiferum et q̄ periculosum sit deferre p̄fessionē ⁊ penitentiā vsq; ad extremam mortis horam. Omnis g̃ qui se huiusmodi diuersis laq̄is tam periculosiz irretitū sentit ad cor rede at extimorem mortis et futuꝝ iudiciū seu dānationez perpetuā p̄ oculis habeat et suam conscientiā p̄ vitia seu peccata maculatā per humilem confessionem suo prelato cui tenetur sua secreta pandere postposito omni timore et verecundia patefaciat. multo melius est enim coram vno homine erubescētiam reportare q̄ coram deo et omni celesti curia verecūdiam sustinere ⁊ p̄ consequens eternā damnationem incurrere igitur vnusquisq; fidelis non differat penitētiam sed cū se sauciatū p̄ aliqua peccata senserit curzat ad remediū confessionis deum iratum iudicem conuertit in p̄ssimū patrem. testāte beato bernardo qui dicit. O felix penitentiū humilitas o beata spes confitentium q̄ facile vincis inuincibilem q̄ cito tremebundū iudicē conuertis in p̄ssimum patrez et sic patet de confessione que est scōa pars penitentie.

Incipit tertia distinctio primi libri.

Valograuati Filius

Post explanationē duarū partiū viczcōfessionis ⁊ cōtritionis nūc de tertia parte vicz de satisfactione de sidero informari.

Ca. .I. Pater

Scire debet q̄ ad emendationem peccatorum maxime mortaliū necessaria est satisfactio. oportet enim vt crimina ad plenū purgēt̄. quantū ad reatū ⁊ quātū ad actū. Quātū ad reatū vt de p̄teritis satisfaciam? Quātū ad actū vt deinuo mil tale p̄mittam?. vñ rich. de sancto victore sic di. In criminaliū peccatorū expurgatōe opus est p̄fessione et satisfactōe nam p̄fectō ⁊ oro q̄ solent ad venialiū peccatoꝝ in expurgatōz sufficere. criminalia expurgare oportet ad plenuz tam ꝑm reatū q̄ ꝑm actū. ꝑm reatū vt de p̄teritis satisfacias. ꝑm actuz vt de reliquo mil tale p̄mittas: vel p̄mittere p̄sumas ꝓ Qualis aūt debeat esse satisfactō p̄ peccatis. thomas de aquino declarat sic di. Satisfactō debet esse talis per quam aliquid nobis subtrahimus ad honorem dei. nos aūt non habemus. misi tria bona: scz bona anime et bona corpis et bona fortune scz exteriora. Ex bonis quidez fortune subtrahimus nobis aliquid p̄ elemosinā sed de bonis corporalib⁹ p̄ ieiuniū. ex bonis anime ñ oportet vt aliquid subtrahamus nobis quātū ad essentiam sed quātū ad diminutōz ipsoꝝ. q; per ea efficiūt deo accepti p̄ hoc ꝑ ea submittimus deo totaliter et hoc p̄ orationem. hec thomas. Unde notādum ꝑ satisfactionū quedaz sunt partes p̄cipales scz oro ieiunium et elemosina Quedā vero sunt secūdarie. que ad has requirūt̄ vt vigilie pegrinatōnes et discipline. Dicēdū ergo ꝑ oia opa carnē affligentia reducūt̄ ad ieiuniū. Omnia vero opa spiritualia ad orationē ⁊ oia opa misericordie ad elemosinā reducūt̄ Sufficientia vero p̄

cium pricipaliū põt accipi ex pte termini a quo ē motus satisfactionis .q2 per ieuniū reuocamur a concupiscentia carnis per elemosinam a cupiscētia oculorū. p orationē a superbia vite. Scdo modo sumit sufficientia ista ex pte termini ad quē p ieuniū bñ ordinat hō in seipo. p elemosinā ad proximū. p orationē ad deū. Tertio mō sumitur hec sufficiētia ex parte materie de qua fit satisfactio. q2 per elemosinā fit satisfactio de bonis exteriorīs substātie. p ieuniū de bonis corporis per orationē de bonis mētis. Quarto mō sumit hec sufficiētia ex pte modor satisfaciendi. fit em satisfactio tribus modis. vel p punitōz. vel p redemptōz. vel p supplicationē Primū facimus ieunādo. scōz elemosinam dando. tertiū orādo. Quito sumitur hec sufficiētia ex pte effectus. per satisfactionē em nobis tria magna bona puenīt scz ipetratio gratie. remissio pene. expiatō reliquiarū culpe. ad primū videt valere elemosina pter multiplicatōz intercessorū. ad scōz ieuniū. ad tertiū oratio. Consistit ergo satisfactio in his tribus scz in oratiōe ieunio. q elemosina. vt iste ternarius contra istū nepharium ternarium diabo li opponat Oratio vicz dira superbiam ieuniū dira carnis concupiscētiam. elemosina dira auariciā. Aliter etiam põt dici videlicet q satisfactio consistat in duob scz largitōe elemosine. q carnis maceratōe Elemosina aūt triplex ē. prima consistit in cordis dūctōe qñ aliquis seipsum offert deo iuxta illud. miserere anime tue placēs deo. Qui em pauperi elemosinā p̄bet q se ab iniquitate non abstinet. talis qō minus est. obtulit. q qō maius est peccato seruauit. de hoc dicit beatus gre. Qui indigenti p̄ximo exteriorē substātiā p̄bet sed vitā suā a nequitia nō custodit. rem suā deo tribuit et se peccato hoc qō minus ē obtulit auctori. q hoc qō maius est seruauit iniquitati. hec gre. Sed penitens et satisfaciens p suis reatib studeat cor p̄tritū q corpus mūdū in se exhibere deo. vt possit elemosinā accepta cristo offerre. Secūda elemosina ē in cō passione p̄ximi. qua p̄patimur aliemis aduersitatib tāq̄ nostris. de qua compassione dicit gre. xx. morali. sic. Plus nōnūq̄ esse dicimus p̄pati ex corde q̄ dare q2 q̄squis p̄fecte indigēti cōpatitur minus estimat omne qō dat. Super afflictū quippe p̄patiētes plangimus. qñ aliena damna nostra reputamus. q culpas delinquētiū nostris mūdare fletib nitimur. Qō vide licet agentes plus plerūq̄ nobis. q̄ his p̄ quib agit subuenimus quia apud ī̄ternū iudicē ex gratia caritate aspirāte p̄missa. queq̄ perfecte diluit p̄pria. qui pure plāgit aliena. hec gre. Qui exteriores diuitias nō habēt in his operib misericordie se exercere debent Ad hoc faciendū hortatur richardus de sancto victore sic dicēs Si misericordia magna est aliene afflictionī compati. maior aūt p̄ alienis reatib compungi. p̄claruz em genus est misericordie delinquentes deflere penitentibus indulgere. aliena delicta p̄prijs lacrimis delere. In his operibus misericordie nos exercere debemus qui exteriores diuitias nō habemus Magna em est elemosina nudum vestire maior autē indisciplinatū morū doctrina ornare. Optimū vero elemosine genus corripere inquietos cōsolari pusillanimes. paciētes esse ad omnes. hec richardus Et beatus ber. Plus em est verbi pabulo victuram in p̄petuū mentem reficere. q̄ ventrē

periture carnis terreno pane saciare. Ponūt etiā p quosdā septez elemosine ptes.s. docere ignorantē.consulere dubitāti. ꝓsolari tristē corrigere peccātē remittere offendēti. portare onerosos ⁊ graues ⁊p oīa orare q̄ etiā i hoc versu ptinēt. Consule castiga solare remitte fer ora. Ita tñ q̄ sub eodem intelligatur consiliū et doctrina Tertia elemosina ꝓsistit in largitōne manuali. Uñ dñs in euāgelio. Date elemosinā ⁊ oīa munda sunt vobis. ⁊ Beatus aug. Elemosina mūdat peccata ⁊ ipa interpellat pro nobis ad dominū q̄ quicquid dederim⁹ ipz integre possidemus. Si vis ergo esse mercator optimus.da qđ nō potes obtinere vt recipias qđ nō poteris amittere da modicū ⁊ recipies centuplū.da tēporalē possessionē vt ꝓsequaris here ditatē eternā.vtātur diuites ꝓsuetudine infirmitatis sue: sed doleāt aliē se nō posse. melius em̄ facerēt si aliter possent q̄ si ꝓsuetudies mittas egrotas .concedit tibi vti pciosis da pauperib⁹ vilia. Hec aug. Et Crisosto. Stultitia est illic relinquere vñ exiturus es ⁊ illuc non premittere quo iturus es illuc ergo sbām tuā collocavbi patriam habes. ¶ De elemosina etiam dicit pe.da.sic. O virtus elemosine.que velut flumen fontis irrigui ⁊ peccatoꝝ inquinamenta detergis.et estuantiū vitioꝝ flāmas extingnis. O felix elemosina.q̄ de gelenne barathro tenebrarū filios extrahis.adoptatos regni celestis luci ꝑpetue introducis tu de maīb⁹ paupeꝝ vlas ad celū ⁊ illic ruis amatoribꝫ ꝑparas hospitiū. ⁊ prebes hereditatē īmarcessibilē et celestis curie dignitatē. O mirāda misericordie virtus q̄ peccatoꝝ oīm rubiginem purgat.fremētiū peccatoꝝ inciramēta mortificat ⁊ splēdore celestis gratie tenebrosas hoīz mētes illustrat felices nūdine. ꝑbet̄ panis exiguus. acquirit̄ regnū.porrigit̄ munus.ꝑparatur aula celoꝝ. nūq̄ deo carus erit qui vel affectū vel effectū elemosine nō habuerit vt scz qui nō habeat rē.habeat voluntatē. ⁊ dū domestice facultatis res nō exuberat. liberales animi diuicias non amittat. hec pe.da.

Sūt etiā ſm quosdā septē elemosine corporales.scz pascere esurientes potare ficientes vestire nudum recolligere hospitē visitare infirmū redimere captiuū ⁊ sepelire mortuum. Uñ versus. Visito poto cibo redimo tego colligo condo. Iste igit̄ sūt tres elemosine tria genera elemosinaꝝ. p q̄s peniten̄ satisfacere debet pro peccatis suo creatori. Quisquis ergo habet terrenam substātiā. tenet̄ ad manualē largitōz. vt tribuat elemosinā necessitatem paciēti ſm maius ⁊ minus. ꝑ vt dicit Tobias Si multum tibi fuerit tribue habūdāter. si exiguū tibi fuerit etiaz exiguū libenter īpartiri stude.

X Si quis vero terrenā substantiā nō hz vt sunt paupes vel religiosi. q̄ bus nō adest facultas reꝝ tpaliū. seipsos offerāt deo p̄ ꝓtemptū mūdi. ⁊ amore dei ac ꝓpassionē proximi vt premissū ē. ⁊ acceptā oblatōz siue elemosinā obtulerit deo. Carnis āt macerato ꝓsistit īq̄tuor. s. ī orōib⁹ ieiunijs vigiliꝫ ⁊ flagell̄ A De oratōe sciēd. Oratō ē ꝓgeries mentis ad aliquid obtinēdū ⁊ in deum tendētiū. ipa quippe cū ex corde contrito ⁊ hūili tusa fuerit. remissiōz peccatoꝝ a dño ⁊ reconciliatōz obtinebit. De hoc dicit iohānes abbas monachis sinay ī tractatu de xxx. gradibꝫ sic. Oratō ſm qualitatē eius ē ꝓiunctio vnio hōis ⁊ dei. ſm vero opatōz dei ē reconciliatō. lacrimaꝝ mater. peccatoꝝ ꝑpiciatō. tēptatōnū porta. tribula

rionū murus.āgloꝛ opus.futura iocū ditas virtutū fons.delitie anime. mē tis illuminatio.desperatōis securitas spei demōstratō.tristicie solutio:diui/ cie monachoꝝ. thesaurus quiescenti/ um. hec Johannes abbas. Magnum esū remedium est penitentib ipsa oza tio. ⁊ contra temptamēta omnia mu/ nimentum egregium. Quā etiā cōmē dās beat? Bernardus sic dicit. Quid ozatione preciosius . q̄ deo est sacrifi cium.angelis ozganū .sanctis ꝓuisi um.orātib p̄sidium.ꝓtritis vnguen/ tum.penitentib remediū.hostibus ia culū.temptatis oīb firmamētum. Et ꝓout thomas dicit. Sciēdū ſm quoſ dam q̄ duplex est orō quedā est ꝓtem plantiū.quorū ꝓuersatō in celis ē.et talis totaliter ē delectabilis nō satisfa ctoria.alia est que ꝓ peccatis gemi tus fundit. ⁊ talis h3 penam ⁊ est sa/ tisfactionis ps.vel dicēdū melius.q̄ queliber ozatō habet rationē satisfacti onis.q̄ quamuis aliqua habeat sua/ uitatem spiritus.habet tamen afflicti onem carnis. Quia dicit gre.Dū cre scit in nobis fortitudo amoris intimi infirmamur proculdubio fortitudine carnis .Hec thomas de aquino De se cundo scz de ieiunio. B Notādū q̄ triplex est ieiuniū Primū est corpo ris a cibo materiali Scōm afflictōis a gaudio tēpali Tertium spirituale a mortali peccato Et hoc triplici ieiūio debemus castigare corpus nostrū. pa tū est esū qō prodest ieiunare a cibo ni si ieiunetur a peccato. De ieiunio tam corporali sciēdū. q̄ abstinentia a cibo materiali carnem affligit. ⁊ penaz ge nerat ideo est maxima ps satisfactōis q̄ vt cōmuniter penitentib ieiunium pro peccatis indicitur vt ꝓ abstinen ciā castigati citius a suis sceleribꝫ e/ mundent. Et de virtute ieiunij. Johā nes Abbas montis sinai in tractatu de xxx. gradib sic dicit. Jeiuniū ēvi olētia nature. decisio delectatōis gut turis .recisio caloris ꝓcupiscētie.me ditationū malaꝝ et intentionū subti sio.libertas somnioꝝ.mūditia oratō nis .anī luminare.mētis custodia .cō punctōis porta.suspiriū humile.ꝓtri tio hylaris.restauratio multiloquij. oc casio trā q̄llitatis.obediētie custos. so mni euacuatio ⁊ alienatō. sanitas coz poris.peccatoꝝ remissio.porta ⁊ dliti e paradisi. Sz hz ieiunū tyrānū vicz gulā. q̄ est porta vitioꝝ fluctus ⁊ vn da īquinationū. ⁊ pfundū ignotarum ⁊ indicibiliū īmūditiarū Ex qua etiā procedit ociositas multiloquiū risus patratio scurrilitatis. ꝓtradictō glozi acio.audatia.p̄sumptio.amoz mundi sordida rō. Qui aūt possidet paraliti cū ipe interpellat ꝓtra carnē ⁊ ille ex oratus gulā vitiose oriri nō finit. Qui esū sunt sine gustu illius penitus ꝑ gu le dulcedinē querūt delectari Dec Jo hānes abbas. C Jeiuniū aūt di/ cūt hec quatuoz comitari scz largitas leticia hora ⁊ mēsura. De largitate dt Beatus ieronimus Qd māducatur? eras si nō ieiunares .da pauperib. vt ie iuniū tuum. fit saturitas anīe nō mar subꝛij lucrū. De leticia dns dic. Cum ieiunatis nolite fieri sic ipocrite tristes De hora ieiunij legit ī libro Regū Jonathas p̄ueīt hora adiudicatus fuit morti. De mēsura dt beat? aug. Jēs auiditate ciboꝝ lassata. ꝓdit oratō nis virtutem D Hunc videndū ē de vigilijs. de q̄ bꝫ dns dt vigilate ⁊ orate ne īretis ī temptatōem. Et bea tus petrus ī canoni. sua Sobrij estote ⁊ vi. Nā q̄ sobrevivit agilioꝝ ē ⁊ expe dicioꝝ ad vigilādū. Cū vero repletus fuerit cibo. segnis erit et piger ad ma/ ne surgēdū ad deū laudādū nec taꝛ po

tecit dicere cū psa'mista. Media noc/
te surgebam ad ꝓfitendū tibi. q aūt ie
iunia reddant homines agiliores ⁊ ex
pediciores ad vigilādū. De hoc dicit
Effrem abbas. Ad vigilādum multū
ieiuniū valet sicut em̄ miles plurimo
rum onere ꝓgrauatus impedit ad bel
lū ita ipeditur monachus ad vigilan
dum cū escarū largitate turgescit. nō
em̄ possumus vigilare. cū vēter noster
fuerit dapib⁹ onustus. sed oppressi lō
no vigiliarum fructus amittimus. ⁊
maximū detrimentū anime nostre ac
quirimus. Vigilq⁹ ergo stude copu/
lare ieiunium. vt cunctis anime vir/
tutibus florere possis. vt caro tua sub
iecta sit anime tue. ancilla famuletur
domine sue. hec Effrem. Et quia vigi
lie quandam fatigationem seu pnam
annexaz habent. ideo sunt partes satis
factionis ꝓ peccatis. Ad hanc igit
vigiliarū virtutem sectandam horta
tur. Beatus paulus sic dicens. In om
nibus exhibeamus nosmetipos sicut
dei ministros in multa pacientia invi
gilq⁹ multis. ℭ Ultimo etiaz vi
dendū est de quarto scz de flagellis q̄
primo consistūt in armis penitentiali
bus scilicet cinere cilicio ⁊ lacrimis
deinde in pectoris tōsione iugi genu
flexione et disciplinis. Item in afflic
tione peregrinatōis. Item̄ in tribulati
one et cuiuslibet egritudinis afflictōe
qualia flagella sustinuit iob. Quilibet
ergo penitēs prout ꝓtra dominū per
sua scelera peccauit. studeat de istis fla
gellis assumere et suo creatori p talia
opa penalia satisfacere. ⁊ qui prius p
oblectata carnalia recessit a deo. nunc
per afflictionē carnis ⁊ amaritudinē
penitentie itez̄ conet redire. De hoc
petrus damascenus sic dicit. Optime
penitet. qui dū carnē verberib⁹ mace/
rat. lucrum q̄ delectatiōe carnis ami
serat afflictionib⁹ recompensat. Et sa
lubrē illi nūc amaritudinē ingerit cu/
ius caro olī nocta delectatōe peccauit.
Nihil differt quib⁹ pmis caro addi/
citur. dūmodo voluntas p̄cedētis ille/
cebris vicaria repressi corpis afflicti
one mutetur. q̄z q̄ leta caro traxit ad
culpā. afflicta reducat ad vemā. Nec
pe. da. Nā quisquis pro suis excessi/
bus se hic nō afflixerit. nec a deo fla/
gellat⁹ fuerit a ꝓspicio filioꝝ dei alie/
erit. Nā. b. aug. Flagellat deus omnē
filiū quez recipit et tu exceptus eris.
Si fueris exceptus a passiōe flagel/
loꝝ nō eris in numero filioꝝ. Sic igi
tur patz de satisfactōe que ē tertia ps
penitentie. Post hec etiā sciendum q̄
vnusquisq⁹ tanto maiorē afflictionez
penitentie seu satisfactōis p suis pec
catis dēt assumere. quāto recordatur
turpiora ⁊ multiplicioza crimīa ꝓtra
suū creatorē se ꝓmisisse. Nā btūs gre.
ī q̄dā omelia. Unusq̄sq⁹ tāto maiora
querat bonoꝝ opū lucra p pmiaz quāto
grauiora sibi ītulit dāna p culpā. ne
q⁹ em̄ par fructus eē bōi opis dz ei⁹. q̄
minus et eius qui āplius deliquit. tā
to quisq⁹ dz a se illicita abscīdere q̄n
to meminit se ⁊ illicita ꝑpetrasse. In
illis ꝛbis vniuscuiusq⁹ ꝓscīa ꝓuenīē
dēt em̄ quilibet seip̄m discutere. ⁊ in
quib⁹ et in quāris peccatis deliquerit
attēdere. Et prout excessit ſm maius
et minus suis delictis remedia pfec
tioza penitētia studeat adhibere. Et tñ
circa hoc de misericordia dei presume
re. Sic tamen presumere. ne ꝓingat
er aliqua negligēti securitate torpere.
Et q̄nis ꝓditor nē nō pascaf cruciat/
tib⁹ nostris vult tñ ⁊ q̄ voluptate dele
ctati ab eo discessimus p fletus ⁊ lam̄
ta amaricati itez̄ ad ip̄z ēdeam⁹. Ista
tāgit beatus Gre. in cura pastora. sic
di. Ammonendi sunt quippe qui pec

cata deplorant operū et consummata mala perfecto diluant lamēto ne pl⁹ astringatur in debito ꝑpetrati opis. si minus soluūt i fletibꝫ satisfactionis Scriptum quippe est. potum dedit nobis in lacrimis in mensura. vt videlicet vnusquisq; mens tantū penitēdo compunctionis sue bibat lacrimas quantum deo se meminit arusse ꝓ culpas. Ammonēdi sunt. vt incessanter commissa ante oculos reducāt atq; viuendo agant vt a districto iudice videri non debeāt. Unde dō cuꝫ peteret veniam dicens. Auerte oculos a peccatis meis paulo superius itulit. Delictum meum contra me ē semper Ac si diceret peccatū ne respicias. positulo. q⁹ hoc respicere ipe non cesso. Ammonēdi sunt vt singula quecq; admissa ꝓsiderent. ac figillatiz ea in se puniant. vude ꝓ ieremiaz dr. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus Diuisas quippe ex oculis aquas deducim? quādo peccatis singulis dispartitas lacrimas damus nec vno eodēq; tēpore eque mens de omnibꝫ dolet. Sz dum nunc huius nūc illius memoria culpe acrius tangit. simul de oībus in singulis ꝓmota purgatur. Ammonēdi sunt etiā vt de misericordia. q̄m postulant ꝓsumant ne vi immoderate aflictōis intereāt. neq; em̄ pius dominus añ delinquētiuꝫ oculos flēda peccata opponeret. si per semetipsuꝫ ea districte ferire voluisset Constat em̄ q⁹ a suo iudicio abscōdere voluit quos miserādo ꝓuenīt. semetipos iudices fecerit. Unde per paulū dicit Si nosmetipos iudicaremus. nō vtiq; iudicaremur. Rursūq; āmonendi sunt vt sic de spe fiduciam habeāt. ne tamē incauta securitate torpeant. Plerūq; hostis callidus mētem. quam peccato supplantat. cuꝫ de ruina sua afflictum se respicit. securitatis pestifere blādiens seducit. Modo alioꝝ em̄ facta gratiora. mō nihil esse q̄ perpetratum ē mō misericordia dominī loquet. mō adhuc subsequēs tēpus ad penitētiā pollicet. vt dum per hec mens decepta ducit ab intētōe penitētie suspendat quatinus sic bona nulla ꝓcipiat quaz mala nulla ꝓtristāt. q⁹ plenius obruat supplicijs q⁹ nūc gaudet etiā in deliciis ¶ Et notādū q⁹ deus nr̄ cruciatibus nostris nō pascit. sec delicto rū morbos medicamētis contrarijs medet. vt quiq; voluptatibꝫ delectari recessimus. fletu amaricari redeamus. Et qui ꝓ illicita defluēdo cecidimus. et ab illicitis nosmetipos restringamus. q⁹ q̄ insana leticia ifuderat. salubris mestitia exurat. et q̄ vulnera uerat elatio superbie. curet abiectio humilis vite. hec greg. ¶ Per ista igit dicta iam colligere possumus vnumquē q⁹ penitentem debere perfectam penitentiam ꝓut peccauit suis sceleribꝫ adhibere. si confideret perfectā sanitatem anime. q̄ veniam suoꝝ criminū a domino obtinere. Filius.

Quero etiā de hoc vtrum penitentia debeat ad finem vite durare an non. Ca. II Pater ¶

De duratōne penitentie scire dēs q⁹ penitētiā exteriorē nō oportet esse perpetuā. sz circa interiorē distinguit. Est em̄ penitentia interior ſm habitum et hec debet perpetua esse. Alia est ſm actum et hanc non oportet esse perpetuam. semper em̄ tenetur quis ad interiorem penitētiā habitualē. q̄ vellet nō peccasse sz ad exteriorē nō tenet ſp ¶ Preterea ē alius dolor rōnal. q̄ est peccati detestatio. alius est sensibilis q̄ est passio. q⁹ primus dolor ē q⁹ ſp debet esse in

penitentia. Secundus vero nō est de necessitate ¶ Et q̄uis nūq̄ sit certus de peccati remissione. tamen p̄pter hoc nō oportet penitentiā exteriorem esse perpetuam. quia nō exigitur in talibus certitudo scientie. sed sufficit certitudo coniecture probabilis. vt est quādo homo fecit probabiliter quod ex parte sua erat faciēduz scz dolendo. confitendo. satisfaciēdo. cauendo. ℞ De hac vero penitentia Thomas de aquino sic dicit. Duplex est penitentia quedam interior alia exterior. Interior est qua quis dolet de peccato cōmisso et talis debet penitentia durare vsq̄ ad finem vite. semper enī debet homini displicere q̄ peccauit si enī placeret pecca sse. taz ex hoc ipso peccatū incurreret. et fructū pene perderet. Exterior est. qua quis exteriora signa. doloris ostendit. et verbotenus peccata sua confitetur sacerdoti absoluenti. et iuxta eius arbitrium satisfaē et hāc nō oportet durare vsq̄ ad finez vite sed ad terminatū tempus ſm mēsuram peccati. Unde etiā ploratus et lacrime ad actum exteriozis penitentie pertinēt. qui nō solūmodo dēt eē continuus sed etiā nec oportet q̄ duret ad finem vite qz merces opis penitentis est plena remissio peccati. et quantum ad culpam ꝛ quantū ad penam. post cuius consumptionē nō est necesse q̄ homo vlterius exteriorē penitentiā agat. p hoc tamē nō excludit continuitas penitētie qualis dicta est

¶ Propterea sciēdum est hoc cū contritio quātū ad id qđ ē displicentia quedam in appetitu rōis fit. actus penitentie virtutis nunq̄ pōt esse superfluus sicut nec quantum ad intensionem. ita nec quantum ad durationē nisi ſm q̄ actus vnius virtutis. impedit actuz alterius magis necessariuz pro tempore illo. Uñ quantūcūq̄ homo continue in actibz huius displicentie esse possit magis. melius est dum modo actus aliaruz virtutū vacet suo tempore ſm q̄ oportet. Sed passiones possunt habere superfluū et diminutum et quātum ad intensionē ꝛ ñ tum ad durationez. Et iō sicut passio doloris. quā voluntas assumit. dēt eē moderate intēsa. ita dēt moderate durare: ne si nimis duret homo indesperationem et pusillanimitatē ꝛ hmōi vicia labat. vnde ad virtutē oportet tenere mediū in passiombus Tristitia autē que in appetitu sensitiuo penitentis ꝓsequit ex displicentia voluntatis passio quedam est. ideirco moderāda est ſm virtutem. quia eius superfluitas est viciosa. quia inducit in desperationem. vnde apostolus. Consolamini scilicet penitentem. ne forte habundantiori tristitia absorbeatur. qui hmōi est et talis ꝓsolatio debet eē moderatiua tristicie ¶ Et notāduz q̄ gaudium seculi impeditur per dolorem contricionis. non autem gaudiuz quod de deo est. quia habet dolorez ipsum pro materia. hec thomas de aquino. Per hec igitur dicta informamur q̄ debita penitentia et congrua. si adhibetur certis excessibus et peccatis postq̄ perfecta fuerit ꝛ consummata plenam remissionem peccatorum ꝗntum ad culpam et quantum ad penaz huiusmodi obtinebit. post cuius executionem non est necesse. vt homo vlterius agat penitenciam exteriorem

¶ Circa quod etiam norandus q̄ penitentia non est considerāda ex ea quantitatem temporis sed ſz qualitatem cōpūctionis ꝛ emēdatōis nā quāto plus ꝗs compūgit in fletibz ꝛ maiorē ꝑ suis reatibz dolorē hz. tāto citius a sordibz pctōz purgat ¶ Si vō

et petrus post confessionē et lacrimas statim mundati sunt. de hoc dicit beat⁹ aug. Dñs noster nō cōstituit penitencie modū in temporis quantitate. sed in compūctionis ⁊ correctionis qualitate nā dauid et petrus confessione ⁊ lacrimis statim mūdati sunt et latro in cruce cōfitēti dictū ē in ipo mortis articulo. hodie mecū eris in paradiso In actōe ergo penitentie nō tam consideranda est mēsura temporis q̄ doloris. hec aug. Dñ sunt nōnulli penitentes qui statim in exordio sue cōuersionis peccata que cōmiserunt ad mentis oculos reducunt. et se propter illa in fletibꝫ puniūt atq; ab omni inq̄natione vitioꝝ custodiūt. hi tales ōnes frequētius hāc peragunt penitentiam. tanto citius a suis crimināb⁹ purgantur. Idē greg. de hoc in tractatu super cantica exponens illud verbum Surge amica mea sic dī. Surgit amica cū a peccati ꝓpetratōne se erigit. venit cum per bona opera desideriꝫ sancti. passibus ad celestia tendit. Sancta etenim mens cum preterite vite turpitudinem conspicit. cuꝫ peccata sua numerat. que fecit. mox secū in ꝑscia erubescit. et quecunq; in mūdo dilexerat ad odium sibi transferens fletibꝫ se punit. et ipsa pēnitētia facta robustior ab omni inquinatōe se exuit. ab omni torpore negligentie excutit: vt in infimis cogitationib⁹. nō iaceat sed ad appetēda celestia per sancta desideria se extēdat. hec itaq; mēs surgit et venit quia a torporis infirmitate per cōpunctionem se erigit. et sanctis studiꝫ se exercens ad eterna pdib⁹ amoris curit. hec greg. Quanto igitur valētius a fletibus compūgitur tanto perfectius purgatur et quanto est purgatior. tanto ad contemptum temporalium fit fortior et ad desiderāda celestia fit ferventior. Hec vero operatur diuina gratia. que talibus infundit. De hoc dicit hugo de sancto victore. Tunc vero i quibus malis sumus agnoscimus quando per infusionez diuine gratie illuminati dulcedinem spiritualium bonorum aliquatinus degustare valemus. Et inde est ꝙ post acceptū donū gratie continuo. mens ad lamēta solutur. dolore pascitur. fletibus delectatur. et tanta iam impatientius. mala presentia tolerat: quanto ardētius e vicino amonita ad bona futura suspirat. iam nō solum mundum deserit ⁊ fugit. non solum postponit. sed odit. Et que prius timore coacta ea que illicite possidebat dereliquit. nunc salubri dolore compuncta etiā his que humane conditōis infirmitas exigit necessitatibus deseruire ingemiscit. Et sicut prius per timorez ab illicitis immundicijs se sequestrauit. ita nūc omnem mundi speciem quantum possibile est in hac adhuc mortalitate viuenti a cogitatōne funditus excludit. hec hugo: Ecce ad quantam perfectionez perducit lacrimarum effusio et cordis ꝓpunctio. De ipsa enim dicit beatus gregorius. Sola est compunctio que facit animaz horescere pompas. desiderare cilitium. amare lacrimas. fugere risum. magna agere. et humilia loq̄ iuste operari et super peccatis timere ac tremere hec ille. Deus autez penitētiam hominum et ꝓpunctionem infūdendo eius conscientiam purificat a peccatis fedis. nulla enim cōuenientia nec ꝓmāsio pōt eē lucis ad tenebras nā q̄ ꝓmunicatio diuine maiestatis ⁊ iniq̄tatis. ⁊ statī vt ingressus fuerit dñs virtutis sue radios īpīgit i tenebras dissoluēs ⁊ dissipās īmomēto ictu oculi quicq̄d inuenerit fedtatis qō fic cōtīgit. nā p lumē sue pūtie nō

põtanīa mala que cõmisit ignorare. sed statim vt cognita fuerit displicēt vehementer, que autem displicēt. permitet cõmisisse. Ex dei autē pfēria surgit anime cognitio. ex cognitõe procedit displicētia. ex illa autē surgit penitentia. ad quam vt ait crisostomus. Sine omni intervallo sequitur indulgentia peccatoꝝ. nõ em̃ poterit se continere illa benigna dulcedo et dulcis benignitas. que est in visceribꝫ misericordie dei nostri. cũ ex corde nos petere et velle cognoscit. sed ad gemitum offensam in se commissam misericorditer indulgebit. nec imputabit vt ꝓ illa in eternum puniat sed pie relaxabit. vnde beatus augustinus super illum locum. Quorum tecta sunt peccata. i. cooperta et abolita. Si em̃ texit peccata noluit aduertere. si noluit aduertere noluit aīa duertere id ē punire ſz ignoscere. Ita ergo dicit a deo tecta vt deus nõ videat id est eternaliter non puniat videre em̃ dei est peccata ad penā īputare Auertere aũt a peccatis. hoc ē ea ad penam nõ reseruare hec aug. Itē ieronimus. Quibꝫ deus dimittit peccata tegit ne in iudicio revelentur. Ex his aperte ostenditur. q̃ deus ipse penitentez soluit a debito pene eterne scz. et tũc soluit qñ intus illuminat inspirãdo veraz cordis ꝓpũctionē. cui sententie cõ suffragat er auctoritates attestant. nemo em̃ vere cõpũgit de peccato hñs cor ꝓtritũ q̃ humiliatum nisi in caritate. qui aũt caritatē hz dignus ē vita eterna. nemo em̃ simul dignus vita et morte. nõ ē igit tũc ligatus debito eterne mortis. filiꝰ em̃ ire esse desist exquo diligere q̃ penitere incepit. Extũc igit solutus est ab ira que manet sup illũ. q̃ nõ credit. ipse em̃ solus ē q̃ tollit a suis fidelibꝫ et penitẽtibꝫ peccata ꝓmissa. testãte de ato augustino qui dicit. Nemo tollit peccata nisi solus cristus qui est agnꝰ tollens peccata mũdi. Tollit aũt dimittendo que facta sunt. et adiuuando ne fiant. pducẽdo ad vitã vbi omĩo fieri nõ possunt. O Uñ ex ꝓceden tibꝫ colligitur q̃ ꝑ ꝓtritõz et penitentiam puenit ad amorem dei. Cũ igit inter deũ et animã nõ cadat medium nisi solũ peccatũ. dicente ysaia Iniquitates nostre diuiserunt inter vos q̃ deum vestrum que peccata cum fuerint per penitentiam et spiritualia exercitia de medio sublata. statim amor dei tanq̃ calor ab igne et tanq̃ radius a sole perringit ad animam. ex cuius cõtactu incipit et ipsa calescere et vicissim deum vehementer diligere. vnde beatus bernardus. Amor dei amorez anime parit et preuenit. Sicut ei sol radium super rem obiectam proicit et per modum reflexionis de re obtecta calor contra solem reuertitur sic deus caritas calorem sue dilectionis super animam proicit q̃ de aīa ad deum redit vt sic dilecta reuiligat a quo misericorditer est ꝓuenta.

Filius ꝑ

Quero etiã vtrũ bona opa et meritoria ꝓ peccatũ sequẽs mortificata iterũ possint ꝓ penitẽtiã sequentem reuiuiscere siue restaurari.

Capitulum. III Pater

Vero qõ bona opera et meritoria q̃uis per peccatum mortificentur. tamen per penitentiam sequentem viuificentur Uñ thomas de aquino. Quidã dixerunt q̃ opera meritoria per peccatum sequens mortificata non reuiuiscunt ꝓ penitẽtiã sequẽtẽ ꝓsiderãtes q̃ opa illa nõ remanẽt vt iterꝫ viuificari possint. Sz in hoc impedire nõ põt quia

viuificentur ꝙ autem nō habent vim et efficaciā perducendi in vitā eternā hoc prouenit ex impedimento peccati supueniētis. ꝙ qō homo redditᷣ indignus vita eterna. hoc autē impedimentum tollitur p penitētiā. in quantum per eam remittūᷣ peccata. Ūñ restat ꝙ opa prius mortificata per peccatuꝫ per penitētiā recuperāt efficaciā perducēdi eū. qui fecit ea in vitā eternaꝫ quod ē ea reuiuiscere et ita pꝫ ꝙ opa mortificata p penitētiā reuiuiscūt. vñ versus Que sub mortali bona fiūt vāt bona terre. Cor reddūt humile minuunt tormēta gebenne Filius

Quero vtrū assumpta vel peracta penitētia remaneāt peccatorū reliquie per quas ad iterum peccādum disponātur homines

Capitulū IIII Pater.

Siendum qō quāuis quis agat vel peregerit penitētiā. reliquie tñ peccatorū remanēt ꝓpter vicia priꝰ ꝓtracta ſm magis et minus q̄ disponūt ad velle peccandū quemadmodū remanet fomes post baptiſmū. ſꝫ tñ diminute et debilitate. ita ꝙ nō possunt dominari vlēti resistere cū adiutorio dei. vnde tho. de aquino Notandum ꝙ peccatū mortale ex pte auersiōis inordinate ad bonū ꝯmutabile quādaꝫ dispositōꝫ causat in aīa vel etiā habitum si actus frequēter iteretur. Culpa vero mortalis peccati remittiᷣ. inquātum tolliᷣ p penitentiā et gratiā auersio mentis a deo. sublato autem ab eo quod est ex parte auersiōis nihilominus remanere potest id. quod est ex pte conuersiōis inordinate, cū hāc ꝓtīgat eē fine illa. Et iō nichil prohibet q̄ remissa culpa. remaneāt dispōes ex precedentibus actibus causate. q̄ dicuntur peccati reliquie .remanent tamen debilitate et diminute ita ꝙ homini nō dñant. ⁊ hoc magis p modum dispositōis q̄m per modū habituū. sic et remanet fomes post baptiſmū. peccatum q̄q̄ inducit debilē dispositionē vtpote p actū vnū causatā .Q̄q̄ aūt fortiorē causatā p multos Ꝫ dñs q̄q̄ tanta cōmotione ꝓducit cor hominis vt subito pfecte ꝓsequatur sanitatē spiritualē nō solū ad remissaꝫ culpam sed sublatis oībꝰ peccati reliq̄is vt pꝫ de maria magdalena. Q̄q̄ autem prius remittit culpā per gratiam operantez et postea per gratiā cooperantem successiue tollit peccati reliquiasᷣ hec thomas. Ūñ sunt nōnulli penitentes qui forte cogitatōe a delectationibus carnis se separant. nichil vlūt illicitū i sua cogitatōe tolerare .carnis stimulū pfecte cupiūt vincere. ⁊ ad sūmum virtutum desiderāt pficere. sed tñ adhuc de corruptione corporis cōtradictōez senciūt incētiua carnis alias temptatōes carnis tolerantes .de hoc beatus gre. vij moꝛa. sic di. Ꝯēs hoīs penitētie doloribꝰ pressa i semet ipsa ꝓstringiᷣ atq̄ a cunctis delectationibꝰ carnis forti cogitatōe separatur ad summā proficere appetit ⁊ tamē adhuc de corruptōe corpis ꝓtradictionem sentit. vñ per iob dr. Circūdedisti me carcere. Carcere homo circūdatur. q̄ plerūq̄ ⁊ virtutū profectibꝰ ad alta surgere nitiᷣ et tamē carnis sue prepeditur corruptōe Ꝫ sancti viri quo mūdiori corde celestium archana cōsiderant. auctis adhuc quotidie ardoribus anhelant et ibi iam pleni saciari desiderant. Ūnde adhuc parum aliquid ore contemplationis degustant perfecte cupiunt carnis stimulum vincere nihil in cogitatione illicitum de eius iaꝫ corruptione tolerare ſꝫ quia

scriptū est. Corpus qđ corrumpit̄ aggrauat animaz intentōe quidem iam vltra semetipsos eminēt sed tamē adhuc infirmitatis sue incertis motibꝫ subditi corruptōis sue carcere clausos se dolent Quod se tamen nec a iustis superbe requiritur. qui amore veritatis succensi. infirmitatis sue angustias transgredi pfecte cōcupiscunt. nec ab auctore iustorū iniuste disponitur. quam electoꝝ suoꝝ vota differēs cruciat. crucians purgat. vt ad percipiendum qđ desiderāt qñqꝫ melius conualescant. Electi autē quousqꝫ ab ītima quiete differūt adcoꝝ suū redeūt. ibiqꝫ carnis sue tumultibus absconsi quasi amenissimū secretariū petūt. Sed in eo sepe temptatōis aculeos sentiunt carnis incētiua pacīūtur et ibi grauissimos laboꝛes pferunt: vbi magnam requiem a laboꝛe quesierūt. hec greg. Sed penitentes vel iam per penitentiam emūdati nō debent turbari. si peccata prius ꝓmissa vel quecūqꝫ alia eorum coꝛda pulsent. aut temptent dummodo laboꝛēt. ne cadant in opus vel consensum peccati ¶ Nam sustinere temptatōes sine perfectione prauoꝝ opeꝝ non est damnatio sed potius occasio agende vīrtutis. teste hoc ysidoro qui dicit Qui ad penitentiam cōuertuntur perturbari nō debent si eursum post emendatōz relicta vicia coꝛda pulsent. dummodo nō crumpant in cōsensuz vel opus. Ferre enim cogitatōes sine perfectōe vicioꝝ nō est adꝺamnatōz. nec est occasio subeundi crimis sed potius agēde virtutis. vtile eñ est seruo dei post conuersionem temptari. quatinus a toꝛpoꝛe negligērie sollicitātibus virtus ad opera vīrtutis animū exercicium preparet vitioꝝ. hec ysodoꝛ. ¶ Sciendum etiam ꝙ sunt nonnulli penitentes qui sepꝛo suis excessibus lamētis afficiūt. sꝫ finita oꝛōe. animuz ad gaudia terrena iterū relaxāt. et fit vt ꝑ minimū risū hoc perdāt. qđ pꝛiꝰ ꝑ gemitū lucrati fuerāt. de hoc dicit beatus gre. sup Ezechielē. Sūt nōnulli q iā a vitijs se abstinēt ac virtutibꝫ exercent. ꝙ malorꝝ ꝓteritorꝝ pscq lamētis se in ꝑcibꝫ afficiūt. sꝫ finita ꝑce. leti temporalibꝫ gaudijs. negligētem animū dimittūt. ne curāt. ne in eis lacrimaꝝ mēsura īmoderata gaudia transeat. fitqꝫ vt bonū nimie ridēdo ꝑdant. qđ plangēdo lucrati fuerāt. hec gre. Sūt etiā nōnulli qui iā ꝑua acta nō solū deserūt. sꝫ etiā cū magnis gemitibꝫ. que se male egisse meminerūt deploꝛāt. et rñ cū recoꝛdātur eoꝝ q ꝓtra dñm peccādo egerūt. magno timoꝛe concutiūtur. et quāuis se pfecte ad deuz conuertāt. tñ de sua salute solliciti formidant nam ad memoꝛiam veniunt prauaoꝛa. que perpetrauerant. Et vtrū digne illa ꝑpetrauerint nesciunt. ꝙ plerumqꝫ iam omnipotens deus peccata relaxat. sed tamen afflicta mens dum valde ꝓmescit de venia trepidat. hoc tangit beatus gre. iiij moralium super iob. Erit seruus liber a domino dicēs Scriptum quippe est. Omnis qui peccat. seruus est peccati. quia nimirum quisqꝫ se ꝓuo desiderio subicit. libertatis dominio dudum libera mentis colla supposuit. sed huic dominio contradicimus cum iniquitati. que nos ceperat reluctamur. cū cōsuetudini violenteꝫ resistimus. et desideria peruersa calcantes contra hanc nobis inolibertatis ingemite vendicamus. cum culpam penitudine percutimus. ꝙ maculas soꝛdiū fletibus lauamus. Plerūqꝫ aūt iā qđē mēs qđ puerse egisse meminit deploꝛat. iā ꝑua acta nō solū deserit. amarissimis etiam lamen

his punit.sed tamen dū eorū .que egit reminiscit.graui de iudicio pauore te netur iā se ꝓtecte ꝙuertit.sed adhuc se perfecte in securitate nō erigit.qz duz quanta sit districtio extremi examinis pensat inter spem ⁊ fortitudinē solli cita trepidat.qz iustus iudex ueniens quid de ꝓpetratis reputet quid relax et.ignorat.nam q̄ prava ꝑmiserit me minit sed an cōmissa digne defleuerit nescit.ac ne culpe īmanitas modū pe nitentie trā seat metuit Et plerūq; cul pam iam ueritas relaxat.sed mens af flicta adhuc de uenia dū valde sibi sit sollicita trepidat. Verus ergo hic iā liber nō est.qz peccatū suum homo iam corrigendo et pmitendo deserit sed ta men adhuc districtum iudicē de eius retributione ꝓtimescit . Ibi ergo ser uus a domino liber erit ubi de peccati iam uenia dubietas nō erit.ubi iaz se curam mentē culpe sue memoria non addicit.ubi nō sub reatu animus tre pidat.sed de eius īdulgētia liber exul tat.sed si nulla ibi hō peccati sui me moria tangitur. ereptū se esse undiq; gratulatur aut quō largitori suo grati as referat de uenia.quam accepit si ī teruenīente. oblitione transacte neq; cie.esse se pene debitorez nescit. Neq; eñ neglecte pterēdū ē qō psalmista. ait. Misericordias domini in eternuz cantabo.quō eñ mīas dñi ī eternū cā tat si se fuisse miserū ignorat. Et si mi sericoidie trāsacte nō meminit uñ mi sericordie largitori laudes reddit. Iz rursum querēdū est.quō electorū mes perfecta eē in beatitudīe possit. si hāc inter gaudia memoria sui reatus tan git.aut quomodo perfecte lucis clare scit gloria.quā reducta ad aīm obum bzat culpa Sed sciendum est si cut sepe nūc tristitia remiscunt leti ita tunc transacte nequitie fine lesione nostre beatitudīs recordamur. Plerū q; etiā incolumitatis tpe ad memori am dolores ꝓteritos sine dolore re ducimus . ⁊ quo egros nos recolim? eo nos incolumes plus amam?. Erit ergo et in illa beatitudīe culpe memo ria.nō que mentem polluat sed que le ticie arcius astrīgat. ut dū doloris sui animus sine dolore remittitur . ⁊ de bitorem se modico uerius intelligat. et eo magis acceptam salutez diligat quo molestie meminit quā euasit X In illa eñ leticia fic tūc mala nra sine tedio concupiscimus.sicut nūc in lu ce positi. sine ulla cordis caligine am mo tenebras videmus .qz ⁊ si obscu rum est.qō mente cernim? de iudicio ē hoc luminis. nō de passione cecitatis Et in eternū ergo laudes mīe largito ri nostro referim? et nequaquā pscie miseria grauamur .qz dū mala nostra sine aliquo mentis malo respicimus nunq; erit ꝙ corda laudantiū de trās actis iniquitatib; polluant. ⁊ semper erit ꝙ hec ad laudem liberatoris accē dat. Hec gze. Ex his ergo dictis san ctissimi viri colligere possumus diffi cile posse homines perfectam securi tatem in hac vita de remissione pecca torum habere. hec eñ libertas est om nis salutis perfecta securitas. que in eterna solum patria habebitur. Et iō laborare debemus .quatinus ꝑ penitē ciam et bona opa. ad illam requiem ubi nullus timor sed pfecta securitas ⁊ secura iocunditas est puenire vale amus .Et q̄uis superius dictū est. ꝙ pacta congrua et decenti penitētia.nō sit opus ut homo agat ulterius penitē ciam exteriorem . sz qz incerti sumus de pfecta peccatoꝝ remissione.iō val de salubre est omnib;.maxime tamen illis qui multa scelera et enormia cō miserūt ut q̄diu ī hoc corpusculo du

rant in pnitētia exteriori q̄ interiori se exercere studeant. melius est amplius facere q̄ minus. vt ex hoc tanto maiorem fiduciam de venia peccatorū ac de celesti gloria i suis extremis habeant. quanto ꝑstantius ⁊ diutius in castigatōe sui corꝑis ⁊ bonis opibus modo perdurant. De hoc hugo de sancto victore sic dicit. Penitentia alia ē exterior alia interior. Exterior est i afflictōe carnis. Interior est in ꝓritōe cordis. p exteriorē castigat culpa praui opis. per interiorē emundatur culpa prauę voluntatis. Scōm q̄titatē delicti mensura correctōis pensanda est. agite inq̄t fructus dignos pnitentie. aliud em̄ est fructus pnitentie. aliud est ipa pnitētia. si displicet tibi. quod fecisti. pn̄am agis. si persequeris ⁊ punis. quod fecisti. fructus penitentie facis. Et q̄ ꝓm mensuram delicti. correctōis mensura pensanda ē ideo fructus dignos pnitētie nos facere oportet. Si in correctōe minor ē afflictō q̄ culpe delectatio fuit. nō est fructus dignus penitentie tue A Sed dicis mihi quō scire possum q̄n condigna sit penitentia mea Quia scire hoc nō potes. iō necesse habes semper penitere satisfacere potes. nimis facere nō potes. melius est vt plus facias q̄ min⁹. Idcirco sollicitus esto satage. da operā. studium impende. vt culpa sit cū fine. deuotio fine fine Nec bn. Et q̄uis ꝓm Cri. B Sine i i teruallo lacrime pnitētis ⁊ remissio peccatoꝝ fiāt. hoc est qꝫ quantum ad culpam siue offensam dei quaꝫ statim remittit fine mora. Sed ꝓm Alb̄ertum qui dicit i tractatu supꝫ missaꝫ q̄ oportet hominem per multa trahi anteqū peccatū penitus destruat. quātum ad maculam. Et ideo vt premissum est multū fructuosum est ⁊ salubre

ꝓpter maiorem securitatem vt homo i actib⁹ penitentie ⁊ bonis operib⁹ perseueret vsq̄ in finem C Circa q̄ etiā notandum q̄ sunt nonnulli. qui ꝑ durantes in carnis integritate cū se respiciunt minus habere. quod defleant ad feruorem spiritus ⁊ deuotōis per amorem se inflammare nō curant Et sepe nonnulli post carnis peccata etiam enormia. ad deum p penitentiā reuertentes tanto se bonis actib⁹ feruentius exercent. quanto se conspiciunt grauius errasse. Et fit plerūq̄ vita istoꝝ deo acceptior q̄ illoꝝ. qui sibi sufficere vite sue innocentiaꝫ putabant. De hoc dicit Beatus gre. in cura pastoris. Sepe nonnulli ad deum post carnis peccata reuertentes tanto se ardentius in bonis actib⁹ exhibēt q̄nto dānabiliores se de malis culpe vident. Et sepe quidez in carnis integritate ꝑdurantes cū minus se respiciunt habere qd̄ defleant. idest plene sibi sufficere vite sue innocētiaꝫ putāt arcq̄ ad feruorem spiritus nullis sentiris stimulis inflammant ⁊ fit plerūq̄ deo gratior amore ardēs vita post culpam q̄ in securitate torꝑens innocentia. hec gre. Q̄n vnusq̄sq̄ in quocūq̄ statu sit positus. ne tardet ꝑ penitētiā ⁊ bona opa ꝓuerti ad dominū. Si quis carnis integritatem in se nōdū violauit. gratias agat deo de tanto dono sibi collato ab ipso. reuocet tñ ante oculos mentis si quid per ꝓsensum vel delectationē carnalis peccati enarrauerit vel si etiaꝫ p spiritualia vicia seu quecūq̄ alia peccata deum offenderit. et pro illis compungatur ⁊ agat penitentiā ⁊ p bona opa ⁊ humilitatē cordis integritatē studeat in se conservare. nā si talis in castimonia pseuerauerit. ⁊ circa hoc timorē dei ⁊ humilitatē habuerit. ⁊ se in bonis opib⁹ exerc⁊

citauerit maiorē grām ac feruentiorē caritatē a dño obtinebit. Si quis vo lapsus est in carnalia peccata vel alia crimina: non tamen multa. redeat ad scientiā ⁊ p opa penitētie ⁊ lacrimas satagat sua facinora emēdare. Siquis autē in multa crimina est plapsus. ⁊ multa pcā enormia ⁊ turpia se deprehendit admisisse. ⁊ longo tēpe in his ⁊ in alqs vicijs quibuscunq; pseuerasse nec talis debz desperare sed ex toto corde se debet ad dñm p penitentiā conuerte. Et quanto se despexerit ptra suū cōditorem magis deliquisse. tanto p potiora penitentie opa ac lacrimaꝝ compunctionem laboret deo satisfacere. ⁊ de cetero a similibz cauere. ⁊ in bonis actibz vsq; ad finem vite pseuerare. si sic egerit. pculdubio veniam peccatoꝝ et gratiam a dño obtinebit ⁊ consequet.

¶ Et notandū etiam q verus penitens nihil pdit de tpe. p satisfactōez recupat tempus preteritum. p bona opera custodit ⁊ tenet tempus psens. futurum vero tempus p bonum ppositū seu voluntatē. Quod pbat beatus Bernū. sic dicens. Verus penitens de tpe nihil pdat preteritum recupat p satisfactionem. ⁊ psens tenet p bonā opatōem ⁊ futurū p immobilem voluntatē. Sic igit habemus de penitentia ⁊ eius ptibus videlicet cōtritione. confessione. ⁊ satisfactione ⁊ de circūstantijs tangendis ipaz pnam ⁊ eius ptes.

Filius Quondam tremore scutior eo q plures penitētes post conversionē suam ad deum p introitū ordinis. habitū religionis assumentes. minus discrete se habent. nam p immoderata ieiunia ⁊ discretas vigilias seu alias castigationes corpus suum nimis affligētes non nunq; dolorē capitis ⁊ corpis debilitatem incurrunt vel etiā sensum rōnis pdunt. ⁊ p sequens efficiunt sibi ⁊ alijs inutiles. ad hoc cauendū rogo te. vt de virtute discretionis me instruere velis vt in his que agenda sunt sp cautus ⁊ circumspectus esse possim.

Capitulum. V. Pater. E

De discretiōe su

per qua peris informari scire debes q hec virtus vicz discretio omni volenti deo seruire multū est necessaria. maxime tamen pnitētibz et noviter conuersis ad viam salutis. nam sunt nonnulli. qui post multa peccata statum religionis assumētes opa penitentie aggrediunt. ⁊ seipos per abstinentiam nimiaz vigilias ieiunia ac ceteras castigatōes corporales. indiscrete affligūt. ⁊ sic corpore debilitato vires ad bene agendū in ipis deficiunt. nonnunq; etiam sensus amittunt spiritus extinguitur ⁊ totus spiritualis profectus dissipat. hec vero indiscretio oritur ex feruore spiritus. quez nouelli ⁊ noviter conversi habent ⁊ a bona voluntate fm quā etiā sepe regunt nō fm rationem. nam tales volētes pro suis excessibus satisfacere domino se meripos p indiscreta opa penitentie afficiūt ⁊ hoc iō faciūt. qz p talia facta putāt se placere seu obsequi deo se pstare sz q̄cūq; talibz pplexis laqis se circūdatū senserit. sciat eē hoc tēptacionē diaboli subtilē. ipe em hostis ātiquus laborat. vt p vitiū indiscretōis tollat de corde hōis dilectōz dei. ⁊ bomi opis effectū.

De quo .b. ber. sic dicit. Nō hz calidus hostis machinamētum efficacius ad tollendam de corde dilectionem. q̄ si efficere possit vt in eo incaute ⁊ non cum ratione ābuletur. vbi autem velut mēs feruor et emulatio. vbi maxime discretio necessaria est. que est ordinatio caritatis.

discretio non tam virtus est quã quedam moderatrix affectuũ ⁊ morũ doctrix. Ñ qui in discretõe cõuersat. suam ipius salutem operatur. Hec ber. Necesse igit est vt cauti ⁊ circũspecti simus tam in cauendis malis q̃ in agendis bonis. vt nostra facta sortiantur bonum finem. Unde beatus greg. in. moraliũ. Sepe em̃ qõ bono studio gerimus dũ discernere negligimus quo iudicentur fine nescimus. ⁊ non nunq̃ hoc fit reatus crimimis. qõ putatur causa virtutis. vnde necesse est. vt nõ solũ intueamur quid agimus. sed etiam cũ quanta discretõe peragamus. primũ quidẽ. ne mala quoquomodo agamus postmodũ vero ne bona incaute faciamus. Hec gre. Qui cunq̃ ergo operatur opus bonum indiscrete vltra vires corpus suum affligendo. magis peccat q̃ meret. testatur hoc beatus bernardus qui dicit. De rapina holocaustũ offert. qui nimia egestate vel somni penuria corp? suum imoderate affligit. Et Cassian? in collationibꝫ patrũ magis aũt peccat q̃ meretur. qui vltra vires suas bonum operatur. ¶ Quaꝫ sit vero periculosum indiscretiõis viciũ di. Beatus bernardus in epistola ad Carthus. Sunt namq̃ corporalia exercicia in quibꝫ necesse est corpus laborare. sicut sunt vigilie ieiunia ⁊ alia huiusmodi. que spiritualia non impediunt. sed adiuuant si cũ rõe ⁊ discretione fiant. que si ex indiscretõnis vicio sic agant. vt vel deficiẽt spiritu vel lãguescente corpe spiritualia ꝓpediãt. qui sic ẽ corpi suo faciẽs afflictõꝫ. tulit boni opis effectũ. spiritui affectum prorio exẽplũ. do honorẽ. sacrilegus est ⁊ horũ oĩm in deo reus. tamen aliquã do affligẽdũ est corpus. sed discrẽdum. q̃ modus in ommbꝫ est babendus ꝓpter quod ad modicũ. sed tñ nõ in concupiscẽtiꝫs cura carnis gerẽda est. agenda vero sobrie ⁊ cũ spirituali quadã disciplina vt neq̃ in modo eiq̃ neq̃ in qualitate neq̃ in quãtitate appareat aliquid. quod nõ deceat seruuꝫ dei. nõ solũ in hoc sed ⁊ omnem vitaꝫ nostram. quamuis hominibꝫ occultaꝫ exhibere debemus sanctaꝫ ⁊ honestam omnẽ conuersatiõꝫ nostram. sanctis angelis ꝓspicabilem agere ⁊ delectabile quãuis inter domesticos parietes inclusam. Hec bernar. Ñ Abbas ysaac ¶ Corpus infirmũ si supra virtutẽ ad opa coegeris obtenebrationẽ semper imponit anime. ⁊ ꝓfusionẽ magis sup̃ inducit. Corpus vero forte si ociositati ⁊ requiei dederis omnis malicia ꝓficitur in anima habitante in eo. Unde maior ẽ omni virtute discretio Hec ysaac. Ex his igitur dictis colligere possumus q̃ bona opa magis indigeant discretione q̃ deuotione. et quãuis deuotio deum amantis terminum nõ debeat habere. debet tamẽ terminum ⁊ discretionem habere opus bene opantis. De hoc diẽ. beatus gre. sic. Nolo vos orare vsq̃ ad tedium ieiunare vsq̃ ad defectum. flectere genua vsq̃ ad debilitatem bona em̃ opera nõ tam indigent deuotõe q̃ discretiõe. Et beatus bernardus. Sicut nullum terminuꝫ vel finẽ debet habere deuotio amãtis. sic suos terminos ad finem ⁊ vigilias debet habere actio operantis. nam virtus discretionis absq̃ caritatis feruore iacet. ⁊ velxmens feruor absq̃ tẽpamẽto precipitat. Hec ber. Unde quilibet homo corpus suũ cũ discretiõe castigare debet. ⁊ curam apud illud negligẽter quasi cizca ergo tum sibi commendatum adhibere. adquod iterum hortatur beatus Bernardus sic dicens. Quia ommis institutõ

animalis hominis circa corpus est. et circa prositōz exteriozis hominis. iō decēdus est rationabiliter mēbra sua castigare. et inter carnem et spiritū que inuicez iugiter aduersuz se pcupiscūt iustum ratōis ac discretōis habere iudicium. nec alicuius eoz iudicio psonam eoz accipere decendus est. sic habere corpus suum sicut iumentuz commendatum cui etiam multa volenti inutilia sunt neganda. utilia vero etiaz non volenti sunt iūgenda sic vero de eo agere sicut de nō suo sed eius a quo precio magno empti sumus vt glorificemus eum in corpe nostro. Hec ber.

Igit sciēdum est tam magnā eē discretōis virtutē q̄ sine illa virtus pōt pfici et ī suo vigoze pmanere. nec quemq̄ ad statū pfectōis sine illa posse peruenire. De qua habef ī scōa collatōe abbatis moysi in hūc modū. Discretio fine q̄ nihil agere oīno scriptura auctoritate pmittim ita vt ne ipz quidē spirituale vinū qō letificat coz homims sine ipi? finamur moderatōe percipe fz illud cū psilio omnia opera fac cum psilio vinum bibe. Et iteruz sicut ciuitas muris diruta et nō circumdata. sic est vir qui nō cū psilio aliqd agit. Cuius priuatō q̄ pmitōsa sit monacho testimonij huius exēplū ac figura declarat dirute eīs ac fine muris ppans ciuitati. in hac sapiētia. intellectus sensusq̄ psistit. sine quibz nec ītericz nostra edificari poterit domus. nec spiritales poterūt. diuitie pgregari. secundū illud Cū sapiētia edificat domus. et cū intellectu itez erigit. cuz sensu implent necessaria omnibz dilectis et pciosis bonis. Quibz manifestissime declarat. nullā sine discretōis gratia pfecte posse vel perficivel stare virtutem. Et ita tam bea. Antbonij q̄ vniuersoz sīa diffinitū est discretōez esse que fixo gradu intrepidū monachum pducat ad deum. ceteresq̄ virtutes iugiter conseruat illesas. cū q̄ ad consūmatōis excelsa fastigia minore possit fatigatōe pscēdi. et fine qua multi etiā ppensius laborātes pfectōis nequiuerūt culmen attingere. Omnium nāq̄ virtutū generatrix custos moderatrixq̄ discretio est. Hec moyses abbas.

Notandū etiā q̄ sine discretione virtutes bone esse nō possunt. q? p indiscretionē ipse virtutes virtutis nomen amittūt. Et iō sine discretione vera bona anī. que sunt virtutes. nec acquiri poterūt nec pseruari. Ad ipaz etiā pinet diligēter attendere q̄tū quisq̄ quottidie pficiat vel deficiat et infirmitates sui corpis seu fortitudinē solerter pensare et put vires suppetunt se ad virtuosa opa extendere. ista et quedam alia tangit richardus de sancto victoze in tractatu sup beniamin adolescentulo sic dicens.

Tunc veraciter virtutes credūt esse bone. qñ sunt nō solū ordinate sed etiam moderate. q? dū virtutes discretionis moderamen excedunt. virtutis nomen amittūr. nam timor sepe min? cadet in desperatōz. dolor minus in amaritudinem. spes īmoderata in presumptōz amor supfluus in adulatōz leticia supuacua in dissolutōz. ira ītē para in furorē. Jn hūc itaq̄ modum virtutes in vicia vertūt. si p discretionē nō moderēt. Cū apparet patēter q̄ vera bona anī sine discretōe nō possunt acquiri nec seruari. merito ergo illa virtus diligit singulariter sine q̄ nulla pōrit nulla psūmat. Et notādū q̄ multa de discretō elegendo multa discimus audiēdo. verūtamen nūquā ad plenū eruditur sine experientie magisterio. Primū g̃ est vt satagamus singul virtutibz studiū freq̄ns

impendere. qđ dū facimus necesse est nos sepius cadere, oportet nos sepe resurgere ⁊ p freqñtē lapsum addiscere qua vigilātia. qua cautela oporteat virtutū bona acquirere vel custodire. sic dum longo vsu virtutū disciplina addiscit qñq; mens diu exercitata ad plenā morū discretionē producit. Quāto em̄ actionibꝫ temptatōibꝫ vrgemur quāto crebrioribꝫ periculis exercem̄. tanto pfectius ad discretionez erudimur ⁊ sepe aliarū virtutum damna. discretōis sunt lucra. Etiā ad discretionem pinet diligēter attēdere. frequēter discutere. quantū animus quottidie proficiat. vel quātum forte deficiat. quibꝫ cogitatōibꝫ magis incurscā. quibꝫ affectibꝫ magis tāgit. debet nō solū vicia cordis sed etiā inualitudinem corporis pfecte ꝓgnoscere ⁊ ꝑ vnūqđq; exigit saluris remedia querere quesita adhibere. ipaz nosse oportet nō vicia sua. sed ⁊ gratiarū munera ⁊ virtutū merita. sed ⁊ ipa diligenter distinguere. ⁊ que sint bona nature vel dona gratie subtiliter pensare. prōptū habere dicit. quibꝫ temptatōnum machinis malignus spiritus eaz impugnet. quantis spiritualiū gaudiorū ꝓsolationibꝫ habūdet. cū frequēter eū diuinus spiritus visitet, ⁊ vt totū breuiter concludam. Debet discretio nāta totū interioris ⁊ exterioris hoīs statū ⁊ hītū quātū possibile est plene ꝓgnoscere nec solū qualis sit. sed etiam qualis esse debeat subtiliter querere. diligēter inuestigare. Per hāc cū animus assidue erudirur qñq; pducitur ad plenā ꝓgnitōz sui. cūq; animus diu exercitatus in virtutibꝫ in ꝓgnitōe sui plene eruditus fuerit. ad ꝓgnitōz quoq; dei pterit sustolli. Hec richardus. Ecce quāta est virtus discretōis que nō solū pducit ad virtutū pfectōz. verū etiam ad dei ꝓgnitōz siue ꝓtemplationē idcirco ab vnoquoq; religioso ⁊ volēti in spirituali vita pficere est merito diligenda. Filius.

Hanc discretōis virtutē vt audio omni volenti pficere in religiosa vita multā necessariā eē ppendo. ꝛ quō quis ad illā puenire valeat vel ꝑ quē modū acq̄rit hec virt? de hoc peto informari. Ca. VI Pater

Scire debes qđ virtus discretōis maxime p duo acquiritur. Primum est diligens inspectio exemplorū p̄cedentiū patrū nā cum nos studiose legēdo inuestigamus vitā sanctorum patrū qualiter in hoc mundo vixerunt. quid nobis aut quomodo agendū sit per eorū discretionem. ⁊ exēpla docemur. De hoc beatus gre. xxvij.mo. sup illo vbo quis tēdit sup eā lineā sic dr. Sup hāc em̄ terrā linea tēdit. qñ electe vnicuiq; animе ad sūmēdi viuēdi regulā patrū p̄cedētiū exēpla mōstrāt. vñ ex vita illoz ꝓsideret. qđ in suis actibꝫ seruet. q̄ten? respectu iusti limitis tramite. nec īfra minia negligēs deficiat. nec vltra maxia superbiēs tēdat. nec min? cogat supplere q̄ sufficit. nec arripiat plusq̄ acceperit. Ne aūt ad mēsurā quā dz ñ pueiat aut eādē mēsurā deserēs extra limitē cadat. Angusta quippe porta q̄ ducit ad vitā ⁊ ille hāc īgredit. q̄ i cūctis q̄ agit discretōis subtilitate ꝓpter hāc sollicite coartat. nā q̄ p̄ voluptates ꝓprias secura mēte se dilatat. āgustе sibi porte aditū dānat vt ergo huius terre mēsura fuer sup eā diuinitus linea tēdat. Quia vt nostra opa vl̄ minora, pficiāt vl̄ maiora moderēt. p̄ sacra eloqa subtrahañ nos factoꝝ vita expanditur. et quid nobis et quantū sit agendum ostēsa eorū discretōe diffinit

¶ Sciendū etiā q; plerūq; virtus cū indiscrete tenetur amittit cum discrete interm̄ittit plus tenetur. ¶ Nec mirū si id in corporeis rebus videm? Ex studio nāq; cū arcus distēdit etiā in suo tpe cū vtilitate rēdatur qui si o ciū relaxacōis nō accipit feriēdi. vī ip sovsu tensiōis perdit. Sic aliqñ in exercitatōe virtus cū p discretionē p̄termittitur reseruat tanto plus vicia valenter feriat, quāto a pcussione interiz prudēter cessat. Subtili igitur discretōe sup̄ hanc terrā linea tenditur. quā do ostensis vnicuiq; anīe exemplis p̄cedentiū patrū q; vtiliter ad opacōnē virtus attēditur q; nōnūq; vtiliter tēperatur. Hec gre. ✠ Secūdū est per qđ virtus discretōis acquirit̄ vera humilitas. ✠ Oportet em̄ quivult ad hanc virtutē puenire vt se humiliet q; nō solū que agenda sunt sed etiā cogitacōes pplexas sibi aduenientes semoriby q; magis experris intimare studeat. nec suo sensu adhꝛeat sed illoꝝ iudicio q; diffinitōi adhꝛeat q; acq̄escat. ¶ Qui igitur sic egerit nō solum decepcōes dyaboli euadet. verū etiam in cūctis que agenda sunt magis securus ē et cautus īcedet. ✠ De hoc habet̄ in collatōe patrū vbi abbas moyses in secūda collatōe sua sic ait. ✠ Vera inquit discretio nō nisi vera humilitate acquiritur. ¶ Cuius humilitatis hꝛc erit p̄ima probatio. si vniuersa nō solū que agenda sunt, sed etiā q̄ cogitāt̄ semiozū reuanē examini. vt nihil suo q̄s iudicio credens illoꝝ p̄ omnia diffinitōibus acquiescat vt quid bonū vel malū debeat iudicare. eorū trad itōe ꝓgnoscat ¶ Que institutō nō solū p̄ veram discretionis viam iuuenē recto tramite docebit incedere. verumetiam a cunctis fraudibo q; insidijs inimici seruabit illesum. ✠ Nullatenus em̄ decipi poterit quisquis nō suo iudicio sed maioꝝ viuit exemplo. necvalebit ignorāter alīas ignoratōni eius callidus hostis illudere. quivniuersas cogitatōes in cozde nascētes pernicioſa verecundia nescit obtegere. sed eas maturo examine semoꝝ vel reꝓbat vel admittit. illico nāq; vt patefacta fuerit. cogitatio maligna inarcescit q; antecq̄ discretōis iudicium proferatur. serpēs deterrimus velut tenebꝛoso q; subterraneo specu virtute confessionis ꝓtractus ad lucem q; traductus quodā modo q; dehonestatus abscedit. ¶ Tam diu em̄ suggestiones eius noxie dominantur in nobis. q̄diu celantur in cozde. Et hiō semper semiozū summa cauci one sectanda sunt vestigia. atq̄ ad eos cuncta que in cozdibꝰ oriūtur sublato confessionis velamīe deferēda. ¶ Nam sciēdum nemineꝫ diffinitōibꝰ suis vl iuditio ꝓꝛio confidentē pfectōis culmen aliquādo posse ascendere. sed ne dyaboli permitiosa quidē illusiōe non decepi. ✠ Omni igitur conatu debet discretōis bonū virtute humiliratis acquiri. que nos illesos ab vtraq; potest nimietate seruare. ad vnum em̄ finem nimietas ieiunij ac voracitas puenit. eodemq; dispendio vigiliarum īmo deratio continuata monachuꝫ quo sō nū grauissimi tozꝓꝛ inuoluit. ¶ Nam per excessum continentie debilitatum quamq̄ ad illum statum reuocazi necesse est in quo negligens quisq; per l curiam detinetur. ita vt frequenter quos p castrimargiā decipi nō potuisse conspexim⁹ per īmoderatōz ieiuniozum viderimus dejectos fuisse atq; in eandem quaz vicerunt passionē infirmitatis occasione collapsos. vigilie quoq; q; pernoctatōes irracionales deiecerūt. quos superare nō potuit ¶ Qua ꝓpter sm Apostolū per arma iu-

sticie q̄ a dextris sunt ⁊ a sinist⁊is recto moderamine transeūdū est ⁊ inter vtraq; nimietas discretōe moderāte gradiēdū ē. vt nec a tradito ꝓtinēcie tramite nos acquiescam⁹ abduci. nec rursum remissione noxia in gule vene risq; desideria cōcidamus. Itaq; sicut festinandū nobis est ne appetitu corpo ree voluptatis in dissolutōq; noxiā dilabamur ⁊ ante ꝓstituū tp̄s vl̄ cibo indulgere vl̄ modū eius excedere p̄esumamus. ita est esce somniq; refectio hora legitima ectā si horeat ingerenda. Utrūq; em̄ bellū aduersarij factione consurgit ⁊ ꝓnicōsius ꝓtinētia immoderata q̄q; saturitas remissa suppl̄ãt.ab hac nāq; ad mēsurā discretōis intercedēte salutari ꝓpūctōe ꝓscendi potest.ab illa nō pōt. Hec moyses Abbas. Et quāmis corpus durius sit tractandū ne rebellet.tñ cū discretōe faciendum est vt seruire deo sufficiat. Vñ beatus Bernard⁹. Q Durius q̄dem tractandū est corpus ne rebellet ne insolescat sic tñ vt seruire sufficiat deo q⁊ ad seruiēdū spiritui datum est Hec ber. Nam ꝑ abstinētiaz carnis vicia sunt extinguēda nō caro. iō cū moderamine cūcta sūt agenda. vt sic caro nō lasciuiet ⁊ tñ ad bona opa faciēda nō deficiat. De hoc bea. gre. dicit. xx. mo. R Per abstinentiaz quippe carnis vicia sunt extinguēda. nō caro et tanto sibimet quisq; debet moderamine p̄esse. vt ad culpā caro nō superbiat ⁊ tñ ad effectū rectitudinis in operatōe subsistat Hec gre. Si aūt ꝓter aliquē defectū vel debilitatē deficiunt vires ad bene opantem⁹. bonā volūtatem habeamus ad agēdū bonū opus. et mercede nō ꝓriuabim̄ Ad hoc faciēdus hortat Hugo sic di. Si deficiant vires ad opus aliqd̄ aut ad actū. volūtatem ꝓinus adhibeamus ⁊ affectum hec Hugo. S Unusquisq; ergo suas vires penset ac discutiat ⁊ put valet se in bonis opib⁹ exerceat. ⁊ cuz discretōe ⁊ circūspectōe cūcta q̄ faciēda sunt bona opa ꝓpagat. ne in periculum indiscretōis cadat. Censurā eriam ī omnib⁹ suis actib⁹ obseruare studeat. ne vno tp̄e ꝓ abstinētiam se affligat. alio vero tp̄e de cibo delicato ⁊ superfluo nimis indulgeat. nam sunt nōnulli. qui vno die abstinētiam arripiunt. alio vero de carnib⁹ aut alijs cibarijs delicatis se replent vno die in vestibus vilibus incedunt. altero vero ornatis ⁊ mollib⁹ vestiūtur. hodie ꝓ lamentacionē ⁊ fletum se affligūt. cras risus cū cachīno ꝓferunt. hodie humiles ⁊ mites. cras superbi hodie q̄eti ⁊ obedientes. cras turbidi ⁊ ꝓtradicto⁹res sed tales sic se habentes sunt repbensibiles ⁊ virtute discretionis carētes. Debet em̄ seruus dei in omnibus factis vnam regulam ꝓgruaz ⁊ discretam tenere. per quam deo possit placere ⁊ seipsū ac ꝓximo vtilem exhibere De hoc tractat Effrem abbas ī omelia sua quinta dicēs sic Ꝓpūciam⁹ a nobis ꝓsuetudinem malam. ⁊ quasi vestimento virtute anime induamur. māxime nos qui ia ꝓuersatōz angelicam ꝓmeruimus. mensuraz ac regulam illam bonā ⁊ ꝓfectam patrū nostrorum assumamus. ne hodie abstinēciam arripias. ⁊ cras ꝓuinia celebrare icipias. ne hodie aque potū accipias ⁊ cras vina peregrīa desideres Ne hodie discalceat⁹eas. ⁊ cras calciamēta diuersa ꝙquiras. ne hodie cilicinā vestem. ⁊ cras mollib⁹ induaris. ne hodie vilissimo habitu. ⁊ cras compt⁹ et ornatus incedas. ne hodie humilis et mitis. et cras petulās et superbus ne hodie quietus et obediens. cras autez turbidus et ꝓtradictor existas. ne

hodie in fletu et lamētatōe. ⁊ cras cū chachinno ꝓcaciter ꝓferas. ne hodie super humum mūdū quiescas ⁊ cras mollicie lecti delecteris. sed ad vnam regulā carissime te cōstrīge ꝙ quā possis placere ⁊ tibimetipi ⁊ ꝓximis vtilē exhibere. Dec Effrem. Et sic patet de discretōis virtute. Filius. Lꝛ Derpendo venerāde pater etiam multa fieri in sancta religione. q̄ ꝓturbant mentem meam ⁊ scādalizāt animū meū. nam multos ꝟspicio ītra re sanctū ordinē. habentes bonū ꝓpositū nec tñ ꝓseverant in bono ꝓut ceperunt. sed paulatī de die in diem desideria spiritualia in eis deficiunt. ⁊ se ad secularia concupiscēda effundunt. ex qua etiā occasione multa mala oriuntur. Insurgūt nanq̄ ex hoc ambitiones officioꝝ ⁊ dignitatū dissensiones discordie inuidie inobedientia ypocrisis ⁊ dissolucō oris ⁊ inordinatō ꝓpter que omnia multa scandala fiūt in ordine. De his omnib⁹ ⁊ alijs īcōueniēcijs. q̄ modo versantur in religione obsecro vt velis mihi aliqua enarrare.

Capitulum VII Pater ꝟ

Multa heu incō
uenientia et inordinationes q̄ plures in ordine fiunt. vt dicis. sed hec omnia habent ortū ꝓimo a negligenti conuersatōe incipiētiū. nam sūt nōnulli penitētes qui penitētes ad sanctam religionem fortia facta agere ꝓponūt. sed nō ꝓseverant. q⁹ paulatim i virtutib⁹ deficiūt. ⁊ sancta desideria in eis languescunt. de quibus per beatum Gregoriuꝫ .xix. moralium. sic dicitur. Sunt uonnulli qui ad conuersionem venientes non tales quales ceperint perseverant. qui pauliſper per enigmata temporum paciunt̄ vetrimē ta vitiorum. sensim quippe in eis deficiunt sancta languescunt et qui robusta et fortia ꝓposuerunt debilia ⁊ infirma consūmant. sed electorum cōuersatio plus timendo peragit q̄ ꝓpositum inchando et si tepidius prima inchoat feruentius extrema consūmat. Et idcirco infatigabilis in nouitate perdurat hec Gregorius. Tales igit̄ qui sic deficiunt a bono ꝓposito habitum mutant assumentes vestem religiosam sed non animum neq⁹ moresꝫ quia vicia et acta veteris hominis nō deponentes solū de habitu quem sumꝓserunt fiduciam habētes. De quib⁹ dicit beatus Gregorius super ezechielem. X Sepe enī videmus nonnullos ad vocem predicationis quasi ex conuersione compunctos habituꝫ non animum mutasse. ita vt religiosā vestem sumerent. sed antea acta vicia nō calcarent. ire stimulis. agitari malitie dolore. ī ꝓximi lesione feruescere ostensis quibusdam bonis ante humanos oculos superbire. ꝓsentis vite lucra inhyantez querere et de solo exterius habitu quem sumpserunt vite sanctis fiduciam habere. Quibus quid aliud dicenduꝫ est nisi hoc quod magister egregius quibusdaꝫ legis exteriora seruantibus loquitur dicens. Quia in cristo ihesu nec circumcisio aliquid valet nec ꝓpucium sed noua creatura. Non enim magni est meriti si quid forte erga nos agitur ī corpore sed magnopere pensandum est. quid agatur ī mente. nam ꝓsentem mundum despicere. tranſitoria non amare. mentem medullitus deo ⁊ ꝓximo sternere. contra illatas contumelias pacientiam seruare. et custodita pacientia dolorem malicie a corde repellere. egenis ꝓpria tribuere alienaminīe ābire. amicū ī deo diligere. ꝓt

deum eos qui inimici sunt amare. de afflictõe proximi lugere. de morte eius qui inimicus est nõ exultare. Hec est noua creatura. ad veterez aũt hominez pertinet presentem mundum querere transitoria ex concupiscentia amare. mentem in superbiam erigere. pacientiã nõ habere. ex voloze malitie de proximi lesione cogitare. sua indigentibus nõ dare. atq; ad multiplicãdũ aliena querere. nullum ꝓpter deum pure diligere. inimicicias inimicis reddere de afflictõe proximi gaudere. cunctaq; verusti sunt hominis q̃ vicz de radice trahimus corruptõis. Hec gze. Huiusmodi aũt defectus virtutũ maxime causantur ex hoc. qz multi post perpetrata peccata ad deum ꝓpenitẽtiaz redeuntes cũ ceperint aliqua bona facere. statim iniquitatũ suaꝝ quas prius fecerunt obliuiscũt. ⁊ mentis oculos in quibusdã bonis operibꝫ suis figũt q̃ si timerent districtõz venturi iudicis. plus metuerẽt de malis suis. q̃ de bonis minus ꝓfectis exultarent. non enim absolutus est debitoz. qui reddit multa sed qui reddit omnia. Vel q̃d prodest bonam vitã capere. ⁊ nõ perficere. magis quippe debemus inspicere bona. que nõdũ fecimus q̃ illa que egimus De condictõe huiusmodi hominũ vt Beatus gze. xxij. moralium.

Sunt nonnulli qui cũ bona aliqua faciũt. iniquitatũ suaꝝ ꝑtim? obliuiscunt. ⁊ cozdis oculũ in confideratõe bonoꝝ operꝝ que exhibent figũt. atq; eo se tam sanctos estimant. quo inter bona que agunt malozꝝ suoꝝ i quibꝫ ⁊ forsasse adhuc multiplicati sunt. memoriã declinant. qui si districtõez iudicis vigilanter attenderent plus de malis suis metuerent. q̃ de imperfectis bonis exultarent. plus inspicerent quedam de bis. que adhuc agenda sunt quoniã debitozes tenerentur. q̃ ꝙ operantes quedam iã debiti partem soluũt. neq; em̃ absolutus est debitor qui multa reddit sed qui omnia. Demiq; quid prodest longũ iter capere ⁊ nõ ꝓsummare. Qui ergo vitã eternam querimus. quid aliud quam quedam itinera agimus. ꝙ que ad patriã festinamus. Sz quid prodest si carpimus multa si ea que ad ꝙuiendũ restant negligimus reliqua. more itaq; viatoꝝ nequaq; debemus aspicere q̃rum iam iter egimus. sed quãtũ supest vt peragamus. Amplius igit debem? inspicere que bona necdũ fecimus q̃ ea que nos fecisse gaudeamus.

Sed hz hoc ꝑtim humana infirmitas vt plus ei intueri libeat. quod sibi in se placet. q̃ qõ displicet. Plerumq; enim hoc vicio etiaz temptãtur electi. Plerumq; eoꝝ cozdi suggeritur. vt bona queq; fecerint. ad animũ revocẽt et securitatis iam letitia exultent. Sed si veri electi sunt ab eo quo sibi placent. mentis oculos diuertũt. omnem in se pacti boni leticiã deprimũt. ⁊ de his q̃ se minus egisse intelligũt tristiciã recipiunt. indignos se estimant. ⁊ pene soli bona sua nõ videt. que in se videnda oibꝫ exẽplũ prebent. Hinc est qõd paulus dũ expleret in se bona ꝓponeret et si sola adhuc reliqua cogitaret que essent implenda dixit Ego me non arbitroz apprehendisse. hinc est q̃ vt posset se humiliaze de bonis. que agebat. studebat ad animũ ꝑterita mala reducere dicẽs. Qui prius fui blasphem? et ꝑsecutoz ⁊ ꝺtumeliosus. Hec gze. Propter talem igit negligẽtiã. quaz sic admittimus in sanctis virtutibus prout partes nostri ꝓfecerũt nõ ꝓficimus. illos em̃ legimus de die in diem ꝓfeciſſe. nos vero vtinã possemus in primo proposito permanere. vt nõ mi

nus humiles timorati sollicíti et mi/
nus feruẽtes in medio q̃z in p̃cipio
videremur. Sz hec iõ nobis accidunt
q2 p̃ dei miſericordiã a pctis p̃ penitẽ
ciã liberamur. ex hac alleuiacõz i con/
ſcia noſtra ꝓcipimus. ⁊ ex ꝓſequẽti
nos ꝑter hoc quãdaz leticiã ineptam
effundimus. qđ ſatis volẽtib⁹ ꝑficere
incautũ eſt. Vñ hra. ber. Nõ ſine cau/
ſa cũ ſint nobis cũ patrib⁹ eadem p̃i
cipia. diſpar valde p2ofectus inuenit
ipos eñ de die i diẽ ꝑfeciſſe legimus
et curſum cõſũmaſſe. ſz nũc magnus e
ſtimat quis q̃ ipa ꝓuerſiõis p̃cipia
cõſeruet. vt nõ minus humil timoz⁹ ſ
ſollicitus nõ minus feruens i medio
q̃z in p̃ncipio videret. ¶ Cau
ſa aũt huius peſſime apoſtaſie hec ẽ. q
cũ p̃ dei miſericordiã a peccatis libera
mur ⁊ remiſſionẽ ꝓſequimur pcõp̃ ex
hac alleuiacõe ⁊ exoneracõe ꝓſcie. q̃n
dam letã ⁊ iocũdam deuotionẽ ꝓcepi
mus. quã dũ introꝛſuz in ſpiritũ ꝓuer
tere deberemus ⁊ ex hoc magis ac ma
gis ſeruire deo. iuxta Grego. Quanto
maiora beneficia a deo accepimus tan
to ad ſeruiẽdũ ei grauius obligamur.
tandẽ letam ⁊ iocundam fiduciã nõ i
ſpiritũ ſed in exteriorẽ inepciã ꝓmu
ramus qđ eſt iniquitãs maxima a qua
cautos nos facit apoſtolus di. vos in
libertatẽ vocati eſtis. cautũ ne detis eã
in occaſionẽ carnis. Vñ ad omnẽ gra
tiã nobis datam trepidemus timẽtes
ne indigne operemur i ea. q̃ aũt quoſ
dam videmus feruẽtes eẽ in ſeruicio
dei ⁊ in bonis op̃ib⁹. Quoſdaz vero
vix ad parua faciẽda ꝓpelli hoc opera
tur ſp̃iritus ſanctus q̃ habitat i illis.
in iſtis vero non. Teſtatur hoc beatus
Bernardus ſic dicens. ¶ Sunt
namq̃ quidam in religione. qui ad
omnia vite neceſſaria vel exercicia nõ
ſolum ambulant. ſed ⁊ currunt. ymo
volant vt eis vigilie breues ſed labo/
res appetibiles videant. alq̃ nõ ſic ſz
cũ timore ⁊ cũ pudore vix ad yma cõ
pellimus. Vñ hec diuerſitas. niſi q2 il
los ignis diuinus inhabitat. iſtos vo
nõ. Hec ber. ¶ Qui vero ſic frigi
di ſunt i amore dei. illis nõ ſapit lectõ
nõ oratõ. nõ deuotio. nõ filẽtium. non
vigilie. nõ ieiunia. nec cetera q̃ agunt
in ſancta religione eis dulceſcũt. ⁊ i/
deo tedet eos vita ordinata. Vnde cõ
ſequẽter p̃ huiuſmodi tediũ deſiderãt
et querunt occupari exterioribus offi/
ciis et occupationib⁹. vt per talia tem
poraliter conſolentur. quia interioza
bona non ſapiunt eis. Sed quia non
ſunt radicati bene in timore dei et ſan
cta conuerſatione. idcirco cum ad ex/
terioza agenda effunduntur ſeu occu/
pantur. ab omni boni operis ſtatu era
dicãtur. valde eñ in terremis actibus
infrigidatur animus. ſi per intima
dona nõ fuerit ſolidatus. De quo di/
cit beatus gregoꝛius. xxj. moraliũ. Vi
ſi eñ p̃ius coꝛ longo ſtudio et diutur
na conuerſatõe indefideriis celeſtib⁹
conualeſcat. cum ad exterioza agenda
refunditur. ab omni ſtatu boni operis
eradicatur. ¶ Quia ſunt nonnulli qui
poſt puerſa itinera ſanctas vias ape
tunt. ſed p̃iuſq̃ in eis deſideria bona
roboꝛentur. quedam illos p̃ſentis
ſeculi p̃oſperitas accipit. que eos re/
bus exterioꝛibus implicat. et eoꝝ mẽ
tem dum a caloꝛe intimi amoꝛis retra
hit frigore extinguit. et quicquid de vir
tutum floꝛe apparere videbatur interfi
cit. ¶ In terremis quippe actibus valde
frigeſcit animus. ſi necdum fuerit per
intima dona ſolidatus. ¶ Un
de neceſſe eſt vt loca maioꝛa in exte/
rioꝛa opera que humanis ſunt neceſſi/
tatibus p̃ofutura. illi exercenda ſu/
ſcipiãt qui hec diiudicare arq̃ ſemet

ipsos ꝑmere ex virtute intima nouerunt nā cū infirmus quisq; vel ad locū regiminis vel ad exteriora agēda trahitur. quo quasi extra se ducit eradicatur. Quia arbor que radices prius in altū nō mittit cicius ventoꝝ impetu sternit. si se ad altā ceruicē extollit eoq; cicius ad yma corruit. quo alci? sine radice excreuit. Hec gre. Notandū tamen qō nōnunq; etiā religiosi viri ꝓ officia exteriora ⁊ tales curas occupātur. sed hoc facit nō ex ambitōe alicuius vanitatis seu solatij talis. sed solo timore dei ac vtilitate ꝓximi seu obediētia. ⁊ iō tales nō deficiunt in bono ꝓposito ac sancta cōuersatōne. sed potius merētur qz aliud habēt in desiderio ⁊ aliud exercent officio: Desiderāt em̄ soli deo vacare sed tam ꝑter timorem eius nō renuūt tpalibus curis subiacere. ¶ Vñ sciēdum ꝙ aliquis pōt esse ī seculo dupliciter. vno mō ꝑ ꝓsentiā corpalē. alio modo ꝑ mentis affectū. Quānis igit religiosi q̄ circa opa actiu e cure occupant sint in seculo ſm ꝓsentiā corporalem. nō tñ sunt in seculo ſm mentis affectū. qz in exterioribꝫ occupāt nō quasi querentes aliquid in mundo. ſz solum ꝓpter diuinū obsequium. Vtūtur em̄ hoc mundo tanq; nō vtētes. ſz dictū pauli. De talibꝫ dr. gre. xviij. mora. sic di. Cū ꝓsit plerūq; etiam bono non terreno studio terrenis studijs implicari vñ sepius contingit vt qui solam celestem patriā diligūt. terrene patrie curis subiacere videantur. quoꝝ tamen ministerium a prauorum operibꝫ plerūq; in actibꝫ nōnunq; vero ante supernum iudicem sola cogitatione discernitur. Olem quippe superna sapientia ⁊ gratia discernunt. qualiter debeant ad aliud vacare intrinsecus ⁊ ad aliud extrinsecus occupari. vt si forte occlta dei ordinatōe. aliq̄d eis nō appetentibꝫ. de huius seculi curis imponitur cedāt deo. quē diligūt ⁊ ꝑ more eius intrinsecus solam illius desiderent visitatōz alias visionē. Pretimore vero eius impositam sibi extrinsecus humiliter expleant actionem. vt et deo appetāt vacare ex gratia dilectionis ⁊ rursum curas supimpositas ex condictione expleant seruituris Cunq; occupationes extrinsecus ꝓstrepunt. Intrinsecus in animo eos pacatissima quies tenet. Sicut em̄ virgoꝝ mentis frenandis ꝑest moribus carnis sic sepe super impositos tumultus occupationis bene regit animoꝝ quietis. quia exteriores cure si perueꝛso amore nō appetūt. nō ꝓfuso sed ordinato animo ministrari queūt. Sancti etenim viri nequaq; eas appetunt sed occulto ordine sibi supimpositas gemūt et quamuis illā per meliorem intentionez fugiant. tamen ꝑ subditā mentē portant. Quas quidē summope si liceat vitare festinant, sed timentes dei occultas dispensationes tenēt. quod fugiant. ⁊ exercēt quod vitent. intrāt em̄ ad cor suū. ⁊ ibi consulunt quid velit occulta volūtas dei se seq; subditos debere esse summis ordinationibꝫ cognoscentes. humiliant ceruicem cordis iugo diuine dispēsationis. Quis quis vero talis ē q̄ licet tumultus ꝓsētur extrīsecus nūq; ad eius exteriora peruenīūt ita vt agatur aliud intrinsecus vero. aliud extrinsecus teneat officio. Hec gre. ¶ Debent igitur viri spirituales curam exteriorum occupationum assumere cum defuerint alij q̄ debito modo possent illa administrare. Unde beatus gre. xix. moralium sic dicit. Sciēdū ē ꝙ cū ꝓximoꝝ cassis exterioribꝫ q̄ apte deseruiāt desinūt hi quoq; qui spiritualibus domis

plem sunt eoꝝ infirmitati condescen/
dere. terremscꝫ illoꝝ necessitatibꝫ in/
quantum de center. valent caritatis.
condescentõe seruire. Nec tedere am/
mum debet si sensus eius ꝓtemplatõi
spiritualium semper intendens. ali/
quando ꝓ dispensandis rebus mi/
mimis quasi minoratus inflectit quo
niam illud verbum per quod constant
omnia creata. vt prodesset hominib
assumpta humanitate. voluit paulo/
minus ab angelis minorari. Quid i/
gitur mirũ si homo se ꝓpter hominem
attrahat dum creatoꝝ hominũ ⁊ ange
loꝝ formam hominis ꝓpter hõiez su/
scepit. Hec gze. ¶ Et quãuis religi
osis viris timentibꝫ deũ ac amãtibꝫ.
nonnũcꝫ fit meritoriũ huiusmodi cu
ram exteriorum siue terrenũ honorez
subire. tamen qz senciunt se ꝓpter ta/
les occupatões in cordibꝫ suis in amo
re dei ⁊ sãcto desiderio ꝓpediri ⁊ men
tes suas per diuersas sollicitudines
rerum temporalium dissipari. Idcir
co gemunt ⁊ cõturbãt. eo ꝙ nõ lz eis
vacare ꝓpũctõi ⁊ deuotiõi prout de/
siderant ⁊ prius facere ꝙsueuerũt. ⁊ i/
deo hec occupatõ magis est eis quedã
penalitas siue afflictio qꝫ ꝙsolatio.
De talib sic dicit beatus Gze v.mo.
exponens illud iob. Quare data ẽ mi
sero lux ⁊c. In scriptura sacra nonnũ
qꝫ lucis nomine prosperitas .noctis
autem appellatione huius mundi ad/
uersitas designatur. Unde ⁊ ꝓ psalmi
sta dicitur. Sicut tenebre eius ita ⁊
lumen eius. Quia eñ sancti viri ita
prosperitatem seculi despiciẽtes cal/
cant sicut ⁊ aduersitatem eius calcan
tes tolerant. ⁊ ꝓ magnã mentis celsi
tudinez mundi sibi ⁊ aduersa ⁊ ꝓspe
ra substernẽtes dicũt. Sicut tenebre
eius ita ⁊ lumen eius. Ac si apercius
dicatur Sicut intentõnem nostre fo/
ritudinis eius tristitie nõ premunt. ita
hanc nec blandimenta corrumpunt.
Sed qz hec vt ꝓdixim⁹ bonoꝝ mentẽ
etiã cũ nõ subleuãt ꝓturbãt. Sancti
viri qui se in huius exilij erumna mise
ros agnoscunt claresce re in eius pro
speritate refugiunt Cũ bñ nũc dicit.
Quare data est misero lux. Lux quip
pe miseris dat qñ hi q̃ sublimia ꝓtẽ
plãtes eẽ se ĩ hac peregrinatõne mise
ros agnoscũt. claritatẽ trãsitorie pro
speritatis accipiũt. ⁊ tũc valde dolẽt
qz tarde ad patriã redeũt. tolerare in/
sup onera honoris ꝓpellũt amor eos
eternoꝝ conterit. ⁊ gloria de tpalibus
arridet. qui dũ cogitãt q̃ sint que ĩ ĩsi
mis tenẽt ⁊ q̃ sint. q̃ de sublimibꝫ non
videñt. que sint. q̃ se ĩ terra fulciũt. que
aũt de celestibꝫ ꝓdiderũt ꝓsperitatis
sue meroze mordẽt. qz ⁊ si vident neq̃
qꝫ se ab ea funditus opprimi pensant
tamen sollicite cogitationem suaz in
amore domini ⁊ in eius dispensatõe
partiri student. Unde bene subditur
Et vita his qui ĩ amaritudine anime
sunt. In amaritudine quippe anie sũt
omnes electi. quia vel pumire se flen/
do non desinunt. quod deliqueruut. vl
se graui meroze afficiunt quia longe
huc a facie conditoris proiecti ĩ eter/
ne patrie gaudijs non sunt. de quoꝝ
corde bene per salomonem dicitur
Cor quod nouit amaritudinem anie
sue. in gaudiũ illius nõ miscebit alie
nus. In amaritudine sunt namqꝫ cor
da reproboꝝ. quia ipis etiam prauis
desideriis suis afliguntur. sed eandẽ
amaritudinem nesciunt. quia pensare
quod tolerant sponte sua amaritudi/
ne excecati non possunt. Ac cõtra cor
bonoꝝ amaritudinem suam nouit
cui erũnã exilij qua proiect⁹ lacerat.
Intelligit etꝫ sint trãquilla q̃ prodit.
qꝫ ꝓfusa. ĩ q̃bꝫ cecidit sentit. Sed hoc

amaricatū cor ad gaudium suum q̄cq̄ reducitur atq̄ in eius gaudio extraneus non miscetur qr his qui nūc ab hoc meroze cordis forzas seper desideria ejcit seclusus tunc ab illa intima solē nitate eius remanebit Diuitaq̄ qui in amaritudine anime sunt mozi mundo funditus ꝯcupiscunt. vt sicut ipsi in seculo nihil appetūt ita iā a seculo nulla obligatōe teneāt. ℟ Et plerūq̄ contingit vt iā homo mūdum mente non teneat. sed tñ mundus hominem occupatōibꝰ astringat et ipe quidem iam mundo mortuus est. sed ipi mundus adhuc mortuus nō est. quasi enim viuus adhuc mūdus eum ꝯspicit. dū alio intentū in suis acribꝰ rapere contendit. ℣ñ ꝙ paulus cū perfecte ipe seculū despiceret et talem se videret ait. mihi mundus crucifixus est ꝙ ego mūdo. ℣Jundus quippe ꝙ crucifixus fuerat. qr hūc cordi suo iā mortuū nō curabat. sed ꝙ seipm mūdo crucifixerat qui talem se ei exhibuerat vt ab eo q̄si mortuus ꝯcupisci nō posset. ℣Quia igitur nec paulus mundi gloziam querebat. nec a mūdi gloria querebat. ꝙ se mundo ꝙ mundus sibi crucifixum esse glorificabat. ℣nō qr multi appetūt. sz tñ vsq̄ ad culmen extinctōis omīmo de nō assurgūt recte gementes dicunt ℣Quare data est ꝛc. ℣Vita quippe amaricatis datur cū huius mundi gloria tristibus gemētibusq̄ tribuitur. in q̄ nimirum vita pena validissimi timoris se afficiūt. qr si ꝙ ipi mūdum non teneāt adhuc tñ tales se esse metuunt. qui a mūdo teneāt qr nisi ei quantulū cumq̄ viuerēt hos ad vsum suū ꝓcul dubio nō amaret ꝙ mare etenim viua corpora in seipo retinet nā mortua extra se protinus expellit. ℣Sequit. Qui expectāt mortez ꝙ nō venit. desiderant quippe mortificare se fundit? ꝙ ab omni vita glozie ꝙalis extinguere. sz occultis sepe dei iudicijsvel ꝓesse in regimine vel occupari iniunctis honoribꝰ cōpellūt. atq̄ inter hec mortificationez plenissimā indefinēter expectant. sed expectata mors nō venit quia eorum vsus temporali glozie etiam nolens viuit. quam tamen ꝓpter diuinū timorem tolerant. sed intus quidem desiderium pietatis. foras autem explēt mimsterium ordinis. quatinus nec a perfectione per intentionem recedāt dispositioni conditoris per superbiaz cōtradicant. mira etenim diuinitatis pietate agitur. cum is qui ꝓfecto cor de ad contemplationem tendit humanis ministerijs occupat. vt etiā infirmioribꝰ eius mēs ꝓfecta ꝓficiat et quo seipsum imperfectum respicit in dead humilitatis culmen ꝓfectior efficit. nōnunq̄ enim perfecti viri desideriozum suozum detrimenta tolerant. inde maiora lucra conuersis animabus poztāt. quia dum eis vacare vt appetunt non licet rapere secū alios quibus admiscentur libet. Fit ergo mira dispensatione pietatis dei vt vñ se despectozes estimāt. inde locupletiozes ad celestis patrie constructionem surgant. nōnunq̄ vero idcirco ad accepta desideria minime peruenīunt. vt ipsa interuenīente tarditate. ad eadem desideria relaxato mentis sinu dilatētur et que extenuari forta sse ꝓpterant magna dispensatione agitur vt repulsa crescant. Sic quippe mortificari appetunt vt iam perfecte fi liceat conditoris sui faciem contemplentur sed eorum desiderium differtur vt ꝓficiat et tarditatis sue sinu innitatur vt crescat. Unde bene sponsa ī sponsi sui desiderio anhelans clamat In lectulo meo ꝑ noctem quesiui. quem diligit anima mea. q̄siui illū ꝙ nō inueni. absconditi

sponsus.dum querit vt nō inuentus. ardēti? grat & differt vt grēs spon/sa capatior reddita multiplicius quā doꝝ inueniat qō querebat. Sequitur Gaudetꝙ vehementer cū inuenerit sepulchr. Sicut em̄ sepulchr locus ē in quo abscondit corpus. ita diuina contemplatio quoddā sepulchr ē mē tis. quo absconditur anima. Quasi eī huic mundo adhuc viuimus. cū men te in eum foras agamur. sed mortui ī sepulchro abscondimur cū mortifica ti interius in secreto eterne ꝓtempla tionis celamur. Sancti igit viri ab ī portunitate desideriorū rpalium. a tu multu inutiliū curaꝝ. a clamore per/strepentium perturbationū semetip/sos sacri verbi gladio mortificare nō desinūt. atꝙ intus ante dei faciem in sinu mentis abscondunt. De quibus Paulus dicit Mortui em̄ estis vos & vita vestra abscondita est cū cristo in deo. Qui em̄ mortez querit. gaudet cū sepulchr inuenit. q2 quo mortificare se appetit valde adinuentaz requiē cō templationis hylaresc. vt extīctus mundo lateat & a cūctis exteriaꝝ rer et rpaliū ꝑturbatōibꝫ intra sinū se in/timi amoris abscondit. Hec gre. Ec/ce quō deuoti viri ac religiosi iuiti oc cupantur cū curis rerū rpaliuz. ꝙ ve/to ipas occupatōes exteriores subeāt ꝓpter timorē dei & obediētiam quā su ꝑrioribꝫ suis exhibent hoc faciūt.

¶ Ecōuerso illi timore & amore dei carent qui secularibꝫ curis libenter in tendūt. & quanto magis ꝑ exteriores occupatōes mente distrahūtur tanto frigidiores ī dilectōe dei & celesti desi derio efficiūtur. De hoc ꝑ beatuz gre. dicitur. Intenti em̄ curis secularibus tanto insensibiliores intus efficiūtur quanto ad ea que foris sunt studiosio res efficiūt. vsu ꝙppe terrene cure a ce lesti desiderio obdurescit aī?. & dū ipo vsu suo durus efficit ꝑ actōez secū ad ea emolliri nō valet. que pertinēt ad caritatē dei. Hec gre. ¶ Quive ro sic induratur ꝑ affectū inordinatū in actōibꝫ seculi ꝓsciētiā acquirit ꝓfu sam. cū aūt in se requiē ꝓpter remorsū conscientie inuenire nō poterit cuz in tentōe foras egredit. & in his que fo/ris sunt hoc est in voluptatibꝫ carnali bus & lasciuijs & ceteris malis ōlecta cionē querit. De hoc bea. aug. in glo/sa super psalteriū dicit Quisꝙ in cor de ꝑmittur mala ꝓscia. inquietū habet cor. q autem quietū non habet cor. ha bitare ī corde suo libenter nō potest ta les foras exeūt a seipis cum intētōe. et de his que foris sunt circa corpus delectantur. quietem in nugis in spec taculis in luxurijs et in ommibus ma lis querunt. & qua re sibi volunt esse be ne extra quia non est in illis intus bñ vnde gaudeant in conscientia. Hec aug. ¶ Hi tales qui sic sunt per concupīas seculi et carnis dissipati. querunt in hoc mundo ꝓsperari ali os rebꝫ & honoribꝫ ꝓcellere. quietē q̄ est in monasterio reputant laborem. Curam vero et fatigationem quā ha/bent in rebus secularibus existimāt de lectationem. Ista tangit Beatus gre gorius. xvi. moraliū. sic dicens Quis/quis in hoc mundo prosperari appe/tit. ceteros rebꝫ transcendere et hono ribus tumere. huic mirum cura secu laris in delectatione est quies in la/bore. Valde enim fatigatur si desit cu ra secularis qua fatigat. peruerse em̄ mentes inde delectabiliter pascunt. vñ ꝙ iquietudinē īcessāter agāt Hec gre. Qui igitur sic viuunt et talem dis/solutā vitā ducūt. hītum quidē religi onis deferunt sed concupiscentijs car nis deditī mūdo viuūt. Vñ qñ eos cū

secularibꝫ psonis occupari vel ꝓuersari contigerit. habitu et gestu se esse religiosos fiant ⁊ qz ñ sūt qđ ꝓtēdūt etiam in ypocrisis vitiū incidūt. quorum studiū est nō virtutes amare. sed vitia palliare ⁊ regere. De quibꝫ dic beatus Ber. ℙ Tristicia ypocritarum non in corde sed in facie est. ogues sunt habitu ⁊ vulpes actu ⁊ crudelitate lupi. ℣ Neq; em̄ est apud eos virtutes colere sed celare vitia. Hec ber. ℙ Post ypocrisim sequūtur etiā alia vicia q̄ monachos tales inordinatos apprehendunt scz superbia auaricia. que in religiosis sunt valde reprehensibilia.

℟ De superbia eoꝝ dicit beatus ber. Magis ammiranda est superbia monachoꝝ q̄z luciferi. ille superbiuit in celo. isti in cenobio. ille in delicijs. isti in miseriis. ille optus omni lapide p̄cioso. isti in sacco ⁊ cilicio. ℟ De auaricia vero eoꝝ dicit beatus Iero. Qui amat pecunias deum amare nō potest. Si peculiaritas in monachis sit neq; cōcordia neq; pax in congregatōe eoꝝ ē vel erit. Quid est monachi habitus nisi despectio mūdi quō ergo mundū despiciunt qui querūt aurꝝ. vbi aurꝝ ibi ⁊ viciū. placet tibi cristi militia nō quaras lucra. ℙ Post huiusmōi aūt vitia iā p̄missa monachū inordinatū ⁊ dissolutū multa alia incōueniētia sequunt

℣ Nā sunt multi fratres inordinati in diuersis p̄uincijs. quibꝫ mōasterium vel ambitus carcer est. lectio abhominatō. quies vexatō. silentiū tediuz Hi tales rerū tpaliū damna gemunt ruinam vero virtutū nō plāgūt ad lacrimaꝝ ꝓpunctōz rudes et indocti ad recitandum fabulaꝝ nugas facūdi cū stant ad orandū nō plorant nec suspirant. Cū vero sunt in auditorio rident et in cachinno exaltāt vocem suam. et alia q̄plura satis reprehēsibilia ⁊ abhominabilia. qui solent exercere religiō si inordinati et dissoluti. Quoꝝ execrabilem conuersatiōz. Anshelmus in quadam auctoritate tangit sic dicens Sunt quidā in congregatōe. qui faciunt ad oculū seruitium quibꝫ claustrū carcer est: caritas catēna est. ꝓtinēcia p̄des. lectio abhoīatio. quies vexatio. silētiū amaritudo. meditatō fastidiū. Hi tales ad discurrēdū huc atq; illuc ꝓmpti. ⁊ alacres ad sedēdū. in claustro egri ⁊ debiles ad p̄candū deum bruti ⁊ muti. ad tractādū de bobus ⁊ ouibus astuti ⁊ acuti. damna rerum rem paliū gemūt ⁊ plangunt. ruinam virtutū nō dolēt nec sentiūt ad inuestigandū lacrimaꝝ ꝓpūctōz rudes ⁊ indocti. ad recitādum fabulaꝝ nugas facundi ⁊ faceti. Cū stāt ad orandū nec plorāt nec suspirāt cū sedent in auditorio in risu ⁊ cachinno exaltāt vocē suam. Abbati adherent pro cibis ⁊ poribꝫ potius. q̄z pro vite merito aut sanctitate. Priorem obsequunt ꝓ q̄ntis portiuncula quam exspectāt. non pro spiritualibꝫ exercijs que ipsi nō amāt In psalmodia stertūt ⁊ sommiāt in lecto detrahunt ⁊ diiudicant. isti tales se ignorant mundum amāt. desideria carnis adhuc suspirant. ab ignorātia sui oritur securitas. ex concupiscentia mundi leuitas. ex desiderio carnis superflua cura et cordis anxietas Securitas reddit eos tepidos. leuitas vagos. cura diuisos per securitatez tepefactiuacant per leuitatez. a preceptis mollescunt. per anxiam curam turbātur ⁊ anxij fiunt. Hec anselmus. Beatus etiam Bernardus huiusmodi peruersas ac vicioſos hominum condiciones reprehendēs dr. O homo relictis ad mensam. tardus ad ecclesiā pigēs ad orādū. sz eger ad psallēdū pigil ad fabulas. sōnolēta ad vigilias. ꝓmptꝰ

ad loquendum. sed inuitus ad psallē
dum. ꝓmptus ad ꝛetractōem sed tar
dus ad oꝛōnem. inuidie amatoꝛ. chri
sti ꝓsecutoꝛ. festucam respiciens ꝫ tra
bem non ꝓsiderans. alterius mala con
temnens sed sua non ꝛeferens ceteꝛos
ꝛeꝑhendis. sed ꝛeipsum non coꝛrigis
malicie inuentoꝛ sed discipline ꝛestru
ctoꝛ. amicus vitioꝝ sed hostis virtutū
Hec sunt que hoīem excecant ⁊ a deo
sepant. hec sunt que hoīem ꝓuersuꝫ ad
ueritatem faciunt ꝓuersum monachū
demoniacū. christianū antichristū. hec
ber. Ex his igit dictis iam ꝓmissis
colligere possumus ad quātas inoꝛdi
nationes ⁊ dissolutōnes ꝛeuenerit sta
tus monachoꝝ. Quod itaq; beatus ber.
ꝓmemoꝛans vitam ⁊ ꝓuersatōnem ꝛe
stabilem quoꝛundam modernoꝛum
monachoꝝuꝫ sic dicit. Quis in ꝓnci
pio cum oꝛdo cepit monasticus ad tan
tam crediderit monachos inertiam ꝛe
uenire O quantū distamus ab his qui
in diebꝫ anthonij exstiterunt monachi
Siquidem illi cū se inuicem ꝛeꝑ rem
pus ex caritate ꝛeuiserent tanta ab in
uicem auiditate panē angeloꝝ ꝓcipie
bant. vt coꝛpis cibo penitus obliti di
em plerumq; totum ieiunis ventribꝫ.
non mentibꝫ transigerent Et hic erat
oꝛdo rectus qñ digniꝛi parti plus alꝫ
ꝓtius seruiebat. nobis autem ꝓueniē
tibꝫ in vnum iam non est dominicā ce
nam manducare. panez quoq; celestē
nemo est qui requirat. nemo qui tribu
at. nihil de scripturis. nihil de salute a
nimaꝝ. sed nuge ⁊ risus ⁊ verba ꝓfe
runt inter ꝓandendum. quantum fau
ces dapibꝫ tantū aures pascunt rumo
ribꝫ. quibꝫ totus intentus modum ne
scias in edendo. interim autez fercula
ferculis apponunt. ⁊ ꝓ solis carnibus
a quibꝫ abstinet grandium piscīū coꝛ
poꝛa duplicant. tantoq; acuratioꝛe ⁊
arte cocoꝝ ꝓpantur. quatenus qua
tuoꝛ ⁊ quīq; ferculis ꝛeuoꝛatis ꝓma
non impediant nouissima. nec satie
tas minuat appetitū. vꝛter quippe one
ratur dum nescit. sed varietas tollit fa
stidiū. ⁊ dum iam stomachus crebꝛis
ructationibꝫ implet se iudicat. necō
tamen curiositas satiat. Infelix ergo
stomachus cum omnia suscipe cogit.
oppꝛessus magis obꝛuitur q̄ ꝛeficitur.
⁊ iam vero sic surgenti a mensa quid a
lind libet nisi voꝛmire. Si autem adui
gilias indigestum stomachū cogeris
surgere non cantū sed planctū potius
extoꝛquebis. Viroꝛ etenim vnde in
ter monachos tanta intemperantia in ci
bis ⁊ potationibꝫ. inꝛestimentis ⁊ le
cisterniꝫ. in equitaturis ⁊ ꝓstruēdis
edificiꝫ molescere potuit. Ecce enim
ꝓcitas putatur auaricia. sobꝛietas au
steritas credit. silentiū tristicia repu
tat. Econtra remissio discretio ōꝛ. lo
quacitas affabilitas. cachinnatio io
cunditas. mollicies vestimentoꝝ ⁊
equoꝝ fastus honestas lectoꝝ. superflu
us cultus mundicia. cumq; hoc alteru
trum impendimus caritas appellatur
Ista enim caritas destruit caritatē. hec
discretio discretionem ꝓfundit. talis
miscōia crudelitate plena est. qua vi
delicet ita coꝛpi seruitur vt anima in
guletur. hec bernar. Ecce vidēmus quā
ta indecentia dissolutio ⁊ inoꝛdinatō
ꝛe religiosas ꝑsonas modo geritur in
sancto oꝛdine. ⁊ ideo merito dolendū

¶ Nam quilibet qui sic peruerse
agit in quo abꝛenūciauit seculo. Ille
vocatus est quippe monachus ad oꝛdi
nem ꝓpter hoc vt tribulatōnem sustine
at. ⁊ de seculari leticia ipse sollicitus
est. Vocatus est ad nuditatem. ad siti
ad vigilias. ad lamentatōem. ad taci
turnitatē ⁊ humilitatē ⁊ ceteras virtu
tes. ⁊ ipse in omnibꝫ cōtrarium facit.

Quid igit talis monachus faciet cuz iudicatur? fuerit in extrema hora mortis sue. De hmõi religiosis abbas effrem. in quadã omelia sic dicens est. In quo huic seculo renunciasti si kme rursum requiẽ secularem requiris. in tribulationem quippe vocatus es. tu de seculari pcũctaris letricia in nuditatem vocatus es. tu de vestimento studium habes. In sitim quoq; vocatus es. taquã rennuens vinum bibere delectaris. ad põlium nihilominus inuitatus tfine armis spũalibz tu pgredi cupis. Ad vigilias quoq; vocatus es. tu inercia somni atq; pigricia resolueris ad fletũ. tad lamentationez vocatus es. tu cũ chachinno risum effundis. In taciturmitatẽ vocatus es. tu multiloquio vano delectaris in sepatione vocatus es. tu vicinitatem negligentiũ vitam suã non refugis. Exedem te regni sui vocauit cristus. tu que terrena sunt sapis. In mansuetudinẽ thumilitatem vocatus es tu supbis telatus incedis. In assiduam meditationem tcollationẽ vbi vocatus es. tuomnis hore spaciũ fastidire incipis. Et qd ei in illa die dicturus es si tua vitia expurgare neglexeris. queso dilectissimi sic agite vt cũ fiducia simus añ tribunal terribilis tmagni regis tin pspectu miliũ sanctoz. hec Effrem abbas ¶ Est etiã aliud qõ satis replxnsibile ẽ in sancta religione videlicet de põlatis tsubditis nã sunt nõnulli põlati. qui ꝓter statum põlationis. quẽ hñt sup alios. se extollunt subiectos sibi despiciunt. tquos potestate põcellunt etiã vite meritis se põcellere credũt. cũctis sapiẽtiozes existimant se eẽ. qz vident se ceteris amplius posse. cũ laudanf extollunf tales se eẽ credunt. ꝗles se foris audiũt

X Sz quilibet põlatus suã fragilitatem deber aspicere tse in corde suo humiliare ac ꝓ humilẽ quersationẽ suis fratribz studeat se ꝓformare. tnõ zelo dei peccantibz. ꝓ censuram iusticie obuiare De talibz põlatis beatus greg. xxvj. moral. sup illo verbo Deus potẽtes non abiciet cuz ipse sit potens dicit. In vsuvite mortalis. quedã ex semetipsis sunt noxia. quedam vero ex bisque circa ipa subsantur Ex semetipsis quedã noxia sunt sicut peccata atq; flagicia. quedã vo nõnunq; nobis ex bisque circa ipsa sunt nocent. sicut tẽ poralis potentia. magna est eñ tpalis potentia. que apud deũ merituz suum de bona adminístratione regiminis inuenit nonnũq; tñ qui preminet ceteris elatione cogitationis intumescit. tdũ ad vsum eius cũcta subiacent. duz ad nutũ velociter iussa pplenf. dum oẽs subditi si qua bene gesta sunt laudibus efferunf. malegestis aũt nulla auctoritate ꝓtradicunt. Dum plerum q; laudant etiã qõ obiurgare debuerũt sedu ctus ab bisque infra subdunf supra se animus attollif. tdum foris im meo fauore circũdaf. intus veritate vacuatur. atq; oblitus sui invoces se spargit alienas. talẽ se credit. qualẽ interius discernere debuit. subiectos despicit. eosq; equales sibi nature ordine non agnoscit tquos forte potestate excesserit transcendisse etiam sevite meritis cũctis se amplius estimat sapere. quibus sevidet ãplius posse Plerũq; duz subiectoz affluentia aĩmus inflaf in florum supbie ipo potentie fastigio le nocinante corrumpif. Omnis eñ potestas caura regentis indiget vita. tigitur bene banc exercet ille. qui scit pillam sup culpas se erigi. scit etiã cum ceteris equalitate ꝓmi. Humana eñ mens plerumq; extollif. etiam cũ nulla potestate fulcitur. quanto magis in

altum se erigit. ⁊ cum se etiã potestas adiungit. Cũ ergo potentie tpalis ministeriũ suscipit summa cura vigilandũ est. vt sciat quisq; ⁊ sumere ex illa quod adiuuat ⁊ purgare qđ temptat ⁊ se equalem cuz illa ceteris tenere. ⁊ se tñ peccantibus zelo vltionis preferre. Quam discretõez agnoscimus si paulum imitemur. paulus bene agẽtibus fratribꝫ prelatũ se esse nesciebat cũ diceret. Non q2 dominamur fidei vestre sed adiutozes sumus gaudij vestri. Artz ilico subiunxit. fide eñ statis. Ac si diceret. ideo nõ dominamur fidei vestre. q2 fide statis. equales eĩ vobis sumus vbiꝫ stare cognoscimus. quasi se pelatum fratribꝫ esse nesciebat cum diceret. facti sumus puuli in medio vestꝝ. nos aũt seruos vestros habetis per ihesum christũ. sed tñ cũ culpa que corrigi debuisset inuenit. ilico se magistruz esse recolnit dicens Quid vultis. in vgaveniã ad vos. hec grego. ¶ De subditis etiam sciendũ ꝙ sunt nõnulli fratres quentuales qui prelatos suos in factis suis dijudicant ⁊ etiam super eos murmurant. ⁊ mozes eozũ pessima verba indecentia cozrigunt. seipos vero incozrectos relinquunt. nec aliquã diligentiã adhibent vt ꝓprium statũ ozdinent ad pfectum virturis Quãdoq; etiam cogitant si in dignitate aut officio essent melius disponere vellent qz illi ozdinare hec. suum autẽ statum in quo sunt nec solicite discutiunt nec emendant. ¶ Sed quilibet deuotus ac religiosus subditus suam ꝓsciẽtiam respiciat. ⁊ prelatoꝝ suozũ facta non iudicet nec reprehendat. Et quãuis forte fuerit in eoꝝ vita qđ iure reprehendi possit. ipsi tamen ꝓpter hoc suo superiozi reuerentiã exhibere nõ omittant. opa tamen eoꝝ siqua reprehensibilia sunt imitanda non sunt. Attẽde re etiam debet subditus ꝙ prelatus regimis siue prelatura nõ potest administrari sine studio cure tempalis. Vnde ꝙ ipsi vexant in exteriozibꝫ occupationibꝫ. inde subditi sine omni sollicitudĩe melius vacare possunt in deilaudibꝫ. Et cuz subditus ac religiosus in suo claustro ac ambitu existens bonis mozibꝫ ⁊ virturibꝫ rutilat. suum superiozem qui curam exteriozẽ gerit non accuset. De hoc tractat beatus grego. xxv. moꝝ. sic dicens Subditoꝝ mẽs ad custodiam humilitatis edomak. si infirmitas ꝓpria incessanter attendit sed tunc vires nostras examinare vera citer negligim?. cũ de nobis fortia credimus. ⁊ idcirco eos qui nobis psunt districte iudicamus. Quo enim nosipsos minus agnoscimus eo illos quos reprehendere nitimur plus videmus. Cõmunia hec mala sunt que sepe a subditis in prelatos. sepe a prelatis ĩ subditos ꝓmittunt. q2 omnes subditos qui presunt minus qz ipsi sunt sapientes arbitrant. Et rursum qui subiecti sunt rectoꝝ suoꝝ actiones iudicant. ⁊ si ipsos regimẽ tenere ꝓtingeret. se potuisse agere melius putant. Vnde plerumq; fit ꝙ ⁊ rectozes minus prudenter ea que sunt agenda videant. q2 eorum oculos nebula elationis obscurat Et nõnunq; is qui subiectus est hoc cũ prelatus fuerit facit qđ dudũ fieri subiectus arguebat. Et ꝓ eo ꝙ illa que iudicauerat ꝓpetrat saltem q2 iudicabat erubescit. Igit sicut prelatis curandũ est ne eoꝝ corda singularis sapiẽe loc? supioz extollat. ita subiectis ꝓuidẽdũ est ne suoꝝ rectoꝝ facta displiceãt. Si aũt maĝstroꝝ vita iure reprehenditur. oportet vt eos subditi etiã dum displicent venerent. Sed hoc est soleter intuendũ. ne aut quem venerari necẽ est imitari appetas. aut quem imitari de-

spicis venerari ptemnas. Subtilis em̃ via tenenda est rectitudinis videlicet t humiliratis. vt sic reꝑhensibilia magistroꝝ facta displiceãt. quatenus subditoꝝ mens a seruanda magistri reuerentia non recedat. Sunt vero nõnulli qui si paꝝ quid de spirituali ꝙuersatione incohanti cũ rectores suos tpalia agere t terrena ꝙsiderant. mox ordinẽ supne dispensationis accusant. ꝙ neq; bene ad regendum p̃lati sunt. ꝙ quos ꝙuersatõis infime exempla mõstrant. Sed hi nimirum dũ tpare se a seniorum suoꝝ reꝑhensione negligunt culpe sue negligentibus meritis suis vsq; ad reprehensionem ꝓditoris excedũt. cuius profecto dispositio inde ab humilibꝫ rectioꝝ agnoscit vnde ab elatis nõ recte iudicat. qz em̃ potestas regiminis administrari nõ potest sine studio tpalis. Aliqñ oĩpotens deus misera dispensatione pietatis vult tenere spũalium mentes a terrena cura. disiuncte sunt. onus regiminis duris ac laboriosis cordibꝫ iniungit. vt tanto illi ab hoc mũdo securius lateant quãto hi exterius sollicitudinibꝫ libenter elaborant. In exhibitione quippe suscepti oneris ꝙ ipsis quoq; vtilitatibꝫ subditoꝝ dure vie tolerande sunt humane seruituris. Et sepe vt dictum est misericors deus quos tenere diligit eos sollicite ab extremis actionibꝫ abscondit. Nam t plerumq; paterfamilias ad eum laborem seruos dirigit. a quo subtiles filios suspendit. Et inde filij sine ratiõe decori sunt. vñ serui in puluere fedant ¶ Qđ q̃ recte in eccia diuinit? agat ipa tabernaculi ꝓstructione signat. Ad moysen quippe diuina voce precipit vt ad tegẽda sancta sanctoꝝ ex bisso cocco atq; iacincto vela texent. iussumq; est vt ꝓtegendũ tabernaculum vela cilicina t pelles extenderent. que nimiꝫ vel pluuias vel ventos vel puluerẽ tolerarent. Quid ergo ꝙ pelles t cilicia quibꝫ tabernaculũ tegit nisi grossas hoĩm mentes accipimus que aliqñ in eccia occulto dei iudicio quãuis dure sint ꝑferunt. que q2 seruire curis tpalibꝫ non renituntoz vt temptationũ ventos t pluuias de contrarietatibꝫ huius mũdi portent. Quid vero ꝙ iacinctũ coccum byssum q; signat nisi sanctoruꝝ vita tenera vel clara q̃ dũ caute in tabernaculo sub celicũs abscondit. sua integra pulcritudo seruat. vt em̃ intra interiora tabernaculi. byssus fulgeat coccus clarescat iacinctus ceruleo colore resplendeat. desup pelles t cilicia imbres t ventos t puluerẽ portent Qui igit t magnis virtutibꝫ in sancte eccie sinu ꝓficiunt ꝓpositoꝝ suoꝝ vitã despicere non dũt cũ vacare eos rebꝫ exterioribꝫ videant q2 hoc ꝙ ipi securi intima penetrãt eorũ illoꝝ adiumento est. qui ꝓcellas seculi huius exterius laborãt. Quam em̃ candoris sui grãm retineret si byssum pluuia tangeret. aut q̃d fulgoris t claritatis coccus t iacinctus ostenderet si hec susceptus puluis fedaret. Sit ergo desup textura cilicij fortis ad puluerem. sit inferius color iacinctus aptus ad decorem. ornent eccias qui solis rebꝫ spiritualibꝫ vacant. regant eccĩam quos t labor reꝝ tpaliũ grauat Nequaq; ergo contra rectores suoꝝ exteriora agentem. murmuret is qui intra sanctam eccĩam spiritaliter iam fulget. si em̃ tu secure interius vt coccus rutilas. cilicium quo ꝓtegeris cur accusas. hec grego. ¶ Circa hoc etiam notandũ ꝙ sunt nõnulli subditi. q̃ cũ ꝓspiciunt ꝑlatos t superiores suos vite inordinate t voluptatibꝫ deseruire ac negocijs secularibꝫ nimis intendere. eo audacius ad lasciuias t

ad alia inconuenientia etiã ipsi solent frena laxare. qz tanto minus timẽt excedere ꝛ inordinate viuere quanto magis ꝓsiderant illos qui eis deberent ꝓesse viam veritatis ac discipline declinare. De hoc beatus greg. in mora. sic dicit. Sciendũ est qz qñ a minoribus voluptuose agit maior disciplina cohibet. Cum vero maiores ipsi voluptati deseruiunt mimiz minoribꝫ lasciuie frena laxant. Quis enim sub discipline ꝓstrictõne se retineat. qñ ꝛ ipsi quius discretõis accipiunt sese voluptatibꝫ relaxãt. Quia ꝓra nos hostis tũc vehementius vires accipit. qñ ꝛ ipsos qui ꝓ custodia discipline prelati sunt. sibi seruire leticie cognoscit. tanto eñ licentius ad feriendũ occupat. quãto ꝛ hi qui intercedere poterant voluptati vacant. Sic etiam dum ꝓ vtilitate subditoz rectores nimis temporalibꝫ curis inseruiunt. plericꝫ eoz exemplo decrescunt. qñ verum valde quis eẽ abneget cuz curari a pastoribꝫ terrena ꝙ celestia sollicitius vident. hec grego.

¶ Jouere etiaz forsan aliquos potest. cur omnipotens deus nõnullos qui videbant esse bone ꝛ sancte vite errare permittat ꝛ in pctm cadere. De hoc sciendũ est ꝙ sunt plures cause ꝓpter quas hoc accidere solet. Nam sunt nonnulli qui aliquam virtutẽ habent. vel etiam plures per quas innotescunt hominibꝫ ꝛ ideo venerant. sed in quibusdam vitiis siue peccatis occulte involuti sunt que a ꝓximis ignorantur. ꝛ ideo dñs qui est inspector cordium nonnunꝫ tales in aperta vitia cadere ꝑmittit vt cognoscant ab aliis manifeste quales sunt qui ꝓius in occulto vitiosi fuerunt. Est ꝛ alia causa ꝓpter quam permittunt in peccatum cadere videlicet superbia vel elatio. Sunt nãꝫ nõnulli qui castitatis virtute ꝓcemi-

nent sed humilitatem cordis non habent. ꝛ cum occulte per superbiam erigunt manifeste in carnis facinora corruere permittunt. ¶ Sed notandũ ꝙ nõnunꝫ casus istoz̃ est cautela electoz. nam electi cũ respiciũt tales in quodam religioso statu esse. ꝛ tñ ꝓter occulta alia vitia. aut superbiam in carnis lubricum vel alia peccata cadere. talia inꝫ ꝓsiderantes incipiunt deum magis timere. ꝛ in cunctis q̃ agũt student cautiores esse ꝛ in humilitate perseuerare. Ista tangit beatus grego. xxxiij. morali. exponens illud iob. Et sterner sibi aut quasi lutum sic dicẽs. Jouet forta esse aliquem. cur miseri cors deus ꝑmittit fieri ista vt leuiathã iste nunc per suggestiones validas aurum. id est viros sanctitatis claritate fulgentes. quasi lutũ sibi vitiis inquinando substernet. sed citius respondebimus. qz aurum qñ ꝓuis eius persuasionibꝫ quasi lutum sterni potuerit. aurũ ante dei oculos nunꝫ fuit. Sepenamꝫ homo multis peccatis inuoluitur ꝛ in vna aliqua virtute magnus videtur. ipsa quoꝫ virtus inanis deficit. qz dum innotescit hominibus ꝓcul dubio laudat. eiusꝫ laus inhianter appetitur vnde fit vt ipsa quoꝫ virtus nõ fit. dum abscondit qñ displicet. ꝓdit qñ placet. que vtiꝫ esse merita apud deum possunt. quando ꝛ mala occulta sunt ꝛ bona publicata. Plerumꝫ eñ vt diximus latet superbia ꝛ castitas innotescit. atz ideo diu ostensa castitas circa finem vite perditur. qz cooperta superbia vsꝫ ad finem incorrecta retinet. Alius elemosinis vacat. ꝓpria distribuit. sed tñ multis iniusticijs seruit. vel forta esse linguã in detractõibꝫ exerit. Et fit plerũꝫ vt is qui misericors fuerat. iuxta finez vite sue ꝛ rapacitatis ꝛ crudelitatis stimulis inardes-

scat quod valde iusto iudicio agitur q̄ perdat̄ ante hoies vnde hoīb placuit qui hoc vnde deo displicuit corrigere nunq̄ curauit. alius patientie studet sed inuidere altis ⁊ seruare maliciam in corde nō cauet. Fit q̄q̄ impatiēs q̄ latebat dolens. Hi itaq̄ p aliquid aurum sunt ⁊ per aliquid lutū atq̄ hoc aurum quasi lutum stermit̄. quando occultis exigentib meritis etiaz virtus que publice claruerat dissipat̄. Sepe etem̄ omnipotens deus occulta quorūdam mala diu tolerat. ⁊ aperta eorum bona electoz suorum vsib profutura dispensat nam nōnulli mundū nequaquam fundit⁹ deserentes. non perseueraturi angustum iter aripiunt. sed ad querendam angustam portaz exemplo suo eos qui pseueraturi sunt accendunt Vnde ⁊ plerūq̄ ꝯgit vt ipsum hoc q̄ bene vident̄ viuere non sibi sed potius solis electis viuant. dum exemplis suis ad beneviuendi studia perseueraturos aut non perseueraturi prouocant. Sepe quosdam videmus viā ingredi ad locum propositum festinare. quos alq̄ quia euntes conspiciunt ꝯsequunt̄. eundem pariter locum petunt. sed fit plerūq̄ vt irruente aliquo in placationis articulo. post se redeant qui preibant ⁊ hi ad locuz remanant. qui sequebant̄. Idcirco enim virtutis iter non perseueraturi inchoant vt eis qui peruenturi sunt. qua gradiantur viam ostendant. quorum videlicet casus vtilitate non modica electorum profectibus seruit. q̄ illorum lapsum dū ꝯspiciunt. de suo statu ꝯtremiscunt ⁊ ruīa que illos damnat. istos humiliat. Discutiunt em̄ in superni adiutoriꝝ protectione confidere. dum plerosq̄ ꝯspiciunt de suis viribus cecidisse. Quando ergo bene agere vident̄ reprobi. quasi planū iter electis seqñtib monstrantur. Quando vero in lapsum nequicie corruunt. electis post se pgentib quasi cauendā supbie foueam ostendunt. Hec greg. De hoc etiam habet̄. xxx. moza. vbi idem beatus grego. tractās illud. Qui docet nos sup iumēta terre sic dicit. Jumenta terre sunt. qui vsu vite carnalis yma appetunt. volucres vero celi sunt. qui superbe curiositatis studio sublimia pscrutant̄. illi viuendo se deponunt. infra q̄ sunt isti. inquirendo se eleuant vltra q̄ possunt. illos in īfimis voluptas deīcit carnis. istos quasi in supioribus erigit libido curiositatis. illis p sacra eloquia dicit̄ Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus. quib nō est intellectus. istoz supbo labor increpatur cū dr. Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris Docet igit̄ nos deus sup iumenta terre ⁊ volucres celi. quia dum hoc q̄d sumus agnoscimus nec carnis nos infirmitas deīcit. nec spiritus supbia eleuat. nec defluendo de sublimib inflammamur Qui em̄ labit̄ carne. iumentoz appetitu pstermit̄. qui vo extollit̄ mente. more volucrum q̄si leuitatis penna subleuat̄. Sed si vigilanter attendit̄. vt ⁊ mēris humilitas ⁊ carnis castimonia teneatur. cito cognoscimus. quia alterum custoditur ex altero. nam sepe superbia luxurie seminarium fuit. quia dum eos spiritus quasi in altum erexit caro in infimis mersit. Hi em̄ vtrius secrete eleuātur sed postmodū publice corruunt. quia dum occultis intumescunt motibus cordis. apertis cadunt lapsibus corporis. Sicsic elati iusta fuerant ferendi retributione vt q̄ supbiendo se hoīb pferunt. luxuriando vsq̄ ad iumentoz filitudinē deuoluāt̄. hō q̄ppe cū in honore eē nō intellexit. ꝯparatus est iumētis ⁊c. Quasi scientie ei illos in altū pēna subleuauit

rat. de qbꝫ paul⁹ dicebat Qz cū ꝯgnouissent deū non sicut deū glorificauerūt ⁊ gratias egerunt. Quomō autem iumentoꝝ aut plusqꝫ iumentoꝝ uolupta te ceciderunt subdit dicens Tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immundiciā. Ecce caro mersit quo superba ꝺscientia sublenauit. ⁊ a uolatu uolucrum ultra appetitum lapsi sunt iumentoꝝ. atqꝫ inde sub se ꝓstrati sunt. unde super se ire uidebanꝭ. Curandū itaqꝫ est ⁊ omni custodia mens a superbie tumore seruanda. non enim añ oculos dei uacue transuolant cogitatōes nostre. ⁊ nulla momenta rpis per animum transeunt sine statu retributōis Intus ergo uidet deus ꝙ mentem eleuat. ⁊ idcirco foris ꝓmittit inualescere qđ deponat. intus ꝓius extollitꝭ qđ foris postmodū luxurie corruptōe feriatur. Occultam uidelicet culpā sequitꝭ aperta percussio. ut malis exterioribus interiora puniantꝭ ⁊ coꝛpublice corruat qđ latēter tumebat. Proinde ꝙ humilitatis custodiam seruanda est mūdicia castitatis. Unde. Si em̄ pie spiritus sub deo ꝓmittꝭ. caro non illicite super spūm elenatꝭ. Habet quippe spiritus ꝺmissum sibi dominiū carnis. si tñ sub domino recognoscit iura legitime seruitutis. nam si autorē superbiē dꝺtemnit. ⁊ iure a subiecta carne ꝓlium suscipit. Unde ⁊ ille ꝓimus hō inobediens mox ut superbiendo peccauit pudenda ꝺtexit. Qui em̄ ꝺtumeliam spūs deo intulit. mox ꝺtumeliam carnis inuenit. ⁊ qui autori suo subditus esse noluit. ius carnis subdite quaz regebat amisit. ut ⁊ in seipso uidelicet inobedientie sue ꝺfusio redundaret. ⁊ supatus discerat quid elatus amisisset Sic em̄ plerunqꝫ uirus libidinis de radice nascitꝭ elatōnis. qz tunc caro uicit cū spūs latenter intumuit. Hinc ē em̄ ꝙ longa ꝓtinentia repente solui tur. hinc est ꝙ plerumqꝫ ⁊ usqꝫ ad senium uirginitas seruata uitiatꝭ. G Quia igitꝭ negligitꝭ humilitas cordis rectus iudex despicit etiam integritatem corporis. ⁊ quandoqꝫ per apertuz malum reprobos annūciat. ꝙ dudum reprobos in occulto tolerabat. nā qui diu seruatum bonū subito perdit. apō semetipsum intus aliud malus tenuit ex quo aliud malū subito erumpit per quod ab omnipotenti deo etiā tunc alienus extitit. quando se ei per mundiciam corporis inferre mōstrauit Quia igitꝭ mentis elatio ad pollutōez pertrahit carnis. reproboꝝ coꝛ a uolatu uolucrum ad petulantiam labitꝭ iumentoꝝ Sancti aūt uiri ne appetitu bestiali ad luxurie uoraginem deuoluanꝭ. sollicite cogitatōes mentis a superbie uolatu custodiunt. ac ne in infima desipiendo coꝛruant. omne quod sublimiter sapiunt humiliter premūt. Recte itaqꝫ dicitur. Qui nos docet sup iumēta terre. Sancti em̄ uiri super iumēta terre edocti sunt. quia quicquid in ymis potest ambiri despiciunt. quia nihil in hac uita quod preterit querunt. Sup uolucres quoqꝫ celi eruditi sunt. Per omnes immundoꝝ spūum insidias cō prehendunt. ⁊ potestates aereas quas adhuc per carnis infirmitatem tolerāt etiam uite meritis calcant. Sientes quippe sanctoꝝ transitoria cuncta despiciunt. ⁊ sub se labi quicquid supbit. quicquid preterit ꝺtemplantur. ⁊ quasi in quodam rerum uertice constituti. tanto sibi omnia subesse ꝺspiciūt. quanto semetipsos auctori omniū subdunt. atqꝫ inde cūcta transcendūt unde creatori omniū uera humilitate substernunt. hec greg. Ex his igitꝭ dictis colligere possum⁹ qꝫ cautos ⁊ hūiles nos eē opteat. si uita religiosa ⁊ uir

tuosa volumus vsq; ad finē pseuerare

¶ Sed qr de statu inordinato qui hcu modo p quosdam exercer in ordi/ne tractare incepimus. restat vt illa ite rum psequamur. Unde ꝓfiderandum vt supra dictū est. q monastica disci/plina valde modernis tpib; deficit. ⁊ a sua pfectiõe langueſcit. oēs que sua sunt querūt. ⁊ spreto celesti desiderio. terrena auide ꝓcupiscūt Cur igit ad il la que p diuino amore ꝓtempsimus. p malū desideriuz iterum redimus. ⁊ votum qđ pmisimus deo p inordina/tam vitam als affectionem violamus De hoc p petrum damia. sic ör Ad rā tam quippe fecem quotidie semetipso deterior mūdus iste deuoluit. vt nō so lum cuiuslibet siue secularis siue eccle/siastice ꝓdictionis ordo a statu suo col lapsus iaceat. sed etiam ipa monastica disciplina soletenus vt ita dixerim re clinata ab assueta illa celsitudinis sue pfectione langueſcit. perit pudor. ho/nestas euanuit religio cecidit. ⁊ facto velut agmine omnium sanctoꝝ virtu/tum turba ꝑcul abscessit Oēs em̄ que sua sunt querūt ⁊ ꝓtempto celesti desi/derio terram incessabiliter ꝓcupiscūt. Et qr sub ipso mundi fine post mundū inhyare nō desinunt. quasi post alta pe lagi in litus euecti terram remigio in anter pulsant. Nos igit qui mūdi ab renunciatores dicimur qui terreni fru ctus naufragium euasisse gloriamur. cur ad ea que p diuino amore ꝓtemp/simus retrogradis mentes gressibꝫ. male estuanti desiderio recolemus Et dum cautionem quam cū rpo pepigi/mus frangimus. violate fidei potius tormenta metuere q̄ p̄mia possumus de nostra ꝓuersione sperare. hec petrus damia. ¶ Quicunq; ergo religio sus violat fidem agendo contra votuꝫ quod suo spopondit creatori. iure apo/stata debet censeri. nam sicut duobꝫ mo dis receditur a deo fide vel ope in eo dē sic duobꝫ modis efficiunt hoīes apo/state relinquentes fidē aut prava opa agentes Unde si monachus agit con tra suam professionem mortaliter pec cando merito apostata debet nuncupa ri. etiaz si habitum deferat religionis De quo beatus grego. super ezechie/lem sic ör Sciendum q sicut duobus modis a deo recedit. sic duobꝫ modis a deo apostate hoīes fiunt. Nam vnus/quisq; a creatore suo fide recedit. aut ope. sicut ergo q̄ a fide recedit apostata est. ita qui per aduersuz opus quod deseruerat redit ab oīpotenti deo apo/stata absq; vlla dubietate deputabitur etiam si fidem tenere videat. hec gre/go. ℟ Notandum etiam q sunt in sancta religione. qui solum gloriantur de eo q plures annos habeāt in or/dine. q vero ipi raro vel nunq; glorio se vixerunt modicum ꝑpendunt. Di tales qr invirtutibꝫ nondum profece/runt nouicios se esse recognoscāt ⁊ nō monachos antiquos Unde beatus ber nardus Si in ordine. xl. annos egisti ⁊ virtutibꝫ non profecisti sed in pri/mo gradu stas quo intrasti. ego nouicium te iudico ¶ Est ⁊ aliud in or dine multum reprehensibile videlicet murmurationis vitium. Quod tamē beatus benedictus in regula prohibet discretissime dicens Hoc ante omnia ammonentes vt absq; murmuratione fiant fratres. quod mandatum regule a subditis minime obseruat. nā ꝓpter modicam occasionem nōnulli fratres prorumpunt in murmurationes inter duz causantes de cibo ⁊ potu ⁊ ceteris minus discrete. Insup dñi iudicātes suos superiores ⁊ prelatos ac alios offi ciales asserētes ipos inordinatos vel min? ꝑuidos aut negligētes eē hz tiere

debent tales monachi. ne ꝓpter vitium murmuratõis ꝓuocent iram dei. aut etiam separent de numero filioꝝ eius De hoc etiã beatus Basilius dr. Non erit de nũero fratꝝ christi qui murmurare incitat ob exiguum victus sui. ve hementissima enim plaga anime murmur ostendit fore. et suffurratio huius vite. hec basilius. Et quicunqꝫ delectatur in murmure priuat se diuina ꝯsolatione. Unde beatus ihronim?. Expers eris ꝯsolationis diuine si ꝯsolatõnem recipis a murmure. hec ihronimus

¶ Et sicut subditi peccant murmurando. sic etiam prelati laborare et studere debent vt non dent illis occasionem murmurandi. ne forte et ipsi incurrant ꝓpter hoc pctm̃ et iram dei.

¶ Etiam sciendũ est ꝙ sicut ꝓficientes in ordine efficiunt valde virtuosi. sic econuerso deficientes in bonis moribꝫ efficiunt multum vitiosi. qꝛ tales postposito omni timore dei. faciunt ea q̃ non expediunt. scelera multa et enormia ꝯmittendo. De hmõi religiosis dr beatus augusti. Sicut non vidi meliores q̃ꝫ qui ꝓfecerunt in ordine. sic non vidi deteriores q̃ꝫ qui defecerunt in eodem. ¶ Et notandũ ꝙ omnes qui in statu religionis viuunt inordinate. miserabiliores sunt omnibꝫ hominibꝫ. qꝛ nec deum habent nec mundũ. nam si explent suas voluptates occulte peccando. tm̃ sp timent deprehendi. et ideo freqũter in quadam cordis angustia sunt ꝯstituti. Et idcirco seculũ non habent. qꝛ libere peccare non presumunt. deũ etiam nõ habent. qꝛ prevaricando eius indignatõem incurrũt. De hoc dicit beatus ihronim? Nota de mũdi ꝯemptoribꝫ. s. monachis et aliꝭ habitu religiosis. si ꝓpositum suũ religiose viuendo impleuerũt cũ domino iudices erunt. sinaũt miserabiliores omnibꝫ hominibꝫ. qꝛ nec deum habent nec seculũ. hec ihronimus Non solũ tales in hoc mũdo miserabiliores sunt. verꝫ etiam eterna damnatõ apprehendet eos in futuro. Unde beatus bernar. Qui in loco ordinis sine ordine viuunt ad illum ordinẽ deueniũt vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. ¶ Unusquisqꝫ ergo monachus et religiosus ꝓpendat et ꝓtimescat periculum anime sue. et abstrahat se a ꝯcupiscentiis carnalibꝫ. et ab huius seculi vanitatibꝫ non soluꝫ mente sed etiam corpore. qꝛ ꝯuersari inter hoĩes seculares monachis minime expedit. maxime tm̃ illis qui nondum in bono ꝓposito et vita religiosa sunt fundati. nã videndo et audiendo ea que in seculo gerunt debilis animus faciliter ad temptatiõem trahit. et ideo mundus et eius occupatões sunt fugiende De hoc ysaac abbas syrie sic dr. Expedit monacho nullatenus ꝯmiscere oppugnantibꝫ eum. sed ab eoꝝ aspectibꝫ abstinere. et elongare a ꝓpinquitate ipsoꝝ. et hoc dico non solum ꝓ ventre. sꝫ etiam ꝓ ommibꝫ in quibꝫ examinatur monachoꝝ libertas. Cum enim homo accedit ad deum fedus init cum domino de his abstinere. que sunt hec. non videre faciem mulierũ. non respicere formosorum aspectus. non concupiscere quicqꝫ. vel epulari delicata. ornatum vestium non videre. non videre hominũ secularium dignitatez. qꝛ multas vires acquirunt virtia de ꝓpinquitate eorum. laxantium et alterantium athlete sapientiam et ꝓpositum eius. sicut aspectus bonorum mouet arbitriũ habentis zelum vt inclinetur ad operationem ipsorum. manifestũ est ꝙ ipsorũ contraria potentiam etiam habent capriuandi animam et si nihil agit plus solitario. ad infestationem tamen pre-

lioꝝ adducit. ⁊ infructuosa facit mentis perturbationē. Ad vnūquodqꝫ nāqꝫ cōꝛpis membꝛum habet homo pugnam. ⁊ debet custodiꝛe seipm ⁊ diminuere pugnam suam in ipsis Quamdiu enī homo sibi facit violentiam ad bonum. piclitat̄ tñ ex eis videdo semper atqꝫ ꝛcupiscendo. hec abbas ysaac

Ecce qꝫ piculosum est monacho conuersari in seculo. monachi enī officium esse debet fugere turbas. amare silentium. fletibꝫ insistere. simplicitati studere. innocentiaꝫ vite ac sanctimoniam amare. Si vero oppositum fecerit a culpa liber non erit. Hoc tangit hugo de sancto victoꝛe sic dicens. Liber a culpa non est qui alienuꝫ vsurpat officium Si monachus es. quid facis in turba. si amas silentium. cur declamantibꝫ assidue interesse delectaris. tu semper ieiunijs ⁊ fletibꝫ debes insistere. ⁊ tu philosophari q̄ris. simplicitas monachi philosophia eius. Sed docere inquis alios vlo. non est tuum docere sed plangere. Si tamen doctoꝛ esse desideres audi quid facias vtilitas habitus tui. ⁊ simplicitas vultus innocentia vite ⁊ sanctitas ꝙuersationis tue docere debet homines. melius ergo fugiendo mundum doces qꝫ sequendo. Hec hugo de sancto victoꝛe Et beatus bernardus. Monachus nō habet docentis sed plangentis officiū cui opidum carcer esse debet ⁊ solitudo paradisus. hec bernardus Unde quilibet deuotus monachus fugiat mundum ⁊ ea que in mundo sunt ⁊ religio seruiat. ⁊ quod foꝛis ostendit hoībus p habitum. intus studeat seruare coꝝ deo p bonam vitam. Ad hoc hoꝛtatur beatus grego. sic dicens. Monachus reuerentia sui habitus in actibꝫ in locutione. in cogitatione semp circumspiciat ⁊ ea que mundi sunt pfecte deserat. ⁊ quod ostēdit humanis oculis habitu. hoc ante oculos moribꝫ pꝛenudat. hec gregoꝛius. Laboꝛet inqꝫ monachus vt a vitijs studeat abstinere ⁊ in virtutibꝫ se exerceat. sit humilis mansuetus ⁊ caritatiuus ⁊ timoꝛē dei semper pꝛe oculis habeat. nam de monachis inoꝛdinatis dꝛ Abbas pastoꝛ sic. Qui querulosus est qui malum p malo reddit monachus nō est. qui malicia in coꝛde suo retinuerit monachus non est. qui iracundus est monachus non est. qui elatus ⁊ verbosus est monachus nō est. Quibo monachus est semp mansuetus est. humilis caritate plenus ⁊ timoꝛē dei semper ⁊ qꝫ pꝛe oculis habet vt non peccet. Hec abbas pastoꝛ. Item qualis debeat esse verus monachus dꝛ Johānes abbas in tractatu de. xxx. gradibꝫ sic. Monachus est qui solum que dei sunt agit cogitat ⁊ loquit̄ christo vnitus in omni tempe loco ⁊ negocio. Monachus est violentia nature indefinens ⁊ custodia sensuū indeficiēs. Monachus est sanctificatum coꝛpus expurgatum os ⁊ illuminata mens Monachus est merens ⁊ volens anima indefinenter. memoꝛia se exercens vigilans ⁊ doliens. Et quis putas est fidelis ⁊ prudens monachus qui sub obediētia laboꝛe ⁊ doloꝛe caloꝛem suuꝫ custodit inextinguibilem ⁊ ad suum extinum ignē igni ⁊ feruoꝛem feruoꝛi ⁊ amoꝛeꝫ amoꝛi ⁊ desiderium desiderio solicitudinē solicitudini quotidie adꝛere non cessauit. Hec iohannes abbas. De virtute ⁊ condictione deuotoꝛum ⁊ bonoꝝ monachoꝛum dicit. beatus bernardus sic. Ille verus est monachus. qui deuotionem tenet in choꝛo. patientiā in capitulo. disciplinam in laboꝛe. meditationē in lectione. feruoꝛem in oꝛatiōe castitatē in temptatione. tolerantiā in

aduersitate. humilitatē in ꝓsperitate. hec bernar R Si vero tantam perfectionem monachoꝝ que modo p sanctos patres premissa vel alibi in scriptura legiť ꝓpter nostram fragilitatem seruare nequimus. suppleat hoc in nobis humilitate ꝫscientie deuotio. compungamur quotidie in fletibus q̄diu pegrinamur a dño deo nostro ⁊ a luīe vultus eius. Accusemus ⁊ ꝫfiteamur imperfectum nostrum ⁊ defectus nr̄os agnoscentes paupertatez nostram. dñs liberabit nos. Ad hoc faciendū hortať nos beatus bernardus sic dicens Magnam iacturā ꝓfessionis nostre supplet pietas ⁊ deuotio ꝫscientie humilitate. Sint nobis lacrime nostre panes die ac nocte q̄diu dr̄ anime nostre vbi est deus tuus. hoc est q̄diu peregrinamur a dño deo ⁊ a lumine vultus eius Unū quidem erat necessariū. sed qui nec in vno figimur nec in multis operando ⁊ laborando exercemur. in quo ordine ꝫputabimur. vtinā cum illo de quo apostolus dr. Et qui non operatur credenti aūt in eum qui iustificat impiū. reputať fides eius ad iusticiaz ſm ꝓpositum gratie dei. vtinā cum peccatrice illa cui multū dimissum est quoniam dilexit multū. nam ⁊ in diligendo deū retributio magna. Sicq; frēs obsecro non excusemus sed accusem? nos ⁊ ꝫfiteamur. ⁊ qui magni nōinis vmbram ⁊ ꝓsonale qdam figmentū perfectionis apud hoīnes induimus. apud deū ꝫscientie nostre cognoscentes paupertatē non vsq; quaq; a veritate recedamus ⁊ veritas liberabit nos. hec bernar. Et q̄uis ꝓpter fragilitatez ac defectus nostros non valeamus peruenire ad perfectum statū monachoꝝ. tamen ꝓut possumus cū adiutorio dei in bono opere nos exercere debemus. mensurā etiam virium nostraꝝ perpendamus. ⁊ ſm q̄ supperant vires ad extirpanda vicia ⁊ ad virtutes inserendas laboremus. Qui igiť ad sanctum ordinem nos venisse gaudemus. tota nostra intentō circa hoc versaťe vt mēs nostra virtutum armis accincta in spiritali certamine debellare contendat. De his ⁊ alijs statum religiosorū ramentibus petrus damiani sic dicit. Pleroſq; vidimus iam dudum in sacro ordine constitutos. qui necdum norunt quid in ieiunijs. quid in vigilijs quid in reliquis celestis discipline ferre studijs potuissent. Et cuz scriptura dicit. qui ignorat ignorabiť. quo pacto vel a deo cognosci vel deū mereať cognoscere qui semetipm in eius obsequio conuincit ignorare Qui ergo semetipsuz vult vincere suarum virium mensurā turpe est noticiam non habere. Quia quisquis in militie spūalis agone ꝓfecerit in hoc ꝓbatio est. si iam debilitem ꝓtra sevitioꝝ ꝓtumaciam sentit si surgentes in se motus carnis facile imprimit. si tumultuantiū cogitationuz strepitū minore iam labore ꝓsecit. si nascētes carnalis illecebre spīas mortiferi ceperint resecat. si tumentia superbie luxurie ceterorumq; vitiorum colla gladio ꝓrinus diuini amoris obtruncant. Ceterum quid prodest. diu quempiam sacre interesse militie quē velut sub ipsa primi tyrocinij rudimēta remissis manibus ⁊ tenero pede adhuc publice videas claudicare. a quanimitum negligentie dissolutōne predicator egregius discipulos prohibet dicēs. Remissas inquit manus ⁊ dissoluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedibus vestris. ne claudicans quis erret. Docta manus ad prelium facile venit ad triumphum. Corpus attritum logica promptum fertur ad pugnam. Monacho nempe cui adhuc

impossibile est superbiam premere. auaritiam cohibere. inuidie fauces extinguere. nudam mentem a luxurie peruolantia custodire. quiuirus malicie aduersus offendentem nequit expellere. qui pro seruanda censura iustitie succumbit iniuriam sustinere. quid aliud dicendus est. nisi q; quantum ad professionem quidez iam in sacra milicia nomen dedit. ⁊ quid sit spirituale certamen penitus non agnouit. ymo ad perfectionem tendentibus hec totis viribus observare necesse est vt salubriter regi magis discant ista nocere atq; vincere. Pudeantq; hi qui se mortuos profitent esse cum xpo rebelles motus carnis. ac passiones animorum adhuc in se prouocaciter viuere. Discat igitur miles xpi dum adhuc nouus est manus proserere. discat emergentibus quibusq; vitijs put res dictauerit obuiare. huc illuc circūductis viuacis experientie oculis. puidus vertat. ⁊ singulis quibusq; iaculisque mittūt prudens defensionis tegmen opponat. vt superbiam humilitate deiciat. gulaz sobrietate restringat. mansuetudine iracundiam calcet. Auaritiam largitate refrener. ardorem libidinis terrore perpetui ignis extinguat. odij trabem flamma suauissime caritatis exurat. Deleccat certe deus isto certamine qui subtiliter ac profunde considerat totum quicquid est illud. quod versat in mente. Gratulant angeli ad tale spectaculum. videntes q humana natura in eo q contra seipaz pugnat ad eor se consortium vnde fuerat electa reformat. ⁊ sibi rixando ad veram pculdubio pacem tendit quaz olim sibimet consenciendo q; nō repugnauit amisit. nec cōqueramur fratres mei si aduersum mox cuncta nonvincimus si huius conflictione certaminis erumnas labores angustias ⁊ grauissimum sepe fluctuantis aīe tedium sustinemus. in hoc enī nobis diuina disposicione prospicitur. ne repentina victoria in arrogantiam animus nostre erroris tollatur ⁊ de altitudine sua profundius corruat si non auctori deo sed victorie vires attribuat. Unde fratres carissimi qui ad sacrum ordinez nos venisse gaudemus. hic nostra tota intētio versari debet. videlicet vt mens nostra virturum armis in spirituali certamine se semper exerceat. ⁊ vitioz potentia. que circa nos mitescere nesciunt. feruido spiritu debellare contendant. parati simus semper irruentes vitioz cuneos ac fremētes bestias de agro nostri cordis eiicere. nullumq; eis in ea que nostri iuris sunt permittamus locum peruerse dominationis habere. hec petrus dami. S Audiuimus igit nunc ex premissis dictionem ⁊ dissolutā vitam quorundam fratrum in habitu quidem religionis existentium. sed peruerse viuentium. audiuimus etiam conuersationem sanctam ⁊ ordinatam religiosorum ac deuotorum monachoz. Quisquis ergo in bono proposito ⁊ in statu religioso se eē deprehenderit. in eodem sancto proposito ac conuersatōne bona seu virtuosa studeat proficere ac perseuerare. vt cū sanctis ⁊ religiosis monachis premium ⁊ gloriam post hanc vitaz valeat obtinere. Quisquis vero indissoluta inordinata ac peruersa vita se positum esse conspexerit. timoreż mortis ⁊ penam gehenne ante oculos mentis reducat. ⁊ penitentiā a suis prauis actibz agere non obmittat. Quicquid ergo peruerse agendo contra dominum se commisisse senserit hoc totum per opera penitentie superius premissa videlicet per contritionem confessionem ⁊ satisfactionem delere studeat. puniat inq; seipsum per cordis contritionem. lacrimas

fundendo. per oris confessionem rubo
rem sustinendo. per satisfactõnem ope
ra virtuosa exercendo. ⁊ de cetero a si
milibꝫ malis cauendo. Qui autem sic
se punit veniam suorum scelerum a do
mino ꝓsequetur. De tali penitente di
cit beatus augustinus. Quid est homo
penitens nisi homo iratus sibi. qui vt a
deo accipiat veniam suo iudicio de se
ipso exigit penam. hec augusti⁹. Non
solum autem talis penitens peccatorũ
veniam. imo etiam gratiam in presen
ti ⁊ si perseuerauerit gloriam in futuro.
a christo domino obtinebit. sed ⁊ sta
tum pristinum religiosoꝝ monachorũ
ꝓpter mala ⁊ peruersa opera perditum
per huiusmodi penitentiaꝫ se domino
cooperante reformabit. Sic igitur ha
bemus de statu incipientium qui vt su
pra dictum est ꝓsistit in vera penitentia
⁊ eius partibus. videlicet contritõne
confessione. ⁊ satisfactione. ⁊ quibus
dam circumstantijs tangentibus eius
dem penitentie partes. De quibus om
nibus prout dominus donauit tractan
do hanc materiam dicta quedam ⁊ au
toritates sanctorum patrum in vnum
collegi vt condictio siue status incipi
entium siue penitentiũ aliqualiter ista
legentibus patefiat.

Explicit liber primus
Valograuati.

Dist.I. Ca.I.

Incipit secundus liber qui tractat
de statu proficientium.

Distinctio .I. Filius

Accepta infor
matione a te pater ⁊ doctri
na salubri de statu peniten
tium seu incipientium. nũc instrui de
sidero de statu ꝓficientiuꝫ. ⁊ primo in
quo ꝓsistit status ꝓficientium de hoc p
te cupio edoceri.

Capitulũ .I. Pater. T

Scire de
bes ꝙ status ꝓfi
cientium ꝓut su
pra dictum ẽ in
tribꝫ ꝓsistit. vi
delicet in pecca
toꝝ siue vitiorũ
detestatõe. in virtutum operatiõe. ⁊ in
temptationũ pressione. Postꝙ igi
tur peccatoꝝ post mꝫta flagicia ⁊ crimi
na est ad deum ꝓuersus per penitentiã
⁊ in eadem studet domino cooperante
cum omni sollicitudine perseuerare.
hic talis statum incipientiũ est egres
sus. ¶ Sed necesse est vt quilibꝫ
penitens seu deo seruiens incipiens p
acta penitentia. vel adhuc in actu peni
tentie existens peccata perpetrata aut
quecunqꝫ alia scelera nondum cõmis
sa ex totis viribus ⁊ cum summa dili
gentia vitare tenet omne peccatũ mor
tale detestando si desiderat statum pro
ficientium ingredi. qui vt dictum est
primo ꝓsistit in vitioꝝ detestatione.

Filius.

Quid est peccatuꝫ quod primo
detestari seu vitare debent ꝓfi
cientes.

Ca. II. Pater. X

Peccatum a doctoribus diuersis modis diffinitur Primo a beato augu. sic. Peccatum est voluntas retinendi vel habendi quod iusticia vetat Item sic ab eodem Peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem dei. Tercio a beato ambro. sic. Peccatum est preuaricatio legis diuine et celestium inobedientia mandatorum. Item de eodem a beato augustino. sic dr. Peccatus est spreto incommutabili bono. mutabilibus rebus adherere In qua vltima diffinitione beati augustini notandum quod in peccato duo sunt. s. auersio a creatore. et conuersio ad creaturam. quod potest esse peccatum mortale et nonnunquam etiam veniale. A Veniale est quando quis in creatura delectatur plus debito sed tamen citra deum Quandoque etiam potest quis delectari in creatura sine omni peccato. vt cum delectatio naturalis est tm̃ secundum quod visus delectat in viridi. gustus in dulcedine etc. Interdum etiam potest quis delectari in creatura meritorie quando. s. ad deum refert. Unde psalmista. Delectasti me dñe in factura tua Sed cum creatura diligit vltra creatorem tunc mortaliter peccat. quia peccatum mortale est auersio totalis ab incommutabili bono et conuersio totalis ad bonum commutabile. B Peccatum autem mortale ab oibus est vitandum et detestandum. quia multa mala infert peccantibus Primo obligat hominem ad duo videlicet ad culpam et ad penam eternam. De hoc richar. de sancto victore quod propter peccatum obligatur homo ad duo ad culpam et ad penam. In vno obligat vinculo captiuitatis. in altero vero debito damnationis. cum enim homo in aliquod peccatum graue ceciderit. iam non est in eius potestate. vt per semetipsum resurgere possit. per semetipsum potest a domino recedere sed per semetipsum non potest ad dominum redire C Hinc est quod obligatio culpe dr mors anime. quia sicut per mortem exteriorem restringitur per opera que sunt ad vitam istam sic ista per obligationem culpe mortificat ad opa que sunt ad vitam eternam. Hec richardus Omnia namque opa quantumcumque bona pdesse non possunt nec sunt meritoria ad vitam. nisi prius a peccatis abstineat. Teste beato augu. qui dr. sicut omnia medicamenta non valent ad sanandum vulnus quousque ferrum fuerit infixum nisi ferrum extrahat. ita omnia beneficia non pderunt ribi nisi peccatum relinquat. Nihil enim pdest ieiunare orare et alia religionis opa facere. nisi mens ab iniquitate reuocetur. hec augu. Ipsa etiam peccata fouentia seu amor terrenorum hominem tenebrosum reddunt. affectum spiritualem a mente repellunt. et delectationem celestium bonorum in corde extingunt. De hoc beatus aug. sic dr. Peccatum est tenebra. quo intellectus obrundit. et totus homo interior obtenebrat Unde necesse est vt tanto solicitius mentales oculi a peccati tenebris per compunctionis lacrimas assidue expurgent. quanto amplius per has contemplationis radius obnubilat. Hec aug. et anselmus. quasi quedam rulando de hoc dr. Affectus carnalis inualuat in me saporem spiritualium. intentio inferior incuruauit animam meam ab intuitu supernorum. amor terrestrium extinxit in me delectationem celestium vsus vitiorum euanuit in me sensus virorum bonorum. Hec anselmus. Non solum autem peccatores propter sua mala bis bonis spiritualibus et eternis priuantur verum etiam filij diaboli efficiuntur. Teste domino Qui peruersis iudeis dicit. vos ex patre diabo

lo estis. Et statim subiungit causam quare dicens. Et desideria patris vestri vultis facere Desideriuz enim maligni spūs est. vt mortaliter peccando a deo recedamus ⁊ eius mēbra siue filij efficiamur. qz totiens quisqz ex dyabolo nascit siue venerat vel adorat euz quotiens mortaliter peccat. Hoc affirmat beatus ihieronimus sic dicens. Totiens ex dyabolo nascimur. quotiens mortaliter peccamus. Itē dicit. Totiens dyabolo genu flectimus quotiēs peccamus ¶ Et notandū q̄ omnis qui iuste ⁊ religiose viuit ē equus dei in quo sedet. quē regit ⁊ ad se pducit. Sic omnis puersus ⁊ vitiosus est equus dyaboli cui p̄sidet. quē etiam ad perditōem ducit. De quo dicit beatus gregori. sup canti. exponens illud Equitatui meo in curribz pharaonis assimilaui te amica mea. id est dum tu esses in curribz pharaonis. dū adhuc operibz demoniacis deseruires predestinatōe ego te equitatui meo assimilaui. Omnes eī qui luxurie. auaricie. superbie. inuidie ⁊ fallacie deseruiunt adhuc sub curru pharaonis sunt. id ē sub regimine dyaboli Omnis vo qui in humilitate. in castitate. in doctrina ⁊ in caritate feruet. iam equus effcūs est creatoris sui. iam in curru dei positus est. iam sessorē habet deum. Unde cuidā cui p̄sidebat dominus dz. Durum est tibi contra sti mulum calcitrare Calcitrare nō potes. iam tibi ego p̄sideo. hec greg. Et sicut anime virtuose p̄pter vite sanctimoniā sunt habitatiō siue locus dei in quibz libenter pausat sic corda peccantiū ⁊ male viuentium sunt locus dyaboli in quibz requiescit Quod p̄bat beatus greg. sup ezechie. tractans illud verbū. benedicta gloria domini de loco suo sic dicit. Ibi inhabitat deus vbi vera pax querit ⁊ interne p̄templationis gloria amat. Nam qui ad puersitatem defluunt locus dei esse p̄tem nunt. Locus glorie dei est vel sancta quelz anima vel vnusquisqz in celestibz permanens angelicus spūs. ⁊ gloria domini de loco suo benedicit cum vel ab electis hominibus vel a sanctis angelis autori ommū laus eterna cantat. Locus aūt maligni spūs sunt corda peccantiuz. sed cū sibimetipsis irati p̄ penitentiā redeunt ad vitā glorie domini locus fiunt. iam enim p̄tra se erigunt. iam penitentie lacrimis insequunt mala que p̄miserunt. Cū corda penitētiū fiūt iā dño locus suus. q̄ prius in peccatis posita fuerant locus alienus. Ipsi autem qui a peccatis ad dñm p̄uertunt non solum debent lacrimis peruersa que fecerunt. sed etiā meritis operibz ad alta p̄ficiunt. vt habitaculū omnipotentis dei fiant. hec greg. De hoc etiam hugo de sancto victore dr. In illis mentibz dyabolus pulsat que intus a calore diuini amoris frigore. foras aūt in fluxa carnalium voluptatum delectatione gaudent. ⁊ que p̄inde amaritudo secutura est non p̄uident. hec hugo. Et notandum q̄ antiquus hostis diabolus etiam bonorum mentes nonnunq̄ ingreditur illicita suggerendo ⁊ diuersis temptationibz fatigando. sed in eoz cordibz morari non permittit. qz immundis cogitationibz iustoz animus viriliter reluctat In reprobor vero cordibz malignus spūs ingredit ⁊ morat. qz p̄uas cogitationes quas ille suggerit libenter suscipiunt. ⁊ sic tales ad ꝺsensum peccati ac etiam ad opus puersum perrahunt. ⁊ ideo p̄pter hoc in eoz cordibz dyabolus ingrediendo dominat Hoc tangit beatus greg. xxvij. moral. exponens illud dictū. Ingredietur bestia latibulum suum. ⁊ in antro suo morabit.

sic dicens. Quis alius noīe bestie nisi hostis antiquus accipit. Qz notandū magnope est q̄ hec bestia non soluz antrum suū ingredi sed in eo morari perhibet. Aliquando em̄ etiam bonoꝝ mētes ingredit. illicita suggerit. rem tationib fatigat. rectitudinem spūs ad delectationem carnis deflectere conatur. delectationē quoq; ad ꝺsensum p ducere nititꝫ. sed tñ resistente superno adiutorio p̄valere prohibet. Aliqñ ergo intrare mentes bonoꝝ potest. sz in eis morari nō potest. qz cor iusti huius bestie antrum non est. Quos em̄ quasi ꝓprium antrū possidet. eoꝝ mentes p culdubio immorans tenet. qz in eis cogitationes ad iniqua desideria ꝛ desiderias vsq; ad nequissima opera ꝓducit neq; em̄ student reprobi suggestiones eius. recta iudicij manu repellere. cuius voluptatib apperunt subita delectatione seruire. cumq; in eoꝝ cordib prauū quid orit. mox p studium delectationis nutrit. ꝛ cū sibi minime resistitur. ꝓtinus ad ꝺsensum roborat. statimq; ꝺsensus ad opus ducitur. opus vo ꝺsuetudine grauat. Recte ergo in antro morari suo hec bestia dr. que taz diu cogitatōnes reproboꝝ nutrit. quousq; eoꝝ vitam etiam aculeo praui operis ꝓforet. vnde bene ad iudeam per ꝓphetam dñs dr. Quousq; morabunt in te cogitationes nocie. neq; em̄ reprehendit. cur veniant. sed cur morantur. Et in bonoꝝ cordib cogitationes illicite veniunt sed tamen morari phibentur qz recte quisq; ne captiuandam domum ꝺscientie prebeāt. ab ipo cordis limine hostem fugant. qz ꝛ si quando repentinis suggestiōib vsq; ad primū vestibulum surrepit. ad ꝺsensus tamē ianuaz nō ptingit hec greg. Sūt etiā ꝛ alia ꝓpter q̄ mortalia pctā sunt vitāda videlicet ꝓpter correptionē Propter reprobationem. ꝛ ꝓpter eternam damnationē. Solet namq; dominus ꝓpter peccata admissa etiam suos electos in hac vita multipliciter punire eis multas tribulationes immittendo vt per hoc purgent a suis delictis Itē nōnullos ds omnipotens ꝓpter suas prauitates. qz ab his cessare nolūt solet dare in reprobum sensum. ac in obstinationez cordis irrevocabiliter tradere. Item multi ꝓpter puersam vitaz quam ducūt ꝛ carnalia delectamenta que cito ꝓtranseunt eterna tormenta ꝛ damnationem incurrunt. que finez habere possunt. Ista tangit richar. de sancto victore sic dicens. Quis enim est tā effrenatus. qui non studeat ꝺcupiscentias malas refrenare si diligenter attendat memoriterq; retineat q̄ soleat dominus in quibusdā electis suis malas delectatōnes in hac vita septuplum punire. Et quisquis non pertimescat. puersis ꝺsuetudinib pertinaciter insistere. quis ve non festinet prauum vsum carnis citius corrigere. cuz audiat quosdam in hac vita in reprobum sensum vari. ꝛ in mentis obstinationem obligationēq; peccati irremediabiliter tradi Quis etiam tā insensate tā obstinate mentis homo vspiaz poterit inueniri. q̄ nō expauescat ꝛ omino abhorreat transitoria carnis oblectamenta tormentis eternis mercari. si diligenter inspiciat. indefinēter q; attendat q̄ sint modica seu etiā momentanea illa oīa carnis delectamēta que ꝓtranseūt ꝛ sint īmania q̄ve atrocia illa tormenta eterna. q̄ finē non habent. nec habere pñt. hec richar. Ecce ad quanta mala ꝓducunt pctā mortalia. ꝓuant quippe hominem ꝺsortio filioꝝ dei. efficiunt eum filium diaboli ꝛ habitaculuz spiritus maligni ꝛ ad extremum tradunt eum eternis penis

inferni. O quanta stulticia ⁊ miseria ē ꝓpter voluptates carnis ⁊ terrena desideria.ꝑpetua gaudia perdere ac eterna tormēta incurrere. De hoc richardus de sancto victore sic dicit Quis digne ꝓhendat.quis explicare sufficiat quanta sit stulticia.q̄ infinita miseria sumꝫma bona sponte deserere.infima bona auide querere. eterna gaudia fastidire.transitoria ardenter ꝓcupiscere.ꝑ perituris premia infinita pdere.⁊ mala eterna incurrere

Filius.

Heu quanta mala vt ex predictis audio ipsa petrā ⁊ carnales voluptates inferunt hominibꝫ vnde deside rovt de predictis capitalibꝫ siue moralibꝫ ⁊ eoꝝ circumstātijs.aut quō vel per quem modū primo oriant ipa peccata velis me informare.

Ca. III. Pater.

DEbes scire qđ peccatū primo oritur siue pptrah quatuor modis in corde.videlicz suggestione.delectatione.ꝓsensu.⁊ defensionis audacia. Fit autez suggestio per dyabolum.delectatio per carnem: ꝓsensus per spūm.defensioīs audacia per elationem. Eisdem etiaz quatuor modis peccatum cōsummat in opere. Primo enim peccatū latenter agitur. postmodum sine ꝓfusione ante oculos hoīm reatus aperit.deiñ ad ꝓsuetudinem vitium ducit.vltimo obstinatōe miserē desperationis enutrit.⁊ quanto diutius quis in vitijs per malā consuetudinem immoratus fuerit tāto debilior ad resistendū eius animus etiaz si voluerit existit.qz quot vicibꝫ praue actionis vsu astringit.quasi tot vinculis ligatur. Ista ꝓmemorat beatus gregorius.iiij.moza. sic dicens. Quippe quatuor modis perpetrat peccatum in corde.quatuor ꝓsummat in opere. In corde namq̄ suggestione.delectatōe.consensu.⁊ defensionis audacia perpetratur. Fit enim suggestio per aduersarium.delectatio per carnē.ꝓsensus per spūm.defensionis audacia per elationem. Culpa eñ que tenere mentez debuit extollit ipsam ⁊ deiciendo eleuat sed grauius eleuando supplantat. Unde ⁊ illam primi hoīs rectitudinez hostis antiquus his quatuor ictibꝫ fregit nam serpens suasit.eua delectata est.adam ꝓsensit.qui requisitus ꝓfiteri culpam per audaciam noluit. Hoc vo in humano genere quotidie agit qđ actū in primo parente nostri generis nō ignorat. Serpens suasit.qz occultus hostis mala cordibꝫ hominū latenter suggerit.eua delectata est.qz quasi carnalis sensus ad verba serpentis mox delectationi se substernit.assensum vero adam mulieri prepositus prebuit.quia dum caro in delectatōe rapitur.etiā a sua rectitudine spūs infirmatus inclinatur. Et requisitus adam culpā ꝓfiteri noluit.qz videlicet spūs quo peccando a veritate disiungit.eo in ruine sue audacia nequius indurat. Eisdē etiam quatuor modis peccatuz ꝓsummatur in opere. Prius namq̄ latet culpa agitur postmodū ante oculos hominū sine ꝓfusione.reatus aperitur.deinc ad ꝓsuetudinem ducitur.ad extremuz quoq̄ vel false spei seductionibꝫ vel obstinatione misere desperationis enutritur. Hos itaq̄ modos peccati qui vel in corde latenter fiunt vel patenter in opere perpetrant beatus iob ꝓsideras ait. Quare non in vulua moztuus sum Vulua quippe peccati est hominis culpa latens.que occulte peccatorem ꝓcipit.⁊ reatum suuz adhuc in tenebris abscondit. Egressus ex vtero non statim perij. A vulua exitur ab vtero cum

pccatoz que in occulto ꝓmisit hec etiã in aperto ꝓmittere non erubescit Quare exceptis gemibꝫ. quia nimirum cum peccatoz iam de iniquitate sua nõ confundit. in iniquitate eadem etiam aminiculis pessime ꝓsuetudinis roboratur. Quasi gemibꝫ pctõz foueat vt crescat. dum culpa ꝓsuetudinis firmat vt viuat Cur lactatus vberibꝫ. Quia dũ prodire culpa in vsum ceperit. nimirũ vel falsa spe diuine mie. vel apta miseria desperationis pascit. vt eo nequaq̃ ad correctionem redeat. quo vel factorem suum pium sibi inordinate stimulat vel hoc qõd fecit inordinate formidat. Et notandum q culpa cũ in vsuz venerit ei aĩmus etiam si appetat. debilis resistit qz quot vicibꝫ prave frequẽtationis astringit. q̃si tot vinculis ad mentem ligat Sciendum quoq̃ est q illi tres modi peccantiuz facilius corrigunt. quartus vero difficilius emendat. Unde et redemptor noster puellam in domo. iuuenem extra portã de sepulcro aũr lazarum resuscitauit Ad huc quippe in domo mortuus iacet. q latet in peccato. iam qua extra portaz educit. cuius iniquitas vsq̃ ad verecũdiam publice ꝑpetrationis apit. De pulture vo aggere ꝓmitur. qui in perpetratione nequitie etiam vsu ꝓsuetudinis grauat sed hos ad vitam miserans revocat. qz plerũq̃ diuina gratia non solum in occultis. sed etiam in apertis iniquitatibus mortuos et mole prave ꝓsuetudinis pressos respectu sui luminis illustrat Quartũ vero mortuũ redemptor noster nũciante discipulo agnoscit. nec tñ suscitat qz difficile est valde. vt is quez post vsum male ꝓsuetudinis etiam ad vltimũ adulantium ligue ercipiunt a mentis sue morte revocetur de quo et bene dr. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Mortui mortuum sepeliunt. cum peccatores peccatorem fauoribꝫ premunt. Quid enim est aliud peccare q̃ occũbere. sed qui peccantem laudibꝫ prosequuntur extinctum sub verborum suorum agere abscondunt ¶ Difficile emẽdat peccatum. quod linguis prauorum hominum nutrit. hec gregorius Unde vigilandum est vt sensus exterior maxime visus ab inordinato intuitu custodiat. et cogitationes illicite primo cordi aduenientes valde necessarium est vt restringant. qz ex bis duobꝫ videlicet inordinato visu et malo cogitatu omne peccatum oritur. Nam cũ visus inordinatus non refrenat oritur exinde carnalis et illicita cogitatio. ex cogitatione vero cũ ei non resistit generat delectatio. ex delectatione ꝓsensus. ex ꝓsensu puersus opus. deinde sequit mala ꝓsuetudo peccandi et obstinatio in opibꝫ prauis. q̃ tandẽ ꝓducũt ad desperationẽ Hec probat beatus greg. tractãs illud dñi Oculus meus depdatus est animam meã sic dr. Visum sequit cogitatio. cogitationem delectatio. delectationẽ ꝓsensus. ꝓsensum opatio. opationẽ ꝓsuetudo. ꝓsuetudinem necessitas. necessitatem obstinatio. obstinationem desperatio. desperationem eterna damnatio. Hec gregorius. Periculosum ergo multũ est non refrenare in principio temptationis sensus suos ab illicitis spectaculis et cor a cogitatõnibꝫ noxijs. sed nequissimum est mortaliter peccare. suauissima tñ res est ꝓsuetudinẽ peccãdi facere. qz valde difficulter prave ꝓsuetudini repugnat Cui fidorus. Cogitatio prauã delectationẽ parit. delectatio ꝓsensum. ꝓsensus actionẽ. actio ꝓsuetudinẽ. ꝓsuetudo necitatẽ Sicq̃ bis vinculis hõ implicatus q̃daz catena vicioz tenet. itaut ab ea euelli nequa

ꝫ valeat. nisi diuina gra manū iacen
tis apprehendat. vnde nequissimū est
peccare. sed prius est ꝯsuetudinem pec
candi facere. ab illo facile est recedere
ab hoc cū labore resurgit cum male cō
suetudini repugnat. Habemus igitur
ex iam dictis quib modis orit aut ꝓ
petrat peccatum.

Capitulum .IIII.

Hunc aūt videndum est de peccatis capitalib
seu mortalib et circūstantijs eorundē
Peccata siquidē mortalia siue capita
lia septē sunt in numero. videlicet su
perbia. ira. accidia. auaricia. gula. in
uidia. luxuria. que infinita mala cōfe
runt ꝯmittentib ea. De hoc dicit bu
go de sancto victore. Septem capita
lia sunt vitia. videlicet superbia. ira. in
uidia. accidia. auaricia. gula. luxuria.
Ex his tria hominem expoliant. nā su
perbia aufert homini deū. inuidia ꝓxi
mū. ira seipsum. Quartū vero spolia
tum flagellat. quintū flagellatū ejcit.
sextum ejectū seducit. septimum sedu
ctum seruituti subjcit. Anima em̄ ratō
nalis in sanitate suauas est solidū et in
tegr nullam habens corruptōem. quā
vitia venientia in eā hoc modo viciant
et corrūpunt. Per superbiam inflat. ꝓ
inuidiā aresc. per iram crepat. per ac
cidiam frangit. per auariciam dispgi
tur. per gulam inficit. per luxuriā con
culcat et in lutum redigit. hec hugo.

Et notandū qd vnum peccatū
nascit ab alio qđ sic apparet. Superbia
qrvult omnes precellere volet si alios
ei equat. et sic ex ea nascit inuidia. In
uidus vero qr de facili ira scit ei cui in
uidet. ideo ex eo nascit ira. sed ira cuz
se non ꝓvindicare tristat. ideo ex ira
nascit accidia. Accidia vero ꝯsolatōez
querens facit auar. Auarus aūt qr in
rpalib abundat. magis exercere pōt
gulā. Gula vero pventris repletōnem
de facili spumat in libidinē et ira gene
rat luxuriā. Ecce quōmodo vnum vitiū mor
tale nascit ab alio. Sed nōnulli docto
res dicunt qd ex superbia primo nascit
inanis gloria. ex inani gl̄ia inuidia. et
sic vitia subsequntia. put supra positum
est. Unde per quendā sic dr. Ex superb
bia nascit inanis gloria. Superb em̄
vult ab oīb laudari vt possit ab om
nib honorari. Ex hac aūt inuidia na
scit. qr dū laus apperit eadem alijs in
uidet. Ex hac iter ira. qr dum mēs ex
aliena felicitate torquet. necesse est vt
oculus mentis per iracundiā turbetur.
Ex ira aūt accidia. qr dū mens inordi
nate turbat omne bonū in fastidiuz ei
vertit. Ex accidia vero auaricia. quia
dū turbata mens est tristis et nullā in
terius ꝯsolatōem sentit. foris cā in ter
renis per auariciam querit. Ex auari
cia vero gula qr qđ ꝯgregant auaricia
gula depascit. vñ dites solēt ee gulosi
ficut ille qui epulabat quotidie splen
dide. Ex gula aūt luxuria. qr venter et
genitalia vicina sunt. Per vicinitatez
membrorz sequit ꝯfederatio vitiorum
Ex his itaqz vitijs sibijpsis ꝯnexis ofi
cat lxna ꝯficitur qua pcrōr ligatus ad
infernum trahit. hec ille. Beatus etiā
grego. faciens mentionē de eisdē mor
talibus peccatis similia sentit. adiun
gens quasdam deceptōes quas predi
ca vitia suggerūt mēti ad seducendā
eā atqz peruertendaz. Idē de hoc. xxxj
moral. exponens illud. Ex hortationē
ducum et vlulatuum exercitus. sic di
cit. Temptantia quippe vitia que ꝓ in
uisibile contra nos prelium regnanti
super se superbie militāt. alia more du
cum precunt. alia more exercitus sub
sequunt. neqz em̄ culpe oēs pari acces
su cor occupant. sed dum maiores et

pauce neglectam mentem p̃ueniunt minores etiã in numero ad illam se cateruatim fundũt. ipa namq; vitioꝝ regina ſuꝑbia. dum deuictũ coꝛ plene ce perit. mox illud ſeptem p̃cipalibꝫ vicijs quaſi quibuſdã ſuis ducibꝫ deuaſtandum tradit quos videlicet duces exercitus ſequit. qꝛ ex eis ꝓculdubio importune vitioꝝ multitudines oriunt. Qđ melius oſtendemus. ſi ipos duces ſpãliter vt poſſumus enumerando ꝓferamus. radix quippe cũcti mali ſuꝑbia eſt. De qua ſcriptura teſtãte dꝛ. Initium oĩs peccati ſuꝑbia Prime eius ſoboles ſeptem nimiq; principalia vitia. de hac virulenta radice ꝓueunt. ſ. inanis gloria inuidia ira triſticia auaricia. ventris ingluuies. ⁊ luxuria. nam qꝛ his ſeptem victis nos ca proſtoluit. idcirco redemptoꝛ noſter ad ſpũale liberationis noſtre p̃elium ſpiritu ſemptifoꝛmis gratie plenus venit. Ex his quibꝫ videlicet ſeptem quĩq; ſpiritualia. duo quoq; carnalia ſunt. ſed vnũquodq; eoꝝ tãta ſibi cognatione iungit. vt niſi vnum de altero ꝓferat. prima namq; ſuꝑbie ſoboles eſt inanis gloria. qꝛ nimirum. dum vanã nominis potentiaꝫ appetit. ne quis hanc alius adipiſci valeat tabeſcit Inuidia quoq; iram parit. ⁊ quanto interno liuoꝛis vulnere animus ſauciat. tanto etiam manſuetudo tranquillitatis amittit. ex ira quoq; triſticia oꝛit qꝛ turbata mẽs quo ĩoꝛdiate ſe ꝺcutit eo adĵciẽdo ſe ꝺfũdit ⁊ cũ dulcedinẽ tranquillitatis amiſerit nihil hanc niſi ex p̃turbatiõe ſubſequens meroꝛ depaſcit. triſticia quoq; ad auariciã deriuat. qꝛ dũ ꝺfuſum coꝛ bonuꝫ leticie in ſeipſo intus amiſerit. vnde ꝺſolari debeat foꝛas querit. ⁊ tanto magis exterioꝛa bona adipiſci deſiderat. quanto gaudium nõ habet. ad qđ intrinſecus recurrat. poſt hec vero duo carnalia vitia. i. ventris ingluuies. ⁊ luxuria ſunt. Sed cũctis liquet ꝙ de ventris ingluuie luxuria naſcat. dũ in ipa diſtributione membroꝝ ventri genitalia ſubmixta eſſe videant. vnde dũ inoꝛdinate reficit venter aliud ꝓcul dubio ad ꝓtumelias excitat. Bene aũt duces exhoꝛtari dicti ſunt. exercitus vllulare qꝛ p̃ima vitia decepte mẽti quaſi ſub quadã ratione ſe inſerunt. ſed innumera que ſequunt dum hanc ad omnem infamiam p̃trahunt. quaſi beſtiali clamoꝛe ꝓfundunt. Inanis aũt gloria deuictũ coꝛ q̃ſi ex ratione ſolet exhoꝛtari cũ dꝛ. Debes maioꝛa appetere. vt qui p̃eſtare valueris multos excedere etiam valeas ⁊ pluribꝫ ꝓeſſe. Inuidia quippe deuictum coꝛ q̃ſi ex ratione ſolet exhoꝛtari cuꝫ dꝛ. in quo illo vel illo minoꝛes. cur ergo ei equalis vel ſuperioꝛ non es. quanta vales. que ipſi nonvalent. nõ ergo tibi aut ſuꝑioꝛes eſſe. aut etiã equales debent Ira etiam deuictũ coꝛ q̃ſi ex ratione ſolet exhoꝛtari dicens. Que erga te agunt. equanimiter ferri nõ poſſunt. Dec imo patienter tolerare peccatũ eſt. qꝛ ⁊ ſi non eis cũ magna exaſpiratione reſiſtit. contra te deinceps ſine menſura accumulant. Triſticia quoq; coꝛ. quaſi exratione ſolet exhoꝛtari cum dꝛ. Que habes vnde gaudeas cum tanta mala de p̃oximis poꝛtas. perpende cuꝫ quo meroꝛe omnes metuendi ſunt. qui intanto contra te amaritudinis felle vertuntur Auaricia quoq; coꝛ quaſi ex ratione ſolet exhoꝛtari cum dicit. valde fine culpa eſt. ꝙ quedam habenda cõcupiſcis. quia multiplicari non appetis. ſed egre pertimeſcis. ⁊ quod male alius retinet. ipſe melius expendis Ventris quoq; ingluuies deuictum coꝛ quaſi ex ratione exhoꝛtari ſolet cuꝫ

dicit Ad esum deus mundo omnia ꝑdi
dit. ⁊ qui bono cibo saturari respuit.
quid aliud ꝙ munere ꝓcesso ꝓtradicit
Luxuria vero devictū cor quasi ex ratō
ne solet exhortari cū dicit Cur te in vo
luptate tua modo non dilatas. cuz qō
te sequaſ ignoras. acceptum tpus in
desideriꝭ expēdere debes. qz ꝙcitius
pertranseat ignoras Si eī misceri de
us hoīes in voluptate coitus nollet. in
ipso exordio humani generis masculū
⁊ feminā non creasset Hec est ducū
exhortatio. que dū incaute ad secretuz
cordis admittiſ familiarius iniqua ꝑ
suadet. quā videliz exhortatōem exer
citus vlulans sequiſ. qz infelix anima
semel principalib⁹ vitiꝭ capta. dum
multis iniquitatib⁹ in infamiā vertitur
ferali iam inanitate vastaſ. hec grego.

Capitulum V.

DIstquaz dictū
est de peccatis mortalib⁹. siue
capitalib⁹ in genere. nūc videndū est
devnoquoꝙ vitō seu peccato in specie
Et primo de superbia que est regina oī
um vitioꝝ videndū est quid sit ¶
Superbia vt ðt augu. est peruerse celsi
tudinis appetitus. Nam sicut ðt idem
beatus aug. Superbia invidet omnib⁹
superioribus. s. qz illis non equaſ. infe
rioribus ne illi equenſ ei. paribus. quia
ei equanſ. Unde elatio animi est viti
um quo quis pari non vult priorez vel
parem. ¶ Dicit autem superbia
initiū omnis peccati triplici ratione.
Primo ꝓpter causaz que inuenitur in
omni peccato. qz in omni pctō inueniť
ꝓemptus dei qui est quedā cā peccāti
Iste aūt ꝓemptus est auersio a creato
re que in oī pctō ē. vbi prepoſiť bonū
ꝯmutabile bono incōmutabili. qz sic
sine caritate alie vtutes sunt nihil. ita
sine superbia alia vitia nihil sunt. abstra
he superbiam ⁊ habebis grām qz deus
superbis resistit. humilib⁹ aūt dat grām
Secō qz principiū fuit peccatoꝝ. hoc
est in genere peccauit dyabolus in ce
lo. ⁊ primus homo in paradiso. Tercio
qz nascunſ ex ea alia vitia vt supra di
ctū est ¶ Sciendū aūt est ꝙ est ꝙ
druplex superbia vicz cordis. oris. ope
ris ⁊ habitus. De qua beatus bernar.
adiungens quedam remedia sic dicit.
Est superbia cordis. superbia oris. super
bia operis. superbia habitus. Superbia
cordis est. qñ in oculis suis homo est
magnus. ꝓtra quam sapiens orat di
cens. Extollentiam oculoꝝ meorū ne
dederis mihi. Superbia oris vel lingue
que ⁊ iactantia dr est qñ homo non so
lum magna de se sentit sedetiā loquiť
Unde ps. Disperdat dñs vniuersa la
bia dolosa. ⁊ linguam magniloquam.
Superbia operis est qñ homo quedam
superba vt magnus appareat agit. De
qua ite ꝑ psal. Non habitabit in me
dio domus mee qui facit superbiam.
Superbia habitus est qñ homo vt glo
riosus appareat preciosis se ornat vesti
bus. Unde apostolus. Non in veste ꝑ
ciosa. ¶ Sunt autem quinꝙ q̄
ad remediuz tam mortifere pestis a do
mino rationali anime sunt ꝓposita. lo
cus. corpus. temptatio dyaboli. pre
dicatio xꝑi. ⁊ eius ꝙuersatio. Locus
qz exilium. corpus qz oneroſum. tem
ptatio qz inquietat. predicatio christi
qz edificat. ⁊ eius ꝙuersatio qz infor
mat. His quasi quinꝙ sensibus deus
humilitatem operaſ in anima. Sicut
enī anima est vita corporis. ita deus ē
vita aīe Et sicut corpus mortuū est qđ
per quinꝙ sensus non vegetaſ. ita ani
ma mortua est que per hec dño non hu
miliaſ. hec bern. Et qz vita aīe deus est
⁊ sine gr̄a dei ac boīs opib⁹ aīa viuere
non ꝑt. ido superbia valde fugienda est

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝛ detestanda.qꝛ ipa est que priuat hoꝫ minem gratia dei.ꝛ effectum boni operis viciat impedit ꝛ interficit. De primo beatus bernardus sic dꝛt. Superbia inuenta ē in me ꝛ declinauit dominus in ira a seruo suo.ergo argumentuꝫ superbie.gratie priuatio est. Subtrahiꝫtur enim gratia interdum non pꝛo superbia que iam est.sed que pꝛofutura est. nam superbo oculo veritatis non videtur.sincero patet ibi eñ inuenit requiem mansuetus ꝛ simplex vbi dolosus oppꝛimitur ꝛ elatus. De eodem etiaꝫ dicit remigius. Justo dei iudicio omnis ei aufertur gratia diuini muneris qui moꝛibꝫ execrabilis superbie obꝛuitur. ꝛ tumoꝛis.hec remigius. ¶ Ad aũt opus bonum ꝛ virtuosum fit infructuosum ꝛ infectum ꝓptervitium elationis ac superbie. pꝛobat hoc bernardus sic dicens Elatum coꝛ durum ꝛ expers est pietatis.ignarum compũctionis.siccum ab omni roꝛe gratie spiritualis. Porro elationem fugere super omnia vitia necesse ē.quisquis eñ altum sapit opus eius ꝛ patientia vanum sapit Superbia eñ in penitentia vel patientia non committatur Dicit eñ de hoc damascenus. Nulla virtus nulla actio eluceſcere poterit.cui etiã minima scintilla superbie dinoscit interere.hec damascenus ¶ Vigilandum est ergo contra vitium superbie qꝛ omnem statum ꝛ conditionem hominuꝫ solet inuadere ꝛ temptare seculares videlicet nouiter ꝓuersos ꝛ etiã iustos. De hoc per hugo. de claustro animę sic dꝛ. Superbia est que seculares possidet ꝛ retinet. nouiter conuersos vexat ꝛ revocat.iustos vero temptat ꝛ illudit. in secularibꝫ apparꝫ in nouiter conuersis notat. ꝛ in religiosis quandoqꝫ latet Insidiatur secularibꝫ.vt in pꝛauo compꝛehendat opere. Religiosis vero insidiatur per gloriam laudis humane. hec hugo. ¶ Sunt nãqꝫ nonnulli.qui per coꝛdis elationes alios quadam superba cogitatõe despiciunt. Et si aliqñ aliquos exterius venerantur.intus tamen in coꝛdis secreto in sua cogitatione se eisdem pꝛeferunt. ꝛ si habent in se aliquod bonum etiã minimum statim oculos mentis a malis.que pꝛius gesserũt auertunt. ꝛ solum paruum bonũ.quod fecerunt tota intentione aspiciunt ꝛ ꝓpter hoc quasi sanctos se existimant.malaverο multa in quibꝫ diuersi sunt non agnoscunt De talibꝫ beatus grego. xxxiij. moꝛal. super illo vbo Omne sublime videt sic dicens. Omnes iniqui pꝛimoꝛem coꝛdis elati cunctos quos cernunt.superbie fastu despiciunt ꝛ si quando exterius venerant. intus eñ in secreto coꝛdis.vbi apud se sua estimatõne magni sunt cunctoꝛum sibi viram meritumqꝫ postponũt.qꝛ per elatam cogitationem coꝛdis in cuiusdaꝫ se altitudinis arce posuerunt. Quibꝫ bene ꝓpheta dꝛ. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. Hinc etiam paulus ait Nolite pꝛudentes esse apud vosmetipsos. hinc ad saulem dꝛ nõne cum parvulus esses in oculis tuis.caput te cõstitui in tribubꝫ israel Parvulus ꝙppe in oculis suis est. qui in eo ꝙ semetipsum ꝓficerat.imparem se aliemis meritis pensat. nã ꝙñ grandẽ se ꝓspicit ꝙñquis.qui se sup aliena merita elatõe cogitatõis extenderat Dauid aũt scãm dina gẽa Saul repꝛobato ad regni gubernacula possidenda ꝛnauit. ꝛ tñ ꝓsequite aduersario mẽte se hũili subiecit nebat.cui dino iudicio se ꝓlatũ eẽ noverat.illi se hũiliter ꝓponebat.cui ꝓelectõis grãz ĩcõpabiliꝛ se noverat meliozẽ Discãt igiꝛ quo hũiliari primis debeant.q adhuc quo loco apd deũ ha-

beantur nesciunt. si sic se etiã electi humiliant illis quibꝫ iam se per interna indicia antepositos reprehendũt. hoc autem ꝓprium electoꝝ semp esse solet ꝙ de se semper sentiunt infra ꝙ sunt. Hinc namq; per eundem dauid dicit Si non humiliter sentiebã ꝛc. Hinc magister gentium suos ammonens discipulos dicit. Superiores sibi inuicẽ arbitrantes. nam qz iniquus quisq; inferiorem se omnẽ quem cogitat putat Ediuerso iustus studeat vt superiorez quemliber ꝓximũ attendat. ac ne dum sealiꝫ alter humiliat iret alter in elationem bene vtrãq; partem ammonuit dicens. Superiores sibiꝫ inuicem arbitrantes. vt in cogitationibꝫ cordis ꝛ ego illum mihi ꝓferã. ꝛ vicissim me ille sibi. ꝛ cum ab vtraq; parte coz inferius premit. nullus ex impenso honore subleuetur. Sed hanc humilitatis formã reprobi cognoscere vel tenere ꝓnunt. quia ꝛ si quando humiles se specie tenus ostendunt. humilitatis vim intrinsecus seruare negligũt. quibus sepe accidit vt si quãdo vnũ quodlibet bonũ vel minimũ faciunt a malis suis omnibꝫ respectu mentis auertunt atq; hoc quod vel extremũ bonuz fecerunt tota intentione semp aspiciant ꝛ ex eo iam se quasi sanctos aspiciãt. obliti malorꝫ omniũ que ꝑmiserunt. vnde ustantũmodo boni meõres quod forte assis facere nec perfecte potuerunt. sicut electis euenire solet. vt cum multarum virtutũ gratia polleant. vnuz eos vel tenuissimũ vitium fatigans pulset quatenus tunc ex quadã parte se infirmari ꝺsiderant. De his virtutibus in quibꝫ prevalent se minime extollunt. dũq; de infirmitate trepidant hoc quo ꝙ vbi fortes sunt humilius seruãt Deprehensi ergo reprobi per hoc ꝙ vnũ vel minimũ bonũ suum incaute ꝑspiciunt. mala multa ꝛ grauia in quibꝫ diuersi sunt non agnoscunt. Et sepe electi ꝓ hoc ꝙ tenuissimũ malũ suum infirmari trepidant. mira dispensatõne agit vt magna bona ad que ꝓuecti sunt nõ amittant. Iusta itaq; ꝛ occulta examinis mẽsura dispoit vt iustos ꝛ mala adiuuẽt illos ꝛ bona aggrauent. dũ ꝛ isti ad ꝓfectum boni vtuntur leuibꝫ malis ꝛ illi ad augmentũ mali intrument minimis bonis. Isti quippe inde perfectius in bono ꝓficiunt vnde magis temptant. Illi autem ad maius malũ deficiunt vnde de bono gloriant. Sic itaq; male bono vtit impius. ꝛ bene malo vtitur ꝓbus. sicut sepe ꝓtingit vt alius ex cibo salutifero inordinate sumpto pestem languoris incurrat. alius veneno serpentis in medicamẽ ordinate ꝓfectionis adhibito languoꝝ molestiã vincat Ille ergo qz cibo salutifero vti recte noluit inde perniciose moritur vnde alꝫ salubriter viuunt. Iste autẽ quia veneno serpentis cauteti studuit inde salubriter viuit vnde alꝫ perniciose moriunt. Venenũ ergo serpentis non ipsam nequiciã sed suggestionez nequicie dicimus. qz nolentes sepe remitentes temptamur. qõ tunc in medicamen vertit cum mens virtutibꝫ erecta circumspectis contra se temptationibꝫ humiliat. Iniqui igit atq; ab approbatõne interni examinis reprobi dũ quelibet opera faciunt in quibꝫ virtutibus emitescant. humilitatis sensum penitus ignorant. qz mimiꝫ huius leuiathan membra sunt. de quo superna voce dicit. omne sublime videt. hec gregorius. Sciendũ quoq; est ꝙ alia vitia illas virtutes solũmodo impetunt quibꝫ ipse virtutes destruunt vt videlicet ira patientiaz. gula abstinentiã. libido ꝯtinentiam expugnant. superbia vero nequaq; vnius virtutis

interemptrix est. sed contra oēs virtutes se erigit. vt quicquid illa inuadendo agitur. deo placere non potest. q2 p̄ hoc solum vane glorie seruit. Cuius etiam mentem hec pestis p̄uertit. clauso cordis oculo iudiciū equitatem perdit. nam cuncta que ab alīs bene fiunt displicent. et sola que ipe egerit etiam p̄ua placent. Aliena opa semper despicit. miratq; semp̄ que ipse p̄ se facit. ipa etiam superbia alios in reb̄ secularib̄ alios in spiritualib̄ p̄stitutos possidet. aliter ītumescit in infimis et terrenis reb̄. aliter summis celestibusq; virtutib̄. Aliter hoc vitium temptat p̄latos. aliter subditos. p̄lato nāq; suggerit in cogitationib̄. q2 solus vite merito super ceteros excreuit eiusq; mentē erigit. viles atq; inutiles eos qui subiecti sunt ostendit. ita vt nullū iam q̄si dignū respiciat. cui equanimiter loquat. Et p̄tra subditorum corda superbia instigat. vt sua acta p̄sideratione funditus negligant. et semp̄ tacitis cogitationib̄ rectoris iudices fiant. q2 duz in illo quod reprehendere debeant importune respiciunt. in semetip̄sis q̄d corrigant nūq; videt. Ista tangit beatus Grego. adiungens etiam quedā remedia p̄tra. hec. xxxiiij. moral. exponens illud. Ipse est rex super omnes filios superbie sic dicens.

Scriptū est initiū oīs peccati superbia. Per hanc em̄ ipe leuiathan. i. diabolus occubuit. p̄ hanc sequentes hoīem strauit. eo etem̄ telo salutem nostre immortalitatis īpecit. quo vitaz sue beatitudinis extinxit. vñ bene superbia radix vitioz̄ eē monstrat. Sic em̄ inferius radix tegit sz ab illa rami extēduntur exterius. ita superbia intrinsecus celat sz ab illa p̄tinus vitia alia pullulāt Intus namq; p̄ius ebulit in elatōne q̄d foris postmodū spumet in ope Sz q2 occasio de superbie discussione se p̄buit. debemus hanc sollicitius subtiliusq; discutere atq; ad humanas mentes quanta vel qualis veniat. et quibus qualiter surripiat demonstrare. Alia quippe vitia eas solummodo virtutes impetunt. quib̄ ipe destruunt vt vide licet ira patientiam. castrimargia abstinentiam. Libido p̄tinentiaz; expugnet. Superbia autem quā radicem oīm vitioz̄ diximus eē nequaq; vnius virtutis extinctione p̄tentam. p̄tra cūcta aīe membra se erigit. et q̄si generalis et pestifer morb̄ corpus oē corrumpit vt quicquid illa inuadendo agit. etiaz sic eē virtus ostendit. Et per hoc non deo sed soli vane glorie seruiat. quasi em̄ tirannus quidā obsessam ciuitatez interemit. cū mentem superbia interpit. et quo vitiosiorez quemq; ceperit eo in dominio durioz̄ exurgit. q̄ quo amplioz̄es siue humilitate agit virtutes eo lacius ista dominat. Quisquis ño in se tirannidem huius pestis captiua mente susceperit. hoc p̄mum damnum patitur. q̄ clauso cordis oculo innum patitur. q̄ clauso cordis oculo in dicū equitatem p̄dit. non cuncta que ab eis bene gerunt displicēt. et sola eaque ipe p̄taue egerit placent Semper aliena opa despicit. semp̄ mirat quod facit. q2 et quicquid egerit egisse se singulariter credit. et cū in cūctis se transcendere ceteros estimat. p̄ lata cogitationum spacia secū de ambulans. laudes suas tacitus clamat. Nonnūq; vo ad tantam elationem mens ducit. vt in eo q̄d tumet. etiā p̄ ostentationez locutionis effrenet. sed tāto facilius ruina sequit. quanto apud se quisq; impudentius exaltat. Sciendū quoq; ē q̄ ipa hec de qua loquimur elatio. alios ex reb̄ secularib̄. alios vero ex spiritualib̄ possidet. Alter nāq; inrumescit auro. alter eloquio. alter infimis

terrenis reb⁹.alter ſummis celeſtibus virtutib⁹ vna tñ ⁊ eadem ante dei oculos agitur.q̄uis ad humana cor̄da veniens in eor̄ obtutib⁹ diuerſo amictu palliet.nam cū is qui p̄rius de terrēa facultate ſuꝑbiebat poſtmodū de ſanctitate extollit.nequaq̄ cor̄ eius elatio deſerit.ſed ad eum cōſueta veniens vt cognoſci poſſit neq̄ veſtes mutauit.

¶ Sciendum quoq̄ eſt q̄ aliter hec p̄poſitos.aliter ſubiectos tempt at.¶relato namq̄ in cogitationib⁹ ſuggerit.q̄ ſolus vite merito ſuper ceteros excreuit.⁊ ſi qua ab eo aliquando bene geſta ſunt.hec imp̄rune eius animo obiicit.⁊ cū hunc ſingulariter deo placuiſſe inſinuat vt facile ſuggeſta ꝑſuadeat.ipſa ad teſtimoniū poteſtatis tradite retributōez vocat dicēs Quia niſi omnipotens deus te omnib⁹ bis melior̄ē cerneret.omnes hos ſub tuo regimine non dediſſet.Eiuſq̄ mē tem mox erigit.viles atq̄ inutiles eos qui ſubiecti ſunt oſtendit.ita vt nullū iam quaſi dignū reſpiciat.cui equanimiter loquat.Unde mox mentis tranquillitas in irā vertit.q̄ dum cunctos deſpicit.dū ſenſum vitamq̄ omniū ſine moderamine rep̄rehendit.tanto ſe ineffrenacius in iracundiā dilatat q̄nto eos qui ſibi p̄miſſi ſunt eſſe ſibimet indignos putat.Ar̄ta ſubdit⁹ cor̄ ſuperbia inſtigat.hoc ſummope agere nititur vt ſua acta funditus ꝑfiderare negligant.⁊ ſemꝑ tacitis cogitationib⁹ rectoris ſui iudices fiant.q̄ dum in illo q̄ rep̄rehendere debeant imp̄rune reſpiciūt.in ſemetipſis q̄ corrigant nunq̄ vident.Unde ⁊ tanto acrius pereant quanto a ſe oculos auertūt.q̄ in hui⁹ vite itinere offendentes currunt dū alibi intendūt Et quidem pec catores ſe eſſe aſſerunt.nec tamen tantum.vt tam noxie in regimine p̄ſone tradantur.⁊ dum eius facta deſpiciūt dum p̄cepta p̄temnunt.ad tantā vſq̄ infamiam deuoluunt vt eū res humanas curare non eſtiment.q̄ ei quaſi vite rigor̄e p̄cedunt eſſe ſibi cōmiſſos dolent.Sicq̄ dum p̄ra rectorem ſuꝑbiunt.etiam p̄ra iudicia p̄dit⁹ intumeſcūt.⁊ dū paſtor̄is vitaz dꝰudicant.ipſam quoq̄ ſapiam cuncta diſponentis impugnant.Sepe autem rectoris ſui dictis ꝓterue obuiāt ⁊ eandem vocis ſuperbiam libertatem vocant.Sic quippe elatio ſe quaſi p̄r̄o rectitudine libertatis obicit.ſicut ſe timor̄ p̄ humilitate ſuppoſ̄it.Nam ſicut pleriq̄ retinent ex timore ⁊ tamen tacere ſe exiſtimant ex humilitate.Ira nonnulli loquunt impatientiam elationis.⁊ tñ loqui ſe credunt per libertatem rectitudinis.Aliquando etiā ſubditi ꝓterua que ſentiunt nequaq̄ p̄rodunt.⁊ hi quor̄ loquacitas vix ꝑſecitur nonnunq̄ ex ſola amaritudīe intimi rancor̄is obticeſcunt.Qui per tumorem mentis p̄rocacitatis ſue verba ſubtrahentes dum male loqui ſoleant peius taceant.quia cum peccantes aliquid de correctione audiunt.indignātes etiam verba reſponſionis ſuſpendūt Cum his quādo aſpere agitur.ſepe adquerele vocem de hac ipſa aſperitate ꝓſiliunt.Cū vero eos magiſtri ſui blande p̄reueniunt.de hac etiā humilitate qua p̄reuenti ſunt grauius indignant ⁊ tanto eor̄ mens faſtius accenditur.quanto ꝑfideracius infirma iudicat.Dum nimir̄ q̄ humilitatē que virtutuz mater eſt neſciunt vſum ſui laboris ꝓdunt.etiaz ſi qua bona ſunt que ꝑpari videant.q̄ ſurgentis edificij robuſta celſitudo non figit que nequaq̄ ꝓ fundamenti fortitudinē in petra ſolidat.Soli g̃ ruine creſcit q̄ edificāt.q̄ ſi molē fabrice humilitatis fundamēta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non parant. quos bene ab intimis pro
dimus. si pauca in exteriorib ostēda
mus Cūctis namq apud se superbis co
gitationib tumentib inest clamor in
locutione. amaritudo in silentio. dis
solutio in hilaritate. furor in tristicia.
honestas in ymagine. erectio in sensu.
rancor in responsione. hoc mens sem
per est ad irrogandas contumelias vali
da ad toleranda infirma. ad obiam pi
gra. ad lacendū vero alios importuna
ad ea que facere debet & prevalet igna
ua. ad ea aūt que nec debet nec preva
let parata. Ad hoc aūt qō latenter des
perat querit. vt cogat q3 dum meruit
ex desiderio suo vilescere. optat vim in
ipa sua voluptate tolerare. Igit q3 hu
manos aīmos aliter temptari ex reb
carnalib atq aliter ex reb spirituali
bus diximus audiant illi. Omnis ca
ro fenum & gloria eius sicut flos feni.
audiant isti qō quibusdam post mira
bilia dr. Nescio vos unde sitis. Discē
dite a me omnes qui operamini iniqui
tates. Rursum q3 aliter temptari pla
tos atq aliter subditos pfati sumus.
audiant illi qō per sapientem dr. Re
ctorem te constituerunt. noli extolli. sed
esto in illis quasi vnus ex illis. Audiāt
isti. Obedite ppositis vestris & subiace
te illis. ipi em puigilant quasi rōnem
pro animab vestris reddituri. Audi
ant simul omnes Deus superbis resi
stit humilib autem dat gratiaz Audi
ant omnes. Immundus est apud deū
omnis qui exaltat cor suuz Contra hu
ius languoris membr audiamus cun
cti. quid in gratia vitas doceat dicēs.
Discite a me q3 mitis sum & humi
lis corde. Adhuc namq dei filius for
mam nostre infirmitatis suscepit ad
huc inuisibilis. non visibilis solū sed
etiam despectus apparuit Ad hoc ludi
briam & irrisionuz probra
passionū tormenta tolerauit. vt super
bum non debere esse hoīem doceret hu
milis deus. Quāta ergo humilitatis
est virtus. pter quā solam veraciter e
docendam is qui fine estimatione ma
gnus est. vsq ad passionem factus est
paruus Quia em originem pditionis
nostre se prebuit superbia diaboli. in
strumentum nostre redemptionis in
uenta est humilitas dei. Hostis quip
pe noster inter oīa voluit fieri elatus.
redēptor aūt noster magnus manēs
sup oīa. inter oīa dignatus ē fieri par
uus. Sed melius & elationis cām de
tegimus. & humilitatis fundamenta
aperimus. si breuius memoratione
pstringimus quid de mortis auctore.
qui de ditore vite dicat. Ille namq
dixit. In celum ascendam supra astra
celi exaltabo solium meū ascendā sup
altitudinem nubium & similis ero al
tissimo. De auctore dr paulus. Cum
in forma dei esset non rapinā arbitra
tus est esse equalem se deo sed semetip
sum exinaniuit formaz serui accipiēs
Ille mihil aliud mentes docet sibi sub
ditas q3 celsitudinis culmen appetere.
cūcta equalia tumore mentis transce
dere. societatem oīm hoīm altra elatio
ne trāsire ac sese extra potentiā creato
ris erigere. Iste autez ad sputa. & pal
mas & colaphos ad spineam coronaz
ad crucē & lanceā atq ad mortem vemi
ens. membra sua admonet dicēs. Si
quis mihi ministrat me sequat Quia
ergo redemptor nīa corda erigit būi
lium. leuiathan iste rex dr superbor. ap
te cognoscimus. q euidentissimum re
probr signum superbia est. at contra humi
litatis elector Cū g qō quisq habeat
cognoscit. sub quo rege militet inue
nit vnusquisq em quasi quendā titulū
portat opis. quo facile ostendat sub cu
ius seruiat potestate rectoris. Cū per

euangelium dr. A fructib eor cognoscetis eos. Ne nos leuiathā istius mēbra mira faciendo fallerent. aptum fignū dominus quo depīendi valeat ondit dicens. ipse est rex sup omnes filios superbie. Qui ꝙ si aliquando ficta spem humilitatis assumunt. semetipsos tñ celare in omnib nequaq̄ pñt. qr eor superbiam diu latere non sustinent. ꝙ cū ex alia regit ex alia actione denudat. Qui vero sub rege humilitatis militant. semp pauidi atq̄ ex omni latere circumspecti aduersum iaculla elationis pugnant. ꝙ quasi ictu rauentes ictus solum magis in suo corpe oculum custodiūt. dum in semetipsis principaliter humilitatem tuent. hec grego. in moral. ¶ Notandū est etiam q̄ sunt nōnulli qui licet in statu humili sint positi apud se tñ in sua estimatōe magni ꝙ superbi esse nō desistūt Di tales alijs preesse desiderant. adulationes querūt. fauoribz intumescūt. ventura gaudia querunt. De quib dicit beatus grego. xxviij. moral. Multi sunt qui puuli esse despiciunt. vñ contingit vt etiaz in humilitatis loco immanes apud se esse minime desistant. Dos plerum q̄ videmus honoribz extolli. voluptatib perfrui rerum multiplicitate dilatari. Di sepe nihil nisi p esse ceteris appetunt. a multis timeri gratulant recte viuere negligunt. ꝙ recti famā habere cupiscunt. adulationes querunt. fauoribz intumescunt. futura gaudia non querunt. qr qui transitoris occupatōnib obcecant eterne lucis quanta sit claritas nescīt. ꝙ dū in rebz terrenis superbiunt. celestis sibi lumīnis aditū claudunt. Veritatis ei lumen q̄d elatis occupatisq̄ mentibz absconditur. afflictis humiliatisq̄ reuelatur. hec greg. Tales igit cum ad prelationis honorem puenīunt. metū sibi a subditis exigunt. ꝙ quasi deus honorari volunt. Sed superbi rectores totiēs ad culpā apostasie dilabit quotiens p esse hominib delectat. nec etiam pñt culpe numerari que in regiminibus a superbis prelatis pmittunt. qui pniti um ambitionis prelationis culmē sub intrauerunt. ¶ De hmōi superbis rectoribz beatus grego. xxiij. moral. sic dicit. Sepe nouimus q̄ pleriq̄ qui presunt inordinatū metū a subditis exigunt. ꝙ non tam ꝓpter dominiū q̄ p dominо venerari volūt. Intus em se tumore cordis extollūt. cunctosq̄ subditos in sua pparatione despiciunt. nec pdescendendo pfulunt. sed dominando premunt. qr videlicet alta se cogitatōne exigunt. ꝙ equales se illis quib preesse pringit non agnoscunt. Hunc tumorē per ꝓphetam dñs in pastoribz increpans ait. Clos aūt cuz austeritate imꝑabatis eis ꝙ cū potentia. Ipsa enim bona que subditis dicūt dominando potius q̄ pfulendo pferunt. qr si quicquid eis videlicet quasi ex equo ejicerent. semetipsos existimāt deiecisse. singularitate em gaudēt culmis ꝙ nō equalitate pditionis. sz hec tumentia cordа rectoꝝ subtiliter dñs pēsat bene ptra eos dr. Qui dicit regia postata. vñ vnusquisq̄ superbo rector tortiens ad culpā apostasie dilabit quotiens preesse hoīmbus delectat. ꝙ honoris sui singularitate letat. Sub quo eī fit non psiderat. ꝙ q̄ equalib q̄si non fit equalis exultat. Unde aūt hec radix vitioꝝ pullulat in corde regentiū. nisi ex imitatōe illius qui despectis angelor societatib dixit. Ascendā sup altitudinē nubiū. ꝙ similis ero altissimo. Quia vnusquisq̄ rector quotiēs extollit in eo q̄ ceteros regit. totiens p illa psum superbie a summi rectoris iugo separatur ꝙ cū equales sibi subditos despi

cit.eius sup se dominium sub quo oēs equales sunt non agnoscit ⁊ dū domi nando p̄sunt.exemplo sue superbie sub ditos ad impietatem trahūt Ad vitā namq; pietatis ducerent si subditorū oculis hūiliratis exempla mōstrarent Dux est aūt impius.q̄a tramite veri tatis exorbitat.⁊ dū ipe inpreceps ru it.ad abrupta seq̄ntes inuitat. Dux ē impius.qui p̄tumoris exempla.viaz ostendit erroris Unō necesse est vt is qui p̄est.qui exempla subditis p̄beat. solerter attendat.⁊ tantis se sciat vine re.quātis p̄esse.ac vigilanter inspici at.ne in eo q̄ prelatus est intumescat. ne iura debite potestatis īmoderatius exigat.ne disciplīne ius mutet̄ in vigo rem superbie ⁊ vnde a puersitate subdi tos restringere poterat.inde magis in tuentiū corda puertat Ut nō aūt debet hoīm ducatuz suscipe.qui nescit hoīes bene viuēdo p̄ire. ne qui ad hoc eligit̄.vt alioz culpas corrigat.q̄ re secare debuit.ipse p̄mittat. hīcinde se ḡ qui p̄sunt circumspiciant vt ⁊ sibi ⁊ subditis viuant.vt ⁊ bonum q̄ faci unt intra sinum mentis abscondant ⁊ tñ ex eo ad p̄fectū seq̄ntium exempla recte opationis impcianť. vt subdito rum culpas aīaduertentes corrigant. nec tñ per vim eiusdem aīaduersionis intumescāt.vt quedā leuiter correpta tolerent. nec tñ disciplīne vincula ea dem lenitate soluant̄ qua dissoluant ⁊ quedam tolerando dissimilent. nec tñ ea crescere dissimilando p̄mittant.la boriosa sunt ista ⁊ nisi dīna gratia fulci at.ad custodiendū difficilia sunt. Tñ magnope curandū est. vt qui regēdis hoīb p̄ferť apud se in secretario cor dis in cathedra p̄sideat humilitatis cūq; iudicanti ei a ceteris foris assisti tur. vigilanti oculo incessanter aspici at.cui q̄q; iudici ipse de his iudican dis assistat.⁊ quāto nunc ante eū quē non videt sollicitius trepidat.tāto eū cū viderit securior cernet. Pense ergo q̄z qui ad satisfaciendū districto iu dici de sua tantūmodo aīa forta ssevit sufficit.⁊ ad regendū subditis p̄ceſſ. reddendo rōem tpe iudicij quomodo apud districtū iudicez ille sufficiat vt ita dicam.qui regere tot solus aīmas habet Que nimiz cogitatio si assidue mentem excoquit. omnem superbie tu morem p̄mit.⁊ rector p̄uidus tāto iam neq; rex apostata neq; dux impi us vocabit̄.quanto ei cogitatiōe soli cita potestas que accepta est nō honor sed onus estimať.nam cui esse iudicē liber.huic tñ iudicem videre non liber numerari esť culpe nequeunt. que ha bende potestatis amore p̄petrant̄ Tūc solum vero potestas bene regit̄.cū non amando sed timendo retineť.que vt mīstrari recte valeat.oportet p̄mū vt hanc non cupiditas sed necessitas imponat. Potestas aūt nec formidi ne debet deseri.nec ex libidine ample cti. Ne in peius quis quasi ex humili tate superbiat.dum diuine dispensatio nis ordinem fugiendo contemnat. aut eo iugum supermi rectoris abiciat quo eum super ceteros p̄matus regi minis delectat. Potestas ergo cū pec pitur.non ex libidine amāda est.sz ex longanimitate toleranda. vt indetūc ad iudiciuz salubriter laus fit.vñ nūc ad ministeriū patienter innotescit.hec greg. X Quō aūt verus p̄latus ac rector circa subditos sibi cōmissos se habere debeat Idem beatus grego. xxvj.moral̄.sic dt. Summus iraq; lo cus bene regitur.cū is qui p̄eest virtus potius q̄z fratribz dominat Cunctos quippe natura equales genuit .Tra aūt alīs ad regendū alīq; p̄mittat̄. nō eos natura sz culpa p̄eponit als positos

A vitijs aũt debent rectores erigi. quorum etiam causa preferunt. ⁊ cum delinquentes corrigant. sollicite attendant vt per disciplinã culpas quippe iure prestatis feriant. sed per humilitatis custodiã equales seipsos fratribꝫ quos corrigant agnoscant. ꝯuis plerumqꝫ dignũ erit vt eosdẽ quos corrigimus tacita nobis cogitatione pferamus. illoꝝ namqꝫ per nos vitia discipline vigore feriunt. in his vero que ipsi ꝓmittimus neverbi quidez ab aliquo inuectione laceramur. tanto ergo apud deũ obligatiores sumus quãto apud hoĩes inulte peccamus. Disciplina aũt nostra subditos tanto diuino iudicio liberiores reddit. ꝙnto hic eoꝝ culpas sine vindicta non deserit. Seruanda est itaqꝫ in corde humilitas ⁊ in opere disciplĩa. atqꝫ inter hec sollerter intuendũ est ne dũ immoderatius custodit virtus humilitatis solunt iura regiminis. ⁊ dum prelatus quisqꝫ plus se ꝯ debeat deiect. subditoꝝ vitam stringere sub discipline regimine non possit. Teneamus ergo exterius qđ ꝓ alioꝝ utilitate accepimus Teneamus interius qđ de nostra estimatione sentimus. sed tñ decenter quibꝺam erũpentibꝰ signis tales nos apud nos esse ipsi eciaz qui nobis commissi sunt non ignorent. vt de autoritate nostra qđ formident videant. ⁊ de humilitate qđ imitent agnoscant Seruato aũt regimine ad cor nostꝝ sine cessatõne redeamus ⁊ ꝓsideremus assidue ꝙ sumus equaliter cũ ceteris conditi nõ ꝙ temporaliter ceteris prelati. Potestas enim quanto exterius eminet. tanto interius debet premi ne cogitatõez vincat. ne in delectatõem sui animum rapiat. ne iam sub se mens eaz regere non possit cui se libidine dñandi supposuit. Bene dauid regni potentiã regere nouerat. qui elationem eiusdem potentie semetipm premendo vicerat dicens. Dñe non est exaltatũ cor meum. quiqꝫ in eiusdẽ humilitatis augmento subiunxit. neqꝫ elati sunt oculi mei. atqꝫ addidit. Neqꝫ ambulaui in magnis. qui adhuc semetipm subtilissima discutiens inquisitõe ait. neqꝫ in mirabilibꝰ super me Omnesqꝫ etiam cogitationes a fundo cordis exhauriens subiungens ait. Si nõ humiliter sentiebam sed exaltaui animã meam. Ecce humilitatis hostiã ab intimo cordis oblatam sepe replicat. ⁊ iteꝝ atqꝫ iteꝝ ꝓfitendo non cessat. eamqꝫ multiplicirer loquẽs iudicis sui oculis ostẽtat. Quid est hoc ⁊ quõ istud sacrificium deo placere cognouerat. ꝙ in ꝓspectu eius tanta iteratõe uocis immolabat. nisi ꝙ vicina esse superbia potentibus solet. ⁊ pene semp rebꝰ affluentibus elatio sociat. Et qz sepe honoris abundantia duriciam dat tumoris. nimiꝝ est uꝝ nisi cũ in sublimiũ cordibꝰ regnat humilitas moꝝ. Unde pensandum est qz potentes quiqꝫ cum humiliter sapiunt culmen extranee ⁊ ꝯsi longe posite virtutis attingũt. ⁊ recte hac virtute dñm quantotius placant. qz illud ei sacrificium offerunt qđ potẽtes vix inuenire pñt. Subtilissima nãqꝫ ars viuendi est culmen tenere. gloriã reprimere. esse quidẽ in potentia. sz potentẽ se esse nescire. Recte itaqꝫ de talibꝰ dr. Deus potentes non abiecit cũ ipse sit potens. Deus quippe imitari desiderat. qui fastigiũ potentie alienis intentus utilitatibꝰ nõ suis laudibus inflatus administrat. qui ꝓlatus ceteris ꝓdesse appetit non ꝓesse Tumoris nãqꝫ elatio non ordo ptãtis in crimine est Potentiã deus tribuit. elationẽ uero potentie malicia nre mentis inuenit. Tollamus ergo ꝙ de nostro ꝓtulimus

ꝛ bona sunt que deo largiente possidemus. hec greg. Omnis ḡ homo cuiuscūq; conditionis siue sit plarus siue subditus siue religiosus siue secularis huic piculosoꝛitio resistere studeat. ꝛ ipsam superbiam moꝛ ut oꝛiri ceperit abscindere festinet. ne dū negligenter admittit ipsa ꝛsu in coꝛde roboꝛetur. Ad hoc hoꝛtat beatus greg. xxiij. moꝛal. sic dicens. Uitiū supbie ab ipsa moꝛ radice secandus est ut cū latenter oꝛit tunc vigilanter abscindat. ne ꝛsu roboꝛet. Difficile em̄ quisq; in se inueteratam supbiam deprehendit. qꝛ minꝰ rum hoc vitiū quanto magis patimur tanto minus videmus Sic quippe supbia in mente sicut in oculis caligo generat. quo hoc se lacius dilatat. eo vehementius lumen angustat Paulisper ergo elatio in pꝛecoꝛdijs crescit. ꝛ cū sevastius extenderit. oppꝛesse mentis oculum funditus claudit. ut captiuus aīmus elationis typum pati possit ꝛ tm̄ id qđ patet videre non possit. hec greg. Et nisi tumoꝛ elationis statim cū in coꝛde oꝛit suffocet. coram deo omne meritum nostre actionis extinguit De quo idem beatus grego. xxvj. moꝛal. sic dꝛ. Ante subtile veritatis examen. securi omnino non sumus. si etiā humano iudicio qđ in nobis deprehendi debeat. non habemus. Nam plerūq; negligentius cogitantes elatione pulsam̄. quam tamen tacentes pꝛemimus. sed tamen nisi retractione concita tumoꝛ occultus in ipo cubili coꝛdis in quo oꝛit suffocet. coꝛaz districto iudice omne merituz actionis nostre extinguit. Hinc ergo pensanduz est illa coꝛdis elatio. quanta aīaduersione dānabitur. quevsq; ad audaciā deis nutrit si neq; hec est excusabilis. q̄ in coꝛde latenter oboꝛitur. Considerandum quoq; qualis intrinsecus regnet. que eovsq; seruata est ut etiā foꝛas erumpe nō erubescit. hec gre. Sciendū etiam q̄ quatuoꝛ sunt species supbie. Pꝛima est cum homo a se ipo estimat habere. quod habet. Secunda si desup datum credit suis meritis hoc se accepisse putat. Tercia cū iactat se habere quod non habet Quarta qñ ceteris de spectis singulariter vult videri. hos q̄ tuoꝛ modos tangit beatus gregoꝛius. xxiij. moꝛal. sic dicēs. Quatuoꝛ quippe sunt species quibꝰ omnis tumoꝛ arꝛogantie demonstrat. Cum aut bonuz a seipsis habere se estimant. aut sibi datum desup credunt. siz pꝛo suis hoc meritis se accepisse putant. aut certe cum se iactare ceperint. de his que non habent. aut despectis ceteris singulariter videri appetūt. bonū habere. quod habent. hec greg. Sunt etiam fm beatum bernardū. xij. gradus supbie. Qui sunt curiositas. mentis leuitas. inepta leticia. iactantia. singularitas arꝛogantia. pꝛesumptio. peccatoꝛum defensio. simulata confessio. rebellio. libertas peccandi. consuetudo peccati. Numerus istoꝛ sic accipit. homo per supbiam deo iniuriat. cui debet esse subiectus. hoī cui debet esse par. ꝛ hominꝰ cui debet esse inferioꝛ. Ex pꝛimi gradus determinat fm iniuriā. pꝛimi. cui debet eē par. Quatuoꝛ alij fm iniuriā que fit homini superioꝛi. Duo vltimi determinat pꝛie ꝗtum ad iniuriā. que deo immediate fit. hoc ideo dꝛq; superioꝛes gradus in deum redundāt. sed mediante. pꝛimo Gradus aūt vocant q; a minoꝛe fit pgressio ad maius. pꝛimus em̄ malus. secūdus peioꝛ. ꝛ sic ascendendo inuenit qvltimus est pessimus. Tm̄ iniuria q̄ est respectu parisē minoꝛ. illa vero que est respectu superioꝛis est maioꝛ. sed illa que est respectu dei est maxima. pꝛopter quod ꝛ taliter

isti gradus ordinant. Notandum est am q iusticia iuncta superbie peccato iuncta humilitati superat. q virtū superbie ab ipsis celis pt deprimere. humilitas vero de abisso reatuum potest hoiem sublimare. De hoc crisō. sup illo verbo Descendit hic iustificatus in domū suam ab illo. sic dicit. Gemīas aurigas q duas bigas i stadio positas sermo pfis ponit. in altera quidez iusticiā cum superbia. in altera peccatuz q humilitatem. Et vides bigā peccati q superat iusticiā non pprijs viribus. sed humilitate ꝓiuncta. illam vero deuictam non fragilitate iusticie. sz mole q tumore superbia. nam humilitas sicut pter sui eminentiā peccati pondꝰ superat q saliens attingit deū. sic superbia ob sui molem de facili iusticiam deprimit. Unde fastus superbie ab ipsis celis potest deprimere. humilitas vero q de abisso reatuū hoiem sublimare. Si ergo iuxta debita humilitas tam facile currit vt superbiā iusticie transeat. si iusticie ꝓiunxeris eam quo nō ibit. Assistit enim tribunali divino in medio angelorꝫ cum fiducia multa. Rursus si fastus ꝓiunctus iusticie eā deprimere potuit. si ꝓiunctus sit pctō in ānam detrudet gehennam Hoc dico nō vt negligamus iusticiā. sed vt fastū vitemus. hec crisꝰ. Omnes ergo fideles studeant vitare vitium superbie. q spēs q gradus eiusdem peccati. q ipsa potuit angelos decipere. quanto magis q fragiles hoīes valet corrumpe. q in pditionē adducere. Nam superbia ex angelis demōes fecit. humilitas vo sanctis angelis similes reddit. Sid hoc hoꝛ taf beatus grego. sic dicens. Uitanda est nobis superbia que etiā angelos valuit decipe. quanto magis q homines dissipare. Superbia ex angelis demones facit. humilitas aūt sanctis angelis similes reddit. hec greg. Unde valde est miserꝫ ac stultum q homo cuz sit pulvis q cinis q post paululū in pulverem sit redacturus psumit se in corde suo per vitium superbie super alios elevare. Tales quippe hoīes sic mēte elatos obiurgat beatus bernar. sic dicens Quid superbis cinis q pulvis cuius cōceptus culpa. cuius nasci miseria. vivere pena. mori angustia ē. Cogitavn de vermis q erubesce vbi es. q ingemisce quivadis q ptremisce. hec bern. Ergo vnusquisqꝫ sapiens ac timens deū studeat q conet resistere vitio elatōis q superbie ne ꝓtingat eum pari periculum anime sue. Filius

Post explanatōem factam de peccato superbie. nunc de vana gl'ia cupio edoceri. Et primo quid sit vana gloria.

Capitulū. .VI. Pater.

Vana siue iānis gloria est inordinatus motus animi quo quis de fiderat. priam excellentiā. vt alios suo honore precellat.

C Est aūt differentia inter superbiam q vanā gloriā. qꝛ licet vtrobiqꝫ sit appetitus ꝓprie excellentie. tñ superbꝰ apparet sibi magnus intra. sz vanigloriosus appetit in ore aliorꝫ apparere plaudem ab extra. Qui igit seruire deo desiderat. bonū qđ agit p hoc non hoīb; sz ipsi dño placere studeat. De hoc öt beatus greg. Qui bona agit q p hec nō deo sed hoīb placere cupit. intentionis faciē deorsum premit. ille eñ solū mō deo seruit qui studio placendi deo bonū qđ exhibet facit. hec greg. Quicquid ergo boni homo fecerit causa vane glorie eterna dei mercede se privat teste beato ihero. qui öt. Quicqđ egerimus cā vane glorie. hec merces tua. si humanā laudē querimus divinā amit

timus. Dicit ꝛ beatus augu. Studendum est. vt bene viuamus. sed a laude hoim cauendū. si hic laus queritꝫ. illic remuneratio amittitꝫ. hec ille Est mirā dum qꝫ sunt nōnulli religiosi. qui post contemptum auri ꝛ argenti suam paupertatem pro vili pcio. hoc est vana gloria venalē faciunt. de hoc ōr beatus bernardus. Vix est vt qui aurū ꝛ argentū ptemp simus. ꝛ neglectis illis gloriosis. sordibo intumescimus ꝛ thesaurū pauperatis vili pcio popularī aure venalem facimus. hec bern. Nemo ergo querat laudari in vita ista. sed oīs gloria vniuscuiusqꝫ religiosi intus in conscientia debet esse. nō extra Ad hoc hortat beatus bern. etiam quibusdā aspis verbis sic dicens Fratres nemo vestrū velit laudari in ista vita. quicquid fauoribo captas. qđ ad deū non retulis ipsi furaris. vnde tibi gloria putrida puluis. Quid nequius seruo vsurpanti sibi gloriam domini sui. ꝓterea oīs gloria sanctoꝝ intra nos foris est. hec bernar. Unde fugiēda est vana gloria qꝫ sicut vermis ligna corrodit. sic hoc vitiū aīam corrodit ꝛ ꝓsumit. Nā ingrediendo cor oīa que intus sunt bona aufert. teste crisostomo qui ōr. Sicut vermis lignū corrodit. ꝛ erugo ferrū ita vana gloria nutrientem se pdit aīmam. ideo multo studio opus est vt hanc destruamus passionem. nam occulte ingreditꝫ cor. ꝛ omnia que intus sunt insensibiliter aufert. hec crisostomus. Cum igitꝫ pulsatur aliquis vana gloria. ad memoriam reducat mala acta. que contra dominum fecit. ꝛ recognoscat se puluerē esse. ꝛ eo citius hec vitiosa pestis in corde ꝓquiescet Unđ beatus grego. Cum bona fratres agitis. semꝑ ad memoriam acta mala reuocate. vt dum caute culpa agnoscitꝫ. nunqꝫ de bono ope animus leuetꝫ. Nā etiam beda. vicium vane glorie melius caueri non potest. qꝫ vt ad ꝓscias nostras redeamus. noscꝫ puluerē esse ꝓsideremus. ꝛ si quid bonī nobis inesse dēprehendimus. non nobis sed deo ascribamus. hec beda. Unde bonum opus qđ agimus ꝛ abscondendum est ꝓter vitiū vane glorie. ꝛ tñ aliqñ publicandū ꝓter edificationem alioꝝ. qđ suadet beatus ambrosius sic dicēs Bona nostra que agimus ꝛ ꝓter timorez vane glorie aliquando debemus abscōdere. ꝛ ꝓter alioꝝ vtilitatez nōnunqꝫ ꝓpalare. hec ambrosius. Ille nāqꝫ qui iam humilitate firma fundatus est. debet alīs qđ agit ꝓter edificationem ꝓpalare illi vero qui adhuc vane gloriē amore vana sua opera in occulto agant. ne mercedem ꝓpter hmōi vanitatem pdant. unde ysidorus Ille debet publicare bonū qđ agit qui ꝓfecta humilitate fundatus est nulla iam elatione ꝓtingeꝫ. nam is qui se intelligit amore adhuc laudis pulsari facta bona in occulto agat. ne forte qđ egerit pdat. Interdū namqꝫ etiā viri sancti tanguntꝫ elatione. sꝫ ab huius surrepti omis malo humilitatis ꝓtectione pugnantꝫ. hec ysido. Si igitꝫ vt ōr crisosto. in alicuius cor cogitatio vana ascēdit desiderans apparere hoīb. aīa aūt intelligēs ꝓtradixerit. ille non ꝓpter homines fecisse videtur. qr qđ cogitauit passio carnis est. qđ elegit iudiciū rōnis est. hec crisosto. Dicit beatus fulg. In operib bonis si te laudet humana lingua. tu laudē a solo deo desidera. fac vt dū laudez ab hoīb nō quaeras deus laudetꝫ in opib tuis Et notandū qꝫ vana gloria facilitꝫ ꝓtemnitꝫ. dum non offertur. cum vero oblata fuerit difficulter ei resistitur. teste beato augustino qui sic dicit. Facile est laudem non cupere. dum non negatur.

difficile tamen est ea non delectari cū offertur. hec aug. Cleruntamen ꝓter tales incursus seu tēptatōnes vane glozie bonū opus siue sit predicatio siue qđcunq; aliud per qđ ꝓximus edificari potest non est obmittendū. sed huiusmodi vitio cum mentē pulsauerit. fozter est resistendū. qz repugnando ⁊ resistendo quibuscūq; virtꝰs merces a deo copiosa acquirit. De hoc dicit petrus damiani. Oꝑtet vt dum animaꝝ fructus per predicatōnem acquirit. non humana laus. non aliqua honozis reuerentia mentis intentōe quat. ꝙ sivltimo oblatus honozvolentibus nobis ingerit. necārium est vt in pauimento cozdis sub districto disciplīne pede calcet ⁊ velut venenatus serpens in seipso suggestionis capite ictū sentiat. ne nos qđ absit in extremo bone opationis calcaneū mozdere presumat. Nec tū ob id est animaꝝ vtilitas deserenda. sed vt revera strennui bellatozes dū nosmetipsos humiliatis clipeo ab iniecto elatōis telo ꝓtegimus. ꝓximos nostros ad fozter agendum sancte exhoztatōnis vocibꝰ exciremus Sic nimiꝝ nobis duplex merces acquritur dū ex ipso caritatis officio quod pie ꝓximis nostris impendimus. hellicus labor ozit quē repugnando vincamus. nā quo valentioz ictus impingitur eo nobis locupletius peracta victoria ꝓmiū cumulat. hec petrus damiani. Qđ igit dictum est de predicatiōe. sic de omnibꝰ virtutibꝰ accipiēdum est ꝙ quas ꝓximus potest edificari. Notandum etiā ꝙ pia cozda cum se laudari intelligunt de his que ipsi non habent nequaq; ꝓsentiunt. cū vero laudant de bono qđ forte habēt. tōto tū nisi huiusmodi fauozē a se repellere studeant Vñ beatus bern. de hoc dr. Qui humanas laudes ꝑfecte ꝓfecit ꝓtemnere. cuz se laudari percipit de eo quod in se nouit nō esse. nullatenus acquiescēs illud sibi ꝓmemozat. Cū vero laudari se ꝓperit de bono qđ se fortasse habere ꝓgnoscit. mbilominus quantū in se est scitoꝛ veritatis curat a se repellere iaculū fauozis dans gloriā deo ⁊ dicens. gra dei sum id qđ sum. hec ber. Laboꝛem? igit vt bona opa exerceamus. nec tamen per illa fauozē hoim requiramus sed soli deo qui est inspectoꝛ cozdium placere studeamus. nec de nostris viribꝰ presumamus. ne forte hoc qđ ab illo accepimus amittamus. Bonū etiam qđ ab ipso habemus caueamus ne per nostrā negligentiā pdamus. Illud vero qđ nondū habemus rogemus humiliter vt habeamus. Ista ꝓmemorat beatus aug. sic dicens. Frēs quales haberi volumus in laude hoim. tales in operibꝰ esse studeamus. nec idō bonos nos existimemus si boni ꝓdicamur sed nos potius nostro ⁊ nō alieno iudicio discernamus. nemo enī melius potest scire quis sit q̄ ipē qui sibi cōscius est. Et quidem beatus est qui laudes hoim trāscēdit. ⁊ id solū cū recte viuit intuet. ⁊ ei placere nitit q̄ ꝓsciētie solus inspectoꝛ est. de cuius ꝓscientie puritate q̄quid ꝓcedit tanto ē laudabilius q̄to laudes hoim nō affectat Vñ nihil de nobis tā q̄ de nris ꝓprijs viribꝰ ꝑsumamus. ne nēm facientes qđ ab illo est etiā qđ accepimus amittamus Magis etiā cogitare debemus quid nobis desit. q̄ quid nobis assit. Qđ habemus caueamus ne ꝑdamus qđ nōdū habemus supplicemus vt habeamus. Inquātū minoꝛes sumus nobis cogitandū est non inquantū matoꝛes. hec aug. Sciendū etiam ꝙ sunt nonnulli qui de scīa seu intelligētia q̄ vis bona opa non faciant solent se in mente eleuare. Et sunt nonnulli quos

quidem scientia non eleuat sed tñ bona opatio quã exercẽt exaltat Et sunt nonnulli quos ꝓpria opatio nõ extollit sed tñ cũ laudari ab hominib⁹ ꝙ bona opatione quã exercent ceperint. deuicti fauoribꝫ hoim se quasi magnos in sua cogitatione estimant. atq; mentis oculos in transitoriũ fauorem defigunt. Sunt etiam nõnulli. qui cũ foris ꝙ suis bonis actib⁹ audiũt sepmendare. intus in corde quandã pnitiosaz elationẽ ex hoc ꝓcipiunt. ꝙ ẽ suis de fauore hoim in aĩmo gaudeant. non tñ se extra ostendendo effundunt Et sunt nõnulli. quos ita laus vane glorie inflat vt etiam ad verba elationis pertrahant. q; dũ vane glorie eoꝝ mens nõ reluctat. ad hoc vsq; pducunt. vt ipsi met hoc laudent qđ faciunt. vnde magno metu ac circũspectione opus est. vt nunq; nostra mens de suis laudib⁹ coram hominib⁹ vel etiam tacita letet ne mercede eterna apud dominuz ꝓ suis bonis opib⁹ ꝓriuet Sed superba mens etiam cũ de ea falsa bona dicuntur exultat. q; non apud deuz qualiter viuat. sed apud homines q̃liter innotescat excogitat. Et contra cor veraciter hũile. bona que de se audit aut minime recognoscit. vel q; falsa dicunt metuit. aut certe si adesse ea sibi veraciter scit formidat. ne ab eterna retributione sint pdita quando hec confiderat hoib⁹ diuulgata. vnde plerũq; agit. vt sicut iniustus de laude polluitur. ita vir iustus audita sua laude purgetur. Ista oĩa iam ꝓmissa ꝙ quedã alia tangit beatus grego. xxij. moral. sic dicẽs Sciendũ ꝙ sunt nõnulli. qui in elationẽ corruunt. qui ꝓ subtilem intelligẽtiam que nõ faciunt bona cognoscũt. Et sunt nõnulli quos intelligẽtia quidem non eleuat. sed habita opa exaltant. qui dũ actiones respiciũt. apud mentem suam sibi ceteros dedignãdo postponunt Et sunt nõnulli quos nec opatio ꝓpria extollit. sed cum laudari ab hoib⁹ ꝙ hac eadem opatione bona ceperint. ipsi hoim fauoribꝫ deuicti ꝙsi magnos se quosdã in sua cogitatione ꝓspiciunt. atq; cordis custodia dissoluunt. q; semetipsos nescire incipiunt. dũ mentis oculos in transitoriũ fauorẽ defigunt. Sic aũt ꝓfectus est hoim. sicut incrementũ ꝓspicimus ẽ arbustoꝝ. Vtis quippe future arboris in semine est. postmodũ in ortu. ad extremũ ꝓducit in ramis. Sic minimus vnuscuiusq; virtus qualescit opanti seminat namq; intelligentia. ortũ in opatione. atq; ad vltimũ qualescit usq; ad ꝓfectus magni latitudinẽ. Sed cũ quẽq; sua intelligentia extollit. putrerat in semine putrifieri Cũ vero postopationem bonã elationis peste corrumpitur. quasi iã orta siccat. Cuz aũt nec opatio currũpit. sed excrescente magnitudine dũ fauor laudantiũ sequitur. atq; a statu suo bene opandi aĩm enervit. linguaꝫ vẽtos arboꝛ ptulit. ꝙ oẽ qs ĩ ea robustũ excreuerat. rẽpestas fame radicitus euulsit. quo ei arboꝛ alci? adsupiora surrexerat. eo vẽtoꝝ vim vehemẽtius sẽrit. q; quo qs ĩ bõa opa artolliť. eo ampliori aboꝛe laudantiũ flatu fatigat Si adhuc itaq; arboꝛ in semine est. metuendũ est. ne ipa scie cognitio putrefiat Si aũt ad virgultũ pdut curandũ est. ne hãc manus elatõis arefaciat. atq; a viriditate sue actõis arefat Si ãt valẽte laboꝛe eriã ad alta se sublevet. valde formidandũ ẽ. ne hãc ad motus laudis vẽtus granioꝛ radicitus euellat D Sed inter hec sciendum est quia ne immoderatis laudibus erigamur. plerumq; miro recto ris nostri moderamine etiam detractionib⁹ lacerari permittimur. vt cũ nos

vox eleuat. lingua vetralentis humili
er. q; t arbor sepe que vnius venti im
pulsu ita impellit vt pene iam erui pos
se videat. alterius venti flatu erigitur.
t que iam ex ptevna inflectionem pru
lit. ab alia ad statū redit. Unde t illa
arbor alte radicata quasi inter aduer
santes ventos fixius stetterat qui dice
bat. Per gloriā t ignobilitatē. per in
famiā t bonam famā. Sepe aūt laus
bene agentis auribus insolenter admo
ta dū foris sermonibus perstrepit intus
quandā mentis pniciosam elationis
tempestatez gignit. fitq; ad hoc q; ami
mus qui de humanis fauoribus gaudet
non facile exterius extendat. si tñ cor
ruptionis vim non tenuerit exterius
sentiat. Et sunt nōnulli quos ita laus
inflat vt usq; ad verba elationis pertra
hat. q; inconsiderata mens dum tran
sitorio fauore non remittit. adhuc usq;
pertrahit vt lauder ipsa qō facit. Qui
dam vero vt predixim⁹ hoc ipsum pa
tefacere q; eleuant erubescunt. atq; au
ditui sui preconijs extollant. sed tam
usq; ad elationis verba non exeunt. t
gaudere in talibus non ostendunt vel cu
stodiunt. Magno ergo metu t circū
spectione opus est ne mens nostra vn
q; de suis laudibus tacita letet. Quisq;
enim fame sue magnitudinē cōspicit.
sibi in occulto mentis gaudium facit.
cui iste nisi autori suo se ptulit cuius do
num vt bene operet percipit. t tamen
in eius mūere de gratia sue laudis hi
larescit. Despecto enim honore sui cōdi
toris semetipsum plus amare conuince
tur cuius preconijs letat. Quāuis nō
nunq; etiā sancti viri de bona sua opi
nione gaudeant. sed tamen per hāc ad
meliora pficere gaudēres pensant. nec
iam de opinione sua. sed de primoru⁹
gaudēt vtilitate. q; aliud est fauores q̄
rere t aliud de pfectibus exultare. Qua
in re necē est vt cum audientiū vtilita
ti non pficit. mentē nrām fama lauda
bilis non eleuet sed fascinet. Cū enim
humane lingue attestatōne laudamur
occulta pulsatōe requirimur q̄d de no
bis sentiamus. Superba enim mens etiā
cū de ea falsa bona dicunt. exultat. q;
non apud deū qualiter viuat. sed apud
homines qualiter innotescat excogitat.
Judiciū enim de se omnipotētis dei de
ficiens. t solummō hōm quotiens in
ter auditas laudes attolli aduertit in
diciū. Arctra si coram veraciter humile ē
bona que de se audit minime recogno
scit. t q; falsa dicunt metuit. aut certe
si adesse ea sibi veraciter scit. eoipo for
midat ne ab eterna dei retributōe sint
perdita. q; hec confidebat hominibus diuul
gata. Precauet q; vehementer ne spes
futuri muneris in mercede pmuretur
transitorij fauoris. q; ex re agit vt ele
ctor animus magno laudū suarū igne
crucietur. atq; ab omni torporis sui rubi
gine meroze cogitationis excoquitur.
cauta enim confidratōne trepidat. ne aut
etiā de his in quibus laudat eleuetur. t
sibi pretens premiū pdat. Cui plect q;
fit vt sicut iniustus de laude polluit. ita
vir iustus audita sua laude purget. nā
dū bona que agit ab hominibus pferri co
gnoscit. subtile contra sent dictum est ex
tremi iudicij examen meruit. ac trepi
dus ad conscīam recurrit. t quicquid il
li inest reprehensibile corrigit. dū enim
bona sua innotuisse formidat. subtilē
securus examinis snīam ptimescens.
si que in se mala occulta sunt amputat
Pauet nāq; si saltē talis deo non ostē
ditur. qualis ab hominibus putat. t ne
q; contentus est. vt in quo potuit innote
scere. in hoc debeat remanere. iā enim de
bonis suis quasi retributōez sibi factā
estimat. nisi eis t alia que ab hominibus
nesciunt adiungat. hec grego. E

Unde ut non vivirivt vane glorie resiste re valeãt ad seipsos redeũt. ⁊ quicqd sibi mali inesse cognoscunt sibimetipsis ascribunt. Quicquid vo boni in se esse ꝑhendunt. divine gratie donum hoc eẽ recognoscunt. qui ⁊ ꝓmendo ⁊ subsequendo concessit eis bonum opus facere quod volunt. Qđ idem beatus grego. affirmat dicens sic Sancti etenim viri sciũt post primi parentis lapsum de corruptibili stirpe se editos. ⁊ non virtute ꝓpria sed ꝓveniente supna gratia ad meliora semꝑ ꝓmutatos ⁊ quicquid sibi mali inesse cognoscũt meritum. quicquid vere boni in se cõspiciunt immortalis gratie cognoscũt donum. eiqꝫ accepto munere debitores fiunt qui ⁊ ꝓueniendo dedit eis bonum velle quod voluerũt. ⁊ subsequendo dedit bonũ posse qđ volunt. Unde auctoris gratiã ille negare ꝓvincit quisquis sibi tribuit. quod opaꝫ Liquet eñ ille ꝙ illum negat cuius despecta gratia si bi vires boni operis arrogat. ⁊ est iniquitas maxima. qꝛ omne peccatum qđ ex infirmitate est. spem nequaqꝫ pdit. qꝛ a superno iudice veniam requirit. ¶ Dꝛesumptio aũt virtutis ꝓprie tanto grauius in desperatione est. quanto lõgius ad humilitatem respicit Cũqꝫ vires sibi tribuit opis. ad adiutoriũ nõ recurrit auctoris. fitqꝫ vt eo grauius peccator pareat. quo ⁊ ipm hoc qꝛ peccator est ignorat. Hec grego. De hoc etiam ꝑ salomonem dꝛ. Sicut ꝓbatur in ꝯflatorio argentum ⁊ in fornace aurum. sic ꝓbaꝫ homo ore laudantis qđ beatus grego. xxvj. moral. exponit sic dicẽs. Laus quippe sua suos cruciat. Iniquos exaltat. sed iustos dũ cruciat purgat iniquos dũ letificat. reprobos monstrat. Isti eñ sua laude pascunt. qui auctoris sui gloriã nõ requirũt. illi auctoris sui gloriam querũt. qui sua laude cruciant. ne non sit intus quod foris dꝛ. ne si est etiã quod dꝛ ante dei oculos ipis favoribꝫ evacuet. ne humana laus robur mentis emolliat. acꝫ in sui delectatõne prosternat. ⁊ que adiumentum debet esse augendi opis iam retributio fit laboris Cum vo sua preconia in dei laude tendere sentiunt ea etiam desiderabiliter amplectunt. Scriptum quippe est sic videant opa vestra bona vt glorificent patrẽ vestrũ ⁊c. viaz ergo hominibꝫ se faciũt. quotiens in se aliquid ꝙ cognoscat̃ offendunt. qꝛ non studẽt in se humanaz laudem figere sed querunt ꝑ eam melius ad auctoris gloriam transire. Arrogãtes autez humanis laudibꝫ mollia corda prostituunt. qꝛ suis moribꝫ corrumpunt. hec grego. Et notandum diligẽter ꝙ malignus spũs cum pro carnali aliqua vanitate mentẽ per vanam gloriam pulsauerit. ⁊ repulsus fuerit. statim sub virtutis specie resistentez acrem pugnantem animum temptare solet. ñam quem non potest sub specie splendide vestis suggerendo vanã gloriam decipere. pro vili ⁊ inculta veste laborare illam inferre. Et quem non potest per honorem devincere humilitate ꝓtendit supplantare. Quos etiam non põt ꝑ scientiam ⁊ locutionẽ extollere. per grauitatẽ ⁊ taciturnitatem solet ꝓsternere. nam si quis ieiunat in palaz gloria vanitatis pulsat̃. Si vero illud cõtemnendo glorie cã ꝓterierit. eodem vitio elationis obrunditur. Et quanto quis virtutem mundum amplius. tanto eũ acrius insequit̃. De hoc ⁊ de huius virtus dicit Cassianus in quadam collatione patrũ sic ¶ Certamen est nobis habendum contra spiritum xenodoxie multiformem atqꝫ subtilẽ. tantoqꝫ est permitiosior ad conflictum quanto obscurior ad cauendum.

Qui cum p elatõne pulsauerit mentẽ ⁊ fuerit repulsus. rursus priori habitu pson̄aq̄ mutata sub virtutum specie victorem iugulare temptat. ex omni parte occurrẽs ⁊ in habitu ⁊ in forma. in incessu. in voce. in opere. in vigiliis. in ieiunijs. in oratione. in remotione. in lectione. in scia. in taciturnitate. in obedientia. in humilitate conatur. nam cui sub specie succincte vestis ac mitide xenodoxiam non potuerit generare per squalida ⁊ inculta conaꝫ inferre. quem non ꝑt per honorẽ vincere per humilitatẽ supplantat. quem scie ⁊ locutionis ornatu nequiuit extollere. grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet in palã gloria vanitatis pulsaꝫ Si illud ꝓtemnende glorie cã ꝓtexerit. eodẽ vitio elationis obtundiꝫ. ne vane glorie ꝓtagio maculeꝫ orõnes p lixius sub fratꝝ vitat celebrare ꝓspectu. ⁊ q̄ eas laterter exerceat non effugiet aculeos vanitatis. In solitudinem quoq̄ moaliũ cunctoꝝ ꝓsortia glorie cã fugientẽ persequi non desistit Quãto quis vitauerit mundũ amplius tanto eũ acrius insequiꝫ. Hanc multiformem bestiam tali remedio poterimus euadere. vt cogitantes quia dñs dissipat eoꝝ ossa qui hominib̄ placent primitus nihil inanis glorie capiẽde gratia nos facere ꝓmittamus. Deinꝺ ea que bono initio fecerimus obseruare. ne laboꝝ nostroꝝ fructus post irrepẽs morb̄ euacuet. ⁊ ea que nos pñt interet ceteros etiã reddere notabiles ac veluti solis facientib̄ laus apud hoĩes sit ꝓquirenda vitemus. Consideremus non solũ fructũ laboꝝ nostroꝝ nos peritus amissuros quoscunq̄ xenodoxie ꝓposito fecerimus. sed etiã reos magni criminis factos eterna supplicia velut sacrilegos soluturos vtpote qui ad iniuriam dei opus qꝺ eius obtẽtu nos oportuerit agere. hominuꝫ gratia maluimus exercere. hec cassianus. Sciendũ etiam ꝑm ysaac abbatis dictum q̄ quib̄ mundus mortuus est hi sustinent aduersitates. quib̄ mũdus est viuus hi nequeũt iniuriã sustinere. iuua gloria moti ira turbanꝫ. seu etiam tristicia occupanꝫ. hec ysaac. ¶ Notandum etiam q̄ inanis glorie he sunt filie. videliꝫ. inobedientia. ꝓtentio. iactantia. pertinacia. nouitatũ ꝓsumptio. arrogantia. insolentia. ꝓtumacia. irreuerẽtia. ypocrisis. ¶ Primo aũt inobedientia est suo prelato ĩ iunctis nõ obedire ne inferior videaꝫ. qꝺ fieret si faceret mandatũ. ¶ Contentio est velle vincere cũ clamore. ⁊ p hoc apparere. ¶ Iactãtia est qua quis enumerat bona sua vt laudabilis appareat. ¶ Pertinacia est que dictũ vel factũ suũ maluꝫ defendit ne errasse videaꝫ. ¶ Nouitatũ ꝓsumptio ẽ qua quis noua dicit vel inuenit vt laudeꝫ ¶ Arrogantia est animi motus quo mouetur quis ad iactandũ se habere qꝺ non habet ¶ Insolentia est que extra cõmunem vsum quasi ceteris despectis. verba. facta. habitũq̄ specificat ¶ Contumacia est auctoritati maioris ex ꝓtemptu obuiare. ¶ Irreuerentia est debitam reuerentiam maioribꝫ denegare. ¶ Ypocrisis autem est que querit hominib̄ in exterioribꝫ apparere. Sed quia hoc vitio videlicet ypocrisi multi temptanꝫ ⁊ decipiunꝫ necesse est vt de hac materia latius loquamur. ¶ Unde primo sciendum est q̄ studium ypocritarum solet esse. vt quod sunt abscondant. ⁊ hoc quod non sunt esse hominibus innotescant. Sancti vero etiam hoc quod eẽ meruerunt innotescere altꝫ fugiunt. De hoc enĩ beatus Gregorius. xviij.

moral. loquit sic dicens Studiū ypocritaꝝ eē solet. vt q̄ qđ sunt p̄sumūt q̄ hoc qđ nō sunt esse se hoīb⁹ innotescunt quasi mensuram suam per estimationez transeant. vt p̄eire se ceteros actionis nomine ostendant. refugiunt videri quod sunt q̄ ante oculos hominum superducta quadam innocentia honestate seruestiunt Quo ꝓra omnes veraciter sancti non solum gloriam su pra modum suū ommino non appetunt sed etiam hoc ipsum videri refugiunt quod esse meruerunt. Sciendū tamē ꝙ sanctiviri morem sui creatoris imitantes nonnunq̄ quedam de se vt audientes instruant. vt ipi proficiant manifestant. q̄ tunc in his alta confideratione se custodiunt ne dum alios a terrena intentione erigunt ipi interne laudis appetitione mergant. Sed cōtra ypocrite quod iuste agunt ad vtilitatem p̄rimi. hoc faciunt ad extensionem nominis sui. hec grego. Notandum etiam ꝙ ypocrite ad bona opera facienda infusionem quidem superne gratie p̄cipiunt. sed in cūctis que agunt exteriores laudes appetētes a fructu percepte gratie inanescunt. ypocritarum etiam opera sepe ante tempus deficiunt. q̄ plerumq̄ tales specie virtutis assumunt. q̄ ꝓpter hec quesiti ad honoris culmen promouent. sed cum sibi a cunctis reuerentiā impendi conspexerint. statim se in lasciuiam voluptatis effundunt. q̄ bona que ipsi in corde p̄ius vaciter nō tenuerāt cito ꝓpter huiusmodi delectamenta dimittunt. sed spes illorum quaꝝ in temporali honore q̄ gloria deposuerunt velociter pibit. q̄ oīs laus vana q̄ honor terrenus ac voluptates carnales terminum habent. q̄ ad finem festinant. Plerumq̄ etiam ypocrite mira se abstinentia affligunt. corpus atterunt. sed solum vt hominib⁹ placeant hoc faciunt. Unde rales corpus quidem p̄ abstinentiam afficiunt. sed tñ per amorem vane glorie mundo viuunt q̄ ideo mercedem amittunt. Nonnūq̄ etiaꝝ ypocrite post q̄ p̄auas vias deserunt. sanctitatis quidem habitum sumūt. sed mor vt in bono opere nasci ceperint obliuiscunt eoꝝ que fecerunt. q̄ affligi iam p̄ penitentiam de ꝑpetratis nequitijs nolunt laudari de incognita iusticia appetunt p̄eesse ceteris etiam melioribꝫ ꝺcupiscunt. quos plerūq̄ dum iusta desiderium eos p̄sens prosperitas sequit multo q̄ prius fuerunt peiores fiunt. nam occupati diuersis vanitatib⁹ nō solum perpetrata minime deplorant. Sed adhuc que defleant cumulant. Hec q̄ alia de statu ac ꝺditione ypocritarum satis Beatus greg. diffusis verbis in .xvij. moral. ꝺmemorat dicēs Notanduꝫ ꝙ ypocritarum vita ad bona opera infusionem quidem superni muneris p̄cipit. sed in cūctis que agit exteriores laudes appetent a fructu p̄cepte infusionis inanescit. Sepe namq̄ mira opa faciunt. sed tñ p̄ accepta bona in suis laudib⁹ se eleuāt. q̄ ipsis muneribꝫ ꝺtra largitatē pugnāt. Intꝺtra dantē superbiūt. vnde ei humiles amplius esse debuerunt. sed eo acrius eos postmodū districtio sententie p̄cutit quo nūc supna bonitas q̄ ingratis largius infundit. fitq̄ ei ap̄litudo muneris incrementum damnationis Inter hec sciendū ꝙ iustoꝝ bona q̄ ex corde incipiunt vsq̄ ad p̄fectis vite terminū crescūt Ypocritaꝝ bo opa. q̄ nequaq̄ sunt in occulto radicata. sepe aī deficiūt q̄ p̄fis vita finiat. q̄ plerūq̄ assumpte speciem maturitatis ostendunt. quiete silenciꝫ longanimitatis. patientieq̄ virtute decorant. sꝫ cū ꝓtrq̄siti culmē bonoris attigerint. cūq̄ sibi

iam reuerentia a cunctis impendit. p
rinus se in lasciuiā voluptatis fundūt.
t bona se ex corde non tenuisse ipsi si
bi testes sunt qui hoc cito dimiserunt.
sed spes ypocrite peribit. Quid em in
cunctis suis operib ypocrita sperat ni
si honoris reuerētiam. gloriā laudis.
a melioribz metui. sanctus ab omnibz
vocari. sz permanere spes ypocrite nō
valet. qz eternitatē non querēs. fugit
qđ tenet Nequaqz quippe mēris eius
intentio in illa gloria figit que fine fi
ne possidetur. sed cū transitoriis fauo
ribz inhiat perdit pcipiendo qđ labo
rat. veritate attestante q̄ ait. Amen di
covobis receperunt mercedē suam. sz
hec spes recipiēde mercedis tēeri viu
non pōt. qz pro ostēsis etiam laboribz
honor tribuit. sz vita ad terminū vrge
tur. laudes resonant. sed ad finez cum
laudibz tempa festinant. Nemo nāqz
valet mobilia diligere t ipē immobi
lis stare. qui em transeuntia amplecti
tur. eoipso ad cursum ducit quo decur
rentibz implicat. qz humana laus qz
magis laboribz videri apperit. impul
sa tempoz momentis decurrit. No
randū etiam q ypocrite plerūqz sacre
legis eruditionibz fulciunt. doctrine
verba pferunt. omne qđ sentiunt testi
monijs astringunt. nec tñ per hec vitam
audientiū sed ppzios fauores querunt
qz nec pferre illa nouerunt que audi
toz corda ad repellendas laudes excu
tiant. non aūt que ad lacrimas accen
dant. Mens quippe cupiscentijs ex
terioribus occupata igne diuini amo
ris non calet. t idcirco ad supernū de
siderium inflammare auditores suos
nequeūt. verba quoqz frigido corde p
ferunt. neqz em res que in seipsa non
arserit aliud accendit. Etiam sciendū
q plerūqz ypocrite mira se abstinētia
affligunt. oē robur corpis atterunt t q̄
si carnis vitam funditus in carne vin
centes extinguunt. sed adhuc humā
nos oculos querunt. admiratōnis glo
riam appetunt. veritate attestante que
ait. Exterminant facies suā. Nam ora
pallescunt. corpus debilitate quatitur
pectus interrumpētibz suspirijs vrge
tur. sed inter hec dum ab ore primor
sermo admirationis queritur nihilqz tā
to labori aliud nisi estimatio humana
cogitat. Omnis em ypocrita corpus
quidem pabstinentiā afficit. sed tñ p
amorē glorie mundo viuit. Quo ptra
per paulum dr. Qui aūt sunt xpi car
nem suam crucifixerunt cū vitijs t cō
cupiscentijs. qđ tunc digne fit si sic gu
stam restrīgimus vt iā de mūdi gloria
nihil queramus. nam qui corpus ma
cerat sed honoribz anixlat crucem dñi
intulit. sed mundo per cupiscentiam
peius viuit. quia t sepe p sanctitatis
ymaginem locuz regiminis indignus
assequit. qui nisi aliquid virtutis in se
ostenderit nihil premij mererer. Sed
transit qđ delectabiliter obtinet. t pe
naliter qđ sequitur manet sanctitatis
nunc fiducia in ore hominū ponit. sed
cum interni⁹ apđ se iudex secreta cor
dis examinat. testes vite exterius nō
querunt. qz nihil ei in iudicio attesta
tio hūana suffragat. qz eandē laudez
quā post in testimoniū exigit prius in
munere recepit Sed viri sancti neqqz
hic remuneratōem rectitudinis sue q̄
runt cū recta faciunt. cū vero a presen
tis mundi laboribz exeunt ad eternaz
patriam venientes expectata retributi
one perfruunt. At contra ypocrita. qz
mox vt in bono ope nascit. pūtis mū
di recipere gloriam conat. qz pro eo
q bene viuere incipit querit statim vt
a cunctis honoret. Sepe namqz non
nulli aperte prauitatis viam deserunt
sanctitatis habitum sumūt. moxqz vt

prima limina bene viuendi prigerint. obliti que fecerint affligi iam p penitẽ tiam de psummatis nequicqs nolunt. laudari de incognita iusticia apetunt. p esse ceteris etiam melioribꝫ pcupiscunt. quos plerũqꝫ iuxta worũ p̃sens psperitas sequit. multo qꝫ prius fuerant. de sanctitatis habitu peiores fiũt nam rebꝫ multiplicibꝫ occupati non solum ꝑpetrata minime deplorant sed adhuc que defleant exaggerant. Qui em̃ mundũ deserunt. ad exteriora officia prouehi non debent. nisi p humilitatem diutius in eiusdem mundi contemptu soliden. Citius namqꝫ bona depereũt. que hominibꝫ ante ꝑps innotescunt. qꝫ arbusta plantata prius qꝫ fixa radice pualescant. si manus pcutiens tangit arefacit ac si in altuꝫ radix figit. terre humoribꝫ psperſa psolidetur. Hec manus impellit sed non ledit. hec uentoꝝ flatus inflectendo cõcutiunt sed non euertũt. Ne ergo eruatur vita cepti operis. diu ac robuste. in alto hũilitatis figenda est radix cordis. vt cũ ab humano ore detractiõis aura vel fauoris flauerit si in qualibet parte vtrũqꝫ incurua animum fundi tus non elidat sed ad statum suũ prorinus post inflexionem redeat si apud se fortis in radice pdurat. Quid in rebꝫ excrescentibꝫ abiete surgente robustius. Qui tũ si dũ pstruit impellit. statim sine labore destruit. si aũt p spacium tp̃is ab humore suo exiccari pmittit. sepe attritum ictibꝫ minime q̃ssatur. Sic videlicet bona nra intempestiue manifestata depereũt. diutius occultata solidant. qꝫ humane occupationis manus cũ incipiẽtem nostre ꝙuersationis vitam prigerit. q̃si receptam abietem impellit. eamqꝫ facile destruit. qꝫ adhuc humorem ꝑprie fragilitatis non amisit. Cũ vero longa quietis sue abiectione se animus pprimit. q̃si more exiccati abietis obdurescat. Sepe aũt noue ꝙuersationis primordia adhuc ex carnali sunt vita pinixta et idcirco innotescere citius nõ debent ne cũ laudant bona. que placent. decepti laude sua animus deprehendere in eis nequeat mala que latent. Unde quicqd forte et boni incipimus ad hoc amorem intimi iudicis in ara cordis imolemus. quod ab illo proculdubio tanto libentius accipit. quanto ab hominibꝫ occultatuꝫ nulla laudis manifestat appetitione. Intus ergo seruanda sunt. que agimus si ab interno arbitro vicem recipere nostri operis exspectamus. Hinc est q̃ veritas dt Nesciat sinistra quid faciat dextera tua Occulta ergo sint q̃ agimus ne hec in huius vite itinere incaute portantes latrocinantium spirituũ incursione perdamus. cum dt dñs. Videant opera vestra bona et glorificent patrem vestr̃ qui in celis est. Sed aliud est pfecto. cum in ostensione opis. gloria querit largitoris. aliud cũ laus priuata deprehenditur de dono largientis Undetrum dt Attendite. ne iusticiam vestrã faciatis coram hominibꝫ vt videamini ab eis. Opus ergo vestrum cũ hominibꝫ ostendit. in cordis prius examinatione pensandum est. p eiusdẽ ostentionis studium quid querat. Si enim dantis gloriã querimus etiã publicata nostra. in conspectu illius. occultata seruamus si p hoc nostram laudem queramus foras ab eius aspectu iã fugata sunt. etiã si a multis ignorant. Ipsa valde pfectoꝝ est. sic ostenso opere auctoris gloriã querere. vt de illata laude nesciat priuata exultatõne gaudere Cũ solũ nãqꝫ hoĩbꝫ innocue laudabile opus ostendit. cũ p despectũ mẽdacis veracitet laus impensa calcat Quam

qz infirmi quicz perfecte cõtemnendo non supant. necesse est vt bonũ qđ opẽrant abscondant. Sepe enim ab ipso ostensionis exordio ꝓpriam laudẽ quẽrunt. sepe vero in oñsione operis autoris gloriam patefacere cupiunt. sed exceptis fauoribus in laudis ꝓpie cupiditatem rapiunt. Cumcz semetipos dñudicare interius negligũt. sparsi exterius ignorãt qđ agãt. eocz opus elationi sue militat. atcz hoc se impendere obsequio largitoris putant. Ixc grego. in mora. Ypocrisis ergo vitiũ multum detestandum est. qz simulare se iustum ⁊ religiosum exterius ⁊ non esse vituperabile est. Qđ beatus Aug. multum reprehendit sic dicens. Simulata equitas non est equitas sed duplex iniquitas Simulatores namcz quis prava agẽtes. sub falsi tñ sanctitatis colore de se humana iudicia querunt. ac laudem vane glorie ꝓcupiscunt. sed cum tales permittente deo per flagella percutiunt iniquos se ꝓdere refugiũt. qz sancti ⁊ religiosi ab alijs videri cõsueuerũt. Unde hmõi simulatores etiam in extrema necessitate aut mortis hora ꝓstituti. cuius etiam duci ad eterna supplicia non ignorẽt. tñ de fiderãt in estimatione hominũ tales remanere quales se prius ostendere semp studuerunt. Justo aũt dei iudicio simulatores excecati semetipsos intueri ⁊ ficut sunt deprehendere omino nõ pñt qz fidem suoz meritoz in attestatione posuerunt oris alieni. ⁊ dum testimoniũ false laudis ꝓspiciunt. remedium vere ꝓfessionis amittunt. ⁊ ideo miseri se sanctos eẽ etiam cum moriunt in peccatis putant. De alibi beatus gregorius. xxvj. mora. exponens illud dictuz Necz clamabunt cum victi fuerint. sic ait. Omnis iniquus qui cũ iniquus sit factus. videri non appetit. in flagello percussionis deprehensus fateri qz iniquus sit nõ erubescit. Qui vero iniqua agit. humana de se iudicia sub spẽ sanctitatis recipit ⁊ cum flagello percutitur. iniquũ se ꝓdere refugit. qz sanctus videri ꝓsuevit. Si quomõ aut graviter coartat. iniquũ se vix sꝓficetem ꝓfitetur. qz interna sua detegere verace ꝓfessione ꝓfundit. Quasi liberi vero sumus cũ nulla correctõe castigamur. quasi vincimur cũ flagello percussionis astringimur. vincti aũt clamamus altius. quando in percussione positi peccata ꝓfitemur. Apud aures quippe dei vox valida est ꝓfessio devota. Quia ergo simulatores quoscz ⁊ cum percussionis flagella corripiunt. ad ꝓfessionem simplicẽ non perducunt. Cognosci eẽ peccatores refugiunt. qz sancti omni opinione ferebant. Quamuis eñ ad extremum flagella feriant. cuius duci ad eterna supplicia non ignorẽt. tales tamen cupiunt apud humana iudicia remanere quales se studuerant semper ostendere. Igit quicz tales dũ iustos se ante humana iudicia simulent. duz actiones suas laude dignas intuẽdis oculis ostẽtant. occulta tamen cuz eis iusticia agitur. vt quo nituntur foris alios fallere. eo de se interius ⁊ ipsi fallãtur. nam omnẽ circa se sollicite inuestigationis oculũ perdũt. Uiram enim suam discutere ⁊ perscrutari dissimulant. ⁊ tales esse se quales audiunt putant. sanctosqz se eẽ non qz ita viuunt. sed qz ita dicuntur existimant. subtili autẽ dei iudicio seipsos intueri negligunt. qz fidem sui meriti in attestatione ponunt oris alieni. Cum vero subita percussione feriunt iniquos se vel veraciter fateri. vel sicut sunt deprehendere omino non pñt. qz vicz sanctos se humana ꝓfessione crediderunt. Bene ergo dicit Necz clamabunt cũ victi

fuerint Sepe etem tales cū se ante sup
num iudicez venire ꝓfidunt. quales se
hominib⁹ innotuisse cognoscunt seqz
ipos miseri nec in tormētis apprehen
dunt. ⁊ dū testimoniū false laudis cō
spiciunt. remedium vere ꝓfessionis a
mittunt. qui etiam vincti ducunt non
clamant. qz humane laudis imporu
rate supati sanctos se miseri ⁊ cum in
peccatis morijunt putant. quib⁹ bene p
pheram dr. Redite ꝓuaricatores ad
cor. Si em ad cor redirent p exterio
ris attestationis verba se non ꝓfunde
rent. Nam quid vicimus est nobis cor
de nostro quid vicimus est nobis are q
intra nos est. ⁊ tñ cum emittit nisi cir
us reuertat fiue retrahat homo morit
Sicut cū per prauas cogitatiões spar
gitur a nobis cor nostrum. longiusqz
euagat ita nisi celerius ad deum seu in
deum retrahat ⁊ revocet perit ⁊ mori
tur. Hec grego. Unde sūmope laborā
dum est nobis. vt vane glorie ⁊ ypocri
si ac simulationi fortiter resistamus ⁊
opus bonum qđ domino largiente a
gimus. cum humilitate ⁊ simplicitate
faciamus. ne mercedem a deo nobis
repromissam ꝓter hmōi vitia amit
tamus Sic igit habemus de vitijs va
ne glorie ⁊ quibusdā adhærentijs eius
aliqualem declarationem.

Filius

Habita informatione de vitio ina
nis glorie nūc de peccato inuidie
⁊ quid sit inuidia cupio edoceri

Ca. VII. Pr. L

Scire debes qđ inuidia vt ait augusti. Est odi
um aliene felicitatis Uel sic sm iohā
nem damascenū. Inuidia est tristitia
de alienis bonis Uel sic Inuidia est do
lor ex altena felicitate nascens. aīm
torquens Dicitur aūt inuidia a nō vi
dendo. qz non potest videre bona alio
rum. Est autem inuidia filia superbie
siue inanis glorie. qz invtroqz vitio est
appetitus ꝓprie excellentie. ꝙ vero in
uidia sit filia supbie testat beatus aug.
sic dicens U Inuidia est filia su
perbie sed ista mater supbie nescit ee
sterilis vbi fuerit ꝓtinuo parit. suffo
ca matrem ⁊ non erit filia. Hec augusti
nus. X Et sunt due species inui
die. exultatio in aduersis ꝓximi. ⁊
tristicia in prosperis. ipsa namqz inui
dia felicitatem odit aliorum quantus
ad inferiores. quantum ad equales ⁊
quantum ad superiores. De hoc dicit
beatus augustinus in quodam sermo
ne sic. Inuidia est odium felicitatis a
liene respectu inferiorū. ne sibi equan
tur respectu equalium qz sibi equant
respectu superiorum qz eis non equat
Unde Chayn invidit. Abel prosperi
tati Rachel Lye fecūditati Saul Da
uid felicitati. Per invidiam procura
tus est lapsus mundi ⁊ mors. Hec augu
stinus. A Et notandum ꝙ hoc vi
tium ꝓprie dyabolo assimilat. Unde
sapiē. ij. dicit. Invidia diaboli mors
intrauit in orbem terrarum. imitantur
autem eum qui sunt ex parte eius. Ad li
teram diabolus parentes nostros se
duxit. qz invidebat eis regnum celo
rum. quod ipse ꝓdiderat. ⁊ ꝓter hāc
causam adhuc homines impugnat.
Unde invidia est signum quo diabo
lus ab altis suos discernit. Nam sicut
xp̄s dr. In hoc cognoscēt oēs. qz mei
estis discipuli si dilectionem habueri
tis adinuicē. Sic diabolus suis disci
pulis dicere pt. In hoc cognoscēt om
nes qz mei estis discipuli si invidiam
habueritis adinuicem. ꝙ aūt invidia
vitium sit diabolicum. Beatus augu.
in libro de doctrina cristiana sic dr. In
uidia vitiū diabolicū est. quo solū vꝫ

abolus reus ē ⁊ inexplicabiliter reus Non enim dyabolo dixit damnē. adulterium ꝓmisisti. furtum fecisti. villā alienam rapuisti. sed homini intantuz inuidisti. hec august. Et sciendum ꝙ q̄uis per omne peccatū perpetratū humāo cordi antiqui hostis virus infundit. in hac tñ nequicia totam suam maliciam infundit ⁊ imprimit. ⁊ cuz inuidia mentē possederit. cūcta que inuenerit bona ꝙsumit. De hoc vitio loquit beatus gregorius. atq; de eius remedio exponens illud dictū Et paruulum occidit inuidia. sic dicit. Inuidere non possumus nisi eis quos nobis in aliquo meliores putamus. Paruulus est ergo qui liuore occidit. qz ipe sibi testimoniū perhibet ꝙ eo minor est cuius inuidia torquet. qz nisi ipse inferior existeret. zelo alterius non seruiret. Sed inter hec sciendū est ꝙ q̄uis per omne vitium qđ perpetrat humano cordi antiqui hostis virus infundit. in hac tñ nequicia tota sua viscera serpens ꝙcutit. ⁊ imprimēde malicie pestem vomit. de quo nimiꝫ scriptū est Inuidia dyaboli moꝛs intrauit in orbem terraꝫ. nam cū devictum cor liuoris putredīe corruperit. ipsa quoq; exteriora indicant q̄z graviter animū vesania instigat. Color quippe pallore afficit. oculi deprimunt. mens accenditur. ⁊ membra frigescunt. fit in cogitatione rabies. in dentib; stridor. cumq; in latebris cordis crescens abscondit odium dolore ceco cribrat ꝙscientiam vulnus inclusum. nil letum de ꝓximo liquet. qz tabescentez mentē sub pena fugiat quā felicitas torq̄t aliena. Et sciēdū ꝙ inuidia cū mentem tabefecerit. cūcta q̄ inuenit bene gesta ꝙsumit. Unde per salomonem dr. Putredo ossiuz inuidia Et quid per ossa nisi fortia actа signant. per liuoris vitium autē ante oculos pereunt etiaz fortia facta virtutum. Sz cur hoc de inuidia dicim? si non ⁊ qualiter eruatur intimemus. Difficile namq; est vt homo alteri nō inuideat quod adipisci alter eroptat. qz quicquid tempoꝛaliter percipit tanto fit minus singulis quāto diuiditur in multis. ⁊ idcirco desiderantē mentem liuor excrutiat. qz hoc quod appetit aut funditus alter accipiēs adimit. aut a quantitate restringit. Qui vero hac liuoris peste plene carere desiderat illam hereditatem diligat. quā coheredū numerus non angustat. que est ⁊ omnib; vna ⁊ singulis tota. que tanto largioꝛ esse ostendit quanto ⁊ hanc percipientiū multitudo dilatat. Immi nutio est q̄ liuoris affectus insurgens interne dulcedīs. ⁊ plena eius moꝛs est perfectus amoꝛ eternitatis. Nā cū mens ab huius rei appetitu retrahitur que accipientiū numero partit tanto magis ꝓximum diligit quāto minus ex ꝓfectu illius sua damna ptimescit. que si perfecte in amoꝛe celestis patrie rapit. plene etiam in ꝓximi dilcōe solidat. quia cū terrena nulla desiderat. nihil est quod eius erga ꝓximū caritati ꝓtradicat. Que nimiꝫ caritas quid aliud est nisi oculus mentis. qui si terreni amoris pulvere tangit ab interne lucis moꝛ intuitu lesus reverebat. qz autem puulus est qui terrena diligit. magnus qui eterna ꝙcupiscit. Paruulū ergo occidit inuidia. qm̄ huius pestis laboꝛe non moꝛit. nisi qui adhuc in desideꝛijs mundi infirmat. hec gregoꝛ. Et qz vitiū inuidie nullam delectationem ꝓfert homini. sed potius molestiā atq; toꝛturam infert menti. necē ē vt inuidie ac odio reluctet aīmus. nā tāto facilius hmōi vitia vinci possunt quanto nullaz voluptatem sed magis penam sustinentibus inferūt. De hoc

per beatum ambro. sic dr. Quid oro tibi inuido delectatõis prestat inuidia quid alter ab odio mercedis accipit. quid iracundo furor suus offert. similiter curre p singula & inuenies tot aime rormenta. quot vitia que vtiq; eo facilius vinci possunt. quo nulla nos alliciũt voluptate. hec ambro. ¶ Et notandũ q̃ vitiũ inuidie. bas habet filias. Prima est odiũ. Secunda detractio. Tertia susurrium. Quarta deprauatio Ingratitudo. Sexta cõpassio. Septima mali inuentio. Octaua inuidentia. Odium quippe est velle malũ alicui & nolle bonũ Detractio est bonor alior demigratio. q̃ talis intẽdit meli or apparere illo. cui detrahit. Susurrium est inter amicos discordiã seminare Deprauatio est bona alterius peruertere. vel mala memorari. Ingratitudo est de beneficijs gratias nõ agere Compassio est alterius bonum latere Inuentio mali est adinuenire nouũ genus peccati. Inuidentia est bonos successus alterius nolle videre sic igit patet de vitio inuidie. Filius.

Accepta informatõne de vitio inuidie nũc de petõ ire & quid ipsa sit cupio instrui Ca. .VIII. Pr. Ira vt ait beatus augusti. est vlciscendi libido. Et sm hug. de sancto victore. Ira est irrationabilis perturbatio mentis Est etiam ira aimi tẽpestas. qua quis aliũ in aduersitate monet. Notandus aũt q̃ or mentẽ valde esse quietã. que ipsum deũ vel donũ eius hoc est gratiã sancti spũs in se suscipe debet. refert beato ihronimo qui dr sic. Nihil quietius nihil purius ea mente debet esse. q̃ in dei habitaculũ preparanda est. Ira vero cor hominis ac mentẽ valde perturbat. & inquietam facit. ideo in tali corde seu mente spũssanctus dedignatur inhabitare. De hoc dr beatus gre. Dum ira animum pulsat turbat spiritum sanctũ. non solũ q̃ eius ymaginẽ dissipat sed ymaginem diaboli loco eius collocat. qđ multũ displicet deo manuetа enim ymago dei est. que semper in nobis tranquilla fuit sed illã ira dissipat. q̃ multis vtilib; priuat mentem & dũ quietẽ mentis rollit spũssanctus ibi non requiescit. hec grego. Dicit etiam de hoc iohannes abbas mõtis synai. Si spũssanctus par'aĩe dissimilẽ & est. Ira vero cordis perturbatio est atq; dr. igit mihil ita ipsius spũssancti aduentum in nobis contristari solet. & non finere participare naturam vt furor. hec ille. Necesse est ergo qui gratiam spiritussancti habere desiderat. ve passionib; iracundie fortiter resistat. & motus impatientie insurgentes viriliter cohibeat. Ad hoc hortat beatus ambrosius sic dicens. Animus quippe rõnis capax non est suarum passionũ dñs sed repressor. nec; cũ fieri põt vt facilis ad iracundiã non irascat ꝫ ratione se tpet. indignationem cohibeat a puniendo se reuocet sicut ꝑceptor nos docet dicẽs Irascimĩ & nolite peccare. Concessit q̃ nature est. negauit q̃ culpe est Preclarus em̃ est motũ ire tpare ꝰilio nec minoris virtutis dr cohibere iracundiã indignatiõemq; cõpescere. q̃ si no non irasci q̃uis plerq; illd leuius istud fortius estimare solemus. Unde resiste ire si potes. cede si non potes si ꝓuenerit & preoccupauerit mentẽ tuam iracundia. & ascenderit in te. non relinquas locum ruĩ. locus tuus patientia est. hec ambrosius. Laboremus g̃ vt nullas lites aut ꝓtentiones cũ proximo habeamus ne forte ira nostra in odiũ transeat Si vero ex fragilitate nostra per aliquod ꝓuicius offenderimus proximum. fiarim pe

humiliratem seu per humilem satisfa
cionē studeamus curare hoc qō in p/
ximū deliquimus. vt oratōnes nostre
pure possint esse in ꝓspectu domini. ꝙs
precatib nostris ac alīs necessitatib
coram illo fundimus. Ad hoc facien/
dum monet beatus august. sic dicens.
Lites aūt nullas habeatis. aut q̄ celer
time finiatis. ne ira crescat in odium.
et trabem faciat de festuca. et animā fa
ciat homicidam. Sic em̄ legitis Qui
odit frēm suum homicida est. Quicū
q̄ iniuriā vel maledictū vel etiam crimi
nis obiectu aliquē leserit. meminerit
satisfactionē quantotius curare qō fe
cit. et ille qui lesus est siue discepta di
mittere. si aūt se inuicē leserint. inui/
cē sibi debita relaxare debebunt ꝓpter
orōes vestras quas vtiq̄ quanto cele/
briores habetis tanto sanctiores habe
re debetis. hec august. ¶ Et notā
dum q̄ vitiū ire multa mala infert ho/
mini. Nam per iram māsuetudo amit
titur. et superne ymaginis similitudo
viciatur. Per iram etiam iusticia re/
linquit. quia perturbata mens omne
quod furor suggerit rectū putat. Per
iram membrorū domina mēs captiua
tenetur. que cum fuerit furore succēsa
etiam mēbra exteriora videlz manus
in ictus siue percussiones ꝓrumpit
larat. Et si manus in percussiones nō
exercet. linguam tamen prinus in ma
ledictionis verba vertit. fratrisq̄ inte/
ritum a deo precib exposcit. fitq̄ vtvo
to et voce homicidiū peragat etiam cuz
a lesione cessat. Hec et alia de vitio ire
beatus grego. v. moza. exponens illud
dictum. Vir stultum interficiet iracū
dia. sic ꝓmemorat dicens. Cū scriptū
sit. tu aūt̄ domine cum tranquillitate
iudicas. Sciendū nobis magnopere
est q̄ quotiens turbulentos animi mo
tus sancte mansuetudinis virtute re/
stringimus. redire ad similitudinem
conditoris conamur. nam cū tranquil
litatē mentis ira diuerberat. dilaniatā
quodammō scissamq̄ perturbat. vt si
bimetipsi non ꝓgruat. ac vim intime
similitudinis amittat. Quanta sit ira/
cundie culpa pensemus per quam dū
mansuetudo amittitur superne ymagi
nis similitudo vitiatur. Per iram sapi
entia perditur. vt quid quove ordine
agendum sit omnino nesciat. Sicut
scriptum est. Ira in ore stulti requies/
cit. Quia mimirum intelligentie lumē
subtrahit cum mentem ꝓmouendo cō
fundit. Nam ꝓfusus animus nequa q̄
explet etiam si intelligere aliquid pru
denter valet. Per iram iusticia relinq̄
tur. sicut scriptū est. Ira viri iusticiam
dei non operatur. quia dum perturbata
mens iudicium sue rationis exasperat
omne quod furor suggerit rectum pu
rat. Per iram lux veritatis amittitur.
sicut scriptum est. Sol non occidat su
per iracundiā vestram. que cuiliber mē
ti iracunda ꝓfusionis tenebras incurit
et huic deus radiū sue cognitionis ab/
scondit. Per iram em̄ spūs sancti splē
dor excludit. nam dū ira quietez men
tis subtrahit. suam spūi sancto habita
tionē claudit. Cuius recessione anim?
vacuus ad apertam mox infamiā duci
tur. nam ire sue stimulis cor accensum
palpirat. corpus tremit. lingua se pre
pedit. facies ignescit. exasperant ocu/
li. ore quidē clamorē formar. sed sen/
sus quid loquant ignorant. Unde fit
plerumq̄ vt vsq̄ ad aptas manus ira
ꝓsiliat. et qr ratio longe recedit. audā
cior exurgat. seq̄ ipsuz animus retine/
re non valet qui factus est potestatis a/
liene. et eo furor mēbra foras in ictib
exercet. quo intus ipsam membrorum
dominā mentem captiuam tenet. Ali
quando autē manus non exerit. sed in

maledictionis iaculo linguam vertit. fratrisq; interitum p̄ecib⁹ exposcit. ⁊ hoc deū ꝓperrare expedit. qđ ipe puer⁹ sus homo vel facere meruit vel erubes⁹ cit. Fitq; vt vtro ⁊voce homicidiū per agat. etiā cū a lesione p̄oximi manib⁹ cesset. Plerūq; ira p silentium clausa intra mentem velxmētius estuat. ⁊ cla mosas tacita ira voces formar ⁊ verba sibi. quib⁹ exasperet ⁊ obiecit quasi in causa examinis posita durius exaspera ta respondet Sicq; fit vt perturbatus animus maiorem strepitum sui silen⁹ tij sentiat. eumq; grauius clause ire flā ma ꝓsumat. Sciendū vero est ꝙ non⁹ nullos ira citius accendit faciliusq; de serit nōnullos quidem tarde ꝓmouet. sed diutius tenet Aliq aūt qđ est nequi us ⁊ citius iracundie flammas accipi unt ⁊ tardius deponūt. Nonnulli vero has tardius suscipiūt ⁊ citius amittūt In quib⁹ mimi⁹ quatuor modis liq̄do lector agnoscit q̄ ad trāquillitatis bo num vltimus plus q̄ primus appro⁹ pinquat. ⁊ malum secundū tercius su perat E Sed quid ꝓest ꝙ iracū dia quomodo mentē teneat dicimus si non ⁊ qualiter ꝓuisci debeat exprima mus Duob⁹ em̄ modis fracta possi de re aīm ira desuescit Primus vt mens sollicita anteq; agere quodlibet incipi at. omnes sibi quos pati potest ꝓtume⁹ lias p̄eponat. quatenus redemptoris sui pbra cogitans aduersa se p̄parat que mimi⁹ vemētia tanto fortius erci pit. quāto se cautius ex p̄sciētia arma uit. Qui em̄ improuidus ab aduersita re deprehendit. quasi ab hoste dormiens inuenit eūq; inimicus eius citius ne⁹ cat qui non repugnantem pfozat. naꝫ qui mala imminentia p̄ solicitudinem p̄enotat. hostiles incursus q̄si in insi⁹ dijs vigilās expectat. ⁊ inde ad victo riā valenter accingit. vnde nesciens

deprehendi putabat. Solerter q̄ami⁹ mus añ actionis sue primordia cūcta debet aduersa p̄meditari. vt semp hec cogitans semp̄ contra hec throrace patiē tie munitus ⁊ quicquid accesserit pui dus super ⁊ quicquid nō accesserit lu crum putet. Sc̄ōs aūt seruande man suetudinis modus est vt alienos excel sus aspiciamus. nostra ī quib⁹ malis excessimus delicta cogitemus Confi⁹ derans em̄ infirmitas ꝓpria mala excu sat aliena. patienter nāq; illatā iniuri am tolerat. qui pie meminit ꝙ fortasse habeat ipe tolerare ⁊ quasi aqua ignis extinguit. cū surgente furore cum sua cuiq; ad mentē culpa revocat. q̄ erui⁹ descit peccari non p̄cere. quib⁹ vel de⁹ vel p̄oximo sepe se recolit p̄cendo pec casse. F Sed inter hec sollerter scien dū est ꝙ alia est ira quā ipatientia excitat. alia quā zel⁹ formar. illa ex vi tio ista ex virtute generat. Si em̄ nul⁹ la ira ex virtute surgeret diuine ad⁹ uersionis ipetū phinees p gladiū nō placasset De hoc p̄ psalmista d̄r. Iras cimini ⁊ nolite peccare. Quod mimi⁹ nō recte intelligūt. qui irasci nos non bis tantūmodo nō aūt primis delin⁹ q̄ribus volūt. si em̄ sic primos vt nos amare p̄cipimur. restat vt eos reatib⁹ sicut nostris victis irascamur De hoc iterq; psalmista d̄t. Turbatus est p̄ oculus meus Ira quippe p virtū exce⁹ cat mētis oculū Ira aūt p zelū turbat q̄ quo saltem recta emulatione p̄cuti tur eoq; nisi tranquillo corde p̄cipi po templatio dissipat Ipse nāq; zelus rectitudinis q̄ in egritudine mentem eragitat. eius mox aciem obscurat. quo altiora in commotione nō videat. que bene prius tranquilla cernebat. Sed inde subtilius ad alta reducit. Vnde ad tempus. ne videat reuerebat. q̄ ipsa recti emularia. eternam posset pa

lulum tranquillitatem aperit. que hic interim per motõem claudit. vnde mens turbat ne videat. inde pficit vt ad videndũ melius claresçat. Nonnũ quãdo vero motiõi ptemplatio iungitur nec prevalet mens perturbata conspicere ad qõ vix valet tranquilla inhiare. Sed cũ per zelũ animus mouet cuiquandũ summopere est ne hec eadez que instrumento virtutis assumit mẽti ira dominet. ne quasi dña preeat. sz velut ancilla ad obsequiũ para a rõis tergo nequaquã recedat. etẽ robustius ptrahit vitia exigit cum subdita rationi famulat. Nam quantũlibet ira ex zelo rectitudinis surgat. si immoderata mentẽ vicerit rationi, ptinus seruire ptemnit vtanto se impudentius dilatat. quanto impatientie vitiũ virtutẽ putat. vnde necesse est vt hec ante omĩa qui zelo rectitudinis mouet attendat. ne ira extra mentis dominiũ transeat. sed in vltione peccati modumqz psiderans surgentẽ animi pturbatiõem subtilius ptractando restringat. aiositatẽqz reprimat. vt motus feruidos sub eqtate disponat. vt eo fiat iustior vltor alterius quo prior extitit victor suus. ẽtenus sic culpas corrigat delinquentiũ vt ãipse qui corrigit per patiam crescat. vt furorẽ suũ transcẽdendo dijudicet. ne intpanter excitatus ipso zelo rectitudinis longe a rectitudine aberret. Hec greg. In his igit dictis sanctissimi viri duplicẽ iram esse audiuimus. Vnã impatientia exciter. Alia quam zelus formal. Prima est vitiosa. scda est meritoria. si actus suos cum discretione vtimore dñi pcura fuerit. nam si zelus ire defuerit. nec doctrina sufficiet. nec crimina pescent. vt non solũ malos. sed etiã nonnunqz bonos ad malum inuitat. Testat hoc beatus crisostomus super math. sic dicens. Ira nãqz si non fuerit. nec doctrina proficit. nec iusticia stat. nec crimina cõpescuntur. Itaqz qui cũ causa occurrit si non irascit peccat. Patientia em̃ irrationabilis vitia seminat. negligẽtiam nutrit. vt non soluz malos. sed bonos ad malum inuitat. hec criso. Scien dum q sunt nõnulli qui quidẽ diuersis virtutibz sunt prediti. ad zelum tñ animar mimis sunt pigri vt peccantes quosqz quasi ob custodiã humilitatis increpare non presumunt. vel ne caritatem pturbare videant. deliquentes arguere metuunt. Econuerso sunt nõnulli qui hoc qõ agunt in spũ furoris agere se arbitrant spũ rectitudinis. vt que veraciter exequunt odio hoim exercere se putant vel simulant odio viti or. De talibz richardus de sancto victore in tracta. sup benya. sic dr. Quã multos videmus spũ paupes. spe gaudentes. caritate feruentes. multuz abstinentes. ad modũ patientes. ad zelum tñ animar mimis tepidos. multũqz torpentes. Alij quasi ob custodiam humilitatis delinqtes increpare nõ presumunt Alij ne caritatẽ fraternam pturbare videant. peccantes arguere metuunt. Econtra multi qõ absqz dubio agunt in spũ furoris agere se arbitrant zelo rectitudinis. Et que veraciter exequunt odio hoim exercere se putant. vel simulant odio viti or. Sed q so seipsos interrogent. vtr inueritate diligant quos quasi instigante zelo tñ acerbe castigant. Illi em̃ pietate potiqz crudelitate delinqtes psequi credendi sunt. qui interna illa gaudia ad que eos tot doloribz inuitant per expientiã nouerunt. Dens aũt que caritatis adhuc vt interne suauitatis expes est rectitudinis normã in suo zelo mĩme seruare potest Caritas em̃ docet quõ tractare oporteat quos zelus castigat.

Nec richardus. Notandum etiam q̄ reddere malū p̄ malo est fragilitatis sicut fecit ioab q̄n interfecit abner interfectorem fratis suis azahel. Sz reddere malum p̄ bono est puersitatis. sicut fecit iudas tradendo dñm Reddere aūt bonū p̄ malo est p̄fectionis. sicut fecit scūs stephanus q̄n p̄ inimicis orauit. Reddere vero bonū p̄ bono ē equitatis. sicut fecit assuerus q̄n mardochæum honorauit ¶ Sciē dū vltimo q̄ filie ire sunt .x. viz impatientia. discordia. rixa. p̄tumelia. iniuria. p̄teruia. malicia. maligītas. furor. clamor. indignatio. blasphemia. homicidiū. Impatientia aūt est impetuosum animi motum non refrenare. Discordia vero est aliquor dissensio. quos p̄ius amoris vinculū colligauerat. Discordia aūt vel litigare valde ē reprehensibile. q̄ sm beatū augu. Nihil est similius actib⁹ demonū q̄z litigare Rixa est motus ex discordia factus. Contumelia est voluntas se vindicās p̄ exprobationem malor. vel p̄ verborū iniuriaz. Iniuria est verbo vel facto cū aliquo iniuste facem Proteruia ē subitaneo motu in verba obiecta obrumpere vel p̄rumpere. Malicia ē qua quis damnum alicui molliť. Maligmitas ē mala voluntas hoīs cū vltra non possit Furor est intemperata tempestas animi rōnem p̄hibens Clamor est voluntas se vindicans in exaltando vocem per viruperium ad alior aures p̄meniens. Indignatio est voluntas se vindicans p̄ signum molestie exterius declarata. Blasphemia est voluntas se vindicans p̄ obprobriū deo. t sanctis oblata. Homicidium est actuali volūtate in mortem alterius moliri. Sic igiť patet. t habemus de vitio ire.

Filius.

Post explanationem de vitio ire nunc de vitio accidie. t quid ipa sit cupio informari.

Ca. IX. Pater. I

Accidia ut dicit beatus greg. est de virtute laudabili exercitō vtriusq; hoīs languida dilectio Itē sm hugonē de scō victo. Accidia est in p̄fusione mētis nata tristicia siue tediū. t amaritudo aī immoderata. qua iocūditas spūalis extinguitur. t quadaz desperatione in semetipsa subuertiť Est aūt accidia animi torpor quo quis aut bona negligit inchoare. aut inchoata implere fastidit. R Sunt aūt duo nomina huius vitij. s. tristicia. t accidia. quorum nominum hec est ratio. q̄z in peccato isto est auersio a spūali bono. qđ estimať grave sicut ieiunare vigilare. t hmōi. t rōe huius dr tristicia. Est etiam ibi p̄uersio ad creaturam. s. ad quietem. que estimať leuis. t rōne huius dr accidia. Patet ex his q̄ hoc vitium p̄prie vocatur tristicia opponiť letitie spūali. que est in exercitio spirituali sed p̄prie vocatur accidia opponiť fortitudini que consistit in aggrediendis arduis. t sustinendis aduersis. q̄z per ea habet anima rediz de omni spirituali difficili. I Circa quod notandum q̄ si aliquis volūtarie se subdit obedientie. t p̄cepto. t tamen tristetur de aliquo opere afflictiuo. t laborioso. eo q̄ propter hoc sentiat aliquā corporalem grauitatem sicut contingit in ieiunijs. vigilijs. t ceteris castigationib⁹ corpis. Sed tamen p̄out valet q̄uis cū difficultate illa que p̄ius voluntarie susceperat exequitur. talis tristicia non est accidia. quia non est de interiori bono sed de exteriori malo. vnde etiā. t martires dicunť in lacrimis seminasse. t re

statur hoc beatus thomas de aquino sic dicens. Si quis voluntarie implens obiam vel ꝓceptū tristet de aliquo opere afflictivo vel laborioso. talis tristitia non est accidia. qz non est de interiori bono sed de exteriori malo. Unde et martires dicunt in lacrimis seia esse vt augu. exponit. Nec illa tristicia passionis est accidia. qz nō est de interiori bono sed de exteriori malo Hec tho. Si aūt prevalente tristicia ex aliqua negligētia seu incuria hoīs nequaq̄ opprimit affectus et deliberato animo et non resistēte omittit bonuz opus ad quod quis tenet. tunc talis tristicia sine accidia habet culpā. ¶ De hoc idē thomas dr Tristicia dz oē aggrauans inquantū opprimit affectū ne insurgat ad bene operandum. et hec aggrauatio tristicie in bonis magis hz rōnem culpe q̄z pene. qz eius principiū ex nobis est. hec thomas. Uñ resistendū est accidie. nec ꝓpter hmōi vitiū obmittendū est opus bonū et illa que ptinent ad salutem. Nam per pcm̄ ꝓuocat deus et munu? sue gratie subtrahit his qui ad celestia regna querēda fuerint accidiosi. Testat hoc beatus fulgē. qui dicit. Fugant angeli. irritat deus. subtrahitur dei munus. duz animus humanus ad celestia accidiosus fuerit et infirm? Hec ille. Qui igit vult assequi premium future glorie excutiat pigriciā seu accidiā a se et in bonis operibz se exerceat. qz multi sunt qui regnare quidē desiderant cum xp̄o. sed laborē nolūt subire ꝓ xp̄o. De talibz beda sic dicit Vult et non vult piger. Recte pigrivo cabulo denotat. qui vult regnare et nō laborare ꝓ deo. delectant p̄mia cū pol licent. deterrēt certamina dum terrē tur. Et beatus bernar. dicit de eodē. q̄z pauci post te o dñe ire volunt. cum tamē ad te peruenire nemo sit qui nolit. hec scientibz cunctis q̄ delectationes sunt in dextera tua vsq̄z in finem. et ꝓpterea volunt omnes te frui. ac non ita re imitari. ꝓregnare cupiunt sed non ꝓpati. non curant querere quetū deberant inuenire. cupientes ꝓsequi sed non sequi. hec bernar. Cupientes igit efficaciter has p̄missas dñi delectationes. tunc cauenda est valde accidia. qz de ipsa ꝓcedit tepiditas que hoīem ad multa incongruentia perducit. nā tepidoꝝ est leticia remissa. breuis et rara ꝓpunctio. tepida ꝓuersatio. obediētia sine deuotione. oratō sine cordis intentōe. lectio sine edificatōne. amant enim terrenas ꝓsolatōnes et suas affectiones raro in deū dirigunt. Unde bernardus. Pernicioſa tepiditas ido fugienda. nam tepidoꝝ remissa ē leticia pusillanimis tristicia. quoꝝ breuis rara ꝓpunctio. animalis cogitatio. tepida ꝓuersatio. quoꝝ obedientia sine deuotōe. sermo sine circūſpectione. oratio sine cordis intentōe. lectio sine edificatōe. Quos demiq̄z vt videmus vix gehenne metus inhibet. vix pudor cohibet. vix frenat ratio. vix disciplina coercet. Huiusmodi autem si diu ita permanserint sub onere. aut opprimūtur et succūbunt. aut quodammodo in inferno sunt et nunq̄z ad plenum respirant in lucez miserationū domini. nec in libertatem spūs. qui solum facit iugum suaue et onus leue. Inde autē pernicioſa tepiditas emanat. quia voluntas eorum nōdum purgata est. nec bonum sic volunt vt nouerunt a ꝓpria ꝓcupiscentia abstracti et illecti Amant enī in carne sua terrenas ꝓsolatiūculas. inde est q̄ raro affectōes suas in deuz dirigant. et eoꝝ ꝓpūctio nō est ꝓrinua sed horaria. Impleri aūt visitatōibz dñi anima que his distractionibz subiacet non potest. et quanto magis illis

euacuabit tanto amplius istis impleb'. Non em̃ spūs ⁊ caro ⁊ tepiditas in vno domicilio ꝓmorant. presertim cū ipa tepiditas soleat domino vomitum ꝓmouere. hec beatus bernardus.

¶ De tristicia etiam sciendum q̄ valde periculosa est nam cuꝫ animum occupat multa mala inducit. Orationes namq; explere cū alacritate nō simit. facere lectionī intendere, phibet. trāquillū ⁊ mitem fratrib' esse non patit ad cūcta opa virtuosa impatientem ⁊ asperū reddit. Interdū etiā nullis cau sis exigentib' quodam merore deprimit. Sed huic vitio resistendum est sicut fornicationi vel ceteris vitijs. que tot mala eam patientib' soler inferre De hoc dr cassianus in quibusdā collationib' patꝫ. Edaces tristicie stimuli retundendi sunt. que si passim p singulos incursus ⁊ incertos ac varios casus obtendendi aīm nūm habuerit facultatem. ab omni nos sepat diuine ꝓemplationis intuitu. Non orōnes explere cū solita cordis alacritate permittit. non sacraꝫ lectionū remedijs incumbere. tranquillum quoq; ac mitem fratribus esse non patit ⁊ ad cūcta opationuꝫ vel religionis officia impatientem ⁊ asperū reddit. Interdū etiā nullis existentib' causis inimici subtilis instinctu magnope repente merore deprimit. ¶ Est etiaꝫ aliud detestabile tristicie genus. qđ desperationem aīe mittit delinquēti. qđ nec cham fecit post fratricidium penitere. nec iudam post traditionem domini sed illa tristicia que pīam ad salutem stabilem opat. obediens ē. ⁊ affabilis māsuera ⁊ humilis ac patiens vtpote ex caritate dei procedens. Quapropter absq; illa que ꝑ pīam salutari vel ꝑ studio pfectionis seu ꝑ desiderio suscipitur futuroꝝ. ois tristicia tamq; seculi ⁊ que mortem infert equaliter repellenda est sicut fornicationis spūs seu phtlargie vel ire. hoc em̃ mō vniuersarum tristiciarum genera valebimus superare cum eternaꝫ rerum ac futuraꝫ intuitu semp leti nec casib' dejecti presentib' nec ꝓsperis fuerimus elati. vtraq; velut caduca ⁊ mox transeūtia ꝓtemplātes. hec cassianus. Dicit de hoc iobānes abbas montis sinai. Qui cecidimus. ꝓtra tristicie demonem pre oīb' pugnemus. ipe em̃ tempore orationis assistens. ab oratōe euacuare nos vult Beatus etiaꝫ bernardus. tristiciam ⁊ pusillanimitatem. que ex illa orīt monet caueri sic dicens. Oportet pusillanimitatem ⁊ tristiciā in oīb'. que agenda sunt tolerandam caueri. quia hylarem datorem diligit deus Nec turbet quis pusillanimitate spūs. hoc em̃ quū dr laborat aduersarius noster vt holocaustum nostrum deuotionis pinguedine euacuet. ⁊ vt minus acceptuꝫ sit deo. ⁊ conscia nostra spirituali gaudio minus exhileret. sicq; de pusillanimitate tolerantie etiam conscientie pusillanimitas generetur. hec bernardus. ¶ Sciendū q̄ accidia habet plurimas filias vt sunt iste. torpor animi. desidia. pigricia. pusillanimitas. negligentia. īprudentia. incitū spectio. ignauia. rācor. desperatō. euagatio mentis circa illicita. Torpor aī est quo q̄s aut bona negligit inchoare aut inchoata implere fastidit Desidia est legnities q̄ q̄s bona aggredi formidat Pigritia. ē mēris inertia vel aī fatigatio q̄ q̄s ꝓsumare fastidit īchoatū ꝓsumillanimitas ē aī angustia. q̄ q̄s timet aggredi magna Negligētia est torpor animi. quo quis minus diligens est equi. quod deberet Imprudētia est mētis obtenebratio. qua quis minus est ꝓuidus in prouidendo preteritaꝫ vel fu

tura. Incircumspectio est animi vitiū quo quis minus caute discernit ꝓtrari etatē vitioꝝ. vt si quis vitans anarici am incidit in ꝑdigalitatē. Ignauia ē vitiū animi quo quis in nullo ope ad hibet debitā discretionē. Rancoꝝ ē in ueteratū odium. Desperatio est diffi dentia de ōina miscōia ꝓpter defectuꝫ meritoꝝ. Diffidentia aūt meritoꝝ mater est diffidentie ꝓmioꝝ. Euaga tio mētis est circa illicita. qñ homo ab soꝛptus est tristicia ⁊ non habens in se vnde delectet euagat ad omnia q̄rens delectatōem. ⁊ sic ꝑꝫ de vitio accidie.

Filius.

Postq̄ informatus sum de vitio accidie. nunc de peccato auaricie cupio edoceri.

Ca. .X. Pater.

Dire debes qđ auaricia vt ait tullius. est im moderatus amoꝛ habendi. Item ava ricia ſm beatum bern. est quarumlibet rer̄ insatiabilis ⁊ inhonesta cupido. Est etiā auaricia pestis cum cupidita te acquirendi vel retinendi diuitias. honoꝛes ⁊ sciam Item auaricia scōm apostolū ðr ydolꝝ seruitus. qꝛ homo elatus exhibet creature quod debet cre atoꝛi. s. fidem. spem ⁊ dilectionez. hoc enim auari exhibent pecunie In hoc er go specialiterꝛ repꝛehendunt isti qui rei vilissime amoꝛē suum exhibent. s. pe cunie que de terra tollit. quā creaturā deus infimā oꝛdinauit. De hoc Inno centius etiā sic dicit. Auaricia ſm apo stolum est ydolꝝ seruitus qꝛ sicut ydo latria seruit simulacro. sic auarus thē sauro. nā ille cultū ydolatrie libenter ampliat ⁊ iste cumulū pecunie libenter augmentat. Ille cū omni diligēria co lit simulacꝝ. ⁊ iste cum oī cura thesau rum custodit. ille spem ponit in ydola tria. ⁊ iste spem ꝓstituit in pecunia. ille timet mutilare simulacꝝ. iste timet mi nuere thesauꝝ. hec innocen. Et notan dum ꝙ auaricia non solū est in apperi tu auri ⁊ argenti. sed in omnibꝫ rebus que inoꝛdinate cupiunt̄ debet intelligi Unde beatus aug. Auaricia quippe nō in solo argento ⁊ auro vel in nummis sed in omnibꝫ rebꝫ que cupiunt̄ inoꝛ dinate intelligenda. Ubicunq̄ plus oī nolvlt quisq̄ q̄ satis est. hec autem auaricia cupiditas est. cupiditas vero imꝛoba voluntas est. ergo imꝛoba voluntas malorꝫ ommū est causa. Dec ambꝛo. De eodē etiam dicit ysaac ab bas syrie. Qui cupiditate ligatus est seruus vitioꝝ existit Et ne putes ꝙ sit cupiditas questus tm̄ modꝫ auri ⁊ ar genti. sed oīs rei cuiuslibet in qua volū tas tua pendet. hec ysaac. Necē est aūt vt animus huic vitio viriliter resistat antecq̄ ꝓualeat. qꝛ quē auaricia pos sidet hic satiari nunq̄ diuitijs ꝑt. Un de august. Auarus vir inferno similis est. Infernus em̄ quantoscūq̄ devoꝛa uerit nunq̄ dicit satis est. Sic ⁊ si om nes thesauri ꝛfluxerint in auaꝝ. hec au gu. Tales igit̄ auari qui sic res tranſi toꝛias diligunt tanto magis afflignn tur cū eas perdunt. quanto validius ⁊ tenacius eas ꝓius amauerūt. Quod ꝓbat ysidoꝛus sic dicens. Qui plusq̄ oꝑtet res tranſitoꝛias diligunt. ma ioꝛem sibi ingerunt doloꝛem res ablā te q̄ amoꝛem ꝓcurabant possesse. Gra ui enim dolꝛe amittunt̄ que cum mag no amoꝛe habent̄. minus aūt carendo dolemus que minus possidendo diligi mus. hec ysidoꝛus. Unde calcanda est auaricia sive cupiditas que suos ama toꝛes ita affligere solet. ⁊ se diligēres vt ita dicā magis oꝛare q̄ oꝛare cō sueuit. De hoc beatus august. sic dicit Presens seculū est quasi mare. ventus

magnus et tempestas valida.in mari vnicuiq; sua cupiditas est.Amas deū ambulas sup mare sub pedib; tuis est seculi timor.Amas seculū absorbet te. amatores em̄ suos vorare nouit nō potest Sed cū cor tuū fluctuat cupiditate inuoca xp̄i diuinitatem.Cupiditas aūt nihil aliud est nisi amor rei transeuntium Cupiditatis vero minuēde inicium est deum timere.qui solus timeri sine amore non potest regnat aūt carnalis cupiditas.vbi non est dei caritas.hec augu.Amoueamus ergo a nobis cupiditatem.vt deo adherere valeamus p caritatē.q;vt dr.beatus greg. Aucrori nostro aliter inhērere nō valemus nisi cupiditatem a nobis que est omnium malor radix abscindamus. hec grego.Tanto nāq; vnusquisq; dissimilior est deo quanto fuerit in rebus tpalib; cupidior.q; sicut caritas facit hominem similē deo sic cupiditas dissimilem.Quod ꝓbat beatus augu.sic dicens Quanto homo similior est deo tanto fit ei propinquior q; nulla est alia ab ipo longinquitas q; eius dissimilitudo.tanto autē est ei dissimilior anima quanto rerum tempoalium mutabiliumq; cupidior. ℟ Ex hoc dicto excipiunt duo documenta.Primum est q; pfectio humana ꝓsistit in assimilatione diuina Secundum q; cupiditas opponit caritati.q; sicut per caritatem homo fit deo summe similis ita p cupiditatem maxime dissimilis Quicūq; etiam laborat p tempoalib; diuitijs vt post adeptionem illarum se libere possit tradere luxurie et aliis lasciuijs.hic talis efficit habitaculū spiritus maligni.probat hoc beatus gregorius sic dicens,Demonum habitaculum fit quisq; in hoc seculo. qui ꝓpter diuitias et honores laborat. quas postq; consecutus est.tradit luxurie.vt que auaricia congregauit luxuria consumit. hec grego. Princeps aūt huius mundi videlicet diabolus eiicit foras quando ex toto corde renunciat huic mundo.q; vincunt inuisibiles potestates.s.maligni spūs qui in nobis vincunt visibiles cupiditates De hoc dr beatus augusti.sic. Princeps huius mundi missus est foras ab animis eor qui colherent verbo dei et non diligunt mundum.cuius ille princeps non.q; ipse dominus est huius mundi. Sed princeps cupiditatis earum.quib; cōcupiscit oē quod tranſit.vt ei subiacent qui negligunt eternum deum ꝓter instabilia et visibilia et mutabilia.Radix est ei oīm malor cupiditas.mittitur diabolus foras.quādo ex toto cor de renunciat huic mundo.ibi vincuntur inimici nobis inuisibiles potestates.ibi vincunt visibiles cupiditates et ideo q; si in nobi sinet vincimus tēpoalium rerum cupiditates nccē est vt in nobismetipis vincamus et illos qui p illas cupiditates regnat in nobis hec augu. Unde resistendū est auaricie ne dominet sed potius vt ancilla subdita sit hōi. Un̄ seneca. Pecunie os impare non seruire.Pecunia si vni scias ancilla est.si nescis domina.Si etiam pecunia habueris necesse est.vt te metipm aut pecuniaz vilē habeas.hec seneca S Dicit etiā in ecclesiastico. q; aurō nihil est scelestius et hoc ꝓter quatuor causas .Primo q; omnia fere scelera p auaritiā ꝓperant.vt furta et homicidia et hmōi. Secūdo ꝓtra legem est nature Unde dr luce.Quecūq; vultis vt faciant vobis homines et. Tercio q; contra legem scriptam Un de luce.Estote misericordes sicut et pater vester celestis misericors est. Quarto quia est contra legem vniuersalem que est in omnib; rebus.que ꝓpellunt

se dare. Auarus vero captiuas detinet res ne se ꝓmunicare possint. Ultimo notandū ꝙ hꝫ sunt filie auaricie. videliz symonia. vsura. furtū. periurīū. mendaciū. rapina. inquietudo. violēcia. dolus. fallacia. fraus. prodicio. obstinatio. iniustum iudiciū Symonia est studiosa cupiditas emendi vel vendendi spūale vel spūali annexū Usura est studiosa cupiditas recipiēdi aliquid vltra sortem vel vbi amplius requiritur ꝙ datur. Furtū est vsurpatio latentis rei inuito dño. Periurium est mendaciū iuramento firmatū. qđ sepe fit in emptione ⁊ venditōne. Mendaciū est vocis false significatio cum intentōe fallendi. Rapina est violenta predatio rei aliene Inquietudo est alicuius iniusta ꝓmotio. Violēcia est que fit alicui nocendo palam ꝓpter acta mala. Dolus est fraudulēta deceptio Fallacia est q̄ fit per verba deceptionis in occulto. Fraus ē deceptio per facta que fit in pūna illius qui decipit. Prodicio est idē qđ deceptio q̄ fit in absentia decepti. Obstinacio est pertinacia in malo. Iniustum iudiciuz est iniuste sniē, platio ex timore vel cupiditate pecunie ꝓmulgate. Filius.

Habita informatione de pctō auaricie. nunc de peccato gule cupio edoceri. Et primo quid sit gula.

Ca. XI. Pater.

Gula ut dicit beatus augusti. est immoderata cibi aviditas. Item ſm bugonem de sancto victore. Gula ē immoderatus appetitus edendi Item gula vorax edacitas nature finibꝫ nō ꝓtenta Notandum aūt ꝙ humana natura bene quidem ab initio condita ꝓpter lapsuz primi hominis in magnā miseriam cecidit. ⁊ ꝓpter hoc multis necessitatibus oppressa. nihil in hac vita nisi vt affligeret inuenit Unde cū necessitatibus nostris plusq̄ expedit deseruimus mētis curam negligimus. ⁊ miserie nre infirmitatis supaddimus squalorem culpe. Unde sancti viri in oī qđ agunt seipsos studiose discutiūt. ne quid ab eis plusq̄ nature sue infirmitas requirit exigant. Et econtra praui non solū in nature necessitatibꝫ non sunt ꝓtenti sed victi delectatōe carnali etiam in voluptate gule ac ceteris vitijs se immergūt De hoc beatus gre. xx. moza. sic dicit. Natura igit humana bene cōdita sed ad infirmitatē vitio voluptatis lapsa in calamitatem cecidit. quia pressa innumeris necessitatibꝫ nihil i hac vita nisi vnde affligeretur inuenit Sed tamen eisdez nature necessitatibus plerumq̄ plus q̄ expedit deseruimus. mentisq̄ curam negligimus ex miseria negligentie infirmitati nostre addimus squalorē culpe. Necessitates namq̄ naturales hoc habere valde periculosum solent. ꝙ sepe in eis mīme discernit quid circa illas ꝓ vtilitatis studiū quid per voluptatis vitiū occurrat. crebro em̄ occasione seductōis inuenta dum necessitati debita reddimus voluptatis vitio deseruimus. ⁊ infirmitatis velamine aī discretōis oculos excusatio nra palliat. ac q̄si sub patrocinio explēde vtilitatis occultat. infirmitatē vero nre nature per negligētiā laxare nil aliud est q̄ calamitatis miseriā addere. ac vitioz squalorē ex eadem miseria multiplicare. Uñ sancti viri in oī qđ agunt studiosissima intētōe discernunt. ne q̄d ab eis plus nature sue infirmitas q̄ sibi debeat exigat. ⁊ ne sub necessitatis tegmine in eis vitium voluptatis excrescat. Aliud enim ex infirmitate. aliud ex tēptatōis sug-

gestione sustinent. ꝙ quasi quidam rectissimi arbitris inter necessitatem voluptatemq; ꝓstituti hanc consulendo subleuant illã premendo frenant. Unde fit vt ꝙ si infirmitatis sue calamitatem tolerant tamen ad squalorem miserie p negligentiam non descendant. at econtra praui gaudẽt in his corruptionib suis ac necessitatib que nimirum eos ad vsum voluptatis retorquẽt cũ enim reficiendis cibo corporalibus nature seruiunt pro delectatione gule in voluptatis ingluuie descenduntur. Cum tegendis membris vestimenta querunt. non solum que tegũt sed etiã que extollunt appetunt ꝙ tra torporem frigoris non solum que per pinguedinem mumiant sed etiam que per molliciem delectent. Et non solum que per molliciem tactum mulceant sed ꝙ que per colorem oculos seducant. Hec gregorius. ✠ Sciendum etiam est ꝙ nequaq; aliquis ad spiritualis agonis certamẽ ꝓsurgere potest. nisi hostis prius interior videlicet appetitus gule fuerit edomatus Quia nisi quis ex ea que magis sunt vicina ꝓsternat. ad ea que longius sunt expugnãda nõ preualebit. Nec merebit graviores pugnas nequitiaꝝ celestium experiri. si carnem fragilem resistentẽ spiritui nequiuerit subiugare. qui em̃ gule superfluos appetitus cohibere nõ põt. quomodo valebit carnalis cõcupiscentie estus extinguere. Et qui nõ valẽt passiones hmõi cõpescere. qualiter poterint occultas temptationes debellare q̃z plures em̃ ordinem certaminis ignorantes edomare gulam negligũt. ꝙ em̃ ad spũalia bella ꝓsurgunt. qui aliqñ etiã multa q̃ magne fortitudinis sunt faciunt. sed dominante gule vitio. per carnis illecebra oẽ qđ fortiter egerunt pdunt. Et dum venter non restringit

p carnis ꝓcupiscentiam videlicet per luxuriam simul cunctevirtutes obruuntur. De hoc beatus grego. xxx. moral'. exponens illud dictum Clamorem exactoris nõ audit sic ait'. Quis intelligi exactor alius nisi diabolus potest qui semel iam paradiso hoĩ male persuasionis nummum ꝓtulit. ꝙ quotidie ab eo huius debiti exigere reatum querit. huius exactoris sermo ẽ psuasiõis male inchoatio. huius exactoris clamor est iam nõ leuis sed violenta temptatio. hic exactor. i. temptator loquitur cũ leuiter suggerit. hic exactor clamat cum fortiter temptat. Clamorem exactoris non audire est violẽter temptationum motib mimime cõsentire. audiret em̃ si ea que suggerit faceret sed cum peruersa agere despicit recte dicitur clamorẽ exactoris nõ audiet. Non nulli vero hoc loco p exactorem ventrẽ intelligi volunt. ipe nãq; a nobis qđvam debitum exigit. qz quotidianum fructum sibi humani laboris impendi etiam p naturaz querit. Abstinentes igit' viri. qui dum violentia gule debita reprimunt. quasi clamantis exactoris vba ꝓtemnunt. sed cũ ꝓtinenti viro contra innumera vitia multa virtutum certamina suppetunt. cur subtracto clamore cõrempto de solo hic ventre dr ꝙ eius impetũ impulsumq; restrĩgit. nisi ꝙ nullus palmã spũalis certaminis apprehendit. q̃ nõ in semet ipso prius p afflictã mẽteris vel ventris ꝓcupiscentiã carnis incentiua vincit. Necq; em̃ ad ꝓlictum spũalis agonis ꝓsurgit'. si nõ prius intra nosmet ipos hostis ꝓstratus gule viz appetitus edomat'. qz si nõ ea q̃ vicimoz a nobis sunt ꝓsternimus. nimiꝝ iamiter ad ea q̃ lõgius sunt ipugnanda transimus. Incassum nãq; extra exteriores inimicos in cãpo bellũ gerit'. si intra ipsa vi

bis menia cuius insidiās habeꝝ. mens quoq; ipsa certantis sub graui ꝓfusionis dētecore a spiritalis certaminis cōgressione repellit. qñ infirma in carnis plio gule gladijs ꝓfossa superatur. nam cū se parnis ꝓsterni ꝓspicit. ꝓfligere maioribꝫ erubescit. Nonnulli vo ordinē certaminis ignorantes edoma regulam negligūt. ꝛ ad spiritalia bella ꝓsurgunt. qui aliqñ etiam multa que magne sunt fortitudinis faciūt. sed domināte gule vitio per carnis illecebra omne qđ fortiter egerint perdūt. ꝛ dū venter non restringit per carnis ꝓcupiscentiā simul cuncte virtutes obruent. Unde ꝛ nabuchodonosor vincēti scribit. princeps cocoꝝ destruxit muros ihrusalē. Quid enim per muros ihrusalē significans scriptura exprimit nisi virtutes anime q̄ ad pacis visionem tendit. Aut quis cocorū princeps nisi venter accipit. cui diligētissima a cogitationibꝫ cura seruit. Muros igit ihrusalē princeps cocoꝝ destruit. q; virtutes anime dū non restringit. venter perdit. Hinc est q̄ paulus ꝓtra memipsum ihrusalē decertanti vires cocoꝝ ꝓncipi subtrahebat cum diceret. Castigo corpus meū. ꝛ in seruitutē redigo. ꝛc. Hinc etiam ꝓmisit dicens. Sic curro non quasi in incertū. sic pugno non quasi aerē verberans. q; cum carnē ipsis restringimus ꝓtinentie nostre victribus non aerē sed immundos spūs verberamus. Et cū hoc qđ intra nos ē subiicimus. extra positis aduersarijs pugnos ꝓdamus. Hinc est q̄ rex babilonis cū succendi fornacē iuberet. napte stuppe picis. ꝛ malleole ministrare cōgerie ꝓcepit. sed tñ abstinentes pueros hoc igne mīme ꝓsumit. quia antiquus hostis licet innumeras ciboꝝ cōcupiscētias nostris obturibꝫ opponat. quibꝫ libidinis ardor crescat tñ bonis mentibꝫ spūs supernī gratia insibilat. ꝛ a carnalibꝫ ꝓcupiscentie estibꝫ illesē ꝓdurant. ꝛ si vsq; ad temptationem cordis flāma ardeat. vsq; ad ꝓsensum tamen temptatio non exurgat. hec gregorius. De hoc dicit cassianus in collationibꝫ patrum. Impossibile inquit est extingui ignita corpis incētiua prius q̄ ceteroꝝ quoq; principalium vitiorum fomites radicitus excidant. prima nobis calcanda est gule ꝓcupiscētia. ꝛ eousq; extenuanda mens non solum ieiunijs ꝛ etiam vigilijs. lectōe quoq; ꝛ crebra ꝓpunctōne donec eiusmodi meditationibꝫ occupata piter ꝛ possessa ipsius sibi refectōne non tam iocunditati ꝓcessam q̄ oneris vite sibi impositam recognoscat. illud enim est cunctaꝝ luctaminū fundamentum vt primitus carnalū desideriorū incētiua perimant. Non enim merebimur mentis roborē ꝓquisito grauiores pugnas nequiciaꝝ celestiū experiri si carnem fragilem resistentem spūi nostro subiugare nequimus. Qui enim gule superfluos appetitus inhibere nō potuit. quomō estus carnalis ꝓcupiscentie valebit extinguere. ꝛ qui nequiuerint passiones huiusmodi ꝓfecere. qualiter occultos nullorū hominū teste prurientes poterit debellare. non enim est nobis aduersarius extrinsecus formidandus. in nobisipsis hostis est inclusus. intestinū nobis quotidie ingerit bellum. deuicto eo omnia que forinsecus sunt reddent infirmi ac militi xp̄i vniuersa pata erunt. ꝛ subdita. De vitio gule etiam dicit Johannes abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradibus sic. Gula est ꝓparatio deliciarū delectantiū. ꝓditrix delectatōis fons libidinis Gula est ciboꝝ satietas. pater fornicationis. tribulatio vero ventris. ꝓculcatio est castitatis. Qui sū

ventrem fouet ꝙ nutrit ꝙ ꝓtendit spiritum vincere fornicationis. simul est volenti cū oleo incendiū extinguere Si spopondisti xpō ihesu augustam ꝙ artā ambulare viaz. angusta ventrē. Uiges ieiunātis orat vigilanter ꝙ sobrie. nō abstinentis vero replet ydolis immundis in mensa alimentoꝝ recumbēs ad refectionem affer in mediū memoriā mortis ꝙ iudicij poculum bibens. xpi regis dñi fellis ꝙ acceti non cesses memorari. ꝙ penitus aut abstinebis aut suspirabis aut sapere magis humile facit. hec iohannes ¶ Notandū vero est ꝙ quinqꝫ modis peccat circa gulam Primo cum quis horam comedendi ꝓuenerit ꝙ hoc sepius fit ꝓpter impatientiam expectandi tempus debitum. Secundo cum quis querit cibaria ꝓciosa ꝙ delicata. de quibꝫ Ouidius, Est virtus placitis abstinuisse cibis ꝙ sic peccauit diues ille. qui epulabat quotidie splendide. Tercio qñ ꝗs mensurā excedit. s. nimis ꝓpere Pro quo sciendum ꝙ hoc quod vni ē mensura debita hoc alteri est excessus Uñ mēsura nō constat in cibi quātitate. sed in comedētis qualitate. Quarto quando quis nimis ardenter vel festinanter comedit. nō em̄ ciboꝝ vsus sed concupiscentia invitio est. Quinto qñ nimis studiose quis ꝓparat sua cibaria. Unde bernardus. Non sapores sed fames excitet appetitum In omnibꝫ his sumenda sunt duo nō que voluntas sed que requirit necessitas. Contingit etiam esse peccatuz circa diminutionem cibi sicut circa superfluitatē. hec ꝙ alia de vitio gule Beatus gregorius .xxx. moral. commemorat sic dt. Sciendum ꝙ quinqꝫ modis vitiū gule temptat. Aliquando namqꝫ indigentie tempora ꝓuenit aliquādo vo tps non ꝓuenit. sed cibos lauciores querit. aliqñ cū quelibet sumēda sint ꝓparari accuratius expetit Aliquando aūt qualitati ciboꝝ ꝙ tempori congruit. ꝫ in ipa quātitate sumendi mēsuram refectionis excedit Nonnunqꝫ vero ꝙ abiectus est cibꝫ quē desiderat. ꝙ tñ ipso estu immensi desiderij deficit us peccat Mortis quippe sñaz patris ore ionathas meruit. qz in gustu melis ꝓstitutum edendi tempus antecessit. Ex egipto populus eductus in heremo occubuit qz despecto manna, carnes bos carnium pecꝫt quos lauciores putauit. Et ꝓma filiorū hely culpa sobrie orta est. ꝙ ex eoꝝ voto sacerdotis puer non antiquo more coctas vellet de sacrificio carnes accipe sed crudas, ꝺs acuratius exhiberet. Et cum ihrusalē dz hec fuit iniquitas sodome sororis tue superbia saturitas panis ꝙ habundantia. aperte ostendit ꝙ idcirco saluatem ꝓdidit. qz cū superbie vitio mensuram moderate refectionis excessit. Et ꝓmogenitoꝝ gratiam Esau amisit. qz magno estu desiderij vilem'ci bum. i. lenticulam concupiuit. quam dum emens etiam ꝓmogenitis ꝓpulit quo in illā appetitu anhelaret indicauit. Neqꝫ em̄ cibꝫ sed appetitus est in vitio. Unde ꝙ lauciores cibos plerūqꝫ sine culpa sumimus. ꝙ abiectiores non sine reatu ꝓscie degustamus. hinc quippe quem diximus Esau ꝓmatri ꝓ lenticulam perdidit. Et helyas in heremo virtutem corporis carnes edendo seruauit. Unde ꝙ antiquus hostis, qz non cibum sed cibi ꝓcupiscentiam esse causam damnationis intelligit. ꝙ primum sibi hominem non carne sed pomo subdidit ꝙ scām non carne sed ne temptauit. hinc est plerumqꝫ ꝙ cū pa ꝓmittit etiam cū vilia ꝙ abiecta ꝺ uide sumunt. Ea vtiqꝫ sumenda sunt que nature necessitas requirit. ꝙ non

que edendo libido suggerit. Sed magnus discretionis labor ꝛ huic exactori. ꝛ aliquid impẽdere ꝛ aliquid denegare. ꝛ non dando gulam restringere. ꝛ dando naturã nutrire. Que forta sse discretio subinferꝛ cum dr. Clamorez exactoris non audit. Sermo nãq; huius exactoris est necãria postulatio nature. Clamor vero eius mensurã necessitatis trãsiens appetitus gule. Hic ita q; huius exactoris sermonẽ audit. clamorẽ non audit q; discretus vir ac cõtinens ꝛ vsq; ad tpandam neciatem ventrem reficit ꝛ voluptatẽ restringit.

B Sciendũ vero est ꝙ sic voluptas sub neciate se palliat vt vix eã pfectus quisq; discernat. nam dũ solui debitũ neciras petit. voluptas explere desideriũ supperit. ꝛ tanto gula securius inpreceps rapit. quãto sub honesto noĩe neciatis explende se ptegit. De pe aũt in ipsa edendi via furtiua adiũcta subsequiꝛ. nõnunq; vero impudenter libere etiã preire conaꝛ. facile autẽ est deprehendere cũ voluptas eius neciatem ꝓuenit. hz valde difficile est discernere cuz ipsa in esu neciario se occulta subiungit. nam q; ꝓuntis nature appetitũ sequiꝛ quasi a tergo veniens raptius videꝛ. Eo enim tpe quo neciari debitũ soluiꝛ. q; per esum voluptas sequitur ignoraꝛ. Sepe vero vt discernimus. ꝛ qui vtrumq; sibi ꝓiunctũ noui libet vt sciendo fallamur. Et dum sibi mens ex neciate blandiꝛ. ex voluptate decipiꝛ. Scriptum quippe est. Carnis curã ne feceris in desideriis. Que igiꝛ in desiderio fieri ꝓhibenꝛ. in neciate ꝓcedunꝛ. Sed sepe dũ incaute necessitati ꝓdescendimus desideriis deseruimus. nõnunq; vero dũ desideriis immoderatius obtare nitimur. neciatis miseriã augemus. sic enim necẽ est vt artẽ quisq; ptinentie teneat. quatenus nõ carnẽ sed carnis vitia occidat. nã plerũq; dũ plus iusto caro restringiꝛ. etiã ab exercitatõe boni operis enervaꝛ vt ad orõnem vel predicatõem nõ sufficiat. dũ incentiua vitiorũ in se funditus suffocare festinat. Adiutorez quippe habemus intentionis interne. hunc hoĩem quẽ exterius gestamus. ꝛ ipsi insunt motus lasciuie. ipsi effcũs suppetunt actionis bone. De pe vero in illo hostẽ insequimur. etiã ciuem quẽ diligimus trucidamus. ꝛ sepe dũ quasi ciui pcimus ad preliũ hostem nutrimus. eisdẽ namq; alimentis vitia suppbiunt quibꝰ virtutes nutrire viuunt. Et cũ virtus aliꝛ. plerũq; vires vitijs augenꝛ Cũ vo imensa ptinẽtia vitiorez vires extenuat. etiã vtus deficiens anhelat. vt necẽ est vt interior homo noster equus quidẽ arbiter presideat intus se ꝛ eũ quẽ exterius gestat. quatenus ei homo suus exterior ꝛ sp ad debitum ministeriũ seruire sufficiat. ꝛ nunq; superbe libera ceruice ꝓtradicat. nec moueat si quid suggerendo submurmurat dummõ eum sp supposita calce dñatõnis premat. sicq; fit vt dum repssa vitia remiti quidẽ nobis parimur. ꝛ tamẽ hec aggredi nobiscũ ex equo ꝓhibem? nec vitia ꝓtra virtutẽ preualeant. nec rursum virtus cũ vitio ꝓommimoda extinctione succũbat. qua in re sola elatio extinguiꝛ funditus. q; q; quis victorie seruiat. ad edomandã tñ cogitationum suppbiam ꝓtinua nobis pugna seruaꝛ. Unde bene hic q; vnusquisq; vir ꝓtinens ꝛ debite neciatati ꝓgruit. ꝛ violenti voluptati ꝓtragrediꝛ voce dominica dr. Clamorẽ exactoris non audit. hec greg. C In quibꝰ dictis sanctissimi viri inter cetera colligere possumus. ꝙ etiã preciosissimo cibo discretus quisq; ac sapiens sine vitio

uti potest. Indiscretus uo ac insipiēs etiam in uilissimo cibo p̄ uitiū gule errare potest. Ūñ t beatus aug. dr. Fieri etiā potest. ut sine aliquo uitio cupiditatis uel uoracitatis p̄cciosissimo cibo sapiens utat Insipiens aūt fedissime gule flamma in uilissimum ardescat. Et samius quisq; maluerit more domini piscc uesci. q̄ lenticula more esau. aut ordeo more iumentoꝝ. nō ꝓpterea ꝓfectiores nobis sunt plerisq; qz uilioribus alunt escis. nam in oīb hmōi rebus non ex eaꝝ rez natura quibus utimur sed ex cā utendi t modo appetendi uel ꝓbandum est uel improbandum qđ facimus. hec augu. ¶ Et ſm crisosto. Voluntas non in natura cibo rum. sed in desiderij uigore ꝓsistit Cauenda igit est diligenter uoluptas gule qz sunt nōnulli etiaz religiosi qui relictis quidē grauioribus culpis ac peccatis. uitio tñ crapule applaudūt t tā in cibis q̄ in potib superfluitatem exigunt. que certe ꝓfectionem religiosoꝝ ac pīam agentiuz grauiter impediūt nam tales gulam sectantes ſm carnez ambulāt t nō ſm spiritum. quoꝝ etiā deus uenter est. De quib beatus berñ. satis duris sermonib sic dr. Cauete ne blandiente uobis carne insana huius seculi delectatio necet Ad ꝓficiendaz carnis curā in desideriis aīm denuo reuocetis. qđ est auerti a ꝓposito. unde sunt nonnulli. qui grauioribus relictis turpitudinib. crapule tñ applaudāt t tām ciboꝝ q̄ potuum exigunt superfluitatem. que ꝓfectum penitentis grauiter impediunt t tales ſm carnem ambulāt. Quicūq; em̄ in carne sunt siue in habitu siue extra habitū religionis fi uerax est imo qz verax est apostolus. Deo placere non pōt. multū em̄ citra ꝓfectum ꝓficit imo multuz imꝑfectū uel memēter deficit. cuius gula domina tur Item q̄ gulosoꝝ dōm sit deus ut ter testaf paulus apl's sic dicens Quorum deus uēter est. ¶ De hoc etiaz hugo de sancto uictore in libro de claustro anime sic. Volent uiis templa cōstrui. altaria erigi. ministri ad seruiendum ordinari. īmolari pecudes. thura ꝓcremari. deo siquidē uentri tēplū est coquina. altare mēsa. ministri coci. īmolare pecudes cocte carnes. fumus incensoꝝ odor sapoꝝ. nec audiuntur a gulosis luctus t singultus in oratione sed eructationes carnis ingurgitat. q̄ non sunt in ihrusalez sed in babilone quia deus eoꝝ uenter t gloria i ꝓfusione. hec hugo. ¶ Unde ſm eundē hug. Tria sunt in cibo ꝓsideranda uidelicet quid q̄ñ t quantū ꝓmedamus .s. cibi species hora t mensura. ne illicitum aut extra horā aut extra mensuram aliquid sumamus. ueritū ꝓmeditadam. aut expellif extra horam Jonathas t a patre maledicif. populus uorans ad sepulcra ꝓcupiscentie uitra mensurā occidif. hec hug. Discamus ergo ne in sumendis alimētis corpis gule magis q̄ necessitati seruiaf nutrienda nāq; est caro. ut in bono nobis operc famulando sufficiat non aūt ut ꝓfacietatē ad iniquitatez turpitudinis ꝓrorūpat. Ad qđ hortaf beatus greg. sup ezechielem sic dicens Discamus satiari. ne in sumendis alimentis corporis gule magis q̄ necessitati seruiatur. plus em̄ concupiscentia q̄ necessitas perit. Et sepe dū carnis inopie satisfacere curamus. uoluptas subrepit t modum refectionis excedit. Unde fit ut culpa transeat ad penam. q̄ plerumq; inde alia temptatio carnis nascitur. dum carni immoderatius interficitur ꝓfectione seruif. Caro em̄ nobis aliq̄ quādo adiutrix est. in bono ope. aliq̄ autem seductrix in malum. Si igitur

plusq̄ debemus tribuimus carni hoste nutrimus. et si necitati eius que debemus nō reddimus ciuē necamus Sanianda itaq̄ est caro. sed adhucq̄ vt in bono nobis ope famulando sufficiat. nā quisquis ei tantū tribuit vt supbiat satiare penitus ignorat. ars nāq̄ magna est satiari. nemoq̄ satietatē carnis ad iniquitatē p̄supatur pitudinis. hec greg. Filie aūt gule sunt iste. videliz Scurrilitas. inepta leticia. immūdicia. ebetudo mentis. immodestia. inhonestas. crapula ebrietas. insustinētia. inuerecundia. immoderātia. vaniloquiū. Scurrilitas aūt est que mouet ad verba scurrilia Inepta leticia ē lasciuia carnis siue gestus corpis inordinatus lasciuiā mentis demonstrās. Immūdicia est q̄ solet puenire ex gula. vt sunt vomitus et eructatōes fetide ac luxuria. Ebetudo mentis est subuersio rōnis. Immodestia est corpis superfluitas. Inhonestas est laudora fercula querere et operā dare. Crapula est excessus in cibo. Ebrietas est excessus in potu. Insustinētia est statutū tps puenire in comedendo. Inuerecūdia est feda verba et turpia proferre. Immoderātia. ciboq̄ minus apperitus. Vaniloquiū est ociosa verba ex more proferre. Vltimo sciendū q̄ gula duplicit̄. s. comestatōem. ebrietatē. et prie loquēdo psimonia opponit̄ comestationi. et sobrietas ebrietati.

Filius.

Post informatōem de vitio gule. nunc de peccato luxurie. Et quid sit luxuria a te cupio edoceri.

Ca. XII. Pater.

Scire debes q̄d luxuria sm hugonē de sancto victo. est cupīa exp̄iende voluptatis carnalis inimici. Itē luxuria est ex immundis desideriis veniens lubrica carnis et mentis p̄stitutio. Est etiā luxuria incontinentia corpis de p̄uritu libidinis nascens. Notandū autem q̄ peccatū luxurie est valde piculosuz. q̄z hoc facinus plus q̄ ceteravitia mentē quam cepit. p̄sternit et enervat. Unde hugo in libro de clausstro anime. Nichil mentē citius enervat q̄ cum aliquis ad luxuriā affectū cordis inclinat. Et hugo de sancto victore. Luxuria est immoderata carnis petulantia. dulce venenū. importuna lues. pniciosa potio. que humanū corpus debilitat. et virilis animi robur enervat. hec hugo. Ad̄ resistendū est viriliter huic vitio. q̄z nichil ita vastat corda hoīm et subiicit suo dominio cū p̄valet quemadmodū libido. Quod testat beatus augu. qui sic dicit. Felicius seruit homini q̄ libidini. q̄z libido seuissimo domīatu vastat corda mortaliū. Et istius seruitutis atrocitas declarat̄ dupliciter. Primo cū voluntas nostra fit ita libera vt non possit ab aliqua creatura citra deū cōpelli. tū seruitus libidīs ita ipsam subiugat successiue. vt postq̄ fuerit ei per consuetudinem submissa. teneat eam sic captiuam vt vincat̄ faciliter ab omni malo et pareat quasi cocta. Secūdo declarat̄ q̄z in ceteris dominijs q̄nto facilius et melius seruit quisq̄. tanto mitius tractat̄ et remunerat̄ a dño suo. in ista aūt tyrannide qua voluptas compellit̄ ad p̄petrandū libidinē quanto perfectius exequit̄ eius p̄ceptū. tanto ferocius in fine opis excruciat̄. Pessima ergo hec pestis vicz vitiū luxurie cū mentem p̄fecte inuaserit totaliter cor hoīs excecat. nullū q̄ bonū cogitare p̄mittit. nā ipse amor carnalis et libidinosus est insatiabilis. cū em extinctus fuerit iteq̄ reaccendit̄. et post expletōem turpis voluptatis. iteq̄ inopiā patit̄.

nec faciat ⁊ exceptis passionibꝫ quas patit. eam nihil aliud cogitare ꝓmittit. Ista ꝓmemorat beatus ihꝛoni. sic dicens Cum luxuria mentem inuaserit nullum bonum cogitare permittit. Amor enim mulierū semp insaciabilis est. qui extinctus reaccendit. ⁊ post copiam iterum inopiam patit animum ꝙ virilem effeminat. ⁊ excepta passione quam sustinet. aliud cogitare non sinit. omnia bona nature ꝓsumit q⁹ naturales vires corporis enervat rōnem perturbat ingeniū ebetat nec rōni paret que impetu ducit. qui etiam luxuriat viuens mortuus est. ⁊ ferreas mentes luxurie vomat libido Unde amor eius insaciabilis inferno ꝓparatur. hec ihꝛonimus Bene igitur luxuria inferno compatur. q⁹ ipsa cum gehenne familiarem quandā habet similitudinē Testatur hoc beatus bernh. qui sic ait. Luxuria est pestis. que cum gehenna familiarem habet similitudinem. In gehenna enim sunt tria. s. dolor fetens. ymis ꝓscientie vrens. flamma purens. sic luxuria feret ꝓ infamiam. vrit per ꝓscientiā. purit ꝓ concupiscentiam Luxuria est pestis omni monstro damniosior. que corpus enervat. animam commaculat. famam pdit. primum offendit deū amittit De eodē etiam ait beatus ihꝛonimus O infernalis luxuria cuius materia gula. cuius flamma superbia. cuius scintille prauum colloquiū cuius laus infamia. cuius cibꝫ inopia cuius finis gehenna ¶ Et notandū ꝙ sicut mundicia cordis ac corporis efficit hominem membrum christi. sic fornicatio ⁊ libido facit membrū meretricis Teste apostolo qui dicit Nescitis qm̄ corpora vestra mēbra xp̄i sunt. tollens ergo mēbra xp̄i. faciam membra meretricis. absit Nescitis qm̄ qui adhꝛret meretrici ynum corpus efficit. cum ea. qui adhꝛret deo vnus spiritus est. fugite fornicationez. omne em̄ peccatum quodcunqꝫ fecerit homo extra corpus ē. qui aut ē fornicat in corpus suum peccat. Ex quibꝫ verbis sancti apostoli colligere possumus. ꝙ maximum scelus sit fornicatio. que templū dei videlicet hominem ita turpiter violat. Et ꝓsequens facit membrū meretricis ℟ Unde yſidorus fornicatio est maximū scelus. q⁹ per carnis immundiciam templum dei violat. ⁊ tollens membrum xp̄i facit meretricis Et ōr innocentius de eodem. O extrema libidinis turpitudo. que non mentem effeminat. sed ⁊ corpus enervat. non solū maculat aiam sed fedat pſonam semp illā ꝓcedunt ⁊ ardor ⁊ petulantia. semp comitat feror ⁊ immūditia. semp sequit dolor ⁊ penitentia. hec innocentius. Audientes igit ex ꝓcedentibus tot pricula huius vitij. necesse est vt huic peccato videlicet luxurie amodo in ꝓncipio viriliter resistat. q⁹ admittit ⁊ in ꝓsuetudinē ducit etiam in quandā necessitatem peccādi ꝓcurrit. Ait beatus aug. Ex volūtate puersa facta est libido ⁊ dū seruit libidini facta est ꝓsuetudo. ⁊ dū ꝓsuetudini nō resistit facta est necessitas. hec augu. Cū autem hec mortifera pestis mentez sic obsederit. nocte ac die hominē quiescere non ꝓmittit. Quod restat beatus ambrosius sic dicens Seruus criminū stimulus libido est. que quietū nūqꝫ manere patitur affectū. nocte feruet. die anhelat. Hec ambrosius Hec mit⁹ si hoc virtū faciat semper animū inquietum. quia qui prauo ac lasciuo amore ardet hic. ralis mente ac corpe languescit ⁊ ideo nunqꝫ quiescit. De hoc ōr orosius sic. Qui dilectione prana estuat. procul dubio mente ⁊ corpore egrotat. Unde maligni spiritus ꝙuis de omni pec-

cato gaudeãt cũ nos lapsos in aliqua vitia intellexerint. tñ maxime de fornicatione letant. q2 hoc facinus validius cẽ cetera vitia corda ⁊ corpora hominũ occupat ⁊ vastat. Unde dic̃ glosa. Cum demones de omni pctõ gaudeant. p2ecipue tñ gaudent de fornicatõne ⁊ ydolatria. ¶ Et notandu3 q3 contra hunc pestifer morbũ. videliz luxurie vitiũ triplex potest esse remediũ Primũ est mortis frequens meditatõ Unde beatus greg. Ad restringendu3 carnis illecebram ⁊ luxurie foeditatem nil tantũ valet cẽ si frequenter cogitemus q3 eadẽ caro non lõge post vermibus scaturiet ⁊ in fetidã materiã convertet. hec greg. Secundũ remedium q3 homo debet fugere occasiões hmõi vitij. viz familiaritatẽ mulier ⁊ omnia alia que pñt mentẽ ad hoc peccatũ inclinare. Unde beatus ambro. sup illud dictũ apostoli. Fugite fornicatõez sic ait Cum alijs vitijs pt expectari cõflictus. sed hanc fugite. ne approximetis. q2 non potest vinci. Et beatus Ihe ro?. Rectx dyaboli est luxuria. si quis hac capit non cito solvit. In isto tam graui ⁊ periculoso prelio nemo pt vincere nisi fugiat. nemo pt firmiter pdurare nisi carnẽ domet abstinẽtia ⁊ ieiunio. Hec ihro. Terciũ remediũ est q3 homo d3 primos motus carnales cuz titillat in seipso refrenare anteq3 ptrahant mentẽ ad delectatõem ⁊ consensum peccati. Unde beatus bern. de vitio gule q3 est q3dam incitamentũ luxurie sic dicit. Notandũ q3 ardor libidinis p aliqua parua occasione excitatur. ⁊ nisi illico respuat. subito totũ corpus occupat estuat virt ⁊ incendit. primo carnẽ tactam modicũ titillat. deinde delectatione turpi mentẽ maculat. ad extremũ per consensum prauitatis mentem sibi subiugat. Unde ps. air. Filij hominũ vsq3quo graui corde ⁊ pingui corpis vt quid diligitis vanitatẽ. ⁊ veritatẽ negligitis. pinguedo carnis. delicie corporis. saturitas ventris aut ante mortem vos deserent. aut vos illa in morte relinquitis. hic caro vermibus illic anima ignibꝫ deputat. donec rursus infelici collegio collegati in tormentis penalibꝫ socient qui socij fuerũt in vitijs. Una nãq3 pena implicat quos vnus amor in crimine ligat. O delicate qui delicijs ⁊ vitijs circumfusus es pfusionẽ expectas ⁊ mortẽ. non est regnũ dei esca ⁊ potus. nõ purpura. non bissus. q2 dives ille vtrũq3 circumdatus in puncto ad inferna descendit. Quid ad hoc dicitis vos gulosi ⁊ luxuriosi quoꝝ deus venter est. quoꝝ vsus dis aut in ventre aut sub ventre est. qui in luxuria nutristis corda ⁊ corpora vestra. Audite q2 esca ventri ⁊ deꝰ ter escis deputat. deus aũt ⁊ hunc ⁊ has destruet. Calix demoniorꝫ est superbia. detractio ⁊ inuidia. crapula ⁊ ebrietas. q3 cũ implenerint mentẽ vel ventrem. xp̃us ibi non inuenit locũ. Quõ ignis ⁊ aq3 simul esse non pñt. sic spũales ⁊ carnales delicie in eodẽ se non patiunt. vbi crapulam ructantis inter pocula sensit xp̃s. vina sua dulciora super mel ⁊ sanũ menti ppinare dedignat. vbi curiosa ciborꝫ diuersitas pascit ventrem celestis panis ieiunam deserit mentẽ. hec bernar. ¶ Qõ autẽ gula siue ebrietas occasio sit libidinis. de hoc dt beatus hiero. Uenter mero estuans cito spumat in libidinẽ. Uenter enim ⁊ genitalia vicina sunt. ⁊ vnũ alteri subministrat. ex vicinitate enim mẽbrorũ sequit confederatio vitiorum. ¶ Sciendum etiam q3 sunt septem species luxurie. videlicet fornicatio. adulterium. incestus. stupꝝ. raptus. sacrilegium. vitium ctra naturam. Fornir.ij.

catio est omnis vsus meretricū .i. vidu
arū ⁊ ꝯcubinaꝝ Adulterium est alieni
thori violatio. Incestus est ꝯsanguine
arum ⁊ affinium abusus Stuprum est
virginū illicita violatio. Raptus est
cū puella a domo patris educit vt co
rupta invxorem habeat. Sacrilegius
est quo ptinentia deo sacrata ledit. vt
in religiosis ⁊ clericis in sacris ordi
bus ⁊ in his qui emiserunt vrum ꝯti
nentie Vitium ꝯtra naturā est quo na
turalis vsus coeundi puertit qđ tam
malum ⁊ detestabile est vt non de faci
li nominet q⁹ pcm̄ sodomie seu con
tra naturā oē vitiū supat. nam hoc fla
gicium mors est corpoꝝ exterius inte
ritus aiaꝝ spm̄ sanctum de corde ejcit
Intentorez diabolū introducit hoc vi
tium. oīa maculat. oīa polluit. ⁊ nihil
purum aut mundū esse pmittit. ad ex
tremū a deo sepat ⁊ diabolo ꝯiungit.
De hoc vitio petrus dami. sic dr. Vici
um sane contra naturā oīm immanita
tem supat vitioꝝ. hoc siquidem vitius
mors est corpoꝝ. interitus est aiaꝝ. car
nem polluit mentis lumen extinguit.
Spm̄ sanctum de templo humani co
poris ⁊ pectoris ejcit. intētorem luxu
rie diabolū introducit cunti laqueos
parat. cadenti puteū ne egrediat opi
lat. infernum aperit. paradisi ianuam
claudit Celestis ihrusalē ciuem tarta
ree babilonis facit hxredez. abscindit
membrū eccie. in ipm vrax pticit ge
hxnne estuantis incendiū. hoc vitiū su
perne ciuitatis muros conat euertere.
⁊ rediuiua exuste zodome satagit me
nia repare. hoc est em̄ qđ sobrietatē vi
olat. pudicitiam necat. castitatem iu
gulat. virginitatem spurfissime cogita
tionis mucrone trucidat. oīa fedat oīa
maculat. oīa polluit. ⁊ quantū ad se ni
hil purum. nihil a sordibꝰ alienū. nihil
mundū esse pmittit. a deo aiam etiam
sepat. vt demonibꝰ ꝯiungat. hec pestil
tissima sodomorum regina sue tiranni
dis leges obseqntem hoībꝰ turpem.
deo reddit odibilem. Infelici quippe
aie positq̄ hic venenatissimus colubr
dentes semel infixerit. illico sensus ad
imitur memoria tollit. mentis acies
obscurat. immemor dei obliuiscit sui
hec pestis fidei fūdamēta euacuat. spi
robur enervat. caritatis vinculū diffi
pat. iusticiā tollit. fortitudinem subru
it. tempantiam eximit. prudentie acu
men obtundit Quid amplius dicam
qñquidem oīm virtutum cuneū de cu
ria humani cordis expellit. omnium vi
ciorꝝ barberiem. velut evulsis portarū
repagulis intromittit. mimiq̄. q⁹ quē
hec atrocissima bestia cruentis semel
faucibꝰ devorata cūctis bonis opib
quibusdā suis vinculis obligat. pcia
nequissime prauitatis abrupta pcipi
tater effrēat. mox nāq̄ vt q̄sq̄ i hāc ex
treme pditiōis abyssum fuerit lapsus
a supna patria exul efficit. a xpi cor
pore sepatus totius eccie auctoritate
ꝯfundit oīm sanctoꝝ patrum iudicio
ꝯdemnat. inter hoīes in terra despicit
a celestium ciuium ꝯtubernio reprobā
tur q⁹ ⁊ nūc humane irrisionis obpro
brium. ⁊ postmodū damnationis cogi
tur pferre tormentū. hec petrus dami
ani. Sed ne quis ꝓpter hmōi tam gra
ue scelus etiam post lapsum tā imanis
facinoris in desperatione cornat. idē
petrus damiani. ad penitentiam ⁊ ad
spem habendā de diuina misericordia
etiam de hoc scelere sic inuitat dicens
Quisquis huius sodomitice turpitu
dinis se contagione fedauerit. misi fru
ctuose penitentie satisfactione purga
tus fuerit nunq̄ habere poterit gratiā
dei. nunq̄ xpi corpore ⁊ sanguine vi
nus erit. nunq̄ celestis patrie lumen
intrabit Unde exurge queso homo

ad penitentiam .qui in huius miserie voluptatis sopore deprimeris .reuiui/ sce tandem qui letali coram inimicis tuis gladio coruisti. Caue ergo ne te barathr desperationis absorbeat. mens fiducialiter ex diuina pietate psumat. neq magnitudine crimis impenitens obdurescat. non est peccator desperare sed impior. nec magnitudo crimi/ num in desperationē adducit animuz. sed impietas .si em tantum potuit dy/ abolus vtte in huius virtj funda sub mergere. quanto magis virtus xpi te poterit ad deum de quo lapsus es verti ce reuocare. nunquid qui decidit non adiciet vt resurgat. cecidit asinus car nis tue in lutum sub pondere. est stimu lus penitentie qui pungat. est manus spūs que viriliter extrahat Non ergo te ex dine miserationis largitate diffi das .si tū infatigabiliter in penitentia pseuerare ptendas. hec petrus dami. Apostolus etiam paulus inter cetera vitia de hoc scelere enormi ad chorin. scribens mentionē facit. et tales vitio sos in huiusmodi crimine collapsos esse damnandos sic pmemorat di. An nescitis q iniq regnū dei nō possidebūt nolite errare. neq fornicari. neq ydo lis seruientes. neq adulteri neq mol les. neq masculorū pcubitores. nez fu res. neq auari. neq ebriosi. neq ma/ledici. neq rapaces regnum dei pos/ sidebunt. Postq̄ vero apostolus hos criminosos enumerasset. non solū ab/ solutionem seu delectationem hoz vi/ tior sed etiam iustificatōem et sancti/ ficatōez tales esse psecutos demōstrat cum subdit dicens. Et hec aliquando fuistis. sed abluti estis. et sanctificati estis in nomine dñi nostri ihesu christi et in spū dei nostri Ex his ergo dictis tam premissis colligere possumus q non solum hoc peccatum videlicet cō/ tra naturam verumetiam omnia crimi na pp̄iam possunt deleri. dummodo homo de facinoribus suis pmissis dole/ at. peniteat. ac de cetero a similib cau/ eat. quia multum displicet deo itera tio peccari. nam ipse dominus ad mu/ lierez in adulterio deprehensam dixit. Quis te dēnauit mulier. que respon dit. Nemo domine. Et dixit. Nec ego te dem nabo. vade amplius noli pec care. In quib verbis magna fiducia lapsis in peccata tribuitur. qui post la/ psum per pn̄iam resurgentes. et in ipa perseuerantes se postmodū a similib custodiunt. O Postmodū scien dum q filie luxurie sunt iste. videlicz Impudentia. cecitas mentis. incon/ sideratio. inconstantia. amor sui. pre/ cipitatio. odium dei. affectus presen/ tis seculi. desperatio futuri seculi. Im pudentia est exterioribus signis luxuri/ am demonstrare. Cecitas mentis est inconsideratio mortis et infernī. quia sm beatum augustinū. In opere luxu/ rie tota ratio absorbetur. Inconstātia est ad cogitandum et psiderandū nunc illud nunc istud. Amor sui est quo ali/ quis de fiderat longam vitam vt exple at voluptates suas. Precipitatio est q̄ quis p̄cipitanter currit ad peccādū. ex ponens se piculo mortis ꝓpter luxuriā faciendā. Odiū dei est qd̄ fit cū ds ab strahit se et punit eos qui sequunt car/ nis delicias ad q̄s inclinat luxuria. Af fectus p̄ntis scli est appetitus honorū. diuitiar. sanitatis fortitudīs et hmōi p quę luxuriosus homo finē suū psequit Desperatio futuri scli est diffidētia gle vel venie pseqñde et hec est filia luxurie psummate. Sic hēmus de pctō luxu/ rie et de ceteris capitalib pctis et cete ris vitiis ꝓut dñs donauit exp̄situm. Sequit qñ talia. s. petā predicta sunt mortalia vel non Filius.

Postq̄ informatus sum de septē vicijs capitalibꝫ siue mortalibꝫ nunc scire desidero qñ p̄dicta peccata sint mortalia vel qñ possint esse venialia. Ca. XIII. Pater P

Omnia vitia prædicta quibus semp̄ sint peccata non tñ semper sunt mortalia.

Qñ vana gloria mortale petrñ dr̄ dupliciter. Primo rōne finis. ꝓpter quē laus appetit. Sic illi faciunt qui bona opa ad hūc finē opant̄ vt aliqō lucrū tpale videlicet pecuniā vel aliaꝫ qualitumcūq; rē ab hoīb⁹ ꝓmodū cōsequi valeant. Secdo rōne op̄is in quo laus appetit. qđ fit qñ homo bonum opus operat̄ ad hūc finē vt laudē & fauorem capiat ab hoīb⁹. & suum aīm totaliter laxat in eandē laudē & fauorē p̄ inordinatā & nimiam delectationē R

Circa primū sciendū q̄ quadruplici fine laus appetit. Primo ad vitandū malum infamie. sic Samuel se laudavit .j. regum. Secundo ꝓpter vtilitatē aliquā spūalem vt est gloria dei vel edificatio p̄rimi sicut paulus se ꝓmēdauit. ad chorin. ij. Tercio ꝓpter lucꝫ auaritie sicut pharisei qui devorabant domos viduaꝫ. simulantes longā orōnem. Quarto ꝓpter actū alicuius peccī venialis sicut qñ quis laudari vult. eo q̄ venialiter in laude delectet. primus est ꝓuidentie. secundū est caritatis dei & p̄rimi. tercium est mortale peccatum. qr̄ ꝓpter auariciā fit & lucrum tpale vt dictum est. quartus est veniale. Sequitur secunda causa quare vana gloria sit peccatum mortale s. ratiōe operis per quod laus querit. Hoc aūt etiam potest fieri tripliciter qr̄ laus quandoq; requirit̄ per opera illicita. quandoq; per opera quedam alia. quandoq; p opera virtutum. Si primo modo sic est tale peccatum quale est illicitum. s. mortale vel veniale. Si secundo sic est peccatus veniale vt habere divitias vel vestes p̄ciosas. Verūtamen si talia de se sint inordinata vt sint occasio mortalis peccati. vt quando mulier ornatu meretricio ad capiendas aīas p̄paratt̄. & similia tunc est peccatus mortale. Si tercio modo id est si laus queratur p̄ opera virtutum. hoc est dupliciter. qr̄ appetitus laudis adiungit̄ operi virtutis tantum. sicut ꝓtingit in cantu vel p̄dicatione quandoq; & in quibusdam alijs operibꝫ virtuosis. & tunc est peccatum venialevel laus est finis p̄incipaliter p̄stitus operi virtutis & operanti. ita q̄ sibi ꝓstituit finem vltimum se totaliter fundens sup huiusmodi delectationes vane glorie. & sic est peccatū mortale quia tunc inhret ei vt fini vltimo.

Sequitur de inuidia

Ca. .XIIII.

Inuidia enī cū

suo genere est mortale peccatum qr̄ cū inuidia fm remigium sit dolor de alieno bono ꝓtrariat̄ directe caritati. que non emulat̄ sed congaudet veritati Caritati vero nihil est contrarium nisi mortale peccatū. cū illud qđ ex genere ē mortale potest esse veniale in quantum vel in primo motu ꝓsistit vel extra rationem suam trahitur. Dolor ergo de alieno bono ē quadrupler qr̄ vel est primo primus motus ex natura veniens. sicut q̄dam naturaliter invidi sunt. & hoc nullum est peccatum. cum nullo modo in nostra sit potestate. Vel est secundo primus motus. quando. s. appetitus sine completa deliberatione tali passioni afficit̄ & sic est veniale peccatum. vel est actus voluntarius deliberatiue. & hoc fit cū hō volūtarie &

deliberato animo admittit ⁊ ꝓsentit vitio inuidie. ⁊ sic est mortale pctm̃ Vel trahit̃ per intentiõem extra rõnem suã vt q̃si dolor surgit ex cã bona. sicut q̃si dolet aliquis de bono tpali alterius q̃ videt illud redundare in detrimentu3 aie illius vel etiam in detrimentũ communitatis. ⁊ dolor talis bonus est. q̃ maius bonũ est magis appetendũ

Capitulum XV.

IRa ex suo genere ẽ mortale pctm̃. q̃ fm cassiodor. Ira ẽ motus animi ꝛcitatus ad penam ꝓximanti inferendã. Talis aũt motus ꝛrigatur caritati que non irritat̃. nec cogitat malum. j. ad Thorin. Est aũt ira triplex. Prima est remissus affectus ꝛtra ꝓximũ per quẽ nõ dolet de malo ꝓximi. nec gaudet de bono eius sed fit ei indifferens. ⁊ sic nõ est pctm̃ mortale. sed est imꝑfectio caritatis. Secũda est actualis impatientia. absq̃ appetitu vindicte. ⁊ talis motus etia3 deliberatiuus est veniale pctm̃. q̃ h3 incompletã ratiõem ire Tercia est impatientia cũ appetitu vindicte. Et hoc tripliciter. Q̃nq̃ enim ira est ex natura. sicut in melancolis in quibꝫ fm phũm ꝛrinue mordet̃ natura. ꝓpter q̃ semp sunt turbulenti. ⁊ sic nullũ est peccatũ cũ sit motus naturalis Q̃nq̃ est ab appetitu deliberato ⁊ tunc est veniale sicut alij ꝓximi motus. q̃nq̃ aũt est a voluntate deliberatiua. ⁊ tunc est peccatum mortale.

Caplm XVI.

ACcidia ex genere suo est veniale peccatũ. quia fm augu. Accidia est tediũ eterni bonoꝝ hoc aũt nõ opponit̃ caritati sed facit diminutiõ3 feruoris caritatis. in quo ꝓsistit oẽ pctm̃ veniale Illud ergo tedium vel est motus naturalis ⁊ sic nullũ est pctm̃. vel est motus appetitus ꝛtristati de ope spũali laborioso. ⁊ sic est pctm̃ veniale. Cũ vero tediũ redundat in omissionẽ que sunt neccãria saluti. vel obmittunt̃ ea ad que tenet̃ quis vt est horas canonicas ꝓsoluere. ad quas obligati sunt qui sacros ordines ꝓcepterunt. tunc est pctm̃ mortale. Vnde thomas de aquino. Sicut inuidia que est tristicia de bono ꝓximi est pctm̃ mortale in suo genere inquantũ ꝛtrariat̃ caritati quantũ ad dilectiõe3 ꝓximi. Ita accidia q̃ est tristicia boni spũalis diuini est pctm̃ mortale ex suo genere inq̃ꝝtum ꝛtrariat̃ caritati quantum ad dilectiõem dei. ⁊ hoc verificat̃ in oĩbus pctis que sunt mortalia ex suo genere. sed motus imꝑfecti in genere taliũ pctoꝝ non sunt pcta mortalia. que. s. sunt absq̃ deliberatõe rationis. vñ tales motus accidie sunt pcta venialia. nam etiã in viris ꝑfectis põt esse imperfectio motus accidie saltez in sensualitate. ꝓpter hoc q̃ nullus est ira ꝑfectus in quo nõ maneat aliq̃ cõtrarietas carnis ad spũm Sed q̃n affectus carnalis ira ꝓualet rõni vt ex deliberatiõe homo tristet̃ de bono spũali ⁊ diuis manifeste. talis motus est pctm̃ mortale. hec tho. Si aũt illud q̃ fit ex obmissione boni vel difficultate aggrediendi bonũ ducit in desparatiõem. tunc iã accedit ad pctm̃ in spũm scm̃. Et q̃nq̃ illud tediũ ira crescit q̃ etia3 ducit in tediũ vite. in tantũ q̃ inferat sibi manus. tunc iam similis erit iude qui laqueo se suspendit.

Capitulum. XVII.

AVaricia dicitur dupliciter. Uno modo secundum q̃ est oppositum iustitie. ⁊ hoc modo ex suo genere est mortale

peccatum. sic em̃ ad auariciã ptinet q̃ aliquis iuste accipiat vel retineat res alienas qđ ptinet ad rapinam vel ad furtuz. que sunt mortalia. Alio modo potest accipi auaricia fm q̃ opponitur liberali alias liberalitati ꝛ fm hoc importat inordinatũ amorem diuiciaꝝ. Si ergo in tantum amor diuitiaꝝ crescit q̃ pferaꝫ caritati. vt. s. pter amorem diuitiaꝝ aliquis non vereaꝫ facere ꝓtra amorem dei ꝛ primi. sic auaricia erit peccatum mortale. Si aũt homo q̃uis supflue diuitias amet. non tñ prefert amorem eaꝝ amori diuino. vt. s. pter diuitias nõ velit aliquid facere ꝓtra deũ ꝛ primum sic auaricia ẽ pcm̃ veniale ℟ Et qz auaricia est immoderatus amor siue appetitus habendi sciendum q̃ si aliquis appetit aliena appetitu ꝓplero. qui etiam pcederit in opus si facultas adesset sic est peccatũ mortale Item si quis appetit illicita voluntate ꝓpleta vt si aliquis indignus conaꝫ beneficiũ ecclesiasticũ adipisci. sic est iterũ peccatũ mortale. Itẽ si quis appetit talia siue sint aliena siue illicita cũ voluntate cõditionata. s. si posset habere sine offensa dei ac iniuria primi. ꝛ tũc vel nullũ vel veniale pcm̃ est Item si quis simpliciter appetit habere supflua ꝛ hoc appetitu suffocante mentem a cura sui ꝛ a ꝓsideratione diuinoꝝ. hoc est peccatũ mortale. Itez si quis supfluo amore inhęret tpalibz tñ infra amorẽ dei. hoc est peccatũ mortale. Item si quis retinet ea que ad neccitatem suam ꝛ suoꝝ pertinent vel ad ꝓsideratioñem sui status ꝛ suoꝝ fm quod decet suam dignitatẽ. hoc nõ est pcm̃ Item si quis retinet superflua respectu vtriusq̃ iã dictoꝝ ꝛ hoc tpe neccitatis extreme alicuius. ꝛ sic est pcm̃ mortale. Item si quis retinet superflua citra extremam necessitatem ex insaciabili cupiditate sic etiam est peccatum mortale. ℙ Precipuum aũt signũ talis affectus est. q̃ em̃ quis potius res putrefieri finit q̃z vtiliter alijs dispensaret. q̃ aũt vitiũ auaritie ydolatrie ꝓpetur. de hoc thomas de aquino sic ait. ℭ Apostolus nõ dt q̃ omnis simpliciter auarus non habeat parte in regno xp̃i ꝛ dei sed addit qđ est ydolorum seruus. illa em̃ auaritia a regno xp̃i excludit. que ꝓpaꝫ ydolatrie. eo q̃ honorem deo debitũ exhiberet creature. inquantũ in tpalibz bonis finem ꝓstituit. qđ soli deo debet. nã cupiditas extinguẽs caritatẽ est illa. que finem cõstituit in tempoꝝalibz bonis. illa aũt que finem non constituit q̃uis supercedit debitũ modum non extinguit caritatem sed impedit eam in suo actu. hec thomas. Ex quibus dictis colligere possumus q̃ nõ oĩs auaricia sit ydolop seruitus vel peccatum mortale. sed solũ illa que extinguit totaliter caritatẽ Unde auaritia potest esse peccatum veniale in certis casibz vt premissum est.

Ca. .XVIII. D Vla est immoderatus appetitus edendi. qđ potest eẽ q̃tuor modis. Primo si ibi ẽ solus appetitus cibi ꝛ hoc nũq̃ ẽ pcm̃ nec etiã delectatõ in cibũ ꝓpter quã ꝓpter quantũ ordinaꝫ ꝓtra defectũ sibi cõtrariuz. hec em̃ pure sunt naturalia. in quibz nõ est meritũ neq̃ demeritũ Secundo si appetitui neccitatis adiungat appetitus delectatõis. ꝛ voluptatis in cibo. hoc ẽ veniale pcm̃ Tercio si ẽ ibi trãsgressio ꝓcepti vt cũ aliquis sine necessitate soluit ieiuniũ eccle. vel religiosus comedit carnes. cũ hoc in suo ordine sit prohibitum sub precepto. hic est pcm̃ mortale. Quarto si appetitus

comedendi est cū libidine. vt quando nimio ꝙ finali affectu inhęret delectationi cibi ꝙ nimis ingurgitat se. ꝙ hoc ē peccatū mortale. De hac gula thomas de aquino dicit. Gula ꝓprie ꝓsistit in ꝓcupiscentia inordinata. Si ergo inordinatio accipit in gula ꝑm auersionem a fine vltimo. sic gula erit peccatum mortale. quod quidez ꝓtingit qñ delectationi gule inhęret homo tanq̄ fini ꝓter quem deū ꝓtemnit. paratus sez ꝓtra ꝓcepta agere vt delectatões huius assequat. Si vero in vitio gule intelligat inordinatio ꝓcupiscētie tm̄ ꝑm ea que sunt ad finem. vtpote q̄ nimis ꝓcupiscit delectationes ciboꝝ. nō tamen ira ꝙ ꝓter aliquid faceret ꝓtra legem dei ꝙ est peccatū veniale. hec thomas. ¶ De vitio etiam ebrietatis sciendum ꝙ culpa ebrietatis consistit in immoderata ꝙ inordinata cōcupiscentia ꝙ vsu vini vel alterius potus qui inebriare potest. Hec autem ebrietas ꝓtingit esse tripliciter. Uno modo sic ꝙ nesciat potum esse immoderatum ꝙ inebriare potentē. ꝙ cum nescit vim fortitudinem. ꝙ sic ebrietas potest esse sine peccato. ꝙ sic noe creditur inebriatus fuisse. Alio modo si aliquis ꝓcipiat potum esse immoderatū. non tamen existimat potum esse potentē inebriare. ꝙ sic ebrietas potest esse cuz peccato veniali. Tercio modo potest ꝓtingere ꝙ quis bene aduertat potum esse immoderatū ꝙ inebriare potentē ꝙ tm̄ magis vult ebrietatē incurrere q̄ a potu abstinere. ꝙ talis ꝓprie dr ebrius ꝙ sic ebrietas est ꝑctm̄ mortale. q2 volēs homo ꝙ sciens priuat se in sensu rōnis

Capitulum XIX.

Luxuria er suo genere est ꝑctm̄ mortale. q2 cōtra illud ꝓceptum. non mechaberis

Concupiscentia vero luxurie distinguit septē modis ¶ Primus est cum ꝓcupiscentia cōsistit in primo motu tm̄. ꝙ sic venniale peccatū. Secundus est cum sequit ꝓsensus in delectatōem. licz nō in opus velit procedere sic est mortale peccatū. Tercius cum ꝓsentit in opus ita ꝙ velit carnaliter peccare si occurreret opportunitas. ꝙ sic itez est peccatū mortale. Quartus modus est cum nō solum tenetur corde. sed pascit visu. ꝙ sic itez est peccatum mortale. Unde dr Math. v. Qui viderit mulierē ad ꝓcupiscendū eam cc. id est animo ꝙ sine intendit mulierē vt eam ꝓcupiscat. q2 ꝑm augustinū hoc iam non est titillari sed plene ꝓsentire libidini. Bene autem dr ad ꝓcupiscendum eam. q2 si aliquis videret mulierem vt rem pulcram ꝙ vlterius non ꝓcederet. tunc vel nullum esset peccatū vel solum peccatū curiositatis. Quīt? modus ē in stultiloquio. vt cū quis mulierē ꝓcatur ꝙ ꝓter libidinē habet cū ea familiaria colloquia. q2 ꝙ hoc est mortale peccatum. Sextus modus vocat ab apostolo turpitudo. vt in osculis. in amplexibo. ꝙ tactibo lasciuis. ꝙ hoc est ꝑctm̄ mortale. ꝙ tanto grauius quanto magis per talia libido accendit ꝓter nimiam ap ꝓximationē ad ignem. Notandū ꝙo ꝙ tangere mulierē ꝓter malā intentionē non est peccatū. similiter cuz intentione boni ex necītate. sed tangere ex libidine. vel osculari ad se non pertinentē est mortale peccatum. Septimus modus est cum ꝓcupiscentia ꝓcedit in opus. ita ꝙ ꝑficit opus luxurie hoc est sp peccatū mortale nisi excusēt per matrimonium. ¶ De moribus aūt ꝓcupiscentie carnalis nicolaus de lyra in glo. super illo verbo. Omnis qui viderit mulierē ad concupiscēdū. sic ait. Videre absolute mulierem

non est malum. sed quantū ex eo sequi
tur ꝓcupiscentia interior. ⁊ ista ꝓcupi
scentia ꝓmo ꝓcedit sic q3 ꝓmo ex
aspectu mulieris causat ꝓcupiscentia
in appetitu sensitiuo. qui dr sensualitas
⁊ ꝓuenit actum rationis. ⁊ sic nō est
mortale. nec ueniale peccatū. cuius ra
tio est. quia talis mot⁹ sensualitatis
non est in potestate hois ⁊ ꝓsequens
non est pctm̄. sed retentio huius ꝓcu
piscentie postq̄ ꝓcepta est bene est pec
catū. unde dr aug. Non est in potesta
te nostra quatenus uisis nō tangamur
sed in ptāte nostra est respuere uel ac
ceptare. Et sic patet q̄ predictus mo
dus sensualitatis non est pctm̄. sed est
materia exercende uirtutis si ei resista
tur ꝓrationem. si aūt teneat ꝓdelecta
tionem morosam absq̄ ꝯsensu tūc est
peccatū sed ueniale. Si autem sequat
ꝯsensus in aīo tunc est mortale pctm̄.
anteq̄ exprimatur facto uel signo. Et
ideo de tali ꝓcupiscentia que est ꝯsen
sus dr saluator. Jam mechatus est in
corde tuo. Et hoc de luxuria. Sic igit
habemus. qn̄ pctā capitalia sunt mor
talia siue uenialia Filius. D

SCire etiā desidero utrū sint plu
ra pctā criminalia siue mortalia
exceptis istis septem capitalib⁹ uitijs
que modo premissa sunt Et etiam que
sint peccata uenialia ⁊ que remedia va
lent delere pctā uenialia. de his cupio
informari.

Ca. .XX. Pater.

SCire debes q3
etiaz sunt alia q̄q̄ plurima cri
mina exceptis septem principalib⁹
uitijs. que mortalia peccata dicuntur
nam omnes transgressiones decalogi
⁊ mortalia sunt peccata J Nume
rus aūt. decem preceptorum sic sumit
quia quedam ordinant nos ad deum.
quedam ad proximū. quod deus insi
nuare uoluit. quando in duab⁹ tabu
lis illa dedit In prima tabula tria pre
cepta ꝓtinent que pertinent ad deum.
quorum primū pertinet ad patrem q3
est de diuina unitate. Secundum ad
filium. q3 est de iuramēti ueritate Ter
cium ad spiritum sanctū q3 de spiritua
li uacatione. In scda tabula fuerūt sep
tem ꝓcepta ad proximum ptinentia
quorum primum est de exhibendis bo
nis ut est illud. Honora patrem ⁊ ma
trem. Reliqua sex sunt de cauendis
malisque inferri possunt corde ore uel
opere. Opere ledimus proximū ꝓter
quod dant tria ꝓcepta ꝓmo non
occides. Secundum nō mechaberis
Tercium non furtū facias Ore quo
q3 ledimus ⁊ contra hoc est illud. Nō
dices contra proximum tuum testimo
nium falsum. Corde ledimus ꝓmū
dupliciter. quandoq3 em̄ respectu rei
rationalis de hoc dr non concupisces
uxorem ꝓximi tui. Quandoq3 respe
ctu rei irrationalis. Unde dr. Non
ꝯcupisces rem proximi tui.

Ca. .XXI. R

PRimum ꝓcep
tum decalogi tres habet cha
pitulas. ꝓma est. Non habebis deos
alienos coram me. ubi ꝓhibemur ado
rare creaturā spūalem. i. angelos Se
cūda ē. Nō facias tibi sculptile. i. ima
gines fictasque nullius rei naturalis
repzesentatiue sunt Tercia nec omnē
similitudinē. s. ymaginem rei naturā
lis. Et sequit̄ que est in celo desup. so
lis ⁊ lune ⁊ que in terra deorsum ut
hominis bouis ⁊ similium. neq3 eorum
que sunt in aquis sub terra. i. piscium
Nō adorabis. s. actu exteriori nec co
les scilicet affectu interiori J Et
bis patet q̄ nō reprehendunt̄ cristiani

qui faciunt ymagines non quidem ad adorandū sed ad memorandum. honor aūt qui exhibet sanctis nō latrie sz dulie. prima clausula odit iudeos ⁊ saracenos esse ydolatras qr deos habent alienos. Judei quidē messiam ⁊ antixpm. saraceni machometū. Contra secundā. s. non facias tibi sculptile faciunt hereticī qui non credūt in deo nisi qđ de ymaginatōe ⁊ fantasia ꝓfingunt Contra terciam faciūt mali xpiam. qr superbo colit similitudinē eorum que sunt in celo desup. nam sup omnia diligit prelaturā. Auarus colit similitudinē eor̄ que sunt in terra. Voluptuosi colunt similitudinem eor̄ que sunt in aquis hoc est delicias. ¶ Secundū preceptum est. Non assumas nomē dei tui invanum. Hic phibet iuramentū qđ fit sine causa ⁊ periurium Uterq; enim. ꝑ nihilo iurans ⁊ falso iurans assumit nomen dei invanū. qr primus sine causa noīat summam veritatem. secundus aūt ꝓtemnit. Tribus modis quis peccat in periurio. vel iurādo ꝓtra ꝓscīam. vel iurando illicitum. vel veniendo ꝓtra iuramentum ¶ Tercīū est. Memento vt diem sabbati sanctifices. non facies omne opus. In hoc precepto qđam est morale vt vacatio que est ad deū orando. volēdo. meditando. qđam est cerimoniale vt assignatio diei septime. que figurabat tropologice cessatōnem a peccatis. allegorice quietem corporis xpi in sepulcro. anagogice requiē eternā in celo

¶ Istud ergo preceptū triplicit̄ accipi pōt. Primo generaliter vt cessemus a vitijs. Scōo specialiter vt cessemus ab operib̄ corporalib̄. que impediunt vacatōem ad deum. Tercō specialissime vt est in viris ꝓtemplatiuis vt ab omnib̄ mundanis separent sepr totalr deo vacent. Prīa vacatio ē neccāria. scōa est debita. tercia pfecta. Scōm ergo qđ sabbatū dr requies sine vacatio ad deū. sic dies dñica pt dici dies sabbati. ⁊ quelibet dies statuta ad diuinā veneratōem. in quib̄ cessant ab ope seruili. i. a pctō ⁊ ab ope impedientevacatōem ad deū. opa em̄ seruilia dicunt ab eccīa opa mechanica. agricultura. mercatura. plantatio.

℟ Quartū preceptū. Hōra patrem tuū ⁊ mrēm tuam. Huic precepto addit promissio. s. vt sis longeuus super terrā. qr ꝓgruū est vt ꝓseruatio vite aliene mereat ꝓseruatōem vite ꝓprie. Pater dr in hoc mandato qui est principiū per generatōem quo ad eē natural pē carnalis. vel qui est principiū per ministratōem regenerationis quo ad bñ esse vt prelatus spūalis Honor hic intelligit dupl'r. s. exhibitio corporalis in sustentatōe. ⁊ spūalis in reuerentia ⁊ obīa. Sed obedientia diuersificat ꝑm diuersificatōem patr̄. qr patri spūali debemus tm̄ obedire in spūalib̄. ꝓlato seculari. s. regi in rpalibus reipublice. carnali in dispositōe rei familiaris. ¶ Quintū preceptus est. Non occides. Hic explicite phibet homicidium. sed implicite oīs motus ire ꝓtra ꝓximus. siue ille sit cordis tm̄ vt ira. siue oris vt contumelia. siue operis vt percussio citra mortē vel depilatio. ℟ Distinguit homicidiū genus dupl'r. s. rr̄ quod dr corporale ⁊ interpretatiuū quod dr spūale. Homicidium spirituale duob̄ modis fit. Uno modo obmittendo. vt cum quis videt alium in extrema necessitate. ⁊ non subuenit ei. interpretative dr eum occidisse. Alio modo fit ꝓmittendo. ⁊ hoc qñq; corde. scilz odiendo. Johan. Qui odit fratrem suum homicida est. quandoq; ore. scz detrahendo. quia ille cui detrahit occidit in ꝓscīa illius.

qui audit detractionem. in qua prius viuebat p bonā famā. qñq; ope. s. malo exemplo alicui occasionē ruine prestando. ⁊ tūc dr interpretatiue illū occidere ¶ Sextū ꝓceptū est Non mechaberis in quo ꝓcepto vt dr aug. prohibet omnis illicitus cōcubitus ⁊ oīm membrorū oīs illicitus vsus. ¶ Septimū est. furtū nō facies. vbi sm augusti. phibet oīs detractatio rei alie ne ex cupiditate ¶ Octauū ꝓceptum est. non loqueris contra primum tuū falsum testimoniū. hic phibet oē genus mendacij. vt dr augu. qđ ter mi nat p tres differentias ¶ Est em mendaciū pnitiosum. qđ nocet. officiosum qđ pdest. iocosum qđ delectat. Includit em in hoc ꝓcepto taciturnitas veritatis pe necessitatis. tñ causa ⁊ oportunitas facit ipam taciturnitatē esse licitam ¶ Nonū ⁊ decimum precepta. non concupisces domū proximi tui. nec desiderabis vxorē eius nec seruum nec ancillā nec bouē nec asinū nec oīa que illi? sunt ¶ Duo phibent hic. s. concupiscentia carnis inordinatā primi ⁊ concupiscētia oculorū in re aliena. nam ad hec duo maxime inclinatur natura corrupta. ad vnum pter cōseruationē sui ipius indiuidui. hic non phibet appetitus. qui ex corrupti one fomitis vel a sensualitatis delectatione orit. qr impossibile est q ille concupiscentie nō sint in nobis. sed phibet appetitus qui est ex consensu rationis. Quamuis ad ista duo determinet tantum. tamen dr ibi phiberi vniuersaliter oīs concupiscentia male voluntatis Et hec breuiter de decem preceptis dicta sunt. ¶ Item quedaꝫ pctā numerant ab apostolo ad romanos primo. s. ydolatria vitium contra naturā iniquitas. malicia. fornicatō. auaricia nequitia. inuidia. homicidium. pretio. dolus. malignitas. susuratio. detractio. contumelia. superbia. elatio. inuentio malorum. inobedientia. insipientia. ⁊ incompositio. quibus adiungit illos qui sunt sine affectiōe abiq; federe ⁊ sine misericordia Post hec omnia subiūgit apostolus q qui talia faciunt. digni sunt morte scilicet eterna. Item ad galathas quinto de quibusdam facinoribꝫ sic ait. Manifesta autem sunt opera carnis. que sunt fornicatio. immūdicia. luxuria. auaricia quod est ydolorum seruitus veneficia inimicicie. contentiones. emulationes ire. rixe. dissensiones. secte. inuidie. homicidia. ebrietas. comessationes. ⁊ his similia. que predico vobis sicut predixi quia qui talia agunt regnū dei non consequentur. Ex quibꝫ dictis apostoli colligere possumus pmissa peccata esse mortalia. quia dicit agentes huiusmodi scelera dignos morte eterna. nec posse tales consequi regnum dei. Et pro intelligentia horum vitiorum. notandum q malicia est quando aliquis damnū molitur alicui Temeritas est quando quis audet ria est temeritas. quando quis audet quod nequit. Vel sic Nequitia est intemperātia sui. Susurratores sunt. qui inter amicos discordias seminant. Inuentores malorum sunt. qui nouū genus cuiuscunq; mali inueniunt verbo vel facto Insipientes sunt non discernentes inter bonum ⁊ malum. Inconposito habitu ⁊ incessu quia incōpositio corporis indicat qualitatem mentis. Sine affectione id est sine dilectione proximi. absq; federe id est sine societate ⁊ pace. sine omni misericordia quia non compariuntur miseria. Immūdicia est que nō est ꝓtra naturā Impudicitia est nō pudice viuere Irre sunt qñ ex ira se aliqui ad inuicem procurāt Dissentiōes sūt qñ aliq̄ pro

dissentientes faciūt in ecclesia. Secte que grece dicunt hereses. Ebrietates assidue. comessatōes superflue veneficia sunt incantatōes. Cetera verovitia p apostolū supius premissa supius sunt exposita qñ de mortalibus peccatis ꝛ eorundē filiabus est tractatū. Beatus etiam aug. plurima pcta mortalia enumerat cū dicit. Mortalia sunt homicidium. sacrilegiū. adulteriū. fornicatio falsum testimoniū. rapina. furtum. superbia. invidia. avaricia. ꝛ si lōgo tempore teneat ira cundia. ꝛ ebrietas si assidua fit putat in eoꝝ numero. quicū q aliqō de istis pctis in se dominari permiserit nisi digne pniteat in etrno igne cruciabit. hec aug. Sic prz de peccatis mortalibus.

Capitulum .XXII.

De venialib⁹ vero pctis sciendum est q sunt diversa. ꝛ longū esset omnia replicare. De quib⁹ beatus aug. mentionē facit. quoꝝ memorans ac dicens Que aūt sunt minuta pcta licet omnibus nota sint. tamen qz longum est vt omnia replicent. opus est vt ex eis aliqua nominemus. Quotiens aliquis in cibo ꝛ potu plus accipit q̄ necē est. ad minuta pcta noverit pertinere. Quotiens plus loquit q̄ expedit. quotiēs pauperem importune perentez exasperat. quotiens cū sit corpe sanus aliis ieiunantib⁹ ipē prandere volverit. aut somno deditus tardus ad ecclesiam surgit. Quotiens excepto filioꝝ desiderioꝝ rem suam cognoverit. quotiēs in carcere positum tardius requisierit. infirmos tardius visitaverit. si discordes ad concordiam revocare neglexerit. Si plus aut primū aut vxorem aut filium aut servum exasperaverit q̄ oportet. si amplius fuerit blanditus q̄ oportet. si cuicunq maiori psone exvolūtate aut necessitate adulari volverit. si se aut in ecclesia. aut extra ecclesiā fabulis ociosis de quib⁹ in die iudicij ratio reddē da est occupaverit. si dum iocantes in caute iuraverimus. ꝛ tm hoc p aliquā necessitatē implere non potuerimus. vtiq; piuramus. ꝛ cū omni facilitate maledicimus. hec august. In quibus iam memoratis peccatis minutis sive venialib⁹ possumus colligere etiā omnia alia similia esse pcta venialia. quia longū esset singula talia explicare.

Et notandū q̄ omnis culpa separat a deo. Hec aūt separatō pfecte quidem fit per pctm mortale. Imperfecte vero per pctm veniale. Per pctm enim mortale omnis mens avertit a deo per pctm aūt veniale retardat affectus hominis ne ita pmpte ferat in deum. sed vtrumq; pctm per pnam deletur Et sicut mortale pctm remitti nō pt. q̄diu voluntas pctō inhęret. ita etiā nec peccatum veniale. sed ad remissionē peccati mortalis pfectior exigit pna. ad peccatum autem veniale requiritur actualis quedā displicentia. Et sciendum q̄ homo in gra cōstitutus potest vitare oia pcta mortalia. ꝛ singula pcta venialia. sed non oia. Unde pna de pctis mortalib⁹ requiritur homo ponat abstinere ab omnib⁹ ꝛ singulis mortalibus peccatis. Sed ad pnam venialiū peccatoꝝ requirit q̄ homo ponat abstinere a singulis. non tm ab omnibus Ista tangit beatus thomas de aquino sic dicens Notandum q̄ culpa separat a deo. sed hec separatio pfecte quidem fit per peccatum mortale. imperfecte aūt per pctm veniale. Nam p peccatum mortale mens omnino a deo avertit. vtpote contra caritatem agēs. Per peccatum autem veniale retardatur affectus hominis. ne ita prompte

in deum feratur. Et ideo vtrumq; peccatum per penitentiam quidem remittit. q2 p vtrumq; deordinat voluntas hois. p immoderatam conuersionem ad bonum creatum. Sicut enim peccatum mortale remitti non potest. q̄diu voluntas peccato adhereret ita etiā nec peccatū veniale. q2 manente causa manet ⁊ effectus. Exigit aūt ad remissionem peccati mortalis pfectio2 penitentia. scilicet vt mortale omissum detestet quātum in ipso est. vt scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia vt singula detestetur sed hoc non ad remissionem venialium requirit. tm actualis quedā displicentia. puta cum aliquis hoc modo in deum fert scom affectum ⁊ res diuinas ⁊ quicquid sibi occurreret. qđ eum ab hoc motu retardaret displiceret ei. ⁊ doleret se hoc omisisse. etiam si actu de illo non cogitaret qđ tamen non sufficit ad remissionem peccati mortalis. nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem. q2 de quolibet peccato mortali tenet homo specialiter conteri. vnde debet homo recogitare ad inueniendū peccatum omissum. Si peccatum ommino a memoria exciderit. tunc ex impotentia faciendi excusat a debito. ⁊ sufficit generalis contritio de omni eo in quo deus offendit Sed quando impotentia tollit. sicut cum ad memoriam peccatum reuocatur. tūc tenet spāliter oteri homo. Etiā sciendum q̄ homo in gratia constitutus potest vitare omnia peccata mortalia ⁊ singula. potest etiam vitare singula peccata venialia sed non omnia. Et ideo pīa de peccatis mortalib9 requirit q̄ homo ꝓponat abstinere ab oīb9 ⁊ singulis petis mortalib9. sed ad penitentiam venialium peccato2 requiritur q̄ ꝓponat abstinere a singulis. nō tamē ab omnib9. q2 infirmitas huius vite hoc nō patit Debet tm habere ꝓpositū se ꝓparandi ad venialia petā minuenda. alioquin esset ei piculum deficiendi. cum deficeret appetitum ꝓficiendi seu rollendi impedimenta spūalis ꝓfectus. q̄ sunt venialia. hec thomas. De remissione etiam venialiū petōz sciendum. q̄ oīa venialia petā rolluntur per diuersa remedia videlicet per eucharistie dignam sumptionem. per extremam vnctionē. ⁊ per generalem cōfessionem. p tunsionem pectoris. per dominicam oratiōnē. per episcopalem benedictionem. per aque benedicte aspersionem. Per hec igit remittunt venialia peccata. non tm semp remittunt totaliter quantū ad penam. q2 si fic nō qui esset ommino immunis a petō mortali aspsius aqua benedicta statim anolaret sed beatus pene remittit fm motum feruoris in deū. qui per predicta excitat fm magis ⁊ minus De hoc thomam de aquino sic dr. Notandum q̄ triplici ratiōe aliqua causant remissionem venialium petōz. Uno modo in quantū in eis infunditur gratia. q̄ p infusionem gratie rolluntur venialia peccata. ⁊ hoc modo per eucharistiam ⁊ extremaz vnctionem. ⁊ omniter per omnia sacramenta noue legis. in quib9 ꝓfert gratia. peccata venialia remittuntur Secundo in quantū sunt cū aliquo motu detestationis peccatorum. ⁊ hoc modo confessio generalis tūsio pectoris. ⁊ oratio dominica operant ad remissionem venialiū petōz. Tercio modo in quantū sunt cū motu reuerentie ad deuz ⁊ ad res diuinas ⁊ hoc mō benedictio epalis. ⁊ aspersio aque benedicte operant ad remissionē venialiū petōz Et quidē p pdicta tollunt venialia petā quantuz ad culpā. nō tm virtute illius sanctificatiōis nō tm sed

etiam virtute caritatis citius motus p̄
predicta excitat. Non aūt per qlibet
predictoꝝ sp̄ tollit reatus pene. qz sic
qui esset oīno immunis a pctō mortali
aspersus aqua benedicta statim auo-
laret. Sz reatus pene remittit per pre-
dicta fm motum feruoris in deū. qui
per predicta excitat qñq magis qñq
minus. hec thomas. Notandū
etiaz q̄ peccatū cum per pn̄am citius
non tergit. aut peccatū est. aut cā pec-
cati. aut peccatū aut pena peccati nam
ex vno vitio subsequens culpa oritur.
qz ipsum suo pondere mox in aliū tra-
hit. ex quo creata mēs ducit vt peius
ex alio liget. Et cum pctm̄ ex peccato
oriat iam non pctm̄ tm̄modo. sed pecca
tum est. et pena peccati. qz iusto iudicio
omnipotens deus coꝝ pctōris obnubi-
lat. vt precedentis peccati merito eriā
in aliud cadat. nam plerūq vnū idēq
pctm̄ et peccatū est et pena peccati. Qđ
sic ostendi pt. Ventris namq ingluui
nis instigat. perpetrata aūt luxuria se-
pe aut periurio aut homicidio tegitur.
ne p huiusmodi peccato puniat. Ista
memorat beatus greg. xxv. moza. fic
dicens. Omne quippe peccatū qđ cuz
citius penitendo non tergit aut pecca-
tum est aut cā peccati. aut peccatum et
pena peccati. Pctm̄ namq qđ penitē-
tia nō diluit. ipso suo pondere mox in
aliud trahit. Unde fit vt non soluz fit
peccatū. sed etiam peccatū et causa pec
cati. Ex illo quippe vitio culpa subse-
quens oritur ex quo cecata mens ducit
vt peius ex alio ligat. Sed cum pecca
tum ex pctō oritur. non iam pctm̄ tan
tummō sed est et pena peccati. qz iusto
iudicio omnipotens deus coꝝ pctōris
obnubilat. vt precedentis peccati me
rito etiam in aliud cadat. Quē enim
liberare nolunt. deserendo percussit. Nō
ergo immerito pena peccati dr q̄ iuste
desup̄ irrogata cecitate ex precedētis
peccati vltōne ppetrat. qđ videliz agi
tur dispositōe supius ordinata. sed in-
ferius in iniquitate p̄fusa. vt et p̄cedēs
culpa sit causa subsequentis. et rursuz
culpa subsequens sit pena p̄cedentis.
Unde et de infidelibz et lubricis scr̄ūs
paulus dicit. Qui cū cognouissent de-
um non sicut deū glorificauerunt. aut
gratias egerunt. Et paulo post. ppter
qđ tradidit illos deus in reprobū sen-
sum. in desideria cordis eoꝝ. in immū
dicias. vt ptumelijs afficiant corpora
sua in semetipsis. Quia em̄ recognos-
centes deum pctm̄ superbie p̄miserunt.
cecant̄ etiam ne intelligant qđ p̄mit-
tunt. et qui intelligentiā sequi nolunt
in pctō et causa peccati sunt. et ipsuz lu
men intelligentie pdant in pctō et pe-
na peccati. Prioris ergo peccati meri
to pctōrum sequentiū fouea tegit. vt
qui malum sciens ppetrat deinceps iu
ste in alijs etiam nesciens cadat. Hoc
quippe agit vt culpis culpe feriantur.
quatenus supplicia fiant peccantiū ip
sa incrementa vitioꝝ. Hinc q̄ omnipo
tens deus ad pn̄iam tempus indulget
qđ humana malicia ad vsum sue iniq̄
tatis retorquet. nimirū iusto dei iudicō
augeri culpa pmittit vt ad feriendum
artius qñq cumulet. Hinc enim etiā
de quibusdā Paulus dicit. Peruenit
ira sup̄ illos vt impleant pctā sua sem
per. Hinc voce angelica Johanni dr.
Qui nocet noceat adhuc. et qui in sor
dib̄ est sordescat adhuc. Hinc dauid
dicit. Appone iniquitatē sup̄ iniquita
tem eoꝝ. et non intrent in iusticiam tu
am. Cor quippe dñs duꝝ priorib̄ me
ritis aggrauatū iuste pmittit etiā sub-
sequentib̄ malignoꝝ spūum psuasio-
nib̄ falli. quia cū digne in culpa tra-
hitur. reatus eius in pena cumulatur.

s.f.

habent iam quidez vnde fieri mereantur sed sustinet tñ adhuc peccatū cressere vt peccantes possit atrocius pena cruciare. iam meret supplicium pena t causa pctī expectat adhuc. vt augmenta supplicij subroget pctm̄ t causa pctī Plerūq; vero vnū idemq; peccatum t pctm̄ est t pena peccati t cā peccati. qđ melius ostendimus si res ipas in medium reducamus. Effrenata quippe ventris ingluuies in furorem luxurie plemitudinem carnis instigat. ppetua aūt luxuria sepe aut furto aut homicidio regit. ne humanar legū vltione puniatur. hec grego. Unde necesse est. si qs lapsus fuerit in aliqđ pctm̄ grauet p pñiam quanto citius poterit ab hoc vitio resurgere studeat. ne in grauiora peccata ꝓpter tale facinus eum cadere contingat

De duodecim abusionibꝫ.

Ca. .XXIII.

Sciendū quod ſm beatū ciprianū duodecim sunt abusiones seculi t sunt hę videlicet. Sapiens sine bonis opibꝫ. senex sine religione. adolescens sine obia. diues sine elemosina. femina sine pudicitia. dñs sine virtute. cristianus ꝓtentiosus. paup superbꝫ. rex iniquus. epūs negligēs. plebs sine disciplina. populus sine lege. Quibꝫ. xij. abusionibꝫ seculi suffocant disciplina t iusticia. hec ciprianus. Et q2 pñs tractatus maxime requirit t tractat de statu religiosoz t claustraliū. Ideo notandū q; etiam sunt duodecim abusiones claustraliū. quibꝫ tota religionis summa corrumpit Et sunt iste videlicet. Prelatus negligens Discipulus inobediēs Juuenis ociosus. Senex obstinatus. Monachus curialis Monachus cauſidicus. Habitus precioſus. Cibus exquisitis Rumoz in claustro. Lis in capitulo Dissolutio in chozo Irreuerentia circa altare. Immozemur ergo in singulis t de singulis pauca dissera mus ℔ Sunt quidā qui sciunt t pñt t volunt ꝓesse. quidā qui sciunt t pñt t nolunt ꝑesse. quidā qui nec sciunt nec pñt nec volūt. sed t sunt quidā qui nec sciūt nec pñt sed volunt. Sci revero t posse t velle est supbie vel caritatis. Scire t posse t nolle est humilitatis vel inertie Nec scire nec posse t velle ē cupiditatis t stulticie. Nec scire nec posse nec velle est discretionis t prouidentie. Qui em̄ sciunt t possunt t volunt ꝓesse si velint ꝓdesse caritatis est. alioquin superbie Qui vero sciunt t possunt sed nolunt hūilitatis est qđ renuit. inertie vo cū sciunt si omino resistūt Qui aūt nec sciūt nec possunt sed volunt cupiditatis esse videt qđ volūt esse stulticie si velint qđ nec sciunt nec pñt. illi si quidē qui nec sciunt nec pñt nec volūt prudēter agūt. summa em̄ discretio est nolle qđ nō potes

Sciendū aūt q; oues passores sequunt ad vitam si diligens. ad mortem si negligens precedat. debet em̄ precedere vita t doctrina. vt qđ docet verbis factis impleat Tenere etiam debet vnitatez cū grege qđ fit qñ nō diuidit a subiectis p precioſioꝛem habitum. vel p delicatioꝛē cibū dū fit vnus prosationem. cum infirmis. p dispensationem. cū delicatis vt cū aplo dicere possit. oibꝫ omnia factus sum. pastor vero negligens fugit. Sunt em̄ quidā prelati. qui onera importabilia imponūt subditis t ea digito mouere nolūt fugiunt quod precipiunt. fugiunt remoti a cuentu sub ocio viuunt. qui prana agunt. t reprehendi nolūt. qui male viuūt t subiectos bene viuere cogunt errantes reuocant sed fortes oc

cidunt.reuocant verbis.sed occidunt operibꝫ que operant ipsi que aliꝫs licita non putant.subiectos cogunt ꝙ ipsi a nemine cogi volunt.

Capitulum XXIIII.

De discipulo inobediente.

Inobedientie morbus ex superbie tumore procedit.sicut sanies ex vulnere. Hoc morbo primus homo languit qui testꝫs terre preposit⁹ fuit.per inobedientie culpā suppositus etiā cuꝫ muscis ꝙ culicibꝫ per posteros seruit. Hoc aūt tribꝫ modis meteri solet.emplastro.s.vnguento ꝙ ferro.i.exemplo boni operis.verbo ꝫmonitionis.disciplina correctionis.assūt aūt inobedientia nomen obedientie ꝑcepto.facto ꝙ loco. Leue eīm est precepta sed labor implere. Locus ꝫo qñꝫ placet.aliqñ displicet. Placet qui busdā.non qꝛ abundat fratribꝫ sed piscibꝫ.placet qꝛ famulis abundat ꝙ fabulis.ꝙ sic fit vt vocet obedientia cuꝫ non sit. Hanc multi desiderant vt extra obedientiam esse queant. Multis enim modis hec obedientia queri solet parentuꝫ exactōe seu fratꝝ seductoria exhortatōe.vel etiam boni operis simulatoria oīsione. Est ꝙ alia spēs inobedientie que tñ obedientia vocat. de qua dr.quia obedisti voci vxoris tue plus ꝙꝫ mee.sed de obedientia vera per ꝓs.dr. Audiam quid loquat in me dñs deus Nunquid dyabolus caro aut mūdus vel vxoris. vel carnis scz voluptas. vel mundi vanitas. vel dyaboli inimicitias.vel dei bonitas. Est aūt vel creatoris ad subiectos de prelatis dicens Que dicunt facite. que aūt faciunt nolite facere.vbi eriā male operantibꝫ obedire iussit.vt sic ingrediaris ꝙ egredi aris cū dauid.cū saule ꝙ eundē honores licet reprobū cum samuele.nec bonis tñ obedias in malum.nec puersis ꝓtradicas in bonum.

Capitulum XXV.

De iuuene ocioso.

Ocium stultriciā.labor scientiam generat. Labor hominis iterior labor scīe. labor exterior exercitiū operationis. Scīe labor in tria diuiditur. in puericia labor discipline. in iuuentute exercitij. in senio doctrine. vt scilicet ille qui nescit.in puericia discat que didicit in iuuentute ad vsum ducat.que ad vsum duxerit in senio doceat. Sed cū homo interior iacet in lectulo voluptatis dū somno torpescit inertie ꝙ somnis deludit curiositatis.vocat ꝙ exhortat exteriorem hominē vt inclinet aurē rumoribꝫ.loquatur vana.induat mollibꝫ.mane comedat.cantus galli cene terminet lectionem.euntibꝫ dormitū surgentes ad vigilias obuiant frēs.vigilantibꝫ illis dormiant.redeuntibꝫ a vigilijs surgāt Sed melius forsitan esset si nihil dicerent ꝙꝫ si subtractis sillabis aut dictionibꝫ ossitando psalmos decantarent. Laboret ḡ interior homo ꝙ exterior ne dicat eis Quid statis hic tota die ociosi Audiant tñ prelati cām ocij.nemo inquiunt nos conduxit Non epi.non presbiteri populū.non abbates nō priores quentū. Ad hunc laborem diuersi conueniunt ꝙ diuersis tpibus.mane pueri.meridie iuuenes.vespe senes.sola tamē iuuentus pondus portat diei ꝙ estus.portat materialiter pondus laboris ꝙ estus solis. Moraliter pond? carne fragilitatis ꝙ estū libidinis. Labore igit manuū annihilat pondus tēptationū. Inuenis aūt in ocio est quasi iumentū sine iugo. qui dū nō tenet obie vinculo.ꝙsi bos lasciuiēs discurrit ꝑ desideria ꝓprie voluntatis.

Ca. XXVI.

De sene obstinato

Inter abusiões sola maior est senis obstinatio. qui morti primus mortis aduentū non abhorret. qui quasi ad ostium mundi huius positus foras spectat. nec tñ vite pñtis egressuz nec ingressum future consideret. audit nūcios mortis. ⁊ credere nonvult eis Casus mortem nūciat latentem. infirmitas apparentem. Sed forsitan fumiculus triplex quo ligaſ senex difficile rumpiſ. dū em̄ a pueritia in mentē semis p cogitationem semitā fecerit voluptas. in sermone vanitas. in ope peruersitas. quid aliō agiſ nisi qꝫ in ꝯsuetudinē quasi in funē. hec tria torquēſ Est aūt laqueus in fune. dulcedo tpalis in ꝯsuetudine. circumdatio fumis. impedimenta sunt carnis. dulcedine igiſ accipimur. consuetudine ligam̄.

Ca. XXVII.

De monacho curiali ⁊ causidico

Cum autē mōachus ꝺr curialis ex adiuncto vesignaſ aliquid leuitatis. ordo claustri ⁊ ordo curie diuersus. ibi sedes in insidijs cū diuitibꝫ in occultis. hic audis non sedi cū ꝯcilio vanitatis ⁊c ibi dextera tua repleta est muneribꝫ. hic lauas inter innocentes manus tuas. ibi pauperum res violēter auferunſ Hic a pauꝓibꝫ sponte offerunſ. Ibi laudatur peccator in desideriis aīe sue. Hic aūt benedicit iusto. Contingere enim quādoqꝫ solet vt monachi qui curias frequentant. causas audiant. iudicia perquirant. ament decreta ꝯsiliorum non secreta misteriorum. laudari appetunt. qꝫ pro multis loquunſ sed monachi multum loquentes multis displicent. de incertis iudicant. testantur sepissime quod ignorant Si vero res ad effectū puenire nonvaleat monachus causidicus iter parat vt quod alibi fieri non potuit. rome fiat Pro principe ergo seculi alpie frigus ytalie calores libenter patitur qui p magistro spirituali multo leuiora inuitus forsitan pateref. Oneratus cartulis auctoritatibꝫ fultus reuertitur ponit dies causas. se. psonas inducit. que parate sunt iurare quod est. ⁊ si velis iteruz iurat qꝺ non est. Quid ergo dicam nonne magistros amas monache causidice esse de simul discumbentibus cum herode. cū invinculis ⁊ carcere teneri cū iohāne

Ca. XXVIII.

De vestitu superbo

monachoꝝ ait apostolus. Non in veste preciosa que molliciei pretiosiorem vestem negat pura sine monachꝫ pretiosiorem habitū ꝯcedit. plus amat terrenus sponsus sponse castitatem. qꝫ preciosam vestem. plus simplicitatem qꝫ torum crines. Sic immundus sponsus cristus plus amat interiorez habitū. qꝫ exteriorē. molles mollia querunt. elati preciosa. delicati speciosa. Exterior em̄ superfluitas animi nunciat vanitatē qꝫ vt ꝺr beatus bernardus. Nemo preciosas vestes nisi ad inanem gloriam querit. Unde peccatū est quere preciosum vestitum dicente beato gregorio. Nullus estimet in fluru preciosarum vestium peccatum deesse. qꝫ si hoc peccatum non esset nullo modo dominus Johannem de vestimenti asperitate laudaret. non enim vestis sed puritas mentis ornatum facit monachum vel clericum. Unde beatus hieronimus. Non tenera vestis. sed munditia mentis ornatum facit clericum. Ipse namqꝫ celestis sponsus christus cum ꝯspexit animam virtutibꝫ adornatam

tam eius decorem concupiscit et in amplexus illius volat. Unde et petrus damiani. Invisibilē quippe sponsum invisibilis oblectat ornatus. et cū sctām aīmā dspicit emitere virtutib in eius illico volat amplexus. cui dicit. Pulcra es aīca mea. suavis et decora sicut ihrusalem Sicut ihrusalē ait. non sicut babilon Babilon sane dyabolus. ihrusalē inhabitat xps Ille luxurianris amictus vanitate reficit. hic aspernis et humilib si cordis non desit humilitas non delectat. hec petrus. Ubi notandū q non solū in veste preciosa. sed etiā in vili amictu potest eē iactantia. Teste beato augustino. Non solum in rerū corporeaq mitore atq pompa. sed etiam in ipsis sordib esse posse iactantiā. et eo periculosiorē quo sub nomine seruitutis decipit. Et philosophus dicit q et supabundantia et defectus inordinatus ad iactantiam pertinet. Unde de beato augustino legit q vestes nec nimis preciosas nec nimis viles habere volebat. qz in utroq voluntes sua querunt. Si autē ixo aliquis in humilitate facit. pter maceratōem carnis vel humiliatōem spūs ad virtutem temperantie pertinet. sed medium tenere in hmōi magis est salubre. Unde dicit beatus ber. Nec affectate sordes nec exquisite mundicie quemunt xpīa no. Et ideo vestimentū tale nobis eligendū est quo possit nuditas operiri. et vis frigoris atq omne quod extrinsecus ledit arceri. vt in die honestuz appareat. et in nocte necessitatem expleat.

Caplm XXIX. De cibo exquisito.

Cum autē legas deliq sse ionathan in gustu mellis. esau in edulio lentis. Gomitas in saturitate panis. putasne esse sine periculo tot carnis ferculis. tot piscium generib. tot frixuraq diversitatib delectari. nonne sic differt pallacium a refectorio sicut egiptus a deserto Si ergo in deserto sumus. mirandū non est si ollas carnium semp habent. adhuc inquit esce in ore ipsoz et occidit pingues eorum Occidit enim pingues quoz deus vēter est. qui nutriebant inquit in croceis amplexari sunt stercora. Crocus in oriente nascitur. colorat et saporat In croceis ergo nutriunt qui in initio conversionis interius sapore virtutum reficiunt. exterius vero boni operis exēplo conantur. Sed hi amplexant stercora. dum post sobrietatis et abstinentie vitam revocat eos ventris cura. Et fit quandoq vt qui in sua domo añi conversionem sobrie vixerant. postmodū in monasterio gulosi fiant. placat eorum venter deus diversorum hostiūs ferculoz. inclinat aurem rumoribus excitat saporq generib. demulcet confabulatione. non oratione sz ocio gaudet. somnolentia delectat. Per similitudinē ergo deus ventro assimilat dū ei tota devotōe per omnia servit

Ca. XXX. De rumoribus ī

Claustro affluētia ciboz provitari solet. inundatio verboz saturitatem ventris sequit leuitas opis et vanitas mentis. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere Ludere inquit. non legere. Sunt enim quidam post delicati cibi diversa fercla qui cū in claustro sedeant non lectioni et silētio. sed rumori et curiositati vacāt. qui locū et tempus nusq et nunq servant. sed instabiles et ociosi. nunc hos. nūc illos ad colloquium vocant. Pone in quit psalmista custodiam et ostium circumstantie labijs meis. Ostium dixis

non murum sed hostium ponit qō tem
pore & loco claudit & aperit. Est tps
& locus tacendi & loquendi. apit itaq;
hostium in claustro hora constituta le
ctiōi in capitulo. ꝓfessioni in eccleſia
orōi in oratorio. claudit itē in clau
stro ꝓfabulationi. Si aūt rumores de
bent esse claustralium. ad quos non pti
nent bella principū seculariū. sz pug
ne temptationū. delectare ḡ karissime
his rumoribꝫ non exterioribꝫ. gaudēt
eīm multi claustraliū dū de regibꝫ fabu
lant. dū casus militū narrant. dū p il
lis loquunt. a quibꝫ ipi nō agnoscun
tur. multorum partes defendunt. pro
multis irascunt. pro multis litigant.
ignorant tamen quod negant & affir
mant. Si aūt de regibꝫ sermo ē. docet
lectio claustri certamina regū & casus
euentus belloꝝ. quō moriebat saul. &
quis eius mortē nūciauit dauid Audi
re forsitan nolles rumores pacis. non
belli. ꝯcordie. non discordie. Regina
saba nouit rumores hmōi que audita
sapientia salomonis a finibꝫ terre ve
nit. Ca. .XXXI. S

De lite in capitu
lo Infirmitati moraliū oīpo
tens deus pater benigne puidēs. in ec
cleſiꝫ instituit tria. s. medicos. loca.
& remedia. medici sunt plati. loca ca
pitula. modi pīne remedia. Attende
igit in samaritano prelatum in stabu
lo capitulum in infusione vini & olei.
fomentum ꝯsolationis. & asperitatem
correctionis. hec est piscina ꝯpunctio
nis. in qua sanatus est infirmus post
ꝯmotionem vere ꝯfessionis. nec tī sa
nabit nisi vnus. nisi eīm sit vnitas dē
sanitas. qui ḡ amant litem destruunt
sanitatem. Intolerabilis igit est hec
abusio. vt ibi litiges. vbi te accusare
debes. vt ibi augeat culpa. vbi deleri pt

vt ibi ꝓtemnes xp̄i vicariū. ꝓtemnes
christum. Sed forsitan dī aliquis re
ligioso. possum pati magistrum. sed
cum negligentiam prelatorum ꝑsidē
ro obedire ꝓtemno. cum video fratres
meipso deteriores. accusationes ipōꝝ
pati nolo. Cum dicis fratres reipso
deteriores deterior factus es quare cō
temnis magistrum an nescis xp̄m cō
ram pilato iudicatum. tulit crucem p
peccatis tuis. non pro suis. & tu virgā
renuis flagellari. ille non erubuit co
ram populo flagellari & tu dedignaris
spoliari coram magistro. accusat & tu
cet accusaris & litigas. si in hoc pse ne
res. in deū peccas. igit in loco remis
sionis inducis litem contradictionis
hic est locus pre ceteris diabolo odio
sus. hic amittit quos alibi acquisiuit.
hic est eī locus spūisancto ꝓsecratus.
officina spiritussancti. in qua filꝫ dei
congregant. vt ei reconcilient. Nolī
esse frater sicut sathan inter filios dei
Sathan est. qui magistro ꝓtradicit &
fratribꝫ aduersat. Noli quesō esse in
capitulo sicut sathan & sicut adam in
paradiso. an nescis sathan expulsum
a capitulo celi Adam a capitulo para
disi Judam a capitulo xp̄i. In primo
culpa superbie In secundo inobedien
tie. In tercio auaricie. Lucifer non at
tendens dignitatē creatoris casurus.
quesiuit sedem elationis. Sic quidā
claustralium dum generis nobilitate
preminent. dum literaruꝫ scientia pol
lent. dum ꝓpria virtute ad laborandum
prevalent. dū vocis modulatione pla
cent. dum in qualibet facultate artiꝫ
ceteros fratres precellunt. elationis fo
dem petunt Et qui ex dono tanti mune
ris humiliores esse deberent. contra de
biliores & illiteratos superbi tument

De dissolutõe in chro.

In ecclesia cum ad opus qđ inuentũ fuerit accedit. humilitatis honestas diligentius obseruet ne qui in ecclesia ante ꝓspectum dei ximus ibidẽ deteriores simus. Sunt eñ quidã qui mente vagi. attoniti oculi. hĩtu dissoluti. plana parietũ ꝓspicientes plustrant. aliud cantant. aliꝺ cogitant. in chro sunt corpe. sed in foro mente. Sunt etiam alq voce dissoluti qui vocis sue dono gloriant. nec tantũ gaudent de dono gratie sed alios ꝑnunt tumentes clarione. aliter cantãt qđ libri habeant. fortassis vt placeant populo magis qđ deo. qui sic cantãt nõ cantant in chro cũ maria sorore moy si. sed in palacio cũ herodiade vt placeant herodi ⁊ simul discũbentibus. delectant enim altitudine vocis. Nemo eñ altius cantat eo quẽ dominus audiuit de monte sancto suo. nemo dulcius qđ cui inclinat aurem suã dñs voce mea inquit ad dñm clamaui. ⁊ exaudiuit me de monte sctõ suo. Esto igit in valle humilitatis. vt in monte sancto audiri merearis. sed si sic cantas vt ab alijs laudem queras. vocem tuã vendis ⁊ facis eam non tuã sed alienam. caue ne monasteriũ vertas in theatꝝ. habes in prãte tua vocem. habeto tem. seruas ꝓsonantiã vocum. serua ⁊ ꝓcordiam moꝝ. vt per exemplũ ꝓcordes ꝓximo. per voluntatẽ deo. per obedientiã magistro. hec est ꝓcordia.

Capitulum XXXIII. De irreuerentia circa altare.

Vltimo de duodecim abusionibꝫ claustri dicturus accedo. qui me soluꝫ inter ceteros in hac ꝑte negligentiorem reperio. qui licet ablutis manibꝫ. lota facie. albis vestibus indutus accedã ad altare. tñ puer sus ope. pollutus ore. immundus corde. xp̃i corpus nõ ꝓtimesco manibus tractare. accedo elatus ad humilẽ. iratus ad mitem. crudelis ad misericordem. sed tamen patit humilis elatum mitis iratũ. crudelẽ misericors. Accedo seruus ad dñm non amore sꝫ timore. non deuotõe sed vsu. accedo igit ad altare vanus curiosus vanitati subditus Sunt etiã multi alq in seculo qui non tm vani curiosi ⁊ voluptuosi. sꝫ etiam cum ambitõe non cum deuotõe accedunt ad mensam xp̃i. qui etiam nõ accederent. nisi se aliquid recepturos sparent. Accessit ad iesum petrus ⁊ iudas. accesserunt discipuli. accesserũt ⁊ milites crucifigẽtes. accedũt ⁊ quotidie ad corpus xp̃i religiosi. accedũt ⁊ peruersi sacerdotes. ex quibꝫ multi terrenis inhiant. terrena sapiunt. non nulli assidui in plateis. in ecclesia rari. tardi ad inuestigandũ culpam peccatoris. parati ad inquirenda vestigia leporis. velociores ad ꝓgregandos canes qđ ad ꝓuocandos pauperes. libentius porrigunt panem cani qđ pauperi plures seruiunt eis ad mẽsam. ad missam nullus. Hi sunt quoꝝ thalamus ornatior est qđ eccĩa sua. mensa patior altari. ciphus calice ꝓciosior. equus carior missali. cappa casula pulcrior. camisia delicatior alba. Ecce quõ obscuratũ est aurꝝ fuligine peccatoꝝ. mutat? ẽ color optimus decoris ⁊ sanctitatis in feditatez vitioꝝ. lapides sanctuarij sunt disperſi in capite omnium platearum. qꝛ dum per vitam mundã ⁊ oratione intus in ꝓtemplatione dei esse debuerant. per vitam reprobam foris passim vacant. Ecce iam pene nulla secularis vite actio quam sacerdotes cristi non admĩstrent. nulla mundi nego

cia.in quibꝫ miníſtri altaris ſe non oc
cupent.nulla reꝫ improbitas.qua mo
nachalis ordo ſe non ĩplicet.pene nul
la illecebris vite blandicies.qua ſe ca
ſtitas ſanctimonialium non comma
culet.Sanctuarij igiſ lapides diſper
ſi ſunt in plateis.cũ religioſi quiqꝫ la
ra mundi itinera ſectanſ.ꝛ non ſoluꝫ
in plateis.ſed in capite oĩm plateaꝝ
diſpgunſ.qꝛ ꝛ iacent ꝓ miníſterijs ope
ris.ꝛ honorari volũt de ymagine ſan
ctitatis.Igiſ prelati ſubditos diligẽ
ter cuſtodiant.ſubditi prelatis obedi
ant deuoti ſint ſenes.laborioſi iuue
nes.ſit honeſtas in habitu.mediocri
tas in victu.in clauſtro aſſidui.in cu
ria rari.vt non ſint curiales ſed clau
ſtrales.ſint intenti pſalmis nõ cauſis
in clauſtro non ſit rumor ſed lectio.in
capitulo non lites ſz ꝯfeſſio ſit.in cho
ro ſerena ſimplicitas.circa altare re
uerentie honeſtas Ex his obſeruantie
mandatis pendet ſumma totius religi
onis ꝛ ſic ꝓz de.xij.abuſionibꝫ clauſtri

X Sed ꝛ hoc ſciendũ ꝙ ſunt nõ
nulli fratres in ſancta religione.q̃ val
de ꝓmi ſunt ad detrahendũ.ꝛ ad iu
dicandum alios qõ multuꝫ in religio
ſis reprehenſibile ꝛ piculoſum eſt.De
tractio aũt ſm qõ ait hugo.eſt locutio
ex inuidia ꝓcedens.bona illoꝝ deni
grans.Cũ ille detrahit.qui bona ꝓxi
mi.inquantũ poteſt minuit Sunt aũt
plurimi.qui ꝓter hoc alĩs detrahunt
vt ex vituperatione aliorum ipſi lauda
biles appareant.quod prohibet beatus
ihꝛoni.ita dicens.Nulli vnqꝫ omni
no detrahas.vt vituperatione aliorum
te laudabilem videri velis.hec ihꝛoni
mus.Hoc igiſ vitium valde eſt cauẽ
dum qꝛ detrahens ꝛ libenter detracti
nem audiens.ambo malignũ ſpiritũ
in lingua portant Teſte beato hieroñ.qui
dicit.Detractor ꝛ libẽs auditor vter
qꝫ diabolum portat in lingua.Eſt etiã
lingua detractoris.q̃ſi vipera infecti
ua.ꝛ lancea acutiſſima tres penetrãs
ictu vno videlicet detrahentem auditẽ
tem detractionẽ.ꝛ cui detrahiſ.quod
idem hieroñ.ſic ait.Nũquid non vipera
eſt lingua detractoris ferociſſima.pla
ne mimꝫ q̃ tã letãter inficiat flatu vno
nũquid non lancea eſt lingua iſta pfe
cto acutiſſima.que tres penetrat ictu
vno.hec hieroñ.Tales vo viz detracto
res multũ odit deus.put apls ad ro
ma.dꝛ.Detractores deo odibiles ꝛ
ideo ab vnoquoqꝫ hoc vitiũ eſt valde
deteſtandũ Et ſicut nõ ſtudio nõ debe
mus materiã dare alĩs detrahendi.ſic
ꝓ malicia ꝛtra nos excitatos debemus
patienter ſuſtinere.vt nobis meritum
creſcat.de hoc dꝛ beatus greg.Lingua
detrahentiũ ſicut noſtro ſtudio nõ debe
mus excitare ne illi pereant.ita ꝓ ſuam
maliciã excitatas deũ? eq̃mĩter to
lerare vt nobis meritũ creſcat.puerſo
rum nãqꝫ derogatio vite nr̃e eſt appro
batio.qꝛ iã oñdiſ aliquid iuſte nos ha
bere.ſi diſplicere incipimus illis qui
deo nõ placẽt.hec greg. Et De iudi
cio quidẽ incauto primoꝝ ſciendũ ꝙ
dubia mala q̃ dicũſ de primis ſunt in
meliorẽ ptem interꝑtranda.ꝛ nullus
debet aliũ dũdicando dẽnere ſine ra
tionabili cauſa.vnde vbi non apparẽt
manifeſta ſigna de malicia alicuius.de
bemus eũ vt bonũ hẽre in meliorẽ ptẽ
qõ dubiũ eſt interꝑtrando vñ dꝛ ꝙdam
glo.ſup illud apli.Qui nõ manducat
manducantẽ nõ ſpernat ꝛ iudicet.Et
hoc nãqꝫ ꝙ aliquis habeat opinionẽ
de aliquo abſqꝫ ſufficienti cã iniuriat
ei ꝛ contemnit ipm.Nullus aũt debet
alium contemnere vel nocumentum a
liquod inferre abſqꝫ cauſa cogente.ꝛ
ideo vbi non apparent manifeſta indi
cia de malicia alicuius.debemus eũ vt

bonum habere. in meliorē ptem inter
pretando qđ dubium est Et melius est
q̄ aliquis frequēter fallatur habens bo
nam opinionē de aliquo malo homīs.
q̄z rarius fallat habens malam opinio
nem de aliquo bono. q̄z ex hoc fit iniu
ria alicui. non aūt ex primo. Unde ca
uendū est ne quis fit alienę uersatio
nis temerarius iudex. ⁊ etiam si quid
forte dēhendat in primo reprehensi
bile. non tm̄ statim iudicet sed potius
excuset. ⁊ si non potest excusare opus
excuset intentionē. Ad qđ faciendum
hortat beatus bernar. sic dicens. Caue
alienę uersatōnis esse aut curiosus ex
plorator. aut temerarius iudex. etiam
si perperam actum sit qđ deprehendas
nec sic iudices primum. magis autez
excusa intentionē si opus non potes.
puta ignorantiā. puta surreptionē. pu
ta casum. q̄ si omnino dissimulaōem
rei ceritudo recusat. suade mihi lomi
nus ipse tibi. ⁊ dicito apud temetip
sum. Hic mēs fuit nimis temptatō. qđ
de me illa fecisset si in me simili ter ac
cepisset potestatē. hec bernar. Si vero
aliqua suspitio de primo ex fragilita
te nobis subrepserit debemus illi resiste
re ⁊ a diffinitiua snīa huiusmodi iudi
cio prius tinere Unde thomas de aquino
Si suspitōes vitare non possumus q̄z
hoīes sumus. iudicia tm̄ firma sq̄ sen
tentias prius tinere debemus. hec ille.

B Et notandū q̄ qui per semetipm
reprehensibilis est non debet iudicare a
lios. q̄z per hoc magis seipsum prodem
nat. Unde beatus ambro. Cum graue
sit de altero iudicare. ille de alterius o
re iudicet qui in seipso non hz qđ con
demnet. ne dum de alio iudicat. in se
ipsum snīam ferat. hec ambro. Unde
unusquisq̄ valde cautus debet sibi esse
in proferendo vel audiendo iudicium de
uersatione primo q̄z. q̄z sunt nonnul
li qui forte lesi sunt. vel offensi per ali
quos. Cū vero de eisdē fama nō bona
exorta fuerit statim ad iudicandum ta
les qui eos offenderunt prosiliunt ⁊ qđ
se putant zelo caritatis agere. hoc non
nunq̄ faciunt zelo inuidie. ⁊ ideo pec
cant. Et sunt nōnulli qui q̄uis nō sint
offensi per aliquos. tm̄ cū audiunt ma
lam famā de aliquo statim se asserunt
esse scandalisatos ⁊ quandā molestiā
atq̄ displicentiā in corde contra primū
concipiunt p̄ que caritas ledit. Et sunt
nōnulli qui cū aliqua mala de primis
audiunt. non solū dedignant illis. ve
rumetiā sup eisdem in sua cogitatōne
preponunt eo q̄ se existimant talia ma
la nō admisisse. Unde necē est vt in ta
libo cauti simus. ⁊ cū aliquid incōue
niens factū de primo audimus. nō si
mus pni statim ad iudicandū. sed ma
gis ad compatiendum. q̄z forte insidias vel
maiora aliqn̄ lapsi sim? vel labi possu
mus si lapsi non fuimus. Et q̄uis cō
passio circa primos fit habenda. non
tm̄ vitia eorū propter hoc sunt nutrienda.
sed ex zelo caritatis sive iustīcie. ⁊ nō
ex zelo odij ⁊ inuidie sunt arguenda.
Unde cū aliquis publice peccat. dz in
publico corrigi vel corripi vel emenda
ri vt ceteri metū habeant. si aūt occul
tum est pctm̄. ⁊ ad noticiam alicuius
deuenerit. debet primū suum in secre
to monere vt ab hoc malo desistat. nec
statim eum pdere ne sua fama ledatur
si autem noluerit se corrigere adhibe
at vnum vel duos. ⁊ coram illis corri
piat. quem si nec sic correxerit. tunc
contemnenda est eius fama. delicta illi
us acriter sunt in publicū prolanda ⁊
per superiores corrigenda seu punienda.
De hoc sic dicit quedā glosa. Notan
dū q̄ pctā publica sunt in publico ar
guēda vt ceteri metū habeant. sz quan
do sunt secreta tūc debet fieri primo in

secreto. Debet igit temptare si possit fratrem suū emendare absq detrimento fue fame. q fama putat inter maiora bona hominis circa virtutes. t ideo corrigens fratrem debet quantum potest seruare eius famam. Alia causa est q amissa fama vel lesa. efficitur homo inuerecundus t per sequens minus a peccato retrahitur. q prius.

¶ Est ergo debitus processus in correctione caritatiua. vt homo corrigat fratrem suū inter se t ipm solū. vt sic possit eū saluare cū omni integritate fame sue. si autem non audierit adhibeat vnus vel duo. q em fama ē minus bonū. q fit bona vita. si non possit seruari vita bona fratris sine detrimēto fame sue. tūc procedēdū est ad salutē bonevite cū aliquali lesione sue fame. t ideo adducendus ē vnus vel duo ad sciendum fratris delictū. vt coraz eis arguat. t si se non correxerit. tūc simpliciter ptemnenda est eius fama. vt seruet bona vita vel saltem ordo iusticie ad terrorem alioz. t tūc testes sunt inducendi ad facti probationē. qui prius fuerant inducti ad fratris secretaz correctionem. hec glo. Unde cū prorimum audimus vel videramus nō curare. non debemus eū iudicare sed cōpassionem erga ipsum habere. t p illius correctione dm exorare. t cum coripiendus est proximus aut emendandus pro suis excessib. p suum superiorem hoc prelatus debet ex caritate t zelo ordinato facere. Sic igit habemus de peccatis mortalib t eoz circumstantiis ac alijs vitijs pur dns donauit extollitū. que oia a volētib in statu religioso pficere sunt detestanda ac fugienda. q vt dictuz est supra status pficientiū consistit primo in peccatoruz ac vitioz detestatione. necesse est enim valde oib maxime tñ pficere volenti bus. vt virijs resistāt ac pctā detestent q pctm multa mala ifert homini. De quo etiā dr beatus aug. ¶ Peccatum est priuatio glorie. corruptio nature. obprobriuz fame. elongatio dei. approximatio diaboli. amissio regni. obligatio inferni. hec august. Et beatus bern. Qui pctō cōsenserint manebit in eis horror in exitu. dolor in trāsitu. puor in aspectu magni dei. hec bern. Et sicut virtutes faciunt hoīem seruum dei. sic peccatū suū diaboli. Teste beato aug. qui dr Dis minis peccator seruus est tot demonioz. quot fuerit vitioz. hec augu. Non solum autem fugiendū est pctm. sz d pteritis facinoribz omissis semp dolendū. nam sunt nonnulli. qui non solum nō dolent de pctis aliqñ perpetratis. verūetiam cū ad memoriam eadē reducūt. quandam lasciuaz exultationem de illis in mente concipiūt quod valde displicet deo. t multū abhominabile est coram dño Ui bn beatus augusti. Nullum scelus eoz deo tam abhominabile est. q peccata preterita vnicuiq nostrū dimissa reminiscendo De eis gaudere t inde exultare. Hec aug. Unde vnusquisq metuz mortis ante meis oculos habeat. ne in aliqua pctā ruat. q sm qd dr beatus ihronimus. Audacter peccant. qui de morte nō cogitant Maxime etiam valet ad resistēdum virijs a peccatis timor gehenne t amor dei. Nam qui perfecte perpendit eterna infernī supplicia. que perpetua sunt omnibus peccantibus t iniquе agentib. t eterna gaudia iustoruū ac societatem supernoruz ciuiuz. quaz priuant omnes vitiose t nequiter viuentes. vtiq talis pertimescat prava agere t peccare. De quo pfper sic ait Nulla res sic nos ab omni malo seruat immunes. sicut timor supplicij t amor dei Ad penam que peccanti debet mēs

antecꝫ peccet aspiciat. ⁊ nulla eum ad peccandū delectatio carnalis inclinat Cogitate quale malꝫ ab illo gaudio diuine ꝯtemplationis excludi. beatissima oīm sanctoꝝ societate pꝛiuari. mo rivite eterne ⁊ mozti viuere sempiterne. pfundo gehenne fluctuanti immergi. edacissimis vermibꝫ ineternū dilaniari. nec finiri. hec ⁊ similia cogitare nihil aliud est ꝯ vitijs omnibꝫ repudiare ⁊ oīa carnalia blādimēta refrenare. hec Pꝛosper. Sic igiꝫ pꝫ pꝛimum in quo ꝯsistit status pficientiū. vicz in peccatoꝝ ac vitioꝝ abstinentia ⁊ dere stratione.

Sequiꝫ distinctio secunda secunde pꝛis Valograuati. ¶ Filius.

Dstquā infoꝛ

matus sum de pctis capitalibꝫ siue mozalibꝫ. ⁊ alijs diuersis vitijs ⁊ circumstantijs eoꝝ a quibꝫ pꝛimo debent abstinere pficientes. ¶ Nunc de scōo videliz de virtutuꝫ opatione qō pertinet scōo loco ad pficientes. ⁊ pꝛimo quid sit ꝛtus de hoc cupio edoceri.

Ca. I. ¶ Pater. ¶

Lire debet

fili pꝛimo ꝙ nequaꝫ in vita ꝛtuosa poterit quis delcāri ꝯdiu fuerit in pctis ⁊ vitijs involutus. Une ꝺr boe. Constat ꝙ anīa peccatis obnoxa in nullo eoꝝ que dei sunt. aut que ad beatā vitam pꝛinent. poterit delectari. Et beatus augustin⁹. Vens non ꝑt habere regnū virtutū. misi iugum pꝛius excusserit vitioꝝ. ¶ Nec eriam ſm beatū greg. bonū meritoꝛie agiꝫ. nisi pꝛius malum deseraꝫ. Unde necesse est volenti in virtutibꝫ pficere vt abstrahat se a quibuslibet vitijs. statim cum sentit se aliquo eoꝝ interius pulsari vel exterius occupari. nonsolū a maioꝛibꝫ ꝝ etiam leviozibꝫ. i. ab ociosis verbis. a iocis. ab actionibꝫ infructuosis ⁊ maxime a cogitatōmbus vanis ⁊ affectōnibꝫ vanis ⁊ vitiosis ⁊ carnalibꝫ ꝺcupiscentijs q̄ nec ad horā debemus in coꝛde pmittere mozari ne offendam⁹ deū ⁊ scōs āgelos pñtes nobiscū. ⁊ ꝺscīaz soꝛdam⁹. ⁊ bona q̄ possemus cogitare ⁊ agere interim negligimus. Sic abꝛahā quondaz iuxta deo sacrificia offerens descendēres super ea volucres ad lacerandū vel fedandū sollicite abigebat. Et nos ne aliqñ in ꝺspectu dei appareamus vacui cū sacrificia ei offerimus bone voluntatis. bone actionis. bone locutionis. sacre meditatōis ⁊ pie affectōnis volucres malaꝝ cogitatōnū ⁊ affectionū statim abigere debemus. ne ea nobis dissimilantibꝫ aliquatenus nos maculent. ⁊ deo ingrata efficiant. ⁊ nobis inefficacia ad meritū ad vitam spūalem pficiant Qui ergo bonū hospitē xp̄m non vult effugare de hospitio coꝛdis sui. immicos eius. i. vitia secū nō hospitet. ¶ ergo quilibet pficere volens ꝓtra vitia se armare ⁊ viriliter resistere. ⁊ ad bonū seu fructuosuz opus qō ex alterius ammonitōe vel ex diuina inspiratōne intelligit faciendū strennue se habere. multū em̄ pfectū negligimus tam meritoꝝ ꝯ pꝛemioꝝ. eo ꝙ sepius tedeat nos bonis studijs insistere. ex hoꝛoꝛe habemus difficultatē. aut si voluntatē faciendi habemus qō tunc etiā de tempoꝛe in tps differimus ⁊ ꝓcrastinam⁹ et interim irrecupabiliter perdimus tempus ⁊ pꝛemiū quod lucrari poteramus. aut ita defidiose ⁊ indeuote facimus. ꝙ nec deo est valde gratum. nec ꝺscientie nostre meritoꝛium vel consolatoꝛium. imo coꝛrosiuum quod etiaz

inde puniri timemus. ⁊ ex insipidita te tedet nos laboris ⁊ festinamus in te cito solui. ⁊ tedet nos aliquid simile inchoare. de hoc beatus bernñ. sic ör. Re cordare viaꝝ tuaꝝ. ⁊ vide quantū in ter se distet via ꝑ quā hactenus ambu lare oz ad deum. ⁊ vide quantū distet ortus ab occidente. fic vias a se discor dare. cū via ꝑ quā ambulasti sit plena leuitate ocio dissolutione corruptōne vanis quibusdā delectationib. cuz te non lateat ꝙ qui mollis est ⁊ dissolu tus semper sit sua tpa dissipans. ⁊ ꝙ vre opa eius in eo non vigeant sed po tius dissipanť. ꝓfateor quidez nōnun q̄ cogitans mores velle corrigere car nalib desideriis plus ⁊ plus velle resi stere. dei laudibus inuigilare ꝓpomis hec quidem nunq̄ vel rarissime video a te effectui mancipari. imo si qñq̄ in cipis sic misere desinis. vt ab inimicis tuis merito tibi illud dicať hic cepit edificare ⁊ non potuit ꝓsummare. nō nūq̄ cum debes orōni vel meditationi insistere torpore grauaris. somno de primeris. cogitatione superflua sedu ceris ⁊ nonnūq̄ vt tempus orationis expendas in desideriis carnis ⁊ si qua tibi confortatio gratie tribuenda esset hanc tibi subripit carnis pigritia. ita vt iña ꝓforeť. spiritu debili pmanen te. ☩ ve impia mia ⁊ dura crudelitas ancillam domine substantiam volup tuose consumere pmittis domina fa melica pmanente. hec bernñ. Restat. er go imminente pugna. vt a fortiori in firmio⁹ superet. Necesse igitur est qui stantiā mentis ⁊ bonū ꝓpositū habeat qđ ex dono dei perceperit in virtutib ⁊ bonis opib illud viriliter exerceat naz sunt nonnulli. qui deū sequentes post eū ambulant. alij currunt alij for titer currūt. De quib grego. sup cañ. exponens illud dictū Curremus in o dore vngentoꝝ tuoꝝ sic ör. In odore vngentoꝝ dei currimus. cū donis spi ritualibus afflati in amorez visionis eius inhiamus. vnde in eo ꝙ hoīes deū sequūť alij ambulant. alij currunt alij fortiter currūt. Post deū ambulat qui tepide sequiť. currit qui freqñter sequiť. ꝓfecte currit qui pseueranter sequiť Hic autem non motus sed cur sus ör. qz non sufficit vt sequamur nisi etiam desiderando curramus ꝙ vero neq̄ currere sufficit nisi etiā ꝓfecte cur rať Paulus ör Sic currite vt ꝓhen datis. hec grego. E Primo scien dū quid sit vtus Virtus vt ait beatus augustt. est bona qualitas mentis. qua bene viuiť. qua nullus male vtiť quaz solus deus in hymine opať. Item fm ysidoꝝ. Virtꝰ est animi habitus natu re decus. vite ratio. morum pietas. cul tus diuinitas. honor hoīs. eterne beati tudinis premium. Ethimologia etiaz virtutis hec est. ör enī virtus quasi vis intus Et hec vis ꝓsistit in aggressione arduoꝝ. ⁊ in tolerantia aduersoꝝ. ⁊ in abstinentia placitorum. Videndū igiť nunc est de effectu virtutum Pro quo sciendus ꝙ sicut corpus ꝓpter fri gus honorez ⁊ decorem vestimentis in duiť. sic aīa virtutib vestitur. vt ꝓtra impugnantia vitia per virtutum indu ctionem defendať. Unde beatus augu stinus Sicut corpora ꝓpter algorez. la borem. honorem. ⁊ decorem vestibꝰ in duūť. sic ꝓpter easdē causas aīme vir tutib vestiunť. ita videlicet vt cū sint multa malorum genera. nos impug nantia. per virtutum inductionē a sin gulis defendamur. Sed sciendum ꝙ humana fragilitas ad vitia prętan da prona est. ⁊ faciliter inclinatur. ad virtutes vero exercendas cū difficul tate assurgit Unde ör ysido. Ad virtu

tes difficile ꝓsurgimus. ad vitia sine labore dilabimur. ista enim ꝓna sunt. illa ardua. Et petrus dami. Naturaliter hoc modo humana laborat infirmitas vt a ꝓtinērie rigore facile corruat. ad virtutum vero statū disciplināq; viuendi difficulter assurgat. hec petrus damiani. Unde necē est vt laborē sub eat ille qui cupit virtutes adipisci. nā vt dicit beatus ambro. nulla sine labore est virtus. q; labor ꝓcessus est virtutis. Et beatus bern. Virtus doceri vult cum humilitate. queri cū labore. haberi cū amore. ¶ Et notandum q; primo multum graue est aliqō virtuosum facere opus. si aūt quis assuescat in virtutib; se exercere nō esset graue. paulo post si ꝓseuerauerit leue sentiet. vltimo etiam delectabit. Quod ꝓbat beatus bernar. dicens. Non natura virtutes sed vsus facit. primū tibi imporabile videbit aliqō virtuosum facere si assuescas iudicabis non adeo graue paulo post nec sentries. paulo post etiaz delectabis. hec bern. Sed sunt nōnulli qui quidem virtutib; desiderant ditari. sed laborem ⁊ dolorem ꝓ eis obtinendis nolunt subire. volunt a passionib; carnalib; temporalib; temptari. ⁊ carnis castimoniā possidere. sed neq; ēq; volunt dolores necessarios ꝓ eisdē virtutib; sustinere. De hoc dicit cassianus in collationib; patr. Est voluntas que virtutum doloribus non acquiescit. sic querens a passionib; temptari carnalib; vt nequaq; velit dolores necessarios sustinere. sine quib; desiderata spūs nequeūt possideri. absq; castigatione carnis castimoniam desiderans obtinere. sine vigiliar. labore acquirere puritatem. cum requie carnis spūalibus exuberare virtutib; absq; vllius exasperatōe q; quietq; patientiā possidere humilitatē xp̄i sine honoris mundani exercere iactura. religionis simplicitatem cū seculi ambitōne seruare. xp̄o cum hominū laude ac fauore seruire. postremo sic vult futura cōsequi bona vt non amittat ꝓsentia. hec cassian? Non solū aūt est habendus labor in acquirendis virtutib; ꝛ etiam omnis industria ⁊ studiū est adhibendum. vt homo scire possit ac valeat cum dei adiutorio in operib; virtuosis se exercere ⁊ hoc ipsum tñ totum non sibi sed gratie dei attribuet. Unde etiam paulus quasi gloriando dicit. Scio humiliari ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. Ad̄ beatus grego. exponens super ezechielez sic ait. Nunquid non fratres ars est aliqua humiliari ⁊ abundare. satiari ⁊ esurire. ⁊ penuriam pati. vt ꝓ magno se scire ista tantus ꝓdicator insinuet Ars omnino ⁊ mire discipline sciētia que toto nobis cordis desiderio est discenda. quem enim penuria sua nō frāgit. a gratiarum actōe non retrahit. in rep̄ rem porali um desiderio non accendit. scit humiliari. hoc enim in loco apostolus humiliari dicit penuriā pati Nam statim subiunxit. scio ⁊ abundare. Qui enim acceptis rebus non extollit. qui eas ad vsum vane glorie nō retorquet. qui solus non possidet qđ accepit. cum hoc cū indigentib; miseri corditer dividit scit abundare Qui vero acceptis alimentis non ad gurgitem ventris sed ad temperatōem virtutis nec plus carni tribuit q; necītas petit scit satiari. Qui alimentor̄ inopiā sine murmuratione tolerat. nec ꝓ necītate victus agit aliquid vnde aīa peccati laqueū incurrat scit esurire. Quem ergo nec in abundantia supbia elevat nec ī necītate cupiditas irritat. novit abūdare ⁊ novit penuriā pati. Qui cū statī subderet Dīa possum. ne elatōis verba crederemus eē adiūxit in quo. in

eo qui me ꝓfortat. Ecce in altū ramus prodūt sed qz in radice se tenet. in viriditate ꝑmansit. in altū em̄ surgens arescceret. si se a radice diuisisset Sibi em̄ a radice nihil tribuit. qui oīa se ꝑ se nō in se ꝫ in eo qui se ꝓfortat fatet. hec greg. Laborandū igit̄ est. ⁊ studio se agendū. ꝑ adipiscendis vtutib⁹. qz ipe nobilitant hoīem ⁊ reddunt amabilem deo ⁊ hoīb⁹. Vñ beatus ilxroni. Summa apud deū liberras est clarere vtutib⁹. solus em̄ ille nobilis est. quē nobilitat sua vtus. Sūma etiaz apud deū nobilitas est non seruire peccatis Vñ ⁊ tulius dr. Si quid optimū volumus adipisci. vtuti opa danda est. nihil em̄ vtute amabilius. nihil qđ magis alliciat ad diligendū cū ꝑter virtutū nobilitatē ⁊ ꝑbitatem etiā quos nūc̄ꝫ vidimus diligamus. hec tulius. Hoc igit̄ attendendū est ꝙ sanctiviri oēm diligentiā adhibuerūt qūo interiozem hoīem suum. viz aiam vtutib⁹ decozarent. sciētes nihil acceptius eē deo. c̄ꝫ in hmōi bonis se freqñter exercere Unde beatus bern̄. dr. Dis cura sanctoꝝ spzeto oznatu cultuc̄ꝫ supfluo exteriozis sui hoīs. qui certe cozrūpitur oī se diligentia prebuit ⁊ occupauit extollendo ⁊ decozando interiozez illū hoīem. qui ad ymaginē dei est ⁊ renouat̄ de die in diē. certi em̄ sunt. deo non posse eē quic̄ꝫ acceptius ymagine sua. si ꝑpzio fuerit restituta decozi. quem videlicet decozē nō nisi vtutib⁹ ꝓsequunt̄. hec bern̄. Qui igit̄ desiderat habitaculum sui creatozis effici adozner lectulū sue ꝓscie decoze vtutuz. qz nequac̄ꝫ mentē seu coz alicuius ingredit̄. nisi fuerit vtutib⁹ decozatū. quod ꝑbat beatus bern̄. sic dicēs. Deus qui dñs vtutum dr nequac̄ꝫ thalamū mētis ingredit̄. si non fuerit lectulus cōscientie virtutib⁹ adoznatus. quantū cūc̄ꝫ te affligas. quantūcūc̄ꝫ te crucies. non sui copiam tibi tribuit deus. nisi fueris vtutib⁹ decozatus. hec bern̄. Et notandū ꝙ sicut deus. qui creauit hoīem ad ymaginē suam est caritas. bonus. mitis. misericoꝛs ⁊c̄. q̄ de eo legunt̄. ¶ Ita homo creatus est vt bonus ⁊ patiens mitis ⁊ vtuosus esset. quanto quis in seipso vtuosioꝛ ē tanto ꝑpinquioꝛ est deo. ⁊ maiozez sui creatozis gerit similitudinē. De hoc in libro de spiritu ⁊ anima dr sic Sicut creator qui hoīez creauit ad ymaginē suam. ē caritas. bonus. mitis. iustus ⁊ misericoꝛs ⁊ cetera sanctoꝛum insignia vturuz. que de eo legunt̄. ita homo creatus est vt caritatē habeat ⁊ bonus sit ⁊ mitis iustus patiens ⁊ mānsuetus quas virtutes quanto quisc̄ꝫ in seipo plus habet. tanto ꝑpinquioꝛ est deo ⁊ maiozem sui conditozis gerit similitudinē. Si vero quod absit aliquis p deuiavitioꝛ ab hac nobilissima sui conditozis similitudine degener oberret. tunc fiet de eo qđ scriptum est. Homo cum in honoze esset non intellexit ⁊c̄. Quis maioꝛ honoꝛ potest esse hoīs. c̄ꝫ ꝙ ad similitudinem sui conditozis cōderet̄. ⁊ eisdē virtutum vestimēris vestiret̄ quib⁹ ⁊ conditoꝛ. de quo legitur Dominus regnauit decozem indutus est. i. ommium vtutum splendoze ⁊ totius bonitatis decoze oznatus. vel qō maius pōt esse homini dedecus aut miseria c̄ꝫ vt hac similitudine sui conditozis amissa ad informem ⁊ irrationabilem bzutoꝝ iumentoꝛum similitudinem dilabit̄. Quapzopter quisc̄ꝫ diligentius attendat ꝓme ꝓditionis fue excellentiam. ⁊ reuerende sancte trinitatis ymaginem in seipo agnoscat honozemc̄ꝫ diuine similitudinis. ad quā creat? est nobilitate moꝝ ⁊ exercitatione vturū dignitate meritoꝝ habere ꝓtē

dat.vt qñ apparebit tunc ei similis ap
pareat qui eũ mirabiliter ad similitu
dinẽ suam in primo hoĩe ꝯdidit.mira
biliusq; in scõo .i. in seipso reforma
uit. Hec in libro de spũ ⁊ anima. Ecce
quõ per virtutum decorem ꝓmouemur
ad dei similitudinẽ ⁊ vnimur cũ ipso.
⁊ efficimur filij dei. ⁊ denominamur.
ꝓpter hoc etiam dij sumus .non qui dẽ
naturaliter sed per gratiam ⁊ adoptiue
De hoc per quendam sic dr Sãctimo
nia vite siue virtutes animã deotã ꝓ
mouent ad dei assimilationẽ. Assimi
latio aũt dei perficit homini dei denoĩ
natõem vt homines dicant dij sicut ip
se deus est dictus .non tñ naturaliter.
sed adoptiue. hec ille Unde in
rebus humanis principale bonũ est vir
tus que deo semp inhrere facit. Econ
trario vero peccatus a deo nos sepans
malo dyabolo facit copulari . Qđ te
stat Theodorus abbas in sua collatõe
sic dicẽs . Nihil in rebus humanis
principale bonũ credendus est
nisi sola virtus animi que fide sincera
nos ad diuina perducens illi incõmu
tabili bono facit iugiter inhrere . Et
econtrario nihil malum dicendum est
nisi pctm̃ solum qđ a bono deo nos se
parans malo facit dyabolo copulari.
hec theodorus in collatõe sua. Festina
te ergo debemus cum omni diligentia
ad resistendũ peccatis ac vitijs ⁊ adhe
rendum virtutibus .qz sicut virtutes si
ue amatores pulcros ⁊ splẽdidos red
dent in futuro seculo .ita vitia ad illas
perhennẽ mansionẽ tenebrosos ac im
perfectos transmutent. Unde pasun
eius abbas in sua collatõe sic dicit. Fe
stinare debemus omni instantia vt in
terior quoq; noster homo vitiosa diui
tias quas in anteriori conuersatõe ꝓtra
xit vniuersas abiiciat atq; dispergat q̃
corpori atq; anime iugiter cohherentes
ꝓprie nostre sunt. ac nisi adhuc in hoc
corpore ꝓstitutis a nobis abiecte fue
rint ⁊ abscise . etiã post excessum nos
non desinent ꝓmunicari virtutes . vel
ipsa caritas que eor fons est in hoc se
culo ꝓquisita post finez huius vite pul
crum ac splendidũ amatorem suũ red
dent. Ita viria ad illam perhennẽ com
moratõem obfuscatã mentem quodã
modo coloribus totam infectãq; trans
mutent Pulcritudo enim vel diformi
tas aĩme virtutũ vel vitiorũ gignit qua
litate.ex quibus quidaz attractus color
aut ita splendidam eam reddet vt a ꝓ
phꝛeta mereat audire. Et ꝓcupiscet rex
decorem tuum. Aut certe tetram feti
dam atq; deformẽ. ita vt fetorez ꝓprie
turpitudinis ipsa ꝓfiteat ⁊ dicat. Cõ
putruerunt ⁊ corrupte sunt cicatrices
mee a facie insipientie mee. Et id cir
co hec sunt ꝓprie nostre diuitie que cum
anima iugiter ꝓmorant .quas nobis
regum nullus hostium nec ꝓferre pote
rit nec auferre. hec sunt ꝓprie diuitie no
stre quas nec ipsa mors quidem vale
bit ab anima separe. hec pasunci?. Uñ
vere diuitie nõ sunt res terrene. sz virtu
tes quas aĩa post hanc vitam secum de
ferat vt in eternũ viuere possit Teste be
ato bern. qui dr. Uere sunt diuitie q̃s
fidelis aĩa secũ portat vt in eternuz vi
uat J Ad amorẽ etiam virtutum
hortat Johannes abbas montis sinai
sic dicens. Sit tibi pater spũs dei qui
ad onus peccatoꝝ tuoꝝ tecũ collabora
vult ⁊ etiam pr. mater vero tua sit cõ
punctio a sordibus lauare valens. Fra
ter vero qui ad cursum ⁊ viam supernã
tecum collaborat ⁊ coartat. Possíde
prorẽ in euulsibilẽ memoriã mortis.
Filij vero tui dilectissimi sint. suspiria
cordis ⁊ gemitus .Seruũ possíde cor
tuum.amicos vero sanctas virtutes.
que quidem in tempore exitus tibi ꝓ

esse possunt.si tibi amice fuerint Nec est generatio querentiū dñm.hec iohānes.Et notandū q̄ ille vtutib⁹ polleat qui ex alia p̄te vitijs nō subiacet nam vtus vna.sine alia. aut oīno nulla est aut imp̄fecta.hec tangit beatus gregorius.xxij.moral.sic dicens.Quisquis virtute aliqua pollere dr.tūc veraciter pollet.cū vitijs ex alia p̄te non subiacet. nam si ex alia p̄te te vitijs subdit.nec hoc est solidū.vbi stare putabat.vnaquaq̄ em̄ virtus tanto sola minor est. quanto vestigia cetere.nā sepe quosdam pudicos quidem vidisse nos p̄tingit. sed non misericordes.quosdā q̄si misericordes.sed nequaq̄ iustos.quosdam vo q̄si iustos sed in se potius q̄ in domino confidentes Certū est.q2 nec castitas in eius corde vera est. cui humilitas deest.quippe q2 superbia se intrinsecus corrūpente semetipsum diligens a diuino amore fornicatur.nec humilitas vera est. cui mīa iuncta non est. q2 nec humilitas dici debet.que ad passionē fraterne mīe nescit inclinari Nec mīa vera est.que a rectitudine iusticie aliena existit.q2que potest p̄ iusticiam pollui.nescit ꝓculdubio sibiq̄ misereri.nec iusticia vera est.que fiduciam suā non ꝺditore oīm.sed in se fortasse aut in rebꝰ ꝺditis ponit.q2 dū a creatore spem subtrahit.ipe sibi principalis iusticie ordinem puertit.vna itaq̄ virtus sine alia aut oīno nulla est aut imp̄fecta.hec gregorius.Sed ⁊ hoc sciendum q̄ magna est virtus vtuosum exisiere.⁊ tñ vanam gloriam.que ex hoc venit contemnere Unde beatus augustinus.Virtutes habenti magna virtus est contemnere vanam gloriam. contemptus em̄ eius in conspectu dei est.nam recte viuere ⁊ nolle laudari. quid aliud est.q̄ inimicum esse rebus humanis.pertinet ad oculum mundū non intueri.in recte faciendo laudes hominum non habere simplex cor.id est mundum cor.nisi qui transcendit hūanas laudes ⁊ illum solū intuet cui recte viuit.qui ꝰscientie solus inspector est.nihil consequentius finistra videat figmificare.q̄ ipam delectationem laudis.nesciat finistra.i.se non immiscet at conscientie tue laudis humane appetitio.hec augustinus.Et sic habemus de virtutib⁹ ⁊ eius effectib⁹.

Filius

Dicere cupio que virtus sit prima quam p̄ficientes debent aggredi vt ad ceteras virtutes sequentes venire possint.

Capitulum .II. De R

Debes scire q̄ prima virtus ⁊ per quā ptenit ad alias vtutes est timor domini. De quo per psalmistam.Initium sapientie timor domini.ipe em̄ timor totius religionis est exordium.sine quo nullum bonum poterit pullulare vel manere.Et beato bernardo qui ait.Sine timore que gratiarum prima est.⁊ totius religionis exordiuz nullum bonum pullulare poterit vel manere.omne em̄ virtutuz edificium vergit in precipitium.si huius gratie amiserit fundamentum.Quid plura ꝰnexa sunt timor ⁊ religio nec alterum sine altero potest remanere.p timorem em̄ mūdo renunciamus.nosmetipsos abnegamus.crucem nostram post dominum portamus.hec berñ.Naz timor dñi expellit peccatum ab homine.⁊ nihil cōseruat ita a vitijs immunes sicut hec virtus Unde p̄ sapientem dr.Timor domini expellit peccatum.Nam qui sine timore est nō poterit iustificari Unde beatus ihēronimus.Nulla res ab oīmi peccato ita nos seruet immunes

ficut timor dñi ⁊ motus supplicij. hec ibe
ro. Qui enim fidē dei habent timēt sup
pliciū. qui timent supplicium ꝓtinent se
a peccatis. ⁊ ꝓsequenter a terrena af
fectōe se disiungūt. De quo per maxi
minū sic dr. Qui credit dño timet sup
pliciū. qui vero timet supplicium absti
net se a vitijs. sustinet tribulatiōem. q̄
vero sustinet tribulatōnem habebit in
deo spem. spes aūt in deo sepat ab oīi
terrena affectōe. ab hac vero mens se
para habebit circa dei caritatem. hec
maximinus. Per timorē etiaz dñi ad
pfām agendā. ad bene operandū cō
pungimur. ⁊ ad mundū relinquendū
animamur. Ad̄ affirmat quedā glos.
sic dicens. Per timorē quippe sanctū
ad bene operandū ꝓpungimur ⁊ ad o
diū omniū visibiliū ⁊ ꝓcupiscibiliuz ⁊
ꝑsq̄ cor ꝓpris ⁊ ꝑprie voluntatis inui
tamur. ⁊ ad agendā penitentiam ⁊ ad
mundū relinquendū animamur. ⁊ sol
licitudine implemur ad seruiendū do
fine negligētia die ac nocte. hec glosa
Qui igit iusticiam desiderat ⁊ legem
dei custodire ac ꝓseruare timorē eius
⁊ amorē studeat habere. q̄r difficulter
sine timore poterit quis iusticiā ac pre
cepta illius custodire. De quo basili⁹
Difficile iusticia sine timore custodit
non illum timorē qui ꝑalia bona si
bi subtrahi ꝓmescit. quē perfecta di
lectio foras mittit. sed timorē dñi san
ctū qui ꝑmanet in secla. quo iustus de
um quanto ardentius diligit tanto so
lertius offendere cauet. Dicit ⁊ inde
cassiodorus. Cum audis ꝙ dñs tuus
dulcis est. attende quid diligas. Cum
audis rectus attende quid timeas. vt
amore ⁊ timore dei exercitatus legem
eius custodias. Et ſm beatum august.
Considerandū est ꝙ per timorē plene
bona vita retinet. per bonā vitam bo
na ꝓscientia ꝓparatur. per bonam ꝓsciē
tiam nulla pena timetur. discat time
re qui non vult tremere. hec augustin⁹
Unde notandū ꝙ ipse timor locū pre
parat caritati. cū aūt caritas cepit in
corde hominis habitare expellit timo
rem qui prius locum caritati prepaue
rat. quantū enim caritas crescit timor
decrescit. ⁊ quanto caritas fit in cor de
feruentior. tanto feruentius timor fo
ras pellit. Necesse ē ergo vt intret pri
mo timor per quem veniet caritas. oc
cupet cor vt inducat caritatē. De hoc
beda super illo verbo iohannis Timor
non est in caritate. sic dicit. Quid di
cemus de illo qui cepit timere diez iu
dicij. si perfecta in illo esset caritas nō
timeret. perfecta em caritas pfectaz fa
ceret iusticiam ⁊ non haberet quare ti
meret. imo haberet quare desideraret.
vt transeat iniquitas ⁊ veniat regnum
dei. Et ergo timor non est in caritate.
sed in qua caritate non inchoata. in q̄
ergo non pfecta. qr perfecta caritas in
quit foras mittit omnē timorē. Ergo
incipiat timor. qr initium sapie timor
dñi. Timor quasi locū prepat caritati
cum aūt cepit caritas habitare. pellit
timor qui ei prepauit locum. quantuz
em crescit illa. ille decrescit. ⁊ quantū
illa fit interior timor pellit foras. ma
ior caritas minor timor. mīor caritas
maior timor. Opus est g̃ vt intret pri
mo timor per quē veniet caritas Occu
pet g̃ cor tuū vt inducat caritatē. iā fa
cta securitate per caritatē in āo quale
gaudiū nobis ē vel in hoc vel in futuro
seculo. quis nobis nocebit plenis cari
tate. Videte quō exultet apls de ipa ca
ritate. quis nos inq̄t separabit a caritate
xp̄i. tribulatio an angustia. hec beda

L Sciendū ꝙ spēs timoris sunt sex
Primus est timor naturalis quo timz
quilibet naturaliꝫ nociuū nature. iste ti
mor nec est bonus nec malus. qr non

subest libero arbitrio. Scdus timor est hūanus. quo timet quis pelli sue plus debito. hic est malus ⁊ qñq; venialis ⁊ qñq; mortalis ſm q; amor huius vite ex quo oriť minor vel maior ē. Mortalis vt cū qs potius peccaret mortaliter q; amitteret vitā suam Venialis vt cū quis faceret prius veniale pctm̄ q; mitteret se occidi. Tercius timor ē mundanus quo timet aliquis nimis rebo suis hic similiter malus est. nascens ex amore rer temporaliū ⁊ est qñq; mortalis. qñq; venialis penitus eodez modo quo dictū est de humano Quartus est timor seruilis quo quis timet peccare ꝓpter gehennā principaliter. De quo timore dr hugo de sancto victore. Seruilis timor est ꝓ euitanda pena abstinere a malo. retenta malavoluntate. qđ beatus augu. confirmat sic dicens. Quando tm̄ pene non amore iusticie fit bonū. non fit in corde qđ fieri videť in ope. qñ homo mallet non facere si posset impune. hec aug. Quintus est timor initialis. quo timet quis ⁊ gehennā ⁊ dei offensam ⁊ habet quasi duos oculos vnū ad penā alterū ad deū ⁊ hic est principalior. De quo dicit hugo de sctō victore. Initialis timor est ꝓo euitanda pena cū puerso opere etiam puersas cogitationes resecare. Sextus timor ē filialis quo timet qs principaliter offensam dei vel separationem a deo. De quo dr hugo de sancto victore. Filialis timor est bono firmiter inhrere eo q; illud amittere nolit qui ex succedente caritate nascit vt ipsum timere nihil aliud sit. q; degustatū in caritate bonū tā nolle amittere. Et hic quidē timor aliquid pene adiūctū hz. dū in incerto ambulamus. ⁊ ꝑt in vtramq; ptez adhuc declinare status vite sue mutabilis Sed cū mutabilitas nulla erit tūc nulla ex incerto suspicionis pena inerit. ⁊ timor quodāmodo fine timore erit. vbi ⁊ de stabilitate certi erimus ⁊ tm̄ reuerentiā creatori exhibere nō desistemus. hec hug. Et notandū q; contra hoīes vocantur primo ad querelā ꝓ timorē ⁊ ꝓcessu tpis per amorē iustificanť Leste beatorū. qui dr timore vocamur amore iustificamur. nam principiū nostre salutis est timor dm̄. de quo nascunť cete revirtutes. quousq; ad caritatē puenať. De hoc dr cassianus principium ñre salutis atq; sapientie ſm scripturas timor dm̄ est De timore em̄ omni nascit ꝓpunctio salutaris. de ꝓpuncti one cordis ꝓcedit abrenūciatio. i. cōtemptus oīm facultatum. de nuditate humilitas ꝓcreať. de humilitate mortificatio voluntatum generať. de mortificatione extirpāť atq; marcescūt vitia. de vitior expulsiōe virtutes fructificāt atq; succrescūt De virtutū pullulatione puritas cordis acquiriť. per cordis puritatem apostolice caritatis perfectio possidet. hec cassianus

Sciendū q; sicut invita huius seculi audacia fortitudinē pit. ita in via dei audacia debilitatem. ⁊ sicut in via seculi timor debilitatem. ita in via dei timor fortitudinem gignit. Hec tangit beatus gregorius. x. moral. ita dicēs. Via dei a timore incipiť vt ad fortitudinem deueniať. nam sicut in via seculi audacia fortitudinem. ita in via dei audacia debilitatē parit. ⁊ sicut in via seculi timor debilitatem ita in via dei timor fortitudinem gignit. Salomone attestante qui ait. in timore dm̄i fiducia fortitudinis Timor quippe domini esse fiducia dicitur fortitudinis. quia nimirum mens nostra tanto valentius terrores rerum temporalium despicit. quanto se auctori earundem temporalium veracius per fortitudi

nem subdit.que in timore dñi constituta non inuenit extra quod metuat q2 dum recto metu ꝺditori omniū iungit. potestate quadam sup omnia subleuat. hꝛc grego. Justi etiam viri cuꝫ intente ꝺsiderāt quomō assistere oporteat coram districto iudice valde pertimescunt.reducunt nāq; ad memoriaꝫ prava opa que fecerunt. ⁊ qualiter districta illa deus diudicat attendunt ⁊ perituros se absq; dubitatōe prescīūt si remota pietate reducent. Qđ idem beatus grego. viij. mora. tangit dicēs Justoꝝ mens sp sollicita venturo examini intendit.omne namq; qđ agunt metuunt. dū caute ꝺsiderant qui ante quantū iudicem stabunt.intuent potēriam illius magnitudinis.⁊ pēsant q̄nto reatu ꝺstricti sint ꝓprie infirmitatis enumerāt mala ꝓpꝛij operis ⁊ ꝺtra hꝛc aggregantur bona ꝺditoris. ꝺsiderāt prava que districte iudicet.bona opa q̄ subtiliter pensat. ⁊ pituros se absq; ambiguitate prescīunt si remota pietate iudicent. q2 hoc ip̄m quoq; iuste ꝙ videmur viuere culpa est.si vitā nostram cū iudicat hanc apud se diuina miseꝛia non excusat. Hinc in eodem libro scriptū est Astra non sunt mūda in ꝺspectu eius.q2 apud deuꝫ districte iudicāti ipsi quoq; maculas inquinationis habent qui per mundiciaꝫ sanctitatis lucēt. Contemplant igitur q̄ꝫ districtius iudex ueniat qui dum vi immense magnitudinis coꝛdiū secreta illuminat.offles ante oculos culpas reducit pensant quanta illi sit verecūdia in ꝺspectu tūc totius generis humani angeloꝝ omniūq; archangeloꝝ ꝺfundi perpendunt.qui post ꝺfusionē crucians maneat ⁊ deficienter carnem gehenna ꝺsumat.hꝛc greg. Pensant etiam electi ⁊ iusti viri a quanta beatitudine ad quantā coꝛruptionis sue miseriam ceciderunt. perpendunt nāq; nō que in hac vita tolerant.sed meruunt ne post hanc vitam graviora patiant. lugent q2 in hoc exilio ⁊ seculo detinēꝛtur.timent ne ⁊ cum exilium relinquitur mors eterna subsequat. Sed electoꝝ animus debet talem metum ⁊ dolorem a se excutere ⁊ ad sola eterne patrie desideria se extendere pondus formidinis abiicere. ⁊ in virtute amoris dei se exercere. Ista ꝺmemorat beatus grego.xij. mora. exponens illud Job. Indignatio sagittaruꝫ dñi ebibit spūm meum.sic dicit. Sagittaꝝ indignatio spūm bibit.q2 super ne sentētie electos quos in peccatis inuenit dum voluerit immutat.vt duriciā suā trāsfixa mēs deserat.atq; ex saluifero vulnere sanguis ꝺfessionis currat. Pensant namq; vnde lapsi sunt.pensant a quanta beatitudine. ad que coꝛruptionis sue tormenta ceciderunt. ⁊ non solum gemunt in his que sustinent.sꝫ insup metuūt hoc qđ districtus iudex delinquentib⁹ de gehenne ignib⁹ minat Unde ⁊ recte per iob subdit. Et timores tui militant ꝺtra me. Justoꝝ mēs non solum perpendit qđ restat.videlꝫ qualia in hac vita patit. metuit.ne p? hanc graviora patiat.luget.q2 in huius cecitatis exilio a patrifi gaudijs.timet ne ⁊ cum exilium relinquit mors eterna subsequat. Jam ergo sententiam tolerat in pena. sed minas adhuc venturi iudicis timet ex culpa. Hinc ps.ait. In me transierūt ire tue ⁊ terrores tui ꝺturbauerūt me. Interni q̄p iudicis postq̄ ire pertranseunt etiā terrores perturbāt.q2 iam aliud de dānatōe patimur. ⁊ adhuc aliud de eterna vltione formidamus. Unde dicit Et terrores tui militant contra me.ac si aperte diceret.percussus quidem de presentibus doleo.sed in hoc dolor fit

grauis quia in pena positus adhuc supplicia eterna ptimesco. Debet tñ a metu ⁊ dolore aiam excuti ⁊ ad sola eterne patrie desideria extendi. Tunc em̃ nobilitatē nostre regenerationis ostendimus. si patrem diligimus. quē nūc seruili mente vt dominū formidamus Unde per paulum dr. Non accepistis spiritum seruitutis. iterꝝ in timore cē Pondus itaqꝫ formidinis mēs electi postponat. in virtute se amoris exerceat. reuocationis sue dignitatem deside ret. ad ꝺditoris sui spem anhelet. quez quouscꝫ ꝺspicere nouvalet eternitatez eius necesse. i. vt intimum cibum suū esuriens expecter. hec gregorius Qui igit̃ in puersavita se ꝺstitutum considerat. timeat incidere in gehennam ⁊ ideo vitam suam emendando ⁊ penitē do corrigat. Qui vero iam virtuose viuit ⁊ in statu proficiendi est timeat ne ab eodē statu. per suam negligentiam corruat. Oportet em̃ ꝑm apostolum vt cum timore ⁊ tremore nostram salutē exerceamus ac iugiter in tali salubri metu perseueremus. Sic igitur habemus de timore. Filius.

Uellez scire que virtus primo oritur de timore.

Ca. .III. Pater.

Debes scire qꝺ ex timore dñi procedit siue oritur bona voluntas. qui em̃ timet pro suis excessibꝫ damnari seu a deo separi. mutat voluntatem suam prauam in bonā ⁊ sicut timor est initiū oīm virtutum sic etiam bona voluntas est origo ⁊ mater oīm bonorum. Hoc ꝓbat bernardus sic dicens. Bona voluntas in aīo est origo oīm bonoꝝ ⁊ oīm mater virtutuz. sicut econtrario mala voluntas est origo oīm viciorum ⁊ malorum ideo custos animę sue valde solicitus esse debet. circa custodiam voluntatis sue. hec bernardus. Unde magnum ⁊ principale donum dei est bona voluntas. quia quicquid agit̃ non potest eē bonum. nisi ex bona voluntate procedat sine qua etiaz nemo saluari potest Unde richardus de sancto victore. Inter omnia bona que ad salutem hominis spectare videnť principale donum bona voluntas esse cognoscit. per quam in nobis diuine similitudinis ymago reperitur quicquid homo agat bonum esse non potest nisi ex bona voluntate fiat. similiter malum esse non poterit. sine bona voluntate oīno saluari nō potes. cū bona voluntate perire non potes. hec richardus. Et notandum qꝫ voluntas corrupta seu inordinata ⁊ ꝺsuetudo mala plurima sepe vitia quasi naturalia in neglecta conscientia efficere solet. Remissa nāqꝫ voluntas generat mentis leuitatem ex qua prodeunt inconstantia morum letitia vana. cordis lasciuia ⁊ multa alia. ⁊ in hunc modum omnia genera viciorum ex aliquo male voluntatis effectu vel male consuetudinis suam singula ducūt originem. Ista commemorat beatus bernar. in epistola ad carthusienses sic ait. Sicut magno aliquando labore ⁊ studio perseuerante virtutes trahūtur in affectum ⁊ mentem bonam. sic vicia leuissima remissionis licentie oportunitate transeunt in consuetudinē. ⁊ quasi naturalia efficiunť sed nullum vitium est naturale. Omnis vero virtus naturalis est. Consuetudo tamen vel corrupte vel inaliter negligētie plurima sepe vitia quasi naturalia in neglecta ꝺscia efficere solz. nā remissa voluntas facit leuitatē mentis. er qua ꝓdeūt instabilitas mētis. inconstantia morum. vana letitia. sepe vsqꝫ ad lasciuiam carnis vel multa alia in

negligentiam vel transgressionē ꝓpositi ex leuitatis vitio vemencia. in hunc modū omnia genera vitioꝝ ex aliquo male voluntatis affectu vel male ꝓsuetudinis vsu suam singula ducunt originem. que quanto diutius menti inolita est. tanto fortius hꝛret ⁊ fortioribus remedijs indiget. etiam curā inquirit diligentiorē. hmōi enim pestes vitiorum vsq; in vltimam solitudinē solitarijū persequunt. ⁊ sicut bene ꝓcreta virtus ⁊ fideliter animo infidēs possessorem suum in nulla deserit multitudine vitium ꝓsuetudinis possessorē suuz libꝛ esse non patit in qualibet solitudine. nam nisi ꝑtinaci studio ⁊ ꝓuidenti labore expugnata fuerit ꝓsuetudo superari als non potest. vincivix potest. ⁊ quomōcunq; se ꝓponat animus hꝛz ⁊ in quauis solitudine secretum vel silentiū esse non patit cordis. hꝛc bern. Laborare igit debemus vt nostram voluntatē si ꝓua ē aut remissa corrigamus. q2 si inquantum in nobis est vel imus vires ad bene operandū appone re ⁊ ꝑmpta fuerit nostra voluntas. nihil poterit nos auxiliante dño a virtute ac bonis operib; ꝓhibere. Unde crisost. Possibile est iussa dei implere si ea vel imus. Si eā in q̄ntum in nobis est vires vel imus apponere. maximuz deus adiungit auxiliū. q2 si ꝑmpta fuerit in nobis voluntas. nihil erit quod nos a virtute possit ꝓhibere. hꝛc crisos.

¶ Et sciendū est q̄ voluntas bona ꝓdest ad salutem hoīm etiam si effectū boni operis non habuerit. q2 quicquid vult homo ⁊ non potest perficere. hoc deus ꝑ facto reputat. si enim nihil habet quis dare. det voluntatē quā habet ⁊ totuz dedit. De hoc primo dicit beatus ihꝛo. Voluntas ꝓdest. q̄ si effectū non habuerit. tñ premiū nō amittit Item beatus ambro. Affectus tuus operi tuo nomen imponit. quicq̄d vis ⁊ nō potes deus ꝑ facto reputat. Et beatus augu. Bona voluntas cui non est facultas opis. sufficit sibi ꝑ se. sufficit etiā deo. si nihil dare habes. da voluntatē quam habes ⁊ totū dedisti. Omnia ei impleuit qui q̄ potuit fecit. hꝛc augus. Unde qui habere vult magnū meritū magnā habeat voluntatem. q2 quantū crescit bona voluntas tantum crescit ⁊ meritū. De hac voluntate dicit beatus bern. Bona voluntas nec dari ꝑt inuito. nec auferri nisi volenti. ergo totum meritum hoīs est in bona voluntate. Quantū crescit voluntas tua tantum crescit meritū tuum. tantū mereris quantū vis. fac magnā voluntatem si vis habere magnū meritū. ita deus pīssimus ⁊ miscōissimus in eo nostram redemptōem in quo nullus nisi velit egere ꝑt. Amare namq; equalit ⁊ diuites ⁊ paupes possunt. licet equaliter dare pecuniā non possint. Voluntas tñ bona nō est. si non operet quod potest. hꝛc bern. De hac voluntate etiā notandū q̄ sicut voluntas si fuerit vitiosa in hoīne facit aiam vitiosam. ita ⁊ bona voluntas si affuerit efficit animā bonā. ℟ Que etiā hz q̄tuor gradus ꝓmus gradus est volūtas recta Scōs voluntas valida Tercius devota. Quartus volūtas plena. In quib; bone volūtatis gradib; dz aīa devota de die in diē ꝓficere ⁊ se in illis exercere. De hoc per beatū ber. sic dr. Sermo dei duo operari debet. ⁊ animas vitiosas sanare. ⁊ bonas ammonere. vitiosas dixerim non ad omnes quibus inest vitium. sed que vitio ex voluntate consentiunt. nec resistunt quantuz possunt. Bonas dico animas non solum perfectas. sed etiam incipientes. que licet vitium habeant. tamen nullo modo consentiunt sed repugnant. Et ta-

les aīe licet ex infirmitate vel ignoran
rantia sepe cadant. tñ p bonā voluntā
tem quā habent resurgūt Hec est enim
que bonā facit aīam Si vo voluntas
fuerit vitiosa. vitiosam facit aīam Si
q̄s homo sicut iob ait. Nunquam in eo
dem statu p̄manet. aut em̄ deficit aut p
ficit. pficiendū est in hac voluntate. q̄
ipsa est de qua ꝓphēta ait. hec est via
dñi ābulate in ea. p̄imus gradus hu
ius vite est recta. Secundus valida.
Tercius devota. Quartus plena volū
tas. In p̄imo gradu aīa mēte legi dei
ꝓsentit. sed carne repugnante bonum
q̄d diligit. pficere non inuenit. sed sepe
malū q̄d odit p infirmitatē facit. In
scō gradu aīa non solū malū q̄d non
agit odit sed etiā bonū q̄d diligit licet
cū graued ine fortiter tñ pficit. In ter
cio gradu iaz dilatato corde currit viā
mandator̄ dei. ⁊ delectat̄ in eis sicut
in oīb̄ diuicijs In quarto gradu sunt
angeli qui ea facilitate qua semper vo
lunt plenarie pficiūt. hūc gradū desi
derare quidem p̄t. ascendere nō p̄t ob
hoc q̄d corpore grauat̄. Qui igit̄ non
dū voluntatē rectam habet. sciat q̄
impedit eū intentio carnalis. qui ha
bet rectā ⁊ non validam. sciat q̄ impe
dit eū mala ꝓsuetudo. qui h̄ devotam
⁊ non plenā sciat. q̄ impedit eū terre
na inhabitatio Cuius vitiosa est volū
tas oret ⁊ dicat. Fiat voluntas tua sicut
in celo ⁊ in terra. se intelligens in ter
ra. In celo illū autē qui rectam h̄ vo
luntatem. q̄ quantū distat celū a terra
tantus distat voluntas recta a vitiosa.
Item etiā oret qui h̄ voluntatē rectā
se intelligens in terrā illum aūt qui in
voluntate valida ē celū. ita de ceteris
vt semp̄ intendat aīa pficere. q̄ sicut
damnatus est. qui semp̄ in vitiosa per
manet voluntate. ita reprehensibilis est
qui in alīs non studet p̄ficere. Hec
berñ. Sed ⁊ hoc cīa voluntatē scien
dum. cū em̄ vult bonū agere q̄d potest
laudāda est Cū vo plus vult q̄ potest
corrigenda est. cū aūt facere non vult.
q̄d p̄t. excitanda est. Ista cōmemorat
beatus berñ. sic dicēs. Bona voluntas
cū vult q̄d potest laudanda est. cū vult
q̄d non p̄t corrigenda est. cū non vult
q̄d potest excitanda est Hec berñ. ⁊ sic
patet de voluntate.

Filius.

Scire aūt desidero que virtus se
quat̄ bonam voluntatem.

Ca. .IIII. Pater

De hoc scire de
bes. q̄ ex bona voluntate pce
dit suīpsius discussio siue dīudica
tio. omnis nam q̄ voluntas bona odit
malum ⁊ diligit bonū. homo vero ha
bens bonā voluntatē ad semetipsum re
uerteretur ac semetipsum discutit. ac in
greditur secretum conscientie sue. ubi
q̄ omnes defectus. omnes consuetu
dines. omnes affectiones. omnes o
perationes. omnia peccata. tam p̄teri
ta q̄ p̄sentia diligenti consideratī
one examinat ⁊ examinando inspicit
⁊ si quid minus rectum apud se inue
nerit statim penitendo punit. Necesse
est enim vt homo in suis operibus sit
p̄uidus ⁊ circumspectus ⁊ quotidia
na discussione cogitationes locutiones
pariter ⁊ facta sua examinet. Quantū
etiam ad bona agenda solito sit alacri
or ⁊ quantum ad temptamenta vincē
da sit instantior. penset etiam quantū
in virtutibus pficiat. vel quantum de
ficiat ⁊ qualis sit in affectib̄ ⁊ qualis
in moribus diligenter attendat Hinc
hugo de sancto victore. Necessarium
est vt homo in omnibus operibus su
is sit circumspectus. ⁊ p̄uidus et

quotidiana discussione cogitationes locutões pariter q̄ facta sua apud se metipsum examinet. per singulos dies vitam suam ad iudiciū vocet. mane q̄ surgere debet ꝓsideret quid egerit p noctem. In vespere q̄ cubatum vadit ꝓsideret quid egerit per diē. quantus ad bona agenda solito alacrior sit. et quantū ad malavincenda solito ꝓstantior. vel si quod ex his que agenda nō erant p̄sumpsit. hec hugo. Dicit etiam beatus bernardus Integritatis tue fis curiosus explorator. viam tuā quotidiana discussione examina. attende diligenter quantum ꝓficis vel quantū deficis. qualis sis in affectibus et qualis in moribus. q̄ similis deo. et q̄ dissimilis. q̄ ꝑpe. q̄ longe. non locoꝝ intervallis sed morꝝ affectibus. Strude agnoscere temetipsum. q̄ multo melior et laudabilior es si te cognoueris q̄ si te neglecto cognosceres sydereꝝ cursus. vires herbaꝝ. ꝓplexiones hoīm. naturas animaliū. et haberes omnium celestium et terrestriū noticiam et sciētiam. Redde ergo te tibi. et si nō semper aut sepe. saltē interdum rege tuos affectus. dirige actꝰ. corrige excessus Ante deū nihil remaneat in te indisciplinatū. q̄ ipse nihil dimittit impunitum. pone omēs transgressiones tuas ante oculos tuos. statue te ante te tāq̄ alium et sic temetipsum plange. plora iniquitates tuas et peccata quibus deus offendisti. indica ei miserias tuas. oī de maliciam aduersarioꝝ tuoꝝ. hec bernar. Vultum nāq̄ placet deo discussio vite nostre. teste beato augustīo qui dicit Scio dñe scio q̄ nihil tibi tantū placeat in me sicut discussio vite mee.

¶ Sed sunt nonnulli qui ad cognoscendā vitam alienā multum sunt studiosi. ad ꝓpriam vero vitam corrigēdam desidiosi. Uñ ꝓtingit q̄ tales alienа scientes se nesciant. et quanto maiores exploratores fuerint alieni meriti. tanto magis efficiuntur ignari sui. Unde beatus aug. Curiosus est genus hominū ad cognoscendam vitam alienam. desidiosum ad cognoscendā suam. Et beatus gregorius Graue nam q̄ curiositatis est vitium. qui dū cuiuslibet mentem ad inuestigandā vitam ꝓximi exterius ducit semꝑ ei sua intima abscondit. vt aliena sciēs se nesciat. et curiosi animus quanto etiam peritus fuerit alieni meriti. tanto fiet ignarus sui. ¶ Necesse igit̄ est qui vult humilitate et in ceteris virtutibꝫ ꝓficere vt semetipsum dīudicet et nō alium. Magis quippe nam q̄ debet cogitare quid sibi desit de bonis moribꝫ. q̄ quid abſit alteri. qui enim cogitat quantū p̄cesserit alium. tumore superbie inflat̄. qui vero cogitat quantū sibi adhuc deest ingemiscit et humiliatur. Unde beatus bernardus. Si te ad lumen veritatis intus in animo fine palpatōe dīudices. non dubito quin humilieris tu in oculis tuis. et quanto alius ꝓfeceris. tanto amplius inueies qd̄ te humiliat. Dicit etiam beatus augustinus. Magis cogitare debeꝛis q̄d vobis desit q̄ quid vobis assit. qd̄ habes vide ne ꝑdas. qd̄ non habes suppliciter habeas. In quantis sis minoꝛibi cogitandū est. non in quātis sis maioꝛ. si enī cogitas quantus p̄cesseris aliū time tumorē. Si vero cogitas q̄ntū tibi adhuc deest ingemiscis. et cum ingemiscis curaris. humilis eris. turioꝛ ambulabis. nō ꝓcipitaberis. non inflaberis. hec aug. ✠ Quisquis aūt desiderat ad cognitiōem suiꝑ ꝑuenire tria dꝫ attendere. oīa nam q̄ pctā et mala q̄ ꝑmittunt̄ aut ꝑ negligētiam. aut per concupiscentiam. aut ꝑ nequiciam perpetrant̄. Circa ista tria

debet vnusquisq; versari cogitatio. debet enī quisq; recordari q̄ negligenter cor suū q̄ negligenter tempus suū expenderit. q̄ malū finē operi suo imposuerit. Hec eī tria cū summa diligētia sunt obseruanda. vt. s. cor bene custodiat. ops vtiliter expendat. & finis bonus & debitus in omni ope p̄figat Item debet recogitare q̄ negligens fuit in oratione. q̄ negligēs in lectione. q̄ negligens in operis executione. in his enī tribꝰ debet vnusquisq; seipm diligentissime exercere & excolere. si vult fructum bonū facere & dare in suo tpe Itē debet recogitare. q̄ negligens sit vel fuerit ad p̄mittendū q̄ negligēs ad resistendū. & q̄ negligēs ad p̄ficiēdū debet enī cū summa diligentia deflere mala p̄missa. repellere temptamēta diabolica. & p̄ficere de vna virtute in aliā vt possit peruenire ad p̄mia eterna. Secundo dz homo recogitare si in ipo vigeat vel viguerit concupiscentia voluptatum curiositatū & vanitatum Certe tua concupiscentia voluptatis viget in religioso hoīe. qñ appetit dulcia viz cibaria saporosa. qñ appetit mollia. s. vestimenta delicioſa. qñ appetit carnalia videlicet oblectamēta luxuriosa. Certe tūc viget concupiscentia curiositatis in dei famulo. qñ appetit videre pulcra. qñ appetit habere cara Certe tūc viget concupiscentia vanitatis. qñ appetit hominū fauorem quando querit humanam laudem quando desiderat honorem humanum. Ista, oīa debet seruus xp̄i tanq̄ venenuz fugere. q2 sunt iudices oīs mali Tercio recogitare debet homo diligenter qui cupit noticiā habere suū p̄prius si in ipso vigeat vel viguerit nequitia iracundie. nequitia inuidie & nequitia accidie. Certe tūc in religioso homine viget iracūdia. quando amina in corde vel affectu signo vel verbo vel clamore quātumcūq; modicam indignatōem & ex corde rancorez primo suo ostendit. tūc aūt in hoīe regnat inuidia. qñ gaudet de p̄rimi aduersitate. & tristat de eiusdē p̄speritate qñ letat de malis p̄rimi & tabescit de bonis ipius. Tūc etiam accidia viget i religioso qñ fuerit tepidus. somnolentus. ociosus. tardus. negligēs remissus. dissolutus. indeuotus. tristis & tediosus. hec oīa seruus xp̄i debet detestari & fugere. q2 in his vitijs & alijs supra memoratis p̄sistit perditio corporis. inquantum aūt magis quisq; in illis que p̄missa sunt suam p̄sciaz discusserit tanto p̄fectior in suip̄ius cognitione & noticia erit.

Filius

Post discussionem p̄scie & cognitionē suip̄ius quā p̄sequit homo ex diligenti sui diudicatione desiderio nūc informari que virtus sit que comitat hanc virtutem.

Ca. V. Pater

Debes scire q̄d humilitas est. que hanc virtutem sequit videlicet cognitionem sui ipsius. quia quāto magis homo semet ip̄m discusserit & p̄prias defectus ante cordis oculos reduxerit. ac congnouerit tanto hūilior erit Nā certa noticia suop̄ defectuū hoīem sibi p̄ vilē reddit Unde primo sciendū q̄d sit hūilitas Est aūt hūilitas fm̄ deū. Virtus qua homo vissima sui cognitiōe sibi p̄ vilescit Et beatus aug. Humilitas est ex intuitu p̄prie cōditionis. & sui cōditoris volūtarie mēris inclinatio Iterū deū. Humilitas est contemptus p̄prie excellentie. Notādum aūt est q̄ humilitas est fundamentum omnium virtutum & bonorum operum. omnis namq; structura bonorum operum ac virtutum si

ne hoc fundamento subsistere non pt. Unde qui vult edificiū atum bonoꝝ opꝝ ꝓstruere. dz ꝓius fundamentuz vere humilitatis ponere. Unde crisо. Nemo ꝓstruet celsitudinē bonoꝝ opꝝ rum ⁊ virtutis nisi ꝓius iaceantur fundamenta vere humilitatis. Dicit etiā de hoc cassianus. Nullo modo poterit in anima nostra virtutū structura ꝓsurgere nisi ꝓius iacta fuerint vere humilitatis fundamēta. sine qua etiam humilitate nec purgatio peccatoꝝuz. nec emendatio moꝝ. nec ꝓsummatio virtutum poterit apprehendi. Beatus etiam aug⁹. sic dicit. Magnus vis esse incipe a minimo. cogitas fabricā erigere celsitudinis. de fundamento cogita humilitatis. hec aug. In hoc g̃ fundo vere humilitatis erigamus edificium spūale vt crescat in rēplum sanctū domino. Unde ſm dictum beati bern. bonus fundus est humilitas in quo oīe edificium spūale ꝓstructum crescit in templū sanctum dño. hec ber. Humilitas etiam est caput omniū virtutū ⁊ obtinet principatū que ceteras virtutes in suo vigore ꝓseruat. ⁊ sustinet totum edificiū fouens corpus bonoꝝ operū. Testat hoc beatus aug⁹. qui dicit. Humilitas est caput omniū virtutū. ⁊ obtinet primatū ⁊ principatum ceteraꝝ tanq̃ ipsaꝝ ꝓseruatrix. in eo q̃ ipsa ē perseverātie ꝓpria coadiutrix. De hoc etiam dicit ambro. Humilitas virtutum omniū caput est. que fouet ⁊ sustinet bonoꝝ opꝝ totum corpus. hec ille Hec igit̃ virtus multum diligēda est q̃ valde gratos facit hoīes esse deo ipsa humilitas. teste beato augu. qui dt. Nihil nos ita gratos deo efficit sicut humilitas. ipa nam q̃ trahit ad se clementiā dei. nam corda humiliuz ipse deus libenter inhabitat. Unde dicit beatus bernar. O felix humilitas que ad se trahit clementiam. ⁊ eius ligat omnipotentiā. magna ergo virtus humilitas. cui dei maiestas tam facile se inclinat. Et beatus augusti. Excelsus es domine ⁊ humiles corde sunt dom⁹ tua. Qui igit̃ vult esse templum dei ⁊ habitaculum spūssancti cum omni studio ⁊ diligentia exerceat se in virtute humilitatis. Ipsa namq̃ est que prepparat locum diuine caritati ⁊ gr̃e spiritussancti. ꝓpter qđ dicit beatus augustinus. Quanto sumus a tumore superbie minores. tanto sumus dilectione pleniores. q⁹ sicut aqua ꝓfluit ad valles. sic gratia spūssancti ꝓfluit ad humiles. Unde cassiodorus. In vallibꝫ quippe humilium animaꝝ fontes manant ⁊ transeunt celestium gratiarum qui vero humilis non fuerit gr̃a spiritussancti in ipso habitare non poterit De quo beatus augusti⁹. Si humilis ⁊ quietus non fueris nec pōt in te habitare. nec habere gratiam spūssancti. Fode ergo in te fundamenta humilitatis ⁊ peruenies ad fastigium caritatis. hec augustinus. Quia dum mēs humana humilitati inmitit̃ ꝓfecto ipsa in amore celestium inflammat̃ Nā ſm cassianum. Amor celestium nō altitudini sublimiū. sed humilitati infūditur animaꝝ. ipsa namq̃ humilitas ꝓut dicit Richardus de sanctovictore. sola est que mentē diuino accendit lumine. celestiq̃ inflammat de fide rio ⁊ amore. hec richardus. Non solum autem humiles obtinent a deo gratiā in presenti. sed etiam gloriam magnā ꝓsequunt̃ a domino in futuro. ad quā gloriam siue patriam celestem non potest aliquis peruenire. nisi ꝓius viam humilitatis studeat ambulare. De hoc dicit beatus Augustinus. Excelsa est patria. humilis autez est via. ergo qui querit patriam quid recusat viā. Am

bula igit̄ per xp̄i humilitatē vt venias ad eius eternitatem. vis capere celsitudinem dei. prius cape humilitatē. Altus est dñs. si te erigis non tanges illū si te humilies descender ad te. hec aug. Oportet ḡ vt p humilitatez ascendat̄ ad celi sublimitatē. q̄ qui desiderat habere primatū celestem. necesse est vt se quat̄ humilitatem terrestrem. Vñ beatus bernñ. Per humilitatē ascende ad sublimitatē. q̄ hec est via q̄ nō est alia preter ipam. qui aliter vadit cadit potius. q̄ ascendit. q̄ crisо. Quicūq; desiderat primatū celestē sequat̄ humilitatem terrestrē. Dicit etiam de hoc ysidorus. Homo descendas humilitate vt exalteris ne exaltatus humilieris humilitas aūt casum nescit. lapsuz nō nouit. humilitas nūq; lapsuz passa ē. hec ysidorus B Et notandū q̄ triplex est hūilitas. s. magna maior maxima. Magna est humilitas. qñ se homo apud semeipm veraciter ptemnit Maior vero qñ se ptemni ab alijs non despicit. Maxima aūt qñ homo ptemptum suum non ptemnit. sed ad modū ꝓcupiscit. hos tres modos tangit Richardus de sancto victore sic dicens. Humilis nāq; est. qui seipm apud semetipm veraciter ptemnit. hūlior aūt qui se ptemni q̄ ab alijs nō refugit Humilimus vo qui ptemptū suū nō solū non ptemnit sed ad moduz ꝓcupiscit. hec ille. De quo vt etiam beatus bernñ. Verus humilis vilis vult reputari nō humilis ꝓdicari. gaudet de ptemptu sui. Sed sunt nōnulli. qui quidē peccatores se esse fatent̄. pctōres ab alijs estimari nolunt Quod redarguit beatus bernardus adducēs in exemplum dñm nostrum sic dicēs. Qui peccatū non fecit. non dedignatus est peccatorem se reputari. Et nos esse volumus sed nolumus reputari. Hec bernñ. Sed qui veraciter sunt humiles. de sua despectione gaudent q̄ cū se viles in alienis oculis ꝓspiciūt. de hoc intra semetipsos gratulant̄. De talib vt beatus gregorius. Qualis quisq; apud se latreat. contumelie illate probant Nam sicut superbi honoribz sic plerumq; humiles sua despectione gratulant̄. cūq; se in alienis oculis viles ꝓspiciunt idcirco gaudent. q̄ hoc iudicium confirmari intelligunt quod de se q̄ ipi habuerunt. hec gregorius Unde sancti viri magna quidem agunt. sed per humilitatem in corde suo infimi sunt. quod multum acceptum est deo. Teste beato ihxronimo qui vt. Nihil est quod nos deo q̄ homīb ita gratos faciat q̄ si vere merito magni q̄ humilitate infimi simus. hec ihxronimus. C Sed hec virtus valde rara ē. vt magna quidem operantem se tñ nō magnum estimare. mirabilez in virtutib corā alijs apparere. q̄ tamen ꝓemptibilem se reputare. Unde beatus bernardus. Magna q̄ rara virtus vt magna licet operātem magnum te nescias. q̄ manifestam oīb tuam te solum latere sanctitatem. mirabilem te apparere q̄ cōtemptibilez te reputare. hec beatus bernardus. Perfecti etiam viri q̄ veraciter humiles semper studeant in virtutibus ꝓficere. q̄ hanc humilitatem sibi seruant vt semper q̄ in bono ꝓficiant q̄ tñ nec perfectionis inicia se habere credant. de hoc richardus de sancto victore cū admiratōne quadam sic ait O virū perfectum summaq; humilitate fundatum. qui semper potest q̄ festinando ꝓficere. q̄ ꝓficiendo festinare. q̄ hanc sibi humilitatē semp̄ seruare. vt semp̄ in bono ꝓficiat. q̄ tñ nec ꝓfectionis inicia se habere credat. hec richar. D Et notandum q̄ nemo dz fiduciā hre de aliquo bono op

re. sed solum confidere de humilitatis vir
tute. Unde dicit iohānes abbas mon
tis sinay. Noli fiduciā habere in teip
so etiam si possides mundiciā. sed ma
gis ad humilitatem multam accede et
amplius fiducialiter ages. Nempe si
omnē scalam virtutū scandens ascen
disti. p remissione peccatoꝝ exora. De
eodē etiam dicit beatus bernar. Insi
piens et insanus est quicunq; in alijs
vite meritis q̄; in sola humilitate con
fidit. Unde mater domini nostri ihesu
xpi hanc solam virtutem in se dño pla
cuisse memorat sic dicens. Respexit
humilitatē ancille sue ꝛc. Quanto nā
q̄unaquecq; aīma ꝑter amorē sui cre
atoris est despectior in oculis suis tan
to est preciosior et acceptior coram ocu
lis summe maiestatis. et econuerso q̄;
to preciosior est sibi. tanto vilior deo.
Unde beatus grego. Tanto nāq; vna
quecq; aīma sit preciosior ante oculos
dei. quanto p amore veritatis despecti
or fuerit ante oculos suos. tanto ergo
fit quisq; vilior deo. quanto preciosior
sibi. tanto preciosior deo. quanto vili
or sibi ꝑter eum. q̄ humilia respicit.
et alta a longe cognoscit ¶ Et sci
endū ꝑ ut dicit richardus de sancto vi
ctore. q̄ est differentia inter humilita
tem et humiliatōem. Humilitas ē vir
tus qua quisq; sibi vilescit interius co
ram oculis dei. Humiliatio vero est vir
tutis effectus quo quisq; seipm abiicit
exterius in oculis primi. Aliud ē hu
milē esse. aliud ē humiliter se habere.
illud pertinet ad disciplinam mentis.
istud ad disciplinā corporis. illud est
humilitatis. istud est humiliationis.
hec richar. Hanc igitur virtutem vere
humilitatis nobis assumere debemus
q̄ ipsa est origo ceterarū virtutum. et il
la virtus in nobis veraciter pullulat q̄
in radice ꝑpria. i. in humilitate perdu
rat. Sed sunt nōnulli qui etiam in ho
noribus positi de se humilia sentiunt. et
se cinerē esse perpendūt. sed tñ coram
hoīibus esse viles apparere refugiūt Et
sunt nōnulli qui quidem viles videri
ab hominibus appetunt. sed apud se in
trinsecus quasi ex ipso merito ostense
humilitatis intumescunt. que vtraq;
elationis genera a quolibet deuoto hoī
ne sunt repellenda. De hoc beatus gre
go. xxviij. moral. exponens illud. Nō
audebunt eum ꝓtemplari omnes qui
sibi videnť esse sapientes. sic ōt. Mo
tandū q̄ non ait. Et non audebunt eū
ꝓtemplari sapientes sed qui sibi vidē
tur esse sapientes. Quibus videlicz ver
bis non peritos quidē sed arrogantes
insinuat Uirt namq; arrogantes et do
cti cū recte non viuunt sed tñ recte di
cere doctrine impulsionibus ꝑpelluntur
ipsi damnationis sue aliquo mō preco
nes sunt. q̄ dum ea que agere respuūt
predicantes insinuant. suis vocibus dā
nantes dānant. Unde summa cura est
ꝑuidendum ne accepta sapientia cuz
ignorantie tenebras illuīat lumen hu
militatis tollat. et ipsa sapia esse neq̄
at. q̄ et si virtute locutionis fulgeat. ela
tōis tñ velamīe cor eloqñtis obscurat.
Quia vo origo oīm virtutū humilitas ē
illa in nobis virtus veraciter pullulat
que in radice ꝑpria. i. in humilitate p;
durat. A qua mimꝑ si abscidiť arescit
q̄ vivificantem se in intimis humorē
caritatis perdit. Intueri libet quanta
virtutum munera dauid perceperat at
q̄ in his omnibus q̄; fortis humilitati
seruiebat. quem em̄ non extolleret ora
leonum frangere. despectis primogenitis
fratribus eligi. reprobato rege ad reg
ni tabernacula vngi. vno lapide golyam
sternere. et cetera que gessit. et tam̄
cum archam dei ihrusalem reuocat. q̄
si oblitū se prelatū omnibus admixtus

populis ante archam saltabat Et quia coram archa saltare vt creditur vulgi mos fuerat. rex se in diuino obsequio psaltando rotat. Ecce quē dñs cūctis singulariter ptulit sese subdendo t abiecta exhibendo ptemnit. non ptās regni ad memoriam reducit. non subditor oculis saltando vilescere metuit. non se honore plātū ceteris añ eius archam qui honorem dederat recognoscat coram deo egit debilia t extrema. vt illa ex humilitate solidaret. que coram hoīb gesserat fortia Quid de eius factis ab alqs sentiat ignoro. Ego dauid saltantem plus stupeo. q̄ pugnantem. pugnando quippe hostes subdit. saltando aūt coram dño seipm vicit. quē michol Saul filia adhuc ex tumore regni generis insana cū humiliatū despiceret dicēs Quā gloriosus fuit hodie rex israhel discooperiens se ante ācillas seruor suor tc. ptinus audiuit viuit dñs. q̄ ludam añ dñm t vilior fiam plusq̄ factus sum. et oc humilis in oculis meis ac si apte dicat. Vilescere coram hoīb appeto. q̄ seruare mihi coram deo ingenuitatem p humilitatem quero. Sunt vo nonnulli. qui de semetipsis humilia sentiunt q̄ in honoribo positi nihil se esse nisi cinerem famillamq̄ ppendūt. sed tū coram hoīb viles apparere refugiūt Et sunt nōnulli q̄ viles videri ab hoīb appetūt atq̄ omne qđ sunt deiectos exhibendo sed ptemnunt. se tamē apud se introrsus. quasi ex ipo merito būilitatis t vilitatis intumescunt t tanto magis in corde elati sunt. quanto amplius in specie humilitatis vel vilitatis elatione premunt quevtraq̄ elationis vnius bella circūspectione magna dauid deplxendit mira virtute supauit. q̄ em de seipso intus humilia sentiens honorē exterius non querat insinuat dicens. Tuam t vilior fiam plus q̄ factus sum Et q̄ p hoc qvilem se exterius pbuit. nequaq̄ exterius intumescat adiūgit. Et oc humilis in oculis meis ac si dicat Qualē me exterius despiciens exhibeo. talē me interius attendo. bene ergo dr. Non audebūt ptēplari omnes qui sibi vident eē sapientes Contemplari em dei sapientiā nō possunt. qui sibi sapientes vident. q̄ tāto ab eius luce longius sunt. quanto apud semetipsos humiles non sunt. q̄ dū eorum mentib tumor elationis crescit. aciē ptemplationis claudit. t vnde lucere se pre ceteris estimant. inde se lumine veritatis priuāt. Si vo veraciter sapientes esse atq̄ sapientiam ptemplari appetimus. stultos nos humiliter recognoscamus. relinquamus noxiam sapientiam. discamus laudabilē fatuitatem. Hinc quippe scriptū est. Stultra mūdi elegit deus vt confundat sapientes. Hinc rursum dr. Si quis videt inter vos sapies esse. in hoc seculo. stultus fiat vt sit sapiens. hec greg. Et notandū q̄ virtus humilitatis valde necessaria est plātis. qui pūnt subditis t cū aliquis temptat vitio elationis. p humilitatez cordis debet repimere fastum tumoris. Unde sancti viri cū pūnt ceteris p hoc non gaudent hoīb presse sed pdesse t cuz timeria subditis appetunt. ideo hoc faciūt. q̄ ipos subditos deū minime timere depelxendunt vt saltem humana formidine peccare metuant. qui deū offendere non formidant Cuz vero de est a subditis vitium. quod corrigat. non solū ab eis metui sz honorari plusq̄ necesse est refugiunt. t q̄uis hos hoīb prelatos gloria potestatis ostendat. interius tū per merorem secretū sacrificium domino prriti cordis offerūt. De talibus potestatib beatus gregorius. xxj

mora. sic dicit. Potentibꝫ viris magna est virtus humilitas ꝓfiderata eqlitate ꝯditionis. omnes namqꝫ hoīes natura equales sumus. sed accessit dispensatorio ordine vt quibusdā prelati videamur. Si igit hoc a mēte deprimimus qđ temporaliter accessit inueniemus citius qđ naturaliter sumus. Plerumqꝫ enim se animo accepta potestas obꝺcit. eumqꝫ tumidis cogitationibꝫ fallit. manu igit humilime conſideratōis deprimendus est tumor elationis. naꝫ omnes hoīes natura equales genuit. sed varietatē meritoꝝ ordine aliqs. alios dispensatio occulta postponit. Ipsa aūt diuersitas q̄ accessit ex vitio recte est diuinis iudicijs ordīata vt qꝛ omnis homo iter vite non gradi tur. alter ab altero regat. Sancti aūt viri cum presunt non in se potestatem ordinis sed equalitatē ꝯditionis attendunt. nec preesse gaudent hominibus sed ꝑdesse. homo quippe animalibꝫ irrationabilibꝫ. non aūt ceteris hominibus prelatus est. Unde ꝺr. terror vester & tremor sit sup cuncta animantia terre. & idcirco ab animalibꝫ. non aūt ab hominibꝫ timeat. qꝛ ꝓtra naturā superbire est ab equalibꝫ velle timeri. cuius plerumqꝫ a subditis etiam sancti viri timeri appetunt. sed qñ ab eisdem subditis deū deprelęndunt minime timeri. vt humana saltē formidine peccare metuant qui diuina iudicia nō formidant. Nequaqꝫ ergo prepositi ex hoc q̄ fito timore superbiunt in quo non suam gloriam sed subditoꝝ iustitiā querūt. in eo ꝙ metuꝫ sibi a puerse viuentibꝫ exigunt. quasi non hoībus sed brutis animalibꝫ dominant. qꝛ videlꝫ ex qua pte bestiales sunt. ex ea etiam debēt formidini iacere ꝓstrati. Cum vero deest vitium quod corrigat. non de excellētia potestatis. sed de equalitate ꝯditionis gaudent & non solum ab eis metui sed etiam plus q̄ nccē est honorari refugiunt. Item per eundē & de eodem xx. mora. sic ꝺr. Viro enim ordine vno eodemqꝫ tempe ꝙuenire in actibus bonoꝝ solet & foris honor culminis. & intus afflicte meror humilitatis. qui & si hos prelatos hominibꝫ gloria potestatis ostendat. interius tamē meroꝛe suo secretum sacrificium domino ꝓtriti cordis offerunt Sciunt electi quiqꝫ ꝓfideratione intima cōtra exteriorꝭ excellētie tempramenta pugnare. quia si ad exteriorē felicitatē suam coꝛapponerent. iusti ꝓfecto non essent. Sed qꝛ coꝛ humanū non potest de ipsis prosperitatibꝫ reꝝ quantulacunqꝫ gloria in nullo temptari ꝓtra ipsam ꝓsperitatem suam. sancti viri intrinsecus dimicant. non dico ne in elatōe sed saltem in eius amoꝛe succūbant. cui valde succubuisse est captiuā mentem eius desideriis subdidisse. hec grego. G Sciendū etiam ꝙ multū valet ad humiliādū se. peccatoꝝ preteritoꝝ recoꝛdatio. & qui etiam fragilitatem suam solicite respicit. de donis a deo perceptis se non extollit. Sed sunt nonnulli qui quidē nihil virtutis agere studēt attamen cum alios peccare ꝙspiciunt iustos se in eoꝝ ꝙparatione suspicant Et sunt nonnulli qui quibusdam vitijs superbia videliꝫ vel auaricia deprimunt. sed cum alios in luxuriā vel irā ꝙspiciunt incidisse. se meliores illis deputant. atqꝫ apud semetipsos quasi se de iustitia extollunt quia negligunt pensare sua vitia quibꝫ graviter tenentur. Ꝙtra illi qui ad altam virtutem ꝙscendere veraciter appetunt. moꝛ cū alienas culpas audiunt. moꝛ coꝛ ad ꝓprias virtutes reducūt. & postposito iudicio de alienis culpis suas veraciter plangunt. Ista ꝓmemoꝛat beatus gre-

gorius.in.mor.exponens illud vbū Sedens in sterquilinio sic dr. In sterquilinio q̄ppe sedere est vilia de se quē ptaz ⁊ abiecta sentire. In sterquilinio nobis sedere est ad ea que illicite gessimus mentis oculos pmitendo reducere at cū ante nos peccatoꝝ stercora cernimus. omne qđ in aīa de elatione surgit inclinemus In sterquilinio sedet. qui infirmitatē suam sollicitus respicit. ⁊ sese de bonis. que pcepit non extollit An non apud se in sterquilinio abrahā sederat. qui dicebat. loquar ad dñm meuz cū sim pulvis ⁊ cinis. aperte em̄ cernimus. in quo se apud se loco posuerat. qui pulverē ⁊ cinerē se etiaz q̄n cum deo loquerer estimabat Si igitur se ita despicit. qui vsq; ad honorez diuine locutionis ascendit. solicita intentione pensandū est. qua pena illi feriendi sunt. qui ⁊ ad summa nondū proficiunt ⁊ tn̄ de minimis extollunt. naz sunt nōnulli. qui cū prava agunt de se magna sentiunt. in altum mentē subleuant. ⁊ preire se ceteris virtutum meritis putant. hi nimiꝝ apud se introrsus humilitatis sterquilinū deserunt. ⁊ elationis fastigia ascendūt. illū imitantes. qui primus se apud se extulit. sed eleuando pstrauit qui dixit in celū ascendam. supꝝ astra celi exaltabo ⁊c. Etiam sciendum q̄ sunt nōnulli. qui nihil quidem virtutis agere student. sed tn̄ cū alios peccare despiciūt iustos se in eoꝝ comparatione suspicant Neq; em̄ corda oīm vna vel similis culpa transfigit Hunc namq; superbia illaqueat. illū forsitan ira supplantat Hunc auaricia excruciat. illuz luxuria inflāmat Et plerūq; contingit vt is quem superbia deprimit. alium respiciat. qualiter ira succendat. Et q̄ se ira non citius instigat. meliorem se iracundo iam deputat. atq; semetipm quasi de iusticia extollit. qui pensare negligit vitiū. quo grauius tenet. plerūq; cōtingit. vt is quem auaricia sauciat. aliū luxurie vragine mersum cernat. ⁊ q̄ se a pollutione carnali alienum respicit. quibo ipe sordibo spiritalis venen̄ intrinsecus polluat non attendit. dūq; in alio pensat malū qđ ipe non hz. in se negligit cōsiderare qđ hz. sicq; fit vt duz ad aliena dīudicanda mens ducit. ꝑdi iudicij lumine priuet. ⁊ eo durius cōtra aliena superbiat. quo sua negligentius ignorat At ptra. hi qui ad alta virtutum surgere veraciter appetūt cū alienas culpas audiūt. mox corr ad ꝑprias reducūt ⁊ tāto rectius illas dīudicāt quanto verius istas deplorāt Quia igitur electus quisq; infirmitatis sue consideratione se deprimit dicat recte q̄ vir sanctus in sterquilinio volens sedet. qui em̄ vere se humiliat deprimit deprauationis oculo quibo circumseptus sit delictoꝝ sordibo proficiens pensat. hec grego. Est etiā aliud qđ valet ptra vitiū elationis videlicet. vt bona que agimus sciendo nesciamus. quatenus ad custodiam hūilitatis hec ⁊ recte estimemus. ⁊ in ipis nihil etiā nobis virtutis tribuamus Sed bona que facimus de misericordia nostri cōditoris eē agnoscamus. De hoc beatus greg. in libro moral. sic dr Plerūq; q̄ em̄ si scimus bona. que agimus. ad elationem ducimur Vaz si nescimus minime suamus. q̄s em̄ audita veritatis scīa non quantulūcunq; superbiat. aut q̄s cursum bonū in se custodiat qđ ignorat Sz ptra vtrāq; quid sup̄est. misi vt recta q̄ agimus sciendo nesciamus vt hec ⁊ rcā estimemus ⁊ minima. q̄tenus ad custodiam sui si sentiat aīmus scīam rectitudinis. vt in rumorē non eleuet hūilitas estimatōis Et q̄uis de se hūilia sentiat aīmus iustoꝝ. ea q̄ tn̄

agunt ꝙ quō sint recta ꝓspiciunt. sed de eoꝝ rectitudine non ꝓesumūt. Ille etiam verā deo exhibet orōnem. qui semetipm qz puluis sit humiliter videt. qui nil sibi virtutis attribuit. qui bona que agit de mīa ꝺditoris cognoscit Est namꝫ magnū ꝓturbari solaciū vt pulsatis vitijs cū se quasi nudari virtutibꝫ ꝓspicit. ad solam miscōiem spem recurrat. ⁊ eo nudari non sinat. quo se a virtutibꝫ humiliter nudū putat. Qui ⁊ si forte asse aliqua virtute intemptati one detegit infirmitatez tñ ꝓriam agnoscens ipse melius humilitate vestit ⁊ valde robustius qui steterat cum sibi sine adiutorio diuīo cessat tribuere qō habet. hec grego. ¶ Notandū etiam ꝙ ad humilitatem veram ꝓsequendam maxime valet exemplū nostri redemptoris qui se humiliauit ꝓ nobis carnem assumēdo ⁊ in eadē multa opꝓbria ⁊ passiones sustinendo. vt nos doceret suo exēplo qui puluis sumus non alta sapere sed timere ⁊ humiles esse. De hoc dicit beatus ber. O homo intuere humilitatis ⁊ mansuetudinis speculum dīm nostꝝ ihesum xp̄m vniuerse creature factorē. tremebundū in dicez viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ante pedes etiam hoīs traditoris sui genua incuruātem. disce qz mitis est ⁊ humilis corde ⁊ ꝺfundere in superbia tua. erubesce in impatientia tua. Quid em̄ magis mirandū. quid amplius detestādū. quid grauius puniendū. q̄ ꝙ videns filium dei summū in regno celoꝝ nouissimū factum in regno hoīm. apponat tñ ad hec magnificare se homo super terram Dicit etiam beatus aug. Ecce hēmus humilitatis exemplū. superbie medicamentū. quid igit̄ intumescis o homo. pellis mortricina quid extenderis. O fames ferida quid inflaris. princeps tuus ē humilis ⁊ tu superbis. caput bumile ⁊ membꝝ superbum. hec aug. Videmus igit̄ ꝙ magna sit virtus humilitatis. ꝓpter quā edocendā tanta sustinuit dei filius De qua sic ōt beatus bern. Quanta virtus humilitatis ꝓpter quā edocendā is qui fine estimatione magnus est vsqꝫ ad passionē factus ē ꝓuus. hec ber. Si vero non ꝓssumus sequi exemplū nostri redēptoris eo ꝙ ipse sit deus ⁊ homo ⁊ dīs virtutū. sequamur saltē vestigia seruoꝝ suoꝝ hoc est precedentiū partꝫ qui fuerūt hoīes sicut ⁊ nos. ⁊ tñ extiterūt in sanctimonia vite ꝓfecti. ⁊ in virtute humilitatis ꝓclari. qz qui aliorū bona veraciter ꝓnsat. sua opa magno humilitatis radio illustrat. De hoc beatus gre. sic ōt Ille nāꝫ cordis sui oculū ꝑ elatōis fue tenebras extinguit. quicunꝫ cū recta agit ꝓsiderare melioꝝ vitam negligit. Sit ꝓtra magno humilitatis radio sua opa illustrat qui aliorꝝ bona subtiliter ꝓnsat. qz dū ea que ipse fecerit facta foris ⁊ ab alijs ꝓspicit. eum qui de singularitate intus erumpe nitit tumorem superbie ꝓmit. magna quippe q̄ agimus q̄si minima ducimus cū hec ꝓ fortia exēpla ꝓnsamus. sed tunc apd̄ deum crescunt ꝓmeritū cū apud nosmet ipsos ꝓ humilitatē decrescūt. hec gre.

¶ Unde nccē est ꝙ qui in virtute humilitatis ꝓficere desiderat. vt exēpla sanctoꝝ viroꝝ ꝓspiciat. atꝫ in eorum ꝓpatione se ꝓnsans. se pctōrem esse deꝓhendat. Si em̄ plene intelligere appetit q̄lis est. talis nimiꝝ dz cō spicere qualis non est vt ex bona ⁊ scā ꝙuersatōe alioꝝ colligat quantū ipē a vira virtuosa atꝫ ꝓfecta distat. Justoꝝ g̃ debemus ꝓspicere vitā vt subtiliꝰ deꝓhendamus nostrā. qd̄ quidē facere electi nō cessant. melioꝝ nāꝫ virā ꝓsiderant ⁊ idcirco se būiliant. ⁊ si qd ꝓua uitatis deꝓhendūt in ꝓfectā ꝓsideratō

nem mutant. Ista tangit beatus greg. xxiiij.moral. exponens illud. Respiciet hoīes ⁊ dicet peccaui sic dr. Nullus se peccatorē cognosceret.si iusticiam nō haberet. Nemo quippe fortitudinem suā nisi cū rectus esse ceperit deplendit.nam qui ommino puersus est nec hoc potest videre qđ est.qui vo peccatorez se intelligit.iam ex pte aliqua iustus eē inchoauit.atq id qđ non iustus fecerat.ex eo p est iustus accusat. qz accusatione sua deo inhērere inchoat.dū rectū otra se iudicium ꝓferens hoc in se qđ illi sentit displicere ꝺnat. Recepta ergo iusticia sua. dicat homo iste peccaui. Et notādū p dicit vel p̄mittit respiciet hoīes Et tunc inde subiungit ⁊ dr peccaui.ideo em nō nulli peccasse se nesciūt.qz hoīes nō attendunt.nam si ꝑsiderarent hoīes citius cognoscerent.quantū peccando infra hoīes cecidissent ¶ Sed notā dum p hi solummodo vocantur hoīes qui iusticie rōne suffulti sunt. ⁊ irrati onabilia iumēta noīant hi.qui carnali delectationi deseruiūt Recte de quolibet p̄ītēte dr Respicit hoīes ⁊ dicet peccaui.ac si dicat sanctoꝝ viroꝝ exēpla ꝺspicit.atq eoꝝ ꝺpatione se pensans iniquū se eē dep̄hendit.qui eī plenissime intelligere qualis est appetit. tales nimiꝝ debet ꝺspicere.qualis non est vt ex bonoꝝ forma metiat.quantū ipe.deserto bono. deformis ē. Ex his quippe quibꝫ plenissime bona assunt ꝑpendit.que sibi minus sunt.atq in illoꝝ pulcritudine conspicit feditatem suā quā in ipo ⁊ p̄t perpeti ⁊ sentire nō p̄t Lucem namq dr ꝺspicere.qui vult de tenebris iudicare.vt in illa videat. quid de tenebris estimet.p quas videre ꝑpendit. Peccator namq si incognita vita iustoꝝ semetipm ꝺspicit. peccatorē se nullatenus dep̄hendit Videre em se non p̄t.qz fulgorē lucis nesciens cū seip̄m ꝺspicit quid aliud q̄z tenebras attendit. Iustoꝝ igit ꝺspicere debemus vitam vt subtiliter dep̄hendamus nostrā.illoꝝ vz spēs quasi quedam nobis forma imitanda p̄mittit.

Alia lectio est sanctoꝝ vita istorum ⁊ bonoꝝ Cū non immerito hi ides iusti in sacro eloquio libri noīantur.sicut scriptū est . Libri aperti sunt ⁊ alius liber apt̄us est.qui est vite ⁊ iudicati sunt mortui.ex his que scripta erant in libris.Liber nāq vite est ipsa visio aduenientis iudicis.in quo quasi scriptū est oīe mandatū qz quisquis eum viderit mox teste ꝺscia.quicquid non fecerit intelligit Libri etiā aperti referunt.qz iustoꝝ vita tūc ꝺspicit.in quibꝫ mandata celestia ope ꝑfecta cernuntur. ⁊ iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris.quia in ostensa vita iustoꝝ quasi ex passione libroꝝ legunt bonum.quod agere ipsi noluerunt.atq ex eorū que fecerunt bonum ꝺparione damnant.Ne ergo vnusquisq tunc videēs eos.qđ non fecit desleat quod quidē electi facere nō cessent meliorum namq vitā confidentes ⁊ deteriores vsus p̄uersationez mutāt Electi g̃ vt assequi summa valeant inspecta odorifera ⁊ cādida vita iustoꝝ faciant Jam quidē videre deum fruiunt.iam de eius cōtemplatione satiari caritatis estibꝫ inardescūt. ⁊ qz in hac vita positi nec dum valent precedentium sanctorum viam incedere.interim p̄ patrum exemplis pascunt.tamdiu quippe refici iustoꝝ exemplis indigemus. donec p̄fectis vite mortalitatis vmbras eterno die aspirante trāseamus.cū em huius tp̄alitatis vmbra trāsacta ac mortalitatis fuerit inclinata. quia ipsius diei internum lumē cernimus nequaq̃ iam ap

petimus vt ad amorem eius per alio⁹ exempla flagremus. nunc autē q⁹ nec dum eum intueri possumus summope necesse est vt eo⁹ qui eum perfecte secu ti sunt ꝯspectis actionibus imitemur. Intueamur ergo q̄ pulcra ē agilitas sequentium. ⁊ videamus q̄ turpis sit eterudo pigro⁹. Statim namq; cum bene agentiū gesta respicimus nosmet ipsos ꝯfusione intima vlciscente indi camus. mox verecundia mentem ꝯcu rit. mox iuste seuiens reatus addicit ⁊ velxmēter hoc etiā displicet qđ adhuc fortasse turpiter liber. Cū bene ad ezechielem dr Fili hoīs ostende domui is rahel templū vt ꝯfundant ab iniquita tibꝰ suis ⁊ metiant fabricā ⁊ erubescāt ex omnibꝰ que fecerunt Templū quip pe dei filiꝰ israhel ad ꝯfusionē ostendi tur q̄ vniuscuiusq; iusti anima quā in spirando deus inhabitat quāta sancti tate fulgeat ad ꝯfusionē suam peccan tibꝰ demonstrat. vt in illa bonum qđ negligunt videant. ⁊ in seipsis malū qđ operant erubescant. Retrixero fa bricam est pensare subtiliter vitam iu storꝰ. sed dū metimur fabricam nccē ē vt ex cunctis que fecimus erubescam? q⁹ bonoꝝ vitam quanto subtilius pen sando discutimus. tāto seuerius in no bis omnia iniq̄ gesta reprobamus Be ne aūt pplxte dr vt ostendat templum q⁹ enim iustoꝝ rectitudinem peccato⁹ ꝯsiderare dissimulat. saltem ad vocem predicantis agnoscat. Templū quip pe peccatori oñdere est sponte sua ꝯsi derare. nolentibꝰ opera rectoꝝ narra re. Qui tracꝰ sicut diximus pduci ad summa desiderant supest vt meliorib⁹ pfectibꝰ intendāt. quatenus tanto di strictius in se culpas dijudicent quan to in illis altius qđ ammirent videāt. Sed quid ista de peccantibꝰ dicimus cum ipsos quoq; oratores iusticie tā ta, puehi dispensatione videamus Alius namq; habet donum scīe. ⁊ tñ ad⁹ turē mire abstinentie non pringit. Alius magne abstinentie virtutē attin git ⁊ tñ summa scīe ꝓemplatōne non dilatat Alius spiritu pplxtie valx oīa futura prenoscere. sed tñ per curatōis grām nō valet presentis molestie ma la subleuare. Alius per curationis gra tiā mala presentis molestie subleuat. sed tamen quia spūm pplxtie non ha bet quid sequat ignorat. Alius indigē tibꝰ multa iam ppria largiri potest. sz iniuste agentibꝰ obuiare libere non pt Alius iniuste agētibꝰ audacter p deo obuiat. sed tñ indigentibꝰ que hꝫ tri buere recusat. Alius iam se ab ocioso sermone restringēs. lingue lasciuiam supat. sed tñ adhuc insurgentes re sti mulos perfecte non calcat. Alius īsur gentē iram edomat. sed tñ adhuc lin guā ad leticiam relaxat. Quid est hoc q̄ iste eo bono indiget quo alius pol leat. ⁊ ille cū multis polleat habunde. alīs bonū adesse ꝯsiderat qđ sibi deē suspirat. nisi q̄ mira nobiscū dispensa tione agit. vt per hoc qđ alter hꝫ ⁊ iste non habet. vnus alteri melius ostēdat quatenus tanto ardentius ad humili tatē quisq; pficiat. quanto ex bonis q̄ non habet inferiorē se hec habentibus pensat. ficq; fit vt dum ille in isto. atq; hic in illo respicit qđ ammirent distin cta bona eos ⁊ ab altitudine elatōis reprimant ⁊ ad studium pfectus accē dant. magna namq; sollicitudine ad curā nostre meliorationis attingimus q̄ id virtutis in alīs cernimus qđ nō habemus Unde ⁊ ezechiel pplxta cuꝫ volantia animalia descripsisset. adiun xit. ⁊ vocem alaꝝ animalium percuti entium alteram ad alteram. Quid nā q; alas aīmaliū nisi virtutes debemus sentire sanctoꝝ. qui dū terrena despi

ciunt ad celestia volando sublevantur volantia itaq; aialia alis suis se vicissim feriũt. q; sanctor mentes in eo q supna appetunt ꝺsideratis inuicem alterius vtutib; excipiunt. excitantur. Ella eñ sua me pcutit. qui exẽplo sanctitatis ꝓprie me ad melius accẽdit. t ala mea vicinũ aial ferio. si aliqñ alteri opus bonũ qꝺ imiter ostendo Sed q; sanctor vitam sanctificare istis aialibꝫ diximus. libet in ipso volatu aialium oculos mentis attollere t quanta vicissim alarum pcussione se excitent subtili ꝺsideratione pensare. Paulus namq; cũ ceteror sanctor sollicitudinem in predicatione robustius laborando transcenderet. vt ab elatione se premeret. t vires suas in humilitatis gremio nutriret. crudelitatis sue antique nõ immemor apostolor oĩm innocentiã ꝺtemplatus ait. Ego eñ sum minimus apostolor qui non sum dignus vocari apostolus. q; persecutus sum ecclesiam dei. t rñ eozundem oĩm apostolozum primus quasi accepti principatus oblitus ac si minus ibe aliquid sapere in paulo mirabat sapientiam dicens Sicut t carissimus frater noster paulus ꝫm datam sibi sapientiam scripsit vobis. in quib; sunt quedã difficilia ītellectu. Ecce paulus in apostolis miratꝝ innocentiam. ecce apostolozum princeps miratꝝ in paulo sapientiam. Quid est hoc nisi q; sancti viri dũ virtutum ꝺsideratione vicissim sibi alios preponunt volantia aialia alarum pcussione se tangunt. vt eo ad volarum se altius excitent. quo humilius alter in altero qꝺ ammiratꝝ videt. hinc itaq; colligendum est quanta debeamus solicitudine meliorum vitam conspicere qui in infimis iacemus si q bi quia tanta sanctitate sublimes sunt. vt humilitatis gressu ad maiora ꝓficiãt adhuc querunt in aliꝭ qꝺ imitantes admirentur. sed hec reprobi nesciunt q; mentis oculum semper in infimis premunt. q; t si qñ in via domini vestigia intuenda fixerunt nõ ad melior vestigia intuenda sed ad prauorum exempla verterunt. Neq; eorum ꝺsiderãt vitam. quib; se humiliando postponant sed quib; se superbiendo preferant. Deteriores namq; respiciunt. quib; meliores se eẽ gloriantur Et idcirco ꝓficere ad meliora nõ possunt quia hoc sibi sufficere estimãt q; pessimos antecedunt O miseri viã corruptam pgunt t integrũ respiciunt per speciẽ quidem quasi ante se pedem ꝓferunt. sed p ꝺsiderationem prauor hoĩm post se oculos tendunt. recte videre aperunt sed ad immundos torax regulam sumunt. Si eñ semetipsos quales sunt cognoscere cupiunt non deteriozum ꝺspicere sed melior exempla debuerãt. idcirco ergo peccatores se esse non intelligũt. q; hoĩes non attendũt. nam si hoĩes attenderent oñ tum peccando distarent a bonis hoĩb; inuenirent. hec grego. Studeamus ergo pre omnibus humiliari t humiliti insistere. si volumus ad perfectiones ceterarum virtutum peruenire. qui eñ virtutes sine humilitate ꝺgregat. quasi puluerẽ in ventuz portat oĩs nãq; labor sine hũilitate vanitas est. Dicit etiã de eodẽ efrem abbas Fili pre omnib; humiliari stude quod est oĩm virtutum sublimius. vt ad perfectionis fastigium possis ꝺscendere. Cunctе enim constitutiones non aliter mittuntur per humilitatem implentur t multoꝝ temporum labores per superbiam in nihilũ reputabũt Vir hũilis est vo si

milis. ⁊ in templo pectoris sui gestat eum. Superbo aũt cũ sit deo odibilis est dyabolo similis. Humilis licet in habitu videaꝫ vilissimus. gloriosus ẽ tñ in virtutibꝫ. superbo homo licet deco/rus videaꝫ in aspectu ⁊ clarus. ſz inu/tilem eum manifestant opa ipsius ⁊ p incessum ⁊ motus dinoscit superbia ⁊ leuitas ipsius. cupit se ſp laudari ab omnibꝫ ⁊ virtutes quibꝫ alienus est de se predicare. non se patit cuiꝫ subie/ctũ. semp cupit primatũ. ⁊ ad maiorẽ gradũ conaꝫ se immergere qđ ex meri tis obtinere non pt. Humilis ecõtra/rio respuit oẽm honorem terrenũ. ⁊ vl timũ se esse iudicat cunctis hominibꝫ. nam ⁊ si mediocris in vultu appareat. eminens apud deũ inuenitur. cũ ꝓsum mauerit omne mandatũ nihil se feciſ/se testaꝫ. ⁊ omnes virtutes a mine sue celare festinat. ſz diuulgat deus omnia opa eius ⁊ p fert in mediũ mirifica ge sta illius ⁊ exaltabit eum ⁊ claꝝ efficiꝫ et illum. ⁊ in tempe precum suarũ qđ postulat impetrabit. hec effrem abbas

¶ Sed ⁊ hoc sciendũ ꝙ sunt nõ nulli qui humilitatis causa mentiun/tur. asserentes se esse pctõres vltra q̃ꝫ sunt. vel se hoc fecisse qđ non ꝛmiserũt vel necessitate cogente virtutes habi/tas abscondendo. vel negando celare. qđ peccatum est ⁊ satis repꝛehensibile est. teste beato augustino qui dicit. Cũ humilitatis causa mentiris si nõ eras peccatoꝛ antecꝫ mentireris. mentien/do efficieris. vnde non ita caueaꝫ ar/rogantia vt veritas relinquaꝫ. Et hea/tus grego. xxvj. moral. idem sentit di cens. Incaute sunt humiles. qui se mẽ dacio illaqueant dum arrogantiaꝫ vi tant. imo mentiendo superbiunt qui cõ tra veritatẽ se eriguntquã relinquunt Qui etiã necessitate vꝛgente vera bona de se loquiꝫ. tanto magis humilitati iun gitur. quanto ⁊ veritati sociaꝫ In pau lus humilis non fuerit qñ emulatõne veritatis cõtra falsos apostolos tot de se discipulis fortia gestauit. qui mimi/rum veritatis inimicus existeret si ab/scondendo ꝓprias virtutes predicatõ ne prevalere permisisset. hec gregori. Notandũ etiam ꝙ malignus spũs cũ sibi humilitatẽ dominari ꝛsperit ho minem talem de alijs facinoribꝫ nõ ci to temptare presumit Unde hilarius Cum hostis noster antiquus humilita tem sibi dñari cõspicit. de alijs vitijs temptare hoiem non presumit. hec hi larius. ¶ Sũt etiã tres gradus humilitatis. Primus est ꝙ homo hoc qđ est .i. vilem. infirmũ. inopem oĩs boni. vitiosuꝫ ac pctõrem fuisse vel ad huc esse ⁊ si quos alios defectus hꝫ ag noscat ⁊ sciat. ⁊ non mentiaꝫ se sibi eẽ maiorẽ in quacunqꝫ dignitate aut sta/tu sit. ⁊ nõ eleuet se supra se vel alios insolenter. nec vanas hominũ laudes vl honores ⁊ si aliqñ delectet aliquod istoꝝ semetipm redarguat. castiget. q̃i deceptũ ⁊ in quo veritas nõ sit. Secõs gradus potest dici vt non solũ seipsuꝫ agnoscens homo se spernaꝫ ꝓ vilitate sua. sed etiam ab alijs si ꝓpter hmõi su os defectus spernaꝫ patienter hoc susti neat. imo qꝛ veritatem amat etiam ab alijs desideret talis reputari. qualeꝫ se reputat. videliꝫ vilẽ. vitiosum ⁊ igno bilẽ. ⁊ qualẽ se nouit esse. Honores eti/am sibi exhibitos non solum fastidiat sed etiã ipsos vilipendat. Iste aũt gra dus est altus satis. ⁊ rari sunt qui euꝫ ascendũt etiam inter religiosos Und nõ est miꝝ si inopes sumus virtutuꝫ ⁊ gratiaꝝ cum matrem ⁊ custodẽ virtu/tum humilitatẽ tam alienam a nobis sentiam?. Qui g̃ cito desiderat culmẽ virtutis attingere studeat in humilita tis ꝓfundo solidari. qꝛ sicut deus sup/

bis resistit eos deprimendo. ita humi
libus dat grām magnis vtutibus attollē
do Tercius humilitatis gradus est qñ
etiā in magnis virtutibus ⁊ domis ac ho
noribus homo nihil extollit. nihil sibi
ex hoc blandit sed totū illi attribuens
⁊ integrū restituens. a quo fluit oē bo
num. talis fuit beate virginis hūilitas.
qr cū se electam sciret vt mater dei fie
ret. ancillā eius se hūilem recognouit
dicens. Respexit hūilitatē ancille sue
Talis est hūilitas angelor ⁊ sanctor i
gloria. qui cū sint pleni summo bono
⁊ summo honore sublimati nullū mo
rum de hoc habent superbie sz sunt in se
humiliores quo altiores in deo. prte
rea hec est humilitas pfector. qr quā
to maiores sunt tanto magis se humi
lient in oibus in sensu in affectu in vbo
in actione in habitu. si em humiliat ⁊
despicit se quasi nō habet vñ gloriet.
sed multa habet vnde profundat licet bo
na sit humilitas ista. sed tñ non est hu
militas hec miranda. Itē si pauperem
se reputet pauper. ⁊ ab alijs vult pau
per agnosci veritati ꝓsentit in istis sed
non in āmiratione talis hūilitas. Si
vo diues pauperibus se ꝓformet ⁊ altus
nihil altū sapit ⁊ glorioſus nihil sibi
de gloria attribuit Sed totū refundit
in eū a quo hz vnde glorioſus videtur
hic est humilis non cogēte necessitate
sed veritatis caritate. Ūñ beatus bernñ.
Non est magnū eē humilē in abiecti
one. magna prsus ⁊ rara virtus est hu
militas honorata. hec bernñ. ℣ Ho
tandum etiā q vera humilitas fm di
ctū beati gregorii. est qua quis de se pra
va estimat ⁊ bona alterius sine īuidia
⁊ liuore ꝓmendat. hec greg. Hanc igi
tur nobilissimā vtutē ⁊ multū necessa
riam ac fructuosam oi volenti pficere
deber quilibet religioſus valde dilige
re ⁊ se in illa cū summo studio exerce
re. qr ipa humilitas est regina vtutum
sancti spūs receptaculū ⁊ sancte trini
tatis hospitiū. De cuius ꝓmēdatione
beatus bernñ. sic dr. ℣ Humilitas est regi
na vtutū. mors vitior nutrix discipli
ne. radix scie. religionis vigor. virgi
nitatis decor. spūs sancti receptaculum
trinitatis hospitium. hec bernñ. Sed ⁊
hoc notandū q sancti viri quanto ma
gis pficiunt in vtutibus tanto minus
se putant pfecisse. qđ gratia divina so
let in eis ad ꝓservandā humilitatem
opari. vnde beatus greg. Sancti viri
quo altius vtutum dignitate pficiunt
eo subtilius indignos eē deprehendunt
Dicit etiā beatus bernñ. Nimirum solet
pietas ꝓservande humilitatis gratia
ordinare. vt quanto plus quisq pfici
at. tanto minus se reputet pfecisse. hec
bernñ. Quantūcunq eriam quis in vir
tutibus pficiat semp tñ se debet humilia
re ⁊ se peccatorem recognoscere. ne
gratiā ⁊ vtutes a deo acceptas pdat.
Unde beatus aug. Quicūq hic vivit
quantūlibet iuste viuat de illi si cū illo
intrauerit in iudicium deus. noli ergo
iudicio ꝓtendere. da operā esse iustus
⁊ quantumcūq fueris iustus cōfitere
te peccatorē semp. sptera mīam. hec au
gusti. Sic igit patet de virtute humi
litatis

Filius

Habita informatione de humilita
te. nūc que virtus sequat vtutem
humilitatis de hoc cupio edoceri.

Ca. VI. Pater.

Debes scire qđ
de humilitate nascitur virtus
patientie. hec enim ordinat nos ad fru
itionem summe pacis. nihil namq
pati molestie est pacem habere. quod
fit duobus modis. scilicet aut nullam

molestiam sentiendo. qđ erit tm̃ in patria. aut molestias non moleste ferendo. qđ est magnanimoꝝ etiaꝫ invia. ꝛ hec est patientia. Magnanimus est em̃ qui ad vniuersa sustinenda patiẽs est. qz nihil passionib ꝑturbaf. Patientia aũt respectu eterne glozie voluntaria ꝛ insuperabilis perpessio laboꝝ. De q̃ dicit tullius Patia est virtus ꝓtumeliaꝝ ꝛ omnis aduersitatis impetus eq̃nimiter portans. Patientia etiaꝫ ſm greg. est aliena mala equanimiter ꝑpeti. contra eum quoq̃ qui mala irrogat nullo dolore mozderi R Et notãdum ꝙ patientia alia est necitatis. alia simulationis. alia virtutis. Simulationis est qñ aut ꝑ humana laude aliquis in aduersis se patientẽ ostẽdit. aut cũ interim dissimulat iniuriã quã patif vt in aliud tꝑus opozttunũ differat vltionem. Unde greg. Qui mala primi ita tolerat vt tñ intrinsecus doleat ꝛ tps tribulationis exquirat. patientiã non exhibet sed oñdit. Patientia necessitatis est cũ aliquis ido in aduersis vlcisci se non ꝓsumit. qz non potest vel non audet. timens ex hoc malus sibi imminere periculũ vel ꝓmodũ ꝓperire. vt serui a dominis verberati. vel pauꝑes a diuitib obiurgati. ꝓsa vitiosa est ꝛ meref supplicium. secũda cauta vt euadat tꝑale dispendium. tercia virtuosa ꝛ meref grãm in ꝓsenti ꝛ gloziam in futuro. Notandũ vero est ꝙ sunt nõnulli qui quidẽ diuersis virtutib sunt adozati ad virtutez tñ patientie minus ydonei. nã plures videmus castos. abstinentes. pauꝑes seipsos humiliantes. elemosinas facientes. ozationib instantes. fide ꝓstã ꝛ detractionib ac despectionib humiliter patientes. Uñ qualis quisq̃ ẽ in moꝛib ꝑ tribulatões ꝛ iniurias manifestatur. De quo ꝑ beatum august. dz. Perfacile est vestiem ꝓtemptaꝫ habere. inclinato capite incedere. velum super oculos mittere. sed vꝝ humilez patia ostendunt iniurie. Dicit etiã beatus grego. Sicut vnguenta redolere latius nesciũt nisi ꝓmota. ita sanctoꝝ omne qđ de virtutib redolent in tribulationib innotescunt. Et sicut granum sinapis nisi ꝓterat nequaq̃ vis virtutis eius agnoscit. sic vnusquisq̃ vir sanctus cum non pulsaf tribulatione lenis aspicit. si qua vero illum tritura ꝓsecutionis opꝓimat. moꝝ qualis sit ostentat. Nam donũ qđ in tranquillitate a dño percipit in tribulationibus manifestat. Cum igit virtutũ mandata perficeret. vnũ ei deerat. vt etiaꝫ flagellatus gratias referre sciret. Notuꝫ erat quia seruire deo inter dona nouerat. sed dignum fuit vt discretõe seueritatis inquireret. vꝝ deuotus deo inter flagella ꝑmaneret. pena quippe interrogat si quietus quis ꝛaciter amet Hec gregozius. S Sed multuꝫ dolendum est ꝙ modernis tempoꝛib non solum seculares. verumetiam religiosi ꝓ modica causa rapiũtur ad impatientiam. ꝛ interdum ꝓ modico cõuitio. vel etiam ꝑter signum vel verbum ita de relinquunt caritatem vt per plures dies nec loqui nec amicicia erga ꝓximos velint habere. Unde beatus augustinus. Nimis dolendum est ꝙ cum apostoli nec horribilib tozmentis poterant a caritate dei separari. nos interdũ ociosis fabulis. ꝛ sepe ob paruissimũ ꝓuitium. imo quãdoq̃ ꝑ signũ ita de relinquimus caritatẽ. vt non solum multis diebꝫ. sed etiam mensib nec loqui nec amicicia habeamus. hec augusti. Valde autem reꝓhensibile est in nõnullis religiosis qui post seculi abrenunciatõnem ma-

gis impatientes existant in claustro. q̄z prius fuerunt in seculo. De quib⁹ beatus bern̄. volenter sic ait. Video q̄ multū voleo post spretā seculi pompā nōnullos magis addiscere ac sub alis mitis humilisq̄ magistri grauius in/ solescere. ⁊ impatientes amplius fie/ ri in claustro. q̄z fuissent in seculo. qđ/ q̄ magis puersuz est. plericq̄ in domo dei non patiunt̄ haberi ptemptui. qui in sua domo non nisi ptemptibiles esse potuerūt. hec bern̄. Qui igit̄ in⁹ turib⁹ pficere desiderat ⁊ ad statum pfectum puenire. studeat in ⁹ brute patientie se exercere. naz qui primoz mala impa tienter tolerat. ipe sibi p impatiētiam testis est. q̄ a vita ⁹ tuosa longe distat. De quib⁹ beatus grego. xx. moral̄. sic dicit. Nullus quippe perfectus est. qui inter primozum mala patiens nō est. qui em̄ equanimiter aliena mala nō to lerat. ipe sibi p impatientiā testis est. q̄z ab omni plenitudine longe distat. Abel quippe esse renuit quem Chayn malicia nō exercet Sic in tritura aree grana paleis p̄muntur. sic flozes inter spinas pdeunt ⁊ rosa que redolet cres cit cū spina que pūgit. q̄z sic iusto pec cato⁹ cum malicia iungit̄. Sic in foz/ nace auro palea cū igne sociat̄ vt quo ardet palea purget̄ aurum. Hi ergo veraciter b̄ oni sunt. qui in bonitate per sistere inter malos possunt. hec grego. Item. v. moral̄. de eodē dz. Ille vere p fectus est. qui erga pfectionem primi impatiens non est. nam qui alienam impfectionē ferre non valens deserit. ipe sibi testis ē q̄ pfecte nōdū pfecit. hinc veritas dr. In patiētia vestra pos/ sidebitis aīas ⁊c. Quid est enim aīam possidere nisi pfecte in oīb⁹ viuere cun ctis mentis motib⁹ ex ⁹ tutis artes do minari. Qui igit̄ patiētiam tenet ani/ mam possidet. q̄z inde ptra oīa aduer/ sa fortis efficit̄ vnde sibi ⁊ seip̄m vin/ cēdo dominat̄ Ex quo se laudabiliter frangit. infractū se fortiter exerit qui cū in suis se voluptatib⁹ supat. sese ad ptraria inuictū parat nam illi verac/ ter recti sunt. qui amoze supne patrie ad cūcta p̄sentis vite aduersa prepan/ tur. nam qui p eternis bonis mala bic pperi metuunt recti veraciter nō sunt. hec grego. T Vera aūt patientia hec est. vt illū amet quem tolerat si vo odit illum quē sustinet non est virtus patientie. sed velamen rancoris Teste beato grego. qui dr. Patientia vera est que ⁊ ip̄m amat quē portat. naz tolera re ⁊ odisse non est virtus mansuetudi nis sed velamen furoris. hec greg. Ma le mala que patimur nisi patienter sus ferant̄ celesti mercede priuant̄ Unde origenes. Cuncta quidem mala. que homo aliquis passus fuerit in hac vi/ ta si absq̄ perfecta ferant̄ patientia. a celesti premio sunt penitus aliena. hec origenes. Beati ergo sunt illiqui ma la p̄sentis vite patienter sustinent. q̄z les celestem gloriā possidebūt in futu ro Unde dr hugo. Beatos illos credi mus. qui mala quevis pferūt in impa tientiā tm̄ non p̄sumpunt. celestis nā q̄ illos expectabit gloria. in quib⁹ nūc hec vera inuenta fuerit patientia ⁊ pfe cta. hec hugo. U Et notādum q̄ si quis pfectam patientiam in aduer/ sis habere nonvalet. agat tamen quan tum valet motus impatientie refrenā do ⁊ mercede ac merito non priuabit. De hoc thomas de aquino sic dicit. Quamuis flagella nō sint omnino in potestate nostra tamen quantū ad ali/ quid sunt vt. s. patienter resistat eis ⁊ sic homo facit de necessitate virtutem. Unde ⁊ meritoria ⁊ satisfactoria esse possunt. hec thomas X Debemus igit̄ tribulatōes patiēter sustinere. q̄

ipse aduersitates ⁊ tribulationes cum patienter sufferunt reddunt homines membra xpi ⁊ celestis regni faciunt hereditē. Unde petrus damiani. Cum bō facit bona ⁊ mala tolerat. tunc se pculdubio numerari intra mēbra xpi confidat. Quisquis enim recte viuens flagellis atteritur. sicut xpi nunc in vtroq; vestigia sequit. ita postmodū eius consortio non priuet. Dicit beatus augu. Nequaq; ad regnū celoꝝ ptinere se iudicet qui hic in area trīture non rūditur tribulatōe. nec mēbra xpi se iudicent qui caput suum spinis coronatuz in passionib; non sequunt. Nullus eī seruus xpi sine tribulatōe est. si putas te non habere psecutōnes nondū cepisti esse xpianus. hec aug. Ō autē omnipotens deus hereditatem celestis patrie tribulationē in pñti vita sustinentib; dare disposuit. de hoc beatus gregor. Nisi correctis deus hereditatez dare disponeret. erudire eos per molestiam non curaret. electoꝝ namq; est hic deriuat ad premia deuenant eterne hereditatis eruditi. nostꝝ est hic flagella pcipere quib; seruat de eternitate gaudere. hec grego. Cui qui desiderat non excludi ab hereditate ⁊ consortio filioꝝ dei flagella ⁊ tribulatōes a se non abiciat aut repellat sed patiēter sustineat. Ad qō faciendum hortat beatus augus. sic dicens. Fili si ploras sub patre plora nam vnde plangis medicicina est non pena. castigatio non damnatio. Noli repellere flagellū. si non vis repelli ab hereditate. noli attendere quam penaz habeas in flagello sed quē locum in testamento. nunquid sunt felices qui aduersis non rangunt. imo infelicissimi sunt quib; permittit hic omnia prospere viuere ⁊ omnia desideria sua pro libitu suo implere. sed aduersitate non tāgunt. qz tali modo vt arida ligna ad ignem nutriunt. Econtra sunt felicissimi qui a suis desideriis arcent ⁊ multis asperitatib; exercent. qz modo ad regnū vt filij flagellis eruditur. Unde dr. Flagellat deus omnē filiū quē recipit. Si igit exceptus es a passione flagelloꝝ. exceptus es a numero filioꝝ. Quid ergo miꝝ si flagellat parvulos dominus quos grādes querit hereditas vnde non timeas flagellari. sz exhereditari. hec aug. Et notandū q; diuersa sunt genera passionū ⁊ tribulatōnū Unde dominus dicit. Qui vult venire post me abneget semetipsum. Ō diuersimode accipi pt. nam pmptū animū habere patiendi mortem p xpo. ⁊ mortificatō vitioꝝ ⁊ patientiā habere in aduersis sustinendis est tollere crucē suam ⁊ sequi ipsum. Ō testat beatus basilius sic dicēs. Appetitus mortis tolerande p christo ⁊ mortificatio membroꝝ que sunt sup terram ⁊ viriliter disponi ad omne periculū sustinendum p christo hoc est tollere crucē suam quaz quotidie tollere ⁊ ea sumpta dnm sequi iubemur qui crucē pro nā baptizauit. hec basilius. A Est etiam sm gregorium triplex martirium sine sanguine. scilicet patientia in aduersis. Unde dicit. Sine ferro martires esse possumus si patientiā in anima veraciter custodimus. Item compassio afflictorum. vnde dicit. Qui doloreꝝ exhibet in aliena afflictione ⁊ necessitate crucem portat in mente. Item dilectio inimicorum. Unde dicit. Ferre cōtumelias ⁊ odientē se diligere martirium est in occulta cogitatione Hec gregorius. Si igitur tormenta q̄ sancti martires pertulerunt pati nō possumus. saltē persecutionē p iustitia patiamur. vitijsq; ac concupiscentijs viriliter resistamus. in premio martiꝝ non priuabimur Unde beatus augustinus

Martir quippe testis interpꝛtat. quicũ
qꝫ vero pro veritate testimoniũ vederit
et omnes causas cum iusticia iudicaue
rit quicquid p testimonio veritatis vel
iusticie pꝛtulerit totum ei dominus p
martirio ꝓpurabit. habet em̃ pax mar
tires suos. nam iracundiam mitigare
libidinem fugere. iusticiam custodire
auaritiã ꝓtemnere. superbiam humili
are. pars magna martirij est. Dicit
etiam de hoc maximus. Si tormenta
que sancti martires pꝛtulerunt sustine
nere non possumus. saltem contra ma
las ꝓcupiscentias pugnemus et qr nõ
desunt quotidiana peccata non desint
etiam quotidiana remedia. hec maxi
mus. Possumus ergo ex p̃dictis col
ligere q̃ patientiã in aduersis exhibe
re viriliter. et vitijs resistere est magnã
pꝛtem martirij possidere. nam genera
crucis ac martirij sunt diuersa qr absti
nere a delectamentis carnalibꝫ videli
cet a gula luxuria et a ceteris voluptа
tibꝫ carnis. Item resistere ire superbie
auaricie et alijs vitijs spũalibꝫ et cũ il
lis ꝓflictũ in repugnando habere glo
riosa crux est in ꝓspectu dei Testat hoc
beatus aug. in quodam sermone sic di
cens. Due sunt abstinentie et crucis
genera. Unum corpale aliud spiritua
le vnuz est a potu atqꝫ epulis rpare ap
petitum gule. et a delectationibus ac
mollissimis suauitatibꝫ cohercere ab
his que tactu gustu vsuqꝫ decipiũt sen
sum viriliter abstrahere. Alterũ absti
nentie et crucis genus est p̃ciosius atqꝫ
sublimius motus aĩmi regere et pertur
bationes illius modesta tranquillita
te placere. ire et superbie impetus quasi
feram bestiam refrenare litigare quoti
die ꝓtravitia. et rixam quodammodo
cũ homine interiore ꝓserere. preciosa
hec ẽ i ꝓspectu dei et gloriosa crux cogi
tationes malas in ptãtez redigere. vo
luntates ꝓprias abnegare. easqꝫ inte
riori examinatione discutere et regen
tis imperio subiugare a sermone atqꝫ
opere. quo aĩa ledit tanqꝫ a cibis nori
is abstinere. Item beatus grego. Se
quamur karissimi districtã et asperam
redemptoris viam. despiciamus cun
cta presentia. nulla etem̃ sunt que tran
sire possunt. turpe sit nobis diligere.
qõ ꝓstat citius pire. non nos terrenaꝫ
rerum amor superet. non superbia inflet.
non ira vilamet. non luxuria polluat.
non inuidia ꝓsumat. amore em̃ nostro
redemptor noster occubuit et nos amo
re eius discamus vincere nosmetipos
qõ si pfecte agimus non solũ imminẽ
tes penas euadimus sed etiam gloria
cũ martiribꝫ remunerabimur nam qꝫ
cũ martiribꝫ remunerabimur nam qꝫ
uis occasio psecutionis desit habet tñ
et pax nostra martirij suum qr et si car
nis colla ferro non subdimus. spiritа
li tñ gladio carnalia desideria in men
te trucidamus. hec grego. Unde qui
nõ possumus p xpi nomine morẽ car
nis subire ac sanguinem fundere. quo
tidiana tñ afflictione videlicet in ieiu
nijs vigilijs et in ceteris castigatõnibꝫ
ac vitior diuersorũ repugnatione ac
tribulationũ ac aduersitatum perpessi
one studeamus nos exercere vt cruces
possimus etiã in pace ecclesie post cri
stum baiulare. De hoc p beatum bern.
sic dr. Est martirij genus et effusio sãg
uinis in quotidiana corpis afflictiõe
fic quippe infirmis et pusillis corde ne
cesse est. vt quem semel nõ sufficiũt pa
tere mitiori sed diuturniori martirio
sanguinem fundant. qr quãto minus
habent de acuta passione tãto plus ha
bent de ꝓtinuatione et sic longitudine
reparat amaritudo Dicit etiã de hoc
petrus damiani. Qui pro defensione
fidei mori nõ possumus. saltem in san
cta ꝓuersatiõe virtutum viuere studea

mus.pudeat nos sub ignauie tor̃pore languescere qui martires cernimus p tormenta ad celũ peruenire. Et quidẽ nobis minor est labor. cum tñ ꝓmyne sit premiũ. Quis em̃ nesciat incompabiliter esse difficilius gladio ceruicez subdere. q̃ gule illecebram cohibere. quis nõ mallet estuare laboribꝫ vel nuditate frigescere q̃ flammaꝝ furentiũ incendia sustinere. quis nõ leuius sentiat esurire sitire. q̃ radi vngulis vel bestiaꝝ morsibꝫ tradi. an non periculosi us est semeripm morti vltroneũ tradere. q̃ voluptates ꝓprias ⁊ carnis desiderio refrenare. Cũ itaq̃ minus laborã/ do ad eandem beatitudinẽ tendimus cur decertantes in stadio imitari negligimus vt ꝓsortes in patria victoribꝫ existere valeamus. Pugnemus igitur fratres ⁊ infestantiũ nos vitior̃ illecebras amputare curemus. nõ ei iuxta pauli vocẽ possumus hic gaudere cum seculo. ⁊ illic regnare cum xp̃o Et quem beatos martires cũ membris dyaboli dimicare cognoscimus. nos aũt ipso iniquor̃ capite infederabilis pugne luctamen habemus. illi vicerũt eũ pmẽbra sua minaciter seuientez. nos superare precipimur sub insidiaꝝ fraudibꝫ latitantẽ. Quisquis igitur amat martiriũ exhibeat se martirio dignũ. ⁊ martirij ꝓculdubio ꝓsequet̃ premiũ

Non ꝑt quis sanguiné fundere potest seipm̃ pñe telo percutere ⁊ in cordis cõtritione mactare. Studeamus igit̃ huius seculi blandimenta despicere. reꝝ temporaliũ affluentiã deuitare. carnis incentiua reprimere. crucẽ post cristũ etiam in pace ecclastica baiulare. quatenus qui nunc sanctor̃ sequimur vitam cũ ipsis postmodũ desiderabilẽ perducamur ad gloriã. hec petrus damiani

B Notandũ etiã q̃ multũ valet ad sustinendas diuersas passiones aduenientes ⁊ ad patientiam habendam in aduersis recordatio passionis domini nostri Jhesu christi. Unde dicit beatus augustinus. Nihil dulcius in pressura tribulationũ q̃ memoria dominice passionis Quantũcunq̃ presentis vite premat afflictõ parum patimur. si recordet̃ quantuꝫ bibit ad patibulũ qui nos inuitauit ad celum. Dicit etiam beatus grego. Si passio domini ad memoriã reuocet̃ nihil adeo durꝫ qđ non equo animo toleret̃ Et beatus bernar. Habero xp̃m semper non retro in humeris sed ante pre oculis. ⁊ videntes angustias domini. leuius vestras portabitis. nam sanat omnes amaritudines mentis dulcis recordatio in cruce pendentis. hec bernardus Et diligenter ꝓsiderandũ est̃ q̃ si xp̃s qui in hunc mundũ sine peccato venit tanta sustinuit. quanta nos miseri pati debemus qui in hunc mundũ cũ peccato venimus. ⁊ multis criminibꝫ involuti sumus De hoc dicit beatus gregorius. Si xp̃s hinc sine flagello non exiuit qui sine peccato venit. quomodo flagellis digni non erunt qui huc cũ peccato venerunt. hec greg. C Unde reprehensibile valde ⁊ iniustum est̃. q̃ ꝓ amore nostri redẽptoris nec detractiones nec quicq̃ aduersitatis volumus pati. cũ ille qui cum sit deus tantas iniurias perpessus sit ꝓ nobis. quomodo ergo illum amamus si ꝓ illo nichil sustinere valemus. Unde brũs ilarius. corripiendo ⁊ hortando sic dic̃. Satis est impiũ si ꝓ dei nomine nec detrahi patiaris qui ꝓpter te tanta ppessus est. cur ergo graue sit ꝓ domino sustinere omnia que aduenerint in hac vita siue damna siue derogatões. suspitões detractiones vel cetera hmõi. quando ille qui cum deus sit ⁊ dei filius ꝓ salute tua opprobria omnia ⁊ iniurias sustix.j.

nuit. valde ab eo alienus est. qui nec
vetractiones saltem sustinere ꝓtentus
est. nā quo amare eū dicimus si ꝓ ip
so nihil sustinere parati sumus. q̄ si ī
nobis est ipius dilectio. quecumq̄ ꝓ
eius noīe q̄uis grauia irrogēt exigua
censemus. et dicimus parua sunt ista.
que patimur. maiora ille ꝓ salute no
stra ꝓpessus est. nobis nihil dignū ꝓ
eius noīe irrogat q̄ si sententie eius
memores sumus et intelligimus. ait
eñ ¶ Non est discipulus supra magistꝝ
Et patrem familias beelzebub vocaue
runt quāto magis domesticos eius Et
nos si domestici si discipuli xp̄i sumus
debemus obprobria et vetractiones li
benter amplecti et equo aīmo oīa ferre
que ꝓ nobis dominus et magister nē
ptulit. Qui vo hec sustinere nonvult.
nec discipulū se approbat esse. nec ser
uum nec filiū nec domesticū. ¶ Nos er
go vetralxentib cūctis et vitupantib
simus patientes humiles et pudici. et
deum semp in mente habeamus. et lex
eius in nostro semp sit pectore. hec ilx
ronimus ❧ Oportet igit si volu
mus conregnare cū xp̄o vt patiamur ꝓ
xp̄o. vnd dt apostolus petrus. Cristus
passus est ꝓ nobis vobis derelinquēs
exemplū vt sequamini vestigia eius.
nam tribulatio qua ꝓ xp̄o ꝓpessa me
lior est magnope. qd fit sine tribulati
one. hec testat ysaac abbas syrie sic di
cens ¶ Tribulatio parua ꝓ deo facta
melior est magnope. qd sine tribulati
one pficit. qz spontanea tribulatio ꝓba
tionē fidei et caritatis facit oriri. et iō
in tribulationib probati sunt sancti
ꝓ caritate xp̄i. sz non in refrigerijs.
qm̄ opus quod fit sine labore iusticia
est secularium psonarum. que exterio
rib faciunt elemosinam ru aūt o passi
onis xp̄i sectator stude in temetipo. vt
dignus fias gustare gloriā eius. quod
si ꝓpatimur et ꝯglorificamur. i. nō glo
rificat mens cū xp̄o ihesu misi patiatur
corpus ꝓ xp̄o. hec dt ysaac abbas ❧
Nullus g̃ poterit regnū celoꝝ et ad feli
citatē plenissimū bonoꝝ puenire misi ꝓ
lerantiā tribulationum et passionum.
nec valet aliquis hic gaudere cū secu
lo et postea regnare cū xp̄o. De hoc dt
beatus bern̄. In mundo isto quasi in sta
dio certaminis positi sumus. vbi xp̄s
mortuus est. Qui g̃ hic languorem et pla
gas non susceperit. in futuro iudicio
miles ingloriosus apparebit. nullus
eñ ad regnū celorum et ad illā abissuꝝ
oīm voluptatum peruenire poterit. misi
ꝓ amaritudinem passionū. neq̄ eñ il
le qui de celo venit ihesus xp̄s ad celum
redire voluit. misi per viam amariss
me passionis. vñ dz luce vltimo. ¶ Nō
ne oportuit pati xp̄um et ita intrare in
gloriam suam. Et beatus ilxronimus.
Vis regnare cum xp̄o patiaris cū xp̄o
Si dominū xp̄m oportuit pati et ita in
trare in gloriam suam quam fiduciaꝝ
habemus nos intrare sine labore. Q
g̃ stulti sumus si volumus hic gaudere
cū seculo et postea regnare cū xp̄o. Do
minus nudus ingredit seruus supflui
trare onustus vestium auri et gemmarū.
intrabit ille ieiunus. et iste crapula. et
luxuria plenus. ille in cruce ꝓ nobis
mortiēs. iste in lecto delicato dormiēs
Hec ilxronimus ❧ Et notandū
q̄ singularis est retributrix patientia
passionis xp̄i. talia eñ studet homo re
pelxndere qualia ab ipo accepit. qui
dolores nostros portauit. Et hec est sin
gularis letitia sanctorum in tribulati
one patientium et gaudentiū. q̄ sic occ
casionem habent et opportunitatem ali
quo modo tribuēdi deo ꝓ illa magna
caritate qua ꝓ nobis animam posuit
saltem aliquid sustinendum. qz bono
rum nostroꝝ nō indiget vt aliquid ei

dare de nostro possimus Cum ergo in iudicio veniens ostendet indicia passionis sue omnibus, magna erit cōfusio illis qui nihil pati pro xpō voluerunt. et magna gloria illis qui pro xpō multa et magna sustinuerunt. Signū etiam dilectionis specialis videt cui dominus dat aduersa pati. vt quasi impiri ei dignet partem oneris sui portandi. sicut ille symon cyreneus crucē domini cā portauit. Solent em̄ socii in via cū lassant rogare eos quibus plus confidunt et quos specialius diligunt vt partem oneris sui p se ad horam ferant vt hoc quasi indiciū fit illis q maiorē de eorum dilectione habeant fiduciam quibus onera sua imponunt portanda. cōtra illis quibus quasi formidāt imponere. ne forte nollent equo animo portare. Sic et dñs qui nobiscum omnibus diebus in via hac qua ambulamus lassatus usq ad mortē laboze passionis querit quis nostr velit ei pati et unus tribulationū suar qd adhuc in corpe suo mistico qd est ecclesia sustinet secū portare. qz hanc passionē quaz caput in se p nobis sustinuit in carne diuisit per omnia membra fideliū suoz. vt sicut oportebat xpm pati. et ita intrare in gloriam suā. sic membra eius si capiti fideliter patiant et glorificent. Sicut inquit socii passionum estis ait paulus. ita et resurrectionis eritis. qui em̄ passus xpō plus fuerit. etiam ei p pius regnabit. ¶ Etiā notandū q omnipotēs deus suos electos in hac vita flagellat. diuersas tribulationes eis immittendo. et hoc facit vt prales aduersitates eoz peccata deleāt ac sic vitam suā corrigant. et in virtutibz proficiant. De hoc dicit beatus ber. Quic quid i hac vita humana fragilitas tolerat. hoc pius creditor quantum in bonitate sua est vel ad correctionē nostrā et nostre prauitatis. vel ad p fectuz nostre virtutis dispensat Nunquid deus qui summe bonus est et summe nos diligit gaudet in perturbationibz nostris delectat in tribulationibz. Absit hoc a clementia diuina. sed ideo vult vt flagellemur vt a peccatis purgemur. Dicit etiam beatus ilxro. Quilibet iustus debet flagella domini patienter tolerare. quia aut ad purgationē aut ad probationem tolerat. ¶ Et sciendum q quanto quis altius in virtutibz p fecerit. tāto maiores huius seculi aduersitates sustinebit. si autē patienter flagella et tribulatōes presentis mūdi tolerauerit. post hanc vitam in celesti patria sublimatus regnabit. Unde beatus greg. Quanto em̄ quisquis altius p fecerit. tanto in hoc mundo inuenit qd durius portet. qz cum a presenti seculo mentis nostre delectatio deficit. eiusdē seculi aduersitas crescit. Hinc est enim q plerosq cernimus et bona agere. et tm̄ sub graui tribulationū fasce desudare. terrena nāq desideria fugiunt. et tm̄ flagellis duriozibz fatigātur. sed cū patienter et humil flagella suscipiunt post flagella ad requiē sublimiter suscipiunt Si quis ergo appetit plene vitia vincere studeat humil purgationis sue flagella tolerare vt tāto post ad iudicē mundior veniat. quāto nunc eius rubiginē ignis tribulatōnis purgat. hec greg. Unde gaudere debent fideles in diuersis tribulationibz p stituti. nam si quis iustus est p aduersa probatur. si vero peccator est non solū a peccatis mundat. sed etiam post hoc seculum remunerabit. Beatus augu. Gaudeat xpianus in aduersis. qz aut probatur si iustus est. aut si peccator est emundatur Contristet sane quem corrigere flagella non possunt diuina. timeat iudicium futurum. qui presens

iudicis ꝓtempserit remedium. gaude at pctō cū in isto seculo contristaꝝ. vt post hoc seculū cū xpō remuneret. hec aug. ¶ Unde piculosum valde ē q̄ peccatoꝝ in sordibꝫ vitioꝝ existens ꝓaduersa non flagellaꝝ. nam aīa cum peccat a deo se diuidit. ⁊ pseuerando in peccatis ab eo longe recedit. Sibo post pctm̄ prosperitas sequitur ⁊ nulla disciplina aut tribulatio tūc talis aīa a deo repudiaꝝ ideo deus hic parcit re probis vt ineternū puniat. electos vo suos hic ferit vt ineternū parcat ⁊ eternam patriā eis tribuat. Unde beatus grego. Anima que peccat a deo se diuidit q̄ si pcā cōtinuauerit a deo longe recedit si bo post peccatum ꝓsperitas sequitur ⁊ nulla disciplina increpatione reuocaꝝ in diuisione quaꝫ inter se ⁊ deum fecit etiam libellum repudij accipit. vt iam velut aliena derelicta faciat mala que vult. Cū necesse est vt peccatores quosq̄ ꝓsideremus tanto amplius miseros quanto eos ꝓspicimus in sua culpa sine flagello derelictos. ideo eīm deus sic parcit hic vt eos in ꝑpetū feriat. ideo aūt quosdam hic ferit non parcendo vt ineternū parcat. ℟

Et notandū ſm dictum crisostomi q̄ malus non potest in oīb esse malus sz habet aliqua bona neq̄ bonus in oīb esse bonus sed habet aliqua peccata. Quando ergo ꝓsperitatem habet malus ꝓ illis paucis bonis retributionem hic accipit. illic etiam plenius puniet. Et iterꝫ beatus est ille maxime qui pniaꝝ vt omnia expians delicta ꝓbatus ⁊ purgatus hinc exeat. ⁊ in nullo obnoxius. hec criso. Unde electi vt enarrare possint eterna supplicia ⁊ puenire ad plenam gloriam necesse est vt hic flagellentur. quatenus purgati in futuro iudicio inueniaꝝ. De hoc dr beatus grego. vj. moral. Electus quisq̄ vt eterna supplicia euadat ⁊ vt ad plenā gloriam ascendat debet hic assiduis flagellis atteri quatenus in iudicio valeat purgatus inueniri. ipo namq̄ infirmitatis nostre pondere deorsum ducimur. nisi mira manu artificis ꝓsubueniente flagella reuelemur. Unde hic dr beatus homo. q̄ corripit a dño. Poima virtus ē ne ꝑpetrari debeant pcā sed vitari. Secūda aūt ꝑpetrata corrigere sed plerūq̄ culpas non solū imminentes minime vitamus. verūetiā nec cōmissas recognoscimus. ⁊ pcōris mens tanto altius tenebrescit. quanto nec damnū sue cecitatis intelligit. Unde fit plerūq̄ diuini muneris largitate vt culpam pena subsequatur. ⁊ flagella oculos delinquentis aperiant. quos interdicta mēris securitas cecabat. cos pens quippe aīmus pcussione tangit. vt exciteꝝ quatenus qui statū sue rectitudinis securus ꝓdidit. afflictus ꝓsperet quo iacet. Hinc itaq̄ ipsa asperitas correctionis origo est luminis. Ñ ꝓ paulū dr. Omne qd arguit a lumine manifestaꝝ. argumentū eīm salutis est vis doloris. Et dñs in apocalipsi. Ego quos amo castigo ⁊ arguo. q̄ ꝓ hoc q̄ peccatoꝝ doloꝛe correptionis ꝓmittur q̄q̄ ad beatitudinem. que fine fine est. interuentu doloris erudiꝝ. hec grego. Et quanto duriora ⁊ grauiora quis in ꝓsenti ꝓ xpo tolerat. tanto feruidiorem spem ⁊ certiorē de ꝓcipiendo futuro ꝓmio ac gaudio habebit. Unde idem beatus gregorius. xx. moral. de hoc sic dr Sancti viri quia medullitus diligunt. in infimis dura patiunꝝ sed in fine gaudij lumen inueniunt. quod habere hoc spacio pcurrentis vite contemnunt. Unde bne dr. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperum. peccatoris aūt lumen in die est obscuritas in vespere. q̄ in

presenti vita felicitate attollatur. sed aduersitatis tenebris in fine deuorat. Iusto aũt meridianus fulgor adspectum surgit. qz quanta sibi claritas maneat cum iam occumbere ceperit agnoscit. Hinc namq; scriptum est. Timẽti deũ bene erit in extremis. Et sciẽs q; bonoꝝ mẽs quo duriora p veritate tolerat. eo eternitatis premia certius sperat. Tanto namq; spes solidior in deum surgit. quanto quisq; p illo graviora pertulerit. qz nequaq; retributõnis gaudium de eternitate colligit. qõ non hic pia tribulatõe seminat. Hinc per ꝓs. dr. Qui seminant in lacrimis in exultatione merent. Hinc paul? ait Per multas tribulatões oportet nos intrare in regnum celorũ. Qui igitur nunc per tribulatõem serit vt post gaudij fructus metat. tanto maiori fiducia mentem roborat. quanto hanc fortior p veritate afflictio angustat. Vñ paulus dicit. Bonum certamen certaui. qui enim ꝓtra mala transeũtia sine defectu certauerat. de mansuris nimiruz gaudijs sine dubietate ꝓsumebat. hec grego. Unde perfecti viri sicut fuerũt martires ⁊ similes omnia aduersa ⁊ amara que eis occurrebant dulcia estimabant. quia per hec ad eterna gaudia puenire non deputabant. De talibꝫ per beatum gregorium. vij. moral'. sic dicitur. Mens si in deo forti intentõne dirigit quicquid sibi in hac vita amarũ sit dulce estimat. omne quod affligit requiem putat. Cumq; eterne patrie q̃nta sit dulcedo ꝓmemorat. p eo pñtis vite amaritudines ardenter amat. Trã sire etiam per mortẽ apperit vt obtine vitam plenius possit. funditus in infimis extingui desiderat quoverius ad summa ꝓscendat. hec gregorius Debemus ergo exemplo sanctoꝝ patruz tribulationes nobis aduenientes ⁊ flagella dei patienter sufferre. ⁊ non iudicia dei occulta super nos reprehendere vt possimus ab ipso misericordiam ꝓsequi ⁊ a nostra iniusticia liberari. Nam vt beatus hieronimus dicit. Qui tribulationem sibi p suis peccatis aduenisse estimat dei misericordiam ad amplius benefaciendum sibi ꝓuocat. Dicit etiam de hoc beatus gregorius. Quisquis ꝓtra flagella dei semetipsum defendere nititur. flagellantis iudicium euacuare conatur. nam qui p sua culpa feriri se denegat. quid aliud q̃ iusticiã accusat Unde magna satisfactio percussionis est volũtas iusta conditoris. que cum iniustum nihil facere solet iusta agnoscit. ⁊ si latet. Nam cum p iniusticie peccato pcutimur si in percussione nostra diuine voluntati ꝓiungimur. mox a nostra iniusticia ipsa ꝓpunctõne liberamur. ¶ Et notandũ q; valde infelices sunt qui in presenti vita per aduersa non flagellantur. qz cũ deus peccantes p suis excessibꝫ non flagellat. in futuro damnat. Unde beatus bernardus. Crudelior est omni indignatione ista misericordia. qua peccanti parcat deus. nec corripit per flagella. Illi namq; irascitur deus quem peccantem nõ flagellat. Nam quem flagellando hic non emendat. in futuro damnat Hec bernardus. Uñ diuina pietas electis suis irascit ⁊ non parcit in hoc seculo vt postmodum parcat ⁊ non irascatur in futuro. teste beato augustino qui dr. Diuina bonitas ideo maxime irascit in hoc seculo ne in futuro irascat ⁊ misericorditer adhibet temporalem seueritatem. ne inferat iuste eternam vltionem. Et beatus ambrosius. Quaz mirum alijs deus misericorditer parcit. cum aduersa hic tribuit ⁊ q̃ seuere irascit cum ꝓspera elargit. Nam dr Fulgentius Qui ꝓsolatõem nunc in pñti

recipit ꝯsolatōis dīne; eternaꝝ expes erit tribulatus aūt in hoc seculo. solus ꝯsolationē recipit in futuro. hec fulgēt rius. Necesse igiꝝ est oīb fidelīb ad vitam eternā volentib ꝓuenire ac desiderantib vt flagella dei ac tribulationes patiēter sustineāt ⁊ sint grati deo patri ꝯsolāti ⁊ flagellanti. cū em̄ adest pñtis seculi felicitas vanꝝ illa in domino ⁊ gratias agant deo. cū vero deē viderint iusticie dei itē gratias agā. ⁊ deū semp diligant siue blandiaꝝ siue mineꝝ. De hoc beatus aug. supra psalmistā sic dr Multa mala sunt in isto seculo intus foris prorsus non cessant. habundant scandala. nemo illa sentit nisi qui graditur viam dei. ⁊ talib dr in ommb diuinis pagimis vt tolerēt pñtia sperent futura. ament que nō vident. vt amplectenꝝ cum viderint. Et si amamus nunc quem non videmus qūo amaturi sumus cū viderimus desideriū nostꝝ crescat cristiani nō sumus nisi ꝓpter futurꝝ seculū. nemo pñtia speret bona nemo sibi ꝓmittat felicitatē mundi qui xp̄ianus est. sed vraꝝ felicitate pñti in dño cū adest ⁊ cōsolationi dei gratias agat cū deest iusticie dī gratias agat vbiq; sit gratus nunq; sit ingratus ⁊ patri cōsolanti ⁊ blandienti gratus sit. ⁊ patri emendanti flagellāti ⁊ disciplinam dāti gratus sit. amet eum ille semp siue blandientē siue minantem. vnde in doloribs exigit a nobis patientiā sed post dolores ꝓmittit salutem siue etiam tribulamur ⁊ angustemur siue letemur ⁊ exultemus. ille blandus est. qui ⁊ in tribulationibus erudit ⁊ in letitia ꝯsolaꝝ. Laus em̄ dei a corde ⁊ ore xp̄iani recedere nō debet non vt laudet in ꝓsperis ⁊ maledicat in aduersis. sed quēadmodū psalmista ait. Benedicā dominо in omni tpe semper laus eius in ore meo. Gaudēs agnosce. patrem blandientem tribularis agnosce patrem emendantez siue blandiaꝝ siue emendet. cum erudit cui parat hereditatē. hec augustinus. Deinde dum etiam ꝙ omnipotens deus electis suis in hac vita iter asperum facit ⁊ eos ꝓ diuersa flagella ⁊ tribulationes durius affligit ne delectari temporalibus oblectamentis obliuiscentur eorum que sunt in celis Unde beatus gregorius. Electis suis deus iter asperum facit. ne dum delectenꝝ in via obliuiscanꝝ eorum que sunt in patria. vn de tribulationes. que nos hic premūt ad deum ire compellunt Dicit etiā de hoc ysidorus. Durius circa suos electos deus in hac vita agit. vt dum foris dolorib flagellis stimulisq; feriuntur. nulla oblectamenta ꝓsentis vite delectent. sed celestem patriam vbi certa requies est. indesinenter desiderent Beatus etiam augustinus de eodē ait. Cum molestie in huius vite fragilitate crebrescunt. eternaz requiē nos desiderare ꝯpellunt. mundus piculosior est blandus. q̄ molestus ⁊ magis cauendus est. cū se allicit diligi q̄ cuz ammonet cogitq; ꝯtemni. hec augustinus. Si igiꝝ homo semp esset in ꝓsperis ⁊ nunq; tribulationes ⁊ aduersitates pateretur. posset obliuisci sui creatoris ⁊ transitorias delectationes spernere summis bonis ⁊ eternis. ⁊ ideo deus immittit seruis suis amaritudines tribulationū in ista vita. vt ea que salubriter bona ⁊ dulcia sunt. studiose requirant. Unde beatus augustinus. Ipe mundus dum tot amaritudinib cruciat. dum tot calamitatib ingemi nat. quid aliud nisi vt nō ameꝝ clamat nisi tribulationes essent deū homines obliuiscerenꝝ bonis temporalib ꝓtenti. Si em̄ deus semper in istis ꝓsperitatibus faueret nobis. vt omnia no

bis habundarent. nullamq; in tempo
re isto mortalitatis nostre pressurā an
gustiasq; pateremur. nō diceremus si
si ista esse summa bona q̄ prestat deus
seruis suis. ⁊ maiora non desiderare
mus. Ideo autē huic vite male dulci
miscet amaritudines tribulationū. vt
alia que salubriter dulcis est requiraē
hec aug. ¶ Vñ sancti viri plus
aduersis gaudent q̄ psperis. q; illos
alienos reputant a deo quib ipē mun
dus ad omne modū tpale psperatur.
Testaē hoc ysidorus dicens. Ea que se
culi amatoribz cara sunt. sancti velut
aduersa fugiunt. plusq; aduersitatib
mundi gaudent. q̄ psperitatib dele
ctenē. alienos reputant esse a deo qui
bus hoc seculū ad omne modū pspa
tur. Seruis aūt dei huius straria cō
tingunt. vt dum ista aduersa sentiunt
ad celeste desideriū ardentius exciten
tur. ¶ Magna apud deū refulget gratia.
qui huic mundo stemptibilis fuerit.
nā revera necē est vt quē mūdus odit
diligaē a deo. Tunc etiam iustis gau
dia eterna disponunē cum pūti tribu
latōe, pbantur. hec ysidorus. Debet eti
am quilibet qui se cōspicit in diuersis
tribulationib stitutum. siue sit tribu
latio corporis siue anime ad dīm sfu
gere. nec debet xpiano aliud refugium
esse q̄ saluator eius ⁊ deus eius ¶
Inter omnes tñ tribulationes ani
me nulla maior est q̄ vulneratam con
scīam per pctm habere. nam talis aīa
nusq; requiē inuenit. Unde in ista tri
bulatōe ⁊ in alijs quibuscunq; aduersi
tatib ad deū est p solatione sfugien
dum. Unde beatus aug. super ps Qui
te enim sunt tribulatōes ⁊ in omni tri
bulatōe ad deum sfugiendū est siue sit
tribulatio in familiari re. siue sit in sa
lute corporis. siue sit in periculo carissi
mor. siue in aliqua re tñ ad huius vi
te sustentaculū necessaria. omnino ali
ud refugiū non debet esse xpiano q̄ sal
uator eius q̄ deus eius. Verūtñ inter
oēs tribulatōes aīe humane nulla est
maior q̄ scīa delictor. nā si ibi vult
non sit. sanum q; sit intus hominis qđ
cōscientia vocaē. si aūt alibi vbicunq;
passus fuerit tribulatōes. illuc fugiet.
⁊ inueniet deū. si aūt ibi requies nō est
pter abundantiā iniquitatis. quoniam
⁊ deus ibi non est. quid faciet hō.
quo fugiet cū ceperit pati tribulatōes
nam quocunq; fugerit sequiē tribula
tio. hec aug. ¶ Habenda est etiā
patientia in tribulatōe. q; cum tribu
latis ⁊ patientib freqñr est deus. Te
ste ps. qui ait. Juxta est dñs his q̄ tri
bulato sunt corde. ⁊ humiles spū sal
uabit Et beatus bernardus. Quantumcunq;
seuiat tribulatio non putes te derelī
ctum. sed memineris scriptū. Cum ip
so sum in tribulatōe. Unde idem bea
tus bernardus. vt semper posset dīm secum
habere freqñr desiderabat tribulari. ita
dicens Da mihi tribulatōes domine
vt semper possis esse mecū. Domine si
mecū eris in tribulatōe semper volo tri
bulari vt te semper mecum habeam. hec
bernardus. Quante etiam virtutis sit
tribulatio cū patienter sufferē ⁊ q̄ ne
cessaria est. videliz incipientib. pfi
cientib ⁊ pfectis. de hoc per quendaz
dor sic. Tribulatio est nutrix humilita
tis. doctrix patīe. custos vgīmitatis.
sparatrix eterne felicitatis. Tribula
tio hec ita est adeo salutifera. vt vix sit
qui ab eius se abscondat bonitatis as
pgimine. siue sit de incipientiū nume
ro vel pficientium vel perfector. Ru
biginem etiam aufert peccator. incre
menta prestat virtutum. ⁊ vbertatem
sfert gratiarum Quid hoc thesauro p
ciosissimo vtilius. ipsa namq; pecca
ta tollit. purgatorium minuit. repellit

temptationes.extinguit carnalitates spiritum revocat.spem roborat.vultū exhilarat.scie. Fert ꝛ interior gaudiꝫ ꝯtinuā ꝑstat vbertatē.ipa est porcio sanitatis.verba salutifera sup oēs paradisi terrestris.corpus corruptibile castigat quidē sed aiam vegetat immortalē.aīa devota saginat tribulatione sicut rose ac lilia fecundant celesti rore.ipa tribuit sapientiā.adducit circūspectionem ꝛ hoīem inexpertum exercitacionem facit.Qui nō aduersa passus est quid scit Qui non est tēptatus qualia scit.ipa est donū dei electū virga amorosa plaga paterna.ipa voluntarios inuitat vel īmutat ꝛ rebelles ad se trahere.suauit voluntates homini patienti eque subseruunt taz aduersa q̄ ꝓspera.amici ꝛ inimici eq̄liter famulant.hec ille. ℣ Notandū etiam q̄ qui patientiā in aduersis habere desiderat.necesse est vt laudes hoīm ꝺtēnat.qz quanto quis in ꝑfectis vite gloria seu vanitate delectat.tanto magis ꝺtra eius iniurias ꝑturbat ꝛ ipatiens efficit. Unde crisosto.quāto aliquis letat de laude hoīm ꝛ de vituperatione tristat.Qui vo gloriam cōcupiscit in celo. obprobria nō timet in terris.ꝺt etiam de eodē ysaac. ℣ Pro certo nisi homo odio habuerit vitā suā in hoc mundo.ꝑter affectū future vite tribulationes sustinere non ꝑt.Et beatus grego. ꝛ.moral.sic ꝺt.Quisquis ꝑfectem gloriā querit.ꝑfecto despicere metuit qz qui semꝑ ad lucra inhyat.semꝑ vana formidat ꝛ quo magis ꝑfectis inhęret eo longe in īfimis ab arte securitatis iacet Ac ꝺtra quisquis in solo eternitatis desiderio infigit.nec ꝑsperitate attollit nec aduersitate quassat.qz nihil habet qđ in mūdo appetat.nihil est qđ de mundo ꝑtimescat. Hinc salomon ait.Non ꝺtristabit iustū quicquid acciderit ei. nam quanto quisq̄ a se plenius pauorē qui ex mundo est abiecit. tanto in severius mundi ꝺcupiscentiā vincit.hec grego. Cū sanctivirivt possent exultare in aduersis ꝛ in obprobriis patientiā habere studuerit gloriā ꝛ vanitatē mūdi ꝺtemnere.De hoc ꝓ rabanus sic ꝺr Nescio quis nostrū possit implere vt laceret obprobriis fama nostra ꝛ nos exultemus in dño .qui secrat vanam gloriaz implere nō potest Hec rabanus. ℣ Perfecti tñ viri qui fuerant ꝺtumeliā gloriā reputātes. ꝛ dispositionē exaltationē in tribulatōibus gloriant sed paucoꝫ est ista virtus Teste beato berñ.qui ait. In tribulatōibus gloriant qui ꝺtumeliam gloriam reputant obprobriū despectionum exaltationem pauci sunt qui hoc spiritu replent.hec bernardus. Necesse est etiā q̄ illata ꝺuitia a proximis patimur vel mala perpetrata ad memoriam revocemus.vt eo facilius iniurias sustinere possimus.quanto conspicimus peius esse hoc quod meruimus. Unde beatus gregorius. Tunc em illata contumelia bene toleramus cum in secreto mētis ad mala perpetrata recurrimus.levue quippe videbit q̄ iniuria ꝓcurimur dum in actione nostra ꝺspicimus.qz peius est quod meremur.hec gregorius. ℣ Sed ꝛ hoc considerandū q̄ magna est consolatio in tribulatione constituti si dona sui conditoris ad memoriam revocent vt cum turbatur ex flagello. ex donis a deo ꝓceptis ꝺsolent.De hoc ꝺr beatus gregori. in. moral.exponens illud.Si bona suscepimus de manu domini. Magna consolatio tribulationis est.si cum aduersa patimur auctoris nostri ad memoriam dona revocemus.nec frangit qđ ex dolore obuiat.si mēti citius hoc qđ ex munere subleuat occurrat. Hinc

namq; scriptum est. In die bonorum ne immēor fis mali. ⁊ in die mali ne immemor fis boni. Quisquis enī dona pcipit. sed dni tempe nequa/q; etiam flagella pertimescit in elatione per leticiā corruit. Quisquis aūt flagellis atteritr ⁊ flagelli tpe neq; se ex donis que eī pringit accepisse cōsolat a statu mentis omnimoda despatione destruit. Sic enim vtraq; iungēda sunt vt vnum sp fulciat ex altero. quatenus ⁊ flagelli pena memoria tēpret dni. ⁊ dni leticiam mordeat suspicio ac formido flagelli. hec grego.

R Notandū etiam q̄ virtuti patientie iungenda est caritas. vt videliz malos quos quisq; tolerat ac etiaz sustinendo amet. Dō tangit beatus greg. vitā morali. sic dicens. Vens quippe sanctor in hoc temptationuz prelio ⁊ munita patiē clipeo. ⁊ gladio amoris accincta ad perferēda mala sumit fortitudinē. ad prebenda bona exerit bonitatem. quatenus ⁊ odior tela potenter excutiat. ⁊ amoris iacula valenter reddat. nequaq; quippe ad bella armatus pergit qui aut clipeum sumens gladio vtr non mutato clipeo. Uñ ⁊ mires dei aduersitatis gladio repensus ⁊ scutum patiē or anteferre ne pereat ⁊ amoris iacula inferre vt vincat. Cuius armaturā summā breuiter insinuat paulus dicens. Caritas patiens est benigna est ⁊c Cum vero vnū ex vtroq; defuerit caritas non est. si videliz malos absq; benignitate tolerās nō amat aut rursum si se fine patia exhibens negligit tolerare quos amat. Ut ergo a nobis caritas teneat necesse est quarenus ⁊ benignitati patia. ⁊ rursum benignitas patiē suffraget vt magnum qō dam in corde nostro edificiū ostruens ⁊ benignitatis arcem patia solidet. ⁊ patientie fundamenta edificata benignitas exornet. hec gregorius.

Et sciendum q̄ valde stultum est illis placere qui deo non placent. q̄ dei ai cum se esse denegat qui eius placet inimico. Und sancti viri eos ad sua odia excitare non metuūt quos deū non diligere cognoscūt. De hoc beatus gre. sup ezech. sic ait. Stultū valde est si illis placere querimus quos non placere dño scimus. nam peruersor derogatio vite nostre est approbatio. q̄ iaz oī dimur aliquid iusticie habere. si illis displicere incipimus qui non placent deo. Nemo enī potest in vna eaq̄ re omnipotenti dño atq; eius hostib⁹ gratus existere. nam se deo amicum denegat qui eius placet inimico Uñ sancti viri in voce libere increpationis accensi eos ad sua odia excitare nō metuūt. quos deū diligere non agnoscunt. Et sm dictū beati berñ. Melius est odium pter deū q̄ amicicia que est pter pximū. cum amamur pter deū debitores eius sumus. cū odio habemur pter ipsum eī nobis reddimus debitorē. hec berñ.

Sciendū etiam q̄ sm beatum greg. trib⁹ modis virtus patiētie exerceri solet Alia namq; sunt que a domino. alia que ab antiquo aduersario. alia que a pximo sustinemus A pximo namq; persecutiones. damna ⁊ pstumelias. ab antiquo aut aduersario temptamenta. a deo autē flagella toleramus. Sed in omnibus his tribus vigilanti oculo semetipm mēs debet conspicere. ne contra mala proximi perrahat ad retributionem mali ne per tempramēta aduersarij seducatur ad delectationem vel pfensum peccati ne contra flagella opificis ad excessum proruat murmurationis. perfecte enim aduersarius vincit. quando mens nostra ⁊ inter temptamēta eius a delectatōe atq; consensu ⁊ inter con

tumelias ꝓmi custodiaꝫ ab odio ⁊ inter flagella dei ꝓpiciꝫ a murmuratione. nec agentes hec retribui nobis ꝑ sentia bona requiramus ꝑ labore patientie bona speranda sunt ꝑfectis vite vt tūc premium nostri laboris incipiat qñ labor ois iā funditus cessat. hec grego. ¶ Sunt etiam tres gradus siue ꝓfectus patientie. Primus ē vt discat homo motus ire ⁊ patientie cohibere ⁊ reprimere ne erumpant foras in verba ⁊ facta illicita sicut ignis suffocatus sub fumo extinguiꝫ si non cohibeꝫ crescit ⁊ oia attingere pōt cremabilia incendit. Secundus gradus patientie est cū ex longo vsu peccandi impatientiam refrenandi homo dividerit iam nō terreri vel ꝑturbari in aduersis sed in loco munito inconcussus circūcursantes aduersarios intuetur. quos nihil sibi nocere ꝓfidit. tam diu aūt homo aduersis terreꝫ. ꝙ vix diligit aliquid tale in se vel iuxta seipm qō timet ꝑdere vel dolet vt corpus res honores amicos vel ꝓpriam voluntatē Qui aūt ista inordinate nō diligit nō valde delectaꝫ in eis non ita graviter ꝓtristaꝫ pro eis vnde corpis lesiones rer ⁊ amicorū amissiones offensas ⁊ ꝓfusiones patienter sunt tolerāde. qō maxime dicit vsu. sepe talia sustinendo. vir em in hac vita tam asperum est qō vsu ⁊ studio patiētie non fiat aīmo leuius ad portandū. iuxta illō. Quod male fers assuesce ⁊ feres. ī isto gradu nec ꝑturbaꝫ homo in aduersis nec gaudet prosperis sed sustinet ⁊ tacet. Tercius gradus patientie ē gaudere in tribulationib ⁊ gloriari cū assunt. ⁊ desiderare cū desunt. qō est ꝓfector. sicut facit nobilis viro. gloriaꝫ cum debet ti rocinium ꝓra alium nobilez exercere talis erat paulus cum ait. Complacco mihi in infirmitatib. in ꝓtumelijs. in necessitatib. in angustijs. in ꝑsecutionib pro cristo. Nam ſm beatū grego. Maioris est meriti aduersa patienter tolerare. ꝙ bonis operibus insudare. Qui igiꝫ ex desiderio patiendi sibi aliqua infert aduersa castigando corpus ⁊ mentē merore ⁊ ꝓtritione afficiēdo cur etiam non suffert cū ab alio inferꝫ ei occasio patiendi vnde vel corpus affligiꝫ vel animus humiliaꝫ. cū maioris sit meriti hec pati equanimiter ab alio. ꝙ a seipso vnde qui seipm vilem ⁊ reprehensibilem indicat patienter deber accipere. qñ alius idē de ipo sentit Vera em humilitas sic gaudet ab alio humiliari quomodo a se. ⁊ vera patientia ira sustinendo libenter aduersa ab alijs illata sicut a se procurata. ¶ Et notandum ꝙ ꝙdam aliqua differētia videatur esse inter fortitudinem ⁊ patientiam ⁊ ꝓstantiam ⁊ magnanimitatem. mitiratē ⁊ mansuetudinē sicut ex eor diffinitionib colligiꝫ tamen semper vnum pro alio positum inuenitur. Patientia em est honestatis causa rer difficilium voluntaria perpessio. Fortitudo est immobilis inter aduersa animi laborum ⁊ piculorum equa susceptio. Constantia est inter fluctuantes causas nulla mentis trepidatione concuti. Magnanimitas ē difficiliū spontanea ⁊ rōnabilis aggressio Longanimitas est spes cuz longa expectatione bonor. Mititas est quem asperitas ⁊ amaritudo non afficit. ¶ Mansuetudo est animi tranquillitas alterius nō cedens improbitati. Possunt etiam singula istorum singulis sanctis adequari. Patiens em est qui dolores equanimo tolerat. vt iob ⁊ tobias Fortis ē quez temptationū certamina nō enervant vt ioseph. Constans est quem labores ⁊ terrores non pusillanimem faciūt vt machabei. Magnanimus est q̄

arduaꝝ difficilia aggredi non expauescit. vt iohannes bapti. ꝝ dauid. Longanimis est quē lōga expectatio a spei desiderio non frangit. vt abrahā. Mitis est qui odientiū iaculis nō irritat. vt ꝑ malo malū reddat. vt Moyses ꝝ paulus. Mansuetus est qui corde trāquillus ꝝ moribꝫ foris tractabilis est vt iobēs euangelista Isto ꝝ aliorum sanctoꝝ exempla debemus respicere ꝝ tribulatōes nobis aduenientes patiēter tolerare. qz quāto plura ꝓpter amorem nostri ꝓditoris passi fuerimus. tāto maioꝝ merces nobis a dño recōpensabit. Unde beatus aug. Multa sustinentibꝫ in terris. multa merces seruatur in celo. Et ꝑ beatus greg. dr. Si illic dulcia appetimus. necē est vt hic amara toleremus. Uñ per multas tribulatōes oꝑtet nos intrare in regnuꝫ dei. sed tñ passiones ꝝ tribulatōes ēs patimur in pñti vita non sunt ꝓdigne non solum ꝓpter pcā preterita que remittunt nobis. sed etiam ꝓpter futurā gloriā que ꝓmittit ꝝ donabit nobis. Unde beatus bernñ. Non sunt cōdigne passiones huius tpis ad preteritā culpam que remittit nobis non ad pñtis ꝓsolationis grām que infundit nobis non ad futurā gloriam que ꝓmittitur nobis. hec bernñ. Patientiā ergo in aduersis ꝝ tribulationibꝫ habeamus. vt eterna gaudia post hāc vitam percipere mereamur ac valeamus. Sic igit habemus de virtute patientie.

Filius.

Postq̄ edoctus sum de virtute patientie nunc quevirtus eā sequatur de hoc cupio a te informari.

Caplm VII. Pater

Scire debes qꝺ virtutem patientie sequit filēs tium siue taciturnitas qꝛerus patiēs post illatas sibi iniurias silentiū tenet. nec per impatientiam malis sibi irrogatis ꝓtradicit. sed tacendo patienter tolerat ac sustinet. Et notanduz ꝙ multum valet hōmini religioso virtus silentij. qz sicut in multiloquio non deerit peccatuz. sic breuiter ꝝ raro loqui ad hoc valet vt homo caueat sibi a peccato. Et sicut ex nimia loquela frequēter sequit inuidia tam ꝺi q̄ ꝓximi. sic ex silentio nutrit iustitia. ex qua velut ex quadam arboꝛe colligit fructus pacis. Unde cuz claustralibꝫ pax sit summe nccāria. valde necessarium est eis silentiuz per qꝺ pax tam cordis q̄ coꝛporis seruatur. Propterea ysaias virtutem silentij ꝓfideras ait. Erit opus iustitie pax ꝝ cultus iustitie silentium quasi diceret. Tante virtutis est silentium ꝙ in homine ꝓseruat dei iustitiā ꝝ inter ꝓximos pacem nutrit ꝝ custodit. Nisi em̄ homo valde diligēter oꝛi suo adhibeat custodiam bona gratuita cito dissipabit. ꝝ in multa mala coꝛruet. nam ex lingua si negligēter custodiat ꝓdeunt blasphemia. murmuratō defensio peccati. periurium. mendacium. detractio. adulatō. maledictio cōuitium. contentio. prauum consilium rumoꝛ. iactantia. multiloquium. scurrilitas. De hoc per Johannem abbatem montis sinay sic dicitur Multiloquium est vane glorie cathedra ꝑ quā seipsam manifestare. ac pompatice ꝓpalare naturam habet. Multiloquiuz est insipientie argumentum detractionis porta. manuductoꝛ scurrilitatis. mendacij minister. compunctionis resolutio. acuitatis intelligentie dispersio. accidieq̄ conditoꝛ. dissipatio meroꝛis. caloꝛis ꝝ feruoꝛis frigefactio. oꝛationis obscuratio. Hec Johānes abbas. Unde religiosus ille frustra gloriat de possessione virtutis in coꝛde

qui dissipat disciplinam silentij p̄ inquietudinem multiloquij Si quis em̄ teste scriptura putat se religiosum esse nō refrenans linguā suā sed seducens cor suū huius vana est religio. q̄ cū ociosa ꝟba cauere negligim⁹ ad noxia quoq; dilabimur. nā primo de alienis factis libet aliquid loqui postmodū vt incauta locutione ad ꝟba detractoria puenīt. Deinde oriunt̄ rixe. accendūtur odia. pax tota cordium ꝓfundit̄. ⁊ ab omni statu rectitudinis euertit̄ De hoc beatus greg. vij. moral̄ sic dr. ¶ Notandum etiā q̄ sepe dū ab ociosis ꝟbis nequaq; lingua ꝓtrahit̄ ad temeritatē quoq; stulte increpationis effrenat̄. Quibusdā em̄ ruine sue gradib⁹ desidiosa mens in foueā lapsus impellit̄. nam cū ꝟba ociosa cauere negligimus. ad noxia puenimus. vt prius loqui aliena libeat ⁊ postmodū detractionib⁹ eor̄ vitam de quib⁹ loquit̄ lingua mordeat. q̄q; aūt vsq; ad aptas ꝓtumelias p̄rumpat. hinc seminā̄ stimuli pax tota extinguit̄ cordium. Unde ⁊ bene per salomonē dr Qui dimittit aquam caput est iurgior̄. Aquā quippe dimittere ē linguā in fluxa eloquia relaxare. qui ḡ dimittit aquā caput est iurgior̄ q̄ qui linguā nō refrenat concordiam dissipat Ait̄ p̄ semetipsam veritas nos ammonet dicens. De omni ꝟbo ocioso qđ locuti fuerīt hoīes reddent rōnem in die iudicij. Ociosum quippe ꝟbū est qđ aut rōne iuste necessitatis. aut pie vtilitatis caret intentione. Si ergo rō de ocioso sermone exigit̄. pensandū est valde que pena multiloquium sequat̄. in quo etiā p̄ superbie ꝟba peccat̄. Sciendū quoq; est q̄ ab omni rectitudinis statu deprimūt. qui p̄ noxia ꝟba dilabunt̄ Unde scriptum est. Sicut vrbs patens ⁊ absq; muror̄ ambitu ita vir qui nō potest in loquendo spiritum suū cohibere Qui em̄ murū silentij nō habet. patet inimici iaculis ciuitas mentis ⁊ cū p̄ se ꝟba extra semetipsam ejcit apta⁊ se aduersario ostendit. quam tanto ille sine labore superat. quanto ⁊ hec eadē que vincit̄ extra semetipsam p̄ multiloquium pugnat. hec greg. ¶ Unde silentiū discretum multū est diligendū quia conseruat vnumquemq; religiosum in disciplina. ⁊ in statu virtutum ⁊ bonor̄ operum. nisi em̄ hec virtus silentij in ordine inuenta ⁊ statuta fuisset. religio in suo vigore permanere non posset. De cuius commendatione ⁊ virtute Johānes abbas montis synai ait. Silentium est mater orationis. ignis custodia. episcopus cogitationum. intentio pugnator̄. luctus colligatio. amicicia lacrimarum. memor̄ mortis mortis operator̄. pene eterne pector̄. iudicij eterni diligens inquisitor. mestitie ministr. confidentie propositor. inimicicia. tranquillitatis cōingalis conuictus. non apparens ꝓfectus. Silentij amicus appropinquat deo ⁊ latenter colloquens a deo illuminatur. congnoscens delicta tenuit linguam. qui vero multiloquus est nondum cognouit seipsum sicut oportet. Sollicitus de exitu circumcidit sermones. ⁊ qui lucrum anime possidet quasi ignes auertit multiloquium. ⁊ quietem solitudinis diligit os suum recludit qui nouit odorem ignis altissimi fugit homines quasi apis fumum. hec iohannes abbas. Sciendū tamen q̄ discretio est habenda in silentij obseruantia. nam sunt nonnulli qui virtia lingue incaute figentes deterioribus cogitationibus in cordis secreto implicantur. ⁊ dum a colloquijs immoderate se abstinent. graue multiloquium in mente tolerant. Et sunt nonnulli qui si

lentium obseruantes alios loquentes aspiciũt ⁊ infirmos iudicantes semet ipsos ꝓterea in ſuꝑbiam erigunt. Et ſunt nonnulli mimis taciti. qui cũ imu ſta aliqua patiunt eo acriozẽ dolozẽ ſu ſtinent quanto ea que tolerant non lo quunt. nam ſi illatas moleſtias loquẽ do tranquille dicerent. ſue ꝓſcie dolo rem alleuiarent. Et ſunt nonnulli qui dum quozundam ſuoꝝ mala ꝓſpiciũt ſilendo peccatoꝝ vulneribꝫ medicamẽ ta ſubtrahunt. ⁊ ideo moztis autozes tacendo fiunt. Unde cũ magna diſcre tione lingua frenanda eſt. ne mimis lo quendo invitiũ defluat aut mimis tacẽ do ab vtilitate tozpeſcat. De hoc bũs greg. vj. moza. ſic dicit. Sciendum eſt q cũ pauoze mimis a locutõe reſtringi mur interdũ pluſq̃ neceſſe eſt intra clau ſtra ſilentij coartamur. ⁊ dum lingue vitia incaute fugimus. occulte deteri oziꝫ implicamur. nam ſepe dum ab eloquio immoderate ꝓſcimur. gra ue multiloquiuz in coꝛde toleramus. vt eo plus cogitationes in mente fer ueant quo illas violenta cuſtodia in diſcreti ſilentij anguſtat. ⁊ plerũq̃ tan to latius defluunt quanto ſe eſſe ſecuri oꝛes eſtimant. qz foꝛis a repꝛehenſoꝛi bus non videnf. Unde mens nõnun q̃ in ſuperbiã tollif dum eos quos lo quentes audit quaſi infirmos ꝓſpicit cũq̃ os coꝛporis claudit quantũ ſeui tijs ſuperbiendo aperiat non agnoſcit. linguam etenim premit. cogitatõnem erigit. ⁊ cum ſe per negligentiam mi nime ꝓſiderat. tanto apud ſe cunctos liberius quãto ⁊ ſecurius accuſat. Ple rumq̃ aũt nimis taciti nonnulli inſu ſta patiunf. ⁊ eo in acriozẽ dolozem ꝓ ducunt quo ea que ſuſtinent non loquũ tur. nam ⁊ ſi illatas moleſtias lĩgua di ceret tranquille a conſcia doloꝛ ema naret. vulnera eſſi clauſa plus cruciãt qz cum putredo que intrinſecus feruet eꝛuif ad ſalutem doloꝛ aperif. Plerũq̃ mimis taciti dum quozundaz mala ꝓſpiciunt ⁊ ſilentio linguã premunt. quaſi ꝓſpectis vulneribꝫ vſum medica minis ſubtrahũt ⁊ eo moztis autozes ſiunt quo virus qđ poterant eꝛuere lo quendo nolucrũt. Si ⁊ immoderatũ ſilentiũ ſi culpa non eſſet. ꝓphẽta nõ di xiſſet. Ve mihi. qz quid ergo inter hec niſi ſtudioſe lingua ſub magni moderamine libꝛatione frenanda eſt. nõ inſa lubꝛiter obliganda ne aut laxata invi tium defluat. aut reſtricta etiã ab vtili tate tozpeſcat. Hinc per quendã ſapi entẽ dz. Sapiens tacebit vſq̃ ad tps vt mimiꝫ cũ vt opoꝛtunũ ꝓſiderat poſt poſita cenſura ſilentij loquendo q̃ con gruunt invſum ſue vtilitatis impẽdit. Hinc ſalo. ait. Eps tacendi ⁊ tps lo quendi. Diſtricte quippe viciſſitudi nũ penſanda ſunt tpa. ne autẽ cum re ſtrigi lingua debet pverba ſe inutiliter ſoluat cũ loqui vtiliter poſſit. ſemetip ſum pigre reſtringat. Qđ bene ps ꝓſi tens breui poſtulatõe ꝓplexus eſt di cens. Pone dñe cuſtodiam oꝛi meo. ⁊ oſtiũ circũſtantie labijs meis. Oſti um namq̃ aperitur ⁊ claudif. Qui er go oꝛi ſuo nequaq̃ poni obſtaculũ ſed oſtium perijt. aperte docuit q ⁊ per di ſciplinam retineri lingua debeat. ⁊ ex neceſſitate laxari. quatenus os diſcre tum ⁊ ꝓfuo tpe voꝛ aperiat. ⁊ rurſuz ꝓfuo tempe taciturnitas claudat.

Sed notandũ q̃ raro inuen tur aliquis q̃uis etiam perfectus qui in verbis ociofis non excedat interdũ Unde dicif vnuſquiſq̃ culpas ſuas lingue tegere meritis vite. ⁊ etiã pon dere bonoꝝ operum premere immo derata verboꝝ Unde gregoꝛius. xxij. mo ralium exponens illud Job dicentis Manum meam poſui ſuper os meum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fic dicit Usu sacri eloquij in manu operatio in ore locutio solet intelligi. manum ergo suos ponere est vtute bonis operis culpas tegere incaute locutionis quis enī inuenīri potest qui ēē liber perfectus sit. de ocioso tñ sermone nō precet. sed sancti viri ante dei oculos student culpas lingue tegere meritis vitę studēt pondere bonoꝝ operum premere immoderata vboꝝ Unde in sancta ecclesia manus supponīt dum in electis eius quotidie ociose locutionis vitium vtute bone actionis opīt Scriptum quippe est. Beati quorum remisse sunt iniquitates ⁊ quoꝝ tecta sunt peccata. Sed rursum cū scriptū sit. Oīa nuda ⁊ apta sunt oculis eius qūo tegi possunt que eius cui cuncta nuda sunt abscondi oculis nequaēē possunt. Sz qz hoc qō tegimus inferius ponimus atēē hoc vnde tegimur nimiꝝ supducimus vt qō est subter positū tegamus tegere pctā dicimus. que quasi subter ponimus duz abdicamus eisdem atēē aliud superducimus dū bone actionis opus ad hoc post eligimus vt preferamus. Qui ergo priora mala deserit ⁊ bona posterius facit p hoc qō facit addit qz transactam nequitiam tegit cui boni operis merita supducit. hec gre. Debet ergo quisēē religiosus amare silentium ⁊ raro loqui ⁊ cū loquīt pauca ⁊ rōnabilia ⁊ edificatoria vba ⁊ de ꝑceptis dei tractantia loquaī. Unde p sapientem dr. Omnis narratio tua sit de ꝑceptis altissimi. magna aūt vtilitas est vtus silentij vna est. qz adducit ꝓuncrionem. homo nāēē cū tacet cogitat vias suas ⁊ locum hz cogitandi ēē mltiplex sit suus defectus. ēē modicus pfectus ⁊ ex hoc surgit ꝓūctio Unō dr psalmista. Obmutui ⁊ silui a bonis ⁊ dolor meus renouatus ē Alia vtilitas silentij qz hoīem demonstrat esse celestem. nam qui est in mundo ⁊ mūdana non loquīt euidenter demonstrat se nō esse de mūdo. qui enī de terra est de terra loquīt Nihil aūt tñ valet hoīni religioso ad ꝑseruandū silentium sicut fugere ꝑsortia hoīm ⁊ vitas ducere solitariā. Ille enī homo qui ias leuauit se supra statū hoīm. non dz habere consolatorē ⁊ collocutorē nisi solū deum ⁊ iō dz esse solitarius ⁊ tacere. exquo enī deū hz ꝑ socio nō dz curare de humano ꝑsortio ꝓterea dr in terrentio. Sedebit solitarius ⁊ tacebit. qz leuabit se super se. Sedebit inēē solitarius ꝑsortia hoīm fugiendo. ⁊ tacebit de celestibꝫ meditādo. ⁊ leuabit se supra se. celestem dulcedinē degustando. Sic igīt patet de silentio.

Filius

Dost explanationē silentij ⁊ eius informatōem. que vtus nunc sequat de hoc desidero edoceri.

Ca. .VIII. Pater.

Scire debes fili q ꝑ patientia ⁊ silentio vtus obedientie nascīt qz veraciter patientes ⁊ silentiū amantes ad queēē iussa superioꝝ sunt obediētes. Primo aūt videndum est quid sit obīa. Obedientia est, ꝓprie voluntatis subiectio arbitrio superioris ad licita ⁊ honesta Obedientia est exhibenda soli deo ꝓter se cuius serui sumus ꝓprie vel creature rationali vice dei angelo vel homini in his que deus requirit a nobis ⁊ que ad deū conducunt Ratio aūt obīe triplex est. Una q oīs creatura ita ordinata est a deo q licet ipe omnibꝫ ⁊ singulis ꝓsit ita vt ab ipo solo accipiant quid sunt. habent ⁊ possint. tamen propinquiora sibi nō loco sed similitudine plenius accipiunt ab ipso quod inferioribus ⁊ sibi propinqui

oꝛibꝫ influunt ⁊ illa itez ſuis inferioꝛi
bus vſqz in infimū vt inferioꝛa ſuperi
oꝛibꝫ ſubdita ſint. ⁊ ſuperioꝛa inferio
ꝛibꝫ preſint ⁊ ea regant. vt ſumma me
diis. ⁊ media preſint ymis. ſic angeli
ſupioꝛes inferioꝛibꝫ preſunt. Et de ho
minibꝫ ſublimioꝛibꝫ ſimiliter inferio
ꝛibꝫ paulus dicit. Omnis aīa poteſta
tibꝫ ſubdita ſit Subſtantia eīm diuina
ita eſt eleuata ⁊ ſegregata ab omni cre
ato ꝙ inferioꝛa immediate motū eius
ſuſtinere non pūt niſi mediātibꝫ ſupe
rioꝛibus cū ipſe tū immotus oīa in ſe
mouet ⁊ gubernet. ita vt nihil ſit omni
bus eo preſentius ⁊ nihil incompre
henſibilius. Scōa ratio eſt. cum non
omnibꝫ datū ſit eē docibiles dei ne ig
nari errent a via dei qua neccē eſt eos
peruenire ad celeſtez gloziam. expedit
vt ſequantur doctrinā ſanctoꝝ doctoꝝ
ſicut dat cecus manū ductoꝛi ne cadat
⁊ impinget vel erret. Tercia ratio. vt
homo qui noluit deo ſubeſſe peccando
⁊ ita ſuꝑbiendo gloziā dei perdidit. fa
ciat ei ſubīciendo ſe hoī ꝓpter deū
⁊ ita humilitatis meritum grām dei
recuperet quā amiſit. quanto autē ma
ioꝛ ⁊ purioꝛ fuerit humiliatio ⁊ ꝓmp
tioꝛ tanto plenioꝛ erit recuperatio. Ma
gnitudo vero humiliatōis attendit in
difficultate operis imūcti. puritas in
ſimplicitate intētionis ꝓmptitudo in
alacritate executionis ¶ Eſt eti
am triplex obīa. neccitatis, cupidita
tis ⁊ caritatis. Neceſſitate obedit qui
cogit inuitus ⁊ libenter eēt liber ſi poſ
ſet vel auderet. Cupiditate obedit qui
ꝓ mercede terrena vel ꝯmodo coꝛpis
vel ꝯſolatōe exteriori libenter facit qđ
iniungit. Obedientia vero caritatis ē
qñ ex caritate dei ⁊ ꝓpter diuinā remu
neratiōnē obedit. Et notandū ꝙ obe
dientia eſt genitrix omniū virtutū. per
quam vita omniū fideliū bene oꝛdina
tur ⁊ regitur. De qua dicit ihero. Obe
dientia eſt oꝛdo quo oīm vita fideliuꝫ
oꝛdinat. genitrix omniū virtutū. cibꝫ
omniū ſanctoꝝ. virtus omniū viuenti
um. hec ihero. Sine hac virtute nullū
opus bonū poteſt placere deo. nec pote
rit acceptū eſſe illi omne qđ inquina
tum fuerit ꝓpria voluntate. Ꝯñ beatus
bernar. Nec ſtudiū bone actionis. nec
ocium ſancte ꝓtemplationis. nec lacri
me pnitentie extra obedientiā accep
ta poterunt eſſe deo. Unde grāde ma
lum eſt ꝓpria voluntas. qua fit vt bona
tua bona tibi non ſint. Nihil omino
qđ ꝓpria voluntate inquinatū eſt guſta
bit is qui paſcit inter lilia. Quid aūt
ſit ꝓpria voluntas dicit idē beatus ber.
Propria voluntas eſt que non eſt ꝯmu
nis cum deo ⁊ hominibꝫ ſed noſtra tm̄.
qñ qđ volumus non ad honoꝛē dei nec
ad vtilitatem ꝓximi facimus. ſz ſatiſ
facere cupimus ꝓpꝛijs motibꝫ animo
rum. Quid eīm odit deus aut quid pu
nit ꝓpter ꝓpriam voluntatē. ceſſet pro
pria voluntas ⁊ infernus non erit. hec
dicit bernardus. Unde ab omni viro
religioſo cauenda eſt inobedientia. qz
hoc vitium ade perdidit padiſum ⁊ in
obedientibꝫ angelis tulit celuꝫ Teſte
beato auguſtino qui dicit. O qꝫ enoꝛ
me vitium eſt inobedientia. que ange
lo perdidit celum. ade padiſum. ſauli
regnum iſrahel. ſalomoni amoꝛem dei
⁊ celū inobedientibꝫ. hec auguſtinus.
Nec etiam chriſtus dominus obedien
tie amatoꝛ dabit illis gratiam ⁊ copi
am ſui qui vitio inobedientie deſerui
unt. qz ipſe moꝛi potius qꝫ non obedi
re voluit Unde beatus bernar. Non da
bit inobediēti copiam ſui tantus obīe
amatoꝛ. vt moꝛi qꝫ non obedire maluе
rit. Quis ergo nō erubeſcat obſtinatus
eſſe in ꝯſilio ſuo. quando ipſa ſuum ſa
pientia deſtruit. Ꝯñ in euāgelio Luce

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inaure obtulit quia profecto redemptori nostro nō obedit.qui innocens nō est. ⁊ innocens nō est qui ei obediri cōtemnit. ⁊ obediēria nō seruili metu sz caritatis affectu est.quia caritas virtutes omnes quasi optimū aurum cetera metalla transcendit.hec Greg. Ex his igitur dictis colligere possumus q neq valet aliquis virtutē obediētie perfecte adimplere.nisi prius studeat ꝓspera mundi despicere. ⁊ aduersa quecz pacienter tolerare. Ihn Richardus de sancto victore. Duo solent perfectōz obedientie ꝓpedire.id est ne cogamur vel amata delerere.vel aspera tolerare sed si semel amore abstinētie animus vel pacientie pfecte incaluerit.prinus ad omnem obediētiā absq vlla ꝓtradictōe se subdit. Qui enī tam aduersa ꝓpeti q in ꝓsperis no delectari apud semetipz statuit.que difficultas eius obediētiā vlterius minuere potuerit. Hec richardus. Sic igit patet de virtute obediētie. Filius

Habita iam informatōe de obedientia que virtus sequatur hanc de hoc cupio edoceri.

Capitulum. IX Pater

Scire debes qd de obediencia oritur contemptus diuiciarū siue paupertas. qz q frāgit voluntatem ꝓpriā humiliter superioribus obediēdo promptior erit ad cōtemptū rerū transeuncium paupertatem amando. Paupertas aūt sm dictum Johannis Abbatis montis sinai est sollicitudinū depositio.cure vite pretereuntis priuatio.itineratio sine impedimento.fundamentū pacis. mundicie semita. ⁊ qui gustant superna faciliter inferiora contemnunt.q vero illa nō gustant ⁊ in possessionibꝫ exultāt.hec Johannes abbas. Et notandum q paupertatis virtus ad perfectionis integritatē ī tātū est necessaria vt nullus omino sine ea possit esse perfectus.teste domino qui dicit. Si vis ꝓfectus esse vade ⁊ vende omnia que habes. ⁊ da pauperibꝫ.cū em̄ summa euangelice pfectōis consistat in excellētia paupertatis.quō se credit apprehendisse pfectōis apicem.qui nōdum particeps factus est euangelice paupertatis .ait nāq Hugo de sancto victore. Quicquid pfectōis est ī religiosis.inuenīri non pōt.nec rī inuenitur pfectōis integritas.nisi diligatur paupertas. Sunt duo que quemlibet religiosuz mouere debent ad paupertatis amorem.primum diuinū exemplū qō est irrephensibile. Secundū est diuinū promissuz quod est inenarrabile. primo mouere debet ad amorem paupertatis exemplū dñi nostri ihesu cristi.ipe em̄ pauper fuit nascendo.pauper conuersando. pauper moriendo. De cuius paupertate dr Apostolus . Scitis gratiam domini nostri ihesu cristi.qui cum diues esset pro nobis egenus factus est.vt eius inopia diuites essemus. q autez dedit nobis exemplum paupertatis ⁊ terrena ꝓtemnēdi. Dicit beatus Augustin?. Omnia terrena ꝓtēpsit deus homo vt ab omnibus hominibꝫ ꝓtemnēda demōstraret. ⁊ omnia aduersa sustinuit vt sustinēda doceret.vt nec in illis quereret felicitas.nec in istis timeretur aduersitas. Beatus eriā Ber. de cristi paupitate sic dicit. Vide pauperem cristum natum fine hospicio.iacentez inter boues ⁊ asinum in presepio.inuolutum in vili panniculo.fugientem in egiptum.sedentem in asino.pendentē nudum in patibulo. q magna abusio est et mimis magna vt diues esse velit et miculus vilis ꝓpter quem deus maie

statis ⁊ dñs sabaoth pauper voluit fieri. hec ber. Secundū qđ ad amorē paupertatis nos mouere debet est diuinus promissus qđ est inestimabile. quis eī potest digne exprimere verbis. corde concipere. manu scribere illā celestes gloriaz. quā deus pauperib⁹ ⁊ mundi cōtemptoribꝫ se datuꝝ ꝓmisit. ipi enī ꝓpter paupertatem voluntariā merebūtur glorie ꝯditoris assistere ⁊ intrare in potentias dñi. i illa eterna taberna cula in illas lucidissimas mansiones. vidz regni celestis. Unde ipe dñs ait. Beati pauperes spiritu. qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ. Dicit ⁊ hoc beatus bern. Ditior est cristi paupertas cūctis opibus cunctisqꝫ thesauris. quid hoc precios⁹ inuenitur qua mimirū regnum celoꝝ emit ⁊ diuina gratia acquiritur Uis obtinere celum paupertatē ãple ctere ⁊ tuum erit. Non aūt paupertas virtus reputatur sz paupertatis amor Beatus etiam Ambro. de hoc sic dicit Qui ꝯtempserit secularia ipe merebitur eterna. nec pōt quisqꝫ meritū regni celestis adipisci qui mundi cupiditate possessus. emergendi nō hz facultatem. Et ꝑm beatum Augu. Qui terrena diligēti cura custodit. celestis patrie plenem thesauꝝ amittit. quem thesauruz null⁹ hominū habere potest nisi qui pauperib⁹ solatia prebet. aut per seipꝫ pauper est. hec Augu. Unde qui desiderat possidere vitam eternaz dimittat tpalia ⁊ caduca. naz qui diligit creaturā offendit creatorē. ⁊ amittit eum qui creauit omnia. nemo emz potest in hoc seculo gaudere. simul ⁊ i domino. dñi beatus Augu. Non amāt illi cristum. qui aliquid plus amāt qꝫ cristuz. Unde dñs. Qui diligit patrē aut matrē plus qꝫ me. non est me dignus. Si vis ergo tenere qđ non habes. ⁊ dimitte qđ habes vt amor cristi fit in corde tuo. Ecce petisa deo ⁊ dicis domine da mihi. quid tibi dabit. qui aliunde manus tuas videt occupatas. Ecce dominus vult dare que sua sunt. ⁊ nō habet vbi ponat. Dimitte g̃ quod tenes ⁊ accipies quod queris. dimitte temporalia ⁊ caduca ⁊ accipies eternam ⁊ ꝑpetuam vitam. auarus em̄ amat aurū pl⁹ qꝫ aīmā suā. tu cristiane ama cristum plus qꝫ aīmā tuā ille feruet in amore auri. tu feruе in amore cristi. Impius dū diligit creaturā offendit creatorez. ⁊ amittit eū qui creauit omnia ex nihilo Nemo pōt in seculo gaudere ⁊ in domino. qñ enim gaudet in domino nō gaudet in seculo. e ꝯtra vincat gaudiū in dño donec finiatur gaudium in seculo. gaudiū in dño sp augeaꝫ. gaudiū in seculo semper minuaꝫ. donec finiatur. non tō ista dicantur quoniam cum sumus in hoc seculo gaudere nō debemus sed etiam in hoc seculo constituti iaz in domino gaudeamus. hec Augu. Et no tandū qp paupras ⁊ abdicatio ꝓprietatis maxime pertinet ad religiosos. nā cum mundo renunciant. ipsum deum suam ꝓprietatem esse constituunt. vt ipsi illius ꝓpietas ꝯsequēter efficiantur Unde monachis debz abicere nūmum vt possit in corde suo recondere cristum. nō solum autē debet esse pauper habitu nihil ꝓprietatis habendo. sed etiā affectu nihil hoꝝ que in mūdo sūt cōcupiscendo. Cedat terrena pecunia vbi celestis thesaurus admittiꝫ. vacet domus cordis a cupiditate vt celestibus bonis valeat adimplere. tales se religiosi p obseruātiā pauptatis ⁊ cōtēptū mūdi exhibere studeāt. vt pars ⁊ porcio illoꝝ possit esse cristus. De hoc beatus Ihronimus. Tales se debent exhibere monachi vl̄ clerici vt possideant dñm. ⁊ ipi a dño possideāt. Qui

em̃ possidet dominus et cum propheta dicit. Pars mea dñs mihil extra doi numbabere potest. q si quippiam alid habuerit p̃ter dominum pars eius nõ erit dominus. verbi gratia si aurũ vel argentũ si possessiones si vastam supellectilem cũ istis ps dñs esse dedignatur. Dicit hoc etiã petrus damiani. Qui ad ea que reliquit terrena queli bet ꝯgregando reuertit. sicut alienus est a seculo quod decreuit excutere. ita etiam regno dei vltra aptus nõ est qõ i dubitãter acceptũ voluit possidere. cũ em̃ mundo renũciauim⁹. ꝓpterat̃ nostram deum esse ꝓstituimus. et nos illius ꝓpietas ꝓsequẽter effecti sumus vt ille eẽt porcio et nos peculiaris hereditas sua. Dicimus em̃ porcio mea domine. Et ille nobis. Opus manuum mearum tu es hereditas mea israhel. Si ergo porcio nostra ipe omnipotẽs deus esse dignat̃ quid rogo diuiciarũ genus quippiã valebit acquirere. qõ super hunc singulare thesaur⁹ merito debeat cumulare. Thesaurus nãq ille huiusmodi. vt si solus sit omnes i illo diuicie valeant vere aciter possideri. in pectore nãq ihesu omnes thesauri sapientie et scientie sunt absconditi. Si vero alienas ac peregrinas diuicias super hunc is q̃ potit̃ ꝓstipare voluerit illi co vilis et ignobilis copie dedignatur omino ꝓsorciũ et idigni ꝓtubernalis ipacies dũ retineri putat̃ amittit̃. atq hoc mõ exfrustrati auolat manibus possessoris nemo em̃ põt deo seruire et mãmõe. q̃ ꝓpter O monachi vis i tuo loculo recõdere cristũ. excute pri⁹ nũmũ. neq em̃ in vno receptaculo ꝯgrue sociãt̃. nã si vtrumq simul icluseris. alterꝫ fine altero vacuus possessor inuenies. Quanto quippe in egenis mũdi lucris copiosior fueris. tãto a veris diuicijs erũpniosius inanescis. Nũmus si est. in aliena ꝓtinus iura cedat vt acuam tui pectoris archaz cristus iuem at magnus nãq hospes i diuersorij tui querit angusta descẽdere. atq idcirco solus vult et sine consortibus habitare Quem em̃ celi terreq non valet vastitas capere. quo pacto i exiguo tui cordis ãgulo miteris illi peregrinos ad cohabitãdũ socios adhibere. Cedat terrena pecunia. vbi celestis thesaurus admittitur. vacet excedra corporis q̃ celesti mercimonio possit impleri. Pudeat ergo te o miles cristi pitura i hoc seculo facultate ditescere. ne in futuro cogaris nudus et inops mendicare. Hec petrus damiani. Pauci ergo sũt tales qui ita renũciant seculo vt cristũ possint possidere. oportet nãq valde alienũ illũ esse a peccato et a mundi cupiditatibꝰ ac ceteris vicijs. cuius porcio debet esse cristus. vnde dicit beatus Ambrosius. Quã rarus in terris qui possit dicere porcio mea dñe. qui alienus a vicijs. qui segregatus a labe peccati. qui nihil habeat commune cum seculo. qui nihil sibi mundi vendicet. q nõ sit corporaliũ possessor cupiditatꝰ quem nõ inflammat libido. nõ stimulat auaricia. nõ etiaz luxuria decoloret nõ sternat ambitõ. nõ maceret inuidia nõ negociorum secularium aliqua cura sollicitet. hec Ambro. Qui vult deum possidere renũciet vicijs et mundo vt sit deus eius porcio ac possessio. et talẽ se exhibeat p vite sanctimoniaz. vt deus delectãtur habitare in eo qz nemo potest possidere deũ nisi ipe prius possideatur a dño. De hoc dicit hie. Aug Ille quem possidendi delectat ambitio. deum qui possidet omnia que creauit. expedita mẽte possideat. et in eo habebit qõcũq habere sancte desiderat. Sed qz nemo possidet deũ nisi q possidetur a deo sit ipe primit⁹ possi

fio dei ⁊ efficiaꝯ ei deus possessio ⁊ porcio ¶ Et quid põt esse felicius eo cui efficitur suus ꝓditor census. ⁊ hereditas esse dignatur ipa diuinitas. ¶ Deinde qui vltra querit cui oīa suus ꝓditor fit. aut q̄d ei sufficit. cui ipe nō sufficit ¶ Hunc possidebat ⁊ ab eo possidebaꝯ ille qui dicebat in spiritu porcio mea dñe ¶ Et dñs pars hereditatis mee ⁊ calicis mei ¶ Ez ⁊ ipe cū dicit filꝫ leui nō habebūt ptem inter fratres suos. ego dñs porcio eoꝝ. ibi satis ostendit q̄ hi qui terrenas hereditates ꝓtempserūt porciones dominī mereantur specialiter possidere. cuius ditati muneribus omnia que ꝑclara habẽtur in hoc mūdo fastidiunt ⁊ ipz possidere ⁊ ab ipo possideri. eo solo pfrui atq̄ illa adhere inseparabiliter concupiscūt. ¶ Ex quibus datur intelligi. q̄ qui bona tpalia ⁊ seculi gaudia peritura sectatur. ac diligit. que ⁊ quanta sit diuine dulcedinis multitudo nō dicit. ¶ Ergo q̄ vult deum possidere. renunciet mundo. vt sit deus eius possessio. ¶ Propterea enim voluit cultores suos deus omnibus renūciare. ꝓpter que diligitur mundus. vt exclusa mūdi cupiditate. diuina i ei? caritas possit augeri ℓ pficere. hec Au.

¶ Oportet ergo illū hominẽ amorem rei tpalium vincere. qui in deo delectari. q̄ quanto quis validius p affectum inordinatū inclinatur ad ifima. tanto magis frigescit ad summa. ¶ Affirmat hoc beatus gre. xviij mo. sic dicẽs. ¶ Qui terrenaꝝ rep̄amorem vincit in deo nullatenus delectatur ¶ Esse sine delectatõe anima nō põt. naꝫ aut in infimis delectatur aut in sūmis et quanto altiora studeo exercet ad sūma tanto maiori fastidio torpescit ad infima. quantoq̄ acriori cura inardescit ad ifima. tanto repore dānabili frigescit a summis. vtraq̄ em̄ simul ⁊ equaliter amari nō possunt. hec grego. ¶ Ut ergo amor diuinus robustius i cor de accendatur. necesse est vt omnia terrena p ꝓtemptum a mente excludãt vñ bea. ¶ Augustinus. tunc diuini amoris in vnum collecta incendia felicit roborãtur si vno solo adamoto. cetera omnia cõtemptui habita excludãtur.

¶ Notandū etiã q̄ pspera huius mundi sunt timenda nã successus rep tpaliꝫ est eterne dānatõis indicium q̄ difficile est vt psentib⁹ quis ⁊ futuris pfruatur bonis. vt dicit bea. greg. ¶ Successus iste tpaliū est eterne dānatõis indiciū. ¶ Boni aũt pasperaꝝmũt ad patriam. ¶ Et bea. Hieronimus. ¶ Difficile est ymo impossibile. vt psentib⁹ quis ⁊ futuris pfruatur bonis. vt de delicijs transeat ad dlicias vt illicitrem illic mentẽ impleat. vt in vtroq̄ seculo sit primus ⁊ in vtroq̄ appareat glorioſus. hec Hieronimus. ¶ Ex cuꝝ deest substantia corporalis. nō est dolẽdum sed magis gaudendum. q̄ tanto liberius ad celestẽ patriã puenimus quanto minus rep̄ transeuncij pondere grauamur. vñ bea. gre. ¶ Cū deest substãtia terrena. de qua eterno iudici racionẽ ponam?. liberius ad patriã tendimus. q̄ quasi in via pondere caremus. hec gre. ¶ Si quis igit vult seq̄ vestigia christi. vendat substãtiã terrenaꝫ si quã habet ⁊ nudus nudū seq̄tur christum ¶ Ad hoc hortatur bea. Hieronimus sic dicens. ¶ Si habes substantiam vade ⁊ vende ⁊ da pauperib⁹ si nō habes graui onere liberatus es ⁊ nudū christū nudus sequere durum grande difficile. sed magna sunt premia hec Hiero. ¶ Qui etiaꝫ vult ⁊ vincere tempramẽta maligni spiritus diligat paupertatẽ vt expeditus ab omni onere ⁊ impediꝫmento facili? possit supare rẽptatõnẽ. ¶ De quo dicit beatus gre. ¶ Nudi cuꝝ nudo

nos luctari oportet. nam siv estitus qui
libet cū nudo luctatur. ad terrā deicit.
q2 habet vnde teneat. quid autez sunt
terrena oīa. nisi q̄dam corpis vestimē
ta. Qui ergo ꝓtra alterū ad certamen
ꝓperat vestimenta abiciat ne succūbat
Beatus est ergo ſm dictum beati berñ.
Qui post illa nō abijt que possessa one
rant. amata inquinant. amissa cruciāt
quia dum transeūtia appetunt desiderii
ozū suozum se pondere affligunt. San
cti aūt qui tpalia non amant. nulla pō
dera desideriozū terrenozum tolerant
De hoc beatus grego. vj. moꝝ. sup illō
verbum. homo ad labozez nascitur sic
dicens. In hac itaq; vita homo ad la
borem nascit. q2 carnalis quisq; dum
transeuntia appetit. desideriozū suozū
se pōdere affligit. grauis quippe labor
est. hanc ipsam pñtis vite gloriaz que
rere. quesitam q̄q; pcipere. ꝙ pceptā
circūspectione custodire. Grauius la
boz est cū hoc magna fatigatiōe appre
hendere. qō is qui apprehenderit. noue
rit diu stare nō posse. Sancti aūt viri
qui transeuntia nō amant. non solum
nulla tpalium desideriozū ponderа to
lerant. sed ꝙ si qua aduersa ꝓsurgunt. i
ipsis suis pressuris ꝙ languoribꝫ non
laborant. Quid em̄ flagellis durius.
et tamen de flagellatis aplis scriptum
est ibant gaudentes ꝛc. Quid ergo co
rū mentibus labor est. quibꝫ ꝙ pena ver
berū labor non est. Homo ergo ad la
borem nascit. q2 ille huius mundi ve
raciter mala sentit. qui eius bona inbi
anter appetit. nam cuius mens ad alta
suspendit. sub ipso est quicq̄d exteri?
ꝓtra ipsam mouetur. hec grego. Unde
magna est securitas mentis nihil ꝓcu
piscentie habere rei secularis. q2 si ad
terrena adipiscēda cor anhelat. tranq̄l
lum esse nullatenus potest. Hō trāgit
beatus. Gregorius. xxij moralium sic
dicens. Magna est securitas cordis nī
hil ꝓcupiscentie habere rei secularis.
nam si ad terrena adipiscenda cor in
hyat tranquillū esse nullatenus potest
quia aut nō habita ꝓcupiscit vt habeat
aut adepta metuit ne amittat. vt dum
in aduersis sperat prospera. in prospe
ris formidat aduersa huc illucq; qua
si in quibusdam fluctibꝫ voluitur ac p
modos varios rerū alternantiū muta
bilitas versatur. Si vero simul in appe
titione superne patrie fortis stabilitate
animus figitur. minus rep tpalū per
turbatōe vexatur. a cunctis quippe ex
ternis motibꝫ eādem intentōnem suā
quasi quendam secretissimuz secessuz
pecat. ibiq; incōmutabili interēs ꝙ
mutabilia cuncta transcēdens ipa trā
quillitate q̄etis sue in mūdo extra mū
dum est. Excedit profecto ymaginem
intētōe summop in cunctis rebꝫ quas
nō appetit. libertate quadaz supesse se
sentit. nec tempestates rerū tpaliuz in
tuet. quas intuet fortas. q2 ter
rena omnia que concupita mente op
primere poterant. despecta subiacent.
Unde p̄ apostolum dicit. Statue tibi spe
culum vt dum quisq; speculatur sūma
supemineat infima. hinc eciaz Abba
cuc. dicit. Super custodiam meaz sta
bo. Stat quippe sup custodiā suaz q̄ p
solerciaz discipline terrenis desiderijs
nō succumbit. sed supeminet vt dum
semper stantem appetit eternitatē ipsa
fit ei omne qō transit hec grego. Talis
namq; qui terrenis rebꝫ p amorem nō
subiacet cum subtrahūtur aut amittū
tur nō dolet. qui vo eas diligit cuz ab
late fuerint gemit. vñ bea. greg. Sine
dolore amittitur quicquid sine amore
possidetur. Que vero ardenter diligi
mus. habita. grauiter supiramus ab
lata. nam quāto magis terrena quis
diligit. tanto priuari vehemencius p

timescit ⁊ quãto mens in aspectu celestiuz fortius figit̃ .tanto minus rerum tpalium pturbatõe vexatur. Dicit eti am de hoc prosp. Bom tpalis amissio fit iusti exercitiũ. ⁊ iniusti supplicium. qz ⁊ iustus celestium desiderio captus omnia tpalia siue habeat siue amittat: omnino nõ sentit. ⁊ iniquus qõ cuz delectatiõe habuit sine dolore nõ perdit. O facinus inauditum suaui iugo xp̃i ptempto ferreũ cupiditatis imperiuz voluntaria mentiũ indignatõe suscipimus. ⁊ abiecto dn̄i nostri leui onere. qõ subiectos nõ onerat. sed honorat. ñ deprimit omino sed subleuat. plumbeum pondus ceruicibz nostris aggregamus. quod citius deponi p̄t q̄z ferri qz ipsa cupiditas ptemni põt. facilius q̄z expleri. hec prosper Cauenda est ergo ꝓcupiscentia diuitiarũ qz diuitie possessores suos non faciant sed magis irritant ⁊ cruciant. Und̄ dicit valerius diuitie nõ faciant sed magis irritant possidentẽ. Et damasus nulli est dubium. q̄n maior sit cruciatus auari oĩa possidẽtis q̄z paupis penitus nihil habentis. De eadem pauptate etiam dicit seneca. Honesta res est ⁊ leta pauptas. qui cũ paupie bene ꝓuenit. diues ẽ Non qui parũ habet sed qui multa cupit paup est. Que sunt maxime diuitie. nõ desiderare diuitias. Quis plurimũ habet. is qui minimũ cupit. Que maxima egestas. auaritia. pecunie imparе oportet nõ seruire. Utendũ est diuitijs nõ abutendũ. Fortior est qui cupiditatẽ vincit q̄z qui hostem subiicit. Est em̃ difficillimum seipsum vincere pecunia nõ faciat auariciã sed irritat. ido semp indiget pecunia. mihi crede nõ pores esse diues ⁊ felix. Scire vtiq̃ pauptate maxima felicitas est. Vultũ est nõ corrũpi diuitiarũ ꝓtubernio. Magnus est ille. qui in diuitijs paup

est. Nemo alius est deo magis dignus q̄z qui opes cõtẽpsit hec Seneca. Infelix ergo est qui inhiret diuicijs ⁊ rebus transitorijs que diu cũ homine pmanere nõ possunt. nam fallaces sunt ⁊ se diligentes decipiũt. vñ bea. greg. Fallaces diuicie sunt. q̃ nobiscũ diu permanere nõ possunt fallaces sunt. q̃ mentis nostre iopiã nõ expellũt. Solle autem diuicie sunt. que nos diuites virtutib faciũt Si fratres carissimi diuites esse cupitis. veras diuicias amate hec greg. Vere autez diuicie sunt sancte virtutes. que homines in ꝓscia diuites faciunt. De talib diuicijs dicit beatus aug. Bona conscientia. iusticia. misericordia. castitas ⁊ sobrietas. qui talib rebz plenus est. diues erit. etiaz si de naufragio nudus exierit. hec aug. Et beatus Bernardus Filij Adam. genus auar ⁊ ambitiosũ audite. q̃d vobs cuz terrenis diuicijs et gloria tẽpali que nec vere nec vestre sunt. Vere diuicie nõ opes sunt sz virtutes. quas secum portat conscia. vt ĩ perpetuum diues fiat. hec Ber. Tales igitur diuicie nobis desiderande sunt que animam ornant. idest virtutes sunt quib nemo habũdare potest nisi prius renunciet carnalibus diuicijs De hoc dicit Prosper. ille nobis ãbiẽde sunt diuicie. que nos ornare possint. vt sũt diuitie virtutũ. patrimonium eñi coruis diuicie sunt incorruptibiles mor quib non habundant nisi qui carnalibus diuicijs ex corde renunciãt. hec prosper. De sunt diuicie videlicet virtutes quas debet vnusquisq̄ cũ diligenti studio ꝙquirere qz ꝑm dictum beati Ber. Nulla paupertas pniciosior est q̄z penuria virtutum. vñ valde cauenda est auaricia. que homines agitat ⁊ nullũz quietum esse pmittit. qz nõ habentes diuicias cupiditate torquentur. possi

tentes vero eas sollicitudine cruciãt. Idcirco amãde ⁊ requirẽde sunt viz/
tutes .qui se possidentes beatos effici
unt. Iñ maximus. Cũ cros quippe ho
mines .quos agitat auaricia .nullũ de
his quietũ esse pmittit. Oi eñ qui ni
hil habent cupiditate torquent. illi q̃
diuicias possidẽt. sollicitudie cruciãt
Quid igit fratres putatis habere auri
diuicias .Ego dixerĩ maiores esse di
uicias .nõ hẽ aurũ Preciosior enim
mens est .que aut despicit q̃ que aut
requirit. Maiores plane sunt diuicie
nõ habere aut .sed aut hñtibo emine/
re. Qui eñ ꝓpꝛijs habũdat bonis secu
litꝛ thesauros nõ requirit. Bona eñ pro
pꝛia .honestas . sobꝛietas . misericoꝛ/
dia .castitas .que bona oñia auro sunt
magis p̃ciosa .quibo argẽtiuasa com/
parari nõ possunt. Honestas vero non
emit sed acquirit qꝛ nõ ꝓstat p̃cio ſ
virtute hꝛc Maximus. Iñ diues in
conscia securius quiescit ĩ terra q̃ di
ues in purpura teste beato Aug. S
Notãdũ q̃ tripl'x ẽ abrenũciatõ quã
descꝛibit hugo .de sancto victo. Expo/
nens illud. Exi de terꝛa tua et de cog/
natõe tua ⁊ de domo patris tui ⁊c. sic
õt De terra nostra exim? qñ ea q̃ foris
possident terrena bona dereliquim? .
De ꝓgnatõe nostra exim? qñ vicijs q̃
in nobis ⁊ ex nobis nata sunt renũcia
mus. De domo patris nostri eximus
qñ mundũ omnez ⁊ ea que in mundo
sunt. ꝓsus a cogitatõe nostra seq̃stra
mus . ⁊ omnẽ aĩ intẽtõz ĩ sola eterꝛ/
na defigimus .hꝛc Hugo .hꝛc autez tri
plex abrenũtiatio specialiter ꝓtinzad
monachos ⁊ ad religiosas pſonas .in
qua virtute tenẽt se exercere ⁊ cũ oñi
studio ꝓut valẽt et domin? donauerit
adimplere. vnd pafuncius abbas in
collatione sua sic dicit. De abrenũtia
cionibus disserẽtiũ ꝓdiciones tres eẽ
et patrũ traditio .⁊ sanctaꝛ scriptura
ruz demõstrat auctoꝛitas . qualq̃ vnũ
quẽq̃ nostrũ oñi studio opoꝛtz adim
plere. Pꝛia est. q̃ coꝛpal'r vniuersas
diuicias mũdi facl'rates q̃ ꝓtẽnimus
Secũda qua moꝛes etiam affectus q̃
pristinos animi carnisq̃ respuimus .
Tercia qua mẽtem nostrã de pſentib9
vniuerſ ⁊ visibilibus euocãtes futura
tm̃m ꝓtẽplamur. ⁊ que sunt inuisibi
lia ꝓcupiscim? Que tria vt fil pficiãt
eẽ Abꝛaalꝛ legimus dñm p̃cepisse cũ
dꝛ ad eũ Exi de terra tua ⁊ d ꝓgnatõe
tua ⁊ d domo patris tui Primũ dixit
d terra hꝛc ẽ de facl'ratibo mũdi hui?o
pibq̃ terreis. Scõo de ꝓgnatõe tua
id est conuersatiõe tua ⁊ moꝛibus vi
cijsq̃ pꝛioꝛibo .que nobis a nostra na/
tiuitate coꝛrentia velut affinitate q̃/
daz ⁊ ꝓsanguinitate cognati sunt Ter
cio de domo patris tui .id est omni me
moꝛia huius mũdi .que oculoꝛ occur/
rit obturibo .quod ita fit .cum mortifi/
cati cũ cristo ab elementis mundi hu/
ius ꝓtemplamur ſz apostolũ iã nõ ea
que vident sed que nõ vident .que eñ
vident tpalia sunt .que aũt nõviden
tur eterna sunt. Et exeuntes coꝛde de
hac tpali acvisibili domo in illã q̃ su/
mus pmansuri nostros oculos mentẽ
q̃ dirigamus .qd tunc implebimus .
cũ in carne ambulantes nõ ſm carnẽ
militare ceperimus dño .iam beati a
postoli sententiã ope ac virtute clamã
tes nostra cõuersatio in celis est. Hec
pafuncius . Qui igit vult frui etiam
in pꝛesenti vita dulcedie dei ⁊ i semet
ipsum spiritum sanctũ suscipere .non
solũ debet oñe terrenũ ⁊ qd delectat i
seculo ꝓtemnere. verũ eciã seipsuz ab
negare ac cõtemnere. de hoc dicit ba.
Augu. ꝓcedat spiritus sanctus in me
diuz ⁊ dicat amatoꝛi suo. vis me frui
volo. ꝓtemne qd cũq̃ terrenũ cõtẽpti

parum feciſti.quid amplius.ꝓtemne quodcūq; delectat.ꝓtēpſi.adhuc parum feciſti.Et dixit amplius ꝓtemne te ipſum.ꝓtempſi.iā mlta feciſti. ſic inueniſti me hec Aug.valde nāq; placet deo talis humiliatio.quādo homo ꝓter deū ꝓtēnit ſeipſum vnde Beda. Nullas deo gratas hoſtias ymmolamus.niſi libi in ꝓtemptu noſtri ac vilipenſione humili placeam?.dicit de hoc fortunatus Ad hoc vt criſto digne ſeruiam.digne viuā neceſſe eſt.vt pro criſto me viuaciter totaliter ꝓtemnam qz nemo criſtum ſequit.niſi carnē ſuā crucifigat.nemo autē ſe crucifigit homīnū niſi p ſuūpſius felicē ꝓbabilēq; ꝓtemptū hec fortunatus ¶ Unde qui pfectus monachus eſſe deſiderat oportet vt nō ſolū renūciet omīb; que poſſidet.ſed eciā ſemetipſum abneget.teſtat hec beatus Jheronimus qui ſic dicit Si qs diligit criſtū.ſi quis verus eſt criſtianus ſpecialit ſacerdos ⁊ monachus in quo tamq; in ſpeculo relucz pfectio non ſolum renūciet omnib;.que poſſidet ſed eciā abnegz ſemetipſum ita vt mortuus ſit toti mundo.oportet nāq; hominem.qui capere vult pfectionez et tenere.ita mortuū eſſe mūdo vt tāq; mortuus nichil de reb; ſecularib; ſentiat.ita vt cū apło dicat Noſtra ꝓuerſatio in celis eſt Itaq; nos oportz per multas tribulatoēs acq̄rere regnū dei Errant in via qui p diuicias ⁊ delitias feſtinant ire.Signū manifeſte dānationis eſt in hoc mundo ſua bñ placita aliquem aſſequi.⁊ a mundo diligi.hec Jheronimus Circa qđ Scien dum q; quis ꝓtēptores mūdi ⁊ pfecti.viri ꝓpter excellentiam meriti copioſiorem graciā ⁊ habūdāciorez ꝓſolatōz ſpiritualis dulcedīs a dño ꝓcipiant.ꝓpter hoc tamen nō priuant eciā minus pfecti.qz peccatores poſt emēdationem viciorūz.poſt executionem bonorūz operūz.conſolationem anīe ſue ⁊ graciam eciam ipſi ꝓſequuntur a domino. Minor tamē eſt illo qui ſe per contēptū mundi ⁊ rpaliū rerū ſegregat a mūdo. De hoc ẏſaac abbas ſirie ſic dicit. Eſto liber a multa ſollicitudine corpis.rerūq; pturbatōe.vt delectabilem deguſtatiōz in anīa tua deguſtes per dulcem ꝓſideratiōz. que exuperat omnem ſenſum.⁊ ſenciat eā anima perſeuerando in ipſa.niſi enim homo deſtruat a corde ſuo ſollicitudinem ſecularium ꝓter neceſſarium vſum nature.ac dimittat dominū curare de ipſis.ſpiritualis ebrietas in ipſo non mouebitur.⁊ conſolatōnem illam non ſenciet de qua erat apoſtolus conſolatus quando dicebat. Noſtra conuerſatio in celis eſt.Et iterꝫ Viuo ego iam non ego.viuit vero in me criſtus.Hec autem dixi.non ſuccidens ſpem ita videlicet q; niſi quis attigat ſummitatem perfectōis non ꝓmereatur graciam dei aut ſibi conſolationem inuemiat occurrentem. In veritate eñ cum aliquis cōmiſſa publicauerit ⁊ ab eis ſe elongauerit omnino. et acceſſerit conſtanter ad bona in modico tempore ſenciet auxilium. q; ſi p ſeuerauerit aliquantulum inuemet cōſolationem anime ſue. et remiſſionez peccaminum conſequetur. ⁊ habūdāciam recipiet bonorum.et gratia dignus fiet. Verumtamen minor eſt illo in comparatione apud perfectionem qui ſeipſum ſegregat a mundo.et inuenit in anima ſua beatitudinis ſecretum et cōprehendit illam rem ꝓ qua criſtus aduenit hec Yſaac Abbas

¶ Unde notandum q; duo ſunt genera iuſtor. Sunt nāq; nōnulli qui ſic celeſtia appetūt vt tamē a terreno

spe minime distant patrimonia tres sibi a domino traditas ad necessitatem sibi possident. et tamen ad res ipsas quas possident ex desiderio non obligantur. Et sunt nonnulli qui ad prebendēdū culmē pfectōis accincti terrena derelinquunt. rebꝰ habitis se nudant et psolatiōz de exteriorib⁹ habere nolunt. De talib⁹ beatus gre. vig. mo. exponens illud. Desperaui neq; vltra iam viuam fic ait. Sunt nonnulli iustoꝝ. qui fic celestia appetunt. vt tam a terrenorū spe nō frāgātur. largita diuinitꝰ patrimonia ad necessitatis subsidiuz possidēt. honores tpaliꝫ ipsos tenēt. aliena nō ambiunt. suis licitis utuntur qui tñ ab eisdem rebꝰ quas possident alieni sunt qz adhuc ipsa q̄ possidēt ex desiderio nō tenēt. Et sunt nōnulli iustoꝝ qui ad pbēdendū culmen pfectōis accincti dum altiora interius appetunt exterius cuncta derelinquunt. qui rebꝰ habitis se nudant. gloria honoris expoliant. qui in terrenorum desiderio p assiduitatē se animo re afficiunt. habere de exteriorib⁹ consolatōz nolunt. qui i terrenis gaudijs dum mente appropinquunt. vitā in se fundit ? corpe delectatōis necant talib⁹ namq; p pauluz dicit. Mortui enī estis et vita vestra abscōdita est cū cristo in deo. Hoc voces psal. exp̄esserat cū dicit. Concupiscit et deficit anima mea in atria dñi. Concupiscit enī sed nō deficit qui iam quidem celestia appetit sz adhuc a terrenoꝝ delectatōibus minime laraf. Concupiscit vo et in dei atria deficit qui cū eterna desiderat in amore tpaliuz nō pdurat. hinc veritas dicit. Si quis vult venire post me abneget semetipm. Bene ergo dicitur. Desperaui rē. Iustis quippe pro prium est desperare pñtis vite bona. electōz deserere. mansura querere. et i rebꝰ tpalib⁹ fiduciā nō habere qui ire agens neq; q̄ se vltra viuere asserit. qz vicz vinificatrice morte quotidie a vita se passionis occidit. hec gre. Ex qbꝰ verbis colligere possumus qd̄ utiq; iusti placent deo et retinēt licita terrena quibus tñ pcessum est vt secularibus vel alijs dūmodo illas nō pponāt deo vel qui premūt pfecte mundū et abrenunciant, p̄rietati. vt sunt monachi et omēs religiosi. qui fugiētes seculū sollum deum et celestia diligūt. multo magis tñ acceptiores sunt deo isti. q̄ prēgistis nentes et relinquentes omnia secuti sunt cristum. q̄ illi q̄ possidentes terrenā substāciā et elemosinam faciētes et a pauis opib⁹ se custodiētes viuūt et uersantes in seculo. qz qui laudabiliter conuersantur in hoc seculo amici dei sunt. Qui vo premūrmundum et ea que in mūdo sunt et soli deo adhrere p amorem et vacare p contē platōz desiderant. carissimi dñi nūcupantur et sunt. Et ista tangit hra greg. sup cantica exponens illud dictū. Comedite amici et bibite et inebriamini carissimi sic dicit. Qui comedūt amici qui vero bibunt et inebriantur carissimi esse phibent. In quib⁹ verbis intelligi dat̄ q̄ in hoc loco pmedere bonum est. sed bibere et inebriari amplius bonum est. Sunt mimiꝫ quidā in sancta ecclesia. qui fic diuina audiunt vt celestia plusq; terrena amare discant pro eoꝝ desiderio multa pauperib⁹ tribuant. a pauis se operib⁹ custodiant. nulla aliena violenter rapiant ecclesie predicatōz libenter audiāt. fide se instruāt quam et operibus sanctis exercitāt et cū vroꝝ habeāt. pignora nutriant et suas res diligāt. q̄uis his oib⁹ deū pponant. Hi profecto pmedūt et amici sūt. et scriptūrā auditēs tres tractōz fibi assumūt vt si ad sum-

mam refectõis adhuc nõ resurgũt. tamen ſm modũ suum pfecti in ꝓceptis diuinis sine crimine viuũt. Sunt vo alq qui tanta auiditate scripturaz auditũ vel legũt vt protinus cũctis operibus abdicatis sola celestia ambiãt parentes. vxores. dños. filios q omnia transitoria abiciunt. solũmõ cristum sequi q amplecti ꝓcupiscũt. eius desiderio se affligũt ieunijs. afficiũt lacrimis. exerceant meditatõibꝫ diuinis. sola que sunt eterna cogitãt. ꝓplatõibus vacant ad hoc laborãtes vt ea que retro sunt obliuiscẽtes in ãteriora magis se extẽdãt. quo pfecto isti ꝗd aliõ agunt nisi bibẽtes inebriãt vt dũ omnia terrena ꝑ desideriũ obliuiscũt. intea sponso celesti non tm amiciwocari mereãt ꝫ eẽ km̃i hec gze. ✠ Tales eriaz viri ꝓẽptores mũdi q sequaces cristi qui ꝓpter amorẽ dei in hoc seculo magnã penuriã sustinent q aduersa paciunt in extremo cũ dño iudices venient, q ceteros cũ dño iudicabunt. de hoc beatus gze. x. mo. exponens illud. Lampas ꝓempta apõ cogitatões diuitũ sic dicit. Sepecõtingit vt iustus qz ad eternã felicitatẽ ducit. cõtinua hic aduersitate deprimatur nõ hũc rerum habũdantia fulceat. nõ dignitatum gloria honorabilẽ ostendat. nulla ei obsequenciũ frequẽcia supperat. nl̃la hũc hũanis oculis veltiũ põpa ꝓpinat. a cunctis ꝙo desperatus cernitur. q huius mũdi gratia ĩdignus estimatuz ſz cuz añ occultis iudicijs oculos ꝓtubꝫ emicat. vite meritis choruscat honorari meruit. despici non refugit. corpus ꝓtinẽtia afficit. sola in añio dilcõe pigescit mẽtẽ ſp ad patriaz ꝓpat q ꝓ iustitia de ꝓceptis ꝓtũelꝫs exultat. afflictis ex corde ꝓpatit. de bonorum ꝓsperitatibꝫ quasi de ꝓprijs letat. sacrijbi pabula in mẽte solicit? rumi nat. q inquisitus a quolibet eloqui vulcitur nõ ignorat. Bene ergo iusti simplicitas q lampas esse dr q ꝓempta quia interius lucet. ardet flãma caritatis. foris nulla gloria resplẽdet decoris. Lucet ergo q despicit qz flagrans virtutibꝫ ab eis non estimatur. Dentes quippe carnaliuz pensare bona nõ valent nisi que carnaliter vident. Ez notanduz qõ sequitur. parata ad tempus statutũ. Statutũ quippe contempte lampadis. tempus est extremi iudicij ꝑdestinatus dies. quo iustus quisq; qui nũc despicitur. quãta potestate fulgeat demonstrat. Tunc eñ iudices cũ dño ponunt. qui nunc ꝓ deo inuisti dicantur. tunc eoꝝ lux tanto lucius emicat. quanto eos nunc manus persequentiũ durius angustat. tunc reprobozuz oculis patescet q celesti potestate subnixi sunt. qui terrena sponte omnia reliquerũt Uñ electis suis veritas dicit. Vos qui secuti estis me q cetera Quia quisquis stimulo amoris diuini excitatus hec possessa reliquerit. illic proculdubio culmen iudiciarie potestatis obtinebit. vt simul iudex cum iudicetur iam qui nunc consideratõe iudicij sese spontanea paupertate castigat q tales veritas iam nõ famulos ſz amicos denunciat dicens. Jam nõ dicã vos seruos sed amicos meos. Quo ciens itaq; nũc pro amore veritatis se se humilient libenter tortunc in iudicio lampades choruscant. Dicat igit̃ lampas ꝓempta q cetera. quia vnius cuiusq; anima velut abiecta contemnitur. dum degener inferius gloriam nõ habet. sed admirabilis cernitur duz desup fulget. hec gze. ✠ Notãdũ ec q sũt q sũt papes rebꝫ q non spiritu. q libenter diuites essent sed non possunt vt sunt pauperes mundi q tales non sunt beati qz quis pauperes sũt ĩ sub

stantia terrena. auarissimi tamen sunt in inordinato affectu. De talibus sic dicit basilius. Non omnis quem pauptas premit beatus. sed qui cristi preceptū mundanis pretulit opibus. plures em̄ sunt paupes in substantia. auarissimi vero ꝑm affectū. quos nō saluat pauptas. sed affectus damnat. hec basilius. Unde illi sunt soluz beati. qui esuriem ⁊ pauptatē patiunt ꝓpter regnū celoꝝ. teste beda qui dicit. Qui ꝓpter diuitias hereditatis christi. ꝓpter panez vite eterne. ꝓpter spem celestiū gaudiorū fletus esuriez pauptaremqꝫ tolerat. beatus est. Multo aūt beatior. qui has virtutes iter aduersa amplecti ñ trepidat. hec beda. Qui igit̄ paupes est seueraciter volunt. necesse est vt hūilitatem pacientiāqꝫ in sua penuria habeant. q̄ sicut hūilitas facit diuites paupes spiritu. ita superbia facit paupes diuites ac superbos mentis affectu. Unde dicit beatus aug. Paup in multis diuitijs ē. diues humilis spiritu. nihil habens quasi diues paup superbus mentis affectu. Dicit etiā de hoc cassiodorus Paupes dei sunt qui mūdana superbia derelicta. humilitati se ꝑ omnia tradiderunt. Nam ⁊ si paup superbiat. nō est dei paup. ⁊ si locuples humilitatē diligat nō est seculi diues Uolūtates eīm̄ taliū sunt inspiciēde nō nosa. hec cassiodorus B Uñ habere diuitias ñ est pctm̄. sed seruire diuitijs ꝑ affectuz inordinatū eas diligere. De hoc dicit quedam glosa habere diuitias licitum est sed nō seruire. diuitijs eī seruire est deū negare. Et beatus greg. Non est cēsus in crimīe sed affectus qui ergo possidet diuitias terrenas ⁊ nōdum valz eas relinq̄re. vtatur illis licite ad gloriā dei. ⁊ nō apponat animū. vt illas diligat ꝑ inordinatuz affectum. Ad hoc hortatur. beatus greg. sic dicens. Noli te fratres possidere ꝑ desideriuz que ꝑ vsum adhuc minime reliquistis. spes in solo redemptore figite. ad eternam patriam mente trāsite. Si em̄ mihil in hoc mundo amando possideris. etiam possidenda cuncta reliquisti. hec greg. Nam qui possidet diuitias. nec tamē cor apponit. vt illas amet sz potius subse calcet eas suum affectum ab illis remouendo. hic talis in corde suo locuz facit deo suo. Unde beatus augu. Diuitie si affluant nolite cor apponere. diuitie si abundāt. calca eas. ⁊ suscipe spes ex deo tuo. cum enim eas subter habueris ⁊ ex illo ꝑpenderis cuz fuerint subtracte. non cades. Abstinemus ergo nos fratres a possessiōe rei ꝓpriate aut ab amore. si non possumus a possessione. ⁊ facimus locum domino. nihil em̄ gratius ei possumus offerre. q̄ vt dicamus ei illud ysaie. posside nos. hec augu. Et sicut malis diuitie impedimenta sunt saluris. ita bonis sunt adiumenta saluris. quia probis omnia cooperatur in bonum. Unde beatus ambro. Sicut diuitie impedimenta sunt reprobis. ita probis sunt iumenta virtutis. De hoc dicit quedā glosa. Si tempalia bona iustis subtrahuntur. ad probationem est. si dantur ad grariarum actōnem est. quia bonis omīa cooperatur in bonum. hec glosa. Quicunq; ergo habuerit diuitias. cui tamē concessum est habere. vtatur illis ad necessitatem non ad voluptatem ⁊ hoc in timore dei ⁊ magis studeat dirigere affectū suū semp ab diligenda eterna bona vt eo expeditius deo possit per amorē adhrere. quia vt dicit origenes. q̄ tenus non dilectionem horū que in mundo sunt. sed vsum hominibus dedit. Dicit etiaz beatus aug. Non facile inueniunt qui diligūt bona interioza id est ad interiorem hominem ꝓtinentia

que sola diligenda sunt. ceteris autez ad necessitatē vtendū nō ad gaudiuz pfruendū. nā si aīa dedita tpalibus voluptatibꝫ semp exardescit cupiditate. nec saciari pōt. ⁊ multiplici erumnosa cogitatōe distenta simplex bonū videre nō sinitur Ubi amatores eternitatis esse debemus. si vm deo ⁊ dño nostro cupimus inhærere. Et sciēdū ꝙ dicit quedam glosa. Non valent simul transitoria ⁊ eterna diligi. ergo qui eternitatē diligit. tpalia in vsu nō in affectu possidet hec glosa. Debet ergo ꝙs ꝙ curam adhibere diligētē. ne tpalia bona diligat nec etiaz in eisdem q̄ ad vsum habet fiduciā ponat. nec etiam in his que sibi habundāter assunt vanā lericiam habeat. De hoc beatus grego. xxq. moza. sic ait. Prius itaqꝫ curandum est. ne quisqꝫ tpalia diligat ac deinde. ne in eisdē tpalibꝫ q̄ nō ad delectatōz sibi sz ad vsum retinet fiduciam ponat. qz sunt pleriqꝫ qui ⁊ si in rebꝫ trāseūtibꝫ fiduciā neqꝫ ponāt. cū tñ sibimet ad vsuz necessaria habūde assunt mente tacita lerant. q̄ in re dubium nō est. qz q̄nto quisqꝫ minus dolet ꝙ desint eterna. tanto magis gaudet. ꝙ assunt tpalia ⁊ qui minus dolet ꝙ desint tpalia certius expectat vt assint eterna. hec gze. Uñ sancti viri desiderātes videre spēz sui ꝓditoris. omnē p̄sentis seculi habūdantiam inopiā estimāt. qz menti veraciter querenti deuz nihil est in rebus creatis quod ei extra deū sufficiat. Nō bea. gze. xxij. mora. sic tangit dicens. Sancti quippe viri in huius pegrinatōis erūna. qui eam quam appetūt. sui adhuc ꝓditoris speciem ꝓtemplari minē sinūt. omnem p̄sentis vite copiā inopiā reputāt qz vicz ꝙ nihil extra deū sufficit mēti. q̄ veracit deū querit. Et plerūqꝫ eis sua habūdātia fit velxmenter onerosa. qz hocip̄m grauiter tolerant qō festinantes ad patriam in itinere multa portāt. Uñ fit vt hec cū indigētibꝫ p̄rimis deuote p̄tiant. electi g̃ de mīta habūdātia minē lerant. quaz vicz p amore celestis patrimonij aut largiēdo disperguntur aut despiciēdo deserūt. hec greg.

¶ Et notandū ꝙ sunt quidā pauperes spiritu ⁊ nō rebꝫ vt qui libēter eēnt pauperes rebꝫ sz nō p̄mittūt qui diuicias nō p eaz amore possidēt sz p amore dei vt cultū dei p eas amplificēt vel amori p̄rimi i deo vt p̄rimis iñ subueniāt vl p obediēria iūcti p̄cipatus vt beatus papa Gregori. Et alij sancti episcopi qui pauperes elegerūt esse sed iussu diuino aliter ordinatū ē. vt p̄cipes terre p̄stituerēt ⁊ dispensatores rez ecclesiasticaz p alios. ⁊ inse paupertatis ꝓpositū nō abiciētes tāto laudabiliores pauptatis sectatores. quāto etiam in diuicijs ab eius amore nō sint separati. Uñ dñs noster loculos habebat cui angeli ministrabāt nobis per hoc condescendens. vt sicut nos monendo excitabat ad summa. ita nobis etiam cōpateretur ad infima. De hoc dicit beatus Augustinus. Quare cristus habuit loculos cui angeli ministrabant. nisi quia ecclesia ipsius loculos erat habitura. oportebat em̄ vt vnus mediator dei et hominum sicut nos excitauit ad summa ita nobis compateretur ad infima. habebat enim dominus loculos ⁊ a fidelibus oblata cōseruans in suoꝝ necessitatibus. ⁊ alijs indigentibus tribuebat. tunc p̄primum ecclesiastice pecunie forma instituta est. vt intelligeremus quod p̄cepit non esse cogitandum de crastino. non ad hoc fuisse p̄ceptū vt nihil pecunie seruaretur a sanctis sed ne ideo ꝓpter ista seruiatur ei. et propter inopie rimorem iusticia deseratur. hec beatus

Augustinus. Ex quib⁹ verbis colligere possumus q̄ serui cristi nō solū possidebunt celestia sz etiā in p̄senti terrena p̄ usu necessario. 7 iō vtuntur his reb⁹. rāq̄ nō vtentes. q2 in gloriaz dei omnia faciunt. qđ̄ p̄bat beatus Bern. sic dicens. non putent diuites huius seculi fratres cristi sola possidere celestia. q2 sola ea audiunt in p̄missione possident 7 terrena. 7 quidez tāq̄ nihil habentes sed omnia possidētes nō mendicātes vt miseri sed vt deū possidentes. eo p2o certo magis deuz quominus cupidi. Demq̄ fideli homini totus mundus diuiciaz est totus plane. cui tā aduersa q̄ p̄spera ipsius eq̄ omnia seruiunt ei 7 cooperantur in bonuz. Ergo auarus terrena esurit vt mēdicus. fidelis p̄temnit vt dñs. ille possidendo mendicat. iste p̄temnēdo seruat. Si habere contingat argētū 7 aurum non vtere p̄ libito sed pro tpe. sic eris vtens illis quasi nō vtens hec ber. Nam secundū dictū cuiusdam p̄ctoris nihil habere interdū est res necessitatis. nihil autem cupere est res virtutis. mirabili⁹ em̄ est non inhrere rebus possessis q̄q̄ omnia relinquere hec ille. Notandū etiā q̄ sunt quidaz pauperes spiritu 7 rebus qui diuicias nō habent nec habere vellent. qui omnia p̄pter cristū p̄ēpserunt 7 reliquerunt. hi tanto feliciores sunt. quanto a laqo cupiditatis elongati. hec igit̄ virtus vicz voluntaria paupras est. quod dā genus martirij. teste beato Bernardo qui dicit. Felix voluntaria paupertas relinquencium omnia 7 sequētiū te domine Jhesu. vere martirij est genus voluntaria paupras Quid mirabilius aliquod martirij genus quid grauius'ē q̄q̄ inter epulas esurire inter vestes mlras 7 p̄ciosas. algere. paupratē p̄mi ter diuicias. quas offert mūdus. quas ostendit malignus. quas p̄sideraī nos ster appetitus. an nō coronabit̄ qui sic certauerit hec Ber. D Sed 7 hoc Notādum q̄ multū valet ad p̄temptum mūdi ac rep̄ terrenarum frequēs memoria mortis. 7 meditatō futurorum tormentoz seu gehenne. q2 in huiusmodi qui diligenter meditatus fuerit de facili cuncta p̄temnit Unde dicit beatus Jheronimus. facile cōtemnit omnia. qui se semp̄ cogitat moriturum. Dicit etiā de hoc Johannes. abbas montis sinai ī tractatu de. xxx. gradib⁹ In veritate xpm̄ Jhesum diligēs 7 in corde 7 corpe portans. in veritate futuꝛ regnū p̄ticipare inquirēs in veritate dolorē de peccatis suis 7 confessionib⁹ suis habēs. in veritate meroziaz tormentoz̄ 7 iudicij eterni possidens. in veritate sui exitus memoriam reassumens. nō vlterius curabit vel sollicitus erit. nō de pecunijs. nō de possessionib⁹. nō de parētib⁹. nō de gloria vite p̄sentis. nō de amicis. nō de fratribus. nec de terrenis aliquibus vniuersaliter. sed omnē suā habitudinem 7 affectōz omnē ad aliquid passionem. omnē de his sollicitudinē excutiens. 7 odiens. insup̄ 7 suam ip̄ius carnem nudus 7 fine sollicitudine et absq̄ pigritia seq̄t̄ cristū. ad celū semper inspicier 7 inde auxiliū invocabit scōm psalmistā. qui dixit. Adhesit anima mea post te. Sed p̄fusio maria erit vniuersis p̄dicta relinquētibus post vocationē. ad quam vocauit deus et nō homo. de aliquo sollicitari 7 curare non valent. nobis vtilitatem facere et p̄desse in hora necessitatis nostre vicz exitus nēpe istud est qđ̄ dñs dixit. Conuerti et aspicere retro non est aptum inuenirī ad regnū celorum hec Jo. abbas. Ex istis igit̄ verbis colligere possum⁹ paucos eē modernos qui

qui res temporales ac mundi gloriã veraciter ꝓtemnant. q; pauci modo reperiũt. qui deũ ꝑfecte diligũt & mor/tem corꝑis seu tormenta eterna pecca/toribꝫ ꝑparata veraciter añ mentis o/culos ponant. nã si deum veraciter dili/gerent & obitũ suum ac gehennã ignis eterni ꝑfecte attẽderent, ꝑfecto reste/nas & gloriã mũdi ꝓtemnerent nec amarent. Q̃ñ quãto quis ꝑfectius di/ligit deũ & diligencius attẽdit finẽ oc/casum & futurũ iudicũ. tanto expedici/us ꝓtemnit mundũ. & ea que in mũdo sunt. Quanto vero quis tepidior est ĩ dei amore. & in ceteris iã ꝑmissis. tan/to etiam negligentior ac tepidior est ĩ ꝓmptu rer ꝛpaliũ ac ceterarũ vani/tatũ. ¶ Sciẽdũ etiã q̃ pauperta/tis tres sunt spẽs. Sunt enim qui reb⁹ ꝛpalib⁹ egent sed inuiti. & hec solerꝝ/cari egestas. egent enim reb⁹ & egent bo/na voluntate. qua dicius nihil põt eẽ nihil enim dicius bona volũtate. Sed & alij qui rebus habundant sunt tñ pau/peres & hec est aurea pauꝑtas q; licet affluant diuicie. corda tñ nolunt appo/nere hec & illa ꝑiculuz habent. sapiẽs autem periculum vitat. Salomon au/tem sapiens erat. qui nõ desiderabat paupertatem. aliaz q̃ illam que daret victui necessaria. que ẽ illa mediocri/tas. Est etiã adhuc tercia species hanc vocant phĩ. frugalitatẽ. Unde Sene/ca in epistolis ad lucilluz cũ laudaret pauꝑtatẽ voluntariaz. sic ait Frugali/tas idem est q̃ voluntaria pauꝑtas. Et he sunt tres vie & tres gradus Ege/stas. mediocritas. diuicie. qui gradi/untur per illas. pauper. mediocris. & dives. Mediocritas ẽ via media que tenenda est. q; ducit ad ciuitatẽ sum/mi regis. a dextris vero & a sinistris sũt egestas & diuicie. mediocritas tri/bus simul id est pauꝑi mediocri & di/uiti meabilẽ & ꝑuia. ĩ alijs vero dua/bus nõ ẽ sic. in vna enim ãgustat ꝑ ege/statẽ. ĩ alia vo errat ꝑ superbiã. nõ dico tñ q̃ q̃cũq̃ diuicias possidẽt. vel q̃ la/borat egestate ad ciuitatẽ sũmi regis ꝑuenire neq̃ant. sz dico q; securior est mediocritas tenẽtib⁹ illã q̃ sint diui/cie vel egestas. In ꝑciosa enim veste sup/bia. In pãnositate vo aliene rei ꝓcupi/scẽtia timetuz. mediocritas vero quasi mensura q̃dã ẽ. Utamur g̃ mediocri/tatis mẽsura. De hoc fixt⁹ sic dicit. Sivis cũ letitia viuere. noli multa col/ligere. odie q̃ pl⁹ ẽ hõi q̃ necesse ẽ in/micũ ẽ illi. Nõ amplius possideas q̃ vsus corꝑis poscit. Sufficiẽcia studẽ seruare. ꝓnus esse mediocrib⁹ studẽ hec Sixtus. Sed q; paupertas ẽ con/tempt⁹ mũdi specialiter ꝑtinet ad mo/nachos & ad ꝑsonas religiosas. q̃ abre/nũciauerũt ꝓprietatibus & fecerũt vo/tũ paupertatis & nihil ꝓꝓꝛ hñdi necẽ/est. vt q̃libz religiosus studiose ĩmagi/ter. Item⁹ hoc q̃ vouit deo diligenter adꝑpleat. volũtariã pauꝑtatẽ obseruã/do. & se ab omni ꝓprietate cauẽdo. vt post hãc vitã regnum celoꝝ possit pos/sidere. De quo dicit dñs. Beati paup/es spiritu q̃m ipsoꝝ est regnũ celoꝝ ¶ Sed notandum q̃ sunt nõnulli religi/osi. qui quidem pauꝑes esse volũt sed/ramen sine omni defectu q̃ satis reꝑ/hensibile est. De quib⁹ dꝛ bea. bernar. Videmus aliquos pauꝑes. qui pau/peres esse volunt eo tamẽ pacto. vt ni/hil eis desit. et sic diligunt pauperratẽ vt nullam paciantur inopiam hec ber. Et sunt nonnulli religiosi qui in reb⁹ paruis vel alijs quibuscunq̃ a ꝓsela/tis ipsoꝝ eis concessis vtputa libel/lis cultellis vestibus et ornamentis a/lijsq̃ diuersis etiam in spiritualibus rebus delectationem inordinataz ha/bent & in talibus superfluitatẽ diligũt

quorum affectus per huiusmodi vanitates viciatur. quia sicut aurū habere nō est vicium sed auri cupiditas. sic habere cultellum vel aliam rem non est vicium sed appetitus inordinatus illarum est vicium Un̄ beatus bernard? Non multū distat q̄cūq; substancia vilis vel p̄ciosa requiratur. dūmodo eq̄liter fit corruptus affectus nō cultelli vicium est sed cultelli appetitus. nec aurum vicium est. seruari cupiditas hec Bernardus. Unde quilibet religiosus nūc vigilare debet vt no solū sit pauper habitu sed eciaz spiritu omnē cupiditatē quarūcūq; rerū a se excludendo vt regnū celoz assequi valeat. a domino repromissuz. Sic igit habemus de p̄temptu mundi ⁊ de virtute paupertatis. Filius

Habita nunc informatōe de p̄tēptu mundi et de virtute paupertatis. que iam virtus sequatur paupertatem de hoc cupio edoceri

Capitulum X Pater G

Scire debes qd̄ post p̄temptū mundi seu paupertatem sequitur virtus sobrietatis quia qui pauper est in rebz. sobrius ē in victu. nam inopes ꝓpter defectum facultatum alimenta delicata ⁊ superflua habere nō possunt et iō sobrie viuunt. maxime ñ hi hoc faciunt. q̄ ꝓpter cristi amorem diuicias seculi p̄tēpserunt. Notandū aūt q̄ sobrietas est virtus. qua corporis alimenta cū moderatōe admittim? in cibo potu ⁊ somno. Sumit eriā p̄ moderamine abomni superfluitate. ⁊ in tpancia mentis ⁊ corporis. vñ dicit. Sobria mēs et sobrius sensus. sed prout accipitur pro restrictiōe alimentoz̄um. illa est q̄ et ꝑsimonia vel abstinentia dicitur. et opponitur vicio gule vel castimargie. que est ventris ingluuies.

Est autem sobrietas alia medicine. alia anaricie. alia ypocrisis. alia paupertatis. alia religiositatis. medicinalis fit ꝓpter sanitatem corpis ꝑseruandaz vel recuperandā. Anaricie. ad p̄cendū expēsis. ypocrisis p̄ humana laude paupertatis ꝓ necessitate pecunie. religiositatis vero p̄ virtute obtinenda. ꝓ vicio calcādo. ꝓ penitentia agēda. ꝓ edificatōe ꝓximorum. ꝓ gloria eterna ꝓmerenda. p̄ arduo intellectu in sapientia inquirenda. naz sicut fenestra obstructa lino. obtenebratur. vt sepe videmus. sic ꝑ suph abūdāciaz intellectus obscuratur. ꝓpter quod sobrietas est ꝑeligenda. Sobrietas aūt sicut omnis virtus tunc solū est corazi deo meritoria. si ꝓpter deum p̄cipaliter fiat ⁊ ꝝm deum. Et Notanduz q̄ homo interior debet regere hominem exteriorem id est corpus ꝓximum ⁊ sic debet ei ꝓuidere prudenter vt necessaria ꝓuideat nec aliquid superfluū impendat vt nō deficiat ante tempus et penuria vel labore nec lasciuiat ex habundancia et quiete. Debet aūt intencio hominis sollicite circa studium sobrietatis ⁊ discretōis inuigilare. quia non ꝓpter corpus anima est creata. sz corpus ꝓpter animam. vt illi seruiat ⁊ cooperetur ad ꝓfectum salutis ⁊ virtutis. anima vero ꝓpter deum creata est. vt ei inhereat ⁊ inhrēdo suauitate ipsius fruatur. ⁊ in fruendo sit beata. Et sciendum q̄ sobrietas in tribz consistit vicz in quantitate qualitate ⁊ modo. In qualitate vt nō delicata ⁊ ꝑciosa et sumptuosa requirat sz simplicia quibus valeat sustentari natura nō irritari et que de facili possunt haberi. In quātitate vt nō nimis nec sepius cz decet sed rēperate vt sit refectio corꝑis non onus. In modo vt nō ipor

tune requiratur nec impetuose aut indisciplinate ⁊ inordiate sumak ſz modeste mature ⁊ religioſe vt decz monachos et religioſos. ℟ Et Notādū ꝙ ad ꝯſeruandam ſobrietatem multū valet ieiuniū.q̄ virtus ieiunꝝ valde eſt diligenda q̄ ſaluti hominū eſt mltū,pficua naz ꝑ ieiuniū peccata remittūtur.pena eterna euaditur ⁊ gratia.a domino,pmeretur. Unde dicit beatus bernardus Bonū ⁊ ſalutare eſt ieiunium quo redimuntur eterna ſupplicia. dum redimunt̄ peccata ⁊ nō ſolum eſt abſolutio peccatoꝝ.ſed extirpatio vitiozum et nō ſolum obtinet venīā ſed meretur graciam.nō ſolū delet peccata ꝓterita·que ꝯmiſim? ſed ⁊ repellit futura.que ꝯmittere poteram?.hec bernardus. L Namvirtus abſtinentie carnem ſpiritui ſubicit ardoꝛē libidinis refrenat ⁊ extinguit.cogitationes ꝓuaſ remouet.⁊ bonas ingerit.et coꝛ ꝯtritum ⁊ humiliatuz facit. De hoc dicit Augiſtinus. Jeiumium purgat mentem ⁊ ſubleuat.carnē ſpiritui ſubicit.coꝛ facit contritū ⁊ humiliatum. ꝯcupiſcētie nebulaſ diſpergit libidinum ardoꝛes extinguit. caſtitatis vero lumen accendit. Dicit ⁊ de eodem ꝓſper. Temperātia facit abſtinentē a peccato .ſobꝛiū.moderatū.pudicū.tacitū. ⁊ verecunduz. hec virtus ſi in anima habitat libidines frenat. affectus malos ꝛpat. deſideria ſancta multiplicat vicioſa caſtigat.omnia intra nos ꝯfuſa oꝛdinat.cogitacōes ꝓuas remouet.ſanctas infert.ignē libidinoſe voluptatis extinguit mētē trāquillitate placitā ꝯponit. ⁊ ſemper totam ab omni vicioꝝ tempeſtate defendit. hec ꝓſper. Qui igitur vult vincere incētiua carnis. ⁊ tēptamēta diuerſa dyaboli. abſtinentie ac ieiunijs inſiſtere debet q̄ dyabolus gulo ſos ac luxuriozos aggredit̄ ⁊ oppugnat. ieiunātes vero fugit ⁊ pertimeſcit. Unde beatus Augu. Caſtra em̄ ſunt ieiunia criſtianis .que eos a dyabolica impugnatione defendunt. Murus igitur quidez eſt criſtiano ieiuniū inexpugnabilis dyabolo. intranſgreſſibilis inimico. Quis em̄ vnq̄z criſtianoꝝ ieiunando captus eſt.quis ſobrius victus eſt. tumulentum aggredit̄ dyabolus.luxuriozum oppugnat inimicus. vbi autez ieiunium viderit fugit.metuit.pertimeſcit.terret̄ palloze. debilitatur medīāte debilitate q̄ infirmitas criſtiano foꝛtitudo eſt.tunc eſt foꝛtis infirmitaſ.q̄n caro tabeſcit ieiunijs.anima puritate pingueſcit.quātū em̄ illi ciboꝝ ſuccuſ ſubtrahitur.tantū huic iuſticie virtus augetur Cūc igit̄ hō ibi ceſſit quidē ē ad ſecularia opa.ſed foꝛtis ē ad diuina hec Aug. Et ſcōz dictū ꝓoſperi ardentes dyaboli ſagitte.ieiuniorū ac vigiliarū frigoze reſtringēde ſūt De abſtinentia etiā dicit ſic ſydonius Abſtinentia vitā ꝓlongat. caſtitatē conſeruat. deū placat demones expugnat.intellectū illuminat.mentē coꝛroborat vicia domat.carnē exuperat.coꝛ ipſum in dei amoꝛem pertrahit ⁊ īflāmat. hec ſydonius Unde ſaturato ventre lux diuina videri nō pōt q̄ radius gratie dei nō infunditur.niſi abſtinentibꝫ ⁊ caſtis hominibꝫ nā amoꝛ diuinus ī ſobria ⁊ caſta coꝛda ⁊ coꝛpoꝛa ſe ingerit ⁊ totaliter infundit. Un̄ dicit damaſcenus. Sane nobis abſtinētia inducitur.nam ſaturato ventre lux diuina neq̄q̄z cernit̄. Et bea. Dionſi? Nulli ꝓſus lucet diuinus radius.niſi abſtinētia quis fuerit ⁊ caſtitate ꝓditus. Et be. Ambro. ꝙ abſtinētiā lux celica mēti ingꝛuit.dulcedo dei influit.amoꝛ diuinus ſe ingerit ſapoꝛ ſuꝑnus ſe inſerit.toraq̄z diuinitaſ ſe īmer

git. Et secundū dictū beati bern. Ubi curiosa ciboꝝ diuersitas. celestis paīs deserit mētē. ꝓterea abstinentia ⁊ ieiuniis multum sunt amanda qz inimicum sunt spiritualis certaminis ⁊ splē doz castitatis ac mater oratōis. necvaleat a ꝯcupiscentia mala seduci. q̄ corpus suum ꝓ discretū ieiuniuz castigat De hoc dicit ysaac abbas. Jeiunium est ꝓfectio omnis virtutis. ⁊ iniciuz certaminis. ⁊ corona ꝯtinētiū. splendoz castitatis. principiū vie cristiane ⁊ mater oratōis. sicut imitatur sanos oculos defideriū lucis. ita seqt̄ ieiuniū. qđ cum discretōe fit defideriū orationis. cū sigillum ieiunq̄ supponit̄ ori hominis in ꝯpunctōe meditatur. et coz eius ꝓducit fructus oratōis. et male cogitatōes longe ꝓlongātur ab ipso. et ꝯcupiscentiaꝝ ⁊ inanium colloquioꝝ ē inimicus. nūq̄ vidit aliqs ieiunantem cū discretione a mala concupiscentia redactū in seruitutem. hec ysaac abbas. Et notādū ꝓut dicit hieronimus. q̄ ieiunio passiones corporis. oratione vero sanande sint pestes mentis. Jste etiam virtutes vicz ieiunium ⁊ oratio sibi inuicem suffragant̄ nam ieiuniū orationi deuotionem prestat. oratio vero ipetrat ieiunandi virtutem. Unde dicit beatus ber. Jeiunium oratiom deuotōnē ⁊ fiduciā donat oratio virtutem impetrat ieiunandi ⁊ ieiunium gratiam meretur orandi. Jeiunium oratiōnē roborat. Oratio sanctificat ieiuniū ⁊ repzesentat domino. ¶ Jeiuniū aūt laudabile est sic scribitur a beato hieronimo. Sint pura casta simplicia ⁊ non superstitiosa ieiunia. pura vt ieiunās sit absq̄ mortali peccato. casta vt bona itētiōe fiāt simplicia vt non querātur delicie. Itē est ieiunium bonuz. melius ⁊ optimū Bonum est quod fit cū caritate ad satisfaciendū ꝓ peccatis. Melius qđ fit ad honozem dei ⁊ ꝓximi vtilitatez. vt videlicz cōtumeliā dei in suo corpore vindicet. et pauperib⁹ tribuat qđ sibi subtrahit. Optimū ieiuniuz est quod homo ex vna parte abstinet. ⁊ ex alia parte bona agere nō cessat. et etiam a vicijs se continet. Unde dicit ysidorus. Hoc est pzfectum et rationabile ieiunium quando noster homo exterioz ieiunat. ⁊ iteriozat. Et beatus Jeronimus. Tunc pzeclara est apō vtilium abstinētia corporis. cū animus ieiunat a vicijs. Quid pzodest extenuari corpus abstinentia. cum animus intumescit superbia. hec ihronimus ¶ Et notandū q̄ quamuis corpus abstinentia sit affligendum nō tamen est conterendum. modus eīm in omnibus est habendus. Unde cura carnis habenda est. sed non in desideriis. ergo siue comedamus siue bibamus siue aliud quid facimus. omnia in nomine domini facere studeamus. ⁊ hoc pie sancte ⁊ religiose ac sobrie. qz post sobrium cibū sequitur etiam sobrius somnus. ⁊ talis salubris obseruantia multū valet ꝓ religiosis ⁊ sanctum ordinem ꝓfitentib⁹. De hoc beatus ber. in epistola ad carthus. Affligendum ē aliquando corpus. sed non conterendum quia modus in omnib⁹ habendus est. ꝓpter quod ad modicum sed nō in concupiscentijs cura carnis agenda ē Agenda ꝛo est sobrie ⁊ cuz quadā spirituali disciplina. vt neq̄ ī modo ei⁹ neq̄ in qualitate neq̄ in quātitate appareat aliquid quod nō deceat seruus dei nō solū in hoc sz ⁊ omnē vitam nostrā. quāuis hominib⁹ occultā exhibere debemus sanctā ⁊ honestā omnē conuersatōz nostrā. sanctis angelis ꝑspicabilē agere. ⁊ delectabilē. quāuis inter domesticos parietes includam. Ei

ue ergo ꝓmedamus siue bibamus si ue aliud quid facimus omnia in nomi ne dñi facim⁹pie sancte acreligio se. Si māducas mēsaz tuā ꝑ se satis sobziam sobzietas tua ꝓnet. ⁊ cum māducas neq̄q̄ totus māduces. sz coz ꝓze tuo suā refectionez ꝓcurante. mens nō omino suam negligat sz de memozia suauitatis dñi vel scriptura rum aliquid qđ etiā pascat meditādo vel saltē memozādo secum ruminet ⁊ digerat ⁊ ipa necessitas nō secularitez non carnaliter expleat sed ficut decet monachū. sicut ꝓuenit seruo dei. nam etiam ad sanitatē corpis cibus quam to honestius ⁊ ozdinatius ingerit. tā to facilius ⁊ salubrius digerit. Ob seruandus est ergo sumēdi modus. vt non effūdat qui comedat animā suā su per cibū ꝓuiendo tempus. nec ante hozā. Qualitas q̄ quelibet vitet ꝓmu nitas fraternitatis. excepta causa ma nifeste infirmitatis. De condimētis vero sufficit obsecro vt ꝓmestibiles si ant cibi nostri. ⁊ nō ꝓcupiscibiles vel delectabiles. sufficit em̄ ꝓcupiscentie malitia sua. que vix aut nullo modo ꝑ trāsire pōt ad finē explende necessita tis. misi ꝑ viam quātecūq̄ delectatōis Deīde sicut de cibo sic ⁊ de somno di cendū est. Caue inq̄ si potes serue dei ne turus aliq̄n obdormias. ne sit som nus tuus nō requies lassi sed sepultu ra corpis suffocati. nō reparo sz extīc tio spiritus tui. Iturus ergo ī somnū semper aliquid defer tecuz in memo ria vel cogitatōe in qua placite obdoz miasquod nōnūq̄ etiā sommiare iu uet. quod etiā euigilātē te excipiēs in statum hesterne intentōis restituat. sic tibi nox sicut dies illuminabit ⁊ nox illuminatio tua in delitijs tuis. placi te obdormias ⁊ in pace requiescas fa cile euigilabis ⁊ surgens facilis ⁊ a gilis eris ad redeūdū in iouī nō tot discessisti. sobriū em̄ cibū sobziūq̄ sen sum sequit sobzius somnus De quo post congruā quietē facile sensus coz poris ⁊ mentis euocare. ⁊ quasi ser uos domus patrisfamilias ad opa ne cessaria spiritui suscitare ⁊ remittere. Sic em̄ prudēs anī⁹ ⁊ deo dedit⁹habe re se dz in ꝓscia sua. ficut prudēs pa terfamilias ī domo sua. nō habeat mu lierem litigiosam carnē suaz sz ad so bzietatem mozigeratā ⁊ assuefactā ad obediētiā ⁊ ad labozē paratā vbiq̄ in stituram. ⁊ esurire ⁊ saciari. ⁊ habun dare ⁊ penuriā pati. hēat sēs⁹exterio res nō duces sz quietes Interiozes so brios ⁊ efficaces habeat omnio domū suam vel familiā cogitatōnū suaruz fic ozdinatā vt dicat huicvade ⁊ vadat. ⁊ alt̄ veni ⁊ veniat ⁊ seruo suo corpi suo fac hoc ⁊ faciat absq̄ ꝓtradictōe. Qui sic semetipz regit ⁊ ozdinat in ꝓscien tia sua. bñ stat. hec ber. Scien dū etiā q̄ necessaria ē pugna ꝓtra gu lā ⁊ delectatōz ciboꝝ. ne surrepat ⁊ sic ad alimēta accedēdū ē ficut adme dicamēta. Et tñ cū salutis causa coz pus reficit. adiungit se in ipso esu pe riculosa quedā iocūditas ⁊ inozdina ta delectatio. ⁊ homo excedit mēsurā necessitatis. ꝓter ānexā voluptatem. nā qđ necessitate saris iā esset. delecta tōi paꝝ ē. Q̄n etiā venoti ⁊ sanctiviri cū reficiūt corpus extra mēsurā neces sitatis nōnūq̄ in cibo vel potu rapiūt Ista ꝓmemorat hea. Aug. in libzo cō fessionū quasi gemēdo sic di. Refici mus dñe de⁹quottidianas ruinas coz poris edendo ⁊ bibēdo. ꝓiusq̄ escas ventrē destruas. cū occideris indigē tiā meā sacieate mirifica ⁊ corruptibi le hoc indueris corrnptōe sempiterna Nunc aūt suauis est mihi necessitas. et aduersus istam necessitatē pugno.

ne capiar. ⁊ quottidianū bellum gero in ieiunijs sepius in seruitutē redigēs corp⁹ meū. ⁊ dolores mei voluptate pellūtur. nam fames ⁊ sitis quidē dolores sunt. vrunt ⁊ sicut febris necāt. nisi alimēto⁊ medicina succurrat q̄ q̄m presto est ex psolatōe munes tuo⁊ in q̄ bus nostre infirmitati celum ⁊ terra ⁊ aque seruiunt. calamitates delicie vocātur hoc me docuisti vt quēadmodū medicamēta sic alimenta sumpturus accedam. sed dū ad quietē sacietatis ex indulgentie molestia transeo in ipsu transitu insidiat mihi laqus pcupiscētie. ipe em̄ transitus voluptas est et nō est altius qua trāseat q̄ quo trāsire cogit necessitas. Et cū salus sit tā edēdi q̄ bibendi. adiungit se tā q̄ pdisse qua periculosa iocūditas ⁊ plerūq̄ p̄ire conat. vt eius causa fiat q̄d salutis causa me facere vel dico vel volo. nec idem modus vtriusq̄ est. nam q̄d salutis satis est. delectatōi pa⁊ est. ⁊ sepe incertum fit. vtrū adhuc necessaria corporis cura subsidiū petat. an voluntaria cupidatis fallatia ministeriū suppetat. ad hoc incertū hylarescit infelix anima. ⁊ in eo p̄parat excusatōis patrocinium gaudens nō apparere. quid satis sit moderatōi valitudinis. vt obtētu salutis obumbret negociū pietatis voluptas. his tēptatōibo quottidie conor resistere. ⁊ inuoco dexterā tuā ad salutē mea. ⁊ ad te effero estus meos. q⁊ psiliū mihi de hac re nōdū pstat. audio vocē iubētis dei mei. Nō grauēt corda vestra in crapula ⁊ ebrietate. Ebrietas est longe a me. misereberis ne approp̄iet mihi. Crapula aūt non nūq̄ surripit seruo tuo. misereberis vt longe fiat a me. nemo pōt eē ptinens nisi tu dederis. Cōfortа me vt possim. Audio quēdam rogantē. Auferte me inquit pcupias ventris vñ oportz sanctе deus meus te dare. cū fit q̄d imperas fieri. ¶ Ez in his tēptatōibo positus certo quottidie aduersus pcupiscētiā māducādi ⁊ bibendi. ñ est em̄ q̄d semel p̄scidere ⁊ vltrius nō attingere decernam itaq̄ freni gutturis rpata laxatione ⁊ pstrictōe renende sunt. Et quis est dñe qui nō rapiet aliquantulus extra metas necessitatis. quisq̄s est. magnus est. magnificet nomē tuū. Ego autem non sū q⁊ homo peccatorū sum sed ego magnifico nomē tuū. ⁊ interpellat te p̄ peccatis meis qui vicit secundum numerans me inter firma mēbra corporis sui. q⁊ imperfectōz ei⁹ viderūt oculi tui ⁊ in libro tuo omnes scribentur. De illecebra odorū nō satago mimis cū absunt nō requiro. cū assunt nō respuo paratus eis. etiaz semp carere ira mihi viteorū forsitā fallor. sunt em̄ ⁊ iste plangēde tenebre. in quibo mea ter facultas mea. que in me est. vt animus meus de viribo suis ipe se interrogans. nō facile sibi credendum existimet. q⁊ ⁊ q̄d inest plerūq̄ occultum ē nisi experientia manifestaret. ⁊ nemo securus esse debet in ista vita. que tota temptatio nominatur. hec Augu.

¶ Unde studiose debent fugilare religiosi vt cum sumunt alimenta. ne nimietate ciborum obruantur. q⁊ non prodest ieiunium. vbi nimia sacietas ventris fuerit subsecuta. vnde Isidorus. Non reputanda est abstinentia. quam sacietas ventris fuerit subsecuta. Dicitur de eodem in quodam sermōe sic. nihil pdest tota die lōgū tractasse ieiunium si postea ciborū nimietate obruatur illico mens repleta torpescit. ⁊ irrigata corporis nostri terra spinas libidinum germinabit. Sit ergo temperatus cibus. ⁊ nunquam venter nimium repletus. ⁊ plus semper de cibo cordis q̄ de cibo corporis cogite-

mus qz intus in homine interiori facti sumus ad ymaginē dei. in corpe autem de limo terre facti sumus. Notādum etiā ꝙ facile esset sobrie ⁊ secundum naturam viuere. adiuncto tñ condimento diuine gratie si nostra carnalitas ⁊ fragilitas admitteret. Ubi bea. Ber. Facilimū quippe ⁊ delectabile est adiuncto amoris dei ꝺdimento secundū naturā viuere. si insania nostra nos ꝓmitteret. Decbern. Et sciendū ꝙ sobrietas ad mltā utilis est primo em valet ad satisfactionē ꝓ peccatis vt sicut corpis voluptate peccauimus ita castigatōe emēdemus. Itē valet ad carnis lasciuiā reprimēdam· vt que impinguata insolens facta est. macerata discat spiritui obedire. Itez valet ad multaꝝ virtutū abilitationē. Sobrius em agilior est ad bonū ⁊ cautior. cautior in lingua. ꝓmptior ad deuotionē ⁊ purior in affectu. Item valet ad sapiētiā inquirēdam. qz magis sensum vigilem facit subtilem. ⁊ memoriam tenacē. Item valet ad aliorū edificatōz. qui cū exteriora vident ordinata ⁊ ꝓpata ꝓficiunt quid de interioribus estiment que nō vident. Itēvalēt ad meritū glorie recte ꝓ seipa q̄ ꝓ virtutibꝫ sibi cōnexis. qz quo magis hic nobis de voluptate subtrahimus eo magis ⁊ hic spiritualibꝫ ⁊ illic celestibus delicijs habundamus. R Considerādum etiā est ꝙ tres sūt gradus sobrietatis. Primus eē pōt a crapula ⁊ ebrietate cauere. ⁊ debita tpa ⁊ horas in ꝺmedendo subire. ne ieiunia statura leuiter frāgāt vel tpe icōgruo epulis ⁊ poribꝫ temere inseruiat ⁊ ne magis ad luxuriā q̄ ad nature refectionē edendo ⁊ bibēdo studeat. Scōs gradus est etiā a quibusdaꝫ licitis abstinere vt a carnibꝫ ⁊ vino ⁊ ceteris delectabilibꝫ ⁊ frequencius ieiunare. sicut deuoti religiosi ⁊ penitentes facere solent. Tercius gradus est sic domuisse gulam ⁊ sic docuisse palatū vt solus ꝓtentus. que extreme sufficiant necessitati. in q̄litate cibi ⁊ potus vt quo simpliciorvictus. eo magis diligat ⁊ si aliqñ delicata sumere oporteat. non delectatōez in eis sed solam necessariam refectōz requirat ꝺm dictū. Ne pocarnis curam ne feceritis in desideriꝭ Potest etiam esse alia distinctio de ꝓfectibꝫ abstinētie ⁊ sobrietatis S Primus vicz gradus est paciēter carere cū nō pōt haberi cibus vel potus delectabilis. ⁊ nō cōtristari qñ nō habentur desiderata interdum. sicut quidam cū qñq̄ nō bñt in mensa qđ desiderant ꝓtristāt dedignāt. murmurāt verecūdiam abiciunt nec cogitāt professionē suam ⁊ ꝙ aliqñ diuites seculi non habent ommū copiā que cupiūt quanto magis religiosi ⁊ monachi. q̄ pauperes esse decreuerūt. Secundus gradus abstinentie est velle abstinere ꝓ deo etiam ab illis que haberi possunt amore sobrietatis ac pauptatis et boni exempli. Tercius gradus abstinērie est posse sine difficultate abstinere ab habitis delectatōibꝫ vel tantū inde sumere puram necessitatē ⁊ hoc non amore delectatōis sꝫ recreatōnis ⁊ quamuis quo ad pauptatem maior virtus sit non habere qđ cupias tamē quo ad fortitudinē abstinentie maius est apperitum retrahere ab vsu vel delectatōe presentis voluptatis. q̄ absentem non desiderare. caucius tamen et securius est fugere corporales delectationes. quia sepe victi sunt ī certamīe qui nimis voluerunt esse securi. ⁊ qui ex presumptione sibi victoriā spopōderunt victi ⁊ ꝓfusi didicerunt q̄ stultū est se committere periculis pelioꝝ vbi pōt oportune vitari. facilius enīz

in litore nõ submergeris q̄ꝫ i gurgite aquaꝝ. ℣ Notandũ etiaꝫ diligẽter circa esum carniũ. nam vti carnibꝫ ⁊ vino potest fieri absq̄ꝫ peccato de se tamen est actus imp̄fectõis. fit iq̄ꝫ absq̄ꝫ peccato. vñ dicit beatus aug. Qui cupiũt domino absq̄ impedimẽto seruire. ꝓiugia nõ appetãt. a carnibꝫ ⁊ vino abstineant. quãtum corp̄is valitudo p̄mittit. Nõ q̄ peccatũ fit aut ꝓiugem habere aut carnem ⁊ vinũ p̄cipere. hec Aug. De se tñ est actus imp̄fectõis. vñ ⁊ hea. Hieronimus Concedũtur quidem nuptie carniũ vsus ⁊ vinũ sed hꝫ abstinẽtia cõsilio p̄fectõꝝ suadetur. Hec ihronim⁹. Patet ergo q̄ abstinere a carnibus alīsq̄ delicatis actum esse consonũ p̄fectõi ⁊ econtra his vti imp̄fectõꝫ quandam imp̄tat quantum de sui generis natura est misi ad p̄fectõꝫ reducatur p̄ circũstantiam superadditam. ¶ Et hoc fieri p̄t tripliciter. Primo requirit necessitas sustẽtatõis. Propter p̄ter egritudinem vel debilitatẽ qõ etiã cõcedit regula sancti Benedicti vbi admittit q̄ infirmi ⁊ omīno debiles possunt carnibꝫ vti p̄ recuperatõe virium. Secũdo cũ fit p̄ caritatẽ cõdescensiuã sicut faciunt boni p̄lati. qui huiusmodi cibo nõ p̄ter se sed p̄ter alios vtũtur. ⁊ hoc sobrie faciunt ⁊ cum timore dei. Tercio cuꝫ aliquis abstinet a cibo carnium vel p̄ponit abstinere. ⁊ tamẽ tẽpore ⁊ loco cũ occurrerit causa racionabilis vicꝫ cum veniunt hospites reuerendi vel cũ est p̄stitutus in alieno monasterio causa visitandi vtit huiusmodi cibarijs sobrie. ⁊ hoc de licentia superioruꝫ. qui in talibꝫ dispensare possunt non impedit p̄fectõꝫ. qꝛ deus intuetur bonum p̄positum ⁊ bonam voluntatem hominũ vbi tamen sub intelligendum est de illis p̄latis vel subditis. qui possunt licite talibꝫ vti vel dare licentiam alīs talibꝫ vtendi. vt sũt moderno tp̄e abbates Cistercien. qui habent ex indulto dñi pape Benedicti. qui in talibꝫ cũ eisdem dispensant q̄ possunt in domo sua talibꝫ vti ⁊ alios huiusmodi alimento recreare.

X Ex p̄dictis ergo elucescit q̄ tam abstinentia a carnibꝫ ⁊ vino q̄ꝫ his vti potest quis perfecte vel imp̄fecte. sed vnũ scꝫ abstinentia fit p̄fecte ex p̄prio genere. Alterꝫ vo ratione circumstancie adiuncte. vt p̄missum est. cum ex se tamen magis declinet ad imp̄fectõnẽ Hec tamen nõ ideo dicunt q̄ cibꝫ in culpa fit. cum dicat. Apostolus. Esca vos nõ cõmẽdat deo. Glo. sumpta vel non sumpta. Et beatus Augustin⁹ de doctrina cristiana sic ait. Quid locis ⁊ tp̄e ⁊ personis conueniat diligenter attendendum est ne temere flagicia rep̄hendamus fieri em̄ potest vt sine aliquo vicio cupiditatis vel voracitatis preciosissimo cibo sapiens vratur insipiens vilissime gule flamma inutilissimum ardescat ⁊ famius quisq̄ꝫ poterit more domini piscẽ vesci q̄ꝫ lẽticia more Esau. aut ordeo more iumentoruꝫ Hec augustinus. ¶ Sciendum vero est q̄ sunt nõnulli in sctã religiõe qui ab esu carnium abstinent. qui tamẽ huiusmõi cibo licite vti posset quãto offertuꝫ eis a superioribꝫ suis vt p̄missum est sed p̄ter magis meritum se a tali alimento continent. Et sunt nonnulli qui cuꝫ offertur eis talis esus carnium per suos p̄latos vtunt talibus simplici intẽtõe. vicꝫ vt possint ex hoc recreari ⁊ ꝓsequẽter melius deo seruire. sed diligentiam magnaꝫ adhibere debent tam abstinentes q̄ꝫ huiusmodi cibo vtentes. vt sine scandalo hoc fiat videlicꝫ. vt abstinentes non iudicent mãducantes. quasi hoc faciant p̄ter

aliquam lasciuiã ⁊ gulositatem. ⁊ mã
ducantes non spernant eos. qui a tali
bus se abstinent quasi hoc agant ꝓpter
vanaz gloziavel laudẽ humanã. Unꝺ
paulus ad Romanos. Is qui mãdu
cat non manducãtem nõ spernat. ⁊ q
nõ manducat manducãtẽ nõ iudicet.
Unde cũ oñi studeo abstinẽtes inui
gilare ꝺebent vt hoc qꝺ faciũt ad laudẽ
ꝺei. ⁊ ꝓpter salutem aiaz suaz saga
citer circa hoc humilitatẽ ⁊ pacientiaz
habeant. ne meritũ suũ ꝑdant. qz non
nũqz aliqui ꝓpter huiusmodi abstinẽ
ciam in quãdam elatõz extollũt. arbi
trantes se ceteris esse meliozes ⁊ iõ de
cipiuntur. ⁊ in futuro premio priuan
tur. Sepe eciaz aliqui ꝓpter abstinẽci
am vel alias vtutes quas exhibẽt a ꝑx
imis infirmiozibꝫ ꝺespiciũtur ac eciaz
iudicant asserẽtes eos talia agere ꝓpẽ
vanam gloziam vt possint ꝑ hoc prela
tis ⁊ alqs placere. Si vero ꝓpter talia
conuicia ipi abstinentes rapiuntur ad
impacientiam ⁊ scandaluz faciũt alqs
iniuriam suã ꝓverba impacientie vin
dicando meritum suũ ꝑdunt. quãuis
bona intẽtõe prius abstinuerunt. qz ꝑ
turbulenciam mẽris ac impacientiam
proximi caritatẽ in seipulnerant ⁊ per
ꝺsequens alios ꝑ hoc scandalizant et
iõo peccãt. Uñ veraciter abstinẽtes ꝺe
bent summã diligẽtiaz adhibere vt in
hac virtute ⁊ in alijs si quas hñt vtuti
bus se nõ eleuent sed verã cozdis hũi
litatẽ habeant ⁊ si ꝓtez huiusmõi ab
stinenciaz vel quascũqz alias virtutes
per infirmiozes ꝓximos ꝺespiciãtur
seu inuste iudicantur aut eciam ypo
crite appellentur. Ꝺ tales iniurias sibi
illatas clipeũ pacientie opponant. ne ꝑ
viciũ impacientie meritum suũ ꝑdant.
Quid enim poterit nobis obesse si om
nes ꝺerogent. cum ꝺscia nos ꝺefendat
Uel quid prodest nobis. si omnes lau
dent qñ ꝺscia ꝓpria nos accusat. De
hoc dicit bea. gze. A In omni qꝺ
de nobis dicit̃ sp taciti ad mentẽ re
currere ꝺebemus interiozez testẽ ⁊ iu
dicem querere. Quid enim ꝓdest si om
nes laudent. cuz ꝺscia accuset. ⁊ quid
poterit obesse si omnes nobis ꝺerogẽt
⁊ sola nos ꝺscia ꝺefendat. hec gzegoz.
Uñ vere abstinentes ⁊ religiosi cõtra
hmõi iniurias pacientiam habeant. vt
eis ex hoc maius meritum crescat ac a
domino ꝓvirtutẽ pacientie copiosius
premium in futuro ꝓcipiant. Illi vero
qui vtuntur esu carnium ꝺebent tali ci
boyti sobzie. ⁊ cũ timoze ꝺei. ⁊ alios
qui a talibꝫ abstinent nõ spernere. vel
iudicare vel iniuriose obicere nec ꝓpter
abstinentiam. ⁊ alias virtutes contra
proximum aliquã inuidiaz spiritualẽ
habere sz pocius ꝺgaudere ꝺe spiritu
ali profectu fratrum suoꝝ ⁊ bonum qꝺ
in se nõ habent ꝺebent in alqs diligere
qz qui diligit bonum ꝓximi ꝓticeps
efficitur huius boni. et virtutis qꝺ
habet proximus. Et qꝺ in se nõ habet
ꝑ ꝓpriam virtutem. habebit tñ per fra
ternam caritatez. Uñ ꝺe hoc per quẽ
dem ꝺoctoz̃ sic ꝺicit. Qui bonũ qꝺ
in se nõ habet in altero diligit ꝺe non
suo suum facit. Ecce qꝫ fructuosuz est
diligere bona ⁊ virtutes proximoruz
iõo ꝺebet vnusquisqꝫ alteri fauere ĩ bo
nis spiritualibꝫ sicut sibi vt bonum qꝺ
per se habere non valet per caritatem
fraternam possideat. B Notãdũ
eciam ꝺe esu carnium qꝺ quilibet mona
chus ordinẽ Cystercienſ. pfessus ab
stinere ꝺebet a tali cibo nisi offeraſ ei a
suo prelato qui potest ꝓpter suũ indul
tum apostolicum in talibꝫ dispensare
vel necessitas infirmitatis aut alia ra
cionabilis causa vt premissum est hoc
exegerit. Si vero ꝓpter lasciuiam seu
corporalem ꝺelectacionem sine omni

necessitate huiusmodi esus requirat. ac mens superioris ꝓpter hoc plusq̄ oportet sollicitet. etiam si cū licētia ꝑlati talis esus sumat. peccat tñ mādu cans. qui contra ꝓceptū regule sanc te facit tali cibo sine necessitate vtēdo Sciendū etiā q̄ magna discretio est habenda in sumendo alimento naz si parsimonie vel abstinentie metas exce dit suas. in superfluitate cibi vel por declinat in viciuz gule. si nimis modi cum admittat de necessario alimento vicium indiscretōis incurrit. ꝑ quaz vires corpis destruat. vigorē mentis extinguat. naturam debilitat. et bona que promereri potuit negligat vl̄ vitā citius perimat. vel sensum perdat vl̄ si vires recupari debent tanta postmo duz studeat cura corpus reficere. com modis et fomentis. quanta prius īdi screte eadem subtraxerant ei. ergo in omnib⁹ discretio est habenda. vñ bea. Fulgencius. Ieiuniis sic adhibenda est tēperies vt corpus nostruz nec fatu ritas excitet nec inedia īmoderata de bilitet. et facit vt inaniter ieiunemus debilitas ne ieiunare possimus. Cū ī refectōe nostra nō voluptas expleatur sed infirmitas sustentetur. hec Fulgē cius. ¶ Et qz humanum corpus sine alimentis subsistere nō pōt ideo ta les ac tantas sumamus escas. quibus nec corpus oneremus. nec libertas a nimi ꝓgraueret. nihil enī obruit men tem sicut venter plenus et estuans. vñ beatus Hyeronimus. Absq̄ gustu īpossi bile ē humanū posse corpus subsiste re sed adesse ōz racio vt tales et tātas sumamus escas quib⁹ nec corpus o neremus nec libertas anī ꝓgraueť mo dicus ac ꝑparus cib⁹ et carni et animi u tilis est. Unde ieiunia sint moderata. ne nimia debilitent stomachuz. et ma iorem refectionem pascencia erum pant in cruditatem: que parens est li bidinū etiā ex vilissimis cibis vitāda est sacietas. nihil enī ita obruit animū vt plenus venter et estuans. hec Hyero nimus. Dicit et de sobrietate beatus basilius sic. Naturale est cibi vt fideri um. qñ quidem corpus humanū sem per defluit idcirco repleri īdiget cibi ac reformari si quid ergo illud est qō potest breuius vel faciliuſ hanc imple re necessitatem corpis. id potius in cibis eligendum est. Oportet omnino illis vti cibis. qui et facilius vilius comparantur vt non occasione inueni amur preciosa queq̄ ac difficiliora se ctari. dum suauitate condimentoruz viles natura cibos in summū et delica tum saporez conamur extollere. Ille eciam manducat et bibit in gloria dei si i memoria habeat deū a quo pascit et gracias ei agere et non securum mā ducare sed quasi oparium dei ab ipo re fici ob hoc. vt ad laborem et expletio nē sufficiat mandatoruz. hec basilius ¶ Unde corpus castigandum ē ꝑ abstinenciā cuz discretōe et non contē rendum. quia vt dicit beatus Hyeroni mus Abstinencia nulla virtus est si tā tum quisq̄ corpus nō edomat quantū valet aut valde inordinata est si artet rit plusq̄ valet. hec Hyeronimus. Et ō ꝓut dicit beatus bernardus. Tēperā cia nō est in solis superfluis resecādis sed et in admittendis necessarijs. De bet ergo vnusquisq̄ ꝓut vires corpo ris sibi suppetunt tantuz de cibo sume re vt nec ventrez ieiuniop ariditate cō stringat nec escarum mimietate visten tat. De quo Moyses abbas in sua se cunda collatōe sic ait. Generalis sic hie ꝓtinētie modus est. vt ſm capaci tatem viriuz vel eratis vel corporis tā tum sibi metipsi vnusquisq̄ concedat qn tum sustentatio carnis nō quantū vel

teriū saturitatis exposcit. ītractꝫ enī parte maximū sustinebit detrimentuz quisquis inequalitatem tenēs. nunc ventrem ieiuniozum ariditatem constringit nunc escaꝝ nimietate distēdit vt em̄ mens cibi inanitate lassata perdut ozōis vigozem. dū carnis lassitudine nimia pegranata dormitaze cōpellit. ita rursū nimietate voracitatis oppessa minuere. emittere ad deuz pces puras leuesꝫ ñ poterit. Ez nec castitmoꝛe q̄dē ipsi⁹ puritatē valebit ī disrupta iugitati seruare dū ei eē dieb⁹ illis quib⁹ carnē acriozi videtur continencia castigare. p̄terita cibi materia quamuis ad psens defecto sit corpore. ignem carnalis cupiscētie submistrat. Dec moyses abbas

Notanduz ecia q̄ sunt nōnulli qui ieiuniū faciliter tolerant. alīqvero molēste ferunt sed tamen ī abstinēcia vterꝫ nō dispar meritum sortit̄ ⁊ fortis quis fozcia pagit ⁊ ōbilis qui mīma que agere pevalet nō obmittit. vñ debilis potest tantum merēri minus abstinendo sic̄ fortis multū ieiunādo qz vires corpis ⁊ bonam voluntatem hominis pēfat ipe deus. Cū vnusquisqꝫ consideret vires suas. et put viderit se posse p abstinenciā discretaz corp⁹ suū castiget. Cū petrus damiani. Nō nulli nempe p totā ebdomadā ieiunādo facile transeunt. quidā vo bidui eciam ieiuniū molestissime ferunt. sed in his exhibendis nō dispar meritum vterꝫ sortit̄ ⁊ robustus videlicz. qui fortia pagit ⁊ debilis qui ea queꝫ pevalet. minima non derelinquit. Qua pter difficile est diffinitiuaz omunēꝫ regulam sup ieiuniis cōstituere. ne cogere videamur. vl̄ fozciozes a sua p fectiōe languescere vel debiles viribus suis maioza temptare. Vires g̃ suas vnusquisqꝫ psiderans nō semetipsuz inaniter fallat nec simulata debilitate decipiat sed put sibi viderit posse sub sobziet̄is legib⁹ ⁊ abstinēcie se rigore pstringat. Dec petrus damiani. Cū de mensura edendi difficile est dare regulam certam nisi vt inter duo ista medium studeat vnusquisqꝫ tenere ne ita parum sumat vt viribꝫ deficiat ⁊ labore frangat̄ ⁊ ne ita multū vt post cibū nō possit ozare vel legere vl̄ agilis esse ad opa virtutuz. Inter ista p̄cia experiencia melioz est magistra ⁊ sic patet de virtute sobziet̄is.

Filius

Postꝫ informatus sum de virtute sobziet̄is nunc q̄ virtus ista sequat̄ de hoc cupio edoceri.

Capitulum. XI

Pater

Scire debes q̄d de sobziet̄ate generat̄ virtus castitat̄is. nam castitas sobziet̄is ē filia ⁊ nutritur ab ea Sicut ecōtrario luxuria ventris ingluuie. Unde p̄ generali regula ab omnibus spiritualibus viris hactenus obseruatum est. q̄ q̄ castus esse dēsiderat studeat sobziet̄ati inhxrere. qz sine ea non diu castitas est secura. nam cum pficiente pficit ⁊ cū deficiēte deficit. Quid autem sit castitas scribit beatus Augu. ita dicens. Castitas est virtus. sub iugo racionis īpetum libidinis retrenās. Castitas ecia est virtus nobilissima. qz originē hz de celo. hāc em̄ sancti angeli ab ipo dño oīm virtutū ab ipso fontali p̄cipio p̄mitus didicerūt ⁊ īdeclinabiliter seruauerūt. Hāc vn⁹ ⁊ sūmus mgē cristus dñs nobis de celesti scola ad terras publice docēdo attulit ⁊ matzē suā gloziosaz virginē mariaz perfectam ⁊ p̄mam post se huius discipline magistraz in ecclesia catholica vginalis mūditie ceteris mizādā ⁊ imitandā p̄fecit. Cū castitatis mūdi

cia est res euãgelica. q; per eam homines angelis assimilãt ⁊ ciues celestes efficiunt. Ait Crisostomus Castitas est res angelica. p hãc em̃ solã singulariter homines angelis assimilant. et vincit natura virtutib;. Et bea. bern. Quid castitate decorius. que mũdu; de immundo ꝯceptum semi̇ne de hoste domesticũ. angelum demiq; de homine facit Et ysidorus. Castitas homine; celo iungit ⁊ angelo; cõciuem facit. ꝓpter hoc multum diligenda est virtꝰ castitatis. q; mens munda ⁊ casta sola est. que celestis gratie lumen percipit. vñ dicit beatus dyonisius. Mens castitati dedita celestis sola est luminis susceptiua. Est eciã castu; corpus ⁊ co; habitatio dei ⁊ christo domuꝰ valde amabilis. ¶ Nec tñ possidẽt castitatem sibiipsi deputet eiusdẽ virtutis possessionẽ. a deo em̃ hoc donum est. nam ꝓvictoriam ꝓprie nature cognoscit. supnaturalis aduentus gratie dei. que hanc virtutẽ opatur in homine. De hoc Johãnes Abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradib; sic dicit. Castitas est christi ihesu domus amabilis. Castus est. qui amore ⁊ ꝯcupiscentia; ⁊ ignẽ igne immateriali repercuciens extinguit ⁊ inuictus vincit aspectũ ignis. intenta meditatõne pulchritudinis supnoꝝ. Nemo obtinencium castitatẽ sibiipsi ꝓputet eiusdem possessionem. nimiꝝ q; suaz quis vincat naturam nõ est virtꝰ virtus suscipienciũ vbi em̃ facta est nature victoria ibi eius supernaturalis aduentus ꝯgnoscit. Ne ergo credas luto carnis tue in oĩ vita ⁊ do nec christo ihesu obuiaueris nõ ꝯfidas in ea qui em̃ suam ipsius carnez vult expugnare ⁊ vincere ex seipso invanum currit. Nisi enim dominꝰ dissoluerit et destruxerit domum carnis ⁊ edificauerit domũ animine invanum qui vult dissoluere ieiunauit ⁊ vigilauit repꝛesentata. ⁊ pone coram deo. carnis ⁊ nature infirmitatez ex toto ꝯgnoscens ꝓpriam ipotentiam ⁊ infensibiliter suscipiẽs donum castitatis. Et nota inquantũ incorruptibilis ⁊ incorporeus est dñs. intrãtũ de corpis nostri castitate ⁊ incorruptibilitate exultat ⁊ exulat. Castitatẽ ec̃ dei ꝓprietas ⁊ similitudo ꝟ ꝙ tal̃ hominib; possibile est. Materia vo castitatis est quies solitaria cũ obedientia hec iohannes abbas. ¶ Et notãdum ꝙ inter oĩa certamina q; sustinẽtur fideles nõ est maio; afflictus. q; pugna castitatis. Nam ceteris vicijs deo auxiliante possumus ⁊ debemus i pñti resistere: libidinẽ vero oporter fugiẽdo superare. ne ꝓpter fedam ⁊ momentaneam delectatiõz eternum cruciatum ⁊ obpro briũ nos ꝓpinget incurrere. Unde beatus Aug. Inter oĩa cristiane; certamina sola sunt duriora pugna castitatis. vbi quotidiana est pugna. ⁊ rara victoria. grauem castitas sortitꝰ est inimicũ q; quotidie vincit ⁊ timetur. Et iõ nemo se falsa securitate decipiat. nec de suis viribꝰ ꝓiculose ꝓsumat sed audiat apostolũ dicẽtẽ Fugite fornicatiõz. Nam ꝓtra ẽliqua vicia deo auxiliante debem̃ in ꝓnti resistere libidinẽ vo fugiẽdo superare. Fuge ꝙ contra ĩpetum libidinis apprehẽde fugam si vis obtinere victoriaz nec tibi verecunduz sit fugere si castitatis palmam desideras obtinere ſz quãta iniquitas ⁊ quam lugenda puerilitas est vt aniaz quã christus sanguine suo redemit luxuriosus q; sq; ꝓpter vnã momẽtanei libidinẽ dyabolo vẽdat. Vere eminimium plangenda ⁊ miseranda condictio ẽ. vbi cito ꝓterit quod delectat. et manet sine fine quod cruciat. sub momento enim libidinis ĩpetus

transit. ⁊ obprobriū infelicis anime ꝑ manet. hec aug. Considerantes igitur feditatē ⁊ ꝓiculum vicij videlicet luxurie ad amorē castitatis nos accīgam⁹. De cuius ꝓmendatōe dicit origenes Castitas seu ỹginitas est mumimē sanctimonie. infirmitas lasciuie. aīme victoria. captiuitas criminū. pax virtutū rebellatio bellorū. inquietantiū culmē. puritatis carcer. libidinis carnis iteritus. status qualitatis angelice. hec origenes ¶ Et notandū q̄ virtus castitatis tria facit. Primo corpus mundum facit. sicut ecōtrario luxuria iquinat. ita si non esset alia merces castitatis q̄ ꝓpis mundicia nec aliud luxurie supplicū misi eius feditas castitatis honestas esset amplectenda ⁊ turpitudo luxurie horrenda. Secōo ꝓscientiā letificat q⁹ gratū deo prestat obsequium. qui pro xp̄o carnis dulcedinē respuit. quā mundus pro magno ꝓcupiscit. Letificat autem q⁹ deo placet. deū placat etiaz deo ꝓmarē facit ⁊ premiū celestie ac deū meretur ⁊ auctorē mundicie ꝑ castitatem imitando sequit. cum sit gloria magna sequi dīm qui nos precessit in mūdicia castitatis virgo. virginis filius virginis sponsus. Tertio ipsa castitas tam hominibus q̄ angelis spectabilē ⁊ amabilē facit. hominibus q⁹ bonī venerant eam. angelis q⁹ cū naturaliter oīe animal diligat sibi simile fic ⁊ angeli casti homines castos familiariter diligunt ℟ Sciendū etiaz q̄ ad castitatis acquisitionē ⁊ conseruationē maxime valeat ista videlz alienatio ⁊ separatio a femīis ⁊ ꝓsortiū cōtubernale castorū. quorū exemplo castitas doceat. Item deliciarū fuga que nutrit carnis illecebras. Itē exteriorum sensuū custodia vt non videat vel audiat vel tangat vnde temptetur. Itē octa deuitatō q̄ omniū viciorꝝ ianua maxime carnalium est. Item custodia meritorum cogitationū ⁊ affectionum cordis ꝑ quas coluber primo caput venenatum ingerit. Item orationis frequentia qua obtinetur auxilium a deo contra omnes impugnatōes. Ista equaliter tangit beatus crisf. sic dicens. Sex sunt que incorruptam cōseruant castitatem. Sobrietas. opatio. aspitas cultus. inhibitio sensuum. raritas sermonum cū honestate euitatio opportunitatis psone loci ⁊ tempis. hec crisf. ¶ Est etiā triplex gradus siue profectus castitatis. Primus est cōtinentia ab actu carnali cum proposito sic manēdi: et omnib⁹ illicitis motib⁹ ꝓsensum negandi. iste gradus cuz adhuc vicinus sit terrene voluptati propter nouitatez ꝓuersionis. sepe vapor tangit cum carnalis temptatōis. ⁊ est adhuc in labore pugne ⁊ in merito victorie. dum sola voluntas cū adiutorio gratie dei pugnat contra quatuor hostes scilicet carnis prauritum. affectōis appetitum. mūdi prouocamenta ad libidinē ⁊ demonū suggestionē. sed hō diligens castitatē maneat i bono proposito. ⁊ viriliter resistat huiusmodi temptamentis et fiduciam habeat in dño ⁊ adiuuat ei qui dixit. In mundo pressuram habebitis sed cōfidite. quia ego vici mundum. ⁊ cito inimicos eius ꝓuertet ad pacem. vt subiiciat ei exactores eius ⁊ suos videlicet carnis libidinosuz prauritum ⁊ affectionis illecebrosum appetitum. Secundus gradus est cū ꝑ maceratōnem carnis ⁊ ꝑ alia studia spiritualia affectus mundat ⁊ caro ita spiritui subiugatur. vt rarius temptet ⁊ mitius. vt quāuis adhuc nō plene careat ꝓcupiscentiarum stimulis. quasi spinarum aculeis. cedetur tamē eius ꝓmotio. ⁊ impando magis q̄ reluctā do insurgēres inordinatos carnalitatū

motus ꝓpescat. Tercius gradus castitatis est ira edomitas habere ꝓcupiscẽcias q̃ vix rarissime ⁊ tenuissime sentiantur ⁊ ex affectu talẽ induisse castitatis amorem. vt horreat ⁊ ita detestetur omnes carnales motus. q̃ ꝙ̃si nauseam inde paciatur. nec possit audire tractare de opibꝫ carnis. misi cũ horrore ⁊ execracõne. ¶ Etiã est q̃dã castitas coniugalis vidualis siue post lapsum se ꝓtinẽciũ ⁊ virginalis. Inter quas virtutes nulla placet tãtũ domino quẽadmodũ castitatis virginalis q̃ in talibꝫ cordibꝫ dñs̃ cristus libẽter pausat. Teste be. ber. q̃ dicẽ. Nusq̃ dñs Ihesus tam libenter caput suũ inclinat. q̃ in virginitatis aureũ sinum. Hec Ber. Nõ solũ aũt in castitate virginali delectat dñs. verumetiam post lapsum. carnis pẽitentia peracta cuz homo ꝓtinẽter ⁊ caste viuit tal inquaz castitas etiã placet deo. q̃ fm. Cassianum. Longa castitas post peccatũ. imitatrix est virginitatis ¶ Nñ multi peccatores post facinora carnis reuertẽtes ad dominuz p̃ ꝑnaz corpus suũ p̃ abstinentiã affligunt. victꝰ carnalibus resistũt. ⁊ caste viuũt. ac p̃ bonã vitaz quã ducũt ꝓximis salutis exempla ostendũt. In talibꝫ inquit anima bꝫ castis eciã deus habitare delectat. ō hoc beatus gregorius sup̃ Cañ. exponens illud. Qui pascitur inter lilia sic dicit Quid p̃ lilia nisi aĩe designãtur. q̃ cuz castitatis candorẽ retinent p̃ bone fame opinionẽ fortiter ꝓximis quibꝫq̃ suauiter olẽt. Inter lilia ergo sponsus pascit. q̃ proculdubio aĩaz̃ castitate delectatur. que in se carnis mũdiciam seruant. ⁊ ꝓximis exempla quasi odorem suauitatis donant. hec gre. Quisquis etiam virtutẽ castitatis desiderat possidere necesse est vt carnales cogitatões sibi aduenientes ac ꝓpriũ ꝓsensum huius peccati studeat a se amouere. q̃ neq̃q̃ potest corpus ꝓpriciũ carnalis peccati corrũpi misi mẽs ꝓius fuerit corrupta. ¶ Nñ cuz cogitatio carnalis delectatõis cũ ꝓsensu admittit. ꝓculdubio castitas tã mentis q̃ corpis violat. ¶ Nñ Fulgencius Semper nimirũ dũ in mundo cũ consensu cogitatio admittit. ipa tam mẽtis q̃ corpis castitas ꝓtinuo violatur Et fm q̃ dicit. Isidorus. Corrũpi nõ põt. misi ꝓius corruptus fuerit animꝰ Ergo cũ consensus carnalis delectati oms non reprimit nõnũq̃ etiam in ꝓpria actõe dominat. ¶ Sciendus etiam. q̃ ad castitatis conseruationẽ multum valet disciplina exterior mo rum ⁊ pudicicia seu verecũdia. Disciplina nãq̃ compomit vultum. risuz cohibet. frenat luxuriam. ⁊ corpis inordinatos motus ꝓhibet. De qua beatus bernardus sic dicit. Disciplina cernicem submittit. pomit supercilia. compomit vultum. ligat oculos. cachinnos ꝓhibet. gulam refrenat. iraz cedat. formar incessuz. Disciplina ẽ cupiditatis compes. malox̃ dẽsideriorũ carcer. frenum luxurie. iracundie vinculum. que temperanciaz̃ domat. omnes corporis inordinatos motus: ⁊ illicitos suffocat appetitus. semper maneat in disciplina discipulus cristi vt erudiatur ad scientiam. exercitet ad timorem. coronetur ad gloziam. sit fidibi ratio magister. ꝓpria conscientia virga. et ingemita verecundia. lex discipline. iuge quippe silentium. et ab omni strepitu secularium perpetua quies. cogit celestia meditari ꝓro continue labor et rigor discipline. psalmorũ ymnorumq̃ dulcedine releuãtur. pudor ō ꝑteritis noue ꝓuersatõis ꝑpetuitatem. Hec sũt monachorũ ẽfigmata hec vitã decorare solẽt nobilitate mo-

castitatem. hec beatus ber. Similiter & pudicicia ē custos castitatis. vba scut ilia non multiplicat. lasciuiam repri mit. appetitum turpiū cogitationū cō pescit. omnes virtutes nutrit. De cuius ꝓmendatione beatus augu. sic dicit. Pudicicia castitatem habet. lenitates deuitat. ebrietatē cauet. vba nō multiplicat. gule ꝙcupiscentias op pugnat. omnia vicia reprimit. omnes virtutes nutrit. Pudice etiam anime plus est propter dei oculos q̄ hominū omnia bona facere. appetitus turpium cogitationū ꝓpescere. oēs meliores se estimare. non inuidere. de seipso nō cōfidere. dei semp auxilio res omnes ꝓmittere. cepta bona opa mortis ran tum termino finire. Pudicicia ornamentū est nobilium. exaltatio humiliū. nobilitas ignobilium. augmentū omnis pulchritudinis. decus religionis. multiplicatio meritorū & de spe beatitudinis gaudet. hec aug. Dicit etiā de pudicicia beatus ber. Pudicicia est castitatis custodia. que nos hominibus reddit venerabiles. hec ꝓscientiā eum dat seruat affectum illuminat intellectum. piuz ꝓpositū in animo roborat amicos attrahit inimicos reprimit. cō fundit demones. claudit inferos. celos apit. ipsi deo cum fiducia assistit. Hec ber. dicit. Simus ergo veraciter pudici & veraciter verecundi. vt virtutem castitatis in nobis valeamus con seruare. Sed sunt nōnulli qui pudorē seu verecundiā hñt inordinatam. qui magis infamiam timent coram hominibus incurrere. q̄ peccati culpā coram deo. Hi tales sunt satis puerili. quia si peccatum ꝓfecte erubescerent. nō tam facile illud ꝑpetrarent De hoc dicit richardus de sancto victore. Discat ꝓri peccatū odisse. & tunc incipies illud veraciter erubescere. ille pudor verus esse cognoscitur nem vitiorū odium ꝓcedit. & comitatur aliqñ. si in peccato deprehenderis & deprehensus pudore cōfunderis. non te credo erubescere culpam. sed infamiā. non em descendit re recūdia talis tam ab ipso pctō q̄ de fame detrimento. Habent etiā homines pueri verecundiā. sed ordinatā bonaz vinam ordinatā. nam si bonā verecundiaz haberent pueri non essent. pctm em si ꝓfecte erubescerent. non tam facile ꝓmitterēt. Hec richar. Quilibet ergo religiosus deum timens votū castitatis qđ deo spopondit studeat in se cōseruare nō solū ab omni actu carnalis victj abstinendo. verūetiam cor suum ab īmundis & sordidis cogitatōibus retrahendo sed & visum ab aspectu nephando mulierū auertendo & affectuz suum & amorē ad splendidissimā pulchritudinē cristi ꝙuertendo. qui sic egerit virtutē castitatis in se illesam ꝓseruabit illaz. De qua etiā effrem abbas in septima omelia sic exhortando dicē. Castum te in omībs serua fili. vt videas deū in gloria ꝓsistentē ab omni pollutione mundū sit cor tuum. & ne detur inimico aditū introeūdi ad te ab aspectu nephādo auerte oculos tuos. & ne delecteris in pulchrarū vultibus feminarū. ne p talem soluas vltima suppliciā. reseca amorē tuuz ab amore mulierū. ne te ab amore dei excludat. Vide ne te seducat corpis pulchritudo. & de corē aīe tue amittas. ne improbo oculo tuo intuearis mulierū speciē. ne intret mors in aīaz tuā p fenestras tuas mulieris carnē omnino nō velis tangere. ne p tactum eius inflāmetur cor tuum. & spū tuo labaris in pditionē. sic em fenū ꝓximans igni ꝓburit. ita qui tangit mulieris carnē sine damno nō euadet aīe sue. & licz corpus castū euaserit. mēte tamē & corde corruptus ab

scedit. Reflecte g̃ animũ tuum ab his obscenis amoribꝫ ꝛ omnẽ amorẽ tuuz cõuerte ad splendidissimã ihesu cristi pulchritudinẽ vt radij fulgoris eius illustrent cor tuũ ꝛ omnis obscuritas caligimis expellat a te. hec pulchritudo diligẽda ẽ. que leticiã spiritualẽ ꝓsue uit infundere. hic decor ommimode ãplectẽdus est. vñ nobis serenitas tranquillitatis acquiritur. Euitemus pnicios as pulchritudines ne omniuz malor genera in nobis irrigantur. Multi em̃ ãmirantes mulier spẽz a virtutis via naufragauerũt. plerũqꝫ ornamentis earꝫ oblectati. pniciem animarꝫ suarum ꝓpessi sunt. ꝛ a pfectõis vestigio ꝓfundũ inferni dimersi sunt. Sapiens em̃ vir nõ corporis decorẽ ꝓsiderat sed anime. Insipiens aũt carnalia ornamenta amplectit. Sapiens vir mulierem respuit. stulta aũt ꝓcupiscit eaz miserabiliter ꝛ supplãtabit. tu aũt caue oibꝫ modis species pnicios as ꝛ falsas. Deturbat em̃ anima tua si decorẽ earꝫ attẽdas. cristus em̃ nõ i corporis sed anime pulchritudine delectatur. Hec Effrem abbas. ¶ Et notã duz q̃ nõnulli qui cũ in etate iuuenili ꝓstituti sunt. luxuriose viuũt cũ vero senuerint. tũc primo caste ꝛ ꝓtinẽter viuere volunt. sed tales neq̃qꝫ ꝓtinẽtes vocãdi sunt. ꝛ premia pro huiusmodi ꝓtinencia a dño ꝓsequentur. qz labores certaminũ in resistendo nõ habuerunt. De talibꝫ Ysidorus sic ait. Quidam in iuuentute luxuriose viuentes in senectute ꝓtinẽtes fieri delectantur tunc eligunt seruire castitati qñ libidines eos seruos habere ꝓtemnit. neq̃qꝫ in senectute continentes vocandi sunt qz i iuuentute luxuriose vixerunt. tales premium nõ habent. qz laboris certamẽ nõ habuerũt. Eos em̃ expectat gloria in quibus fuerunt glorios a certamina. hec ysidor?. Vñ quilibꝫ christian? maxime tamen religios us. qui votuz fecit castitatis debet ab omni imũdicia carnalis peccati se cõtinere. ꝛ huic vicio cum adhuc iuuenis est viriliter resistere debet vt premiũ future glorie pro labore tãti certaminis valeat a domino obtinere. Sic igitur habemus de virtute castitatis. Filius

Postq̃ informatus sum de virtute castitatis atq̃ aliꝰ virtutibus iam ꝓmissis. Nunc de quatuor cardinalibus. ꝛ que sint virtutes politice ꝛ purgatorie purgati animi. ac exemplares flagitio edoceri.

Capitulum. XII. Pater

Dic debes fili q̃ sunt quatuor virtutes p q̃s homo põt ad honestatẽ vite puenire vt dicit Seneca q̃ruor virtutuz spẽs multorũ sapiẽtũ sñtꝫ diffinite sunt q̃bꝫ bonus animus ꝓpos ad honestatẽ vite potest accedere. hec prima prudentia. secũda magnanimitas. tercia ꝓtinẽtia q̃rta iustitia. Singule igit honestũet bene morigeratũ efficiũt vitã. hec Seneca Iste quatuor virtutes structurã spiritualis edificij ac boni operis sustinẽt Teste beato gregorio. qui sic ait. Solidus mentis nostre edificium temperancia prudentia fortitudo. iustitia sustinent qz in his quatuor virtutibꝫ tota boni operis structura cosurgit. Unde ista quatuor paradisi flumina terraz irrigant. quia dum his quatuor virtutibꝫ animus infunditur. ab omiũ desideriorum carnaliũ estu temperatur. hec gre.

Appellantur autem iste quatuor virtutes cardinales. quia sicut ostiuz vertitur in cardine. ita in his vertit ꝛ regitur vita hominis Per virtutes nã q̃ cardinales rectifica t̃ anĩa in suis viribus. na prudẽtia rectificat racionã

lem.fortitudo siue magnanitas irascibilem.tpancia seu continentia ꝓcupiscibilez.iustitia vero rectificat omnes vires.ipa em̃ iusticia ꝓprehendit omnes virtutes ordinantes ad ꝓmum vt est equalitas ⁊ liberalitas. ⁊ ordinãtes ad seip̃z sicut est penitentia ⁊ innocencia. ⁊ ordinãtes ad de sicut est latria pietas ⁊ obediẽtia. Et ꝓter hoc dicitur iustitia circuire omnes virtutes .qz nõ solũ spẽal' est virtus sed etiã generalis ꝓprehendens totius animerectitudinẽ cũ ipa dicat' wlũtatis.

¶ Et notandũ q̃ per virtutes cardinales homo instruitur in omnibꝫ operibus bonis ⁊ contra vicia armatur ꝓmũ fit dupliciter quia instruitur quo ad se p̃ prudentiã. ⁊ quo ad ꝓximum per iusticiam. Secundus etiam fit dupliciter qz homo armat' i prospris per tpanciã ⁊ in aduersis per fortitudinem. De hoc beatus Aug. sic dic̃ Prudencia est in ꝓcauendis insidijs. iustitia in subuenĩendis miseris. Fortitudo inpferẽdis molestijs tpancia in cohercẽdis delectatõibꝫ prauis. ¶ Sciẽdum q̃ virtutes quedã q̃ñq̃z dicuntur politice. quãdoq̃z purgatorie. q̃ñq̃z purgati animi. q̃ñq̃z exemplares. Politice nãq̃z dicũt' fm qd̃ regunt vitam humanam. quo ad opera exteriora. ⁊ fm qd̃ pugnant contra vicia purgatorie dicũtur. fz q̃ sunt in victoria viciorꝫ ⁊ respiciũt ꝓtim interiora. ⁊ p tim exteriora purgati animi dicuntur quãdo devictis victus possessor virtutum quiescit raro insurgẽtibꝫ motibꝫ primis. Exemplares dicuntur que in mente diuina ꝓsistũt nam ydee in deo sunt ⁊ iõe omnium rerꝫ exemplar est.

¶ Et notãdũ q̃ quelibet virtus cardinalis põt coaptari singulis virturibus iam p̃missis. nã prudẽtia que est virtus cardinalis fm q̃ virtus est politica, vt ait Macrobi? est ad rõis notam. que cogitat queq̃z agit vniuersa dirigere. ac nihil p̃ter rectũ velle vel facere. ¶ Prudẽtia fz qd̃ est virtus purgatoria est mundũ ⁊ omnia que in mũdo sunt diuinorꝫ cõtemplatõe despicere. ¶ Prudẽtia aũt put ẽ virt? purgati animi est sola diuina noscere. ⁊ ea tãq̃z nihil sit aliud intueri. Exemplaris vero prudentia vt est in deo est ipa mens diuina. cui omnia nuda sunt ⁊ apta et disponit vniuersa que in celo sunt ⁊ que in terra. Ex his apparere potest q̃ ꝓm? gradus prudẽtie vt est virtus politica facit hominem in omnibꝫ rationabiliter opari ⁊ cũ hõibꝫ honeste conuersari. ¶ Secũd? gradus prudẽtie vt ẽ virtus purgatoria mentẽ altius erigit qz cuꝫ mundana despicit celestia prudenter aperit. ¶ Tercius gradus prudẽtie vt ẽ virtus purgati animi mentẽ pleni? perficit. dũ eam in eternis figit quia sola eterna concupiscit. Exemplaris autez prudencia. que in solo deo est predictos gradus ĩchoat deducit ⁊ cõsũmat quia omnis vera prudencia a domino deo est. De hac etiam virtute videlicz prudentia. ¶ Seneca sic dicit. Quisq̃s prudenciam sequi desideras. tunc perracionem rectetiues si omnia prius estimes ⁊ perpenses .si prudens eẽ cupis in futurꝫ ꝓfectũ intẽde. ⁊ que possint contingere animo tuo cuncta ꝓpone. nihil tibi subditũ sit fz r otũ ante ꝓspicies . nã qui prudẽs est nũq̃z dicit non putaui fieri. quia nõ deliberat. fz expectat. nec suspicat' sed cauet. ¶ Si prudentiam ãplecteris vbiq̃z idez eris ⁊ purvarietas rerꝫ exigit ita te accõmodes xpi. sermo tuus nõ sit inanis sed aut suadeat aut moneat aut cõsoletur aut precipiat. ¶ Lauda parcius vituperacius nam similiter repre hensibilis est nimia laudatio sicut immoderata

Libro de 4 Virtutibꝫ.

culpatio illa siquidē adulatōe.ista malignitate suspecta est. Si prudens est animus tuus tribo temporibo dispensetur.p̄sentia ordina.futura prouide.p̄terita recordare. Nā qui de futuro nō premeditatur .in omnia incautus incidit Propone animo tuo mala futura ⁊ bona vt illa sustinere possis ista moderari nō semper sis in actu.sed interdū animo tuo requiem dato.sed ⁊ ipa req̄ esplena sit sapientie studijs ⁊ cogitacionibo bonis.nā prudens nūquām ocio marcet.animū aliqñ remissum nūquam dissolutuz habet non te moueat auctoritas dicētis nec quis sz q̄d dicat attendito.nec q̄z multis sed qualibus placeas cogita. Hec Seneca. Notandum etiam q̄ prudentia est bonarum rerū ⁊ malaꝝ vtrarūq̄z discretio cū fuga mali ⁊ electione boni.de qua procedit circumspectio docilitas ⁊ cautio. Circumspectio est cautela contrariorꝝ viciorꝝ qua fugimus auariciaz ⁊ cauemus prodigalitatem. Docilitas ē potentia eruditi ordine.vt prius te postea alios īstruas. Cautio ē prudētia discernēdi vicia virtutū spēz p̄catētia. X Vel aliter dici pōt q̄ prudētia ī sex diuiditur scz in cogitatiōez p̄sentiuz. Vnde p̄ sapiētem dicit Precedent palpebre tue gressus tuos idest cōsilia tua facta preuemiāt. In memoriam preteritorum. Vñ Ezechiel Recogitabo tibi omnes annos meos ⁊c In prouidentiam futurorum vñ Boecius Non sufficit intuerī q̄ factū est ante oculos .prudentia rerum exitus metitur. In circūspectionē ptrariorꝝ Vñ puerbiorꝝ .Est via que videt homini recta.nouissima vero illius ducūt ad mortem In cohibitōz peccatorum .vñ paulus.Castigo corpus meū et in seruitutem redigo.In exercitationem virtutū Vñ per sapiētē dicitur Quodcūq̄z potest manus tua facere instanter operare. A Secūda vir⁹ cardinalis est tempantia cuius put ē virtus politica est nihil appetere pen̄ tendum.in nullo legez moderationis excedere. sub iugo rationis cupidita tem domare. Temperantia put est virtus purgatoria cuius est omnia relinq̄ re in quantū natura patitur que corpo ris vsus requirit. Temperantia put ē virtus purgati aīmi est terrenas cupiditates nō solū reprimere sed penitus obliuisci. Temperantia vero exemplaris que in deo est sic est q̄ in se ꝑpetua intentione conuersa est. Ex his patet q̄ primus gradus temperantie put ē virtus politica hominem ab excessu ⁊ defectu custodit. q̄z ei mediū virtutis in omni tēporexel ope ostendit. Secūdus gradus tēp̄ātie est vt virtus purgatoria q̄ mentē ad eterna pfecte diri git q̄z omnē supfluitatem rerū grauancieū firmiter excludit. Tercij gradus tpantie ēvt virtus purgati aīmi mēbrez in eternis figit quia concupiscētia omnis inordinati concupiscibilis penitus extinguit. Exemplaris aurē tēp̄ancia que ī deo est p̄dictos gradus tempancie inchoat deducit perducit ⁊ perficit.quia omni creature numerus pondus et mensuram tribuit. De hac etiam virtute temperātie Seneca sic dicit. Continentiam si diligis circumcide superflua ⁊ in artum redigeria cō stringet.considera tecum.quātum natura poscat. non quantum cupiditas expetat.palatum tuum fames excitet non sapores .nec ad voluptatem fz ad cibum accedas. nec presentibus deliciis inherebis nec deiderabis absentes .Si continentiam diligis.turpia fugito añq̄z accidāt nec quēquā alio verberis plusq̄z te.omnia tolerabilia ꝓter turpitudinē crede.a vobis quoq̄

turpibꝫ abstineto. qꝛ licentia eoꝝ impudentiã nutrit. Si ꝓtinens es adulationes ꝺeuita. difficilimuꝫ est opus ꝓtinentie affectiones adulantium repellere. quoꝝ sermones animũ quadã voluptate resoluunt. Si ꝓtinens es animi ꝙ coꝛpoꝛis tui motus obserua ne indecoꝛi fiat. nec ideo ꝓtemnas qꝛ latent. nam nihil differt si nemo ꝙideat cũ ipse illos videas Cunctis esto bẽignus. nemini blandus ꝙ paucis familiaris. ommibꝫ equus. bone fame neqꝫ tue seminatoꝛ existas. nec inuidus aliene. ad iram tardus. ad miscẽdiam ꝓnus. in aduersis firmus. in ꝓsperis cautus. ꝙ humilis occultatoꝛ virtutũ sicut aliqui vitioꝝ. rari sermonis ipse sis sed loquentiũ patiens. que nosti ne arrogantia postulanti impartieris que nescis sine occultatõe ignoꝛantie tibi postula impiri. hec seneca. Notandũ etiam q̃ temꝑantia est virtus cum potentia resistendi illecebꝛis in nos impetum facientibꝫ. ex qua ꝓcedit ꝓtinentia. castitas. pudicicia. sobꝛietas. ꝑcitas. moderãtia. honestas abstinentia. verecũdia. modestia. Cõtinentia est virtus abstinẽdi ab illecebꝛis. Castitas est virtus sub iugo ratõnis impetũ libidinis refrenans. Pudicicia est virtus non solũ impetum refrenans. verumetiam signa cohibens videliꝫ gestus inoꝛdinatos coꝛpoꝛis. visum dissolutũ ꝙ similia Sobꝛietas est virtus qua excessuꝫ cibi ꝙ potus cohibemus. Parcitas est virtus qua retinemus retinenda. sicut largitas est virtus qua damus danda. Moderantia est verboꝝ nimium appetitũ impiorationis reuocare. Honestas ẽ nec lautioꝛa querere fercula. nec circa curam totus apparatus operam dare. Abstinentia est statutũ ꝓandendi tps non ꝓcuenire. Verecundia est feda ꝙ superflua verba repꝛimere. Modestia ẽ coꝛpoꝛei habitus ꝙ cetere necessitatis suppellectilis immoderatũ reuocãs vsuꝫ

¶ Tercia virtus cardinalis ẽ foꝛtitudo. que ꝓut est virtus politica est animum supꝛa periculi metũ erigere. nihilqꝫ nisi turpia timere. Secundo foꝛtitudo ꝓut est purgatoꝛia est animo nõ terreri ꝓtra queqꝫ aduersa Tercio foꝛtitudo ꝓut est virtus purgati animi est passiones non solũ vincere coꝛpis sed ꝙ animo penitus ignoꝛare. Exemplaꝛis aũt foꝛtitudo que in deo est. est q̃ sp idem est nec vnq̃ mutatur. Ex his pater q̃ ꝓimus gradus foꝛtitudinis ꝓo ut est virtus politica hoĩem facit oẽm metuꝫ ꝑ vtilitate reipublice posꝑponere. ꝙ nisi turpia foꝛmidare. Scõs gradus foꝛtitudinis vt est virtus purgatoria mentẽ magis ꝓfoꝛtat. vt nulla pena coꝛpalis eaꝫ terreat. qꝛ ad sola ererna foꝛtiter anhelat. Tercꝰ gradus foꝛtitudinis vt est virtus purgati animi. mentẽ in eternum figit. qꝛ cum ommia cõtraria vicerit. repugnare ommino ꝙ ꝓfidenter ꝓtemnit. Exemplaris autẽ foꝛtitudo que in deo est. ꝓdictos gradus inchoat. deducit ꝙ ꝓsummat. Ipa eñ attingit a fine vsq̃ ad finẽ foꝛtiter. ꝙ disponit oĩa suauiter. De hac etiam virtute videliꝫ foꝛtitudine ꝙ magnanimitate sic dꝛ seneca. Magnanimitas que ꝙ foꝛtitudo dꝛ si insint in aĩmo tuo vines cũ magna fiducia. liber. intrepidus. alacer. Magnum humani animi bonũ est finꝫ huius vite intrepide exꝑectare. si magnanimus fueris nunq̃ tibi ꝓtumeliã fieri iudicabis. de inimico dices. nõ mihi nocuit sed nocendi aĩm habuit. ꝙ cũ illum in ꝑtate tua videris vindictã putabis vindicare potuisse. Scito enĩ magnũ ꝙ honestũ esse genus vindicte ignoscere. Eris magnanimus si ꝑicula non appetas vt temera

rius.nec formidet vt timidus. nam timidum nō facit nisi reprehensibilis vite scia mala.hec seneca. Et notandū q̄ fortitudo est immobilis inter aduersa animi laborū ⁊ periculoꝝ susceptio. q̄ nec aduersitatis incursu frangit. nec blandimento psperitatis elevat. De qua orit magnanimitas. fiducia.securitas. magnificentia.pstantia.firmitas.patientia.pseverātia.longanimitas.humilitas.mansuetudo. Magnanimitas est virtus spontanea difficiliū aggressio. Fiducia est certa spes animi rem inchoatam ad finē pducendi Securitas est virtus incommoditates imminentes rei inchoate ad finem pducendi non formidans. Magnificētia est virtus animi.arduoꝝ vās pstantiones Constantia est stabilitas animi firmi. ⁊ in pposito pseverans. Firmitas est virtus animi.oīa equanimiter portans. Patientia est virtus ⁊ vis animi.pumeliaꝝ ⁊ oīs aduersitatis impetus cum tranquillitate sustinens. Perseverātia est animi firmitas in bono pposito.vsqꝫ ad cōsūmationē pringens. Longanimitas est virtus qua patienter vite eterne premiū expectamus Humilitas est virtus p̄ quā animus in nullo se efferēs .nihil sibi ascribēs boni ⁊ exterius abiectuꝫ defert habitum. Mansuetudo est virtus animi qua homo se tolerabilem alīs reddit. Quarta virtus cardinalis est ipa iusticia.que vt sit virtus politica. debet mundum istum despicere. ⁊ seruare vnicuiq̄ quod suū est.s.sibīpsi. proximo. ⁊ deo. Secundo vt est virtus purgatoria. ipsa iusticia est adveram proximitatiꝫ consentire. ⁊ vnīuscuiusq̄ virtutis officium in suo vigore pseruare. Tercio iusticia,put est virtus purgati animi.ē cum diuina mente pp̄etuo federe sociari Exemplariter iusticia que in deo est.est q̄ plenni lege a sempiterna oppressis sui psummatione non flectitur. Et his patet q̄ primus gradus iusticie vt est virtus politica ab omni iniquitate hoīem custodit ⁊ cū hoīb pacifice conuersari facit. Secundus gradus iusticie vt est purgatoria virtus mentes ad eterna directe trahit iusto ordinatis pfecte sentit. Tercius gradus iusticie vt est virtus purgati animi mentem in eternis figit q̄ illa cū deo eterno ppetuo federe sociat. Exemplaris aūt iusticia.que in deo est pdictos gradus inchoat.deducit ⁊ pficit. que omnem creaturam suam ppetua ⁊ inflexibili lege iuste regit. Ex his aliqualiter patet quō p̄ virtutes ,put sunt politice homo ordinat in operationibus suis quo ad proximum ⁊ per virtutes ,put sunt purgatorie ordinat ad seipsum ⁊ vt sunt virtutes purgati animi ordinatur ad deum quas virtutes exemplares que in solo deo sunt pficiūt fm maius ⁊ minus ,put operantes in fide ⁊ caritate opa lucis eas pfectius vel minus perfecte participant. De virtute etiā iusticie sic dt seneca. Iusticia aūt quid ē nisi nature tacita puentio in adiutoriuꝫ multoꝝ inuetita institutio non nostra constitutio sed diuina lex est ⁊ vinculum societatis hūane. Quisquis igit iusticiam sectari desideras time primus deum.ama deum vt ameris a deo.ama deum vt bilis eris deo si illū in hoc imiteris vt velis oīb prodesse nulli nocere ⁊ tuc te virum iustū appellabunt omnes sequenter venerabunt ⁊ diligēt. Iustus em̄ sis non solum nō nocebis sed ⁊ nocentes prohibebis. hec seneca. Notandum etiā q̄ iusticia est ius suū vnicuiq̄ tribuēs. De qua pceduntre ligio.pietas. seueritas. innocētia. reuerentia. ⁊ misericordia. Religio est virtus quedam superioris vite.q̄ hac

virtute regulamur alʒ religamur diuino cultui. Pietas est virtus qua parẽtibꝫ vel potentibꝫ honorem debitum exhibemus. non solum in veneratõe sed etiam in exhibitione necessariorum. Severitas est virtus qua ꝓmum vtilitate seruata districte agimus in supplicijs reddendis. vt non relinquamus aliquid de pena debita. Innocẽtia est qualitas mentis onus iuris nõ formidans Reuerentia est virtus qꝫ ꝓmis nostris vel aliqua prelatione sublimibus debitũ honorificationis culmẽ exhibemus. Hec diuidit in duas ptes. in veneratõem que est virtus qua reuerentiam exhibemus maioribus in corporis humiliatõe. gestu. nutu. ⁊ verborum emissiõe. in obedientiã que est cãinste inssionis effectus. Misericordia est virtus per quã animus in calamitate alterius mouetur. ¶ Et sciendꝫ virtus perducere solet hominem ad vitam eternaʒ. que virtus maxime est amor dei de quo cetere virtutes procedunt. ⁊ etiam virtutes cardinales. ꝙ cum habite fuerint dilectionem dei ⁊ ꝓximi in mente custodiunt ⁊ ꝓseruãt Unde beatus augustinus Virtus ad beatam vitam nos perducit. sed virtutes nihil eẽ affirmaverim nisi per summũ amorẽ dei. Nam ⁊ illud qꝺ virtus quadam parrita dicit ex ipsius amore vatio quodam affectu dr. Est enim temperantia amor integꝫ se prebẽs ei qꝺ amat. Fortitudo amor facile tolerãs omnia ꝓpter id quod amat Justicia amor soli amato seruiens. ⁊ ideo recte dominans. Prudentia amor eorꝫ qui bus adiuuat ab eis. quibꝫ impedit sagaciter eligens. Sed hunc amorẽ nõ cuiuslibet sed dei esse diximus. i. summi boni. summe. sapiẽ. summe cõcordie. Est etiam caritas simplex ⁊ pura que spiritu sancto inspirata perducit ad filium per quem cognoscitur pater

Omne aũt officiũ temperantie est exuere veterem hominem ⁊ in deo renouari. i. ꝓtemnere omnes illecebras corporeas ⁊ laudes popularem. rorumqꝫ amorem ad diuina ꝓferre. ne subijciat se homo per peccata his rebꝫ mortalibus vite regulã vtroqꝫ testamento formatam vt eorꝫ nihil per se diligat. nihil apperendum putet. sed ad vite huius atqꝫ officiorꝫ necessitatẽ (quantus satis est) vsurpet vtentis modestia nõ amantis affectu. si enim deus est summũ bonum hominis. nihil aliud est homini beneviuere qꝫ toto corde. tota aĩma tota mente deus diligere. a quo existit vt incorruptus in eo amor custodiat. quod est temperantie. nullis frangat in commodis qꝺ est fortitudinis. nullis alijs seruiat qꝺ est iusticie vigilet ī discernendis rebꝫ. ne fallacia subrepat. qꝺ est prudentie. Hec est hominis vna perfectio qua sola impetrat vt caritate in veritate perfruat. non potest autẽ seipsum diligere qui deus diligit. imo ille solus se diligit qui deus diligit. qr sedule agit vt summo bono perfruat. qꝺ aũt agis tecum agendum est cum ꝓximo. scʒ vt ad id bonum ad quod ipse tendis eum adducas. illud enim est vnum bonum quod omnibꝫ tecũ tendentibꝫ non fit angustum. Ex qua scʒ dilectione ꝓmi nascunt officia societatis humane. in quibus non errare difficile est Duobꝫ enim modis peccatur in homine. vno si ledatur. alio cuꝫ potest non adiuuatur. Hec augustinus. Et sic patet de quatuor virtutibus cardinalibus.

Filius.

Quio etiam aliqua scire de ꝓfilibus ad que tenẽtur religiosi facta professione. anno probationis expirato.

Scire debes filiq̄ ꝓsiliuz est ꝓsuasio melioris boni ad qđ̄ non tenet quis ex p̄cepto. ¶ Unde notandū q̄ ꝓsilia in multis differunt a p̄ceptis. Primo q̄z ad p̄cepta tenemur. ad ꝓsilia vo nō. q̄z p̄cepta seruare est necessitatis. cōsilia vo voluntatis. Item lex vetus dat p̄cepta viz decalogi hoc est decem p̄cepta. euangeliū vo supaddit ꝓsilia Nam ꝓsilium pertinet ad pfectos. preceptuz aūt ad pficiendos. p̄cepta sepant nos ab illicitis. sed ꝓsilia a ꝓcessis. per p̄cepta declinamus pcā sed p̄ꝓsilia declinamus occasiones peccandi Item p̄ p̄cepta pnā fugimus. sz p̄ꝓsilia p̄miū cumulamus Item ad p̄cepta ꝓstringimur ex debito. sed ad ꝓsilia non nisi ex voto. q̄z ꝓsilium p votū fit p̄ceptū sicut ait aug. Vouere inquit est voluntatis reddere vo necessitatis. ¶ Et sciendū q̄ ꝓsilia q̄ꝫuis sint plurima. tñ p̄cipue sunt tria videlicet castitas paupertas ⁊ obia. De primo viz castitate dr in euangelio. sunt enuchi qui seipsos castrauerūt ꝓpter regnum celoꝝ Secundum ꝓsiliū viz paupertas ꝓfitit in abdicatione ꝓprietatis als ꝓprie voluntatis. Ubi p dñm in euangelio dr. Qui non renunciauerit oīb. que possidet non potest esse meus discipulus. Et de monachis ꝓprietatē hñtib dr beatus ihroni. Monachus habens obulū nō valet obulum. Tercium ꝓsiliū videlicet obia tangit in euangelio cū dr sup cathedram moysi sedebūt scribe ⁊ pharisei que dicunt facite que aūt faciunt nolite facere. Predicta aūt ꝓsilia sunt substantialia oīs pfecte religionis. q̄z suos obseruatores vel sectatores elongant a malo nō solū quantū ad malū culpe sed etiā quantū ad mali causam Unde religiosi maxime hec tria solent vouere ⁊ promittunt obseruare. ¶ Omne nāq̄ malū oritr ex triplici radice. s. ꝓcupiscentia carnis. ꝓcupiscentia oculoꝝ ⁊ superbia vite. Predicta vo ꝓsilia nos elongant ab hac triplici radice. nam p castitatē vincit carnis cōcupiscentia ⁊ luxuria. p paupratem superat rerū terrenaꝝ cupiditas seu auaricia. p obiam aūt calcat mentis elatio siue superbia. Sed q̄z de his tribus brutibus. s. paupertate. castitate ⁊ obia. superius tractauimus non est opus vt de his iterum mentionē faciamus ¶ Soluz hoc adꝺiendū est q̄ omnes homines maxime solēt desiderare tria. s. opes. voluptates. ⁊ honores. ex quibus tribus ceteravitia ꝓcedūt ⁊ oriunt Ubi innocentius Tria maxie solent homines affectare. opes. voluptates ⁊ honores De opib praua. de voluptatibus turpib. de honoribus vana ꝓcedunt. Nam opes generant cupiditatē ⁊ auaritiā. voluptates nutriūt gulā ⁊ luxuriā. honores nutriunt superbiam ⁊ iactantiam. hec innocentius. Sed cristifideles ⁊ maxime religiosi habent remedia contra predicta scelera videlicet castitatē paupertatem ⁊ obedientiam. per quas virtutes cū dei adiutorio vincere possunt vitia supradicta.

Filius

Post informationem diuersarum virtutum superius premissarum nunc de bona actione seu operatione cupio edoceri.

Ca. .XIIII. Pater.

Debes scire qđ postq̄ homo fuerit per predictas virtutes videlicet humilitatem. patientiam ⁊ castitatem. ac alias virtutes superius premissas interius ⁊ exterius decenter ornatus debet etiam in

alijs bonis actionibus hoc est ieiunijs vigilijs. ⁊ in ceteris bonis operibꝰ se exerceret ut per huiusmodi sanctas observantias valeat deo magis placere. Unde beatus bernardus. Sex sunt observantie seruis dei ꝓposite quibꝰ purificari debeant. Sunt aũt iste. silentiũ. psalmodia. vigilie. ieiumũ. opus manuum. ⁊ carnis mũdicia. In observatione silentij purificamur a peccatis q̃ verbositate contraximus. Cuius vitij sunt octo ſpecies. Est enim verbũ stultum. vanum. mendax. ociosum. impudicũ. maledictum. excusatorium. Que nimirꝫ pestis nascit ex loquacitate. ⁊ ꝑ silentij censurã aut euertit funditus. aut certe ne multũ noceat reprimit. In psalmodia fit duplex confessio vbi ⁊ peccatoꝝ de culpis ꝙpungit ⁊ deo laudes super iudicia iusticie dicuntur. In hac autem observantia quisq̃ qui recte cõfitet purificatur ab immundo spũ blasphemie cui ante cõfessionem subiacebat. dum em̃ seipsum laudaret ac deum accusaret qui nõ aliter q̃ blasphemus erat. Conuersus ac confessus canticis diuinis instructus. correcta vita corrigit ⁊ verba. seq̃ ipm̃ accusans mala sua sibi reputat. deum autem laudans bonum quod in se videt. non sibi sed illi applicat. ⁊ hoc totum agit in psalmodia. Per psalmodiam accipe quicquid deo agit cum mentis melodia. siue sint psalmi siue hymni. siue etiam quecunq̃ cantica. Tertiaz observantiam posui superius. Vigilias has semper debet comitari oratõnũ instantia. Tales vigilie abluunt nos a sordibꝰ quas ꝓtraximus per somnolẽtiam resoluti. dũ oblivione quadam a via salutis incepimus deficere ac corruimus. Quarta observantia est ieiunium. de quo quis dubitet quin ⁊ ipm̃ purificet. Vera est illa sententia. ꝓtria ꝓtractis curantur. Si ergo per gulam peccauimus. quid restat nisi ꝙ abstinentiam reparemur. Non soluz buius vitij per ieiunium fit purgatio. insuper ⁊ virtus ad expellendos demões comparatur. Per segnicie quoq̃ ⁊ ocio sitatem que inimica est anime multas ꝓtraximus sordes. ꝓtra dei sententiã in sudore vultus alieni non nõ panem edentes. ꝓpter hoc sequit observantia que est quinta ⁊ dr opus manuum. vt sordes ille manuũ in labore abluant. Restat vltima scz mundicia. In hac fit purificatio quinq̃ ꝓtium corꝑis illecebra videlicz visus. auditus. gustꝰ odoratus ⁊ tactus. ⁊ cetera que ꝓdicta sunt. i. silentiũ. psalmodia. vigilie ieiumũ. opus manuum. exerceri pñt sine ista. sed si lumbi nr̃i nõ fuerint ꝓcincti. i. si desit carnis mundicia. lucerne ardentes quid ꝓderunt. Hinc ergo colligendum est q̃ sit necessaria huius sexte observantie purificatio. que sola omnibꝰ supradictis equipollentẽ obtinet vim salutis. Et norandũ q̃ in his observãtijs primas quatuor debemus nobis. quintam ꝓximis. sextã deo. nam silentiũ. psalmodias. ieiumium ⁊ vigilias debet quisq̃ exercere ꝓter seipsum. hoc est ꝓter suaz disciplinam. opus manuũ ꝓter ꝓximũ vt habeat vnde tribuat necessitatẽ patienti Carnis mundicia ꝓter deũ vt placeat illi ⁊ eius voluntatem faciat. hoc dicerẽ. Non solum autem in his virtutibus sed etiam in alijs vir religiosus debet se exercere. videlicet in ꝙpassione ꝓximi. in ꝙpunctione. in oratõne. in lectione. in studio ⁊ meditatõe sacre scripture. ac alijs virtuosis operibus vt per hoc possit placere deo ⁊ ꝓximis suis bonum exemplum ꝓbere Sunt namq̃ nonnulli qui magna intentõne ꝓficiunt. ⁊ primescentia ꝓtractis horꝫ tormenta ꝓsiderant. ⁊ ꝓtimescen-

tes subito pctã ⁊ iniquitates deserunt ⁊ ad virtuosam vitam ⁊ sanctam operationem bene viuendo consurgunt ⁊ ꝓpa bona que agunt scõm maius ⁊ minus proximis suis bona exempla ostendũt. De talib⁹ beatus gregorius sup cantica exponẽs illud dictũ. Que est ista que progredit quasi aurora ascendens. Sunt nonnulli qui magna intentione que sint tormẽta reprobor aspiciunt ⁊ sua facta ꝑpria sine palpatione exaltatione ꝓtendunt. Cũq se peccasse cognoscunt ⁊ per hoc ire ad tormenta reproborum ꝓtimescunt. tunc subito tenebras iniquitatis derelinquunt ⁊ luce iustitie accendi cõcupiscunt mox ad sanctam operationem ꝓsurgunt. ⁊ ꝓ bona que faciunt clarere proximis incipiunt. hi proculdubio velut aurora consurgentes progrediunt. qr subito noctem peccati euacuantes ad lucẽ magis ac magis dilatant. sic aĩa que prius in tenebris nũc splendens appa ret. ⁊ que etiam in se obfuscabat. nũc luce sancte op̃ationis resplendet pulcra vt luna. Luna quippe dum noctem illuminat. caligantib⁹ oculis iter p qd̃ homo gradiat ostendit. Sic nimirum quoq anima. que tenebras dimittit ⁊ in sanctam operationem se extendit dum exemplum bene operandi tribuit quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit. Dum em̃ peccantes quiq bonum opus aspiciunt. ⁊ ad idem faciẽdum se conuertunt quasi errantes in nocte per lumen lune ad viam redeũt. Exit itaq sancta anima dum peccãtib⁹ exemplum prebet. quasi luna in nocte lucet. duxero magis ac magis crescit ⁊ de die in diem ꝓ ꝓfectu dinem boni operis lumen iustitie perfecte percipit vt etiã bonis exemplum imitationis prebeat que prius solis peccatoribus imitanda apparebat. profecto iam luna sol efficit. quia que in nocte errantib⁹ lucebat. mõ in die ambulantib⁹ lumen veritatis manifestat. Exc grego. Tales namq qui post pctã perpetrata ad penitentiam redeunt ⁊ sancte viuũt nõnunq ex dono celestis gratie. etiã ꝙbuz doctrine ad alios docendos pciũt. quoꝝ ꝓdicatio tanto suauius audientib⁹ sapit. quanto eorũ actio verbis que predicant ꝙtraria non est. De bis que predicant ꝙtraria non est. Exc beatus grego. super ezechielem sic ait. Sepe enim quosdã videmus seta mentis ad sancte lectionis studium ꝓtulisse arq inter ꝙba dñica recognoscentes in quãtis deliquerũt semetipsos in lacrimis mactare. merore ꝓfluo afflici. in nullis huius mũdi ꝓsperitatib⁹ delectari. itavt eis vita ꝑsens oneri ⁊ lux ipsa fastidio fieret. vix ad colloquendũ ꝙmunia admittere. arcta rigore discipline aĩm difficile relaxare ꝑ amore cõditoris luctu solũmõ ⁊ silentio gaudere. ⁊ tales p̃ceptavite q̃ sensus illoꝝ capere potuit. memoria nõ amisit. qr collectus in deo aĩmus legendo semp ⁊ recolendo suauit. Erfit plerũq vt tales quiq ex dono celestis gẽe etiã ꝙbũ doctrine ꝓpiant atq de ꝙbis vitatis pabulo qd̃ ipi intrinsecus vulciter ruminant ⁊ ꝓximos suauiter pascant. De quoꝝ ꝓfecto ore ꝓdicatio audientib⁹ tanto dulcior est quanto eoꝝ actio contraria suis predicationibus nõ est. quia de ꝓpria vita sumunt quic quid per linguam ꝓximis conferunt. nam sermo dulcedinem nõ habet quẽ vita reproba intra ꝯscientiam remordet ¶ Dñ necesse est vt qui ꝙbũ dei loquit prius studeat qualiter viuat vt post ex vita colligat que ⁊ qualiter dicat. ad predicandum namq plus conscientia sancti amoris edificat. ꝙm exercitatio sermonis. quia amanto celestia intra semetipsum predicatoꝝ

git quomodo persuadeat vt despici de
beant terrena. Qui enim vitam suā in
terius pensat. ⁊ exēplo suo foris am⁹
monēdo alios edificat. quasi in corde
lingue tingit in eo ꝙ manu verbi pri⁹
mis exterius scribit. hec grego. Nam
ſm eundē gregoriū Quanto sanctior
est vita doctoris tāto fit humilior sen
sus auditoris. ⁊ sp semetipsam despi
cit dum predicatoris vitam in magnā
altitudinē surgere perpendit. Si vero
predicator magna p̄dicans per se exē
plaris non est. sermo eius in corde au
ditoris sapidus esse non p̄t. Unde vt
beatus berna. Si ergo qui inter vos vi
ros pastoris curam gerere vobis ap⁹
posuero moysi mansuetudinē. patien⁹
tiam Job. samuelis misericordiam. dauid
sanctitatē. intus ipē ⁊ impatiens atq;
immisericors ⁊ mīme sanctus fuero.
sermo meus vt minus sapidus veniet.
⁊ vereor vos minus auide capietis.
hec bern. ¶ Unde quilibet in quo
cunq; gradu vel statu exñs studere de⁊.
vt per vitam sanctam bonū exemplum
primis prebeat quatenus per hoc mer
cedē eterne vite a domino assequi va⁹
leat. De hoc beatus ihronimus sic dt.
Nemo sibi solum mō viuat. quanto scū
q; exēplo sancto edificauerit. cum tan⁹
tis ⁊ p tantis mercedē beate retributi
onis inueniet. quanti scunq; exēplum
male cōuersationis etiam si illi eum
non sequunt prebuerit. p tantis se ma
lis ratiōem reddere sciat. hec ihro. Fe
lix ergo ē cuius vita virtuosa alterius
vitam virtuosam ꝓfundit ⁊ emendat.
Unde beatus bernar. Benedicta aīma
a domino cuius humilitas alterius su
perbiā ꝓfundit. cuius mansuetudo al⁹
terius iram extinguit. cuius obediētia
alteri⁹ pigriciā tacite increpat. cuius
feruor alterius inertiam excitat. q̄ fra
tris sui interiorē oculum turbatū. gra⁹
tia edificationis ⁊ p̄solationis illumi
nat. que enim inter hoīes sublimior ⁊
deo gratiosior ꝙuersatio esse potest. q̄
eor qui se abdicant vitijs. qui virtutū
studijs animū subiugant. insup eriam
alios quotidiano exercitio ad grāz au
toris sui studēt ꝙuertere. ⁊ crebra acq̄
sitōe fideliū gaudiū superne patrie ce⁹
lestis augere. hec bern. Debemus ergo
ſm dictum apostoli. sobrie. iuste ⁊ pie
viuere. vt sanctitatē possimus acqui⁹
rere. ⁊ primis nostris bonū exemplū
prebere. Nam put dt beatus bernard?
O Tria sunt que faciunt hoīem
sanctum. victus sobrius. actus iustus.
sensus pius. Victus sobrius erit si p̄ti
nenter. si socialiter. si obedienter. id ē
caste. caritative ⁊ humiliter vixerimus.
pertinentiam enim castitas. per soci
alitatem caritas. per obedientiam hu
militas acquirit. Actus iustus erit. si
fuerit rectus. discretus. fructuosus.
Rectus per bonam intentōem. discre
tus per mensurā possibilitatis. fructu⁹
osus per utilitatem primor. Sensus
pius erit si fides nostra deū sentit sum
me potentē. summe sapientē. summe
bonū. vt per eius potentiā nostram cre
damus adiuuari infirmitatē. per eius
sapiāz correpti ignorātiā nrāz. p eius
bonitatē nrām credamus ablui iniqui
tatem. hec bernard. Studeamus ergo
etiā ordinate viuere nobis. socialiter
primis. humiliter deo. Ad qd hortatur
idem beatus bernardus sic dicens. Vi
ue in congregatione ordinaliter tibi. so⁹
cialiter primo. humiliter deo. Debēmus
etiam omnicuiq; reddere quod suum est
videliz obedientiam superiori. auxiliū
equali. ⁊ disciplinam minori Unde
idem beatus bernardus. Debemus su
periori obedientiam ⁊ reuerentiā. equi
filium ⁊ auxilium. minori custodiaz
⁊ disciplinam. ¶ Et notandum

q̄ qui in bonis opib⁹ pficere ⁊ pmanere ꝺesiderat. necesse tñ est vt etiã a mala societate sibi caueat. q⁹ valde nociua est societas malo⁹. sicut ecõuerso multũ salubris est societas bono⁹ Ñ beatus ihero. sic vt. Nil tam nocet hoĩ q̄ mala societas. plus q̄ impossibile puto virũ in bonis opib⁹ diutius permanere qui malo⁹ assidue ꝺuersatiõe vtit ⁊ sicut mala nocet cõuersatio. ita bona ꝓdest. qui bonaz inuenit societatẽ vitã inuenit. rarus hõmo vel bonus vel malus efficit nisi ob societatis causam. hec ihero. Unde fugienda est societas malo⁹ ⁊ maxime illo⁹. qui ad vitia ꝓni sunt ⁊ adhærendum est societati bone. que timet ꝺeũ. vt per ꝺsortio talitũ emendatiõem vite ac mo⁹ suo⁹ quisq̄ assequi valeat Unde ysidorus Uita malos. caue iniquos. fuge impios hoĩes maxime eos. qui ad vitia ꝓni sunt. socios tibi bonos ꝺiunge. q⁹ si fueris socius ꝺuersationis. eris ⁊ virtutis. Periculosum est his. qui peccare volunt sociari. melius em̃ est habere odiũ ꝓsanor⁹ q̄ ꝺsortiuz. sicut multa bona habet vita sanctor⁹. sic plurima mala ꝺfert societas malo⁹ Dicit etiã de hoc beatus greg. Uitanda est societas malo⁹. ne forte si se corrigi nõ valent ad imitatiõẽ trahant ⁊ cum ipsi a sua malicia non mutant. eos qui sibi coniuncti fuerint puertunt. hec gregorius

Sciendum etiã q̄ bona opa ꝓma facie cũ quadam difficultate operamur. cũ vero in ꝺsuetudinem veniunt faciliusea ⁊ cum quadam iocũditate spirituali pficimus Unde dicit abbas iohannes montis sinai. Nota in ipsis principijs abrenunciationis penitus cũ labore. violentia ⁊ amaritudine operamur virtutes. ac pficientes ꝺceps sine tristicia fimus q̄uis in ipsis modicũ ꝓtristati efficiamur.

Quando vero voluntas nostrum mo⁹ tale sapere conculcat ⁊ absorbet. prestatiue subijcit a ꝓmptitudine existente in nobis. tũc de cetero cũ omni gaudio sollicitudine ⁊ ꝺsiderio igne cordis ⁊ flamma diuina ipas operamur. hec iohannes abbas Ñ Si vero bono⁹ operũ labor nos grauat. attendamus mercedẽ futurã ⁊ leuius portabimus q⁹ ad eterna ꝓmia non nisi cũ labore puenitur. Unde beatus augustinus in libro ꝺ verbis dñi sic dicit Uita nostra xp̄s est. attende xp̄m patri venit non solum glorificari ⁊ ꝓtẽm sed etiaz exaltari. opus te terret. mercedẽ exprecta. quare vis puenire ꝺlicatus ad eã rem. ad quã non pducit nisi labor. sed times ne pdas argentum tuum. q⁹ ad argentum cũ magno labore peruenisti si ad argentum quod quãdoq̄ vel moriens amisurus es. non peruenisti sine labore ad vitaz eternã sine labore vis peruenire. carior sit tibi illa ad quam post omnes labores sic peruenies vt nũq̄ amittas. si hoc tibi carum sit. ad quod per omnes labores sic peruenisti vt aliquando amissurus sis. quanto magis illa ꝓpetua ꝺsiderare ꝺlemus Hec augustinus. Ubi sancti viri prestantes ⁊ attendentes eterne vite premia. que ꝺus daturus. est diligentibus se ⁊ in mandatis eius laborantibus nõ solũ opa bona ⁊ laboriosa aggrediuntur. verumetiam aduersitates ⁊ tribulationes presentis vite sustinere non formidant. De hoc beatus grego. viq. moral. exponẽs illud Sicut mercenarij dies eius fic⁹. Mercenarius solliciti⁹ curat inspicere. ne vnq̄ dies vacuus labat ab ope ⁊ expectatus finis tpis inanis veniat ad remunerationẽ laboris. in laboris namq̄ studio conspicit. quid recipiẽ in tempore remuneratõis possit. nã cũ opus crescit. pe

mīꝫ fiducia ꝓficit. Cum vero opus ꝺeficit ꝺeficit spes a remuneratione lacessit. Unde electus quisq; vitam suam quasi mercēnarius pensans tanto fidentius spe tendit ad ꝓmia. ānto nunc robustius perdurat ad laboris incrementa. quid sit ꝺecursus pfitis ꝓpis pensat. dies cū operib; dinumerat. ne a labore transeant vacua vite momenta. foꝛtificat. aduersis gaudet. meroꝛe refoꝛtef. qꝛ subsequentib; vite ꝓmiꝭ tanto se munerari largius ꝺspicit. quāto ꝺ amoꝛe illius quotidiaīs se moꝛtib; ꝛerius impendit. Hinc namq; est ꝙ ciues celestis patrie ꝺditoꝛi eius psalmi ſeꝛwcib; dicunt. ꝓpter te moꝛte afficiꝛmur tota die. Sancti igit viri quot laboꝛes nunc veritati ꝺmendantes exhibent. tot iam remunerationis sue pignoꝛa intra spei cubiculū clausa tenent sed grauis nunc sentit estus in ope. vt cū refrigerium percipiat ex quiete. Unde aperte subdit Sicut cervus ꝺsiderat vmbrā. Umbrā quippe ꝺfideꝛre est post temptationis estuꝫ suoꝛē ꝙ opis eterni refrigerij requiē quereꝛe. Sequit. Et sicut mercennarius ꝑfiolat finē opis Mercennarius enim cū facienda opera ꝺspicit mentem ꝓtinus ꝛ longinq;rate ꝛ ponderis laboꝛe adficit. cū vero lacessentē animū ad cōsiderandū laboris ꝓmiū revocat. riꝛgoꝛē mox cū ad exercitiū laboris accedit infirmat. ꝛ qđ graue perpendit exope leue estimat ex remuneratōe Sic electi quiq; cuꝫ mundi huius aduersa patiunt cum inhonestatis ꝛtumelias ꝛꝛ damna. cruciatus coꝛporis tolerāt esse grauia quib; exercent pensant. fꝛ cū mentis oculos ad eterne patrie ꝺsiꝛꝛatōem tendūt. ex ꝺparatōe ꝓmij ꝭ fit leue qđ patiunt inueniunt. quod ctiꝫ valde importabile ex ꝺfideratōe ꝓuida ex remuneratōne leuigatur. Hinc est ꝙ paulus semp; se ipso robustioꝛ ꝺtra aduersa erigit. mimiꝫ finem sui operis sicut mercennarius ꝓstolat. graue namq; qđ sustinet estimat. sed leue hoc per ꝓmiꝫ ꝺfideꝛrationē pensat. ipse quippe q̄ fit graue qđ patitur iudicat. qui in carceribus abundantius in plagis supra modum in moꝛtib; frequenter se fuisse testat. sed quō remunerationis linteo suoꝛrem tanti laboris tergat. ipse denūciat dicens sic. Non sunt ꝺdigne passiones huius temꝓoris ad futuram glam que revelabit in nobis. Finem q̄q; operis quasi mercennarius ꝓstolat. quidum ꝓfectum remunerationis ꝺfideꝛrat. vile estimat qđ pene ꝺficiens laboꝛrat. ꝺfectum egestatemq; ꝓpeꝛi bonis mentib; laboꝛiosum nō est. sed cū vsq; ad afflictiōem carnis aduersitas veꝛrit labor ꝓculdubio ex voloꝛe sentitur. In hac cū vita quedaꝫ laboꝛiosa sunt. quedā vero vacua. quedā vero vacua ꝛ laboꝛiosa simul. Amoꝛe quippe ꝺditoꝛis pfitis vite tribulationib; exerceri laboꝛiosum quidē est. sed vacuum nō est. Amoꝛe aūt seculi voluptatibus solui vacuū quidē est. sed nō laboꝛiosum. amoꝛe eiusdē seculi aliqua aduersa ꝓpeꝛi est vacuū sil ꝛ laboꝛiosum. qꝛ ex aduersitate mens afficit ꝛ renunciationis ꝑmio non replet. hec grego.

§ Exerceamus igit nos in boīs opeꝛib;. nā quoties bona agimus totiens angelos letificamus. quotiens vo a bono opeꝛe ꝺuiamus. ipsos contristamus ꝛ malignis spiritib; letitiā facimus. Testat hoc beatus augu. ꝺcens. Quoties bene agimus gaudēt angeli ꝛ tristant ꝺmones. quotiēs vero a bono ꝺuiamus dyabolum letificamus ꝛ angelos suo gaudio fraudamus. gaudiū enim est eis supvno peccatoꝛe penitentiam agente. hec augus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Qui etiam desiderat non tristari sed frequenter in aīmo gaudere studeat bene viuere. Ūñ hugo de sancto victore. Vis nūq̄ esse tristis bene viue. bona vita semp gaudiū habet. nec etiā obmittendū est bonū opus ꝓpter aliquā negligentiam aut desidiam nostrā. ne ꝓtinget mentē inopinatrimo examine gemere et ꝓpe tpe inutiliter sine fructu spūali expenso lugere. De hoc beatus bernar. lamentando sic dicens. O dñe deus quot tpa effluxerunt in quibo sine fructu vt aspicio vixi. qūo cora te subsistam. qūo ad te leuare potero faciē meam in illo magno et terribili examine. qñ numerari iusseris. omnes dies meos querens fructum meum O dñe cur intermisi vllo tpe versari te in corde meo tota mēti amplecti. in tua dulcedine delectari oīa interioza mea vbi tunc erant qñ tecū non erant. cū habeat a te omnis creatura quicquid habet desiderabile laudabile aut delectabile Hec beatus bernā. ¶ Sed et hoc notandum ꝙ in opibo bonis quisq̄ humilitatem habere debet et illa attribuere debet gratie diuine. peccata aūt sibi ascribere. Unde aug. in libro de vbis domini. Caue o cristiane supbiā. licet eīm sanctoꝝ imitator sis. totum semp gratie deputa Quia vt eēt aliquid gratie in te dei non tuū meritū fuit. ipius ergo totum deputa pietati ꝙ aūt peccator es tue iniquitati ascribe. Esto accusator tuus et ille erit indultor. omne eīm crimen qđ facimus vel pcīm est nostre negligentie et omnis virtus et sanctitas dei est indulgentie conuersi ad deum. hec augusti. Magna namq̄ virtus est bona actio cū humilitate. ꝙ hoc eīm reddit homo diuinus. Unde dicit Isaac abbas. Bona opatio est humilitas. hominem deū faciens sup terraꝝ Igit laborādum est vt in bonis opibo que gerimus. humilitatē cordis semper habeamus et cū bona opera nostra ad noticiam alioꝝ puenerint gloriam dei et edificationē ꝓximoꝝ ꝙ hoc non nostram vanam gloriam requiramus ne meritū nostꝝ apud deū ꝓpter hmōi stultam vanitatem amittamus. Unde beatus augu. in libro de verbis domini Quisquis ita vult videri ab hominibo opa sua. vt ille glorificet a quo ea que in illo vident accepit. et sic ad imitandum bonum idē ipi quivident ꝓuocētur. vere eius lumen lucet cora hoībo. qz lux de illo caritatis radiat. non superbie fumus euomit et in eo caret. ne iustitiā suam faciat coram hoībo. vt videat ab eis. qz nec suam deputat illam iusticiam. hec augu. Bona ergo opa cū summa diligentia exerceamus. ne ꝙ hoc qđ agimus vanam gloriam requiramus. sed oīa in gloria dei agere studeamus vt ꝓ bonis nostris actiōibo vitam eternā possidere valeamus.

Filius

Post diuersoꝝ operū bonoꝝ tam interioꝝ q̄ exterioꝝ informationē. nunc etiam de virtute pseuerantie cupio edoceri.

Ca. .XV. Pater.

Scire debes qđ postq̄ omniū virtutū aceptus quis fuerit ꝓncipium. nondū tū in cōspectu dei apparet glorioſus. nisi vitutum consummatrix assit. videlicet perseuerātia. quia nullus omino moralis quantumcunq̄ perfectus laudandus est in vita sua. nisi ꝓius hoc bonū inchoatum. bono et felici fine ꝯcludat. Est eīm pseuerantia finis ac ꝯsūmatrix virtutum. parū eīm valet fuisse religiosus. fuisse humilē patientē fuisse deo

tum ꝙtinentem. deum dilexisse. ꝙ ceteras virtutes habuisse nisi adesset perseuerantia. Cū enim oēs virtutes curant. sola pseuerantia accipit brauiū. qz nō ille qui incepit. sed qui pseuerauerit in bonis operib⁹ hic erit saluus. Unde dicit hugo. Inchoata virtus non pdest nisi ad finem pducat. Et ideo p seuerantia valde necc̄aria nobis ē vt in bono qđ p̄r dei grām recte inchoam⁹ ꝓstanter vsq; ad finē pseueremus. hec hugo. Ipsa nam; pseuerātia virtus est multū laudabilis. qz est nutrix ad meritū. ꝓstantie filia. ꝙpugnaculum sanctitatis. sine quo nemo poterit deū videre. De cuius etiā ꝓmendatōe beatus ber. dr. Perseuerantia est vnica regis filia. finis virtutū. earū; ꝓsummatio. totius bonī repositoriū. ꝙ virtus sine qua nullus videbit deū. absq; victoria esti nec qui pugnat victoriam. nec palmā victor ꝓsequit. vigor est viriū. nutrix ad meritum. mediatrix ad premiū. sororꝝ patrē. ꝓstantie filia. amica pacis. amiciaꝝ nodus. vnanimitatis vinculū. sanctitatis ꝙpugnaculuz. tolle perseuerantiā nec obsequiū mercedē hz. nec beneficium grām. nec laudem fortitudo. sola ē cui eternitas redditur vel potius que eternitati hominē reddit. dicente dño. Qui pseuerauerit vsq; in finē saluus erit. hec bernar. Debet ergo homo se in bono ꝓtinuare ꝙ incessanter nona prioribꝫ supaddere. ne ꝓtingat eū in bonis ac virtuosis actionib⁹ torpescere ꝙ deficere. Unde beatus ber. Nequaq; sufficit semel vel secundo opari qđ bonū est nisi incessanter addas nouū prioribꝫ. alioquin iacet ꝙ marcescit flos primi operis. atq; ex eo virtus ꝙ vigor in breui terminat nisi nō alijs atq; alijs subiectis pietatis operib⁹ ꝓtinue reparent. Hec ber.

X Nec debet aliquis ꝓter verba

derisoria vel quecūq; alia bonū opus obmittere. nā sunt nōnulli qui aliqua agere ꝓponunt. sed cū ab altis deridentur. ꝓtinus ab intentione bona quam ꝓposuerūt resiliunt. Unde beatus gregō. Sepe nam; aliqua agenda bona ꝓponimus. sz sinnus ꝓtra nos leuissimus sermo irridentis erupit. ab intē tione actōis nostre fracti ꝓtinus ꝙ confusi discedimus. hec gregorius. Et sciendum ꝙ incipientib⁹ bona opera premium ꝓmittit. sed solum pseuerātibus datur. qz invanum opus bonuz agit si ante finem vite deseras. Unde ysidorus. Inchoantib⁹ premiū ꝓmittitur. perseuerantib⁹ das. tunc placet deo ꝓuersatio nostra quando bonū qđ inchoamus perseuerāti fine implem⁹. Unumquemq; deus de fine nō de preterita vita iudicabit. Virtus ergo boni operis pseuerantia est. incassum q̄p pe bonū agitur si ante terminū vite deseras. hec ysidorus. Notandū ꝙ virtus pseuerantie in bono eternitatis hz similitudinē per quam tanq; per nūm eternū mercabimus eternū deū. qz eternavita perseueranti in bono est penetrabilis. Teste seneca qui dr. In excelso est vita beata. sed perseueranti penetrabilis est. Et sciendū ꝙ va ꝙ efficax perseuerantia in suis semper debet exercitijs augeri. crescere ꝙ ꝓficere. quia vel si affectus deuotionis vel operis effectus remittit vel ex negligentia attenuat. paulatim deficere incipit do nec penitus extinguat. Unde apostolus. Non coronabit nisi qui legitime certauerit. vocans legitimū certamen nostri ꝓfectus ꝓtinuū incremētū. Dicit etiā beatus ber. Nulla vnq; seruū dei non dico dies sed nec hora inueniat nisi in exercitij labore. Sed ad hoc faciendum. quattuor sunt nobis necessaria bona. scilicet oratio. inter

na deuotio. sancta cogitatio ⁊ recta in
cto. His quatuor exercitijs homo de
uotus tota vitã suã ꝓtinuat. Opaꝫ em̃
bona si ꝑt sibi opari non poterit qua
cũq occasione impeditus deuotionez
suam meditando accendat. que duo si
ad manus non habeñ. vel q2 torpet in
actione exteriori vel q2 languet in affe
ctione interiori saltem dñm cogitet
qđ nulli difficile est. q2 hoc plane sub
iacet nostre voluntati Unde in deutro
nomio dr. Caue ne vnq̃ obliuiscaris
uominí dei tui. Et thobie Omni tem
pore in mente habeto deum Et ideo ad
cogitandum deum semp ex p2cepto
legis vrgemur vt p̃missuz est. licet ad
meditandum ipsum deuote qđ est gra
tie nõ obligemur Si vo idipm nobis
subtrahiꝫ vt experiamur qđ ait dñs.
sine me nihil potestis facere temetip
sum intra temetipm metire ⁊ sic cũ a
postolo. Non q̃ sufficientes simus ali
quid cogitare a nobis tanq̃ a nobis.
sed sufficientia nostra ex deo est sed ⁊
eandẽ miseriam p intentionẽ diriga
gamus in deũ ⁊ humiliantes nosmet
ipsos dicamus. Oĩa opa nostra ope
rus es domine in nobis vt hmõi gra
tia reformeꝫ in nobis. Gratia g̃ dini
na suffragante sublimiora opemur. si
vero minuiꝫ opemur mediocria. si aũt
oĩno extinguiꝫ opemur infima nõ tor
pentes sed ambulantes ⁊ pseuerãtes
in p̃ceptis ⁊ mandatis vt salutez eter
nam ab ipo ꝓsequi mereamur. Nam
ipe dr. Qui pseuerauerit vsq̃ in finez
hic saluus erit Et in apocalipsi. Esto
fidelis vsq̃ ad mortem ⁊ dabo tibi co
ronã vite. Sic g̃ patet de pseuerantia
habemus itaq̃ de virtutib. Nunc put
dignatus est dñs donare explanatum
qđ p̃tinet ad proficientes. quorum sta
tus vt p̃missum est supra in secundo li
bro consistit in virtutum operatione

Sequitur tercia distinctio
secundi libri. Filius

Postquã infor
matus sum de virtutib quo
rum obseruantia secũdo lo
co p̃tinet ad ꝓficientes. nũc de tercio
in quo dependet status eorundem ꝓfi
cientium a te o pater cupio edoceri.

Ca. .I. Pater. B

Scire debes
fili q̃ tercius gradus
in quo ꝓsistit ꝓficien
cium status put supi
us dictũ est pendet in
temptationum ꝓpssione. nam quisq̃
religiosus cum relictis viciis cepit re
ligiose viuere ac in bonis operib se ex
ercere atq̃ in illis ꝓficere. talis inq̃
diuersas temptationum tribulatiões
incipit tolerare. q2 spũs malignus in
uidens saluti hũane cũ aliquẽ ꝓfice
rit virtuose ac religiose viuere. stati mul
tiformes tẽptationũ laqueos in eo il
lius immittere solet. vt eũ a via salu
tis possit reuocare ⁊ ad pristinã vicio
sam vitã ac maculosam ꝙuertere ⁊ per
ꝙsequens ad pditionẽ eternã pduce
re. ſz quilibet religiosus ⁊ in vita vir
tuosa ꝓficiẽs dz tẽptatõib ⁊ suggestio
nib demonũ viriliter resistere ne con
tingat eum tm̃ malum incurrere C
Et primo notandum q̃ temptatio ⁊
omne peccatum inchoaꝫ ⁊ implet tri
bus modis videlicet suggestione. de
lectatione. ⁊ ꝙsensu. Suggestio quip
pe fit p diabolũ. Delectatio per carnẽ
Consensus per spiritum. Necessaria
est ergo magna discretio vt inter sug
gestionem ⁊ delectationem atq̃ con
sensum iudex sui animus p̃sideat.
cum enim malignus spiritus peccatuz
suggerit in mente. si nulla delectatio

peccati sequatur peccatū ommino non est. cum vero caro ceperit delectari. tūc peccatū incipit nasci. si aūt ex delibera tione ꝓsenserit tunc peccatum cognoscit̄ perfici. In suggestione igit̄ peccati semen est. in delectatōe fit nutrimentum. in ꝓsensu pfectio. ⁊ sepe ꝓtingit in hoc q̄ malignus spūs seminat in cogitatōe. caro in delectatōe trahit. nec tñ anima eidē delectationi ꝓsentiat. ⁊ cum caro delectari sine animo nequeat. ipse tñ aīmus carnis voluptatibus reluctans in delectatōe carnali aliquā do ligat̄ inuitus vt ei ex rōe ꝓtradicat ne ꝓsentiat. ⁊ tñ delectatione ligatus fit. sed ligatū se vehemēter ingemiscat Tñ ⁊ ille celestis exercitus ꝓcipuus miles etiā gemebat dicēs Video aliā legē in membris meis repugnantē legi mentis mee. ecce homo est vt ita verius captiuus ⁊ liber. liber ex iustitia quam diligit. captiuus ex delectatōne quam portat inuitus. q̄ sunt nonnulli qui inuisu vel in alīs occasionibus in tanto affectōem seu delectatōnem carnalē sentiunt in corde ac etiā in corpe per illicitos motus titillant̄. sed tñ etiam inordinatis motibus tam cordis q̄ corporis viriliter resistunt. hi ꝓpter hmōi passiones non solum non incurrunt pctm̄. sed meritū sibi acquirunt. Nam sciendū q̄ in vnoquoq̄ nostrum nihil aliud nunc agit̄ cum ad peccatum quisq̄ dilabit̄ q̄ tūc actum est in illis tribus. serpente. muliere ⁊ viro. Nā ꝓimo fit suggestio siue per cogitatōem sine per sensus corpis vel videndo vel tangendo vel audiendo vel gustando vel olfaciendo. que suggestio cū facta fuerit si cupiditas nostra nō moueat̄ ad peccandū excludit̄ serpentis astutia. Si autem mota fuerit quasi iam mulieri. als persuasum erit. sed aliquando ratō viriliter etiam ꝓmoram refrenat cupiditatem atq̄ compescit. quod cum fit non labimur in peccatum. sed cum aliquanta lucratiōe coronamur. Si autem ratio ꝓsentiat ⁊ quod libido ꝓmouerit faciendum esse decernat ab omī vita beata. tanq̄ de paradiso expellit̄ homo. iam enim peccatum imputatur etiam si non subsequat̄ factum. quādo rea tenet̄ in consensu ꝓscientia

Unde resistenduz est in principio suggestioni dyabolice cum adhuc mollis est. ne prevaleat ac roboretur. De hoc beatus gregorius. xxxij. moali. exponens illud dictum de behemoth. stringit caudaz suam quasi cedrum. sic prima quippe serpentis suggestio tenera ⁊ mollis est. ⁊ faciliter virtutis pde conterenda. sed si hec inualescere negligenter admittitur. ei ad coraditus licenter prebet̄. tanta se virtute exaggerat. vt captam mentem deprimens vsq̄ ad intolerabile robur excrescat. Caudam itaq̄ quasi cedrum stringere dr. quia semel eius recepta temptatio in corde in cunctis que subsequenter intulerit quasi ex iure dominatur. Huius ergo behemoth caput herba est cauda cedrus. q̄ ex prima quidez suggestione blandiens cernit̄. sed p vsuz vehementer inualescens succrescente temptationis fine roborat̄. superabile namq̄ omne quod initio suggerit sed inde sequit̄ qđ vinci vix possit. prius enim quasi ꝓsulens ad animū loquitur blanda. sed cū semen delectationis infixerit violenta postea ꝓsuetudine pene insolubile innodat̄. Tñ ⁊ bene caudā stringere dr. dente em̄ vulnerat. cauda ligat. q̄ prima suggestione percutit sz percussam mentē ne euaderevaleat in ualescente fine temptationis astringit Quia enim pctm̄ tribus modis admittitur cum videliz ⁊ serpentis suggestione. carnis delectatione. spūs cōsensu

petrat. Behemoth iste prius illicita suggerens linguā exerit. post ad delectationē ptrahens dentē figit. ad extremū vo p ꝯsensionez possidens caudā stringit. Hinc est q nōnulli peccata lōgo vsu ppetrata in semetipis ipi reprehendūt atq hec ex iudicio fugiūt. sed vitare opere nec decertantes possunt. q dū behemoth istius caput non ꝓterit plerūq cauda t nolentes liganť. qui ꝓra eos cedri more induruit. q a blā da voluptate exordiꝫ vsq ad violentiā retentionis excreuit. Dicať ergo stringit caudā suaz quasi cedrum. vt tanto quisquis dz initia temptationis fugere. quāto finē eius intelligit citius soluī non posse. hec greg. ¶ Notandū etiā q impetus diaboli in principio valde est ad tolerandum grauius. si vo statim ei viriliter resistať efficiť debilis. t quanto plus p resistentiā repellitur. tanto magis eius vires debilitanť. de hoc crisosto. sic dt. In primis grauis ē impetus diaboli t intolerabilis. quez si quis forti aīo sustinuerit. eū in scdo inuenīet infirmiorem. quāto em plus pcussus fuerit. tanto magis frigescit t deficit. hec crisosto. Vigilandum itaq est ꝓra antiquū hostem t cū omni studio eius prauis suggestionibz resistendū. q sicut ꝓra ꝓsentientes est fortis vt leo. ita contra resistētes est debilis vt formica. Quod beatus greg. v. moral. tangit sic dicens. Omne pctm hostis antiquus suadet sed nos eius suasionibz ꝓsentiēdo ppetramus. ātiquus em hostis nos ad culpam sine nostra voluntate nō rapit. q ille qd male nobis suggerit nos seqndo ex voluntate ppria ꝑplenimus. Si em prime suggestionī maligni spūs nō resistiť. repēte totus ad interna cordis dū non sentiť illabitur Antiquus em hostis sicut ꝓra ꝓsentientes fortis est. ita cōtra resistentes debilis. Si em eius suggestionibz assensus prebeť. quasi leo rolerari nequaq̄ pt. Si aūt ei resistiť. ḡsi formica arreriť. alīs ḡ leo. alīs formica. q crudelitatē illius carnales vix tolerant. spirituales vo illius firmitatem virtutis pede calcant. Facile quippe inimico resistiť. si non ei vel in multis lapsibz resistiť. si non ei in vno diu ꝓsentiať. Si vero eius suasionibz aza subesse ꝓsueuerit. quanto se ei crebrius subiicit. tanto eū sibi venerabilem facit. vt ei reluctari non valeat. q nimirum malignus aduersarius contra hanc ex prava consuetudine victam quasi more gigantis pugnat. De hoc etiam ysidorus sic dicit. Qui enim suggestiones diaboli non recepit. in eius insidias minime trāsit. Qui facile in ꝓsequenti ope repelliť. si primas oblectamenta ipius respuunť. via bolus em est serpens lubricus. cuius si capiti id est prime suggestioni nō resistiť. totus in interna labiť. Ceptatio nū diabolicaz initia fragilia sunt. que si non cauenť sed pvsum in ꝓsuetudinem transeunt. in nouissimis fortiter ꝓualescūt. ita vt aut nūq̄ aut cū difficultate vincanť. hec ysidorus. ¶ Notandum etiam q duplex est in nobis principiū motiuū operans pctm. vnū qd operať in nobis nolentibz. s. primus motus fomitis. quem quidaz doctor appellat ꝓcupiscentiam siue desiderium siue languorē nature. t licet ille motus operet peccatum in nobis stimulando. t nos non operemur consentiendo. nos tamen etiam illud vincimur opari licet nolentes. ex eo q ille fomes alquo incipit primus motus cupiscentie est languor nature nē nō aliene. hec aūt iniquitas non est culpe ꝓsonalis sed pene nostre nobis originaliter inflicte. Scdo primus motus operans peccatū est in sensualitate t q

tis in sensualitate fit peccatuz. non tñ hoc mortale erit sed tñmodo veniale. q2 voluntas non habet ꝑpletum domiñ super primos motus. qui sunt sensualitatis. vt in illis actibꝫ qui ex imperio voluntatis ꝓcedunt. sed hñt in eis dñium ꝑpletũ sicut est in illis actibus qui nõ ꝓ imperiũ ratõnis ꝓcedũt q tñ voluntas tales motus sensualitatis impedire ꝑt q iõ sunt pcã venialia

C Dicit aũt talis motus primꝰ pctñ veniale triplici rõne. Primo. q2 mouet ad illicitũ. Scõo q2 sunt quodammõ voluntarij non ꝑm se. q2 vt dicũ est non impediunt a voluntate Lecio ꝓpter delectatõem annexã. cũ enim aĩa ꝑ delectatõem ꝓiungit creature. obtenebrat q peiorat. sicut qñ ꝓiungitur deo illuminatur q meliorat. De hoc triplici als duplici motu inordinato siue ꝓcupĩa sic dicit Alanus. Omnis ꝓcupiscibilitas ad illecebras est vitiũ ex peccato. Omnis eñ motus ꝓcupĩe illecebris est peccatũ ex vitio. Est autẽ ꝓcupiscibilitas ꝑnitas qua quis prompt9 est ad peccandum. Concupĩa vero ꝺr ipse actus ꝓcupiscendi. Aliqñ autẽ ex ꝓcupiscentia ꝓcedit quidã motus qui est circa delectatõem q circa arbitrij libertatẽ. vt qñ videns homo mulierem velit nolit monet in hoc tñ nõ delectat. nec tñ talis motus ꝓcupĩa sed ad ꝓcupiscentiã est. non illecebris. sꝫ ad illecebras. q talis motus vitiũ est ex peccato sed non est peccatũ eo q nõ est penes velle q nolle. Cñ omnis vitiõsus motus originẽ habuit a pctõ primi parentis vel a peccato originali. alio quin vero primũ motum sequit delectatio que est in illecebris q in ꝓcupiscentia. tunc enim ꝓcupiscit homo q illecebroso mouetur. q talis motus est pctñ ex tali ꝓcedens vitio. hec alanus. Sꝫ intelligendũ est sic q delectatõ seqñs primum motum si statim ei non resistitur sed incaute in mente volunt est peccatum veniale. Si autez ꝓsentimus illi primo motui tunc nos dicim9 simpliciter peccatũ operari. D Est aũt ꝓsensus ꝑpletus in cogitatõe qñ mora voluntaria in mentis reuolutõe accidit cogitationi ꝓtinuans cogitationem in ꝓposito. sed declinans in ipa cogitatõne tanqꝫ in finem ꝓpter quem dicit ꝓsensus in cogitatõem q delectationem peccatũ efficere. q2 licet accessus q recessus cogitationuz in mente sit fortuitus q delectationis subsecutõ sit ineuitabilis. tamen in cogitatione morari vsqꝫ ad nimiam reuolutõnem q in delectatione vsqꝫ ad longã oblectatõem est in nostra voluntate. cũ possim9 nos in primo motu auertere mentem a cogitatõe nimia q delectatione. Unde tꝫremie ꝺr. Vsqꝫquo morabũtur in te cogitatões noxie. Ex hoc ꝙ dicit morabunt patet ꝙ nõ cogitatio simpliciter. sed mora que accidit per ꝓsensum in cogitatione ꝓpter delectationem repꝛehendit q damnatur. imo cogitatio veniens q impugnans videtur esse occasio meriti. quando statim ei resistitur. Unde beatus augustinus in de verbis domini. Sunt qui res illicitas obuias cogitationibus suis ita prorsus abiciunt. vt nec in ipsis delectentur. Sunt qui delectantur q non consentiunt. in quibus nondum perfecta est mors sꝫ quodammodo inchoata. Si vero delectationi accedat consensus. iam est mortis damnatio. Dicitur etiam de concupiscentia q de motu sensualitatis in glosa magistri Nycolai de lyra super illo verbo. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam ꝛc. Videre absolute mulierem non est malum. sed in quantum ex ipso sequitur concupiscentia inte

rioꝛ ꝛ ista ꝯcupiscentia sic ꝓcedit qꝛ ꝓmo ex aspectu mulieris causaꝫ ꝯcupiscentia in appetitu sensitiuo. qui ꝺꝛ sensualitas ꝛ ꝓuenit actum rōnis. ꝛ sic non est etiam ꝑccatum ueniale nec mortale. qꝛ talis motus sensualitatis non est in potestate hoīs ꝛ ꝑ ꝯs nō ꝑccatum sed retentio huius ꝯcupiscentie postq̄ ꝯcepta est bene est ꝑccatum. Unde ꝺt beatus augustinus. Nō est in potestate nostra quatenus uisis non tangamur sed est in potestate nostra ea respuere uel acceptare ꝛ sic patꝫ q̄ ꝓdictus motus sensualitatis non est ꝑccatuꝫ sed est materia exercende uirtutis. si ei resistaꝫ ꝓ rōnem. si aūt teneaꝫ ꝑ delectationem morosam absq̄ ꝯsensu. tunc est ꝑccatum ueniale. si autem sequaꝫ ꝯsensus in aīmo tūc est ꝑccatum mortale etiam anteq̄ exprimatur facto uel signo ꝛ ideo de tali ꝯcupiscentia que est ꝯsensus ꝺt saluatoꝛ. iaꝫ mechatus est eam in coꝛde suo. hec glosa. Unde cū pulsamur ꝙ illicitos motus siue sint naturales siue sensuales siue sint ex suggestionibꝫ diabolicis ꝓcedentes repugnandū est illis. ꝛ non ꝯsentiendum ne in nostro mortali coꝛpoꝛe ꝓpter talē ꝯsensum regnet ꝑccatum De hoc beatus grego. xxj. moꝛaꝫ. sic ꝺt. Habere me possessoꝛem excelsoꝛum conditoꝛ renuit. si mens mea ante ꝯspectū illius in infimis desideriꝭ tabescit Sed sciendum est aliud eē qꝺ aīmus de temptatione carnis patitur aliud uero cū ꝙ ꝯsensum delectatōnibꝫ obligaꝫ. plerūq̄ eñ cogitatiōe ꝓhibita pulsaꝫ sed remittiꝫ. plerumq̄ aūt cū ꝙ uersum quid ꝯspicit hoc intra semetipsum etiaꝫ ꝙ desideriū uoluit. ꝛ animum mētem nequaq̄ cogitatio immūda inquinat cum eam pulsat sed cum hāc sibi per delectationem subiugat.

¶ Hinc etiaꝫ ꝑdicatoꝛ egregius ꝺt Temptationꝫ non apprehendat mi si humana Humana quippe temptatō est. qua plerūq̄ in cogitatione tangimur etiam nolentes. qꝛ nonnunq̄ illicita ad aīm remūt. hoc uriq̄ ex nobis ipsis ex hūanitatis coꝛruptibilis pondere habemus. iaꝫ uero demonica est ꝛ non humana temptatio. cū ad hoc ꝙ carnis coꝛruptibilitas suggerit ꝙ consensum. se aīmus astringit. Hinc iterum ꝺt. Non regnet ꝑccatū in uestro mortali coꝛpoꝛe. Peccatum quippe in mortali coꝛpoꝛe nō esse sed regnare ꝙꝺ hibuit qꝛ in carne coꝛruptibili non regnare potest sed nō esse nō potest. Hoc ipm namq̄ ei de ꝑccato temptari ꝑccatum est. quo qꝛ q̄diu uiuimus ꝑfecte ommino de nō caremus. sancta ꝓfecto dicatio que hoc expellere plene nō potuit ei de nostri coꝛdis habitaculo restituit ei de nostri coꝛdis habitaculo regnum tulit. ut appetitus illicitus ꝛ signum tulit. ut appetitus illicitus ꝛ plerumq̄ bonis nostris cogitationibꝫ occulte se quasi fur inserit saltem si ingredi non dominet. Hec greg. Sancti namq̄ cū carnis inoꝛdinatos motus in semetipsis ꝯsurgere sentiūt uiriliter resistūt qꝛ temptationū motibꝫ non ꝯsuetudo succumbere sed bene regendo resistere nouerunt. De talibus idē beatus gre. xxvj. moꝛaꝫ. exponens illud dictū Reges in solio collocatie ternū sic ait Bñ sci uiri reges uocantꝫ qꝛ ꝓlati cūctis motibꝫ carnis mō tururie appetitum frenant. modo anaricie estum ꝛpant. modo gloꝛiam elatiōis inclinant. uel suggestiones liuoꝛis obruunt. modo ignem furoꝛis extinguūt Reges sunt ergo. qꝛ temptationū motibꝫ non ꝯsentiendo succūbere sed regendo ꝓesse nouerūt. qꝛ igitur ab hac potestate regiminis ad ꝓpriam statē transeunt retributionis dicaꝫ recte Reges in solio collocari in eternū semetipsos eñ regendo ad tempus

rigati sunt.sed in erectõnis interne so
lio ineternũ collocanť. ꝛ eo illic acci
piũť alios digne iudicare.quo hic ne
sciũt fidimetipsis nequiter ꝓcere.hxc
greg. Unde resistendũ est in motib ꝛ
cogitationib ꝓauis.nec eis ꝯsentiẽ
dum est Iam dñs ad hoc hortať ꝓysa
iam dicentẽ. Auferte malũ cogitatio
num vestraꝝ ab oculis meis.non dicit
malas cogitatões.sed malũ cogitatio
num.hoc est ꝯsensum prauũ imquuz ꝛ
puersum.qz quotiens malis cogitatõ
ib ꝯsentimus ꝛ in eis delectamur to
tiens deũ offendimus ꝛ ab ipso sepa
mur.iuxta illud sapiẽ. Peruerse cogi
tationes sepant a deo. ꝛ dicunť puer
se cogitatões qz perverterunt mentez ho
minis ꝛ deturpant coꝛ eius ꝛ deducũt
eum non solũ ad turpia verba.ꝝ etiã
ad turpia opera.qz dũ voluptas in co
gitatõe non reꝑimiť in actione dñan
tur. Unde si malis cogitationib om
nino carere non valemus.saltẽ eis nõ
ꝯsentiamus.nec eis delectemur.quia
nullus in eo peccat qđ vitare non põt
Unde dicit augu. Non ergo nocet sen
sus vbi nõ est ꝯsensus.qz cogitatões
non de re de qua surgũt. sed ex affectu
quem gignunt iudicande sunt Nihil
eñ interest quale illud sit qđ cogitať.
sed qualis affectus ex ipsa cogitatõne
ꝯsequatur.qz cogitatio mentẽ nõ pol
luit vbi delectatio per prauũ ꝯsensum
ꝯscientiam non coꝛrumpit. Unde di
cit beatus augusť. Temptatio cui non
ꝯsentitur non est peccatũ sed materia
exercende virtutis. Ergo necesse ẽ vt
ꝑ malas cogitatões temptemur.quia
dicit quedã glosa. Gloriosius est non
cõsensisse qꝫ non temptari potuisse.ſz
caueamus nobis ꝛ caute ambulemus
ne per ꝯsensum in temptatõem intre
mus. ſm qđ dominus nos ammonet
dicens. Vigilate ꝛ orate. ne intretis
in temptationem. Filius.

Affecto etiam scire occasiones tẽ
ptationum per quas oriunť tem
ptationes.

Capľm II. Pater

Scire debes filí
ꝙ magnam occasionem dant
ipsis temptamẽtis quinqꝫ sensus coꝛ
poris.inter quos maxime visus est no
civus ꝛ periculosus.qz prima cã con
cupiscentie carnalis est intuitus ocu
loꝝ incautus. De hoc dicit ysidoꝛus.
Prima causa foꝛnicationis.tela sunt
oculoꝝ.secunda verboꝝ.sed qui nõ ca
pitur oculis potest verbis resistere.qui
etiam delectatõem refrenat libidino
se suggestionis non transit ad ꝯsensuz
libidinis.ꝛ cito resistit operi qui riti
lanti se non accommodat delectatõi
Durius etiam impugnať qui vsqꝫ ad
ꝯsentiõem temptať qꝫ is qui sola sug
gestione ꝙ ditione carnis temptamẽ
tis sollicitať. hxc ysidoꝛus. Qđ aũt per
quinqꝫ sensus fit introitus vitioꝝ ad
animã.dicit de hoc beatus ihro. Per
quinqꝫ enim sensus quasi per quasdaz
fenestras vitioꝝ ad ipsam est introit?
Nam sensus coꝛpoꝝ sunt quasi fine ra
tione currentes. anima igiť in modũ
aurige retineat frena currentium. hxc
ihro. Anima namqꝫ cũ sit invisibilis
reꝝ coꝛporeaꝝ non tangiť delectatõne
sed inhxrens coꝛpori per sensus exteri
oꝛes que foris sunt respicit.in respiciẽ
do ꝯcupiscit. ꝛ per ꝯsequens etiam nõ
nunqꝫ in peccati delectatõnem cadit.
nam callidus hostis humani generis
cũ ab effectu operis expellitur secreta
coꝛdis per malas cogitatões polluere
moliť. Qđ beatus gregoꝛius .xxj.mo
ra.tangit sic dicens. Cum sit invisibi
lis anima nequaqꝫ coꝛporeaꝝ reruz de
lectatione tangiť.nisi ꝙ inhxrẽs quasi

quedam egrediēdi foramina eiusdem
corporis sensus habet. visus quippe au
ditus. gustus. odoratus ⁊ tactus quasi
quedam vie mentis sunt. quib⁹ foris
veniat. ⁊ ea que foris sunt ꝯcupiscat.
p hos em̄ corporis sensus quasi p fene
stras exteriora queq; aīa respicit. ⁊ re
spiciendo ꝯcupiscit. Quisq; vo p has
corporis fenestras incaute exterius re
spicit plerumq; in delectatōem pecca
ti etiā nolens cadit atq; obligatus de si
dertis incipit velle qđ noluit. preceps
quippe aīa dū ante non prouidet. ne in
caute videat qđ ꝯcupiscat. cecata po
stea incipit deliderare qđ vidit. ne er
go quedā lubrica in cogitatione verse
mus. prouidendum nobis est q; intue
ri licet nō ꝯcupisci. vt em̄ mūda mēs
in cogitatione seruet. a lasciuia volup
tatis sue deprimendi sunt oculi. quasi
quidā raptores ad culpā ℣ Cū no
bis ad custodiendam cordis mūdiciā
exteriorē sensuū disciplina seruāda est
Nā quanta liber gravitate vigeat. car
nales tū sensus puerile quidā exteri⁹
pstrepunt. ⁊ nisi interioris gravitatis
pudore q̄si iuuenilia quodaz frigore re
frenent. ad fluxa queq; ⁊ leuia mentez
eneruem trahunt. malū etiam luxurie
aut cogitatione ꝓperat ope. callidus
namq; temptator noster cū ab effectu
opis expellit secreta polluere cogitati
onis molit. hec grego. Cū pudicus o
culus quasi ianitor cordis. qui non per
mittit intrare omne qđ nocere ꝑt Eco
uerso vo impudicus oculus discurrit
⁊ ea que nociua sunt libenter intrare p
mittit. De hoc dt hug. in libro de clau
stro anime Pudicus oculus ianitor est
cordis sedet ad ianuā. nō ꝑmittit in
trare qđ noceat. nihil nūciat nisi quod
deceat. quicquid nouerit indecens esse
excludit ⁊ eliminat. impudicus vero
querens quod placeat p oīa discurrit.
volentes intrare patit nolētes vo mo
net ⁊ hortat. hec hugo Sed la
borandum est cū omni studio vt visus
retrahat ab oīb⁹. que ꝯcupisci possunt
maxime tū a spē mulier. ne cor ⁊ ani
mus ex intuitu incaute cōcupiscentie
gladio ꝯfodiant Unde beatus grego.
xxj. moral. sic dicit Sicut em̄ sepe tem
ptatio per oculos trahit. sic nonnūq;
ꝯcepta intrinsecus oculos cogit reflec
tere. nam plerumq; res queliber inno
uere. nam plerumq; res queliber inno
centi mente respicit. Sed ipo respe
ctu aīmus ꝯcupiscentie gladio ꝯfodi
tur. Fit vero recte retributionis exa
mine. vt qui exteriori negligenter vi
detur. interiori oculo non immisse ceciderit
Sepe aūt intrinsecus ꝯcupiscentia do
minat ⁊ illecebrat aīm? aduersus sen
sus corporeos. familiari more tiranni
dis exigit. suisq; voluptatibus oculos
seruire ꝯpellit. atq; vt ita dicam fene
stras luminis ad tenebras aperit cecis
tatis. Unde sancti viri cū sinistra pul
sari delectatione se sentiunt. ipa pone
forme spēs ad mentez ingredi disci
pline magisterio lumina restringunt.
ne prave cogitationi visio lenocinata
famuletur. que vnq; si subtiliter custo
diri negligit. cogitationis imundicia
primus ad operationez transit. neq; em̄
culpa ad opus ꝓdiri ꝑmittit si intus
vbi nascit extinguat. Si aūt tempta
tioni in corde nascenti cū festinatione
nō resistit. hac eadem qua nutrit mo
ra roborat. ⁊ existens foris in opibo
vir vinci prevalet. q; intus ipsam mē
borum dominam mentem captiuam
tenet. hec grego. Unde ⁊ crisostomus
Si igit ꝓhibere velis oculos pulcris
faciebus infigere. capieris animo ⁊ si
bis vel ter possis continere fortasse.
non em̄ est contra humanam naturaz.
qui autem flammam semel accendat
visa muliere. absente format apud se

ymagines turpium actionum a quibꝫ multotiens ꝓcedit ad opus. De hoc serapion abbas in collatõne patꝝ sic dicit. Puritatis studentibꝫ plurimuꝫ ꝓfert. vt carnaliũ passionũ ipsas materias sibi primitus subtrabãt. quibꝫ poterit vel occasio vel recordatio earum tem passionũ egrotanti adhuc aũt generari. nam corpori nequpiscentia ĩ effectũ rempter ꝓrumpere necessario effigies ⁊ materie illiciens subtrahenda est. hec serapion ¶ Ad has autem occasiões euadendas maxime valet fuga seculi. q2 ꝓuersari in mundo ⁊ esse sine anime periculo satis raruꝫ est. teste ysidoro qui dicit. Satis raruꝫ est vt quisquis inter seculi voluptates positus a vitijs maneat illibatus. in quibus ⁊ si non cito implicet. aliquando tñ attrahat. nec eñ potest esse securus qui periculo fuerit primus. hec ysidorus.

O Notandũ est etiam de cogitationibꝫ illicitis ꝙ cogitatões perueꝛse non solum generant ex sensibꝫ corꝛporis. verumetiã nonnunqꝫ oriunt ex suggestionibꝫ dyabolicis vel ꝓpria negligentia. quocunqꝫ tñ modo oriunt. semꝑ est eis resistendũ. ⁊ diligenti cura debet vnusquisqꝫ cogitatões suas discernere. ⁊ ad primũ motũ malas reꝓbare. ⁊ bonas approbare ⁊ suscipere. Unde crisost. exhortando dicit. Est tutissimũ arcqꝫ perfectissimũ vt assuescat animus sollicitus sꝑ ⁊ pervigili custodia discernere cogitatões suas ad primũ animi motũ approbare vel improbare quid cogitet. vt vel bonas cogitatões alat. vel statim malas extinguat. Hinc nãqꝫ fons est boni vel origo peccandi. ibi maxime oportet obseruare peccatũ vbi nasci solet. statimqꝫ ad primam temptationis als cogitatõis faciem. ⁊ malũ antequꝫ crescat restrigere debet dum adhuc est in cogitatiõe. hec crisos. Uẽs enim que statim repugnat illecebrose cogitationi non cito rapiet in puersam delectatõnem. Ait richardus de sancto victore. Uiens que statim repugnat ⁊ restringit illecebrosam cogitatõem non facile rapiet in prauã delectatõem sicut ⁊ culpa que ꝓhibet ante prauũ ꝓsensum nunqꝫ trãsit in actũ. Hec richardus. Unde cum aliquis ꝓ illicitam cogitatõem pulsat non permittat eam in corde suo crescere. sꝫ viriliter resistat ⁊ a domicilio mẽtis sue statim cum sentiet debet reꝛcere eã. Ait beatus ihronimus. Nolo vt finas cogitatõem crescere. dum puus est hostis interfice. nequicia elidat in semie. Et ysidorus. Cuꝫ tetitillat cogitatio cum tibi aliquid suggerat illicitũ. nõ ibi teneas animum. calca serpentis caput. calca prauе cogitationis initium. est eñ periculum in mora. hec ysidoꝛ?. Quia qui cogitationi male in principio non resistit. facilius postmodũ ipsa prava cogitatio ad ꝓsensum peccati ⁊ ad opus peruersum adducit. Unde beatus origenes. Duꝫ enim cogitatio mala in imitijs ẽ facile ꝑt abijci a corde nã si freqñr iteret ⁊ diu ꝑmaneat adducit animã sine dubio ad ꝓsensum. ⁊ post ꝓsensum intra coꝛ suum ꝓfirmatũ certuꝫ est q2 ad peccati rendat effectũ dũ in imitijs est ⁊ pusilla ergo capi debet ⁊ abijci. ne si adulta fuerit ⁊ inueterata iam non possit expelli. hec origeñ

P Et notandũ ꝙ in illa solũmõ cogitatione que suggestionibꝫ prauis ꝓsentit est peccatum. nam puersa corda non solum peccato ꝓsentiunt. sed ⁊ facto si occurreret opꝛtunitas perficere illicitum ꝓcupiscunt. ⁊ tales iaꝫ rei de crimĩe in ꝓspectu sui ꝓditoꝛis tenẽtur. Unde beatus ihronimus. In illa tñ cogitatione peccatuꝫ est que suggestionibꝫ ꝓsensum dedit. que malũ suũ

blande fouet. que in factum gessit irrũ
pere. huius cogitatio etiã si aliquo ca/
su impedita non impleat voluntatẽ. ni
hilominus actione criminis ꝺdemna
tur a dño. Dicit etiã beatus greg. Cũ
cep3obo3 mentib9 occasio ꝓpetrandi
peccata deest. defideio3 cogitationes
eo3 cozdib9 nullatenus delunt. ⁊ cum
diabolũ nõ semp3 sequunt in ope sem
per tñ se illi obligant in cogitatõe. hec
grego. Et q̃uis preuenire prauis co/
gitationib9 non sit in nostro arbitrio.
tñ delectari in ip̃is cuz deliberatione ⁊
ꝺsentire ad nrãz p3inet voluntatẽ. Ꝺ̃ꝑ
bat ysido3us sic dicens. Non est arbi/
trij nostri cogitationis praue suggesti/
onib9 ꝓueniri. iacere aũt in aĩmo cogi
tationem. nostre attinet voluntati. illã
ergo ad culpam non redigit. istud eñ
culpe imputet. nam cogitationes illi/
citas occurrere demonũ est cogitatio/
nib9 oblectari puerfis nẽm est. Cñ dei
seruus iudicio timo3is dei eo3 tẽpta/
menta a seipso reiecit bomisq3 p3ta ob/
iectis cogitationib9 turpib9 a se repel/
lit. ideoq3 si p3ius praue cogitationi re
fistamus. in lapsum op9 non incurri
mus. hec ysido. Q Cõsiderandũ
aũt nũc est ꝙ cogitationũ p3incipia ex
tri9 ꝓcedunt videlicet ex deo ex dia/
bolo ⁊ ex nobis Ex deo quidẽ sunt spi
rituſsancti cũ illustratione nos visita/
re dignat erigens nos ad sublimioꝛẽ
ꝓfectum ⁊ in quib9 vel minus acquisi
uimus vel desidiose agentes separati su
mus saluberrima ꝺpunctione castigat
vel reserat nobis celestia sacramẽta ⁊
ꝓpositum nostrum ad meliozes actus
voluntatẽq3 ꝺuertit. Ex diabolo vero
nascit cogitationũ series cũ subuerte/
re nostram vitio3 delectatione q̃ etiã
occultis conatur infidijs. subtilissima
calliditate mala p3o bonis fraudulen
ter ostentãs. ⁊ transfigurans se nobis
in angelum lucis Ex nobis autem o3i
untur cum eo3um que gerimus vel ges
simus vel audiuimus naturaliter re/
cozdamur. De quib9 dauid dicit. De
us cognouit cogitationes hominum
quando vane sunt. hanc igitur tripar/
titam rationez oꝑtet nos obseruare
⁊ omnes cogitationes que mergũt
in cozde nostro sagaci discretione dis
cutere. o3igines eo3um ⁊ causas aute
rescq3 p3imitus indagantes. vt quales
eis nos ꝓbere debemus ex illo3um me
rito qui eas suggerunt desiderare pos/
simus. Et notandum ꝙ omnipotens
deus per spm̃ sanctum suggerit nobis
bona ⁊ sancta. Unde ipse dominus in
euangelio dicit. Paraliticus aũt spi/
ritusſsanctus quem mittet pater in no/
mine meo ille vos docebit oĩa ⁊ sugge/
ret vobis omnia videlicet que p3inent
ad salutem. Nam vnctio dulcis eius
gratie docet nos de ommibus. que salu
bria iusta ⁊ sancta sunt Saligmus aũt
spiritus gustum sue praue dulcedinis
puerfis hoĩb9 p3opinat. eos ad diuer/
sa vitia ⁊ peccata instigando. De hoc
dicit beatus gregoz9ius. xv. mozal. Di/
abolus gustum sue dulcedinis. alios
per superbiã. alios per auaritiam. alios
per inuidiam. alios per fallacias. alios
per luxuriam po3rigit ⁊ ad quanta vi/
tio3um genera ꝓtrahit quasi dulcedi/
nis sue potus p3opinat. nam aliquid
in mente superbum persuadet. fit dul/
ce quod ꝺt quia videri p3elatus cete/
ris homo puersus appetit. duz menti a
uaricia infundit. fit dulce qꝺ loquit
quia per habundantiam necessitas vi
ratur. duz aliquid de inuidia suggerit
fit dulce quod ꝺt. quia peruersa mens
dum alterum decrescere viderit se mi
norem minime videri putat. Cum ali
quid de fallacia persuadet. fit dulce qꝺ
suggerit. quia eoip̃o quo ceteros fallit

ꝑdesse sibi videtur. Cum luxuriam de
cepte menti loquiꝫ fit dulce qđ suadet
qz in voluptate animũ resoluit. Quot
ergo vitia carnalium cordibꝫ infundit
quasi tot potus sue dulcedinis eis porri
git. quã rñ dulcedinẽ non recipiunt
nisi illi qui ꝓsentibꝫ voluptatibus de
diti ad ꝑpetuũ luctum trahunt. illos
enim solum mõ suis delectationibꝫ pa
scit. quos quotidianis lapsibꝫ ad gemi
tum pellit. hec gregorius. ℟ Debe
mus etiam diligenter attendere cũ im
petus cogitationum alꝫs delectationuz
in mẽte sustinemus. quales sint hmõi
impetus. vtꝫ ex carne vel spũ ꝓcedant
Nam in electis est impetus spũs. In
reprobis vo impetus carnis. De quo
duplici impetu beatus gre. sup ezechi
elẽ exponens illud. Vbi erat spũs im
petus illic gradiebantur. sic dr. In ele
ctis ⁊ reprobis diuersi quippe sunt im
petus carnis. ad odiũ. ad elatõem. ad
immundiciã. ad rapinã. ad exteriorẽ
gloriam. ad crudelitatẽ. ad perfidiaz.
ad desperatõem. ad iram. ad iurgia. ad
voluptates animi impellũt. Impetus
vero spũs est qui ad caritatẽ. ad humi
litatem. ad ꝓfectũ. ad pie
tatis opera. ad eternoꝝ fidem. ad spem
sequentis gaudij. ad patriam. ad ꝓfer
uatõez vite immortalis. ad lacrimas
pertrahit. Vnde necesse est vt magna
semꝑ cura ꝓfidere debeamus in om
ni qđ agimus qui nos impetus ducat.
vtꝫ nostra cogitatio per impetum car
nis an per impetum spũs impellat. Al
mare etem terrena. ꝯpalia eternis ꝓpo
nere. exteriora bona nõ advsum ne
cessarium habere sed ad voluptatẽ con
cupie. vltionem inimico querere. de ei
mali casu viso gaudere ĩpetus carnis
est. Alꝫ otra amare celestia. cõtemnere
terrena. non ad fructũ voluptatis tran
sitoria sed advsum necessitatis quere
re. de inimici morte tribulari impetus
spũs est. Et qz perfecti quiqꝫ in istis se
virtutibꝫ exercent. recte nunc de san
ctis animabꝫ dr. vbi erat impetus spi
ritus illic gradiebant. hec greg.. ℣ Et notandũ qꝫ quanto quisqꝫ plus
carnalia ⁊ tẽpalia delectamenta ap
petit. tanto maiores cogitationũ illici
taꝝ tumultus ĩ corde suo sustinet Sã
cti veri viri mihil hoꝝ que in mõdo sunt
appetunt. nullis in corde cogitationuz
inordinataꝝ tumultibꝫ ꝓemunt. De
hoc beatus greg. iiij. moral. exponens
illud Qui edificant solitudines sic ait
Omnes em̃ qui vel illicita appetũt vel
in hoc mundo videri volunt tẽsis co
gitationũ tumultibꝫ in corde ꝓprimũ
tur. dumqꝫ deficiorꝫ turbas intra se
excitant. pstratam mentẽ pede mise
re frequentationis calcãt. Alius nãqꝫ
se luxurie subdidit. atqꝫ ante mentis
oculos scemata turpiũ perpetrationũ
fingit. ⁊ cum effectus non tribuit opꝰ
ris. hoc crebrius agit intentõe. cogita
tione voluptatis perfectio queritꝫ ⁊ sol
licitus animus excecatus occasionem
nequissime expletionis rimat Vens
itaqꝫ hec quasi quendam ꝓpulum pa
titur que insolenti cogitationũ tumul
tu vastatur. Alius ire se dominio stra
uit ⁊ quid in corde nisi iurgia ⁊ que de
sunt peragit. hic sepe ꝓsentes nõ vi
det. absentibꝫ ꝓtradicit. intra semetip
sum ꝓtumelias ꝓfert ⁊ recipit. recep
tis autem durius respondet. ⁊ cũ qui
obuiet nullus assit magnis clamoribꝫ
rixas in corde ꝓponit. Turbam itaqꝫ
hic intus sustinet quem pondus vehe
mens in flamma cogitationis premit.
Alius iuri se auaricie tradidit. ⁊ fasti
diens ꝓpria aliena ꝓcupiscit. hic ple
rumqꝫ ꝓcupita adipisci nonvalẽs. di
em quidẽ in ocium. noctem vero in co

gitationem versat torpet abutili ope qz
fatigat illicita cogitatione. pfilia mul
tiplicat. puenire a concupita saragit.
ad que obtinenda quosdam secretissi
mos causarū meatus querit. Et q̄uis
nihil de concupita re recepit. habet tñ
in corde iam fructū concupiscentie la
borem rixe. graui itaq̄ populo premi
tur. qui inuestigantis auaricie tumul
tu vastat. Alius se tirannidi superbie
subiecit ꝛ cor miserum dum ꝑtra homi
nes erigit vitio substernit honorz sub
limiū insulas apperit. exaltari succes
sibus exquirit totumq̄ qđ esse desiderat
sibi apud semetipsuz in cogitationib⁹
depingit. iaz sibi parare obsequia sub
ditorū videt. iam ceteris eminet. iam
alqs mala irrogat. alīs qui irrogaue
rint repensat. iā semetipsum stiparus
cuneis ad publicum procedit. iaz qui
bus obsequijs fulciat ꝓcupiscit. Qui
igitur tot fantasmata cordi imprimit
quid iste aliud q̄ somnium vigilans
videt. qz ergo rep causas fingit mimi
rum si iste intrinsecus natas ex deside
rijs turbas portat. Ac contra sancti vi
ri qui nihil huius mundi appetunt nul
lis ꝑculdubio tumultib⁹ in corde pre
munt. Oēs quippe inordinatos desi
derioꝝ motus a cubiculo cordis manu
sancte desiderationis eiciunt ꝛ qz tran
sitoria cūcta despiciunt ex his nascen
tes cogitationū molestias non patiun
tur. solā namq̄ eternam patriaz appe
tunt ꝛ qz huius mundi bona non dili
gunt magna etiam tranquillitate pfi
ciunt. Unde recte dr. Qui edificāt si
bi solitudines. Solitudines quippe
edificare est a secreto cordis terrenoꝝ
tumultus expellere ꝛ vna intentione e
terne patrie in amore intime quietis
anhelare. an non cūctas cogitationuz
tumultus expulerat. qui dicebat vnaz
petij a dño hanc requiram. A tumultu
ēm rerum talium magnum quoddaz
secessum pecierat. quieram mentez. u
qua rāto purius deū cerneret q̄to būc
atq̄ se solum inueniret. hec greg.
Sciendum etiā q̄ antiquus hostis tri
bus modis bona nostra insequit. inte
tionem nostrā ꝛ cogitationes polluen
do vt rectū opus qđ gerimus corā con
spectu summi iudicis vicief. aliqñ ei
in inchoatione boni op̄is ꝓpositum ꝛ
intentionē nostrā molit maculare. va
nam gloriam nobis suggerendo. si aūt
non ꝓfecerit tunc in ipsa actione boni
op̄is stultitiā huius vane glorie solet
cordib⁹ nostris ingerere. vt possit illa
viciare. si aūt nō ꝓualuerit tunc opus
bonū circa finem actionis laborat sup
plantare Ista ꝓmemorat beatus greg.
.j. moral. exponens illud iob. Ne for
te peccauerint mei ꝛc. sic dicens. Filij
in cordib⁹ maledicunt cū recta nostra
op̄a non rectis nostris cogitationib⁹
ꝓdiunt. cū bona in apto exeunt. Sed
etiā innoxia in occultis moliunt. Deo
quippe maledicunt etiam ipe mentes
nostre si de se existimāt habere qđ sunt
deo maledicunt cum se ab illo accepis
sevires intelligunt. sed tamen pro mu
neribus propriam laudem querunt.
Sciendum vero est q̄ bona nostra an
tiquus hostis tribus modis insequit.
vt videlicet hoc quod rectum coram
hominibus agitur. in interni iudicis
conspectu vicietur. Aliquando namq̄
in bono opere intentionem polluit. vt
omne quod in actione sequit eum. pu
rum mundumq̄ nō exeat quo hoc ab
origine perturbat. Aliquando vero in
tentionem boni operis viciare nō pre
ualet. sed in ipsa actione se quasi in ini
nere ponit vt cū per propositū mentis
securior quisq̄ ingredit subiuncto la
renter vitio quasi ex insidijs perima
tur. Aliquando vero nec intentionem

vitiat.nec in itinere supplantat.sed o/
pus bonum in fine actionis illaqueat.
quantocꝫ vel domo cordis vel ab itine
re ope longius se recessisse simulat.tã
to ad decipiendũ bone actionis termi
nũ astutius expectat.ꝛ quo ĩcautũ quẽ
cꝫ quasi recedendo reddiderit.eo illo
repentino nõnunꝗ vulnere durius in
sanabiliusꝙ transfigit.intentõem q̃p
pe in bono ope polluit.qꝛ cũ facilia ad
decipiendũ corda hoĩm ꝓspicit eoꝝ de
fideꝝ auram transitoꝝꝙ fauoris appo
nit.vt in his que recta faciunt ad appe
tenda yma fortitudine intentõnis in/
clinent.Unde recte de vnaquaꝙ aĩa
laqueo misere intentõnis capta per.p/
phetam dr.Facti sunt hostes eius in ca
pite.Ac si aperte diceret.Cũ bona in
tentõe sumit hinc aduersantes vel spi
ritus ab ipo cogitatõnis exordio prin
cipant.tantocꝫ eã plenius possident.
quanto per imitiũ dñantes tenent.Cũ
vero intentõem vitiare non prevalẽt.
in via positos laqueos tegit.vt ĩ eo qd
bene agit cor ex latere in vitium dirue
tur.quatenus qd inchoans aliter ꝓpo/
suerat in actõe longe aliter cꝫ ceperat
ꝓcurrat.sepe eĩ dum bono operi laus
humana obuiat.mentẽ operantis im/
mutat.que cuius quesita non fuerit tñ
oblata delectat.cuius delectatõe dum
mens bene opantis resoluit ab oĩ intẽ
tionis intime vigore dissipat.Cum ve
ro antiquus hostis neqꝫ in exordio in/
tentõnis ferit.neqꝫ in itinere actionis
intercipit duriores in fine laqueos tẽ
dit.qd tanto nequius obsidet.quanto
solũ sibi remansisse ad deciendũ vi/
det.Hos nãqꝫ fini suo oppositos ꝓpre
ta laqueos ꝓspexerat cũ dicebat.Ipsi
calcaneũ meuz observabunt.qꝛ em in
calcaneo finis est corporis quid p hũc
nisi terminus signat actionis.Unde ꝛ ei
dem serpenti dr.Ipsa tuuz observabit
caput ꝛ tu eius calcaneũ.Caput quip
pe serpentis observare est imitia sugge
stionis eius aspicere.ꝛ manu sollicite
ꝓsiderationis a cordis aditu funditus
extirpare.Qui tñ cũ ab imitio depren
dit pcutere calcaneũ molit.qꝛ etsi sug
gestione prima intentõem nõ pcutit.
decipe in fine ꝓtendit.si aũt semel cor
in intentõe etiã corrumpit sequentis
actionis medietas ꝛ termin? ab hoste
callido secure possidet.qm̃ totã sibi ar
borẽ fructus ferre ꝓspicit quã veniente
radice vitauit.Tota itaqꝫ virute pspi/
ciendus est fluuius opis si purus ema/
nat ex fonte cogitatõnis oĩ cura seruã
dus est a malicie pulvere oculꝰ cordis
ne hoc qd rectũ in opatione hoĩbo ostẽ
tat.p vitiũ prave opationis intorqat.
Cauendũ itaqꝫ est ne bona nra pauca
sint.curandũ ne indiscussa ne aut pau
ca agentes inueniamur steriles.aut in
discussa relinqñtes recordes.hec gre.
¶ Sed ꝛ hoc cũ diligẽtia est ꝓsidez
randũ q̃ antiquus hostis culpas añ p
petratas ꝛ iã per pñiam ꝛ dei miam de
letas añ oculos mentis revocat ꝛ cogi
tatõe illicita nolentes pulsat.ꝛ quem
ope puerso non pt maculare.laborat
vt per cogitationes pravas valeat cor
eius inquinare.sed idcirco homo non
nunꝗ ista patit.qꝛ in quibusdã terre/
nis actibꝰ cuius licitis liberer occupat
vel ocio torpescit infrctuoso.p qd dat
occasionẽ dyabolo seipm temptandi.
De hoc beatus greg.ix.moza.sic dicit
Sciendũ est q̃ in quibusdaz factis ꝛ
certi de venia reddimur.ꝛ post ppetra
tas culpas ad absolutõnis nre fiduciã
correptione ꝛ penitentia subsequte ro
boramur.ppetrate tñ nostre nequicie
adhuc memoria tangimur.ꝛ cogitati
one illicita auersi nolentesꝙ pulsam̃.
Unde per iob dicit.Si peccaui ad ho
ram pepercisti mihi.cur ab iniquitate

mea mundū me esse nō pateris Ad ho
ram dīs pctm̄ pcit'cū reatū culpe con
cessis ptinus fletibꝫ diluit sed ab imi
quitate nostra mūdos nos esse nō pati
tur qz volentes quidē culpas fecimus
sed nonnūqꝫ nolentes eius memoziaz
cū delectatōne toleramus. sepe em̄ hoc
qđ a ꝺspectu iudicis iā fletu interueni
ente deletū est ad animum redit. ⁊ de
uicta culpa ad delectationem rursus
inserpere mitiꝰ ira qđ ꝓius egit in coz
pore. hoc impoztuna cogitatione post
modū versat in mente. Quod caute il
le spiritalis atletha nouerat qui dice
bat Putruerūt ⁊ corrupte sunt cicatri
ces mee a facie insipientie mee. quid
nāqꝫ cicatrices nisi sanitates sunt vul
nerū laxatas itaqꝫ nequicias ad dele
ctationū memoziam redire ꝺspexerat
q̄ cicatrices deflebat. Cicatrices quip
pe putrescere est sanata iaz pctōꝝ vul
nera rursus in tēptatione serpere. atqꝫ
ex eoꝝ suggestionibꝫ post supzadictam
cute pēnitentie feroz̄ culpe ⁊ iterū do
loz̄ sentire. qz viz in se ⁊ nil foras in
ope agit. ⁊ sola intus cogitatione pec
cat districtoqꝫ se mens reatu obligat.
nisi hoc sollicitus lamentis tergat. Ꝟz
inter hec sciendū ꝙ idcirco nōnunqꝫ
impulsu illicite cogitationis affligim̄
qz in q̄busdā terrene ꝺuersationis acti
bus qꝫuis licitis libenter occupamur.
cūqꝫ vel in minimis terrena actio p̄ de
sideriū rangit crescente ꝓtra nos anti
qui hostis foztitudine mēs nra nō mi
nima impoztunitate temptationis in
quinat. Ꝟñ eriā ⁊ sacerdos legis mē
bza hostie per frusta cōcidit caput atqꝫ
ea que erga iecur sunt ⁊ iubent ignibꝫ
cremare. pedes vero atqꝫ intestina ho
stie ꝓius aqua diluere. nos quippe ip
sos deo sacrificiū offerrimus cū vitam
nostrā cultui diuino dedicamus. qui
membza hostie p̄ frusta ꝺcisa super ig
nem ponimus. cum vite nostre opa vic
turibꝫ distinguentes immolamus ca
put atqꝫ ea que iuxta iecur ꝺtinent in
cendimus cū in sensu nostro quotidie
omne coz̄pus regit. atqꝫ in occultis de
fidertis flamma dīni amoris ardemus
Et tñ ꝓcipit vt pedes atqꝫ intestina
lodie lauent. pedibꝫ namqꝫ terra tan
git. Intestinis vero stercoza gestantur
qz plerūqꝫ iam ex desiderio in eternita
te succendimur. iam tanto deuotionis
sensu. ad appetitū nostre moztificatio
nis inhiamus. Sed qz adhuc terrenū
pze infirmitate aliquid agimus. non
nulla etiā que iam subegimus illicita
in coz̄de toleramus Cumqꝫ cogitatio
nes nostras immunda temptatio inq
nat. quid aliud qꝫ intestina hostie fer
cus poztant Sed vt ꝺburi deleant la
uent. qz mimiꝫ necesse est. vt immun
das cogitationes timoris fletus dilu
at. quas in acceptione sacrificij super
nus amoz incendat Et quicquid mēs
vel de experto certamine vel de ꝺuersa
tionis pristine memoria patit lauetur
vt tanto suauius in conspectu summi
inspectoris ardeat. qꝫto cū ei assistere
ceperit. nihil terrenum secum nihil lu
bzicum in ara sue oztionis imponit.
Sepe aūt ita mens in culpe recoz̄dati
one concutitur. vt ad perpetrationem
illius longe grauius qꝫ ꝓius capta fu
erat vz̄geatur ⁊ de ꝓlxensa trepidat. se
qꝫ ipsam varijs motibus impulsa per
turbat. nec quidem vt vincat tempta
tionibꝫ meruit sed resistens hoc ipsum
qđ longe laboris certamine affligitur
perloz̄rescit. hec greg. X Dicit ⁊
de eodē idem gregorius Ociose men
ti spūs maligni prauas cogitatōes in
fundūt. vt si quiescat ab ope. nō quies
cat a mala cogitatione. Antiquus em̄
hostis mox vt ociosam mentem inue
nerit ad ea sub quibusdaz occasionibꝫ

venit. vt ei quedaz de preteritis gestis ad memoriã reducat. audita quondaz indecẽter verba resonat ꝛ si qua dudũ acta sunt turpiter eoꝝ spẽz cordis oculus presentat. ꝛ quem de presentibus non potest violare. de malis trãsactis polluit. vt deceptam mentem sic in delectatõem inducat. vnde se iam diu ꝑ pñiam afflixerat. hec greg. Notandum etiam ꝙ antiquus hostis fideles animos nonnunq̃ temptare cessat. ꝛ ad tps ab ipsis recedit. non vt malicie sue ꝛ temptatõibꝫ finem prebeat. sed quos iam quietos ꝛ securos ab impugnationibꝫ reddiderat inopinate redi ens validius tempter. Quivero sic inopinate ꝛ fortiter temptat fragilitatẽ suam ꝛ ꝙ in breui sit moriturus attendat. ꝛ talibꝫ temptamẽris fortiter resistat. Ad̃ beatus grego. iij. moral. sic memorat dicens Sepe antiquus hostis postq̃ menti nostre temptationuz certamen. inflixit. ab ipso suo certamine ad tempus recedit. nõ vt illate malicie sue finẽ prebeat. sed vt corda que per quietem secura reddiderat. repẽte rediens facilius inopinatus irrũpat. Hinc est ꝙ ad temptandũ beatum iob utep̃ redit eiusq̃ cruciatus experit quẽ tñ ei superna pietas retinendo ꝓcedit dicens. Ecce in manu tua est veruntñ animã illius serua. Sic quippe nos decrit vt custodiat. sic custodit vt tñ permisso temptationis articulo status nobis nostre infirmitatis ostendat. Qui mox a facie domini exit. atq̃ a planta pedis vsq̃ ad verticem acceptum ferendo vulnerauit. qz nimiꝝ cum licentiam percipit a minimis incipiens atq̃ vsq̃ ad maiora ꝓueniens quasi omne corpus menti illatis temptationibꝫ lacerando tranfigit. sed tñ etiam ad animam feriendo non peruenit. qz cũctis cogitationibꝫ interioza inter ipsa vulnera delectationuz que suscipit archã ꝓpositi resistit intentio. ꝛ q̃uis delcãtio mentem mordeat deliberatõem tñ sancte rectitudis vsq̃ ad ꝓsensus molliciem non inflectit. debemus tñ ꝑ asperitatem pñie ipsa vulnera delectationũ tergere ꝛ censura discretionis rigide si quid fluxũ emanat in cogitatõne mundare Unde bene mox subdit. quia testa samiẽ radebat. Quid em̃ per testã nisi vigor discretionis. quid per samiẽ nisi fluxus illicite cogitatõnis accipit Percussi ergo testa samiẽ radimus cõpost pollutõem cogitatõnis illicite nos metipsos aspere dñudicando mundamus. Pot etiam intelligi testa fragilitas nre mortalitatis. Testa em̃ samiẽ mundare est mortalitatis cursum fragilitatẽq̃ pensare ꝛ putredinẽ misere delectationis abstergere. nã cũ quisq̃ ꝓsiderat q̃citius ad puluerem redeat festine supat hoc qđ de carne se intus turpiter impugnat. Cũ ergo ex temptatiõe prava menti cogitatio influxit. quasi ex vulnere samies decurrit. sed citius samies tergit̃ si in ꝓsideratõne nra fragilitas quasi in manu testa teneat̃. neq̃ em̃ pensipendenda sunt. que q̃uis vsq̃ ad effectũ non perducunt. tñ illicite in nra mente versant̃. sed perfecta mens solerter inuigilat vt nõ solũ perversa agere renuat. sed oẽ etiã qđ in se per cogitatões turpiter loquit̃ tergat. hec greg. Notandũ etiã ꝑm dictũ beati berñ. in epla ad carthuenſ. ꝙ ille qui redit ad ꝓsciam suam. inuenit ibi de ꝓcupia vel graues corrosiones. vel suaues delectationes. ꝛ inde multiplicat cogitationes. Qui vero iã cõcupiscentiam suam aliquantulum vicit. q̃diu tamen veri boni maior ꝓcupiscentia vel maior delectatõ mentem eius non obtinuerit cum exosa quadã voluptate gestorum. visorum. auditor-

rum pariſ ymaginationes. Unde ꝙ in
vtraq; lumbi implenſ illuſionib; dele
ctationū. ꝙ ad cogitanda ſpūalia ꝛe di
uina lumen oculoꝝ ſuoꝝ ꝙ ipm nō eſt
ſecū. cū qui impugnat ꝓtra ꝛcupiſcen
tias moleſtias patiſ. qz vincere nō p̄
ualet adhuc ad ꝓfectum affectiones.
Qui vo iam ad libertatem aſpirat ex
cutere a ſe nō ꝓt affectiones ymagina
tionū ꝙ noxias vel occupatorias ꝙ oci
oſas. que erinde paſſim oriūſ cogita
tiones ꝙ pſalmodie ꝙ ceteroꝝ exerci
tioꝝ ſpūaliū in corde ſerui dei etiā no
lentis ꝙ reluctātis ymaginatōnes vol
uunſ. ꝙ fantaſmata cogitationū ꝛſan
tur a quib; velut auib; immūdis inſi
diantib; ꝙ circūuolantib; ſacrificium
deuotionis. vel oīno rapiſ de manu te
nentis. vel ſepe polluiſ oratio offeren
tis. hec ꝺerō. B Sciendū etiā ꝓut
ꝺicta in quadā omelia. q; triplex eſt
modus cogitationum. nequaq; omnis
eaꝝ eſt ſuſtinendus que ꝺeliberatione
ꝓpoſita peccandi mentem ꝓtaminant.
Alius eaꝝ que ꝺelectatione quidē pcti
mentē ꝓturbant nec tñ hanc ad ꝛſen
ſum ꝓtrahūt peccandi. Tercius earuꝫ
que naturali motu mentē ꝓcurrentes
nō tñ hanc ad parrāda vitia alliciunt
quā a bonis que cogitare ꝺebuit ipedi
unt. Veluti eſt cū fantaſmata reꝝ que
aliqñ ſuperuacue geſta vel dicta nouī
mus ad memoriā reducimus. quaruꝫ
creb̄a retractio quaſi importuna muſ
caꝝ improbitas oculos cordis circū
uolat ac ſpūalem eius aciē inquietare
magis q; execare ꝛſueuit A cūctis aūt
his cogitationū generib; moner nos
caſtigari Salomon cuꝫ dixit. Omni
cuſtodia ſerua cor tuū. qm̄ ex ipſo vita
ꝓcedit. Cuius monita ſequentes aga
mus ſolliciti. vt ſiquidē ꝛſenſu ꝓpetrā
ti facinoris in aīo ꝺeliquimus. cito
hoc cōfeſſione ꝙ ꝺignis penitentie fru
ctib; abſtergamus Si ꝺelectationem
peccādi nos tēptari ſenſerimus. nōn
am ꝺelectationē crebris p̄cib; aclacri
mis amaritudinis perpetue recordati
one pellamus ꝙ ſi nos ſolos ad hāc ꝓ
pulſandam ſufficere non poſſe videri
mus. fratres queramus auxilio. vt oſ
noſtris viribꝫ nequiuimus. illoꝝ cōſi
lio intermiſſo ſumamus. Sed qz ſuper
uacuis cogitationib; ad integrum ca
rere non valemus. has in quantū ꝓ
ſumus immiſſione bonarum cogitati
onū ꝙ maxime frequēti ſcripturarum
meditatōne fugemus. hec ꝺicta Et ſm
caſſiani. Incipiamus bonas cogitati
ones ꝺiligere ꝙ ſtatim ab aliis que ma
le ſunt nos dominus ꝺignabiſ liberare

C Notandum etiam q; non pul
ſari vel temptari cogitationib; noxiis
ꝙ inutilibus impoſſibile eſt. qz ſicut or
tus earum non ꝺependet a nobis ita
etiam reprobatio vel electio hmōi cō
gitationū conſiſtit in nobis Unde in
ſiſtendū ē nobis lectioni oīm ꝙ alioꝝ
ſpiritualibus remediis. vt per talia re
media facilius poſſimus inordinatis
cogitationib; reſiſtere ꝙ eas a nobis a
monere. De hoc moiſes abbas in pri
ma ſua collatione ſic ꝺr Uenientem qui
dem non interpellari cogitationibus
impoſſibile eſt. ſuſcipere vero eas vel re
ſpuere omni ſtudēti poſſibile eſt. Quē
admodum igitur ortus earum nō om
nimode ꝺependet a nobis ita reprobatio
vel electio conſiſtit in nobis. nec tamē
ex eo q; ꝺiximus impoſſibile eſſe. men
tem cogitationib; non adiri. vel inci
tare ſibi ſed illis ſpiritibus tribuendū
eſt. qui nobis eas ingerere mituntur. a
lioquin nec liberum in homine mane
ret arbitrium nec in nobis ſtaret no
ſtre correctionis induſtria. ſed eſt in
q; noſtrum magna ex parte vt ſcilicet
cogitationum qualitas emenderur ꝙ

vel sancte ac spiritales in cordibꝫ nostris vel terrene carnalesqꝫ ꝓcrescant. ideo nāqꝫ frequens lectio ⁊ iugis adhibēd meditatio scripturaꝝ vt exinde nobis spiritalis memorie prebeāt occasio. idcirco fit decantatio frequens psalmoꝝ vt assidua nobis ꝓpunctō exinde ministrēt. idcirco vigiliaꝝ. ieiunioꝝqꝫ sedulitas adhibēd. vt extenuata mens nō terrena sapiat sed celestia ꝓtemplēd. quibꝫ rursum negligentia repente cessantibꝫ necesse est vitiozus mens squalore ꝓcreta in carnalez partem mox inclinēd ⁊ corruat. qđ exercitium cordis non incōgrue molaruz similitudini ꝓparāt. quam meatus aq̄ tum preceps impetu rorante ꝓuoluit. que nullatenus quidē ꝑssunt cessare ab opere suo aquaꝝ impulsibꝫ circumacto. in eius vero qui preest situ est potestate. vtꝝ nam triticū molit an ordeum loliumue cōminui. illud quippe ꝑculdubio ꝓmolendū qđ ingestū ab illo fuerit. cuj operis illius cura ꝓmissa est. Ira igit̄ mens ⁊ ꝓvite pūtis incursus vndiqꝫ ingruentibꝫ temptationū torrentibꝫ circūacta vacua quidē cogitationū estibꝫ esse non poterit. quales vero vel admittere vel parere sibi debeat studiꝫ ac diligentie sue ꝓuidebit industria. Si em̄ vt diximus ad sanctaꝝ scripturaꝝ meditatōem iugiter recuramus. ⁊ memoriā nostram ad recordatōem spūalium reꝝ ⁊ desiderium perfectionis spemqꝫ future beatitudīs erigamus. necesse est vt orte cogitatōes exinde spirit'ales in hisque meditari sumus mentē faciant immorari. Sin uero desidia vel negligentia supati. vitijs ⁊ ociosis cōfabulationibꝫ occupemur. seu curis mundanis ⁊ superfluis sollicitudinibꝫ implicemur. ꝓseqf̄ iter exinde velut queda zizanioꝝ species generata operatōem quoqꝫ nostro cordi noxiam ministrabit. ⁊ fm̄ sententiam saluatoris vbi fuerit thesaurus operꝝ nostroꝝ seu intentionis nostre. ibi ⁊ cor nostꝝ necessario ꝑmanebit. hec moyses abbas. ❡ Sed ⁊ hoc sciendū ꝙ multi reprehendūt se de puersa actione vel prava voluntate. pauciores sunt qui se dijudicant de inordinata cogitatōe. sed religiosi ⁊ perfecti viri hoc faciunt etiam a talibꝫ cogitationibꝫ refrenando. vt statum ꝑfectionis eo facilius assequivaleant quem ꝓcupiscunt. qualescunqꝫ tū cogitationes menti occurrant que salutē anime impedire pūt ex ꝓfideratōe futuroꝝ tormentoꝝ que ab impijs prepata sunt a mouende ⁊ repellende sunt ❡ De hoc richardus de sancto victore. Sancti etenim viri quotiens se sentiunt turpibꝫ cogitationibꝫ pulsari ⁊ ad illicitam delectatōem incitari. totiens solent ī ipso temptationis aditu futura tormēta ante mētis oculos ponere. ⁊ ex tali cōsideratōe quicquid illicitū mens suggerit. ante turpem delectatōem extinguere. sed quid hoc de turpibꝫ cogitationibꝫ loquimur. qñ quidem vanas ⁊ inutiles perfecti viri non leuiter abhorrent ꝓpter illudqđ scriptū inuenit. Ve qui cogitatis inutile. Et illud. spiritus scūs effugiet discipline fictum. ⁊ aufert se a cogitationibꝫ q̄ sunt sine intellectu. Quid ergo q̄so fiet de his q̄ sentimus nō sine quodā illicito affectū. qñ spūs sanctus aufert se ab his q̄ sunt sine intellectu. sepe fit vt in oratōne ꝓsternamur quasdā cogitationū fantasias cuz inoportunitate magna se ingerentes. toleramus. sed nunqꝫ sine nā reprehensione negligere debemus. nōne magis oportet eas acriter arguere. ⁊ ꝓpe pūtatōem pene reprimere irritatōem culpe. ⁊ cogitationem cogitationibꝫ castigare. quotiens ergo aliqđ falsum

sentimus. quoties iniustum aliquod volumus. quoties inordinatū aliqđ agimus. statim reprehensibiles minime ignoramus sed nūquid eque oēs reprehensione dignos se esse iudicant. qñ aliquid inutile vel inordinatū cogitāt multor est seipsos reprehendere de perverso operevel prava voluntate. pauci sunt. qui seipos dijudicant de inordinata cogitatione sed pfecti viri hoc facinnt et facere eos oportet. qui perfecti esse volunt nūq malū approbo. nunq malo psentio. nunq maluz pficio nisi ipse etiam voluero. malum aūt p cogitationem occurrere potest etiam inuite sed exurgens malū statim cū p cogitationem pulsat debet in iudicium adducere et diligenter discutere. deprehensum damnare et deceptoriam cogitationem et temptantia mala ex tormentorum recordatione extinguere. hec richardus ¶ Notandū etiam qđ si mentis euagatio que fit p inutiles cogitationes nō restringit. sensualis appetitus minime ppescit. Et sicut de inconstantia mentis. nascit inordinata pmotio corporis. ita quoq dum corpus per disciplinam pponitur. aīmus ad pstantiam solidat Liganda sunt ḡ foris per disciplinam membra corpis vt intrinsecus solidet status mentis. De hoc hugo sic dt Sicut de inconstātia mentis nascitur inordinata motio corporis ita quoq dū corpus p disciplinam stringit. aīmus ad pstantiā solidat et paulatim intrinsecus mens ad quietē pponit cū p disciplinę custodiam mali motus eius. foris fluere nō finunt. integritas vero virtutis est qñ p internam mentis custodiam ordinate regunt membra corporis. sed qui status mentis pdit subsequenter foras in inconstantiā motionis defluit. atq exteriori mobilitate indicat qualiterius radice subsistat. Liganda sunt ergo foris per disciplinā membra corpis. et intrinsecus solidet status mentis quatenus dū undiq exterior custodia interiori mobilitati colercēdo opponit tandem mens ad stabilem pacē in semetipsa colligat ¶ Dim namq vitiorum motus disciplina colercet et quantū mala desideria foris colercendo pprimit. tm p ea bonū desiderium interius qualescit. paulatimq eadez virtutis forma p psuetudinē mēti imprimit. que foris p disciplinam in habitu corpis pservat. Dicit etiā de hoc richardus de sancto victore. Si vnaginationis euagatio que fit p inutiles cogitationes prius non reprimit. absq dubio seu sualitatis appetitus immoderatus minime tpat. Qui igit vult corporalium desideria voluptatū tpare prius assuescat carnales delicias nūq vel saltez raro cogitare. pfecto namq quanto talia rarius cogitaueris. tanto rarius et tepidus ea desiderabis Nam disciplina corpis absq disciplina cordis fine dubio inutilis est. et ecōverso disciplina cogitationū sine disciplina sensuū obseruari non pt. Si em corporis sensus a sua euagatione nō restringit. carnalis appetitus inquietudo nō extinguit. si tm corporis sensus vtiliter domat et violenter restringit rigore disciplinę. incipit in assuetis oblectamentis minus minusq delectari. in quantū ergo appetitus vel ceteri sensus hominis ad equitatis mensurā restringunt. eo citius ad pfectionis formam puenitur.

Filius

Scire etiā desidero aliqua de pugna spūali et que sint q nos principaliter impugnant.

Debes scire qꝫ tres sunt que bella mouent cō tra nos ⁊ expugnare ꝓtendunt. videli cet dyabolus. caro ⁊ mundus. Dya bolus per vitia. caro ꝑ mala desideria mundus per ꝓspera ⁊ aduersa. Ita hu go de sancto victore. Tres sunt qui bel la cōtra nos mouent. dyabolus. caro. mundus. Dyabolus ducit cōtra nos agmina vitioꝝ. caro malorꝝ desiderio rum. mundus ꝓspera ⁊ aduersa. Hec hugo. Sed iste impugnatōes non no cent. sed magis ad ꝓfectū sustinenti bo ꝓficiunt. si illis resistat. Unde būs augu. Caro temptat ad voluptatē. mū dus ad vanitatē. diabolus ad iniquita tem. deus ad bonitatem vt ꝓficiamus Et notandū ꝙ malignus spūs quos temptando supare non potest. hos pr sequit. qz cum interius per peccatū re gnare nō valet. exterius temptat ⁊ op pugnat. De hoc dicit beatus ber. Dy abolus sanctos non temptando possi det sed persequit. qz enim nō in eis re gnat intrinsecus ꝓtra eos extrīsecus pugnat ⁊ qui interius amisit dominū exterius ꝓmouet bellū. hec beatus ber. Sed antiquus hostis nulla aduersita te illos molestat quos ꝓgnoscit in pec cans mortalibꝫ suauiter quiescentes. Teste eusebio qui dr. Hostis siquidez humani generis nulla aduersitate aut molestia excitat. in pctō tam suauiter quiescentē. ne infortunio aliquo corre ptus euigilet. ⁊ mentē in deuz erigat penitentē. hec euse. Ueri etiam hostes anime sunt carnales delectatōes. Un de affligenda est caro ⁊ in seruitutē re digenda ne spūi dominet. Ad hoc hor tat boetius sic dicēs. Crudelis hostis ipsa caro est. quā in seruitutem redige semꝑ expugna ingiterꝫ afflige. De bis tribus hostibꝫ beatus bernardus in tractatu de miseria hominis satis pul cris verbis sic dicit. Ediuua me domi ne deus meus quia inimici mei circun dederunt animā meam. corpus. mun dus ⁊ dyabolus. Corpus fugere non possum nec fugare. circumferre illud necesse est quoniā alligatum est mihi. premere nō licet. sustentare cogor. cū illud impinguo hostem meū aduersuz me nutrio. Si eñ satis comedero ⁊ il lud robustum fuerit. sanitas eius mihi aduersat. Mundus vero circūcinxit ⁊ obsedit me. vndiqꝫ ꝙquinqꝫ sensus corporis mei q̄si per portas sagittis suis vulnerat me. ⁊ mors intrat per fene stras meas. Respicit oculus ⁊ mētis sensum auertit. audit auris ⁊ intentio nem cordis inflectit. odoratus cogita tionem impedit. os loquit ⁊ fallit. ar dor libidinis ꝙ aliqua parua occasiōe excitat. nisi subito resipuat statī totuz corp⁹ occupat. estuat. vrit ⁊ incendit. Primo carnem tactā modicum titil lat. deinde mentem meā maculat tur pi delectatione. ad extremū per cōsen sum prauitatis sibi mentem subiugat porro dyabolus quem videre non va leo ⁊ ideo minus cauere possum. ipse tetendit arcum suum ⁊ in eo ꝑauit sa gittas suas vt sagitter me. narrauit vt absconderet laqueos ⁊ dixit quis vi debit eos. laqueum posuit in auro ⁊ ar gento ⁊ in omnibꝫ his quibꝫ etiaz abu timur cū intus male delectamur. hīs illaqueamur. nec solum laqueū posuit sed ⁊ fiscum. Fiscus est amor possessio nis. affectus cognationis. cupiditas honoris ⁊ voluptas carnis quibus ani ma infiscat ⁊ irretit. ne pennis ꝓtem plationis per plateas supne syon dis currere possit. Sagitte dyaboli sunt. ira. iracundia. luxuria. ⁊ cetera vitia quibꝫ anima vulneratur Et quis est ꝙ ia cula eius ignea possit extinguere. ꝓcl

uolor bis telis supar sepe fidelis Heu mihi misero undiq; mihi bella. undiq; tela uolant. undiq; temptamenta. undiq; pericula. bella mihi video. bella parant a demone. Quocūq; me uerta; nulla ibi securitas. caro mihi suggerit mollia. mūdus uana. diabolus amara. Quotiens aliqua carnalis delectatio meā mentē importune pulsat de cibo. de potu. de somno ceteriscq; similibus ad carnis curam pertinentibus. mihi caro loquit. Cū uo de ambitiōe seculi de iactantia. de arrogantia. cogitatio uana uersat in corde a mundo est qñ aūt ad iram ad amaritudinē aīmi puocor suggestio diabolica est. cui nō aliter q; ipi diabolo resistēdū est. nec aliter ab eo cauendum q; ab ipa uānatione. Caro mea de luto est & ideo luto sas uoluptates & cogitationes ex illa habeo. uanas & curiosas de mundo. amaras et maculosas a diabolo. Isti tres inimici mei impugnant me & pse quunt. nunc qūidē occulte. nunc uo aperte. semp aūt maliciose. Diabolus em plus ꝓficit in adiutorio carnis. q; magis nocet domesticus hostis. illa uero ad subuersionem meā cū illo fedus iniit utpote in peccato nato & in peccato nutrito mimis corrupto ipa origine sed multo amplius uitiata prana consuetudine Hinc est q; tam acriter caro ꝺcupiscit aduersus spiritum & assidue murmurat & impatiens est discipline. nec obtempat rōni. nec inhibet ullo timore. Huic attendit hanc adiuuat hostis humani generis. cui nullū est desiderius. nullū studiū. nullū negociū. nisi pdere aīas nostras. hic est qui iugiter nobis malū machinat. callide decipit illicitos motus insufflat. uenenatas cogitatōnes inflammat. suscitat lites & ꝺtentiones. Ira quoq; tiras nutrit & odiū incitat gulam. excitat libidinē desideria carnis instigat. peccati occasiones parat & mille nocēdi artib; cor da hoīm pulsare non cessat. hec ferī. Pugnandū est igit ꝓtra malas suggestiōes maligni spūs negāde sunt carnis uoluptates sue Ipsa eriā caro subdita sit deo p obiam ꝓceptor eius & resistentia; pctī. ut pax esse possit in domicilio cordis. De hoc ōt crisostō. Quis pt inuenīri irreplensibilis & si nō de pūtib; saltez de pteritis. Insup nō deest ubi offendat caro ita fragilis & semp casib; plena. q̄ dicamus Non intres in iudiciū cū seruis tuis In uita ista temptationis uidemus qđ nolumus. audimus qđ nolumus. loquimur qđ nolumus. ābulamus ubi nolumus totum ad qđ nolumus uenimus. sz nō in eo qđ nolumus cū uictoria peruenimus ad qđ uolumus Pugnandū q̄ est in oīb; malis suggestōnib; Lucrandū est cū desideriis. negande sunt carnis uoluptates. ut seipsam subdat interiori hoī .i. aīe ut sit pax i domicilio cordis Qualis est uita nostra infelix miseria que quotidie ad non esse tendit. maxime q; dies exitus nostri occultatus est a nobis. sed ideo occultat deus es nostri ut uiuamus cauti solliciti. ne subito occurrat mors incerta & ꝓcupent peccata & pereamur ad penam. tps nūc est curationis. tempus est correctionis. & recipiēde salutis. nullus sedeat curuatus. nullus remaneat uulneratus. hec crisostomus. Dicit & de eodem leo papa. Nota q; intra nos meriōs multa sunt certamina & aliō caro aduersus spiritum aliud aduersus carnem spiritus ꝺcupiscit In qua dissentione si cupiditates corpis fuerint fortiores turpiter aīmus amittit ꝓ patria dignitatem. & permitiosum erit eum seruire quem decuerat imperare Si aūt mens rectori suo subdita & su

permis delectata terrene voluptatis in
cramenta calcauerit. & in suo corpore
peccatū non scierit regnare. ordinatis
simū obtinebit ratio principatū & mi
nutōes eius nulla spūalium nequicia
rum labefactabit illusio. qz tunc vera ē
pax hoīs & vera libertas qñ & caro ani
mo regit & animus deo preside guber
nat. hec leo papa Mā qui hic sunt xp̄i
carnem suā crucifixerunt delectationi
prave & vitiis resistēdo. Qñ remigius
Qui sunt xp̄i. hoc est qui pertinent ad
sortem xp̄i. vitia & ɔcupiscentias ma
las in carne sua mortificauerūt Quot
enim pcā a nobis ɔpellimus. tot sem
per in nobis mala occidimus & carnē
crucifigimus & mortificamus qñ dele
ctationi prave & voluntati peruerse nō
ɔsentimus. hec remigius. Quamdiu
aūt viuimus in isto corpore in certami
ne positi sumus & pugnamus Pugna
est cum ɔcupiscit caro aduersus spūm
& spūs aduersus carnem. In hoc plio
uersamur si coraz deo militamus. sed
oportet vt per spūm ɔcupiscentie car
nis ɔtradicaf & resistaf & repugnef. si
homines casti vellent non habere ɔcu
piscentias. sed vlimus nolimus ha
bemus illas. titillant. stimulant. infe
stant. non solum iuuenes sed & senes.
Ergo exerceamus nos in hoc bello vi
tiis & ɔcupiscentiis resistendo. & spere
mus per dei grām triumphū. Ite hoc
beatus augu. in deverbis domini sic dr.
Lucratio est in isto corpore. q̄diuviui
mus pugnamus. sed in ommb his su
peramus per eū qui dilexit nos. Noli
vinci qñ pugnas. Vide quale bellum
apostolus posuit apostolus qualem pugnā. qua
lem viram intra semetipsum cuz dicit
Caro concupiscit aduersus spūm. sed
oportet vt ɔcupiscentie carnis ɔtradi
catur. resistaf & repugnef. non enī nō
habes vnde repugnes. deus tuus ē in
te. spūs bonus datus est tibi. & tamen
permittit ipsa caro ɔcupiscere aduer
sus spūm suggestionibz pravis & dele
ctationibz iniquis Ibi enim ɔcupiscit
aduersus spūm vbi est spūs. sed spūs
dei est qui pugnat in te aduersus te. sz
homo castus vult vt nulla omnino iur
gat in membris eius ɔcupiscentia ad
uersaria castitati. pacem vult sed non
habet. volumus enī vt nulle sint ɔcupi
scentie sed nō possumus. velimus. no
lumus. habemus illas. velimus noli
mus titillant. blandiunt. stimulant.
infestant. surgere volunt premunt non
duz extinguunt. q̄diu caro ɔcupiscit
aduersus spūm. spūs aduersus carnē.
Ergo q̄diuviuit etiam nos qui senui
mus in ista militia minores quidez ho
stes habemus sed tñ quos habemus fa
tigati sunt quodammō hostes nostri iā
etiā per etatē. sed tñ etiam fatigati nō
cessant qualibuscunqz moribz infesta
re senectutis quietez. acriorz pugna iu
uenturis. nouimus eam. ptransiuim?
eam Caro ergo concupiscit aduersus
spūm. & spūs aduersus carnem. vt nō
quecūqz vultis illa faciatis. Quid vul
tis enī o sancti. o boni preliatores. o
fortes milites xp̄i. quid vultis vt non
sint omnino ɔcupiscentie male. sed nō
potestis. exercete bellū. expectate triū
phum. modo interim pugnef. facite
igit qđ potestis. Ait enī ipse a
postolus. Non regnet pctūm in vestro
mortali corpore ad obediendum de si
deriis eius. Ecce qđ non vis desideria
mala surgunt. sed noli obedire. q̄diu
enim portas mortale corpus pugnat
te peccatum. sed non regnet. Quid est
non regnet. id est ad obediendum de si
deriis eius si ceperis obedire regnat. sz
fac quod dicit apostolus. Non exhibe
as membra tua arma iniquitatis pec
cato. dedit tibi deus potestatem p spm

sanctum membra tua teneas. surgit libido. tu tene membra. tene manus ab omni scelere. tene oculos ne male attendant. tene aures ne verba libidinis audiant. tene totū corpus quid facit libido surgere nouit. vincere nō nouit surgendo assidue sine causa discit. & non surgere surrexit libido damnabilis. suggestio nō audiat. ardet & velles vt non arderet. noli ḡ dare membra ardear sine causa & ꝓsumit. hec augusti. ℟

Et notandum q̄ ꝓcupiscentia cū quanati sumus non ꝑt finiri. q̄diu in carne viuimus. ꝑt quidē minui sed finiri non ꝑt. Unde cū vexamur & impugnamur per diuersas temptationes & ꝓcupiscentias non desperemus. q̄ & sancti patres nostri talia sustinuerunt. Inter quos paulus apostolus lumen ecclesie talia paciebat cum dicebat Video aliā legem in membris meis repugnātem legi mentis mee. Cuius exemplo docemur. cū audimus illum pugnantē nemo se faciat desperantē. Ista cōmemorat beatus aug. in quodaz sermone sic dicens. Concupiscentia in qua nati sumus. finiri non ꝑt q̄diu viuimus quotidie minui ꝑt. finiri non pōt. De quo dicit apostolus. Non q̄ volo hoc ago. Non ergo q̄ vult hoc agit apostolus. q̄ vult non ꝓcupiscere & tñ concupiscit. ideo non q̄ vult agit. non q̄ illa ꝓcupiscentia mala trahebat apostolum subiugatum ad ꝓcupiscendum. & ad fornicandū absit luctabat. non subiugabatur sed q̄ nolebat habere & hoc ꝓtra quod luctabat ideo dicebat non quod volo hoc ago. ꝓcupiscere nolo & tamen concupisco. nō q̄ volo ago sed tamen concupiscentie non consentio. non em̄ taliter diceret concupiscentias carnis ne perfeceritis si eas ipe ꝑficeret. Sed cōstituit tibi ante oculos pugnam suā ne timeres tuā Si enim dixisset hoc apostolus Quando videres moueri concupiscentiam in membris tuis. cui tu nō consentires. tamē cum eam moueri videres fortitan desperares. & diceres si ad deum pertinerem sic non moueret. Vide apostolum pugnantem. & noli te facere desperantem Video aliam legem in membris meis &c. Dicit apostolus. Ego quidē bonum cum male concupiscentie non consentio. sed non perficio bonum vt omnino non concupiscam. Rursus ergo hostis meus quomodo agit malum & non perficit malum. agit malum. q̄ mouet desiderium. nō ꝑficit malū. q̄ me non trahit ad malum. & in isto bello est tota vita sanctorum. Nunc ergo fratres tenete hunc modum mēte. seruire legi dei. concupiscentie non consentiendo. carne legi peccati concupiscentiam sentiendo. sed ex necessitate q̄ ꝓcupiscitis non q̄ sentitis. hec beatus augustinus. De eodem dicit quedā gloſa super illo verbo pauli. Velle adiacet mihi. pficere aūt non inuenio ficdit. Rebellat homo concupiscentie & non consentit. delectat em̄ eum vroza liena. & non annuit. mentem auertit. in secretarium mentis intrat videt foris strepentem concupiscentiam. & intus mundat ꝓscientiam. agit ergo bonum q̄ concupiscētie non ꝓsentit sed non perficit bonum vt. s. omnino non ꝓcupiscat. hec gloſa. ℣ Nec etiā pugna inter carnem & spm̄ non est periculosa. sed potius que ad meliorem statum nos ꝓuocat & ꝓpellit. Unde deus electis suis nōnunq̄ vtiliter subtrahit gratiaz & probat ꝑ diuersa tentamenta vt in virtutibꝫ ꝓficiant. De hoc daniel abbas in sua collatione sic dicit. Hanc pugnam vtiliter nostris infertam membris etiam in apostolo ita legimus Caro concupiscit ad

uersus spiritum. spūs autem aduersus carnem habemus hic pugnam inuisce ratā quodammō corpori nostro dispē satione dñi procurante Quicquid enim generaliter & fine exceptiōe aliqua omnibus inest. Quid enī aliud iudicari pt. nisi ipsi humane substantie post ruinā primi hoīs velut naturaliter attributum & qđ omnes sis genitū creatumq; deprehendit. quō non cedendū sit arbitrio dñi nō nocentis sed psolantis infirmum. causam vero belli huius .i. carnis & spūs hanc esse pnunciat. vt non quecunq; illa faciatis que volumus ergo id quod deus procurauit vta nobis possit impleri. i. vt non quecunq; volumus illa faciamus. si impleat quid aliud credi potest esse q; noxiū. & ē quodammō vtilis nobis hec pugna dispēsatōe creatoris inserta. & etiā ad statū meliorem nos puocans atq; propellēs. qua sublata pculdubio pax ecōtrario pniciosa succederet. Unde dauid deffectionem dñi tam vtilem esse cognouit. vt nequaq; orare maluerit ne a deo penitus relinqueret. hoc enī sciebat eē incongruū vel sibi vel humane nature ad quamlibet puenienti perfectiōem. sed temptari eaz potius deprecatus sic dicens Non me derelinquas vsq; quaq; Ac si diceret alīs verbis. Scio q; deseruare soleas vtiliter sanctos tuos vt eos ples. Aliter enī ab aduersario temptari non possunt. nisi a te paulisper fuerint derelicti. & ideo nō rogo vt nūq; me derelinquas q; non expedit mihi. vel meam infirmitatē sentiēs dicam. bonū mihi q; humiliasti me. vel exercitiū non habeaz proficiendi. quod sine dubio habere non potero. si mihi sp & indirupte colleserit diuina protectō sed magis peto ne mevsq; quaq; deseras. i. vsq; ad nimietatē. quantum eī mihi vtile est si me paululū sub relinquas. vt desiderij mei constantia probetur. tantum noxiū si p meritis ac delictis nimiū me deseri patiaris. q; nulla virtus humana si in temptatōe diuturnus tuo deseratur auxilio sua poterit cōstantia perdurare & non pstinus aduersarij vel potentia vel factione succūbere nisi tuipse qui es & humanarū virtus virium pscius ac luctaminū moderator. non permiseris nos temptari supid qđ possumus. sed feceris cū temptatōne exitū vt sustinere possimus. hec daniel abbas. ¶ Notanduz est etiaz de bello qđ inter nos quotidie geritur. hoc est inter carnem & spūm qui victoriam non potest habere spūs aduersus carnez sine certamine & magno labore. Nam sunt nōnulli qui virtutes quidē desiderant habere. sed certamē & laborem p eisdem virtutib obtinēdis nolunt subire. De hoc daniel abb. in collatione patrū sic dicit. Cum igitur vtraq; desideria hoc est carnis & spūs in vno eodemq; statu sint. in hoīe interim quotidie pcta nos geritur bellum. dum pcupiscentia carnis que precipitanter fertur ad vitia his que ad pfectum requiem ptinēt delectis gaudet. quibus econtra spūs pcupīa aduersata ira deteriorat totis spūalib studijs inserere. vt etiam necārios carnis vsus oporteat excludere. Caro luxurijs & libidine delectat. spūs ne ipsis quidem naturalib desideriis acquiescat. illa cupit satiari somno. repleri cibo. hic ira vigilijs ieiunijs saginat. vt ne ad ipm quidem necessarium vite vsum sommū cibumq; velit admittere. hic honoribus illa laudib q; hominū profouetur. hic irrogaris sibi iurijs ac pfecutionib gloriat. inter has igit vtrasq; pcupiscentias animevolūtas in medio tullio quodam vitupabiliore pfistens. nec vitiorum flagicijs oblectat. nec virtutibus

acquieſcit. ſic querit a paſſionib⁹ tem
porari vel abſolui carnalib⁹. vt nequa
q̄ velit dolores neceſſarios ſuſtinere ſi
ne q̄b⁹ deſideria ſp̄ūs neq̄unt poſſideri
ſine caſtigatiōe carnis caſtimonia cor
poris deſiderans obtinere ſummo vi
gilia⁹ labore cordis acquirere purita
tem cū requie carnis ſpiritualib⁹ exu
berare virtutib⁹ abſq; vllius exaſpera
tione⁹ quicq̄. ⁊ patientie gratiam poſſi
dere humilitatem x̄pi. ſine honoris ia
ctura mundu⁹ exercere. religionis ſim
plicitatez cū ſeculari ambitione ſecta
ri. x̄po cū hoīm laude ac fauore ſeruire
diſcretionem vitatis ſine ꝓcupiſcen
tia vel tenui offenſione ꝓferre. poſtre
mo ſic vult futura ꝓſequi bona. vt p̄e
ſentia non amittat. hec vsque abbas.

¶ Sed ⁊ hoc ꝓſiderandū q̄ cū tem
ptationib⁹ ⁊ ꝓcupiſcentijs carnalibus
reſiſtit aīmus. tribulationez ex hoc ſu
ſtinet. Si vo admittat eas ⁊ cōſentit
runc nō tribulationem ſed potius ꝓſo
lationem ⁊ delectationem in ipo aīmo
pariūt. Si vo cupimus vincere vitia
oz vt⁹ ꝓtraria hoc eſt ꝑ virtutes vitia
curent. Unde vt beatus bern̄. Quare
tribulamur in temptationib⁹ niſi cum
reſiſtit contaminatio concupiſcentie
repugnat. ſi em̄ voluntarie admittun
tur iam tribulationē non ingerunt ſed
potius ꝓſolationez. luctamur ergo cū
his virtus q̄diu eis reſiſtimus ⁊ tunc
ſupplantamus quando ita victa ſunt.
vt amplius non impugnent. que ⁊ ſi
perfecte vincere cupimus. oporet vt
eorum ꝓtraria in nobis plantemus vt
videlicet contra cupiditatem vel ava
riciam quam mundus ingerit pauper
tatem. contra voluptatem auſteritatez
contra ſuperbiam plenam humilita
tem induamus. Que tria cū ꝑfecte vi
te noſtre inſederint. iam mundum ꝑ
fecte contemnimus. hec bern̄.

Etiam notandum q̄ nonnūq̄ iuſti vi
ri flagellis atterunt̄ ⁊ circa hoc etiam
temptationib⁹ fatigant̄. ſuſtinēt nāq;
infirmitatē corporis vel aduerſitates
tribulationū. ⁊ tñ non deſit eis tempe
ratio carnalis delectatōnib⁹ ſed electi
hmōi temptationis repugnant. repro
bi vero illis conſentiunt. De hoc beā
tus gregorius in. iiij. moral. ſic dicit.
Plerumq̄ em̄ ⁊ aduerſa exterius pa
timur. ⁊ intra temptationu⁹ impulſu
fatigamur. vt ⁊ flagella carnis cruciēt
⁊ tamen ad mētem carnalis ſuggeſtio
munder. Hinc eſt q̄ ihēremias deplo
rat dicens. Foris interficit gladius ⁊
domi mors ſimul eſt. Foris em̄ gladi
us interficit cū nos exterius vindicta
feriens configit ſed domi mors ſimul
eſt quia ⁊ flagella ſuſtinet ⁊ tamen in
tus ꝓſcientia a temptationu⁹ foeditā
munda non eſt. Sed ⁊ hec aliter agun
tur a reprobis aliter ab electis. illoꝝ
namq; corda ita temptant̄ vt conſentiāt
iſtoꝝ vo temptationes quidem ſuſcipi
unt. ſed repugnant illoꝝ mens delecta
biliter capit̄. ⁊ ſi ad tempus q̄ malē
ſuggeritur diſplicet ſed poſtmodū pre
deliberationem libet. Iſti vero ſic tem
ptationum iacula excipiunt. vt ſemp
refiſtendo fatigent̄. ⁊ ſi quando vſq;
ad delectatiōem mētis rapit̄. ipa tñ ſub
reptione ſue delectationis erubeſcūt ⁊
fortiꝰ cēſura redarguūt quicquid extra
ſe exurgere carnale deprehendūt. hec gre
go. Sciendū etiā q̄ magna ē miſeria
hoīm in pegrinatione degentium ⁊ in
iſto mundo ꝓuerſantium. quia ſi quis
peruerſus eſt de ſibi. nam eterna dam
natio poſt hanc vitam eum ſequitur. ſi
quis vero iuſtus fuerit diuerſis tribu
lationib⁹ ⁊ temptationibus afficitur
nec leuare caput permittitur Unde be
atus iob dicit. Et ſi impius fuero ve
mihi ⁊ ſi iuſtus non leuabo caput ſa

tatis afflictione ⁊ miseria. Ad̄ beatus grego. ix. moza. expomit sic dicēs. Impius namq; ve hz. iustus miseriā. qz ⁊ eterna reprobos damnatio sequit. et electus quisq; doloribꝫ transitorie aduersitatis expiat. impius caput leuat sed elatus euadere ve qd̄ sequit nō valet. Justus labore sui certaminis afflictus caput leuare non simit. hz pressus a perpetua afflictōe liberat. Ille volup tatibꝫ erigit. sed supplicijs sequentibꝫ mergit. iste in dolore deprimit. sed tñ a pondere eterne aīaduersionis absc̄ondit. Considerās hec vir sanctus dt. Et si impius fuero. ac si apte deploret dicens. Aut subtractus carnis de fidertis supplicio eterno subijcior. aut repugnans illicitis motibꝫ pena pñti crucior. qz a labore certaminis liber nō sum sed suprna dispensatio idcirco nos tota sibi intentōne seruientes carnis nre permittit impugnationibꝫ pcuti. vt ne mens nostra in superbiā audeat pſumptione sue securitatis eleuari. vt dum pulsata trepidat. in solo autoris adiutorio spei pedem robustius figat. Dec grego.

Filius.

Dire desidero vtr̄ homo possit viuere in hoc mōdo sine tēptatōibꝫ Cap'm IIII. Pater.

Dire debes qd̄ nemo pt esse sine temptationibus super terrā. si vero tollit aliq; temptatio quā quis patit securus ⁊ timid? expectet aliā. necynq; debet sibi in corpore eriā huius mortis requiē pollicer. qz sicut nec mare fluctibꝫ. ita nec vita hoīs carere pōt temptationibꝫ. De hoc beatus bernar. sic dt. Hic premonitos vos esse volo neminem sup̄ terram absq; temptatōe victū ⁊ cui forte tollitur aliq. securus aut magis pauidus expectet aliā. ⁊ sic petat ab ea liberari vt nunc̄ sibi in corpore mortis huius libertatem pfectam seu requiē audeat polliceri. Qua in re pſideranda. est nobis tam benigna erga nos diuine dispē satio pietatis vt quibusdam nos remptatōibꝫ patiat diutius occupari. ne forte periculosiores occurrant. ab aliquibꝫ vero citius liberari. vt possimus in alijs quas nobis vtiliores fore prevident exerceri. Necesse est em̄ vt veniant temptatōes. quis enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. quō āt certabimus si de sit qd̄ impugnz. quid mihi cū victoria cum nō sim in pugna. Ergo deus misc̄oiter nobiscuz agens vult nos tribulationibꝫ exerceri vt qd̄ virtuosis operibꝫ a nobis nō potest exquere. saltem in laboriosis tribulationibꝫ obtineat a nobis deus. ⁊ ideo sicut mare non fluctibꝫ. vita hominis carere temptationibꝫ non potest. Nec potest pax firma ⁊ solida esse nisi in regione sua. tot em̄ temptatōibꝫ plena est vita nostra vt nō immerito tota vita ipsa temptatio debeat appellari. hec beatus bern̄. Nullus ergo etiam qui in virtutibꝫ pfecerit multum q̄diu est in hac corruptibili carne potest carere tēptationibꝫ ⁊ non moueri illicitis desiderijs ac cupiditatibꝫ. cum malignus spūs actionibus pulset temptationibꝫ eos quos viderit magis resistere vitijs ⁊ insistere virtutibus. Unde Leo papa. Quis hac fragili carne circumdatus ⁊ in isto mortis corpore constitutus etiam qui multum valdeq; profecerit ita iam de sua perfectione securus sit. vt ab omni se illecebrarum periculo credat alienum. licet donet sanctis gratia diuina quotidianam victoriam. non tamen aufert materiam dimicandi. qz ⁊ hoc ipsum de misericordia protegentis est. quia nature mutabili ne de confecto prelio superbi

retur semperwlunt superesse qđ vince
ret. naz nullis illecebris ꝺmoueri nul
lis cupiditatibꝫ titillari non est istius
vite. que tota temptatio ē ꝙ qua mimi
rum vincit. qꝝ vinci ab eodem nōvere
tur. Superbum est em̄ de non peccandi
felicitate p̄sumere. cū hoc ipm̄ p̄sum
psisse pctm̄ est sic dicente iohanne Si
dixerimus qꝝ peccatum non habemus
nosmetipos seducimus. nemo ergo se
fallat. nēo decipiat neq ita quisq̄ de
cordis sui puritate cōfidat. vt putet se
nullis temptationū piculis subiacere.
cū puigil ille temptator acriorib eos
pulset insidijs quos maxime viderit
abstinere a peccatis. hec leo papa. De
hoc ꝺt beatus gregorius .iiij. vel. viij.
moral. Nequaq̄ in hac vita per exerci
tationē iusticie pctm̄ deserit. vt in ea
dem iusticia inconcusse maneat. qꝝ ꝙ si
iam a cordis habitaculo culpam rectri
tudo eliminat. ipa tñ culpa que repelli
tur cogitatōnis nostre foribꝫ assidens
vt sibi aperiat pulsat. Unde per moy
sen ꝺr. Factus est mane atq̄ subditcies
factuz est vespere. Mane quippe ad ves
perum ducit quia mimirum lucem re
ctitudinis vmbra sequit tēptationis.
sed qꝝ electoꝝ lux temptatione nō ex
tinguit. nequaq̄ nox sed vespera sacra
perhibet. qꝝ mimirum sepe temptatio
in corde electoꝝ lumen iusticie abscō
dit sed nō interimit. quasi ad pallorez
trepidationis perrahit sed funditus
non extinguit. electi q̄ post somnū re
surrectionē apperunt. post resurrectio
nem vespam p̄stolant. qꝝ de pctō ad iu
sticie lumen posiri semp se ꝓtra illece
bras temptationū parant. quas mimi
rum nō timent sed expectant qꝝ humi
litatis sue rectitudini etiā temptamē
ta ꝓficere nō ignorant. quanta liber aūt
ꝓtra temptationem suam ꝺtute ꝓten
derint habere integram salutem neque
unt quousq̄ dies p̄ris vite finiatur.
Unde p iob ꝺr Et replebor dolore vs
q̄ ad vesperā. mō namq̄ aduersa irru
unt. modo ipa quoq̄ prospera callida
hilaritate blandiunt. modo surgentia
vitia bellum carnis excitant. modo de
uicta vitia animum ad elationem vo
cant. Bonoꝝ igit vita doloribꝫ usq̄
ad vesperā replet. qꝝ quousq̄ tempus
corruptōnis agit interna externaq̄ af
flictione ꝺcurit ꝙ salutis securitatem
non inuenit nisi dū diez temptationis
relinquet. hec grego. Q Sancti
tñ vellent ꝙ desiderant non moueri illi
citis ꝺcupiscentijs ꝙ delectationibus
sed efficere hoc nō possunt q̄diu in car
ne viuunt. Unde restat vt ipis ꝺcupi
scentijs ꝙ delectationibus carnis resi
stant. q̄diu in hoc corpore corruptibi
li deo militant. Hec ꝙ quedā alia bea
tus augu. in libro de vbis apostoli cō
memorat sic dicens. Caro cōcupiscit
aduersus spiritū. ꝙ spiritus aduersus
carnem. hec sibi nuicē aduersant. vt
nō ea que vultis faciatis. Quid est nō
que vultis faciatis vt oīno nulle sint
concupiscentie malaꝝ ꝙ illicitaruz de
lectationuz. ꝙ q̄uis sanctus hoc velit
non efficit. q̄diu hic viuit hoc non im
pletur. quid ergo restat spiritu ambu
late ꝙ qꝝ non potestis efficere vt ꝺcupi
scentias carnis ꝺsummatis. concupi
scentias carnis ne perficiatis Consum
mare quidē illas atq̄ finire ꝙ perimus
errirpare oīno velle veteris. sed q̄diu
sint in vobis ꝙ ē alia lex in mēbris vēis
repugnās legi mētis vestre. ꝺcupiscē
tias carnis ne perfeceritis. sed cuz per
turbat vos temptatio. audite psalmi
stam dicentem. Miserere mei ꝺmine
quoniam infirmus sum. ꝙ anima mea
turbata est valde. ꝙ tu ꝺmine vsque
quo Quid est vsquequo nisi quousq̄
ꝓbes. quia ego subuemio. si enim cu

to subuenirem luctamen non sentires
tanq̃ de tuis viribꝫ superbires. ⁊ per
istam superbiã nunq̃ ad victoriam p̃
uenires. Dictum est quidez. adhuc te
loq̃te dicam. ecce assum. sed deus cũ
differt adest ⁊ differendo adest. ne ꝑpe
tram cum implet voluntatẽ perfectam
non implear sanitatem. Non em̃ frẽs
mei apostolo paulo non aderat qui cũ
certaret ne extolleret timebat. in ma
gnitudine inquit reuelationũ mearuz
ne extollar. sed virtute medicamentuz
qđ sibi dicit appositũ. ne extollar inq̃t
datus est mihi stimulus carnis mee an
gelus sathane qui me colaphiset. Ca
put cedebat ne caput extolleretur. O
antidotũ quasi qđ de serpente ꝓficit. ⁊
ꝓpterea tyriaca nuncupat. Sed nun
quid in temptatõe dñs erat. Demi
q̃ vt sciatis q̃ aderat. videte quid te
roganti rñdeat. dixit inquit mihi. suf
ficit tibi gratia mea. nã virtus in infir
mitate perficitur. Ego inquit noui me
dicus optimus in quẽ tumorem ꝑgat
qđ uolo sanare. quiesce. adhibeam qđ
scio. Sufficit tibi gratia mea. non suf
ficit tibi voluntas tua. Opus etiam no
strꝫ in hac vita debet esse actões carnis
spũ mortificare. quotidie affligere mi
nare. frenare. interimere. q̃z multi em̃
ꝓficientes iam non delectant que an
te delectabant q̃ delectabat ⁊ nõ con
sentiebat mortificabat. q̃ iam non de
lectat mortificatũ est. calca mortuum.
transi ad viuũ. calca iacentẽ. ꝓflige cũ
resistente. mortua est em̃ vna delectatõ
sed viuit altera. sed illi dũ nõ ꝓsentis
mortificas. cũ ceperis omnino non de
lectari mortificasti. hec est actio nostra
hec est militia nr̃a. in hoc agone dũ cõ
fligimus deũ habemus spectatorez. in
hoc agone cũ laboramus deũ habemus
adiutorẽ. si em̃ nos ipse non adiuuat.
nõ dico vincere. sed nec poterimus pu
gnare. Cũ ergo dixisset apostolus. Si
aũt spũ actiones carnis mortificaueri
tis viuetis. ⁊ illas concupias carnis
mortificare quibꝫ non est ꝓsentire ma
gna laus est. quas non habere ꝑfectio
est. hec augusti. ℟ Et notandũ q̃ꝑ
sunt nonnulli qui cũ patiunt aliquas
tribulatões vel temptatões locum ali
um querunt ad manendũ vt ꝑ hoc pos
sint quietius ⁊ cũ minori impedimen
to deo seruire. sed homo in hac vita po
situs in nullo loco q̃uis etiam secreto
potest sine temptatõe viuere. imo ple
rumq̃ ibi maior dolor temptatõis in
uenit vbi mutando locũ requies spera
batur. Hoc aũt permittit omnipotẽs
deus vt homo cognoscat infirmitatez
suam ⁊ humilietur. ⁊ nõ in pñti vita re
quies sed in futura querat. De hoc be
atus grego. xxiiij. moral. exponens il
lud dictum. Increpat quoq̃ ꝑ dolo
rem in lectulo. ⁊ oĩa ossa eius marces
cere facit. sic ait. Cum quisq̃ curis se
cularibꝫ fatigaueris desidere ꝑ diuinã
grãm huius mundi itinera laboriosa
ꝓpungit cogitare solet quomõ pñtis
vite desideria fugiat. ⁊ ab eius labori
bus requiescat. sibiq̃ mox desiderate
quietis ordinẽ querit. ⁊ velut qđam
stratũ fica cunctis laboribꝫ locũ inue
nire ꝓcupiscit. sz q̃ in hac vita adhuc
homo positus in cuiuslibet ordinis lo
co. in cuiuslibet secreti recessu fine tẽp
tationibꝫ viuere nullatenus ꝑt. Ple
q̃z in id qđ ad requiẽ ꝓstituit maior do
lor temptationis inuenit. Unde recte
per ꝑphetam dr. vniuersum stratũ eius
versasti in infirmitate eius. ac si dice
ret. Oẽ qđ hic sibi placuit ad requiẽ.
hoc mutasti ei occulto iudicio ad ptur
bationem. quod ꝑ quodam ꝓfilio agi
tur vt huius peregrinationis tempore
electoꝝ vita perturbet. Ita quippe ẽ vi
ta ꝓsens qua ad patriam tendimus

Et idcirco hic occulto iudicio frequẽ
ti perturbatione conterimur. ne viam
p̃o patria diligamus. solent em̃ non
nulli viatores cũ amena fortasse prata
in itinere ꝓspiciunt ⁊ pgendi moras
innectere ⁊ accepti itineris rectitudi
nem declinare. eorũq; gressus tardat
pulcritudo itineris. dum delectat ele
ctis suis ad se pgentib; dñs huius mũ
di iter asperum facit. ne dũ etiã quisq;
vite pñtis requie quasi vie amenitate
pascit. magis eum diu pegrinare quã
citius puenire delectet. ne dũ oblecta
tur in via. obliuiscat qđ desiderabat in
patria. q̃ ergo in hac vita omnis no
stra quam forte pauimus requies per
turbat recte dicit. Increpat quoq; p
dolorem in lectulo id est in presentis
vite requie vel temptatõnis nos stimu
lis vel flagellis afflictione conturbat.
naꝫ sepe humanus animus quam libet
breui tempore sine temptatione in bo
nis studijs fuerit. mox de eisdem studi
is in quib; quiescendo se exerit. de ip
sis virtutib; quib; multiplicari mitit
dum perficere se sentit elabitur. Unde
pio rectoris nostri moderamine ipul
su temptationis afficit. vt in eoipso
profectus sui elatio comprimat. qua
propter postq; dixit increpat quoq; p
dolorem in lectulo aperte subiungit ⁊
omnia ossa eius marcescere facit. Os
sa in sacra scriptura virtutes accipimus
sicut scriptum est. Dominus custodit
omnia ossa eorum. vnum ex his nõ cõ
teret. quod vtiq; non de ossib; corpo
ris sed de viribꝫ ꝰ mentis. Cuꝫ ergo
increpat p dolorem in lectulo. omnia
ossa facit marcescere. q̃ cuꝫ ea requie.
quam nobis ab hoc seculo prepamus
flagello temptationis afficimur. quia
fortasse de virtutib; nostris inflari po
tuimus. cognito infirmitatis nostre te
dio extenuamur. cũ em̃ sicut cupimus
ad deum ꝓficimus si ꝓfectum nostruꝫ
nulla temptatio pulsaret. alicuius fo
rtitudinis nos esse crederemus. Sed
q̃ nobiscũ superna dispensatione agi
tur vt infirmitatis nostre q̃ proficien
tes obliuiscimur temptari recolamus
⁊ in ꝓfectu nostro quid in diuino mu
nere ⁊ in temptatione cognoscimus
quid de ꝓprijs viribꝫ p̃sumamus. que
nos ꝓfecto temptatio ad plenuꝫ cape
ret. misi p̃orectio superna seruaret. sed
pulsat nec frangit. ꝑpellit nec mouet.
quatit. nec deijcit. vt de infirmitate se
ciamus eẽ qđ quatimur. ⁊ diuino mu
nere esse ꝙ stamus. Hec grego. Et q̃
impossibile est hominẽ in hac vita non
temptari. ideo omnes tam iusti q̃ pec
catores quotidie orant dicẽtes. Et ne
nos inducas in temptationem. nõ em̃
est orandus vt non temptem̃ sed ne in
temptationẽ inducamur. hoc est tem
ptationi ꝓsentiamus. qđ beda etiã in
quadam omelia tãgit sic dicens. Im
possibile est hoiem q̃diu in hac vita fu
erit non temptari. vnde oẽs tam iusti
q̃ peccatores quotidie in orõne dicit
ne nos inducas in temptationẽ. Non
ergo p̃cipit dñs orandũ vt non tẽpte
mur. sꝫ ne in temptationẽ inducamur.
Aliud ẽ em̃ tẽptari ⁊ aliud est in
temptationẽ induci. tempraꝫ quilibet
qñ vel aĩa vel corpore in delectationes
alicuius vitij rutilla. inducit vero in
temptationẽ si sue delectatioi cepit cõ
ꝓsentire. hec beda Considerans beatus
iob ꝙ ꝓpter lapsum primi hois huma
nũ genus tot miserias tẽptationuꝫ in
hoc mũdo sustinet. istam vitã totã esse
temptationẽ sic denominat dicẽs Mi
liria est vita hois sup terrã. qđ beatus
greg. viij. moral. exponẽs sic ait. Hoc
in loco translatione vteri nequaq; mi
liria vita hominis. sed temptatio voca
tur. Tẽptatio itaq; ipsa militia est q̃

dum ꝓtra malignoꝝ spūum insidias vigilat. in bellorꝝ ꝓcinctu ꝓculdubio exudat. Notandū vero q̄ hec eadez vita hominis nō temptatōem habere dz. sed ipsa temptatō esse perhibet. Sponte quippe a statu ꝺdictionis lapsa ⁊ corruptionis sue putredine subdita. dum sibi ex semetipsa molestias gignit hoc est iam facta qđ tolerat. qz enim statuz mentis inclīata deseruit. quid in semetipsa morum varietatis vnde nunc ⁊ si ad summa apperenda se erigit mutabilitatis lubzice impulsu ꝓtinus a semetipsa cadit. vult in ꝓtemplatōe stare sz nonvalet. cogitationis gressum figere nitit sed infirmitatis sue lapsibꝫ eneruat. que mimiꝝ mutabilitatis sue onera q̄rolens expetit nolens portat. quicrus homo carnē possidere potuit si bene ab autoze ꝺditus possidere voluisset cū se ꝓtra ꝺditorem erigere studuit. in semetipso ꝓtinus carnis ꝓtumeliā inuenit. Sed qz cum culpa simul ab ozigine etiam pena ꝓpagat inserta infirmitatis vitio nascimur ⁊ quasi nobiscū hostem ducimus quē cum labore superamus. Sic itaq̄ humana vita tēptatio est. vt ⁊ sua ab iniquitatis perpetratōe ꝓpescit. in ipsis tñ bonis operibus modo malorꝝ memoria. mō sedutionis caligine. modo intentionis sue interruptione fuscat. Alius namq̄ a luxuria carnem refrenat sed tñ adhuc luxurie fantasmata tolerat. qz que volens fecit. horꝝ inuitus meminit. ⁊ penam sustinet quam voluptatē putabat. Quia vero ad veniā culpam retrahi metuit. ventrem abstinentie rigore restringit. vultusq̄ ex abstinentia pallescit. cumq̄ in facie pallor aspicit reuēda ab hominibus vita laudat. morq̄ inanis gloria ad abstinentis animū cū verbis fauoris quam cōcussam mens dum subigere nonvalet. eum per quez venerat tergere a facie pallorē querit. ficq̄ fit vt infirmitatis nexibus ligata. ad pallorē abstinentie fugiens iterū p alimēta subdi luxurie metuat. aut impulsum luxurie per abstinentiam superans pallorem suū inani glorie militare pertimescat. Alius lapsus superbie toto iam desiderio supans statum humiliratis apprehendit cumq̄ superbientes quosdāvsq̄ ad oppressiones innocentium erumpe ꝓspicit. zeli excitatione succensus posponere aliquotiens cogit qđ decreuit vim rectitudinis sz autoritate ꝓtradicit. vnde plerumq̄ fit. vt aut humilitatis studio zelum recti tudinis deserit aut rursum zelo rectitudinis turbet humiliratis studiuz quod tenebat Cumq̄ seruari simul ⁊ zeli autoritas ⁊ ꝓposita humilitas nō possit. sibimetipsi hō ex perturbatōe incognit? reddit ita vt exmens ambiat. ne apō seductū animū aut superbia se autorita ti zeli insinuet. aut torpor pauidus humilitatem fingat. Alius amore ꝺditoris excitatus a terrenis cogitationibus mentem curat assidua oratione suspendere. atq̄ hanc in secreta quietis intime securitate collocare. sed in ipso orationis sue ascensu dum eleuari ab infimis nitit inferiorꝝ fantasmata reverberant. atq̄ ad intuendam lucem mētis oculus tendit. sed ex corpore cōvisu surgentibus terrenarum rerum ymaginationibus obscuratur. Unde fit plerumq̄ vt intendentis animus ipa sua infirmitate fatigatus aut orationez deserens torpeat desidia. aut si diu in oratione mānserit. ante eius oculos occultarum ymaginum caligo desenescat. Bene autez dicitur. Temptatio est vita hominis super terrā. quando quoq̄ ibi reatum desensionis inuenit. vbi se profecrum' comprehendere ascēsionis putauit. Et inde mens ꝓfundit vnde

surgere a psusione nitebat. t p hoc ad semetipsam diuerberata iam redeat. p qđ em̃ semetipam iã collecta t coadunata transibat. Temptatio ğ est vita hoīs sup terrã. q2 aut aliena vt vtutib ad celeste p̃miū psurgere nō valet. aut vitata domis spūalib aliqñ in veteriusex occasione vtutū ruit. hec greg. De eodē etiã p quendam dr. Nullus gradus pfectōis quantūcūq excellēs in tota vita pñti t quolibet tpe vel pte ipius pt esse sine tēptatione t tribulatiōe. q2 nihil nisi tēptatio est vita hoīs sup terrã. vñ dr iob Militia ē vita hominis sup terrã p quã. s. militiam pugna ptinua instaurat cōtra tres hostes viatoris. s. carnē mundū t diabolum. hec ille. Considerantes igit q non sit pax in ista vita que plena est temptationib. psugiamus ad creatorez nr̃m t humiliter postulemus ab ipo auxiliū. vt temptatōib resistere valeamus. ad qđ hortat beatus bernñ. sic dicens. Nō pt esse pax firma t solida nisi in regione sua in tot tēptationib est vita nra vt non immerito tota ipsa temptatio debeat appellari. Sed qui sumus nos aut que est fortitudo nostra vt tam multis temptationib resistere valeamus. cū temptationis impetuz sentimus in cogitatione. statim fugiamus ad ipm t hūiliter postulemus auxiliū nōne coopat nobis in bonū illa tēptatio. Usq; t hūiliores efficimur t cautiores. hec bernardus. Filius.

Quio informari de virtis que se palleant sub vtutis specie ac etiam de prauis cōsilijs t laqueis demonum. quib solent fideles t cristi milites temptari.

Ca. .V. Pater

Sire debes qđ triplex ē temptatio manifesta t impetuosa t fraudulenta. Tēptatio manifesta est cum quis temptat plurima superbiã aut auaritiam t cetera vitia que apte t maīfeste mala sunt. hac temptatione tēptant infirmi ac teneri in quib nondū radicatus est timor t in quib amor seculi nō est extinctus t ideo reaccendit t ex cupiscentijs mundi sicut candela adhuc fumigās cito capit flammam. Temptatio vero impetuosa est. que quasi violenter ad peccandum stimulat. t hec temptatio solet fortiores impetere. vt qui mollibus non flectunt duris t robustis temptationib quasi ventis validis evellitur. Temptationes fraudulente sunt. que sub specie bonī se palliant. t licet quosq rudes vel stultos decipiant. qui nondū cognouerūt altitudinē sathane .i. astutias eius. tñ singulariter perfectis t bene pficientib insidiant. Vñ dr psalmista. In via hac q ambulabā absconderunt. Et beatus paulus. Ipse sathanas transfigurat se in angelū lucis. Si em̃ in eis sua figura appareret que turpis est horrerent eum t fugerent. si apte impugnaret eos t efficeret ei t auxilio dei fugarent eum t vincerent t sic apud eos non pficeret. boni em̃ qui mūdi sunt detestant immūdicia peccata. q2 virtuosi sunt virtualiter contra omne malum repugnant. qđ malū est agnoscūt. venit ergo angelus sathane in specie angeli boni quem credita bonis diligi vt tanto facilius decipiat eos quo bonus nuntius putat. t qui non soleat nisi bona nūciare t suadere. Unde dr beatus bernardus Bonus nūq; nisi boni similitudine deceptus est. t vt facilius recipiat eius persuasio. primo sola bona proponit postmodum mixta malis. tandem falsa bona sed vera mala. postremo cuz irretierit eos t illaquiauerit insolubiliter capit re-

nenatum erigit. ⁊ etiam in aperta pec
cata eos deiicit. sicut scorpius qui blā
dam faciem habet ⁊ caudā venenosam
cum qua occidit. quanti sub specie spi
ritalis dilectionis femīas spūales visi
tant. ⁊ p orationum ipsarū obtentu. ec
ce quanta puritas in intentōe prima.
scz castitas ⁊ deuotio. postea sequunt
longe pfabulatiões. modo de deo. mō
de mutuo ipsop amore ⁊ fide. ⁊ deinō
sequunt amorosi aspectus. Ecce quo
mō mixta sunt tam bona spūalis pso
lationis ⁊ collocutōnis ⁊ fidelis affe
ctionis cum malis inutilis psolatōis
⁊ incaute familiaritatis ⁊ inutilis oc
cupationis cordis circa dilectōem. tā
dem psequunt falsa bona sed vera ma
la. s. amplexus. oscula ⁊ cetera incon
uenientia que oīa suspecta sunt. ⁊ car
nalis affectionis indicia. ⁊ turpis ope
ris preludia. ✠ Et notandus q̄
hec affectio carnalis siue amor inordi
natus orum hz ex nimia familiarita
te que nunq̄ est bona ⁊ ex suggestioni
bus ⁊ immissiombz dyabolicis. ⁊ nō
solum solet haberi inter religiosam ⁊
religiosam. verumetiam inter feminā
⁊ feminam. masculum ⁊ masculuz cu
iuscunq̄ conditionis tam secularium p
sonaꝝ q̄ etiam religiosaꝝ personarū.
Inter seculares ⁊ carnales hic amor
totaliter ē carnalis. nec hz aliquid de
spūali amore. qui cū preualet ⁊ ei nō
resistit. ad magnam immundiciam ⁊
turpitudinē carnis hoīem pertrahit.
de qua nec loquendū est. inter religio
sos vero hic affectus siue amor est spū
alis. postmodū crescente quadā fami
liaritate ⁊ suggestione temptatoris so
let admisceri carnali affectiōe. postre
mo vero preualente dyabolo ⁊ eius tē
ptatione. ac ꝓpria negligentia. totus
hic amor mutat in carnalem amorem
quia astutus diabolus primo occultat
temptatōis laqueum. donec amor cre
scat ⁊ tenax fiat. ⁊ q̄uis corda timen
tium deus huiusmodi amor carnalis
non obruat. tñ qui hanc passionem su
stinent magna impedimenta in spūa
libꝰ exercitijs ⁊ in amore dei patiunt.
Et licet homo timorem dei ac sue cō sci
entie pre oculis habens in flagiciū ma
gnum non incidat. tamē magnas mo
lestias animi ⁊ remorsus quosdā con
scīe ꝓpter talem temptatōnem die no
ctuq̄ in anima tolerat. Unde necesse
est vt quilibet qui se per hunc inordīa
tum amorem pulsari cōsiderat anteqūm
nimis preualeat ⁊ in aliqd anime peri
culum deducat huic aīe periculose tēp
tationi resistat. In hunc etiam moduz
superbia se sepe palliat. sepe auaricia.
inuidia. ⁊ alia vitia que cū non audēt
bonos temptare apte quos sciunt odi
re omne malū. aliqd virtutis velamen
assumunt ne agnoscant esse qd tñ sunt
sicut qui se mentit amicum esse donec
dolose admissus interficiat. De his vi
tijsque sub specie virtutuz se tegunt ⁊
de remedijs ptra hec vitia videlicet cō
punctione beatus grego. in. iij. mor. sic
dr. Quisquis subigere vitia appetit. ⁊
ad eterne retributionis culmīa vere in
tentionis gressibꝰ tendit. quo magis
vallari sevitioꝝ bellovndiq̄ ꝑspicit.
eo se virtutum armis robustius accin
git. ⁊ tanto minus iacula metuit. quā
to ptra hec vehementia fortiter pect? mu
nit. Sed plerumq̄ dum ptra hec tem
ptationū bellum fulciri magnis virtu
tibꝰ nitimur. quedā se nobis vitia sub
specie virtutum tegunt. ⁊ quasi blāda
ad nos facie veniunt. sed cuius aduersi
tates fint discussa sentiunt. Unde ⁊ a
mici beati iob quasi p consolatione ve
niunt. sed in contumelias ꝓrumpunt
quia insidiantia vitia virtutum faciez
assumunt. sed hostili inuectione nos

feriunt.nam sepe immoderata ira.iu/
sticia.⁊ sepe dissoluta remissio vult mi
sericordia videri.sepe incautus timor
humilitas sepe effrenata superbia.appe/
rit libertas apparere. sed si erumnā no
stre captiuitatis agnoscimus. si ex a/
more patrie in intimis dolemus. vi/
tia que male leris subrepunt.bene tri/
stib⁹ p̄ualere non possunt Vñ ⁊ bene
subdit de amicis beati iob. Cūq; ele/
uassent oculos suos p̄cul nō cognoue/
runt eū Afflictos eī nos vitia mimme
cognoscūt.q; triste cor mox vt pulsaue
rint reprobata resiliunt.⁊ que nos le/
tos quasi nouerāt.q; penetrabant.me
rentes cognoscere nequeūt.q; ipo no
stro rigore frangunt sed antiquus ho/
stis quo in eis fortiter dep̄lendi se cō/
spicit.eo illa sub virtutū ymagīe altius
abscondit. Vñ subdit Et exclamāres
plorauerūt scissisq; vestib⁹ sparserunt
puluerem sup̄ caput suū sederuntq; cū
eo in terra.signat em̄ pietas p̄ plora/
tum Discretio p̄ scissionem vestiū.ef/
fectus op̄t p̄ puluerē capitū.humili/
tas p̄ sessionem. Aliquando em̄ pium
quid hostis insidiās simulat.vt ad cru
delitatis terminū p̄ducat.sicut est cō/
plecti p̄ disciplinam culpam p̄hibet.
quatenus que hic nō rep̄rimit gehen/
ne igni feriat. Aliqñ discretionis ima
ginem oculis obp̄icit ⁊ ad indiscretio/
nis laqueos p̄ducit.sicut est cū impul/
su eius p̄o infirmitate nobis plus ali
mentor̄ q̄si discrete p̄cedimus.sed in
discrete p̄tra nos bella carnis concita/
mus Aliqñ aūt affectū simulat bonor̄
op̄t sed p̄ hunc inquietudinem irro/
gat laborz sicut est cum quis quietce/
re non valet ⁊ quasi de ocio iudicari ti
met. Aliquando enim imaginem hu/
militatis ostentat. vt affectum humi/
litatis subtrahat.sicut est cum quosdā
plusq; sunt infirmos atq; inutiles sibi
metipsis asserit vt dum se minus indig/
nos p̄sideranr.res in quib⁹ p̄desse p̄ri
mis poterant minīstrare p̄timescant.
sed hec vitia que sub virtutib⁹ specie an/
tiquus hostis occultat.valde subtiliter
manus p̄punctōnis examinat.qui em̄
veraciter intus dolet. que agenda for/
titer p̄/
spicit.eo illa sub virtutū ymagīe altius
abscondit. Vñ subdit Et exclamāres
plorauerūt scissisq; vestib⁹ sparserunt
puluerem sup̄ caput suū sederuntq; cū
eo in terra.signat em̄ pietas p̄ plora/
tum Discretio p̄ scissionem vestiū.ef/
fectus op̄t p̄ puluerē capitū.humili/
tas p̄ sessionem. Aliquando em̄ pium
quid hostis insidiās simulat.vt ad cru
delitatis terminū p̄ducat.sicut est cō/
plecti p̄ disciplinam culpam p̄hibet.
quatenus que hic nō rep̄rimit gehen/
ne igni feriat. Aliqñ discretionis ima
ginem oculis obp̄icit ⁊ ad indiscretio/
nis laqueos p̄ducit.sicut est cū impul/
su eius p̄o infirmitate nobis plus ali
mentor̄ q̄si discrete p̄cedimus.sed in
discrete p̄tra nos bella carnis concita/
mus Aliqñ aūt affectū simulat bonor̄
op̄t sed p̄ hunc inquietudinem irro/
gat laborz sicut est cum quis quietce/
re non valet ⁊ quasi de ocio iudicari ti
met. Aliquando enim imaginem hu/
militatis ostentat. vt affectum humi/
litatis subtrahat.sicut est cum quosdā
plusq; sunt infirmos atq; inutiles sibi
metipsis asserit vt dum se minus indig/
nos p̄sideranr.res in quib⁹ p̄desse p̄ri
mis poterant minīstrare p̄timescant.
sed hec vitia que sub virtutib⁹ specie an/
tiquus hostis occultat.valde subtiliter
manus p̄punctōnis examinat.qui em̄
veraciter intus dolet. que agenda for/
titer p̄/
uidet.si em̄ vis p̄punctōis in intimis
afficit ois strepitus p̄aue suggestiōis
obmutescit.⁊ si cor veraciter dolet.lin
guam contra nos vitia nō habent. hec
greg. A Et notandū q̄ antiquus
hostis tanta se arte palliat. vt nōnūq;
ante oculos decepte mentis vitia vir/
tutes fingat. vt exinde quisq; quasi ex
pecter p̄mia. vnde eterna dignus est in
uenire tormenta.⁊ p̄pter hoc eo tardi/
us mens vitiū deserit.quanto p̄ virtu
tis speciem decepta p̄mior̄ etiam de
eo retributionē querit. De hoc beatus
grego.xxxij.moral.exponens illud vi
ctū.cartilago illius q̄si lamine ferree
fic ait Qui em̄ p̄ cartilaginē nisi simi/
larto ossis accipit. Cartilago namq;
ossis ostendit sp̄em sed ossis nō habet
firmitatē. Et sunt nōnulla vitia que o
stendūt in se rectitudinis speciem sed
ex p̄auitatis p̄deunt infirmitate. hoc
stis em̄ nostri malicia tanta se arte pal
liat. vt plerūq; ante decepte mentis o
culos culpas virtutes fingat. vt inde
quisq; quasi expecter p̄mia. vnde eter
na dignus est inuenire tormenta. Ple
rūq; in vlciscendis vitijs crudelitas
agit. ⁊ iusticia putat. atq; immodera
ta ira iusti zeli meritū credit ⁊ cū a vi
stoztis moribus peccantes dirigi caute
debeant. violenta inflictione frangun
tur. Plerūq; dissoluta remissio quasi
māsuetudo ac pietas habet ⁊ dū plus
q̄ decet delinquentib⁹ tp̄aliter parcit
ad eterna supplicia crudeliter reseruā
tur. Nonnunq; effusio mia creditur ⁊

dum male seruare culpa penis spargi
qđ acceptum est non timeť. Aliqñ ti
mor incompetēs humilitas crediť .cū
tpali formidīe pressus quisq; a defen
sione veritatis tacet.arbitrať q; iuxta
dei ordinem humilem se potioribꝫ ex
hibet. Aliqñ vocis superbia vera viri li
bertas estimať. ⁊ cum per elatōem veri
tati obradiciť ꝓcacitas veritatis defē
sio putať. sepe ad ea que agenda sunt
incauta precipitatio laudādi feruoꝛ stu
dꝫ crediť. ⁊ cum desideratū bonuꝫ in
tempestiua actōe coꝛrumpitur.eo' agi
melius quo celerius estimať. sepe ac
celerādi boni tarditas ꝓsilium putať
⁊ cum expectať vt ꝓ extractione ꝓfici
at. hoc insidians mors supplantat.igiť
cum culpa velut virtus aspiciť necessa
rio pensandū est.qꝛ tāto tardius mēs
vitium suum deserit.quāto ꝑ virtutis
speciem decepta premioꝛ etiam de eo
retributōem querit. facile autē culpa
coꝛrigiť .que ⁊ erubescit.qꝛ esse culpa
sentiť .qꝛ itaq; erroꝛ cum virtus credi
tur difficilius emendať .recte dꝛ.carni
lago illius quasi lamine ferree. Belx
moth ei iste quo sub pretextu boni cal
liditatē suā fraudulentius exhibet. vt
eo in culpa mentē durius teneat Hinc
est q; nōnunq; hi qui quasi viā sancti
tatis appetunt.in erroꝛē lapsi tardius
emendanť .Rectū quippe estimāt esse
qđ agunt.qꝛ sicut excolende virtuti sic
vitio perseuerantiā iniungūt. rectum
estimant esse qđ agunt. ⁊ idcirco iudi
cio suo emixius seruiūt.hec greg. B
Notandū etiam q; sunt diuerse tēp
tatōes ⁊ laquei dyaboli ac pplexita
tes vt plerosq; ita peccare faciant vt si
fortasse pctm̄ fugere appetant. non ra
mē sine aliquo peccati laqueo euadāt.
nec etiā valeant abnovitio solui.nisi
ꝓsentiant in aliquo ligari. Sed cū a
liquis sic circūdatus laqueis dyaboli
fuerit .vt nequaq; sine peccato transi
re ⁊ euadere eius retia possit.ibi viam
euadendi querere studeat.vbi minus
periculū anime esse ꝓspexerit De istis
pplexis temptationibꝫ dyaboli brūs
greg. xxj. mora.tractans illud. Nerui
testiculoꝛum eius perplexi sunt. sic ait.
Nerui testiculoꝛ eius perplexi sunt pe
stifera argumēta machinationū eius
Per ipsa quippe calliditatis suevires
erigit. ⁊ fluxa mortaliū coꝛda coꝛrum
pit. Testiculi eius sunt suggestiones p̄
ue.quibꝫ in mentis coꝛruptōe ferues
cit.atq; in ꝓstupꝛata anima iniqui ope
ris ꝓlem gignit.sed hoꝛ testiculoꝛum
nerui pplexi sunt.qꝛ suggestionū eius
argumenta implicatis inuentōnibus
alliganť .vt plerosq; peccare faciant.
quatenus si fortasse pctm̄ fugere cupi
ant. hoc fine aliquo laqueo peccati nō
euadant. ⁊ culpā faciunt dū vitant ac
nequaq; se abvna valeant soluere.nisi
cōsentiant in aliā ligari. Qđ melius
ostendimus si qua ex ꝓuersatiōe hoīm
allegatōis huius exempla ꝓferamus
Ecce enim quidā duꝫ mundi amicici
as appetit.cuilibet alteri similē sibi vi
tam ducenti.q; secreta illius oī silētio
ꝓtegat iureiurando se astringit. sed is
cui iuratū est adulteriū ꝑpetrasse cog
noscit.ita vt etiā maritū adultere oc
cidere conet. is aūt qui iusiurandum
prebuit ad mentē reuertit. ⁊ diuersis
hinc inde cogitationibꝫ impugnať .at
q; hoc silere formidat.ne silendo adul
terū simul ⁊ homicidū ꝑficere ꝓ
pere trepidat. ne reatus se periurij ob
stringat. perplexis ergo testiculoꝛ ner
uis ligatus est.qui in quālibet partem
declinet metuit. ne a trāsgressionis cō
tagio liber non sit. Alius cuncta q; mū
di sunt derelinquens.ac per omnia frā
gere voluntates ꝓprias querens .alte
no se subdere regimini appetit.sed cuꝫ

qui sibi apud deum preesse debeat minus caute inquisitõe discernit. cui forte esse eis qui sine iudicio eligit cuz pesse iam ceperit. agi que dei sunt prohibet que mũdi sunt iubet. pensans atq; subditus vel qualis sit culpa inobie vel qõ ptagiũ secularis vite t obedire formidat. ne aut obediens in suis ꝓceptis deserat aut inobediens deũ in electo plato ꝓtemnat. t aut illicitis obtempans hoc qõ ꝓ bo appetit ꝫ deũ exerceat. aut rursum nõ obtempans eũ quẽ suũ iudicẽ quesierat iudicio suo supponat. Apte ergo iste ꝑ indiscretionis sue iudicium perplexis testiculoꝝ neruis astringit. qz aut obtempans aut nõ obtempans in culpa transgressionis ligat. qz ḡ behemoth iste ita inexplicabilibꝫ nodis ligat vt plerũq; mens in dubio obducta. vnde se a culpa soluere nitit inde in culpa artius astringat recte ꝺz Nerui testiculoꝝ eius ꝑplexi sunt Argumenta nãq; machinationuz illius quasi quo laxant vt relinquãt. eo magis implicant vt teneant Est tñ qõ ad destruendas eius ꝺsucias vtiliter fiat. vt cũ mẽs inter minora t maxima peccata ꝺstringit si oĩno nullus sine petõ euadendi aditus patet. minora semꝑ eligant qz t qui muroꝝ ambitu vndiq; ne fugiat claudit ibi se in fugam ꝓcipiter. vbi breuior murus inuenitur. Unde cũ in dubijs restringimur vtiliter minimis subdamur. ne in magnis fine venia peccemus. itaq; plerũq; nervoꝝ behemoth istius perplexitas soluit dum ad virtutes maximas ꝑ ꝓmissa minora transitur. hec greg. ¶ Sed t hoc ꝺsiderandũ q; sunt diuersa ꝺcilia prava demonũ. ꝑ que solent nõnũ q; corda decipere t ad culpam ptrahere. t quos non possunt ꝑ vitia aperta tẽptando supare. hos querunt per prava ꝺsilia supplantare De hoc itez beatus gregorius. xxxij. moral. exponẽs illud Ossa behemoth sic ut fistule eris sic loqtur dicẽs. quid ꝑ ossa istius behemoth nisi ꝺsilia prava designant. nã sicut in ossibꝫ positio roburq; corpis subsistit. itaq; in fraudulẽtis ꝺsilijs tota se eius malicia erigit. neq; em vi quẽpiaz promit. sed ad calliditatem pestifere ꝓmissionis illicit. in hoc vero eius testiculi ab ossibꝫ t suggestiones a ꝺsilijs diffant q; ꝑ illas apte noxia ingerit. ꝑ hec aũt quasi ex bono ꝺsulens ad culpam trahit. per illas pugnando supat. ꝑ hec vero ꝺsulendo supplantat. ista ꝺo afflatur ꝺsulendo supplantat. ista ꝺo afflatur eius ꝺsilia dũ quasi blanda ꝓmittẽdo ꝺsulunt. cor a forti intentione auertit t dũ dulcia resonant. ad noxia inclinant. hoc em behemoth iste magno opere nant. hoc em behemoth iste magno opere ad exequendam deceptionez satagit. vt dum puerilitatis sue ꝺsilijs quasi vile ostendit suauiter valeat qõ ꝺ qualenus t ostensa vtilitate mentẽ mulceat. t absconsa iniquitate corrumpat. que apertius in cunctis ostendimus si pauca breuiter consiliorum eius argumenta pandamus. Ecce em quida reb; ꝓprijs contentus decreuit nullis occupationibꝫ mundi huius implicari. valde formidans quieris sue cõmoda perdere. t valde despiciens cũ peccatis lucra cumulare Ad hũc hostis callidus veniens vt intentionem bone voluntatis subruat quasi vtilitatis consilium subministrat dicens Ecce quidem que sunt in presenti sufficiunt sed his deficientibus quid acturus es si etiam post hec nulla prouident an nõ t terrena actio potest peragi t tamen in actione culpa declinari. hec interim blandiens insinuat t seorsum iam in negotio terreno quos pudet peccati laqueos occultat. Alius decreuit ꝺmoda terrena non solum non querere sed etiam cũctis q; possidet renũciare. vt in disci

plinatu celestis matisterij tanto se libe
rius exerceat. quanto ꝛ expeditior red
ditus ea que possidentem premere po
terãt deserens calcar. huius cor hostis
insidians occulta suggestione alloqui
tur ita dicens. Unde tante hec temeri
tatis surrexit audacia. vt credere aude
as q̃ ad omnia relinquenda subsistas
Aliter te creator ꝓdidit. atq̃ aliter tu
ipse disponis. an non plerique ꝛ terrẽa
patrimonia nequaq̃ deserant. ꝛ tamẽ
ex his per misericordie opa superne sortis
bona eterna mereanť. hec blandiens
suggerit. seorsum vero in eisdem reb⁹
quos retinere ammonet. añ retinẽtis
oculos delectatiões pestiferas decipi
ens apponit. quatenus seductũ cor ad
blanda exteriora pertrahat. ꝛ intima
perfectõnis vota peruertat. Ossa itaq̃
eius ficut fistule eris sunt. quia dolosa
eius ꝓsiderans dum blandum de exte
rioribꝫ sonum reddunt. pniciosum di
spendium de interioribꝫ ingerunt Ali
us relictis omnib⁹ que exterius posse
detat. vt ordinez sublimioris discipu
latus apprehendat. etiam intimas frã
gere voluntates parat. vt alterius se re
ctoris voluntati bꝫ subdat. non solum
prauis desideriis sed ad pfectõnis cu
mulũ etiam in bonis votis sibimet re
nunciet ꝛ cuncta que sibi agenda sunt
ex alieno arbitrio obseruet. Hunc ho
stis callidus tanto mollius alloquitur
quanto ab excellẽtiori loco deiecere ar
dentius conať. morꝫ virulenta sugge
stione blandiens dicit. O quanta per
temeritatem miranda agere poteris si
nequaq̃ te alterius iudicio subdis. cur
pfectum tuum sub studio meliorationis imminuis. cur intentionis tue bo
num dum vltra q̃ necesse est extende
re niteris frangere. que enim dũ volun
tate ꝓpria vsus es peruersa perperrasti.
qui ergo tibi plene ad viuendum bene
sufficis. alium super te iudicem cur re
quiris Hec blandiens intimat. seor
sum vero in voluntate eius ꝓprijs exer
cende superbie causas parat. ꝛ dũ lau
dat corde intestina rectitudine inuesti
gat callide vbi subruat in prauitate. Al
ius fractis penevoluntatibꝫ suis. mul
ta iam vetusti hominis vitia ꝛ immu
tatione ꝛ lamentatõe penitentie extre
xit ꝛ tanto maiore zelo ꝓtra aliena pec
cata accendit quanto sibimetipsi fun
ditus mortuus. iniquitatibꝫ ꝓprijs nõ
tenetur. Hunc hostis callidus quia ze
lo iusticie eam ceteris ꝓdesse cogno
scit. quasi sub specie ꝓsulentibꝫ verbis
aperit dicens. quid te ad aliena curã
da dilatas. vtinam tua ꝓficerare ꝓua
lescas. an non perpendis quia cuꝫ ad
aliena extenderis. erga ea curanda q̃
tua sunt minor memineris. ꝛ quid ꝓ
dest alieni vulneris cruorem tergere ꝛ
putredinem ꝓprie negligentie dilata
re. hec quasi dum ꝓsulens dicit zelũ ca
ritatis adimit. ꝛ omne bonum qđ ꝓ
dire ex caritate poterat gladio subitro
ducti torporis extinguit. si enim ꝓxi
mos diligere sicut nosipsos precipiim
dignum est vt sic eoꝝ zelo ꝓtra vitia si
cut nostro flagremus. Quia ergo duꝫ
suauiter ꝓsulit. mentem ab intentione
ꝓpria alienam reddit. recte dr. Ossa
eius ficut fistule eris. Quia enim per
fraudulenta consilia audientis animo
blandum sonat. quasi cum fistula eris
cantat. vt vnde mulcet inde decipiat.
hec gregorius.

Filius.

Optio informari que sint acrio
res aut validiores temptatiões
quas sustinent religiosi ꝛ alij christifi
deles. ꝛ quomodo sit illis resistenduꝫ
de his mihi aliquid rogo explanari.

Caplm .VI. Pater D

Scire debes qđ acerbissime temptationes ⁊ magis periculose iste sunt. videlicet. hesitatio in fide catholica. desperatio dei misericordia. ⁊ spiritus blasphemie contra deū ⁊ sanctos eius. ac temptatio sibimetipsi inferendi manus ⁊ perimendi. ⁊ quedā perplexitas que rulose conscientie medicinale consilium non admittentis. Istas temptationes maxime viri religiosi ⁊ timētes deū sustinere solent. qz malignus spiritus cuz non pt p carnalia vitia hoiem religiosum decipere. p tēptatōnes spirituales ⁊ intricatas querit ⁊ conat puertere. temptatio aūt in fide catholica solet diuersimode euenire. viz cum aliquis dubitat de trinitate psonarū ⁊ de vnitate diuine eētie vel de incarnatione xpi. vel de sacro corpis ⁊ sanguinis xpi. ⁊ multis alijs q̄ tenet fides catholica ⁊ ad que xpifideles fidē tenētur adhibere. ℭ Itē desperatio de mia dei solet euenire ꝓpter multitudinem criminuz ꝯmissoꝝ. qñ aliquis timet sibiipi p excessibꝰ suis etiam existens in statu pñe sibi denegari miam diuinam. Itē spūs blasphemie est cuz aliquis cogitat indigna ⁊ indecencia de deo vel ꝯtra deum et sanctos eius ⁊ similia. que redolent blasphemiā Itez temptatio se perimendi oritur ex desperatione. sicut legimus de iuda qui laqueo se suspendit Item perplexitas q̄ rulose ꝰscie medicinale consilium nō admittentis est. quando aliquis formal sibi ꝰscientiā de aliquo facto vbi peccatum non est. vel cum aliquis sepius confitetur peccata sua ⁊ tamen non potest quiescere in ꝰscientia sua q̄uis frequentius iteret illa. eo p semp quē dam remorsum conscientie ⁊ perplexitatem in corde suo sentiat Qui igit talia patit ⁊ in quo huiusmodi temptatio prevalet magnam iusticiam animi eriam longo tempore ⁊ pluribꝰ annis intra seipsum sustinet. hec ⁊ alia plurima similia que perplexa sunt cum prevalent generant conscientiam erronam in tantum. p homo obruptus hiis perplexitatibꝰ eriam cōsilium salubre quod ei ab alijs offert suscipere nonvalet ℨ Contra premissas aūt temptationes ⁊ pplexitates ista maxime valent remedia Primum consolent ⁊ non timeant illas temptationes qui sustinent eas. quia magis ad meritum proficient patienti q̄ ad detrimentum dum non ꝰsentit. Secundum p patienter tolerent. sicut si sathanas aliquē visibiliter vel sensibiliter tribularet. Tercium p non curent nec rationabo eis resistat quia ex hoc magis quasi confricate inflammat sed ad alia trahendo se cōuertat. quibꝰ abstracta causa se obliuiscat passionis sue. sicut corporali passione laborans. si habeat quo occupatus obliuiscat sui leuius interim torquetur. Quartum vt orari omibꝰ suis ⁊ aliorum bonorum hominū misericordie diuine implorer remedium ⁊ auxilium. de istis temptationibꝰ periculosis ⁊ remedijs ac fructu sustinentibꝰ illas beatus gregorius sic dicit. Temptatio ꝯtra fidem ⁊ spūs blasphemie ⁊ cōsimiles nec fugere possimus nec repugnando vincere. quia quanto plus indignamur nobismetipsis ⁊ disputamus cum ipsis. tanto plus earum rabies non curande sunt nec timende dummodo non ꝰsentiat eis ⁊ patienter earum infestatio quasi quoddā diabolicum susurrium supportet. quod aliter compesci non potest. non em solent bonis piculose temptationes nocere sed sunt sepe presagia future gratie ⁊ amplioris consolationis ⁊ victo-

rum purgatrices ⁊ maioris meriti co operatrices. diuine vero castigationes humiliter ⁊ patienter sunt tolerande. ⁊ eis est deuote obtemperandum. vt ⁊ fortes simus in fide ⁊ a mandatis dñi nunq̃ declinemus. ⁊ dñs permittit hominem tẽptari vt cognoscat homo fragilitatẽ suã. De hoc dicit maximus sic. Dñs inci pit mens in caritate dei ꝓficere tunc ⁊ demon blasphemie incipit eã tempta re. ⁊ hmõi cogitationes ei submittit. q̃ nullus hoim quidem nullus. solus autem hmõi pater diabolus adinuenit. hoc vero facit inuidens deũ amanti. vt in desperatõem veniẽs. vtpote q̃ talia co gitauit non amplius audeat per ꝓsue tam oratiõem ad eam reuolare. nihil aũt hinc ꝓficui sequit̃ predo ad ꝓpriam in tentationem. sed ⁊ potius certiores nos p ficit. cũ em̃ pugnamus ⁊ impugnam̃. ꝓbabiliores ac precordialiores in ca ritate dei inueniemur. ¶ De cõ scia vero erronea in quadã summa p modũ questionis sic dr. Cui ꝓscientia erronea obliget hoiem ad faciendũ vel obmittendũ id qđ ꝓsciẽtia dictat. Di cendũ ꝙ fic. q̃ credẽs se ad aliquid te neri ⁊ non faciens incurrit ꝓtemptus Unde ad Roma. xiiij. Omne qđ non est ex fide peccatũ est. Glo. Omne qđ fit ꝓtra ꝓscientiã edificat ad gehennã Manente aũt ꝓscientia erronea homo pplexus est. non tñ simpl̃r perplexus. q̃ ꝑt ⁊ debet deponere talem ꝓscientiã. vel p se vel per alterius ꝓsiliũ. hec in sũ ma. Sed sunt nonnulli qui cũ patiun tur istas piculosas ⁊ pplexas tẽptatio nes in magnã turbulentiã ⁊ tristiciã mentis ꝓpter hmõi temptamenta in cidunt. ⁊ in cunctis operibus etiam bo nis q̃ faciunt cor merens ⁊ amaricatũ hꝫ. ⁊ per ꝓseq̃ns magna impedimen ta ex hoc in suis orationibus ⁊ spũali exer citio sustinẽt. nec etiã valent in tali p plexitate ⁊ merore positi a suis confra tribus aut seniorib̃ sanũ ꝓsiliũ suscipe. vt ꝓsolent̃. sed rñderi sibi diuinitus sup suis passionib̃ ⁊ temptationib̃ quas sustinent ꝓcupiscunt vt inde ꝓsolatiũ accipiant. Sed omnipotens deus nõ solet rñdere vocib̃ ⁊ orationib̃ singulo ad se in suis tribulationib̃ ⁊ anxieta tib̃ clamantiũ. sed edidit tale eloqui um videlic̃ sacram scripturã ⁊ exẽpla precedentiũ patr̃ per qđ singulis satis faciat etiã in quacunq̃ tribulatõe aut temptatõe ꝓsistant. Unde apostolus. Quecunq̃ scripta sunt ad nostram do ctrinam scripta sunt. vt ꝑ patiam et ꝓsciam scripturar̃ spem habeamus.

¶ Beatus etiã grego. xxxiij. mora. exponens illud. Semel loquit̃ deus ⁊ secundo idipsum non repetit de hoc sic ait. ac si dicat. Deus in singulo corib̃ priuatis vocib̃ non rñdet. Sed tale eloquium ꝓstruit per qđ cunctor̃ questionib̃ satisfaciat. In scripturis quippe eius eloquij causas nostras sin guli si requirimus inuenimus. nec est opus vt in eo qđ specialiter quisq̃ to lerat rñderi sibi diuina voce specialiter querat. ibi em̃ nobis omnib̃ in eo ꝙ specialiter patimur ꝓmuiter respon detur. vbi vita precedentiũ sit forma se quentium. vt em̃ vnũ est pluribus ꝓfe ramus. ecce dũ passiõe aliqua vel mo lestia carnis afficimur. scire fortassis occultas causas passionis eiusdem vel molestie optamus. quatenus in eo qđ patimur ex ipsa rer̃ cognitione ꝓsole mur. sed q̃ de specialib̃ nostris temp tationib̃ nequaq̃ nobis singulis spe cialiter rñdetur ad sacram scripturaz recurrimus. vbi videlicet inuenimus ꝙ paulus carnis infirmitate perfic̃. ꝙ idcirco illa infirmitate temptatus audiuit. sufficit tibi gratia mea. nã vir tus in infirmitate perfic̃. qđ ꝓterea

dictum est ne sigillatim nobis omnibus diceret. in scriptura ergo sacra vce dei afflicto paulo audiuimus. ne cū forte asse affligimur singuli audire eam priuatā ꝓsolationē querimus. non ergo dñs ad oīa nobis respondet. q2 semel loquit & secūdo idipsum nō repetit. i. in his que per scripturam sacraz ad patres ꝓtulit nos erudire procuravit Discant igit sancti doctores eccie dum intra eam laborare quosdā pusillanimitate ꝓspiciūt. q2 deus nobis ad verba omnia non respondet. q2 semel loquit deus & idipsum secūdo nō repetit. i. cogitationibz vel temptationibz singuloz non iam passim ꝓpheticaruz voces nec per angelica officia satisfaciat. q2 scriptura sacra quicquid potest singulis euenire ꝓphendit. & in illa ꝓ exempla precedentiū etiam vitā sequentiū informare curauit. hec grego.

¶ Si vo aliquis in suis ꝓplexis temptationibz nec ꝓ sacrā scripturam nec ꝓ exempla sanctoz ꝑt ꝓsolationē ꝓcipere tunc manifestet suam passiōez alicui viro religioso timenti deū. & ab illo ꝓsilium desuper requirat & dictis illius tanq̄z a deo platis fidem credulam adhibeat & omnem metū inordinatum & ꝓplexitates erronee ꝓscientie deponat. ad qđ hortat beatus gregori. sic dicens. recurre ad hominem vinuz deum in homine ꝓsule aperi impedimentum & quere medicamentum ausculta non hominem de se mendacē sed ꝓ hominem deum veracem respondentem docentē ꝓsolantem & hortantem & discce diligenter ne sensu ꝓprio pro tollendo impedimento tali forsitan voluntarie remedio. de quo postmodum impedimētū maioris occasio ficut estuans cōtra estum aqua se infrigidat. & exinde postea magis estuat. hec greg. ℟ Et notandū q̄ nōnunq̄z homo oīa remedia iam p̄dicta suis passionibz & temptationibz exhibet. nec tñ ab illis absolui valet. sed ꝓius dñs hoc suo occulto iudicio fieri ꝓmittit & etiā exaudire ꝓces ad se clamātiū dissimulat vt per tales tribulationes & temptationes quas pacium nec ciro liberāt eoz excessus & peccata prius ꝓtra deū ꝓmissa. eo ꝓfectius purgent & emendent. vñ ꝑfecte uerare dz in timore dei quisquis ralia sustinet & nō deficere etiaz si maximis tēptationibz & tribulationibz turbet. q2 pius ꝓditor noster qui laborez & dolorem humiliū ꝓspexerat vltimo cū seiaz homo q̄si deficere putat ab oībz tribulationibz & temptationibus misericorditer liberat & dona gratie sue eidē largius ꝓstat. Hoc aliqualiter tangit beatus grego. x. moral. exponens illud. Et cū te consumptum putaueris orietis sicut lucifer sic dicēs. Sepe nāq̄ nos tot tēpramēta obsidēt. vt ipa nostre eoz numerositas pene ad lapsuz desperationis inclinet. vnde plerūq̄ mens in rediū vertit. vix ipa virtutis sue vīna ꝓspexerat. tota dolens & enumerare nō valet. quāto cogitationū tumultu vastat. ruiturā se ꝓ lamēta ꝓspicit. et q̄ ne arma repugnatōis arripiat grauis mezoris ipse ꝓtradicit circūductos cuius libet oculos obscuritas obsidet. & cū visum tenebre semp̄ ꝓpediūt. mens mesta nil aliud q̄z tenebras videt. sed apud misericordē iudicē sepe hec ipsa ꝓ nobis subtilius tristicia exorat. nam mezoris nostri caliginē ꝓditoz ꝓspicit & subtracti lumīs radios refundit. ita vt erecta ꝓtinus perdita mens vigeat quā paulo ante decertantia vitia supbie calcē deprimebāt. mox corpis pondus discutit atq̄ ad ꝓtēplatōis lumen post turbatiōis fue tenebras erumpit. mox in gaudio ꝓfectus attollit. q̄ ſter tēptamēta petius cadere ex desperōe co

gebaꝫ sine cogitationis certamine pre
sentia despicit. sine dubitatõis obsta
culo de ventura retributione psidit. iu
stus ergo cum se psumptum putauerit
vt lucifer oriꝫ. q2 mox vt tenebr̃escere
temptationum caligine ceperit. ad lu
cem gr̃e reformaꝫ. ⁊ semetipsum mõ
strat diem iusticie qui casurum paulo
añ tumuit in noctem culpe. hec grego.
Dicit etiam de hoc yſidorus. Sepe iu
sti mentẽ variis vexationũ temptatio
numq; doloribꝰ vires demonũ cruciãt
Vnde interdũ vsq; ad desperationis an
gustiam coartaꝫ. permanenti autẽ in
dei amore anime. ⁊ ipsa talis angustia
ad meritum pficit. Nam siue in aĩa
siue in corpore per instinctũ immũdor̃
spũum quelibet aduersa inuitus patie
tur. de iniq; pmissum id patitur. qõ si
hoc ipm ad dei gloriam humilis refe
rat ⁊ dicat qõ p corporis passione iob
dixit. Si bõa suscepimus de manu do
mini. mala aũt quare nõ sustineamus
Iste non sepaꝫa deo sed piungiꝫ. q̃li
bet atroci iniuria vel angustia torquea
tur. multa iustus in anima patiꝫ aduer
sa instigatõe demonum. ⁊ talibꝰ tem
ptamentis perire a gloria vite eterne.
non enim p̃t. q2 pius dñs ad damnati
onem culpe non reputat. qõ de sue ma
iestatis permissu nolens qui patiꝫ por
tat. Nam ibi peccamus vbi cupidita
tem vel voluntatez deflectimus. vbi de
to violenter adducimur. ⁊ si facinus
aut p flagicio non est miseria. aut p fa
cinore flagicio non est. sed qui deum p
irrogata laudat miseria pmisso pcul
dubio caret facinore. hec yſidor. Dein
de notandũ q; nõ solũ istis temptamẽ
tis iam p̃missis est repugnandũ. ve
rumetiã omnibꝰ temptationibꝰ cũ dei
adiutorio est viriliter resistẽdũ. q2 in hac
vita hoĩ posito temptatio deesse nõ p̃t.
sed aliud est pctõ per psensum seruire.
⁊ aliud est peccato temptanti resistere
aliud dñanti seruire. vt testaꝫ hea. gre.
Et apostolus dicit. Non regnet pecca
tum in vestro mortali corpe. Non em̃
ait. non sit. sed non regnet. q2 non esse
non p̃t. non aũt regnare hoc potest. hec
grego. Concupias etiam inordiatas
non sentire est ommino perfectoꝝ. post
pcupias vero non ire. nec eis psentire
est repugnantis ⁊ laborantis. nec eti
am tales fm carnem ambulant. sꝫ fm
spm̃. q2 post pcupiscentias illicitas nõ
vadunt. Carnales nam; illi dicunt.
qui pcupiscentias suas sequunt. ⁊ car
nalibꝰ desideriis deseruiunt. Spiritu
ales vero dicunt qui carnalibꝰ de side
riis fortiter resistunt. De hoc beatus au
gustinus sic dr. Non pcupiscere omni
no pfecti est. post pcupias vero nõ ire
lucrantis ⁊ laborantis. non em̃ ambu
lat fm carnem qui non agit opera car
nis. sed fm spũm ambulat. qui iuuaꝫ
spũ in mente ne post pcupiscẽtias eat.

¶ Dicit ⁊ de eodem richardus
de sancto victo. Carnales dicunt qui
post pcupiscentias suas eunt ⁊ carnali
bus desideriis deseruiunt. spũales vo
qui corporalibꝰ desideriis fortiter resi
stunt. ⁊ spũalibus studiis velxmenter
insistunt. Carnalium autem est carnis
concupiscentias sentire ⁊ consentire.
spiritualium sentire ⁊ non consentire
sed resistere. sed repugnare. sed morti
ficare. Aliud em̃ est concupiscentiã
sentire. atq; aliud consentire. infirmi
tatis vero reputat q; contra voluntatem
concupiscentiam sentimus. Malicie
q; concupiscentie ex deliberatõne con
sentimus. illa venialis. ista damnabi
lis. Hec richardus. Dum igitur ma
lignus spũs suggesserit nobis turpes
cogitatões ⁊ malũ desiderium resista
mus sibi. q2 inimicus noster potest ex
citare temptationis motũ. sꝫ in nobis

est si voluerimus dare vel negare ꝯsen
sum. Unde ꝺr beatus bernꝰ. Potest ini
micus excitare temptationis motum.
sed in te est si volueris dare vel negare
ꝯsensum. in tua voluꝯtate est si volueris
inimicuꝫ tuuꝫ facere seruum tuuꝫ ⁊ oña ti
bi coopenꝺ in bonuꝫ. Ecce enim inflam
mat tibi inimicus ꝺesideriuꝫ vanitatis
aut impatientie cogitationes ingerit
aut excitat libidinis motuꝫ tu solumo
ꝺo non ꝯsenseris. ⁊ quotiēs resisteris
totiēs coꝛonaberis. Credo etiā si cogi
tatōes istas q̄ cito i nobis aduerti? nō
patimur remoꝛari sed in spū vehemēti
aīmus aduersus illas excitaꝺ ⁊ inimi
cus ꝯfusus abscedit. nec tm libenter il
lico reuertiꝺ. hec bernꝰ. ¶ Notan
dum q̄ queliber cogitationes peruerse
q̄uis sint valde turpes ⁊ imunde coꝛ
⁊ mentem nō polluunt cuꝫ rō non ꝯsen
tit. Testaꝺ hoc beatus gre. ꝺicens. Co
gitatio quantuꝫlibet immunda mentez
nō polluit cui rō nō ꝯsentit Et beatus
aug. Nihil mihi oberit ꝺuꝫ temptoꝛ de
crimine. ꝺumodo pꝛauo ꝯsensu careā
in amoꝛe. Et ꝓm ꝺictum beati bernar.
Quantaslibet diabolus aduersuz nos
temptationuꝫ erigit machinas. quan
ꝺo nō tenet locum coꝛdis per pꝛauum
ꝯsensum pctī non oberit. ¶ Con
siderandū etiā est q̄ ommipotens ꝺeus
illos quos sibi ab eterno elegit cuꝫ eos
aꝺꝯuersionem ⁊ ad viam salutis revo
cat solet in eis ꝯcupiscēcias ⁊ mala de
sideria successiue abscidere. Nam in
vere pēitentibꝫ ꝺestruere ꝯsueuit nō
nunq̄ ꝺominus actuꝫ turpitudinis vt
opa illicita non ꝯmittant. in incipiē
tibꝫ vo ⁊ nouiter cōuersis consensum
peccati. in pficientibꝫ aūt illicitā ꝺele
lectationem mentis sed in valde pfe
ctis motuꝫ titillacōis. naz multi q̄uis
aꝺ magnā pfectionē ꝓfecerint. stimu
luz tm carnis sue extinguere non potue
runt Ista tangit richardus ꝺe sancto
victoꝛe exponēs illud psalmiste. Coꝛ
ꝺomini intercidentis flammam ignis
sic ꝺicens. Possumus hanc literaz sic
exponere vt possit incipientibꝫ ⁊ pꝛofi
cientibus pariter ⁊ perfectis congrue
re. Et notandum q̄ non ignem extin
guere sed eius flammam pꝛomittit in
tercidere. ignem enim istum q̄diu vivi
mus hoc est peccati fomitem intra nos
metipsos habemus. sed nō eque eius
semꝑ flammam sustinemus. tunc enim
ignis in flammam pꝛozumpit. quādo
estibus carnalis incendū nos vrit. pri
mo ergo titillat carnem. secūꝺo dele
ctatione turpi coinquinat mentem. tā
tem per consensum pꝛauitatis subdit
sibi rationem. Visitaq̄ gradibꝫ sub
phurea illa flamma libidinis crescit.
sed eisdem quidem gradibꝫ conuerso
ramen oꝛdine ad vocem iubentis domi
ni decrescit. Quia igiꝭ impenitentibꝫ
dominus ꝺestruit actum turpitudinis
in ꝺiuersis actum voluptatis. in pꝛofi
cientibꝫ contagiū fede delectationis.
in pfectis quibusdam motū titillatioꝝ
nis recte ꝺꝛ. Coꝛ dñi intercidēris flā
maz ignis. primo nāq̄ vox illa dñi in
tercidētis flammā ignis incipientibꝫ
⁊ nouiter ꝯuersis intercidit. quicquid
inclinare possit ꝯsensum rōnis. in pfi
cientibꝫ aūt sepe aufert illicitā ꝺelecta
tionē mētis In rarꝭ ⁊ valde pfectis
remouet etiā titillationem carnis sue
Multi tñ q̄uis ad summā pfectōnem
pfecerint. stimulū carnis sue extinguere
re nō potuerūt. sꝫ ꝺiuina hoc ꝺispensatio
one in eis actū creditꝭ. quomāquidem
q̄ꝺmcuiq̄ vtilius accidat latere non
pꝛ. ⁊ in alīs quiꝺē fiebat ad ꝺemōstra
tionē singularis fꝛtitudinis. q̄rales
erant q̄ sp pugnare assidue triūphare
sufficerēt. in alīs aūt ad custodiā hūili
tatis. q̄n singulare aliq̄ꝺ bonuꝫ pꝛe ce

terisalijs omnib⁹ acceperant. hec Richar. Unde penitentes cū primo quer tunt ad dñm per malignos spūs infestant et sepius pertrahunt. et si non ad opus peruersum. tñ nonnunq; ad consensum peccati prauū. Sed tales dñt statim per pñam resurgere. et ptra huiusmodi insultus et temptatōes demonū resistendo pugnare. et de cetero magis cauti esse. ac etiam in puritate cor dis de die in diem pficere Quia scōm dictū hugonis Sicut sepe cadendo discit homo qualiter gressum figere debeat et caute ambulare. et in cōflictu belli freqñr plagatus est. cautius venientez ictum accipit. sic qui dyabolo sepe decipit. subtilius postmodum versutias eius deprehendit. et in quib⁹ sepius se vicisse gaudebat. iam non spoliasse sz ptra armasse videat. hec Hugo de scō victo. Unde antiquus hostis maxime solet nouicios inuadere quia scit q; si nouiter conuersi eius prauis suggestionib⁹ viriliter repugnauerint. postmodū vires ad ledendū minime habebit. De hoc petrus dami. sic dt. Idcirco insidiator spūs totum fel sue nequicie circa nouicios euomit. ideo omne virus artificiose ac deceptorie callidi tatis effundit. qm̄ non ignorat. quia si tunc effectum peruersi conatus amiserit oportunitatē ledendi postmodū minus habebit. imo qui supplantare non potuit. ruine postmodū turpiter subiacebit. et qui rudi non preualet. exercitato succūbet. hec petrus dami.

Plorandū etiam q; motus carnis illiciti q̄uis temptante dyabolo homines deuotos soleant vexare et molestare. nō tamen possunt eos ad cōsensum peccati pertrahere. qui et cernentes vitā istam plenam esse afflictionib⁹. tāto magis eterne patrie desiderant introitū. quāto in hoc mūdo eum noso laborioſius et periculosius viuunt. et illam mansionē celestis patrie toto corde diligūt. quā aduersitas nulla et ptradictio perturbare pt. De hoc bea. greg. vj. mor. exponēs illud. Et bestie terre pacifice tibi erunt. sic ait. Nō ait pacare sz pacifice. videz non q; pacē habeant. sed q; pacē faciunt. Callidi quippe hostes insidiant et affligūt. sed afflicta mens tanto magis ad eternā patriā reditum dirigit. q̄nto in hoc erūnoso exilio laborioſius viuit. et verius se gē fui aduitoris humiliat. cuz ptra se insidias hostiū acriores pensat. Terre ergo bestie electis pacifice fiunt. q; etsi malignī spūs cuz bonor̄ corda aduersantes deprimunt. hec nolentes ad amorē dei impellunt. Unde ergo cum deo pax robuſtior oriat vnde nobis ab aduersariis durior pugna generat. Pñt etiaz p terre bestias motus carnis intelligi. q; dum mentē nostram irrōnabilia suadendo liceſcunt ptra nos bestialr insurgunt sed dū cor sub dīna lege deprimitur etiā carnis incentiua detumeſcunt vt et si temptando submurmurent. nequaq; tñ vsq; ad effectum operis quasi ad aperti morſus rabiē erumpūt. quis enim in hac corruptibili carne adhuc subſistēs has ei bestias terre plene edomat. cū ille ad tertiū celū raptus egregius predicator dicat. video aliā legē in mēbris meis legi mentis mee repugnantē. Sed aliō est bestias in campo opis sentientes aspicere aliud ptra cor dis caueā fremētes tenere. redacte nāq; intra clauſtra prinentie. et si adhuc tēptando rugiūt vsq; ad morſuz tñ vnitus actōnis illicite nō excedūt. pacifice itaq; sunt bestie terre. q; motus carnis et si p desideria palpitāt. apta tñ nos ꝺictōe opis nō impugnāt. q̄uis perhibeaz q; pacifici dicunt etiā id qō de malignis spiritib⁹ dixī? ñ incōueient

accipiat. motus etiã carnis nobis pacẽ
cũ deo faciunt cũ temptãdo ꝓtradicũt
nã iusti mẽs in eo q̃ ad supna dirigit
ex corruptibili corpore graui bello fa-
tigat. que ꝛ si qñ a desiderijs celestibꝫ
huius mũdi q̃liber minima delectatõe
tardat ipo bello sue temptatõis impel
lit. vt illud toto corde diligat qõ ꝓtra
dicio nulla ꝓturbat. vnde fit vt quietẽ
intimã ad memoriaz reuocet ꝛ carnis
sue illecebra fugiẽs ad illã pleno amo
re suspiret. Considerare em̃ ex tempta
tione quisq̃ pellit. Aũ vel quo cecide
rit qui postmoduz dei pacem deseruit.
rixam sibi ꝓtra se exurgere semetipm
sentit ꝛ tũc verius videt de se cura dei
dilectione cecidit. vel quid pdidit qui
a se dilapsus suã in se ꝓtumeliam inue
nit. Pacem ḡ nobis cũ deo terre bestie
faciunt. q̃ motus carnis dũ nos temp
tando lacescũt ad amorem quietis in-
time impellũt. hec greg. Sed
hec ꝓsiderandum. q̃ q̃uis caro nr̃a ni
hil desideret sine aĩa a qua accepit sen
sus p̃ quos sumit ꝛ motus. debet tñ ea
dem aĩa subdite sibi substantie hoc est
ipi corpi negare ea que nociua sunt. ꝛ
a corporeis cupiditatibꝫ ꝛ ꝓcupiscen-
tijs eam refrenare vt eo liberius possit
rebꝫ vacare diuinis. De hoc leo papa
in quodã sermone sic ait. q̃uis nihil ca
ro sine aĩa desideret ꝛ iñ accipiat sen-
sus vnde ꝛ motus. eiusdẽ tñ aĩe ẽ que
dam subdite sibi negare substãtie ꝛ in
teriori iudicio ab inconuenientibꝫ ex
teriora frenare. vt a corporeis cupidi
tatibꝫ sepius liberata in aula mentis
possit diuine vacare sapie. vbi em̃ sire
pitu terrenaꝝ silente curaꝝ in medita-
tionibꝫ sanctis ꝛ in delicijs letet eter-
nis. qõ ꝛ si in hac vita difficile est ꝓti
nuari. põt tñ ꝓfecto assumi vt sepius
ꝛ frequẽtius diuinis spiritalibꝫ q̃ car
nalibꝫ occupemur. ꝛ cũ melioribꝫ cu-
ris maiores impendimus moras. in
incorruptibiles diuitias etiã ꝛpales
transeant actiones. hec leo papa. R
Notandũ etiam q̃ quicũq̃ vincere vo
luerit vitiũ aut passiones temptatio-
num quas patit. debet idem vitiuz pre
quod maxime infestat explorare ꝛ cõ
tra illud principale certamen arripere
ꝛ omnem curam ac sollicitudinem in
illius vitij expugnationem adhibere.
quo deuicto facilius poterit sequentia
vitia ipsum impugnantia cum adiu-
torio dei superare. hec ꝓmemorat sera
pion abbas in collatione patrum sic
dicens. Cũ igit octo vitia oẽ genus
hoim pulsent. non tamen vno modo
perpetrant cunctos. in alio namq̃ spi-
ritus fornicationis locuz obtinet prin
cipalem. in alio superequitat furor. in
alio inanis gloria vendicat tirannidem.
in alio arcem superbia tenet ꝛ cũ ꝓsit
omnes ab omnibus impugnari diuer
so tamen modo ꝛ ordine singuli labo-
ramus. Quamobrem ira nobis aduer
sus. hec arripienda sunt ꝓlia. vt em̃
vnusquisq̃ vitiũ quo maxime infesta
tur explorans quidem aduersus illud
principale certamẽ oẽm curam men-
tis ac sollicitudinem erga illius impu
gnationem. obseruationemq̃ em̃ desi
gens aduersus illud quotidiana viri-
gens spicula. ꝓtra illud cũctis mon
tis cordis suspiria crebraq̃ gemitũ te
la ꝓrorquens. aduersus illud vigilia-
rum labores ac meditationes cordis
sui impendẽs. indesinẽtes quoq̃ ora-
tionum fletus ad deũ fundẽs ꝛ ipugnato
nis sue extirpatõem ab illo spãliter ac
iugiter deposcens. Impossibile nãq̃
est de qualibet passiõe triũphuz quẽpi
am ꝓmereri. prius q̃ intellexit idustria
vel labore, ꝓuictoriã certaminis se
metipm obtinere non posse cum tame
valeat emundari. necesse fit eum die

noctuq; in omni cura ⁊ solicitudine ꝑ manere. cū se senserit absolutum rursus latebras sui cordis simili intentione plustret ⁊ excipiat sibi quā inter reliquas ꝓsperexerit diriorem. atq; aduersus eam specialius omnia arma spūs ꝓmoueat ⁊ ita spvalidioribꝫ supatis celerē habebit de residuis facilēq; victoriam. qz ⁊ mens triumphꝫ ꝓcessu reddet fortior ⁊ infirmior. pugna succedens ꝓmptiorē ei ꝓuentū faciet ꝓeliorꝫ. itaq; virtꝰ semꝑ robustioribꝰ superatis atq; infirmioribꝰ succedētibꝰ parabit nobis absq; vllo discrimine ꝑfecta victoria. hec terapion.

Sunt etiā alia remedia ꝓtra impetus temptationū. vicz bona occupatō. humilis orō. ⁊ diligens sollicitudo. Primo esti debet homo semper aliquid opis facere. ne a dyabolo inueniat ociosus. qz qui bono vacat exercicio non cito rapit a temptatione. Unde btūs hiero. Fac aliquid opis. vt dyabolus te semꝑ inueniat occupatum. sp in manu tua sacra sit lectio. ama sciam scripturaꝫ ⁊ carnis vitia non amabis. Dicit ⁊ beatus august. Non facile rapit a temptatōne qui bono vacat exercitio. Unde hoī religioso ocium sine studio ⁊ lēis est multū periculosum. Testante seneca qui dt. Ocium sine lēis mortis ē voluti hoīs sepultura. Unde denuo beatus hiero. Non per ocium ⁊ delicias sed per multas tribulatōes ⁊ temptationes veniendū est ad xp̄m. Secundum remediū ꝓtra temptatōes est humilis orō cuius enim grauis sit nobis inimici temptatio. multo tū grauior ē illi nostra orō. frequens namq; orō victioꝫ est expugnatio ⁊ omniū temptationū expulsio. Unde dt beatus gregorius. Quocūq; impugnaris vitio ꝓtra hoc siet orō. qz frequens orō vitioꝫ est expugnatio. Quāto grauiori tumultu ꝑmimur. tanto insistere orōni ardentius debemus. Dicit ⁊ beatus bernā. Grauis est nobis inimici temptatio. sz longe grauior est illi nostra orō. ledit nos eius iniquitas atq; versutia. sed multo amplius torquet eū nostra simplicitas ⁊ mīa. ⁊ humilitatē nostram nō sustinet. vrīt caritas nostra mansuetudine ⁊ obedientia cruciat hec bernā.

Tercium remediū est diligens sollicitudo. vt videlz ꝓtra vitia impugnātia nos oēm diligentiā ⁊ sollicitudinē adhibeamus illis resistendo ⁊ ea a nobis amouendo. Ad qō hortat hugo. sic dicens. Qō timemus incidere sollicite studeamus euitare. qō dolemus adesse solliciti studeamus nobis amouere ⁊ qō desideramus adipisci solliciti studeamus obtinere. hec hugo. Et q̄uis laboriosum sit ꝓtra inimici insidias ac tēptationes pugnare assidue. non tñ erit difficile si nostram custodiā ⁊ victoriam non nobis sed gratie dīne tribuimus. ⁊ nosipsi etiam inquātum possumus cū adiutorio dei ipsis temptamētis resistamus. De hoc dt beatus gre. Laboriosum est valde ꝓtra inimici insidias sp tendere. ⁊ ptinue quasi in acie stare. sed laboriosum non erit si custodiā nostrā non nobis sed gē supne tribuimus. ita tñ vt ⁊ ipsi q̄tum possumus sub ꝓtectōne diuina vigilemus. hec greg. Pugnandū ergo nobis est ꝰ vitia ⁊ ꝓtra temptamenta antiqui hostis. qui mille modos nocendi hz. sive lumus ad victoriā puenire. De hoc in quadā omelia sic dr. Antiquus aduersarius noster dyabolus quēcunq; viderit in opus prauum temptando se non posse pertrahere. festinat maxime quātum potest in ociosis eriā ⁊ illicitis sermonibꝰ vel eriā cogitationibꝰ immundis seducere. ⁊ ita reū efficere corā deo hoīem conat. mille em̄ artes habet no

cendi. ⁊ ideo nobis omni vigilãtia in
intentione ꝓra ꝓuas cogitationes
⁊ callidas ſuggeſtiões pugnare neceſſe
eſt. ſi volumus puenire ad victoriã cer
taminis. hec in omelia. Nec debet time
re ſeruus dei cũ a diabolo ꝑ illicita de
ſideria temptat̃ q⁹ ꝑ hoc exercet̃ ad ꝓ
mium nec putet ſe alienari a xp̃o cũ ta
lia patit̃. ſed magis exiſtimet ſe place
re deo. q⁹ ꝓflictio vitioꝝ exercitiuz eſt
virtutuz. De hoc dt hug. De inuidia
diaboli. illicitis deſideriis nos inflam
mando vulnerat. ſed in his oĩb⁹ dei ſer
uus exercet̃ ad ꝓmium. q⁹ tũc ei mala
ſubiecta ſeruiunt. cũ eũ affligendo ꝓ
bant nõ ſubuertũt nã ꝓflictus vitioꝝ
exercitatio ſunt ꝓtutum. Dicit de hoc
yſido. ſic Qui paſſionib⁹ aĩe inſidian
tib⁹ aduerſariis cruciat̃ non credat id
circo ſe alienari a xp̃o qui patit̃ talia.
ſed ꝑ hoc magis ſe deo ꝓmendabilem
eſſe exiſtimet ſed duz patit̃ laudet deũ
potius non accuſet. ad magnã em̃ vtili
tatem diuina mens iuſti diuerſis tem
ptationuz paſſionib⁹ agitat̃. ꝑ quib⁹
ſi deo gratias egerit ſuecꝫ culpe q⁹ tali
bus dignus ſit imputauerit hoc q⁹ ex
paſſione tolerat. ei ꝑ ꝓtute reputabat̃
qui ⁊ diuinã agnoſcit iuſticiã ⁊ ſuã cul
pam intelligat. hec yſidorus. Et notã
dum ꝙ quicũꝫ virtia ſupare deſiderat
⁊ victoriam de ipſis obtinere quã eri
am dominus abꝰnoquocꝫ expectat. de
bet prauis cogitationib⁹ ſtatim cum in
ſurexerint reſiſtere. q⁹ ſi diutius em̃ in
ſeipſis reſidere ꝑmiſerit cũ magna dif
ficultate poſtmoduz ⁊ labore illas a ſe
eliminare poterit ⁊ excludere Und̃ dt
beatus augu. Sicut candidũ veſtimen
tum cũ fuerit ſanguine aſpſuz ſi fuerit
mox lotũ candorẽ ſuũ recipit. ſi aũt in
ſederit ⁊ intxerit macula vix lauat̃ ſic
mens humana ſi ſurgentem cogitatio
nem deleuerit. poterit ſuũ retinere can
dorem. ſi aũt diutius inſidere ꝑmiſe
rit vix cũ magno labore purgat̃. hec ẽ
aũt prima victoria ſecreti certaminis
noſtri q⁹ dñs expectat ⁊ angelus. cuz
cogitationib⁹ malignis mẽs humana
fideliter occurrerit ⁊ bonis oꝑib⁹ ma
los ſupat cogitatus. hinc laus naſcit
hinc gloria creſcit Manifeſtum eſt em̃
apud fideliores q⁹ nõ ſolum de factis
ſed etiã de cogitationib⁹ aut laus aut
vituperatio a deo iudice tribuatur. hec
augu. Sciendũ etiam ꝙ non
oĩs temptatio eſt culpanda. que nos
infeſtat. ſed illa ꝙ quam ſit ꝓbatio po
tius eſt gratulabũda. q⁹ vita noſtra nõ
ꝑt eſſe ſine temptatione nec eriã quiſ
cꝫ ſibi innoteſcit miſi temptet̃. nec põt
coronari miſi vicerit. nec vincere miſi le
gitime certauerit. nec certare miſi ini
micũ habuerit Iſta ꝓmemorat beatus
aug. ſic dicẽs. cꝫdiu repugnat̃ vitijs
plena pax non eſt. verũtamen non eſt
culpanda oĩs temptatio ſed illa gratu
labunda qua fit ꝓbatio. vita em̃ noſtra
peregrinatio eſt nec ꝑt eſſe ſine tẽptati
one q⁹ ꝓfectus noſter ꝑ temptationes
fit nec quiſcꝫ ſibi innoteſcit miſi temp
tet̃ nec poteſt coronari miſi vicerit nec
ꝑt vincere miſi certauerit. nec poteſt cer
tare miſi inimicum ⁊ temptationem ha
buerit. habundat ergo in mundo. ſed
maior eſt qui vicit, mundũ. Eſtus ma
gnus eſt ſeculi ſed maior ẽ vmbra ſub
alis dei. Quis pertinens ad chriſtum
non varijs temptationibus agitatur.
noli ergo timere permiſſum aliquid fa
cere temptatorem. habes miſericordiſ
ſimum ſaluatorem qui dat poteſtatem
habet equitatem. temptaris vt probe
ris. temptaris vt a teipſo inuenias
deus temptat vt doceat. dyabolus de
cipiat. cui tamen niſi ille qui temp
tat̃ locum dat inanis temptatio ⁊ irri
tenda repellit̃. hec augu. Sed tamen

pia corda cum cogitationibꝫ illicitis ⁊ delectationibꝫ carnalibꝫ pulsant q̄ꝫ uis illis cuꝫ adiutorio dei resistant. tñ q; tirillant delectatione inordinata. ⁊ patiunt ꝓpter hoc impedimenta inter dum in orationibꝫ ⁊ alijs bonis operibꝫ. habent ꝓpter hmōi impedimenta ⁊ tē ptationes remorsum ꝓscīe ⁊ tristitiaꝫ mentis gerunt. sed non sunt timende tales cogitatōes quocunq; tpe vel hora veniant. dūmodo viriliter eis resista tur. q; labor est in tali pugna vbi dele ctationi male resistit animus. ⁊ q; resi stentē fatigat. vincentē coronat. Hoc ꝓbat hugo de sancto victore in lib. de archa noe sic dicens. Dicit inquā ali quis sepe se cogitationibꝫ quibusdam preteritoꝝ malorꝝ per illicitam quan dam delectatōem in animo renascen tibꝫ perturbari atq; admodum ex hoc ꝛristari. ꝓterea nonnunq; etiam in tpe orationis his pulsari ⁊ vexari. Breui ter respondeo. si pugna non essꝫ. victo ria nulla esset. q aūt subiunxisti malle te in alio genere fatigari vbi labor eēt sed periculū tantū non esset Et ad hoc similiter rñdeo. si nulla delectātio esset in cogitatōe. nullus oīno labor essꝫ in ꝛtradictōe. q; animus oē q̄ nō delcā ter facile refutaret. hic vero labor ē cū eo pugnare q̄ placet. hoc ē amare pa riter ⁊ improbare. q̄ cū delectatio si sit mū est ꝓpositū in bono non solū nō no cet. sed ꝓdest. q; in eo q̄ resistentē fa tigat. vincentez coronat. Sentire em̄ solam delectatōem sine ꝓsensu pena ē nō culpa. q; vitiū q̄ in nobis ex fomi te peccati sine rōne orit. per rōnem re frenat. per grām excusat Ūñ paulus dr. Nihil damnatōnis est his qui sunt in xpō ihesu qui non ſm carnē ambu lant. est tñ omne peccatum q̄ ꝛtra iu stitiam movet sed non damnabile q̄ per gratiam excusat. hec hugo. Unde

cum homo aliquem motum inordina tum in mente vel in carne senserit non delectet vel ꝓsentiat. sed statim resistat Nam demonū est nobis suggestiones malas immittere. sed nostruꝫ est illis non ꝓsentire. nā quotiens resistimus totiens deū honoramus. angelos leti ficamus. nosmetipsos eterna glia co ronamus. De hoc dr beatus bernñ. Si homo aliquē motum ad id ad q̄d non debet moveri se senserit. non ꝓsentiat. sed illico resistat. Nā solus ꝓsensus re os nos facit. etiaꝫ si aliquid impediat ne opera subsequant. tunc em̄ mori aī ma sicut scriptum est dr cum ipsa ratō ꝓꝓsensum ad peccatū curuat. Anima enim que peccauerit ipsa morietur. resi stat ergo ne moriat. pugnet vt corone tur. Molesta ergo lucra sed fructuosa q; ⁊ si habet penam. adhibeat ⁊ victori am. non nocet sensus vbi non est ꝓsen sus. imo q̄d resistentē fatigat. vincen tem coronat. Demonuꝫ est nobis ma las suggestiones immittere. nostrū est illis non ꝓsentire. Nā quotiens resisti mus. totiens dyabolū superamus. an gelos letificamus. nosmetipsos beati ficamus. deū honoramus. Ipse em̄ fi lius dei nos hortat vt pugnemus ⁊ ad iuuat vt vincamus. certātes spectat. de ficientes sublevat. vincētes coronat eē na gla. Ūñ ⁊ ſm beatū ihero. grata ⁊ de fiderāda tēptatio est. cuius premium speratur a xpō in celo. q; vt dr petrus da. Per bellū puenit ad pacē p̄ laborē trā sit ad requiē. nō ē ei sine pugna victo ria. nec absq; victoria puenit ad coro nā. hec pe. da. Utile etiā scis est vt dr be da temptationū flāmis exanari vel tē ptari. q; si fortes fuerūt appeant. vel cognita p̄ temptatōes sua infirmitate fortiores fieri discāt. ⁊ sic cū ꝓbati fu erint accipiant coronam vite. hec beda

X Et notanduꝫ q̄ quanto quis

ferueꝯtius resistit temptationiby tanto validius a maligno spiritu impugnatur. sed quãto plures sunt pugne temptationũ. tanto sunt copiosiores corone vincentiũ. Unde ỻ beatus ambro. qꝫto plura certamina tanto p̃celsior virtutũ corona. Uñ ⁊ iohãnes abbas montis sinai in tractatu de .xxx. gradibus sic ỻ. Ãia que ẽ fine pigritia ꝓtra seipaz demones excitat multiplicatis vo p̃elijs multiplicate sunt ⁊ corone. qui non plagatus est ab ĩpugnatoriby penitus nõ coronabiť. Et glosa sup eodem tractatu ibidẽ sic ỻ. Qui em̃ vicerit deões pcutientes ⁊ plagãtes eis resistendo. licet plageť coronabiť. plagas nãqꝫ suscipit q̃ tẽptať ⁊ plagas retribuit. qui tẽptatione potenter ĩpugnat ⁊ repellit qui vo ꝓsentit nõ tm̃ plagať sed moriť. ⁊ ideo nõ coronať. qui vo nõ ꝓsentit ex virili resistẽtia plagatur quidẽ sz ꝓter angustias ⁊ labores quas sustinet coronabiť. hec glo. Et qꝫis supius sit dictuz q̃ tria sint q̃ hoiem spãliter impugnant. viz diabolus mũdus ⁊ caro. tñ ⁊ plures possent assignari. que nos ĩpugnant licet singularis intẽtio sit diuersa viz ista septem. deus. primus. diabolus. mõus caro. hõ seipm̃. ⁊ opa vtuosa. deus impugnando tẽptat vt pficiat. primus vt noceat. homo seipsum vt sibi satisfaciat. bona opa vt homo pficiat. de tribus primis ỻ beatus greg. Alia a deo alia a proximo alia ab aduerso sustinemus. de seqñtiby triby ỻ beatus berñ. Impulsator hois est mundus caro hõ ipse Bonũ vo opus est qđ etiã nos impugnat p̃ suã difficultatez. Prio nos deus impugnat aliquando in reby per earum subtractionẽ. aliquando in corpore castigando nos p̃ infirmitatẽ. aliqñ in aĩa pgratie subtractione zvt ad celestia desideranda nos inuitet. Secundo primus nos impugnat in reby nos spoliando vel famã denigrando vel corpus vulnerando ⁊ quibuslibet aliqs iniurijs nos grauando. Tercio diabolus nos impugnat p̃ prauas suggestiones ⁊ malas ĩmissiones Uñ ỻ berñ. Ille callidissimus serpens. cui nullus studiũ aliud nisi fundere sanguinẽ aĩarum hic est qui iugiter machinať malum venenatis suggestionibus suffiat illicitos motus in flammã. nã mille nocendi artibus corda hoim̃ tẽptare non cessat. Quarto mũdus nos impugnat ante ⁊ retro a dextris ⁊ a similtris sensibus nostris exterioribus suas offerens vanitates Uñ beatus berñ. Quot mũdus hz oblectamẽta. tot vir iustus patiť temptamenta. dicit eriã nobis illa sapie venite fruamur bonis q̃ sunt ac. Quinto ĩpugnat nos caro nãa dicẽs nobis illud sapie. Uenite vino pciosoo ⁊ vnguento nos ĩpleamus Et beatus berñ. de eodẽ nosipm̃ gestamus laqueus nem vbiqꝫ circũferimus ĩimicũ carnẽ hanc loquor de pctõ gemito Sexto impugnat hõ seipm̃ qñ ex velxmenti temptatione vtus iã est in deliberatione iãdandi ꝓsensum Uñ ỻ beatus berñ. noli mirari vsqꝫ adeo hõ impulsor est sui ipius ⁊ suimet ꝓcipitator vt nõ fit qđ in altero formidet. si ipse solus a seipo manus ꝓrineat manũ tuã dico cõsensum tuũ. hũc solũ ꝓrineas ⁊ impugnatio nõ nocebit. Septimo ĩpugnat nos opa vtuosa que ex viciata natura primoz parentum non delectat opari oẽm em̃ virtutem ⁊ omne bonũ difficulter facimus nisi p̃tinuam assuefactionem iẽaz opatio transeat in affectum de modo aũt vincẽdi vt vincamus ac qꝫ vtar verbis beati berñ. dicentis. Qui sumus nos aut que fortitudo nãa vt tam multis tẽptatõiby resistere valeamus. sed videntes defectũ nostrum

purisoratiombꝫ ad eius mīam ꝓfugi
amus .Sciendū tñ q̄ dēū vincimus si
eius flagella sine murmure sufferam?
Secdo primū vīcimus si imurtꝫs fati
gati malū p malo nō reddamus. Ter
cio dyabolū vincimus. si psuasiombꝫ
eius per fortē resistentiā aditū denega
mus Quarto mūdū vincimus si lumē
vere fidei teneamus Qui eī pfecte cre
dit dēū ⁊ futurā vitā. mundū istū pui
pendit. Quinto carnē vincimus si du
ris laboribus eius defideria exhauri
mus .dicente apl̄o. Si spū fcā carnis
mortificaueritis viuetis Sexto nosip
sos vincimus si ꝑ ieiuniū tati renūciā
tes dinewlūtati nos ꝓpria ꝓformam?
Septimo bōa opa vincimus si ex fre
quēti assuefactōe ipsa trahamus in af
fectū. Deiñ sequit de cumulo pmioꝝ.
vt qui p̄dicta oīa vicerit q̄d ⁊ quantū
apud dēū de pmio ex hoc ꝓseqūtur Sūt
aūt septē premia in apoca. ꝓposita. q̄ vi
ctoribꝫ istis sunt pmissa. Primo de vi
ctoria q̄ dēū vincimus dr in apō. Qui
vicerit dabo ei sedere mecū in throno
meo. vt sicut p flagella videbar aduer
sari. p intimā vnionē dr mecū ꝑpetuo
ꝓsolari. Secdo vincēribꝫ prios pmit
tit remissio oīm pctoꝝ cū dr ibidē. qui
vicerit vestibꝫ albis induet. Tñ dns
dt. Si dimiseritis hoībꝫ pcta eorū. s. nō
reddentes malū p malo. dimittet vo
bis pr̄ celestis pcta vestra. dimissis aūt
pctis relinquim̄ dealbati. Tercio vin
centibꝫ dyabolū pmittit pricipatō bo
noꝝ oīm que dns meruit in sua passi
one. Tñ in apoca. vincenti dabo ede
re de ligno vite q̄d est crux xp̄i. in q̄ pe
pendit vita nr̄a. ⁊ est ꝓmiss̄io
Dignū est vt q̄ pvirtutē xp̄i ac crucis
⁊ passionis eius. omnibꝫ psuasionibꝫ
dyaboli viriliter resistit. fructus eriaꝫ
pticipet inetern̄ū. Quarto vincentibꝫ
mundū pmittit eterne dānatōis eua
sio. Tñ item in apoca. Qui vicerit nō
ledet a morte scda. hoc est nō dānabit
in inferno. Cū aut̄ duplex sit mors.
culpe ⁊ pene. morte culpe p pctā mor
talia incurrimus. mors vo pene est dā
nario q̄ est mors scda. Quinto vincen
tibꝫ carnē ꝓpriā pmittit spūalis ꝓsola
tio. Tñ ibidē in apoca. vincēti dabo
manna absc̄ditū. q̄d nemo scit nisi q̄
accipit. dignū quippe est vt qui p̄ dēū
dulcedinē carnis respuit. dine ꝓsolati
onis dulcedie ꝓsoleat Sexto vincēribꝫ
semetipsos pmittit ram pñtis vite q̄
future sublimatio singularis Tñ in a
poca. Qui vicerit feīpm faciā illū co
lumnā in templo meo. ⁊ est digna p
missio. nā sicut oī victoria maior est il
la q̄ homo se totū vincit intus ⁊ extra.
dicente sapiente. qui dñat aīo suo fo
tior est expugnatore ꝛbiū. ita talibus
maius pmiū pmittit vt in via hac ce
teris p̄ferant ⁊ in patria gl̄iosius sub
liment. Septimo vincentibꝫ hoc est ī
bonis opibꝫ laborantibꝫ pmittit oīm
predictoꝝ tam pñtium q̄ futuroꝝ co
piosa pmiatio. Tñ ꝓcludit in apoca.
Qui vicerit possidebit hec ⁊ ero illi dꝰ
⁊ ipse mihi erit filius. q. d. Qui de p̄
dictis vnū vicerit vnū premiū hēbit.
qui aūt oīa vicerit oīa pmia habebit.
⁊ ea cū deo manens in eternum possi
debit. Filius

Scire desidero ait dēus electos
suos pmittit diuersis temptatio
nibꝫ ⁊ tribulationibꝫ in hoc mōdo tem
ptari ⁊ tribulari. vt̄ sit salubre temp
tationes sufferre.

Caplm VII. Pater B

Scire debes q̄d
sustinere tēptatōes atq̄ eisre
sistere salubre ē. nā multa bona ꝓsequit
hō ex sufferentia tēptationū. q̄ ipse p
tribulatōes ⁊ tēptatōes ꝓbat ⁊ pur

gaf exercitaf erudiť ⁊ bũiliaf. ꝓbatur
aũt q2 q̃cquid durare dz diu ꝓbari so-
let si durabile sit ⁊ oẽ nobile ⁊ caꝛ ꝓba
tur si valeat sicut dz. ita ⁊tus ł̃ois bo
mi q̃ nobilissima ẽ ⁊ q̃ in ꝑpetuũ dura-
re dz. temptatõe ꝓbaf. ſ. ꝯstãs sit ⁊ dꝰ
ꝓbat amicos suos aduersitate si fideli
ter in ipa ꝑseuerauerit. Ũñ dr sapiẽs
Vasa figuli ꝓbat fornax ⁊ ł̃oies iustos
tẽptatio tribulatõis Et ⁊bie dr Q2
acceptus eras deo nccẽ erat vt tẽptatõ
ꝓbaret te. Purgaf etiã hõ a pctis ꝑ
tribulatiõem tẽptationis vt dignus fi
at glorie celestis celeri introitu. ne post
mortẽ ĩdigeat grauius ⁊ diutius pur
gari. Ũñ in apocal. dr Ego quos amo
arguo ⁊ castigo Purgaf etiã hõ vt ma
ioris gr̃e capax fiat. sicut virꝯ obscurũ
tergiť vt ãplioris lumĩis sit capax. ex
ercitaf etiã hõ ꝑ tẽptationes. vt agili
or ⁊ ꝓmptior fiat ad opa iusticie ⁊ ⁊tu
rum exercitia q2 in statu ꝯsolationis so
la q̃es mẽtis ⁊ studiũ deuotõis videba
tur ei sufficere ad sũmã ꝑfectionẽ. que
tõ ei ad tps subtrahiť vt discat inaltꝰ
⁊turuꝫ studꝰ exerceri. nã religiosus
nõ tm̃ in q̃re deuotõis ⁊ dulcedĩe cõ
solatõis spũalis sed etiã in labore cer
taminis ⁊ exercitio bone actionis q̃re
re dz studiũ ꝑfectõis ⁊ merẽdi occasi-
onẽ. Erudiť g̃ hõ tẽptationib⁹ vt non
imitaf tm̃ expientꝰ ꝯsolationũ ſz fi-
ducia hẽat ad deũ. nã sicut q̃dã rudes
in via dei q̃ statĩ subtrahi sibi sentiunt
ꝯsolatõis expiẽtiam aĩo ꝯcidũt credẽ
tes a se deũ eẽ auersum ꝑ gr̃az. vult ãt
dñs erudire nos ꝑ subtractõez ꝯsolati
onis ⁊ inmixti vitati scripture ⁊ fidei po
tius q̃ nr̃e q̃licũq̃ expiẽtie q2 fidos nõ
hẽret meritũ si in sola expientia ꝯsiste
ret ⁊ spes si iã teneref expiẽtia spes nõ
eẽt. ꝑ patiam aũt in ꝯsolatõm scriptu
raꝫ potius q̃ ꝑ expientiã spem hẽam?
credentes deũ nũq̃ auerti a nobis ꝑr
gr̃ã. q̃diu volũtas nr̃a a deo non est
auersa ꝓpensũ pctĩ. vel tolꝛꝓẽ negli
gentie. ℭ Hec eĩ sunt ⁊ba testimonia
gratie dei iusticia in voluntate ⁊ opari
one. ⁊ veritas dei ſm̃ ꝓmissiones sacre
scripture que ꝓmittit nobis vitã eter
nã si mãdata eius obseruemus. Toli
ğ diffidere quicũq̃ es religiosus ſꝯso
latio interne dulcedinis tibi subtrahi
tur q̃si dꝰ dereliq̃t ⁊el bona opa tua
nõ sint accepta ei ſz reuertere ad illa te
stimonia ⁊ ꝯsolare in ipis. ſ. vt ꝯfidas
vitati dei q̃diu tu nõ discedis ab eo ꝑ
assensum ꝓuaricatõis mãdatoꝝ eius.
q ipe nõ derelinq̃t te ꝑ ꝓpiciatõez suã
nõ em̃ eligimus eũ ſz elegit nos. ⁊ ꝓ
dilexit nos ⁊ nõ deserit se nõ deseꝛẽ
tesq̃ etiã dilexit nos nõdũ existentes
ei ꝑ pctm̃. D Deiñ elegit ⁊ dilexit
nõ ꝓpter nos ſz ꝓpter seipm̃ ex sola bo
nitate sua ⁊ ꝓpter hoc etiã suabit nos.
bũiliat etiã nos dꝰ ꝑ tẽptationẽ tribu
lationis. vt agnoscamus q̃d simus ex
nobis ne extollam̃ de eo q̃d a deo acce
pimus De ipis etiã bonis humiliam̃
videntes q nr̃a nõ sunt sed dei q̃ñ ⁊
q̃tũ voluit dedit nobis ex gr̃a sua non
ex meritis nr̃is ℭ Et notandum q
maxĩe ꝓpter elatiõez mẽtis soler dꝰ ꝑ
mittere diabolũ tẽptare ł̃oies. sic tñ ꝑ
mittit non vt interimat ſz vt erudiat ⁊
hũiliet. De quo beatus gre. q̃. moral.
sic dr. Plerũq̃ dũ ⁊tutũ fructus fecũ
de reddimus dũ ꝯtinua ꝑ speritate pol
lemus aliq̃tulũ mẽs erigiť vt a seip
sa existere bona q̃ hz arbitref. q̃ mini-
mũ bona ãtiquus hostis malicioſe ꝓs
pere apperit. ſz hoc dꝰ nõ nisi sibi bonis
te ꝓmittit vt dũ mẽs tẽptatõe pulsan
te in bonis q̃b gaudebat ꝯcutiť infir-
mitatis sue debilitate ꝯgnita ĩ spe dim
aditorũ robustius solideť Fitq̃ mica
dispensatõe pietatis vt vñ malignus
hostis coꝛ tẽptat vt interimat, iñ mise

ricoꝝ conditoꝝ hoc erudiat vt viuat. Qui etiã ſi ☧rutes mentis plerũq; turbat. eoipſo foꝛtis q̃ reſiſtẽte deuſq; ad ĩteritũ bõꝝ coꝛda ñ vulnerat. q̃ppe ꝯ illa ſeuire ꝓmittit quantũ nccẽ eſt vt tẽptationib⁹ erudita ſolidet. ne ea q̃ a gũt bõa ſuis viribꝫ tribuãt. ne in ſecuritatis toꝝpoꝛe ſe deſerãt. a foꝛmidĩs accinctõe diſſoluãt. ſed ad ꝓfectus ſui cuſtodiã tãto ſolertius inuigilẽt. q̃to ſe ꝯ aduerſariũ ſtare in acie tẽptatõnũ vidẽt. hoc gre. Sepe nãq; dũ viri iuſti aĩus in ☧rutib⁹ ꝓficit. ex illo ꝓfecu rcĩ tudĩs quadã vana gl̃a tangit. ꝛ ĩ tumo tẽ ꝓꝛie ꝓſumptõnis eleuat. ſꝫ ꝯditoꝝ nẽ ſublevatũ in ꝓſpis aĩm ſubita ꝯcuꝛti tẽptatõe ꝓmittit. vt ſuã infirmitatẽ ꝓhoc veri⁹ agnoſcat. ꝛ de ☧rutib⁹ hĩtis nõ ꝓſumat. Ꝯ̃ hoa. gre. xxvj. moꝛ. tãgit ſic di. Sepe dũ viri iuſti aĩus in ip ſa intentõis arce ꝯſiſtit. dũ ab oĩ mutabilitatis ſp̃ſione ſe colligit. dũ quicq̃d in ſe ſupflue ablꝺuit ꝓmit. ipſa ſue rcĩ tudĩs gl̃a tangit. ꝛ in tumoꝝ tẽ ꝓꝛie poꝛe ſumptõis eleuat. q̃ eĩ magna agit q̃ vis de ſe hũilia ſentiat. ſcit tñ magna eſſe q̃ agit. nã ſi magna eẽ neſcit. ea p culdubio mĩme cuſtodit. q̃ dũ cuſtodite negligit aut in eis minus ꝓficit aut ea funditus aĩttit. duꝫ q̃ nĩa opa ſcire nccẽ eſt vt cuſtodiamus. ex ipſa coꝛuꝫ ſcia elatõis aditus pãdit. ꝛ ad opantis coꝛ culpe manus admittit q̃ avaſtãte rapiat. mira aũt diſpenſatõe agit vt ꝯditoꝝ nẽ ſubleuatũ ꝓſpis aĩm ſubito ꝯcuti tẽptatõe ꝓmittat. q̃tenus ſemetipm in infirmitate verius videat. ꝛ ab eo quẽ de ☧rutib⁹ ꝓſumpſerat iã de ſemetipſo melioꝝ elatõis faſtu deſcẽdat. Ñ etiã ꝓ hoc liu doꝛ. depone magnitudinẽ tuã abſꝫ tribulatõe ꝛ oĩs robuſtos foꝛtitudine. Robuſti q̃ppe ſunt mortis coꝛdis cũ nulla niſi q̃ ☧rutis ſunt ſentiunt ſed magnitudinẽ ꝛ robuſtos mot? depomimus q̃ñ pulſante virõ cogimur penſare q̃ ſumus. robuſtos motus depomimus q̃ñ nõ iã ☧rute attollimur ſꝫ in culpa ꝯſentiendo obꝛui de ipſa q̃ q̃timur infirmitate foꝛmidamus F Vultũ nãq; de ſe ꝯfidit q̃ñ ſibi adhuc vires ſuppetere ꝯſpicit. iã ſibi fiduciã ſanitatis arrogat. iã ſe ydoneũ etiã ad cũcta ☧rutũ culmina q̃ ſola cogitatiõe ꝯcepat putat. ſꝫ cũ hũc tẽptatio ſubito ſuboꝛta trã ſuerberat eas q̃ nate de ☧rutib⁹ fuerãt elatas cogitatõs fundit? turbat q̃i ſecurã vꝛbẽ inopĩatus hoſtis ingredit. ꝛ repẽtino gladio ſupboꝝ ciuiũ colla feriunt. nihil g̃ tũc niſi ꝓtinus luctus agit dũ capta vꝛbs aĩ. ꝛ magnatoꝝ ſuoꝝ gl̃a cede interuenĩẽte evacuat. Ñ nũc doꝛ. depõe magnitudinẽ tuã ac ſi apte diceret. Oẽ q̃d intrinſecus de bona actõe intumueras repꝛime. ꝛ coꝛdis motus quos ex rcõ oꝑre robuſtos hũeras depone. q̃ ipſa iã aduerſitatis tẽptatõe ꝯfideras q̃ fruſtra p̃ius de te magna elatus eſtiabas. q̃ viꝫ magnitudo idcirco abſq; tribulatõe deponẽda doꝛ. q̃ nimiꝝ cũ tẽptatõe humilitas ꝓficit. ꝓſpa ẽ ipſa aduerſitas que mentẽ ab elatõe cuſtodit ſꝫ tñ ſine magna tribulatõe nõ agit. cũ tranquilla mẽs irruẽte tẽptatõe q̃i repẽtino hoſte turbat. ipa nãq; tẽptatõis aduerſitas dũ ſe mẽti inſerit. q̃ſdã in illa tñbꝛas gignit. eãq; obſcuritatis ſue amaritudine turbat. q̃ apõ ſe dudũ dulcedine ☧rutũ irradiãte claruerat. vñ ꝛ aperte ſubdoꝝ. Ne ꝓtrahas noctẽ vt aſcẽdant ꝓꝛi. ꝓ eis q̃ppe noꝝ ꝓtrahit. cũ ſuboꝛta de tẽptatõe triſticia ꝯſolatiõe ꝯcita nõ finit. nã dũ mẽs poſita in tẽptatõe ꝯſiderat q̃ a ☧rutis ſue priſtina ſolidi tate repellit ſuꝑductis meroꝛib⁹ q̃ſi q̃ buſdã tñbꝛis cecat. atꝫ oĩ luce gaudij eius oc̃ls claudit dũ ſollicite trepidat ne hoc q̃d eſſe dudũ cepat funditus

amittat mō tranq̄llitatē suā. q2 pdidit
dolz mō nevsqz ad p2aua opa co2ruat
ꝓtimescit mō in quo culmine stetera.
memimit mō in quovitioꝝ ꝓfūdo iace
at ꝑ ꝫlectatōez attēdat mō ad ēsumē
das vires se repat. mō se eas posse rcsu
mere q̄si victus iā fructusqz ꝫspat Cū
qz ad dictā mētē multiplices cogitati
ones ꝓdeūt hāc q̄si in nocte ꝓp̄ li ꝓsur
gētes ꝓmūr. quos nimiꝝ pp̄s ne ꝑ se sz
dine ꝓtectōis auxiliū ꝓpꝛta subigere
se posse ꝓsūpserat cū dicebat. ꝓtecto2
meus ⁊ in ipo sperabo subjciēs pp̄os
sub me Sanctis q̄ppe mētib pp̄i subi
gunt. cū ab eis ꝑ districte seueritatis
pn̄iū cogitatōes stulte dissiliūt. vt nō
abrupta fantasmatū rapiāt sz rōi sub
dite a co2de hūilt ꝓq̄escāt. lxc gre. G
Et sciēdū q̄ donū spūssancti q̄uis tri
buat̄ hoīb ad aīe ꝓfectū. rn̄ cuz aliq̄s
incipit de lxc īminēte ꝓsumere lxc ea
dē grā vtiliter sibi subtrahit̄ ac tēptat̄
vt ꝓsumēti de se q̄ntū in se infirmet̄ oñ
dat̄. tūc eī de recognoscimus bōa nr̄a
vñ sint. q̄ lxc q̄si amittēdo sentimus q2
a nobis ꝑuari nō pn̄t. De lxc greg. q̄.
moral̄ sic dt. Donū q̄ppe spūs vt men
tē ꝛtra singula queqz tēptamēta erudi
at̄ in septēv tutib tpat vt ꝛ stulticiaz
sapīam. ꝛ ebetudinē intellectū. ꝛ ꝓci
pitatiōez ꝓsiliū. ꝛ timozē dei fortitudi
nē. ꝛ ignozantiā sciam. ꝛ duritiā pie
tatē. ꝛ supbiā dei timozē. Sz nōnūqz
dū mēs nr̄a tāti muneris plenitudine
atqz vbertate fulcit̄ fi ꝛtinua ī his secu
ritate ꝑfruit̄ a quo sibi lxc sint oblīuis
cit̄ seqz a se putat hr̄e qđ nunqz sibi ab
esse ꝓsiderat. vñ fit vt aliq̄n se lxc ea dē
grā vtiliter subtrahat. ⁊ ꝓsumenti vt
inq̄ntū in se īfirmet̄ oñdat. tūc eñ de
cognoscimus bona nr̄a vñ sint. q̄n lxc
q̄si amittēdo sentimus. q2 a nobis ꝑua
ri nō pn̄t. ad lxc itaqz intimāde hūili
tatis magisteriū fit plerūqz. vt irruēte
articulo tēptatōis tāta stultricia nr̄am
feriat. vt ꝑturbata mēs q̄liter mal īmi
nētib obuiet vel ꝛ tēptatōem qūo se ꝑ
paret ignozat. sz hac ipsa stultricia ꝑo
dēter erudit̄. q2 vñ ad momētū dēsipit
eo postꝛius quo ⁊ hūilius sapit ⁊ sa
pientia vñ q̄si amittit̄ iñ certius possi
det̄. aliq̄n dū subtīa ītelligēdo in elati
one se aīmus erigit. in reb imis ⁊ vi
ribb graui eb2tudīe pigrescit vt repēte
cē sibi ima clausa videat q̄ ꝓnꝛ sūma
penetrabat sz ⁊ lxciꝑa ebetudo intelle
ctū nobis dū subtrahit ꝑuat q2 dū ad
momētū co2 hūiliat ꝛius ad subtīa
intelligenda ꝓfirmat. Aliq̄n dū cūcta
nos agere ꝓsiliū gravitate gaudemus
pulsante cē emergētis articulo. ꝓcipi
tatōe subita rapiñ ⁊ q̄ nos sp̄ dispōsite
vixisse credimus. repēte ītima ꝓfusiōe
vastam. sz tñ eiusdē eruditōe ꝓfusiōis
discimus. ne nēis viribb nr̄a ꝓsilia tri
buamus. ac tāto maturius ad granita
tē restringim̄. q̄nto ad hāc q̄si amissas
redimus. Aliq̄n dū mēs fo2titer aduer
sa ꝓtēmit. subo2tis aduersitatis euēt̄ib
hāc metus velxmēs ꝑcutit. sz p hūc cō
cussa discit cui turbat̄ q̄ in q̄busdā fo2
titer sterit. ⁊ tāto postvalidius fo2titu
dinē retinet. quāto hāc irruēte formi
dine sibi iaz q̄si elapsam videt. Aliq̄n
dū magna nos scire gaudemus repen
te ignozātie cecitate to2pescimus. sed
quo ignozātia mētis oculus ad momē
tū claudit̄ eo post ad sciam vius apit̄.
vt nimiꝝ flagello sue cecitatis erudit?
sciat ipm a quo bēat. Aliq̄n dū religio
se cūcta dispōnimus dū pietatis visce
ra plene nos hr̄e gratulam̄ q̄dā mēris
duricia irruēte ꝑcutim̄ sz q̄si obdurati
cognoscimus. cui pietatis vius ꝛtri
cta recipit̄. dū q̄si amissa āplius ama
tur. Aliq̄n dū subiectū se dine formidi
at̄ aīmus gaudet repente supbia rēptāte
rigescit. sed tñ valde moz timēs. q2 ti

met ad humilitatē. se itez festinus in flectit. z tanto hāc solidi? recipit q̄to eius vtutis pondus q̄i amittendo pēsa uit. Ira hoc nobiscū dispēsatōe agit vt mēs nra culpe q̄nq̄ pulsatōe feriat nā eē se magnaz viriū crederet. si nul lūq̄ earūdē viriū defectū intra mē tis archana sentiret. sz dū tēptatōe iru ete q̄t z q̄ vltra q̄ sufficit fatigat eiꝰ hostis sui insidias mumimentū hu militatis oñdit. z vñ se ptimescit ener uiter vel enormiter cadere. indē accipit fortiter stare. tēptatus āt ñ solū vires a quo accipit discit. sz q̄ta eas vigilā tia fuet intelliget. hec gre. ¶ Sz hoc ꝑsiderādū est ꝙ nōnunq̄ iusti viri nō solū tēptant ꝑ vitia. sz etiaz flagell castigant. cū aūt tēptant vitijs pia di spensatōe ꝑditoris agit ne de vtutibꝰ i q̄bꝰ ꝓficiūt extollāt. cū vo flagellis at terunt admonent ne mōdo blādiēte se ducant. dū illos vitia tēptant ꝓficien tes in eis vtutes humiliāt. Flagella dū illos tēptant surgētes in corde huius mōdi voluptates extirpāt. ꝓ illa restrin gunt ne intrīsecus extollant. ꝓ ista ꝑ munt ne q̄d extrīsecus appetāt Ista tā git gre. xxiij. mor. sic di. Aliq̄n post ꝓ fectū vtutū nō solū tēptant vitia. sed z flagella castigāt. cū aūt tēptam̄ vitijs pia dispensatōe nobiscū agit ne bis vtutibꝰ q̄bꝰ ꝓficim? extollam̄. cū flagel lis atterim̄ malis increpantibꝰ admo nemur ne mōdo blādiente seducamur. vicia dū nos tēptant ꝓficientes in no bis vtutes causant. flagella dū nos tē ptant surgētes in corde h? mōi voluꝑ tates eradicant. ꝓ tēptantia vitia disci mus q̄d de nobis ꝑ feriēntia flagella co gnoscimus q̄d de mōdo fugiamus. ꝓ il la restringim̄ ne intrinsecus extollam̄ ꝓ ista ꝑ primimur ne q̄d extrīsecus ap petamus In hac ḡ vita dū sumus z fla gell atteri z aliq̄n vitijs tēptari necē ē

Siue em̄ in laboribꝰ flagellor siue in certa īnevitio ꝙ nō solū nobis nra infir mitas īnotescit. sz etiā in q̄ta vtute ꝓ fecerimus ag̃scimus. neō em̄ vires su as in pace ꝑ ḡscit. si em̄ bella desunt vtu tū exp̄imēta nō ꝓdeūt Imp̄ovidus ē miles q̄ fortē se in pace gl'iat. neō q̄p pe q̄tū ꝓfecerit nisi īter aduersa ꝑgno scit. cū em̄ assunt ꝓspa cerni viriū docu mēta nō p̄nt. vñ scriptū ē. In die mā dauit dñs mīaz suā z nocte cāticū ei? declauit. q̄ vizvnusq̄sq̄ supni domi in tranq̄llitate grām quieris ꝓcipit. sz q̄ tū ꝓcepit īaduersitate ꝑturbatōis oñt Pōmis igit̄ ferim̄ correptionibꝰ z q̄tuz ꝓficimus ag̃scamus Cū p lxxiiij dr. ap ꝓpinq̄uit corruptōi aīa ei? z vita illius mortiferis Tēptati igit̄ vnusquisq̄ iu sti aīa corruptōi a ꝓpinq̄re dr q̄ ñ eā ne vtus possit extollere ꝓ flagella ꝑpellit q̄d fit ex ꝓpria infirmitate sentire. cor ruptōi vicz a ꝓpinq̄t. q̄ ex suis sevi ribꝰ ꝓditōm ꝓxim ñ ignorat z hoc q̄d a ꝓditōe lōge est nō sibi sz dño tribuat Ꝙpinq̄t vo moriferis q̄ in infir mitate carnis ꝓmū se pctis mortez inferētibꝰ respic. a q̄bꝰ dino mūere tā to magis lōge fit. q̄to se eis ꝓmū ex suis meritis dēplxndit Corruptiom̄ g̃ vel moriferis appinq̄re est ꝑsidera ta infirmitate hūamitatis sue pctōē se ex suis meritis cernere. atq̄ apd̄ se ar rogātiā ex ꝓpriis viribꝰ nō bē Quid em̄ sumus si ꝑditoris nr̄i ꝓtectōe dese ramur. q̄ mimiz ꝓtectio nunq̄ necāria credit si sp̄ habeat. sed vtiꝫ plerumq̄ subtrahit vt sibimetipsi hō q̄si sine il la mihil fit oñdit Vanus igit̄ dei aliq̄n nobis ꝓ aduersa insinuat. q̄ etiā nesci entes nos in ꝑspis ꝓrat. q̄ destituti dū cadere incipimus z tñ adiuti reti nem̄. z doctrina fit ꝙ in lapsu trepida mus z custodia ꝙ in statu ꝓmaēmus. nemo g̃ se alicuius vtutis estimet etiā

cū q̄d fortiter quē si dīna ꝓtectio tese
rat ibi repente eneruiter obruit. vbi se
valēter stare gliabat. qrvnūquēq; ele
ctū suū dīna gra tūc magna erudiendo
custodit cū q̄si ꝓcutiēs deserit. dr recte
Appropinquit aīa corruptōi eius r vi
ta illius mortiferis vt quo sevibus vici
nū morti ꝓ aduersa ꝓsiderat eo in cun
ctis q̄ fortiter erigit ad dīne spei mum
mē fugiēs solidius viuat. hec gre. ¶
Notandū q̄ oīpotens ds q̄busdā dat
maiora dona vtutū. q̄dā vo eis mīora
negat. dat etiā fortitudinē ad resisten
dū r supandū maiora vitia. r q̄dā mi
nora q̄ tñ nō valde noceāt remanere p
mittit vt sp aīmus eoꝝ hēat vñ se rep
hendat r in illis q̄ agere ꝓualet nō se ex
toller. sz potius hūiliet De hoc dr gre.
iiij. moral. sic. dū mēs ℑ hostē accīgit
q̄ alia vitia subigit alīs reluctat aliqñ
de culpa q̄ tñ valde nō nocet remane
re pmittit r sepe mēs q̄ aduersa multa
r fortia mimmū q̄uis magna intētio
ne inuigilet nō expugnat. q̄ dīna dis
pensatōe virtū agit. q̄ ex oī pte vtu
tibus splēdens elatiōe subleuet r dū in
se puū q̄d reprehensibile videt sz tñ hoc
subigere nō valet. nequaq; sibi aucrori
tatē tribuat in his q̄ subigere fortiter
valet Vñ bñ dr obscurent stelle caligi
ne eius Stelle caligīe q̄ppe h? noctis
tenebras qñ r hi q̄ magis splēdent ad
huc de obscuritate culpe aliq̄d remiten
tes sustinēt. vt iā magna vite claritate
luceāt. r tñ adhuc noctis reliq̄as no
lēres trahāt q̄d ad hoc sicut dictū est a
git. vt mens ꝓficiēs ad vtutē iusticie
sue melius in firmitate roboret r inde
vius in bonis luceat vñ etiā nolentem
prava reprehensibilia hūiliter obscurent
Vñ r bñ cū in israhelitico ꝑlo ꝓcepta
ꝓmissiōis terra ptiret effraim tribui.
chanāeus gētil ꝑls nō occisus factus
tributarius dr. sicut scriptū ē. hīrauit
chananeus ī medio effraī tributarius
Quid ei chananeus gētil vizꝑls nisi
vitiū fidel figficat r sepe ī magnis vtu
tibus terrā ꝓmissiōis īgredīm. q̄ sepe ī
time de eternitate roborā sz dū iter a
cta sublimia vitia q̄dā pua terinemus
q̄si chananeū viuere ī terra nra ꝓcedi
mus. q̄ qñ tributarius efficit q̄ hoc ip
suz vitiū q̄ subigere nō possumus ad
vsū nre vtilitatis hūiliter retoq̄mus
vt eo mēs de se r ī sūmis hūilia sētiat
quo suis viribus r pua q̄ appetit si īpug
nat Vñ bñ rursū sceptū ē hr sunt gētes
q̄s dñs reliq̄t vt in eis israel erudiret.
Ad hoc nāq; q̄dā minīa vitia nra retī
nēt. vt sese nra intētio sollicita ī certa
mīe sp exerceat r de eo victoria nō sup
biat quo viuere ī se hostes ꝓspicit. a q̄
busadhuc vīci formidat. isel g refua
tis gētibus erudit. qñ ī q̄busdā minis
vitijs elatio vtutis nre ꝓprimit. r ipi
us sibi resistētibus discit. q̄ ex se maio
ra nō subigit. de hoc ec ī glo. sup verr.
sic dr. Quibusdā maiora bona dat ds
nō minora vt sp eoꝝ aīmus hēat vñ se
rephēdat. r dū pfecti se ee appetūt nec
pñt minīe se extollāt in his q̄ bñt q̄ p
se pua hre ñ pñt. Cadē g mēs pollet ex
vtute. lasciscit ex īfirmitate vt dū q̄uis
q̄ hre nō valet q̄d hz hūiliter seruet.
g in vna q̄q; aīa agit. vt maxīa lucra
ꝓferāt minīa dāna. hec glo. ¶ Cū nō
misericors ds iō electoꝝ mētes q̄uis
ex magna pte pficiat ipfcōs tñ ex aliq̄
pte derelinq̄t. q̄tenus dū apperūt pfi
ce r nō pñt ī his q̄ accepta a dño bñt
se minīe extollāt. q̄d gre. ꝓmēorat sic
dī. ¶ Plerūq; oīpotēs ds idcirco electo
rum mētes q̄uis ex magna pte pfici
at ipfectas tñ ex aliq̄ pte derelinquit.
vt cū miris vtutibus rutilant ipfectio
mis sue tedio tabescant r se nequaq; ce
magnis erigant cū adhuc contra mim
ma inimitentes laborent. sed q̄ extre

ma non valent vincere. De preciputs actibꝫ nō audeāt supbire. Magna ꝙp te est oīpotentis dei dispensatio vt ille q̄ maiora dona pstat minora ñ tribuit. vt sp̄ eoꝝ animus hēat vñ seipm repꝫ hendat. q̄tenus dū appetūt pfecti eē sz nō pñt. ⁊ laborāt in hoc qđ nō accepe rūt. nec elaborādo ꝑualent in his q̄ ac cepta hñt se mīme extollāt. sz discant qꝛa seipſ maiora bona nō hñt q̄ in se metipſ pua vitia atq; extrema vīcere ñ pñt. fit itaq; miro mōdo vna eadēq; mens ⁊ virute polleat ⁊ infirmitate las sescat. q̄tenus ⁊ꝑ pte ꝓstructa sit. ⁊ ex pte seꝓspiciat eē destructā vt ꝑ bonuz qđ q̄rit ⁊ hē nō vz. illud fuet humilr qđ hz. hec gre. ¶ Sz ⁊ꝓsiderādū qꝺ tingere solet freq̄ntius vt devoti ⁊ religiosi viri quoꝝ mentē dū acuit cō pūctio afficit. aut ꝓtēplatio sup semet ipſam rapit. statī post hoc etiā eos tēp tatio seq̄t. vel etiā in ipso actu ꝓpūcti onis seu ꝓtēplatōis caro īportunis tēp tationibꝫ illos īpugnat. ne de dono cō punctōis aut ꝓtēplatōnis se extollant De hoc bīus gre. sup ezech. sic dr. Mo tandū ꝙ plerūq; is q̄ plus ꝓtēplatiōe rapit ꝓtingit vt āplius in tēptatōe fa rigef sic̄ q̄busdā sepe ꝓtingere solet bñ ꝓficiētibꝫ quoꝝ mentē aut ꝓpūctio af ficit aut ꝓtēplatio sup semetipm rapit statī ertā tēptatō sequit ne de his ad q̄ rapta est extollaf. nā ꝓpunctōe ⁊ ꝓtem platōe ad deū erigit. sz tēptatōnis sue pondere reuerberaf ad semetipsaz. q̄te nus tēptatio aggrauet ne ꝓtēplatio in flet. ⁊ ira ꝓtēplatio elevat ne tēptatio demergat. Si em̄ sic ꝓtēplatio attolle ret vt tēptatio fundit⁹ deesset. in sup biā aīus caderet. ⁊ si sic tēptatio p̄me ret vt ꝓtēplatio nō levaret. plane ī cul pā laberef. sz mira dispensatōe in quo dā medio aīa liberaf vt neq; in bonis supbiat. neq; in malis cadat. Jtē bea. greg. de eodē. x. mora. sic dr. Sepe cō tingit vt ad summā iā mentē spūs ele uet. sz tñ hanc īportunis caro tēptatio nibꝫ impugnat. cūq; ad ꝓtēplanda ce lestia aīus ducit abiectis actōnibꝫ illi cite ymaginibꝫ reuerberaf. naz carnis repēte hūc stimulus sautiat quē extra carnē ꝓtēplatio sca rapiebat. nā vnaz eandēq; mentē ⁊ sublevatio ꝓtēplatō nis illuīat ⁊ īportunitas tēptatōis ob scurat. vt ⁊ videat intendēdo qđ appe tat ⁊ succūbendo in tēptatōe tolerz qđ erubescat. hec gre. Cū pius dñs elcōs suos vemendo ⁊ grām suā in eis infun dendo ꝓsolaf ⁊ adiuuat. derelinq̄do vo ⁊ tēptādo ꝓbat. nā si postrutū mu nera nulla tēptatōe ꝓcurarent. hē se hmōi dona ex seipſ estimarēt ⁊ ꝓ ñs de hoc glari possent. ⁊ iō temptant vt infirmitatē suā humilr agnoscāt. ⁊ de gra se eis collata nō elevēt. Qđ tāgit bea. greg. ibq. mora. sic di. Ops dns eos quos in eternū diligit aliq̄n ad tps re linq̄t. scōs etem̄ suos dñs vemēdo ad iuuat. derelinq̄do ꝓbat. donis firmat. tribulationibꝫ tēptat. iusti q̄ppe aīam gra vocat. tēptatio interrogat ¶ Cū de dño p iob dr. visitas eū diluculo ⁊ subito ꝓbas eū. Notandū ꝙ dns posteq; diluculo visitat subito hoīem ꝓ bat. qz ⁊ accedendo corda nra ad vtutes ꝓuehit. ⁊ recedendo ꝓcuri tēptatō ne permittit. si em̄ post virtutū munera nulla temptatōe ꝓcuriaf. ea se hē ani mus ex seipo gloriaf vt q̄ ⁊ firmitatis dona hēat ⁊ infirmitatē suā humilr a gnoscat. ⁊ per accessum gre ad alta su stollit ⁊ ꝑ recessum q̄d ex seipso sit ꝓ baf. hec greg. Sub hac aūt alternātiū vicissitudinū varietate videlz gre ⁊ tē ptationis visitationis ⁊ ꝓbatōis mul tum ꝓficit homo. ⁊ oz eū q̄diu in hac vita est ꝓstitutus. sub hmōi varietate viuere. s. ꝓsolationis ⁊ temptationis.

Uñ dr brūs berñ. Nota crebris vicissi tudinib⁹ inter gr̃e visitatões ⁊ tẽptati onis ꝓbatõem in scola ⁊utū mirabi liter ꝓficit hõ. visitatione ne deficiat. temptatõe ne ſuꝑbiat De hoc dr brūs richar. de scõ victo. ſuꝑ illud ꝑphricū Mane manet ⁊ noctem mane dine ꝓso lationis. vt itez ſubſequaſ nox diabo lice tẽptationis. ſub hac certe alternã riū vicissitudinū varietate viuere nos oz q̃diu ſumus in hac ꝑegrinatione. Hec richardus Filius.

Desidero eriã scire cur nonnunq̃z gr̃a ſubtrahiſ eriã deuotis ⁊ gre uſti viri nõ pñt tm̃ ꝓficere quantum volunt.

Ca .VIII. Pater.

Ali hoc scire de bes q̃ multe tẽptationuz spes de q̃bꝫ una eſt viz gr̃e ſubtractio ⁊ ino pia deuotionis. ſine q̃ alie tẽptatões nullã vel modicã ⁊utez hñt. cũ ipa ſit q̃ſi domus refugij ab oĩ tribulatõe Un̄ ps. Dñs mihi adiutor ⁊ ego despiciã inimicos Subtrahiſ aũt nonnũq̃z gr̃a deuotõis viris. vt ꝑ hoc ꝓbent̃ vtr̃ ſint mi ſint in fide ſpe caritate ac ceteris ⁊ ututib⁹. nã ſubtracto tam ſingulari refu gio. ſ. deuotiõe. homo quodãmõ iner mis expoſitus ẽ hoſtib⁹ tẽptationuz. ⁊ ideo pauidus efficiſ ⁊ puſillanimis mi ſi fidei ⁊ ſpei firmitate ſe muniat. ⁊ pa tiẽtia ac hũilitate ſe defendat. qui tũc maxĩe hñt locũ exercẽdi ſe ⁊ magnaz gloriã ꝑmerẽdi Fides ibi ꝓbat̃ ſi cre dat̃ba eẽ. q̃ iã desũt ꝑ guſtũ dulcedinẽ expiri dulcia ſunt mimis oĩa q̃ de deo credi? ſi ꝑ guſtũ expiam̃ ſz guſtus eoꝝ iõ ſubtrahiſ bonis vt fides magis ini tat̃ auctoritati ſacre ſcripture. q̃z expi entie ꝓprie ⁊ magis hec meritoria ſit. Stres ꝓbat̃ ſi ꝟfidit deũ ſibi eẽ ꝓpiciũ eriã dũ flagellat. ⁊ ita ſtudioſe audeat ei ſeruire ⁊ placere in oĩb⁹ ac ſi ſentiat ⁊ videat eũ ſibi eẽ placatũ. Pacia ꝓ bat̃ ſi nõ murmuret ꝟ deũ q̃ſi ex ſua vu ricia hoĩem tribulet. ⁊ deſoleſ ⁊ lõga niminter ſuſtineat bñplacitũ dei. ⁊ non deficiat. in aduerſis humilitas ꝓbat̃. ſi cogitet ſe digne puniri q̃ſi ſit indig nus ꝟſolatiõe ſpũali. ⁊ ſi iuſtificet deũ q̃ iuſte iudicauerit puniendo reũ ⁊ in gratũ bñficio priuãdo ꝟſolatõis inter ne tm̃ nobis dz deus placere ⁊ tm̃ debe mus eũ diligere q̃ nos punit. ſicut q̃ nos ꝟſolat̃. q: tã pia intentõe nos pu nit vt purget. ſic blandit̃ vt ꝟſoleſ. diſ cimus in ſubtractione gr̃e ⁊ ꝟſolatõis interne de minimis eriã bñficijs gr̃as agere ⁊ minimas culpas ⁊ negligenti as timere ⁊ cauere ⁊ minima quecz ad uerſa diſcere patiẽter tolerare. de opu lenta eĩ mẽſa multe mice imo aliã fru ſta q̃nq̃z decidũt. Sic hõ habũdans diuerſis ꝟſolationũ domis plurima bñ ficia dei ſine debita gr̃arũactiõe ꝑterit plurimas gr̃as negligit ope exercere plurima ꝑua reputat que magna ſunt plurima nõ agnoſcit Sz his oĩb⁹ ſub tractis ſicut vir vidẽs pauꝑtat̃ ſuã re colit q̃rũ ꝑius habuit ⁊ potuit q̃ iam non hz ⁊ ſicut mẽdicus famelicus mo dicã buccellã gratãter acciꝑet ⁊ ſtudi oſe colligeret. q̃ ꝑius delicata fercula vilipendit. ſic iſte ad ſe reuertens inci pit colligere. que ꝑius negligenter ꝑ terierit. vñ ꝓpter hoc eriã minimas cul pas cauere docem̃. q: timendũ nobis eſt. ne forte ex culpis nr̃is ⁊ magnitu dine nr̃a ſit nobis ſubtracta gr̃a. vt eã recuꝑemus cauẽdo negligentias. q̃s admiſimus ĩ tãta libertate Diſcamus q̃ oĩa pct̃a ꝑ poſſe cauere ⁊ ꝑ bis q̃ feci mus oĩa aduerſa hũiliter pati ⁊ oĩb⁹ beneficijs dei debitã ꝟſideratione cũ gratiarumactione exhibere ſemper. ⁊ gratiã dei nõ in vacuũ recipe. vt digni

erimus vt gra nobis subtracta ⁊ aug/
mentata reddaꝫ ⁊ ad magnū virtutuꝫ
pfectū poterimus puenire.

Deinde ꝑsideranꝺ est ꝙ nemo iustoꝝ
inuenīt qui tantum ✠tutes appꝛhendit
q̄tuꝫ ꝺesiderat. qꝛ oꝑs ꝺs interioꝛa vi
dens ipꝺ spūalibꝫ pfectibꝫ modꝫ ponit
vt ex hoc qꝺ appꝛhendere ꝺcupiscit ⁊ ñ
vꝫ in illis se nō extollat q̄ facere p̄t. ꝺe
hoc hea. greg. xij. moꝛ. exponens illud.
ꝺstituisti terminos eius q̄ pꝛe. nō. po.
sic ꝺt. qꝛ nōnūq̄ꝫ in ✠tutibꝫ pficere co/
naꝫ ⁊ q̄ꝺā ꝺona recipimus a quibꝫ re
pulsi in ymis iacemus. neꝺ est q̄ tm̄ ✠
tutes appeꝛhendat q̄ꝫtum ꝺesiderat. qꝛ
oꝑs ꝺs interioꝛa discernēs ipsis spiri
talibꝫ pfectibꝫ modū pōit vt ex hoc hō
qꝺ appꝛhendere conaꝫ ⁊ nō p̄t. in illis
se nō eleuet q̄ valet. vñ ⁊ ille quoq̄ ꝑ/
dicatoꝛ egregius qui raptus ad tercīū
celū fuerat. ⁊ paꝺisi archana penetra/
uerat eꝺ post reuelatōꝝ tranq̄llus atq̄
intēptatus volebat. sꝫ qꝛ oꝑs ꝺeus ter
minos ꝺstituit hoī q̄ p̄teriri nō poteꝛt
⁊ eleuauit hūc ad ꝺgnoscēda sublīia.
⁊ reduxit itēꝝ ad infima tolerandaꝝ vt
modi sui mēsuras aspiciens ꝺū securi
tatē appꝛhendere conareꝫ ⁊ nō posꝫ p
elatōꝝ extra se ire. p humilitatē coge
reꝫ intra suos sp̄ terminos redire. hꝛc
gre.

Ūñ sunt nōnulli q̄ post pcta
p̄terrata coꝛde ꝺpūgunꝫ ⁊ relictis in
q̄tatibꝫ bona opa agūt. ⁊ in summis
✠tutibꝫ se exercēt intm̄. vt nō solū cul
pa eoꝝ opatōem nō inq̄net. nec cogi/
tatōꝫ impulset sꝫ interueniētibꝫ tēpta
tionibꝫ reuerberanꝫ vt vicꝫ infirmita/
tis sue recoꝛdenꝫ ⁊ elati ✠tutibꝫ q̄s
acceperūt nō sint. Hoc tangit hea. gre.
xxix. moꝛa. exponēs illaꝫba. Quis est
pluuie p̄. ⁊ q̄s genuit stillas roꝛis. ꝺe
cuius vtero egressa est glacies. ⁊ gelu
ꝺe celo quis genuit. sic ꝺt. Quid est ꝙ
ꝺñs pꝛius quidē se pꝛēꝝ pluuie infinu
at. postmoduꝝ vero ꝺe suo vtero egredi
glaciē narrat. seq̄ꝫ gelu gignere ꝺe ce/
lo pnuūciat. nisi qꝛ miro mō nostri pe
ctoꝛis terrā ad suscipiendaꝫ verbi seīa.
⁊ pꝛius pocculte gre pluuiā infundit
⁊ postmodū ne in ꝺceptis ✠tutibꝫ im
moderatius pfluat disciplina intime
ꝺispensationis p̄mit. vt quē percepte
gre pluuia irrigat etiā disciplīe rigoꝛ
astringit. ne si aut ante q̄ꝫ ꝺꝫ. aut plus
q̄ꝫ necē est ꝺceptas ✠tutes pferat. fri/
gus in hꝛbā ꝺuertaꝫ. pleꝝ q̄ꝫ ab inchoā
antibꝫ opus bonū ꝺū p̄riusq̄ꝫ oꝛ oñdi
tur a grano. nec imꝑfectionis inamiter
⁊ pleꝝ q̄ ✠tutes ꝺū plus q̄ꝫ est necē ex
uberant exaltēt. vnde ⁊ electoꝝ suoꝝ
ꝺñs vel añ tps ꝺesiderio renuit vel rur
sum in tpe vltra mensurā pfectus pꝛe/
mit. ne si aut anteq̄ꝫ ꝺñt. aut plus q̄ꝫ de
bent pficiant. per pfectus sui magnitu
ꝺinem in elationis ꝺefectum cadant.
nam cum coꝛ post peccata ꝺpungit terra
que aruerat infusione pluuie irriga
tur ⁊ cum relictis iniquitatibus bona
opera exequi ꝑponit. quasi post infusio
nem semina accepit. ⁊ pleriq̄ꝫ cum ꝺe
sideria sancta ꝺcipiunt ⁊ summis iam
exercerī virtutibus inardescunt. vt nō
solum culpa operationem non inqui/
net. sed nec cogitationem pulset. ⁊ ad
huc quidem in coꝛpoꝛe positi sunt. sed
mil perperi iam ꝺe cōmunione vite pꝛe/
sentis volunt imitari. per intentōnem
eternam mentis stabilitatem appetūt.
sed interuenientibꝫ cogitationibus re
uerberantur. vt videlicet infirmitatis
sue meminerint. ⁊ elati ꝺe ✠tutibus
quas accipiunt non sint quod ꝺuꝝ mi
ra disciplīne repꝛessione agitur. quid
aliud q̄ꝫ ꝺe ꝺeiꝝ vtero glacies pꝛoducit
quando ꝺe interno secreto ꝺispensatio
egreditur. ⁊ voluntates nostre etiam
in bonis ꝺesideꝛijs refrenantur. Vide
amus ✠aulum in sua videlicet ter/

ra q̄ta vīscipline grā p̄mebaſ. cū ait
velle adiacet mihi p̄ficere ā̄t bonū nō
inuenio. q̄ aūt velle ſe hr̄e aſſerit. iā p̄
infuſionē grē q̄ lateant ſemina oñdit.
ſz dū p̄ficere bonū nō inuenit, p̄fecto ī
dicat. quāta illū ſup̄ne diſpenſationis
glacies p̄mat. an eoꝝ corda nō p̄sserat
q̄b dicebat. vt nō quecūq; vultis illa
faciatis ac ſi ap̄te dicat. Occulta coꝝ
dis nr̄i ſemīa iā p̄dire in frugē querūt
ſz ſup̄ni moderamīs gelu p̄mūſ. vt tā
to poſt fecūdius exeant. q̄to dīni iudi
cij p̄mentia pondera patiēt̄ius p̄rtār.
q qꝝ plerūq; hūana corda qm̄ erūpere
ad vrutes q̄s appetūt nō valent eoipſo
quo ab intentōis ſue p̄fectōe reſiliunt
tēptationū ſtimulis fatigāſ. ſz tm̄ eaſ
dē tēptatōes ꝓximūt ſeq; p̄ exercita
tiōis vſū in quēdā viuēdi rigorē ꝓpo
nūt. vñ ſubdiſ in ſilitudinē lapidis a
que durāſ. qꝝ ſi fluxe cogitatōes inte
rius laſceſcūt. nequaq; vſq; ad ꝓſensū
p̄raui opis p̄trahūt. ſz mens ſub inoli
ta viuendi ꝓſuetudīe q̄ſi ſub q̄dā duri
tia exterius abſcōdit. q̄q̄d intus ex tē
ptatōis pulſatione molleſcit qꝝ p̄rava
cogitatio vſq; ad ꝓſensum nō p̄ſilit qꝝ
fluctuātes motus aī ſupductus rigoꝝ
ſancte deliberatōis p̄mit. hec greg. Cū
ōps dōs vidēs de remedīs ſalutis hoc
eſt de vrutib⁹ augeri infirmitatē nr̄ām
menſurā ipīs p̄fectib⁹ īpōit vt hēa
mus q̄dā vrutū dona. que nūq; q̄ſui
mus. q q̄ramus q̄dā. nec tñ hr̄e valea
mus. q̄tenus mēs nr̄a dū hec hr̄e non
p̄t q̄ appetit q intelligat illa de ſemetip
ſa nō hr̄e que hz q q̄ extolli poterat ex
tomīs q̄ hz hūiliet exvture quā non hz
De hoc beatus gre. xxviij. moral. ſic di
cēs. Ōps dōs q̄ augeri infirmitatē no
ſtrā de remedīs ſalutis ꝓſpicit. mēſu
rā ipīs nr̄is p̄fectib⁹ impōit. vt hēa
mus quedā vrutū dona. q̄ nūq; q̄ſui
mus q q̄ramus q̄dā. nec tñ hr̄e valea
mus. q̄tenus mēs nr̄a cū hec hr̄e nō p̄t
q̄ appetit q illa ſe intelligat de ſemetip
ſa nō habere. q̄ hz. q p̄ ea q̄ ſunt ꝓſide
rāſ illa q̄ deſunt q p̄ ea q̄ vtiliter deſūt
ſeruēſ hūiliter bona q̄ ſunt Cui rectē dī
Quis poſuit mēſuras eius ſi noſti vel
q̄s terēdit ſup̄ eā lineā Quis ei niſi cō
ditor nr̄ h? terre menſuras poſuit. q̄ in
terni iudicij ſecreto moderamine. alij
ſermonem ſapientie. alij ſermonem
ſcīe. alij plenaz fidem. alij grām ſanita
tū. alij operatiōem vrtutū. alij p̄phetiam
alij genera linguarum. alij ſermonū ī
terp̄tatiōm tribuit Sic iraq; creatore
nō ac diſpoſitore cūcta moderāſ vt q̄
extollerat ex dono qd̄ hz hūilieſ exvit
ture. quā nō hz. ſic cūcta moderanſ vt
cū p̄ īpensaz grām vnūquēq; ſublevat
etiā p̄ diſpem alteri alteꝝ ſubdat. q p̄
meliora quiſq; dona alioꝝ quo ſibi ſub
ijcīſ attēdat. at illd̄ licet ſe p̄ire ex his
ſentiat. eidē tñ que ſupat ſe ī alijs poſt
ponat. ſic cūcta moderāſ vt dū ſingula
queq; ſunt oīm interpoſita q̄dā carita
tis viciſſitudine fiant oīa ſingulo⁹ vt
vnuſquiſq; ſic nō qd̄ accepit in altero
poſſideat vt ipī alteri poſſidēdū qd̄ ac
cepit hūiliter impendat. Hinc enim
p̄ petrū da. dicīſ. vnuſquiſq; ſic vt ac
cepit grāz in alterutrū illā adminiſtrā
tes ſicut boni diſpenſatores multifor
mis gr̄e dei. tūc nāq; multiformis gr̄a
dei diſpēſaſ. qñ acceptū donū q ei qui
hoc nō hz credīſ. qñ p̄ter eū cui ip̄en
ditur datum putatur. Hinc per paulū
dicitur per caritatem ſeruite invicem.
tunc em̄ caritas nos a iugo culpe libe
ros reddit. cum viciſſim nos noſtro p̄
amorem ſeruitio ſubīcit cum q aliena
bona noſtra credimus. alijs quaſi ſua
offerentes exhibemus. ſed cum mito
conſilio auctoꝝ diſpenſatoꝝq; noſter
huic illa largīſ que alij denegat. que
iſti largīſ mēſuras ſibi poſitas egredi

nititur. quisq; posse plus q̄ acceperit conat. in precipicio em̄ pedē porrigit qui mensurā suā limitē nō attēdit. ⁊ plerq; amittit q̄ poterat q̄ audacter ea ad q̄ pringere nonnz arripe festinat. hec gre. Misericors etiā dns pcessz sibi hic electis suis de vtutibz gloriā. solet per immixtā infirmitatez tpare. vñ quibusdā temptationibz re primunt vt nequaq̄ tm̄ pficere valeāt quantū desiderāt. ⁊ ne extollant vnus quisq; scōz iā quidē interius ad sūma rapit. sed adhuc temptat exterius ne despationis lapsum. ne elatōnis incurrat vitiū. Ista tangit beatus greg. xix. moza. sic di. Concessam hic electis de vtutibz gliam pmixta infirmitate ds psueuit tpare. Unde bene p iob dz. Et aq̄s appendit mensura. qz ipsi scti qui subleuante spū ad summa rapiunt q̄ diu in hac vita sunt ne elatōe aliq̄ supbiant quibusdā temptatōibz reprimūtur. vt nequaq̄ tm̄ pficere valeant q̄ntum volunt. sed ne extollant superbia. fit in eis ipsa q̄dā mensura vtutū. Hinc est em̄ q̄ helias dū tot vtutibus in altū pfecisset. quadā mēsura suspēsus est. dū iezabel postmodū q̄is regina tm̄ mulier culā fugit. ppendo quippe hunc mire vtutis vigbo celos a pluuias claudere. suscitātē mortuos. ventura queq; puidentē Ecce rursum aīo occurrit q̄ toq; pauore aī vnā mulier culā fugerit. cōfidero timore pcussum de manu dn̄i morte petere nec accipe de manu mlieris morte fugiēdo vitare Un̄ q̄ sic potēs vt tot illas vtutes faciat vñ sic infirmus vt ira feiam ptimescat. misi qz aque appendunt mensura. vt ipsi sancti dei hoīes ⁊ multū valeant p potentiā dei. ⁊ rursum quadaz mensura moderati sint p infirmitatē suā i illis vtutibz. Helias quid de celo acceperat in istis infirmitatibz quid de se poterat agnoscebat. illa potentia virtutis fuit ista infirmitas custos vtutis. in illis vtutibz oñdebat quid acceperat. i istis infirmitatibz q̄d acceperat custodiebat in miraculis monstrabat ⁊ in infirmitatibz pfuabat Sic paulū video ieiunijs corp̄a pvigilijs frenātē. sustinētē frigoris ac nuditatis erumnā ad tercium celū raptū ⁊ audisse archana vba. que nō licet hoī loqui ⁊ tñ sathane angelo ad colaphisandū pcedit. orat vt eximi debeat ⁊ nō exaudit. cuius cum imitie puersionis aspicio. ppendo qz ei supna pietas celos apit. sese q̄ illi ihc sus de sublimibus oñt. ⁊ tñ de ciuitate eadē quā post visionez ihesu ingressus fuerat fugiens recedit. sicut ipē testat di. Damasci pposit⁹ ⁊c. Cui licēter dicā. O paule in celo iā iesum pspicis ⁊ in terra adhuc hoīem fugis. in paradisum duceris. secreta dei vba cognoscis. ⁊ adhuc sathane angelo temptaris. Un̄ sic fortis vt ad celestia rapiaris. vñ sic infirmus vt in terra hoīem fugias. ⁊ adhuc a sathane angelo adversa toleres nisi qz ipē qui te subleuat rursum te subtilissima mēsura moderat. vt ⁊ miraculis tuis nobis pdices vtutē dei ⁊ rursum in timore tuo remisci nos facias infirmitatis nē. q̄ tñ infirmitas ne in despatōnem nos ptrahat dū pulsat dū de infirmitate tua dominū rogares qz auditus non es. nobis quoq; locutus ē qđ audisti. sufficit tibi gra mea. nam virtus in infirmitate perficit. Aperta ergo voce dn̄i oñditur. qz custos virtutum est infirmitas Tūc quippe bene interius custodimur. cū per dispensatōem dei tolerabiliter tēptamur exterius aliqñ vitijs. aliquādo pressuris. nam eis quoq; quos viros nouimus fuisse virtutū temptatōes atq; certamina nō defuere viriop Hinc est q̄ ad psolationē nram idem pdica

tor egregius de se quedã talia prodere dignaf dicens Video aliam legem in mẽbris meis repugnantẽ legi mẽtis mee. Ad ꝑma q̃ppe trahit caro. ne extollaf spũs. ꝛ ad ſumma trahit ſpũs ne ſubſternaf caro. ſpũs leuat ne iacea mus ĩ ĩfimis. caro aggrauat ne extollam̃ in ſũmis vñ fit certo moderam̃e vt dũ vnuſquiſq; ſcõꝑ. iã q̃dem interius ad ſũma rapif ſꝫ adhuc tẽptaf exterius ne deſpatõis lapſũ nec elatõis vitiũ incurrat. qm̃ nec tẽptatio exteriꝛ culpã ꝓficit qꝛ interiꝛ intẽtio ſurſũ trahit. nec rurſũ intẽtio interiꝛ in ſuꝑbiã eleuat qꝛ tẽptatio exteriꝛ bũiliat duꝫ granat. ſic itaq; magno ordine agnoſcimus in ĩteriori ꝓfectu q̃d accipimus. in exteriori defectu q̃d ſumus ꝛ miro mõ agif vt nec de ſrute quiſq; extolli debeat. nec tẽptatõe deſperet qꝛ dũ ſpũs trahit ꝛ caro retrahit ſubtiliſſimo iudicis interni moderam̃e infra ſumma ꝛ ſuꝑ infima in quodã medio oĩa libraf. hec grego.

Filius Deſidero etiã ſcire vꝛ iuſti ꝛ ſcti viri in hac vita viuere poſſint ſine minutis ꝛ venialibꝫ pctis.

Ca IX Pater

Scire debes q̃d q̃ impoſſibile ẽ hoĩem aliq̃ nõ velle peccare ꝓpter ꝓtinuã ꝓuerſatõez quam gerit in terris. q̃d ꝓbat bea. aug ſic di. Impoſſibile ẽ hoĩez aliq̃ nõ peccare velle ꝛ nõ hẽe aliquã ĩordinatõez in ſua ſenſualitate ꝓpter ꝓtinuã ꝓuerſatõez in terris. ex q̃ ꝓtrahif aliq̃ macula ipuritatis in affectu. vel ruga obſcuritatis in mẽte. hec aug. Cñ in hac corruptibili carne ꝓſtituri nequaq; valeamus ſic viuere. vt nulla nos culpe delectatio poſſit pulſare. ſꝫ aliq̃ ẽ ꝓ cogitatiões illicitas tãgi. aliud ẽ illis aſſentire De hoc bea. gre. Adhuc carnis corruptibilis pondere grauati nequaq; virtutes valemus. ſic vt nulla nos poſſit culpe delectatõ pulſare. ſꝫ aliud ẽ nolẽtem tãgi aliud ꝓſentiẽtez aĩam ꝑmi. Sancti aũt viri tãto euigilãtiore cir cũſpectiõe ſe cuſtodiũt. quãto ſe pulſari ſiniſtris moribꝫ vel trãſitorie delectari naf. hec gre. Cñ notãdũ ꝑ tertia rur ide bea. greg. xvij. moral. q̃dam ſunt pcta que a iuſtis viris virari põt ꝛ ſunt nõnulla q̃ etiã a iuſtis virtutibus vitari nõ põt. cuius em̃ coꝛ in hac corruptibili carne ꝓſiſtẽs. in ſiniſtra cogitatione nõ labif. ꝛ tñ hec ipa prava cogitare peccare eſt ſꝫ dũ cogitatõi reſiſtif a ꝓfuſiõe ſua aĩmus liberaf. Ides ĝ in ſtop ꝛ ſi libera ẽ a ꝓuerſo ope. aliq̃n tñ coꝛruit in ꝓuerſã cogitatõez. ꝛ ĩ pctm̃ ergo labif qꝛ ſaltem in cogitatione declinaf. ꝛ tñ vñ ſemetipam poſtmodũ flendo replendat nõ hꝫ. qꝛ ante ſe repat ĝ ꝓ ꝓſenſum cadat. hec greg. Quãuis igif iuſti viri per gram ſancti ſpũs aditi ꝓtra vitia carnis erigãf ꝛ virtutibꝫ reluceãt. nullus tñ eſt qui ſine culpa vitã iſtã trãſeat q̃diu carnẽ coꝛruptibilẽ poꝛtat. Si ĝ ſine cõtagio eẽ nõ valet. q̃ in hac vita tenebroſa virtutibus lucet. quãto vitioꝝ reatu obligatibus lucet. quãto vitioꝝ reatu obligati ſunt. qui adhuc carnaliter viuunt. De hoc beatus greg. xvij. moral. ſic dicit. Ece nõnulli ꝓ dono ſpũs aditi ꝓtra infirmitatez ſue carnis erigunf. virtutibꝫ emicãt. nullus tñ eſt q̃ ſine culpa vitã trãſeat. quouſq; carnẽ coꝛruptõis poꝛtat. nec bene viuentiũ mentes a pctõꝝ maculis munde ſunt. ſi remota pietate iudicenf. qꝛ apud diſtricti iudicis oculos ſua vnumquemq; coꝛruptibilitas inquinat. niſi hunc quotidie gratia parcentis tergat Electoꝝ quippe animus ꝓdire ad libertatem infirmitatis tenef. ꝛ culpas quidez ſubigere

prfecte desiderat. sed quousq; carnis
corruptõe astringit eius vinculis etiã
cũ nõvult ligat ¶ Hinc itaq; col
ligant q̃to pctõr pondere pressi sunt
qui ꝫ hec decertare negligunt. si plene
culpã nec illi supant qui ꝓtra hancvi
tiũ pugnant. si ipsi quoq; esse sine ꝓta
gio nõvalent. qui ꝓtra pñtis vite tene
bras virtutibꝫ lucent q̃nto reatu imq̃
tatis obstricti sunt. q̃ adhuc carnalevi
uunt si a pctõ liberi esse neq̃unt qui iaꝫ
in celestibꝫ desideriꝫ quersant. q̃ pec
catorũ pondera tolerãt. qui carnis sue
voluptatibꝫ dediti adhuc putredinis
iugũ portant. Hinc petrus ait. Si iu
stus vix saluabit. impius ⁊ pctor vbi
apparebũt qr si illor mentẽ viria depri
mant qui p celestis pẽie desiderio affli
gunt. quibꝫ culpis subtracti sunt q̃ si
nevilla formidine se in carnis voluptа
te derelinquũt. hec greg. ¶ Non
solũ aũt sancti viri se ab opibꝫ prauis
custodiunt. sed etiã in cogitatõibꝫ su
is tanta se cautela circũspiciunt. vt sp
irreprehensibiles ante oculos sui ꝺdito
ris valeant assistere. sed tñ nõ pñt hoc
efficere vt nunq̃ labant per inordina
tam cogitatõem. Unde beatus grego.
xi. moral. exponens illud. Quis est vt
iudicet mecum veniat. sic ait. Sci viri
ra se in operibꝫ suis deo autore custo
diunt. vt oĩno vnde accusent exterius
non inueniat. in cogitatõibꝫ vero su
is tanta se cautela circũspiciunt vt si fi
erivaleat semp irreprehensibiles añ in
terni iudicis oculos assistant. sed quã
tum agere pñt ne exterius labantur in
opre. tanto interius agere nequaq̃ pñt
vt nunq̃ labant in cogitatõe. huma
na est ꝺscia eoipso quo ab intimis ce
cidit. semp in lubrico est. Unde fit vt
etiam sci viri freq̃r labant in corde.
Beatus ergo Job tam voce sua quã ex
voce alior elector loquens dr. Quis
est qui iudicet ꝛc. Quia enim in exte
rioribꝫ actibꝫ vnde reprehendat non
habet. libere accusatorẽ querit. qr vero
etiam iustor corda semetipsa nõnun
q̃ de stulta cogitatõe reprehendunt. pp
ter hoc forte esse subdit. Quare tacens
ꝺsumor Tacens enĩ ꝺsumit qui de stul
ta se cogitatõe reprehendens apud se
metipsum dente ꝺscie mordet. acsi ap
te dicat. ficut vixi vt accusatorem exte
rius nullum timerẽ. vtinã sic vixissem
vt intra memetipsum accusatricẽ con
scĩam nõ haberem. Tacens enĩ ꝺsumi
tur. qui intus in se inuenit vnde curet
hec gre. Ex hijs igit dictis supra ⁊ fm
aug. firmissime tenere ⁊ nllatenus du
bitare debemus etiam iustos atq; scõs
homines. exceptis qui puuli baptisa
ti sunt sine peccato hic minime viuere
posse. Nullus quippe sctũs ⁊ iustus ca
ret peccato non tñ ex hoc desimit eẽ san
ctus. vel cũ affectu teneat sanctitatem
non naturevirib sed ꝓposito adiumẽ
to per dei gratiam acquirimus sancti
tatem. ⁊ ideo veraciter omnes sancti
ꝓnunciãt se peccatores. qr in veritate
habent qõ plangant. ⁊ si non reprehẽ
sibile ꝺscientie certe mobilitate ⁊ mu
tabilitate prevaricatõis nature. Dec
aug. X Dicit etiã de eodẽ cassia
nus in collatõne patr. Nota iustos ⁊
scõs viros non esse immunes a culpa
manifeste scriptura ꝓnunciat dicens
Septies in die cadit iustus. nec iusti
cie esse ꝓiudicant lapsus fragilitatis
hũane. qr multũ interest inter sancti ⁊
pctõris hoĩs lapsum. Aliud est admit
tere mortale pctm̃. ⁊ aliud est cogitati
one que pctõ nõ caret ꝓuenire vel igno
rantie vel obliuionis agi errore. aut fa
cilitate ociosi ſmonis offẽdere. aut ad
punctũ a fidei tror ica aliq̃d hesitare.
aut subtili quadã xenodoxie titillatõe
pulsari. aut ncĩtate nature aliq̃ntisp a

ſumma pfectõe recedere Hec eñ ſunt ſeptẽ genera lapſuũ in q̃bꝫ ſcũs vir licet nonnũq̃ cadat. tñ iuſtus eẽ nõ deſinit. hec caſſia. Et q̃uis vt ſepius iaꝫ ꝓmiſſũ ẽ nõ poſſit hõ etiã iuſtus ĩ hac vita poſitus ſine pctis leuibꝫ ſiue venialibꝫ eẽ nõ tñ ꝺꝫ ea amare ſꝫ viriliꝫ illis put ipe ꝓt reſiſtere ⁊ de die ĩ diẽ in puritate coꝛdis ac coꝛpis ꝓficere. vt poſſit ex hac vita eo mũdioꝛ trãſire Dicit de hoc richar. de ſcõ victoꝛe Sic venialia petã nunq̃ poſſumus q̃diu in hac coꝛruptibili carne viuimus ad puꝝ de vita nãa extirpare. tñ debemus ſp eoꝝ expurgatõi inſiſtere. ⁊ ad quotidiana puritatis incrementa ſtudia nãa innouare. Et beatus augu. in libꝛo de ẏbis apli ſic ꝺr. Si dixerimus q̃ pctm̃ non hẽmus noſmetipos ſeducimus. Dis ẏbis docuit beatus iohãnes. imo dns ꝓ iohannẽ in iſta carne in iſto coꝛruptibili coꝛpe in iſta terra ĩ iſto ſeculo maligno in iſta vita tẽptatõibꝫ plena neminẽ hic viuere ſine pctõ abſoluta peniteñtia ẽ nec expoſitõe indiget Quis eſt ei q̃ nõ bẽat pctm̃ ſicut ſcriptura ꝺr nec infans cuius ẽ vnius diei vita ſuꝑ terrã. talis ꝓuulus pctm̃ nõ fecit ſꝫ de parẽtibꝫ traxit. Ergo nullo mõ quiſq̃ ꝑt dicere nõ ſe habuiſſe pctm̃. ſꝫ acceſſit ꝓ fidẽ ad lauacrũ regeneratõis hõ fidelis. ⁊ oĩa dimiſſa ſũt ei. iã ſub gña vivit in fide mẽbꝛũ xp̃i factus ẽ tẽplũ dei factus ẽ. ſꝫ dixerit ſe nõ hẽre pctm̃ ſeipm̃ ſeducit ⁊ vitas in eo nõ eſt. ꝓꝛſus mentiꝫ ſi dicat iuſtus ſum. Nõ q̃ ſe dicat eẽ ſine pctõ ſꝫ nõ tñ ideo debemus amare pctm̃. frẽs ⁊ ſi nõ ſimus ſine pctõ. oderimus tñ ea ⁊ maxie nos a crimibꝫ abſtineamus q̃tũ poſſumus etiã aliemis pctis Oremus igiꝫ vt ꝺs dimittat nobis pctã nãa ſꝫ faciamus ſm q ꝺꝛ. Dimittamus debitoꝛibꝫ noſtris ⁊ dimittetur nobis quotidie dicimus hoc ⁊ quotidie facimus ⁊ quotidie fit in nobis. Nõ hic ſine peccato ſumus. ſꝫ exibimus hinc ſine pctõ qꝛ vnuſquiſq̃ cũ de coꝛpoꝛe exierit dimittunꝫ ei q̃ talia hẽbat vt dimitteꝛẽꝫ debita qꝛ ⁊ quotidiamis ꝑcibꝫ dimittuꝫ ⁊ exit mũdatus. hec aug. A Nñ quilibet religioſus ac timens deũ nõ ſoluꝫ debet a maioꝛibꝫ pctis ꝑtinere ꝛ ꝑ etiã a leuioꝛibꝫ ⁊ venialibꝫ inq̃ntũ valet cũ adiutoꝛio dei abſtinere. nam diſplicet deo incuria in ſeruis ſuis. q̃ non curãt nec adhibent diligentiam nec reſiſtũt q̃ntũ valẽt etiã minoꝛibꝫ pctis q̃ ſunt nõnũq̃ ĩpedimenta ſuſceptionis maioꝛis gratie dei. vñ ſp ſolliciti ſimus. ne eius grãm ꝑ negligentiã nãam quã nobis multipliciter eẽ neccãriam cognoſcimus ꝑdamus. Iſta ⁊ q̃dã alia beatus berñ. ꝓmẽoꝛat di. Juꝛex iuſtus deus nõ mõ q̃d fiat. ſꝫ quo aĩo fiat ꝓꝛ derat Nemo g̃ dicat in coꝛde ſuo leuia ſunt iſta nõ curo coꝛrigere. non eſt magnũ. ſi in iſtis maneaꝫ venialibꝫ pctis. hec eñ impenitentia eſt blaſphemia in ſpm̃ ſanctũ Eradicari tñ ⁊ extirpari a coꝛdibꝫ noſtris oĩno non poterit malicia. donec in mũdo fuerimus quãꝫ liber ꝓfeceris. erras ſi putas viria et moꝛtua. velis nolis ĩtra fines tuos habitabit vitiũ Jebuſeus ſubiugari ꝑt ſꝫ exterminari nõ poteſt pctm̃ q̃ eſt moꝛbus aĩe ⁊ coꝛruptio mentis auferri nõ poterit. donec liberemur. repꝛimi q̃ꝫ debet ⁊ ꝑt ꝑ gratiã dei vt non regnet in nobis ſed non ejcit niſi in moꝛte q̃ſi ſic decerpimur vt aĩa ſepeꝛ a coꝛpoꝛe. Affectiones eñ aĩe dum in hoc pulue re gradimur ex toto mũde eſſe nõ poſſunt. aliq̃n vanitati. aliq̃n doluptati aliq̃n curioſitati pluſq̃ opoꝛtet cedat animus vel ad hoꝛam. in multis enim offendimus omnes. veruntamen nemo ꝓremnat aut ꝓpendat. impoſſibi

le eñ est cum eis posse saluari. impossibile est ea dilui nisi per xp̃m ⁊ a xp̃o. nec ideo tñ p eis necesse est nimis esse sollicitos. ignoscit facile imo ⁊ liberet si nos ignoscamus. in hmõi nãq; ineuitabilib; ⁊ negligentia culpabilis ẽ. ⁊ timor immoderatus ⁊ ipatiens tẽperandus. q; damnatio nõ est his qui sunt in xp̃o ihesu. ꝯcupiscentie sensus absq; ꝯsensu. ⁊ hec gratia nobis ꝯferẽt vt nobis ꝯcupia non noceat. sed tñ a ꝯsensu abstineamus tñ ad humiliandos ꝯcupiam adhuc patiuntur viuere in nobis. ⁊ grauiter affligere. vt sentiamus quid nobis gr̃a p̃estet. ⁊ sp ad hilius auxiliũ recurramus. Sic de minoribus istis peccatis pia dispensatõe agitur vt non penitus auferant. sed cuz illis erudiat nos deus. vt cũ minima cauere nõ possumus certi simus q; nõ nostris viribus maiora supemus. semq; timorati ⁊ aïo solliciti simus quõ eius gr̃ãm non amittamus. quã nobis taz multipliciter necãriam esse sentimus hec bersi. ℬ Et q; ſm aug. etiam sub gratia positis in hac mortali vita difficile est omnimode implere quedã legis p̃cepta. vt est illud. Non ꝯcupisces ⁊c. Unde xp̃s per infirmitatez carnis sue sacerdos factus impetrat nobis indulgentiã. etiã hanc legẽ adimplens. vt qõ ex nostra infirmitate minus implere possumus. eius perfectõe recuperemus cuius capitis membra facti sumus. hec aug. Cum igit sine peccatis minutis in hac vita esse non valemus. necesse est vt p dimittẽdis illis p̃ces sedulas ad dñm fundamus. orõnem dñicam freq̃ter dicendo. que efficaciam magnã in talib; habet. Unde augusti. de quotidianis leuibusq; peccatis sine quib; hec vita nõ ducit quotidiana oratio fideliũ satisfaciat. Unde ꝑter leuia peccata sine quib; esse nõ possumus inuenta est oratio dominica. que quotidiana delet peccata. per hanc nobis saluator voluit ostendere quantũlibet iuste in huius vite caligine viuamus non nobis deẽ peccata p quib; dimittendis debeamus orare hec aug. ℬ Et notandu; q; sci viri ⁊ deuoti peccata minuta ⁊ quotidiana que nequaq; possunt vitari p penitentiã ⁊ ꝯpunctõem seu lacrimas solent assidue abluere. vt in ꝯspectu sui ꝯditoris valeant sp pulcri ⁊ mũdi inueniri. ⁊ q̃uis interdũ peccando veniale a iusticia declinent. tñ per assiduam ablutionẽ ꝯpunctionis suam iusticiam semp retinent. Unde beatus gregorius. sup cantica exponens illud. Tota pulcra es amica mea. ⁊ macula nõ est in te. sic dr. Cum sit scriptu; nemo vivit sine peccato. nec infans cuius vita est vnius diei super terram. quid est q sponsa tua pulcra dr ⁊ sine macula. cũ alibi scriptũ est. Si dixerimus q; peccatum non habemus veritas in nobis non est. Sed dum sancta anima a peccatis quotidianis se per penitentiã mũdat. dũ quotidie peccata minuta cũ lacrimis abluit ⁊ a maioribus se obseruat q̃uis freq̃r peccet. per assiduã tamẽ pñaz mũdiciã suã assidue seruat. Hic eñ alibi p̃cipit sp sint vestimẽta tua candida. Et illud. iustus ex fide vivit. q̃uis eñ mox vt peccat a iusticia declinet. tñ dũ sp credit q̃ iustificat impiu; ⁊ assidue sub eius fide pctã deflet. ⁊ p assiduas ablutões iusticiã suã retinet. hec greg. Cuz ergo sine pctis minutis nemo in hac vita eẽ valeat. necẽ est vt in oï studio inuigilemus quatenus vitijs quibuscunq; fortiter resistamus ⁊ in tali ꝓposito iugiter p̃seueremus. q; vitia a nobis effugata iterꝙ redeũt ⁊ extincta reaccendunt. Uñ siue sit senex siue iuuenis errat si putat vitia emor-

tua ⁊ non magis ꝓpꝛessa ergo semper est illis resistendū. De hoc bern̄. sic ꝺt. Quis ita ad integrū supflua reseruit vt mihil habere se putet putatione dignū credite mihi ⁊ putata repullulāt ⁊ effugata redeunt ⁊ reaccendunt extincta ⁊ sopita excitant paꝛ ē ergo semel purasse sepe putādū. imo si fieri posset semp. qꝛ semp crescit qꝺ putari oꝛ. sive sis senex sive iuuenis in coꝛpoꝛe manens ꝓfecto erras. si pura vitia emoꝛtua ⁊ non magis ꝓpꝛessa Unde in tanto discrimine ꝓfilium est obseruare diligenter ⁊ moꝛ vt renascentium vitioꝝ capita apparebunt ꝓmpta seueritate succidere. hec bern̄. Considerantes igit̄ miseriam ⁊ paupertatem nr̄am q̄ in peccato ꝛceptī sumus q̄ frequenter ꝑ diuersas temptationes impugnam̄ postulemus a ꝺomino nostro auxilium gratie sue. vt tot incursibꝰ temptationum resistere ⁊ ꝑualere valeamus C Cum ꝺo ꝑ gratiam ꝺei cogitationes immundas ⁊ motus inoꝛdinatos carnis euicerimus nō nobis hanc victoriam ⁊ mūdiciā tribuamus. sed ꝺeo qui solus mundus est ⁊ mūdare ꝑualet immunda. De hoc beatus gre. xj. moꝛal. exponēs illud Quis potest facere mūdum ꝺe immūdo ꝛceptū semine sic ait Is qui ꝑ se solus mundus est munda/re ꝑualet immunda. homo em̄ in coꝛruptibili carne viuens bꝫ temptationū imundicias impꝛessas in semetipso. qꝛ nimiꝝ eas traxit ab oꝛigine. ipa quoq; ꝓpter ꝺelectationē carnis eius ꝛceptō immundicia est. vñ ꝑs Ecce em̄ in iniquitatibꝰ ꝛceptus sum. hinc est ergo q̄ plerumq; temptaꝝ nolens. hinc est q̄ immūda queque in mēte patiꝝ. q̄uis ex iudicio reluctet. qꝛ ꝛceptus ꝺe immundicia ꝺum ad mundiciaꝫ rendit. hoc conaꝝ vincere qꝺ ē. Quisquis aūt occulte temptationis motus atq; immundiciā cogitationis euicerit nequā q̄ sibi suā mūdiciā tribuat qꝛ ꝺe immuno ꝛceptū semīe nullus facere mundū ꝑt nisi is qui mundus ꝑ semetipm solus est. Qui g̃ iam ad locuꝫ mundicie puenit. ꝛceptionis sue viam respiciat ꝑ quā venit atq; inde colligat q̄ ex sua virtute non habet mundiciā viuendi. cui ꝺe immūdicia factuꝫ est inicium subsistendi. hec gregoꝛius. Filius

Scire cupio verum spūs maligni occultas cogitatiōes coꝛdis itel ligant.

Ca .X. Pater.

Scire debes qꝺ ꝺyabolus interioꝛes cogitationes aīe videre vel intelligere non valet. nisi q̄tum ꝑ exterioꝛes motus coꝛporis aliqua conicere potest ⁊ ꝛgnoscere. nam secreta coꝛdis solus ꝺeus nouit. nec credendum est malignos spiritus illabi aīe qꝺ soli ꝺeo possibile est hoc facere. q̄ eā creauit. q̄ cogitatiōes hominū ⁊ ītemos motus atq; abditas mēris solus inspicit ⁊ ꝑlustrat De hoc beatus aug. sic ꝺt. ītemas cogitatiōes aīe ꝺiabolū non videre certissimū est. ſz moribꝰ coꝛpis ⁊ affectionū indicijs colligi exꝑimēto ꝺidicimus Secreta aūt coꝛdis ille solus nouit. ad quē ꝺt. Tu solus nosti coꝛda filioꝝ hoīm. De mones em̄ nō credimus ſbāliter illabi aīe Illabi aūt mēti illi soli possibile ē. qui creauit eā De hoc etiā ſerenus abbas in collatōe sua fic ait Nō em̄ si carnis ſpūs viz malignus admiscet̄ idcir/co ⁊ aīe q̄ vt idē ſpūs est. non ita vniri posse credit vt eaꝫ quoq; similiter sue nature reddat capacem quod soli est trinitati possibile. que si vt mūerse intellectualis nature efficitur penetratrix vt non solum circumspiciam eam atq; ambire. sed etiaꝫ illabi ei ⁊ velut in

corporea corpori possit infundi. Licet enim pnunciemus nonnullas esse spiritu ales naturas. vt sunt angeli ⁊ archan/ geli ceteraq; virtutes ipsa q; anima. tñ in corpore nostro nullatenus estiman de sunt forę. habent enim ſm se corpus quo subsistunt licet multo tenuiq; no stra sint corpora ſm apostoli sentenci am ita dicētis. Et corpora celestia ⁊ corpora terrestria Quibus manifeste colligit nihil incorporeum esse nisi so/ lum deus. Et idcirco ipsi tñmō posse penetrabiles esse omnes spūales ac/ q; intellectuales substancias. eo q; so lus ⁊ totus est vbiq; in oīb; ⁊ ita vt co gitacōes hominū ⁊ inter nos motus atq; abdita mentis vniuersa īspiciat atq; plustret. hęc Serenus abbas.

¶ Quamuis autem imundi spiri tus internas cogitatōes cordis nostri intelligere nō possint. tñ p exteriora indicia ex habitu vicz vl gustu ⁊ vbis quid in animo verset deprehendūt. Nā si aliquē viderit mulierē. crebro respi cere. intelligunt cor carnalis amoris iaculo vulneratū. si quē eciā ardenter intueri aut ⁊ argentū ꝓspexerint in/ telligunt in corde latere auariciaz. sic igitur patēt eis p exteriora indicia co gitatiōes hōinū. De hoc idē Arsem? abbas in collatōe patrū sic dicit. Nō dubium est spiritus mūdi cogitatōnū nostra attingere q̄litates sed indicijs eas sensibilibus foris secus colligēres aut ex nostris dispotōibus aut ex vbis ⁊ studijs in que ꝑpensius nos ꝓspexe rint interminari. Cetera illas que nec dum de intermis anime ꝓdierūt adire omīno nō possunt. ipas quoq; cogita/ cōes. quas ingerūt vt a suscepte sint si p ipsius naturam anie. idest p illū in/ teriorē motum medullis vt ita dixerī ipsius latitantē. sed ex motibus atq; in dictis exteriorib; hominis deprehendunt. hęc Serenus. ¶ Eciā de eodē hē/ ricus in quadā ome. sic dicit. Arguen di sunt. qui dicūt cogitatōes a dyabo/ lo īmitti. ⁊ nō ex ꝓpria uolūtate nasci Dyabolus enim aduersor ⁊ intentor ma/ lax cogitatōnū pōt esse. auctor uero es se nō pōt. sed neq; recipiendū est. dya bolum secreta cordis posse rimari. il/ le enim in insidijs semper positus quid animo uersemus ex habitu ⁊ gestibus ipsius corporis estimat cū tamen pēi tus cogitacōes cordis nequeat intue/ ri. quod soli sibi deus reseruat. cui dic/ tum est tu solus nosti corda filioꝝ ho/ minū. cū ergo ipas cogitatōes videri nō possit. signis quibusdā ⁊ moribus illas deprehendit. uerbi gratia. Si nos pulchrā mulierem videt crebro respi cere. intelligit cor amoris iaculo vul/ neratū. sicq; prauis cogitatōibus stimu lat ad fornicandū. Si nos contra ꝓxi mus rancorē uocis uel trucē aspectum leuare conspexerit. intelligit cor inui diarate sceze. sicq; p iraz ad homicidi um inflammat. Si gēmaꝝ uel auri vl quarūlibet rex pulchritudinē nos ar/ denter intueri ꝓspicit. intelligit i cor de latere auariciam ⁊ idcirco nos pro uocat ad furta. nā ꝓcupiscētia primū cordę ꝓcepta cogitatōnū fomitibus nu trit. ⁊ sic demū ad opatōz ꝓducitur Et iō dns hęc opa cogitatiōes vocat dicens. De corde exeūt cogitatiōes male. q̄rū indicia hostis callidus per quasdaz vt dixi habitudines moꝝ inue stigās humanū gen? decipe festinat. et agēda q̄ diuinus sermo ꝓhibet īstigat vt hominē ad ymaginē dei ꝓdirū pol luat. Hec henricus. ¶ Nō notā dū q; antiqui hostis ymuscuiusq; mo res ⁊ ꝓdicōes intuet cui vicio magis sint homines ꝓpinqui ⁊ illa obicit ante ipsoꝝ faciē. ad que ꝓgnoscit facilius mētē īclinari. ⁊ ibi querit causam no

cendi. vbi viderit quẽq; diligencius occupari. Vñ gre. xiiij. mor. Existunt em̃ qualitates morũ que ceteris vicijs sunt vicine. nã mores asperi aut crudelitati aut superbie solent esse ꝯiuncti mores autem blandi ⁊ pauloampliꝰ letiores q; decet nõnũq; luxurie ⁊ dissolutõi iungũtur. Intuek̃ g̃ inimici generis humani vniuscuiusq; mores. cuivicio sint ꝑpiqui ⁊ illa opponit ante faciem ad que ꝯgnoscit facili? icliari mentem vt blandis ac letis moribus sepe luxuriam. nõnũq; vanaz gloriam. asperis vero mentibꝰ irã superbiã vel crudelitatez ꝓponat Ibi ergo decipulam ponit vbi esse semitam mentis conspicit. qz illic periculũ deceptionis meritvbi viam nouerit esse ꝓpinq; cogitationis hec gre. Dicit ecia de eodem Leo pp. Non desinit ãtiquus hostis tẽptationũ laqueos vbiq; ptẽdere vt quomodo fidẽ credẽtium valeat corrũpere. nouit em̃ cui virus ĩfundit fuidie cui ĩcitamẽta luxurie apponat nouit quẽ merore ꝓturbet. quẽ gaudio fallat. quẽ metu opprimat omniuz discurrit mores. omniũ scrutat affectus et ibi q̃rit causas nocendi vbi viderit quemq; diligencius occupari. hec leo papa. Vñ dyabolus prout dicit Hugo q̃ decipe quemquam temptat prius naturã vniuscuiusq; intendit ⁊ inde se applicat. Vnde aptum homines ad peccandum aspicit blandis ⁊ leuibus moribꝰ sepe luxuriaz aut vanam gloriam proponit. asperis vero mentibus iram superbiã vel crudelitatẽ. hec Hugo Ꝛsiderandu3 ꝙz dictũ aug. ꝙ non omnes cogitatões nostre male semper dyaboli instinctu excitantur. sed aliquando ex nostri arbitrij motu excitantur. Bone aũt cogitatões semper a deo sunt. hec Aug. Cum igit̃ malignus spiritus interioza nostra ⁊ corporis motus ꝑ indicia exteriora deprehendere prevalet. necesse est vt viriliter ⁊ cũ bono animo contra tẽptamẽta ⁊ insultus dyaboli pugnemus. qz si viderit nos exterius ex pauore commutatos crudeli? ꝯ nos aiat. De hoc iohan. abb. mõ. sinai sic ait. Decurramus cũ gaudio ⁊ timore pulchro ⁊ bono certamine nõ dubitãtes nec timẽtes inimicos nostros. qm̃ in faciẽ animi nostre ĩtuẽt. q̃uis nõ videant q̃ si viderĩt eã ex pauore ꝯmutatã. tũc cõtra nos crudelius anĩant̃ ĩtelligẽcia fraudulẽti. qđ timuimus. Igitur gaudenter ꝯtra ipos armemur mimiꝑ contra certantem ꝓmpte nullus cõcertat hec iohannes abbas. Filius

Capitulum. XI Pater

Utrum maligni spiritus possint temptare homines. q̃tuz volũt.

Scire debes qđ antiquus hostis generis hũani ad nocendũ ⁊ tẽptãdũ sp anĩxiat ⁊ quãuis prauã volũtatez ex semetipso habeat potestatez tñ nocendi hẽ non potest nisi deus ꝓmittat. Qđ hra. gre. ꝓbat sic dicens Maligni spiritus ad nocendum nobis ĩcessanter ãhelant sed cũ prauam volũtatẽ ex seipsis habeant potestatẽ tñ nocendi nõ hñt. nisi eos volũtas diuina ꝓmittat. Et tñ ipsi quidẽ ĩiuste ledere nõ possunt nisi iuste ꝓmittãt̃. hec gre. Vñ maligni spiritus pñt nocere hominibꝰ suadẽdo ꝛtus nõ cogẽdo teste beato Aug. q̃ dr. Dyabolus nõ cogẽdo ꝛz suadẽdo nocz. solicitare ⁊ suadere põt. cogere nõ põt omnino hec Aug. Ergo antiquus hostis ĩmissoz ⁊ interioz malo esse potest sed nõ ĩpulsoz q̃z si ei subesset facultas ad ꝓpellẽdũ sicut ad suggerendũ nullus posset vitare peccatũ. Vñ sicut illi adest copia ad instigãdum. ita nobis

attributa ẽ libertas ⁊ virtus ad resistẽ
dum ⁊ Nullus potest a dyabolo decipi
nisi ille qui ꝑbere voluit sue volũtatis
assensuꝫ. De hoc Terenus ab. in sua
collatoe sic ait. Aduersarios quidem
nobis iugiter inficiari. qui cũq; interi
oris hominis experti sunt pugnas du/
bitare nõ possunt. sed ita dicimus hos
nostris ꝓfectibꝫ aduersari. vt eos tñ
modo intentores malorꝫ nõ aũt eciaꝫ
impulsores esse credamus. Cetꝝ nul
lus hominũ posset omnino vitare pec/
catũ. qđcũq; illi cordibꝫ nostris inge
ere voluissent se eis quẽadmoduꝫ ad
suggerendũ. ita eciã ad ꝓpellendum
facultas violenta suppeteret q̃obrem
ficut est in illis instigatiõis copia ita
nobis virtus respuendi siue acquie/
scendi libertas est attributa. quoꝝ tam̃
potencia ⁊ impugnatões si ptimesci/
mus eciã ꝓtectões atq; adiutoria ecõ
trario ꝓferam⁹. De quo dr maior em̃
qui in nobis est. q̃ qui in hoc mundo
cuius auxilia multo excẽtiore mili
tant virtute. q̃ aduersus nos illorum
multitudo ꝓfligit. ⁊ Nã bonaꝝ non
tñ suggestor sꝫ eciã fautor atq; ꝓpul/
sor est deus. ita vt nõnũq; nos eciam
inuitos ⁊ ignorantes trahat ad salutẽ
Constat ergo neminẽꝫ posse a dyabo/
lo decipi. misi illũ q̃ ꝑbere sibi voluerit
sue voluntatis assensum. Ergo mãife
stum est nũquẽq; deliquere. q̃ ingru
entibꝫ prauis cogitatõibꝫ nõ eis cõse
stim repulsam cõtradictiõis obiciat.
Nam resistite inquit ei ⁊ fugiet a vo/
bis hec Terenus. ¶ Et notãdũ
q̃ pius dñs ꝓsiderãs infirmitatem ⁊
fragilitatẽ hominũ. tẽptatões aduer/
sarꝫ refrenat. ⁊ mala que electis euẽ/
niunt modificat. vt simul nõ demãt. sꝫ
vt ipe temptatões tm̃ que fieri pñt. a/
nimam tãgant. ⁊ vt temptamẽta que
cumulata ꝓmere poterãt. moderata
ac diuisa facilius tolerentur. De hoc
bea. gre. xxix. moꝝ exponens illud vi de
licet. Diuidit estus sup terram sic ait.
Hostis callidus quos luce iusticie emi
tescere ꝓspicit. eoꝝ mentes illicitis de
fideꝝ flãmare ꝓtendit. vt plerũq;
plus seuergeri tẽptationibus sentiant
q̃ tunc cũ lucis interne radios non vi
debant. post lucem ergo estus sequituꝫ
q⁹ post illumiatõꝫ diuini muneris tẽ
ptationis certamẽ auget. Recte vero
diuidi estus dr. q⁹ nimiꝝ non singuli
omnibꝫ sed quibusdaꝫ vicinis ⁊ iuxta
positis vicꝫ fatigãtur. Ultra quippe at
q̃ inconꝑhensibil sancti spiritus gra
cia cũ luce sua nostras mentes irradi/
at. ⁊ temptatões aduersarꝝ dispensan
do modificat. vt simul nonꝛmant. vt
ipe tm̃õ que fieri possunt illustratã
tam deo animam tangant. vt cuꝫ tac/
tus sui ardore nos cruciãt. ꝓfectiones
incendio nõ exurãt. Paulo attestãte
qui ait. Fidelis deus qui nõ patitur
vos temptari supra id qđ potestis sed
facit cũ temptatõe ꝓuentum. vt possi
tis sustinere. Hũc ergo estũ aliter di/
uidit callidus supplãtatoꝝ aliter mi/
ricors deus ⁊ conditor ille diuidit. vt
per illum citius interimat iste vt cum
tolerabilẽ reddat. Et in scdo morali.
de eodẽ sic dicit. ¶ Sciendum
est fatbane volũtas sꝑ iniqua est sꝫ nũ
q̃ potestas iusta. qra semetipo habet
voluntarem. sꝫ a dño potestarẽ. quod
em̃ ipe facere inique appetit hoc deus
fieri nõ nisi iuste ꝓmittit. Vñ in libro
regum dicit Spũs dñi malus irruit
in Saul. Eccevnus idẽq; spũs ⁊ dñi
appellat ⁊ malus. dñi vicꝫ. per licenti
am potestatis iuste. malus autẽ p̃ ve/
rium voluntatis iniuste. Sed ꝓsi de
randa est nobis in vbis dñi dispẽsatõ
sancte pietatis eius. quõ hostẽ nostrũ
ꝓmittit ⁊ retiet ẽlaxat ⁊ refrenat alia

ad temptandū dat sed subito ab alijs religat. Ñ dt ad sathan de Job. Omnia que hz in manu tua sunt tm̄ in eū ne extendas manū tuā. substanciā predit. q quidē postmodū temptari traditurus est sed tm̄ non simul ad omnia relaxat hostem. nevndiq; feriens frangat ciuez. mala em̄ cū multa euemunt electis mira ꝓditoris gratia ex tpe dispensant. vt que coacervata perimere possent diuisa tolerari. Hinc Dauid ait ꝓba me dñe ⁊ tēpta me ac si aperte dicat. Prius vires inspice ⁊ vt ferre valeo tēptari ꝑmitte. hec gregori.

Sciēdū eciā q sunt iter malignos spiritus quidā fortiores. ⁊ q̄daz infirmiores ad ipugnādum. vñ incipientes ⁊ nouiter ꝓuersi per infirmiores spūs tēptāt vel ipugnātur. robustiores vero ⁊ fortiores in virturibus ac bonis moribꝫ maior pugna demonuz ac fortior temptat ⁊ oppugnat. ⁊ hz vnuscuiusq; vires difficultas certaminis auget. ⁊ nisi clemētissimus dominus ꝑm vires hominū temptatōes moderaret ⁊ refrenaret demonū incursus nullus eoꝝ nequiciā eciā qui sanctiventur sufferre possent. De hoc Gerenus ab. in collatōe patrū sic ait. Illud nequaq; ignorare debemus. nō ee omnes spiritus eiusdē ferocitatis ac vesterij sed necvnus quidē fortitudinis atq; versucie ⁊ incipiētibꝫ quidē atq; infirmis nō nisi infirmiores spūs in certamine ꝓpari. Et hijs nequicijs spiritalibus supatis gradati sp aduersus athletas cristi robustior pugna succedit. ꝑ ꝓpatōe siquidē viriū ac ꝑfectā humanā eciā difficultas colluctatōis auget. nullo etenī modo quilibet sanctoꝝ sufficeret taliū tātoꝝq; hostiū sufferre nequiciā vel ifidijs eoꝝ posset occurrere. sed neq; crudelitatez quidez ac seuiciam sustinere si nō certaret ꝑ nobis clementissimus arbiter atq; agonizet ꝓfidens cristus ⁊ exequaret colluctanciū vires ⁊ īmoderatos eoꝝ insultus repelleret ac refrenaret icursus. faceretq; cū temptatōe exituz vt sustinere possimus. Cetez nemo posset nō dico iuuenū quos videmus in hoc heremo ꝓstārissime ꝓmorari. hz ne qꝫ ꝑfectoꝝ quidē tantis taliū hostiū agminibꝫ circūseptus in heremo singularis habitare. si in ipis esset ꝑ voluntate sua nocendi vel tempādi facultas vel libertas. hec Gerenus ab. De eodem eciā beatus gre. ix. moza. exponēs illō Cōsiliuz ipiorum nō adiuues. sic ait. Quos nāq; ipios nisi malignos spiritus vocat. qui cū redire ipi ad vitā nequeunt. crudeliter socios ad mortem querūt. quoꝝ mimiq; ꝓsiliū fuit vt beatū Job diuina correptio tangeret. ⁊ q̄ in tranquillitate iustus extitezat. saltē ꝑ flagella peccaret. sed impioꝝ ꝓsiliū dñs nō adiuuit. q̄ eoꝝ temptatōibus carnem iusti ꝓdidit. animaz negauit hoc indefinenter ꝓra bonos ꝓsilium maligni spūs ineunt vt hi quos seruire deo inocue in tranquillitate ꝓspiciunt aduersitatibꝫ adoragines vexati aduersitatibꝫ adoragines culpe rapiant. sed eoꝝ ꝓsiliū acumine destruit culpa q̄ pius cū viribꝫ flagella moderat. ne virtutē pena transeat. hz ꝑ astutiā fortiū infirmitas humana excedat. misi enī misericors deus viribꝫ tēpramēta modificet. nullus ꝑfecto esset q̄ malignoꝝ spirituuz insidias nō coruens portet hec greg.

Sed ⁊ hoc ꝓsiderāduz q̄ maligni spiritus tanto validius insurgūt contra dei famulos q̄to magis cōspiciunt se ꝑ eos victos ac in amore dei feruidos ac bonis opibꝫ studiosius intētos. De hoc hea. gre. sic dicit. Quātuz antiquus hostis supatuz se ꝓgnoscit. tāto infirmari acriusq; nō quiescit. nā ad seruitutē

dei dum quis ꝑperat. acriores contra
cū temptatōes excitat. Tunc em̄ con/
tra dei famulos hostis nostervalidius
ꝙgredit̄ ⁊ insurgit. dum ipos in amo
re dei fervidos ⁊ in sacro ope studio/
sos assiduosq; ꝙgnoscit. Nam eciam
sm̄ q̄ dicit Hilarius. i sanctificatis
maxie dyaboli tēptamēta crassantur
q; victoziam magis exoptāt de sanc/
tis sed om̄ipotēs deus mētes hominū
in quocūq; statu existant temptari q̄n
tum volunt malignos spūs nō ꝑmittit
sed malicia eoz reprimit ne electi ꝑ
mimia temptatōz vexati obruant̄ ⁊ de
ficiant. qđ dea. Gze. xxvij. moza. expo
nens illud qđ domin? Beemoth. ait
Qui fecit eū applicuit gladiū eius sic
dicens Gladius quippe istius Bee/
moth ipsa nocendi malicia est. sed ab
eo a quo bonus ꝑ naturā factus est ei?
gladius. q; ei? malicia diuina dispē/
satōe restringit̄. ne tm̄ mētes hominū
ferire q̄tū apperit ꝑmittat̄. q; ḡ noste?
hostis ⁊ multū ꝑt ⁊ minus ꝑcutit eius
gladiū pietas ꝙditoris ꝓstrigit. vt re
plicatus intra eius ꝙscienciā lateat ⁊
vltra q̄ de sup̄ iuste disponit̄ sese i mē
tes hominū eius malicia nō extēdat.
q; autez ad multa fortiter ꝑualet. hoc
de principio humane ꝙditiōis pōt. q;
vero a quibusdā vincit̄ eius mimi? gla
dius ab auctore replicat̄. Sed notā/
dum q; multos exigētibus meritis feri
re ꝑmittit̄. vt cū deū deserunt dānato
hosti famulentur. ab electis vero valē/
cius vincit̄. quo soli auctori om̄iū hu
milius substernūt̄. q; igit̄ ꝑ hoc q; per
mittēdo deo malignus spūs valde in/
tolerabil̄ demōstrat̄ apte ꝙgnoscimus
cū quāto hoste pugnamus. supest vt
vnusquisq; nost? tanto se plenius auc
tori subiciat. q̄to ꝓtra se verius violē
tas aduersarij vires pensat. Quid nā/
q; nos nisi puluis sumus. Quid vero
ille misi vnus ex celestibus spiritibus ⁊ qđ
adhuc maius est sūmus. Quid ergo
de ꝓpria virtute audeat q̄n ꝓtra āgelo?
principē puluis pugnat. ꝟ q; supno?
spūz ꝙditoz terrenū corpus assump/
sit recte iā superbiētē angelū humil' pul
uis vīcit. nāq; dignū est vt vincatur a
puluere qui fortem se credidit deserto
creatore. vt agnoscat supatus. q; de se
elatus sit. sic superbia meruit deici. sic
humilitas exaltari. qtūs ⁊ celestis spi
ritus erigendo se tartar? toleret. ⁊ ter/
ram possidens humilis fine termino
sup celos regnet. hec Gze. ꝓ
Q̄n cū aliquis cogitatōes malas sibi
aduenientes supat. nō sibi de hoc victo
riam tribuat. sed deo. q; nisi adiutori/
um dei ⁊ timor dñi qui cordibus fideli/
um ꝑ donū sancti spūs infundit̄ ades/
set et carnalia desideria reprimeret.
neq; q̄q; homo tēptatōibus ⁊ prauis cogi
tationibus resistere posset. De hoc beat?
gze. xxviij. moali. tractās illd̄. Quid
ꝙclusit hostis mare sic dicit Quid est
mare nisi cor nost? furore turbidū. rix
is amaruz. elatōe superbie tumidū. frau
de malicie obscur? qđ mare quātū se/
uiat attēdit. quisquis in se occultas co/
gitacōnū tēptaciones intelligit. Ec/
ce em̄ iam ꝑuersa relinquimus iā de/
rectis inheremus iaz prava ope
ra foris abscidimus sed tm̄ latenter in
tus ea cū qua huc venimus vite veteris
procella fatigamur. quaz nisi respectus
iudicij eterni pauor cordi īmēsiq;
timoris claustraq; ꝓstringerēt. cuncta
in nobis penitus superedificati opis fū
damēta corruissent. si em̄ qđ ꝑ sugge/
stionē semel intrisecus ꝑ deliberatōnē
cōsensa foras erūperet. vite nostre fabri
ca funditus eversa iacuisset. iniquita/
te nāq; ꝙcepti ⁊ in delicto educati vel
editi ⁊ ꝑ infite corruptōis molestias
pugnā nobiscū huc deferimus. quam

cū laborevincamus. Uñ de hoc mari dicitur. Qñ erumpebat quasi devulua procedēs. Vulua em̄ prava cogitationis adolescentia est. ō qua p Moysen dñs dicit. Sensus t cogitatō humani cordis prona est ad malū ab adolescentia sua. Corruptōis nāq; malū qō vnusquisq; nostr̄ ab ortu desiderioruz carnaliū sumpsit in p̄fectu etatis exercet t nisi hoc citius divine fortitudinis manus reprimat. oñe p̄dite naturze bonum repēte culpa in p̄funduz vrat. Nemo igit̄ cogitationū suaruz victoriaz sibi tribuat cū veritas dicat Quis p̄clusit hostū mare. qñ erūpebat quasi de vulua procedens. q; nisi ab ipo cogitatōis p̄timordio cordis fluctus divina gracia retineret. tēptationū p̄cellis mare seviens terrā procul dubio hūane mētis obruisset. Solus ergo dñs hostū mare p̄clusit q̄ p̄uis motib cordis claustra ispirate formidinis obicit. Uñ bñ subiūgit. Circūdedi illud terminis meis Terminis suis dñs hoc mare circūdat q; cor nostrū temptatōib tumidū occultis vel nor distributōib mitigat. mō agēs ne prava suggestio ad delectatiōz veniat. modo ne prava delectatō ad p̄sensū p̄rumpat. Qui ergo illicitos motus cordis respicit t in quibusdā eos vsq; ad consensum venire, phibet in quibusdaz vero illos eciā ad delectatōz restrīgit mimi furenti mari terminos imponit vt neq; q̄ in ope exeat sed intra finum mētis tēptatōnū submurmurationis sevnda collidat hec gze. Q Notandum eciā q̄ dyaboli tēptamēta nō solum electis nō nocēt sed p̄sunt. q̄a dum tēptant̄ in humilitate conservātur t in pugna spūali erudiūt̄ t vō ī pñti t in futuro tēptatōes huiusmodi saluti iustor vt deserviūt. qō bea. Greg. aliqualiter tāgit. xxxiij. mo. exponēs illud Nūquid feriet tecū pactū subaudis vt mecū t accipies eū servū sempiternuz subaudis vt ego fic ait. Soluter inuēduz est q̄ pactū cū dño ille uiathan iste feriat vt sempiternus ab eo seruus habeat̄. In pacto nāq; discordantiū p̄riū voluntas implet. vt ad votum suum quisq; p̄ueniat. t iurgia desiderato fine p̄cludat. Antiquus itaq; hostis a sinceritate divine inocēcie malicie sue face succensus discordat. sed ab eius iudicio eciā discordāt. sed ab eius iudicio eciā discordando nō discrepat nā viros iustos semp maliuole temptare appetit. sed tū hoc dominus vel misericorditer fieri vl iuste p̄mittit. hec ipa ergo temptatōis licentia pactū vocat̄. in qua t desiderium temptatoris agit̄ t tū p̄ ea miro modo voluntas iusti dispēsatoris implet̄. Erudiens em̄ electos suos dñs sepe tēptatori subicit sed hac ipa tēptatione dispon̄it. vt qui elati pitere p̄terant humiliati a p̄ditōe seruet̄. Secreto ergo dispositōis ordine vñ seuire p̄mittitur iniquitas dyaboli. inde pie p̄fic̄it bonitas dei. Et bene ex hoc pacto q̄ cū dño ferire d̄r seruus accipi perhibet̄ q; in̄ obtpat nutib superne gracie. vñ exercet iram nequissime voluntatis sue. Seru? ergo ex pacto est. qui dū voluntatem suam ip̄lere p̄mittit̄. a supern̄ p̄filq; volūtate ligat̄ vt electos dei volentes tēpret. t temptando nesciens p̄bet. sed q; tā diu in electoz vita vsib seruit q̄ diu malicie sue nequiciā suā tēptatōib exercere potuerit. hoc aūt ī loco nō solū ex pacto seruus sed sempitern? seruus accipi d̄r. inuestigare p̄pellimur qūo t p? pñtis vite terminū servire cū dño in ppetuum demonstremus. Neq; enim tūc iustos celesti felicitate pollētes ad huc temptare p̄mittimur. cū añ eoz? oculos eterne gehenne ignib mācipa

tur qz neq3 in illa eterna beatitudine tẽptatoibus erudiẽdi sunt. in qua iaz temptatonũ laboribꝫ remunerãt. sed cũ leuiathã iste cuz suo corpore repzobis vicz oibꝫ flãmis vitricibꝫ tradi/tur. quibꝫ sine fine cruciet. quos scili/cet cruciatus dum iusti ꝟspiciunt ĩ dei laudibꝫ crescũt. qz ⁊ in se cernũt bonũ quo remunerati sunt. ⁊ in illis ꝟspi/ciunt malũ qđ euaserũt ⁊ q3uis ex visi/one dñica eoꝝ gaudiũ nõ sit quo cre/scat tãto magis tñ auctori suo debito res esse se sentiunt. quãto ⁊ bonũ cer/nunt qđ iusti remunerati percipiunt. ⁊ malum qđ miseri corditer aduersi cerunt. ido sivrilitati iustoꝝ ⁊ hic tem ptatõ leuiathã istius ⁊ illic dãnatio pficit sempiternus seruus est dum dei laudibꝫ nesciens seruit. ⁊ illic eius pe/na. ⁊ hic voluntas iniusta. lxc Greg.

Filius

Desidero scire quare nõnũq3 reli/giosi viri paciant repiditatem ⁊ quandã ignauiã in operibꝫ bonis et in diuino cultu ⁊ amore dei. de quibꝫ aliquam informatõz habere a te pater expeto

Ca XII Pater

Scire debes qđ repiditas seu desidia mẽtis siue corporis solet euenire tripliciter. Primo ꝓpter negligenciam ꝓpriã. cũ remisse se hz homo ĩ spũali exercicio vel cũ coz suũ non custodit a noxiis ⁊ supuacuis cogitatõibꝫ vel cuz aliquis nimis sibi indulget de ꝓmodis corpo/ralibꝫ vicz de cibo de potu somno ⁊ ce teris. que ptinẽt ad ꝓmodũ corpis. ꝓpter huiusmodi essi negligencias in currit repiditas ⁊ sterilitas mentis et corporis que repidũ faciũt hominem. in dilectõe dei ac ceteris opibꝫ bonis Secũdo repiditas siue desidia solet e uenire ꝑ ipugnatiões dyabolicas. qđ accidit qñ homo facit qđ in se est bo/nis opibꝫ insistendo. ⁊ tñ ꝑ subtilẽ dẽ/ptatoris calliditatẽ efficit accidiosus ⁊ tepidus mẽte ⁊ corpe ad exequẽdũ opus bonũ. ⁊ ad ea que ptinent ad sa lutem. Tercio tepiditas solet euenire ex dispensatõe aut permissione dei. ⁊ hoc ꝓcingit quando deus graciã suã subtrahit homini ⁊ paulisper derelĩqt vt ex hoc homo ĩ ꝓpriã infirmitatẽ hũi liter intuens sup puritate cordis quã prius ex dono gracie dei habuit se nõ extollat ⁊ post recupatã graciã eãdez postmodũ cũ maiore diligẽcia ĩ sestu deat conseruare. De quo Daniel ab. in collatõe patrũ sic ait. Tripita no/bis a maioribus racio sub sterilitate mẽtis est tradita. aut essi de negligen/cia nostra. aut impugnatiõe dyaboli. aut de dispensatõe dñi ac ꝓbatiõe no/stra descendit Et de negligẽcia quidẽ cuz vicio nostro tpe pcedẽte inercũ specte nosmetipsos ⁊ remissius exhi/bentes. ⁊ ꝑ ignauiaz ỏfidiã noxiis co gitatõibꝫ pasci terrã cordis nostri. spi nas ⁊ tribulos facimus germinare. q̃ bus ĩ ea pullulantibꝫ ꝓsequẽter effici mur steriles ab oñi spũali fructu ⁊ cõ templacõe ieiunij. De ipugnatõe vo dyaboli cũ eciã bonis nõnũq3 studiis dediti callida subtilitate mẽtez aduer sario penetrãte vl ignorãtes optimis intentõibꝫ abstrahim vl iuiti. dispen satõis aũt ac ꝓbaciõis dñi duplex est causa. priavt paulisper a dño derelic ti ⁊ mentis nostre ifirmitatẽ hũiliter intuẽtes sup pcedẽtẽ puritatẽ cordis que nobis est illius visitatiõe donata nullatenus extollamur. ꝓbãtesq3 nos ab eodẽ derelictos gemitibꝫ nostris ⁊ industria illũ lerice ac puritatis statũ recupare nõ posse intelligam?. ⁊ pre/ritam cordis alacritatẽ nõ nostro stu/dio. sed illius nobis dignatiõe colla

tam ⁊ presentem de ipsius rursuz gra/
cia ⁊ illuminatõe esse poscendã. ¶ Se/
cunda vero probatõis est causa. vt per/
seuerancia nostra vel mentis stancia
et desideriũ proberẽ ⁊ q̃ intẽtõe cor/
dis vel oracõnũ instancia deferentem
nos visitatoꝛ spiritus reqramus mãi
festetur in nobis. ac piter cognoscen/
tes. q̃to labore amissum istud spiritu
ale gaudiũ ⁊ puritatis leticia quira/
tur sollicitus. inuentã custodire ac te/
nere attencius studeamus. quẽadmo
dum eteñ negligencius custodiri so/
let. quicquid credit facile posse recu/
perari. hec Daniel ab. ¶ Et no
tandũ q̃ sunt religiosi aliqui qui tem/
ptant ex difficultate bñ operandi. hñt
nãq̃ aliquã bonã voluntatẽ. sed non
fortem. nã quidẽ horor terret eos cuz
cogitant de pfectu spũali quasi dicãt
apud se. bona esset victoria. sed dura
ẽ pugna. dulce premiũ. ¶ labor merẽ
di grauis. sic exploratores missi ĩ ter
ram pmissionis reuersi pmẽdabãt vber
tatem terre ostensis fructibꝰ eius. sed
terruerunt pplm p difficultate expug
natõis hostiũ ⁊ pceritate inhabitãtiũ
ita religiosi quidẽ explorãtes terram
p scripturas q̃ magna gaudia celi pre
dicant. sed pugnas tẽptatõnũ ⁊ labo/
res spũaliũ exercitioꝝ. ita exhorrẽt. q̃
pocius in deserto mori volunt q̃z intro
duci ĩ terrã pmissionis. hoc ẽ magis vo
lũt quodã torpore ĩ quodã mediocri
statu remanere inter secularẽ vitam ⁊
spũalẽ quasi iter egiptũ ⁊ terrã pmis/
sionis in deserto aride quersatiõis. q̃z
p laborẽ ⁊ terribiles pugnas puenire
ad graciam pfectõis. Gigantes eciã
terre mirant ⁊ timent cũ magnoꝝ fac
toꝝ virtutes sideraṅt ⁊ de ppria puri
tate diffidentes. illoꝝ pfectõz attige/
re nõ humilitate sed pauidi desperãt
¶ Vñ eciaz tam pauci ad pfectiõz
peruenĩũt q̃z illi soli pfecti sunt iter re
ligiosos q̃ in pugna tẽptatõis ⁊ exer/
cicio virtutis infatigabiliter stãtes
fuerint pugnando ctra tẽptatiões et
resistendo malis vsq̃z in finẽ. ¶ Viseri
coꝛs eciam deus quo difficilius q̃s in
tẽptatõis pugna certauerit eo maio/
ris pfectõis et graciam in pñti recti/
buet. ⁊ maioris glorie ĩ futuro vñ qui
liber religiosus studere debet. vt pficiat ⁊ non deficiat in vita virtuosa. ⁊ re
ligiosa ne pringat eũ cadere a statu/
tũ ⁊ bonoꝝ opum. nam paulati suc
crescentibꝰ vicijs ex negligencia ⁊ im
pugnatõe diaboli expellit mens a sta
tu virtutis. De hoc theodorus ab. in
collatõe patꝝ sic ait. Lapsus quispiaz
neq̃z subitanea ruina credendus est.
sed per longã mentis incuriam pau/
latim virture animi decidẽte ⁊ p hec
sensim vicijs decrescẽtibꝰ casũ misera
bili pcidisse. añ pritõz eñ precedit in
curia. ⁊ ante ruinam mala cogitatio.
quemadmodũ domus nũq̃z subitaneo
ad ruinã pcubit impulsu. mĩ lõga iba/
bitanciũ desidia stillicidijs primũ p
uissimis penetrãtibꝰ corrupta. sensiz
fuerint monumẽta tectoꝝ. quibꝰ per
vetustaz negligẽciaz ⁊ maiorẽ modũ
pate factis atq̃z collapsis riuuliz. post
hec influit pluuiaꝝ ymbriũq̃z tẽpestas
Ad̃ anime euenire spũaliter salomon
ita dõsignat. ¶ Stillicidia inquit eiciũt
hominẽ in die hyemali d domo sua.
Eleganter ergo mentis incuriaz domo
pauit. tectoq̃z neglecto p quam prio
quidẽ velut minutissima q̃dam pene
trant ad aiaz stillicidia passionũ. que
si velut pua ⁊ leuia negligit. corrum/
pit tigna fratrũ ⁊ post hec influunt ym/
bze latissime vicioꝝ. p quẽ in hyema/
li die idest in tpe tẽptatõis ingruente
tẽptatõe diaboli expellit mens d ha
bitatõe fratrũ. in q̃ scz aliqñ circũspe/

ctam diligenciam retinẽs velut ĩ vo/
mo ꝓprie ꝓssessionis requieuerat. hꝛc
Theodorus ¶ Unde omꝑs deus
cũ cernit monachum ac religiosũ cir
ca salutẽ anime sue eẽ negligentẽ aut
in exercitatiõe virtutũ torꝑentem. p/
mittit eum incidere in temptationes
ne ꝑ ociositatẽ ⁊ talẽ negligẽciam ad
teriora declinet. Facit aũt hoc de/
us diligentibꝫ eũ vt illos magis cau/
tos reddat in his q̃ ꝓtinẽt ad salutez
De hoc ysaac Abbas sirie sic dicit.
¶ Monachus qui nõ seruit deo iuxta be
neplacitũ eius nec studiose laborat ꝓ
salute anĩe eius sed erga virtutũ acqui
sitiõz se hz negligenter ꝓmittit vtiqꝫ
a deo in tẽptatões incidere ne ꝓnimi
am ociositatẽ suã ad deteriora declĩet
ob hoc esĩ ꝓicit dñs tẽptatões sup pi
gros ⁊ negligentes vt in ipis ⁊ non ĩ
vanitatibꝫ meditent. facit aũt hoc de
us diligentibꝫ eum. vt castiget eos. ⁊
faciat sapiẽtes. ⁊ ipos suaz doceat vo
luntatẽ. quos q̃ ad eũ orant dici? nõ
exaudit quousqꝫ fessi sint ⁊ sciant pro
certo. q̃ hꝛc sibi ex sua negligẽtia ꝓ/
gũt hꝛc Ysaac ab. ✠ Cõsideran
dũ quoqꝫ ẽ. q̃ q̃dã sunt valde ꝓplexe
⁊ subtiles tẽptatões malignoꝝ spiri/
tuuz. quas eciã ꝓfecti viri vix ꝓhen
dere ⁊ intelligere possunt. De q̃bꝫ Jo
ban. ab. montis sinai sic ait. ¶ Multuz
difficulter ꝓdelxnsibilis est maligno
rum spũum malignitas in hoc. quõ de
liciãtes ⁊ saturati plerũqꝫ vigilanci?
vigilamus. ieiunantes aũt miseria
q̃ affecti aut debilitati somno miserã
de submergim̃ tacẽtes ⁊ remote degẽ
tes induram̃. ⁊ cũ societate ꝓpũgim̃
famescẽtes. ⁊ extenuati abstinẽtia in
somnis temptam̃ ⁊ repleti fine tẽpta/
tõe manemus ĩdigencia ⁊ penuria ob
scuri ⁊ aridi ac ĩdoti afficim̃. ĩ potati
one ꝺo vini hylares devoti ⁊ faciles
ad cõpunctionẽ. ad ista qui põt ĩ dño
illuminet eos qui sine lumine sunt.
¶ Nos eim̃ in his sine lumine sum? ¶ Ve/
runtamẽ hoc dici? q̃ hꝛc talis cõmuta/
tio ⁊ vicissitudo nõ ip̃ ex demonꝝ fit
sed est qñqꝫ ex ꝓplexiõe ⁊ natura. ¶ De
gravibꝫ istis ad discernẽdũ casibꝫ sin
cere ⁊ humiliter deũ deꝑcemur. ¶ Ple
rumqꝫ vero ⁊ diuina dispensatio ĩ con
trarys sua nos benignitate vt ingratos
ꝓuenies vultu visitare ⁊ a nobis ꝓpo/
nia elationẽ ⁊ ꝓpriã reputatõz exclu/
dit ⁊ remouet. hꝛc Johan. ab. ¶
Sed ⁊ hoc notanduz. q̃ sunt diuersa
ꝓcussionũ genera per que deus solet
punire nõnullos in hac vita. De hoc ĩ
quadã sũma sic dr. quiqꝫ ex causis de/
us punit aliquos in hac vita. Et notã
tur ĩ his ꝝsibꝫ Est qui torquet ne fa/
stus ei dñet. vt ¶ Paulus cui datus est
ãgel? sathane ne magnitudo uelatõ
nũ eũ extolleret Est q̃ torq̃t vt puri?
iñ ꝓtetur vt sic vt ei meritũ cumulet
vt Job ⁊ Thobias ⁊ mlti alĩ. Est qui
torq̃t deus vt sic glorificet vt cec? na
ti?. De quo dñs ait. Nec hic peccauit
nec parẽtes eius sed vt mãifestentur
opa dei ĩ illo. Est q̃ torq̃t vt ꝑpetuo
crucietur vt zozomite Herodes vathã
⁊ Abyrõ Est q̃ torquet vt crimẽ puri
ficet vt Maria soror Moysi ⁊ quotti
die mlti cristiãi quos dñs flagellat vt
puertãt. De hoc eciã hẽt ĩ ꝓlogo su
ꝑ Job vbi brũs gre. sic dr. Notãdũ q̃
percussionum diuersa sunt genera.
Alia nãqꝫ est percussio. qua peccator
percutitur. vt absqꝫ retractõe pumat
sicut periture iudee dicit. ¶ Plaga im
mici percussit castigacione crudeli
Aliqñ peccato? ꝓcurat. vt corigat vñ
ĩ eua. Ecce san? factus es iã noli pec
care. ne tibi aliq̃d deterius cõtingat.
verba enim saluatoris indicant quia
peccata p̃cedẽtia vl voluntis exigebãt

Aliqñ aliquis nō p̄ p̄terita culpa dilu
enda sed p̄ futura vitanda p̄curiē. qđ
apte Paulus de seipo testaē dicens.
Ne magnitudo reuelacionū extollat
me. datus est mihi stimulus carnis ā
gelus sathane. Qui em̄ nō ait q̄ extu
lit sz ne extollat apte īdicat q̄. a p̄cus
sione illa ne eueniat p̄sciē. non em̄ q̄
euenit culpa purgatur. Nonnūq̄z vo
quisq̄ nec p̄ p̄terita nec p̄ futura imi
quitate p̄curiē. sed vt sola diuina vir
tutis potencia monstreē. vt dicit dñs
de ceco nato. nec q̄z hic peccauit nec
In qua manifestatōe quid agiē. nisi vt
ex flagello meritoz vt? augeaē. Et cū
nulla iniquitas p̄terita tergiē. magne
paciēcie fortitudo genereē. hec greg.
Sed p̄ quēcūq̄z modum religio
sus tribuleē vel flagelleē siue p̄ tempta
tiones aut alias qualescūq̄z tribulatō
nes nō dz sperare aut deficere sed paci
enter et cū humilitate sustinere manū
et flagella dñi q̄z nequaq̄z derelinquit
timentes et sperātes in se. sed liberabit
a temptatōe et post tribulatōz gaudiū
et exultatiōz cordi infunder. De hoc
Sara in libro Thobie sic dicit. Bene
dictū est nomē tuū deus patrū nostro
rum qui cū iratus fueris misericordi
am facis et in tpe tribulatōis peccata
dimittis his qui inuocant te. Hoc au
tem p̄ certo habet omnis qui colit te.
q̄z vita eius si in p̄batōe fuerit corona
biē si autē ī tribulatōe fuerit liberabi
tur. et si in correptōe fuerit ad miseri
cordiā tuam venire licebit. nō em̄ dele
ctaris in p̄ditōibus nostris. q̄z post tem
pestatē trāquillum facis et post lacri
mationem et fletum exultatōz īfundis
hec illa sara. Omnipotens eciaz deus
eos quos diligit diuersis castigationi
bus affligi permittit. et ideo hoc facit
ne mens eoꝝ dum in rebus trāsitoriis
et invanitatibus seculi plusq̄z debet dele
ctatur ab amore ꝯditoris se diuidat et
idcirco p̄ aduersa temptatur. vt fugi
ens ad auxilium sui creatoris et senti
ens ab ipso adiutorium et consolatio
nem in suis temptatōibus et tribulatio
nibus eo feruencius eum diligant. et
suum affectum frequēcius in eum di
rigant. a quo tot beneficia se sentiunt
esse consecutos. Filius

Scire eciam desi deram et cupio.
quomodo se homo habere debeat
in prosperis et in aduersis. ne contin
gat eum cadere in lapsum peccati

Capitulum XIII Pater

Scire debes
q̄ xp̄i fideles ac maxime reli
giosi in vno statu p̄manere nō possunt
aut enim consolantur p̄ prospera siue
sint spūalia siue temporalia. aut tribu
lantur p̄ aduersa. hoc est p̄ viciorū rē
ptamēta vel diuersaꝝ passionuz flagel
la sed quilibet timens deum debet esse
quasi ambidexter. vt in p̄speris euen
tibus siue sint spūales siue tēpales re
neat humiliratem. et in aduersis qui
buscunq̄z habeat pacienciaz. vt p̄ pro
spera non trahatur ad noxiam volūta
tem ac voluptatem nec per aduersa de
catur in desperationez. De talibus reli
giosis et ambidextris. Theodorus ab
bas. in collatōe patruz sic dicit. Isti
sunt qui figuraliter in scripturis sanc
tis ambidextri vocātur. vt ille Aioth
in libro iudicum describitur fuisse. q̄
vtraq̄z manu vtebatur p̄ dextra quā
virtutem ita poterimus nos quoq̄z in
tellectualiter possidere. si ea que p̄
spera sunt dextraq̄z censentur. et ea q̄
aduersa sunt sinistra dicātur bono rec
toq̄z vsu ad p̄ē feceriē? dextrā p̄mitte
vt q̄cūq̄z fuerit illata fiāt nobis arma
iusticie. Quab? namq̄z p̄tib? et vita

dixerim eciam manibus interiorem hominē nostrū subsistere puidemus. nec quisq̄ sanctorū carere hac sinistra quā dicimus potest sed in hoc virtus perfecta discernit si vtrāq̄ in dextram bene vtendo conuertat. Et vt manifestius hoc q̄ dicimus possit intelligi habet vir sanctus dextrā successus vicz spiritales in qua tūc consistit q̄n feruēs spiritu desiderijs & concupiscentijs oīnibus dñat q̄n ab oīni dyabolica impugnatō ne securus absq̄ vllo labore atq̄ difficultate vicia carnis vel resputit vl abscidit. cū sublimatus a terra vniuersa presentia atq̄ terrena velut inanē fumuz vmbrāq̄ vacuā contēplat. & vt mox trāsitura contemnit cū futurā p excessū mētis nō solū ardentissime conspicit alias concupiscit. verūeciā clarius intuet cuz efficacius pascit spiritalibꝫ thxorijs. cū lucidi? reserata sibi conspicit celestia sacramēta. cū oratōes purius atq̄ alacrius emittit ad deum. cū spūs ita ardore succēsus ad ea que inuisibilia sūt & eterna. tanta em̄ alacritate transmigrat. vt neq̄q̄ se iā credat in carne cōfligere. Habz similiter & sinistrā cū temptatōe & turbinibꝫ implicat. cū ad desideria carnis icētiuoz estibꝫ inflāmat cū ad iracūdie furorē pturbatōnuz igne succēdit. cū superbie seu xenodoxie elatōe pulsat. cū tristicia mortez optante deprimit. cū machinis accidie et impugnatōe concutit cūq̄ oī spiritali feruore subtracto quodā torpore atq̄ irrōnabili merore torpescit. vt nō solū cogitatōibꝫ rectis ac feruētioribꝫ deseruiat sed eciam psalmus. oratio. lectio. remorio celle. simul horreāt & itolerabili quodā tetroq̄ fastidio mūera sa fordeāt instrumēta brutū. quibꝫ cū pulsatur monachus sinistris pribꝫ se cognoscat vrgeri. Quisquis igitur in illis que dextre ptis esse diximus minime fuit elatus. & in istis que sinistre partis sunt viriliter dimicās. nulla d̄ speratōe cōciderit. at potius de contrarijs arma q̄dā paciētie ad exercicium virtutū assumpserit. vtraq̄ manu vtitur pro dextra. & in vtroq̄ actu triumphator effectus. tā de sinistro statu q̄z dextro palmā victorie consequet. Erimus igit ambidextri. q̄n nos quoq̄z rerum pñciū copia. vel inopia nō mutauerit. & nec illa nos ad voluptates noxie remissionis īpulerit. nec ista ad desperatōz attraxerit & querelam. sed similiter deo gracias in vtroq̄ referentes parē fructū d̄ secūdis aduersisq̄ capiamus. qualez se illeverus ambidexter doctor gentiū fuisse testatur dicēs Ego em̄ didici in quibꝫ sum. sufficiēs esse scio & humiliari scio et habundare. & penuriam pati. omnia possum in eo qui me confortat. hec Thxodor? abbas D Et notandum q̄ per contemptum prosperorum et delectabilium & per fortem sufferenciam aduersorum peruenitur ad cordis trāq̄llitatem et pacem. Quorum vnum agitur per abstinentiam non soluz que est in cibo vel potu sed in omnibus in quibus delectatio carnalis vel huius seculi consistit. Alterum vero fit per patientiam cum aduersa viriliter sufferuntur. De hoc Richardus de sancto victore sic dicit. Magna pax & trāquillitas cordis est. nulla huius mūdi oblectamenta concupiscere. nulla ei? aduersa formidare. quorum vnuz per abstinenciam. alterum per pacientiā obtinetuz. Quid em̄ de oblectamētis huius mundi concupiscitur. que oblata delectamenta amore abstinentie recusat vl̄q̄d d̄ hui? mūdi aduersitet. q̄ d̄ tute paciētie roborat? d̄ illatis cū mal-

triumphat. Ñ de apostolis scriptū ē Ibant gaudentes a ꝓspectu concilij. Et ꝑ paulū dr. In tribulatōe gaudentes. Ad beatitudinē ergo animi spectat. vt quicquid ꝑ amore dei caro durum est tolerat. Ñ em corpus atteritur. ꝓscia exhylarat. Et quo quis exterius videt infelicior. eo interius cō stat esse beatior. qui em ꝑ amore dei afflictōz corꝑis diligit. ⁊ ꝑ celesti desiderio seculi voluptatē odit ꝓfecto hostē suū vbiqz declinare poterit. Et Notandū ꝙ nō solū illaz que in cibo ⁊ potu est abstinētiā intelligere debemus. ymo ꝑ abstinētiā ⁊ patiētiā intelligamus oēs superfluas delectatōes ⁊ corꝑoris afflictōes. que ꝑ quinqz sensus carnē delectāt. aut cruciant. hec Rich. Debemus ergo temptatōib⁹ resistere dyabolicis ⁊ si possumus peccatis venialib⁹ omino i hac vita carere. debemus tm peccatis mortalib⁹ que nobis a spiritib⁹ malignis suggerūt fortiter repuguare. vt premiuz assequi valeamus vite eterne. De hoc habet in glosa Nicolaꝰ de lyra in Epla. i. ad cor. sup illo. Qui existimat se stare vidz in deo ꝑ bōa opa ⁊ bñ dr existimat. qr ne scit homo vtrum amore dignus sit aut odio. põt tm de hoc hē aliquā ꝓiectu rā videat ne cadat ad ipulsuz temptationū. ⁊ ꝓpter defectū hūane fragilitatis ido subdit. Tēptatōes nō appetat misi hūana. i. nō inducat⁹ in cōsensum ⁊ operatōz peccati. tēptari em nō est malū. sed vtrutū exercitiū si tēptatio viriliter resistat. ꝓpter qđ in ꝑsona viri perfecti dr. illō ps. ꝓba me dñe ⁊ tempta me misi hūana id est illa tēptacōe q̄ vitari non põt totaliter ab hōie in pñti vita scz de peccato venali Qđ aūt tēptatōi ad peccatū mortale ducenti valeat homo resistere cū adiutorio dei ostendit dicens. Fidelis aūt deus in ꝓmissis ꝑ splendis. qui nō paretur vos tēptari sup id qđ potestis. qz ꝓmisit adiutoriū in tēptacōib⁹ ꝓfuturū si fideliter recurrāt ad ipsum. ido subditur. Sed faciet eciā cum tēptatione prouentum vt totaliter adiuuās. vt ipsa tēptatio vobis prouemat ad augmentum meriti per eius superationem ideo subditur. vt possitis sustinere id est temptatōib⁹ prevalere hec glosa

E Et sciendum ꝙ oīpotens deus nō permittit fideles suos temptari supra id quod possunt. qz si dat dyabolo temptandi licentiam. dat eciam sufficientib⁹ temptacōz resistendi graciaz. Ñ si nō possumus ꝓpter impedimenta temptacionuz sp esse immunes ab omni peccato necvno modo ⁊ incessanter adhērere deo. debemus tñ adhibere omnē diligenciam. ne per nostraz negligenciam fugiter diuellamur ab eo de hoc in quadaz glosa sic dicit. Fidelis deus qui nō patit suos temptari supra id quod possunt. dum em dyabolo licenciam dat temptandi. eciam temptatis resistendi graciam dat. igitur eciam si nō est in nobis ꝓfectio angeli nō sit in nobis presumptio dyaboli. vt qui nō possumus vt īmunes a peccato vmifozmiter et incessanter adhērere deo neqquaz irrecuperabiliter diuellamur ab eo hec glo. Igit oēs q̄ sunt i statu ꝓficientiū adhibere vīt omnez diligentiam. vt a vicijs ⁊ peccatis se abstineāt ⁊ in virtutib⁹ ac bonis operib⁹ se exerceant. ⁊ tempratiōib⁹ quibuscumqz sibi occurrentibus fortiter resistant. sancte et laudabiliter viuant. vt imitatores apostolorū ac aliorum sanctoꝝ esse possint. ⁊ sic ad eterna beatitudinem peruenire. De quibus Crisostomus. sic dicit. Scit deus q̄ fint ei? nouit em illos q̄ i illo ꝓfuturus q̄ toto corde ad eū accedūt q̄ i ꝓ

sito pseuerãt.qui sancte viuere studẽt qui delectationes calcant. ⁊ cupiditates mundi.qui carnis affectus cõprimunt qui ommbꝫ suggestiombꝫ manu cordis repugnãt.qui inviscerib⁹ pietatis semp gradiuntur.hi tales cultores dei sunt. Apostolor⁹ imitatores persequebeatitudinis hec Criso. Habemus itaq; iã de temptatõibꝫ diuersis prout dñs donare dignatus est explanarum qđ ptinet ad ꝓficientes.quor⁹ status vt dictũ fuit supra ꝓsistit tercio loco in temptacõnũ ppessione atq; sic patet de statu ꝓficienciũ ⁊ in quibus idẽ status dependeat.vicz invicioz⁹ detestatione virtutum operatione.ac temptationum perpessione.

Incipit tercius liber malogranati.

Distinctio I Filius

Postquam informatus sum a te o pater de statu ꝓficientiũ. Huc de statu ꝑfector⁹ instrui desidero. Et primo in quibus ꝓsistat idem status perfector⁹ de hoc cupio per te edoceri.

Capitulum I Pater F

Lite debes fili q̃ status ꝑfectorum vt supra dictũ est cõsistit in tribꝫ videlicet ī cordis mundicia siue puritate.in dei caritate. ⁊ ī ꝺditor⁹ omniũ ꝓtẽplatõe. Primus status perfector⁹ dependet in cordis puritate.qr quãto quis cor magis purgatũ habet tanto ꝑfectior in sancta vita reperitur. Uñ bñ ⁊ apte ꝓmissa sunt illa vt superius patuit.quevi㠃 dant ad mundiciam seu puritatẽ cordis .scz pma peccator⁹.detestatõvicior⁹.opacio virtutum.ac ppssio tẽptationuz.hec enim sunt per que ad cordis ꝓuenit puritatem. Et q̃uis malignus spũs corda elector⁹ diuersis temptatõibꝫ pulset nõ tñ ꝓualet illã maculare.qr virtus ãgelica ex diuina dispositõe eos adiuuat ne ī lapsuz crimis cadãt ⁊ cũ hostis violẽtus oppugnet illos nec tamẽ expugnat nõ solũ corda eor⁹ nõ maculat sed eciã mercedẽ future retributiõis illis cumulat.de hoc Petrus dami.sic dt G Nõ em̃ versutie tã callidi tã exercitati hostis posset fragilitas bũana resistere.nisi eos a tẽptatõibꝫ elector⁹ virtus angelica ꝓpulsaret. Unde vnicuiq; nostrũ a die baptismatis vsq; ad obitũ delegatus est angelus.q̃ ⁊ viziliter decertãtẽ a tẽptatõe custodiat. ⁊ auxilium ꝓbere in bonis opibus non desistat. Felices ergo qui iustevi㠃 quia dũ malignis spiritibus infeste rabiliter obluctantur. angelice fortitudinis auxilio muniunt. Adde eciam q̃ ipsi spiritus imiqui profectus nostri sunt obsequio deputati.naz dũ temptamur et non succumbimus. dũ impetimur et non prevalemur. Dum oppugnat cert⁹ violentus hostis et nõ expugnat future nobis retributionis pondus accumulat. Et dum laborem certamis irrogat victorie nobis materiam submimistrat hec Petrus Da. Unde notandum q̃ illi ad vitam sine macula ingredi dicuntur. qui ad ꝑfectionez irreprehensibiliter currunt carentes peccatis mortalibus. Quis nõ dum sint ꝑfecti. quod probat beatus Aug .sic dicens Si peccatores deus sperneret.omnes vtiq; sperneret q̃ sine peccõ nemo ẽ Ingredi aũt sine macula nõ absurde ille dr nõ q̃ iã ꝑfectus ẽ sz q̃ ad ipaz ꝑfectiõnẽ irrepehensibiliter curzit carens crimimibꝫ damnabilibꝫ hec Augustinus. Filius

Quero quid sit cordis mundicia et de hoc opē cupio informari

Capitulum II Pater

Mundicia cord̄ est puritas mentis omnez abhorrens īmundiciā. Vel sic. Mundicia cordis est vtriusq; hominis integritas diuini amoris intuitu obseruata. Necesse est aūt ante omnia vt intellectus ⁊ effectus purgek in nobis. Intellectus vt sciamus quid agere debeam? Affect? vt ea que ītelligim? agere valeamus. De hoc bea. bern. dicit. Duo sunt que in nobis purganda sunt ītellectus vt nouerit affectus vt velit. Et notādū q̄ cū cor sit p̄cipiuz radix ⁊ fons a quo fluit ī totū corpus vita sensus ⁊ motus naturaliter ⁊ in cogitacionē in delectatōz ⁊ in ꝓsensum mūdicia vl̄ īmūdicia puritas vel īpuritas specialik et ī liguā ⁊ ī opus sensibilik et corporalik ꝓpiñ origo cogitatōis et scaturigo delectatōis ⁊ ꝓpago ligue ⁊ opis est a corde. Vñ si fons cordis purus est ⁊ mūdus tūc fluitus ⁊ fluuius mūdus exiens ab eo ⁊ si est impurus et īmundus tūc ⁊ illa similiter q̄ procedunt ab ipo. Vñ dr in Mathe. De corde exeūt cogitatōes. Et hec sunt q̄ mundant vel coīquināt totū hominē. Et ꝓpter hec vt ad suam perfectōz et ꝓfectum ⁊ decorem ꝓficiat mūdatus in cogitatōe delectatōe lingua et opere recte ps. primo petit ipm fontem cordis mūdari dicens. Fiat cor meū īmaculatū q; ab ipo cetera mūdank et maculantur. Specialiter tñ potest distingui q̄ alia sit mūdicia cord̄ alia lingue. alia opis. Mundicia operis ē īnocētia actōis q̄ est mundicia magna. Mūdicia lingue est refrenatio sermōis. q̄ ē mūdicia maior. Mūdicia cordis est restrictio cogitatiōis ⁊ delectatōis. q̄ est maxīa. qrvir? vnina est ⁊ īmediate in deū tēdēs adhuendū ⁊ diligēdū. de q̄ mūdicia ꝓpte intelligik illud. Math. Beati mundo corde qm̄ ipi deū videbūt. Sūma enī ꝓfectio videk esse cordis mūdicia ⁊ īcorruptio. qm̄ ad veā beatitudinē. que consistit in visiōe dei est īmediata dispositio. De hac triplici mūdicia dr ī ps. Innocēs manib. Ecce mūdicia operis. ⁊ mūdo corde id est cogitatione. Ecce mūdicia cordis. q̄ nō accepit īvanū animā suā sez nec iurauit ī dolo primo suo. Ecce mūdicia ligue. Mūdicia igik opis magna est q; magnū ⁊ ꝓfectū est cohibēdo se a malo opere innocentiā custodire. Vñ psal. Custodi īnocētiā ⁊ vid eq̄tatē. Mūdicia ligue maior est q; magis ꝓfectm̄ est liguam refrenare q̄z opus cohibere. illō facūt multi. istud sciūt vl̄ possunt facere pauci. Vñ dr bea. Jaco. Si q̄s nō offendit in lingua hic ꝓfectus est vir. Munditia vero cordis maxima est. q; mundum ⁊ ꝓfectissimū est cogitatiōes ⁊ delectatōes adhuc in corde scaturīē et sperguntur de illa antiqua fomite putredine intantum. q̄ sicut nec primi motus affectionis ⁊ concupiscencie ita nec primi motus cogitacionuz sunt ī nostra potestate que sanctis et perfectis viris adhuc in carne inhærent.

Ab hac autem cogitacionuz varietate ⁊ mutabilitate in presenti nemo ad perfectum potest liberari iz sufficit posse per graciam ipsas refrenare ac restringere ab illicita volitione ⁊ revolutōe in mente qō est iam mundicia ⁊ puritas cordis ī hac vita possibilis quia ab ipsa mutabilitate cogitacionū per solaz visionē dei penitus

liberamur. Causa nonnulla illius est q2 cū anima rōnei capax quicquid in ea deum est animā replere nō pōt. vñ vnius rei cogitatōe veniente in animā semp locum bz adhuc alia. donec illō videat quo saciata nihil aliud capere possit. t hoc tūc erit īmutabilis cogitatōe. t affectōe quib naturaliter mutatur. De hoc p̄s dr Saciabor cum apparuerit gloria tua. Vñ eciam beat. greg. sup Ezech. de hoc sic dicit. Per hoc q3 aspiciemus in futuro naturam diuine essentie liberati a nostra mutabilitate. figimur in eternitate. Immutabimur enī in ipso quē videbimus. t carebimus morte videndo vitam mutabilitatē nostram transcēdemus videndo īmutabilitatē. t corruptōz nostram videbimus videndo incorrupti onem. vñ valde salubre est vt homo ī uigilet. t custodiat ac cōseruet cordis mundiciam q2 mens pura est diuine maiestati familiaris. t amica. De hoc dicit Egesippus Omnis qui esse volu erit maiestati essentieq3 diuine familiaris. in mētis se exerceat puritate sp. nimiq3 ab eterno amica extitit diuinitatis excelse ipa mundicia. t puritas mentis nostre hec ille. Nō solum autē mens munda est amica. t familiaris deo sed eciā ipm diuine maiestatis do nū mereē in se recipere. t eo frui ac in ipso quiescere q2 tēplū sūmi dei ē. qđ pbat beatus Ambro. sic dicēs Munditia mentis sola deum in se recipere meretur eo frui in eo quiescere. t gaudere. Et hugo. Mens pollens mundicia. t virtute ipsa sola est templū maiestatis excellens. Et sicut cristus mundis se aīabꝫ libenter applicat. t iungit sic a mente sordida fugit. t se elongat. Et beatus gre. Cuz summa felicitatis dulcedine cristus mūde anime se applicat. sed a feda mente in infimtū in damnatōnē corporis. t anime elongatur. Nā quisquis cordis mūdiciā adipisci nō appetit a se mundicie auctorē repellit. t si mentem polluerē in cogitatōe eius qui mundicie est auctor. eē hereditas neq3 possuz. Et cassiodo. Quale igitur gaudiū. qualis nāq3 cōsolatō; peccatrici anime esse poterit. vera aūt. t pfecta delectatio munde menti diuinitus innotescit. vñ qui celestiez dulcedinez gustare desiderat. cordis mundiciam in se conseruare studeat. q2 ꝫz dictū beati Jeronimi. Nisi mēs munda fuerit a scelere. nūq3 ei datur suauitas dulcedinis sempiterne. Dicē eciā beatus Bern. Impossibile est q3 nisi mundata fuerit anime domus aliquis infundatur liquor celestis roris et gracie. vt ergo mundum cor quisq3 habere valeat necesse est vt non solum ab operibus pravis verumeciam a cogitationib malis ac viciosis se abstineat. quia ante dei oculos tociens labimur. quotiens a recta via per cogitationes illicitas deuiamus. Qđ beatus gregorius tangit. xxv. moralium sic dicens. Notandum q3 ad deuz tot gressibus mens accedit quod bonis motibus proficit. Et rursum tot gressibus longe fit quot malis cogitationibus decrescit. Unde plerūq3 contingit vt necdū pcedat ī ope mot? mētis. t tñ iā pfecta culpa fit ex reatu ipō cogitatōis. q2 ergo nonimus q3 districte omnia nō solū facta sed eciā cogitata pēsem? qđ faciem? đ ī cessu mali opis si sic subtiliter dī?iudicat gressus cordis. Ecce occlta mētis nostre īterna null? hōinū videt. t tñ añ dei oc'los totgressus ponimus quot affectus mouemus tociēs añ illū labimur quociēs a recto itinere infirme cogitationis pede claudicamus. nisi enim ī cōspectu eius iste assiduus nostrazum men;

tiuz lapsus incresceret. p ꝓhibitam nō
diceret. Auferte malum cogitacionū
vestraꝝ ab oculis meis hec mimiruz di
cens vim coopte nostre malicie quasi
ferre se posse testat. qz coopta illa esse
nō potest qz vicz inopportune eius con
spectui ingeritur quicquid ī nobis oc
culte illicitū cogitatur. deus em̄ mala
hominum nec cogitatōes ignorat nec
perpetrata obliuiscit. misi ab eius ocu
lis penitendo deleantur. Lux em̄ eter
na que deus est ꝯto incōmutabiliter
fulget. tāto penetrabiliter videt. ⁊ ne
ꝯ occulta nescit qui cuncta penetrat.
neꝯ penetrata obliuiscit qz incōmu
tabilis durat. proinde quociens īdig
num aliquid in corde ꝯcipimus. toci
ens in luce peccamus. Nunc ergo dū
possumus a conspectu eterni indicis
⁊ male cogitata ⁊ peius ꝑpetrata dele
amus. reuocem⁹ ad memoriā cordis.
quicquid peruerse egimus p nequici
am presumptōis. proponat homo cō
tra se futuꝝ iudicium ⁊ queꝯ in se sen
tit districte ferienda p sententiam iu
dicis. hec in se pie feriat p penitentiaz
ꝯfessionis. hec gre. Debet ergo vnus
quisqꝫ fidelis ⁊ maxīe religiosus ad
cordis puritatem tendere. vt mereat
illoꝝ consorcio ascribi de quibus di
citur. Beati mundo corde quoniā ip
si deum videbunt. Ad quod faciendū
hortatur Leo papa sic dicens Omnes
fitas fideliū ad perfectaz innocentiā
et plenaz debet tendere puritatē vt cō
sorcio eoꝝ mereatur ascribi de quib⁹
dicitur. Beati mūdo corde qm̄ ipsi de
um videbunt. Omni instancia omni
virtute intēdendū est. vt quicquid se
cretum ꝺscie maculat. quicquid acieꝫ
mentis obscurat diligētissimis emē
dacōib⁹ deleatur. q̄uis em̄ scriptū sit.
Quis gloriabit castum se habere cor
aut mundum se esse a peccato non tñ
despanda est appzebēcio puritatis. q̄
cum semper petit semper accipit. nec
remanet iudicio condemnādū. qō fu
erit confessione purgatū hoc est. quod
omnes ecclesie filii orantes dicūt. Di
mitte nobis debita nostra. qz nemo tā
iustus tam sanctus est. qui in tempo
re istius vite que tota temptatio ē cu
iuscūqꝫ peccati remissione non egeat.
Circūstant vndiqꝫ picula innumera
bilium delictoꝝ ⁊ per licitos vsus ad
imoderatos tranſit excessus dū p cu
tis ⁊ non sufficit ꝺcupiscētie quod
satis potest nature. hec Leo papa. Si
sanctivirivt puritatem ac mūdiciam
cordis acquirere ac retinere possent.
pro hac diuicias dignitates ac delici
as huius mundi vniuersas hīenti am
mo ꝓtempserunt. De hoc dicit moy
ses abbas. ī collatōe patrū. Quidēd
nos ad puritatē cordis potest dirige
re tota virtute sectandū est quicqd aut
tē ab hac retrahit vt pnicios⁹ ac nos
ium deuitandū. p hac em̄ vniuersa a
gimus atqꝫ toleramus. pro hac pare
tes. ꝑpria dignitates diuicie delicie
huius mundi et voluptas vniuersa
ꝓtemnit vt scz puritas cordis perpe
tua recreet. hec moyses ab. Filius

Audio ex pdictis magnuz bo
num est mundicia cordis si qd
boni ꝺferat vel quem fructum afferat
homini de hoc cupio edoceri.

Capitulum III Pater

Dire debes qd
munduz cor sine puritas cor
disgenerat bonā conscīam qua nihil
est in hac vita iocundius. Teste beato
augu. qui dicit. Non est maior iocun
ditas qꝫ ꝺscie puritas quia gaudium
et exultacio deuotoꝝ viroꝝ ex bona cō
scientia procedit. vnde dicit Seneca

Viri boni gaudiū ex bōa ꝓscīa ꝓcedit. Pura aūt ꝓscīa, ut dicit Aug. ē que nō hñt de preterito iustā accusationem ac de pñti iniustam delectatiōz ⁊ de futuro falsam uolūtatē. hec hugo. Unde quietā ⁊ bonā ꝓscīaz duo faciunt uicz de ꝑteritis mal' ꝓ digna satisfactio. ⁊ de futuris cauta declinatio. De hoc dicit Rich. de sancto uictore. Quietam ꝓscīam faciūt ꝑteritoꝝ malorꝝ ꝓ digna satisfactio ⁊ instanciū malorꝝ, uida cautaq; declinatio. Quietus est. quē ꝓscīa sua nec de preterita nec de pñti culpa remordet. Idez sentit btūs bern. sic dicēs. Duo faciūt bonam ꝓscīaz de malis penitere ⁊ de malis abstinere. Debet autez unusquisq; cū diligēti examīe ꝓscīaz discutere q̄lis sit. ne ꝓtingat euz in piculū eternū tā anīe q̄ corꝑis incidere. uñ bea. Aug. dicit. Omnis ꝓscīa que uerā sui discussionē amiserit ⁊ iudiciū in piculum uergit tā mētis q̄ corꝑis eternuz. Hec aug. ¶ Et notanduz q̄ q̄ diu carnis impetus ⁊ carnalis uolupt as uiget in homīe. ꝓscīa tota ꝑturbatur. Quia cū sciamus omnipotētē deum respicere ⁊ intelligere occulta cordis nostri. qñ aliquo reatu culpe grauamur ꝓscīa nostra nos accusat ⁊ ido ad dēū leuare cordis nostri faciē time mus. postq; uero post pñie lamēta fuerit abluta. ⁊ cogitatiōes illicite cepe rint in nobis languescere ⁊ de die in diem magis ac magisq; deficere tunc incipit nostra ꝓscīa ad pacē ⁊ tranq̄llitatē seipsaz paulatī ꝓponere ⁊ fiduciam de gaudio superne retributiōis habere. Ūñ Richa. de sancto uictore. Quādiu uiget in homīe uel xmēter īperus carnis ⁊ torrens uoluptatis carnalis. solet esse causa timoris ⁊ īdignatōis solet sane ꝓscīaz tota turbare. ⁊ amaritudis fluctꝰ exagitare. postq; uero cepint infirmaꝝ delectatōnū fluctus languescere atq; euanescere, incipit ꝓscīa pariter ad pacē ⁊ trāq̄llitatem seipaz paulatī ꝓponere. futuri iudicij metum magis magisq; deponere ⁊ illas ꝑteritas anxietatis estuatiōes amittere. beatus eciā Greg. xvi. moꝝ. de hoc sic ait. Sicut p corꝑis faciē homini ita p interioꝝ ymaginē deo noti atq; ꝓspicabiles sumus. Cū uero reatu culpe ꝺprimimur ad dēū leuare cordis nostri faciē erubescim⁹. Dū em̄ nulla operū bonoꝝ ꝓfidencia fulcitur iuuenis mens sūma trepidat q⁹ ipa ꝓscīa se accusat. Dū uo iā pñie lamētis culpa diluit ⁊ sic ꝑpetrata plāgūt ut plangendo mīme ꝑpetrent. magna mentis fiducia nascit ⁊ ad ꝓspiciēda supne retributōis gaudia cordis nostri facies leuat. hec gre. Et q̄uis discussio ⁊ remorsus ꝓscīe in pñti mētē multū perturbet. eternā tñ retributōz ꝓpter hoc ī futuro acquiret. uñ crisо. Remorsus ꝓsciencie multis nūc mentē discussionib⁹ ferit ⁊ ꝑcutit. sed ꝑmiūtādē supne beatitudinis acquirit. ¶ Sciendū eciā q̄ q̄to quis maiorē graciā a deo ꝑcipit. tanto maiorē remorsum ꝓscīe hz quociēs peccat. uñ ric. Quāto maiorem graciā a domino accipimus tanto acriore remordētis conscientie stimulo urgemur quociēs peccamus. q̄ diu em̄ in nobis ipsa ꝓscientia aliq̄d impfectōis inuenire poterit eius nos respectus cōfundit ⁊ cruciat huius iraq; cōscientie stimulus nūq; finit donec omnis impfectō de medio tollat ⁊ ad integritatis plenitudinez homo reformet. hec Rich. Quicunq; ecclam de actib⁹ suis deo placere festinat, testem se in celo ⁊ sue conscientie bñe ꝺsiderat. Quid em̄ nobis nocere pōt si būana ignorancia aut malicia ꝺiudicat. cū cōscientia excusat. Cū si

bonum de nobis dicit qđ nō habem⁹ tristari debemus. Dixero malū de nobis qđ in nobis nō inuenit nō soluz non tristari ex hoc. sed pocius gaudere debemus. qđ ꝓbat hēa. Aug. dicēs Quid obest illi si ō illa tabula eū vult humana delere ignorancia. si eundez de libro viuenciū nūqȝ ꝓpria deleat cō scientia. nā & si bonū qđ de nobis dicitur in mente nō inuenit. magnā in nobis debet tristiciam generare. Ecōtra si malū qđ ō nobis ōr in nobis nō inuenit in magnā debemus leticiā ꝓsilire. Et de. gre. mora. de eodē ōr. Dis eñ qui ex eo qđ agit humanas laudes appetit. testē in terra querit. Qui autē de actibz suis oñipotenti deo placere festinat. testē se habere se in celo ꝓfitetur & sepe ꝓfigit vt ipa quoqȝ i nobis bona opa ab incautis hoibz reprehēdantur. sed qui testem in celis hz reprehensionē hominū metuere non debet. hec gre. ❡ Et notandū ꝙ sunt ſi nulli qui membra corpis suis vestibus nitidis & pciosis opire solent. Sciaz vero suam bonis moribz ac virtutibus ornare nō curant. Sed quid ꝓdest exterius fulgere vestibz & intus in conscia sordere flagicijs. De hoc dicit leo papa. Estimēta eñ nitida mēbra operire ꝓnt. Sciaz ornare nō ꝓnt. Interioris ergo hominis primo ornemur effectu vt exteriorꝭ quoqȝ sit amictus ornatus. spūales maculas abluamus vt carnalia in nobis fulgeant vestimēta. nihil ei ꝓdest fulgere vestibz & sordere flagicijs vbi eñ Scia tenebrosa est totū corpus obscurū est. Vñ ꝓut dicit Augustinus. Quanto amplius corporis huius idest hominis exteriorꝭ appetunt ornamēta. tanto sunt maiora hōis iteriorꝭ detrimēta. ꝙto aūt minus appetunt. tanto magis moribus pulchris homo interior adornat. hc Augu. Qui eciam desiderat in domino gaudere & nūqȝ tristis esse. studeat iuste & virtuose viuere & Sciam mūdaz habere. qz Scia īmunda seu mala semper est in pena. Vñ ysidorus. Si nunqȝ vis esse tristis bñ viue. Scia eñ tam semꝑ est in pena qz nulla pena grauis oz Scia mala Reus eñ animus nūqȝ securus est. hec ysidorus. Cū igit ex ꝑdictis intelligamus salutē hōis maxime Sistere in bona Scia valde necesse est. vt omnē opaz ad hoc demus. qđ tenus illibatam i nobis illaz cōseruemus. qz nihil dulcius i rebus creatis potest. De cuius Smendatōe hēa. ber. in tractatu de spirituali vita sic dicit. ❡ Magne diuicie bona Scia. Et reuera quid dulcius in rebus creatis aut quid dicius in terra aut securius aut quietius hoc thesauro. Cōscia eñ bona titulus est religionis. Alger bene dictōis. ortus delicia⁊ archa dei. gaudiū angelo⁊. thesaurus regni. habitaculū spūssancti. Liber signatus & clausus & in die iudicij aperiendo. nihil locundius nihil iocundius Scia bona ꝑficit. securius Scia bona ꝑmat corpus trahat mūdus. terreat dyabolus & secura erit conscia. Secura qñ anima qñ corpus morietur. Secura qñ anima cora deo pñtabit. secura qñ vere⁊ aūte terrificū tribunal xpi iusti iudicis cōstituet. future eciā beatitudinis nō est vtilius remediū nec certius estimōdum bona Scia. Corpus submergetur in penam. verberibz lanietur gladio trucidet supplitio afficiatur & secura erit bona Scia. In speculo anime status interioris hominis Scognoscit. animaduerto nō nouit se que sine speculo ē Speculuz eñ mundū clar & pur tocius religionis est Scia. nec immerito speculo ipsam Scienciam cōparauerim. quoniaz in ea tā⁊ in speculo cōis oculus

tam qđ indecens q̄ qđ decēs est claro aspectū apprehēdere potest. sz nō venit ad bonā cord̄ sciaz mſi p̄ cord̄ custodiam. Cor em̄ suo arbitrio dimissum aut ad vitā severtit aut ad mortē Uñ quidquid cor cogitat qđ ad vtilitatez suam vel primorū quoquomō modo non pertinet respuendū est vt possit acquiri bona scīa. humana em̄ scientia dei est vinea. quam extollere de bet peccatoꝝ confessio et eoꝝ satisfactō Exhibitō eciam bonoꝝ operū et custodia eorū. vnicuiq̄ em̄ nostrum liber ē p̄pria sciencia et ad hunc librū discutiendum et emēdādum alij omnes repti sunt. Anima cū egreditur de corpe nullum alīd p̄ter sciencie libꝝ secuz portare p̄t. atq̄ in illo cognoscet quo debeat ire. et quid debeat recipere. Ex his em̄ que scripta erunt in libris nostris iudicabit̄ et ideo scribi debent sz exēplar libri vite. Et si quid aliter habuerīt corrigant. ne i illa vltia colla cione fi q̄spiam inuenti fuerint aliter habentes abiciētur. hec Ber.

Filius

Uellē scire quid possit homo asseq̄ salutis. habendo bonā sciēciam

Capitulum IIII Pater

Dic debes qđ per bonaz cōscientiā puenit̄ ad pacē cord̄ et ad sabbatū siue gaudiuz spūale. Circa qđ notādū q̄ freq̄nter pax et gaudiū se comitantur. qz ex pace cordis cōcipit̄ gaudiū ex spiritu sancto de cōsciēcie tranq̄llitate. sic ecōtrario nō est pax impijs vnde nec gaudiū quos em̄ scīa remordet gaudium vel pacez spūalē nō habēt. Uñ de bonis p̄ Paulū dicit̄. Deus spei repleat vos omni gaudio et pace. De impijs dicit dñs p̄ pheram. Non est pax impijs. quō em̄ pax potest esse illi qui guerrā et litē in domo scīe habet. cui omīa tam bona q̄ mala nocēt. qui iacet i spinis viciorū. quē vmis scīē cie remordet. qui onus diaboli portat qui iacz i immūdicia Oportet ergo vt faciat iusticiā hoc ē vt habeat vitaz virtuosam. per quā puenit̄ ad bonā scīenciaz. q̄ pacē cupit et trāq̄llitatē cordis possidere. Uñ bea. aug. Fac iusticiam et habebis pacē si em̄ nō amauerīs iusticiā pacē ñ bēbis bōa ei res est par. vis ergo venire ad pacē fac iusticiā Hec aug. Qui aūt volūt pacifici in semetipsis esse. necesse ē vt motus inordinatos et carnales cupiscencias sibimet ipsis subiciāt ac in se domēt. mētē vero suā et racōez subiciāt deo per obediēciaz mādatorū eius. Uñ bea. aug. Pacifici in semetipsis sunt. q̄ omnes anī sui motus opponētes et subiciētes racōi carnalesq̄ cupiscēcias habentes domitas sūt dei regni filij. in quo ita ordinata sunt omīa vt qđ ē in hoīe precipuū et excellens imperet sit ceterisq̄ reluctātibꝫ. q̄ sunt nobis bestijsq̄ cōmunia atq̄ idipsuz qđ excellit in homine id est mēs et racio subiciat̄ pociori id est deo. Nec em̄ inferioribꝫ imparē quis potest. nisi superioribꝫ subiciatur et hec ē pax que dat̄ hominibꝫ i terra bone voluntatis. non tñ aliquis ad hoc puenire p̄t i hac vita vt lex repugnās legi mētis nō sit omnino in suis membris sed hoc nūc pacifici agūt domādo cupiscēcias carnis vt ad pacē plenissimā q̄n q̄ veniat̄ Et notādū q̄ quāto p̄fectior ē vita in homīe. tanto maior pax cordis. et quies īterior copiosior ab eodē acquirit̄ ac possidetur

Signa aūt p̄fecte q̄etis īteriorīs hoīs Johānes ab. montis synai describit sic dicēs. Quies est incessabilis dei laetria et assistentia. Jhesu memoria tui flatui vniatur et tunc cognosces quie-

tis vtilitatem. Signa autem quietis interioris hec sunt. intellectus nō elatus. mens nō arrogās. sanctificata intentio. raptus ad dīm ozō incessabil' custodia impdicabil'. fornicatōis mozrificatō. hñdi ad aliqd passibiliter affectionez ignozātia. mozs mundi auiditatis gule ⁊ appetitus ommium gulosoꝝ puatio discretōis fons lacrimarū libamen mltiloquij pditio ⁊ omīs cōtentōis ⁊ litis interitus. multus vtimoz in qete tibi necessarius est qz nihil ita psequi accidiā pōt. hec Johā. ab. Diligenda est ergo pax ⁊ qes cozdis. ⁊ habita cū diligētia est custodienda cū vero fuerit p aliquā negligenciā amissa. itez p puritatez cozdis ac bonam ꝓscīaz est revocāda. ne ꝯs pter inquietudinez cozdis a spūsancto efficiat alienus. De ꝓmēdatōe eciaz pacis ōt bea. Aug. Pax est serenitas mentis. tranquilla ꝓscīa. simplicitas cozdis. amoris vinculū. ꝓsortiū caritatis. hec est que bella ꝓpescit ꝓprimit iras. supbos calcat. humiles amat. discordes sedat. inimicos ꝓcozdat. cūctis est placita. nō querit alienū. nihil putat suum. docet amare q̄ odisse nouit. nescit extolli nescit īflari. hanc ergo q̄ accipit tēat. q̄ pdit reperat. qm̄ qui ī eadē nō fuerit inuētus abdicat a pte. exhereditat a filio. a spūsctō alienus efficit. nec poterit ad hereditatē puenire. q̄ noluerit testamentū pacis observare. nec pōt ꝓcozdiā hre cū cristo. q̄ discozs esse voluerit cū cristiano hec aug. ¶ Post pacē vero ⁊ quietē cozdis seq̄t sabbatuz spūale ⁊ gaudiū in spūsancto. qz cū mens p bonā ꝓscīaz a fuitute peccati quieuerit. in gaudio spūssancti iocūdat. vñ Hug. de sācto victoze. Sabbatū hoīs qō ei exterius visibiliter fuādū pcipit. sacramentum est interioris sabbati. vbi mens sancta a fuitute peccati p bonā ꝓscīaz qescens. in gaudio spūssancti iocundat. hoc sabbatū quisqs in pūri vita seruauerit. vt nullis ꝓsentiat malis. pueniat in futura vita ad illō eternū rei sabbatū vbi nulla sentiat mala hec Hug. Et scienō q̄ illi spūale sabbatum non obseruant fm bea. Aug. misi qui ita tempate opib terreis accomodāt vt tm̄ lctōi ⁊ ozōi ⁊ si nō semper vel frequēter insistāt fm apostolus Attendite lctōi ⁊ doctrie Et itez. sine intermissione ozate. Qui em̄ tēs sūt quottidie spūaliter sabbatum colunt. q̄ vero inquieti sunt ⁊ iugiter in terrenis actib iplicāt sabbatuz. i. requiez habere nō possunt. de quib scriptuz ē Impedimēta mūdi fecerunt eos miseros. hec Aug. Cōsiderandō q̄ nullus malus existens sabbatū seu requiē habere pōt. qz remozsu ꝓscie quez sufficiet spī pturbatōib viuit. qui autem conscientiā bonam hz in tranquillitate ⁊ gaudio est ⁊ ideo sabbatum ideſt requiem cordis frequentez possidet. de hoc bea. Augu. sic ait. Sabbatum indicit nobis deus. quale intus est in cozde ē sabbatum nostz. multi em̄ vacant mēbris ⁊ tumultuant ꝓscīa. omīs em̄ homo malus sabbatum habere nō potest nusq̄ em̄ quiescit ullius ꝓscīa ⁊ necesse est vt in pturbatōib viuat. cui autē bona conscīa tranquillus est. ⁊ ipsa est tranquillitas sabbatū est cozdis. Atrē dit em̄ ꝓmissozem deum ⁊ si laborati pūri extendit spe futuri ⁊ serenat omne nubilus tristicie sic dicit aplūs. Semper gaudentes ipm autem gaudiumi tranquillitate spei nostre sabbatum nostz Hec augu. Filius.

Opio eciaz de hoc informari qd vicz valeat ad ꝓseruādā quietē interiorem et pacem cozdis.

Scire debes qđ ad ꝓseruādā pacē cordis ⁊ q̄ eius interioris multū valet vita solita ria ⁊ freq̄ns māsio in cella. qz ꝑ vitaz solitariā tollūt occasiones diuisaz passionū ꝑ q̄s ipedit pax ⁊ quies cordis Cella nāq̄ est spūale habitaculū. que de supbis būiles. đ gulosis sobrios. đ iracundis mites đ odiosis reddit fraterna caritate feruentes. ipa inq̄ cella nouit hoīes ad pfectōis culmē pducere atq̄ ꝓsūmate scītatis fastigiū sublimare. De hac vita solitaria ⁊ q̄ salubre sit in cellis habitare petrus. dicit Consuetudo facit monacho cellā leuē ac dulcē. vagatio mūdi facē horribilē. vagātib cellā carcerē. permanētib suaue cubiculū assuetū ieiunijs corpus sobrietas roborat. effluentiā epulaz̄ fluxꝰ enervat. Vigilia mo derata aciē būane mētis exacuit. geīnatio repetit i sopōris obtundit. Secularīū negociōz̄ relatio aīaz passionib desiderijs facit obnoxiā. Sacri eloquij assidua meditatio mundo reddit extinctam. Pauptas monachi securitas est mentis. securitas vero est maculā puritatis. ecōtra rez̄ habūdancia aculeos pazit sollicitudīs. sollicitudo est radix anxietatis. O cella negociatoz̄ celestiū apothēca in qua vicz illa mercimoniū vel meritorū sūma recōdit. quibus terrena vilescūt. Felix ꝓmerciū vbi terrenis celestia ꝓ transitoriis mercāt eterna. Felices inquam nundinę vbi venalis vita eterna ꝓponitur. ad quā emēdā eciaz si minimum quid soluz sufficit qđ hēt vbi breuis afflictō carnis emit celeste ꝓuiuiz. ⁊ exigue lacrime risum pariūt sempiterno vbi possessio terrēa distrahit ⁊ ad eterne hereditatis patrocinū ꝓuenit. O cella spūale, ꝓsus habitaculū. que de supbis humiles. đ gulosis sobrios de crudelibus pios. de iracūdis mites. de odiosis reddis in fraterna caritate feruentes. tu ociose lingue frenū tu luxuriosis renibus mitide castitatis exhibes cingulū. tu facis vt leues quiq̄ ad grauitatē redeāt. vt iocosi scurrilitatibus ꝓcāt vt vaniloqui se sub discreti silēcij cēsura ꝓstrīgāt. tu ieiunioz̄ ac vigiliaz̄ nutrix. tu pacie custos. tu facis vt vagos quosq̄ xp̄i cathena coherceat. vt indisciplinati moribus a sua se pūitate ꝓpescāt. tu nosti hoīes ad pfectionis culmē euehere. atq̄ ad ꝓsūmate pfectōis ⁊ sanctitatis fastigiū sublimare. tu hoīes a seipīs extraneos reddis ⁊ vasa vicioz̄ floz̄ere & turibus facis Qui igit singularē vitā vsq̄ ad finez vite ꝑ diuino amore tenuerit đ habitaculo carnis egressus ad edificatōnē ꝓuenit. domū nō manufactā eternaz in celis. hec ꝑ. da. Qui igit seq̄strati a turbis secularibus fuerīt. ⁊ in locis solitarijs habitare didicerūt. mentesq̄ suas a dñacōe desideriōz̄ tpaliū excusserūt. hi tales eciā i hac vita magna mentis quiete ac libertate pfruūtur. đ hoc gre. xxx. mo. exponēs illud dictuz Quis dimisit onagrū liberum. sic ait Onager q̄ in solitudine ꝓmoraf. non incōgrue eoz̄ vitā significat. q̄ remoti a turbis popularibus ꝓuersant. Qui a pte eciā liber đz qz magna est seruitus secularīū negociōz̄. q̄bus mens vehemēter atterit. q̄uis in eis sponte desudet. Cuius seruitutis ꝓditōe carere ē in mūdo iā nihil ꝓcupiscere. q̄si enim quodam iugo seruitutis p̄mūt, pspera dū appetūt. p̄mūt aduersa dum fortiātur. At si quis semel a dñacōe desiderioz̄ tpaliū colla mentis excusserit. quadā eciā iā in hac vita libertate perfruitur. dū nullo đsiderio felicitatis afficitur. nullo aduersitatis terrore co

arrarur. hoc breue ſuitutis iugũ dñs
vidit ſeculariũ cerucicbꝫ ip̃etiũ. cum
diceret. venite ad me omnes qui labo
ratis ⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiã vos
Et illud Tollite iugũ meũ ſup̃vos a
ſpernquippe iugũ ⁊ dure ſuitutis pon
dus eſt ſubeſſe tpalibꝫ. ambire terrẽa
retinere labẽtia. Bellẽ ſtare cũ nõ ſtã
tibꝫ appetere quidẽ trãſeuncia ſed cuz
trãſeũtibꝫ nolle trãſire. Liber ḡ dimit
tit q̃ calcatis terrẽis ꝺſideriꝭ ab ap
petitu rep̃ tpaliũ ſecuritate mentis ex
onerat. hoc gre. A Circa qꝺ notã
dũ ꝙ ſi forte aliqs nõ ꝑt eſſe ſolitari
us corpe eo ꝙ in congregatõe ⁊ cõita
te fratꝝ ꝓuerſari cogit. vel qꝺ plus eſt
aliqs forſitan occupat in negocijs et
curis rep̃ ſeculariũ ex mãdato ſuperio
ꝝ obedientiã tenet ex p̃ceptis regu
le exhibere. talis ergo cui nõ ſupperit
ſolitudo corpis. debet itendere ſolitu
dini cordis. Et q̃uis poſitus ſit inter
hoĩes ⁊ occupatões tpales. tñ curas
debet rep̃ ſeculariũ ⁊ cogitatõnũ iutili
um a ſe inq̃tũ valet excludere. vt poſ
ſit eo liberius deo vacare. quia nec ſo
litudo corpis vtilis eſt. ſi defuerit qui
es ⁊ ſolitudo cordis Qꝺ gre. xxx mo.
tangit exponens illud. cui dedi in ſoli
tudine domũ ſic dr. hoc loco ſolitudi
nẽ debemus intelligere corpis an ſoli
tudinẽ mẽtis. Sz q̃d ꝑdeſt ſolitudo
corpis ſi defuerit ſolitudo cordis. qui
eſt corpe remotus viuit. ſz tumultibꝫ
ꝓuerſacõis hũane terrenoꝝ deſiderio
rũ cogitatõibꝫ ſe inſerit. nõ eſt in ſoli
tudine. Sicꝺo ꝑmaꝝ aliquis corpaliẽ
ꝑſaribꝫ turbis ⁊ tñ nullos curazum
ſeculariũ tumultus in corde patit nõ
eſt in vrbe. itaq̃ bñ ꝓuerſãtibꝫ ꝑmũ ſo
litudo mentis tribuit. vt exurgẽtẽ ex
trinſecus ſtrepitũ terrenoꝝ deſiderio
rũ ꝑmanet vel ebulliẽtes ad ĩſima curaꝝ
cordis ꝑ ſupnã gram reſtringãt amo
ris. omneſq̃ motus ĩportune ſe offe
rẽtiũ leuiũ cogitatõnũ q̃ſi quaſdã cu
cũuolãtes muſcas ab oculis mẽtis al
lig ãtmanu grauitatis ⁊ quoꝺdã ſibi
cũ dño intra ſe ſecretum querant. vbi
cũ illo exterioze ceſſante ſtrepitu p̃ in
terna deſideria feruenter vl̃ ſilẽter lo
quatur hec gre. B Vñ quilibet re
ligioſus qui deſiderat familiaris eſſe
deo ⁊ p̃ gracią ſancti ſpũs i aĩa ſua cõ
ſolari fugere debet tumultũ hominuz.
q̃tũ lz ⁊ ſolitudinẽ maxie mẽtis dili
gere. qz deus magis requirit ab homi
ne ſpũs q̃ corpis ſolitudinẽ Ad qꝺ fa
ciendum hec. ber. vnãquãq̃ deuotam
aĩaz hortat ſic dicẽs. O ſancta aĩa
ſola eſto. vt ſoli creatori ſerues teipaz
quẽ ex oĩbꝫ tibi elegiſti fuge publicũ
⁊ ipos domeſticos. ſecede ab amicis
⁊ ĩimicis nihil tibi ⁊ turbis. ipm obli
uiſcere pp̃lm tuuz ⁊ domũ patris tui ⁊
ꝺcupiſcet rex decorẽ tuũ. an neſcis re
cundũ te hẽe ſponſuz. qui neq̃q̃ ſuã
tibi ĩdulgere põt pñciã pñtibus cete
ris. Secede ergo nõ corpe ſed mente
ſed ĩterõe ſz deuotõe ſed ſpũ. Deus ei
requirit cordis nõ corpis ſolitudinẽ
ſolus es ſi nõ ꝓmunia cogites. ſi nõ af
fectes pñcia ſi deſpicias qꝺ multi ſu
ſcipiũt. ſi faſtidias qꝺ omnes deſide
rãt ſi iurgia deuites. ſi damna nõ ſen
tias ſi nõ recorderis iniuriaꝝ. alioquĩ
nec ſi ſolus corpe es ſolus es hec ber
nardus Filius

Deſidero eciã aliqua ſcire de. vñ.
domis ſanctiſpũs ⁊ ꝺ fructu ⁊ vti
litate quã aſſequũt poſſidẽtes ⁊ habẽ
tes illa dona vtꝝ eciã valeãt ꝑdicta do
na ad puritatẽ cordis ꝓmouẽdã ſeu
eciã ꝺſeruãdaz ⁊ ꝺ his cupio edoceri.

Capitulum. VI Pater

Scire debes fili
ꝙ oĩes gratie ⁊ habitus va

ti diuinitus possint dici generalit dei specialiter tñ ⁊ a ꝓphrate septē sunt dona spūssācti. q̄ ylatas per ordinē enumerat a sūmo incipiens vsq̄ ad vltimū descēdēdo. nos vo qui a terra ad celestia tendimus eosdē gradus ascendendo enumeramus ab īfimo incipiendo scz a dono timoris ascēdēdo vsq̄ ad donū sapiētie. Rationē huius ascensionis reddit bea.gre.sic dicens Nemo infima deserens.repente fit sūmus q̄ ad obtinēdū pfectōis merituz dū quottidie mēs ī altū ducit ad hoc ꝓculdubio velut ascēsiōis eiusdē gradus ꝓponitur. vñ ascēsiōes ī corde nostro disponere debemus. ī hac valle lacrimaꝝ. vt ad donū sapiētie ꝑuenire mereamur? Est igit nobis in hac scala ascendenduz ab infimo dono timoris vsq̄ ad sūmuz donū scz sapiētie p gradus disponētes ascēsiones in corde. vt ea mus de virtute in virtutē donec videatur deus deoꝝ in syon. Primus igitur gradus ascēdēdi est timoris scz amor casti in oib agibilib ꝓtinuatio. Secundus est pietatis viscerose ad deū ⁊ primū sancta liquefactio. Tercius ē scie omniū bñficioꝝ dei grata ꝑcogitatio. Quartus est fortis oīm opaconū bonaꝝ executio. Quintus est ꝓsultra a deo oīm elegēdoꝝ tuta electio. Sextus est intellectus oīm veritatū necessaria ruz lūpida ꝓtēplatō. Septimus est sapiencialis celestiū desideriorꝝ ⁊ delicioz arū ꝑgustatō. Dicūt autē hec dona multiplici rōe. Prio q̄ p hec expellūt .vij. vicia. timor em̄ dñi expellit superbiā. pietas invidiā. scia iram. q̄ est quasi quedaz insania. fortitudo accidiā. ꝓsiliū auariciam. intellectus gulā. sapiēria luxuriā. Et notandū q̄ vij. sunt spūs boni ⁊ septē mali Ītā p donuz timoris spūssanctus ab homine superbiā expellit. ⁊ deuz humiliter introducit. p donum pietatis invidiam turpidims ꝓculcat ⁊ primuz ad se dulciter invitat. p donū scieiraz totaliter cedat ⁊ totū hominē intra se prudēter pacificat ⁊ quietat. p donuz fortitudims accidiā velocit oppimit ⁊ vigorem mentis velxmēter ad opā dum impellit. p donū ꝓsilij auariciam potenter extīguit ⁊ thesauros celestes sapienter ꝓquirit. p donū intellectus gulam velxmēter reprimit ⁊ celestib delicijs mentē spūaliter reficit. per donum sapientie luxuriam despicit ⁊ totum hominē castitati ⁊ libertati omino restituit. Expulsis igitur oīnib vicijs spūssanctus p dona sua ex domo mentis nostre tocūdū ⁊ sanctū sibi habitaculum ꝑparat. nā donum sapientie mentis nostre domum virtutib edificat. Donum intelligencie mētis domum ꝓtēplatōe illuīat. Donum ꝓsilij domū mītis prudētia gubernat. Donū fortitudinis mētis domuz stabilitat ⁊ defendit. Donū scie mētis domuz diuinis veritatib vel virtutib multiplicat ⁊ ditat. Donum pietatis mentis domuz diuino cultu ꝓfnat. Donuz timoris mentis domuz mundaz ꝓservat. ⁊ omne peccatum totaliter ab ea expellit ⁊ extirpat. Vñ bñ spiritussanctus ꝓphet igm q̄ sicut ignis diuersos effectus habet ⁊ primo purgat ita spiritussanctus p donuz timoris purgat mentes hominum a sordib peccatoꝝ ⁊ viciorum. timor em̄ dñi expellit peccatum. Item liquefacit p donum pietatis sicut ignis metalla ceram ⁊ pīguia. Item ꝓgregat p donum scie sicut em̄ ignis diuersa metalla in vnaz massam cōiungit. sic ⁊ spiritus qui docz bene ꝓuersari iter malos. ꝓiungit eciam malis bonos. Itē consolidat per donum fortitudinis. Unde apostoli recepto igne spiritussancti ita fuerūt

robusti q̄ qui p̄ius cedebāt eciaz mo
dico timozi iam ibant gaudētes a cō
spectu ꝯcilij. Itē eleuat p̄ donum ꝯfilij
scz vsqz ad celū ſm illud vade ⁊ vende
omnia que habes ⁊ habebis thesauruz
in celis. Item illumīat p̄ donū intel
lectus ſm illō vocebit vos omnē veritā
tem. Itē accēdit p̄ donū sapiētie quo
gustant celestia ⁊ q̄to magis gustant
tanto feruencius desiderāt ſm illud.
Qui edunt adhuc esurient. ¶ Di
cūt eciā dona spūſſācti. vij. eē ppt
vires naturales expiandas. nā irasci
bilis indiget expediri tā in p̄speris q̄
in aduersis. in p̄speris quidē p̄ timo
rem. in aduersis aūt p̄ fortitudinē. Cō
cupiscibilis indiget expediri q̄tum
ad affectū respectu p̄rimi qō fit p̄ pie
tatē. ⁊ q̄tū ad affectū qō ē spectu dei
fit p̄ gustū sapiētie dei. Racio quoq; ī
diget experiri in veritatis speculatiōe
qō fit p̄ donū intellectus. ⁊ in veritā
tis elatiōe. qō fit p̄ donū ꝯsilij. atq; in e
lecti executiōe qō fit p̄ donū scie p̄ hoc
em donū recte ꝯuersam in medio nā
cōis praue ⁊ p̄uerse. ¶ Et notā
dum q̄ spūſſanctus dr̄ p̄cedere a pa
tre ⁊ filio vt donū ad creaturā. p̄ quem
electi omnes vocant iustificant ⁊ glo
rificant. De hoc dr̄ hea. ber. Spiritus
qui a patre filioq; p̄cedit tāq; firmiſ
simū ⁊ indissolubile vīculū trinitatis
⁊ tāq; in quo omnia dona donāt ē do
num. de quo testat scriptura q̄ p̄cedit
spirat inhabitat replet ac glorificat p
cedere dr̄ a patre ⁊ filio vt donū ad cre
aturam vnde p̄cedēdo p̄destinat in
spirando vocat. quos p̄destinauit īha
bitando visitat. quos replendo accūe
lat meritis. quos iustificat glorifican
do vitat p̄miꝫ quos accumulauit me
ritis hec ber. ¶ Et quia spiritus
sanctus multiplex in virtute omnium
est ei artifex omnē bñs virtutē omia
p̄spiciens vnde radios suos vt nos ꝯ
bus liberaliter exhibet diuersimode īſ
ſm capacitates singulos. Vñ bea. ber.
in sermone festi p̄ eum sic dicit. Vere
multiplex est spiritus ī virtute qui tā
multipliciter filios hominū inspiratur
vt nō sit qui se abscōdat a caloze eius
id est a radijs beneficioꝝ eius. Siqui
dem conceditur hominib⁹ ad vsuz. ad
miraculū. ad salutē. ad auxilium. ad
solaciū. ad feruoze. Ad vsum quidē vi
te p̄sentis ꝯcedit bonis ⁊ malis dignis
pariter ⁊ indignis cōia bona habūdā
tissime tribuens. ita vt videatur hic
discretionis limen aīs limitem non
tenere. Ingratus est ergo vel cecus. q̄
in his bñficiū spūſſancti nō agnoscit.
Ad miraculum dat̄ in signis ac prodi
gijs ⁊ variis virtutib⁹. quas p̄ quoz
libet manus operatur. Item infunditur
ad salutem cū in toto corde nostro cō
uertimur ad dñm deum nostruz. Por
ro ad auxilium dat̄ cū in omni collue
tatiōe adiuuat infirmitatem nostram
Datur eciā ad ꝯsolationem vt cū testi
monij phibet spūi nostro. q̄ filij dei su
mus. hec inspiratō est ad nostram cō
solationem. Dat̄ etiā ad feruoze cū
iu cordib⁹ p̄fectoꝝ feruencius spirās
validum ignē caritatis accēdit vnde
nō solū in spe glorie filioꝝ dei sed eciā
in tribulatiōib⁹ gloziem ꝯtumeliā glo
riam reputātes obp̄robiū gaudiū ⁊ d̄
spectuz exaltacionē. pauci autē sunt
qui hoc spiritu repleantur. hec bernar.
His itaq; de. vij. donis spūſſancti in
generali p̄missis nunc in speāli de sin
gulis donis videamus.

De donis spiritusſancti in speciali
per ordinē ⁊ p̄rio de dono timoris.

Capitulum. VII

Sciendum ē igi
tur q̄ p̄rimus ⁊ infimus gra

dus ascendēdi ad gustū sapientie ē timor dñi. De quo beatus Anselm? sic dicit. Dono? primum timor est vtiluti alio? quoddaz fundamentū. hūc nāq; spiritussanctus in campo mētis suppomit, aliaq; dona in suo ordine veluti in edificio superpomit. prius enī metuere facit hominem. ne p? pecca tis suis a deo separetur. ? post ī pēnis inferni cū dyabolo torqueatur. De q? tortura Hugo sic dicit. Terreat te timor iudicij, terribilis metus gehenne laquei mortis. dolores inferni. ignis vrens. vermis mordens. ? sulphur fetens. flāma tartarea ? omnia mala vt tandem clames ineternū nō peccabo. Ad hunc timorem salubrem inuitat nos spūssanctus p? ps psalmiste dicens. venite filij audite me ti. do. dos. ¶ Et notandū q? triplex est timor. seruilis inicialis ? filialis. Timor seruilis facit duo. Primuz est q? pparat viam eternitatis. Secundum est quod trahit a peccato metu pene. Vnde per sapientem dicitur timor domini expellit peccatum Et beatus bernardus. Repletus timore domini ñ habet locum vbi admittat peccati tenebras. vnde qui pugnat cōtra vicia et vult desideria carnis vincere necesse est. vt timorem domini habeat. Dicit etiam Richardus de sancto victore. quis in illo p̄lio vnq; victor exiitit vbi spūs aduersus carnē ? caro aduersus spūm concupiscit. q̄ sine timore pugnauit. hec rich. Scōus timor dr inicialis q? ē incipiētiū inicium sapie ? dr donuz spūssctī sed tñ sub ipfecto eē q? p illū timorē cohibet se hō a peccato, pter deū principaliter scōario, pter penā eternā. De isto tīore dr bea. ber. supcañ. Nō immerito hic tīor dr inicium sapiētie q? se pesti alias p posse insipientie opponit. hic enī timor quidā ingressus est ad sapieriaz plane domus dei ? porta celi est. ? tanq; ingressus glorie. inveritate enī didici mil eque efficax esse ad graciā, pmerendam retinendā ? recuperādā q; si omni tpe coram deo inuemaris nō alta sapere. sed deū timere. nō eī locus est quo admittas superbiam repletus timore dñi. hec Bernardus ¶ Et notandū q? perfecta caritas dicitur foras mittere timorem inicialem inq;tum habet naturam timoris seruilis. ?m hoc scilicet q? habet oculum ad penam. timor enī inicialis habet duos oculos vnum ad gloriam. qui est inicialis alias p?incipalis. alterum ad penā qui est ei accidēralis sed timori seruili essencialis. Preterea timor inicialis abstinet a peccato venali, pter penaz purgatorij. in quo casu potest conuenire cum perfecto qui eciaz timet penā purgatorij inquantum est dilatoria glorie siue separatiua ad tēpus. Tercius timor dicitur filialis et est vnum de septem dōis spiritussancti. per ipsuz enī anima redditur bene mobilis ab inspiratōibus spiritussancti ad q? q; opera virtuosa. quia per talem tīorem se spiritui sancto ommino subiicit et in nullo repugnat p?out possibile ē in via. Et sciendū q? timor filialis, p pie timet offendere deū. q eciā si, ppt peccatū nō separetur a dō. tñ a peccato abstinet. ne ip̄z offēderet. Et ī hoc differt filialis timor ab inciali. quia timor inicialis p?opter conscientiam peccati timet separari a deo. Timor vero filialis timet tantum offendere. Alia eciam est differentia quia timor inicialis est imperfectorum sed timor filialis est perfectorum. ¶ Et notandum q? cum caritas intrat cor hominis incipit timor exire. cuz vo illa tota intrauerit et cor possede

rit.tūc nullus timor erit q; pfecta caritas foras mittit timorē. de hoc beat⁹ Aug. dt ꝺ ꝟbis apli sic. Cū igit caritas intrat cor ihs. incipit timor exire ⁊ quāto plus illa intrauerit. tanto minor erit. cū illa tota ītrauerit. null⁹ timor erit. q; pfecta caritas foras mittit timorē. ītrās ḡ caritas expellit timorem nō aūt sola ītrat sꝫ ⁊ ipa in comitatu hꝫ secū timorē. quē introducit ipa sed solū castū pmanentē in seculū seculi. Seruilis timor est quo times cū dyabolo ardere. Timor castus est quo times deo displicere. hec aug. Cū ꝺm apli dictū. Mundemus nos ab oī inq̄namēto carnis ⁊ spūs. pficientes scificatōz in timore dei.

De dono pietatis

Capitulum VIII

Sequitur donū pietatis q ꝺ est scm donū in ascēdendo. qꝺ oñdit dea. Anſ sic dicit em dono supple timoris spūssanctus supīponit pietatē cū mēti fic timori aspirat sup̄bi⁹ ꝓpassiōz pieq; recolere facit. q; misera erit. si a deo separata ī inferno cū dyabolo torta fuerit. ido rōnabilit ꝺ dono timoris ascēdit ad donū pietatis. ꝺ hoc dono dr apl⁹ pau. Exerce temeip̄z ad pietatē. nā corpalis exercitatō ad modicum vtilis est. Pietas aūt ad oīa vtil' ē pmissōz vite hñs q̄ nūc ē ⁊ future. oñdit apl⁹ in his verbis duplex exercitiū qꝺ ꝙueit hoī scz corpale ⁊ spūale. Sed spūale corpali pferēdū ē q; vtili⁹ ē. corpale ei modicā vtilitatē hꝫ vt ipe dr. Quātū spūalia corpalib⁹ eterna tpalib⁹ invisibilia visibilib⁹ ꝑualēt. tanto spūal' exercitatō corpali. Et notāꝺ q exercitiū pietatis ꝙsistit ī triplici actu scz in reuerētia veneratōis diuine. in custodia scītatis intrinsece. ⁊ in affluentia misericordie fraterne. p̄ño exerceri dēt pietas in reuerētia veneratōis diuine. vñ ꝺ yosia in ecc. dr. In diebꝫ peccatorū corroborauit pietatē. i. cultū diuinū q; añ ip̄z nō vigebat misi ī isrl. q; ät pietas sit cultus dei ꝺ hoc dt aug. i li. ꝺ ci. dei pietas ꝓprie cultus dei dr. qui dr latrie cult⁹ ⁊ hic cultus dēt soli deo tāq; excellētiori ⁊ pfectōri. Sz notāꝺ qd fit iste cultus. ad hoc ñ dt aug. in li. ꝺ verbis dñi sic dr. Colit⁹ m⁹ deū ⁊ deus colit nos. Colī⁹ deū adorādo ⁊ vt colonū nēm ī uocādo. colit nos deus arādo tāq; agricula q; agricultura ei⁹ ī nobis ē. eo q; ñ cesset vtrobo suo extirpare mala semia ꝺ cordibꝫ nris. ⁊ apire cor nostr tāq; aratro ꝺm ōis plātare scia p̄ceptoꝝ ⁊ expectare pietatis fructū hec aug. Scꝺo exercēri dēt pietas ī custodia scītatis ītrīsece. sūma aūt pietatis sive religiōis xp̄iane ꝙsistit ī puritate ⁊ trāq̄llitate īteriore. Die ei ñ p̄t afficī bō ñ amet scītatē. vñ p̄ iaco. dr. Religio mūda et imaculata apꝺ deū ⁊ pr̄ez hec ēvisitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ ⁊ imaculatū se custodire ab hoc seculo. De hac pietate btūs ber. sup̄ illō apli. Exerce temetip̄m ad pietatē sic dicit. Pietas hec iugis est dei memoria. ꝓtinua intentōis actio. ad intelligenciam eius indefessa affectio ī amore eius. vt nulla vnq̄z seruū dei inveniat nō dicā dies sꝫ hora misi vel ī exercitij labore ⁊ proficiendi studio vel ī experientie dulcedine ⁊ fruendi gaudio Hec bern. Tranquillitas eciaz esse nō potest nisi in sanctitate ꝙscientie vt scilicet bona ⁊ pia vt scilicet pr̄e ceteris bō preferat virtutis viram vite mūdane et vitam gratie vite corporali. qui ꝺo secus facit non habet affectum pium ī se. hec est ḡ pietas ꝺa vt hō aīaz suaz custodiat in scītate quod si non facit

perdit vitam perdit gratiam ⁊ vtutē
fm illud psalmiste. Dñs interrogat
iustū ⁊ ipiū q aūt diligit iniquitatē o
dit aiaz suam. ꝓpter hoc dr Ecc.xxx
Vifere aīe tue placens deo. ⁊ ꝯgre
ga cor tuum. hoc dicit nō solū de exte
riori conuersatione sed etiam de inte
riore quia simulata pietas non est pie
tas sed duplex iniquitas. vnde dicit
aplūs Nouissimis tpib ystabunt tē
pa piculosa ⁊ erūt hoīes seipos amā
tes cupidi. elati voluptatū amatores
magis q dei. hītes quidē spēz pieta
tis vtutē aūt eius abnegātes. Tercio
exerceri dēt pietas in affluentia mise
ratois fraterne. sicut Noe. Abraham
Moyses. Samuel. Dauid. Noe em
ꝓpter pietatē hoiz cētū āīs fecit ar
chaz. Abrahā ꝓpter pietatem pīpīssi
mis rogauit zodomitis ⁊ extorsit a de
o q si essent decē viri iusti ī ciuitate ñ
destrueret ciuitas ꝓpter eos. Moyses
ār p plo ꝯtēptoria dei ⁊ sui orauit d.
Aut dimitte eis hāc noxā aut dele me
de li. vite. Samuel vo quē ꝑs repro
bauit ne hesset cū ira dñi ꝯtra ꝑm se
uiret ⁊ ꝑs is diceret ei. Ora p nobis
deū. Absit hoc a me vt nō orē p vobis
Dauid aūt in sūmo piculo sui positus
pepcit saul cū nec ꝯtra deū nec ꝯtra le
gē fuisset si eū occidisz. isti q sunt viri
mie quoꝝ pietas ñ ōficit. Ad hāc pie
tatē inuitat nos hea.pe. in sua cañ. sic
di. Ōsistrate ī fide vēa vtutē. in vtu
te aūt sciaz. in scia aūt abstinentiā. in
abstinētia aūt pacīaz. ī pacīa pietatē
ī pietate fraternā caritatē. q eī vult pi
us esse ad ꝓximū oportz q bēat hoc vt
pacienter ⁊ caritatiue ad hostē se ha
beat vt dauid alr pietas ñ ē in hoīe nisi
bēat extrema sua scz patīaz ⁊ carita
tē. de hac pietate dr ber. ī q̄dā epla O
clemētissima pietas q ñ ōfimit sua lar
giri bñficia ñ solū bis vbi nullū meri
tū inuenit sz bis ec vbi totū videt ꝯri
um. hec ber. vñ sz apostō. Sobrie pie
⁊ iuste viuam? in hoc seculo. Sobrie
q̄tū ad nos iuste q̄tū ad ꝓximos. pie
quātū ad deū in ipz fidelit credēdo ex
pectātes beatā spē ⁊ aduentum gloꝛie
magni dei ⁊ saluatoꝛis nīi Ihesu xpi.

De dono scientie

Capitulum IX.

Scire debes etiam fili qrterciū donum sancti spūs est donū scie. qd̄ seq̄t imediate donū pietatis. vñ dr Anſ. Post donū pietatis spūsctū s donū scie supīpomit pietati. cū mēs fic timz fibi ⁊ ꝯpatit vt qūo valeat saluari scrutat. eiq̄ spi ritussanctus huius rei ꝯgnitōz largit Et notād sz hea-ber. q dr sup cañ. q est scīa q̄dā secularis q̄ inebriat nō caritate sed curiositate iplet sz ñ nutrit. ī flāmat. sed nō edificat. ingurgitat sed ñ ꝯfortat. ⁊ talis scīa ñ ē donū spūsācti. Est ⁊ alia d q̄ hea. Aug. ī li. d tri. fid. Est scīa q̄ ñ rep vana nec curiosa sed de bis d q̄bꝫ fides saluberrīa q̄ ad vērā beatitudinē ducit gignit nutrit defensat ⁊ roborat ⁊ hoc dr donū spīritussancti. Et hoc donū gratuitū ē in mē supnaturale. cuius actus est bñ iudicare fm regulas legis eterne. Vnd donū scie p̄mo respicit speculatōz scz cūdo extēdit se ad opatōz eoꝝ que ad credibilia cōiter dirigūt. Vñ illi do nū scie hīt q̄ ex infusiōe gē certuz iudiciū hīt circa credēda ⁊ agenda ita ꝙ in nullo d̄uiāt a rectitudīe iustitie. ⁊ hec scīa scōz ē. de qua dr sapiētie. x Justum deduxit dñs ꝑ vias rectas ⁊ dedit illi scīaz sctōz. Ex his pz ꝙ donū scie est hītus infusus quo hō iudiciū certū ēca credēda ⁊ agēda ℟ Et nota d ꝙ salubris scīa dependet ī noticia

sacre scripture vbi tot delicias anime
inuenimus quot ad pfectū nosīt intelli
gēcie diūsitates accipī?. vñ gre. i mo.
dicit. i amore sacre scripture tot nimi
rū delicias inuenimus. quot ad pfectū
nēz intll'ncie diuersitates accipī?. vt
mō nos nuda pascat hystoria mō sub
textu lre velata nos reficiat medulli/
tus allegoria mō ad altōra suspendat
ptēplacō anogoge ī pñtis vite tene/
bris tā d lūie eternitatis ītermicans.
In his verbis gre. innuit triplicē mīsā
eē sacre scripe. i q̄bz aīe studiose medi
ante dono scie diuersimōe ⁊ dulcit re
ficiūt. Pria ē mīsa hystorie. scda alle
go rie. k cia anagoge. ī mīsa hīstorie ci
bāt simplices ferculis grossioribz. In
mīsa allorie cibāt doctores ferculis subti
lioribz. In mīsa anagoge pfectōres ci
bāt ferculis dlcioribz. In mīsa hystorie
simplices cibāt ferculis gssioribz fidē
robozātibz. dū siplices legūt ī sac scri
ptura q̄ aq̄ ī vinū mutat. Lasar? resu
scitat lepzos? mūdat. cecus illumīat
⁊ alia b?mōi. Et tūc turba simpliciū
pascit q̄ñ fides exēplis roborat. ī mīsa
allorie ēficiūt subtliozes vt doctozes ⁊
filles subtiliozibz ⁊ dulciozibz ferculis
dū eis pais verus d celo pmittit. hñs
ī se oē delectamētū suauitatis. ex c? mā
ducatōe resurrectio nobis pmittitur
vita eterna speratur. ianua regni cele/
stis apit. mīsa eterne refectōis pparat
corpus xpi hic ve māducat ī quo no/
bis gustus diuitatis ppinat. vñ dt hu
Carnē assūptā iesus nobis ī eduliū p
posuit vt p cibū carnis ītrē? ad gustū
dīnitatis. Ex his pfortat aīa ⁊ surgit
in spē viuā. d q̄ spe gre. dt spes ī eterni
tatē aīaz erigit. ⁊ idcizco nlla exteri?
aduersa q̄ tolerat sentit. qd ñ ē modi
ca refectō mīris. In k cia mīsa anogoge
spiritales ⁊ pfctōres pascūt ferculis
diuissimis ⁊ sapidissimis. Cuius rō
eē ptalis. Anogogia civi dt
bu. sup pmū āgelice ier. ē ascēsio siue
eleuatō mīris ī ptēplatōz supnoz. ió a
scedēdo trāscēdit narracōz mīse histo
rice sz ptēplādo transcendit vltra vela
mīa mīse allorice. plena aūt eleuatō ⁊
pura ptēplatō ī mīte mirā ⁊ dlcē gene
rāt dlectatiōz ⁊ refectōz. vñ gre. super
Ezec. Cōtēplatō amabilis valō dul/
cedo ē q̄ sup se ipaz aīaz rapit celestia
apit. terzēa dbere eē ptēptui oñdit. et
q̄dā aīa speculat vñ efcā pficiat ⁊p?
modū advisiōz glorie ptīgat hec gre.
Et notād q̄ sūt nōnulli q̄ amāt
scīaz ⁊ sapīaz ñ vt hēant eā in vita vt
moribz. sz vt p eā vanā gloriā accipi/
ant ⁊ acquirāt. vñ au. Amant aliqui
ñba scīe vt hēant ea in doctrina ⁊ ñ ī
vita. nōvt p mozes eaz augeāt. sed vt
in anē gloriā acq̄rant. ⁊ ficverbis illi
us īflati ab ea magis fiūt aliēi. De sci/
entia eē bōa ⁊ mala sic dt ber. Sunt q̄
dā q̄ volūt scire vt sciant ⁊ turpis curi
ositas est. q̄daz vt sciant ⁊ turpis vani
tas est. q̄daz scīaz vendant ⁊ turpis q̄
stus est vt edificētur ⁊ prudētia ē. hec
ber. Et notand q̄ plures hñtes scīam
salutis minozē saluāt. ⁊ nōnulli hā/
bentes scīaz maiozē peūt ⁊ damnant.
Vñ felices sunt q̄bz scīa q̄cūq̄z siue sit
exterior siue spūalis est scala ascēsio/
nis ad vitaz eternā ⁊ ñ ruina dlectōis
vñ Rich. d sanc. victo. Vere salutis
scīaz alq̄ hñt maiozē alq̄ minozē ⁊ p
tingit sepe saluari eos q̄ hñt minozes
et pire eos q̄ hñt maiorē. magnitudo
namq̄z scīe q̄bz daz est fomes superbie
⁊ eoipo causa ruine. Vñ felices sunt
q̄bz exterior scīēcia fit scala ascēsiōis
ñ ruina dlectatōis. Felices q̄bz scia
illa q̄ inflat ñ ē ad inflatōz sed ad īflā
matōz eius q̄ edificat hec richardus.

De dono fortitudinis

Capitulum X

Lire consequē
ter debes q̄.iiij. donū spūssan/
ci est donū fortitudīs ⁊ seq̄t̄ imedia/
te donū scīe. qđ̄ oñdit dna. Anſ. sic di.
Spūssancī donū fortitudīs supīpo/
nit dono scīe. cī rō est q̄ dū mēspaui
da timens sibiq̄ dono pietatis ꝓpaci
ens ⁊ q̄d iā agere dēat dono scīe sciēſ
oportet vt dono spūssācti sit fortis ad
opand̄. q̄ didicit ⁊ q̄b⁹ se saluari posse
ꝓfidit. q̄ ſ ficut. Aug dr. pfectū ñ facit
ꝓgnitō veritatis ī mēte. misi subseq̄tur
habitus vtutis in opatōe iō fortitudi
nis donū sequit̄ donū scīe X Et no
tād̄ q̄ aīa disponit̄ ad suscipiēd̄ donū
fortitudīs p tria. ꝑmo p inexpugnabi
le fidei scutū. quo scuto munit̄ oēs bel
latores xp̄i vt possint vincere munduz
⁊ dyabolū ⁊ oīa vicia ⁊ p ꝑñs puem/
te ad regnuz dei. hi sunt ſz doctm̄ apli
ad hebre. xi. Qui vicerūt regna. opa/
ti sūt iustitiā. adepti sunt repromissio
nes. qualuerūt d̄ infirmitate. fortes
facti sūt i bello Ite ad eph. vi. In oī/
bus scutū fidei sumentes. vt possitis
oīa tela nequissimi ignea extinguere
et hoc maxīe fit pceritatē fidei. cī for/
titudo supat omnē fortitudinē. Unū ⁊
aplus pe. hortat̄ nos ad resistēd̄ dya/
bolo p fidei vtutē dicēs. Sobrij estō
te q̄ aduersarius vē dyabol⁹ tāq̄ leo
rugiens circuit q̄rēs quē deuoret cui
resi. for. in fide. q̄ ei mediāte illabitur
aīe. Unū dr. ij. Palipoñ. xij. Oculi dñi
ꝓtēplāt̄ vniuersaz terrā ⁊ ꝑbet fortitu
dinē his q̄ pfecto corde credūt in eū.
Scđo dispōnit̄ aīa ad suscipiēduz do
nū fortitudinis p ineffabile spei solā/
ciū. de hoc dr ysaie. xiij. Omi spant in
dño mutabūt fortitudinē. assumēt pē
nas vt aq̄le current ⁊ ñ laborabūt. ābu
labūt ⁊ ñ deficiēt. Hec aūt spes dr hēe
silentiū dicēte ysaia. In silencio ⁊ spe
erit fortitudo vra. Magnā nāq̄ forti/
tudinē dat deus sperātib⁹. vñ dr ysa/
ie. xl. Qui dat lasso vtutez ⁊ his q̄ ñ
sunt fortitudinē ⁊ robur multiplicat
idest his q̄ nihil reputāt se. sz deū ⁊ iō
hō nullo mō speret i se sz in deo tantū
Tercio dispōnit̄ aīa ad suscipiēdū do
nū fortitudīs p inextīguibile carita/
tis incēdiū. vñ dna. Aug. Fortitudo ē
amor q̄ fortis est vt mors dilectō. om
nia ꝓpter deum facile pferens nā iusti
viri fortiter radicati in amore dei ad
uersa queq̄ libenter ⁊ pacienter susti/
nent dicentes cū Pau. Quis nos se/
perabit a caritate xp̄i tribulatō an an
gustia an fames an nuditas an gladi?
Certus sum q̄ neq̄ mors neq̄ vita po
terit nos separe a caritate dei que est ī
xp̄o ihesu dño nostro A Sciēduz
etiam q̄ donū fortitudīs dat̄ fidelib⁹
ꝓpter tria. p̄mo ad pficiēdū opacōes
viriles. nā donū fortitudīs ꝓtra oīa
vicia decertat. ⁊ ornamenta virtutuz
in hoīb⁹ ꝓfuat. De hoc dna. Ambr. sic
dr. Nō mediocris virtus anī est forti
tudo q̄ sola dēndit ornamēta virtutū
ommū ⁊ iustitiā custodit ⁊ q̄ inexpug/
nabili ꝓlio aduersus vicia decertat. ī
micra ad labores. fortis ad ꝓcula. ri
gidior aduersus voluptates. auariciā
fugat. q̄ virtutē effeminat ⁊ mentē ob
tenebrat hec Am. Scđo dat̄ donū for
titudīs ad ꝓsternēdas aereas ptātes
scz ad fortit̄ pugnādū vñ dr. i. ioh. ij.
Scribo vobis iuuenes. qm̄ fortis estis
⁊ verbū dei ī vobis manet ⁊ vicistis ma
lignū. Signū est fortitudīs q̄n hō ꝓ
sternit aduersariū suuz. debet ergo qui
libz virilit̄ rēsistere maligno spūi ne p̄
ualeat. ad qđ̄ hortat̄ Isa. xlij. di. Resi/
stite dyabolo ⁊ fugiet a vobis. Tercio
datur donum fortitudinis ad tolerā/
das mundi tribulationes. ipsa quoq̄
fortitudo pacientiam generat p quaz

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hoīes vincūt aduersa nō repugnādo ſʒ ſufferendo. vñ Caſſianus. Pacīa vincit aduersa. nō colluctādo ſʒ ſuffe ro. nō murmurando. ſʒ grās agendo. ipa eſt que feces tocius voluptatis ab ſterzgit. ipſa eſt que limpidas animas deo reddit. hec Caſſia. Vñ iuſti viri p donū fortitudīs nec ꝓſperis extollunt nec aduersis frāgūt. qz ſpē in dño ha/ bentes in ſuis tribulatōibꝫ a deo non derelinquūt. ⁊ ſicut in electis opaf pa cientiā ⁊ ſpez future glozie. ſic ī repro bis tribulatio parit dſperatōz. Iſta cō memozat bea. ber. ſic dicēs. Iuſti? nec laude extollit. nec vitupatōe frāgitur non diuicijs tumet. nō ꝓfūdit paupta te. ⁊ leta ꝓtemnit ⁊ triſtia. ſicut em ſan ctis ⁊ electis tribulatōibꝫ opaf pacīē ciā. pacīētia. pbatōz. pbatio aūt ſpem ſpes aūt nō ꝓfundit ſic econtrario dā/ nandis ⁊ reprobis tribulatio opatur puſillanitatez. puſillanitas turbatiōz turbatio deſperatiōz deſperatio autez interimit. hec Bernardus.

De dono conſilij. Ca. XI

Liens inſuper q̄ quintū ſpūſſancti donū eſt donū cōſilij qđ īmediate ſeq̄t donum fortitudinis. vñ dr Anſel. Qđ? donuz fortitudinis ſpūſſanctus donū ꝓſilij ſu peredificat. qz cū iā mēs eſt fortis ad opandū. q̄ pie timēdo ſcit eē faciēda ſuī expimēto didicit ex ſpūſctō. qđ d̄ bis oībꝫ ꝓſulere dēat ex quo ꝓcludit q̄ donuz fortitudīs ſeq̄t īmediate do nū ꝓſilij. Sciēdū aūt q̄ ē triplex ꝓſiliū quo erudīm ad diſcernēdū quo ſubleuam ad eligēdū quo expedīm ad ꝓſequēdū. Primū eſt ꝓſiliū quo erudīm ad diſcernēdū qđlz ⁊ decet ⁊ ex/ pedit ad dictamen rōis recte. Vnde ꝓuer. viij. Ego ſapīa habito in ꝓſilio in quo erudit hō ad diſcernēdū quic

q̄d eſt vtile decēs ⁊ licitū. Primo em d/ portet videre an liceat. Secdo an dece at. Tertio an expediat. Vltra em licēt ſʒ ñ omīa expediūt ſʒ apoſtolū. Tercīs eſt ꝓſiliū quo ſubleuam ad eligēdū qđ licet ⁊ decet ⁊ expedit ad anime ſalutē vñ Ecc. xl. Aluꝑ ⁊ argētū ⁊ ꝓſtitutō pe dū ⁊ ſuꝑvꝛtq̄ ꝓſiliū bñplacitū Aluꝑē ſciētia ſacre ſcripture. Argētū vo pro phetia pedes ḡ ſtabiliūt ſuꝑ decumen ta iſtius ⁊ illi? ſʒ ſuꝑ omīa ꝓſiliū bene placitū qđ eſt vt? q̄ in moribꝫ certior eſt omī arte ⁊ iō eſt ſuꝑ aurꝑ ⁊ argētuꝫ Tertiū eſt ꝓſiliū quo expedīm ad ꝓſe quēdū qđ licet decet ⁊ expedit ad opa/ cōz vtuoſa. d̄ hoc dr Judith. x. Deus pēm noſtrozꝑ det tibi grāz ⁊ omē ꝓſiliū cozdis tui cozroboret. Et ps. tribuat tibi ſʒ coz tuuz ⁊ omne ꝓſilium tuum ꝓfirmet. vbi ꝓphēta imprecaf fidelib dōa ſpiritusſancti. vt ꝓſilia ſana ⁊ ad amīe ſalutē ſpectācia valeāt adiple re. D Et notādū q̄ oportet hōtes ſcire bonum ꝓfiliarium vt dr. Ecc. vi. Viri pacifici ſint tibi ⁊ ꝓfiliari? ſit tu bivnus d̄ mille xp̄s ſcz vñ yſa. ix. Vo cabiſ nomē ei? admirabil ꝓfiliarius iſte ſūm? ꝓfiliari? hʒ ꝓfiliarios ſubſe principalit ap̄los inꝑ quos paul?. di Beatioꝛ erit ſi ſic pmāſerit ſm ꝓſilium meum ſcz cuſtodiēdo caſtitatē q̄ hec eſt ſʒ deū. Vñ ſeq̄t puro aūt q̄ ego ſpi ritū dei hēaz. Et ſic pʒ q̄ mibil ꝓſuli it niſi qđ vidit ī xp̄o. Vñ idē ad ebꝛ. Scitis grām dñi nr̄i Jhxſu xp̄i qm̄ p ter nos egenus factus eſt cū eēt dites vt eius ſopia nos diuites eſſemus ⁊ i hoc ꝓſiliū do. vt vicz eius pauptatem imitamī ī caſtitate ī hūilitate ⁊ pau ptate. q̄ ſunt arrogācia ꝓſiliaq̄ eē ꝓfite mata ſunt p̄ apoſtolos et ſanctos De bemus ergo conſilijs obedire ⁊ precep tis noſtri redemptoris vrvita ʒ amīe noſtre ī uenire valeamus. Vñ ꝓuer.

ij. Custodi legē meā atq; ꝓfiliū meū
et vita aīme tue. hortat ecīa nos dō
minus vt eius cōsiliū suscipiamus et
seruemus. Eccl. vi. Fili audi et acci
pe ꝓfiliū meū et ne abicias illō acsi di
cat audi ꝓfiliū meū ōrū ad ītellectuz
accipe ōrū ad affectuz vt dicas cum
psal. Mane astabo tibi ad cōsilia tua
sollicite inquirenda et videbo veraciē
intllndo et ex his qō tibi placet vel di
spliceat fideliter exeq̄ndo in his autē
mētibꝰ q̄ cōsilys et ꝑceptis dñicis sic
ꝓmpte obediūt scā trinitas libēter so
let ībitare. et dulciē illas vīitare. vñ
Job. xiij. q̄ diligit me ſmōz meū let
uabit. et pē me? diliget eū et ad eū veni
emus et man. apō eū facie. Veniet ad
nos pēvisitādo memoriā et excitando
ad opādū. veniet ad nos verbuz pēis
verificando ad intllnciaz ad clare ꝓtē
plandū veniet ad nos spūssanctus vo
lūtatē inflāmando ad dulciter aman
dū. manſiōz aūt faciūt apō nos. cui?
tōz assignat btūs gre. in ōdā ome. di
cens. in quoz̄ liber corda venit dñs et
manſiōz nō facit q? sic deū recipiūt vt
tñ rpe tēptatōis ab eo recedūt. ī quo?
rundā vero coꝛda venit et manſiōz fa
cit. q? sic eos amor diuinus inflāmat
et penetrat. vt rpe temptatōis ab amo
re eius nō recedāt. ille em̄ vere deū a
mat cuius mentē delectatio prava ex
consensu nō supat. Qui aūt in carita
te manet ī deo manet et deus ī eo. De
hac māsiōe dr ꝓuer. viij. Delicie
mee sunt esse cū filys hōiz. delectatuz
esse deus cū filys hōiz sua ꝓsilia et
ꝑcepta obseruātiū. ¶ Sed ꝓsidē
randū est q̄ sunt nōnulli qui ꝑriū cō
filiū sequūtur. qui sibi sapiētes vidē
tuz sequentes errorē suū. nec volētes
acquiescere ꝓcilys alioꝛ hystes sunt
vanitate tumētes sibi placētes et in o
culis suis magni. quos bea. ber. ī quo?
dā sermone reꝑhendit sic dicēs. Le
pra ꝑriq̄ cōsilq eo pernicioſioꝛ ē. quo
magis occulta. et quanto plus habun
dat. tanto sibi quisq̄ sapiēcioꝛ. hec il
loꝛ est qui zelum dei habētes. sed nō
ſm sciencīā sequentes errorē suum. et
obstinati in eo itavt nullis cōsilys ve
lint acquiescere. hy sunt veritatis de
risores. inimici pacis. caritatis ex
pertes. vanitate tumentes. sibi placē
tes. et magni in oculis suis. ignoran
tes dei iusticiā. et suam voluntatē statu
ere volentes. Et que maior est ſuper
bia. quoniam vt vnus homo tocius cō
gregatōis iudicio suum preferat iudi
ciuz. tāq̄ ipe solus habeat spīrūm dei
qui se faciūt religioſioꝛes alqs. qui ñ
sunt vt ceteri hominum. et ecce arioli
et ydolatre facti sunt. hec Bernar. Ihñ
necesse est vt postponentes ꝑrie volū
tatis ꝓsilium submittamus nos consi
lys dei et ꝑceptis eius. ne incurramus
periculū anime et eternum ītcritum.
Unde prouerbioꝛū. j. dicitur quasi cō
minando vocaui et renuistis. extendi
manum meam. et nō fuit qui aspice
ret. despexistis omne cōsilium meum
et increpatōes meas neglexistis. ego
quoq̄ in interitu vestro ridebo et sub
sānabo cū vobis quod timebatis adue
nerit. cum irruerit repentina calami
tas et interitus q̄si tēpestas ingruerit
q̄n venerit sup vos tribulatō et āgustia
tunc īuocabūt me et nō exaudiā mane
ꝓsurgēt et nō īuenīāt me. eo q̄ exosaz
habuerūt disciplinā. et timorē dñi ñ
susceperunt. nec acquieuerint cōsilio
meo et detraxerīt vniuerse correptioni
mee. Comedēt igit fructus vie sue. su
isq̄ ꝓsilys saturabunt auersio paulo?
ītcrficiet eos et ꝓsperitas stultoꝛ pdet
illos. Qui aūt me audierit absq̄ ter
rore ꝭqescet et hñdācia ꝑfruerit ma
loꝛtiore sublato et sic ꝑz ō vno ꝓsilq.

De dono intellectus.
Capitulum XII

Consequenter scies fili q̄ sextū donum spūs sancti est donum intellectus. qō sequitur donum consilij. Vñ dicit be. Aug. post quintū gradū scz ꝯsilij. per quod anima leuat ab appetitu sordiū inferiorū ascendit in sextū gradū scz donuz intellectus vbi iā ipz oculum purgat hec Aug. Quare autem donuz intellectus p̄cedentia quinq̄ dona sequitur. Anselmus. de hoc rationem assignat dicens. Quinq̄ dona p̄cedentia pertinent ad vitaz actiuā. hec aūt duo scz intellectus ⁊ sapiētia p̄tinent ad vitā cōtemplatiuā. que duo spūs sanctus postq̄ mentē facit pauentem p donū timoris. fibiq̄ compaciētem p donū pietatis. ⁊ ea agat que sunt facienda per donū sciencie. ⁊ illa fortiter exeq̄tur per donū fortitudinis. ⁊ ō ipis sui exemplo facit alios ꝯsulentem per donum consilij. post spūssanctus accēdit mentez ad intelligendum cur hec ⁊ illa fieri debeant. ⁊ vltimo q̄ a solo deo remunerationem querat istorum hec Anselmus. Et notandum q̄ cū hō fit ordinatus ad beatitudinem sicut ad finem supnaturalem. idō oportet ponere intellectum siue lumen aliq̄d vt est habitus supnaturalis que sunt articuli fidei. ⁊ ex ꝯsequenti quarūdaz opacionū que ordinant ad fidem que per dilectionem opat vt dicit apostolus et hoc lumen supernaturale ⁊ superadditū intellectui ⁊ hōi datū vocat donū intellectus et notat quandam excellēciam ꝯgnitōis penetrans vsq̄ ad intimas rep intelligēdap essencias ⁊ veritates. qō non fit ita explete ex virtute naturalis intellectus sicut ex vrtute luminis supnaturalis supadditi intellectui De hoc in libro de spiritu ⁊ anima sic dicit. Intellectus est ea vis animae qua potencia quantum homini possibile est ꝯgnoscit ad celestia archana penetranda. que penetrari non possunt nisi per spūm eius qui etiam pfunda dei scrutat. Unde dicit apostol⁹. Nobis aūt reuelauit deus p spiritū sanctuz. qui omnia scrutatur eciā pfunda dei. Cum igit veritates necessarie ad salutem sint nobis abscōdite ⁊ velate. tā in rep naturis q̄ eē in diuinis sacramētis ⁊ figuris. tm̄ in vt intellectus humanus sine adiutorio supnaturalis lumīs ñ possit ad eas apprehēdēdas contingere. planū est q̄ necesse fuerit spūssanctus intellectui humano supadderet aliq̄d lumē supnaturale. quo velamina dictap virtutū penetraret ⁊ veritates absconditas apprehenderet ⁊ sic eas nobis manifestaret. qō q̄ spūssanctus facit. dū nobis donū intellectus inspirat. hoc em̄ donū intellectus p̄mo facit nos penetrare velamina siue tenebras mentis nostre. donec ad noticiam p̄priam peruenimus. et sanctam trinitatez ad cuius ymaginē creati sumus agnoscamus. P̄ro ig donum intellectus facit nos ad interioza nostra ingredi. dum mentem inspiratvt p̄mo seipsaz cognoscere discat. ⁊ in hoc diligenter se exerceat nec seve revidere quid sit ēcipiat. De hoc dicit richar. de sancto victo. exercicō cordis oculus mundat. ingenium acuitur. intelligentia dilatatur. nescit em̄ quantum sub pedibo eius omnis mundana gloria iaceat. qui condicionis sue dignitatē nō pēsat. nescit omnino quid de spiritu angelico. quid de spiritu diuino sentire debeat qui spiritum sanctum p̄ius non cogitat. Et sequitur. Si nōdum ydoneus es ad rimanduz ea q̄ intra in te ipso sunt

quō ad illa timanda ydoneus eris que sunt supra te ipm. hec richardꝰ. In hoc exercitio hō per donū intellectus incipit aliqualiter videre. q factus est ad ymaginē sancte trinitatis. qz ad ymaginem ⁊ similitudinē suam creauit deus hoīem. De hoc dr in libro de spū ⁊ anima. Sicut deus pater. deus filius deus spūs sanctus vnus deus non tres dq sunt sed tres psone. ita aīa intellectus. anima voluntas. aīma memoria non sunt tres aīme. sed vna in vno corpore ⁊ tres vires. Et sicut ex patre generat filius. ex patre ⁊ filio pcedit spiritus scūs. ita ex intellectu generat voluntas. sed ex intellectu ⁊ voluntate pcedit memoria. Ex eo autem q aīa est ymago dei ⁊ capax dei vt dr beatus Augu. qua pter quisq diligentius attendat prime sue ꝺditionis excellentiā vt venerandam scē trinitatis in semetipso ymaginē agnoscat. honorēq diuīe similitudinis ad quā creatus est nobilitate mor exercitatōe virtutum ac dignitate meritor habere ꝺtendat vt qñ apparebit similes ei appareamus qui nos ꝺdidit ⁊ reformauit ¶ Sciendū etiam q intellectus est regula ⁊ circūspectio actionū moraliū. Uñ ps Intellectū tibi dabo ⁊ instruā te īa via hac qua gra. fir. sup te ocu. meos. s. si nistr gratie ⁊ dextr glorie. qō fit qñ deus acceptat opera hoīs in pñti approbando. ⁊ in futuro remunerando. Sz oportet ad hoc q simus apti ad istū intellectum vt regloriemur non sm sensibilia fantasmata. sed sm iudicia intelligibilia. sicut per eundē ps dr. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus quib nō est intellectus. alioquī accidet nobis sicut primo hoī. qui cū in honore esset non intel. ꝺpa. est iumen. insi. ⁊ simi. factus est illis .i. qz non est secutus intellectū vt sequeret mandatū dei fcūs est miser ⁊ captiuus ¶ Uñ nota dū q intellectus predictus prudentialis qui sm dictamen legis dine docz tria. s. quid euitandū sit. quid exequē dū. quid expectandū. ¶ Primo donū intellectus docet quid euitandū. qz omne malū. Unde puer. ij. Si inclinaueris cor tuū prudentie. si quesieris eam q̄si pecuniā. ⁊ sicut thesauros effoderis illā. tunc intelliges timorē dñi ⁊ sciam dei inuenies. .i. qui vult habere hūc intellectū debet se inclinare p humilitatē. querere p desideriū. effodere p exercitiū. ⁊ sic instructus in moribꝰ intelliget q in timore dñi viter ē malum. Unde ps. Initiū sapie timor dñi. intellectus bonus oībus facientibꝰ eum. Scdo donū intellectus docet quid exequendū. qz oē opus bonū sm actum cordis oris ⁊ operis ¶ De actu cordis dr Josue. j. Ne declines a lege ad dextrā vel ad sinistrā vt intelligas cuncta que agis tunc dirriges viā tuā ⁊ intelliges eā. Itē oris Eccl. v. Intelligas ⁊ cum sapia pferas rōnem tuum rep. Si est tibi intellectus rōnde proximo tuo. sinaute. manus tua sit sup os tuum. ne capiaris in verbo indisciplinato ⁊ confundaris Itē operis. Unde beatus ambr. Nihil hō dr agere nisi si queritur posset reddere rōem. Tercio donū intellcūs docet qd sit expectandū. s. bonū eternū. De hoc per sapientē dr. Germina gratissima expectatio pstolantis. quocūq seuerauerit prudenter intelligit. non enim pt homo tenere bonā vitā nisi sciat terminū quo debeat ire. debet em ꝺsiderare finem in suo tpe gratissimū. gratum est enim solū bonū tpale. gratius bonum spūale. vt scia vel virtutes. gratissimū aūt bonum eternū. Unde dr Baruch iij. Discevbi sit sapia. vbi sit virtus. vbi intellectus. vt scias simul vbi sit longitudo vite ⁊ virtus. vbi sit lu-

men oculoꝝ ꝛ pax. Hec em̃ sunt in bono eterno. Prouer. iij. Longitudo dierũ in dextera eius. ꝛ in sinistra eius divitie ꝛ gloria. Et ps dr. Apud te est fons vite. ꝛ in lumine tuo videbimus lumen. ibi em̃ debet esse oculus intellectualis q̃ rectificat. quẽ nõ bẽbant illi de q̃bꝫ dr in deutro. Gens absq; consilio ꝛ sine prudẽtia vtinã sap. ꝛ intelliac. no. pui. per memoriã. s. p̃teritoꝝ. discretionẽq; p̃sentiũ atq; futuroꝝ puidentiã ꝛ sic patet de dono intellectus.

De dono sapientie Ca.XIII.

Postremo hoc te non lateat fili q̃ septimũ ꝛ vltimũ donũ spũssancti est donũ sapie qđ imediate sequit donũ intellectus. Ad hoc itaq; donũ sapie. s. a timore incipiẽdo q̃si p quosdã gradus puenit. Vñ dr beatus aug. q̃ a timore vsq; ad sapiam. que septima in domis est ꝛ vltima p gradus tendit ꝛ puenit Et recte dit rõnez di. Sapia hec vltima ꝛ summa est. qz hac habita aĩmus pacatus ꝛ trãquillus pfruit ꝛ delectat. in eaq; est vltima in qua est consummatõ Simile rõem assignat anse. di. Spũssanctus mẽti inspirat ad postremũ sapiẽtiã. quã alijs domis supaccumulat vt qđ recte intelligit. s. in dono intellect? sit sibi sapidũ atq; dulcissimũ in dono sapie. soloq; rectitudinis amore sequatur qđ intelligit eẽ sequendũ Non em̃ pfectũ facit cognitio vitatis. nisi etiã sequat experimẽtalis. qz experientia est magistra intelligentie vt dr hugo. Et addit anse. dicens. in isto edificio sic dposito spũssanctus resident totãq; familiã domus interioris. i. oes anime sensus regit ꝛ ad suũ obsequiũ disponit. s. ascẽdendo ad deũ ꝛ descendẽdo ad primũ. hec anse. R Primo igit videndum est quid sit sapientia ꝛ que dicat donũ sapientie. Unde notandũ q̃ obmissa sapia carnis que inimica ẽ deo. ꝛ sapia huius mũdi que stultitia est apud deũ. que nec dicunt sapie nisi abusiue. qz non sapide scie sunt. ꝛ stulte ꝛ insipide. nulla itaq; istaruz est donũ sapie. Et est alia sapia ꝛ increata. De qua dr in sapientie. vij. q̃ ipsa est candor lucis eterne ꝛ speculũ sine macula dei maiestatis ꝛ imago bonitatis illius qui est xps dei filius. quem paulus appellat dei virtutẽ ꝛ sapiam dei. De q̃ etiã brũs aug. dr Sapientia increata que est dei filius nõ cessat occultra inspiratione ꝛ revelatione ad intellectualem creaturã se transferre. vt ad se querat. Sed nec ista sapia dei est donũ spũssancti sed potius largissima oim donoꝝ doctrix est. Est ꝛ alia sapientia creata que ꝛ duplex est qz quedam est p studiũ humanum acquisita ꝛ est vsus intellectualis. De q̃ loquit phus in methaphisica sua que aliter pt dici sapia cũ in ea quidam sapor inueniatur. hz em̃ phia admirabiles delectatiões vt dr x. ethicoꝝ. Licet saporiste non sit oleo gre ꝺditus põt etiã sapia hec p rõmis inquisitionẽ aliqualiter recto iudiciũ circa aliqua dina habere licet incõplete. sicut oñdit hugo in glosa sup libro angelice ihrarchie. vbi sic dr. Philosophis datum fuit speculationes quib; ꝺsummatio seruabat ꝛ inclwario parabat. vt inuenirent veritatem illam. quam oportuit suscipere fidelios vite ad obsequium summe veritatis. cuius labor ipsis appositus est. nobis aũt fructus seruabat. Nouissime aũt thxologiam quandam p ratione diuinoꝝ ꝛ scrutationem inuisibilium quasi ꝺsummaturam sapientiam adiderũt. ꝛ ibi corruere ceperunt in mẽ dacia figmentoꝝ ꝛ ideo defecerunt ꝛ euanuerunt. hec hugo. Unde nec ista sa

pientia est donum spūssancti. ꝛ ꝯguis ab eo detur ℣. Est ꝛ quedam alia sapīa que desursum a patre luminum creata est Unde dr Jaco.j. Omne datum optimū ꝛ omne donū pfectum desursum est descendens a patre luminū Et hec est vera sapīa ꝛ donum spūssctī. qr ipsa est veri splendoris ꝛ boni saporis. Splendor namqꝫ eius dirigit intellectū ad veri cognitōem. ꝛ sapor eiꝰ erigit affectum ad boni saporosam dilectōem. Igīt que sursum sunt sapite. non que super terram ait apl's. Obiectum ergo doni sapīe principale est deus. put est excitativum voluntatis ad eius saporosam dilectōem. Actus aūt sapīe est ꝓtemplari deū non quocūqꝫ modo. sed ex dilectōe cum quadam expīmētali suavitate in affectu. Ex his igīt apparet ꝙ donū est habitus supernaturalis aīe a spūscō infusus ad deuꝫ cognoscendū ꝛ saporose diligendū ℣ Et notandū ꝑm ꝙ dr beatus bernar. in libro de amore dei. ꝙ sicut corpus suos habet quinqꝫ sensus quibus aīme ꝓiungīt vita mediante. sic aīa hꝫ suos quinqꝫ sensus spūales quibꝰ deo cōiungīt mediante caritate. Per sensus enim corporis veretescimus. ꝛ huic seculo ꝓformamur. ꝑ sensum vo mentis renouamur in cognitōem dei. in natiuitatem al's vite ꝑm voluntatez ꝛ beneplacitū dei. Unde dr apostolus Nolite ꝓformari huic seculo. sed renouamini in nouitate sensus vestri vt ꝓbetis que sit voluntas dei bona ꝛ beneplacens ꝛ perfecta. Sicut aūt oēs sensus corpales vt visus. gustus ꝛc. infirmant ꝛ eberant in omnibꝰ operibus suis. sic omnes sensus spūales infirmantur ꝛ languescunt in opationibꝰ suis sine gustu spūali qui gustabilia spūalia sapida facit. Qd beatus bernā. ostendit sup cantica sic dicens. Hunc saporez perdidimus ab ipso pene exordio generis nostri. ex quo cordis palatū sensu carnis prevalente infecit virus serpentis antiqui. ꝛ cepit amme non bonum sape ac sapor noxius subintrare. scz ꝓcupīe. ꝛ sensus hoīs ꝓmpti sunt ad malum. ꝛ ideo multa bona fiunt q̄ non sapiunt facientibꝰ. qr sapor mali non est totaliter exterminatus. hꝫ nūc assidue sapīa vincit maliciam in mentibꝰ ad quas intrauerit. saporem mali quez illa inuexit saporе meliore exterminante. intrans aūt sapīa sensuz carnis infirmat ꝛ infatuat. intellectuz purificat. cordis palatū sanat ꝛ reparat. sanato palato iam sapit bonū. sapit ꝛ ipa sapīa. qua in bonis nullum est melius. hec bernā. Sensu aūt gustus in anima reparo per sapīam omnes sensus spūales ꝓualescunt ꝛ vegetantr. hic em̄ gustus saporose sapīe sensum visus interiorem clarificat ad deū sapide ꝓtēplandū. Hic gustus sensum auditus interiorē excitat ad verbū dei dulciter audiendum. Hic gustus sensum olfactus interiorē excitat ad dilectum suauiter odorandū. De hoc beatus bernā. in libro de amore dei sic dr. Gustū qui fit in sapiētia quedam sequit dulcedo quam in interiori suo anima sentiens modo quodam singulari quo suscipit gustabilia cūcta discernit ꝛ iudicat seomnesqꝫ sensus regerat ꝛ ꝓfortat. i. interiores. hec bernā. Ad hanc sapientiā querendā ꝛ assequendam. hortat nos apl's ad colos. iij. dr. Si surrexistis cū xp̄o que sursum sunt querite vbi xp̄s ē in dextra dei sedens. que sursum sunt sapite. non que sup terrā. ℣ In quibꝰ vbis monet nos apl's adipisci donum vere sapientie ꝛ hoc dupliciter ℟ Primo veram sapīam suadendo cum dr. que sursum sunt sapite. Secūdo vanam dissuadendo cum addit. non que

super terrā. Sicut ēm duplex est aspectus aīe .s. ad tpalia t ad terraz. sic duplex est affectus t duplex sapīa .s. eterna que surſum est t tpalis que deorſuz ē De hoc dr iaco. iij. Nō si zelū amatz habetis t pretentiões sint inter vos nolite gloriari t mēdaces esse aduersus veritatē. Non ēm ista sapīa descendens sed terra aīalis t diabolica. que aūt desurſum est sapīa primuz quidē pudica est ꝛc. Primo g videamus que sit vana sapīa vt per hoc melius donū vere sapīe agnoscamus Vana est ēm sapīa terrena aīalis t diabolica. Terrena sapīa ꝓfistit in habūdantia opulentiaz terrenaz de hac dr prima ad corin. j. Perdam sapīam sapientū t prudētiā prudētū reprobabo Vbi sapientia vbi scriba vbi ꝓquisitor huius seculi. Nōne stultā fecit deus sapientiā huius seculi. pdam inquit qz nō est vera. sapiētes ēm sunt vt faciant mala diuitias auare ꝗgregando. bonū aūt facere nescierūt. Animalis aūt sapientia ꝓfistit in expientia sensibiliuz delectationū. Vñ ad roma. viij. Non ſm carnem ambulate. sz ſm spm Qui ēm ſm carnē sunt que carnis sunt sapiunt. nā prudētia carnis mors est Prudentia aūt spūs vita t pax. qm sapientia carnis inimica est deo. Qui autē in carne sunt placere deo nō possunt. Diabolica vo sapientia ꝓfistit in ambitione mūdialium excellentiaz. Vñ apostolus ad corin. iij. Si quis inter vos videt sapiēs esse in hoc seculo stultus fiat vt sit sapiens. sapientia ēm huius mundi stultitia est apud deū Scriptū est ēm ꝓhendam sapientes in astutia eoz. De quersantib aūt in his trib ꝓquerit apls ad philip. iij. di. Multi ambulant quos sepe dicebam vobis nunc t flens dico inimicos crucis xpi. hoc ꝓter diabolicam sapientiā. quoz deus venter. hoc ꝓter animalem sapientiam Et gloria in ꝓfusione eoz qui terrena sapiunt hoc ꝓter terrenā hos pdit xps qui earuz ꝓtraria eligens .s. pauptatem acerbitatem t vilitatez qz pauprime acerbissime t abiectissime p nobis voluit crucifigi. ysa. liij. Putauimus eū quasi leprosum t percussum a deo t humiliatum Hanc ergo sapientiam terrenam animalē t diabolicā moriens in cruce. s. dñs vocuit despicere tanq vanam t appetere verā sapientiam que de surſum est siue celestē. De qua p salomonem dr Transiui ad dēplandam sapīam errorescq t stulticiā vidiq tm precederet sapīa stulticiam quantū differt lux a tenebris Hec ēm sapientia tanq datum optimum t donum pfectū descendit a patre luminū. vt lux ad nostrā potentiam cognitiuā illustrandā t hoc p verbum inspiratus ad nostrā potentiā affectiuam letificandam t p hoc verbū incarnatum. Prio ēm est sapientia vt lux illuminatiua respectu nre cognitiue. Vñ dr sapiē. vij. Neminē diligit deus nisi eū qui cū sapientia inhabitat. Est ēm hec speciosior sole t sup omnem dispositionē stellaz. luci ꝓpata inuenit prior. ipa ēm sapientia ad instar solis dat aīe lumen respectu cognoscendoruz. īstar lune respectu agendoz. instar stellaz respectu ꝓtemplandoz. Vnde merito dr. Alia iusti sedes est sapientie. P Secūdo sapīa est vt lux letificatiua respectu nostre affectiue Vñ eccle. xl. Vinū t musica letificant cor t super vtrūq dilectio sapientie. quam amans sapiens dicat sapientie. viij. Hanc amaui. t exquisiui eam a iuuentute mea. t quesiui eam sponsam mihi assumere t amator factus sum forme illius Item vij. capi. Super salutez t sapientiam dilexi illam t ꝓposui pro luce habere

sſlam qm̃ inextinguibile est lumẽ eius Venerunt mihi oĩa bona pariter cuz illa. Tercio sapĩa est vt lux corroboza tiua respectu nr̃e opatiue. Unde dr ecclesˢ.vij. Sapĩa sapientem ꝓfortauit. ꝛvult dicere ꝙ nulla virtus creata tantum corroborat quantũ sapĩa Ideo dr Sapĩe.x. Certamen forte dedit illi vt vinceret ꝛ sciret qm̃ potentior est oĩm sapĩa. Et sic apparent ista tria ꝑ que anima fit domus dei pulchra amena ꝛ robusta De qua anime domo dr ꝑuer. ix. Sapĩa edificauit sibi domum excidit columnas septẽ. Columnas sacra scriptura innuit Jaco. iij. vbi sic dicitur. Que autez de sursum est sapĩa ꝓmum quidez pudica. deinde pacifica. modesta. suadibilis. bonis ꝓsentiens plena mr̃ie ꝛ fructibꝫ bonis. iudicans sine simulatõne. ❡ Attende ad has columnas si ꝓsses eas habere. vt edifices domũ sapĩe in corde tuo Omnia em̃ alia dona spũs sancti ordinata sunt ad hanc sapĩe domũ edificandaz Iste igit̃ septem columne sunt pudicia in carne. innocentia in mente. moderantia in sermõe. suadibilitas in affectu. maturitas in iudicio. simplicitas in intentõe. Primo quidem pudica est per pudicitiã in carne que est ꝓma columna. Unde ꝙ sapientez dr sapien. j. In maliuolam aĩam nõ introibit sapĩa. nec habitabit in corꝑe subdito peccatis. Hec est ergo principalis columna domus sapĩe videlizvita pudica. econtrariovira impudica ẽ in ruinã. De hoc dr eccl. ix. Vinũ ꝛ mulieres apostatare faciunt sapientes ꝛ arguunt insanos. Deinde sequit̃ pacifica. ecce scda colũna que est innocẽtia in mente ꝙ tranquillitatẽ. pax em̃ ꝛ trãquillitas ordinis exhiberi solent ꝙ obĩam ad superiorem. per equalitatem ad parem. per iustã presidentiã ad inferiorem Unde dr eccle. iij. Filie sapientie ecclesia iustoꝝ ꝛ natio illoꝝ obedientia ꝛ dilectio. iudiciũ patris audite filij ꝛ sic facite vt salui sitis Deinde sequit̃ modestia. hec ẽ tercia columna sapĩe que est moderatiua in sermone. Unde dr eccl. xxx. Homo sapiens tacebit vsqꝫ ad tps. lasciuus aũt ꝛ imprudens non seruabunt tps. Oportet em̃ hoiem multũ sermoni suo cauere q̃ est gladius ledens loquentẽ ꝛ ꝓximuz per verbũ scandali. Unde dr apls paulus. Omis sermo malus ex ore vestro non ꝓcedat. sz si quis bonus est ad edificatõem fidei erudiat. vt det gratiam audientibꝫ. Post hec sequit̃ quarta columna cũ dr. suadibilis bonis ꝓsentiens que est suadibilitas in affectu siue benignitas Econtrario est ĩbenignitas Unde sap. j. Benignus est spũs sapie ꝛ non liberabit maledictũ a labijs suis. Quanto aũt quis est sapientior tanto suadibilior ad bonũ alios ꝓuocanꝫ. Sed stultos ꝓculcat verbũ reꝑhensionis. Un̄ ꝑuer. ix. Noli arguere derisorẽ ne oderit te. Melius est em̃ a sapiente corripi q̃ a stultis adulatoribꝫ decipi. Deinde. plena mr̃ie ꝛ fructibꝫ bonis. vbi describit̃ quinta columna. q̃ est liberalitas in effectu. De hoc dr ꝑuer. vltiõ. Os suũ aperuit sapĩe. ꝛ lex clementie in lingua eius. Et premisit ibidẽ. Manuz suam apuit inopi. ecce mia quam docet sapĩa. Docet etiam opa virtuosa ꝛ fructuosa opari. q2 qui donũ sapĩe habet a bono opere vacare non ꝑt. Post hec sequit̃. Non dijudicans. vbi tangit̃ sexta colũna que est maturitas in iudicio. ne. s. quis iudicet temerarie. Un̄ ps. Os iusti meditabit̃ sapĩam ꝛ lingua eius loquet̃ iudiciũ. Lex dei eius in corde ipsius ꝛ nõ sup. gres. eius. qui. s. iusto zelo movet̃ ad oĩa. omne bonũ approbando ꝛ om-

ne malum reprobando Deinde sequi
tur. vij. columna vbi vltimo dr sine si-
mulatione. in qua est psummatio toti-
us edificij istius domus. Vñ salomon
iij. reg. x. Fecit thronuz de ebore gran
dem ⁊ vestiuit eam auro fulno mimis q̃
habebat. vj. gradus p̃ quos sex colũne
p̃cedẽtes designant ⁊ summitas thro
ni rotunda erat in p̃te posteriori quod
erat in figura huius colũne oĩa psum-
mantis. s. simplicitatis intentionis.
His columnis vij. pfectis ⁊ psumma
tis in aĩa incipit homo q̃ sursum sunt
sapere nõ que sup̃ terraz vbi videlicet
xp̃us est in dextera dei sedens. in quo
sunt oẽs thesauri sapie ⁊ scie abscondi
ti. quẽ cognoscere ⁊ amare ẽ vita eter
na. ipo attestante qui ait Johan. xvij.
Hec est vita eterna vt cognoscant te so
lum verũ deum ⁊ quẽ misisti ihesuz xp̃m
Si g̃ desideramus xp̃um agnoscere ⁊
in statu vie ip̃m p̃templationẽ cerne
re. necesse est vt vitemus culpam defor
mãtẽ naturã ⁊ exerceam? nos ad grãz
reformantẽ ⁊ hoc p̃ oraõem ad iusticiã
purificantem. ⁊ hoc psuersatõez ad sci
entiam illuminantẽ. ⁊ hoc p̃ meditati
onem ad sapientiã ⁊ hoc p̃ p̃templati
onem Sicut igit ad sapiam nemo per
uenit nisi p̃ gratiam iusticiam ⁊ scien-
tiam sic ad p̃templationem non p̃uen
tur nisi p̃ meditationẽ pspicuaz. psuer
sationẽ sanctam. ⁊ orationẽ deuotam
Sicut enim gratia est fundamentũ recti
tudinis voluntatis ⁊ illustrationis per
spicue oriõis. sic primo orandũ est no
bis. deinde sancte agendũ. tercio veri
tatis spectaculis intendendũ ⁊ inten-
dendo gradatim ascendendũ quousq̃
perueat ad montẽ excelsum vbi videat
deus deor̃ in sion Unde ad donũ sapi
entie inueniendum ⁊ obtinendũ mul-
tum valet diligens inquisitio ⁊ oratio
Nam sapientia est inquirenda ⁊ postu
landa. querendo inuenit sed ip̃ postula
do a deo possidet inuenit p̃ cognitionẽ
sed possidet p̃ dilectionem. p̃ cogniti
onem videt. p̃ dilectionẽ amplexat ⁊
gustat. videre p̃tinet ad intellectũ sed
amplexari ⁊ gustari p̃tinet ad volunta
tem ⁊ affectũ. R De hoc dr richar.
Sicut deus per memoriam audit ⁊ p̃
intellectũ videt. ita p̃ affectũ ample-
xat gustat vel astringit. ⁊ sic tenet ⁊
hoc vtiq̃ pfectius est q̃ videre solum.
primo igitur queramus sapientiaz in
uestigando p̃ cognitionem donec tan-
dem mereamur eam a deo recipe p̃ am
plexum ⁊ degustationẽ. hunc thesaurũ
preciosuz sapie docet querere salomõ
puer. v. sic dicens. Si quesieris sapi
entiam q̃si pecuniam ⁊ sicut thesauros
effoderis eã tũc intelliges timorẽ dñi. q̃
hba be. ihero. exponens dr Qui thesau
rum effoderit eicit terram foneã in al
tum fodit. sedulus insistit. donec inue
niat qđ querit sic qui thesauros sapien
tie inuenire desiderat. oẽ pondus terre
num a se reiciat. in se foueam humili
tatis faciat. nec requiescat donec inue
niat. hec ihero. Quomodo vbo cognos-
cat inuẽta sapia hoc docet beatus bernh.
cũ dr. inuenisti plane sapientiaz si pri
oris vite peccata defleas si huius secu
li desideria p̃pendas. si eternã beati-
tudinem toto desiderio ocupiscas. in
uenisti sapientiã si hor̃ singula tibi sa-
piunt put sunt. vt hec quidez amara ⁊
noĩa fugiẽda. illa quoq̃ caduca ⁊ tã
sitoria ptemnenda. ista vero pfecta to
to desiderijs apperenda quam intimi
quodã sapore dijudices ⁊ discernas.
hec bernh. Simus igit huius salubris
sapientie amatores quevocat ⁊ dicit.
Trãsite ad me omnes qui ocupiscitis
me ⁊ a generationib meis adimple-
mini Et notandũ q̃ sapia deus vult esse firma ⁊ stabilis in cordibus fideli

im per diuersas vrtes roborat ꝙ firmat. De hoc hugo in .iij. li. de archa noe sic dr. Sapia dei in cordibꝫ scōꝝ tanq̄ in paradiso inuisibili per timorez seminat. per grām irrigat. per dolorē roborat. per fidē radicat ꝙ spem virat. per deuotōem germinat. per ꝓpunctionez orit. per desideriū crescit. per caritatez roborat. per circūspectōem frondet. ꝙ disciplinā floret. ꝙ virtutē fructificat. per patiam matureſcit. per mortē carpit. per ꝓtemplatōem cibatur. Sapientia ergo per timorē seiatur. quia timor dñi initium est sapie. Item sapia per grām rigat. sicut enī timor est filis semini. ita gra similis est humori. qui rigat semen iactū in terrā ꝙ germinare facit. postq̄ enī homo a delectatōne carnali ꝙ timorē abstractus fuerit. ne cesse est vt statim aliquid gaudij spūalis pregustare incipiat. ne si oīno a delectatōe alienus remāserit. q̄si semen aridū absq̄ humore ad germen sapie qualescere non possit. Sapia igit per timorem seminat. ꝙ per grām rigat. qz timor primū carnalis delectatōis ab aīa affectū prescindit. ac deinō gra redeunte q̄si iam a sordibꝫ mundatuz spūali delectatōe perfundit. Item sapia per dolorē moritur. sicut enī sem germinare nō pōt nisi prius incinerādo putrescant ꝙ quodammō moriant. ita nos germen bonum ferre nō possumus nisi prius per salubrē dolorē mundo moriamur. Et bene post pceptōem gre dolor nascit. qz tunc vere in quibꝫ mali sumus agnoscimus q̄ per infusionē gre illuminari dulcedinē spūaliū bonoꝝ degustamus. Quicunq̄ aūt spūalium bonoꝝ dulcedinē non noverūt carnalis ꝛcupie passis etiā tunc amāt cū affligunt. Item sapia per fidem radicat. fideles enī radices figunt nō in hoc mundo. qz per fidē ꝙ dilectōz sunt radicati ꝙ fundati in deo. Item sapientia per spem virat. Spes enī est quasi memoria inuisibiliū gaudioꝝ que in corde hoīs recōdita calefacit illud intrinsecus ꝙ non sinit illud arescere frigore infidelitatis in hyeme pētis vite. ꝙ q̄diu hec spes viuit in nīa mente nunq̄ arescit arbor sapie. sed quēadmodū lignū illesum seruat virorē suū dū equalem hz ꝓportionem humoris ꝙ caloris. sic aīmus seruat virorem quē calor spūs nutrit qui desup radiat ꝙ studiū bone operationis qō subrus est rigat. Item sapia per deuotōnem germinat. que deuotio diuidit in tria. in zelum. in ꝓpassionē ꝙ benuolētiā. Zelus est dū per amorē iusticie ad defensionem vltro se offert aīmus calumniā veritatis pati nō sustinens. Cōpassio est q̄n miserijs alioꝝ ꝛcolemus. Benuolentia est q̄n ꝓmpta voluntate beneficia rogati annuimus Et sicut grana tūc germinare dicimus q̄n natura qō dam occultū germen ꝓdit qō intus latuit. Sic ꝙ bona voluntas zelare se nō valens quadā vt ira dicā violentia ad exhibitōnem boni operis foris exit. Item sapia per ꝓpunctionem oritur q̄n veritas manifestat. veritas autem manifestatur q̄n ignorantia pellitur. ignorantia autem pellitur quando mens illuminat thesaurus sapientie inuenit. Item sapia per desideriū crescit. sicut enim ꝓpunctio incendio ꝓparatur. ita desideriū simile est fumo qui de incendio nascit. qui in directū ascendit. ꝙ quanto magis sursum attollit. tanto magis attenuatur. tādemq̄ elevatus in sublime ab oculis intuentiū ꝓsus subducit. Ita homo per perfectū desideriū celestibꝫ approꝑinquans. ꝙ omnem terrene ꝛcupie nebulā euaporās totus spūalis efficit ꝙ se humanis subducit aspectibꝫ. dum ad terrena ꝛcupi

scenda amplius exire recusat Item sapientia p caritatē roborat. caritas em similis est vino. vinū namq eos quos inebriauerit reddit hilares audaces fortes obliuiosos ⁊ quodāmō insensibiles. sic caritas mundando sciam mentē exhilarat deinde audacem reddit qñ fiduciam pstat. deinde vires augeт q sicut dr scriptura. Qui confidit in dño fortis est vt leo Obliuionem quoq reddit q cū tota animi intentionez ad desideriū eternoꝝ trahit. oīmq trā seuntiū memoriaz funditus ab animo euellit. Insensibilē reddit q dū mentez dulcedine medullitus replet. quicquid exterius amaꝝ offert contemnit qi non sentiat. Item sapientia per circūspectionē frondescit ⁊ ramos expādit quidā em sunt in quibo sapia in altuz crescit. quidā quibo in latū se expādit in contemplatiuis in altū surgit. qui per acumē mentis pueniunt vsq celestia contemplanda. in actiuis vero in latū se expandit. q hi intentionē mentis sue multipliciter foris spargūt ad dispensanda terrena. Debet aūt homo eē prudus ⁊ circūspectus vt ante piculū aīm firmet. vt nō solū quid eueniat sed eue nire possit attendat. accidenti fortune non nimis credat. in aduersis iudiciū non amittat. ⁊ quicquid finē habituꝝ est siue bonū siue malū eque despiciat oēm euentū consilio suo pueniat amicos ante necessitatez visitare studeat. oēs diligat. nō oībo eque credat maioribo obedientiā debitā. equalibo dilectionē subiectis paternā sollicitudinē impēdat. ⁊ sic per diuersa studia fructum arboꝝ sapientie ramos diffundet ⁊ frondibo circūspitionis undiq uestita sursum ad alta cacumē leuabit Itē sapiētia p disciplinam floret. sicut em in flore fructus speraт. ita in bono ope future retributionis premium expectatur.

Item sapientia p virtutem fructificat fructus boni opis est virtus occulta recte intentionis. pinde qui sine virtute bonū opus in oculis hoīm foris exhibet. velut arboꝝ ē que sine fructu floret Item sapia p patientiam maturescit. qui em virtutē inchoat q̄si quēdā in se fructū bonitatis formaт. Sed quidam tem quā inchoat ante finem deserit est velut immaturus fructus. qui non apparet esse q̄ añ tempus cadit ⁊ ideo patiētia necessaria ē vt i bono opeq̄ inchoamus constanter vsq ad finem psequeremus Itē sapientia p̄mortē carpitur. q̄ em fructus maturus est tūc diligenter carpiт vt ad patrisfamilias mēsam veniat ⁊ nos cū ad pfectionē pducti fuerimus ab hac vita p mortez pscindim̄ vt ad diuinū eterni ēgis trāsferem Itē sapia p contēplatiōem cibat. iste ē cibus de quo ps. Adimplebis me leticia cū vultu tuo. delectra. in dextera tua vsq in finē. S Considerandū quoq est q duplex p̄t eē sapia Alia nāq ē secularium ac puersoꝝ hoīm qui terrena sapiūt Alia vo est iustoꝝ qui celestia diligūt De qua duplici sapia beatus gre. x. moraл. exponēs illa vba Deiderent iusti simplicitas sic dr. huius mūdi sapientia est cor machinationibo tegere sensum verbis velare. que falsa sunt ostendere. que vera sunt fallacia demonstrare. hec nimiꝝ prudētia vsu viuendi discit. hec a pueris precio discit. hāc q̄ sciūt ceteros superbiendo despiciūt. hāc q̄ nesciūt subiecti ⁊ timidi in alijs miranт q ab eis hec eadem duplicitatis iniquitas noīe prudentie palliata vigit. dū mentis puersitas vbanitas vocat. hec sibi obsequentibo precipit honozū culmina querere. a vepra rpalis glozie vanitate gaudere. irrogata ab alijs mala multiplicius reddere cū vites supperunt. nullis resistētibo cedere

cū virtutis possibilitas ℞est quicquid explere per maliciā non ꝟz. hoc in pacifica bonitate simulat. Arrogantia iustoꝝ sapīa est mil per oñsionem fingere. sensum ℞verbis aperire. ℞ra ut sunt diligere. falsa ℞nitare. bona gratis exhibere mala libentius tolerare q̄z facere. nullam iniurie vltōem querere. ꝓ℞itate ꝓtumeliaz lucꝝ putare. Sed hec iusto tum simplicitas ℞dict. qz ab huius mundi sapientib⁹ puritatis ℞tus fatuitas credit. omne em̄ qđ innocenter agit ab eis ꝓculdubio stultum putat. ℞ quicq̄d in op℞℞nit approbans carnali sapīe fatuitatē sonat. Quid namq̄ stultius vidēt mundo q̄z mentē ℞verbis oñdere. mil callida machinatōe simulare. nullas iniurijs ꝓtumelias reddere. ꝓ maledicentib⁹ orare. paupℓatez querere. possessa relinq̄re. rapienti nō resistere. ꝓcutienti maxillā alterā ꝓbere. Unde bene huius mundi dilectoꝝ ille egregius dei ℞tus sapiens dt Abnoiatōes egiptioꝝ immolabimus dño deo nostro. Deos quippe egiptij edere dedignant. sed qđ ablℜiatiōes egiptij hoc israℓlite deo offerūt. quia simplicitatem ꝓscīe quā iniusti quiq̄z velut infirmā abiectamq̄z despiciunt. hanc iusti in℞tutis sacrificiū ℞tunt. ℞ excellentes recti puritatē ac māsuetudinē deo immolant quā abhomīantes reꝓbi fatuitatē putant. hec gre.

Et sic habemus de dono sapīe ℣

Sed ꝓsiderandū ꝓseq̄ℓ q̄ spūsscūs cum inhabitat coꝝ hoīs per grām suā mētem mirabiℓr reficit ac p. vij. dona sua eam suauiter pascit. ℞ in ea quodd̄az conuiuium spūale ac delectabile facit Sed ipsa dona seu virtutes seinuicez pascunt ac sibi suffraganť ne detrimētum aliqđ vel ruinam parianť De hoc beatus greg. in moza. exponens illa ℞ba. Et ibāt filij eius ℞ faciebāt ꝓuiuia ꝑ domos. sic ait Filij ꝑ domos ꝓuiuia faciunt dū virtutes singule iuxta modū ꝓℜiū mentē pascunt. Unde ℞ bene ibidem subdit. vnusquisq̄z in die suo Dies em̄ vnuscuiusq̄z ℞tutis. vt enim hec ipsa dona septiformis breuiter gre dei replicemus. Aliū diem hz sapīa. aliū intellectus. aliū ꝓfiliū. aliū fortitudo. aliū scīa. aliū pietas. aliū timor Hec em̄ hoc est sape qđ intelligere. qz multi qui eterna quidē sapiunt. hz hec intelligere nequaq̄z pñt. Sapīa ergo in die suo ꝓuiuiū facit. qz mentem de eternoꝝ spe ℞ certitudine reficit Intellectus in die suo ꝓuiuiū facit ℞ parat. qz in deo qđ auditu penetrat. reficiēdo coꝝ illustrat tenebras eius Consilium in die suo ꝓuiuiū exhibet. qz dum esse precipitē ꝓhibet ratione animū replet Fortitudo in die suo ꝓuiuium facit. qz dū aduersa nō metuit trepidanti menti cibos ꝓfidētie apponit. Scīa in die ꝓuiuiū pat. qz inℜntre mentis ignorantie ieiuniū supat Pietas in die suo ꝓuiuiū exhibet. qz cordis viscera operib⁹ mīe replet. Timor in die ꝓuiuiuz facit qz dū premit mentē ne de ꝓsentib⁹ supbiat. de futuris illam spei cibo ꝓfortat. sed illud in hoc filioꝝ ꝓuiuio ꝑscrutando video q̄ semetipsos inuicē pascant. valde em̄ singula quelibet destituit si nō vno alia ℞tus virtuti suffragat. minor est q̄ppe sapīa si intellectu careat. ℞ valde inutilis intellcūs ē si ex sapīa nō subsistat. qz cū altiora fine sapīe pondere penetrat. sua illuz leuitas grauius ruitꝝ leuat Vile est ꝓfiliū cui robur fortitudīs deest qz tractādo inuenit carēs viribus vsq̄z ad ꝑfectionē opis nō ꝓducit. Et valde fortitudo destruit nisi ꝑ ꝓfiliū fulciat. qz quo pl⁹ se posse ꝓspic̄ eo ℞tus fine rōis moderamīe deterius in ꝓceps ruit. nulla est scīa si vtilitatem pietatis nō hz. qz

duz bona cognita exequi negligit.sese ad iudiciū artius astrīgit Et valde inutilis est pietas si scīe discretione careat q2 dū nulla hāc scīam illuminat qñ vel qūo misereaī ignorat.timor quoq3 ipe misi has etiam vtutes habuerit ad nullū opus ꝓculdubio bone actionis surgit.q2 dū ad cūcta trepidat ipa sua fortitudine a bonis oīb corpis vacat q2ḡ alternato ministerio virtus a vtute reficiī.recte dr ꝙ apud se vicissim filiꝙ iuuanī.Cūq3 vna aliā subleuādo subleuat.q̄si ꝑ dies suos numerosa soboles pascēdo quiniū parat.hec greg.

Ⓤ Er his ḡ vbis colligere possumus ꝙ vnū donū sine alio subsistere non ꝑt q2 misi fulciaī vna vtus ꝑ aliā nonūq3 etiā ipa vtus invitiū declinat ac ruit.

Quod ꝓbat idem gre.in libro sup ezechielē sic dicēs.in mente etem nostra ꝓimus gradus ascensionis est timor dñi.secūdus pietas.tercius scīa.quartus fortitudo.quintus ꝟsiliuz.sextus intellectus.septimus sapīa.Est etem timor dñi in mente ſz qualis ille timor est si cū eo pietas nō est.qui em̄ misereri ꝓximo ignorat.qui ꝟpati eius tribulationib dissimulat.huius timor ante oīpotentis dei oculos nullus est.q̄ nō subleuaī ad pietatē sed sepe pietas per inordinatam mīam errare solet.si fortasse pepcerit que ꝓcenda nō sunt.peccata em̄ que fieri gehenne ignib pñt discipline sunt verbere corrigenda.ſz inordinata pietas cū tpaliter ꝓcit ad eternū supplicīū ꝓtrahit.vt ḡ vera ⁊ ordinata fit pietas ad gradū aliū est subleuāda.i.ad scīam vt sciat vel quid ex iudicio puniat vel quid ex mia dimittat.Sz quid si sciat quid agere debeat quisq3.virtutem bo agendi nō habeat Scientia ḡ nostra crescat ad fortitudinē vt cū videt quid agēduz sit hoc agere ꝑ mentis fortitudinē possit.ne timore trepidet.⁊ pauore collapsa non valeat bona defendere.que sentit Se sepe fortitudo si improuisa fuerit ⁊ minus ꝓtravitia circūspecta.ipa sui presumptione in casum ruit.Ascendat ḡ ad ꝟsiliū vt ꝑuidendo ꝑmuniat oē qđ fortiter agere ꝑt.sed esse ꝟsiliū nō ꝑt sine intellectus dee.q2 qui non intelligit malū qđ agentem gravat.qđ potest bonum solidare qđ adiuuat.itaq3 a consilio ascendamus ad intellectum.Sed quid sit intellectus magno quidē acumine vigilet.⁊ moderari se nesciat ꝑ maturitatē.ab intellectu ḡ ad sapīam ascendaī.vt hoc qđ acute intellectus inuenit sapientia mature disponat.

Qui igiī per timorem surgimus ad pietatem.per pietatem ad scīam ducim̄.per scīam ad fortitudinez roborami per fortitudinem ad ꝟsilium tēdimus per ꝟsilium ad intellectū ꝓficimus.per intellectum ad maturitatē sapīe ꝓcimus.Per hos septē gradus ad pfectum ascendimus per quaz nobis aditus vite spūalis aperit.Quia ꝑ timorem dei humiles.per studiuz pietatis misericordes.per scientiam discreti.per mentis fortitudinē liberi,per ꝟsilium cauti.ꝑ intellectum ꝓuidi.per sapientiam maturi efficimur.hec greg.

Cū igiī tante efficatie sint dona spūs sancti maīfeste appareat ꝙ hec dona nō solū mundāt cor ⁊ expurgant mentem hominis sed etiam ꝟseruant corpus ⁊ animam ⁊ omni puritate ⁊ sic declarat tum habemus de septem donis spūs sancti.

Filius.

Postq3 igiī edoctus sum de septē donis spūs sancti.nūc de beatitudinib quas dominus enumerat in euangelio ⁊ vtrum ipse beatitudines valeant ad purgationē cordis de hoc cupio o pater edoceri.

Ca. .XIIII. Pater X

Ali scire debes q̄ septē sunt beatitudines ſm distinctōnem graduū. q̄rum. viij. sint ſm essentiaz. quas saluator enumerat in sermone in monte hīto. s. pauptas spūs. mititas. luctus. esuries iusticie mundicia cordis ⁊ pax. Hax beatitudinū numerus accipiť ſm integritatē perfectionis. Requiruntť autē ad integritatē pfectōnis tria. s. regressus a malo. ꝓcessus in bono ⁊ pfectus status in optimo. Sane aūt malū ꝓcedit ex tumore superbie. aut ex rancore malicie. aut ex languore ꝓcupiscentie Contra hec tria sunt tres beatitudines. scz pauptas spūs ꝓtra malū tumoris mititas ꝓtra malū rancoris. luctus ꝑ malum libidinis Itē ꝓcessus in bono attendiť ſm diuinā imitatōem que est ſm duas vias dñi. s. miam ⁊ veritatez Unde ps. Uniuerse vie dñi miscdia ⁊ veritas. igiť ſm duas vias sumuntur due beatitudines. s. esuries iusticie. et affectus mie. Preterea pfectus status in optimo attendiť in duobz. s. in limpida cognitione. ⁊ in tranquilla affectōe. ſm hec sumunť due vltime beatitudines. s. mūdicia cordis ad deū videndū. ⁊ pax mentis ad pfecte fruendū. Et notandū q̄ ad bonuz ordinate se tunc hz aīa. si bona tpalia non diligat. sed vera bona esuriet ⁊ fitiat. si eisdem bonis ita adhereat. vt nulla pena ab eis separare valeat Ad primū ptinet illud. s. beati pauper spū. ad secundus illud. beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam. ad terciū illud. beati qui persecutionem patiunť ꝓpter iusticiā. Ad malum vero se ordinate hz anima si nullū malū primo inferat. si sibi ab altero illatum vel gratis assumptū equanimiť ferat. si alij illatū malum ꝓ posse auferat. si studiose caueat vt non inquinet malo culpe. nec perturbetur malo pene Ad primū pertinet illud. beati mites. ad secundū illud. beati qui lugent. ad terciū illud. beati misericordes. ad quartū beati mundo corde. ad quintū illud. beati pacifici B Sciendū etiam q̄ per beatitudines excludunť. vij. vitia capitalia. Pauptas spūs excludit superbiā. mansuetudo irā. luctus inuidiam. q̄m qui luget ꝓ peccatis aliorū nō inuidet illis. esuries iusticie accidiā. misericordia auariciam. mundicia cordis gulaz. q̄ cordis mundicia non seruit ventri ad modū bruti aīalis. pax excludit luxuriā. q̄m gustato spū desipit omnis caro. Hiis ergo in genere premissis de beatitudinibz. nunc in specie de vnaquaq̄ beatitudine videamus. Et primo de paupertate.

Capitulum XV.

Prima beatitudo est pauptas spūs. ⁊ pōt sumi ꝓ abstinentia ab amore mūdi. i. ab amore carnaliū voluptatū ac diuitiaꝝ ⁊ ꝓprie excellentie. hec tria complectitur amor mūdi. Uñ dr sup lucā. Pauperes sunt qui nō querūt illecebrosa. Et sup mathe. dr Pauperes spū sunt humiles deū timentes. Alia etiā glo. dicit. Pauperes sunt qui nihil hñt ⁊ oīa possident. Specialiter tñ pauperes spiritu sunt ꝓtemptores mundi ⁊ humiles. Uñ pauptatis devotio duas habet ptes. s. rer abdicatōem ⁊ spūs ꝓtritionē. Cō temptoribz vero rer tpalium ꝓmittiť regnum celorū quasi iure emptionis. Unde beatus bernardus. Pauperibz piter ⁊ martiribz regnum ꝓmittiť celoꝝ. Est etiam humiliū regnum celoꝝ. iuxta illud. Simite paruulos venire ad me. talium enim est regnum celoꝝ Uñ quilibet devotus ⁊ precipue religiosus dicitur virtute paupertatis ⁊ humilitatis seu

vilitatis diligere ⁊ sibi assumere ⁊ nō
abhorrere si desiderat regnū celoꝝ possi
dere. Ūñ beatus aug. in ꝑsona saluato
ris sic ōt. Ḡenale habeo. quid dñe. reg
nū celoꝝ. quo emiſt. puaꝑte regnū. do
lore gaudiū. labore requies. vilitate
gloria. morte vita. hec aug. Sed notā
dū ꝙ nō oīs pauꝑtas seu būilitas ac
cepta est deo sed solū illa que voluntarie
ꝓpter amorē dei assumit placita ē illi.
Ūñ beatus bernā. Non pauꝑtas virtus
reputat sed amor pauꝑtatis. Denicq
beati pauperes nō rebꝰ sed spū. Dicit
etiā de hoc crisꝰ. Sunt multi humiles
nolentes. rex necessitate coacti. nō est
laus. Ūñ illos dñs beatificat qui seip
sos ex electōe beatificant. ideo aūt hic
incipit radicitus euellere supbiam. qz
hec fuit radix ⁊ fons malicie vniuerse
ꝛre quā ponit humilitatē velut qdā
stabile fundamentū. qua subiecta cum
stabilitate alia superedificant. hac autē
destructa ꝓnnt quecūq congregaueris
bona. hec crisꝰ. Considerandū etiaz ꝙ
aliqui sunt spiritu diuites aliqui vero
de spū nihil habentes aliqui aūt spiri
tu pauꝑes De quibꝰ richar. de sancto
victore sic ōt. Alq sunt spū diuites. a
lq qdamodo de spū nihil habentes. alq
pauꝑes spū. Spiritu diuites sunt sup
bientes de spū. nihil habentes mimis
pusillanimes. spū pauꝑes humiles
Supbientes faciūt nō faciēda ꝓ elati
onē. pusillanimes faciēda ptermittūt
ꝓ pusillanimitatē. humiles nō facien
da ptermittūt. ⁊ faciēda faciūt ꝓ hū
litatez. pauꝑtas itaq spūs nihil hñs
defectiōis nihil superfluitatis ꝓ via regi
am ducit ad beatitudinez supnā ⁊ hec
de prima beatitudine.

De mitritate
Ca. .XVI.

Secunda beati
tudo ē mitritas q̄ sequit̄ imediate pau
pertatē. qz nō ꝑdest esse paupem ⁊ ca
rere diuicijs nisi qs mitis ⁊ mā suetus
fuerit. Ūñ beatus ambro. Cū depsue
ro oē pctm̄ ⁊ exuero oēz malicia ⁊ sim
plicitate ꝓtentus fuero inops malorus
superest vt morez tempem. quid ei ꝑdest
mihi carere secularibꝰ nisi fuero mitis
Dec ambro. Mitis em̄ ille ē quē men
tis aspitas seu amaritudo non afficit.
sed simplicitas fidei ad oēm iniuriam
patiēter patiendā instruit. Ūñ beatus
aug. Mites sunt qui cedūt improbita
tibꝰ ⁊ nō resistūt in malo sed vincūt in
bono malū. Cū igit̄ animus ex aliqua
occasione ad iracundiā ꝓmotus fuerit
necesse est. vt refrenet in se ipatientie
motū. ne brutem mansuetudinis ⁊ mi
tritatis ꝑdat. Ad qđ hortat̄ beatus am
bro. sic dicēs. Mitiga affectū. vt non
irascaris aut certe iratus ne peccaue
ris. ꝓclarum em̄ motū rpare ꝓsilio nec
minoris virtutis ōr cohibere iracun
diā q̄ oīno nō irasci. cū plerūq̄ istud
leuius hoc fortius estimet̄. hec ambro.
Sz notādū ꝙ sunt nōnulli q̄ mites ac
mālueti eē videnꝯ q̄diu nihil aduersi
tatis patiunt̄. cū vo aliqua occasio ad
uersitatis illis occurrerit q̄ longe sint
a vera mānsuetudine. eoꝝ ipatientia pa
tefacit. De talibꝰ ōt beatus bernā. Sūt
aliqui mites sz q̄diu nihil agit̄ aut ōr
mīsi ꝑ eoꝝ arbitriū. patebit aūt q̄ lōge
sint a vera mānsuetudine si vel leuis oc
casio. hec bernā. Diligēda vo est
hec mansuetudinis virtus. que in hoc
multa bona opat̄. De cuius ꝓmenda
tione iohānes abbas montis sinai sic
ait. Mitis tas est patientie firmamentū
caritatis porta. ꝓfidentia in oꝛōne. spi
ritussancti locus. xpi imitatio. ag̃elor
appropiciatio. demonū vinculū ⁊ ꝛra
animositatis scutū. in cordibꝰ em̄ mi
tium requiescit dñs. aīa vo ꝓturbatis

pturbata est sedes demonū. hec iohannes abbas. Ex p fiderandū q̄ sunt nō nulli ita mites vt nullā curā habere velint d̄ cura ⁊ vita aliena. neminē quippe curāt de bono ammonere. neminē de malo corripe ⁊ talis mānsuetudo nō est p̄mendabilis sed potius reprehensibilis. Ad̄ tangit rich. de sctō victore dicens. Mites sunt lenes ⁊ patientes. qui neminem cedunt ⁊ imp̄robis cedunt. Sunt aūt quidā qui ita mites esse volunt vt nihil curent de vita aliena. neminē de bono ammoneāt. neminē de malo corripiant. sed talis lenitas non est multū laudāda q̄ p̄fic defectū vbi deberet exercere virtutis effectū. Tales igit̄ dīnt esse mites vt neminē ledant. mala illata patienter sustineāt ⁊ nō solum suā sed nec alienā negligant vitā vt si opus fuerit ⁊ bonis ad meliora exhibeant exhortatōem ⁊ malis de malo correptōem. Est enī modus in rebꝫ q̄ sicut homo nō d̄z esse nimie aspiratis sic nec esse d̄z nimie lenitatis. vt inter dextram ⁊ sinistrā per discretā mānsuetudinē ad beatitudinis p̄uenīat terrā. hec rich. Qui igit̄ p̄uenire desiderant ad hereditatē celestē ⁊ ad terrā viuenti um d̄nīt mites esse ⁊ mansueti cor de vt ip̄m valeant possidere. Ex bea. augu. Rixent igit̄ immites ⁊ dimicent p̄ rebus t̄palibꝫ ⁊ terrenis sed beati mites qm̄ ipsi possidebunt terrā. de qua euelli non p̄nīt. illā in q̄ terrā de qua in ps d̄z. Portio mea d̄ne sit in terra viuentū. Signat enī quandā stabilitatē hereditatis p̄petue. vbi aīa per bonuꝫ affectum in loco suo requiescit sicut corpus in terra. ⁊ inde cibo suo alit̄ sicut corpus ex terra. Ipsa est requies vita sanctoꝝ. hec augustinus.

De luctu.

Capitulum XVII. C

Tercia btītudo est luctus que sequit̄ immediate mititatē siue mansuetudinē q̄ mānsuetus ⁊ mitis d̄z revocare ante mentis oculos pctā que fecit ⁊ p̄ illis luctū habere. Ad q̄d hortat̄ beatus aug. sic dicens. Cū hec feceris vt sis pauper ⁊ mitis memento q̄ p̄ctōres ⁊ lugeto pctā tua. Unde sequit̄. beati qui lugent. Et bene tercia beatitudo est pctā deflentiū q̄ trinitas ē que pctā p̄donat. Luctus aūt̄ put sumit̄ p̄ beatitudine est gratia vehementer dolendi de malo. q̄d accidit vel de bono q̄d deficit. Uñ luctus ē lugere p̄ peccato ⁊ odire pctm̄ ita vt insurgamus ad destructōem ipsius. Lugere aūt de malo vt fugiamus ip̄m in q̄ntum auertit ab amato. sic lugere est solius caritatis Lugere vero de aliquo spūali est cuiuslibet caritatis vel virtualis. quelibet enī virtus luget de suo contrario. ¶ Et notandū q̄ quatuor sunt spēs luctus. Primus est luctus p̄ p̄priis peccatis De quo p̄r ps d̄z. Exitus aquaꝝ deduxerunt oculi mei q̄ nō custodiebant legem tuā. Secūs luctus est p̄ alienis pctīs. Uñ ihere. ix. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fontē lacrimaꝝ ⁊ plorabo die ac nocte interfectionē filie p̄pli mei. Tercius est p̄ incolatu p̄nīs miserie. Uñ p̄ hxta d̄. Heu mihi q̄ inco. me. plon. est. Quartus est p̄ delatōe patrie. Uñ ps. Sup flumina babiloīs illic sedimus ⁊ flevimus dū recordaremur syon. Sed d̄sideranda dū q̄ sunt nōnulli qui damna rer̄ tpalium ⁊ mortem carorꝝ suorꝝ lugent. dānavero spūalia ac detrimentū virtutū lugere nō curant. Ex qui d̄solari a domino desiderant necē est vt p̄ peccatis suis luctū hēant. ⁊ p̄ defectu virtutuꝝ planctū sibi assumant. Uñ rich. de sctō victo. Heu q̄ multi lugēt caros suos

qui nequaq̃ lugent semetipos q̃ multi lugent vana corpalia. qui lugere cõtemnũt damna spũalia qñ aliqs infirmat aut moritur lugent amici. qñ aũt peccant damnabiliter nõ lugẽt. O sanitas insana. o visio ceca. o vita mortua. Ve istis qui nõ lugenda & pro lugenda grauiter lugent & grauiter lugẽda spũalia. & damna nõ lugẽt. Lugeamus igit fratres. lugeamus amissiõez bonoꝝ opeꝝ. & virtutum. lugeat corrup tus amissionẽ virginalis integritatis lugeat malicios⁹ amissionẽ pietatis lugeat superbus amissionem hũilitatis lugeat iracũdus amissionẽ interne trã quillitatis. lugeat auarus amissionez largitatis. lugeat ebrios⁹ amissionẽ sobrietatis. lugeat accidios⁹ amissiõnẽ spũalis exultatiõis. lugeat inuidus amissionez caritatis. Beati nãq̃ qui lugent modo per pmiam. qr̃ consolabunt̃ p indulgentiã. deinde etiã p iusticiã. postremo aũt p gloriã. ¶ Possumus etiã dicere tria eẽ genera spũaliter & fructuose corazꝫ oculis creatoris lugentiũ. aliq nãq̃ lugent p indulgentia culpe. aliq lugent ex suauitate diuinitus sibi collata. aliq ampliori feruore accẽsi lugent ex desiderio future glorie. Et in his oĩb beati sunt qui lugẽt qr̃ si seminant in lacrimis in exultatõe metent. absterget eñ deus oẽm lacrimam ab oculis sanctoꝝ suoruꝫ. & non erit amplius neq̃ luctus neq̃ clamor sz̃ nec vllus dolor. qñ priora transierũt Hec richar. Et notãdũ q̃ sunt nõnulli qui in luctu & lamento penitentie nõ pseuerant sed post gemitus habitos p petris ad lenitates & scurrilia & alia inconuenientia se tradũt. & q̃ consolatione diuina priuant se. Vñ beatus bernh. Luctus eoꝝ qui pseuerantiaz nõ hñt non merent̃ consolationẽ. alios inquit lugẽtes video. sz̃ si de corde procederet luctꝰ non tam facile solueret̃ in risum. nũc aũt cũ habũdantius ociosa & scurrilia verba pfluant q̃ prius lacrime. hmõi de his eẽ nõ arbitror quibꝰ consolatio diuina pmittit̃. qñ quidẽ post illos tã facile consolatio admittit̃ aliena. hec bernh. Sed & hoc sideranduꝫ q̃ habendũ luctũ & gemitũ p peccatis & excessibꝰ preteritis multũ valet. vt mortis horroꝝ rem & metũ gehenne ardentis aĩ ocupet̃ & vt etiã p tali luctu consolationẽ a dño reprom̃issam accipiat. Sic q̃ horat beatus bernh. sic dicẽs In omnibꝰ opibꝰ memorare nouissima tua. mortis horroꝝ. iudicij tremendũ discrimẽ. ardentis gehenne metũ ab oculis tuis elongari nullatenus patiaris. cogita pegrinatiõnis tue miseriã. recogita annos tuos in amaritudine aĩme tue. & cogita humane vite piculã. cogita fragilitatẽ pprĩã. in hmõi cogitatione si pseueraueris. dico tibi pax sentiẽs. quicquid foris videt̃ esse molestiũ dũ toto corde circa molestiã interiores occupaueris. sz̃ nec patiet̃ dñs fine consolatione te esse. qñ est pater misericordiaꝝ & deus totius consolatiõis & apls dicit̃ oĩno quod veritas Math. v. polliceꝫ dicẽs. Beati qui lugent qñ ipsi consolabunt̃.

De esurie & siti iusticie. Ca. .XVIII.

Quarta btitudo est esuries & sitis iusticie. & sequit̃ immediate luctũ. qr̃ homo post lamenta pñe incipit iusticiam esurire & sitire. Vñ dr̃ beatus amb. Postq̃ de fleui viz pctã. esurire & sitire incipio iusticiã. Vñ & sequit̃ beati qui esuriũt & sitiũt iusticiam Esuries do iusticie ẽ velle mẽs desideriũ iusticie siue summi boni. Et notãdũ q̃ iusticia hic accipit̃ generaliter p ꝓbitate vel bonitate seu

rectitudine vite. Quanto aũt magis quis esuriẽ iusticie hz. tanto maiorem leticiã hz opandi iusticiã. Amatoribꝫ nãq; veri bonĩ nõ est satis q̃ iusti sunt. sed sp̃ sitiunt opus iusticie. ⁊ reddere vnicuiq; qd̃ suũ est. viz deo. sibi ⁊ pximis. naz ꝓter esuriem ⁊ sitim iusticie multi scĩ mortui sunt mundo ⁊ mortui sunt corpal̃r q̃ ꝓ illa iusticia mori se tradiderunt. Esurienda igiꝭ iusticia ẽ vt thzaurus alq̃s thzauris prevalẽs. Unde eccl̃. xxix. Pone thzaurꝫ tuum in p̃ceptis altissimi. ⁊ pderit tibi magis q̃ aurꝫ. Alios nãq; thzauros relinquit homo cũ morit̃. sed hunc thzaurum vicz iusticiã etiam post mortẽ secũ defert. Unde in apoca. dr. Opa eĩ illoz sequunt̃ illos. ¶ Sed ꝓsiderandũ est q̃ hoĩes esuriunt ⁊ sitiunt diuersimode. alq̃ malũ. alq̃ bonũ. alq̃ aurum ⁊ argentũ. alq̃ possessiones innũeras. alq̃ honores ⁊ seculi voluptates q̃ oĩno satiare non p̃nt. sola aũt est iusticia que pducit ad gloriã. vbi satietas eterna possidebit̃. Unde rich. de scrõ victo. sup̃ illo verbo. Beati qui esuriũt ⁊ sitiunt iusticiã. ait. Oẽs hoĩes esuriunt ⁊ sitiunt sed diuersimode. alq̃ nãq; esuriunt ⁊ sitiunt malũ. alq̃ bonum. alq̃ aurꝫ ⁊ argentũ vel vestes pciosas predia vineas ⁊ possessiones innumeras. ista tñ oĩa bona sunt in se. sed in hac quodammõ mala esse dicunt̃ q̃ a malis male esuriunt̃ ⁊ sitiunt̃. sic ⁊ dominus iniquũ dixit mãmona. i. diuitias. non q̃ res diuitiarꝫ essent iniq;. sz ꝓ iniquitatẽ acquisite. Alq̃ esuriũt ⁊ sitiunt prãtes ⁊ honores. alq̃ voluptates. alq̃ salutatões in foro ⁊ vocari ab hoĩbꝫ rabbi desiderant. sed tales non p̃nt saturari. totus eĩ mundus nõ sufficit hoĩni. dñs hoĩ sufficit. qui dñs est mundi. nõ eĩ implet̃ oculus visu nec auris implet̃ auditu. nec ĩ ceteris sensibꝫ p̃t homo saturari ex eoꝝ delectatõibꝫ. Qd̃ rex dd̃ bene ꝓsiderauit qui q̃ vis hz̃et ad comedendũ ⁊ bibendũ nõ solũ ad necĩtatem sed etiaz si vellet ad superfluitatẽ cũ dixit. Satiabor cũ apparuerit gl'ia eius. Igiꝭ esuriemus ⁊ sitiamus nõ terrena sed iusticiã. q̃ ꝓ esuriẽ ⁊ sitim iusticie puemꝫmus ad saturitatem eterne glorie. hec richar.

De misericordia.

Capitulum XIX.

Quinta beatitudo est mia. ⁊ sequit̃ immediate iusticiã. Unde dicit quedã glo. q̃ mia ⁊ iusticia ita ꝓiuncta sunt. vt altera ab altera tempari debeat. iusticia eĩ sine mia crudelitas est. mia vero sine iusticia dissolutio. Unde post iusticiã dñs ꝓseq̃r dicit. Beati misericordes q̃m ipsi miam ꝓsequent̃. Et notandũ q̃ mia est virtus per quã animus sub calamitate afflictoꝝ movet̃. Scõm da. Mia est tristicia in alienis malis. Unde illi misericordes dicunt̃. qui de malo alterius quasi de suo dolent. De hac remigius. Misericors dr quasi miserus bñs cor. q̃ alterius miseriã quasi suã reputat. ⁊ de malo alteri? quasi de suo dolet. hec remi. Debet ergo vnusquisq; fidelis cui supperunt res tempales opus mie in pauperes exercere elemosinam largiendo. vt per hec deum creatorem ommiũ ad miserandũ sibi debitorem faciat. q̃ qd̃ pauperibꝫ tribuit̃ in gazophilaciũ xp̃i mittit̃ ⁊ in manu dei ponitur. Unde beatus aug. Dicit tibi xp̃s. Da mihi de eo quod dedi tibi. de meo ꝙquero ⁊ mihi nõ donas. da ⁊ reddo. habuisti me largitorez. facito ⁊ me debitorem. hec aug. Item dr. Manus pauperꝫ sunt gazophilaciũ xp̃i. Unde qd̃ in manus pauperum ponit̃ in gazophilaciũ xp̃i mittit̃. imo qd̃ plus ẽ in

manus dei ponitur. ⁊ iam auferri non potest ei qui dedit cū non sit qui de manu eius possit eruere. hec aug. Sivo aliquis religiosus est vel pauꝑ qui non hz vnde tribuat necessitatē patienti. dz tñ facere qđ in se est viz ꝓpassionez erga ꝓximos. miserias patientib exhibendo qz nōnunq̄ maiorꝭ est meriti ex corde ꝓximo ꝓpari q̄ terrenam substantiā eidē tribuere Ut dr beatus greg. Exteriora largiens rem extra se metipm ꝓbuit. qz aūt fletum ⁊ ꝓpassionem tribuit ꝓximo. ei etiā aliquid de seipso dedit. hec gre. Qui ergo mīam a dño ꝓsequi desiderat ipe opus pietatis ⁊ mīe ꝓximo impendere studeat. Ut richar. Beati misericordes qm ipi mīam ꝓsequent Si q̄vis mīam accipe exhibe misericordiam. dimitte inquit ⁊ dimittemini. scdm em mensurā qua mensi fueritis remetiet vobis Beati quoq̄ misericordes. q̄ alios in miseriꝭ suis assistunt ⁊ eos fm possibilitatem suam defendunt ⁊ protegunt.

De mundicia cordis. Ca. .XX. I

Sexta beatitudo est mūdicia cordis ⁊ sequitur immediate mīam. qz qui opa mīe exercet. nisi hoc mundo ⁊ simplici corde fecerit. mercede eterna se ꝓvat. Unde beatus amb. Qui mīam differt mīam amittit. nisi mundo corde miserea. nam si iactantiam querit. nullus est fructus. Ut sequit. Beati mundo corde Mundicia vero cordis est integritas vtriusq̄ hominis. diuini amoris intuitu seruata. qua clarificat cor ⁊ mundat ad videndū deū ⁊ ardentissime diligendum. Unde raba. sup illo verbo Beati mundo corde sic ait Mūdi corde sunt. quos non arguit vlla cōscientia peccati. Ut mūdus deus mūdo corde ꝓspicit. ⁊ templū dei non ꝓt esse pollutum. deū em mundi corde vident hic p̄ gratiam in enigmate. in futuro aūt facie ad faciem. hec raba. Desistere est ergo qui deū videre desiderāt vt oculos cordis ab omni squalore peccati tergant. Unde leo papa. Splendorem veri luminis fordēs acies videre nō poterit. ⁊ qđ erit iocūditas mentib mundis. hoc erit pena maculosis Declinent q̄ terrenaꝝ caligines vanitatū. ⁊ ab oī squalore iniquitatis interiores oculi terganꝫ vt serenus intuitus tanta dei visione pascanꝫ. hec leo papa. Quāto magis vnusquisq̄ a malis opib se abstraxerit ⁊ iusticiā dilexerit ac bona opa fecerit. tanto amplius fm possibilitatē humanaz mentis oculis videbit De hoc crisꝰ. sic dr Qui oēm iusticiā facit ⁊ cogitat. mente sua deū videt. qm iusticia figura dei est. deus em iusticia est. scdz ergo q̄ aliquis corripuerit se a malis ⁊ fecerit bona. fm hoc videt deuz. aut paꝝ aut amplius aut interdū aut semp fm possibilitatem humanā. in seculo aūt illo mūdi corde deū videbunt non in speculo sed facie ad faciem. hec crisꝰ. Unde mus ergo nos non solū ab opib prauis. verūetiā a cogitationib immundis vt deuz videre mereamur in celis Quia scdm q̄ dr richar. de sancto victore. Mundi sunt illi corde. qui nec polluūt pollutiōe inutilis cogitatiōis nec luto fedant prave delectationis. Mundi corde sunt. quos nec terigit nebula terre ignorantie. nec corrūpit ardor fetde ꝓcupiscentie. Mundemus g̃ corda nostra ab omni ignorantia p inquisitionem veritatis. ⁊ ab omni puerisa ꝓcupiscentia per amorem virtutis. vt mereamur deum videre in gloria regni celestis. hec richardus.

De pace.

Capitulum XXI.

Septīa beatitu

do est pax. que sequit immedi
ate post mundiciā cordis. q̄ purgato
corde ab ommib⁹ passionib⁹ vitiorū ⁊
carnaliū delectationū ac immundarū
affectionū incipit homo pacē interio⁹
rem ⁊ tranquillitatē mentis possidere
Unde beatus ambro. Cum interiora tua
vacua feceris ab omni labe peccati. ne
dissentiones ꝓtentōesq̄ ex affectu tuo
ꝓdeant. a te pacem incipis ac si pacē
alīs feras. Unde sequit. beati pacifici.
Et notandū q̄ pax est status virtutis
in quo est delectatio in deo fine ꝓtradi
ctione carnis. mundi. ⁊ dyaboli. De
hac pace dr Leo papa. Vera pax est a
dei voluntate non dividi. ⁊ in his que
solius dei sunt delectari. Pacifici aūt
sm iero. bene dicunt illi qui puri sunt
in corde suo. deinde inter frēs dissidē
tes faciunt pacē. Quid enī ꝓdest alīs
per te pacificari cū in tua aīa sint bella
vitioꝝ. hec ihero. Et sciendū q̄ pacifi
cis magis attribuit esse filios dei q̄ce
teris. q̄ licet mīa maxime assimilet
hominem deo quantū ad opa exteriora.
tñ quantū ad interioza magis assimi
lat deo pax. Unde hilarius. Pacificoꝝ
beatitudo adoptionis est merces. ⁊ iō
dr q̄m filij dei vocabunt Parens enim
oīm deus vnus est. neq̄ enim transire
aliter in nuncupatōem familie eius li
cebit nisi fraterna invicem pace viva
mus. hec hilarius. Et sicut dei filij vo
cant qui pacem diligunt. sic vocant fi
lij dyaboli qui discordiā querunt. Unde
beatus greg. Sicut vocant filij dei qui
pacez faciunt. ita ꝓculdubio sathane
filij sunt qui pacis ꝓcordiā ꝓfundunt.
Qui vult ergo xp̄m suscipe in sui cor
dis hospitiū pacē diligat. ⁊ invidiam
que pacis inimica est a se repellat. q̄ si
cut in cordib⁹ pacificis xp̄s requiesce
re cupit. sic invidos ⁊ inquietos oīb⁹
modis execrat. De talib⁹ etiā pacifi
cis ⁊ invidis abbas effrem sic dr. Qui
amplectit pacē in mentis sue hospitō
manionē ꝓpat xp̄o. q̄ xp̄s pax est ⁊
in pace quiescere cupit. vir aūt invi
dū omnib⁹ modis execrat. Vir pacifi
cus in tranq̄llitate est sp. invidus aūt
similis est navi cum iactat fluctib⁹. ho
mo pacificus securā possidet mentē. in
vidus aūt in ꝓturbatōe est sp. Qui se
ctat pacē tutus est undiq̄ ac munitus
invidus vt lupus rapax infamit. hō pa
cificus est q̄si viridis vans fructū copio
se. invidi aūt opus in egentia ⁊ mise
ria detinet. Et quantū pacificus gau
dens in dño letat. tantū invidens tabe
scens ad nihilū redigit Ex abūdantia
leticie pacificus homo dinoscit ex vul
tu madido furore pleno invidus mon
strat. Pacificus hō ꝓsortiū angelorū
merebit. invidus aūt ꝓtriceps demonū
efficit. Et sicut pax secreta mentis il
luīat. ita invidia occulta cordis obce
cat. pax enī effugat ⁊ ꝓturbat oēm dis
cordiā. invidia aūt iracūdiā cumulat
Spectare ergo fili desiderabile nomen
pacis vt frcūs pacis acquirere possis.
⁊ execrare invidiā ne malox feucrib⁹
replearis. hec effrem abbas. Quisq̄s
ergo desiderat esse de numero filiorum
dei necē est vt pervitiox ac malax cogi
tationū expulsionē cordis pacē ac trā
quillitatē in se ꝓservet ⁊ custodiat. ac
ꝓximis suis sibi adversantib⁹ se paci
ficū ⁊ benignū exhibeat vt hereditatē fi
lijs dei ꝓmissam possidere valeat. De
hmōi pacificis richar. de scōvicto. sic
dr. Pacifici sunt q̄ in semetipsis pacē
facere ⁊ custodire volūt. q̄ viria adver
santia subiugāt. virtutes erigūt. ⁊ quic
quid in se ꝓterse cogitatōis locutōis

opis ue ꝛeprehendunt. prudenter ⁊ po
tenter expellũt. nec aliqd ꝓturbatõis
in regno sue dominationis ꝓmittũt. ⁊
si quid aduersitatis ei ꝛigerit. pacem
tñ suam seruant. ⁊ cũcta cũ cordis sui
trãquillitate iudicãt. pacifici sunt. qui
cũ a malis eis inferũt mala. mala mi
mime retribuũt. ſz cũ his qui oderũt pa
cem sunt pacifici. pacifici sunt. qui nõ
in se tm̃ pacẽ custodiũt. uerũetiã alios
discordantes ad unitatẽ pacis redu
cũt. isti filij dei uocabunt. q ꝛ deus sum
ma pax est ⁊ oĩa cũ tranquillitate iudi
cat. filij dei fratres xp̃i isti sunt filij per
gratiã. xp̃s filius ꝑ naturã. hæredes dei
coꝛredes aũt xp̃i. hæc richardus.

De persecutione Ca.XXII.

Octaua beatitu
do est ꝓpssio pſecutõis ꝓpter
iusticiam ⁊ ĩmediate sequit pacem. q ꝛ
habita pace ⁊ tranquillitate cordis.
post victoriã uitioꝝ ⁊ carnaliũ delecta
tiõz babilioꝛẽ homo. ⁊ expeditioꝛ ad
suscipiendas pſecutões a ꝓximis illa
tas. nã coꝛbene purgatũ a cupiditate
reꝝ tꝑalium ⁊ ambitione mundaliuz
dignitatũ nonualẽt ꝓturbaꝛ. si a puer
sis hoĩb tam in damno reꝝ q̃ etiã in
uerbis ꝓtumeliosis iniuriã patiaꝛ. q ꝛ
qui gloꝛiam mundi nõ querit nec ꝓtu
meliam ꝓtimescit ⁊ ideo pſecutionem
patienter sustinet ꝓpter iusticiã. Et no
tandum ꝙ q̃uis fidelis ꝓpter fidẽ xp̃i
ab infidelib nũc nullã pſecutionem
patiaꝛ. tñ si aliquis ꝓpter ueritatẽ ⁊ iu
sticiaz etiã a suis aliquid patiꝛ merce
de martirij non priuabitur. De hoc
dr crisosto. sup matheũ. Non dixit sal
uatoꝛ beati qui a gentib pſecutionem
patiunt. ne putes illum solum beatuz
qui persecutionem patiꝛ ab extraneis
Sed ⁊ si quis ex potentib qui xp̃iani
uidentur. qui ꝓpter peccata sua a te foꝛ
titan coꝛreptus fuerit. ⁊ re pſecutus fu
erit. ⁊ re pſecutus fuerit cũ iohãne baptista. Si enim ꝛe
est ꝙ ꝓphete martires sunt q̃ a suis sũt
occisi. sine dubio qui ꝓpter cãm dei ali
quid patiꝛ etiam a suis mercedẽ mar
tirij habet. Et ideo non posuit scriptu
ra psonas pſequentium. sed solũ cãm
pſecutionis. ut non aspicias quis te ꝑ
sequaꝛ sed ꝓpter quid. hæc criso.
Considerandum etiam ꝙ multi pati
unt pſecutionem mali. ꝓpter culpam
boni. ꝓpter iusticiam. oĩs em̃ qui pie uo
luntuiuere in xp̃o pſecutionez patiũt
Tñ sustinentib pſecutionez uel queli
ber aduersa necessaria est patientia. ne
ꝑmiũ ꝓdaꝛ glorie eterne. Tñ richar.
de sancto victoꝛe. Multi patiunt aliq
ꝓpter pſecutõez ſz aliq ꝓpter culpã aliq
ꝓpter iusticiã boni. latro suspendiꝛ ꝓ
ter culpam iustus non ꝑt suspendi nisi
ꝓpter iusticiã Sed diceret aliquis ne
mo ꝑt mõ ꝓpter pſecutionez attingere
beatitudinẽ. q ꝛ nunc in pace cõsistunt
oĩa ⁊ sancta eccĩa fere de nulla ꝓpe pa
riꝝ aduersa. Et ego dico q ꝛ ubiq̃ per
secutiones sunt ꝙ quotidie in penetra
lib sctẽ eccĩe pſeqꝝ. cayn abel. ysmael
uel ysaac. esau iacob. i. impius iustũ.
⁊ si quis persecutionem non patiꝛ ab
extraneis tñ patiꝛ a falsis fratribus.
omnes em̃ qui pie uiuere uolũt in xp̃o
persecutionem patiuntur. q ꝛ igiꝝ non
cessant pſecutiones. patientia nobis
necessaria est. ut repꝛomissiones ꝑ
mꝝ repoꝛtemus Ue aũt his qui pdũt
patientiam. q ꝛ perdunt patientie coꝛo
nam. nõ ergo murmuremus. si in pau
cis ueremur. q ꝛ in multis bene dispone
mur. igiꝝ per paupertatem spũs attin
giꝝ ad regnũ celoꝝ. ꝑ mansuetudinez
siue lenitatẽ ad terrã uiuentium. ꝑ lu
ctum ad uerã ꝛsolationem ꝑ iusticie si
tim ⁊ esuriem ad superne iocunditatis
tis sacietatem per misꝛiam tempoꝛa

liter factam ad misericordiam eternā
per cordis mundiciā ad deivisionem
per pacem ad dei filiatōez. per pītem
persecutōnem ad eternā celestis regni
tranquillitatē. Beati ergo qui persecu
tionem patiunt ꝓpter iusticiam qm ip
sor est regnuz celor. hec richar. de scō
victo. In octo sunt beatitudines quā
tum ad essentiā vt supradictuz est. sed
tm septem quantū ad distinctōez gra
duū. qm supra pacē non est virtus alia
Dicit etiā beatus aug. Pax est finis ⁊
ꝓsummatio ommiū virtutuz. Octaua
etiam redire dr ad caput duobus mo
dis. Primo qz idem premiū sibi pro
mittit qđ prime beatitudini. s. regnuz
celor. Scđo qz omnes ꝓbat ab vlti
ma vsqz ad primam vtr vere sint. Un
de dicit beatus grego. Qualis vnusqs
qz apud se lateat illata ꝓtumelia ꝓbat

Et notandū q habitus virtu
tum cardinaliuz principaliter dispo
nunt ad exercitium vite actiue. Habi
tus vero donor disponunt maxime ad
actus vite ꝓtemplatiue. habitus autē
beatitudinū disponunt ad pfectōnem
vtriusqz. Ex his igit colligere possu
mus q beatitudines habent efficaciaz
ad mundandū ⁊ purgandū cor hōis.
vt eo pfectius ad premia beatis repro
missa valeat peruenire. Sed ⁊ hoc ꝓsi
derandū q beatitudines ꝓgruunt ope
rationib septiformis gre spūssancti.
Qđ affirmat beatus augu. sic dicens.
His enim septē gradib ꝓgruit septi
formis operatio spūssancti. quam ysa
ias describit. sed ille a summo. hic ab
ymo. qz ibi docet filius dei ad yma de
scensurus. hic homo de ymis ad simi
litudinē dei ascensurus In his prima
est timor qui ꝓgruit humilib. de qui
bus dr. beati pauperes spū. i. non alta
sapientes sed timētes. Secunda pie
tas que ꝓuenit mitibus. qui enim pie
querit deuz honorat. non reprehendit
non resistit. quod est mite fieri Tercia
est scientia que ꝓuenit lugentibus qui
didicerūt quib malis nūc vincti sint.
que quasi bona petierunt. Quarta est
fortitudo que ꝓuenit esurientib ⁊ siti
entib. qz desiderantes gaudium de ve
ris bonis laborant fortiter a terrenis
cupientes auerti. Quinta est ꝓsilium.
quod ꝓuenit misericordib. qz vnicuz
remediū est de tātis malis erui dimit
tere alīs ⁊ dare. Sexta est intellcūs.
que ꝓuenit mundis corde qui purgato
oculo possunt videre qđ oculus nō vi
dit. ⁊c. Septima est sapīa que ꝓuenit
pacificis in quib nullus motus est re
bellis sed obtempat se spūi sancto. hec
aug. Et hec de beatitudinib.

Filius.

Habita iam informatōne de beati
tudinib. nunc de septem sacra
mentis ⁊ maxime de sacramento euca
ristie cupio ⁊ desidero a te o pater edo
ceri.

Ca. XXIII. Pater

Scire debes qđ
sacra noue legis sunt. vij. ꝑm
diversitatē hoīm in eccīa exīriū. Pri
mū est intrantiū. s. baptismus. secun
dum pugnantiū. s. ꝓfirmatio. tercium
vires resumentiū vt eucaristia. quartū
resurgentium vt penitentia. quintū ex
euntiū vt extrema vnctio. sextum mi
nistrantiū vt ordo. septimū nouos mi
lites introducentiū vt matrimonium.
Hec sacramenta legis gratie xp̄us in
stituit tanqz noue legis lator. In qvo
cauit ad p̄mia. dedit precepta. institu
it sacra. xp̄s em est verbū patris Et cū
ipse sit summe virtutis. summe veritā
tis ⁊ summe bonitatis. rōe bonitatis
ꝓmisit premia beatificantia. rōne veri
tatis dedit precepta dirigentia. ratōe

virtutis instituit sacramenta adiuuantia. vt sic p̃ sacr̃a reparet̃ & p̃ implẽda p̃cepta pueniat̃ ad p̃mia Instituit aũt x̃p̃s sacr̃a in ūbis & elemẽtis vt ait august. Accedit inquit ūbũ ad elementũ & fit sacr̃m Sacramentũ vo vt ait idẽ aug. Est inuisibilis gratie visibilis forma. Et notandũ q̃ effectus sacr̃oꝝ noue legis est multiplex. Primo a pct̃o mundãt. scõo in bono ꝯfirmãt. tercio corpi mistico incorpant. quarto iustificant. quinto ad futuraz vitã p̃parant. sexto erudiendo illuminãt. septimo a malo p̃seruãt. ista patẽt in sacramẽtis p̃ ordinẽ. naz primũ opat̃ baptismus secundũ ꝯfirmatio. terciũ eucharistia quartum penitentia. quintuz extrema vnctio. sextũ ordo. septimũ matrimonium. Considerandũ eriã q̃ hec sacramenta disponunt ad septẽ ūtutes habendas. & ordinant̃ ctra triplicẽ culpam. & ctra quadruplicem penaz. De hoc thomas de aq̃no sic ōt. Numerus sacramẽtoꝝ p̃t accipi p̃ quandã adaptationẽ ad ūtutes & ad defectus culparum & penalitatũ. Sic q̃ fidei respondeat baptismus. & ordinat̃ ctra culpã originalẽ. Spei extrema vnctio. & ordinat̃ ctra culpam venialem Caritati eucharistia & ordinat̃ ctra malicie penalitatez. Prudentie ordo. & ordinat̃ ctra ignorantiam. Justicie pñia & ordinat̃ ctra peccatũ mortale. Temperantie matrimoniũ & ordinat̃ ctra ꝯcupiscẽtiã Fortitudini ꝯfirmatio. & ordinatur ctra infirmitatẽ. hec thomas Sed & hoc notandũ q̃ introitus ad regnuz celoꝝ clausus fuit p̃pter p̃uaricatõez primi hois. sed p̃ xp̃i passionez celum iterum fuit reseratum. nũc vero pcm̃ originale vel actuale multis manet clausum & ideo sacramenta sunt necessaria & claues ecclesie. per que tollunt̃ peccata. que impediunt introitũ regni celestis. Quod affirmat thomas de aquino sic dicens. R Sciendum q̃ ostium celi quantum est de se semp̃ est apertum. sed alicui clausum dicit̃ p̃pter impedimentum intrandi. quod in ipso est. impedimentum aũt totius hũane nature ex peccato p̃mi hominis ꝯsecutum p̃ passionem secundi hominis amotum est. Et ideo iohannes post passionẽ vidit in celo hostiuz apertum sed adhuc quotidie alicui manet clausum p̃pter peccatum originale qõ ꝯtrahit vel actuale qõ ꝯmittit & p̃pter hoc indigemus sacramentis & claui ecclesie. hec thomas. Unde sciendum q̃ septem ecclesie sacramenta septem remedia sunt. per que homo quodam modo creaturã regenerat̃ fouet̃ & nutrit̃. inter que tamen quodam excellẽtiori modo diuini amoris radius accelestis gratie quidam fluuius deuotas animas feliciter incendens & suauiter inebrians de sacramento eucharistie noscitur peculiarius emanare. nam inter omnia indicia amoris nihil est quod a deo totum sibi rapiat animũ diligentis sicut dilecti desiderata p̃sentia. que ceteris oĩbꝫ anteferunt. Unde eucharistia est sacramentum caritatis tã diuine q̃ nostre q̃ deus in hoc facto magne dilectionis nouo signũ ostẽdit & nostre dilectionis affectum p̃ idem sacramentuz spũaliter & specialiter erga se inflammauit. Et notandũ super oĩa ac p̃supponendũ est certissime certa citer & sine omni dubitatione q̃ in hoc facto ꝯtinet̃ vez corpus x̃p̃i deus & homo cũ corpe & aĩa in carne & sanguine sicut tunc p̃didit ex ytero virginis & in cruce pepẽdit ac sedet ad dexterã p̃tis. hoc affirmat beatus augu. sic dicens. Hoc accipite in pane quod pependit in cruce. Et hoc accipite i calice quod effusum est de christi latere. in ipsa

carne hic ambulauit. ⁊ ipse carnez ad manducandū nobis ad salutem dedit Idem sentit beatus ambro. sic dicens Panē istū quez sumimus in misterio vtiq illum intelligo qui manu sancti spūs formatus est in vtero virginis ⁊ ig ne passionis decoctus in ara crucis. panis esū angelorū factus est cibus hoīm. Dicit etiā de hoc damasc. qđ in altari videt̄ species est panis ⁊ vini. qđ autē sub specie illa credimus vere ē corpus ⁊ sanguis xp̄i qđ in ara pendit ⁊ qđ fluxit de latere filij hoīs. hec damasce.

¶ Considerandū etiā q̄ sub specie panis est corpus xp̄i per conuersionē ⁊ sanguis per connexionē ⁊ aīa p communionē. ⁊ deitas per vnionē. Ista enim quatuor non p̄t diuidi nec ab inuicē separari Eodē modo dicendū est de sanguine. ⁊ subtracta specie x̄pi totus cōtinet̄. Unde thomas de aquino. Facta cōsecratiōe panis ibi est corpus xp̄i ex vi sacramenti ⁊ sanguis ex reali cōcomitantia. sed postmodū pervim consecratiōem fit ibi econuerso sanguis ex vi sacramenti. corpus aūt xp̄i ex reali cōcomitātia. ita q̄ totus x̄pus est subtracta q̄ specie. hec tho. ꝓpter inseparabilitatē sanguinis a glorioso corpore xp̄i sm alterū. ¶ Sed ⁊ hoc notandū q̄ conuenit deo esse vbiq̄ simplr ⁊ ꝓprie. Creature vo conuenit esse in vno loco tm̄. Corpus xp̄i medio se habz Cū em̄ sit creatura nō dz coequari creatori in eo q̄ est vbiq̄. cū vero sit vnitū diuinitati debet in hoc excellere alia corpa. vt simul ⁊ semel in locis pluribus possit esse. s. sub isto sacramento. Cū quilibet fidelis ⁊ maxime qui es religiosus cuz ad reuerendum altare accedis sacr̄ dei tui corpus ⁊ sanguinē fidei oculis respice fidei q̄ vt certissime ⁊ sine omni hesitatiōne toto corde credas ⁊ ore confitearis. s. q̄ illa hostia cōsecrata sit verus dei filius ex virgine natus. qui mortuus est ⁊ resurrexit iudex viuoꝝ ⁊ mortuorū. vt sis de numero illoꝝ qui sunt veri iudei non in lr̄a sed spū. non sm carnem sed sm promissionē. indutus confessione corpis ⁊ oris sicut vestimento. vt oīa interiora tua eum esse dūm confiteant. Deinde cū reuerentia debita ⁊ honore principuo occurrere domino tuo ⁊ deuotōe quadam humili mirare q̄ tantus dūs ad tantillum seruum. ⁊ tanta maiestas ad miser vermiculum ⁊ ad vilem peccatorem dignat̄ venire ⁊ dic cum metu ⁊ reuerentia. Dñe non sum dignus vt intres sub tectum meū. sed confisus de tanta pietate tua ⁊ clementia accedo infirmus ad medicū vite. sitiens ad fontez misericordie. egenus ad dūm celi ⁊ terre. ouis ad pastorē. figmentum ad suum factorē. creatura ad suum creatorē. desolatus ad piū consolatorē ⁊ liberatorez. Postea ardentissimo desiderio manu cordis hausto interiori tā preclar̄ xp̄i suscipe corp? eius p̄tia dulcissima q̄ plurimū delectatus. Ut aūt tam excellēs bonū viz sacrm corpis xp̄i vnusq̄s q̄ sacerdos in salutē aīe ⁊ corpis sui offerre ⁊ suscipe valeat necē ēt ad sumendū illud per contritionem ⁊ cordis deuotōem se preparet ⁊ aptet. ¶ Unde dicit hugo. Triplex est genus sacrificij. Unum dūmici corporis. alterū contriti cordis. tercium mortificate carnis. Oportet precedere sacrificiū humilitatis in mente. ⁊ afflictōis in carne. vt habeat̄ deuotō in dūmici corporis consecratione. hec hugo. Multū namq̄ vz hec salutaris hostia ad delenda peccata si fuerit cum cordis contritōe vel lacrimar̄ effusiōe oblata. Unde beatus gregorius. Singulariter nāq̄ ad absolutionem nostram oblata cum lacrimis ⁊ benignitate mentis sacri altaris hostia suffragat̄. qz is q̄ in se resurgēs

a mortuis iam non moriē. adhuc per hanc in suo misterio, p nobis ire patrē. nā quoties ei hostiam sue passionis offerimus. totiens nobis ad absolutōem nrāz passionē illius repamus lauare g lacrimis maculas pctōz. eleemosinis tergite. sacris hostijs expiate Hec gre. Debet g quilibet sacerdos in quocūq gradu vel religione existat cū timore et reuerentia ad tm misterium huius sacramenti celebrandū et sumēdū accedere. vt p hoc salutē psequi valeat aīe sue Ad qđ hortat beatus augu. sic dicens Animaduertite ws sacerdotes cū quanta puritate timore et reuerentia debeatis accedere ad illud sacrificium. ad qđ xps accessurus pati wlens sanguinem fudauit. in quo sacrificio ipe sacerdos est et sacrificiū mirabiliter et ineffabiliter. hec augu. Et notandum q potestas sacerdotū et dignitas valde excellens est. nā fm beatum bernē. Credimus q nō est potestas post deum sicut potestas vra. O ws sacerdotes a deo wbis pcessa est O inquirenda sacerdotū dignitas intra quorū manus velut in vtero marie dei filius incarnat qđ p ws pater et filius et spūs sanctus mirabiliter operat. Sup hoc taz insigni priuilegio vestro stupet celū. terra mirat. horret infernus. contremiscit diabolus. veret homo. venerat angelica creatura. q vno eodēq momento deus ipe qui pfidet in celo in manib vris est in sacrificio. O venerabiliū sanctitudo manuū. O felix exercitiū. O vere mūdi gaudium. vbi yma summis ciūgunt. cū xps tractat xpm. s. sacerdos dei filium cuius deitie sunt esse cū filijs hoim. hec bernē. Ex quib colligit quantā dignitatē deus ptulerit sacerdotib. quā etiaz tangit idem beatus bernē. sic dicens. O quantam dignitatē ptulit deus sacerdotib quanta est progatiua sacerdoralis ordinis. ptulit em eos regib oīb et principib terre ptulit ordinē hunc sacerdotalē oīb hoīb. imo vt altius loquar ptulit eū angelis archangelis thronis dnationib oībusq angelicis ordinib. hec bernē. Nec mirum q sacerdos cū sit homo et creatura creatorē suū quodāmō creat. qñ officium misse pagit et celebrat. Qñ idē ōt ille qui creauit me dedit mihi creare se. qui creauit me fine me creat mediante me. hec bernē. Cum igit tam magne dignitatis et excellērie sit ordo sacerdoralis si ipse ordinē sacerdotes officiū misse sacrosanctum celebrando mō debito et congruo exequi fuerit. Sic viceversa magni crimīs est et dedecoris si quod absit sacerdos indigne tractat corpus nostri saluatoris Quod clarius tangit beatus bernē. sic dicens. O sacerdos os tuum quotidie efficitur sepulcrum xpi. quō ergo ex ore tuo egredit falsitas. p quod ingredit veritas. quomodo oculi tui respiciunt vanitatem. qui respiciunt veritatem. quare manus tue ad illicita extendunt. que tenent tenentē oīa. quomodo te ingurgitas ebrietate. qui semp plenus esse debes sobrietate. hec bernē. Sed quod peius est sunt pch dolor nōnulli sacerdotes. qui postposito timore se tradunt incontinētie et luxurie. et tamen psumunt ad xpi mensam accedere eiusq sanctū corpus polluctis manib tractare ac immūdo ore. audiant hi quid de eis narrat beatus aug. sic dicēs Si sacerdotibus vasis fuerit incontinētie et libidinis iuxta illiū vgimis statuet in altari ydolū venereis. et cū pfert verba canonis os eius plenus est amaritudine et dolo et q̄tis ore cum labijs. tamen expuit in faciem saluatoris et cum presumit sumere dñicū corp? ī os pollutū melius ei eēt

ꝙ minus peccaret si illud proferret in lutum. hec aug. Et beatus bern. de eodē sic ait. Turpissimū est manus deo dicatas ꝙ sacro crismate consecratas putēdis ingerere mulierē ꝙ post hoc corpus dñi sanctissimū cuz eis tangere. O q̄z temerariū. q̄z nephandū est pollutis manib9 filiū tractare deb9 mis oscolari labijs ꝙ ore sordido sumere. Que mēs nō rapit ad excessum. q̄s oculus nō erubescit. cuius auditus nō reuereat. vbi mundi salus ꝓdicit in sterquilinijs. in os videliz indigne sumentis. Tales sacerdotes indigne corpus dñi tractantes ꝙ sumentes magis delinquunt q̄z hi qui eū crucifixerunt in terris. q2 illi semel eū crucifixerunt. Illi vero quantū in eis est quotidie crucifigunt. Unde item beatus aug. in psona dñi dicit. O peccatores tu sacerdos indigne tu me amplius affligere noli peccatis tuis. plus enim me leditvulnus peccati tui q̄z vulnus lateris mei X Item idē. Magis delinquunt qui iaz regnantē in celis ꝓtemnunt. s. indigne tractantes ꝙ sumentes corpus xp̄i. q̄z qui crucifixerunt eū ambulantez in terris. nō quasi crucifixores. sed quasi tanti sacramenti indigni ꝓfectores. ꝙ presumptuosi ꝓceptores. q2 illi semel crucifixerunt. isti vero quātum in eis est eū quotidie crucifigūt indigne tractantes ꝙ sumentes. Et beatus ambro. Qui indigne sumunt corpus xp̄i idem est ac si interficiant. hec ambros. Non solū aūt qui in sacris ordinibus sunt ꝓstituti. verū etiam oēs fideles dēbent magnam diligentiā ꝙ studiū adhibere ne vnq̄z indigne ꝙ maxime i peccatis mortalib9 accedant ad sacrosc̄m xp̄i corporis sacrm. q2 tales per hmōi indignā sumptōem totā trinitatē inhonorant. Unde beatus amb. Hoc pollutus ois in cor accipiat ꝙ nō solū corpus xp̄i impie lacerat. sed totam trinitatē coadunatā corpi atrociter injuriat. Et vt ōt beatus bern. Ve hoī illi cui ꝑter pctā sua salus mundi iudicium est. cui vita mors est. cui absolutio damnatio est. cui gra ira est. cui calix ꝓpiationis vas est indignatōis. hec ber. Nā qui indigne corpus ꝙ sanguinē sumpserit iudiciū sibi mādducat ꝙ bibit. Unde cassia. Qui carnalib9 oblectatus quotidie voluptatib9 fuerit ꝙ dulcedīe. ipsumq̄z cibū sumpserit scē eucaristie in damnatōem sibi ꝙ iudiciū sumit penaliratis eterne. nec mir. q2 vt ōt beatus aug. Cristū ꝓculcat qui libere peccat. ꝙ qui eum absq̄z timore indigne ꝓcipit. Talis aūt homo put dicit hilarius deum ad vindictā ꝓcitat. sanctos a se fugat. hostē suum letificat. suam vitā abbreviat. corpus xp̄i indigne lacerat ꝙ manducat. hec hila. Non solū aūt hec mala sed etiā alia q̄plurima indigne accedēs ad sacrm corpis xp̄i incurrit. Indigna namq̄z coīo hoīem peccatis illaqueat. damnatōem prepat. ꝓxīm scandalizat. mentē excecat. temptatōni subiugat. deū irritat. vitā tempalez breviat. gratuitis ꝙ eternis bonis spoliat. De his ōr per singula in ps Fiat mensa eor cora ipsis in laqueuz. ecce primū. ꝙ in retributiones. ecce secundum. ꝙ in scandalum. ecce tercium Obscurent oculi eor ne videant. ecce quartum. ꝙ dorsum eor semp incurva ecce quintum. Effunde super eos iraz tuam. ecce sextum. Fiat habitatio eor deserta. ecce septimū. Et in tabernaculis eor non sit qui inhabitet. ecce octauū Cum ergo tot mala indigne tractātes vel sumentes corpus dñi incurrūt. necesse est fm aplm vt vnusquisq̄z se ꝓbet ꝙ examinet qualiter ad illud terrificum sacrificium digne accedat.

Filius.

Audiro igit̄ ꝑiculo indgine tractantium ac ꝓcipientiuꝫ coꝛpus dominicū. nūc de fructu ⁊ utilitate quā assequunt̄ bi qui in statu gratie illud sacrosanctum coꝛpus xp̄i ꝓcipiant cupio informari.

Ca. .XXIIII.

Hoc ꝓcipue scire debes ꝙ aīa nullam salutem assequi poterit sine huius saluti ferī cibi xp̄i coꝛpis viz digna sumptione. Teste remigio qui dicit nulla ē nobis salus coꝛporis ⁊ aīme absq; carnis ⁊ sanguinis susceptōe. in hoc em̄ sacramento vt dr̄ richar. de sancto victoꝛe. tota salus ꝓsistit fidelis aīme. qꝛ oēm gratiā quā hꝫ homo. mediante xp̄i sacramento illi tribuit̄ Un̄ beda dr̄. Oē donū celestis gratie sancta eucharistia tribuit̄ mediante. Unde notanduꝫ ꝙ dn̄s noster declarare volens magnam caritatē quā erga nos habet non solū ad videndum sed etiā ad palpandū ⁊ comedendū seip̄m nobis tribuit. Un̄ crisosto. Hoc fecit xp̄s docens nos ad maius amicicie fedus suamq; caritatem declarans erga nos. p̄stans se nō solum videri desiderantib⁹ sed ⁊ palpari comedere ⁊ amplecti. hec crisost. Tractare aūt ⁊ māducare coꝛpus xp̄i est vitam eternā habere. Unde ipe dominus dr̄ panis quem ego dabo. caro mea est ꝓ mundi vita. Et bene dr̄ vita. sicut em̄ vita naturalis est in membris eo ꝙ vniunt̄ capiti a quo recipiunt influentiā sensus ⁊ motus. sic in fidelib⁹ qui sunt membra xp̄i vita spūalis conseruat̄ eo ꝙ vniunt̄ capiti xp̄o ꝑ hoc amoꝛis sacramentum. Bene aūt dicit mūdi qꝛ alia sacramenta solū ꝓficiūt ip̄i recipienti. solus em̄ baptisatus recipit grām baptismalē ⁊ non alq̄. Sacramentum aūt eucharistie non solu ꝓficit sacerdoti sumenti sed etiaꝫ totiꝰ ecclesie etiam illis qui sunt in purgatoꝛio. Et ratio est qꝛ eucharistia nō est tm̄ sacramentū sed ⁊ eccl̄e sacrificium in quantū ꝓtinet xp̄m passum Et ideo dū offert̄ ab ipso sacerdote, ꝓficit oib⁹ xp̄i fidelib⁹. si aūt sumat̄ alio modo sicut a layco tūc solū ꝓficit sumenti. qꝛ officiū eius est non offerre sacrificium sed tm̄ sumere sacramentū. Sequit̄ Qui manducat meam carnem ⁊ bibit meū sanguinē habet vitam eternaꝫ. s. post hanc vitam. aut ꝑ dicit hꝫ vitam eternam etiam in p̄nti. sicut em̄ cibus coꝛporalis non solum nutrit ⁊ ꝓseruat vitam. sed deducit etiā ad ꝓfectū quā titatē sic⁹ sacramenti ꝓducit homi nem ad gratie ꝓsummatōem que ē gloria eterna. Et hoc est qꝛ dr̄ Qui manducat meam carnem non tm̄ sacramētaliter sed etiam spūaliter ꝓcipiens effectū sacramēti habet vitam eternam qꝛ habet deuꝫ inhabitantem qui est vita eterna. Ad hoc etiā in p̄nti vita pariuis est hec mensa cū in illa sumat̄ hec eucharistia. que quidem liberat a malo ac conseruat in bono. deler venialia cauet mortalia. huius etiā virtute sacramenti vniuerse virtutes augentur. ⁊ om̄m gratiaꝝ fructus exuberāt. Ubi sciendū ꝙ eucharistia sacramentum est vnionis qꝛ ꝑ eius susceptionem omnes efficimur vnū in xp̄o. Et ideo bene spūalis manducatio vocat̄ ꝓmunio ꝑ ipsam namq; sanctam ꝓmunionē quasi membra incoꝛporamur xp̄o Un̄ dicit damascenus. Propterea ꝓmunio dr̄ ⁊ est vere qꝛ ꝓmunicamus vnimur ad invicem ꝑ ipsam xp̄o. ⁊ participamus carne ⁊ deitate qꝛ ex vno pane assumimus oēs vnum coꝛpus ⁊ vnuꝫ sanguinem ⁊ membra generamur incoꝛporati xp̄o. hec damas. Un̄ primus ⁊ principalis eius effectus eius iam

vnitū corpori xpisti mistico p caritatē magis vnire. magis āt vnire est tripliciter. quia aut quis vnitur maiori vinculo vt ille magis qui habet maiorē caritatem aut qr eodē vinculo vnit strictius vt ille qui scōr eundē habitū fervencius amat aut qr eodē firmius vt ille qui in eodē habitu est magis radicatus. Dicit ergo hoc sacramentum magis vnire qr digne accedētem reddit feruenciorem. Et ex hoc p reddit caritatem magis ignitam. adiuuat ad psumēdum peccata venialis rubiginē. Et ex hoc p magis firmat adiuuat ad vitādū omnia scelera et recte adiutorium vtriusp valet ad augmentū virtutum et maxime caritatis. feruor eī caritatis. quottidie minuit premialia. ideo oportet p hūc cibū restaurari pditū. hec eciam esca spiritualis i illis qui salubriter percipiūt eā et sensum munit ab illicitis et in grauioribo peccatis custodit omnino a consensu. Uñ cū aliquis rarius solito vel minus sentit motus vicior graciās agat huic sacramento. qr hoc opat in ipo. C De hoc bea. ber. sic dicit. Duo sacramentum corpis dñi opat in nobis. vtvidelicet sensum muniat. et in grauioribo peccatis tollat oīno sensus. vbi gratia. Si quis nostrū nō tam crebros vt solebat nec tam acres sustinet iracūdie motus inuidie luxurie ac ceteror vicior. gracias agat corpi et sanguini dñi nostri. qm virtus sacramēti opat in eo. hec ber. Naz post h? cibi salubrrimi perceptōnem fit homo māsuetior ad correptōz. potencior ad laborē. feruēcior ad deuotionē. ac deuotior ad ceterarū virtutū opacōz. effectū aūt et virtutē h? sacrosancti sacramenti sic dicit beatus Ber. Corpus cristi ē pegrinantibo dieta. egrotis medicia debiles pfortat. valentes delectat. lāguores sanat. famitatē pseruat. fit homo mansuetior ad correptōz. potēcior ad laborem. ardentior ad amorem. sagacior ad cautelam. ad obediētiā promptior. ad graciaz actōz deuotior. hec ber. Igitur accedamus ad hūc spūalē cibū qui est panis vite et cor hominis in oī bono pfirmat et remissionē peccatorū pstat De quo ysidr. ait. hic cib? nō corpus ipiguat sz cor hois cōfirmat. hic est pams vite qui ergo vitā māducat. mori nō pōt. accedite igit ad euz et saturemī qr pānis est accedite ad eū et illuminamī qr lux ē. accedite ad eū vt liberemini. qr vbi spūs dñi ibi libertas. accedite ad eū vt absoluamī quia remissio peccatorum est. hec ysidorus Et sciendū p sicut filius recipit vitaz a patre sic qui vnitur cristo p corpis illius pceptōnem habet vitaz a cristo sed differenter De qua differētia thomas super iohānē sic ait. Filius pr vnitatem quā habet a patre recipit vitam a patre. ergo qui vnitur xpo habz vitam a cristo sed differenter. nā filius habet prium qr sic est a patre p tam recipit totam plenitudinē divine nature intim p quicquid est naturale patri sit etiaz naturale filio. Creatura vero accipit aliquā pfectōz et vitam particularem. idest participatā nō autē essentialem qd ipm est vita in quolibet aūt genere rep qd est p essenciā est causa eor que sunt per participatōz sicut ignis est causa oīm ignitor. Qd igit per essentiam est vita. causa est et principiū oīs vite. Sicut igit pater pria causa est vite viuenciuz. ita et filius. p autem dicit. Sicut misit me viuēs pater loquitur d processione sua a patre cum vero dicit Qui manducat me et ipe viuet pter me. loquit de participatione corpis et sanguinis sui q nos efficimur meliores hec Thomas. D

Considerādum est etiam vt ait Hugo q̄ sapia .i. creata vicz xp̄us ihesus dominus noster qui sem p̄ visibilia manifestare voluit oīdere q̄o ipa aiarū cibus ⁊ refectio est. Et p̄terea carnez assumptā nobis in eduliū p̄posuit i sacramento vt p̄ cibū carnis ad gustū inuitaret diuinitatis. hec hugo. Igitur ihesus xp̄us in sacramēto verus cibus ē. ⁊ vere gustabilis. vt p̄ gustū corpis eius p̄uenīat ad gustū diuinitatis ei? qz ipa est via scōm humanitatē ad ei? diuinitatē. Sūme aūt necessariuz est ad hoc vt ad gustū intime diuinitatis p̄tingatur p̄ corpus cristi in sacramento. q̄ sensus corpalis aliquo sensibili signo determinet ⁊ foueat. ⁊ intellectus lumīe supnaturali fidei p̄fortetur ⁊ vt voluntas caritate inflāmet. ⁊ sic per manducatōz corpis cristi spūalez ad gustū abscondite diuinitatis p̄tingatur. Unde dns dt. Ego sum hostiū vicz sensui corpzali p̄ signa sēsibilia monstratū. Ego suz hostiū intellectui p̄ fidem rectā reseratū. Ego sum hostium voluntati p̄ caritatem feruidā apertuz gustatū ⁊ inhabitatū. Ego inquit dns suz hostiū scz sensui corpzali p̄ signa sensibilia monstratū in sacramento scz p̄ sensibiles spēs sacramētales panis ⁊ vini. ¶ Unde dt Hugo Ne humana infirmitas contactū carnis in sumptione horreret idō sub cōsueti edulij spēm illam velauit in sumptōe corpis ⁊ sanguinis xp̄i ex diuinitate xp̄i ⁊ eciā intellectus credendo ⁊ affectus diligēdo determīate dirigeretur ad cibuz quem pater signauit sub spēbus panis ⁊ vini. que eciam signāt perfectōz esse ⁊ sic sumendam p̄posuit vt sensus in vno foueret ⁊ fides in altero edificaretur. refouentur em̄ sensus in vno vuz solita tantum ⁊ p̄suetā perceperit. Edificat aūt fides in altero. dum in eo q̄ videt quale sit illud quod nō videt agnoscit. hec hugo.

¶ Ego sum hostiū intellectui p̄fidem rectam reseratū. vñ crisostom⁹. in tractatu d̄ simbolo sic dicit. Fides est lumen anīe. ostiū vite fundamētuz vite eterne. Et ysaie septīo fm̄ vnaz translatōz dr. Nisi credideritis nō intelligetis. Ergo p̄ fidem intratur ad veritatis cognitionem. Et augu. suplo hāne dicit. Noli itelligere vt credas sed crede vt intelligas. Intellectus ei est merces fidei. Fides mūdet vt intellectus repleat te. hec Aug. Intellectus em̄ humanus sine radio fidei circa diuina q̄si cecus est. Un̄ impossibile vt intellectus intelligat corpus xp̄i vt existit sub spēbus sacramētalibus nisi lumine supnaturali certissime fidei illumīnet ⁊ dirigat. alias non videbit ri vulos fidei butiri ⁊ mellis. Air iob q̄ exponens hēa. gregori. moza. vidē Butirū nascit̄ ex carne ⁊ significat xp̄i humanitatē. Mel vero descendit ex aere siue roze ⁊ significat xp̄i diuinitatem. Ex his duobus fluūt riuuli p̄cēplatōis humanitatis ⁊ p̄templatōis diuinitatis quos solū fideles in tanta plenitudine qūq̄ p̄cipiūt vt videant q̄ dicere nō valeant. attigit em̄ fides inaccessa. ait Bern̄ sup̄ cantica q̄z p̄ fidē intellectus illumīatus ⁊ p̄fortatus attingit hāc veritatem indubitāter q̄ xp̄s vere est in sacramento ⁊ veritas vere in xp̄o. Un̄ huius sacramēti misterium nōnūq̄ dat agnosci quozūdam devotis cordibus ⁊ si nō sp̄ tm̄ qūq̄ ex spēalitis cordibus ⁊ si nō sp̄ tm̄ qūq̄ ex spēali gratia. vt quodāmō ineffabiliter percipiant veritatem huius sacramēti per gratiā eis infusam. p̄ quā congnoscitur hūs ineffabilis sacramēti veritatem existentiā ⁊ p̄sentiā vt p̄ tunc fides quodāmō actualiter cessare videatur ⁊ res putet transisse in vrā p̄fec

tamꝙ ꝑgmitõz. In hac aũt felici hora cũ talis mirifica ꝑgmitõ cor possederit homo devotus in magnã ꝓpunctiõz & devotionẽ rapit. Nã si peccator aliqñ fuit ꝓ suis excessibꝫ in lacrimas resolvit. qz suũ iudicẽ & qui iudicat vivos & mortuos principaliter in hoc sacramento adesse sentit. Si vero aliquis minus excessit vel ea que ꝑmisit per lõgaz penitenciã sufficienter deterfit accepta fiducia de spe veniẽ & de introitu celestis patrie in magnã aĩ exultatõnem & feruidã devotionẽ cordis exurgit & inardescit. qz illũ in hoc sacramẽto adesse ꝑgnoscit. qui vitã & gloriam eternã suis dilectoribꝫ post hãc vitaz dare ꝑsuevit. Et quanto quis corde et corpore mundior fuerit & in religiosa vita pfectior tanto habundãcius huiusmõi gratia pfruet. hoc tñ non scõz ꝑmunẽ cursũ fit cũ oĩm sciaꝝ elementa & pricipia hoc excedat ꝑgmitõ. Nec etiã ipis quidẽ carissimis hec gratia semper adest dõ melius eis ꝙ fidei pricipia ꝓuidente sed solũ interdũ cum vis aĩe ad supna rapit & ad celestia misteria ꝑgnoscenda elevat. ꝓut tunc divina gratia hec vel his similia dignatur mõstrare. que revelat occulta & ad invisibilia & archana secretorũ dei extollit. a quibꝫ rõ cũ avulsus fuerit rursus redit ad ꝓsueta fidei sacramenta seu magis documẽta peccatoꝝ pene ignarus. Itẽ sequit ego sum hostiũ voluntati ꝙ caritatẽ feruidã aptũ gustatũ & inhabitatũ. qz qui manducat carnẽ meã & bibit sanguinẽ meum in me manet & ego in eo. hec aũt manducatõ fit spũaliter. mãducare itaqꝫ spũaliter est attingere ad rem huius sacramẽti

¶ Res aũt huius sacramenti ẽ duplex. qzvna cõtenta & significata & hec est xps integer qui ꝓtinet sub spẽbus panis & vini. Alia est res significata et non ꝓtẽta & hec est corpus xpi misticũ qđ est ecclesia. Ille igit manducat spiritualiter qui xpo ꝓiungit ꝑ fidẽ & caritatez. Fides aũt ptinet ad ꝑgmitõz caritas ad refectõz. ideo etiã vnitur corpori xpi mistico scz eccie. Ex ista autẽ manducatõe oritur attingentia spũal' alias xpo nõ incorporatem. dũ carnẽ eius gustamus. De ista incorporatõe bea. aug. sup iohãnẽ sic dt. O sacrũ pietatis. o signũ vnitatis. o vinculũ caritatis. qui vult viuere accedat credat & incorporet' vt vivificet'. Et hugo de sancto victore. sup septimo ãgelice ierarchie sic dt ꝙ ista manducatio dr vivificatõ est qzvnũ secũ efficit omes quibus se ꝑbet sumendum. Dicat' igitur manducans illud. Cañ. quito Comedi fauũ cũ melle meo. Favus sicut dicit origenes. Est cera virginea cellul' distincta melle repletis igit' quid est aliud comedi favum cũ melle meo nisi mãducaui corpus virginee carnis dulcissima divinitate repletũ. & sic ꝙ gustum humanitatis ꝓuenit' ad gustum divinitatis. Vñ quisquis est religiosus & huius sacramenti saporem tibi inexpertũ experiri desideras. cura animam tuã prius abstrahere a negocijs secularibꝫ avicbs & carnalitatibꝫ. vt eius sumptõz ꝑcedat ꝑfunda ꝓtritõ & pura ꝓfessio. Item qꝫ actualis devotõ potius te trahat ad hoc sacramentum qꝫ indulta consuetudo. Ardentissimis etiã affectõibꝫ ac sanctissimis meditatõibꝫ tanqꝫ rosis rubescẽtibꝫ & lilijs albescentibꝫ hospiciolũ cordis tui adorna & thalamũ tanto sponso perverã pacem cordis ꝑpara. Et cũ ꝑsentẽ susceperis intra cordis brachia ipm reclta per exclusionẽ omnis terreni & carnal' amoris & inclusionẽ sponsi celestis vt merearis vniri cũ ipo & videre & gustare qꝫ suavis est dns. Felix qui hoc gu-

stu interno ꝓcipere meruit. qui hec ꝑ
ꝝ̃ experientiã magis q̃ ꝑ verba vel
scripta ꝯgnouit. ¶ In hac felicivmione
si ꝯcessa fuerit ꝝ̃ ꝑ ineffabilis pau
satio raptica ꝯẽplatõ ꝛ inusitata fru
icio illius sũmi ꝛ vere pñtis boni. que
aĩam sursum trahat ad purã ꝯẽplati
onẽ dilecti paulisp transmigrare faci
at. gracias referat homo bonarũ oĩm
largitõnũ nec seꝛbis effũdat. sed se
cretũ secrete teneat. ꝛ cũ ꝑfundo coꝛ
dis gemitu i hancwcẽ erũpat ꝛ dicat
vere tu es deus absc̃ditus. ¶ Et q̃ ocu
lus nõ vidit nec auris audiuit nec in
coꝛ hoĩs terrestris ascendit. nõ solum
que deus electis suis in futuro reꝛuat
sed nec ea que in hac vita suis amato
ribꝫ dare ꝯsueuit. ¶ Cũ q̃ dig
ne ad hoc sacramentũ accedit ꝛ sumit
maximũ ex hoc gaudiũ in coꝛde suo ꝑ
cipit. ¶ Testaꝰ hoc bea. berñ. sic dicens.
¶ Qui sanctã eucharistiã digne sumit.
nunc̃ maius gaudiuꝫ in tota vita sua
refrigeriũ quoc̃ exꝑtus fuit. c̃ q̃ in
sumptõe coꝛpis ꝛ sanguinis xp̃i fide
liter degustauit. hoc ber. ¶ Nec mirũ q̃
ꝑ dignã coꝛpis xp̃i sumptõꝫ mens de
uota transmutaꝰ in deũ. ꝛ coꝛ graciaꝝ
fonte potaꝰ. ¶ Cũ bylarius. ¶ Digne ac
rite creditꝰ q̃ mens illa sancta tota in
deũ salubriter transmutaꝰ que digna
sancte eucharistie demonstraꝰ. ¶ Item
fulgẽci⁹. ¶ Qui digne sc̃ãꝫ eucharisti
am miserit in coꝛ suũ. in ipo ꝑculdu
bio fontes grãꝝ fluent ꝛ refluẽt in eter
nũ. ¶ Item damascenus. ¶ Qui digne per
esum coꝛpis ꝛ sanguinis xp̃i incoꝛpo
ratus xp̃o fuerit vnus cũ xp̃o icoꝛrup
tus ꝛ floꝛidus ꝑmanebit in eternum.
¶ Notandũ est eciã q̃ inter oĩa do
na nulla gr̃a tã valẽter accẽdit ĩ amo
rẽ dĩ. quẽ admodũ coꝛporis xp̃i digna
susceptio. ¶ De hoc ꝑ quendã sic dꝛ. Ho
ta q̃ ꝑe oĩbꝫ alijs gracijs xp̃i coꝛpis
cõcatõ in nobis accendit caritatem.
¶ Qui eũ panẽ calidũ de clibano tã ac
ceptũ comederit. cũ pane vtiq̃ sume
ret ꝛ calorẽ. ¶ Sic qui coꝛpus xp̃i come
dit in clibano coꝛdis sui. in maxia ca
ritate decoctũ. in eadẽ comedit etiam
caritatẽ. ¶ Ignitus quippe amoꝛ dei su
scipit in coꝛpe ei⁹ quo sumpto ꝛ nos
inardescimus ꝛ ipm̃ semꝑ amplius
esurimus. hec ille. ¶ Nec vero esuries
quanto maioꝛ fuerit tanto maiorẽ ca
ritatẽ in hoĩe accẽdit. ꝛ quanto quis
maioꝛẽ caritatẽ habuerit. tãto coꝛp⁹
eius intimius ꝛ validius mãducabit.
¶ Testaꝰ hoc anselmus qui sic dꝛ. Sacra
mentum dñici coꝛpis ille plus mãdu
cat. qui plus amat. ꝛ plus amãdo rur
sum ꝛ plus manducat ꝛ plus ꝛ plus a
mat. licet huius amoris in hac vita ñ
misi vt pignus quoddam accipiamus
plenitudinẽ eius in p̃miũ in futuro se
culo expectãtes. hec anselmus. ¶ Quã
tus em̃ ꝑfectiviri cũ magna habũdã
cia gratie hoc sumant sacramẽtũ. nul
la tñ est ꝯparatio gratie ad eternã gloꝛi
am in quã angeli ꝛ sanctoꝝ anie deus
videnꝫ facie ad faciem. ꝛ dgustãt dul
citer eterna xp̃i munera. ¶ De hoc bea.
Ber. in sermõe dĩ cena dñi sic ait
¶ Sibi apponiꝰ veritas sed in sacramẽ
to. angelus ex adipe frumenti sagina
tur ꝛ nudo grano saturaꝰ. me oꝑtet
interim quodã sacramenti coꝛtice es
se ꝯtentũ carnis furfure. palea littere
fideiue lamine ꝛ hec ralia sunt que gu
stata afferũt mortẽ. si nõ de primicijs
spũs quãtulũcũq̃ accipiunt ꝯdimen
tũ. qđ fit per donuꝫ intellectus. Demi
q̃ absq̃ spũ sacramentũ ad iudicium
sumiꝰ q̃ caro nõ prodest et littera oc
cidit ꝛ fides sine opibꝫ octosa vl moꝛ
tua est. sed spiritus sanct⁹ est qui vimfi
cat. vt viuamus in eis. ¶ Quantalibet
aũt habundancia spũs nostri pingue

scat non tamē pari iocunditate sumi
tur corpꝰ sacramenti ꝛ adeps frumē/
ti fides ꝛ res memoria ꝛ p̄sentia eter
nitas ꝛ tps vultus ꝛ speculuꝫ ymago
dei ꝛ forma serui. nempe in omnibus
fides est locuples. intellectus vo pau
per. hec Bern. ℟ Sed ꝛ hoc con
siderandū ꝙ sacra communio ꝛ pcep
tio huius salutiferi sacramenti nō so
lum facit in dei amore feruentes sed
etiaꝫ redd it homines ad resistendum
temptamentis dyaboli fortiores quia
malignus spūs cū perspexerit hospici
um cordis vniuscuiuscꝫ deuoti per ho
spitem forte occupatū. intelligit ꝓpter
diuinā p̄senciā locū ad temptandum
sibi esse p̄clusū ꝛ iō quodā pcussus
timore ꝓfusus abscedit. Ūñ dicit ysi
dorus. Suscipe dominū ihesū tue mē
tis hospicio. cū aūt aduersarius tuus
hospiciū tuū viderit occupatū celestiꝭ
fulgore p̄cie intelligit temptamētis
suis intercluſuꝫ esse p̄ cristū. Hec ysi
dorus. ℣ nā scdm ꝙ dt Criso. Ut leo/
nis flammā spirītātes. sic ab illa men
sa discedī? terribiles effecti dyabolo.

Filius

Quo etiā hoc scire an scꝫ hoc sa
cramentū deleat venialia. ꝛ utrū
possit homo accedere ad cōionē sanc/
tam in venialibus peccatis

Capitulum XXV Pater

Scire debes qđ
sacramentū corporis dominī
maxime efficacie est. qz homo cū ac
cedit ad hoc sacramentum sumendo
illud deuote. peccata venialia si que
sunt delentur ꝛ in gratia dñi roboraꝫ
tur. Testaꝫ hoc bea. bernꝰ. qui sic ait.
In sacramento altaris peccatū venia
le delef. homo in gratia roboraf. ani/
ma celesti dulcedīe inebriaf. Et notā
dū ꝙ xps semel obtulit hostiā corpis
sui in cruce moriendo ꝓ nobis. ℣ Nūc
verovt dt bea. Augu. Quotidie obla
tio iteraf licet xps semel fit passus. qz
quotidie peccamus? peccatis. fine q̄
bus mortalis infirmitas viuere nō p̄t
ꝛ qz quotidie labim̄. quotidie xps ꝓ
nobis mistice ymolaf. Dedit etiā no
bis hoc salutis sacramētū vt quia nos
quotidie peccamus. ꝛ ille iā mori n̄
poſt. per hoc sacramentū remissionē
peccatoꝝ ꝓsequamur. Quotidie cōe
ditur ipe ꝛ bibit inveritate sed integer
et viuus manet. hec Aug. Dic ꝛ de eo
dem beatus Ambro. xps semel vnam
obtulit hostiā corpus scz suū. ꝛ ꝙ hoc
sacrificiū sepius a nobis repetit idez
quotidie causa est nre infirmitatis qz
quotidie peccamus. Si quocienscū
cꝫ effundit sanguis cristi in remissiōz
peccatoꝝ effūdit. debeo illū semp acci
pere. vt semp mihi peccata dimittāt
qui semper pecco. semp debeo habere
medicinā. qui em̄ vulnus habet. medi
cinā requirit. vulnus est qz sub pecca
to sumus medicīa est celeste ꝛ venera
bile sacramentū. Hec ambro. ℣
Ubi etiā ꝓsiderandū ꝙ res h? sacrām
ti est caritas que excitaf in hoc sacrām
to ꝓ qđ peccata venialia remittūf ma
ior em̄ est virtus caritatis cuius est hoc
sacramentū cꝫ venialiū peccatoꝝ. De
hoc thomas de aquino sic dicit. In sa
cramento cristi duo possunt ꝓsiderari
vicz ipm sacramentū ꝛ res sacramēti
et ex vtrocꝫ apparet ꝙ hoc sacramentū
habet virtutē ad remissionē venialiuꝫ
peccatoꝝ. nam hoc sacramentū sumi
tur sub specie cibi nutrientis. nutrim̄
tum aūt cibi est necessariū corpori ad
restaurādū id quod quotidie depdit
ex actiōe caloris naturaf. spiritualiē
autem a nobis quotidie aliquod dep
ditur ex calore ꝓcupiscentie ꝓ peccata
venialia. que diminuūt feruorez cari

tatis ⁊ ideo ꝓpetit huic sacramẽto. vt remittat peccata venialia. ℭñ ambro. dicit ꝙ iste panis quottidianus sumitur in remediũ quottidiane infirmitatis. Res autem huius sacramenti est caritas nõ solum quantũ ad habitum sed etiã quantũ ad actũ. qui excitatur in hoc sacramẽto. ꝓ quod venialia soluuntur. ℭñ manifestũ est ꝙ ꝑture huius sacramenti remittunt peccata venialia. ⁊ si non ꝓtrariant caritati quãtum ad habitũ ꝓtrariant tamẽ ei quantum ad feruorem actus. qui excitatur in hoc sacramento. rõe cuius peccata venialia tollunt. Iuxta est virtus caritatis. cuius est hoc sacramentum. ℭ venialiũ peccatorũ. nã caritas tollit ꝑ suũ actũ peccata venialia que tamen nõ possũt totaliter ꝑpedire actũ caritatis et eadez racio de sacramento. hec tho.

¶ Utrum tñ aliquis accedere debeat ad hoc sacramentũ in peccatis venialibus. ℭsciendũ ꝙ si quis in peccato venali fuerit ⁊ habet graciã cõicandi aut missam celebrandi prius debet dõ satisfacere ꝑ ꝓpunctõz cordis ⁊ orationes. ⁊ habeat bonũ ꝓpositũ de cetero non peccandi. ⁊ securus confidens de dei misericordia ⁊ pietate accedat ℭñ bea. Augu. ℭquis quis mordeat venali peccato. tamen de cetero nõ habeat voluntatẽ satisfaciat lacrimis ⁊ oratõmbus ⁊ ꝑfidens de dñi miseratiõe ⁊ misericordia accedat ad eucharistiam intrepide ⁊ securus. hec augusti. ℭñ dicit beatus Ambrosi. Illi indigne sumũt hoc sacramentũ eucharistie qui vel sunt in crimiñibꝫ. id est mortalibꝫ peccatis vel sine penitentia de venialibꝫ idest quadã securitate ⁊ negligẽtia de venialibus nolunt penitere. hec Ambrosius. ℭ Et notandus ꝙ corpus cristi quattuor modis sumit. Quidã enim spũaliter tm̃. vt qui accipiunt rem sacramenti id est graciã ⁊ nõ ipm̃ sacramentũ corpis. De hoc modo sumendi dicit bea. Ambro. Crede ⁊ manducasti idest corpi cristi mistico i corpatus es. Quidã accipiũt sacramentaliter tm̃. vt cõicantes i peccato mortali. quidã spũaliter ⁊ sacramentaliter vt qui cõicant in gẽa ꝓcipientes rem et sacramentũ. Quidaz nec spũaliter nec sacramentaliter vt qui nec rez nec sacramentũ ꝓcipiũt. ꝓmi nõ mãducantes manducant. scõi manducãtes non mãducant. tercij mãducãtes mãducant. quarti nõ mãducãtes nõ mãducãt. ℭbi aduertendũ ꝙ bonus vir ꝙ cristi carnem idest sacramẽtũ ⁊ rez idest corpus cristi sub sacramẽto ⁊ ñ rem spũalẽ sumit. Utriqz tm̃ verã carnem ⁊ verũ sanguinẽ cristi accipiunt. ℭñ bea. Augu. Est quidem in peccatoribꝫ ⁊ indigne sumentibꝫ vera cristi caro ⁊ verus sanguis sed essentia non salubris efficientia. hec augusti. Quia malus sumit cristi corpus ad iudiciuz ⁊ damnatõz. iustus vero ad eternam salutem. De indigne sumentibꝫ dicit Origenes. Corpus quidẽ ⁊ cristi sanguinẽ in damnatõz sibi sumũt tãmẽ cristis ꝙ corporis. qui absqz gustu accesserint interne dei dulcedis ⁊ amoris hec Orige. ℭñ illi solũmõ dicunt ꝙ manducare carnis cristi sumere ⁊ vere manducare qui spũaliter manducãt. quod affirmat bea. Ambro. sic di. Qui mãducãt spũaliter virtutẽ carnis ⁊ sanguinis cristi dicũt sumere ⁊ vere mãducare. qz ipz corpis cristi efficaciã quotidie sumunt in remissionẽ peccatorũ hec Ambrosius. Idcirco non habens vitam spũalem spiritualiter nutrire non potest in sumptõe corporis cristi. vñ dicit Egidius. Sicut monstrum esset naturaliter et contra naturam ꝙ

aliquid nō viuens corporaliter. cibus manducaret aliquē corpalē. ita monstrum est ⁊ contra naturaz. ꝙ aliquis nō viuens spūaliter sumat hūc cibum sanctuz ⁊ spūalem. Cibus nāq; spūalis similis est cibo corpali in hoc ꝙ sine ipōvita spūalis esse nō potest. sicut neq; sine cibo corporali vita corporal. Sed amplius hz ab eo. qz causat etiā indeficientem sumenti qō cibus corporalis nō efficit. nō em̄ qui corpalez cibum sumit semp viuet. spūalem vero cibuz qui digne sumit habet vitam eternam. Hec Egidius Igitur vt dicit beatus Augusti. super Iohan. Edamus inquit cristi carnem nō tm̄ in sacramento qō etiam multi mali faciūt sed vsq; ad spūs pticipacōm manducemus. vt in domini corpore tāq; mēbra maneamus ⁊ eius spū vegetemur hec Augusti. ℙ Diligenter quoq; ⁊ hoc ꝯsiderandū est ꝙ aliqua sunt peccata venialia. que in nullo impediunt effectum huius sacramēti. ⁊ sunt nonnulli que nō ex toto impediūt eūdem effectum sz in parte. ⁊ causaz isti⁹ clarius assignat Thomas de aquino sic dicens. Peccata venialia dupliciter accipiunt. vno mō ꝓut sunt p̄terita. alio mō prout sunt acta exercitata. primo mō venialia peccata nullo modo impediunt effectū huius sacramenti potest nanq; ꝓtingere ꝙ aliquis post multa peccata venialia ꝓmissa devote accedat ad hoc sacramentū. ⁊ plenarie eiusdem sacramenti ꝓsequat effectū. secōdo modo peccata venialia nō ex toto impediunt effectū sacramenti sz in parte. nam effectus huius sacramēti non est solū adeptio habitualis gracie vel caritatis sed est quedā actualis refectio spūalis dulcedinis. q̄ quidez impedit. si aliquis accedat ad hoc sacramentū mēte distracta p̄ peccatis venialia. nō aūt tollit augmētum gratie habitualis vl caritatis. vñ ille qui cū actu peccati venial accedit ad hoc sacramentū habitualiter quidē manducat ⁊ spiritualiter sed nō actualiter et ideo habitualē h⁹ sacramenti effectū pcipit nō aūt actualē. Ex quibꝫ colligere possumus ꝙ aliqs exñs sine mortali peccato ⁊ accedēs ad hoc sacrām̄tum in peccato venali ⁊ tñ faciens qō in se est vicz volēdo de hoc ac p̄ozōes sed ad hoc aptando ⁊ si talis nō sentit actualē deuotionē in pceptōe sacrām̄ti habitualiter. tñ manducat spūaliter et ideo habitualē effectū huius sacramenti pcipit. Et cuius venialia peccata nō tollāt effectū huius sacramenti vt dictū est. tamen maius bonū est si homo p̄fessionē ⁊ palia remedia cē ab hmōi peccatis se studeat emēdare qz quanto quis cum maiori puritate cordis ac corpis ad hoc sacramentum pcipiendū accesserit. nō dubiū quin maiorem gram ⁊ vberiorē fructū spiritualium bonoꝝ ex hoc reportabit. vt rendū nāq; debet esse anīe deuote. cuz ad celeste sacramentū sumendū accesserit. ne celestis sponsus ad ipz venies aliquam maculā cuiuscūq; peccati eē venialis quantū possibile est inueniat qz per cōionē sacrā illi copulat. cuius pulchritudinē sol ⁊ luna miranť. Ꝯ ñ scōz apostoli dictū mūdemus nos ab omni inquinamento carnis ⁊ spūs p̄ficientes sanctificatōz ī timore dei. vt ei⁹ p̄cipatiōe digni efficiam̄ qz nihil purius ea mente esse debet. que in dei habitaculū p̄paranda est. Sed ⁊ hoc notandū ꝙ omnipotens deus ꝓpter suam pietatez ⁊ misericordiā nō abhorret etiā eos. qui in maxīs flagitijs carnaliū īmundicia ⁊ voluptatū aliquā do fuerunt nam tales nonnūq; post cō uersionē ⁊ pactā pēnitentiam ac vite

emendationē nō solū nō verentur sed
omnino audent tractare ⁊ sumere cor
pus dominicū i suaꝝ salutē aiaꝝ. De
non puersis hēa. Ber. sic dr. Qui puri
tatis auctori in puro corde ⁊ corpore
ministrantes sunt. mirū q̄ non verent
stare ante se angelū dñi. qui fecit eos
medios ⁊ disperdat de terra viuenciū
sed omnino audent agmi immaculati
p̄trigere carnes ⁊ intingere in sangui
nē saluatoris manus nepharias. qui
bus paulo ante pchdoloꝝ carnis mere
tricis attractauerāt. hec Ber Filius
Informari etiaꝝ desidero de hoc
vtrum melius sit frequēter acce
dere vel rari? ad hoc celeste sacramtū.

Capitulum XXVI Pater Q

Quetur qd su
per hac questione non possit
omnib⁹ dari regula vniformis. ratio
est q̄ varia sunt merita singuloꝝ. di
uersa opum studia. differentia deside
ria. ⁊ multiplices sanctispūs opatio
nes. atq̄ diuersi status. ⁊ gradus i re
ligione. Et ideo sicuti in egrotantib⁹
non vna potest forma ꝙuari in dādis
medicinis corp̄is ꝓpter diuersitates
ꝓplexionū aut virtū aut loci aut tem
poris aut diete aut aliaꝝ ꝓsideratōnuꝫ
p̄o quibus aut rarius aut sepius aut i
minore aut maiore quantitate aut ea
dem medicina dat. ita em̄ de medici
na spūali que corpus xp̄i intelligēda
est. mundialibus ei curis occupati ra
rius se possunt expedire ad illud reci
piendu. q̄ qui tm̄ spūalibus intenti
sunt. ⁊ alq̄ magis ⁊ alq̄ minus sūt cir
cūspecti in custodia vite sue moruꝫ ac
conscie puritate. alq̄ etiā ardēciori de
siderio ad illius salutaris cibi percep
cionem trahunt. alq̄ quodāmō terrē
tur cū accedere debent. ⁊ nisi ꝓsciavr
geret ⁊ ꝓsuetudo religionis. vel timor
maioris elongatōis a deo ip̄elleret. ra
rovalde accederent ad illud terrificū
sacramentū. vix tñ aliquis religiosus
aut sanctus eē videt ex ceptis sacerdo
tib⁹. quin semel in ebdomada ei suffi
ciat ex ꝓsuetudine cōicare. nisi specia
lis causa q̄nq̄ plus suadeat. vt in infir
mitatib⁹ ⁊ supuemiens singulariter so
lemnis festiuitas vel inusitare deuotō
nis intemperata desideriū sitis. p illi⁹
us susceptōe. qui solus sufficit ardorē
se amātis refrigerare. ⁊ q̄ talis ardo
ris impetus nō nisi a spūsancto infū
ditur. ideo legib⁹ humane ꝓsuetudis
et statib⁹ moraliū nō arctat. Salubre
igit est ⁊ vtile q̄ homo ad illius sacra
menti susceptioꝝ sepe se ꝑparet. ⁊ quā
to deuotius valeat illud p̄cipere tanto
ar. ⁊ post susceptiōꝝ in studio deuotio
nis se cōseruet attencius maxime reli
giosi. ⁊ qui se deo obtulerūt ad ꝑpetuo
seruiendu. Sic em̄ erūt in maiori cu
stodia vite nostre sue ⁊ ꝓscie. duꝫ ⁊ aī
et post eucharistie p̄ceptōez ob reue
renciam eius studeant magis innocen
tius viuere ⁊ studio deuotionis freq̄n
tius intendere. Et licet aliq̄ aliquis
trepidet tamen ꝓfidens de dei miseri
cordia fiducialiter accedat. q̄ qui se i
dignu reputat. cogitet q̄ tanto ma
gis eger necesse habet requirere medi
cinam. quanto magis sentit se egrotū
non est opus valentibus medicus sed
male habentib⁹. ⁊ ideo queras te inm
gere xp̄o vt tu sanctificeris ab ipo nec
p̄terea p̄termittēda est sacra cōio.
si quādoq̄ homo non sentit gratiā de
uotōis cū se ad illā ꝑparare studet. vel
cū i ipa p̄ceptōe l'post se fore minus
deuotū sentit q̄ vellet. attēdere nanq̄
debz vnusquisq̄ diligenter q̄ hoc pacta
ris sacramentu fidelib⁹ in remedium
est institutū. Et iō q̄cūq̄ homo facit
qd pōt abilitando se ad gram sufficit

nec requirit deus ab hoīe qđ viderit si bi esse īpossibile. Q̃ñcūq; igit̄ suscipi ens dñicū corp⁹ fac̄ hoc qđ p̄t eius pi etas supplet p̄ gr̄am hoc. ad qđ p̄ueni re fine gr̄a nō p̄t. Et iō ceteris parib⁹ accedēdū est ex ꝯsideratōe p̄rie fragi litatis abstinēdū q̃uis vtq; p̄ loco t tpe reddat ꝯmēdabile. nēpe egrotus festinat ad medicū. t pauper diuitis pulsat ad ianuā accede pulsa nihil hē sitās medicus ē pīssimus distributor largissimusq; remunerator. īpeq; solo ꝙbo ēstaurat vniuersa. sua p̄ntia curat vulnera. medet corda. tristitiā depel lit. t corda leticiā tribuit. Quis g̃rā inconsulte dicere audeat ꝙ hi q̃ sunt spūalit infirmi non dēant accedere ad deū. qui hūanos languores tulit. īfir mitates nr̄as ipe portauit. Ecce muli er īmunda accessit retro t tangens eū sanata ē. peccatrix dū eius osculat pe des est mūdata Chananea dux seqtur nec destitit exaudita est. Leprosi acce dentes curati sūt. Ceci demoniaci pa litici t cuncta nature monstra dux cre dūt t accedūt salutē ꝯsequūt. naz vt? de illo exibat t sanabat oēs sz t publi cani t peccatores dū a p̄inquāt ad de uz veniā merēt. ąnymo ꝙuiuiū eor ñ spernit. qui nō venit vocare iustos sed peccatores. Q̃ñ nō icōuenienter dici pōt. ꝙ sicut aduentus eius in carne fu it in saluatiōz peccatorꝫ sic t saluaris hec hostia fit fidelib⁹ collata in remis sionē peccatorꝫ. Q̃ñ christus in vltia ce na in institutōe h? salutifer sacramē ti sic dicebat. hoc est corpus meū qđ p vobis tradet. Et hic est calix qui p vo bis fundet in remissiōz peccatorꝫ qua p̄pter homo cū fecerit qđ in se est secu re dz accedere ad hoc sacrām̄tū absq; trepidatōne ī fide t ī caritate. nihil hē sitans dē ipi? pietate. Q̃ñ graue est vt dī beatus Ambro. ꝙ ad mensaz domi ni mundo corde t manib⁹ innocētib⁹ nō venimus. sz gravius est si de pecca tis metuimus etiā si sacrificiū nō red damus. cū magna ergo deuotōe t re uerēcia ad hoc sacrām̄tū est acceden dū t idō si aliquis quottidie se ad hoc paratum inuenit marie sacerdos. lau dabile est ꝙ quottidie sumat. Q̃ñ bea tus Augustinus cū dixisset accipe qđ quottidie tibi p̄fit subiungit. Sic vi ue vt quottidie merearis accipere Et quidā pater mōachoꝝ appolonius mo nebat vt si fieri posset. quottidie cōmu nicarēt monachi. ne q̃ se lōge facit ab bis longe fiat a deo. R Er notan dū ꝙ reuerencia huius sacramenti ti morem habet cū amore. Q̃ñ timor re uerencie ad deum dicitur timor filial Ex amore nāq; p̄uocatur desiderium sumendi. ex timore autem consurgit hūilitas reuerēdi t iō vtq; p̄ret ad reuerenciā huius sacramenti t ꝙ ꝯti nue sumat t ꝙ aliq̃ abstineat. Q̃nd dī beat. August. Quottidie eucharistie communionē accipe nec laudo nec vi tupo. Itē dicit licet dixerit quispiam quottidie accipiendā eucharistiaz sic alius affirmat quottidie faciat vnus q̃sq; qđ scōz fidē suā pie credit esse fa ciēdū. neq; ei litigauerūt īter se zach⁹ eus t cēturio cū alter eoꝝ gaudēs susce pit dñm. alter dixit nō sum dignus vt ītres sub tectū meū ābo saluatorē glo rificātes. quānis ñ vno mō. amor tñ t spes ad q̃ sēp scriptura nos p̄uocat p̄ferūt timori. Q̃ñ cū petrus dixisset Exi a me dñe q⁹ hō peccator sū rñdit ihes? noli timere. Circa sacerdotes tñ p̄t hec forma teneri. vt nec nimis raro nec semp ꝯtinue t ī p̄termisse sanctaz hostiam studeant ymolare. nimis enī ꝯtinue celebrare aliquā notare videt irreuerenciam. cum raro aliquis taz

uotus sit qui semp eadē uotione ferueat ⁊ cū tam debita semp reuerē/cia illud faciat ⁊ cordis ardore quin aliquando tepeat quātulūcūq; nimis etiā raro celebrate quāuis ex reuerencia soleat aliqñ fieri ⁊ ex humilitate. tamen corpore qñq; nutrit. qz minus circūspectus homo est tunc in omnib⁹ quasi nō indigere videat custodia sui cū non ꝓponit accedere ad mensaz cri/sti humilitas etiā non est vsq; quaq; se cura ꝓpter quā diu se hic subtrahit qz sicut non est dignus sepe corpus cristi accipere ita nec semel. iō em̄ cū recipi/mus non quasi digni sumus sed vt il/lo nos sepe visitāte ⁊ habitaculū cord̄ et corpis nostri subīrante magis dig/ni efficiamur. Quo em̄ introierit be/nedicet de⁹ sicut oliz domui eberh edō benedixit ꝓpter archā dñi in qua mā/na seruabat. sic ⁊ nos suscipiamus eū in templū cordis ⁊ corpis cristi. vt be/nedictōz eterna ab ipo cōsequamur. Sed ⁊ hoc ꝯsiderandū q; nō nunq; eē uoti cū se ad hoc sacramentū ꝓcipi/endum ꝑparant ⁊ quāuis numerū cō/suetum psalmoꝝ ⁊ etiā oratōnū ꝓsol/uant ⁊ se ꝓfessionis lauachrū expur/gent. corde tñ duro ⁊ affectu remanēt frigido. nec gratie spūalis gustum ali/quem ꝓcipiunt ❧ Circa qō sciē/dum q; multis causis atq; modis du/ricia talis aiam uotā affligere con/sueuit. vt exptoꝝ existat sententia sed hoc vnū timendū est. vt qñ cūq; ꝓ dili/gentem inquisitōz aliquis eidez duri/cie causam dedisse se nō inuenerit. sz qō suuz erat fecerit ad hoc sacramētū ꝓut potuit se abilitādo ⁊ si sup hoc mi/tis duriciā pmissiōe diuina emiserit. qui electos suos mille mōis tribulare ꝯsueuit. nō debet aliquē res hec frāge/re. nec se notabiliter ꝓpter hmōi cau/sam a salutari hoc sacramento subtra/here sciens q; diuina pieras salutē ami/me sepius secretissime ⁊ fidelissime o/peratur. cū solo dei subsidio anima in/mittē nec aliqua dulcedine spūali ful/citur nō minus q; si ꝓsperitate spūa/lium charismatū affluēret nec tamen in his se ꝓut oportet caute teneret. Et iō interdū gē tales utilius subtra/hunt. vt subtracte auidius repetant. ⁊ recepte cautius ꝯseruent. vt sic ami/ma dilecta in humilitatis scala exerci/tetur. ❧ Horrovnū diligenter attenden/dū sz q; hic sapor spūalis p̄missus ac intim⁹ quidā gustus nō est debitus fi/dei effectus nā est pñtis tpis sed ē eter/ne beatitudinis ⁊ cū alicui dat̄ i sacra/mento uel extra gīas agat ⁊ pacienter sustineat sciens q; nō est i potestate hu/manis sz sūmi ⁊ benigmissimi dei largi/toris. qui nō ꝓut quisq; vult sz qñ pla/cuerit dabit ꝓut iudicauerit ad laudē esse suūpsius ac suscipiētis utilitatem. ¶ Sed ⁊ hoc notādū q; illud sacra/mentū ē ita copiosū ⁊ infimtū. vt quā/to magis ꝓcipiat̄ tāto ꝑticipās quod amō capatioꝝ efficiat̄ ipi⁹. Vñ ex hoc sacramēto sepe ꝯtigit q; q̄nto ex timo/re ꝛordinato se quis notabili⁹ subtrax/erit tāto ꝺ die i diē differēdo māiorē indispositiōz incurrit. Melius g̃ cere/tis paribus accedere ex amore q; absti/nere ex timore. melio⁹ ē singul'ebdoma/dis uel eē diebus accedere cū vera hūi/litate ⁊ ꝓprie i ꝑfectōis ꝯgnitiōe. q; se/mel in anno ex ꝓprie iustitie p̄sumptō/ne. sic tñ accedere debz vt ad illud sacra/mētū sumēdū prius se studeat cū deuo/tōe q; ꝑt ⁊ cordis puritate ꝑparare. ❧ Q; multi sunt q; nō adhibēt nec curant pōderare sacramēti h⁹ brutē ac hūili/tatē ineffabilē accedūt q̄dā arida q̄dā/ducti ꝯsuetudine morē cōicāris sectā/tes festinātes sñ vt accedāt sz vt accedāt festinātes. ñ ex affectu deuotōis sed ex

defectu diuini feruoris ⁊ ergo sicut fa
tui accedũt sic ⁊ inanes ⁊ sine gratia
recedunt. Et hi sunt sicut aialia nõ
ruminancia. que in lege ⁊ãq̃ ĩmunda
reiciebant. nõ em studiose recogitant
neq̃ ptractãt quem suscipiunt vel q̃n
ta bona seu mala inde sequantur bene
recipiẽtes vel male. Sed ⁊ si forte su
superficialiter ⁊ quasi pfunctorie hoc
eorum memorie occurrerit statim q̃si
parua scintilla in frigido extinguitur
⁊ ultra nõ ꝓparet. Sed religi
osus quisq̃ sũmam diligenciam debet
adhibere per morum custodiaz ⁊ vite
sanctimoniam. vt post susceptionem
huius sacramenti nõ solũ nõ appareat
in gratia vacuus sed etiã fructuz salu
tis eterne exinde ꝓsequat. Hoc
etiã ꝓsiderandũ q̃ diuersi diuersis af
fectib ⁊ intentõib ad cõicandũ tra
huntur atq̃ celebrandum. alios nãq̃
trahit amor dei. vt dilectũ ad se inui
tent sepius. eumq̃ in ipis amplexẽt.
alios ĩfirmitatis ꝓprie intuitus vt eũ
quasi medicũ ad sewcẽt. ꝑ quẽ ab oĩ
infirmitate curent. alios ꝓscia delic
toz suoz. vt ꝑ eũ quasi ꝑ hostiã placa
cõis ab oĩb peccatis expiati purgẽt.
alios pressura alicuius tribulatõis vt
ꝑ eũ qui omnia põt ex omni aduersita
te citius liberẽt ⁊ tutius ptegant. ali
quos desideriũ alicuius gratie vel bñfi
cij impetrandi. ꝑ eũ cui pater nihil po
test negare. ꝑ se intercedẽti. alios gra
ciaꝝactio ꝑ diuinis bñficijs cuz nihil
dignius habeat reddere deo ꝑ illis oĩ
bus que illi tribuit q̃ calicẽ salutaris
accipere idest ihc suz. Alios laus ⁊ ho
nor dei ac sanctoꝝ. cũ non habeamus
maius quo possumus deũ vel sanctos
suos ꝑ sua dignitate laudare q̃ cristũ
ymolãdo deo patri. Aliquos caritas
⁊ passio primoꝝ. cũ ꝑ salute viuorũ
et requie defunctoꝝ nihil efficacius ĩ
terpellet q̃ sanguis cristi. qui ꝑ nobis
effusus est. hoc est sũmũ auxiliũ nostr
cũ oramus deũ. vt illum intercessorez
inuocemus ac habeamus. qui nos pa
tri reconciliauit ⁊ semp interpellat ꝑ
nobis. Cõsiderãdũ insup vtrũ aliq̃d
aliud q̃ peccatũ mortale ⁊ pcipue no
cturna pollutõ ipediat a pceptõe hui
sacramenti seu a misse celebratõe.
A Sup quo sciendũ sm T hoc, ꝺ aq̃
no ꝙ ad hoc vt hõ digne accedat ad sa
cramenta tria requirunt. Primo req
ritur mundicia ꝓscie. que nõ nisi ꝑ pec
catũ tollit. Secõ elevatio mentis ad
deũ ꝑ actualẽ deuotionẽ ⁊ hoc per mẽ
tis ebetudinẽ vel occupatõz aut euaga
cõnem interdũ amittit. Tercio mun
dicia corpalis. eciã tractari aliqñ sa
cramentũ, ꝓpter reuerenciã manus la
uent. Ñ primo ⁊ principaliter pecca
tum impedit. scõ deuotio seu ebe
tudo mentis. tercio corpalis ĩmũdi
cia ⁊ hec tria ꝓcurrunt q̃nq̃ in aliqua
pollutõe nocturna q̃ndoq̃ duo ex his
q̃nq̃ vnũ tm ⁊ scõm hoc homo magis
vel minus ĩpeditur ⁊ ideo distinguen
dũ est de pollutõib. nã pollutõ aliqua
do cõtingit ex illusione dyabolica. ali
quando ex supfluitate vel ex nature de
bilitate aliquãdo ex cogitatõib pre
cedentib aliquando ex crapula. Oĩ
b predictis pollutõib cõis est corpa
lis ĩmũditia ſz ebetudo mẽtis ñ est ni
si in illis pollutõib q̃ accidũt cũ ymа
ginatõe qz in illis que sine ymaginati
one accidũt aĩa nihil pticipare vide
tur. nulla aũt victa ꝑ in se est peccatum
qz si ĩ scripturis cũ vsus rõis ligatus
sit. nemo peccare pt. Aliqñ tñ pt esse
signũ vl effectꝰ peccati. Ergo ꝓsiderã
dũ est vtruz in casu pollutionis possit
inueniri cogitatio turpium. quando
q̃ enim cogitatio huiusmodi turpiũ
est sine peccato sicut cum in cogitatõe

tantum manerent cū quis est disputās de talib⁹ oport⁹ q̄ loquens cogitet. Aliq̄n aūt cū peccato veniali q̄n̄ sc̄z ad affectū cogitatio p̄rinens ī sola ōlectatione finit sc̄z sine cōsensu deliberatiuo. Quandoq̄ aūt mortale est q̄n̄ sc̄z cōsensus adiūgitur ⁊ q⁹ cogitacōni tali de p̄pinquo adest delectatio ⁊ delectationi cōsensus ⁊ ideo in dubiū verti potest. vtrū sequens pollutio ex peccato acciderit vel non ⁊ vtrum venialis vel mortale. q̄n̄ ergo sic dubitat ꝺ cōsensit cū recurrerit ad causas pollutōis omino abstinere debet. si aūt exp⁹esse inueniat cōsensum nō p̄cessisse ⁊ necesse vrgeat aut aliqua causa potio⁹ potest accedere aut etiā abstinere. Si n aūt nō incūbat aliqua necessitas melius ē abstinere p̄pter reuerētiā sacramēti si tamen celebrat nō peccat mortaliter sz venialiter. q̄n̄ aūt accidit ex illusione. tunc causa illusionis in nobis p̄cessit idē est iudiciū. qꝺ de pollutiōe que ex cogitatiōe p̄cedēte p̄cessit. Si aūt cogitatio in nobis nō p̄cessit ymo potius cōtraria causa. ⁊ hoc frequenter accidit ⁊ p̄cipue in diebus. quib⁹ q̄s cōficare debet. signū est q̄ ꝺyabolus humani fructū eucharistie p̄cipiende auferre conat. Cū in tali casu cōsultū fuit cuidā monacho vt legit in collationibus patrū q̄ cōficaret. sic ꝺyabolus videns se intentū suū non posse cōsequi ab illusione cessauit. Si aūt ex cibo p̄cedenti aut potu acciderit est idem iudiciū qꝺ de pollutione que ex turpi cogitatiōe p̄cessit nisi intm̄ q̄ non ita de facili cōtingit peccare mortaliter in susceptiōe cibi sicut in cogitatiōe turpi. Et q̄ aliquando cōtingit hec pollutō sine ymaginatione turpi. illa vero nūq̄ Illa aūt que ex nature dispositiōe accidit sc̄z ex debilitate vel superfluitate nō est signū alicuius peccati. sed potest ex debilitatem mentis inducere si cū ymaginatiōe cōtingat. īmundiciā aūt corpalem habet. Et ideo si necessitas imminet vel deuotio exposcat. talis non inducitur ⁊ p̄cipue q̄n̄ sine ymaginatiōe accidit. tamen si p̄pter reuerenciaz abstineat laudandū est. B Et quia non ita faciliter p̄cipi pōt ex qua causa cōtingat. ideo tutius est semper abstinere nisi necessitas incūbat. Hoc etiā notandū q̄ illusio nocturna nō soluz euenire solet ex ciboꝝ multitudie sz ī nūq̄ cōtingit p̄pter elatiōz mentis cum aliquis longo tempore talem īmūdiz fluxum non sentit. vel cum p⁹oximos p̄t talia alios q̄ defect⁹ iudicat. Plures etiam cōtingit ex demonum inuidia deo p̄mittente vt per talem euētū seipsum in humilitate custodiat. nec debet illusus postea p diem fantasmata somniorum reuoluere in cogitatiōe. qꝺ ista intentio ꝺyaboli est vt ex somnis etiam possit vigilantes inquinare. ista tangit Johannes abbas mōtis sinay sic dicens. Est in somnis fluxus multitudinis escarum ⁊ quietis. Alter ē ex superbia q̄n̄ ī lōga diutruna nēti influxibilitate illāmam̄ ⁊ rursus ē ex eo q̄ p⁹ximū iudicemus. Si vero aliquis ab omnibus causis p̄dictis absolutus fuerit beatus hic talis est. īmpassibilitatis causa oparatur. Sepius etiam cōtingit ex demonum inuidia et solum quod euenit paciens humiliter sufferat hoc ꝺo ad tempus in ipso fieri permittente. vt per euentuz sine peccato altissimam possideat humilitatē Tertio etiam fantasmata somniorum ad seipsum postea per diem velit recogitare etenim intentio ista demonuz est vt ex sōnis nos vigilātes inquinēt hec Johā. ab. Qualitercūq̄ autez illusio eueniat commendabile est vt propter reuerenciam sacramenti a cōmuniōe

abstineatur. nisi necessitas hec aliqua exigat vel dies solemnis inueniat.

¶ Hz et hoc notandū q; si aliquis dicat nemo scit se eē sine peccato. quō ergo secure debet ad hoc sacrametum accedere Ad hoc rñdet Thomas ō aq̄ no sic dicens. Licet de hoc non possit haberi certitudo scie. tñ potest haberi ꝓbabilis cōiectura ⁊ p̄cipue p̄ q̄tuor signa que ponit beatus Bernñ. Primo quādo quis verba dei deuote audit iux ta illud Qui ex deo est verba dei audit Secdo cū quis ꝓmptū se inuenit ad bñ opandū. q; ꝓbatio dilectōis est exhi bitio opis. vt ōt bea. greg. in omelia. Tercio cū quis ꝓpositū habet abstinē di a peccatis in futur. Quarto cuz de peccatis p̄teritis dolet. q; scōm beatū greg. In his em̄ vera pēnitentia ꝓsistit Unde si quis p̄ hmōi signa facta dili genti discussiōe sue ꝓscie quāuis fort te non sufficienti ad corpus christi de uote accedat aliquo peccato mortali i ipō remanente. q̄ ei⁹ cogitatōz p̄e terfugiat nō peccat. ymo magis ex sa cramenti p̄ceptōe peccati remissionē ꝓsequit Unñ ōt bea. aug. i quoda ꝓmo ne. Cū corpus xp̄i māducat viuificat mortuos. nā tale peccatū in cōtritiōe generali dimissum est. licet nō ita ple ne. sicut ea que in spē ꝓfessus est

Notandū etiā q; nullū sacramentū ē isto salubrius. quo purgantur peccata virtutes augentur. ⁊ mens oim spūa liū charismatū inp̄iguat. suauitatem etiā hui⁹ sacramēti nullus explicare suf ficit. p̄q̄ spūalis dulcedo in suo fon te gustat ⁊ recolit memoria illius be neficij excellētissime caritatis. quod in passione sua christus nobis monstra uit. Unñ ampliorē materiā deuotionis ac gracie ille habet. q; utrūq; suscipit vicz sacramentū ⁊ rem sacramēti hoc est corpus christi ⁊ affectū amoris dei ⁊ spūalis ꝓsolatōis. q̄ qui alter tantuz q; talis simul habet dum ante cū dono causam cū effectu. Offertur etiaz hoc sacramentū in eccīa p̄ vivis ⁊ mortu is vt oīb⁹ pfit. q̄ ꝓ salute oīm est in stitutū. q; nullū remediū tam efficax ē ad delenda peccata quēadmoduz hoc diuinū sacramentū naz p̄incipaliter ibi adest. qui solus peccata dimittit. Dic em̄ qui marie magdalene sua crī mina indulsit. cū dicebat dimittūtur tibi peccata. si ergo beate marie q̄ pri⁹ peccatrix erat vt euangeliuz testat ad tactum pedū dñi ⁊ ꝓpter effusionez la crimaruz quib⁹ lauit ⁊ rigauit pedes christi peccata sunt dimissa. quare non credat etiaz sacerdoti si bona ꝓscia et puro corde accesserit ad hoc sacramē tū hoc tractādo atq̄ sumendo dimit tenda esse peccata. cū vnus atq̄ idem dominus est. ibi quidem deus sed car ne humana indutus. hic vero deus et homo sub sacramento velatus. vtrobi q̄ tamen hic ⁊ ibi verus deus ⁊ verus homo. Cū igit nullū sacramentū ita efficax sit ad delenda peccata taz viuo rum q̄ mortuoꝝ vt premissum est sic eucharistie sacramentū. salubre est vt qui in ordine sacerdotali cōstitutus ⁊ maxime religiosus studeat se ad hoc percipiendum pervite sanctimoniaz ⁊ deuotionem ita aptare. vt illud va leat i remissiōz suoꝝ percipere pecca torum. melius nanq̄ ⁊ utius est vt bo num quod quisq̄ post mortem suam sperat sibi fieri per alios taz in missis legendis q̄ in alīs p̄ris operibus a gat ipse studiose per se dum viuit bea tius est enim post resolutionem corpo ris liberum exire ex hac vita q̄ postcu cula libertatem querere. vnde p̄esens seculū debemus tota mente contem nere ⁊ quottidiana lacrimarum et com punctionum deo sacrificia offerre.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et quottidianas eius carnis ⁊ sanguinis hostias ymolare. nã si añ morte cristi hostia accepta ꝓpunctõz cordis ⁊ lacrimaꝝ effusionẽ deo fuerimus reconciliati post mortem. salutari hostia non indigebimus. ¶ De quo beat⁹ grego. in libro dya. sic ait ¶ Sensandũ ẽ ꝙ turior via est vt bonũ quod quisq; post mortẽ suã sperat agi ꝑ alios agat dũ ipe viuit ꝑ se. beatius quippe est libertũ exire q; positv incula libertatẽ querere. debemus itaq; seculũ pñs ꝓtem nere rota mẽte quottidiana. deo lacrimarũ sacrificia offerre. quottidianas eiꝰ carnis ⁊ sanguinis hostias ymolare. hec nãq; singulariter victima ab eterno interitu aniaz saluat. q̃ illã nobis mortẽ vnigeniti ꝑ misteriũ reparat. qui licet in seipso imortaliter atq; incorrupti biliter viuens est tñ ꝑ nobis iterꝝ i hoc misterio sacre oblationis ymolatur. ¶ Quis etiã fideliũ habere dubiũ possit in ipa ymolatiõis hora ad sacerdotis preces celos aperiri in illo ihesu cristi misterio angelorũ choros adesse. summis yma sociari. terrena celestib⁹ iungi. vnũ quidẽ ex visibilib⁹ ⁊ inuisibilibus fieri. sed necesse est vt cuz hoc agimus. deo nosmetipos in cordis ꝓtritione mactemus. qz que passionis dominice misteria celebramus. debemus imitari. qd agimus. ¶ Tũc ergo vera ꝑ nobis deo hostia erit cuz nosmetipos hostiam fecerimus. Igit dũ ꝑ indulti xpis spaciũ licet dũ iudex sustinet duz ꝙerfionẽ nostrã is qui culpas examinat expectat. fleamus i lacrimis duricia mentis. cõformemus in primis graciã benigmitatis. ¶ Et fidenꝰ dico qz saluari hostia post mortẽ nõ indigebimus si añ mortẽ do ipi hostia fuerim⁹ hec gre ¶ Deber eciã quilibet religiosus post ꝓceptã cõtionẽ graciã cõpunctõis ⁊ deuotõis aniz i ipo suo virgore dño coadiuuãte ꝓuare. nec se ad cogitatões inutiles aut leticiã vanam vel secularẽ tradere. ne fructũ quẽ perceptoz corpis cristi seu ꝓpunctionẽ cordis luctatus fuerit ꝑ hmõi leuitatẽ vel negligẽciã ꝑdat. Ald qõ hortatur di. Cũ redẽptoris nostri corpus ⁊ sanguinẽ accipimus debemus nos ꝑ peccatis nostris i fletib⁹ affligere ãtenus ipa amaritudo pemtẽtie abstergat a mentis nostre stomacho puerile humorẽ. ⁊ post oratõis ⁊ cõtio sevite humorẽ. ⁊ post oratõis ⁊ cõtionis tempa quanto deo adiuuãte possumus in ipo aniz suo pondere ⁊ vigore seruare. ne plus cogitatõ fluxa dissoluat. ne vana mentẽ leticia surripiat. et lucra ꝓpunctõis aniz ꝑ incuriaz fluxe cogitatõis ꝑdat. Sic quippe ania qõ poposcit obtinere merut. qz se post lacrimas in eodẽ mentis vigore ꝓuavit De qua scriptũ est vultus eius non fimit amplius i diuersa murari. hec gre. Sic ḡz de sacramento corpis cristi habem⁹ igit nũc de mundicia ⁊ puritate cordis explanatum. ac etiaz de histe cordis explanatum. ac etiaz de bis. q̃ eandem puritatẽ ꝓmouẽt ac in suo vigore ꝓfuant vicz septẽ dona spiritꝰ sancti. octo beatitudies. ⁊ septẽ sacramẽta. inter que vt patuit ꝑcipue sacramentũ dñici corpis ad mũdandũ corpis ac ꝓfuãdũ i eadẽ puritate efficaciã hz maiorẽ. hec igit mundicia seu puritas cordis ptiet ad pfectos. quorũ status vt patuit superi⁹ ꝓfitit i mũdicia et puritate cordis.

¶ Distin. ij. tercij libri malogranati.

Distquam in

formatus sum de mũdicia cordis ipsãq; ꝙcernẽtibus domis ⁊ virtutib⁹. In quib⁹ ꝓfio loco dependet status pfectoꝝ nunc de secũdo in quo idẽ ꝓfitur status perfectorũ cupio a te o pater edoceri

Capitulum. I

T supe rius audisti filiū ꝓfectoꝝ secundo ꝓsistit in dilectione dei caritate ac proximi in quibus quanto quis feruencioꝝ fuerit tanto eciam ꝓfectioꝝ in sanctimonia vite spūalis ac ceterarū virtutū ꝓsūmatōe erit. nam scdm apl'm plenitudo legis est caritas ¶ Notādū ergo q̄ tres sunt virtutes thologicales vidz fides spes ⁊ caritas. per fidē nādū puenit ad spem. p spem vero ad caritatem. nam vbi fides deest spes esse nō pōt vbi ār nō ē spes nec caritas haberi potest. Ait richar. de sancto victo. Sine fide īpossibile ē deo placere. nā vbi fides nō est nō potest esse spes. oportet em accedentem ad deū credere q̄ est ⁊ q̄ inquirētibus se sit remunerator pius alioquī q̄ spes esse poterit. vbi aūt nō est spes. caritas esse nō potest quis em eū quē amet ꝑ quod nil boni speret. p fidem ḡ pmouem ad spem ⁊ p spem ꝓficimus ad caritatem Quis aūt sit fructus caritatis audis ab oze caritatis. Si quis inquit diligit me diligetur a patre meo ⁊ ego diligam eum ⁊ manifestabo ei meipsum Ex dilectōe itaq̄ manifestatio. ex manifestatōe ꝯtemplatio. ex contemplatione ꝯgnitō. videvnde ⁊ quo puenitur vel quibus gradibus ascendit media te fide spe ⁊ caritate. de fide ad ꝯgnitōnē dei ⁊ p ꝯgnitōm ad vitam eternam hec ille. In anima quantū ad superiorē partem in qua ꝯsistit ymago trinitatis rectificari habet per tres virtutes thxologicas. nā sicut ymago creatoris ꝯsistit in trinitate psonaꝝ ⁊ vnitate essentie. sic ymago recreatōis ꝯsistit i trinitate habituuꝫ cū vnitate gracie. p hos autem tres habitus virtutū ania fert in sūmaꝫ trinitatē scōm tria appriata tribus psonis. Itaq̄ fides dirigit i sūme verū credendo ⁊ assenciēdo spes vere in sūme arduū īntēdo ⁊ expectando. caritas autē in sūme bonū desiderādo ⁊ amando ¶ Virtutes etiā thxologice differūt īter se. primo secundū actus appriōs. nam fides facit deo assentire. spes deo ꝯfidere. caritas facit deum diligere Item differūt ratione finis q̄ p fidē deus ꝯgnoscitur vt veritas. p spē habet vt eternitas p caritatem diligit vt bonitas. primo ḡ videndū est de fide. Pro quo sciēduꝫ q̄ fides est virtus qua credit illud qđ nō videtur. vnde ysidorus. Fides ē q̄ veraciter credimus id quod nequaq̄ videre valemus. De hac ec dr apls paulus. Fides est substantia rerū sperandarum argumētum non apparēcium. in qua diffinitione dicitur substā tia. in qua diffinitione dicitur substans ideſt fundamentum substistens edificio spūali. quod est gratia ⁊ gloria. ipsa nanq̄ fides facit iam aliqualiter res sperandas in nobis subsistere per graciā ⁊ facit tandem p gloriam. naꝫ fides catholice religionis vt dicē Crisostomus est lumen anime. ostium vite ⁊ fundamentū saluris eterne. Vnde quicquid meriti quicquid beatitudinis habet ex fidei fundamento ꝓcedit Sicut in radice arboris nulla ꝓsus apparꝫ pulchritudinis spēs ⁊ tamī quicqđ ē i arboze pulchritudinis vl decoris ex illa ꝓcedit. Sic ex fidei humilitate q̄cq̄d meriti q̄cq̄d beatitudinis animā suscepturā ē ex fidei fundamento ꝓcedit hec Augu. Dicitur eciam fides rerū sperādarū. q̄ fides per ascēsū facit i nobis subsistere res sperādas Argumentuꝫ dicitur q̄si arguēs mētē

quia fides inclinat intellectū ad credendum ea que nō apparent. ꝓpter qđ fides potius dr argumētū q̄ ꝯclusio. quia fides ꝓbat de nō apparētibus q̄ sint ⁊ non ꝓbatur. Nō apparētiū dicitur q2 fides sua luce ⁊ veritate manifestat ea que nō apparēt tā p2eterita p2esentia q̄ etiam futura. Et notandū q̄ fides catholica scōm qđ dicit Beda sup Lucam tāta firmitate pollet vt q̄n tūcūq; rudis vel ydeota iudeus vl fcis maticus aut paganus si fidei cristiāe intelligat fundamēta naturali quadā cognitōe sciet q̄ omnis p̄teras omnis veritas huic salutifere fidei sint īserte hec Ber. Quilibet cristianus firmus debet esse in fide catholica. q2 null9 thesaurus maio2 ac salubrio2 esse p̄t q̄ fides hec p̄clara. que peccatores saluat. fideles iustificat ⁊ ad ꝓsorciū angelorum pducit. De hoc dea. Augu. sic dr. Nolle maiores diuicie. nulli thesauri nulli honores. nulla huius mūdi substantia maio2 q̄ fides catholica. q̄ omnes peccatores saluat. cecos illumīat fideles iustificat. pemitētes reparat. iustos augmentat. ⁊ ī hereditate eterna cū sanctis angelis collocat hec Augu. Ipsa nāq; fides omnes credētes filios dei efficit. iuxta illud iohānis. dedit eis potestatem filios dei fieri his q̄ credunt in nomine eius. Ū ñ sicut testatur dea. Augu. Si quis nō ambulauerit p̄ fidem nō pueniet ad spez quia sine fide nemo pōt ad filioꝝ dei numerum puenire. sed sicut sine fide īpossibile est hominē deo placere posse. ita fides sine opib9 mortua est ⁊ ideo oportet vt recti fidei sint bona opera p̄ que ipa fides grata ⁊ accepta possit esse deo. De quo beatus aug. sic dic. Nolite tāq; d fide securi esse. adiungite fidei recte vitam rectā. vt xp̄m ꝓfiteamini verbis vera dicēdo ⁊ factis bñ viuēdo nā si cōfitemī verbis ⁊ nō factis fides ē demonioꝝ ⁊ nō cristianoꝝ. hec aug.

¶ Circa hoc sciendū q̄ aliud ē credere xp̄m ⁊ aliud est credere in cristuz illud nāq; est credere in cristuz q̄ī aliquis sperat in cristū ⁊ diligit ipm. De hoc dea. Aug. ī libro d verbis dñi sic dr. Aliud est credere cristū aliud credere in cristū. nam ⁊ ipz esse cristū dēmões credunt. nec tamen in ipz credūt. ille em̄ in cristū credit. q̄ ⁊ sperat in cristū ⁊ diligit. nā ⁊ qui fidē habet sine spe et dilectōe cristū esse credit. nō in cristum credit. Qui q̄ in cristum credit. credendo in cristū veniet in eū cristus et quodāmōdo mitur in eū. ⁊ membruz ī corpe eius efficit qđ fieri non potest nisi spes accedat ⁊ caritas. hec augustinus. Et notādum q̄ sunt nōnulli qui plus q̄ debent de suis sensibz p̄sumūt nam ea que no intelligūt ꝓ rationem potius q̄ ꝓ fidem inuestigare volūt et ideo tales nōnūq; in errorē labuntur De talibz beatus gre. xvj. mor. sic dr Nonnulli sunt qui dum iniquitatum suaꝝ frigora declinant. ad verā fidem vel sanctitatis habitum venīūt. sed q2 plusq; necesse est de suis sensibus presumunt. sepe in fide potius q̄ que accipiunt ea q̄ nō accipiūt ꝓscrutari volunt. vt ratione in deo. magis q̄ fide teneantur. Quia vero humana mens ꝓscrutari nō valet diuina secreta omnie quod ratione perscrutari nō possunt credere cotemnūt. ⁊ per inquisitionē nimiam in errorem labuntur. hec gre. Unde quilibet cristianus ea que ad fidem ptinent nō debet ꝓ rationē scrutari sed fidem credulam bis omnib9 adhibere. vt fidei meritum possit obtinere. quia vt dicit beatus gre. in quadam omelia sic. Diuina operatō si ratione apprehendit non est admirabilis. nec fides habet meritum cui humana

racio ꝓbet experimētū. hec gre. Carnales nō hoīes q̄ inuisibilia scire ꝑ experimēta nō valent dubitāt de his vtrū sint que corporalibꝫ oculis nō vident. ſꝫ omnipotens deus spūmsanctū misit in corda nostra. vt ꝑ eū iustificati & illuminati possum⁹ illa credere. q̄ adhuc scire ꝑ experimētū nonvalemus. De hoc bea. greg. sic ait. Carnales quippe hoīes q̄ inuisibilia scire nō valent ꝑ experimentū dubitant. vtrū ne sit qđ corporalibꝫ oculis nō vident. Cū factuꝫ est vt ipe iuisibiliū & visibiliū creator spūmsanctū ad corda nostra mitteret quatenus ꝑ eū iustificati crederimus qui adhuc scire ꝑ experimenta nō possumus. Quotquot ergo habent spūꝫ hereditatis nostre. accepimus de vita inuisibiliū nō dubitamus. nam quia post mortem carnis anima viuat patz ratione fine fidei admixtōe. Nunqd non sancti apostoli & martires cristi p̄sentē vitā despicerent. i morte carnis animas ponerent nisi certiorē aiarū vitaꝫ subsequi scirent. Et ecce hi qui animas in morte posuerūt. atq̄ aiaꝝ vitā post mortem carnis crediderunt. quotidianis miraculis claruscant. ad extincta nāq̄ eoꝝ corpora viuentes egrediuntur & sanantur. Si igitur vitā anime manentis in corpe deprehendis ex motu mēbrorum. cur nō ꝑpendis vitaꝫ aīe post corpus & iam per ossa mortua in virtute miraculoꝝ. hec gre. Quisquis igit̄ pruiciū infidelitatis pulsatur debet sanctorū patrū fidē credula adhibere. qui ꝑ spūmsanctum de inuisibilibus experiencia habuerunt. Ad hoc hortat bea. gre. sic dicēs. Quisqs in credulitate inuisibiliū solidus non est debet, p culdubio maiorum dictis fidem p̄bere. eisq̄ per spūmsanctū inuisibiliū experiencia habentibꝫ credere hec gre. ℟ Item notandū ꝙ articuli fidei collecti sunt in tribus simbolis. tria nāq̄ sunt simbola. primuꝫ est apostoloꝝ qđ ipsi ꝓposuerūt & illđ dicit submisse. Scđm est Nicenū cui qđ a sanctis patribꝫ ibidē ē ꝓpositū et cantatur in missa. Tercium est anastasij qđ legit̄ ad primaꝫ vicꝫ Quicū q̄ vult saluus esse. primū factū est ad fidei instructiōꝫ. scđm ad fidei explanationē. Terciū ad fidei defensionem Primū igit̄ dr submisse q⁹ q̄ ab apostolis factū fuit non ita publice fiebat fidei ꝓtestatō sicut mō Alia vero duo altauoce dicūtur. q⁹ facta fuerunt contra hereticoꝝ ꝓclamatōꝫ & q⁹ tūc publica erat ꝓtestatō fidei. Primū simbolum dr ad primā & ad ꝓpletorium duplici rōe. primo q⁹ altera istaꝝ horarū principiū est diei altera noctis. in principio ergo diei & in principio noctis dicitur Credo in deū q⁹ fides est principiuꝫ oīs boni. scđo q⁹ fidei ꝓfessio valet ad effugandos demones. qui diurnis & nocturnis horis hoīm actibꝫ insidiantur & ideo eisdē horis eisdē ratisdiantur & ideo eisdē horis eisdē ratisdiantur & ideo eisdē horis eisdē ratisd

rusalem ommibus connumeratis fidelibus ab inicio usq; ad finem. adiunctis etiã legiõibꝫ ⁊ exercitibꝫ ãgelorꝫ vt fiat illa vna ciuitas sub vno rege et vna quedã ꝓuincia sub vno imperatore felix. in ꝑpetua pace ⁊ salute laudans deũ sine fine. hec aug. Filius

Habita iam informatione de fide nũc de secunda virtute theologica cupio a te o pater edoceri.

Capitulum II Pater

Scire debes qꝺ spes est virtus q̃ spiritualia ⁊ eterna bona sperantur ⁊ cũ fiducia expectantur Est enim spes certa expectatio future beatitudinis ꝓueniens ex gratia dei p̃cedentibꝫ meritis. Et q̃uis opa nostra non sint meritoria nisi ex dei gratia. sine meritis tñ aliquid sperare non est spes sic ait gregori. sed presumptio. Cñ spes est audatia mentis ꝺ largitate dei ꝓcepta habendi vitã eternã ꝑ bona merita. Vbi notandus qꝺ hi qui habent bonam cõsciam per spem deũ expectant qui vero hñt ꝓsciẽtiam lesam timent coram dño presentari. De quibꝫ Rich. de sanc. victore ait. Qui in deũ sperat deum ꝑ spem expectat. qui eñ misericordie sperat. minime expectat sed ꝑ miserã ꝓsciencia diuinã fugit pñtiã nec deo querit presentari dũ ab eo timet cõdemnari hec Richar. Cñ sancti viri quanto duriora ꝑ cristo patiuntur ⁊ maiores labores agendo bona opera ꝑ dño sustinẽt tanto certius eterna premia sperant. Cñ beatus gregorius. Beatorꝫ mens quo duriora ꝑ veritate tolerat. eo eterne mitatis premia certius sperat. nã tãto spes in deus solidior surgit. quanto ꝑ illo quisq; grauiora ptulerit. Cñ sancti viri quot labores nunc veritati cõmendantes exhibent. tot iaz remunerationis sue pignora intra cubiculum clausa tenent. hec gre Considerandus vero est qꝺ sunt nõnulli qui post peccata ꝓperata ad pemitẽtiã ꝓuersi minus indiscretũ timorẽ ac metũ ꝑ suis facinoribus habent. ⁊ quãuis illa sepius fiant ꝓfessi ⁊ in statu pemitentie ac in ꝑfectu virtutũ existant tamẽ illa minus trepidant. Sed tales debent interdus reflectere cor suũ ab anxia recordatõe viaꝝ suaꝝ malaꝝ ⁊ dirigere illud i tristitia indurent̃ ⁊ desperatiõe plus pereant. nã iustus nõ ꝓtinue sed tantũ in ꝓncipio accusator est sui. ⁊ extrema sermonis sui i dei laudibꝫ ꝓsueuit confirmare Ista ꝓmemorat bea. ber. sup̃ cant. sermone. xi. sic dicens Sua deo vobis amicis meis reflectere interdum pdẽ a molesta ⁊ anxia recordari oneviaꝝ vtaꝝ ⁊ vadere in itinera plania senioris memorie beneficiorum dei vt qui in nobis ꝓfundemini. ipsius intuitu respiretis wlows expediri illud. qꝺ sanctus ꝑpheta ꝓsulit dicens. Delectare in dño ⁊ dabit tibi peticiones cordis tui. Est quidẽ necessarius dolor ꝑ peccatis sed si non sit ꝓtinuus sane interpoletur letitioze recordatõe diuine benignitatis. ne forte pre tristicia induretur cor. ⁊ desperatione pluf pereat. misceam ꝙ absinthio mel. vt salubris amaritudo salutẽ tũc dare possit. ꝓmixta temperata dulcore bibi poterit. Audi veniq; deũ quomodo ipꝙ contriti cordis amaritudinẽ tẽperat quomodo a desperationis baratro pusillaminẽ revocat. quomodo blãde et fidelis ꝓmissionis melle merentẽ cõsolatur. et erigit diffidentẽ Ait ꝑ ꝓphetam. Ego infrenabo os tuũ laudemeo. ne intereris. hoc est ne ituitu facinorum tuorum nãmiã incurras tristitiam. atq; instar effreni equi desper-

ratus in precepsruas ⁊ per eas freno te inquit inhibeo. indulgencie mee et meis laudibus erigam. respirabisq; i bonis meis. qui de tuis p̄fundebaris malis. dū me sane benigniorē q̄ te cul pabiliorē inuenīris. hoc freno si infre natus fuisset Chayn. neq̄q̄ desperan do dixisset maior est iniquitas mea q̄ vt venīā merear. absit absit maior ē pi etas eius q̄ queuis iniquitas ideo iu stus nō p̄tinue sed tantū in p̄incipio sermonis accusator est sui. Porro aūt in dei laudes extrema sermōis claude re p̄suenit. videre demq; hoc ordine iu stum p̄cedentē. Cogitaui a itvias me as ⁊ p̄uerti pedes meos in testimonia tua. vt qui vicz p̄tritōz ⁊ infelicitatez in p̄riis vijs p̄pessus fuerat. in via re stimonior dei delectaret. sicut in oīm bus diuicijs. Etwos igit exemplo iu sti dewbis in hūilitate sentite ⁊ de do mino in bonitate. hec berñ ¶ Et q̄uis necesse sit peccatorib ad deum p̄uersis de p̄petratis malis sp penitere ⁊ illa plorescere. nō tñ necesse semp illa deflere ⁊ trepidare sed post dignā satisfactōz ⁊ vite emendatōz ad spem venie animū reformare. De hoc rich. in libro d exterminatōe mali sic dicit Semper quidē necesse est de p̄petra tis malis penitere odio ⁊ detestatione p̄sequi ⁊ plorescere. nō tñ illa semp deflere ⁊ trepidare sed post dignā sa tisfactōz ⁊ p̄cupiscentiā edomitā p̄so latōz recipere ⁊ ad spem venie ⁊ securi tate quietis animū reformare. hec rich. Ubi tñ diligenter aduertenduz est q̄ q̄uis penitens nō debeat semper deflē re ⁊ trepidare excessus p̄teritos sz ad spem venie animuz reformare. Salubre tñ est vt vnusquisq; suā p̄sciam discu ciat vtrū digne p̄ suis facinorib penī tuerit sollicite pensēt. nā quanto quis in plura ⁊ maiora crimina p̄rolapsus est. tanto maiorē medicinā p̄ penitēn ciam ⁊ bona opa suis vulneribus ad hibere studeat. si plenā diligenciā suo rum delictor̄ a dño consequi desiderat De hoc bea. gre. sup illo vbo facite di gnos fructus penitentie sic dr. Tanto debet quisq; a se licita abscindere q̄n to se quis meminit ⁊ illicita p̄petrasse neq; par fructus bonī operis esse debet eius qui minus ⁊ e? qui amplius deli quit. p hoc g̈ qđ dr facite fructus dig nos. penitentia vniuscuiusq; p̄uenitur tali p̄fidentia. vt tanto maiora querat bonor̄ opum lucra p̄ penitenciā. quā to graviora sibi intulit damna per cul pam. hec gre. ¶ Quāuis em̄ per p̄fessionē ⁊ penitentiā deleatur pecca tum quantū ad culpā. nō tñ semp quā tū ad penam. ⁊ ideo necesse est vt hi q̄ in multa peccata mortalia ⁊ crimina enormia inciderint habundantiorez penitentiā p̄punctōnū cordis seu la crimar̄ effusionē ac etiā bonor̄ opum executionē p̄ficere studeāt. sic tam̄ vt p̄ spem firmā ⁊ fiduciam d̄ sua eterna salute apud dñm habeant. ¶Nam dic damascenus. ¶Plus diligo securam ⁊ absq; timore in dei pietate p̄fidentiaz q̄ pestilētē desperatōis desidiam Di cit etiā bea. Aug. ¶Nemo bene faciens de dī bonitate misericordiaq; despe ret. si em̄ peccatorib deus p̄cit. quan to magis ipsis iustis clementer ⁊ mise ricorditer p̄descendet. hec ille. Et licz ommib ad deū p̄ penitentiā p̄uertis ⁊ in statu virtutū p̄ficientib sit habēda spes firma ac fiducia in dño. tñ etiam salubre est vt circa ipam p̄fidentiā ti mor habeatur. vt p̄ eū virtutes in suo vigore p̄seruentur. De hoc beatus gre gorius in libro moralium sic dr. Quā uis securitati timor semp longe videa tur abesse nobis tñ nihil est securius. q̄ sub spe semper timere. ne incauta

menus desperãdo se i vicijs deiciat nec extollendo de domis ruat. Anselmus Boni em̃ ac pij iudicis oculus quãto sub spe humilius trepidat. tanto robustius stat in illo. Unde in spe nõ soluz debet esse securitas sed etiã timor i cõuersatõe. vt illa certantes foueat et iste torpentes pungat. vñ recte p̃phẽ tam dr. Qui timẽt dñm sperant in domino. acsi aperte diceret de spe in cassum presumit. qui timere deũ in suis operibꝫ dennuit. de hoc etiã glosa sup illo verbo. Letetur cor meũ vt timeat nomen tuũ. sic dr. miscenda sunt spes et timor vt sub spe timeamus et sub timore letemur. qui em̃ sperat et ñ timet negligẽs est. qui aũt timet et nõ sperat depressus est. Unde beneplacitũ ẽ domino sup timentes eum in eis qui sperant sup misericordia eius. Nam timor nõ valet sine spẽ venie. ergo qui timet deũ speret et ab ipo et ad ipm fugiat ab irato ad placatũ. placabis autez euz si speres in misericordia eius atq; de cetero ita peccare caueas. vt de preteritis depceris vt dimittant tibi. hec glosa. Unde sancti viri q̃ diu in hac vita sunt securitatis sibi ꝯfidentiã nõ promittunt. sed sic sub spe recti sunt vt tamen sp̃ sint de temptatõe suspecti. nam occulti hostis semp̃ insidias meditãt et etiã temptatõe cessante futuras tñ ipugnatões quas sibi suspicantur euenire pertimescunt. De quibꝫ beat? gre. xx. moꝝ. sic ait. Electi quiq; quã diu in vita sunt. securitatis sibi ꝯfidẽciam nõ ꝓmittũt. horis em̃ omnibꝫ cõtra temptamenta suspecti occulti hostis insidias metuunt. qui etiã temptatõe cessante vel sola grauiter suspicione turbantur. naz sepe multis graue piculũ incauta securitas infigit vt callidi hostis insidias nõ temptati sz iaz prostrati ꝯgnoscerent. vigilãdũ quip pe semp̃ est vt ꝓtinue solicita nũq; relaxetur intentio. ne supna et laboriosa deserens in cogitationibꝫ fluxis quasi in quibusdã mollibꝫ stramẽtis iacẽs venienti corruptori dyabolo mens resoluta se ꝓstituat. Semp̃ vero est adcertamẽ aduersarij erigendus animꝰ. semp̃ contra occultas insidias cautela prouidenda. hinc etem̃ ꝓphẽta Abacuc. ait Super custodiã meaz stabo hinc rursus scriptuz est. Statue tibi speculũ pone tibi amaritudines qui euangelisas syon. Hinc p̃ salomonem dicit Beatus homo qui semper est pauidus. qui aũt mentis est dure corruet in malum. Hinc ire p̃ dr. vm̃ suum q; ensis sup̃ femur suũ ꝓter timores nocturnos. nocturni quippe timores sunt insidie temptatõis occulte. Ensis aũt super femur ẽ custodia vigilãs carnis illecebras premens. ne ergo nocturnus timor id ẽ occulta et repentina temptatio subrepat semp̃ necesse ẽ vt femur nostr̃ suppositus ensis custodiet premat. Sancti etenim viri sic de spe certi sunt vt tamen semp̃ suspecti sint de temptatione. quibꝫ dr. Seruite domino in timore et exultate ei cũ tremore vt et de spe exultatio et de suspectione nascatur tremor. quoꝝ vice iteꝝ ps dicit letetur cor meũ vt timeat nomẽ tuum. Et notandũ q; nõ ait letetur vt securus sit. sed letetur vt timeat. no. ru. c̃. meminerũt nãq; cuius eo? actio ꝓsperaretur quia adhuc in hac vita fũt De qua peundẽ iob dr. Temptatio ẽ vita hois super terram meminerunt rursumq; scriptũ est. quia corpus qđ corrumpitur aggrauat animã et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem meminerunt et meruũt certitudinem sibi in se promittere nõ presumunt sed positi iter gaudiũ spei et temptationis metuz ꝯfidũt et timẽt

confortantur ⁊ titubant cercionanꝫ ⁊ suspecti sunt. Bene igitur iob ex ꝓsona cristi dicit si bene ridebam ad eos non credebant qꝛ redemptori nostro quasi arridenti non credimus dū mḷtis iam bonis testantibus ⁊ graciaꝫ fauoris eius accipimus ⁊ tñ adhuc sub eius iudicio de nostra infirmitate titubamus. hec gre. ℗ Et quamuis corda bonoꝝ stant turbata ꝓpter iudicū. tñ in ipo timore positi reuocant animū ad bona que a dño ꝓceperunt et ꝓ hec in spe solidantur Quod idez beatus gre. xvi. moza. testatur sic dicens Non secura sed turbata sunt corda bonoꝝ. qꝛ dū futuri examīs pondus considerant. quietem hic habere nō appetunt tñ inter ipsa timoris supplitia vt seipos ꝛsolatōne refoueant inter hec quod metuūt sepe animū reuocant. et reducunt ad bona que receꝑunt vel ꝓceperunt. vt spes subleuet quē mens premit. hec Grego. Sed ꝛsiderandū ℙ sunt nonnulli qui totis viribꝫ laborant vt in districto iudicio liberi inueniri possint. existimant em̄ seruile esse dominicā pñciam formidare ⁊ idcirco talia agunt carnē suam ꝓ abstinenciaꝫ castigando ⁊ alia operā virtuosa exercendo per que patris ꝛspectū nō metuant sed potius diligendo ⁊ sperādo filios sūmi genitoris se esse ꝛfidant De quo beatus gre. xxxi. moza. exponens illud. Gloria nariū eius terroꝛ. sic ait ꝓo eo ꝙ nōvisa res odore dēꝫ benditur non immerito narium noīe spei nostre cogitatōes exꝓimunt. qꝫbus venturuꝫ iudicium qđ ⁊ si oculis adhuc non cernimus iam tñ sperādo previdemus. Omnis autē qui viuere bene incipit audiens ꝙ ꝓ extremū iudicium iusti ad regnū vocentur hylarescit. Sed qꝛ adhuc quedaꝫ mala reliquꝫs sibi inesse considerat. hoc ipm iudiciū de quo exultare inchoat appropinquare formidat. vitam suā quippe bonis malisq; ꝑmixtā ꝛspicit ⁊ cogitatōes suas aliquo mō spe ⁊ timore cōfundit. nā cū audit que sint regni gaudia. moꝝ mentē letricia subleuat ⁊ rursum cū respicit que sint gehenne formīta. moꝝ mētē formido ꝓturbat. Bene ergo gloria nariū eius terroꝛ dꝛ qꝛ inē spem ⁊ metū positus dū futurū iudicium mente ꝛspicit. hec ꝑm timet. vnd gloriaē. ipa em̄ sua gloria terroꝛ est qꝛ inchoatis iam bonis spe de iudicio letus est. ⁊ nec dū finitis malis omnibꝫ ꝓfectus securus nō est. Sed inter hec sollicite ad mētē reuertitur ⁊ ꝓcellas tante formidinis renuens seqꝫ in solius pacis tranquillitate disponens totis viribus a districto iudicio inuemiri liber conatur. seruile quippe estimat dominicā pñciā formidare ac ne conspectum patris metuit illa agit ꝓ q̄ se filiū recognoscat. discit ergo iudicem tota expectatione diligere. atqꝫ vt ita dixerī timendo rēnuit timere omnez autē cordis formidinē ꝓ carnali affectōne ꝛsiderat. ⁊ idcirco ante omnia carnē forti edomatiōe castigat. quo enim plus caro premit. eo de celesti spe animus securius letatur. tantoqꝫ mens melius ad superna appetenda ꝛponit quanto ab illicitis arcius corpus edometur. hec Gregorius. Filius

Ut formari sanctis desiderio ꝓ que signa aut testimonia hō intelligere ꝓssit se esse ō ꝓdestinatis acremissionē peccatoꝝ a dño esse ꝛsecutū.

Capitulum III Pater

Scire debes qđ fidelibꝫ data sunt quedaꝫ signa ⁊ iudicia manifesta salutis. vt indubitanter sit ille de numero electoꝝ. in quo ea signa ꝓmanserint. Sunt aūt

hec tria. primum est si homo se cõtinet a peccatis. scõm si dignos agit pmitẽtie fructus. tercium si agit opera vite Ista pbat bea. bernñ. in quodã sermone de. lxx. sic di. Quis potest dicere Ego de electis sum. ego de predestinatis sum ad vitã. ego sum de numero filiorũ dei. reclamante mimꝫ scriptura. Nescit homo vtrũz amore dignus sit an odio. certitudinẽ vtiqꝫ nõ habem? sed spei fiducia ꝓsolatur nos. ne dubitationis hꝰ anxietate cruciemur ꝓpter hec data sunt signa quedã ⁊ iudicia manifesta salutis vt indubitabile sit eum esse de numero electoꝝ. in quo ea signa pmãserint. ꝓpter hec inqꝫ nos pscivit deus ⁊ pdestinauit ꝓformes fieri ymaginis filij sui vt quib⁹ certitudinẽ negat cũ sollicitudie vel fiduciam prestet gratiam ꝓsolationis. ita qui stat videat ne cadat ⁊ in ea salutis forma que iudiciũ est ⁊ argumentum pdestinationis pseverat atqꝫ pficiat. Est ãt testimoniũ qđ i terra datur ad discernendos vtiqꝫ qui in ea exules sunt ab indigenis hoc est celi ciues a ciuibus babilonis. qñ em̃ sine testimonio electos suos deserit deus aut certe que nam eis poterit esse ꝓsolatio inter spẽ ⁊ metum. si nullũ omnino electõis sue habere testimoniũ merentur fidelis ẽ em̃ sermo ⁊ omñi acceptatõe dignus. quo salutis testimonia ꝓmendant. Tres sunt qui testimoniũ dant in terra spiritus aqua ⁊ sanguis i primo hoie peccauimus omnes in ipo etiã cecidim? vniuersi Cecidimus sane in carcerez luto piter ⁊ lapidibus plenũ Exinde iacebamus captiui inquinati ꝓquassati donec venit desideratus gentiuz. qui nos redimeret ablueret ⁊ coadiuuaret hic est em̃ qui cũ ꝓpriũ sanguinẽ dedit in redemptõem aquã simul ꝓduxit de latere suo in ablutionẽ. emisit de excelso spũm suum. qui adiuuaret infirmitatem nostrã. Quis est aũt qui testimoniũ habet effusi sanguinis nisi qui ptinet a peccatis Cuius em̃ peccati est qui facit peccatũ. vt si deceptus continere potuerit ⁊ iugũ abicere miserie seruituris certissimuz fit testimoniũ redemptõis. quã oꝑatur fine dubio sanguis cristi. verũ nõ sufficit peccatori ꝓnencia si nõ assit etiã pmitẽtia. habet ergo ab aqua testimoniũ qui laborat in gemitu suo lauans ꝑ singulas noctes lectum suũ. Sane nouum superuenisse spũm certissime noua cõuersatio testatur iam vt breuiter repetam a sanguine aqua ⁊ spũ habere ẽ testimoniuz si cõtines a peccatis si dignos agis fructus penitentie. si facis operavite. hec bernar. Quomodo vero vel ꝑ que signa possit homo se intelligere remissionẽ peccatoꝝ esse consecutum. De hoc sciendũ qꝫ omnipotens ⁊ pius deus in vere penitentes solet ve mire. vt medicus ad egrotos. infũdẽs eis oleũ salutis ⁊ vinũ id est spem salutis ⁊ leticiam de remissione peccatoꝝ qđ tunc misericorditer agit. cũ deus ꝓpter deuotionẽ nostrã ⁊ ꝓpunctionẽ cordis ac lacrimaꝝ effusionẽ ac vite in melius emendationẽ misericordiã suam per nos motus dimittit nobis peccata nostra omnẽ horrorem ⁊ omnem timorem extergens a cordib⁹ nostris. dicens vnicuiqꝫ peccatori sed penitẽti vt deleui vt nubem iniquitates tuas ⁊ vt ñfi nebulã peccata tua. qđ tunc digne fit cũ rugosa lamentatõ in lerã ñdas ꝓscĩam ꝓmutatur in nobis ira vt quociens penitens ex deuota ꝓsuetudine dire voluerit ad luctũ penitẽtie ponẽs ante mentis sue oculos peccatoꝝ magnitudinẽ ⁊ multiplicitatẽ volens se ꝑ hoc vt nudius tercius ad luctũ ⁊ amaritudinẽ penitẽtie ꝓuocare. ipe spiritꝰ

sanctus phibens spiritui nostro testi
monū ꝙ dimissa sunt peccata ꝺuocō
nem nostram de eadem materia pctō
rum de qua prius amaram pnitentiā
habuimus non ad planctū sed ad can
tum non ad tristiciam sed ad leticiaꝫ
non ad cōtritionem sed ad gratiaꝫ ac
tiones nobis inuitis ⁊ quodāmodo
nonꝫsencientibꝫ ꝓmutat. ita vt ex per
sona sua dicat spūssanctus illud ysaie
Dominus ad ānūciandū mansuetis
misit me. vt mederer cōtrito corde ⁊
ꝓsolarer omnes lugentes ⁊ darem eis
coronaz ꝓ cinere. oleū gaudū ꝓ luctu
palliū laudis ꝓ spiritu meroris. Un
etiā dicit beatus bern. Et quanta me a
maritudine frequenter liberasti adue
niens tāꝯ medicus bone ihesu. quoci
ens post anxios fletus post inenarrabi
les gemitus sauciā ꝓsciam meā vnxi
sti vnctione misericordie tue. ac oleo
leticie ꝓfudisti. quocies me oratio q
fere desperantē suscepit reddidit exul
tantē ⁊ vemā presumentez. hec Bern.

R Et ne nobis vlla erroris facul
tas ꝛmāeat. ꝓ quā ꝺcepti fingere nos
possemus eē peccatoꝝ vemiā ꝓsecutos.
ꝺō cū in ore duū vel triū ster omne verꝫ
bū ꝺō introducēdi sunt tres testes. quo
rū testimonia credibilia facta sunt mi
nis scz fides spes ⁊ caritas quos ad
ꝓbationē huius gratie sic introduce
re possumus. primo cū ascēdit homo
tribunal mentis sue hoc est qꝺ ꝺr ī ꝑs
Signatū est sup ⁊c. vbi tāgitur fides
Leticiā in corde meo. vbi spes in pa
ce in idipsuz. vbi caritas. In lecrulo
meo ꝓ noctem quefui quē diligit a
nima mea cant. iij. vt examinet aliqꝺ
peccatū in ꝓscīa. qꝺ nō amata penitē
cia ꝓgrua ⁊ digna satisfactione pumi
tō fit. penitus tñ ꝓfessus ē ⁊ gemit illꝺ
tūc accedit primus testis scz Ezechi
el cui ⁊ credendū est qui dicit ex ꝑsōa
domini. In q̄cūq hora gemuerit pec
cator. oīm peccatoꝝ suoꝝ nō recorda
bor amplius. ꝓ qꝺ dictū ꝓbat in cor
de hominis ēmissionē peccatoꝝ. ⁊ hoc
maxīme quantū ad culpā ⁊ si nōdum
ad penam. Si aūt deuotus homo hoc
testimonio nō ꝓtentus vlterius ꝓgre
diens pumiens in se qꝺ deliquit suppli
cans deo ⁊ satisfaciens quantū potest
accedit alius testis testificās in corde
suo remissionez peccatoꝝ ⁊ hic testis
spes ꝺr ex serena ꝓscīa ꝓcedēs que te
stimoniuz perhibet in corde nostro ꝙ
dimissa sint peccata nostra. De hoc te
stimonio ꝺt sanctus iohan. Si ꝓscien
tia nostra nō reprehendit nos fiduciā
habemus ad deuz. Et bea. augu. Inter
iustū iudiciū ⁊ purā ꝓscientiā noli ti
mere causam tuā. Et bea. gre. Quē cō
scientia defendit. inter accusatores li
ber est. verū qr hic testis dat fiduciam
nullam aūt certitudinē qꝺ clare patz
ꝓ apostolū qui cū ex testimonio ꝓscien
cie diceret nihil mihi ꝓscius sum. sub
iunxit sed non in hoc iustificatus sum
nullā sibi ex hoc testimonio dans cer
titudinē. qꝺ in ꝓscīa sua nesciebat sci
uerat ipe deus. Cū addit Qui aūt iu
dicat me ipse dominus est ꝺō adxraz
⁊ purā certitudinez remissionis pec
catoruz. accedit tercius testis caritas
vicz qꝺ tunc fit cū homo deuotus ad
ꝓfiliū apostoli que retro sunt oblitus
ad ea que sunt vlteriora se extendēs
nō ꝓtentus prioribꝫ testibꝫ se totum
effundit in obsequiū cristi gemens et
supplicans vt cum eo faciat suam mi
sericordiā deus. ad quā supplicationē
misertus pater misericordiaꝝ de celo
mittit terciū nunciū vel testē caritatez
in qua infundit spūm sanctum qui se
cundū apostolū testimoniuz perhibet
spūi nro ꝙ filij dei sumus ⁊ ꝙ remis
sionē peccatoꝝ oīm ꝓsecuti simus

Detur igit adhuc euidenciꝰ argumtũ vicz cũ de timore tranſit penitus in amorẽ. vt deũ quẽ priꝰ timorosum i nostra deuotione ⁊ terribilẽ ymaginabamur. nunc amabilẽ ⁊ graciosuz adoremus. ⁊ cui prius in oratõe supplicantes diximus. Noli meꝑdẽnare. nũc fiducialiter dicimus. Abba pater in ꝛbo tuo supſperauim? hec mutatõ certissimũ est signũ ꝙ remissionez peccatoꝝ simus ꝑsecuti. hos duos aduẽtus tangebat apostolus cũ diceret. Nõ accepistis spũm seruituris itez in timore sed accepistis spũm adoptõis filioꝝ in quo clamamus abba pater. in eo ꝙ dicit spũm seruituris tangit primum aduentum. cũ vero subiungit Sed accepistis spũm adoptiõis filioꝝ tangit secũdũ ꝺ quo mõ agit. in eo em ꝙ nostra deuotio se habet ad deũ non vt ad dñm. nõ vt ad iudicẽ ſz vt ad patrem in eadẽ ipa deuotione stat ipa attestacio vel ifundit vt simus filꝙ dei. qꝺ fit ꝑ spũm sanctũ. ipe nanq spũſſanctus ꝓut dicit beatus bz. Certissima signa inprimit cordibꝰ nostris qz remissionẽ peccatoꝝ sim? ꝑsecuti fiducialiter. Vbi notandũ ꝙ quanto pfectioꝛ ⁊ sanctioꝛ vita fuerit i hoie. tãto maioꝛ certitudo tam de remissione peccatoꝝ qꝫ etiã de eterna beatitudine possidenda habet B Certitudo aũt spei ex tribꝰ oritꝛ vicz ex infusiõe gratꝝ diuinit?. ex habundancia meritoꝝ ⁊ ex ꝓgusta tõe eternoꝝ. hec vero tria spũſſanctus operat in electis ipe em infundit gratz ad deũ diligendũ ipe dat vires ad bñ opandũ. ipe donat spũalẽ dulcedinez ad celestia degustãda. hũc spũm sanctũ oĩpotens deus dat suis dilectis ꝙsi quoddã pignus eterne felicitatis. ꝓꝛ qꝺ ad iterioꝛis spei certitudinẽ roborant De hoc bea.gre.xvi.mo.sic dicit In sacra scriptura appellatiõe pignoris aliqñ donũ spũſſancti signat. pignus nãq accipit donũ spũſſancti ſic ꝓbea.pau.ꝺz. Qui dedit nobis pignꝰ spũs. Ad hoc em pignus accipimus vt de pmissiõe ꝙ nobis fit. certitudinẽ teneamus donũ ꝙ sanctispũs pignus ꝺz qz ꝑ hoc ania nra ad iteriozis spei certitudinẽ roborat. hec gre. Sed ⁊ hoc notãdũ ꝙ ꝑscia erronea et nimis stricta mltũ ipedit ⁊ obnubilat fiduciã spei. nã sũt nonnulli ꝙ formãt sibi ꝑsciam de aliquo facto vbi peccatũ vel culpa nõ est. De ꝙbꝰ bea.greg. sic ait pia mencio est ibi culpã agnosce re vbi culpa nõ est. Cũ igit talis pplexitas ꝓualuerit magnã pusillanimitatem ⁊ tristiciã generat in hoie. Vñ ꝙ tales passionẽ erronee ꝑscie sustinet ꝺz eaz aut ꝑsiliũ alterius deponere vt fiducia spei eo liberius possit ad celestia se dirigere. hec de spe. Filius

Postq̃ informatus sum de fide ⁊ spe nunc de caritate. Et priꝰ vñ ipa caritas oritum habeat. ꝺ hoc velim to informari.

Capitulum IIII Pater

Oportet scire debes ꝙ caritas ortũ hz ⁊ ꝓcedit ex spũsancto. qui dat fidelibꝰ ad salutez anie. Vñ ꝺt apostolus paul?. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris ꝑ spiritum sanctuz. qui datus est nobis De quo spiritu sciendum. ꝙ cũ ꝑ suã ꝓsenciã cor hominis possederit. primo illud si ꝑ peccatũ pollutum est ad penitentiam compungit. quia qꝺ homo cõfitet ⁊ penitet hoc hz ex spiritu sancti dono. Testatur hoc beatus aug. sic dicens. Nam donum spiritus sancti habet qui ꝑfitetur et penitet quia non potest esse confessio peccati et compunctio in homine ex seipso. Cum enim quisq̃ sibi irascitur ⁊ displicet sine vo

no spūssancti non est. Purgato vero corde a vicijs p penitentiā ipe spūssā ctus dat robur ⁊ vires ad facienda bona opa nec patit quicquā maculosuz residere in mente hominis. vt ex eo expeditius possit suum affectū dirigere in caritatem dei. De hoc dicit beatus ber. Porro ad faciendū bonuz tria in nobis spūs bon⁹ opat pfecto monet docet ⁊ mouet. monet memoriā. docet rationē. ⁊ mouet voluntatem X In his em tribus pfistit anima nostra Memoria bona suggerit in cogitatōnib⁹ sanctis atq; ita ignauiā nostram torporemq; repellit. pterea quotiens huiusmodi sugestionē bonī senseris in corde tuo. da honorez deo. ⁊ age reuerenciaz spirituisancto. cuius vox sonat in auribus tuis. ipe nāq; est qui loquitur iustitiam ⁊ remissionem opat peccatoruz. facitq; sollicite ambulare cum deo. Scrutatur etiā pfunda pectoz nostroz ⁊ intentionē cordis. qui nec paleā intra coz cuius possidet habitaculum patitur residere. sed statiz igne subtilissime circūspicōis exurit. Est etiā spiritus dulcis ⁊ suauis. qui nostram voluntatem erigit et dirigat vt eam veritatem intelligere ⁊ feruenter diligere ⁊ efficaciter implere possimus. hec Bernardus. Ipse nāq; spiritussanctus illa q̄ scōm naturā sunt homini difficilia vel impossibilia p suam p̄senciā facit leuia ⁊ facilia. Qō affirmat beatus bernardus ita dicens Spiritussanctus spiritus dulcis. īfirma roborans. aspera planans. corda purificans. ⁊ quicquid in seculo nequam videtur difficile ⁊ angustum. facit leue ⁊ latum. Ipse em spiritus dat roborvite. vt quod per naturam tibi īpossibile est facile videatur vt in laboribus. vigilijs fame maledictione. ⁊ persecutione hominum ⁊ in omnibus obseruantijs regularibus hilarit̄er incedas sicut in omnib⁹ diuicijs. hec bernardus. Et notandum q̄ sine spiritu sancto nemo saluari potest. nā ab ipso sunt dona sine quibus ad vitā eternam peruenire non potest. vt sunt virtutes fides spes ⁊ caritas humilitas ⁊ pacientia Spiritussanctus semper in electis omnibus manet per miracuiorum vero opacionem non semp sed quando est indigencia pter edificationez ecclesie. De hoc beatus gregorius .ꝯ. moralium. Notandum qō alia sunt dona dei. sine quibus ad vitā nequaquam pertingitur. atq; alia quibus vite sanctitas p̄o aliorum vtilitate declaratur. mansuetudo nāq;. humilitas. paciēcia. fides spes. caritas dona eius sunt. sed ea sine quibus ad vitam homines nequaquaz peruenire possunt. pphecie autem virtus curatio infirmorum genera linguarum. interpretatio sermonum dona eius. Sed quevirtutis p̄esenciam p̄o correpti one intuenciuz ostendunt. In his igitur domis sine quibus quis ad vitam peruenire non potest spiritussanctus siue in electis in p̄edicatoribus suis siue in electis suis omnibus semper manet. In illis autem quibus per ostensionem illius non nostra vita seruatur sz alioz⁹ que ritur. nequaquam semper in p̄edicatoribus permanet. quia pter hoc quidem eorum cordib⁹ ad bene viuendum p̄esidet. nec tñ per eos virtutū signa semp ostendit. sz aliqñ se eis signoruz ostensionib⁹ subtrahit. vt eo humiliꝰ virtutes eius habeant. quo habito reneri nō possunt. hec gre. Etiā spūssanctus coz quod possidet celestib⁹ desideꝛijs inflammat. ⁊ ad contemptum rerū temporaliuz stimulat quē carnales ⁊ seculares homines capere non possunt quia coz suū per ōsideria terrena

dilatant. De hoc beat⁹ Greg.v.mo. exponēs illa verba Porro ad me venit verbum absc̄ditū. sicut ait potest per verbum absconditus allocucō intime aspiracōis intelligi. de qua iobānes ait. Unctio eius docet vos de omnib⁹. Que mīrū aspiracio diuinarum humarum mentem ꝓtingendo subleuat. ⁊ tēpales cogitationes ōp̄mēs eternis hanc desiderijs inflāmat. vt nihil ei iam nisi que supna sunt libeat ⁊ cūcta que inferius de humana perstrepūt corruptione p̄emnat. Absconditum ergo verbus audire est locutionem sc̄i spiritus corde ꝓcipere que pfecto scire non potest nisi a quo haberi p̄t. Un̄ veritatis voce de abscondita locutione dicitur. Ego rogabo patrem ⁊ aliū paraclitum dabit vobis vt maneat vobiscum in eternū spiritū veritatis quē mūdus non potest accipere Sicut em̄ idē paclit⁹ p⁹ mediatoris absc̄essus alius hūanī generis ꝓsolator in semetipso inuisibilis est. ita hoīem quem repleuerit ad desideranda inuisibilia accendit. ⁊ q̄m munda corda sola inuisibilia diligunt. hunc mundus nō accipit. qui ad diligenda visibilia nō assurgit Seculares etei mites q̄nto se foras per desideria dilatant. tanto ad receptionē illius sinū cordis angustant ⁊ q̄m valde ī hūano genere pauci sūt qui a dēsideriorū carnaliū purgati sordē ad p̄ceptōes spūs sancti ipa hac purgatōe dilatent. Verbū hoc absconditū dr. qz illud a quibusdā ꝑculdubio ī corde conciatur qđ a maxīa parte hominū nesciē. hec greg. Habet etiā spiritus sanctus alios diuersos virtutis effectus. omniū est em̄ artifex. omnes habens virtutē omnia ꝓspiciēs Et iō bene ꝓpat ignī materiali nō ei frustra aut sine causa deus ignis dicitur scōz ꝓpietates ī igne repras. Est ei ignis obmissis alijs ꝓprietatib⁹ calefactiū illuīatiuus. renouatiū. attractiuus. elenatiuus. immutatiuus. diffusiuus. vnitiuus. has ꝓprietates ignis materialis deus spūaliter in aīa operatur ꝓgnis em̄ diuinus ex virtute calefactiua dat dilectionē. ex virtute illuminatiua dat ꝓgnitōz. ex virtute renouatiua peccatoꝝ expurgationē. ex virtute attractiua spūalis vite dispositōz. ex virtute īmutatiua spūalē ꝓsolationē. ex virtute eleuatiua celestē conuersationē. ex virtute diffusiua meritoꝝ cumulationez. ex virtute vnitiua plenissimā pfectionē Sed ⁊ hoc notandū q̄ sicut spūs sanctus in corde nostro exigit nos quadaz fiducia postulans ꝓ nobis gemitibus inenarrabilib⁹. vt dicit apostolus ita in corde dei deū īclinat ad nos sua misericordia. Et sicut in nobis interpellat pro nobis. sic in patre delicta condonat cū patre De hoc beatus bernar. sic ait. Spūs ꝓcedendo ꝓdestinat. spirando vocat quos p̄destinauit. iustificando iustificat quos vocauit replēdo accumulat meritis. Per quē sicut pater ⁊ filius vnū sunt. sic ⁊ nos vnuz in ipis ipe est qui postulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilibus ⁊ hoc quidez in corde nostro. Qui autem in corde patris sicut in nobis interpellet ꝓ nobis ira in patre delicta donat cum ipo patre. Advocatus noster in cordibus nostris ad patrem dominus noster in corde patris itaq̄ qđ postulamus idē ipse donat qui donat vt postulemus et sicut erigit nos pia quadā fiducia. ita deum inclinat ad nos magis pia misericordia sua. hec Bernardus. Ecce quomodo misericors deus per spiritū sanctum mentes sanctorum celesti desiderio implet et amore accēdit ad psalmodiandum ⁊ ipe ipletas exaudit ac exercitibus eoꝝ suscipit preces. Quod

etiã beatus Gregorius sentit in libro super Ezech. sic dicens. Omnipotẽs deus implet mentẽ sanctor celesti desiderio ⁊ ipe exaudit impletas. ipe eĩ in sanctor cordibo creat amorẽ. ⁊ ipse ex nostris cordibus suscipit precez Negationẽ suã petrus fleuit amare sz tñ illic pmittitur. qz dñs respexit petz Gemit maria magdalena post multas maculas culpe ad pedes redẽptoris nostri cũ lacrimis cecidit sed quis illam infudit intus nisi qui benigne suscepit foras Quis illam ad lacrimas ꝓpunctõis vrgebat. nisi qui banc extrius coram simul recũbentibo recipiebat ad veniaz. Uñ quicquid in sanctorum virtutibo agit eius est gẽe qui merita largit. hec Gre. Dicit etiã de hoc beatus Augu. Caritas que p spũm sanctum facta est in nobis. ipsa gemit ipsa orat ꝓra banc aures claudere non nouit. qui illã dedit. hec Aug. Cũ igitur tã multa bona spũssanct? opaf in cordibo hoiz necesse est vt vnusquisq in hospicio, sui cordis illũ ꝓseruet. cũ ab eo visitatur. Nec p terrena desideria aut cogitatiões carnales eũ a se excludat. nam mentes carnales spirit? sanctus fugit quia apud ipsas requiẽ non inuenit. De hoc beatus Gregori? xviij. moralium sic dicit. Cogitatões supflue que assidue ĩ animo carnalia cogitante ⁊ nascuntur ⁊ deficiunt. eaz suauitatem qua vnusquisq intrinsecus p spũm vnctus est perdunt. quem integritate eius perfrui non permittunt. a terrenis eñ mẽtibus tanto longius spiritussanctus fugit. quãto apõ bas quietem non inuenit. Et eorum corda qui terrenaz vitam diligunt desideriorum suorum inquietudinibus feriuntur turpisq cogitationum carnalium feditatibus ad yma deprssi sunt. vt ad quietis intime desideriuz non leuẽtur. Unde cũ mira opera pietatis ad cor veritas venit ꝓius ab eo cogitationũ carnaliũ estus eicit. ⁊ p? in eo virtutũ dona dispnit. hec Gre.

B Nõ solum aũt peruerse ⁊ illicite cogitationes fugant spũm sanctum a corde sed etiã vane ⁊ inutiles que ammũ ĩpediunt ⁊ nonnũq etiã ĩficiunt Cũ vero mens ea que ad deuz ꝓtinent cogitat ac meditaf in eius amore accenditur. statiz spũssanctus ꝓpiã amoris se infundit cordibo hoĩm deotor eos adiuuans in oratõe ⁊ in ceteris virturibo exercendis. Hoc affirmat beatus bernaz. in epistola ad carthuf ita dicens. Cogitationes sine intellectu alie sunt vane alie ociose sunt neutro intellectui p cogitãtis intentõz se applicantes nõ repente ꝓimentes sz sentim ⁊ paulatĩ corrũpentes ⁊ occupantes. tpa necessaria ĩpedientes. ⁊ anĩz inficientes. Ubi tam ⁊ si repellere a se spũm sanctũ nõ est in voto cogitantis fit tñ ex culpa negligentis vt spũs disciplĩe merito se auferat a cogitatõibo indisciplinatis. Cũ vero de eis que de deo sunt vl ad deũ sunt cogitaf ⁊ voluntas eo ꝓficit vt amor fiat. cõtinuo p viã amoris se infundit spũssanctus spũs vite ⁊ omnia viuificat adiuuans in oratione seu meditatione infirmitatem cogitantis. sed modus hic cogitandi de deo non est in arbitrio cogitantis. sed in gratia donãris scz spiritussanctus vbi vult spirat quãdo vult ⁊ quomõ vult ⁊ quibus vult inspirat. sed hoĩs est iugiter ꝓparare cor voluntatem expediendo ab affectiõibo alienis rationem vel intellectum a sollicitudinibus. memoriam a negotijs. nõnuq etiam a necessarijs occupationibus vt in die bona domini ⁊ in hora beplaciti eius cum audierit vocem spirãtis in ea que cogitacionem faciunt

continuo concurrunt sibi ⁊ cooperat in bonum. Unde uoluptuas neglecta fac cogitationes ociosas ⁊ indignas deo corrupta puersas que separant a deo recta necessarias adsum h? vite. pia efficaces ad fructum spūs ⁊ ad fruendum deo. hec ber. ¶ Et uorandus q̄ spūssanctus semp fugit corda peccatis mortalib⁹ sauciata uenialia uero peccata quāuis nō excludant spūmsām ctum a corde hoīm quantum ad habitum. non tñ requiescit in eis quantuz ad actuales deuotōz. qz tales ptristāt in se spūmsanctum ⁊ idcirco psolationes ipsius accipere non merent. Hec testat beatus grego. sic dicens. Nō requiescit ī eo spūssanctus qui domum cordis sui puluere uenialiū peccatorū aspergit. tales em spūmsanctum qui est in eis ptristant ideoq̄ fectam letitiam ⁊ psolationez spūssancti nō merētur. Si ergo ut beatus Augustinus dicit. cupimus pmereri gratiā spūssancti ⁊ tanti uisitatoris ingressum mundemus primū domuz anime nostre ab indigmis carnalib⁹ ocupiscentie passionibus a supbie dñatōe a feroze iactancie. ꝓparemus hanc domū quotidie ad sacri regis aduentū. eamq̄ diuersis ꝓbabiliū morū floribus adornemus. Repleamus eā iocundis ⁊ p̄ciosis odoribus castitatis fidei ⁊ ꝓuncionis incenso balsamo benuolentie ⁊ timiamate caritatis ut amputatis uicijs. ⁊ uirtutibus insertis. destructa in omnibus habitatōe dyaboli mutemur in templū dei. ut tam beatus hospes mundo delectatus hospicio stabilem ac ꝑpetuā ī nobis faciat mansiōz ꝑpter hoc em ad nos ille descendit. ut nos ad illum possimus ascendere. hec Augu. Cum uero homo in coz suū tam felicem susceperit hospitem uidz spiritū inestimabile gaudiū ex eius p̄cia intra semetipsum ꝓcipit. Unde bea. Aug. O q̄ inestimabile gaudiū ex eius pze sentia intra semetipsum concipit coz humanū p spūssancti intra se dulcissimum felicissimūq̄ aduentū. hec Aug. Nulla em potest ee uoluptas ac maioz dulcedo corporis ⁊ anīe q̄ dum mes senserit suum per gratiā spūssancti fibi aduemisse creatorez. De hoc beatus Hieronimus ad paulū sic dicens. Tu te assero nūquā maiorem fore corpis aut anime uoluptatem. q̄ dum spūssāctus ꝓ suaz dulcissimā menti aduenerit caritatem. Dicit etiam de hoc Crisostomus super canti. Nullus homo in hac uita excogitare potest felicitatem uirtutiorem suauitatemq̄ dulciorez quam dum mens per gratiam sancti spiritus aduemisse senserit creatorem hec Crisostimus. Spiritus etiam sanctus non solum in futuro perfectā sz etiam in presenti maximam quietem iustis confert. quia hec est sola in hac uita requies animarū deuotarum diuina dilectōe feruere. ⁊ ꝓpter spē futu re glorie prospera mundi simul ⁊ aduersa contemnere que fiunt per spiritum sanctum. De hoc Beda sic dicit. Spiritussanctus non soluz in futuro perfectam sed etiam in presenti fidelibus maximam iustis quietem tribuit cum eorum mentes igne caritatis accēdit ⁊ est uera ymo hec est sola ī hac uita requies animarū. diuina dilectōne repleri. spe superne retributionis. prospera mūdi simul ⁊ aduersa ptemnere. ac concupiscentijs secularibus renunciare. hec Beda. Et notandum secundum dictum beati Augustini. q̄ non habitat in aliquo spiritussancto fine patre et filio nec filius fine patre ⁊ spiritusācto nec fine illis pater. Inseparabilis quippe est eoz habitatō quo rū inseparabilē opacio. hec aug. Un dic

beatus Ambrosius. Sancta trinitas pater & filius & spūssanctus ad nos veniunt. dū nos venimus ad eos. venīt subueniendo veniunt illuminādo venimus obediendo. venimus metuendo. veniunt īplendo. venimus capiendo. hec Ambro. Considerādū igit est q̄ hi veraciter hñt spūmsanctū. in quor mentibꝫ būilitas & cetere virtutes p fecte simul ꝓueniunt. Dō affirmat beatus gre. in libro dya. sic di. Mens q̄ diuino īplet spū habet euidentissima sua signa & virtutes scz & būilitatez. q̄ si in vtraq̄ inuna mente ꝓuenīt. ꝓfecto liquet q̄ de pītia spūssancti testimoniū fuerūt. hec gre. D Sed et notādū q̄ voluntas hoīs nō pōt eē libera a cupiditatibꝫ hȳ mundi nec valz actus bonos opari sine gra spūssancti, vbi vbi spūs dñi ibi libertas est vicz a peccato nō tñ q̄ tales penitus sint ne peccato ī hac carne sz peccatū eius nō dñat. De hoc bea. Aug. sic dr. Sine spūsancto non est voluntas hoīs libera cū cupiditatibꝫ vincit. nō enī est libera ad bonū nisi liberata fuerit. ñ autem liberat nisi p spūm sanctū caritas diffūdat in cordibus hoīm. nā ista libertatem que est a peccato illi soli habēt unc. quos filius p gratiam liberat & reparat. nō ita tñ q̄ penitus sint sine peccato in carne hac mortali sed vt ī eis peccatū nō dñetur neq̄ regnet & hec ē vera & bona libertas. que bonaz parit seruitutē scz iustitie. hec Aug. Nā spiritus sanctus ingrediens aīaz. vt dicit Crisp. Amplectit eam & quasi numero quodā inexpugnabili circuit eam & ñ permittit vt carnales ꝓcupiscentie p̄ualeāt ꝓtra eā. Nō quidē facit vt caro nō ꝓcupiscat sed tenet animū vt nō ei ꝓsenciat hec Crisо. Eriā vt dicit bea. gre. Spūssanctus mētē quā replet obumbrat. & omnē tēptationū furorem tpat. & dū aura sue inspiratōis mentē suauiter tangit. quicquid nox̄ caloris sustinebat expellet & quē tā forsitā nimis vicios estus macid? fecerit vmbra spūssancti ꝓtegens recreat. vt dū in eius īspiratōe sedens pausat vires tollit quibꝫ ad vitā eternaz robustius currat hec Gre. q̄ aūt omnipotens deus hoīem post susceptiōz gratie spūal permittit temptari. hoc ideo facit. ne ipse homo de se p̄sumat vel in elatione mentis cadat. sed tamen irruente tēptatōe exterius ꝓcuritur. intus eū ꝓditoris manus roborat. ne frangat. De hoc bea. gre. x. moali. exponēs illa verba. Memento queso q̄ sicut lutū fecerīs me. sic ait. Sic lutū quippe hō noster interior existit q̄ sancti spūs gracia terrene menti infundit. vt ad ītellectuz sui ꝓditoris erigatur. humana nāq̄ cogitatio. q̄ peccato sui celeritate arsit pvim sancti spūs quasi irrigata terra virescit. Sed sepe dum pcepti dom̄i virtutibus sine interruptōe vtimur ad p̄uatā fiduciaz vsu continue p̄sperit̄atis elevamur. Unde fit plerum vt isdē qui subleuauerat parum per spūs deserat. quatenus ipm̄ sibi homīnem ostendat. Qō vir sanctus ꝓfitinus exp̄simit cum subiungit & ī puluerem reduces me. Quia enī per subtractionem spiritus mens ad aliquantulum in temptatione deseritur. quasi ab humore p̄istino terra siccatur. vt infirmitatem suam derelictus sentiat et sine infusione supne gratie quantū homo aruit cognoscat. qui apte quoq̄ reduci ad puluerē dicit. quia dimissus sibi cuiuslibet tēptatōis aura raptatur sed cum relicti ꝓcutimur ea que afflicti cognouimus subtilius iaz bona cogitamus. Sequitur pelle et carnibꝫ vestisti me. pelle quippe et carnibꝫ interior homo vestitur quia in eo

q̄ ad supna erigit carnaliū metuū obsidione vallatur, sed tendentē ad iusticiam neq̄q̄ in temptatōe conditor deserit. qui p̄ infusionē gratia etiā peccantē p̄euenit, sed sublevatā mentem ⁊ ad bella exteriora laxat ⁊ interius roborat. Cū adhuc apte subiungit. Ossibꝰ ⁊ neruis p̄pegisti me, pelle ⁊ carne vestimur sed ossibus neruisq̄ p̄pangimur q̄r ⁊ si temptatōe foris irruente concutimur, intus tamen nos p̄dictoris manus roborat ne frangamur. Carnis itaq̄ moribꝰ nos humiliat ad dona, sed p̄ossa virtutuz roborat p̄tra temptamenta. Vnde ergo pelle ⁊ carnibꝰ vestisti me, ac si aperte dicat foris ad p̄bationē me deseris. sed tū intus me p̄ eam virtutibꝰ astringendo custodis. Quid idcirco benevivendi rectitudinē nobis tribuit, q̄r benigne p̄tereritа que delinquimus parcit. Cū subdit vitā ⁊ misericordiā tribuisti mihi vita quippe tribuit. cū malignis mentibꝰ benignitas aspirat. Sed vita sine misericordia accipi nequaq̄ valet, q̄r ad obtinenda bona iustitie dōs non adiuuat si p̄ius anteactas nequicias misericorditer nō relaxat. vel certe vitam nobis ⁊ misericordiaz tribuit, q̄r ea qua nos misericordia ad bene vivendum p̄uenit, etiā subsequēdo custodit nisi em̄ misericordiā subroget seruari nō valet vita quaz p̄ebet. ipso quippe quotidie hūane vite vsu veterascim? ⁊ exteriorꝭ hoīs īpulsu cogitatōe lubrica ab īterioribꝰ erimus. ⁊ nisi nos supna visitatio vel ad amorē p̄pungendo viuificet vel ad timorem flagellando restauret, repentino lapsu mēs fūditus tota destruit. que lōge virtutis studio innovata videbat. Cū subiungit. Ervisitatio tua custodivit spiritū meum. Humanū quippe spūm visitatio supna custodit, cuz huncvirtutibꝰ ditatum vel flagello p̄cutere vel p̄pungere amore nō desinit. nam si dona p̄stat sed hunc p̄tinue restaurando non subleuat citius bonū p̄ditur quo non a largiēte custodit. hec gre.

Filius

Habita informatōe de spūsancto ⁊ de quibusdā eius effectibꝰ nūc de gratia que p̄ eundem spūmsanctuz cordibꝰ īfūdit fideliū cupio edoceri.

Capitulum V Pater

Scire debes qđ gratia dupliciter dicit. Prima quia nos miseros consolatur. Secundo quia gratis datur. Vnde ad bonum gratie non potest quis per se puenire. cum hoc non fiat scōm limites nature sed secundū influenciam largitatis diuine. Sic em̄ creatura p̄o sua fleribilitate semper suo indiget p̄incipio. vt sit in esse nature. sic idē p̄incipiū p̄o sua bonitate influere nō cessat nature rationali vitam spūalem vt benesit in esse gratie. quā habere nō potest sine deo largitore. veruntamē ineffabilis est homo si gratiā gratū facientē non receperit q̄r gra gratis data semper presto est liberum arbitriuz excitare et cōmouere. cuius est huic admonitioni consentire. et hoc est facere quod in se est. quo facto poterit homo gratiam gratum facientem habere. q̄r hoc est ad gratiam gratum facientem se p̄parare. Quamuis enim gratia habeatur dei dono efficiente. non tamē sine libero arbitrio consentiente quia sicut dicit beatus Augusti. Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Vnde gratia dicitur tripliciter. Primo generaliter ⁊ sic gra dr ad diuinū creature gratis īpēsū ⁊ īdiffe-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tenter ad quem cūq; actum sine hui⁹ adiutorij gratia nihil possumus facere nec in esse durare. Secūdo dr gratia specialiter ⁊ talis gra dr gratis scz ad donū quo se ꝑparat homo ad suscipiendū donū spūssancti. hꝰ em̄ gratie est revocare libe⁊ arbitriū a malo ⁊ excitare ad bonuz. sine qua nullus facit sufficienter qđ in se est vt ꝑparet se ad salutem. Tercio dr gratia ꝓprie scz donū datū diuinitus ad merendū. quod quidem donū gratia gratū faciēs appellatur. Sine ista gratia nullus pōt mereri. nec ī bono ꝓficere nec ad gloriam puenire. Ista triplex gratia īnuitur ī verbis apostoli cū dr. Gratia dei sum id qđ sum. ecce prima. Et gratia dei in me vacua non fuit. ecce scda Et gratia eius semp ī me manet. ecce tercia. ¶ Sciendū etiam secundu⁹ dictū b. ati bernardi. q⁹ triplicē graciā accipimus. vnā qua ꝓuertimur. alia⁹ qua in temptatōibꝰ adiuuamur. tercia qm̄ amur q̄ ꝓbati remuneramur. ꝓña nos iniciat per quam vocamur. secunda ꝓsequitur qua iustificamur. tercia ꝓsūmatur qua glorificamur. De prima dictum est de plenitudine eius omnes accepimus. de duabꝰ reliquis dictuz est. Et graciaz ꝑ gratia id est munera eterne glorie ꝓ merito temporalis militie hec Bernardus ¶ Et notanduz q⁹ nullus potest superare vicia nec precepta dei adimplere sine gratie diuine adiutorio. hoc affirmat Aug. ita dicens. Nemo viribus suis implet. qđ deus iubet. nisi ipse adiuuet ad faciendū qđ fieri iubet. Qua ꝓpter oremus humiliter. vt qui dedit preceptuz largiatur auxiliū. nullū em̄ bonū non dico ꝓficit sed nec īcipitur sine illo qui solus bonus. nā ipsa voluntas nisi dei gratia liberet a seruitute qua facta est serua peccati. ⁊ vt vicia superet adiuvetur. recte pie⁊ viuere a mortalibꝰ nō potest ⁊ hoc diuinū beneficiū quo liberatur anima nisi eam ꝓueniret. iam meritis eius daretur ⁊ nō esset gratia quevti⁊ gratis datur. hec Augu.

¶ Cū etiā iustiviri ⁊ licet perfecti iustificari recte viuere non possint. nisi ꝑ diuinā gratiā adiuuent. q⁹ nō omnis virtus illius bonitate est ꝓcessa. ipse em̄ bonū opus qđ in nobis operando incipit etiā coopando ꝓficit. De hoc dea. Aug. sic dr. Sicut oculus corpis etiā plenissime sanus nisi candore lucis adiutus nō potest cernere. sic ⁊ hō etiaz ꝓfectissime iustificatus nisi eterna luce iustitie diuinitus adiuuetur recte nō pōt viuere Quātulūcūq; em̄ virtus dr nostra illius est nobis bonitate ꝓcessa. nā coopante nobis deo ꝓficit qđ operando incepit. q⁹ ipe vt velimus qđ operando incepit. q̄uolētibꝰ cooperatur operā incipiens. q̄uolētibꝰ cooperatur ꝓficiens. ¶ Cū carissimi vita nra nihil est aliud q̄ dei gra sine dubio ⁊ vita eterna. que bone vite redd⁊ dei gratia est. hec aug. Ex his verbis colligite q⁹ nō solū bona opa sz etiā premia sunt ipius dei dona. q̄ ⁊ bonū cogitare. velle ⁊ ꝓficere operatur in nobis. De hoc dea. ber. sic dr. Dei sunt ꝓculdubio munera tā nra opera q̄ ipi⁹ premia. ⁊ q̄ se fecit debitorem in illis ⁊ nos ꝓmeritores. hoc est bonum cogitare velle ⁊ perficere operatur in nobis. primum profecto sine nobis. secundum nobiscum. terciuz per nos facit. a deo ergo sine dubio nostre fit saluris exordium nec per nos vtiq; nec nobiscum. Vel consensus ⁊ opus ⁊ si non ex nobis nō iam tamen sine nobis. hec Bernard⁹

¶ Et ergo vt dicit beatus Augustinus. Cum deus coronat merita nostra nihil aliud coronat q̄ munera sua bene vita eterna. que in fine a deo meritis ꝓcedentibꝰ redditur quia ⁊ eade

merita quibꝫ redditur ñ a nobis sunt sed in nobis facta sunt ꝑ gram. recte et ipa vita ⁊ gratia nuncupaf qz gratis daf nec ideo gratis qz nō meritis datur sed qz data sunt per gratiā ⁊ ipsa merita quibus datur. nā omne bonum nostrum nibil in nobis facit nisi gratia. gra em̄ est que ꝓuenit ⁊ sanat arbitriū hoīs. ⁊ ex ipo arbitrio ꝓcreatur in anima bonus affectus siue bona mentis motus. hec Aug. Qui igit sine gratia dei nec agere op? bonū nec puenire ad futurā gloriā valemus. ne cesse valde est vt ipm dominum timeamus ne afferendo a nobis suā gratiaz nos derelinquat ⁊ reprobando cū impijs perdat. qz omnipotens deus mentē hoīs non debellando destruit sed ab ipa per gratie ablationez recedendo. De hoc beatus gre. xi. moali. sup illo Si destruxerit nemo ē qui edificet sic dicit Omnipotens deus hūanū coz destruit cū derelinquit. edificat cū ipler. neqz em̄ hūanā mentē debellando destruit sz recedendo qz ad pditōz suam sufficit sibi dimissa gratia. Unde plerūqz fit vt cū audientis coz exigentibꝫ culpis omnipotētis dei gra nō replef in cassum exterius a ꝓdicatore moue tur. qz mutū est os omne qđ loquitur si ille interius in corde nō clamat. qui aspirat verba. que audiunf. hec grego.

¶ Et notandū ꝙ gra ꝑ quaz pius dns cosolaf suos dilectos est quidā gustus spūalis ⁊ suauissima quedā delectatio. qua benignus deus afflictā recreat animā. De hac gra bea. Ber. sic dt Consolatio diuina nibil aliud est qꝫ gratia quedā deuotōis ꝓcedens ꝺ spe veniē. ⁊ quidā gustus boni licet exiguus ⁊ suauissima quedā delectatio qua benignus deus afflictā recreat animaz qua ad deum querendū inuitaf ⁊ ad diuinū amorē vehemēter accenditur. hec Ber. Hunc odorē suauissimū gracie idem bea. ber. in statuvite ꝓceperat cū dicit. Nō accessit adhuc coz meū odor dñe deus ad multitudinē dulcedinis tue. quā abscōdisti timentibꝫ te foris. eius odorē vtrūqz sustentoz. qđ est mirhi sup odorez balsami cunctiqz generis suauis odoramenti. O dñe deus fortis nobilis est odor qꝫ dulcis est dultam cedinis sapor. Si tā te virtutis est modica degustatio. quantū iocunditatis habet felix inebriatio. hec ber. Qui et govt dt Rich. de sanc. victo. Semel gustauerit fontem celesti sgratie. nescit iam aliud nisi soli deo firmiter ac inseparabiliter inherere. hec Richard? Considerandū etiā vt dt glosa i libro dyonisij de diuinis nominibꝫ. ꝙ ipsa diuina gratia illuminatio est ⁊ ipa omna gratie lumia sunt illuminantia omnia que se ꝑticipant. ⁊ oīs gratia ab vno fonte descendit. ⁊ omnis illuminatio ab vno lumine. ⁊ multi sunt radij ⁊ vnū lumen. vt multos illuminet. et multi lucent illuminari ⁊ nō videf nisi vnū lumen ⁊ fiunt in lumine vno. quo mia vnū bonū multis se ꝑticipandum ꝓbet vt vnū sint in illo. quī vnam trahunt similitudinem ex illo. itaqz dei sapientia quamuis sevarie dissimilitercqz mentibus spūaliter illuminans dispm suscipientiuz qualitatem alia capacitatem infundat. in se tamen vna permanet ⁊ simplex nec maior fit his que habundant in ea. nec minor his que secundum inferiorem ꝑticipationis gradum graciam accipiunt vnio in ipsa sed tota in toto ⁊ in singulis tota. summa transcendens ⁊ yma condescēdens participandam se ꝓbet. ⁊ in seipa nō recedit. Quod aūt nō vniformiter omnes diuinū lumē accipiunt. hoc non ē in culpa luminis. sed in differentia

accipientis.qz enim nõ eadem est virtus oculoꝝ intellectualiũ quibus lucmentiũ sequiť.vt alq̃ plus alq̃ minus ea fruanť.alq̃ penitus excludantur.vt immundi spũs qui ad eam nolũt conuerti.non ꝙ ꝙ ipsi ſm intellectualem substantiaz qua a summo bono creati sunt pticipationeꝫre exñtis luĩmis secludanť.alioquin in nihilũ redigerentur.omne eñ pticipatõe eius privatũ in reꝝ natura nõ est.sed inq̃tum in irrationabilibꝫ puerse suevolũtatis motibꝫ ꝓaminanť avera lucis excludunꝫtur participatõe.non eñ ad illam sed ad semetipsos hoc est ad nequiciã suã ꝓuersi a summo ꝙ incõmutabili bono se auertunt.si enim ad naturã si iam ꝙ eius creatorẽ respicerent.ꝓfecto beatifierent.Et q̃uis nemo bonus nisi sol? deus.tñ divine bonitatis participatõne rationalis creatura bona fieri põt.dño prouidente qui ỏt.paterveſter dabit spũm bonum petentibus se.vt pticipatõe spũs fiant boni qui fuerũt mali.hec glosa. Debet ergo quilibet devotus coz suum ad suscipiendũ spũm sancti grãm prepare.vt veniens dñs ꝙ habitaculũ cordis p̃ vite sanctimoniam pur̃ inuemẽs dignet̃ in illud effunde re imbres gratiaꝝ ac ꝓsolari. De hoc per quendam fic ỏr. Cum coz devotorum ad bona domini suscipienda aptum fuerit.nec est in eo aliquid qõ dei gratiam,phibeatvel retarder.tunc pius dñs ꝙ benignus largus ꝙ mificoꝛs non cessat infundere imbres gratiaꝝ. nunc imittens sapiam diuinoꝝum. nunc notiã secretoꝝ.aliq̃ gustum ꝙ experientiã eternoꝝ.aliq̃ revelatões misterioꝝ. aliq̃ secuꝝ facit ꝙ certificat eternalium bonoꝝ retributõe. ꝙ aliis multis modis quibꝫ ꝓsolať ỏs electos suos piter ꝙ dilectos.hec ille.

¶ Quanto autẽ quis frequentius p̃ gratiam a deovisitať.tanto maiozem ipsius dñi familiaritatem ꝓsequiť ꝙ fiduciã habundantioꝛẽ ac gustum spũ/ aliozem ꝙ alia q̃q̃ plura bona ab ipo p̃cipit.Unde ỏr beatus bernñ.Crebra dei visitatio dat familiaritatẽ.familiaritas ausum.ausus gustũ.gustus famem fames ꝓemptum oĩm.ꝓemp̃tus ocium.ocium deũ.hec bernñ.Ecce quanta bona ꝓfert dei gratia devotis hominibus habentibꝫ eam.Debet ergo quilibet religiosus donũ gratie possidens illud in semetipso ꝓseruare.carnales ꝙ terrenas delectatões ꝙ ꝓsolationes fugiendo declinare.qz vt dicit beatus ber. Cum mens ad alias ꝓsolationes inhiat ꝙ non p̃nitus renuit in caducis et trãsitoꝛijs ꝓsolari.ipsa sibi,ꝓfecto subtrahit gratiam celestis ꝓsolatõis. hec bernñ. Nam seculares vt ỏr beatus gregoꝛ.quanto se foꝛas per desideria dilatant.tanto ad receptõem gratie spũs/ sancti sinum coꝛdis angustant. Delicata nam q̃q̃ ꝓciosa est divina ꝓsolatio. que per grãm sancti spũs coꝛdibꝫ fidelium infundiť. sed nõ dabitur admittentibꝫ alienã ꝓsolatõem. De hoc ỏr beatus aug. Tam ꝓciosam divinã ꝓsolatõnem cognouimus tã amenã q̃ tñ nequa q̃q̃ tribuitur qualem cunq̃ admittentibꝫ alienã. nã si hz animus vnde oblectetur extrinsecus.sine delicijs manet intrinsecus.hec aug. Si aũt vt ỏr beatus Greg.qõlibet qõ delectat in carne abscindimus moꝛ intus in xpo qõ delectat inuenimus. Dicit etiaz de hoc bea.ber. Justũ est vt quos p̃ tia nõ delectant.p̃sto sit in eis memoꝛia futuroꝝ.vt qui de reꝝ affluentia despiciũt ꝓsolari.recoꝛdatio illos delectet eternitatis.hec bernñ. ¶ Aĩa namq̃ sine delectatõe esse non p̃t.aut eñ delectať in summis ꝙ ꝓtemnit infima.aut delectať in infimis ꝙ ꝓtemnit summa.

Unde aīa que desiderat in dei memoriam delectari. non debet in alijs quibuscūq; rebꝫ ꝯsolari. De hoc beatus bernardꝰ dicit Renuat aīa tua in alijs ꝯsolari si vis in dei memoria delectari q; ipleri aīa dei visitationibꝫ nō pt. nisi delectatiōibꝫ carneis funditus renūciauerit. Et absit vt intus in spū non inuemamus supꝫ modū maiores delectatōes q̄ in qualibet carnis fedritate. hec bernardꝰ. Anima etiam cū habeat quinq; sensus spūales. sicut & corpus quinq; corpales. Qui ḡ ꝓpter deū in corpalibꝫ prēmit delectari vtiq; in spūalibꝫ merebitur a domino ꝯsolari. Hoc affirmat bernar. ita dicens. Deus est iustus forma speciosissima ad oculum. armonia delitiosissima ad auditū. odor suauissimus ad gustū. amplexus delectabilissimus ad tactū. Cū igit aīa habeat quinq; sensus spūales sicut corpus quinq; corpales. qui renuit ꝓpter deū in corporalibꝫ delectari. merebit vtiq; in spiritualibꝫ ꝯsolari. hec bernardꝰ. Et q̄uis ꝓpter delectamenta carnalia ꝓiuent homines gratia dei. maxime tū arrogantes & supbi gratiam gustare non potuerunt ineternū. teste hilario qui dt. Cū em ꝯsolationem gustent diuinā de cūctis generibꝫ. hoīes ipam arrogātes & tumidi nūq; gustare potuerūt ineternum. hec hila. Oportet ḡ vt quilibet religiosus resistat supbie malicie & carnali ꝯcupiscētie ac ceteris vitijs. si desiderat potū celestis gratie degustare. De hoc dt beatus ambro. Nisi abstuleris de corde tuo fomitem malicie. estū prauę ꝯcupiscentie. dulcedinēq; mūdane voluptatis. nequaq; gustum celestis gratie imbibere poteris nec haurire. hec amb. Ubi notandū q̄ non solū a vitijs est abstinendū vꝝ etiam bona opa exercenda. vt suauitas diuine gē haberi possit. Quia vt dt ysido. Quāto quis diutius exercitatus fuerit erga virtutum arborem tanto ꝓfecto in se diuinā dulcedinē accipiet portionem. Dicit etiam basilius Multe vtuti hominis multa debetur suauitas celestis gaudij & dulcoris Et sciendū q̄ qui est hō existens in gratia. nihil illi graue. nihil difficile apparebit in agēdis bonis opibꝫ. qui autē caret gratia ad oīe opus bonū faciendū tepescit. De hoc hugo dt sic. q̄diu in statu gratie quis vixerit. nil graue. nilq; intolerabile apparebit. mens aūt expers gratie segnis in ōni bono extat ope & virtute. hec hug. Non solum aūt possidens gratiam agilis est ad quecq; opa virtuosa facienda sed etiam paratus est ad omia que ꝓ christi nomine occurrerint facienda aut verius sustinenda etiam tormentorꝫ supplicia Unde dt cassiodorus humana siquidem mens in gratia existens gaudens & parata est ad omnia que ꝓ xpi nomine occurrerint. De hoc etiam beatus aug. in libro de natura et gratia sic dt. Gustus celestis gratie tante est brutis. q̄ extinguit fictim omnium mūdanorꝫ. & tante dulcedinis q̄ in dulcedinē ꝯuertit supplicia tormentorꝫ. tante suauitatis q̄ aīaz excitat ad desiderium supnorꝫ. hec aug. Est & ꝯsiderandū vt dt beda. q̄ in quocūq; corde deus ꝓ gratiā sui amoris adest mor vitiorꝫ vniuersa & aduersantis mundi siue spirituum malignorꝫ bella ꝯpressa quiescūt. hec beda. Et q̄uis gratia xpi firmum facit hominem aduersus vitia & temptationes inimici. tamen q̄diu portamus terrenum corpus ac fragile timendum est nobis. Unde augustinus in glosa supꝫ psalmistā sic dicit. gratia christi firmum facit hominez & immobilem aduersus omnes temptationes inimici. sed vbi est humana fragilitas ibi ē prima captiuitas. ibi lex

in membris repugnans legi mentis. ⁊ captiuum volens ducere in lege peccati. Adhuc corpus qđ corrumpit̃ aggrauat animã. Unde quantũcunq; firmus sis ex gratia dei q̃diu portas terrenum vas in quo thesaurus est dei. aliquid etiã de ipso vase fictili formidandum est. hec augu. ❧ Et sciendũ q̃ carentes gra dei diu stare non pñt. quin incidant in peccatũ mortale. habentes vero xp̃i grãm possunt euadere omne peccatũ mortale. q̃ sicut gratia diungit deo ⁊ fomitem peccati ita diminuit q̃ habens eaz potest vitare peccatum mortale. De hoc quedam glo. super ap̃lm sic dicit ❧ Per gratiam xp̃i euadere possumus oñe pctũ mortale Carentibꝫ aũt gratia hoc non sic ẽ possibile. q̃ licet non sit necessarium eos peccare quotidie. tñ nõ possunt diu vitare peccatũ mortale. cuius ratio ẽ. q̃ sicut existentes in gratia non pñt ominno vitare peccatũ veniale. eo q̃ sensualitas non est in eis subdita totaliter rationi. Sic in carentibꝫ gratia ratio non est subiecta deo. ⁊ iõ non possunt diu stare quin incidãt in peccatũ mortale. Gratia aũt sic deo diungit ⁊ inclinatõem fomitis diminuit. q̃ habens eam potest vitare peccatum mortale. hec in glosa ⁊c̃.

Filius.

Sed etiam hoc scire affecto. quare nonnunq; etiam deuotis hoĩbus gratia subtrahat̃. Et quomõ gratia que per negligentiaz amissa fuerit recuperanda sit. vel cum deest gra q̃liter hoĩ sit agendum.

Ca. VI. ❧ Pater ❧

Scire debes qđ gratia subtrahit̃ homini ꝓpter superbiam ⁊ presumptõem. Quod ꝓbat richardus de sancto victore ita dicens. Sepe superbit homo nesciẽs. sepe presumit ⁊ itq; non intelligit. pro vtraq; ignorantia solet subtrahi diuina gratia. nam dum presumptuose agit ⁊ nescit. subtrahit̃ gratia. ne efficiat qđ cupit dum superbit ⁊ nescit. permittit̃ sepe in id cadere qđ erubescit ⁊ odit. hec richar. ❧ Et notanduz q̃ opera virtutum tunc in nobis ꝓualescunt. dum gratiam cooperatricem habent. tunc vero deficiunt ⁊ moriunt̃ cum eis gratia cooperatrix subtrahit̃ Subtrahit̃ aũt dum improba mens de bonis spũalibꝫ supbit ⁊ sua sibi merita ascribit. De hoc richardus de sancto victore super illud Daniel. donec cognoscant viuentes q̃ dominetur excelsus in regno hominum. sic dr. Affectus in nobis sane fm deuz viuunt dũ in bono fortes ⁊ cum virtutum opera ꝓualescunt. dum gratiam cooperatricem habent ⁊ in studijs spũalibꝫ se exercere valent. tunc ꝓculdubio moriuntur cum eis gratia cooperatrix subtrahitur. subtrahitur autem cum de suis bonis diuinis vero bonis mens improba superbit. ⁊ sua sibi merita ascribit. Subtracta gratia affectus boni deficiunt. ⁊ ad omne bonum langueſcunt. ⁊ sic de viuentibus mortui fiũt. Quid enim aliud est virtutum defectus q̃ q̃si quidam illarum interitus. Qui igitur infirmitatẽ suam gratiamq; diuinam tunc primum attendunt cum iaz in bono deficiunt. isti post mortem ⁊ q̃si per mortem diuine dominationis ⁊ moderationis magisterium vel beneficium discunt ⁊ agnoscunt. Quid igitur est superne maiestatis dominium ⁊ principatum in regno hominum viuẽtes agnoscere. nisi vnumquemq; eo etiam tempore cum adhuc in bonis operibus viuit. infirmitatẽ suam attendere ⁊ nihil sibi. nihil suis meritis ascri

bere. ⁊ inter quelibet virtutum exercitia humilitatis custodiam non deserere. ſz veraciter ⁊ absq; simulatione q̃q; quid mali fibi ipſi. quicquid boni diuine gratie ascribere Et solet quidem pietas supna vires etiã virtutũ in quibusdam humiliare ⁊ gratiam subtrahere donec discant inter quelibet mor insignia nil altum sapere. nil de ꝓpria virtute p̃sumere. felices qui alieno casu potius q̃ ꝓprio hũilitatis fragilitatisq; infirma addiscũt. Sed ⁊ cũ eis quidẽ bene agit. qui ex ꝓpria ruina ad humilitatis custodiã euigilant. cũ tandem aliqñ post infirmitatis sue lapsum fortiores resurgunt Qui ergo mor ruinã timet. pre oĩbꝫ ꝑtra ſuppbiam vigilare debet. hec richar. Ex istis verbis colligere possumus q̃ omnipotẽs deus subtrahit grãm hoĩbꝫ etiã mundam vitã habentibꝫ. ⁊ hoc ideo ne in ſuppbiã eleuent. ⁊ ne ꝯsequenter in bonis studijs negligentiores fiant. Quod ꝓbat etiã crisosto. sic dicens. Aliqñ pleriq; ⁊ veram habentes mundam nõ accipiunt gratiam Quare. ne in ſuppbiam eleuẽtur. ne inflent ventositate iactantie. ne altitudine muneris negligentiores fiant. hec crisꝫ. Subtrahit ãt gratia nõ solum ꝓpter mentis elatiõem sed etiaz nõnunq̃ ꝓpter negligentiã. nã sunt nõ nulli qui desiderant esse boni ⁊ virtuosi sed se ꝑ opa virtuosa que illos bonos faciant nolunt exercere. ideo multi religiosi ꝯquerunt sibi deesse grãm cum magis gratia deber ꝯqueri se factores bonor operum nõ habere. per que gratia obtineat. De hoc ꝑ quẽdam dr sic pauperes sumus ⁊ miseri qui multum desideramus ⁊ modicum facimus. desiderium nostrum minime in opus deducentes. neq; desideramus esse boni sed opa que nos bonos faciant nõ moueamus. Hinc est illa querela oĩm religiosor querulantium sibi deesse gratiam cũ magis ipsa gratia ꝯqueri deberet se factores bonor operꝫ non habere habemus oẽs desiderium sanctitatis. sed ea que sanctitatem efficiunt nullatenus habemus. Hec ille ꝓut dr ibi. Vix est aliquis qui in eis que dei sunt expiri velit quid possit. etiam q̃ꝑplurimum potest Et idcirco ꝓpter negligẽtiam talem frigida sunt corda multor religiosorũ diuina gratia carentium. Debet ergo quilibet timens deum hoc duo videlicet ſuppbiam ⁊ negligentiaz a se abiicere. ⁊ humilitatẽ cordis ⁊ bonor strennuitatem assumere vt diuine ꝯsolationis grãm crebrius ⁊ habundantius ab ipso dño valeat obtinere. R Vbi ꝯsiderandũ q̃ sunt nõnulli religiosi qui in principio cõuersionis sue magnã deuotionis grãm ꝓcipiunt sed scõm ꝓcessum tpis eadem gratia ꝓpter suã negligentiam ꝓuat. Vnde desiderant grãm pristinam recuperare debent in se renouare feruorẽ deuotionis priorꝫ ⁊ in oĩbꝫ virtuosis que prius initio conuersionis gesserunt studeant se exercere De hoc richardus in libro de mistico sommo. nabuchor. sic ait. Si a gratia quã habuisti excidisse te sentis attende diligenter quid agis. cogita quibꝫ cogitationibꝫ velꝫ mentibꝫ occuparis si sola vana meditaris quid mirꝫ si futuror revelatione fraudaris. In initio conuersionis tue q̃ sola eterna spiritualia ⁊ futura cogitasti quãdo ad sola sublimia aspirasti quid mirꝫ si fm desiderii tui ꝯsolari meruisti. Desiderium inquit ꝓpria paupertũ erandinit dñs. Si igit pristinã illã grãm cupis reformare renoua vite deuotionem. ⁊ scõm monita iohannis in apocal. Memento vnde exciderꝫ ⁊ age penitentiam ⁊ priora opa fac. hec richar. Et notandũ vt dr hugo q̃ misericors

ꝺeus nobis ſepius cum non queritur
le offert vt nos in amoꝛē ſuū accendat
⁊ ſepe fugit dum queriꝝ vt nos poſt ſe
currere faciat. niſi enim pꝛius ipſe no
bis oſtenderet nemo eū diligeret. ⁊ ni
ſi dum queriꝝ fugeret nemo eum ſequi
ꝛeller. hec hugo. Unde dñs gratiaꝫ de
uotionis ſubtrahit nonnunq̄ etiaꝫ vi
ris religioſis vt amplius deſideꝛēt ab
ſentem. ⁊ poſtmodū ſtrictius teneant
pñtem. Unde beatus bernꝛ. ꝙ dñs ſub
trahit deuotōem. hoc ideo facit vt am
plius deſideres illam. ⁊ ne vileſcas ci
to datum. nam ſi differ̄ non auferꝛtur
Dñs enim aliq̄n ſe ſubtrahit. aliquā
do ad tꝑs recedit. vt dum requirit̄ ab
ſens. ſtrictius teneat̄ pꝛeſens. hec ber.
Sed deuoti viri gratia deuotōis ⁊ ſpi
rituali dulcedīe aſſuefacti cum gratia
pꝛiuant̄ magis lugent de amiſſa dulce
dine. q̄ pꝛius planxerāt admiſſaꝫ pec
catoꝝ amaritudinem. hoc tamdiu faci
unt donec miſerante deo conſolatio ſpūa
lis itēꝝ eis reddat̄. qua ꝓcepta cogno
ſcunt. denuo eam quā paſſi ſunt temp
tatōem ex carentia gratie ꝓbatōem fu
iſſe non deſolatōem. Et ideo viſitant̄
per grām tempe oꝑtuno ne deficiāt.
⁊ itēꝝ temptant̄ ne ſuperbiant. Unde
atus bernꝛ. in quadā autoꝛitate memo
rat ita dicens Deuotus quiſq̄ nonnū
q̄ amarius deploꝛat dulcedineꝫ amiſ
ſam q̄ pꝛius fleuerat admiſſam pecca
toꝝ amaritudineꝫ. ⁊ hoc tamdiu facit
donec deo miſerāte conſolatio redit. qua
redeunte denuo cognoſcit eam quam
paſſus eſt temptatōem ꝓbatōem fuiſ
ſe ad eruditōem non ad deſtructōem.
Unde cognito ſuo de temptatōne ꝓfe
ctu. non tm̄ non refugit ſed etiā temp
tari appetit. Crebꝛis itaq̄ hmōi viciſ
ſitudinib⁹ inter gratie viſitatōem ⁊ tē
ptationis ꝓbatiōem in ſcala virtutis
ꝓficiens fauentevriq̄ viſitatōe ne de
ficiat temptatione. ne ſuperbiat tantē
tali exercitio. mundato oculo interio
ri ſtatim adeſt lux. cui fideliter inhꝛe
re cupiens ſed coꝛpe pꝛeſſus non ꝑua
lens ad ſeipſum nolēs volenſq̄ reſilit
Guſtato tñ aliquotiens q̄ ſuauis ē do
minus ad ſua etiam cū redierit in coꝛ
dis palato ſapꝛem retinet. quo fit vt
iam ipſum non ipſius bona quecunq̄
deſideret. hec bernꝛ. ¶ Et ſciendū
ꝙ nihil in filiꝫ gratie ⁊ in aīmab⁹ ſan
ctis tantū deo placet. quantū diligēs
⁊ cauta internaꝝ viſitationū obſeruā
tia. Qñ enim venit ⁊ recedit periculo
ſiſſime ignoꝛat̄ Unde dicit beatus ber.
Cum ſpūſſancti diſpenſatoꝛie viciſſi
tudines vigilantiſſime non obſeruan
tur. tunc fit vt nec abſentem deſideres
nec pñtem glorifices. nēpe qui idcir
co recedit vt auidius querat̄. quo naꝫ
modo abeſſe neſcit̄ requiritur. ⁊ qui di
gnanter ad hoc redit vt conſoleꝝ. quali
ter digne ꝙ maieſtate ſua recipitur. ſi
nec adeſſe ſentit̄ Unde vigiles ſimus
⁊ ſolliciti circa gratias viſitationiꝫ q̄
mira ſuauitate diuine ſue artis inceſ
ſanter actitat ſpūſſanctus in coꝛde no
ſtro. nunq̄ ſine vigilantia noſtre ꝓſci
entie gratia recedat vel veniat Unde de
minus dꝛ. vigilate. q̄ neſcitis qua ho
ra dñs veſter venturus ſit. Jens enim
que grām viſitationis non obſeruat.
erit ingrata viſitatione. nunq̄ ergo in
ueniat nos gra imparatos. ſed ſp vul
tus ſuſpenſos ⁊ expanſos noſtri coꝛdis
put facultas vnicuiq̄ noſtruꝫ ſuppetit
ad dm̄ aduentum habeamus. hec bernꝛ
¶ Sed ⁊ hoc notandū diligēter
ꝙ ſpūales viri non poſſunt ſemper in
vno ſtatu pmanere. vt teſtat̄ idem bea
tus bernꝛ. ſuper canti. ſic dicens. Uide
illum qui in ſpū ambulat nequaq̄ per
manere in vno ſtatu. nec eadem ſemp
facilitate ꝓficere. ⁊ ꝙ non ſit in hoc

via eius sed quemadmodū spūs eius moderatoꝛ dispensat. ꝓut vult nūc segnius. nunc alacrius. q̄ retro sunt obliuisci ⁊ ad anteriora se extendere. Ergo cū te accidia vel tedio affici sentis. noli ꝓterea diffidere vel desistere a studio spūali sed iuuantis require manū dicens. Trahe me post te trahi te obsecrans sponse exēplo donec denuo suscitante gr̄a factus ꝓmoꝛ alacrioꝛq̄ curras viam mandatoꝝ dei Vñ q̄diu ad est gratia delectare in ea. nec te existimes donū dei iure hereditario possidere. ita videlicet vt sis securus de eo. q̄si nunq̄ ꝑdere possis. ne forte cū subito traxerit manū ⁊ subtraxerit donum tu aīmo ꝯcidas ⁊ tristioꝛ fias q̄ oporteat Curabis igit̄ ſm ꝯsiliū sapientis vt in die bonoꝝ non immemoꝛ sis malorū. atq̄ in die maloꝝ nō īmemoꝛ sis bonorum Ergo in die virtutis tue noli esse securus sed clama ad dñm cū ꝓpheta ⁊ dic. Cū defecerit virtus mea ne derelī quas me poꝛro in tpe temptationis cōsolare ⁊ dic cū sponsa trahe me post te. Sic te deseret spes in tpe malo nec in bona ꝓuidentia deerit. Eritq̄ inter ꝓsperа ⁊ aduersa mutabiliū tempoꝝ teneus quandā eternitatis ymaginē vtiq̄ hanc immobilē ⁊ incōcussam. ꝯstātis em̄ equalitatē. benedicens dñm in omni tpe. hec ber̄. ✠ Sciendū etiā q̄ spūalis dei aduēt⁹ in aīam est triplex. occultus. dubius ⁊ manifestus Primus aduentus dei occultus dr. cū in coꝛdibꝫ eoꝝ qui pctā mortalia non ꝯmittunt deus ꝑ suam gratiā inhabitat. qui ꝓpter hoc occultus dr q̄ in suis affectibꝫ nō sentit. Vñ apl's ad ephe. dt xp̄m habitare ꝑ fidē in coꝛdibꝫ vestris. Fides aūt catholica hec est vt qui cūq̄ puritatē suā ꝯseruauerit ⁊ mortalia pctā non ꝯmiserit. licet in magnis se nondum exercitauerit. tñ in illoꝝ coꝛdibꝫ dicimus esse deū. De hoc occulto aduentu dr in ps. Vestigia tua non cognoscēt. Secundus aduentus dubius dr. cū mutationes nouaꝝ affectionum in nobis cognoscimus ⁊ sentimus ꝑ quas peccatū q̄d ꝓius placuit ⁊ delectabat nūc ꝑ amaram penitentiam displicet. ⁊ non delectat. vera em̄ pnia certissimū signū est diuine remissionis. cuius spūs licet dulcis sit sicut dr in libro sapie O q̄ dulcis est spiritus tuus in nobis. nihil tñ q̄d amaꝝ est in eadem pnia sentit. hic ergo aduētus quietenter dubius dr id est prim notus ⁊ prim ignotus. notus ex mutatione deuotionis q̄ veraciter cognoscit ⁊ sentit. ignotus q̄ ex sui penitentia peregrinam impressionem facit in anima amaritudinem videlicet cū ipe sit dulcis. Et notandum q̄ hmōi aduentus dubius ozit. ex accipientis inhabilitate. q̄ cuꝝ multoꝝ maloꝝ sibi ꝯscius atq̄ reus non potest spiritum sanctum aliter accipere q̄ iratū ⁊ arguentem licet suam naturalem dulcedinem non amittat. illa em̄ amaritudo non ex venientis amaritudine sed ex infectiōne recipientis. sicut cū quis nobilem potū ⁊ dulcem accipit. quez ex infectis faucibꝫ felleum iudicat ⁊ amarū. De hoc spiritusancto dr. Ille arguet mundum id est mundanū hoīem de peccato Tertius aduentus dr manifestus. quē dominus cū sanctis viris ⁊ amicis bene purgatis ac virtutibꝫ ornatis in euidētibꝫ ⁊ manifestis gratijs operatur. vt hāc gr̄am recipiētes de dubijs ⁊ occultis. ⁊ añ gr̄az penitus ignorantes manifestissime doceant. de hac dr ps. Incerta ⁊ occulta sapientie tue manifestasti mihi. Agit̄ per ꝓdicta colligere possumus q̄ omnis qui est in statu gratie hoc est sine peccato mortali habet gratiam aut occultam aut ma

nifestam.hoc est habet gratiam habitu alem vel actualem. Sicut enim ihesus primum natus pannis est involutus. sic primū spūaliter natus in nobis habet quasi pannis quodammō involutus. Tunc enim deum in presepio cordis nostri habemus involutū. quando per fidē habitat in nobis. & nulla adhuc incalescente deuotōe sentit. Cum aūt homo bonis operib⁹ & virtutibus diu exercitatus fuerit. interdū sentit in corde suo velut ignem caritatis quem alijs vicibus nequaq̄ sentit tunc dr habitare in cordibus nostris nō solum per fidem involutus. sed p sensibilem grām quasi quodammō denudatus. De hac duplici in hoīe gratia occulta & manifesta dr beatus bernā. De us & si iustis non defit ad meritum. plerumq̄ tñ abest ad solaciū. illud utili⁹. istud iocundius. Habet ita q̄ & latet. dū sensum cordis minime tangit. illa suauitas habita seruat. hec bernā. Debet ergo quilibet religiosus se in statu gratie conseruare ab omni peccato mortali abstinendo. etiam a venialib⁹ put possibile est ꝓtinendo. vt gratiam non solum habitualem. verū etiam actuales ab ipso dño tempe suo cōsequi valeat ad suam ꝓsolatōem. q⁹ misericors deus nequaq̄ deserit se timentes & in preceptis suis ambulantes. sz tempore & loco ꝓsolat eos. aut affectū deuotōnis aut grām ꝓpunctionis illis infundendo. Qui vero per hmōi dona sic ꝓsolantur debent esse grati dominoq̄ p acceptis beneficijs suis & nos reddere gratiarū actiones. vt ex hoc postmodū maiorē gratiaz ab ipso percipe mereant. De hoc beatus bernā. ita dr Felix qui ad singula dona gratie redit ad eum. in quo est plenitudo gratiarū. cui dum p acceptis nos ingratos non exhibemus. locum in nobis facimus gratie vt maiorem adhuc percipe mereamur. B Omnino enim sola ingratitudo a perfectu ꝓfectionis impedit. dum quodammō amissum reputat dator qđ ingratus accepit. Cauet sibi de cetero ne tāto plura ꝓdat. quanto plura daret ingrato. hec bernā. Ecce quō ingratitudo tollit gratiam ab hoīe Debemus ergo sp gratias agere omnipotenti deo. p beneficijs nobis ab ipso ꝓcessis. vt beneficia potiora gratiarū & spūalium donorum ab eo ꝓsequi mereamur.

Filius.

Accepta informatōne de dei gratia que per spūm sanctum mentibus fidelium infundunt. nunc de caritate quam idem spūssanctus in cordibus religiosorū ac deuotorū hoīm operat cupio edoceri.

Ca. VII. Pater

De caritate su

per qua petis informari. scire debes q caritas put diffinit in. iij. lib. sententiarū. est dilectio qua diligit dm ꝓpter se. & ꝓximus ꝓpter deum in deo Scōm vero augu. caritas est virtus q̄ videre deum & eo perfrui desideram⁹. Hec autem nobilissima virtus caritatis per donum sancti spūs infunditur cordibus fidelium vt possint deum diligere & amare. Testat hoc beatus angu. in libro de verbis domini dicens Magna est misericordia dei nostri. dedit ei dona hominibus. inter que dona spūs sanctus donum quippe dat equale sibi quia donum eius est spūssanctus. Tot⁹ nus deus tota trinitas pater & filius & spūssanctus. Quid prestitit enim nobis spūssanctus audi apostolum. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris. Et ne putaret quisq̄ a se sibi esse q̄ diligit deum. continuo addidit. per spiritum sanctum qui datus est nobis Et

ergo ames deum habitet in te deus & amet se de te.i.ad amorē suum te moueat.accendat te.illuminet te.& excitet te. hec augu. Unde spūsanctum ille habere dinoscitur.qui deum amat. Quod idem beatus augu.affirmat sic dicens. Restat vt intelligamus spiritumsanctum habere illū. qui diligit & habēdo mereri vt plus habeat. & plus habendo diligat. hec augu. ¶ Et notandum q̄ amor dilectio & caritas in sacra scriptura frequenter p eodem accipiunt. vt dr dyonisius in libro de diuinis nominibꝫ vbi sic ait. Cōmuniter & vniformiter vtendum est in diuinis nomine amoris & nomine dilectionis siue etiam caritatis. Sed considerandum q̄ affectus siue amor animerectus est dr caritas. si prauus dr cupiditas. Unde dr beatus august. Spes anime amor est.qui si prauus est dr cupiditas vel libido si rectus est dicit caritas. hec augu. Amore namq̄ mouet anima quasi ad locuz quo tendit id est ad delectationem bonā vel malaz quo se peruenisse letat. sed quantomagis cupiditas de corde hoīs elimatur.tāto maior caritas acquirit. De istis moribus anime sic dicit beatus augu. Caritatē motum aīe esse ad fruendum deo ꝓpter ipsum & se atq̄ proximo ꝓpter deum. Cupiditatem aūt motuz animead fruendum se & primo & quolibet corpe non ꝓpter deū. quanto autez magis regnum cupiditatis destruitur tanto magis regnū caritatis eleuatur. naz caritatis venenū est speciesadipiscendor & retinendor rpaliū. nutrimētuz eius est diminutio cupiditatis perfecta nulla cupiditas. Quisquis ergo eam nutrire vult instet minuendis cupiditatibꝫ. pfecta enim caritas nec cupiditatem seculi nec timorē habet ꝑ quas duas ianuas intrat inimicus & regnat. ſz prenio timore dei & amore pellendus est. hec aug. ¶ Item de hac caritate & cupiditate & q̄ rebꝫ terrenis vtendū est vel fit ad necessitatem & non fruendum. idē beatus aug. sic probat dicens. Amor turpis cupiditas dr. quo animus seipso inferior a infectat. Amor bonus caritas vel dilectio dr. q̄quid amaueris aut hoc est qd tu aut inferius est te. aut superius est te. Si inferius ē te qd amas.ad ꝓtemnendū ama. ad tractādū ama.ad vtendū ama. non ad diligendū ama. verbi gra Auruz amas noli te alligare auro. deus posuit sub te aur. Amorē iste est ꝓtēnendus ad vsum. assumēda sunt ista. nō eis vinculo amoris quasi glutino est adhrendū. hec aug. Et notanduz q̄ quilibet peccator longe est a deo. vt dr beatus aug. sup ps non loco sed dissimilitudīe q̄d est dissimilitudine mala vita. malis moribꝫ. si em bonis moribꝫ approp̄inquat deo malis moribus recedit a deo Unusq̄ idēq̄ homo corpe stans vno loco & amādo deū accedit ad deū & amādo imq̄tē recedit a deo. nusq̄ pedes monet & tñ pt accedere & recedere. pedes em nr̄i sin hoc tinere affectus nr̄i sunt. put q̄sq̄ habuerit ira accedit & recedit a deo. ſz cū omnīū bonor radix sit caritas. & oīm malor cupiditas necē est. vt vna desiruatur siue extirpet & alia plantetur. q: situr siue extirpet & alia plantetur. q: simul ambe esse non possunt. q: nisi vna radicitus euulsa fuerit. alia plantari non potest. sine causa aliquis conatur incidere si radicem non ꝓtendat euellere. hec august Unde dr crisosto. Ille odit & abhorret celestia. cuius dilectio spargit ad mundana. Ei nāq̄ qui dilectiōe carnali estuauerit oē qd salutis sue fuerit graue & insipidū apparebit. hec crisō. Opz gr̄ vt ille mūdi amorē post ponat q̄ dei amore īplere desiderat Ui

aug. Si hītat in te amor mundi nō est quo intret amor dei. vasa es sed plenū est qđ habes qđ recipias quod non habes. funde amorē seculi vt implearis amore dei. nam amor dei ⁊ mundi pariter in vno corpore habitare non pñt Cepisti deum diligere. incipit in te deus habitare. Quantum in te crescit amor dei. tantū crescit ipsa pulcritudo caritatis que anime pulchritudo est. Quisquis etiā ꝓtendit habere se dei caritatē sine dei adiutorio. quid aliđ cōtendit nisi habere deū posse sine dō. hec aug. Necesse ergo ēt vt ait hugo de sancto victore vt homo qui a carnalibꝫ ad spūalia ꝙuertit ꝓius his omnibꝫ quibus animo per affectū inhęserat auellatur Tunc siquidē libere se spūalibus p amorem ꝙglutinat. cū de terrenis affectibꝫ. nihil supest qđ eius mentem in desideria aliena ꝙuertat. Itaqꝫ tps studendi est vt ꝓius mentez a desideriis homo terrenis auellat. postea tempus ꝙfuendi vt anima per amorē spūalem eternis ⁊ pmanentibꝫ bonis inhęrere incipiat. Sic quippe ꝙfuunt humana ⁊ diuina in vnū. vt que duo fuerunt p naturā. fiant vnum per grām. Cōpunctio siquidē acus est ⁊ dilectio filum ⁊ facit viam acus ⁊ perforat. vtrūqꝫ ꝙtinear. hec hug. Et sciendū vt ꝺr beatus augu. ꝑ recedere ab illo simplici ⁊ singulari bono hoc est a dō ⁊ in ista voluptates ac amorē seculi. corruptōesqꝫ terrenas accedere fornicari est a dño. Ergo amandus est dꝰ sup omnia. ⁊ p amore eius ita vt si fieri potest nosmet ipsos obliuiscamur. hec aug Hinc est ꝑ homo toto affectu non potest suā dilectōem dirigere in deum. cr animus eius dum per res varias ⁊ trāsitorias occupaf. ac per amorē inordinatū implicaf. minus ab illis ad diligendum deū seu ad celestia efficiť. De hoc beaugu. quasi plangendo in libro soliloquioꝝ sic ait. O lux mentis. o lucens veritas. o beata deitas. que illuminas omnem hominē veniētē in hunc mūdū. veniētē quidē. sed non diligentē qr qui diligit eū inimicus dei ꝓstituiť. Expelle tenebras desuper faciē abyssi mentis mee vt videat te intelligendo. vt cognoscat te ꝓfitendo. vt diligat te cognoscendo. Quisquis eñ cognoscit te diligit te. obliuiscit se. amat te plusqꝫ se. relinquit se. venit ad te. vt gaudeaꝫ de te. Hinc est ergo dñe ꝙ nō diligo quantū debeo qr nō plene agnosco te. Et qr paꝫ te cognosco. paruz te diligo. paꝫ gaudeo. sz a te vero interior gaudeo. ꝙ exteriora recedo. ⁊ dum te solo careo adulterias amicicias in his exterioribꝫ quero. ⁊ sic miser ego cor meum qđ tibi soli debui toto amore totoqꝫ affectu impendere. vanis devi. ⁊ vanus effectus sum dū vanitatez dilexi. Hinc est etiam domine ꝙ in te non gaudeo. ⁊ ideo tibi non adhęreo. quia ego in exterioribꝫ. tu in interiori bus. ego in temporalibꝫ. tu in spūalibus. ego in transitorijs animo diffusor. cogitatione versor. locutione implicor ⁊ tu domine in eternis habitas ego in terris. tu diligis alta. ego infima. tu celestia. ego terrena. ⁊ qñ poterunt hec oīa ꝙuenire. miser ego sum quō porerit obliquitas mea tue rectitudini adequari. hec aug. Vnđ quilibet homo deuotus debet quantū ꝓcualet dño auxiliante cor suū ab amore creature ⁊ reꝫ transeuntiuz excutere. ⁊ p dilectōem suo cōditori adhęrere. ne amando creaturā amittat suū ⁊ ommū creatorē. ⁊ sic efficiaf adulter. nam aīma deserto creatore ⁊ amans creaturā adultera est Vnde ⁊ amando creatorē in creatura ⁊ non creaturā beatus Augusti. hortaf sic dicens. Disce amare

in creatura creatorem ⁊ in factura factorē. ne teneare te qđ ab illo factū est. ⁊ amittas eum a quo ⁊ ipa facta es. relinque oēs amores. pulcrior est ipse. qui fecit celum ⁊ terrā. Euelle igit cor tuū ab amore creature. vt inhereas creatori. si aūt deseris eum qui te fecit ⁊ amas illa que fecit. deserto illo qui facit adulter es. Aīa enim deserto creatore amans creaturā adultera est. illius eīm amore nihil castius. nihil delectabilius est. illo deserto hanc amplectendo immunda efficeris. O aīa vt illius amplexu digna sis dimitte ista. ⁊ illi inhrere stude gratis. noli diligere deū ꝓpter premiū sed gratis cole deū ⁊ ipsum accipies. Quicquid eīm aliud deserit minus est qđ ipe Adhrēs aūt deo aīa incipit habere securitatez ⁊ libertatem nec pauores sustinet nec timores Hec aug. ¶ Et scđm beatum bernā. Amor exterinsecus cor nostrū nō occupet qz nō pōt omisceri veravanis. eternā caducis. spūalia corpalibꝫ. summa ymis. Hī ⁊ dr beatus augu. Boni adhuc vtunt mūdo. vt fruant deo. mali aūt fruunt mūdo. vti nolūt deo. Ergo aīa devota cū diuino igne hoc est caritate accensa fuerit. cuncta que in terra sunt despicit ⁊ soli deo intendit. Hinc crisost. Aīa cū ignita fuerit igne diuino ad nihilum eoꝝ que in terra sunt de reliquo inspicit. nec ad gloriā nec ad verecundiā sed ad vnaz solā que detinet eam flammā. hec crisost. G Hbi ꝑsiderandū ꝙ aīa sine amore non pōt esse. aut eīm ꝓcupiscit terrena aut diligit celestia Quod affirmat quedā glosa. ita dicens ꝙ hec verba Qualiscūqꝫ amor sit. vacare nō ꝑt nam si terrenus est. animum ad ꝓcupiscenduz terrena inclinat Si vo celestis est. ad celestia subleuat. ⁊ ad eterna inflammat. alligata eīm aīa terreno amori viscū habet in pennis volare non potest. sed amor sanctus ab hoc visco solutam ad superna gloriā leuat in ihrlm celestem. hec glo. Nam ſm beatū augu. Aīa media inter deū ⁊ creaturas posita ꝓuersione ad deū illuminat. meliorat. pficit. cō uersione ad creaturas obtenebrat detetriorat ⁊ corrūpit. Quia vt dr beatus gre. Illi q̄ bona tpalia appetunt veluti in nihilum rediguntur. qz dum manē tem dei essentiam deserunt. diligētes transitoria quasi a domino esse tendūt Hec gregorius. Et vt dicit beatus augustinus Sicut vita corporis anima est. ita vita anime deus ē. sicut corpus expirat cum animam emittit. ita expirat anima cum deum amittit. deus amissus mors anime. aīa amissa mors corporis. Et licet corpus nostrum possit mori tñ idipsum quo viligimus. s. anima mori non potest. misi dum nō diligit deū cui mors est non diligere deū quod nihil est aliud qđ ei aliquid diligendo atqz obsequendo preponere. hec augu. H Et notandum ꝙ inter amorem mūdi ⁊ dei hec est differentia nam amor mundi in principio dulcis esse videt sed finem habet amarum sic econuerso amor dei incipit ab amaritudine ⁊ vltima eius sunt plena dulcedine. que affirmat hugo ita dicēs Inter amorem dei ⁊ mundi hec est differētia. ꝙ amor mūdi in principio dulcis esse videt. sed finē habet amaꝝ. Amor vero dei ab amaritudine incipit. sz vltima eius sunt dulcedīe plena. Quod ostendit dominus in euangelio dicēs Omnis homo primo bonū vinum ponit. qz in sua delectatione falsam quādam dulcedinem sentit. sed postqđ fuerit malū desiderū mentē inebriauerit. tunc qđ deterius est ꝓpinat qz spina cōscientie supueniēs mentē quā prius flore delectabat grauiter cruciat. sz spon

sus noster postremo bonum vinū porrigit. dū mētem quā dulcedine sui amoris replere disponit. quadam prius tribulatōe in ꝓpunctōe amaricari facit. vt post gustū amaritudinis auidius bibat suauissimū poculū caritatis. qr in de peccator ꝛ pnitens de mia dei fiduciam habere incipit. ꝛ post longa meroris tedia sancti spūs ꝛsolatōe cor suum relevari sentit. hec hugo. ¶ Sciendum etiam ꝙ cure ꝛ solicitudines impediunt feruorē caritatis. teste beato berñ. qui ait. Fons vite est caritas. nec viuere ammā dixerim que de illo non hauserit. haurire potest qñ nisi prius adhęserit ipsi fonti qui caritas est que deus est. viuere non pt. Prius igit deo adhęreat qui deū amat. in quo em minus amat absens ꝓfecto est. In eo aūt minus deū amare ꝓuincit. qui carnis adhuc necessitatib occupatur Et quid hoc nisi a deo quedam absentatio. ꝛ absentatō quid nisi peregrinatio. ꝛ pegrinamur ergo a dño ꝛ in corpore pegrinamur. cum nimiꝫ ꝛ intentio prepedit erumnis. ꝛ caritas curis fatigat. hec berñ. Sed ꝛ hoc notandū vt dt beatus ihro. difficile est animaz non amare. ꝛ necesse est vt in quoscunq mens nostra trahat. affectus deum amet. Ergo carnis amor spūs amore superet. desideriū desiderio restringatur. quicquid minuit ibi. hic crescat. hec ihro. Et beatus berñ. Fit suauis ꝛ dulcis affectui tuo dñs ihesus ꝓtra malas vtiq dulcis vite carnales illecebras. ꝛ vincat dulcedo dulcedinē quē admodū clauus clauū expellit. quia sicut mors violēter separat aīam a corpore ita dilectio dei violenter segregat hoīnem a mundo ꝛ a carnali amore. Hec berñ. Quicunq erno mimimā guttam dīne gustauerit caritatis. iā ei despicit oīs dulcedo trāsitoria ꝛ sola dulcescit suauitas caritasq diuina. Qui ergo vt dt bea. aug. deū desiderat hīe in corde suo vt amorē suum. oz vt ab oīb rebus terrenis honoribꝫ ꝛ amicis se segreget ꝛ per ꝓces de oīb que in deo cū deo ꝛ ꝓpter deū sunt diligi. hec aug. Idcirco iuxta dictū leonis pape. Sapiētes aīe quevnū timere. vnū diligere. vnū sperare didicerunt. mortificatis cupiditatib ꝛ crucifixis corpe sensib voluntatē dei sibi prefecerunt ꝛ pre dei amore se nō amant. Cūq audiunt sibi dimitus dici. post ꝓcupīas tuas nō eas ꝛ a voluntate tua auertere. diuidūt affectus suos ꝛ legē mentis a corpis lege discernūt vt ex quadā se pte sibi denegent pdentes se in his q̄ cupiūt carnalr. ꝛ inuenientes se in his q̄ spūaliter ꝓcupiscunt. hec leo. ¶ Scien dū etiā put dt hug. ꝙ flāma libidinis est amor carnis. ꝛ eos quos accendit ꝓsumit. Amor vero sapīe lumen hz. sz ꝓsumptōem non hz. Et si accendit frigidos ardentes facit nō tñ ꝓburit. Vñ quilibet pctōr q̄uis ꝓpter culpā peccati nimis in corde suo infrigidatus fuerit nō despet. sed per pnām ꝓuertatur ad dñm ꝛ calorē caritatis xp̄i in se ꝓpinus reformabit. De hoc alexander fic dt. Nemo desperet hoīm. Quantumcunq em̄ quis ob culpā frigidus fuerit. dū tñ ꝓuertit caritate xp̄i validius inflāmescit. Et cassiodorus Cū mens a culpa lota fuerit ac xp̄o applicuerit. scintillas caritatis xp̄i in se ꝓpinus reformabit. Considerandum itaq̄ vt dt hugo ꝙ omnis suauitas. iocunditas. omnis potentia. omnis opulentia creatura afficere cor humanum possunt satiare non pñt. Unde beatus ber. Ad ymaginem quippe dei facta est aīa rōnalis. ceteris ommib occupari potest satiari non potest. Capacem dei quicquid minus est deo non implebit. Vñ

est q̄ naturali quidem desiderio sum/
mum quiuis ꝓbat appetere bonū intel
lectū nisi adepto eo nō est requiem ha/
biturus. hec ver̄. Un̄ dicebat beatus
ansel. Omnis creatura que deus non
est mihi inopia est. idcirco sancti viri
postposito amore transeūtium rerum ⁊
oī̄m que in mūdo sunt vel qō carnali/
t̄er delectare p̄t se potius ꝓtulerunt ad
amandum deum ⁊ ea que spūalia sunt
diligentes quendā cibum quendā am
plexum quendam lucē spūalem ⁊ quē
dam odorē interioris sui hominis vbi
veraz requiē inuenire ⁊ assequi possent
De tali amore beatus aug. in libro ꝓfe
sionū sic ait. Quid amo deus meus cū
te amo. nō amo spēm corporis. nec de
cus tpis. nec candorē lucis. istius ami
cum oculis. non dulces melodias suā/
uiū cantilenaz̄ non florum ⁊ vnguēto/
rum ⁊ aromatū suaue olencia. nō man
na ⁊ mella. nō mēbra acceptabilia car
nis amplexibꝫ. nō hec amo cū amo deū
meum sed q̄d amo quādam lucē quan
dam vocē. quendā odorem. quendā ci
bum quendam amplexum interioris
hominis mei vbi fulget aīe mee quod
nō capit locus. vbi sonat qō nō rapit
tempus. vbi olet qō nō spargit flatus
vbi sapit qō nō minuit edacitas. vbi
hret qō non euellit satietas hoc est qō
amo. hec augu. Ecce qūo spūales viri
non temporalia ⁊ exteriora sed potius
spūalia ⁊ interiora bona diligunt.

Filius.

Cupio etiam aliqua scire de effe/
ctibꝫ caritatis Et quid possit ho
minē ꝓmouere ad dilectionem dei.

Ca. VIII. Pater

Dercitādum
dilectionem ⁊ augmentandā
in nobis mihil ita valet sicut frequens
ꝓsideratio beneficiorum eius. Testat
hoc beatus aug. qui sic ōr. Ad dei dile/
ctionem in nobis excitandam. nutrie
dam ⁊ augmentandam mihil ita valet
sicut beneficiorum eius frequens ⁊ di/
ligens ꝓsideratio. hec augu. De quibꝫ
beneficijs dei idem ꝓmemorat dicens
in persona cuiuslibet religiosi. O ani/
ma mea si cogitare potes q̄ ⁊ quot qua
les in comparatione tui abiecti sunt.
qui gratiam que data est tibi consequi
non valebant. audisti certe ab initio sꝫ
q̄ nunc q̄ multe generationes homi/
num transierunt. que omnes sine cog/
nitione dei ⁊ precio sui sanguinis in in
ferorum eternum dilapse sunt omnib
illis redemptor tuus. amator tuus te
pretulit. quando tibi gratiaz largitus
est. quam nullus illorum percipere me
ruit. tu sola pre illis electa es ⁊ quare
id in te factum sit nulla preter amato/
ris tui caritatem causam poteris assig
nare. nec aliquid habes nisi q̄ saluum
me fecit quomiaz voluit me. Tunquid
fortior. dicior. nobilior. aut virtuosior
omnibus illis fuisti. que gratiam elec/
tionis ⁊ familiaritatis pre omnibus
meruisti. O quot fortiores. virtuosio
res ⁊ nobiliores ibi fuerunt ⁊ tamen
vniuersi abiecti perierint. hec augustꝫ
nus. Non solum autem beneficia dei
sunt recolenda sed etiam peccata pri/
us commissa per contritionez̄ sunt ad
memoriam revocanda. ⁊ quomodo p
misericordiam dei absoluti sumus ⁊
pro tanto beneficio ferventior sit vnus
quisq̄ ad deum intime diligendum.
Et hoc faciebat beatus augustinus cū
sic in libro de confessionum dicebat.
Recordari volo transactas feditates
meas ⁊ carnales corruptiones anime
mee non q̄ eas amem. sed vt amem
te deus meus amore amoris tui facio
illud recolēs vias meas neq̄ssimas in

amaritudine cogitatõis mee vt tu dulcescas. dulcedo non fallax. dulcedo felix ⁊ secura colligens me a dispersione mea in qua frustatim discissus sum. dū abvno te auersus ium in multa evanui Crarsi enī in adolescentia aliqñ ⁊ affici ausus sum vanis ⁊ umbrosis ⁊ putabuit spēs mea ⁊ p̄putrui corā oculis tuis placens mihi ⁊ placere cupiēs oculis hoīm. ⁊ quid erat qō me delectābat nisi amari ⁊ amare. sed non tenebatur modus ab animo vsq; ad animū. quatenus est luī nosus limes amicicie. sed eralabant nebule de limosa ꝓcupiscentia carnis ⁊ scatebra pubertatis. ⁊ obfuscabant cor meū. vt non discerneretur serenitas dilectionis tue a caligine libidinis. cū nihil blandius sit tua caritate. nec amat quicq; salubrius cq; illa p̄e cunctis formosa ⁊ luminosa veritas tua vbi requies certa repitur. tu enim es plenitudo ⁊ indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. quies apō tevalde ⁊ vita inperturbabilis. qui intrat in te intrat in gaudiū dñi sui ⁊ nō timebit se. sed habebit se optime in optimo Defluxi abste ego ⁊ erraui deus meus nimis deuius a stabilitate. ⁊ factus sum regio egestatis. hec augusti.

Perpendere debet quisq; devotus miserationes dñi. quō eum per suam grām visitat ac ꝓsolat. ac si omniū oblitus sibi soli intendat. Hanc pietatē dñi magnā beatus augu. circa se sentiebat cū dicebat. Cuius dei miserationes circa me attendo. sic mihi videt si phas est dicere q̄ amodo nihil agit deus nisi vt saluti mee p̄uideat. ⁊ enim p̄ me occupatū video. quasi oīm oblitus mihi solive lit vacare. hec augu. Item dr. O deus ops qui fic vnūquemq; curas tanq; solus cures. ⁊ fic omnes tanq; singulos hec aug. Hec igit iam beneficia p̄missa ⁊ alia quecun fidelibus a deo exhibita dant materiā amandi ipsum deū Unde etiā beatus aug. p hmōi beneficijs ad diligendū deū hortat sic dicēs Diliges dñm deum tuū qui peccatis tuis seruire fecit vnigenitū suum. qui tibi determinauit angelos in ministerium tuū. qui tibi dedit celū cum fyde tibi. aerem cum volatilibus. terraz cum animalibus ⁊ germinibus. aquam cuz piscibus. maiorem ergo eius caritati iniuriam facis si dona illius accipis ⁊ dilectionis vicissitudinē non rependis Aut ergo dona illius. si potes respue. vel si respuere non potes dilectōnis vicissitudinē repende. hec aug.

De effectibus vero caritatis primo sciēdum q̄ caritas non statim pfecta ē cū nascit in hoīe vel habet sed nascitur vt perficiat. deinde roborat. vltimo perficiatur. De hoc beatus aug. sup cano. iohannis fic dr. Nunquid mor vt nascit caritas perfecta nisi vt perficiatur nascit. cum fuerit nata nutrit. cum fuerit nutrita roborat. cum fuerit robo rata perficit. ⁊ cum ad perfectuz venerit dicit cupio dissolui ⁊ esse cum christo. hec augu. De hac igit virtute vidē licet caritate cum possessa fuerit generant alie virtutes. s. strennuitas mor execurio bonor opeꝝ ac ceteraꝝ virtutum. Unde dicit beatus aug. O felix amor ex quo nascit strennuitas morꝝ. puritas affectionum. sublimitas intellectuum. sanctitas desiderioruz. claritas operum. fecunditas virtutum ⁊ dignitas meritorꝝ. hec augustinus. Caritas cum mentem hominis plene ceperit ad innumera bona eandē multiplicer accendit. Dō ꝓbat beatus grex. mozal. exponens illa verba q̄ multiplex sit lex eius sic dr. Sī lex dei multiplex dr. q̄ nimirum cum vna eaq; sit caritas. si mentem plene ceperit. hanc ad innumera opa virtutū multi-

formiter accendit Cuius mīm legis multiplicitatez beatus paulus enumerat dicēs Caritas patiens est benigna est ⁊c. Patiens quippe caritas ē. quia illicita mala equanimiter tolerat vel portat. Benigna vero est. q2 p2o malis bona largiter mīstrat. Non emulat. quia p hoc q in p2esenti mūdo mīl apperit. inuidere successibꝫ terrenis nescit. Non inflat q2 cum p2emiū interne retributōis anxie desiderat. de bonis se exterioribꝫ non exaltat. Non agit ꝑpe ram q2 querit quo se in solū amorē dei et p2imi dilatat. ⁊ quicqd a rectitudine discrepat ignorat. Non est ambitiosa q2 quo ardēter intus ad sua satagit foris nullatenus aliena ꝯcupiscit. Nō querit que sua sunt. q2 cūcta q̄ hic transitoria possidet. velut aliena negligit. cum sibi nihil esse ꝑpriuꝫ nisi q secum permaneat agnoscit. Nō irritat. quia iniurijs lacessita ad nullos se vltionis sue motus excitat. dū p magnis laboribꝫ maiora post p2emia expectat. Nō cogitat malū. quia in amore mundi ritu mentē solidans dum omīe odiū radicitus eruit. versare nō finit in animo qđ inquinat. Non gaudet sup iniquitate. quia sola dilectione erga oīes inhiat nec de perditōe aduersantium exultat Congaudet aut̄ veritati quia vt se ceteros diligēs per hoc q rectuꝫ in alijs ꝯspicit. quasi de augmento ꝓpꝛij affectus inhylarescit. Multiplex ergo ista lex dei ē que ꝯtra omnis culpe iaculum quod perimēdam mētem impedit instructōis sue munimine occurrit vt q2 antiquus hostis varia circūfusione nos obsidꝫ. ipsa būc de nobis multipliciter expugnet Hec greg. Beatus etiam bernardus. verba apli iam memorata ⁊ quedā alia in tractatu de caritate exponēdo p2osequit sic dicēs Sola caritas est. que iniurias nō rependit q2 benigna est. quaꝫ felicitas aliena nō cruciat. q2 non emulat. quā ꝯscia mala non pungit. q2 nō agit ꝑperam. que in honore non extollit. q2 non inflat. que in abiectione nō ꝯfundit q2 nō est ambitiosa. quā cupiditas non coartat q2 non querit que sua sunt. quā ꝯtumelie non ꝓuocant q2 non irritat. quam sinistre suspitiones non fedant. q2 nō cogitat malū. quā aliena mala non letificant q2 non gaudet super iniquitate quam errores nō cecant q2 ꝯgaudet veritati. quam ꝓsecutiones non frangūt q2 oīa suffert. quam ꝑfidia non inducit. q2 oīa credit. quam desperatio nō non absorbet q2 oīa sperat. quam moꝛis sepatio non intercidit q2 nunq̄ excidit. Quid mirū si morte non vincit̄ que fortis est vt mors imo fortius morte. que ipsam quoq̄ mortem mori coegit in morte redemptoris O insuperabilis virtus caritatis. que ipsum quoq̄ insuperabilem superasti. ⁊ cui omnia subiecta sunt omnibꝫ quodammodo subiecisti. dum victus amore deus factus est obꝛobꝛium hominuꝫ. ⁊ abiectio plebis. p2opter miriam eīm caritatem qua dilexit nos continere viscera non potuit in ira sua misericordias suas. quo dilectam animam inimicis exponeret p2o amicis suis. vt mortis timoꝛem pariter toleret ab amicis suis ⁊ vigoꝛem ⁊ contra deum fortis fuit quantum magis aduersus homines p2ealebit. hec bernardus Ubi notandum q habentibus caritatem omnia cooꝛant illis in bonū. Teste beato augustino qui dt. Diligentibꝫ deum oīa cooꝛantur in bonum. tales eīm deus ꝯsolat̄ ꝓsperis ⁊ exercet aduersis. nam ꝓpria ipoꝛ infirmitate exercetur humilitas afflictione patientia. ꝯtradictione sapientia. odio benīuolentia. hec aug. ¶ Caritas etiam magne

efficacie est. ipsa namq; est salus mor
morꝫ crimīs vita virtutū. cā merito
tum p̄miū p̄fector. De hac p̄sper
in li. de vita p̄templatiua sic ait. Cari
tas est uolūtas recta ab oīb terrenis
ac pñtib p̄sus auersa iuncta deo inse
parabiliter. ꝛ vnita igne quodammō
spūssancti a quo est ꝛ ad quem refert
incensa. inquinamenti oīs extranea.
corruptionis nescia. diue p̄templatio
nis auida. in omnib spe inuicta. salus
mor. morꝫ criminū. vita virtutū. vir
tus pugnantiū. palma victor. cā me
ritor bonor. p̄miū p̄fector sine q̄
nullus deo placuit. cū qua non potuit
aliquis peccare. fructuosa in pēnitenti
bus. gloriosa in pseuerantib. leta in
p̄ficientib. victoriosa in martiribꝫ.
opposa in omnib oīno fidelib. ex qua
quicquid est boni operis viget. hec p̄
sper. Una quamq; ergo aīam vt dr hu
go de scō victo. in qua caritas habitat
superbia nō inflat. inuidia nō deuastat.
ira non dissipat. tristicia mala non we
xat. auaricia nō excecat. gula nō inflā
mat. luxuria non inquinat. spe munda
est. spe casta est. spe quieta est. spe leta est.
semp pacifica est. spe benigna est. semp
modesta. in aduersis secura. in p̄spis
tempata. mundū p̄temnens. ꝛ deū di
ligens. omnia bona amando sua faci
ens. sua omnib libenter impartiens.
non timens inopiaꝫ. non magnopere
expetens habundantiā. In quo cari
tas dei est semp cogitat qñ ad deū per
ueniat. qñ mundū relinquat. qñ scā da
la euadat. qñ veram pacē inueniat. spe
ad desideratū cor suum hꝫ in superna
eleuatum. Si qñ ambulat. si qñ sedet
si qñ agit. si qñ quiescit. quicquid ege
rit cor a deo non recedit. tacens deum
cogitat. loquens nil p̄ter deū aut qđ
ad amorem dei p̄tinet loqui desiderat
Alios ad caritatē cohortando inflam
mat. caritatem omnib commendat.
q̄ dulcis amor dei. q̄ amarus. q̄ im
purus sit amor huius seculi non soluꝫ
voce sed ope quoq; omnib demōstrat
Deridet huius mūdi gloriam. sollici
tudinē arguit. q̄ stultū sit in his q̄ trā
seunt fiduciā habere ostendit. miratur
cecitatē hoīm qui hec diligunt. miraē
quō iam vndum vniuersa hec transito
ria ꝛ caduca non omnes p̄temnant.
Iustis indicijs caritas sepdit. ꝛ eos in
quib habitat non solum intrinsecus
voluntate. sed etiam foris p̄uersatōne
discernit. hec hugo. Qui ergo vt dicit
basilius voluerit veram dilectōem p̄e
gustare. xpm discat suauiter amare.
q; xps amor est. Amor aūt sm dictuꝫ
hugonis. est dulcedo saporis intimi ꝛ
quanto feruentius quis amat tanto su
auius gustat. Et hoc notandū
vt dr beatus augu. q̄ sola dilectio diſ
cernit inter filios dei ꝛ filios dyaboli.
Signent inquit se omnes signo sanc
te crucis. cantent omnes alla. baptizē
tur omnes. intrent eccīam. impleant
parietes basilicar. non discernunt fi
lij dei a filijs dyaboli nisi caritate. qui
habent caritatē nati sunt ex deo. Hec
aug. Nam vt dr crisō. Omnes species
iusticie quos habent serui dei in verita
te. pñt habere ꝛ serui dyaboli in simu
latione. Solam aūt caritatē spūssan
cti non pñt habere. Ideo hanc p̄ua
tam spēm caritatis sibi seruauit spūs
sanctus. q; per nullius testimoniuꝫ sic
cognoscit vbi sit spūs sc̄us sicut p̄ grāꝫ
caritatis. hec crisō. Sine ergo caritate
etiā nulla virtus. nec aliqđ exercitiuꝫ
spūale homini p̄desse potest. Ideoq;
vt dr beatus bernar. in tractatu suo de
caritate Solus amor est quem deus a
nobis exigit. etiam cum beneficijs ob
ruit. vel flagellis corripit. vel instruit.
vel mādatis astringit plenitudo legis

est caritas. ⁊ legez ꝓtinet ⁊ ꝓphetas ⁊ quicqd lege diuina indicit. vel interdicit ad solū amorē reducit. Solue tributū amoris ⁊ dño noueris satisfactū Quid em̄ inquis nobis ꝓdest tanta in nostro victu ꝑcitas in habitu vilitas. ⁊ disciplina iugis austeritas patenter accipe Quedā sunt caritatis obsequia placentia. si in caritate fiant ac fine caritate nihil ꝓsunt. hec est virtus. in qua nec minimum opus respuit fine qua nec maximū acceptat nō ꝓdicatā etiā si linguis fiat angelor̄ Non fides etiā si montes transferat nec elemosina eriam si omnes facultates meas in cibos pauper̄ distribuā. nō corpis afflictio etiā si tradaz corpus ita vt ardeat. nec missar̄ solēnia q̄ ante fratris reconciliationem munus phibet offerri. hec verū. De hac eadē virtute q̄ quendam sic dr. bona opa qualiacūq; sunt tanto magis meritoria sunt. quāto vicinius ex intimis caritatis visceribꝫ ꝓcedūt Ex quo ꝓtingit q̄ aliquis in magno ⁊ arduo ope minus meret q̄ ex minore caritate facit illud. q̄ alter in modico ope q̄ facit ex amore caritatis feruēti. hec ille Ipsa etiā vt dr beatus verū. Vere dulcis ⁊ suauis est. que fessos alleuat. debiles roborat. mestos letificat. iugum demq; veritatis facit suaue ⁊ onus leue. Caritas recte vt nos vinceret. prius deū superauit. vulnerauit impassibilem ligauit. insuperabilez traxit. incōmutabilem eternū fecit morē talē. Nulla vo maior dilectio. nullus amor sincerior. nullus affectus ardētior. nulla caritas sanctior q̄q; q̄ mortuus est ꝓ nobis innocēs. nihil q̄d in nobis amaret inueniens. hec aūt totū vt dura corda nostra emolliret. ⁊ insensibiles ac emortuos affectus nostros q̄si excitando suscitaret. hec verū. Quis ergo caritatē habens dei non repescit. q̄z vt dr beatus grego. in ome. Nunq; est ociosus amor dei. opat em̄ magna si ē vero opari rennuit. amor non est. ergo probatio dilectionis exhibitio est opis. hec grego. Dicit etiam de hoc beatus verū. O bone ihesu amor tuus nō est ociosus. qui te diligūt nō repescūt memoria de te sup mel dulcis. meditatio tua plusq; cibus suauis. loqui de te plurima refectio. cogitatō de te pfecta ꝓsolatio. adherere tibi vita eterna. hec verū. Caritas etiam si cor hominis possederit sm eundem verū. Libertatē donat. timorē pellit. laborem non sentit. meritū non intuet. premiū non requirit. ⁊ cū omnib⁹ plus viget. nullus error fic solicitat. nulla ꝓmia fic invitat. hec verū. Diligenda est ergo virtus caritatis. q̄ vt ait basilius. Omnis qui possidet eā diues ē qua etiā quis caret pauper est. Et beatus augu. Caritas est dulcedo ⁊ salubre vinculū mentium sine qua diues pauper est. cuz qua pauper diues est. q̄ dilectione dei nihil dulcius nus dulce verbū sed dulcius factuz. hec augu. Quisquis etiā habet caritatē vt dr beatus grego. in quadā ome. etiam alia dona ꝑcipit. qui aūt eā nō hz. etiā que percepisse videbat amittit. Et beatus aug. idem sentit dicens. Attende quanta est caritas. que si desit frustra habent cetera. si assit habent. adde caritatē ad oīa ꝓficiunt. subtrahe caritatem ⁊ cetera nihil ꝓsunt Caritas ergo est vita virtutum. quā si abstuleris virtutes illico moriunt. ℣ Unde omnium diuinarū scripturar̄ plenitudo est ⁊ plenitudo legis est dilectio dei ⁊ ꝓximi. Si non vales oēs paginas pscrutari omnia secreta scripturarum penetrare. tene caritatē in qua pēdent omnia. hec aug. ℣ Debemus ergo accedere ad deum creatorem nostr̄ nō gressu pedum. sed moribus bonis

ꝛ sincera dilectione. vt ꝓsentiam ip
sius in coꝛdibus nostris habere ꝛ sen
tire valeamus ad nostram ꝰsolatõem.
Unde ireꝝ beatus augu. Ad deum qui
vbiqꝫ pñs est. vbi totus est. non ꝓdi
bus licet ire sed moꝛibꝫ. moꝛes aũt no
stri non ex eo ꝙ quisqꝫ nouit. sed ex eo
ꝙ diligit ꝺiudicari solent. nec faciũt
bonos vel malos moꝛes. nisi boni vel
mali amoꝛes. Tanto aũt nobis meli
us est. quanto magis in illum imus.
quo nihil est melius. imus vero nõ am
bulando sed amando. quem tanto ha
bemus poꝛiozem. quanto eundez amo
rẽ quo in eũ tẽdimus poterimus hẽ
poꝛiozẽ. hec au. Et raba. de eadem sic
ait. Nihil terribilius est cũctis ꝺemo
nibꝫ qꝫ cum in dei dilectõe ꝛ desiderio
estuamus. Dicit etiã de hoc beatus am
broſius. Cum mens incendio carita
tis xp̃i estuauerit. ab eo moꝛ oĩs mali
gni calliditas versutiaqꝫ discedit. hec
ambro. Beatus etiã grego. eandem re
cõmendando sic ait. Antiquus hostis
castitatem in nobis si sine caritate fue
rit non timet qꝛ ipse carne non ꝓmi
tur vt dissoluaſ luxuria. abstinentiam
non timet qꝛ ipse cibo non vtiſ qui ne
cessitate coꝛpoꝛis non vꝛgetur. Distra
ctõem reꝝ terrenaꝝ non timet. si eidẽ
operi caritas deſit. qꝛ diuitiaꝝ subsidi
is nec ipse eget. Valde autẽ in nobis
caritatẽ veram. i. amoꝛez humilẽ quẽ
nobis vicissim impendimus timet. ꝛ
mimis ꝺcoꝛdie inuidet. qꝛ hanc nos te
nemus in terra. quã ipse nolens tene
re amisit in celo. hec grego. ℟ Et
notandũ etiam ꝙ amantibꝫ deum nul
lus laboꝛ est difficilis. non amantibꝫ
vero omnis laboꝛ qui ad spũalem vitã
pertinet grauis est. Unde ꝺt bea. bernñ.
Ubi amoꝛ est laboꝛ non est sed saꝓꝛ.
qñ amanti nihil est difficile. Et itez.
Laboꝛ meus vix est vnius hoꝛe ꝛ si plꝰ
est non sentio pre amoꝛe. Dicit ꝛ bea
tus aug. Qui amat non laboꝛat. omis
eñ laboꝛ non amantibꝫ grauis est. so
lus amoꝛ est qui nomen difficultatis
erubescit. hec aug. Uñ amemus xp̃um
vt laboꝛ spũalis non fit difficilis. Ad
hoc hoꝛtaſ beatus ilxro. ita dicens Ni
hil amantibꝫ duꝛ. nullus laboꝛ diffi
cilis. amemus xp̃m ꝛ nos ꝛ facile vi
debitur omne difficile. breuia putabi
mus vniuerſa que longa sunt ꝛ iaculo
illius vulnerari dicemus hoc me qꝛ in
colatus meus ꝓlongatus est. hec ilxro. Si quis ergo vt ireꝝ ꝺt beatus ber
nar. gustu caritatis inebꝛiatus fuerit.
ad omne opus bonũ hilarescit. Labo
rat ꝛ non laceſcit. volet ꝛ non sentit. de
ridet ꝛ non aduertit. O iugũ amoꝛis
xp̃i qꝫ dulciter capis. qꝫ glorioſe illa
queas. qꝫ foꝛtiter stringis. qꝫ suauiter
premis qꝫ delectabiliter annexas. hec
ber. Dicit etiã ad hoc beatus aug. Om
nia grauia ꝛ immania facilia ꝛ ꝓpe nul
la facit amoꝛ. hec ille. § Qui er
go vt ꝺt origenes ꝓfecte diligit. nihil
est qꝺ non toleret. Plura ergo nõ tole
ramus certe ob hoc qꝛ caritatẽ que om
nia tolerat nõ habemus. qꝛ si non feri
mus aliqua patienter idcirco est qꝛ ca
ritas nobis que oĩa patiſ deest. In lu
ctamine quoqꝫ qꝺ est nobis aduersus
demones eo freqñr cadimus nõ dubi
um quin ab hoc ꝙ nõ est in nobis cari
tas illa que nunqꝫ excidit. hec origeñ.
Ideoqꝫ vt ait bea. bernñ. Ult ꝺitoꝛ nẽ
alto quidem ꝰfilio sed salubꝛi hoĩnem
tribulationibꝫ exerceri. vt dũ defece
rit homo ꝛ subuenerit deus deus ab ho
mine vencreſ ꝛ per ꝰsequens adameſ.
Et beatus greg. Studet omnipotẽs de
us ignẽ sue caritatis apparenter extin
guere ꝓ aduersa. vt tam felici facta in
terpellatõe validius quis accendaſ in
dei dilectione ꝛ amoꝛe. hec gregoꝛius

Item de emendatione caritatis dt origen. sup can. Nome quippe caritatis tm extollit. vt etiam ipe deus caritas appellat. sicut dt iohannes Deus caritas est in quo ostendit et ipsum deum caritatē esse. In quo ergo caritas est q deus est mihil terrenū mihil materiale mihil corruptibile diligit. Contrariū namq est ei corruptibile aliquid diligere cū ipa sit fons incorruptionis. ipsa em sola est que habet immortalitatē Si quidē deus caritas est et inhabitat lucez inaccessibilē. quid aūt aliud immortalitas misi vita eterna est quā daturum se promisit deus credentibus in ipsum solū vez deū et quē misit ihesum xpm filiuz eius. Ergo in primis et aīa hoc amabile et placitū dt esse deo. vt diligat quis dominū deū suū ex toto corde suo ex tota anima sua et ex totis viribz suis q deus caritas est et filius dei. Qui ex deo est caritas est sui simile aliquid requirit in nobis vt p caritatez que est in xpo ihesu qui est caritas vel in cognita quadam p caritatis nomē affinitate satiemur sicut et ille q iā conjunctus erat eidē. cū dicebat quis nos sepabit a caritate xpi. hec origen.

¶ Hoc etiā privilegiū sola caritas habet vt deus dicat et sit. Non em dt deus humilitas est. deus pacientia est ꝛc. sed dt. ds caritas est. Unde sanctiviri totam substantiā suam tradidērūt et oēs delectatōes carnis ac oēs iocunditates inordinatas contempserunt vt hanc virtutem pparent et eam possiderent. De hac nobilissima virtute caritatis sic inter cetera dt hugo. O caritas si scirem quantum valeres. precium appretenderez me pro te. sed forte excedis angustias meas. nec invenire potero precium tuum penes me. dabo tibi quod habeo et totum quod habeo tota domus mee substantia p te commuta bo. et cū totum dedero totum quasi mihil iam reputabo. oēs delectationes carnis mee omnes iocūditates cordis mei pter te libenter impendere. vt te solam possidere valeam Tu sola mihi carior. tu sola utilior. tu sola suavior. tu sola iocundior amplius delectaris habundantius sacians rutius salvās felicius conservans. O caritas nescio si forte maius sit te deum dicere an deū te superasse q si maius est etiā hoc libenter et fiducialiter de te dicam deus caritas est nūquid parū est deum in se manentem habere et caritatem possidere. hoc privilegiū sola habet caritas vt deus dicatur et sit. Non enim dicitur deus humilitas ē aut pacientia q cū omnis virtus dei donum sit nullam preter solam caritatē hoc habet. vt non solum donum dei sed et deus dici possit. Reliqua igitur gratiaruz dona largit deus eciam his quos reprobat. solam autez caritatem quasi seipsum his tantum quos diligit in premium servat Caritas igitur est fons privius. de quo non communicat alienus q quicūq illam habet non iam alienus est a deo. Dec hugo. Et ideo dicit beatus bernardus cōcludendo Deus caritas est q̄d preciosius. Et qui manet in caritate in deo manet. quid securius. Et dns in eo q̄d iocūdius Hanc ergo toto cordis desiderio concupiscamus et diligēti studio requiramus vt invenire ipsam et possidere valeamus ad nostram animarum salutem.

¶ Quomodo iter duodecim fructus ab apostolo enumeratos charitas primatum tenet et de eius multiplici virtute et ceteris per ordinem.

Capitulum .IX.

Sed nec hoc pretereundū est q̄ aplūs ponit .xij. fructus spūs inter quos primatū tenz caritas. De quibz fructibz ipse dr ad Galath.v. Fructus aūt spūs est caritas.gaudium ⁊c. Circa ergo varietatem istoz fructuum est notandū q̄ caritas inter ipsos precedit tanq̄ caput virtutuz. Unde dr beatus hiero. Que alia virtus inter fructus spūs habere debuit primatū nisi caritas sine qua alie virtutes non reputanf virtutes esse. ⁊ ex qua nascunf omnia bona. Caritas ergo est primus. Lignū vero vite est ipsa vita spūalis que regnum dei per gratiam in se ptinet.iuxta illud Luc.xvij. Regnum dei intra vos est. Fructus autem caritatis multiplicem hz virtutē. maxime q̄ ipsa sanet omnem infirmitatem spūalem. Qui enim caritatem non habet huic non sapiunt virtutes. quasi infirmo.sed caritas est dispositō gustus spūalis.habenti enim caritatē sapiunt res put sapere debent. Est em caritas amor ordinatus quo preciosa habenf que vere preciosa sunt ⁊ diligūtur .vt sunt virtutes ⁊ res spūales.⁊ vilia respuunf que vere vilia sunt.s.tē poralia ⁊ carnalia Hec ita q̄ virtus sanat languorem qui ꝓpter peccatuz anime est inflictus. Unde petrus in canonī.sua.j. Caritas operit multitudinez peccatorū . Operire peccata est facere quasi nunq̄ peccata fuerunt. Nam vt dr beatus ber. Plene ⁊ misericorditer remittit deus .non dānat vlciscēdo. nec ꝓfundit imporerādo.nec minus amat imputando.sic fructus iste sanat omnes infirmitates spūales quasi nūq̄ fuissent X Secundus fructus spūs est gaudium.qui est dulcissimus Eccl. xxx. Non est oblectamentū sup cordis gaudium. In tribz aūt excedit gaudium cordis modus carnalis gaudij. Primo in cōuitate. homo enim carnalis non sedet sp ad mensam corporalem.sed secura mens q̄si iuge conuiuium put dr puer.xv. Scdo in hoc q̄ gulosus multas hz amaritudines annexas gaudio suo. vt est afflictio ex dilatione diuitiaꝝ quas vehmenter appetit ⁊ defectū quem in eis que sibi apponunf inuenit. Unde dicit aug. Ubi cunq̄ caro querit refectionem inuenit defectionem.preterea excedit modus in sumendo delectabilia. vnde ledit cōscientiam ⁊ corporis naturam. Tercō in hoc q̄ gaudiū cordis est tm de magnis bonis ⁊ veris. Unde dr glo. sup illud verbum. fructus spūs est caritas. gaudiū .i. non est gaudendus de his q̄ indigna sunt gaudio. inuens gaudium spūale de his de quibz est dignum gaudere. Et notandū q̄ gaudium spūale facit hominem de diabolo triūphare. Unde augu. Unica ratio vincendi inimicum est letitia spūalis. q̄ enim dyabolus videt in aliquo gaudiū spūale multū displicet ei. qz scit adesse deum. Unde. j. Reg. iiij. dixerunt philistei qui tenent figuram demonum. Venit dūs in castra. ve nobis. non em fuit tanta exultatio hxri ⁊ nudiustercius

A Sequif de tercio fructu. scz de pace. quem ꝓstat preciosissimū ex hoc q̄ filius dei voluit eū ita freqnr esse in ore suo. Unde ipse dr Johannis. xiiij Pacē relinquo vobis. pacē meam do vobis. Voluit etiam vt aplī hunc fructum haberent in ore suo cū dixit Matth.xx. Intrantes domū primū dicite pax huic domui. Fructus iste. s. pacis hz triplicē virtutē. Primo filio dei assimilat. Matth.v. Beati pacifici. qm filij dei vocabunf. filij inq̄ imitatōz. Tale officiū hñt in terra q̄le filius dei pacificauit em nos deo patri. Secūdo

fructus pacis locū prepat deo Ūñ ps. In pace factus est locus eius. Stude ḡt tu fructū istū deo apponas pacē diligendo. ⁊ habebis deū ad auiuiū tuū. Nā paulus dr pacē habere ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscū. Tercius fructus pacis eternā pacē donat Ysaie Erit sabbatū ex sabbato. Qui enim in hac vita pacē diligunt ⁊ hñt. in futuro seculo eā possidebunt inetrnū. Ūñ ysaie. xxxij. Sedebit pls meus in pulcritudine pacis in tabernaculis fiducie ⁊ in requie opulēta. ¶ Quartus fructus spūs est patia quo fructu nullus videt magis esse neccārius in hac valle miserie. vbi inter tot mala sum? hic fructus fortis est cibꝰ ⁊ duriciā bz in cortice. ⁊ sub illa duricia latet magna dulcedo. qr deus tribulatos cōsolat in pñti. ipa etiaz tribulatio est via ad eternā dulcedinem. Ūñ ad hebre. xij. Omis disciplina in pñti videt quidem nō esse gaudij sed memorie. postea aūt fructū pacatissimū exercitatis reddet p eā iusticie. cuius fructus facit hoiez valde fortē. nam ꝓut dr ꝓuerbi. Melior est patiens viro forti ⁊ qui dñatur aīo suo expugnatore vrbiū. Sine dubio maior virtus est in patiendo mala q̄z in agendo fortia. ⁊ iō melior est patiens viro forti. Unde ⁊ sene. dr magni aīmi est iurias in summa patia pati ⁊ nobilior triūphus est ⁊ utilior victoria suiꝑius q̄z expugnatio vrbiuz. qui em̄ seipsum vincit nō solū vrbē sed regnū celoꝝ capit. Ūñ math. xj. Regnuz celoꝝ vim patit ⁊ violenti rapiūt illd. nā patiens literas hz patentes in euāgilio q̄ regnuz celoꝝ ipoꝝ est. dicente Math. v. Beati qui psecutōem patiūtur ꝓpter iusticiā qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ. ¶ Quintus fructus spūs est longanimitas ⁊ ꝓsistit in sustinendo ⁊ expectando deū. Ūñ ps Expecta dñm viriliter age. ꝓfor. cor tuū ⁊ sust. dñm Debemus em̄ deum expectare ⁊ sustinere. qr non fallit sustinentes se. Unde ps. Uniuersi qui te expectant. nō confundent Non em̄ derelinquit sperātes in se. ⁊ si nō accipit quis qđ petit. differt non aufert. Ūñ dr beatus grego. Nemo qui tardus audit a superna curia negligit. nā electis sepe negat qđ perunt. vt affliction̄e ⁊ expectatione ⁊ purgati digni fiant illud accipere. habet aūt fructus iste triplicē vtutē Primo in hoc q̄ hoiem fidelem reddit deo. sollicitum namq̄ longanimes deum in tribulatione non deserunt. ⁊ ideo merito auferuntur a domino illud dulce verbū Vos estis qui pmansistis mecū in tentationib meis. ⁊ ego dispono vobis regnum. Secundo cum omnes virtutes mereant. hec vero virtus mercedē recipit. currunt alie ⁊ hec apprehendit Ūñ. j. ad chor. ix. Omnes quidez currunt sed vnus accipit brauium. s. longanimis. longanimitas em̄ siue perseuerantia est singularis filia summi regis. qr hec res regni celestis. Tercio corona vite eterne augmentat. Unde ecclesiast. xj. Coniūgere deo ⁊ sustine. vt crescat in nouissimo vita tua. Sextus fructus spūs est bonitas ⁊ dr bonitas animi dulcedo ꝑm glo. qui fructus p̄cipuus est. qr nō solum dulcis sed ipsa dulcedo que tanta est. q̄ oēm amaritudinem huius mundi hominis dulcorat. Quid non illa dulcedo. quemortem quoq̄ facit dulcissimā. vt patet in sanctis martiribꝰ. qui mortem passi sunt pro domino. Et que aduersitas resistere potest vnctioni. quam spiritus sanctus operat in cordibꝰ. huius fructus figuram videt habere manna quod erat in archa testamenti cum virga aaron ⁊ tabulis. in virga intelligit correctio. in tabulis discretio. in man

na dulcedo. que tria maxime debēt ha bere prelati. virgam vicz correctionis cum discretione tñ z dulcedine. vt eo rum subditi eo melius possint pficere in bonis moribz z anime salute.

¶ Septimus est benignitas siue li beralitas. Istū fructum pz esse precio sum ex hoc. qz pertinet ad psonas no biles. Auaricia enim est seruilioz. sed largitas nobilium. Quanto autez ali quis benignioz z liberalioz. tanto nobi lioz. vnde videmus solem z alia corpo ra celestia que sunt nobiliora liberali? cōicare bona sua. Hic aūt fructus qua druplicem hz virtutē. Prima est qp fa cit hoiem amari. z intantuz efficax qp inimicos facit amicos Unde. puerbi. .xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitit da illi aquam bibere. pru nas enim congregabis sup caput eius .i. accendes eum ad diligendū. Secūdo facit hoiem honorari. puerb. xxij. Vi ctoriam z honorē acquirit qui dat mu nera. Tercio deo assimilat. qui libera lissimus est. Ūñ iaco. j. Deus dat om nibz affluenter z ñ improperat Et sene. Qui dat beneficia deū imitat. Specia liter namqz deum imitat homo miseri cors. Quarto hoiem ad bonum finez perducit. Unde ilxrom. Non meminimevidisse male mortuum qui liberalē ante duxit vitam ¶ Octauus fru ctus spūs est mansuetudo qui pcios us est z delicatus. Unde ps. Mansueti aūt hereditabunt terrā. in quo innuit pciositas vt p mansuetudīe terra p/ missionis habeat. Iste aūt fructus ha bet tres virtutes. Prima est. qz psuat hoiem in statu virtutū. Eccī. x. Fili in mansuetudine conserua animam tuam. Noīes immansueti sp. i. freqñr fran gunt per impatientiā vel ire accē dunt. mansueti in statu virtutū conser uant. Secōdo amorem z grām hominū pparat. Eccī. iij. Fili in mansuetudine opera tua pfice. z super gloriam hoīm diligeris. Et de moyse dr eccliast. xlv. Dilectus a deo z hominibz. Cuius cā tangit Nume. xij. vbi dr qp moyses e/ rat mitissimus hoīm qui morabatur i terra. Tercio eternā salutem tribuit. iuxta illud ps. Cū exurgeret in iudici um deus vt saluos faceret omnes mā/ suetos terre. ¶ Nonus fructus spūs est fides. quem pz esse precio sum ex hoc qp dñs talem fructum valde di/ ligit. Eccī. j. Beneplacitum est deo fi/ des z mansuetudo. Habet quoqz ides fructus quatuor virtutes. Prima est. qz hominē facit laudari. puer. xxviij. Vir fidelis multum laudabit. Secōdo facit exaltari. Mat. xxiij. Quis putas est fidelis seruus quem constituet dñs su per familiā suam. Tercio facit hoiem multum amari deo z dñis terrenis Ec cle. xxx. Si tibi est seruus fidelis sit ti bi quasi anima tua z quasi fratrem tuū tracta illum Quarto facit coronari ho minem. Math. xxiij. Quia sup pau ca fuisti fidelis super multa te constituā. intra in gaudium domini tui. ¶ Decimus fructus spūs est modestia. qui ideo dulcis est z preciosus. qz val de utilat. ad Phil. iij. Modestia vra nota sit omnibz. i. rationabilis quersa tio dicit glo. Hanc vult apostolus no/ tam eē hoīibus vt ordre eius si mortui sint viuificent. sixero viui conforentur. Et habet fructus iste quadruplicē vir/ tutem. Prima. qz vitam hoīs conseruat tam spūalem qz corpalem. Unde sen. Mediocria & vtiliora qz que sunt mi/ mia. eo qp superflua noceant. sic segetez nimia frangit vberras. sic z rami o/ nere frangunt. Secōdo vitam iocundā facit. sicut nimietas iniocundā. Unde boe. Paucis mīmisqz natura contenta ē Cuius satietatē si superfluis velis vrge/

re. aut iniocundū fiet qđ infundis aut
noxium. Tercio deo assimilat. qui in
mensura numero ⁊ pondere oīa dispo
nit vt dr sapiē. xj. Quarto hoīem facit
sufficientē sicut ecōtrario ꝑdigalitas
facit hoīem non indigentē. Vñ sene.
Pecuniā magnā hz qui ꝯfidit si auā
rus est nō hz. si ꝑdigus est nō habebit.
¶ Undecimus fructus est ꝯtinentia.
quē fructū pater esse p̄cios̄um ex illo
vbo ecc̄ xxvij. Non est ꝯdigna ponde
ratio ꝯtinentis aīe. Huius etiā fruct⁹
quadruplex est vtus. Prima est qz vi
tam ꝓlongat. Sene. potest illa, quidē
tia longiorem ꝓrogare huic corpuscu
lo mortem. si voluptates quibꝫ maior
ps eius subdit̄ poterit regere ⁊ colxrce
re ⁊ecc̄. xxxvij. Qui abstinens est ad
ꝯciet vitā. Scōs ad iocūditarē ꝓpara
rat spūalem. iuxta illud ps. Renuit
ꝯsolari aīa mea. memor fui dei. ⁊ dele
ctatus sū ⁊ exercitatus Et beatus ber.
Delicata est ꝯsolatio diuina ⁊ non da
bit̄ admittentibꝫ alienā. Dñs enī ꝑ se
vult facere bonos ⁊ potare sobrios.
Tercio deum ⁊ angelos letificat Vñ
gen̄. xj. legit̄ qđ abraham fecit grāde
ꝯuiuiū in die ablactatōis filij sui. Dic
⁊ deus gaudet cuz aliquis e filijs suis
separ̄ a lacte tpalis ꝯsolationis Dicit
etiā de hoc tullius. scribis ⁊ potibꝫ vte
remur pce. ⁊ nos imaculatos custodi
remus. fruem̄ ꝯsortio ⁊ affabilitate de
orū. i. āgelorꝫ. Quarta a pessimo hoste
quē habemus nos custodit. s. a voluptа
te. hec est que corpus morte tpali ⁊ post
morte eterna corpus ⁊ aīam interficit
Vñ sene. Voluptates inter oēs res vi
lissimas p̄cipue extirpat in hoc vt strā
gulet. ℟ Duodecimus ⁊ vltimus
fructus spūs est caritas. quē silr p̄cio
sum esse patet ex hoc qđ ad sponsas re
gis celestis ptinet. Iste quoqꝫ fructus
habet quadruplicē virtutem. Prima
qz facit aīam esse mirabilis pulcritu
dinis. sapiē. xiij. O qꝫ pulcra est casta
generatio cū caritate. Scōs āgelis as
similat. de quo dr beatus bernar. Quid
castitate decorius. que hoīem facit an
gelum. Differūt inter se pudicus ho
mo ⁊ angelus sed felicitate nō virtute
sed angeli castitas felicior. hoīs tñ for
tior esse cognoscit. Tercio ad modus
balsami a spūali corruptiōe hoīem cō
seruat Vñ beatus bern̄. Castitas instar
balsami odoriferi quo ꝯdita cadauera
incorrupta seruant̄. sensus ⁊ actus ꝯti
net ⁊ ꝯstringit Quarto in stabilitatez
glorie hoīem quodāmodo ponit Vnde
iteruz beatus bern̄. Castitas sola in hoc
mortalitatis loco ⁊ tpe statū quendaz
immortalitatis glorie repñtat. Per
hos igit̄. xij. fructus spūs. vnusquisqꝫ
aīam suā impugnare studeat in illis se
exercendo vt alimoniam eterne glorie
post hanc vitā a dño p̄cipere mereat̄.

Filius

Hccepta itaqꝫ informatōe de esse
tribꝫ caritatis atqꝫ. xij. spūs fru
ctibꝫ. Nunc quō sit deus diligendus
de hoc cupio edoceri.

Ca. .X. Pater

Scire debes pri
mo qđ pius ⁊ misericors deus
a nobis vult amari. qz ipe amat nos ⁊
prior dilexit nos. Debemus ergo vi
cem rependere in amando. vt ipsum
feliciter possidere valeamus Unde be
atus bern̄. Cum amat deus nihil aliud
vult qꝫ amari. Certissime ob aliud nō
amat. nisi vt amet̄ sciens ipos amore
beatos. qui se amauerint. merito ergo
ceteris renuncians affectionibꝫ fide
lis aīa tota eius incumbit amori. qz
summum ⁊ verum bonum deus est. so
lus ille feliciter amatur ⁊ tanto felici
us. quanto amplius. hec bern̄. Iubet

ergo dominus se amari. ne miseriam q̄ extra eius amantē est incurramus. Unde beatus augu. Quid tibi sum bone ieſu vt amari te iubeas & p̄cipias & nisi faciam trascēris & minaris mihi ingentes miserias. hec augustinus Igit vt dicit beatus berna. exigit deus honorari vt pater. timeri vt dominus. amari vt sponsus. Amore vero reuerentiam nescit. ab amando quippe amor. non ab honorando denominat. hec bernar. ¶ Et notandū q̄ ꝓpter tria beneficia nobis a deo impensa ipē summe est diligendus. hoc est ꝓpter creationem. ꝓpter recreatōem & redemptionem. & ꝓpter peccati dimissionē. Primo ꝓpter creatōem. q̄ ipse fecit nos & non ipsi nos. Secundo ꝓpter redēptionem. q̄ sua amara passione & morte redemit nos Pro tantis igitur beneficijs a nobis amari ds meruit. De hoc beatus bernar. in libro de diligendo deum atq̄ alibi sic ait. Quid si me totuz debeo ꝓ me facto & refecto. hoc mō nō em̄ tam facile refectus q̄ factus. Siquidez de me non solū. sed de omni q̄d factum est scriptū est. dixit & fcā sunt. At vero qui me tantuz & semel fecit. in reficiēdo ꝓfecto & dixit multa & gessit mira. & pertulit dura. nec tm̄ dura. sed etiam indigna. Quid ergo retribuaz domino ꝓ omnib⁹ que retribuit mihi. In primo opere me mihi dedit. in secundo se. vbi se dedit me mihi reddidit. Datus est ergo & redditus ꝓ me. debeo me & bis debeo. quid deo tribuaz ꝓ se. nā & si me milies rependere possem. quid sum ego ad deū. Hic primo vide quō. imo q̄ fine modo a nobis amari deus meruit q̄ prior dilexit nos tantus & tantū & gratis tantillos & tales. Modus ergo diligendi deuz est sine modo diligere. Demq̄ dilectō quendit in deū tendat in immensuz. tendat in infinituz. nam & infinitus est deus & immensus. quis naz queso finis debeat esse nostri vel modus amoris. sed vicē rependimus cū mensura. Diligā ergo te ꝓ dono tuo & modo tuo minus quidē iusto. sed plane ꝓ posse. quia & si quantū debeo non possum vltra q̄ possum. potero vero plus cū donare pl⁹ dignaberis. nunq̄ tantū ꝓut dignus haberis. Imperfectū meum viderunt oculi tui. sed tm̄ in libro tuo scribentur qui q̄d possunt faciunt. & si quod debēt non possunt. hec bern̄. ¶ Amandus igit deus est a nobis valde non solum q̄z nos creauit. sed etiam q̄z nos redemit. Deuota nam q̄ corda multū alliciunt ad xp̄i amorem ꝓpter illius amare passionis recordatōem. Un̄ iterum beatus bern̄. Valde mihi ommino amandus est per quem sum. viuo & sapio. Dignus plane est morte. qui tibi dñe ihesu xp̄e viuere recusat. & mortuꝰ & qui tibi non sapit desipit. & qui curat esse non ꝓpter te ꝓ nihilo est & nihil est. ꝓpter temetipsum deus fecisti oīa. & qui vult esse sibi & non tibi nihil esse incipit inter omnia. Pro his ergo ita sum amans te quantum possum. sed ē quod me plus mouet & plus accendit super omnia inquā reddit te amabilē mihi ihesu bone calix quem bibistit opus redemptionis nostre. hec ommino amorē nostrum facile vendicat totū sibi. hec est quod nostram deuotōnem & blandius allicit & iustius exigit. & artius astringit. & afficit vehementius. hec bernardus. Tercio diligendus est deus ꝓpter peccati dimissionem. quia nihil potest peccator dignius rependere deo ꝓ peccato nisi dilectōem. Reddat ergo amorem ꝓ suo debito. & cui plus dimittit amplius diligere debet. Un̄ beatus ambrosius. Quoniam nihil est quod digne deo referre possumus pro

ꝓcc̃ato nisi dilectionem. reddamus amorem ꝙ debito. amplius vo diligere debet. cui amplius donat. hec amb. Et sciendum ꝙ quicūq; deum amat. ille amat a deo. qūo em̃ non reamabit se diligentes. quos amauit. ⁊ nondum amantes. Dedit namq; nobis duplex pignus spm̃ sanctum ⁊ fidelē testem ie sum xp̃m ⁊ hunc crucifixum. Ista ꝓmemorat beatus bernar. in quadā auctoritate sic dicēs. Nemo se amari diffidat Qui nā amat bene ⁊ libenter dei amorem nostrū quē ꝓuenit ⁊ subsequit. nā qūo reamare pigebit. quos amauit nondū amantes. habes em̃ dilectōis pignus spm̃ sanctū. habes ⁊ fidelē testē ihesum xp̃m ⁊ hūc crucifixū. O geminū ip̃mq; firmissimū erga nos dei amoris argumentum. xp̃s morit ⁊ meret amari spūssanctus afficit. ⁊ facit amare Ille facit cur amet. iste vt amet. ille multā suā dilectionē ꝓmendat in nobis. iste dat. in illo cernimus qō amamus. ab isto sumimus vnde amemus Caritas igitur ab illo. occasio ex isto ⁊ affectio Quāta ꝓfusio dei filiū oculis ingratis cernere morientē qō quidē facile ꝓtingit si desit spūs Nūc aūt quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis. Amati amamus amantes amplius meremur amari. Cū ergo teneamus geminū nostre salutis indiciū. neutra sine altera ꝓdest. naz nec spūs dat nisi credētibus in crucifixū. nec fides valet si nō operatur ex dilectione Dilectio aūt donum spūssancti. hec berñ. Debet ergo quilibet religiosus deū diligere. vt viceversa diligat a deo. nam ipe dt ego diligētes me diligo. Un̄ dt honorius super can̄. Non est aliquid qō mentē faciat deo cariorē. q̄s si in ipo intime delectetur. ⁊ hoc fit ꝓvalidā caritatē Qui vo deū diligit dilectionē non ꝓdit sz mutat in melius. De hoc dt beatus berñ. Si diligimus deū. delectationes non perdimus. sed mutamur a corpore ad aīm. a sensibus ad cōsciam. hec bernar. Qui g̃ xp̃i amore inebriatus fuit. extraneas delicias ⁊ illicitas delectationes nō querit. Quod ꝓbat idem beatus berñ. dicens. O xp̃i dulcis amor. felix ille quē semel tu inebrias. hic nouit quid sapias. hic nullas extra te vult querit delicias. hec ille. Et iterū dt idē. Quanto quis plus diligit plus ꝓsumit. que duo quanto in hoc fuerint fortiora tanto fiduciā erigent fortiorē Hec berñ. Deinde notandū ꝙd dt beatus augu. ꝙ deus vult se gratis coli. gratis vult se diligi. hoc est caste amari. non ꝓpter hoc illū ama. qz dat quid ꝓter se. sz qz dat se. hec aug. Idcirco vt hortat idē beatus aug. super mensas apostoli vnusquisq; intus se aspiciat. ⁊ ꝓbet se in oibus factis suis ⁊ bonis opibus que facit cum caritate non expectans retributionem temporalem. sed ꝓmissum dei. faciem dei Omnino em̃ me non satiaret deus nisi ꝓmitteret mihi seip̃m deum. Quid est celū terra mare sol sidera exercitus angelor̄ oīm istor̄ creatorem scio. ipsum esurio. ip̄i vico q̄m apud te est fons vite. Qui respondit ego sum panis viuus. q̄ de celo descendi. esuriat ⁊ siciat pegrinatō mea vt faciem ꝑ̄tia tua arridet mūdus multis rebus pulcris. variis fortibus pulcrior ē ille. qui fecit. fortior clarior ⁊ suauior est. ille qui fecit Saciabor cū apparuerit ⁊ manifestabitur gloria eius. hec augu. Debemus ergo castum amorem erga ipsum creatorem habere. ipsum solum diligendo. Quod probat glo. in libro de celesti ierarchia sic dicens. Castum habet amorem. qui deū gratis amat id est non quia dat aliud ꝓter se sed q̄ dat se. Deus em̃ ꝓter se

solū amandus est non ꝓpter aliud. omnia enī que amant ꝓpter eū sunt amanda. talis quippe dilectio casta est. nam spūaliter fornicari est frigescēte caritate dei minus diligere. et aliud plus q̄ oportet amare. sic enī elongat et recedit ab eo. De qua fornicatōne scriptū est. Qui elongant se a te peribūt. p̄disti omnes qui fornicant abs te. Ubi et de hac castitate subdit. Mihi aūt adhērere deo bonū est. hec glo. Etiam vt ait augu. Non est castū cor si deum ad mercedem diligit. Et subdit. Noli extra eū aliquid ab eo querere. ipse tibi sufficit. quantūlibet sis auarus sufficit tibi ds. hec aug. Istud summū bonus deūvideliz idem aug. supomma desiderabat habere cū dixit Quicquid mihi dare vult dñs deus meus auferat totum et se mihi det. Quicquid enim mihi ꝓter illum est. dulce nō est. vilescat ergo totum qd̄ ꝓpter deū est. hec aug. Non solum aūt debemus a rebus transitoriis affectum nostr̄ abstrahere. verū etiā ſz nec nosipsos diligere debemus vt xp̄m possimus lucrifacere. De quo glo. in libro de celesti ierarchia sic dr Causa pdictōnis humane ꝓprius amor est. Amor inquam ꝓprius inimicus est Nescio enī quo inexplicabili mō quisquis seipsum non deū amat. ipse se nō amat. Qui enī non potest viuere de se. morit vtiq; amando se. non ergo se amat. qui ne viuat se amat. Cum enī diligit ille a quo viuit. non solum se diligendo magis diligit. qui ꝓpterea nō se diligit vt eum diligat a quo viuit. hec glo. Quisquis etiam locum turū et quietem anime sue desiderat inuenire. deum studeat diligere. nam quicquid boni in creaturis est sparsum. in deo inuenit collectum. ergo deum per caritatem diligamus. possideamus. et in ipo habebimus quicquid sancte desideram?. De hoc beatus Aug. sic dr. In omnib; que mente pcurro non inuenio tutum locū anime mee et quietū p̄ter deum in quo colligunt sparsa mea. q̄ quicquid boni in creaturis est ipsum in eo bono inuenit collectum. Unde si in hoc seculo aliquid possidere delectat. deū qui possidet omia expedita mente possideamus. et in ipso habebimus q̄c quid feliciter et scē desideramus. Hec aug. Etiā dr in alio loco Volus deus sine molestia amat. et cum iocūditate amplectit. cum securitate desiderat. quē quanto quis ardētius amat. tāto melior efficit. et q̄nto nunc amor di fortior. tanto eius visio erit suauior. et q̄nto nunc ardentius desideramus. tanto eū clarius intuebimur. Etiam q̄ amat non laborat. Uis enī nō sentire laborē cogita mercedē. quicquid difficile est in preceptis. leue est amanti. Si enī cū auaris tāta peat cupiditas nobiscū. quare non peat caritas. Et q̄ id solum diligit qd̄ amanti auferri nō potest ille indubitāter inuictus est. A more igit eius ab amore seculi migremus. amore sursum habitemus. Hec aug. Diligamus ergo virtutem caritatis. q̄ qui caritatē habet deum habet et possidet. Unde dr hugo. Qui caritatem hz deum hz. deum possidet. in do tem manet. O bona caritas per quam deū diligimus. deū eligimus. ad deū currimus. ad deū peruenimus. hec hugo. Qui ergo vt dr beatus greg. mente integra deum desiderat. pfecto iam habet quē desiderat. nec enī posset quisq̄ deū diligere si hunc quē diligit nō haberet. hec grego. Quidvero deum p̄ quē omnia facta sunt in cordis hospitio cōtinet. pculdubio cum ipso omnia habet. Unde beatus augu. Si desideras omnia possidere. non per auaricia. sed per pietatē hec quere. si enī ira quiesc

ris possidebis. tenebis enī eū. p quem oīa facta sunt ⁊ cū ipo oīa possidebis. hec aug. Et notandum ꝑ ut dr hugo ꝙ verum bonū nūq̄ diligi potest nisi dū habet. nec haberi potest nisi cū diligit Bona ista que foris sunt. sepe amant cū non habent nonunq̄ despiciūt. nō tale est bonū. qđ est deus si amet habet si diligit gustatur p̄sens dilectio. hec hugo. ✠ Considerandum etiaz ꝙ deus diligi debet ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente sup quo dr basilius Quod dr ex toto in cetera nō recipit sectionem. nam quantumcūq̄ dilectionis in infimis expenderis. hoc tibi necessario a toto deficiet Sicut enī in vase aliquo pleno liquore inquātuz emanat foras intrā est necesse plenitudini derogari. sic ⁊ aīa in quantū emanauerit ab ipius dilectione ad illicita intantū minui necesse est amorem ad deum. hec ille. Unī ꝑm theophilū. oportet nos oēm virtutem aīe amori dino subīcere ⁊ hoc viriliter ⁊ non remisse. ꝓpter hoc enī p̄cipimur deum ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente diligere. ut cogitationes nostras ⁊ vitam nostrā ⁊ oēm intellectuz in illum trāsferamus ac ipo fruamur Qđ affirmat. beatus aug. dicens Deum ex toto corde diligere p̄cipieris ut oēs cogitationes tuas. ex tota aīma tua. ut omnem vitā tuā ex tota mente tua. ut omnem intellectū tuū in illum transferas. a quo habes ea que ofers. Nullaz ergo vite nostre p̄tem reliqui que vacare debeat. ⁊ quasi locuz dare. ut alia refrui velit. sed quicquid aliud diligēdum venerit in animum. illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit Tunc est enī optimus homo cū tota vita sua pergit in incommutabile bonuz Hec aug. Hoc idez verbum euangelicum. s. Diliges dominū deum tuū. sic exponit crisosto. Quid est deum diligere ex toto corde. ut cor tuum non fiat inclinatum ad ullius rei dilectionē amplius q̄ dei. non in honoribus. non in auro vel argēto. nō in possessionibus aut vineis. aut ornamentis. aut vestibus. ⁊ in ceteris rebus sed hec oīa existīes tibi esse in deo. ut p his oīb⁹ deum ames. Si aūt in aliquo hoꝝ amoris tui fuerit occupatus. iā ex toto corde non amas deum. p quanta aūt p̄te cor tuū fuerit ad aliq̄ rem. p tāta p̄te minus est ad deum. Unde omnis aīa cristiana ad deū que sponsa est xp̄i ita debet diligere deum. ut nihil in mundo sit. qđ amplius amet q̄ deū. Quid est in tota aīma diligere deum. id est certissimum animum habere inveritate ⁊ firmum esse in fide. Quid est in tota mente diligere deum. id est ut omnes sensus tui. qui pertinent ad mentē deo vacent. Cuius intellectus deo ministrat. cuius sapīa circa deū est. cuius cogitatio ea que dei sunt tractat. cuius memoria que bona sunt recordat. Et notandū ꝙ diligentes deū ⁊ mādatis illius obedientes desursum p̄cipiūt vere sapīe gustum. ⁊ eius suavitate iugiter delectantes nō se in elatōnem inde extollūt sed būiliter sentientes tanq̄ nuuli in innocētie puritate persistunt. hec crisо. Qui etiaz ut dr Cassiodorus deū toto corde tota aīa ⁊ tota mēte diligit. locū vicijs nō relinquit. nō enī intrat diabolus. ubi totus est aīmus cū deo occupatus. Diabolus enī vacātia desiderat. nudata p̄quirit. sz ubi deū repit sub magna confusione discedit. vilia vasa cū aliquo plena sunt liquore supuenientiū augmenta nō capiūt. ita nos divina caritas si totos repleat. nō erit quo crimē introeat hec cassi. ✠ Hec igit totalitas ꝑm augustinum videlicet deum diligere ex toto corde ex

tota anima ⁊ tota virtute hoc intendit q̄ oēs motus aīe ad dēū referant. qđ non implet in via nisi forte ad tps breue a pfectissimis viris. hec augu. Per hoc ergo preceptuz vicz. diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo ⁊c. vt dicit Thomas de aquino intendit deus. vt homo totaliter deo vnat qđ fit in patria. qñ deus erit omnia in omnib. et ideo plene ⁊ pfecte implebit hoc preceptū in patria. In via vero implebit sed impfecte. ⁊ tñ in via tanto magis alius alio pfectius implet. quāto magis accedit per quandā similitudinē ⁊ puritatē cordis ad patrie perfectōem. hec tho. Q Ubi ꝑsiderandum q̄ duplex est caritas Est enim caritas in actu. ⁊ ē caritas in affectu De illa igitur que est in actu mandatū datur hoībus. Illam vo que est in affectu quista hz vt mandat vt videlz diligat deū ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota virtute. ⁊ inimicos. sm q̄ dr. diligite inimicos vestros Sed mandata impossibilia non faciūt hoīes preuaricatores sed humiles vt oē os obstruat. ⁊ subditus fiat omis mundus deo Ista ꝓmemorat berñ. in quadam autorita te sic dicens. Est caritas in actu. est ⁊ in affectu. ⁊ de illa quidē que est in actu vtpote mandatū hominib datum esse nam in affectu quis ita hz vt mandat ergo illa mandat ad meritum. ista ad premiū cuius initiū, pfectum q̄ vitam presentē expiri diuina gra posse nō negamus. sed plane ꝓsummatōem desperamus future felicitati. Quō ergo iubet vt fiant. que implenda nullo modo erant. Certe mandando impossibilia non ꝓuaricatores ꝓstituit hoīes sed humiles vt oē os obstruat ⁊ subditus fiat oīs mundus deo. Quia ex operib legis non iustificabit omis caro coram illo. Accipientes quippe mandatuz ⁊ sequentes defectuz clamabimus in celum ⁊ miserebit nostri deus nr̄. ⁊ scimus in die illa. q̄ non ex operib iustitie que fecim⁹ nos. sed sm suā mīam saluos nos fecit Unde cū dixisset dñs Diligite inimicos vros. mox de operib infert benefacite his qui oderunt vos. qđ actuali caritati ꝓuenire debet. Itē scriptura. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. Et dñs Si diligitis me sermonē meum seruate. Superua cue certe de ope monuisset si in affectione iam fuisset dilectio. hec ber. R Impletio ergo huius mandati nō est de necessitate salutis. alias cīi omis homo esset in statu damnationis. sz conatus ad ꝓficiendum qđ mādatur ex necessitate est salutis. Unde huius ꝓcepti incompletio non ꝓstituit hoīes transgressores sed ꝓtemptus. licet cīi impossibile sit predictū preceptum in hac vita posse attingere. transgressiōz tñ eius euadimus si infimū gradū caritatis attingimus seu teneamus. Est aūt infimus gradus caritatis. vt nihil supra deū. vel equaliter deo diligatur. a quo gradu qui deficit a salute deficere necesse hz. q̄ nullo modo manet in caritate. S Et q̄uis caritas in statu vie non possit pfecte ꝓficiat man dat debet tñ quilibet deuotus facere qđ in se est ipsum deum diligendo sm totam possibilitatez suam. quia solus est amor per quē anima potest. ⁊ si non ex equo suo creatori mutuam rependere vicem valeat. De hoc beatus berñ. supcanti. sic dr. Solus est amor ex oībus anime motib ⁊ sensib in quo p̄t creatura ⁊ si nō ex equo suo respondere autori. ⁊ de simili mutuam rependere vicem. ⁊ si minus diligit creatura quo mā minor est. tñ si ex toto sese diligit. nihil deest vbi totū est. hec berñ. Debet ergo quilibet fidelis diligere deuz sm

totum posse suum. vt hortatur hugo sic dicens. ꝙtum potes tm̃ dilige. possibilitas tua erit mẽsura tua. Quãto plus amas. tãto plus habes. ⁊ quãto plus habes. tanto plus felicior es. extendere ergo ⁊ dilatare quantum potes. vt totũ impleat. qđ in te est etiã si totum non capiat. qđ in illo est. noli timere quasi deficere debeat ille. si minus capax fueris. si vas non deficit oleũ sufficit. Cor tuũ vas est amor illius oleus est. Quamdiu vas habes. ille infundere nõ cessat ⁊ cũ tu vas amplius nõ habueris. ille adhuc oleũ habet. hec hug. Inde est qđ dr origen̄. sup cañ. In dilectione siue in diligendo deũ nullus modus nulla mensura est habenda. misi hec sola ꝙ tm̃ exhibeas ꝙtum habes In xpo ihesu diligẽdus est deus. ex toto corde. ex tota aĩa. ex totis viribꝫ. in hoc ergo nulla mensura est. ¶ Diligere dr primũ est etiã aliqua mensura. primũ inquit tuũ diliges sicut teipsum. Sig̃ aut in dilectione minus aliquid feceris ꝙ potes. ⁊ ꝙ in tuis viribꝫ est aut inter te ⁊ primũ nõ seruaueris equitatẽ. sed aliquid differentie habueris non est in te caritas ordinata. nec ordinem suũ tenens. hec origen̄. Discamus ergo xpm dm̃ nostr̃ amare iuxta exhortationem beati ber̄n̄. sic dicentis Disce cristiane a xpo quẽadmodum diligas xpm̃ disce amare dulciter amare prudenter amare fortiter. Dulciter ne illecti. prudẽter ne decepti. fortiter ne oppressi. ab amore dũ euellamur ne mundi gloria seu carnis voluptatibꝫ abducaris dulcescat tibi p his sapia xps. ne seducaris spiritu mẽdacij ⁊ erroris. lucescat tibi veritas xps. ne aduersitatibꝫ fatigeris. ꝓfirmet te virtus dei christus. Dilige dominuz deũ tuũ ex toto ⁊ pleno cordis affectu. dilige tota rõnis vigilantia ⁊ circũspectione. dilige etiam tota virtute vt ne mori p eius amore ptimescas vnde nõ abduci blandicijs. nec seduci fallacijs. nec frangi iniurijs. toto cor de. tota aĩa. tota vrute diligere est. hec ber̄n̄. Sciendum etiã ꝙ deus. qui fecit nos exigit a nobis nosipos totos. iuxta istud dictũ sancti aug. sic dicentis. Totũ exigit qui fecit sed noli tristis eẽ si nihil vnd gaudeas remanear in te Ex hoc em̄ diligis te. ꝙ diligis deũ ex toto corde. Nec nimiz si deus velit habere cor integrũ cũ sufficiat illud iplere. hec aug. Debemus etiam nosmetipsos totos offerre creatori nostro ⁊ hoc p vite puritatẽ. vt ait beatus ansel. in suis meditationibꝫ. Ecce dñe inquit. qz me fecisti debeo meipsum amori tuo totum. imo tm̃ debeo pluscz meipsum. quanto tu maior me es p quo tu dedisti teipsum. hec ansel. Hec igit beneficia debent stimulare vnumquẽcz fidelem ad diligendũ deũ super omnia.

Filius

Desidero etiã aliq̃ scire de figmis ⁊ piecturis quibꝫ homo possit aliqualiter de his intelligere se habere caritatẽ gratuitã ⁊ cupio edoceri.

Et primo de figmis caritatis incipientium.

Ca. .xi. Pater

Scire debes qđ pter imperfectionem ⁊ multiplices defectus nostros scire nõ possumus certitudinaliter vtruz habeamus habitũ caritatis perfectionis. ⁊ ideo oportet nos pterea esse aliquibꝫ figmis ⁊ coniecturis. quibus quodammodo confidamus nos habere caritatem gratuitã. ista vo signa ⁊ piecture oriunt ex actibꝫ caritatis. quor actuum caritatis aliqui sunt incipientiũ. aliqui sunt proficientium. ⁊ aliqui perfectorum

ꝓter qꝺ aliqua ſunt ſigna charitatis iam gemite.aliqua ſigna caritatis iã roborate . et aliqua ſunt ſigna caritatis iam ꝓfecte. ¶ Signa caritatis iam gemite ſiue infuſe que ꝓmouent ad incipientes ſicut ꝺr beatus bernꝰ.in vno ſermonũ de omnibꝫ ſcis ſunt quatuor que ibidem enumerat ſic dicens.Primũ caritatis ſignũ iam gemite ſiue infuſe eſt dolor de culpa ꝓterita.Ratõ huius eſt.qꝛ caritas ⁊ culpa mortalis opponunt̃ .⁊ ideo ſimul ſtare non ꝑñt in eadem voluntate.ideo qñ caritas ẽ in voluntate expellit culpã per dolorẽ ꝓtritionis.Vnde beatus aug.in ome. viij.ſuper iohannẽ ſic ꝺr Radix omnium bonoꝝ eſt caritas ⁊ radix oĩm maloꝝ eſt cupiditas ⁊ ſimul ambe eſſe nõ ꝑñt.qꝛ niſi vna radicitus fuerit euulſa alia plantari non põt. Ergo dolor cõtritionis eſt ſignum habite caritatis. Secundũ ſignũ caritatis iã gemite ſm bedã. eſt firmũ ꝓpoſitum cauendi ꝑcãta futura cum effectu. Cuius ratio eſt.qꝛ habere ꝓpoſitum cauendi omnia peccata mortalia cum effectu. nec per amorem naturalem.nec per acquiſitam dilectõem habere põt ſine caritate gratuita adiuuante. Vnde augu.j.li.retractationũ cap̃o.viij.ſic ꝺr.ꝙ voluntas ipſa niſi gratia liberet̃ a ſeruitute dyaboli qua fcã eſt ſerua peccati. ⁊ per gratiã ordinet̃ recte pieqꝫ viuere a mortalibꝫ non poteſt.licet enim ꝓter libertatem poſſit vitare ꝑcũ qõlibet mortale.non tñ poteſt ꝓter infirmitatez diu omnia in ꝛmum vitare quin in aliꝺ incidat.igit̃ diu eſſe ſine ꝛſcientia peccati mortalis ſignum eſt caritatis iã gemite. Tercium ſignum caritatis eſt in auditu ſermonis dñi. Ratio huius eſt qꝛ amantes delectant̃ in ſermonibus amatoꝝ .ſiue ſint ſermones inſpirati.ſiue ſcripti.ſiue exterius auditi.vt ex illis capiant experimentum mutuorum affectuum.quos caritas ſilentio tegere ꝓt. Vos amantium ſm criſoſto.eſſent amorem ſuũ ſilentio tegere nequeant. Et dñs dicit.Qui ex deo eſt verba dei audit.Ex hiſ ꝑꝫ ꝙ delectatio ĩ tali auditu eſt ſignũ caritatis gemite. Quartum ſignum dilectionis eſt ꝓmptitudo bonĩ opis Ratio eſt.qꝛ caritas eſt maxime operatiua.⁊ ideo imperat omnẽ actum ordinatum ⁊ ordinabilem Vñ beatus greg.Nunqꝫ amor dei ociosus eſt.operat̃ enim magna ſi eſt. ſi autem operari renuit amor non eſt. Ergo ꝓmpta operatio bonoꝝ opeꝝ eſt ſignũ habite caritatis.qꝛ vt dicit idem beatus grego.ꝓbatio dilectionis exhibitio ẽ operis. Quintum ſignũ caritatis ponit ambro.in li.de ſimilitudinibꝫ.vbi ſic ꝺr.ꝙ quando aliquis de defectu ſpirituali alioꝝ triſtat̃ .⁊ de ꝓfectu alioꝝ letat̃ ſignum eſt caritatis Et beatus augu.in vna epiſtola ſic ꝺr.Qui non dolet de malis ꝓximi non eſt in eo caritas .Vnde ſm apoſtolum.Caritas nõ ꝓgaudet inꝗuitati.ſed magis veritati.igit̃ triſtari de defectu ſpualium. et gaudere de eorum ꝓfectu eſt ſignum caritatis gemite.quod pertinet ad incipientes.

¶ De ſignis roborate caritatis ꝓficientium.

X

Secundo videndum eſt de ſignis iam roborate caritatis que pertinent ad ꝓficientes . De quo ſciendum ꝙ quinqꝫ ſunt ſigna caritatis iam roborate. Primum ſignũ caritatis ꝓficientis eſt feruens ⁊ inſta conſcientie examinatio non ſolum de peccatis mortalibus .ſed etiam de venialibus . Ratio huius eſt.quia ſic̃ caritas opponitur peccato mortali. ita feruor caritatis opponitur peccato venĩ ali vt expellat ipſum ab anima ne ſpũi

sancto displiceat. qui ones officinas mentis visitat ⁊ mūdat. Un dr beatus grego. Spūssanctus pfecto monet. mouet ⁊ docet. monet memoriam. mouet voluntatē ⁊ docet rōnem. nec mini mam paleam pcī intra cordis habi/ taculum qđ possidet patit residere. sz statim igne subtilissime circūspectōis exurit. De quo igne dr beatus ambro. sup illud luce. xij. Ignem veni mittere in terram. ignē qui aurea vasa domini ce domus meliorat. fenum vo pfumit ⁊ stipulā Aurea vasa sunt aīe ad ymaginem dei facte fm tres potentias. fm quas dei capaces sunt. quas ignis caritatis innouat ⁊ pficit cū peccata deformātia tā minora qz maiora liquefaciē do pfumit. Cū igit frequens pscie examinatio fit a spūsancto p feruorem caritatis. planum est qp ipa est signū roborate caritatis. Secundum signū caritatis pficientis ac roborate est pcupiscentie diminutio. Ratio est q2 qz/to caritas diligens deū magis augmētat tantomagis homo a pcupiscentia tpalium elongat ⁊ in eoipso consum/pta minuit. Unde beatus augu. dr qp pcupiscentia minuit caritate crescente. donec veniat ad magnitudinez. quam maior esse non possit. vbi aūt nō est caritas ibi regnat cupiditas que desiderium ⁊ sapore veri bom expellit. ergo pcupiscentie diminutio est signum roborate caritatis. Tercium signū caritatis roborate est sensuum interiorum siue spūaliū vitalis exercitatio. Ratio est q2 sicut exercitatio sensuū est signū corpalis vite. ita exercitatio spūaliū est signū spūalis vite. Sunt nāqz quī qz sensus interiores in mēte sicut sunt quinqz exteriores sicut dicit in libro de spiritu ⁊ aīa. Unde sicut habitare in corpe aīam pbant sensus vitales. ita habitare in amma spiritum pro/batvita spūalis. illud ex visu ⁊ audi/tu dinoscitur. istud ex caritate ⁊ alijs virtutib dinoscit. ideo pfectus interiores siue spūales exercitationes signa sunt roborate caritatis. Quartum signuz pficientis caritatis est studiosa mādatoꝝ obſuatio. Rō ē q2 obſuatō mandatoꝝ fine vera dilectione fieri nō pt. Un dns dr. Qui diligit me sermonez meū seruabit ⁊ pater meus diliget eū. Quod exponens beatus grego. inquit. sic dr. In quorundā corda venit spūssanctus ⁊ mansionē non facit. q2 pe temptationis ab eo recedunt. In quorundā corda venit ⁊ mansionem facit. q2 sic amor siue caritas diuinitatis eos penetrat. vt ab amore illius in tēptatione non recedant Et beatus augu. Tu qui veram requiē que post hanc vitam pmittit queris. eā inter amaritudines vite huius molestias suauē iocūdamqz gustabis. si eius qui pmisit pcepta seruaueris ⁊ dilexeris. Quintū signū caritatis pficientis est diuinarū veritatum manifestatio Ratio est q2 amor est cā pmunicationis. ⁊ ideo amicus reuelat ⁊ cōmunicat amico suo secreta. sic dns facit ill quos diligit De hoc richar. de sancto victo. sic air Un nosse qp subtilitas diuinaꝝ reuelationum sit maxīe amoris diuini indicium audi iā nō dicā vos seruos sed amicos meos. q2 oīa quecunqz audiui a patre meo nota vobis feci Un ex magnitudine diuine dilectōis dependet motus diuine reuelationis. hec richar.

De signis pfecte caritatis pfectorum fm statū huius vie extrinsecis

Tercio videndū est de signis caritatis iam pfecte put pficiē/tes in via. dr em puerbiorum. iij. Justoꝝ semita q̄si lux splendēs crescit

ꝙficit vsq; ad perfectum diem videlicet perfecte caritatis. Et ideo sciendum ꝙ inviatorib; ꝙfectis viris duplex est perfectio caritatis. Una est necessitatis ꝙ sufficientie. Alia est ꝓmilegiate sanctitatis ꝙ excellentie. Has perfectões tangit ꝑ per libꝛo. iiij. de vita ꝓemplariua sic dicens. Illi qui ꝑfecte deũ diligunt. qui volendo qđ ds vult nullis peccatis quib; offendit ac quiescunt. ꝙ semꝑ ad virtutes hñdas ꝙ diligendas se extendũt. Perfectionem necessitatis tangit cum dr volendo qđ deus vult. ꝙ hanc habent quicũq; in caritate manent. Ad quam etiã perfectõem inuitat nos dñs deutero. xiij. sic dicens. Perfectus eris ꝙ absq; macula coꝛam dño deo tuo. absq; macula criminali ait glo. Perfectionem aũt excellentie tangit cum dr. Et semper ad virtutes habendas se extendit. nam indefessum ꝓficiendi studium et magni conatus ad perfectõem reputãtur ꝑ facto. Sed qꝛr ait apls. Velle adiacet mihi. ꝓficere aũt non inuenio Ideoq; plena perfectio caritatis qualis erit in patria. nullo mõ haberi põt in via. ꝓpter qđ signa ꝑfecte caritatis hic non querunt sed signa ꝑfectioꝛis caritatis ꝓut in via haberi ꝓñt. Est igit notandũ ꝙ signa caritatis perfcẽ dupliciter ꝓsiderari possunt. qꝛ quedã habent quasi ex actionib; exterioꝛib;. quedam ex actionib; interioꝛib;. ꝙ de vtrisq; actionib; tam exterioꝛibus q; interioꝛib; quinq; signa possunt assignari. Primũ igit signum extrinsecus caritatis perfecte est. si quis ꝓ salute xꝑi moꝛi paratus sit. Ratio põt esse talis vt dr beatus augu. in libꝛo de gratia ꝙ libero arbitrio. Parua caritas non sufficit ad implenda magna mãdata. vt sunt moꝛi ꝓ christo vel ꝓ fratrib; ꝙ huiusmodi. sed requiritur ad hoc caritas magna. Unde super epistolam Johannis idem beatus aug. dr. Perfecta caritas hoc est. vt quis ꝓ fratribus patus sit moꝛi. Ex hac igit virtute ꝓ signum perfecte caritatis. Secundum signũ extrinsecum caritatis perfecte ẽ si quis inimicos diligit ꝙ eis ꝓ deo bñ facit. Ratio huius est vt dicit hugo de arra anime. Amoꝛ transformat amantem in similitudinẽ amati inquantuꝫ potest. non solum quantũ ad substantiam sed etiã quantum ad opatões arduas ꝙ difficiles. Cum igit deus amatur ab eo qui diligit inimicos ꝙ benefacit eis sequens verbum dñi dicẽtis. Diligite inimicos vestros ꝙ benefacite eis vt sitis perfecti. sicut ꝙ ꝑ vester celestis perfectus est. Et hoc fieri non potest per quamlibet dilectiõem. sed ꝓ perfectam. qꝛ talis dilectio vt dr btũs augusti. est perfectoꝛ. Et oꝛigen. super cañ. dicit. ꝙ exhibitio pietatis ꝓbat magnitudinẽ dilectionis. ideo illõrum signum est scꝫ diligere inimicos. Tercium signum extrinsecum caritatis perfecte est si oña aduersantia gaudenter quis suscipit ꝙ patienter fert. Ratio huius est quia caritas perfecta mentem ab amoꝛe huius vite quasi totaliter auertit. ꝙ occidendo insensibilem reddit. quia penas temꝓales et moꝛtem contemnere facit. De hoc beatus gregoꝛius sic dicit. Sicut moꝛs coꝛpus interimit. sic caritas vite eterne ab amoꝛe temꝓalium mentem auertit vel occidit. Nam mentem quã perfecta caritas absoꝛbuerit. ad terrena foꝛis desideria insensibilem reddit Neq; sanctus quilibet ꝓ domino moꝛi potuisset. nisi ꝓius a terrenis desideriis fuisset moꝛtuus in mente. Charitas ergo omnia sustinet. ait sanctus paulus. Un̄ apostoli ibant gaudẽtes a ꝓspectu ꝓcilij. qm̄ digni bñti sunt ꝙẽ.

Quartum signum extrinsecum caritatis pfecte est si oĩbꝫ quis renũciare paratus sit. ⁊ sequi xp̃m Ratio est qꝛ perfecta caritas omnia rennuit .que eius officium impediunt. Unde apls omnia arbitratus est vt stercora vt lucrifaceret xp̃m. sed temꝓaliuꝫ ꝯcupiscentia maxime impedit officiuꝫ caritatis Dicit etiam beatus augu. ꝙ caritatis venenũ est. spes adipiscendoꝝ aut retinendoꝝ temꝓaliuꝫ Et nutrimentũ caritatis diminutio cupiditatis. Perfectioꝝ caritatis est. vbi nulla est cupiditas. hec aug. Et beatus greg. Sũt nõnulli iustoꝝ qui ad apꝛehendenduꝫ culmẽ pfectionis dũ altiora interius appetunt exterius cũcta derelinquunt qui reb̃ habitis se nudant. gloria hoꝛnoris se expoliant. qui deficioꝛuꝫ interꝛnoꝝ assiduitate se affligunt. ⁊ de exterioꝛibꝫ ꝰolationẽ habere nolũt. hec greg. Quintum signum extrinsecum caritatis pfecte est si quis mihil aliud ꝙ̃ solum deum diligat. ⁊ eundẽ timoꝛe filiali timet Ratio qꝛ perfecta caritas foꝛis mittit omnem timoꝛem vt ꝺr iohãnes in sua cano. Quod exponẽs gilbertus sic ait. Caritas ꝓ xp̃o liuoꝛe caret sed caritas xp̃i caret timoꝛe. hec eñ mihil penale hꝫ. timoꝛ aũt penã hꝫ igif in caritate xp̃i timoꝛ non erit nisi filialis. Unde notanduꝫ vt ait beatus aug. super p̃s. ꝙ sunt nonnulli hoĩes qui habent timoꝛem ⁊ ꝓ timoꝛem ꝓhibent se a peccato ⁊ timẽt sed nõ amãt iusticiam. cũ aũt ꝓ timoꝛem sepꝛtinent a peccato fit assuetudo iusticie. ⁊ ĩcipit qꝫ̃ durum erat amari ⁊ dulcescit deus ⁊ iam incipit homo iuste viuere. nõ qꝛ timet penas sed qꝛ amat eternitatem. Exclusus ergo est timoꝛ a caritate successit timoꝛ castus veniens de amoꝛe. ille aũt timoꝛ non est castus qui timere facit quicquid facit bonꝰ non timoꝛe amittendi illud bonum sed timoꝛe pardendi illud. malum non timet ne ꝓdat amplexus pulcerrimi sponsi. Iꝫ timet ne mittat in gehennam. hec aug. Unde vera ⁊ pfecta obsequia deo non reddimus. nisi cum eum ꝓpter amoꝛis fiduciam non timemus ⁊ cũ ad bona opa agenda nos non metus ducit sed affectus. Unde beatus greg. ix. moꝛal'. super illo verbo . Non eñ possum metuens respondere sic ait. Deo respondere est eius donis p̃cedẽtibꝫ nostra obsequia reddere. Rectũ quippe deus hominem ꝓdidit. eumq̃ ad puersa deflu entem cũ longanimitate tolerat. quotidie culpas aspicit. ⁊ tñ viuẽdi spacia non citius abscidit. dona largiꝰ benigniate sua. ⁊ erga malos vtꝰ. Respondere homo tot beneficijs deber. sed tamen respondere metuens non valet. qꝛ humanꝫ generis ꝓditoꝛem quez ad huc seruiliter foꝛmidat ꝓculdubio nõ amat. nã tunc soluꝫ deo vera obsequia reddimus cum eum ꝓpter amoꝛis fiduciam non timemus. cum nos ad bona opa affectus non metus diꝛigit. cum malum nostre menti non placet etiam si licet. nam qui a puersitatis ope ex timoꝛe restringiꝰ. puersa libenter ageret si liceret. nequaq̃ ergo ꝛaciter rectus est. qui adhuc a ꝛauitatis deficio liber non est Unde vera obsequia deo nõ reddimus. si ex timoꝛe ⁊ nõ potius ex amoꝛe mandatis illius seruimus. hec greg. Ex his dictis patet ꝙ diligere deum super omnia ⁊ illius mandatis non ex timoꝛe sed amoꝛe obedire aliaq̃ pficere sunt signa caritatis perfecte.

De signis pfecte caritatis perfectorum intrinsecis scdm statũ huius vie

Nunc videndum est de signis intrinsecis eiusdem caritatis pfecte. Sunt aũt quedã actio

nes caritatis quasi intus manentes a caritate elicite vel imperate. ⁊ illa signa sunt veriora quantū intimiora. quāto enim caritas est perfectior. tanto est acutior ⁊ ad intima pringens. ⁊ ideo intimiores ⁊ pfectiores eligit actus.

¶ Primū igit signū caritatis pfecte intrinsecū ē vel sunt pfunda ⁊ intima suspiria mentis Ratio potest ee talis. q; qñ memoria rei amate īrima mētis amantis rangit. statim suspiria amorosa quasi nuncios amoris expellit. donec eam psentia dilecti visitet ⁊ reficiat. Unde greg. v. moral. adducēs illud Job. Antecz comedā suspiro. dr ꝙ mens ad inspectōem fulguris p intima suspiria vegetata qualescit. quia eam amor veritatis reficit vel afficit. ⁊ refectio premplationis pascit. hec grego. Tepidus aūt amor hec facere non pt sicut amor pfectus ¶ Secundum signū intrinsecū caritatis pfecte sunt alta desideria Rō huius est. quia beatus aug. ij. li. pfes. sic dr. omnia posteribo suis agunt ⁊ loca sua petūt. grauia deorsum vt lapis. leuia sursum vt ignis. sed qđ est pondus in corporibo. amor est in spiritibo. Unde aug. ibidē dr. Amor meus pondus meū. eo feror quocunqz feror. dono tuo accendimur ⁊ sursū ferimur. inardescim? ⁊ imus ⁊ ascendimus p ascensiones in corde ad pacem ihrlm. hec aug. Ecce quāto amor magis accendit. tanto desideria amorosa perfectius sursum ferunt nec quiescunt donec ad locū suum. s. ad amatū deum pueniunt. Unde ⁊ beatus greg. in mora. dr. Sancti viri cū eternitatis desideriis anhelant. in tanta altitudine vite se sublevant. vt audire q̄ mundi sunt. graue sibi ac deprimens pondus credant. valde enim intolerabile estimant quicquid illud nō sonat exterius quicquid intus amant. multi plicata enim caritate maioribo desiderijs estuant. ⁊ iam puenire ad vitā spiritus etiam per cruciatus corpis anhelant. hec greg. Ex hoc pz ꝙ alta desideria que in summū desiderabile solum tendunt signa pfecte sunt caritatis.

¶ Tercium signū intrinsecū est cogitatōnes languide. Rōnem assignat Fulgērius in quodā sermōe sic dicēs. Necesse est vt quo preceserit dilectionis thesaurus. i. amatū. illic sequat cogitationis affectus. i. desideriū amorosum. ideo veritas ait. vbi thesaurus tuus ibi ⁊ cor tuum. Ut ergo in celestibus thesaurisemus celestia diligamus Ubi ergo vis nosse vbi sit thesaurus tuus. attende quid ames. attende etiaz quid cogites. ⁊ ita fiet vt thesaur tuū ex toto corde tuo cognoscas ⁊ amorē tuum iudicio cogitationis tue intelligas. hec fulgen. Si igit cogitationis affectus ē vbi est thesaurus amoris. i. amatum planū est ꝙ cogitatō fastidit omne aliud ab amato. Unde glo. sup illud Cañ. v. Adiuro vos vt nūcietis dilecto q; amore langueo. sic dr. ¶ Pre magnitudine amoris omia tempalia sunt mihi fastidio. vnde langueo. Lāguor autem iste causat ab amore perfecto. Unde origenes ibidez distinguit inter simplicem amorem. ardorem. ⁊ languorem dicens. Amant inquit incipientes. ardent proficientes. langnent perfecti. Igit cogitationes languide sunt signum caritatis perfecte.

¶ Quartum intrinsecū signū caritatis perfecte sunt expectationes tediose. Ratio est. q; dicit Lincomien. super. vij. c. angelice ierarchie. Amore tendente in rem amantem nihil velocius. nihil acutius. nihil penetrabilius. nihil subtilius. quia sua natura non quiescit donec supnaturaliter penetrauerit totam pfunditatē ⁊ transi-

erit amabilis totalitatē quantū potest Et qñ cursus istius amoris impeditur vel tardat qualitercūq; tota mens turbat & expectatione attediat. Quia sicut dr richar. Amanti ois mora longa videt & expectatio onerosa. vt clamet cū sancto iob. Tedet aiam meam vite mee. Quod exponens beatus greg. ita dr. presens vita vilescere. i. tedere incipit. dū diuinus amor dulcescere incipit Unde amor caritatis pfecte quodam incendio incensus fastidit oē. qđ sui amoris cursum impedit. ¶ Quintum signū intrīsecū caritatis perfecte sunt affectiones extatice. Extasis vero est excessus mētis. vt ait papias. Hō huius est q; sicut dr dyonisi. iij. de diuinis nois Amor in deū tendēs est faciens extasim spūs Et rōnem reddit ibidē. q; amor nō pmittit amatores esse sui ipōr p mentis sobrietatem. sed eor qui amant p mentis excessum. sz illi qui non sui sed alior que extra se sunt querūt amorē. spiritū in amatis pñtem ꝓstituunt Quia sicut dr beatus bernar. Hō est psentior spiritus mihi vbi animat. q̄ vbi amat. qđ tñ intelligendū est quantū ad conatū affectōis sue. hunc aūt excessum nō pt facere misi caritas pfecta. que p suam fortez inclinationē causat tendentiam vehemētem in rem amatam Quod oñdit dyonisius p exemplū allegans paulū ita dicens. Beatus paulus in amore dei magnifice excellens dr ad galath. ij. Viuo ego iam nō ego. viuit aūt in me cristus. hoc aūt dr sicut verus amator & extasim passus viuens deo nō sibi. hoc exponens excellen. in plogo sup can. sic dr. viuo ego vita naturali. iam non ego p mutationem excessiuā ad eternitatis immensitatez q̄si absorpta & suo officio suspensa dirigor moueor doceor & regor vita supsubstantiali, cui vnior qua repleor. vnit aūt in me xp̄s. i. sicut anima sobria me regit naturaliter & disponit ad oēm actū inferiorem sic virtus xp̄i cui vnior gratuite me vnificat & ad oīa disponit. Sequit hoc dixit sicut verus amator. verus autem amator est. qui in soluz summe & vere diligibile & desiderabile immediate & ꝓpter ipm solū supintellectualiter intendit. hec ille Debemus ergo adhere deo per pium amorem. q; in ipo est plena refectio & requies perpetua aia sanctaꝝ Uñ dr beatus bernar. O bone ihesu amor tuus non est transitorius sz eternus. non est ociosus sed qui te diligunt nō tepescūt meditatio tua super mel dulcis. loqui de te plena refectio. nosse te pfecta ꝓsolatio. adherere tibi vita eterna. a te separari mors ꝑpetua Hec bernardus.

Filius

Habita informatione de signis & coniecturis ipius caritatis. nūc ꝓsequēter quid bom ꝓferat eadem virtus caritatis cupio edoceri.

Ca. .XII. Pater.

Scire debes qđ virtus caritatis efficit aiaz hominis sponsam xp̄i & templū spūssancti. nam ois aia fidelis que est in caritate & in statu gratie ē sponsa xp̄i. que copulata est ipsi deo per sacramentum baptismatis. & accepit ab eo arraz videlicet remissionē pcōr & donum spiritussancti. De hoc throphilus dicit. Omnis anime sponsus xp̄c est. sponsalium vero locus vbi coniunctio efficitur ē baptismus siue ecclesia. Dat dō arram sponse remissionem peccatorū & spiritussancti ꝓmunionem. pfectiora vero in futuro seculo retribuet dignis. nullus aūt est alius sponsus nisi solus xp̄us. hec throphilus. Hunc ergo

sponsum anima sibi copulat qñ ei pre
tum amorē inxret. Unde ōt richar.
de sancto victo. Verus anime sponsus
deus est. quem tunc veraciter nobis co
pulamus qñ ei per vēz amorem inxre
mus. imoxere sibi ille nos ꝓnectit qñ
nos quibusdam intermis ꝓmercūs ad
suum amorē accendit ꝛ artius astrin
git. vnde fit vt quem prius ꝓsueuerat
multū formidare. incipiat postmodu
ardenter amare. hec richar. Unde no
tandū ſm beatum augu. q ficut viola
tio corporis violat ꝛ corrumpit virgi
nitatem. s. per peccatum carnale. sic vi
olatio fidei corrumpit integritatē mē
tis. virginitas carnis corpus intactū.
sed virginitas mentis fides incorrup
ta. Quādiu ergo seruabimus deo fidē
veritatem ipsi fideliter adhxrentes tā
diu mentis integritatē quam p virgi
nitate accepimus custodimus. Quod
si quidē violauerimus peccatis nos ne
quiter, psternentes per pñiam ꝛ satisfa
ctionem reparemus. ꝛ in postez simi
lia caueamus. ꝛ deo itez per amorem
adhxreamus. ꝛ eadem adhxsio ꝛ ꝓtinē
tia nobis itez p virginitate reputaf ꝛ
si non quantum ad aureolā saltē quā
tum ad meritū. hec augu. Unde aīma
per peccatum corrupta ꝛ per vitia car
nalia fedata ac polluta. feditatē suam
ac deformitatē debet deponere perverā
pñiam. secz itez virtutibꝫ ꝛ bonis mo
ribꝫ adornare vt tanti sponsi xpi. s. am
plexibꝫ digna valeat existere. De hoc
hugo de sancto victore in tracta. de ar
ra anime cum ipsa anima ꝓferendo sic
ait. Si ego electa sum quid ḡso adhuc
differor quin ad amplexus sponsi nec
dum puenire possum. Nescis o anima
mea nescis ḡz feda prius fuisti. ḡz dēfor
mis ḡz polluta omni horrore ꝛ enormi
tate plena. Et quomō tam cito in illū
pudoris ꝛ castitatis thalamū introdu
ci expetis. nisi prius saltem cura aliq
ꝛ studio exculta ad pristinū decorē re
pareris. hoc est q iste sponsus tuus ad
huc suam presentiam tibi subtrahit ꝛ
necdū in mutuos amplexus ꝛ dulcia
oscula te admittit qrvz nec polluta de
bet muudū tangere. nec turpem decet
mundū videre. Cum aūt preparata ꝛ
decenter ornata fueris. demū in illuz
celestis sponsi thalamū sine cōfusione
permansura intrabis. Prius ergo stu
de faciem ornare. habitū ꝓponere. ma
culas tergere. mores corrigere. disci
plinam seruare. ꝛ ommibꝫ tandem in
melius ꝓmutatis digno sponso dignā
sponsam reddere. serua te illi intactā.
serua impollutam. serua integram. ser
ua incontaminatā. Si olim meretrix
fuisti. modo virgo facta es. quēadmo
dum amor illius ꝓsuevit corruptis in
tegritatem reddere. integris castitatē
seruare. hec hugo. Non solum autē di
cenda est ꝓtinentia a carnis illecebris
abstinentia. sed ommium delectabiliū
carentiam ꝓtinentiā debemus intelli
gere. Nunqz in spirituali studio aliqs
potest pficere religiosus vel in statu sa
lutis persistere. nisi a carnalibꝫ delecta
tōnibꝫ que sine peccato mortali admit
ti non possunt ex integro renuncier, p
ter deum. Unde ſm bernardū. Digne
deo spūali matrimonio illi copulāt
qui in eius dilectionis intuitu vitioz
ꝓnubia. carnis delicias. mundi glori
am ꝓtemnunt. hec bernardus.

Debet ergo aīma devota que tam per
fidem ḡz ꝛ pervite meritum sponsa cri
sti appellari meruit ꝛ eē. seipsam a vi
tijs ommibꝫ abstrahere. ac omni dilige
tia per vite puritatem se illi ꝓseruare.
ipsum qz solum diligere. vt per hec eq
lem vicissitudinem dilectionis repen
dere possit. Hec ꝛ quedam alia beatus
Augustinus de sponsa ꝛ sponso spūali

ꝯmemorat ita dicens. O sponsa spon sum habes ⁊ nescis. pulcrerimus oīm est sed tu speciez eius nō vidisti. ille te videt qz misi te vidisset nō te diligeret quid ḡ ages nunc illū videre nō potes. qz absens est. ideo nō times nec erubes scis illi iniuriaz facere. ꝙ singularem eius amorē ꝯtemnis. teꝯ alieno amatore turpiter ⁊ impudice ꝓstituis. noli sic facere si adhuc scire nō potes qualis ille sit qui te diligit. ꝯsidera saltim arram quā dedit tibi. forta ssis in ipso munere eius qđ penes te est poteris cognoscere quo affectu illū diligere. quo studio ⁊ diligēcia te illi debeas ꝯseruare. Magnū ḡ est qđ tibi dedit. sed maius est qđ in te diligit Quid tibi dedit o aīa sponsus tuus. respice vniversum mundū istū. ⁊ ꝯsidera si in eo aliquid sit qđ tibi nō seruiat omnis natura ad hūc finē cursum dirigit. vt obsequijs tuis famulet ⁊ vtilitati tue deseruiat. Quisputas hoc īstituit certe deus Beneficiū ergo accipis ⁊ auctorē eius nō agnoscis. cāto quippe diligens suo dono diligendus demonstrat ⁊ qꝫ stultū est amorem tā potentis non ꝯcupiscere. ⁊ qꝫ impiū tam multū diligentem nō amare. Caue eriā o aīa ne qđ absit meretrix dicaris si munera dās plus qꝫ amantis affectū diligas. maiorem caritati eius iniuriā facis si dona illius accipis ⁊ tū vicissitudinē dilectionis non rependis Dilige igit illum ꝓpter se. dilige te ꝓpter illū. dilige illū vt fruaris illo. dilige te vt diligaris ab illo. dilige in domis illius. q̄ tibi data sunt ab illo. illū tibi ⁊ te illi dilige. hec pura ⁊ casta dilectio est nihil hās sordidū. nihil amaꝝ. nihil transitoriū. hec aug. Anima igit que sic diligit xp̄m merebitur eius amplexibꝰ circumplecti. cui etiam ꝯiungi per hmōi amplexum spiritualem valde est delitiosum ⁊ iocundum nam ipsius amplexus non maculat sed mundat. non inquinat sed sanctificat De hoc per quendam sic dicit Heu mundana mollicies tactū meuz nimis miserabiliter decipiebat ⁊ ignorauī. ꝙ tā suauis o bone ihesu esset amplexus tuus. tam honestus attractus tuus tamqꝫ delitiosum tibi ꝯiungi. Tuus o dulcissime ihesu amplexus non maculat sed mundat. tuus attractus nō inquinat sed sanctificat O ihesu fons vniuerse dulcedinis ⁊ suauitatis. quā tuz habet deliciositatis honestatis ⁊ iocunditatis quando lena tue sapientie eterne ⁊ cognitionis est sub capite. id est sub ratione ⁊ dextera tua diuine clementie ⁊ dilectionis amplerabit me in voluntate. Heu me miserā quis vnqꝫ tam dulce tam suaue tamqꝫ delitiosum experiri poterit. qꝫ inter brachia tanti sponsi requiescere. inter oscula tanti regis ⁊ amici feliciter obdormire. hec ille. Anima vero que sic sponso celesti ꝯiungitur in eius desiderio ardet nulla iam que in mūdo sunt ꝯcupiscit nec aliquā vite pñtis ꝯsolationem recipit sed ad illum solum quem diligat suspirat donec inueniat. ac ī eius amore requiescat qz anima que diligit deum in solo deo quietem habet. De hoc gregorius. super ezechielem exponens illud. Thalamū vno calamo longū sic dicit in thalamo quippe sponsus ⁊ sponsa federant. sibiqꝫ in amore coniunguntur. Quid ergo sunt in sancta ecclesia thalami nisi eoꝝ corda. in quibus anima sponso inuisibili iungit vt eius desiderio ardeat. nulla iaz que in mūdo sunt concupiscat presentis vite longitudinem. penam deputet. exire festinet. ⁊ amoris amplexu in celestis sponsi visione requiescere. Mens itaqꝫ que iam talis est. nullam presentis vite consolationem recipit. sed ad illum quē di-

ligit medullitus suspirat. feruet. anxiat. anxiaf vilis ei sit salus ipsa sui cor poris q̄ transfixa est vulnere amoris. Unde in canti. cañ. dr. vulnerata caritate ego sum. mala aūt salus ē cordis que dolorē huius vulneris nescit. Cū vero anxiare iam in celesti desiderio. ꝛ sentire vulnus amoris ceperit. fit aīma salubrior ex vulnere q̄ prius egrotabat ex salute. hec gre. ℟ Et notandū q̄ pius ꝛ misericors dñs vt dr hugo desiderium hoīm deuotoꝝ puocat ꝛ irritat vt augeat. qñ amorem suum in nobis excitat sed fugiendo vt sequamur inflāmat. Tale em̄ est cor hominis vt si qđ diligit adipisci non valeat āpliori desiderio inardescat. Sic in canti. can. sponsus venit stat post parietem. ꝓspicit p̄ fenestras vt quasi lateat ꝛ non lateat. mittit manū suam p̄ foramen. tangit sponsam voce tenui vocat eam ꝛ dr veni. illa vt audit sponsū adesse surgit. mox festinat. aperit. brachia ad amplexandū parat. liquescit anima eius. feruent p̄cordia eius exultat. gaudet ꝛ tripudiat. Sed ille cuz teneri putaf declinat. subitoq̄ quasi ō medijs elapsus āplexibꝫ fugit. Quid est hoc dū non querif inuenif. dum nō vocaf venit. dum aūt querif declinat ꝛ dū vocaf fugit. Si nō diligit quare venit. aut si diligit quare fugit. Diligit aūt ꝛ ideo venit. sed q̄r tunc nō diligit ꝛ ido fugit. hic nō diligit. i. in hoc mūdo in hoc exilio. sed vocat nos ad terrā suā q̄r talis amor non decet patriā istā Jocundus amor amenū querit locuz. hec hugo. Unde deuota aīa q̄uis nōdum videat spēm sponsi sui. i. xp̄i. cuz ab ipsius amore nō recedit. sz in eius desiderium semp̄ anxiat ꝛ gemit. ꝛ p̄ ꝓsequens ꝓpter dilectionem quam ad illum habet. ab omni amore alieno se subtrahit. De hoc beatus grego. super canti. exponens illa verba. pulcre sunt gene tue vt turturis sic ait. Turtur post q̄ parem amiserit suum. nunq̄ alteri se iungit sed semper solitarie habitās in gemitu perseverat. quia quem diligebat non inueniens querit. sic aīma sancta dum a sponso absens ē. ab eius amore non recedit. in eius desideriuz semp̄ anxiat ꝛ gemit. ꝛ dū illū quem valde diligit non inuenit. ab oī amore alieno se retrahit. ꝛ quasi in genarum verecundia castitatem cordis ipso habitu ꝛ actu exteriori ostendit. hec gre. Ex his ꝛbis colligere possum? q̄ pia ꝛ deuota corda cū xp̄m sponsum suuz in suis animabꝫ per sanctū ꝛ dulcem amorē adesse sentiūt. de eius presentia valde iocundanf. ac in eius desideriū perfruidū affectum trahunf ꝛ in ipo summe delectanf. Cum vero suam presentiam per subtractōnem gratie ꝛ pij sui amoris ab ipsa aīa abstulerit. ipsa quidem volenter hoc sustinens fidē tñ quam erga suum sponsum habet nō derelinquit sed omnem diligentiā adhibet quomō se illi qui absens esse videf immaculatam ꝓseruet. ꝛ ideo suuz affectum ab omni terreno alieno ꝛ inordinato amore retrahit. non solum peccata mortalia. sed etiam venialia in q̄ntum possibilitas admittit virando ꝛ illis resistendo. vt suo sponso dilecto ac domino q̄uis per gratiam absenti placere valeat. ꝛ cum ipso post hanc vitā gaudium eternum possidere. quia talibus sic fidem erga dominum suum seruantibꝫ ꝓmittitur ꝛ debef vita eterna Unde per Thobiam. v. dicitur. Filij sanctorum sumus ꝛ vitam illam expectamus quaz deus daturus est his qui fidem suam nunq̄ mutant ab eo. ℣ Ubi etiam cōsiderandum q̄ q̄uis anima in presenti vita ꝓspicere nō valeat. tamen pius dominus deuotū cor

ꝓsolari etiam in hac ꝑegrinatione nō obmittit. ipe namq; affectū sui amoris ꝑ grām sanctiſpūs aīe imꝓimit. ꝑ quē ipm deū spūaliter deosculat. ⁊ in de multipliciter ꝓsolat. nā vt dr būs greg. sup cañ. tociens aīa deo deoscula quotiens in amore ꝓpungitur. hec gre. Sed magni supza modū amoris iudicium osculū est. ℣ Quid aūt sit hoc osculū. qz spūalis est gratia nō faciliter innotescit nisi viris spūalibꝫ ⁊ in amore dei flagrantibꝫ qđ melius impzessum cozdi q̄z verbis expzessum cognoscit. Est etiā manna absconditum ⁊ nisi gustantibꝫ penitus ignotum De hoc spūali osculo beatus bern. ita dr. Ego arbitroz neminem facile scire quid sit osculū. nisi q̄ accipit. Est quippe manna absconditū ⁊ solus qui edit adhuc esurit fons signatus cui nō cōicat alienus. sed solus qui bibit adhuc sitiet ⁊ non est cuiuslibet hoīs ſz si quis ex oze xp̄i semel accepit habet ꝓprium experimentū qđ ꝑfecto sollicitat ⁊ cogit amplius ad petendū hoc osculū sola ⁊ rara ꝑfectio expit Oportet em̄ vt sponsa xp̄i p̄sumat hoc osculū petere amore caste sancte ardēter ipm sponsuz Caste vt ipm solū non alium amet. petat. ⁊ querat. sancte. qz non in ꝓcupīa carnis sed in puritate spiritus. Ardenter vt ita amore sponsi inebziet q̄ manifestatē non cogitet. nā si cogitaret nō p̄sumeret hoc osculum petere velut ab equali. quis em̄ p̄sumet vt ab eo qui respicit terram ⁊ facit eā tremere peterz osculū. Hoc aūt osculū nihil aliud eē credimus nisi spm̄ sanctū ad ꝓsolationem aīe sancte missum. Sicut em̄ spiramen osculum se permiscet. vt vnus anlxelitus iudicet. sic spiritus sanctus nostro spiritui immissus fit vnus spiritus cum eo. Sed quid anima humana retribuet domino ꝓ tanto beneficio sibi a domino impenso videlicet vt vocaret sponsa xp̄i ⁊ esset illius inquā sponsa cuius pulcritudinez sol ⁊ luna mirant O felix sponsa que tali ꝓiugio efficit digna. De ista etiam tam magna dignatione ⁊ pietate quā christus exhibet feruenti ac deuote anime Beatus bern sic dr. O anima humana quā tibi inestimabilis gloria vt sponsa esse merearis illius. in quem desiderāt angeli prospicere. vnde tibi hoc vt sit tus sponsus cuius pulcritudinem sol ⁊ luna mirant. ad cuius nutum vmiuersa mutant. quid retribues domino ꝓ omnibꝫ que retribuit tibi. vt socia sis mense eterne. socia teniq; thalami vt introducat te rex in cubiculum suum. Si te viderit ad amorem suum xp̄us sponsus tuus marcescere ⁊ pallescere. impatienti desiderio accelerabit ad te copule diuine se offert. oscula prebebit iunget amplexus. O leram diem tali um nuptiarum. o felix sponsa tali ꝓiugio digna. hec bern. ℣ Et dicit idem nō sunt inuenta etiam dulciaver ba quibꝫ verbis. s. christi anime q̄z vulces adinuicem exprimuntur affectus. quemadmodum sponsus ⁊ sponsa quibus quippe omnia ꝓmunia sunt ꝓprium nil a se diuisum habentibꝫ. vna vtriusq; hereditas. vna domus. vna mensa. vnus thorus. vna corona ⁊ fm aplm deo adherens anima vnus spūs est. hec bern. Post talem vero tanq; felicem ꝓiunctionem inter xp̄m ⁊ animaz fiunt inter eos quedam colloquia spiritualia per que sibi mutuo innotescūt De quo beatus bern. sic dr Attende spiritum loqui ⁊ ideo spūaliter oportere intelligere que loquunt Quotiens audis vel legis sponsum vel sponsam deuz ⁊ animam colloqui pariter. noli ymaginari tibi quasi corporeas increpationes. nec corpeas colloquentiū ap

parere ymagines. ſz audi quid tibi in hmõi ſit intelligendũ. Spũs eſt deus ſpũs eſt aĩa. ⁊ hñt linguas ſuas ſpũales quib⁹ ſe alterutꝝ alloquunt. pñteſ ꝙ indicent. Lingua ſponſi eſt fauor dignationis eius. Anime vero lingua eſt feruor deuotionis. ⁊ elinguis eſt oĩs anima que non hz hanc linguã ⁊ non poteſt eſſe eius ſermocinatio cuz ſponſo. Cum vero ſponſus linguam ſuã mouet loquens anime. non poteſt aĩa non ſentire. Rurſum cum aĩa linguã ſuaz mouet ſponſuz multominus latere poterit. non ſolũ q⁹ vbiꝙ pñs eſt. ſed ꝓpter hoc magis miſi q⁹ ipſo ſtimulãte lingua anime ad loquendũ mimime moueret. Itaꝙ locutio ſponſi infuſio dñi eſt. rñſio aũt anime eum grãrum actõe admiratio eſt. hec berñ. Poſt talia eti am colloquia tria ſuauia. inter xpm ⁊ aiaĩ ſequit nonnunꝙ canticũ amoris. quod non per ſtrepitũ oris. ſed potius fit per iubilũ cordis. De quo cantico idem beatus berñ. ſic ait. Canticũ amoris ſola vnctõ docet. ſola addiſcit experientia. experti recognoſcunt. inexperti inardeſcunt. Non eſt eñ ſtrepitus oris ſed iubilus cordis. nõ ſonus labioꝝ. ſed motus gaudioꝝ voluntatũ Non vocum ꝛſonantia. ſolus qui cantat ⁊ qui cantaꝛ audiũt ſponſus ⁊ ſponſa xps ⁊ anima. hec berñ. Non ſolũ autem virtus caritatis efficit aĩam ſponſam xpi. ſed etiam templum ⁊ hĩtaculum dei viui qui in anima b⁹ deuotis ⁊ in caritate ipſius feruentib⁹ libẽter inhabitare dignaꝛ. ❧ Unde notãdum ſm ꝙ vt hugo de ſancto victo. in lib. de archa noe. ꝙ domus dei ſiue habitaculũ eſt totus mundus. domus dei eccleſia catholica ⁊ quelibet fidelis anima. Sed aliter mundũ inhĩtat. aliter eccĩam. aliter fidelem aiaĩ. In mũdo eſt vt imꝑator in regno. in eccĩa eſt vt paterfamilias in domo. in aĩa eſt vt ſponſus in thalamo. Fideles quippe in domo eius ſunt. ⁊ verius dicaz ipſi domus eius ſunt. q⁹ eos per dilectionem inhabitans poſſidet ⁊ regit. Si aũt in domo eius fueris per caritatem beatus eris ⁊ es. q⁹ non ſolum tu in domo dei. ſed tu domus dei eſſe cepiſti. vt ipe tecum habitet in te qui fecit te. ibi pacem inuenies ⁊ requiem vbi ille habitare dignaꝛ cuius locus ĩ pace factus eſt. Prepemus ei locuz in nobis ipe enim libenter ad nos veniet. qui id circo nos fecit vt in nobis habitet

❧ Duob⁹ aũt modis deus coꝛ humanũ inhabitat. per cognitõem videlicet ⁊ amoꝛẽ. vna tñ manſio eſt. quia ⁊ omnis qui nouit eũ diligit. ⁊ nemo diligere poteſt qui eum non nouit. Et ideo ſi deũ amare cupimus primo cognoſcere ſatagamus. precipue cuz ipe talis ſit qui nequeat ſciri ⁊ non amari tanta eñ eſt ſpecies pulcritudis eius qui poteſt eũ videre non poſſit eum nõ diligere. hec hugo. ❧ Templuz ergo dei ſunt ſancti homines per fidez ⁊ dilectõem ambulantes. Unde beatus auguſti. In templo ſuo habitat deus. ſcz in ſanctis ſuis qui ſunt templũ dei modo ſm fidem ambulantes. ⁊ tẽplum dei erunt aliqñ etiam ſm ſpeciẽ qualiter etiam nunc templuz dei ſunt angeli. Sed dicit aliquis. anteꝙ faceret celum ⁊ terrã ⁊ ſanctos vbi habitabat. Rñſio. in ſe habitabat. apud ſe habitat ⁊ apõ ſe eſt. Non ergo ſic ſunt ſancti domus dei vt ipſa ſubſtantia deus cadat. imo ſic hĩtat deus in ſanctis vt ſi ipſe diſceſſerit cadant. Et notãdum ꝙ deus vbiꝙ ⁊ in omnibus creaturis eſſentialiter. preſentialiter ⁊ potentialiter eſt. In ſanctis vero etiam habitat in quibus .ſ. eſt per gratiam. non enim vbicunꝙ eſt inhabitat. vbi

vero inhabitat. in solis hominibo bonis. qui sunt tēplum eius ⁊ sedes eius Vñ ysaiaz dñs dr. Celū mihi sedes terra aūt scabellū pedū meoꝝ. qz in electis qui sunt celū habitat deus ⁊ regnat qui eius volūtati deuoti obtēpant Malos vo qui in terra sunt districtōe calcat. Vñ etiā in libro sapie dr. Tronus sapie aīa iusti. qz ī sanctis spāliter est q̄ in alīs reb. in q̄b tñ oīb est totus quēadmodū aīa per oēs ptes corporis tota adest simul. nec minor in minoribo. nec maioribo maior est. sed in alīs intēsius in alīs remissius operatur. cū in singulis ptes corpis essentialiter sit. ita ⁊ dr cū sit in oīb essentialiter ac totus in illis. tñ plenius esse dr in illis quos inhabitat. i. in quibo ita est vt faciat eos templum suū. ⁊ hi tales cū eo sunt iā ex pte sz in beatitudine pfecte erūt Malivo ⁊ si ibi sint vbi ipse est q̄ nusq̄ deest. non tñ sunt cū eo De hoc beatus aug. sup iohānē sic dr Non satis fuit dicere vbi ego sum ⁊ illi sint. sed addidit mecuz qm̄ ⁊ miseri possunt esse vbi ⁊ ille ē. qui nusq̄ deest. sed beati sunt cum illo. qz non sunt beati nisi ex eo. q̄ cum illo sunt. qz fruūtur eo. videt em̄ illū sicuti est Fatēdum ē igitur vbiq̄ esse deuz per deitatis presentiā. sed nō vbiq̄ per inhabitatōis gratiaz. ꝓpter hanc inhabitationē gē nō dicimus pater noster qui es vbiq̄ cum ⁊ hoc verū sit. sed qui es in celis id est in sanctis. in quibo est quodā excellentiori modo R Dicit etiam de hoc quedam glosa sic. p caritatē nam q̄ tota trinitas inhabitat mētes iustorum. sicut amans habitat in amato ⁊ econuerso. qz caritas est quedam participatio nature diuine in nobis ꝓpter qō dicit Qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. Sic aūt non est in pctōribo. licet sit in eis p essentiā presentiam ⁊ potentiam. p quem modum est in ceteris creaturis. hec glo. S Debemus ergo deo parare locū in cordibus nostris pervite puritatem. Ad quod hortat beatus augusti. sic dicens Cum igit xp̄us sedeat in corde quid potest iubere nisi bona. cū possidet diabolus quid potest iubere nisi mala In tuo aūt arbitrio te esse deus voluit. cui paretes locū deo an diabolo. cui paraueris ille possidebit. ille imperabit. hec aug. Oportet igitur animam que desiderat christum in suum domicilium suscipere a voluptatibus carnis cupiditate ac odio atq̄ a ceteris vitīs abstinere. ⁊ se virtutibo ⁊ caritate mācipare. qz q̄to maior caritas fuerit in anima. tāto spetiosius habitaculū ⁊ magis ornatum exhibebit factori suo in seipsa De hoc beatus bernā. super cañ. sic ait O quanta illi anime beate latitudo. O quanta ⁊ nutorum prerogantia. que diuinam in se presentiam ⁊ digna inuenīt susscipere ⁊ sufficientes capere. Quid illa cui ⁊ supperunt spacia deambulatoria ad opus quidē tante maiestatis Non est ꝓfecto intricata forensibo causis curisq̄ secularibo. nec certe ventri ⁊ luxurie dedita. sed nec curiosa spectādi seu cupida omnino dominandi vel etiam tumida dñata Oportet namq̄ primo his omnibo vacuā esse aīam vt celum fiat ⁊ habitatio dei. alioquin quō poterit vacare ⁊ videre qm̄ ipse est deus sz ⁊ odio ⁊ inuidie aut rancori minime prorsus indulgendum. qm̄ in maliuolam animam non introibit sapientia. Demq̄ necesse est eam crescere ac dilatari vt sit capax dei pro ro latitudo eius dilectio eius. sicut ait paulus Dilatamini in caritate. nā ⁊ hi aīa minime cū sit spūs corpeam recipit quātitatē. tñ confert illi gra quod negatum est a natura. Crescit quidē ⁊ extendit. sed

spualiter crescit.non in substantia sed in virtute crescit ⁊ in gloria.crescit etiam in templum sanctū dño. Ergo ꝙn tas cuiuscunq; aīe estimaf de mensura caritatis quā habet.vt verbi gratia que multū hz caritatis magna est.que paꝛ pua.que vero nihil nihil est.dicente apło.si caritatez non habuero nihil sum.hec verū. Edificemus ergo tēplū scūm dño in animabꝰ nostris.qz ipsa sola est capax illius. Unde ot bea.ber. Non capit deū nisi ymago sua. anima illius capax est que nimiꝝ ad imaginē eius creata est. ꝓpter qđ toto desiderio ⁊ digna cum gratumactione studeamus ⁊ templū edificare in nobis.hec Be. Hoc vero templū qđ anima ē maxime edificari oꝑtet p caritatis virtutē. De hoc beatus aug.in li.de verbis apostoli sic ot. Sumus templū dei sic ait apostolus. ꝓpter qđ dicit. Inhabitabo in illis ⁊ deambulabo. Deambulat aūt in nobis pūtia maiestatis si latitudinē inuenerit caritatis. Unū idez apłs ait. Dilaramini.si dilatemur deambulat in nobis deus.sed vt dilatemur operef ipse deus.videliz qz deus sibi in nobis latitudinē facit.dicente apło Caritas dei diffusa est in coꝛdibꝰ nostris per spūm sanctū qui datus est nobis.ꝓpter hanc latitudinē in aīma in nobis deābulat deus.hec augu. Debemus ergo amare deū vt illi templū ⁊ locū aptū in nobis pꝛepare valeam⁹. Unde idem sup ps.sic ait. Hospitari apud te deus vult. fac illi locum.noli amare teipm.illum ama.⁊ sic facis illi locū.si te amaueris ꝓtra illum claudis.si illū amaueris aperis illi.si aūtē aperieris ⁊ intraueris non peries.sed inuenieris cū amante hec augustinus Si quis cupit etiā videre deū.caritatem habeat ⁊ ꝙscīam suam intendat ⁊ ibi videt deū. Hoc itez restaf idez sup ps.sic dicens Si amamus videmus deū vbi est deus. Interroga iohannē. deus inquit caritas est.quisquis hz caritatē.vt quid illū mittimus longe vt videat deum. ꝙscīam suam attendat ⁊ ibi deum videt. Si caritas ibi non habitat.non habitat ibi deus. si aūt caritas ibi habitat habitat ibi deus Sult illum fortevidere sedentē in celo.habeat caritatem ⁊ in illo habitat sicut in celo.hec aug. Et ꝑm eundez.Caritas est via dei ad hoīes. ⁊ via hoīm ad deū Per caritatē namq; venit deus ad hoīnes.venit in homines.factus ē homo per caritatez. deum diligunt homines ad deū currunt.ad deum veniunt. Hec aug. Quicunq; ergo vt ot hugo in li. iiij.de archa noe.qui habet caritatem iam non est alienus a deo. sed ipse in deo ⁊ deus in eo manet.sic familiaris est deo caritas vt ipse mansionem habere nolit vbi caritas non est. Si ergo caritas tecum est venit deus ad te ⁊ manet apud te.si tu recedis a caritate.recedit ⁊ ipse a te.si tu caritatē nunq; habuisti nunq; venit deus ad te nec mānsit apud te. Si caritatē ceptā deseruisti. recessit ds a te.si in caritate cepta mānsisti deus tecū est ⁊ permanet apud te. hec hugo. Et notandum ꝙ non solum spūssanctus habitat in aīa. sed etiā p ipsam in coꝛpoꝛe.vt ⁊ coꝛpa nostra tēplum sint sancti spūs quem habemus a deo. Qđ affirmat beatus aug.ita dicens. Uita coꝛpoꝛis anima est. vita aīme deus est. Spūs domini habitat in anima ⁊ per animā in coꝛpoꝛe.vt ⁊ coꝛpoꝛa nostra templum sint sancti spūs quem habemus a deo. venit enim spiritus ad animam nostram.quia caritas diffusa est in coꝛdibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.⁊ totum possidet qui pꝛincipalem ꝑtem tenet. Tenens deus qđ melius est.id ē

cor tuum.mentem.aiam tuaz.pfecto ptem meliorem possidet ⁊ inferiorem qđ est corpus tuū.hec aug. ¶ Scien dū etiā qp aiam humanā nulla res im plere pt pter solū deū cū aūt illū habu erit plenū est desideriū eius.qr cū dr sit summū ⁊ omne bonū non habet aia qđ amplius desideret.si possidet omne bonū.implet aūt deus eos visitādo p grām suam .qui nihil aliud desiderāt pter ipm. De hoc beatus aug.in libro soliloquiop sic ait. Quādū cenaculū decet te deus. qui nunqz nisi a mūdis cordibo videri potes multomagis nec haberi Quos aūt pdestinasti ipos ⁊ vo casti mūdasti ⁊ sanctificasti.vt dignuz habitaculū sit tue maiestati. cū quibo ⁊ in quibo tu delectaris ⁊ lerificas in uentutē eop.habitans cū eis ⁊ in me dio.i.in memoria ⁊ cogitatione corū. aia em nostra ita capax facta est maie statis tue.qp a te solo ⁊ a nullo alio pos sit impleri.cū aūt hz te plenuz est desi deriū eius.⁊ iā nil aliud qđ desiderat exterius restat.duz aūt aliud exterius desiderat manifestū est qp te non habet interius.quo habito nihil est vltra qđ desiderat.cū em sis summū ⁊ oē bonū nō habet qđ desiderat amplius.si pos sidet oē bonū. imples aūt eos qui ni hil aliud desiderāt pter te.⁊ facis eos dignos te sanctos.beatos. immacula tos ⁊ amicos dei qui oīa reputant vt stercora vt lucrifaciāt te solū.hec est be atitudo quā hoī ꝺtulisti.hic honor quo eū inter oēs creaturas honorasti Ecce dñe deus meus inueni locuz vbi habi tas.qr in aīa quā creasti ad similitudi nem tuā.que te solum querit ⁊ deside rat. Ego erraui sicut ouis q̄ perīt que rens exterius te qui es interius.⁊ la borauī multuz querens extra me.⁊ tu habitas in me. si tū desidero te hec au gusti. Hunc etiam excellentissimū ho spitem.idem beatus augu.aduenire in cor suum desiderabat.cum sic diceret. Quis mihi det.vt venias in cor meum dñe ⁊ inebries illud.vt obliviscar ma la mea.⁊ vnū bonum meū amplectar te deus meus.fecisti em nos ⁊ inquie tū est cor nostrū donec requiescat in te. hec aug. Qui vero ꝑm beatum ambro. xpm recipit in cordis domicilio. ma ximis delectationibo exuberantiū pas cit voluptatū .⁊ dominus libenter ibi ingredit ⁊ in ei? recumbit affectu.hec ambro. Felix ergo aīa vt ꝺr beatus ber nar.que quotidie cor suum mūdat.vt inhabitantem deū suscipiat O q̄z bea ta aīa apud quā deus requiem inuenit quia dicere potest Qui creauit me re quieuit in tabernaculo meo Negare ei siquidem celi requiem nō poterit. que sibi in hac vita requiem in mente pre parauit. O anima deus tuum deside rat hospitium.ruuz cenaculum plusq̄z celeste palatiū apperit ⁊ eroptat. Deli cie em sue sunt esse cum filiis hominū Hec bernar. Ihs ꝺr beatus augustinus O felix anima gaude qp potes esse tan ti hospitis hospita. Si ergo cum deo celestem gloriaz possidere queris ⁊ de sideras. tunc vt ait beatus bernā. Pur ga cor vt ipse dominus illuminet.vt quem inuocas inter esto domus eius ⁊ erit domus tua habitet in te ⁊ habi tabis in eo.si eum in hoc seculo excepe ris in corde tuo.ille post hoc seculū ex cipiet te in vultu suo. hec augu. Dicit etiam de hoc petrus damas. Qui possi dere cū deo padisi ianuam querimus necesse est.vt hic ei nosipos prius ha biraculū pbeamus.quatenus dum ipe in nobis habitat ⁊ nos in eo.sic studea amus non ignobilis octi sed laborioſe quietis sabbatum colere.vt ex hoc me reamur in die dominicuz.qui nullo clau dit fine trāsire. hec pe.da. Ecce q̄z feu

ctuosum est ipsum dñm in cordis hos/pitium in pñti vita suscipe. qz ipse vi/ceversa post exitū huius peregrinatio/nis suscipiet talem aiam in suaz eter/nam mansionem.

Filius:

Uellem etiā scire de gradib cari/tatis. Et qui gradus sint porcio/nes ⁊ magis validi ad perducendum ad amorem violentum inducentez ad languorem spūalem.

Ca. XIII. Pater U

Sire dēs scdm ꝙ dr thomas de aquino ꝙ di/uersi sunt gradus caritatis ſm diuer/sa studia. ad que homo pducit̄ per cari/tatis augmentū. nam prius incumbit hoi studium principale ad recedendū a peccato ⁊ resistendum ꝯcupiscentijs eius que in ꝯtrarium caritatis mouēt ⁊ hoc pertinet ad incipientes in quibus caritas est nutriēda vel fouēda ne cor/rumpat̄. Secundū studium succedit. vt principaliter intendat ad hoc vt in bono pficiat. ⁊ hoc studiū pertinet ad p/ficientes qui ad hoc principaliter intē/dunt vt in eis caritas per augmentum roboret̄. Tercium aūt studium est. vt homo ad hoc principaliter intrēdat. vt deo inhereat ⁊ eo fruat̄. ⁊ hoc pertinet ad perfectos qui cupiunt dissolui ⁊ eē cum xpō. hec thomas X Ubi no/tandū ꝙ quanto perfectior est vita in hoīe. tanto amor est vehemencior ⁊ fer/uentior in corde ipsius ad diligendū solum deū super omnia. Iste vero amor vehemens ⁊ feruens sex hz gradus ex/ꝓcedentes. Primus gradus est a/mor incompabilis. ⁊ iste est ꝯmunis omniū electoꝝ. Secundus gradus est amor inconcaminabilis. ⁊ iste est mū/di cōtēptoꝝ ⁊ religiosoꝝ. Tercius gra/dus est amor infatigabilis. ⁊ iste est in/giter pficientium ⁊ xpi ꝓfessoꝝ. Quar/tus est amor inſepabilis. ⁊ iste est san/ctoꝝ ꝯtemplatiuoꝝ. Quintus est amor insupabilis ⁊ iste ē xpi martiꝝ siue vi/ctoꝝ. Sextus est amor insatiabilis ⁊ iste est ingiter desiderantiū ⁊ solitario/rum. His sex gradib decursis sequit̄ amor violentus inducens languorem. Primus ergo ⁊ infimus gradus amo/ris incompabilis qui est ꝯmunis oīb electis tante est virtutis vt oīe pecca/tum mortale ab aīa expellat ⁊ deū sup omnē creaturā diligere faciat. Et hic gradus est necessitatis. vt oñdit dñs in euange. Matth. vbi sic dr. Qui dili/git patrem aut matrē plus q̄ me non est me dignus. ergo super oīa diligen/dus est deus. Unde anſel. dr ꝙ creatu/ra rōnalis nihil diligere debet nisi sum/mam essentiā. Alia aūt ꝓpter istā. Rō istius est. qz in quo summa diligibili/tas summe illud dz diligi. sz hec est in deo. ergo summe dz diligi dr. Scds gradus amoris caritatiui est amor in/contaminabilis. ⁊ hic est mundi cōtēp/toꝝ. qui tante virtutis est vt hoīem a mūdana ꝯuersatōe abstrahat ne mēs polluat̄ ⁊ caritas ab operatōne sua im/pediat̄. Unde iohannes in sua prima canonica dicit. Si quis diligit mun/dum non est caritas patris in eo. quo/niam omne qđ in mūdo est aut est co/cupiscentia carnis. aut cōcupiscentia oculoꝝ. aut superbia vite. Sed huius/modi ꝯcupiscentie mentem per ꝯsen/sum prauum non superant que veraci/ter deum amant. Unde dicit bt̄us gre/go. Ille deū vere amat. cuius mentem prauа delectatio ex ꝯsensu nō superat. nā tanto quisq; a supno amore disiun/gif̄ q̄nto in infimis delectat̄. hec greg. Ex ratio istius est. qz ignis amoris dei separat omne inconueniens amanti ab amante. Tercius gradus caritatiui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

amoris est amor infatigabilis. ⁊ ille est iugiter ꝓficientiū ⁊ xpi ꝓfessoꝝ. qui tante est virtutis. vt ⁊ aiam non sinat quiescere. donec inueniat quez diligit Unde in can. dr. In lectulo meo p noctem quesiui Quod exponens origen. dr Querendus es dñe cuz frequentia laboris non in lecto. in lumine veritatis non p noctes. cū feruore caritatis abiecta superstitione naturalis suppstitionis. Solus em amor te inuenit. qd qui te amat te inuenit. habet vt amet. amat vt habeat. ne te ineternū perdat. Quartus amoris caritatiui gradus ē amor insepabilis. ⁊ hic est assidue cō templantium. Et hic gradus tante virtutis est. vt ꝓtinuis stimulis agiter mē tem ꝓtemplatiuam ad apprehendendū dilectū donec tandē dicat Inuenī quē diligit aīa mea. tenui eum nec dimittam. Unde dr beatus bern. Quis non teneat te domine ihesu. qui tenentē spe fortificas. perfectionem decoras. pseuerantia ꝓducis. remuneratione pduc cis. Et non dimittam te nisi benedixeris mihi. nunqz dimittam te. q2 nō benedicis nisi tenētem te. hec bern. Istū gradum videt habuisse apls cū dr ad roma. viij. Quis nos sepabit a caritate xpi. Quintus gradus amoris caritatiui est amor insupabilis. ⁊ hic ē martirum in aduersitate non cadentium. qui est tante virtutis ⁊ fortitudinis vt dr augu. in libro de moribz eccie. q̄ nihil tam durum tam ferreū. quod non amoris igne vincatur. Et ideo beatus augu. alibi dr. Nihil amantibz durum est Nullus labor difficilis. quia qui amat non laborat Amemus igit ⁊ nos cristuz ⁊ facile videbit omne difficile Ratio huius est. q2 ſm eundē beatum aug. nullo modo onerosi sunt labores amantiū. sed ipi delectant sicut venantium. aucupantiū. piscantiū. labores.

In eo em q̄ amat aut nō laborat. aut labor amat. amor autē reddit minus sensibilem Sextus gradus amoris caritatiui est amor insatiabilis ⁊ hmōi est iugiter desiderantiū ⁊ solitariorum ⁊ tāte fortitudinis est. vt nihil sibi sufficiat ꝓter vnū solū qd amat. ⁊ idipm semp amplius in hac vita sitit ⁊ desiderat. Et rō huius est. q2 vt dr richar. de sancto victore Caritas ista semp inuenit. qd adhuc ꝓcupiscere possit. quia quicquid fiat desiderium ardentis aīe non satiat. Sitit ⁊ bibit. bibendo tñ sitim suam nō extinguit. sz quo amplius bibit. eo amplius sitit. auida enim imo insatiabilis aīe sitis vel esuries non sedat sed irritat Quid queso illo amore molestius ⁊ acerbius cuz sitim suā non resistendo temperare nec inebriando extinguere possit. hec richar. Ecce qūo gradus iste caritatis iam se extendit ad quandā violentiā amoris

De amore violento ex nimio caritatis feruore causato cuius quatuor sunt gradus.

Ca. .XIIII.

QBtis nāqz secquitur amor violentus qui ortum habet ex nimio feruore caritatis dei. q̄ cor penetrat atqz transfigit. hic vero amor viz violētus. iiij. gradus habet. Amor namqz violentus primo cor seu aiam huīm deuotoꝝ vulnerat. secdo ligat. tercio languidum facit. quarto defectum inducit. De his gradibz violenti amoris. loquens richar. in tractatu de caritate circa principium sic dr Magna vis dilectōis. magna virtus caritatis multi gradus i ea ⁊ in illis magna differentia. Supra hos tñ oēs gradus dilectōis est amor ille ardens ⁊ feruens qui cor penetrat ⁊ medullitus transfi-

git. vt veraciter dicat. vulnerata caritate ego sum. Cogitemus ergo que sit supeminẽtia caritatis xpi que dilecti onẽ parentũ vincit. siue carnis affectũ transcendit. vel etiaz extinguit. insup aiam suam in sui odium vertit. O violentia dilectionis. o excellentia ⁊ sup eminentia caritatis xpi. hec est de qua loqui volumus Attendo nãqz ad opera violẽte caritatis ⁊ inuenio qꝫ caritas vulnerat. caritas ligat. caritas langui dũ facit. caritas defectũ induc. Quid hoꝫ non violentũ. quid hoꝫ non valiđ. Primus ergo gradus violẽtie est qñ mens desiderio suo resistere nõvalet quin vulneret. nonne tibi corde pcussus videt qñ igneus ille amoris aculeus mentem hoĩs medullitus penetrat. affectũqz transuerberat. intra nuz vt desideriũ sui estũ cohibere oĩno non valeat. desiderio ardet. affectu feruet. estuat. anhelat. pfunde ingemiscens. ⁊ longa suspiria trahens vt dicat. vulnerata caritate ego sum. hec rich.

B Et notandũ fm dictũ orige. supcant. qꝫ anima amore celesti agitat. cũ perspecta pulcritudine. ⁊ decore verbi dei spẽm eius adamauerit ⁊ ex ipso telum qdam ⁊ vulnus accepit amoris. Est enim verbũ hoc ymago ⁊ splendor dei inuisibilis primogenitus oĩs creature. in quo creata sunt que ĩ celo sunt ⁊ que in terris siue visibilia siue inuisibilia. Igit si quis potuerit capaci mẽte tinere ⁊ pfiderare horũ omniũ que in ipso sunt creata decus ⁊ speciem. ipsaꝫ rei venustate pcussus ⁊ splẽdoris magnificentia seu iaculo vt ait prophẽta electus hirrebintus salutare ab ipso vulnus accipiet. ⁊ beato igne amoris eius ardebit Si quis amore dei aduerserit ⁊ iaculis eius dulce vulnus accepperit. ⁊ eius amabili pfixus fuerit telo itaꝫ ad dei desideriꝫ nocturnis diurnisqz suspiriꝫ aliud quid loqui nõ possit audire. aliud nolit cogitare. aliud nesciat desiderare preter ipm. aut cupe aliud vel spare non libeat. istius aia merito dicere põt. vulnerata caritate ego sum. qz ab illo vulnus accepit. de quo ysa. Posuit me iaculũ electũ. Tali vulnere decet deũ percutere aias. talibꝫ telis iaculisqz pfigere. ac salutaribus eas vulneribꝫ sauciare. vt qz deus caritas est dicat ⁊ ipse. qz vulnerata caritate ego sum. hec orige. Qui ĝ amore dei sic vulneraꝫ facie sui dilecti dm spm imaginaꝫ. ⁊ ipm intrinsecus interbrachia sui cordis intima amplexaꝫ dilectõe. hic talis a pcupia sui dilecti ⁊ desiderati quiescere nõvalz. qz esus cor sagitta quadã diuini amoris dulciter vulneratũ est. De hac caritate Johannes abb. in tract. de .xxx. gradibꝫ ficatt. Caritas fm qualitatẽ est similitudo dei ingitum hoĩbus possibile est. fm vero opatõem est ebrietas aie. fm aũt pprietatẽ fons est fidei. abyssus lõganimitatis mare humilitatis C Et notandũ. qui sine timore est aut caritate non repletus aiam hz mortuã. ex perfecta tñ caritate verus ⁊ scũs timor gignit. ex sancto vero timore domini itaꝫ amor. beatus ille qui talẽ ad deũ possidet amorẽ. non em̃ mater ita lactanti puero sicut caritatis filius spo adhrere naturã hz. qm̃ qui vere diligit dilecti facie spm imaginaꝫ. ⁊ hãc in delectatione nimia intrinsecus amplexaꝫ. Hic talis nec in somnis decipi a pcupiscentia desiderati quiescere valet. sed cũ pcubitu ibidem exercitaꝫ. Ista sagitta quidã plagatus dicebat. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. ego dormio pter necessitatem nature cor aũt meũ vigilat pter multitudinẽ amoris. Si dilecti facies manifeste ⁊ efficaciter toros nos transmutat ⁊ hi/

lares efficit. quantomagis faciet vultus ꝙ facies regis dñi nostri hospitantis in aīa mūda. Caritas etiā quosdā vulnerare ꝓsuevit. Unde quidā dixit vulnerasti cor meū. quosdam aūt facit exultare. nā exultāte corde vultus hylaresc̄it ꝙ pullulat. Qñ igit̄ totus homo dei caritati quodāmodo coaptat̄ ꝙ iungit̄. tunc exterius in corpe tanq̄ ſpeculo aliquo. anime claritatē oñdit. Qui vo talem grām accipiūt. multociens cibū corpalem oblīiſcunt̄. Arbitror aūt ꝙ nec eundē frequētius appetunt. nec ip̄m cibuz. quē ſumunt cū delectatione de cetero ſumūt Caritas etiam est mater pacis. fons ſapientie. immoralitatis ꝙ glorie radix ꝙ q̄ primum diligit nūq̄ detrahentes ſuſtinebit. ſz magis fugiet tanq̄ ab igne. hec ille. Et notandū ꝙ amor violentus nō ſolū vulnerat aīas amatrices. ſed etiā ip̄m fontē amoris deū vulnerat. Unō vercellen̄. exponēs illō can̄. j. Filij matris mee pugnauerunt cōtra me sic dr si cut pugnantes corporaliter ſpiculis se mutuo feriūt ꝙ pungunt. Sic mentes cōtemplatiue feruentia desideria ſubtilia ꝙ acute penetratiua immittūt. Primo quidez in animabos postea eisdem ptransitis in ſponſum figūt ſagittas acutas ꝙ volatiles acuti. ſ. amoris vt dicat vulnerasti cor meū ſoror mea ſponſa mea. D De ſecundo gradu amoris violēti sic dr richar. in tractatu de caritate. Primū gradū violēti amoris diximus qui vulnerat. ſecūdum qui ligat nonne vere ꝙ absq̄ vlla contradictōe aīmus ligatus est. qñ oīm obliniſcit. vt aliud meditari nō possit qz quicquid agat quicquid dicat semper hoc in mente revoluit perhennitq̄ memoria retinet. hoc dormiens ſommiat. hoc vigilans oī hora tractat. Unde facile ē ꝑpendere vt arbitror. qūo hic gradus priorē transcendat. qui mentē hoīs nec ad horā quietā ꝑmittit. Recte itaq̄ primus gradus sit ille qui vulnerat. ſecūdus q̄ ligat. licet em̄ ligari qñq̄ sit minus q̄ vulnerari. maior tñ violentia videt̄ ſi postq̄ aliquis pcuſſus deiicit̄. deiectus ꝓhendit̄. abducit̄. incarcerat̄. atq̄ ligat̄ ꝙ iam non captiuus tenet̄. Quid hor queſo maius est ꝙ violentius. ille liber ē. iſte aūt in loco detinet̄ a quo recedere non pōt Dicitq̄ qui ab hoc ſcdo gradu violēte caritatis absorptus est. q̄cquid agat vel quocūq̄ ſeverterat. ab illa vna ꝙ intima ſolicitudinis ſue cura auelli nō pt. qz est ligatus. hec richar. E Qz que ſint vincula quibus spūs ſiue anim⁹ cū liber sit ligari possit richar. ibidem declarat dicens vultis audire de caritate ligāte. ꝓphēta oseas ca. xj. dr In funiculis adam trahā eos in funiculis caritatis Qz qui sunt illi funiculi adā primi parentis nostri niſi munera dei. in magna ei gloria creatus fuit Quid inq̄ sunt ista vincula caritatis niſi dei beneficia bona nature. bona gratie. bona glorie. Dis em̄ beneficentie vinculis debitores nos fecit obnoxios. qz naturā bonā addidit. grām obtulit. gloriā repromisit Ecce funiculus triplex funiculus aūt triplex difficile rumpit Addiecit aūt dñs ad hec nona vincula caritatis manu valida multiplicare sup nos vt nos ſibi artius astringat q̄ enumerari nō pñt. F Ubi notandū ꝙ oēs res que in mūdo sunt cor hoīs ſatiare non pñt. ꝓter vnū bonū ſolū qd̄ est deus. qui cordis desideriū implere potest. qz in ipo plena ꝙ pfecta est saietas oīm bonor in se habens omne delectamentum ſuauitatis De hoc hug. ſup celesti terarchia sic ait. Multa in hoc mundo sunt ꝙ hec omnia cor hominis satiare non pñt. vt ꝓbat experientia

Unum aũt est bonum ⁊ per hoc solum cum percipiť satietas inueniť ergo nõ in multitudine sed in vnitate satietas est. vnum ergo necessariũ bonũ quod nobis prepauit deus Sic ergo in mẽsa dei non nisi ferculum apponiť .sz noli inquã ꝓtemnere. satietas eñ multa est. Satiabor inquit ꝑplxta cũ apparuerit gloria tua. noli timere cuz audis vnum. vnum quidẽ est bonũ. sed in illo bono omne bonũ est. vnam refectõnem. vnũ cibum vnum panem prepauit deus nobis habentẽ in se omne delectamentũ suauitatis. Jsta vero diuina refectio singularis dr. qz cum delcãtione aliena ⁊ dulcedine non percipiť Dicit etiam vnifica. qz vnũ secũ facit omnes quib se sumendũ ⁊ percipiendũ prebet. hec hugo. Considerandum quoq; est ꝙ corpus cũ ligať de loco in quo est mouere se non ꝑt. sic amor spũalis dũ mentẽ violenter ligat in deum solũ ⁊ nõ in res alienas intẽdere facit Nã ſm aug. qđ est pondus in corporibus. hoc est amor in spiritib. Uñ ait. pondus meũ amor meus eo feror quocunq; feror. Primo igiť corpa ꝙ pondus in loca sua tendunt. Scõo locis suis vniunť. Tercio locis suis assimilanť. Quarto in eis ꝓseruanť. Quinto ibi quiescunt vt grauia. Sic amor spũalis facit in deũ tendere. Nã ꝓprie amor talis est diuinus ⁊ in omnib facit nos habere deũ tanq; finẽ. qz oĩa facit nos diligere ꝓter ipsum. ⁊ prec cũctis facit nos confiderare deũ ⁊ in ipm ꝑ confideriũ tendere. Scõo amor huiusmodi hz deo vnire qz hoc est ꝓmune amori ꝙ fit quedã virtus vnitiua amãtis cum re amata. Tercio hmõi amor habet nos transferre in deũ. qz ſm dyonisiũ amor ponit rẽ extra se. ⁊ collocat ipsam in re amata Quarto amor diuinus facit nos de deo gaudere. ⁊ quilibet libenter persistit in actu delectabili ⁊ quid delectabilius deo. iõo inter cetera signa hoc est valde magnũ signuz ꝙ homo sit in caritate. ⁊ ꝙ habeat huiusmodi amorẽ quando delectať in dõ Quinto amor facit nos in deo quiescere. qz mens delectata in aliquo quiescit in illo. ⁊ maxie si delectať in eo finaliter. Erit ergo hic modus ꝙ hmõi amor caritatis primo incipit. secundo ꝓficit. tercio fit ꝓfectus. ⁊ fic amantẽ facit dicere. cupio dissolui ⁊ esse cum xpõ. s. ratione delectationis diuine. ⁊ esse cum xpõ. ⁊ requiescere in christo Ergo ſm hunc amorẽ incipiẽtes per confideriũ in deum tendunt. ꝓficiẽtes vniank. perfecti deiformes existũt. qz in deũ trãsformati in solo deo delectãtur. ⁊ delectati in eo requiescunt. Igitur volenti diligere deũ primo opus ẽ toto affectu in ipsum tendere. secundo ⁊ vniri. tercio in eum transformari. qrto in eo delectari. quinto in eo quiescere. ¶ Ad tercium gradũ violenti amoris est quidam languor spũalis ⁊ qui animã ex feruentissima dilectõne quam habet ad deũ languidã facit. Ad hunc gradum tunc anima ascẽdit qñ omnem affectũ alium a se excludit quando nihil preter vnum vel ꝓter vnum diligit. De hoc gradu intime caritatis richar. ĩ tractatu de caritate sic ait. In hoc gradu violente caritatis nihil ommino satisfacere potest ꝓter vnũ vnum amat. vnũ diligit. vnum sitit. vnum ꝺcupiscit. ad vnum anhelat. in vnum suspirat. ⁊ vno inardescit. in vno requiescit. vnum solum est in quo reficitur. vnum solum ex quo satiatur nihil dulcescit. nihil sapit nisi hoc vno condiatur. Quicquid vltro se offerat. quicquid sponte occurrat. cito reiciť cito ꝺculcať quod suo affectui nõ militat vel huiusmodi deseruiat. Sz quis

hmõi affectus tirannides digne describat. qm̃ oẽ desiderii expellit. oẽ studiũ excludit. oẽ exercitiũ violenter oppri mit qõ sue ꝯcupiscentie non ꝓspicit. Quicquid agat. quicquid regat. quicquid cogitat. inutile ymo intolerabile videt misi invnũ desiderij finem concurrat. Cum aũt frui potest eo qõ diligit aĩa pariter se habere credit. sine illo aũt abhorret oĩa. corpe deficit. cor de tabescit. ꝛ languescit. ꝯsilium nõ recipit. rõm nõ acquiescit. nullã ꝯsolationem admittit. sed clamat cũ ꝑsona. Nũciate dilectio. qz amore langueo. ¶ Languor aũt amoris nihil aliud est misi tedium qõdam impatiens desiderij quo afficit mens vehemẽter amantis eo absente quẽ amat. Valde nãq; ꝯsternat aĩmus subtracto sibi tanto solatio nec potest mitigari doloris amaritudo misi pñtem habeat quẽ sic amat De hoc beatus bernñ. sic ait Quanto puras ꝯsternat aĩmus stupore subtracto sibi solatio. Subtractio em̃ rei amate augmentũ desiderij est Et qõ ardentius optat caret magis egre. Et hic languor amoris non est aliud misi tedium impatiens desiderij. quo necẽ est afficientẽ vehementer amantis. eo abeũte vel etiã absente. quẽ amat. nullo igitur solatio humano mitigat secreti doloris sacra amaritudo. qõ dilectus ꝯiterans quippe quid eundẽ languorem inspirat ex eo occasionẽ habeat redeũdi reuertit loquiturq; ei verba amatoria. verba ineffabilia. verba que non licet hoĩm loqui. hec bernñ. ¶ Sciendum aũt q hic languor ex tribus affectibꝫ ꝯtempat. s. ex dolore ex pudore ꝛ ex odore qui affectus confluentes ꝛ oĩa diligentes faciunt hunc languorẽ Primo iste languor nascit ex dolore. timet em̃ q deus ex indignatõe recesserit. ꝛ offensus nolit ei de cetero suam ꝓsentiam indulgere ꝛ hic dolor affligit amantem vehementer. Dicit em̃ de hoc beatus bernñ. Anima que didicerit ꝛ acceperit semel a domino intrare ad seipsam ꝛ in intimis dei pñtiam videre ꝛ suspirare ꝛ querere faciẽ eius. ralis inq; nescio an gehennã ipaz experiri ad tempus horribilius pena sua ducat. q; post spiritalis studij huius sermel gustataz suauitatem exire de vno. ad illecebras ꝛ molestias carnis. Dico ergo vobis nihil est qõ intantũ formider. quisquis hoc beneficiũ semel acceperit retineat ne gratia derelictus ne cesse habeat egredi de vno ad carnales ꝯsolationes. ꝛ rursus carnaliũ sensuũ sustinere tumultus. hec be. Secũdo hic languor ꝯtingit ex pudore. naz subtracta gratia ꝛ dei pñtia ex cuius virtute oĩa serena fiunt ꝛ fuerũt ꝛ ad vota oĩa ꝓuenerunt homo miser relinquit sibi ꝛ vitia pariter ꝛ defectus. q̃ prius oĩa latitabant ꝓgredi incipiunt ꝛ erit miseria illius multa nimis. quibꝫ cognitis hec rubore perfundit. q̃ tam vilis ꝛ abhominabilis apparet coram deo. Unde audi beatum bernñ. subtracta gratia querulantem atq; dicentem Currebam bene ꝛ ecce lapis offensionis in viam impegi ꝛ corrui ꝛ dominus declinauit in ira a seruo suo. hinc est ista sterilitas aĩe mee ꝛ indeuotionis. quam patior. quoniam ira exaruit cor meum factum est sicut terra sine aqua. nec cõpungi ad lacrimas queo. nõ sapit psalmus. legere non delectat. orare non libet. orationes solitas non inuenio. vbi illa inebriatio. vbi mentis seremitas gaudium ꝛ pax in spiritu sancto. Hec bernardus. Tercio hic languor surgit ex odore. deus em̃ subtractus est ame dilecte. reliquit post se virtutis sue odorem. qui vrget animum vt dilecti absentiam impatienter ferat. clamãs

sine intermissione post tergum abeuntis. reuertere reuertere. Nam vt ait beatus bernh. subducto sibi tam dulci spō so. interim mihil aliud nō dico desiderare. sed nec cogitare libebit. itaqꝫ reuocat verbum sponsus & hoc non desidero aīe sed eius qui aliquotiēs indulserit suauitatē sui. Nā gustato aliqualiter qꝫ dulcis est dñs & cū quasi derelicta a dño ad se redierit in cordis palato saporē retinet. quo fit vt impatiēter ipsum desideret cū languore mirabiliter. pficit aīa eo qꝫ suspirijs & inquietudinib⁹ vehementer agitata languere non cessat. donec deus in patientia eius allectus cū maiori facilia gratiaꝫ & maiori cumulo reuertit bonorū. Anima vero tam salubri amore affecta & liquefacta nihil extra suum ꝯditorē diligit. & que prius ipsam delectabāt. fiunt postmodū vehementer illi onerosa. qr solum dñm quem amat videre desiderat. De hoc beatus grego. super illo verbo Anima mea liquefacta ē. sic ait. Mens hominis ꝯditoris sui speciem non querentis maledicta est. qr in semetipsa remanet frigida. at si iaz ex desiderio ceperit ad sequendū quez diligit liquefacta per ignem amoris currit. fit desiderio anxia. vilescūt in seculo cūcta q̄ placebant. nihil est quod extra ꝯditorem libeat. & que prius delectabant animū. fiunt postmodū vehementer onerosa. nihil eius mestitiam ꝯsolat quousqꝫ adhuc qui desideratur non aspicit. meret mens. lux ipa fastidio est. taliqꝫ igne in mente decoquit rubigo culpe. & succensus animus q̄si auri more. qr per vsum spēm perdidit. per incendium clarescit. Hoc amore arsit quisquis ad veritatem puenire potuit. hec grego. In hoc etiam gradu amoris violēti plene ꝯpescit turba carnalium desideriorū. qr mens a seipsa alienatur dum in illud diuini archani secretarium rapit. & ab illo dīni amoris incendio circūdatur. Hō affirmat richar. in eodē tractatu de caritate. sic dicens Tercius gradus amoris est qñ mens rapit in diuini luminis abissum ita qꝫ animus humanus in hoc statu exterioꝫ omniū oblitus penitus nesciat seipm. totusqꝫ transeat in deum suum. In hoc itaqꝫ gradu plene ꝯpescit carnalium desideriorꝫ turba & fit in celo silentiū quasi dimidia hora. In hoc itaqꝫ gradu dum mens a seipsa alienat. dum in illud secretariū diuini archani rapit. dum ab illo diuini amoris incendio circūdatur & intime penetrat. & vsqꝫquaqꝫ inflāmat. seipm penitus exuit. & quendā diuinū affectū induit & inspecte pulcritudinis ꝯfigurata tota in aliam figurā transit. Vide quid sit inter ferꝫ ignitum & ferꝫ frigidum Primo pfcit ꝓculdubio in ignem tāmigꝫ qꝫ frigidū. sed dum in ignis incēdio morā facit. paulatim nigredinē deponit. ferrumqꝫ candens paulatim in se similitudinē ignis trahit. donec totū liquefiat & a seipo plene deficiat. & in alterā penitus qualitatem transeat. Sic anima diuini amoris incēdio in ardoris flamma absorpta. eternoꝫ desideriorꝫ gloria vndiqꝫ circumsepta primo incalescit. postea incandescit. tandem autem tota liquescit & a priori statu penitus deficit. Vultis audire ex huiusmodi igne incalescentes & interno⁹ desideriorꝫ estibo iam inardescentes. Nonne inquiunt cor nostꝫ ardēs erat in nobis de ihesu dum loqueretur nobis in via. Nonne & illi ex circumfusa diuinitatis flamma & inspecta gloria incandescunt. & diuine luci cōfigurati iam quasi in aliam gloriam transeunt. quia reuelata facie gloriam dei speculantes in eandē ymaginē trans-

formantur a claritate in claritatem tã
q̃ a domini spiritu. Multis audire ad
huc aĩam diuine locutõis igne lique
factam. liquefacta est aĩa mea vt dile
ctus locutus est. statim siquidez vt ad
illud diuiñ archam secretũ admittit
p̃e admiratiõis magnitudine iocun
ditatisq̃ habundantia in seipam imo
in ipm qui loquit tota resoluit. dũ in
cipit audire archana illa ẏba. que nõ
licet homini loqui ꝛ intelligit incerta
ꝛ occulta diuine sapie manifestari fi
bi. In hoc statu qui adhęret dño spũs
vnus est. in hoc statu aĩa in illũ quẽ di
ligit tota liquescit. Ñ ỏt Fulcite me
floribꝫ stipate me malis. q2 amore lan
gueo. hec richar. ℟ Quartus violẽ
ti amoris gradus vt ait richar. ibidez
in tractatu de caritate est. qñ estuantis
aĩmi desiderio nihil iam oĩno satisfa
cere potest qđ ad defectũ ducit. Quis
huius supremi gradus violentiam di
gne pensare sufficiat. Quid queso cor
hoĩs. pfundius penetret. vehementius
exagitet. animi fitim suam nec resisten
do tpare nec inebriando possit extin
guere In hoc. iiij. gradu amoris ẽ amor
insupabilis. q2 alq affectui etiam ma
iori non cedit. insupabilis est q2 a me
moria nũq̃ recedit. Singularis est q2
sociũ non recipit. Insaciabilis est. q2
ei satisfieri nõ potest. Quanta ergo est
excellentia istius amoris qui omnem
alium affectũ excedit. Quanto queso
vehementia. que mentem quiescere nõ
finit. Quanto obsecro violentia. que
oẽm aliũ affectum vehementer expellit
Quanta supeminentia emulatiõis.
cui omnia nihil sufficiunt. O excellen
tia amoris O violentia dilectõis. O
caritatis vehementia. O emulatiõis
supeminentia. In primo gradu aque
multe non potuerunt extinguere carita
tem. In secundo aĩa ponit dilectũ suũ
sicut signaculũ sup cor suum. eo q illũ
omino obliuisci non possit In tercio
aũt gradu si dederit homo oẽm substã
tiam suã. s. pro dilectione quasi nihil
despiciet eam eo q in re alia delectari
non possit. In quarto gradu fortis est
vt mors dilectio. eo q sit ei dulce om
ne qđ p deo facere aut sustinere possit.
hic em oẽm alium affectũ expellit atq
vincit Si em ad aliquid affectũ habe
amus. qđ ꝓpter deũ non diligimus. p
fecto adulterinus affectus est. qui sum
me caritatis ꝓstantiã frangit. viresq
eius minuit. inq̃tũ ad aliena aĩam
trahit vel impellit In hoc etiam gradu
fm aliquẽ modũ aĩa efficit immorta
lis. q2 a vita separi non potest Certus
sũ inquit apls q neq̃ mors neq̃ vita
poterit nos separe a caritate dei. ipossi
bile etiaꝫ fm aliquẽ modũ videt. que
vlla damna non sentit. que in omni in
iuria hilarescit. ꝛ quicquid ei infert
ad penã. totum presumit ad gloriã vt
cũ apl̃o dicat Libenter gloriabor in in
firmitatibꝫ meis. vt inhabitet in me
virtus xpi. Et de aplis legit q ibãt gau
dentes a ꝓspectu ꝓsilij. qm digni habiti
sunt p nõe iesu ꝓtumelias pati In ta
libꝫ aũt cordibꝫ. que sic afficiunt cari
tate dei fortis est vt mors dilectio. q2
sicut mors exteriores sensus ab omni
ꝑprio ꝛ naturali apperitu interficit. sic
violenta dilectio in devotis ꝛ religio
sis viris oĩa terrena ꝓtemnere ꝛ men
tem ad alia ꝓtendere cõpellit. De hoc
beatus gre. sup cañ. exponẽs illud ver
bum Fortis est vt mors sic ait. Bene
fortis vt mors dilectio esse ꝓhibet. q2
per dilectionem a vitijs mortificamur
quod em agit mors in sensibus cor
poris. hoc agit dilectio in cupiditati
bus mentis. Sunt em nonnulli qui
sic diligunt deũ vt omnia visibilia neg
ligant. ꝛ dũ ad eterna mẽte intẽdunt

ad omnia tēporalia pene insensibiles fiunt. ¶ In his mimix dilectio vt mors fortis existit. qz sicut mors exteriores sensus ab omni ppio & naturali appetitu interficit. sic dilectio in talibus viris omnia terrena ptemnere. & mentē ad alia intēdere pellit. Hmōi mortuis & viuis dicebat apls Mortui enī estis & vita vestra abscondita est cū xpō in deo. Hi pculdubio vitam suaz in xpō abscondunt. qz duz omnia que vident postponunt. in his que vident in beatitudine tacite & secrete viuunt. hec grego. De hac etiaz morte quedā glo. in libro de dīis nominibz sic dr. Est quedam mors qua quis amoris vi tute diuini seipm & omnia excedēs forti conatu in amatū se ferens. nil omnino preter eum qui solus anime beatitudo querens. quam mortez elegit Job ossibz suis. i. vigorosis anime sue affectibz dicens cum apło. Viuo iam nō ego. viuit vero in me xpūs. Et tales amantes non sinunt esse sūpozum sed amati. hec glo. Unde notandū q sol diuinus cū se aīmabz nostris infundit facit nos incalescere. suam ferventissimam in nobis caritatem accendendo Cum igit deus ignis consumens sit ex pītia sui feruozē sue caritatis in animam pducit. pter qō incipit ipa feruentissime incalescere & feruere. In quo feruoze sterit ihremias cū dicebat Factus est in cozde meo q̄i ignis estuans claususq in ossibz meis & defeci ferre non sustinens. Hec fortissima flāma feruoris pficit in nobis grām vnionis Sicut enī ignis materialis ꝓuertit in se materiā in quam agit. sic ignis diuinus ꝓuertit in se animā quam accēdit Et quemadmodū varia metalla ꝓfluunt in vnum soluta. sic deus & anima a se longe diuersa in vnum ꝓfluunt. naz ex hoc cozde liquescunt. liquescēdo deficiunt. de ficiendo transeunt. transeundo vniunt. vnita perficiunt. dum in illam vnitatem transeunt. quam saluator optat & orat p nobis ad patrem dicens. Rogo pater vt sint vnum sicut & nos vnum sumus. ex qua vnione illa nobis gloriosa resultat gratia. vt omnia que dei sunt sint nostra & nostra dei De hac violentia & feruentissima caritate beatus dyonisius sic dr. Violentia amoris amātē transformat in amatum. qz vbi amor ibi omnis tenor interioris hominis se recipit colligit & se transferr. & sic deo felicit er vnimur. ex quo fit vt omnia nostra dei sint. & que dei nostra. sicq fit vt sancti hoīes deo vniti ex bonis eius diu ditent & opera eoz ex eo q nobiscum sunt per omnia nobilitent vt dicat nobis dominus illud euangelicū. Omnia mea tua sunt De hac misericordia dei per dīm dr. Pater sanctifica eos in veritate. vt sicut tu pater in me. ita sint ipsi vnuz in nobis. Et beatus Paulus. Qui adhret deo vnus spūs est. Felix igitur hora est & desiderabile tempus qñ aīa in tali dilcōmis iocundissimo actu constituitur. vbi ipsa toraliter in deum transformatur & velut sponsa suo celesti spōso caritatis amplexibus comungitur. De hac excellētissima caritate & tam felici hora beatus Bernardus sic dicit Scio aīma mea si deū diligas vi amoris in eius similitudinem transformaris. Felix ergo tempus. expectabilis hora. quando anima in hmōi dilectionis actu iocundissimo ꝓstituit ꝓ quaz toraliter ipsa in deuz transformat. per quā mēs eius ab his que sunt sibi sm virtutem supioris virtute & nature in lumine incircumscriptibili rapit vbi mira quadā delectatōe anima eius absorbet. quam nullus sensus pōt estimare. nullus sermo valet explicare. quia

tunc in actu iocundissimo,psternit.cū ipsa sponsa celesti sponso caritatis amplexibꝫ iungit.ꝫ ad eius osculū inclinat.ꝫ sic ad eius tactū subito quadam celesti dulcedine aīmus pfundit.quā quidē sentire.ꝫ exprimere non potest. Sic ergo interna suauitas in aīo sentit.pfruendi insatiabilis auiditas generat.vt dicere possit cū beato paulo. Cupio dissolui.ꝫ esse cū xpō. hec bernā. in tractatu suo de caritate. Aīmus qui sic diuino amore inebriatus fuerit.obliuiscit oīm que sunt.ꝫ totus pergit in deū gustans illud qđ nemo nouit nisi qui accipit. Et quoties illā felicitatē participat.istā miseriā nesciat.necesse est.vt cūtractꝫ simul eē non possunt. Ad hunc tñ amoris gradū.ꝫ si mortalibꝫ interdum puenire dat.diu tñ stare phibet donec corruptibilibꝫ aīa exuta exuuijs.i. vestimentis libere euaserit in libertatē filiorꝫ dei. Mitit aūt.ꝫ trahit illius faciei desiderio.quam iuxta platam pater vt adamantē ponit.vt ferrea quedam corda attralere possit. Tractus ille.ꝫ si suauē quandā violentiā magistrū immortalitatis īpetrēriaꝫ notat.qua mole grauata misera aīa a suo volatu sepe decidere cogit.ꝫ deficere a conatu. Habent em amatorū spūs corpis corruptione distenti crebra.de diuisione leticiā sed nullā copiā.duꝫ nec plena esse simit nec morosa. Ibi.ꝫ quodā iocūdo ioco interim ludere videtur cū filijs hoīm a quibꝫ duꝫ teneri putat.e manibꝫ labit. Insectatus separit.ꝓpelendi.ꝫ disparens rursum nō videt.donec denuo lacrimis.ꝫ pcibus victus reuertat. Et ita licet delectet visitatio.molestat tñ vicissitudo. sed quanto putas pudore pfundit aīa subtracta illa dulcedine.ꝫ ad sensuꝫ laqueos captiua retracta.nonne quasi de patria spūuꝫ repulsa in vallē corpo rum in aliud quoddam ignotum secū sibi cecidisse videt longe priori dissimile.in quo caritas friget.oculus sensualitatis regnat.caligat oculus mentis.ꝫ sensus alget cordis.meret ratio ꝫ alta suspiria trahens inde miseraꝫ beata efficit.nam quo gratiora fuerit experta.molestius eo sibi fert esse subtracta. Subtractio em rei amate augmentatio desiderij est.ꝫ quod ardentius optas cares egrius.hec bernat. Tales vo qui sic diuino amore inebriantur se cohibere non possunt.quia tempore illius feruentissime deuotionis quam tunc sentiunt in magna suspiria prorumpunt.ꝫ in verba quedā inconsueta,psiliunt. De hoc idem beatus bernat.sic ait. Flagrans amor preseruī diuinus dū sentit se intra se cohibere nō poterit.nō attendit quo ordine qua lege verboꝝ ebulliat.nec vllas voces requirit solis ptentus suspirijsque de pfundissimis affectibꝫ voltro ascendunt quevidelicet suspiria ipsa deuotio sibi interrumpere interdum nitit volēs effundere ꝓ verba sed nō prevalens loquit quidez ex affectu aliquid non ex intellectu ꝓsiderat quid ꝙliter loquat sed quid in buccas venit vrgente amore enūciat sed eructuat.hec bernā. Et mirū qz sm dictū beati gre. tanta est vehemencia caritatis.ꝙ eum quē semel accenderit extra se ꝓstituit.ꝫ gustu inexprehensibilis dei dulcedinis inebriat.ꝫ infundit.hec greg. Ex hac igit spūali ebrietate hmōi suspiria.ꝫ gustus inconsueti oriunt.ꝫ sic ꝓz de.iij. gradibꝫ amoris violenti. Ot De fructu vo istoꝝ graduū.richar.in tractatu de caritate ꝓcludendo sic ait. In primo gradu dō intra aīam.ꝫ aīmus redit ad seipm.ꝫ eleuat ad deū. In secūdo ascendit supra seipm.ꝫ eleuat in deū. In tercio eleuat aīmus in deum.ꝫ

totus transit in ipsum. In quarto exit animus ꝑter deum ⁊ descendit sub se metipm. In primo gradu ingreditur animus ad seipm. in scdo transgreditur seipm. in tercio pgit ad deū suum. in quarto egredit ꝑter primū suum. In primo itaq; gradu spūs ille qui suꝑmel dulcis est intrat aiam ⁊ sua dulcedine inebriat eū. ita ꝙ habeat mel ⁊ lac sub lingua sua. hec est ꝛsolatio que abrenūciantes seculo recipit. ⁊ in bono ꝑposito solidare ꝛsuevit. hic est cibus ille celestis qui egredientes de egipto. i. de seculo reficere. ⁊ per solitudinem pascere solet. hec est manna illud absconditū. qđ nemo novit nisi qui accipit. hic est dulcor ille spūalis ⁊ itterna suavitas que quasi modo genitos infantes lactare solet ⁊ alere. ad maturitatis robur paulatim ꝓducere. In hoc itaq; statu anima a domino in solitudine ducit ibiq; lactat. vt interna dulcedine inebriet. Sed oꝑtet vt egiptū hoc. i. seculū non solum corpe ꝝ etiā corde deserat. mundiq; amorem premus deponat. q̄ celestes illos cibos habere ⁊ interna dulcedine satiari desiderat. prius necesse est cibos egiptios deficere. i. carnales delectatões in ablominatõem ꝓuertere. q̄ licet experiri si sint ille interne ⁊ eterne delicie. Absq; dubio amor dei quanto plenius omnē alium affectū minuit. tanto sepius tāq; liberius animā interna dulcedine reficit. Sub hoc statu animā esurientē visitat dns sepeq; interna suavitate satiat. spūsq; sui inebriet dulcedine. hec richar. ¶ Et notandū ꝙ deus fecit rōnalem creaturam ad hunc finez. vt summū bonū intelligeret. intelligēdo amaret. amando possideret. possidēdo frueret. q̄ ad nihil aliud facta ē rationalis creatura q̄ ad laudandū deū ⁊ ad deserviendū ei. ⁊ fruendum eo.

De quo hugo in li. d̄ archa noe sic ait Deus namq; rōnalem spm̄ creavit sola caritate. nulla necitate. vt eū sue beatitudinis pticipē faceret. ꝓrovt idē aptus esset tanta beatitudine pfrui fecit in eo dilectõem spūalem. palatum quodammō p̄ hāc sensificās ad gustū dulcedīs interne. q̄tenus p̄ ipsam dilectõem ei infatigabili desiderio inhe ret. Per dilectõem g̃ copulavit sibi deus creaturā rōnalem vt ei sp̄ inhrēdo ipm quo beatificandus erat bonū diligeret. ⁊ ex ipso quodāmō per affectuz fugeret ⁊ de ipso p̄ desideriū libaret. ⁊ ipm p̄ gaudiū possideret. Suge o apicula fuge ⁊ bibe dulcoris tui inenarrabilē suavitatē. immergere ⁊ replere qz ille deficere nescit si tu nō incipias fastidire. Adhre g̃ ⁊ inhre summe ⁊ fruere si sempiternus gustus fuerit sempiterna quoq; beatitudo erit. Ergo per amorē sociata est factura factori suo. i. creatura rōnalis. solūq; est dilectõis vinculū qđ ligat nos cū deo ⁊ tanto felicius q̄to fortius. hec hugo.

Uñ sm tho. de aquino. caritas est que vnit nos deo. q̄ vnio ēvltimus finis humane mentis Sed oꝑtet vt valde mūda sit aīa que dz deo ꝓiungi ac cū ipso vniri. Qđ affirmat origeñ. sic dicens Valde puram mundā ⁊ finceram animam requirit deus quā sibi iungat. qz si se iunxerit deo vnus spūs est cum eo Nam aīma locus est si bene ago dei. si male ago dyaboli. hec orige. Debet g̃ quilibet religiosus. ac devotus homo appropinquare deo p̄ virtute puritatem ⁊ sincer amorem vt illius iocundissime ⁊ felicissim evnionis possit esse particeps. Nam dicit beatus ambrosius. Amicuiq; homini deus per suā immitiē pietatem. illumq; per eternam amplectit vnionem. qui sibi devote appropīquauerit per amorē. Dicit eriā de hoc

Orosius Tūc xps fidelisq; aīa eterna liter vniunt. dū xps nō solū se aīe applicat. sed ꝛ duz xpo toto desiderio appinquat. hec orosius Sciendū etiam q̄ put dr remigius. mentes sanctorū sunt deo summo spūi ita iuncte. vt inter illas ꝛ deū nulla creatura sit media q̄z qui adhereret deo vnus spūs est. ℙ Sciendū etiā q̄ vnusquisq; put cognoscit ꝛ amat deū fm hoc ꝯiungit illi. De hoc glo. in libro de diui. noī. sic dr fm q̄ deū cognoscimus ꝛ amamus deo ꝯiungimur. Nam p̄ cognitionē ei ꝯiūgimur. eo q̄ deus est in nobis aut p̄ amorē eo q̄ in deo sumus. his enim duobꝫ modis attendit̄ pfecta ꝯiūctio q̄z sicut ex intelligibili ꝛ intellectu fit vnū sic ex amāte ꝛ amato vnū fit. iuxta illō beati pauli. Qui adhereret deo. s. p̄ amorem vnus spūs est cū eo. Ex quo p̄z quō amor incensus collocat hoīem extra se ꝛ ponit ipm in amatū. hec glo. Quia vt etiā beatus amb. ait Tanta ē virtus caritatis vt hoīem extra serapiat ꝛ in deū trāsferat ꝛ transmuter. Qui ergo talē caritatē hz semp̄ facit voluntatē dei. q̄z vnus spūs est cuz spū dñi. De hoc quedā glo. sic dr Semp̄ voluntatē dei facere dr qui semp̄ est in caritate. talis inq̄ nō vna caro sz vnus spūs est cū spiritu dñi. non trā ydemptitate substantie. sed p̄ticipatione gratie vel glorie. vñ adhērere deo bonum est. hec glo. Dicit etiā de hoc beatus ber. Qui adhereret deo vnus spūs est ꝛ in deum totus mutat̄. ꝛ talis iam non p̄t sentire aut sapere nisi deū. ❧ Unde notandum q̄ maximū signum amoris diuini erga nos p̄ hoc apparet. q̄ ipe dignatur in nobis esse ꝛ sibi nos ita cōglutinare vt quadā virtute spūali efficiam̄ vnum cuz illo. quemmio maxīe ꝯtingit in corporis xpi felici susceptione. De hac etiam excellenti caritate dei erga hoīes Albertus magnus sic dr. Mariami amoris amplexus est. q̄ nos dr sibi ita ꝯglutinat q̄ ipe in nobis esset. ꝛ nos in ipo tam intime. vt mentibꝫ nostris infundere. ꝛ nos sibi essemus incorporati. q̄z aīam suā ꝛ corpus ꝛ deitatē ita p̄funde in nos trāsponit ꝛ nos in ipsum vt spirituali virtute vnum efficiemur. hec albertus. Sz ad tā excellens bonum assequendum requiritur corꝫ ꝛ corpus bene purgatum. Unde sco. in libro de diui. no. sic ait. impossibile est quemq̄ vniri deo aut deum quodā modo fieri nisi cesset a materialiū omnium dispositione tam sensu q̄ mente vt diuine simplicitati similior. deo p̄fectior vniat̄. Est enim deificatio similitudo ꝛ vanitas ad deum quantum licet. nam forti conatu tales seipos ponentes ꝛ relinquentes ad congregantis patris vnitatem ꝛ deificam ipsius simpliciratem anhelantes sunt. hec scotus. Ubi notandum q̄ non solum pfecti viri vniunt̄ p̄ caritatez deo sed etiā p̄nitentes vel incipientes siue proficientes. Tales namq̄ q̄z in statu gratie sunt vniunt̄ xpo ꝛ si non semper per caritatem actualem trā per caritatem habitualem. q̄z omnes fideles in statu gratie existentes sunt mēbra xpi ꝛ corpus eius. ergo xpo vniunt̄ sicut membra corpori. Unde. j. ad cor. xij. Sicut enī corpus vnum est ꝛ membra habet multa. oīa aūt mēbra corpis cū sint multi vnum corpus sunt ita xps. Etenim in vno spiritu nos esse in vnū corpus baptisati sumus ꝛ omnes vno spiritu potati sumus differenter tamē Nam scōm eundem apostolum Unusq̄ p̄prium donum habet a deo. Alius quidā sic alius vo sic. ḡ quilibet p̄ut deus largire dignat̄. dona grāe ab ipo percipit scōm maius ꝛ minus. Unde dicit idem apls. Unicuiq̄ nostruz da

ta est gratia ꝓm mensuram donatōnis xp̄i. Ex istis igit verbis colligere possumus ꝙ omnes fideles in quocunq; gradu existant. dummō sint sine pctō mortali & sint in statu gratie sunt mēbra xp̄i. ergo vnū sunt cū illo. hec tñ vnio diuersum vigorē hz ꝓm dispositiones singulor. nā quāto quis sanctior & perfectior est in vita. tanto fervētior est in dei caritate. tanto vigorosius & valētius cū deitate. q; qui adhret deo efficitur spūs per feruidū amorē. Unde diuersi gradus mō sunt p̄missi vt delicet incipientiū & perfector & vnusquisq; ꝓm suam capacitatē exerceat se in illis gratia dei coopante. vt tam excellens bonū adipiscivaleat hoc ē vniri cū deo & inter mēbra xp̄i ꝓputari. & sic pz explanatū de caritate xp̄i.

Filius.

Accepta informatōne de caritate dei. nunc de dilectione p̄rimi cupio edoceri.

Ca. XV. Pater

De dilectiōe p̄ximi de qua queris. scire dēs ꝙ primo ꝙ diuersi sunt amores. Naz ꝓm dictum berñ. quinq; sunt gradus amoris. Amor pius quo patres diligimus. Jocundus quo socios diligimus. Justus quem erga oēs hoīes habemus. Violentus quē erga inimicos gerimus. Sanctus siue deuotus quez erga deum habemus hec berñ. Primo igit̄ put dt beatus aug. diligendus est deus. scdo parentes. deinde filij. postea domestici. qui etiā si boni sunt. malis filijs p̄ponendi sunt. Inimicos autē non sicut seipm sed simplr. sufficit eñ ꝙ odio non habes. hec augu.

Et notandū ꝙ ꝓm beatū greg. vij. mora. duo sunt p̄cepta caritatis viz amor dei & p̄rimi. & per amorē dei p̄rimi amor gignit̄. & per amorē p̄rimi amor dei nutrit̄. nā qui amare deū negligit. p̄fecto p̄rimū diligere nescit. & tunc plenius in dilectōe p̄ficimus si in eiusdem dilectionis gremio p̄rius p̄rimi caritate lactamur. q; cū amor dei p̄rimi amorē generat dicturus per legem dñs Diliges p̄rīm tuū. p̄remisit. diliges dñm deū tuum vt. s. in interno proximi nostri p̄rius amoris sui radicez figeret. q̄tenus p̄ramos postmodū dilectio supna germinaret. Et rursuz q; amor dei & p̄rī amor calescit. testatur iohānes qui increpat dicens. Qui nō diligit frēm suū quē videt. deū quē non videt quō p̄t diligere. hec gre. Ubi notā dū ꝙ sicut dt hec berñ. pure diligere p̄ximū nemo p̄t qui in deo nō diligit eū Oport̄ ergo deū diligi p̄rius vt in deo diligi possit & p̄rimus. Dz nam; ab hoīe diligi p̄rimus in deo in hūc finē vtvna cū primo habeat & possideatur dns. sed paucor est ista virtus. Unde dt beatus aug. Qui se p̄pter deū hūdum diligunt ipsi se diligunt. q̄t se diligant deū diligunt. nō est hec dilectio in omnibus hoīb. pauci se p̄pterea diligūt vt sit deus oīa in oīb. hec augu. Ergo vt dt p̄sper. Qui p̄pter deū diligit p̄rimū sed deus eternus est. ita in eternū ipsa amici dilectio permanebit. Qui vero amicum vel p̄rimū p̄pter ꝝmodum qđ liber amat amat non amicū vel p̄rimū sed ꝝincit̄ amare ꝝmodum. qđ cum esse desierit amare cessabit. hec p̄sper.

Debet ergo vnusquisq; erga p̄ximum suum habere dilectōnem sanctam. iustam & vrā. De qua triplici dilectione thomas de aquino sic dt. Triplici modo diligendus est p̄ximus Primo quidez ex pte finis. s. aliquis diligat p̄rimū p̄pter deū sicut & seipm p̄pter deum debet diligere. vt sic fit dilectio p̄rimi sancta. Scdo ex pte dile

ctionis ne.s.aliquis ꝺdescendat ꝓximo in aliquo malo sed in bono solum ficut ꝛ suewlūtati satisfacere debet homo solū in bono vt sic sit dilectio ꝓximi iusta. Tercio ex ꝑte rōnis dilectionis vt.s. non diligat aliquis ꝓximuz ꝓpter ꝓpriā vtilitatē vel delectationez sed ea rōe qꝫ velit ꝓximo bonū ficut sibiꝫ vt sit dilectio ꝓximi vera. nam cū aliquis diligit ꝓximū ꝓpter suam vtilitatem vel delectationez nō vere diligit ꝓximum suū sed seipm. hec thomas. ¶ Notandum etiā ꝙ debemus vni cuiqꝫ ſm dignitatem suā ꝛ statum suuz dilectionē exhibere. vt testaꝫ hugo in hec verba Scōm dignitatem nāqꝫ alij superiores sunt nobis. alij equales. alij inferiores. superioribꝫ obiam timorem obsequiū ꝛ veneratiōnē debemus exhibere. Cū equalibꝫ pacē ꝛ ꝺcordiam custodire inuicē obsequio beneficio ꝛ honore ꝓuenire in omni actione ꝛ verbo superiorem eis locū tribuere. ꝛ si qñ forte assis in aliquo negotio eos ꝓceire cogamur cū omni hūilitate ꝛ reuerentia que facienda sunt nō ꝓcipere ſz demōstrare. ꝛ si eos ꝓcedere ꝓtigerit cū omni alacritate ꝛ deuotione quasi ex necessitate subiecti obedire. Inferioribꝫ semper beneficiū ꝛ auxiliū impendere. nūqꝫ imꝓperare sine ꝓtumelia corripe. sine superbia gubernare. sine crudelitate castigare. cū pietate fouere. venerationem non exigere. societatē atqꝫ equalitatē amare Maioribꝫ ꝓ timore subdi. equalibꝫ ꝓ caritatem obsequi. minoribꝫ ꝓ caritatem ꝛ humilitatez coequari ꝓcipientibꝫ parati. obedientibꝫ modesti. maledicentibꝫ taciti. laudantibꝫ verecūdi. hec hugo. Debet etiam vnusquisqꝫ diligens deū erga ꝓximū suum exercere pietatē. qꝛ vt dicit beatus ambro. Impossibile est caritatis xpi in eo forre dulcedinē. qui non erga ꝓximum suum exercuerit pietatem. ſiam ſm qꝫ dicit beda. Hec est sola ꝓbatio integri amoris in dñm si erga fratres studuerit quis curā solicite exercere laboris. nam quicūqꝫ fratri pietatis opus qđ valet impendere negligit. minus iuste se ꝺditorem diligere ostēdit. cuius mandata in sustinenda ꝓximi necessitate ꝓtemnit. hec beda. Non solū aūt debet vnusquisqꝫ opus pietatis in necessitate ꝓximo impendere sed etiam illius bonū. siue ꝑsonale sit. in oibꝫ ꝓmouere ac diligere. qꝛ qui bonū qđ in se non habet in altero diligit de nō suo suum facit. de hoc dicit beatus augu. Quicquid boni in ꝓximis video. si illud diligo meū facio. Vis ergo mercedem habere de alieno bono. gaude de alieno. pensent igiſ inuidi quantum bonum est caritas. que sine labore nostro aliena bona nostra facit. hec aug. Dilectio reuera dei ꝛ ꝓximi ꝓpria ꝛ specialis virtus bonoꝝ animi ſm aug. Diligere ergo debet ꝓximo quilibet superiora deū. inde ꝓximum sicut seipm ꝛ hoc in deo. inimicum vero ꝓpter deum Scōm hoc xps in euāgelio ꝓut dicit qđā glo. Ad cuiuslibet dilectionē ꝓpriū ponit dicens. diliges inquit dñm deuz tuū ex toto corde ꝛ ex tota mente ꝛ ꝓximum sicut teipsum. ✠ Inimicos tuos non ex tota virtute tua. nō sicut teipm ſz simpliciter diliges. sufficit enī ꝙ diligimus ꝛ non odio habemus. hec glo. Cuius singula ponit beatus ilxroni. sup cañ. ibidē subiūgendo Rursum inquit dilige inimicos vros ꝛ non apposuit ex toto corde. Non est inordinatus sermo diuinus nec impossibilia ꝓcipit nec dicit. Diligite inimicos vestros sicut vosipsos. sed tm diligite inimicos vestros. sufficit enī ꝙ diligimus ꝛ nō odio habemus. ꝓximū vt teipm. hec ilxro. Nō aūt beatus

augus. in quodam loco ait. Inimicos nostros toto corde. et corpalibus viribus diligamus videt esse perfectionis. ad quā tñ non astringimur ex p̄cepto. Et iam de dilectōe p̄rimi et inimicorum glo. nicolai sup illo verbo Diligite inimicos vestros sic ait. Dīs homo ex caritate diligēdus est inq̄tū ad dei ymaginē factus est. et capax ipsius per cognitōem et amorē. amicicia enim caritatis fundat sup̄ coīcatione sup̄ne beatitudinis et ideo oīs intellectualis creatura que in actu vel in potentia est beata ex caritate est diligenda. malī aūt hoīes q̄diu sunt invita sunt in potentia veniendi ad beatitudinē. et ideo liz eor malicia sit odienda. ipsa tñ natura possibilis beatificari est diligenda. Hoc est qđ saluator dt. diligite inimicos vestros bona. s. gr̄e et glorie eis optando. alia nō sunt eis optanda nisi in quadā generalitate. inq̄tum valēt ad eor salutem. qđ soli deo est notū. quia omnib⁹ alīs p̄t homo bene vel male uti et ideo circa hoc non est aliquid determinatū p̄tendū. Sequit. benefacite Benefacere est affectus dilectionis et ideo sicut tenemur diligere inimicos quantū ad bona gratie et glorie. ita tenemur in affectu salutem eor mō debito et possibili p̄curare. Et orate p̄ persequentib⁹ vos. optando. s. bona gratie et glorie. Alia aūt bona in speciali. sed superogationis. Ad predicta facienda etiā inimicis hortamur exemplo dei qui solez suū facit oriri sup̄ bonos et malos. hec nicolaus de lyra.

Et notandū q̄ dilectio p̄rimi et maxime inimicor demonstrat hominē esse discipulum x̄pi. videliz si diligat amicos in deo et inimicos p̄pter deum. Dilectio aūt inimici ī nobis nūc veraciter custodit si de p̄fectu illius addicimur. nec de ruīa ipsius leramur. De hac dilectione et quō debeat inimicus diligi. beatus greg. xxij. mor. sic dt. Ī potentis dei nos eē discipulos sola custodia caritatis p̄bat. que nimi caritas siue dilectō si cor nostr veraciter replet duob⁹ modis ostendi solet. s. si amicos ī deo et inimicos p̄pter deū diligamus

B Sed sciendū q̄ inimici dilectio tunc veraciter custodit cum nec de p̄fectu illius addicimur. nec de ruina illius leramur. nam sepe in dilectōis ymagine erga inimicū animus fallit. secq̄ hunc diligere estimat si eius vite p̄trarius nō existat. sed dilectōis vim occulte et veraciter aut p̄fectus inimici aut casus interrogat. neq̄ em ad plenum semetip̄m mens hominis scit nisi eum quem sibi aduersariū credidit in defectu vel p̄fectu mutasse modum sui status inuenerit Si em de p̄spitate audit et de claritate se odientis leratur p̄stat. qr non amat quē non vult eē melior eumq̄ etiā stantem voto p̄sequitur quem cecidisse gratulat. Sz inter hec sciendū est. qr euenire plerumq̄ solet vt non amissa caritate etiā inimici nos ruina letificet. et rursum eius gl̄ia sine inuidie culpa p̄tristet. cū et ruente eo quosdā bene erigi credimus et p̄ficiente illo plerosq̄ iniuste op̄primi formidamus. qua in re mentē nr̄am nec eius iā defectus erigit. nec eius p̄ficit si recta nr̄a cogitatio nō quid in ipō de ipso circa alios agat attendit Sed ad hec seruanda valde necār̄ium est subtilissime discretōis examē. ne cū nostra odia exeq̄mur fallamur sub specie utilitatis q̄ in re discernendū est eē aliud qđ nobis. aliud vero qđ sibi et ceteris noster inimicus nocet. nā si aliquis bonus est sine nr̄a forsitan culpa esse nō p̄t nobis malus. nec oīno de eius ruina gaudēdū est. cuius nos solos certū est aduersa tolerasse. nā vero cū nr̄ aut

multoꝝ hostis primꝰ de ereptione primoꝝ potius q̄ de inimici interitu. necesse est vt aīmus leret. Oportet nāq̄ vt peunte aduersario subtiliter pensemus. quid deberamus ruine pcōris. et quid iusticie ferientis. nā cū puersum quēq̄ oīpotens deus pcurit et ꝺolendum est miserie peūtis et gaudendum est iusticie iudicis vt nobis et in luctu fit pena morientis primi et rursum in gaudiū vertat exhibita equitas iudicātis dei quatenus nec peunti hoī existemus aduersarq̄. nec iudicāti deo inuemiamī ingrati. Sūt etiā nōnulli q̄ eos quos sibi aduersarios estimant. maledictione feriūt. qm̄ virtute nequaq̄ pōnt in quibꝫ patenter appareat. que mala si possent facerent. qui ea que facere nequeūt iprecari mirime desistūt. morte nāq̄ aduersario exoptāt. quā et si pōnt inferre metuūt. ne aut ꝓperrari hominicidij rei teneant aut iniqui appareant etiā cū sint. Quid est g̃ dicere deo occide quē odi nisi ei aptis verbꝫ reclamare hoc fac meo aduersario. qđ me in illum facere nec pcōrem decet. hec gre. Qui idcirco voluerit dn̄i vestigia sequi debet inimicos suos diligere et ꝓ ipsis orare sicut ipe in cruce orauit. nā in tali dilectione ꝑsistit pfectio Un̄ dr beatus augu. Si diceris orare ꝓ inimico ambulas in via domini. perfectio dilectionis est inimicos diligere vt sint fratres. sicut diligere inimicos vt in societatē dn̄i veniāt. Magnificentie etiaꝫ bonitatis est vt tuum inimicū diligas et ei qui tibi malū vult et si facere nō pt semꝑ bonū verbum pbeas atq̄ facias cū possis hec aug. Nihil etiā dr crisꝰ. est qđ ita similem faciat deo sicut mali gnis atq̄ ledentibꝫ esse placabilē. hec crisꝰ. Ergo dr aug. Ego ad dilectionē inimicoꝝ ꝑmoneo vos. qꝛ ad sananda vulnera pcōꝝ nullū medicamentum esse melius cognosco. hec augu. Nam vnusquisq̄ talē indulgentiaꝫ accipiet a deo qualē ipe ꝓmo dederit. Unde quicūq̄ nō dimiterit ꝓmo iniuriam. cū orat orōnem dominicā non solū nō exaudit sed etiā maledictōēꝫ incurrit Un̄ etiā anasta. Si non dimittis iniuriam que tibi facta est nō facis pro te orōnem. sed maledictiōem incurris.

¶ Etꝑsiderandū q̄ inimicū diligere exꝑessius signū est caritatis. qꝛ cōtra motū nature est. nā ꝓm beatū greg. vna et summa est ꝓbatio dilectionis si et ipe diligat qui et aduersat Un̄ difficile est inimicū diligere nisi assit grā ꝓ quēdo incat natura. Oportet g̃ vtamus cooꝑante grā odiū inimicoꝝ reꝓmat. et in dilectionē ꝺuertat. si pfectionē hmōi virturis ꝺsequi deꝑderat qꝛ oīa que ad pfectionem ꝓtinent magis sunt difficilia De hoc quedā glosa dr. Nulli mirū debet videri q̄ inbemur diligere inimicos qꝛ crīstus nō ꝓcipit impossibilia aut inconuenientia sed perfecta. Perfecta aūt sunt oīa difficilia Un̄ fiē ꝺpletus modus pfecte caritatis est qui ꝓualet maximo amoꝛi humano et carnali abstinendo a summo delectabili sicut ē castitas in virginibꝫ. que est pfecta puritas et mūdicia ꝓma deo. ita etiā ꝺpletus modus pfecte caritatis est que ꝑualet maximo tristabili tolerando illud vel in coꝛpe et coꝛporis doloꝛe vt martiriū vel in spū et cū doloꝛe deponendo et reprimendo odium inimicoꝝ in dilectionē ꝺuersum. hec glosa. D Sciendū etiā de zelo qui habendus est erga ꝓmos qui maxime ꝓtinet ad ꝓlatos. De hoc sup illo vbo Irascimini et nolite peccare quidam expositoꝛ sic dicit Moueri potest questio de ira zeli vtrū meritoria censeat. videt q̄ non sit bona nec meritoria. quia mentem turbat

oculum rationis obumbrat. ꝓtemplationē dissipat. que ſm beatum aug. mēte tranquilla optime exercet. Hoc est ira beatum grego. qui ōt. Si ira zeli ex virtute non surgeret. ōine animadversionis impetū phinees nō placasset.

Ad qō sciendū ſm beatū greg. q2 alia ira est quam impatia excitat. alia est quam zelus formar. illa ex vitio ista ex virtute generat. Ad hanc questionem dicere possumus. q̄ ira zeli bōa ⁊ meritoria experientia ⁊ scīa sanctorum inuenit. Si em̄ primos vt nos diligere ꝓcipimur. restat vt reatib⁹ eorum vt nostris irascamur. Et ꝓcipuus ꝓphēta dauid ait. zelus domus tue cōedit me. q̄ aūt beatus aug. ⁊ alq̄ doctores dicunt q̄ ira per zelū mentem turbat. ꝓtemplatōem dissipat. oculū rationis obūbrat. Ad hoc respondet q̄ ira per vitiū oculum rōnis non solū impedit sed quasi extinguit. Ira aūt per zelum ⁊ si ad breuē punctum oculum rationis turbat. tñ non nocet sed magis interiorē visuz clarificat. Et etiā ad expressiorē intelligentiam eoꝝ que dcā sunt notandū q̄ est quidam zelus qui est ſm sciētiam. Sunt enim aliqui homines hītes zelum sed non ſm scientiam vt ait apl̄s. ⁊ ira huius zeli qui ē ſm sciam formata caritate tota dirca intentōe in bonū finem ꝓstat q̄ meretur. nam caritas non agit perperā ⁊ actio ex intentōe finis boni iudicat bona. Et ideo licet ira zeli interdum minus ordinatam passionē habere videatur. hoc est ꝓter ꝓnexionem rōnis ⁊ potentiaꝝ siue virium que sunt in sensualitate. qui suis motib⁹ interdū rōnem turbant. Nam hoc est ꝑdicio vie. q̄ etiam homines existentes in caritate agentes bona intentōe. quapropter corpus corrumpit interdum turbationib⁹ grauantur. hec ille. Debet ergo vnusquisq̄ se exercere in dilectōe dei ⁊ ꝓximi. Diligendus namq̄ est deus a nobis idcirco q2 ipse est bonū nostr̄. ac etiam ꝓpter bonum hoc vt ad ipsuz veniamus ⁊ in ipso eternaliter gaudeamus. Diligendus vero est ꝓximus vt illius requiei ⁊ gaudij possit esse ꝓticeps nobiscum. De hac etiam gemina caritate seu dilectione hugo de scō victore sic ōt. Geminā nobis scriptura sacra caritatem ꝓmendat. dei videlicet ⁊ ꝓximi. Caritatem dei vt sic ipsum diligamus ⁊ in ipō gaudeamus. Caritatem ꝓximi vt sic ipsum diligamus vt non in ipso. sed cū ipso in deo gaudeamus. hoc est vt deū diligamus ꝓpter seipsum. ꝓximū aūt ꝓpter deum. deus aūt idcirco ꝓpter seipm̄ diligendus est. q2 est bonum nostrū. ꝓximus aūt ideo ꝓpter deū diligendus. q2 cum ipso in deo est bonum nostr̄. Illum diligimus vt ad ipm̄ veniamus ⁊ in ipō gaudeamus. Istum diligimus vt cuz ipso curramus vt cū ipso ꝓueniamus. Illum vt gaudiū. istum vt gaudij socium. illum vt requiem. istum vt requiei ꝓsortem. Quid est deum diligere. nisi illum velle habere. quod est deum diligere ꝓpter seipsum. ideo dilige vt habeas ipsum. Quid est ꝓximū diligere ꝓpter deum est diligere. q2 habet deum. Sic diligimus hoīem ꝓpter iusticiam id est q2 habet iusticiam. sic diligimus hominem ꝓpter deum. i. q2 habet deuz. vel si forte nondū habet. q2 habiturus est eum. vel vt habeat eum. Sic itaq̄ ꝓpter deum hominem diligimus quē vtiq̄ ꝓpter deum non diligeremus. si deum non diligeremus. Unde diligēdus est ꝓximus in deo. quia habet deū non in diuitijs suis. non in fortitudine sua. sed in iusticia sua. in sanctitate sua. ⁊ in bonitate sua. ⁊ quādo in istis diligit in deo diligit. hec hugo. F

De hac etiã duplici caritate dei ⁊ pximi. beatus gre. ⁊. moral'. exponens illõ verbũ. Et q̃ multiplex sit lex eius sic ait. q̃d hoc loco dei lex nisi caritas accipi dr. p quã semp in mente legunt' preceptavite. qualiter in actiõe teneant'. De hac etiã lege veritatis voce dñi dr hoc est p̃ceptum meũ vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. De hac paulus ait. Plenitudo legis est caritas Item dr Inuicẽ onera vestra portantes ⁊ sic adimplebis legẽ xp̃i Lex em̃ xp̃i quid ꝓgruentius intelligi q̃ caritas potest. Quã tũc vere pficimus cũ fraterna onera ex caritate toleramus. Sz hec eadem lex multiplex dr. q̃ studiosa solicitudine caritatis ad cũcta virtutũ facta dilatat'. que a duobꝫ quidẽ p̃ceptis incipit. sed se ad innumera extendit. huius namq̃ legis initiũ dilectio dei est ⁊ dilectio pximi. ¶ Sed dei dilectio p tria distinguit'. q̃ ex toto corde ex tota aĩa ⁊ tota fortitudine diligi conditor p̃cipit'. Qua in re notandũ. q̃ diuinus sermo cũ deũ diligi p̃cipit nõ solũ narrat ex quo sed etiã informat ex quãto. cũ subiungit ex toto vt. s. qui pfecte deo placere desiderat sibi de se nihil relinquat. ¶ Pximi aũt dilectio in duo p̃cepta diuidit cũ ⁊ p quendã iustum dr. Quod ab alio odis tibi fieri vide. ne tu alteri facias. Et per semetipam veritas dr. Que vultis vt faciant vobis hoies ita ⁊ vos facite illis. Quibꝫ duobꝫ vtriusq̃. s. testamenti mandatis. p vnum malitia ꝓscit'. p aliud benignitas porrogat'. vt quod non vult malum pati quisq̃ non faciens. cessera nocendi opere Et rursum bonum quod sibi fieri appetit impendens erga vtilitatem se proximi exerceat ex benignitate. Sed hec mimicum duo solicita intẽtione cogitant'. cor ad innumera virtutum misteria extendit'. ne vel ab inferenda que non debet desidertijs inquieta mẽs feruear. vel erga exhibenda que debet ocio resolura torpescat. nam cuz cauet alteri facere que nequa q̃q̃ vult ab altero ipsa tolerare solicita se intentione circũspiciat. ne supbia euellet. ⁊ vsq̃ ad despectũ pximi animum desciens exalret. ne ambitio cogitationem lamet. cũq̃ banc ad appetenda aliena dilatat. angustet ne cor luxuria polluat. ⁊ subiectum desidertijs p illicita corrũpat. ne ira exasperet. ⁊ vsq̃ ad pferendam ꝓtumeliã inflammet. ne inuidia mordeat ⁊ alienis felicitatib emula. sua se face ꝓsumat. ne immoderate linguam loquacitas p̃trahat. eamq̃ vsq̃ ad lasciuiã obtrectationis extendat. ne odia mala excitet ⁊ os vsq̃ ad iaculum maledictionis irritet. Rursum cũ cogitet vt ea alteri faciat que ipsa sibi fieri ab altero expectat. Pensat mirum vt malis bona vt bonis meliora rependat. erga paces mansuetudinem longanimitatis exhibeat vt malicie peste languentib grãm benignitatis ostendat vt discordes in pace vmeat vt indigentib necessaria tribuat vt errantib viã rectitudinis ostẽdat. vt afflictos verbo ⁊ ꝓpassione mulceat. vt accensos in huius mũdi desidertijs increpatiõe stringat. vt minas potentiũ rõcinatione mitiget. vt oppressorum angustias q̃q̃ta p̃ualet ope leuet. vt fortis resistentib opponat patientiam vt intus supbientib exhibeat animi patientia disciplinã vt gña errata subditorum sic mãsuetudo zelũ temp̃et quatenus iusticie studiũ nõ eneruet. sic ad vltionẽ zelus feruear. ne tñ pietatis limitem feruendo trãscendat vt ingratos beneficijs ad amorẽ ꝓuocet vt gratos quoq̃ mistertijs in amore ꝓseruet. v pximoꝝ mala cũ corrigere nõ valet

taceat. vt quecunq; corrigi loquendo possunt silentium esse pfensum ptimescat. vt sic ea q̃ tacet tolerat. ne tñ in animo virus doloris occultet. vt sic malivolis manus benigmitatis exhibeat. ne tñ per grãm a iure rectitudĩs excedat. vt cuncta pximis quevꝫ impendat. sꝫ hec impendendo non timeat. vt sic in bonis que exhibet timoris precipiciuꝫ paveat. nec tñ a boni exercicio torpescat. vt sic que possidet tribuat. qualis q̃ quanta sit largitas remunerantis attendat. ne cum terrena largiẽ suã plusq̃ necesse est inopiã cogiter. q̃ in oblatione muneris claritatis lumen tristicia obscuret. Bene ergo lex dei multiplex dr. q; nimiꝫ cum vna eadẽq; sit caritas. si mente plene ceperit hãc ad innumera opera multiformiter accendit. hec greg. ¶ Notandũ etiã q̃ circa dilcõem pximi magna discretio est exhibenda. Nã nimis diligere malum est. minus etiã diligere malũ est. In cũctis ergo virtutibꝫ requirit̃ temperantia. Dis enim dilectio que nocet vitanda est. q; qui aliquid supra deuꝫ diligunt deo non sunt digni. Uñ casto amore diligendi sunt pximi. q̃ hoc in deo. nã inordinatus amor q̃ carnalis non est caritas sed stulticia. vera ergo caritas exigit vt deuꝫ super oĩa diligamus q̃ pximos nostros sicut nosipsos in dño. De hoc beatus Hiero. sic dr. Sunt q̃ plurimi q̃ diligunt sed male Incautũ eĩ diligunt aliquẽ q̃ dilectionem dei pdunt. qui eñ aliquid supra deũ diligunt. deo nõ sunt digni ℟ In cunctis ꝓtribꝫ requirit̃ tpantia. ꝓtus spoult medium. minus diligere bonũ malum est. sed vt ius exigit diligere bonũ est. Dis dilectio que nocet vitanda est. ꝓter nimiã dilcõem aliq̃ in luxuriã ceciderũt. aliqui ad invidiam deuenerũt. Hoc quippe agit superfluus amor. vt quem diligit sp videre velit. modũ nescit. neq; aliud cogitare pt q̃ qđ diligit. Impossibile est hoĩnem qui talem hꝫ amorẽ deo posse acceptabiles orõem facere. vel placere. Hic amor non est caritas sed stulticia Dẽs nostros debemus diligere frẽs sicut nosmetipsos. ita tñ q̃ vitia nõ diligant̃. pmitte maluꝫ caritas est. plus diligere meliorem iustũ est. Vera caritas est vt deũ diligamus ex toto corde ex tota mente q̃ ex totis viribus. q̃ ita singulariter q̃ cũ deo nihil aliud diligamus q̃ pximũ nostꝝ sicut q̃ nosipos Qui sine caritate est sine deo est. q; deus est caritas q̃ caritas est dꝰ. q̃ q̃ manet in caritate in celo iã hĩtare cepit. In celo oĩm est vna caritas beatoꝝ. Ubi caritas vera est. ibi invidia nulla ẽ. ibi ambitio nulla cognoscit̃ nec murmuratio. sed nec detractio nec irrisio. Hoc scitote frẽs q; si nõ habueris caritatẽ sub dyabolica ptate estis. nec vltra obiscũ deus hĩtat q̃ qui sine deo ẽ in inferno est. hec ilxro. De ista scã caritate bea. aug. in li. pfessi. sic dr. Beatus qui amat te. q̃ amicũ in te. q̃ pximũ pter te. Solus eñ nullũ caꝫ amittit deus cui in illo cari sunt qui non amittit̃. q̃ quis est iste nisi deus noster. Deus qui fecit celum q̃ terrã q̃ implet ea. te nemo amittit nisi qui dimittit q̃ qui dimittit quo it aut quo fugit. nisi a te placido ad te iratũ. nam quo se vertet anima hoĩs ad dolores figit̃ alibi. pter q̃ in te. q̃ si figit̃ in pulcris extra te q̃ extra se. que tñ nulla essent nisi eẽnt abste Unde si placent corpa deum in illis lauda. q̃ in artifices eoꝝ retorque amorẽ. ne in his que tibi placẽt tu displiceas. Si placent ãe in deo amentur. q; q̃ ipse mutabiles sunt. q̃ in illo firme stabiliunt̃ alioquin irent q̃ pirent In illo ergo ament̃ q̃ rapꝫ ad deũ tecũ

quas potes ⁊ dic eis. hūc amemus ip
se fecit hec ⁊ nō est longe. nō em̄ fecit ⁊
abijt. sz ex illo ī illo sunt Ecce ibi ēvbi
sapit veritas. intimus cordi est deus sz
cor errauit ab eo. Redite preuaricato
res ad cor ⁊ inhere illi qui fecit vos.
Strate cū eo ⁊ stabitis. requiescite in
eo ⁊ quieti eritis Quo itis in aspa quo
itis. Bonū qđ amatis ab illo est. Sed
quantū est ad illū bonum est ⁊ suaui. sz
amoris erit iuste qđ iniuste amat̄ deser
to illo ergo cū adhesero tibi deus ex oī
pte mea nusq̄ erit mihi labor ⁊ dolor
⁊ viua erit vita mea tota plena te Nūc
aūt q̄m quē implestu subleuas eū. qm̄
tui pleni sum. non oneri mihi sum.
Sed spes mea non nisi in magna
valde mia tua est. da qđ iubes. ⁊ iube
qđ vis. impans nobis penientiam. p
penientiam quippe colligimur ⁊ redi
gimur in vnum. quo in multa defluxi
mus. minus em̄ te amat. qđ non pter
te amat. O amor qui semper ardes ⁊
nūq̄ extingueris Caritas deus meus
accende me iubes certe vt peneaz a cō
cupiscentia carnis ⁊ concupiscentia ocu
lor ⁊ ambitione seculi. da qđ iubes. ⁊
iube qđ vis. hec aug. Debet q̄ quilibet
fidelis ⁊ maxime religiosus se exerce
re in virtute hac nobilissima caritatis
deū videlicet sup oia diligēdo primū
vero in deo amando ⁊ sibi in aduersis
tam spūalibꝫ q̄ corpalibꝫ compatiendo
In psperis aūt quibuscūq̄ eidē congau
dendo. ⁊ inq̄tum facultas rer suppe
tit subueniendo. Inimicū etiam pter
deū diligēdo ⁊ si ex affectu eundē put
amicū amare non pt qđ est pfectionis
debet ab odio illius p quē offensus est
seperinere. ⁊ de gra dei ac glozia ⁊ cete
ris quę ad salutem illius ptinent. siue
sint spūalia siue corpalia put aīe eius
expedit fauere ⁊ non inuidere. vt pre
mia eterna caritatem habentibꝫ prepa
rata valeat assequi ⁊ eternaliter possi
dere. Si vero aliqui ita pauperes sunt
q̄ non possunt aliquod beneficium cor
porale impendere. sicut religiosi vel ce
teri pauperes. quibꝫ deest facultas re
rum tpalium hi tales debent habere cō
passionē ⁊ bonam voluntatē erga pri
mos. illis si possent in necessitate sub
uenient qz deo nihil offert virtus bona
voluntate. sed bona volūtas nunq̄ ple
ne pficit. nisi huius mundi cupiditas
perfecte deseraī. Unde viri sancti vt
primos possint pfecte diligere studue
runt in hoc seculo nihil amare De ista
bona volūtate ⁊ q̄lis esse debeat beatus
gre. in quadā omel. ostendit sic dicēs
Ante dei oculos nūq̄ ē vacua manus
a munere si arcba cordis plena sit bo
na voluntate nil quippe offert deo viri
us bona voluntate. Voluntas aūt bo
na est sic aduersa alterius sicut nostra
pertimescere. sic de psperitate primi
ficut de nostro pfectu gaudere. ⁊ gatu
lari Aliena damna nostra credere Ali
ena lucra nostra depictare. amicū non
pter mundū sed pter deum diligere.
Inimicū etiam amādo tolerare nulli
malū qđ pati nōvis facere. nulli qđti
bi iuste impendi desideras denegare.
necessitati primi iuxta vires succurre
re. sed pdesse etiā vltra vires velle Sz
bone volūtatis sacrificiū nūq̄ plene p
soluit. nec mundi huius cupiditas p
fecte deseriī. nos quicquid in eo con
piscimus hoc pculdubio primis inni
temur Videt em̄ qz nobis desit. qđ al
ter assequi ⁊ qz semp inuidia a bona
volūtate discordat. mox vt hec mentez
cepit illa discedit. Uñ ⁊ sancti vt pos
sent proximos pfecte diligere studue
rūt in hoc seculo nihil amare. nihil vn
q̄ appetere. hec gregorius. Et sic pa
tet de dilectione proximi. Habemus
itaq̄ nūc de gemina dilectione dei vi

delicet q primi explanatum. q ptinet secundo loco ad perfectos q2 vt patuit superius status perfectoꝝ ꝓsistit secundo loco in caritate dei q proximi dilectione.

Distinctio tercia tercij libri.

Filius.

POstquã informatus sum de caritate dei q primi. ac aliꝭ ꝯ pluribꝫ q̃ spectant scõo loco ad statum pfectoꝝ. Nunc de tercio in quo ꝓsistit seu finaliter dependet status eorundẽ perfectoꝝ cupio edoceri a te o pater.

Ca. I. Pater

SCire debes q̃ status perfectoꝝ vt supius premissum est consistit tercio loco in dei ꝓtemplatõne. in q̃ virtute quanto quisq̃ est feruentio2 tãto est perfectio2. Ad ꝓtemplationis vo dulcedinem qui puenire desiderat. necesse est vt per gradus aliaꝝ virtutum ꝓscendere studeat ac pficere. vt tã excellentẽ virtutem demũ appꝛehendere valeat ac degustare. Oportet nãq̃ vt homo p̃ sacre scripture lectõem perfectam meditatõem ac deuotam orõem necnon bonoꝝ operum exercitatõem ad ꝓtemplationis sublimitatez ꝓscendet ac pueniet ℣ De hoc hugo de sancto victore sic ait. Quatuor sunt in quibꝫ nunc exercef vita iustoꝝ. q quasi per illos gradus ad futuram perfectionẽ subleuatur. videliz. lectio. meditatio. oratio q opatio. deinde sequitur cõtemplatio. De bis quinq̃ gradibꝫ primus. id est lectio incipientium est supremus id est ꝓtemplatio perfectorum est. q de medijs quanto pluries quis ascenderit. tanto perfectior erit.

Verbi gratia. Primo lectio intelligẽtiam dat. secundo meditatio ꝓsilium prestat. tercio oratio petit. quarto operatio querit. quinto ꝓtemplatio inuenit. hec hugo. Beatus bernar. in libro de scala claustralium de hoc sic dꝫ. hec est scala claustralium qua homines de terra in celum subleuant. s. lectio. meditatio q ꝓtemplatio. Beatevite dulcedinem lectio inquirit. meditatio inuenit. oratio postulat. ꝓtemplatio degustat. Lectio quasi solidum cibuz ori apponit. meditatio masticat q frangit oratio saporẽ acquirit. ꝓtemplatio est ipsa dulcedo que iocundatur q reficit. hec bernardus. Debet ergo quilibet religiosus in studio q in lectõne scriptu re sacre se exercere. q2 dilectio diuinorum eloquioꝝ est dulcedo cordis q q̃dam spũalis refectio anime. ℣ Ad quod horat beatus augusti. sic dicens. Nutri animã tuam lectionibus diuinis. parabunt enim tibi mensam spũalem. Delectatio enim diuinoruz eloquioruz dulcedo est palato cordis. In lectionibꝫ cognoscimus quid agere debeamus. in oratione eadem recipimus que postulamus. Igitur in pre senti vita nil puto iocundius pabulo scripturaꝝ quo omnia mella superant hec augustinus Hoc similiter testatur hugo de sancto victo. sic dicens. Nihil in hac vita dulcius sentiꝫ nihil auidius sumiꝫ. nihil ita mentẽ ab amore mundi separat. nihil sic animum contra temptationes roborat. nihil ita hominẽ excitat q adiuuat ad oñe opus q ad omnem laborem sicut studiuz sacre scripture. hec hugo. Etiam beatus ihero. ad amorem sacre scripture monet cum dicit. Ama scientiam scripturarum q carnis vitia non amabis. nũq̃ de manu tua aut oculis tuis recedat lectio. fac etiam semper aliquid vt dya

bolus semper re inueniat occupatum. in desiderijs est ois ociosus. hec ilxro. Ois g̃ deuotus monachus in studio lectõis 7 orõis se exerceat. q2 cũ legit deus secũ loquit cũ vero orat ipse cum dño sermocinat. Qui g̃ vult semp esse cũ deo frequenter aut oret aut sacre lectioni intendat. De hoc sic dr yſidorus. Orationib mundamur lectionib instruimur vtrumq bonũ si liceat. si nõ liceat melius est orare q̃ legere. Qui cum deo sp vult esse frequẽter debet orare frequenter 7 legere. naz cũ oramus ipsi cũ deo loquimur cũ vero legimus deus nobiscũ loquit. Ois ꝓfectus ex lectione 7 meditatõe ꝓcedit. que em nescimus lectione discimus. que aũt didicimus meditatione seruamus geminũ ꝯfert donum lectio sanctaꝝ scripturarum. siue q2 intellectum mentis erudit. seu q2 a mundi vanitatib abstractum hoiem ad amorem dei perducit. Excitari em sepe illius sermõe substrahimur a desideriovite humane atq accẽsi i amore sapie tota vana spes mortalitatis huius euanescit nobis. q̃to amplius legendo spes eterna claruit. hec ysido. Certis itaq horis vt ait beatus berñ. lectioni vacandum est sed 7 de quotidiana lectione aliquid quotidie inuentrẽ memorie dimittendus est. qõ fidelib digerat. Et rursum reuocatus crebrius ruminet. qõ ꝓposito pueniat. qõ munitioni ꝓficiat. qõ deteneat aim. vt aliena cogitare nõ libeat. hauriendus est sepe de lectionis serie affectus. 7 formanda oro q̃ que lectionem interrumpat. nec eam impediat interrumpendo qui prior ẽ ꝯtinuo aie affectum intelligentia restituat lectionis. hec berñ. De vtilitate etiã lectionum in sacra scriptura scribit beatus gregorius. q̃. moral. sic dicens. Scriptura diuina mẽtis oculo quasi quoddam speculum opponit. vt interna nra facies in ipa videat. ibi etem feda ibi pulcra nra cognoscimus. Narrat aũt gesta sanctoꝝ vt ad imitatõem ꝓuocet corda i firmoꝝ. dũq illoꝝ victricia facta ꝯmemorat. ꝯtra virtoꝝ prelia debilia mentẽ firmat. ficq verbis illius vt eo minus mens in certamine trepidet quo añ se p̃cedentes tot viroꝝ fortiuz triũphos videt. hec greg. Nonã etiã q̃ sunt nõnulli qui mandata dei 7 sacram scripturã exquirũt 7 scrutant. non vt faciant ea q̃ legũt sz vt habeant que alijs dicãt. De talib beatus aug. sic dr Quia spũs p̃sciuit multos ꝓpter aliud q̃ ꝯstitutũ est a deo scrutari mandata vel testimonia dei. ideo p̃ p̃s dr. In toto corde exquirũt eũ Alij ei scrutant. q2 volunt magis esse docti q̃ iusti alij aũt ad hoc vt habeant que dicant nõ que faciant. quoꝝ nulli sunt beati. sed solũ illi qui toto corde. s. cũ effectu exquirunt vt custodiant 7 faciant. vñ sancti viri non gaudent quia sacram scripturam intelligunt. sed potius cuz illum per bona opera exequuntur. De hoc beatus gregorius .xxij. moral. sic ait. Non est secura letitia in diuinis paginis vel sortia vel multa cognoscere. sed cognita custodire. q̃to enim intellectus latius extendit tanto ad explenda opera emrius ligatur. Sancti etem viri minime exultant cũ cognoscunt que faciant sed cum faciunt que cognouerũt. hec gregorius Sunt etiã nonnulli vt dicit idem beatus grego. Qui ꝓpter huiusmodi scientiam inflãtur 7 extollunt. sed vera scientia affectum non extollit. nec superbientes facit quos impleuerit sed lamentantes facit qua quisq cum repletus fuerit primo loco se scire appetit. 7 iam sui consciustanto p illã robustius sapit. quãto se infirmũ ex illa verius cognoscit

atq; ad meliorem viam huius sciētie peruenerit. tanto ipsa ei humilitatis formā magis aperit. hec grego. Debet ergo quilibet religiosus in studio sacre scripture se exercere. et illa q̄ legit memorie commendare. et cū vacat a lectione mentē suā studeat occupare bōa. et fructuosa meditatōe. q; meditatō sancta que habēt de rebus spūalibus siue de eterna vita facit hoīez premnere cupīas huius seculi. et non grauari obseruātia mandatorū dei. ¶ De hac meditatōe dr beatus bernā. Felix cuius meditatio in conspectu dñi sp est. qui in corde suo delectatōes extre dñi vsq; in finē sedula cogitatōe reuoluit. Quid em̄ illi graue poterit videri qui sp mēte tractat q; non sint condigne passiones huius tpis ad futuram gloriam. Quid cupiscere poterit in seculo neq; cuius oculus spvidet bona dñi in terra viuentiū. sp videt premia eterna. hec bernā.

Et notandū q; per studiū lectionis et scē meditationis ponit mens hoīs. et efficit abilior. et deuotior ad exercēduz opus salubre orōnis. q; quāto quisq; est diligentior in sacre scripture lectōne. et pia ac fructuosa meditatōne. tanto promptiorē animum habere poterit. et expeditiorē ad fundendas pces deuote orōnis ℣ Oratio aūt sm cassiodoꝝ est pie mētis. et humilis ad deū conuersio. fide spe. et caritate submixta. Scōm vero beatū bernā. Orō est deuota cordis in deū intētio. p remouēdis malis. et adipiscēdis bonis. Dñ vnusquisq; qui sentit se in aliqua tribulatione aut temptatōe seu necītate constitutum currat ad remediū orōnis. Nam ipse dñs dicit. Petite et accipietis. quite et inuenietis. pulsate et aperiet vobis. Nisi em̄ op̄s deus dona sue gratie. et mīe petentibus se dare vellet nequaq; hortaret nos ad petendum. De hoc dr beatus augu. Non tantum hortaretur nos dñs ad petēdum nisi dare vellet. Erubescat igit pigricia nostra. nā pl? vult dare q̄ nos accipere. plus vult ille miseri q̄ nos a miseria liberari. hec aug. Oratio aūt ad hunc finē est inuēta. et ꝓstituta. vt per eam venia peccatorum obtineat. pena euadat. et gloria vite eterne obtineat. Unde cassio. super ps. de hoc dr. Oratio posita est per quam ira dñi suspendit. venia procuratur. pena refugit. et premior largitas impetrat. cum dño loquit. cum iudice fabulat. p̄sentem sibi facit quē videre non valet. ad penetralia iudicis precator admittit. et nullus inde respuit nisi ille qui in ea repidus inuenit. Hec cassio. Oz ergo quilibet deuotus intēdere studio orōnis. q; ipsa mentez ad celestia eleuat. et facit hoīem cum deo loqui. De hoc beatus bernā sic ait. Orō est hominis deo adherentis affectus. et familiaris quedam. et pia allocutio. et illuminate mentis statio ad fruēdum deo dulciter q̄diu licet. Dicit etiaz de hoc beatus ihēromi. Multum valet frequēs oratio. et deuota. quia hominez a terra subleuat. et ad celestia vehit. et facit hominē cum deo loqui. gratias ab eodē obtinet. dūmodo fuerit in ea deuotio mixta lacrimis. multum em̄ valet oratio frequēs conspersa lacrimis ad p̄merendam diuinam clemētiam. hec ihēromi. De efficacia etiam orationis sic dr beatus augusti. Oratio ē anime sancte p̄sidium. angelo bono solacium. dyabolo supplicium. deo gratum obsequiū. plerumq; aūt hoc negociū plus gemitibus q̄ orationibus agitur. plus fletu q̄ affatu. pura etiā oratio vice boni nuncij fungit ante deum. hec aug. Ergo ad orōnem deuotā nos hortat ysaac abbas ita dicens. Munda teip̄m coram dño. et semp habeas

memoriam eius in corde tuo.ne mora ptralxns extra memoriã dei sine secu/ritate stas.q2 securitas apud deũ ex ip sius frequenti colloquio multaq3 ora/tione.hec ysaacabbas. Inde est q3 dr abbas effrem. Orationes demiq3 pfecte illoz qui ex toto corde diligunt deum cũ magna exultatiõe ad celũ ascendũt Angeli etiã ꝛ archangeli cum gaudio occurrunt eis ꝛ suscipientes eas vsq3 ad throñũ sancti pducunt. Etenim mag na gloria sanctoz angeloz est ꝛ ineffa bilis letitie.cũ sanctissimas ꝛ purissi mas oraõnes obtulerint.hec effrem ab/bas Hanc etiã virtutẽ oraõis ꝓmen/dans beatus bern̄. sic ait. Quid oraõne preciosius que deo est sacrificiũ ange/lis organum.sanctis ꝓuiuiũ.oranti bus presidiuz.ꝓritis vnguentũ.reis scutum.penitentiby remediuz.hostiby iaculuz.ꝛ temptatis ommiby firmamẽ tum.hec bern̄. Et notandũ q3 devota ꝛ humilis oratio cũ ad deũ effusa fuerit celos penetrat atq3 alia multa efficaci ter bona impetrabit vt testat beatus ber nar.sic dicens. Que fidelis humilis ꝛ ferues oraõ fuerit.celum sine dubio penetrabit.vnde vacua redire nõ pote rit.ꝓterea semꝑ ad manuz habeatis tutissimũ oraõnis refugiũ.nemo vestrũ paruipendat oraõem suam.dico enim vo bis q2 ipse ad quẽ oramus nõ ꝓpen dat eam.priusq3 fit ab ore vestro.ipse scribi iubet eam in libro suo.ꝛ vnũ ex duoby indubitanter sperare debemus. qm̄ aut dabit qd̄ petimus.aut nouit nobis vtilius nõ dedisse.nos enim quid oremus sicut oportet nescimus sed mi seret ille supꝑ ignorantia nra ꝛ oraõnez benigne suscipiens qd̄ nobis aut oino non est vtile aut non tãcito dari neces/se est minime tribuit oro tñ infructu osa non erit.qm̄ quidem supte cura est deo tuo vt quotiens ignorans queris qd̄ tibi inutile est non te exaudiat sup hec sz muter illd̄ vtiliori dono.hec ber.

Filius

Quam itaq3 magnum effectum ha beat oratio desidero vt de oratiõe dominica que ceteris est eminentior/re lis me informare.

Ca. .II. Pater.

De oratione do/minica scire debes q3 ipsa est quam xp̄us instituit excellens oẽs ali as in trib9.viz in dignitate. breuitate ꝛ fecunditate In dignitate primo ex/cellit.q2 a dei filio edita est ꝛ docta In breuitate excellit scdo.ꝛ hoc ꝓpter.vij. Primo vt sciaꝫ cito. Secundo vt me moreꝫ melius. Tercio vt frequentius dicaꝫ Quarto vt dicens tedio nõ affi ciaꝫ. Quinto vt nemo de eius ignorã/tia excuseꝫ Sexto vt dñs cito exaudi/re ostendaꝫ. Septimo vt magis affe/ctu q3 voce rogeꝫ. Tercio oro domini/ca alias oraõnes p̄cellit in fecunditate. q2 in eo oĩa petenda ꝓtinent̄. naz oĩs petitio aut est de bonis adipiscendis. aut de malis amouendis. R Om ne aũt bonũ.aut est celeste.aut spũale. aut corpale.celeste petiꝫ ibi.adueniat regnũ tuũ.spũale ibi.fiat voluntas tua Petiꝫ etiã tpale cũ dr.panem nr̄m ꝛc Et sic in hac oraõne petiꝫ omne bonuz Item omne malũ.aut est p̄teritũ ꝛ hu ius amorionẽ petimus ibi.dimitte no bis debita nra ꝛc. Aut futurꝫ.cuius a/morio petiꝫ ibi.ꝛ ne nos inducas Aut p̄sens qd̄ amoueri petiꝫ ibi.sed libera nos a malo. Septima petitio est quasi oĩm ꝓfirmatio. Et notanduz q3 p. vij. dona spũssancti ꝛ p. septem petitiones in oratiõe dominica vitaꝫ septem mor talia vitia.ꝛ ĩperantꝫ.vij.britudines ꝛ iõ de his sunt pauca dicenda. Pria

igit petitio hec est. Sanctificet nomē tuū. tu qui noster es pr̄ cuius nos filij. dñs cuius nos serui. Confirmet in nobis hoc nomen vt non possimus desinere filij esse tui. non em̄ pt esse bonus filius nisi patri se humiliet. Per hāc excludit omnis superbia & introducitur timor qui est initium sapie. Inde sequitur prima virtus. scz paupertas spūs. ex qua sequit̄ prima merces. s. regnū celoꝝ. Secunda petitio hec est. Adueniat regnū tuum. hoc est. veniat totus mundus ad regnū tuum. sic excludit̄ invidia que est doloꝛ felicitatis alienę & introducit̄ donum pietatis. & sequitur scda virtus que est māsuetudo & impetrat possessionē terre viventiū. Tercia petitio est. Fiat voluntas tua. hoc ē optare vt sic fiant hoīes in terra. sicut angeli in celo. & sic excludit̄ ira que impedit ad cognoscendū que sit volūtas dei. & introducit̄ donum scīe quę doc̄ equanimiter conuersari. Inde sequit̄ tercia virtus. s. luctus p peccatis ꝓpr̄is & alienis & impetrat cōsolatōem eternā. Quarta petitō est. Panē nostꝝ quotidianum da nobis hodie. hoc est. oēm cibum qui pertinet ad refectōem anime. sic excludit̄ accidia que est fastidiū dīi verbi. & introducit̄ donum fortitudinis. Et seq̄tur quarta virtus. scz esuries & sitis hic in p̄senti tpali iusticia vel spūali vt impetret eterne beatitudīs satietatē. Quinta petitio est. Et dimitte nobis debita nostra. i. dimittimus ꝓximis debitum sicut nobis desideramus a deo dimitti. que expellit auaricia introducendo ꝓfectum. qđ est. vade & vende omnia q̄ habes & da pauperibus. quam sequit̄ quinta beatitudo que est mīa. que impetrat misericordiam dei. Sexta petitio est. Et ne nos inducas in temptatōem. & maxime ꝓpria gulam. Unde gula excludit̄ & introducit̄ donum intelligentie qđ superat crapulam. Et sequit̄ sexta virtus scz mundicia mentis per quā visio dei impetrat̄. Septima petitio est. Libera nos a malo. hoc est ꝓpria luxuriam & sic excludit̄ hoc vitiū. q̄ per mulieres apostatant etiā sapientes. & introducit donum sapie. & qui sapor̄ē huius gustauerit. a delectationibus luxurie elongabit̄. & sequit̄ pax inter carnem & spm̄. vel inter se & primū. per quā adoptō filioꝝ dei impetrat̄. ❧ Hic igit̄ sepienarius nūerus multū est insignis. Nam septē sunt sacramenta quibus aīma purgat̄ Sunt & septem dona spūs sancti quibus anima illustrat̄. sunt & septē beatitudines quibus anima beatificat̄. sunt & septem petitiones in dīca oratōne quibus ad deū accedimus. quibus vnimur deo in p̄senti per grām & in futuro per gloriā. Dicamus ergo. Pater noster. Dñs quippe noster magis voluit dici patrem q̄m dñm. q̄ ipse amari a nobis appetit non timeri. & vt quasi filij ab ipso celestia & spūalia. nō carnalia & tpalia petamus. De hoc ꝺt crisostomus. Dñs patrē magis se voluit dici q̄m dñm. vt fiduciam daret impetrādi. q̄ serui non impetrant quod petunt. Patrem se vocat non dominum. vt ostendat orantes non seruos sed filios esse. qui non cum ysmahele mobilia. sz immobilia cum ysaac percipere petunt. Hec crisostomus. Dicit etiam de eodez beatus gregorius. Si filium dei te credis. illa pete que tibi expediunt accipere & illum decet dare. si carnalia petis quomodo tibi illa p̄stabit. que & si habeas p̄cipit tibi vt ꝓtemnas. hec gregorius Nonvult ergo conditor ac pater noster. vt ab eo caduca & tempalia petamus sed potius eterna & que ad salutem anime p̄tinent. Unde abbas ysaac sup̄ oratōne dominica sic ait. Videtis igit̄ qualis nobis ab ipso qui per il

lam exorandus est iudice orationis sit modulus et forma ꝓposita. in qua nulla petitio diuitiaꝝ. nulla memoria dignitatū. nulla potentatus aut fortitudinis postulatio. nulla corporee sanitatis seu talis vite mēritio ꝓtinet. Nihil em caducū vultra se nihil vile. nihil tale eternitatis ꝑditor ꝑlorari. Itaq; magnificentie eius ac munificentie eius maximā irrogauit iniuriā. quisq; his sempiternis petitionibꝫ ꝓtermissis et tranfitoriū ac caducuꝫ ab illo maluerit postulare et offensam potius q̄ ꝓpiationē iudicis sui. vtilitate oratōis incurrit. hec ysaac. Vbi notandū q̄ multi sunt. qui vocant deū patrē et filij eius nō sunt. sed potius diaboli. cuius voluntatē ꝑseuerando faciūt. et tales in suis orationibꝫ nō exaudiunt. De quibꝫ richar. de sancto victore sic dr. Quam multi dei donū deū deprecaturi ingrediunt. et q̄ pauci exaudiunt. Quam multi vocant deū patrem in hac oratōne qui eius nō sunt filij. sed illius patris de quo scriptum est vos ex patre diabolo estis. dei non sunt filij. qui ꝑdiderunt grām. et iaboli sunt filij. qui genuit eos et nutrit ꝑ culpā. hec richar. Per hoc etiā q̄ dns iussit se a suis fidelibus patrē appellari multa bona includit. que assequunt hos. qui diligunt deuꝫ. De hoc crisꝰ. sup̄ matth. sic ait. dicendo pater noster et veniā petōꝫ et penaꝝ interitum iustificationē et liberationē ac filiorū adoptionē hereditatē dei ac fraternitatē cū vnigenito copulatā. sanctiq; spūs dona largissima vno sermone significauit. hec crisꝰ. Cū vero dns in hac oratōne dr noster viz pater et non meus ostendit ꝑ hoc q̄ nōnius sed multorū pater est. Prius em erat vnius pater. s. xp̄i ꝑ naturam. sed ex tpe factus pater multoꝝ ꝑ gratiam. Vult etiā deus vocari ab oibꝫ ꝓmuniter pater. ne quis de nobilitate generis supbiat. Vñ dr beatus aug. per hoc q̄ dr noster inuitat nos ad humilitatē. vt nemo de nobilitate generis supbiat. nemo aliū ꝓtemnat. oēs em filij dei sumus. hec augu. Qui es in celis. Vñ thomas de aquino. Ac si diceremus da nobis quod petimus. q̄ potens es in aula celesti. vbi omne bonum redundat et effluit. Item de eodem idem thomas dr. Cū deus sit vbiq; dr tñ p̄cipue in celis ꝓpter tria. Primo vt in feruore spiritus adoret. q̄ spiritus est deus. et qui adorant eum in spiritu et veritate oportet eum adorare. Secundo vt mens adorantis ad celestia eleuet. hoc idem sentit crisꝰ. dicens. Qui in celis non ibi deū ꝑcludēs sic ait sed a terra abducēs orantem et excelsis regionibꝫ affigens orantis mentē. hec crisꝰ. Dicamus igitur. Pater noster qui es in celis sanctificet nomen tuū. Prima petitio in cuiaꝰ Sup̄ hac dominica oratōne ysaac abbas in prima sua collatione sic ait. Cū vniuersitatis deū ac dominum patrem nostrum esse voce ꝓpria ꝑfitemur de ꝑditione seruili in adoptionē filiorꝫ nos ꝓfitemur ascitos adijcientes deinde qui es in celis. vt ꝑmemoratione ꝑfectis vite. qua in hac degimus terra velut peregrina atq; a patre nostro longissime nos sepantem. toto horo revitantes. ad illam potius regionez in qua patrem nostrum commorari fatemur. summo desiderio properemus nihilq; admittemus eiusmodi. quod indignos hac nostra ꝓfessiōe et nobilitate tante adoptionis efficiat et hereditate paterna velut degeneres ꝓiuet. et nā faciet nos iusticie eius ac seueritatis incurrere vīdictā. In quē filiorꝫ ordinē gradūq; ꝓfecto illa ꝓtinuo q̄ est in filijs bois pietate flagrabim? et affectu. vt iā non ꝓ nēis vtilitatibꝫ sed ꝓ

nostri patris gloria totū impēdamus affectum. dicentes ei. Sanctificet̄ nomen tuū. nost̄ desideriū. nost̄ gaudium. gloriā nostri patris esse testantes. imitatores effecti illius qui dixit. qui a semetipso loquit̄ gloriam p̄priā querit. qui autē querit gloriā eius qui misit illū hic verax ē ⁊ iust̄icia in eo nō est. Deniq; vas electōis hoc repletus affectū etiā anathema optat fieri a xp̄o dummodo ei familia multa acquirat̄ ⁊ ad gloriā sui patris salus totius istius elitice plebis accrescat. hec ysaac abbas. ¶ Debemus ergo desiderare ac petere cū dicimus. sanctificet̄ nomen tuum vt sc̄itas dei ac gloria eius omnib⁹ hoīb⁹ innotescat. nec quicq; sanctius a creatura rōnabili extra deū estimet̄ vel habeat̄. De hoc ait beatus Augu. Sanctificet̄ nomen tuū. qđ sic non petit̄ quasi non sit sanctum dei nomen. sed vt sanctū habeat̄ in hominib⁹ ⁊ ita innotescat deus vt nō estiment aliquid sanctius. hec aug. P̄ōt etiaz petitio hec aliter recipi. Unde ait beatus bern̄. Sanctificet̄ nomen tuū. quō sanctificari p̄t ab hoīe qui sanctificat omnes hoīes. aut sanctū nomen quō sanctificari potest in quo sanctificant̄ omnes sancti. Sed sc̄ificamus deū in nobis qñ scientes eum sanctū timemus ⁊ sollicite vigilemus ne forte violem? nomen sanctū eius in nobis per mala opera. hec bern̄. Dicit etiam de hoc anselmus. vt sanctificet̄ quotidie dēpcamur. opus est enim nobis p̄tinua sanctificatione. vt qui quotidie delinq̄mus delicta nostra sanctificatōe assidua purgemus. hec anselmus. Sanctificet̄ inquā nomen tuum. vt nos tui sanctificatō eo plenius cunctis innotescat. quo te pfectius ognoscere. amare ⁊ reuereri possumus ⁊ sc̄ificatōis tue similitudinē inducendo tibi patri sicut veri filij p̄fo-

memur. vt vnus tecū sp̄us efficiamur in tuam transformati claritatem In cipit secunda petitio. Adueniat regnū tuum. regnū videlicet future gl'ie. Unde thomas de aquino. adueniat regnū tuum. i. eccl̄a militans vniat̄ triūphāti. Dicit etiam de hoc cyprianus. Regnū nost̄ petimus aduenire a deo nobis repromissum. ⁊ xp̄i sanguine acq̄situm. vt qui in seculo ei seruimus. postmodū in xp̄o regnante regnemus Et item beatus thomas de aquino. Adueniat regnū tuum iocundum sine p̄mutatione. tranquillū sine perturbatione. letum sine amissione. ⁊ perenne sine terminatōne. vbi erit vnus amor omnium elector̄. vbi deifica erit visio cum interna mentis fruitōe que est ipse deus. hec tho. X Et notandū q̄ triplex est regnum dei. Unum est future glorie. de quo modo dictum est ⁊ p̄missum. Secundum est qñ xp̄us inhabitat ⁊ possidet corda fideliū p fidē ⁊ dilectōem suam. De hoc per ipsum dominum dr. Regnum dei intra vos est. Tercium est quod dabit̄ fidelibus corporib⁹ iam glorificatis post finale iudicium. De quo dr. Uenite benedicti possidete regnum. Ista p̄memorat ysaac abbas in exp̄sitōe dñice orationis ita dicens. Scda petitio mētis purissime aduenire iam iā q; regnum sui patris exoptat. vel illud. s. quo quotidie xp̄s regnat in sanctis. qđ ita fit cū dyaboli impio per extinctōem ferenti um vitior̄ de nostris cordib⁹ expulso. deus in nobis per virtutū bonā flagrātiam ceperit dominari devicta fornicatione castitas. superato furore tranq̄llitas. calcata superbia humilitas in nostra mente regnauerit vel certe illō qđ p̄destinato tp̄e omnib⁹ est perfectis ac dei filijs generaliter repromissum. in quo dicet̄ eis a xp̄o. Uenite benedicti

patris mei possidete paratum vobis regnū a ꝯstitutione mundi. hec ysaac abbas Et ꝯsiderandus ꝙ aīa deuota q̄si sponsa dei in ipo vnico dilecto suo qui escere desiderās. ⁊ eius frui amplexibus ardēter sciēs. ꝙ cuius amore oīa inferiora eivilescunt. q; desideria sua aliter tpare nō sperat. nisi tota illic trā seat. vbi eū facie ad faciē irrepcussa acie videat. flagitando pcaī citius hoc adimpleri. cū apl̄o dicente cupio dissolui ⁊ esse cū xp̄o. q; q̄diu sumus in hoc corpe. peregrinamur a xp̄o dño. ⁊ in multis offendimus oēs. ita vt si dixerimus. q; pctm̄ nō hēmus nosmetipsos seducimus. ⁊ vitas in nobis nō est Cū ei pctm̄ dicaī auersio a summo bono. ⁊ ecōuerso ad malū inferius. in quantū inde aduertimur. in tantū pcto nō caremus. Et qui magis auertit magis peccat ⁊ qui minus. minus nō aūt inde auerti nō est pegrinantiū sed puenientiū. q; si voluntatis intentio ei adhęret. affectus tm̄ sepius hinc inde distrahit. memoria multis aliis occupaī ⁊ intelligentia cecutiēs ipāz veritatis lucē nō pure intuet. ⁊ ex his fit ꝙ aliq̄n in istis inferioribus impingimus ⁊ impellimur vt cadamus nisi dñs manū suā supponat. vt non collidamus. inde gemens dr. Sitivit aīa mea ad deū fontē vivum hec oramus cū dicimus Aduemiat regnū tuū Ac si dicamus pondere pctī ⁊ corpe pegrauati non valemus ad illū volare Aduemiat igit regnū tuū ⁊ nos celeriter hīc assumat. vt ab ista miseria liberem̄. interim in nobis opare tibi regnū in iustitia ⁊ pace ⁊ gaudio spūssancti. vt eo liberius post hanc pegrinatōez celeste regnuz possideamus. ¶ Incipit tercia petitio. fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. super quo ꝛbo thomas de aquino dr. i. sicut in ciuibz celi ita ⁊ in ciuibz terre. hoc est sicut illi ꝓfortmant voluntatē suam voluntari diuine sic faciant oēs hoīes existentes in terrestri habitatione. hec thomas. Dicit eriam de hoc crisſ. Fiat voluntas tua q̄si dicat. presta nobis domine ꝑfectionem imitari celestē. quatenus q̄dēq̄ tuvis. nos etiā velimus. Et beatus aug. Fiat voluntas tua tē. vt que odis odiamus. ⁊ que amas diligamus. ⁊ que precipis impleamus. ⁊ sic voluntari tue erimus conformes. hec aug. De hac tercia petitione eriam abbas ysaac in collatione patrum sic ait. tercia supplicatio filioꝝ est. fiat voluntas tua qua nō potest iam esse maior q̄ oratur vt terrena iam mereanī celestibz coequari. nam quid est aliud dicere fiat voluntas tua q̄ vt sint homines similes angelis. Et sicut voluntas dei ab illis implet̄ in celo. ita ⁊ hi qui in terra sunt non suam sed eius vnuersi faciāt voluntatem. hoc quoq̄ ex affectu nemo dicere prevalebit. nō is solus qui credit deum omnia que videnī vel aduersa vel prospera pro nostris vtilitatibus dispensare. magisq̄ eum pro suorum salute ⁊ commodis prouidū atq̄ sollicitum q̄ nosipsos esse pro nobis. hec ysaac abbas. Et notandum ꝓt dr beatus augustinus. ꝙ in illo beatitudinis regno vita beata perficitur in sanctis sicut nunc in celestibus angelis. ⁊ ideo post illam petitionem qua dicimus. Aduemiat regnum tuum sequitur. Fiat voluntas tua. Sicut enim in angelis qui sunt in celis voluntas tua fit vt te perfruantur. nullo errore obnubilante eorum sapientiaz. nulla miseria impediente eorum beatitudinem. ita fiat in sanctis tuis. qui in terra sunt. ⁊ de terra q̄tū ad corpus pertinet facti sunt. hec augusti. Vbi cōsiderandū ꝙ q̄liber religiosus ac deuotus

homo quasi filius patri per omnia pa/
tere ⁊ placere affectans patrem deuo/
te orat vt eũ a voluntatis sue beneplaci
to in nullo discrepare patiat. in acti/
bus. in voluntatibꝫ. in moribꝫ sibi ita
p̃formẽ. vt nihil in eo paternos oculos
offendat. hoc solũ sibi reputat solaciũ
⁊ sp̃ desiderans vt pater celestis tm̃ su
am cum eo voluntatẽ perficiat. siue ex/
ercendo in aduersis. siue p̃solãdo in p
speris. vel quocũq; alio modo sibi ma
gis placet. vere filialis ⁊ fidelis affec/
tus. nulla que sua sunt querere. nõ cõ
moda. non honores. non p̃solatiões
sed solum placitũ p̃ patris. ✠ Magnũ
est hoc a deo petere. ⁊ magnũ obtinere
vt tales nos in hoc peccati corpore fa/
ciat. vt illi summe veritati placeamus
⁊ ab eius directionis regula nõ deuie/
mus. nihil melius. nihil utilius in mũ
do posset nobis p̃ferre summus pater
q̃ tales nos faceret vt ei per oĩa placea
mus. hoc igit̃ petimus cũ dicimus ✠ Fi
at voluntas tua. vt sicut illi supernĩ ci/
ues ad voluntatẽ tuam dispositi sunt.
ita ⁊ nos p̃ modulo ad voluntatis tue
beneplacitũ disponamur ✠ Inci
pit quarta petitio. ✠ Panem nostr̃ quo
tidianũ da nobis hodie. Sup̃ quo ver
bo Tho. de Aquino sic dr. ✠ Panis qui
hic petit̃ est deus qui est cibus angelor̃.
⁊ refectio beator̃. qui de celo dat̃ ⁊ in
terra comedit̃. quo si quis usus fuerit
mortẽ in eternũ non gustabit. ✠ Hã ipe
ait. Ego sum panis viuus qui de celo
descendit. si quis mãducauerit ex hoc
pane viuet in eternũ. hec ille. Quia igi
tur per pctm̃ vulnerati sumus ⁊ quoti/
die vulneramur. necẽ est vt medicinã
sp̃ualẽ nostris vulneribꝫ adhibeamus
✠ Medicina uero summa est venerabile
sacrm̃ corporis dñi nostri ihesu christi
De hoc dr beatus berñ. Qui vulnus hz
medicinã querat. vulnus ei habemus
dum sub peccatis sumus medicina est
venerabile sacrm̃. qđ si quotidie acce/
peris quotidie curaberis. hec ber. ✠ Hoc
intelligendũ est de illis qui carent pec
catis mortalibꝫ ⁊ in statu gre existes.
secus uero faciẽtes pctm̃ ⁊ indigne ac
cedentes non salutẽ sed damnatiõem
incurrunt. ✠ Hñ orandus est dñs vt pa
nem hunc vite det nobis cum pura cõ
scientia hic in p̃sentivita sumere. vt p̃ti/
cipes illius in eterna patria existere va
leamus. ✠ De hoc ysaac abbas sic ait.
✠ Panem nostr̃ sup̃substantialẽ da no
bis hodie. i. dum in hoc seculo p̃morа
mur p̃esta nobis hunc panem. ✠ Nouĩ
mus enĩ his qui eũ meruerint a te ⁊ in
futuro esse p̃standũ. sed rogamus vt
eũ nobis hodie largiaris. q̃ nisi eũ p̃/
cipere quis in hac vita meruerit. in a/
lia eius p̃ticeps esse non poterit. ✠ Hec
ysaac abb. ✠ Debet ergo quilibet deuot̃
quasi mendicus ⁊ paup̃ coram diuite ⁊
benigno patre p̃cumbens ⁊ inopiã suã
oñdens flagitare ab ipso. vt panẽ gre
amplioris quo p̃fortet̃ quo p̃soletur ⁊
sustentet̃ ad resistendum malis sibi p̃/
stare dignet̃. ✠ Triplici namq; pane in
digemus quem nobis a domiõ deo no
stro instanter postulare debemus hoc ẽ
celesti. spũali ⁊ terresti. ✠ Celestis est cor
pus xp̃i. de quo ipse dñs ait. ✠ P̃ me?
dat vobis panẽ de celo uer̃. ✠ Spũalis ẽ
verbũ dei ⁊ gĩa interna mentẽ ab eter/
na inedia virtutum ⁊ donor̃ alimento
reficiens. ✠ De hoc dr p̃ ps Et panis
cor hoĩs p̃firmet ✠ Terrestris est virtus
⁊ alimentum quo hoc corpus necesse
habet sustentari. ✠ De quo dicit crisost.
✠ Potest hic panis sumi materialiter.
quem non solũ petimus vt habeamus
eo q̃ communis est iustis ⁊ peccatori/
bus. sed vt quod manducamus de ma
nu dei accipiamus. quod est tm̃ bono
rum. nam illi deus dat panẽ. qui cũ in

sticia acquirit panē. illi vero diabolus qui cū vsura acquirit panem. hec cris. Et q2 omni hora indigemus vt celesti aut spirituali aut corpali ideo semper iubemur postulare panē tā interioris q3 exterioris hois cū in oro̅ne dominica dicimus ℙanē nostrū quotidianū da nobis hodie. ℭ Sequit quinta petitio Et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos. Sup quo ait thomas de aquino sic ōt. debita dicunt pcta. que nos debitores pene constituūt. que nobis a deo dimitti petimus si in nobis peccātibꝫ offensas relaxamus. hec thomas. Et notandū sicut ait beatus aug. Si debitoribus nostris. i. eis. qui in nos peccant non dimittimus. ipa nostra oro̅e inculpamur. ⁊ deū aduersus nos in iracundiā excitamus. ⁊ ipsi super nos inducimus maledictionē. sicq3 fit vt oro̅ cuz debeat esse salubris fit noxia ⁊ pcta nostra que debuimus minuere orando augemus Dicit etiā de hoc cris. Qui inimicitiā in corde ⁊ in ore seruat aduersus ledentē non deum orat sed irritat ipm apud deum gratiā non obtinet sed eternam damnationē sibi postulat. hec crisost. Inde est q3 ait beatus bernā. Venia dei peccatori nō datur. cuius cor rancore aut liuore inuidie afficit. Si igit vis vt tibi peccata a deo dimittant. omnis rancor ⁊ indignatio a corde tuo euellatur. hec bernā. Dicit etiam beatus gre. Quo orat qui iracundiā aduersus primum portat. non em speret apud dm veniam peccator suorū. nisi prius ex corde indulserit primo offensam culpā. nā put ait ysido. Sicut nullum pficit in vulnere medicamentū si ferruz adhuc in eo sit sic mbil pficit oratio illius. cuius adhuc dolus est in mente vel odiuz in pectore. hec ysidorus. Sup hac etiā clausula. Dimitte nobis. ysaac abbas in collatione patrum sic ait. O ineffabilis dei clementia. que non soluz nobis tradidit oro̅nis formā ⁊ acceptabilem sibi in nobis mox nostrorum instituit disciplinā. vt p necessitatē tradite formule qua se precipit a nobis semp orari ire pariter ac tristicie euellit radices sed etiā occasiones rogantibꝫ tribuit. eisq3 referat viam. qua clemens ⁊ piū erga se dei pbent iudiciū pmulgari vel pdire. ⁊ quēadmodū potestatē tribuit. q2 iudicis nostri possimus sententiā temperare ad rem̄ delictor̄ nostror̄z exemplo eū remissionis nostre effectū hortantes cū dicimus dimitte nobis debita nra sicut ⁊ nos. Itaq3 securus huius oro̅nis fiducia de suis admissis veniam postulabat. quisquis remissus erga suos dūtaxat non erga dominī sui extiterit debitores. Solemus em non nulli qō est deterius erga illa quidem que admittunt ad iniuriam dei q3uis magnor̄ sint criminū placidos nos ⁊ clementissimos exhibere erga nostra vero vel quissimar̄ offensionuz debita exactores immites atq3 inexorabiles inueniri. Quisquis igit in se delinquenti fratri non ex corde remiserit. nō indulgentiā sed dānationē deprecari one hac sibimet ipetrabit. suaq3 pfessione semetipm poscit durius iudicari dicēs. Remitte mihi sicut ⁊ ego remisi. Qō cū illi fm suam petitionē fuerit repētatū quid aliud subsequet q3 vt exemplo suo implicabili ira ⁊ irremissa sma puniat. Ideoq3 si clementer velumus iudicari nos quoq3 erga illos qui in nos deliquerunt oportet esse clementes. cm em remittetur nobis quantū nos remisertmus eis qui nobis quacūq3 malignitate nocuerunt. hec ysaac Unde ea benignitate debemus dimittere in nos quoliber modo peccantibus. qua nobis desideramus dimitti. qō

ꝓcauimus.vt eo abundantiozem in dulgentiã noſtroꝝ ꝓccaminũ ab ipſo dño ꝙequi mereamur ℣ Sequitur ſexta ꝓtitio Et ne nos inducas in temptatiõem.Qđ exponens thomas ſic đt.i.non ꝓmittas nos ſuccũbere in temptatõe.non eñ ꝓtimus vt non tẽ ptemur.qz temptari non eſt malũ.ſed magis eſt ad ꝟtutis exercitium qñ viriliter reſiſtit.ꝓter qđ dauid đt.,ꝓba me dñe ⁊ tempta me.ſed ꝓtimus ne ĩ temptatõem inducamur.i.ne ab ipſa temptatõe deuĩcamur.hec tho.Dicit etiam beatus auguſt.Non ozamus vt temptatõnes non ꝟeniant.ſed ne ducamur in temptatõem.qđ eſt ſuccũbere.qz temptatio cui reſiſtit non eſt ꝓccatum.ſed materia exercẽde ꝟtutis.hec augu. ℇ Et notandũ ꝙ ſine adiutozio dei ipſis temptationibꝫ reſiſtere non valemus.⁊ ideo ꝺña nobis vult rogari ne inducamur in temptatõem vt erepti a caſu temptationũ hoc beneficium ab ipſo nos habere recognoſcamus.Qđ affirmat beatus ambro.ita dicens.Nihil fit niſi quod deus facit aut fieri ꝓmittit.Potens eſt ergo ⁊ a malo in bonũ ꝺeflectere.ac ꝟolũtates noſtras in lapſum ꝓnas ꝙuertere ⁊ dirigere in ſe planũ greſſum.Voluit ergo deus a ſe poſci ne feramur in temptatõem.qz voluit nos ꝺocere ꝙ ab ipſo hoc beneficiũ accipimus.qñ dyabolũ in temptationibꝫ ſupamus.hec amb.Unde ſm anſel.nos monemur hic dicere ⁊ petere.ne ꝺerelicti adiutozio ꝺi alicui dyabolice temptatõi vel ꝙſentiamus ꝺecepti.vel cedamus afflicti.Sed qz a dyabolo non temptari ſanctos in pñti vita eſt impoſſibile.⁊ idõ ne in temptationibꝫ ꝺerelinq̃mur hoc a deo flagitemus.qz reſiſtere dyabolo non eſt noſtre ꝟtutis,ſed eſt ꝺine potentie.De hoc đt fulgeñ.Mandat ꝺo minus vt petamus ne inducamur per ꝙſenſum in ꝺelectatõem.ſ.carnis mũdi ⁊ dyaboli.Sup quo etiã verbo.ſcz Et ne nos ꝛc.yſaac abb.in collatõne patꝝ ſic đt.Si eñ ozamus vt non permittamur temptari vnđ erit in nobis virtus ꝙſtantie ꝙꝛobanda ſm illam ſnĩam.Omnis vir qui non eſt temptatus non eſt ꝓbatus.Non ergo ſonat ne inducat nos in temptatiõem quaſi non ꝓmittat nos aliqñ temptari.ſz ne permittat nos in temptatõne poſitos ſuꝑari.Temptatus eſt eñ iob.ſed nõ eſt inductus in temptatõem.nõ enim ꝺedit inſipiam deo.nec ad illã ad quã trahebat temptatoꝛis voluntatem ozo impio blaſphemus intrauit.Temptatus eſt abꝛahã.temptatus eſt ioſeph.ſed neuter illoꝝ inductus eſt in temptatõem.qz nullus eoꝝ ꝙſenſum prebuit temptatoꝛi.hec yſaac abbas. ℉ Conſiderandũ aũt ꝙ ꝓeter infernalẽ damnatõem nulla ira dei grauioꝛ eſt.q̃ non deſcẽdere a ꝓccato.hanc vero maxime meret ſuperbia.ingratitudo ⁊ incuria vt homo ꝓfundius cadere ꝓmittat.hoc eſt enim qđ ozamus Et ne nos inducas in temp.i.ne permittas nos cadere in ꝙſenſum ꝓccati.Inducere deus ꝺr cũ non cuſtodit ne induꝯcamur.ſicut ĩdurare ꝺr coꝛ ꝓccatoꝛis cũ hoc per grãm non emollit ſue interuenctionis.hoc ergo impugnatõis ⁊ tribulatõis a nobis timendũ eſt ne ſuo pondere nos oppꝛimat.⁊ per ꝙñs ad eternam damnatõem perducat.

℄ Sequit̃ ſeptima.Sz libera nos a malo Qđ exponens thomas de aquino ſic đt.i.a ꝓccato originali ⁊ actuali.ab amoꝛe mundi.a ꝓꝛio ſenſu.⁊ a ꝓꝛia voluntate.quibꝫ ꝺepoſitis fit hõ pauper ſpũ.quod totuz fit per ſpũm timoꝛis.Unde cum dicis.Sed libera nos a malo.rogas tibi dari ſpm̃ timo

ti.s.p quem factus pauper spiritu libe
ratur a malo. hec thomas Item sup eo
dem ot beatus aug. Libera nos a malo
.i. a mundo vel a pctõ vel a purgatorio
vel ab inferno Et notandum q multa
sunt mala. quibꝫ hũana ꝺditio mole
stat̃ q quoꝝ pssurã p se minime euade
re valet. Que generaliter cõsiderata
fer modis distinguere possumus. naꝫ
aliud est malũ corpis. aliud aĩe Item
aliud est malũ qđ est culpa. aliud qđ ẽ
pena. Item aliud malũ pñtis seculi.
aliud est malũ futuri. Ab oĩbꝫ istis q
ab alĩs que p ista ꝓhendunt̃ vel sub
istis ꝓtinent̃ petimus liberari qñ ora
mus dicẽtes Libera nos a malo. Sup
quo etiã ꝟbo thеophi. sic ot. a malo vi
delicet culpe q pene. Culpe quo ad gra
tiam. pene quo ad eternã penã q sic in
hac orõne petimus ab omni malo libe
rari. s. a pñti pterito q futuro. q sũmo
bono vniri qđ ẽ ipe ds bñdictus in se
cula seculoꝝ Amen. Amen aũt nec gre
cum nec latinũ sed hebraicũ est. q qñq
accipit̃ ꝟbaliter p fiat vt in fine orõis
dicimus Amen. i. fiat nobis deus qđ
a te humiliter petimus. Qñq accipi
tur aduerbialiter vt xp̃us ait. Amen a
men dico vobis. i. firmiter q fideliter.
Uñ ot aug. Amen. i. vere vel fideliter.
vere quo ad intellectũ. fideliter quo ad
affectũ. q ideo dñs ponit in fine amen
qz hec orõ potissime ex intellectu q af
fectu dicẽda est. Et sic patet explana
tum de orõne dominica Deinde notã
dum q etiam alie diuerse sunt spẽcies
orationũ ꝑm statũ ꝺditionũ seu indigẽ
riam diuersorum hoĩm Aliter eñ sup
plicat quis cũ alacer est. aliter cũ trісti
cie vel desperationis pondere ꝓgrauat̃
Aliter cũ spũalibꝫ successibus viget.
Aliter cũ impugnationuꝫ mole deprі
mitur. Aliter cũ venіam pctõꝝ ĩplorat
Aliter cũ acquisitionẽ gratie seu cuiuſ
libet virtutis exposcit vel certe extincti
onem cuiuscũq virtꝫ deprecat̃. aliter
cũ ꝺfideratione gehenne ac futuri iudi
cij timore ꝺpungit̃. aliter cũ spe futu
roꝝ bonoꝝ desideriоꝝq inflãmat̃. ali
ter cũ necessitatibꝫ q piculis vrgetur.
aliter cũ in tranquillitate q securitate
versat̃. aliter cũ sacroꝝ celestiũ revela
tionibꝫ illustrat̃. aliter cum sterilitate
virtutũ ac sensuũ ariditate ꝺstringit̃.
¶ Uñ apls paulus orationuꝫ spẽs
quadripartita rõne distinxit dicens.
Deprecoratiq primũ oĩm fieri obse
crationes. orõnes. postulationes. gra
tiaꝝactiones. Obsecratio eñ est pro
peccatis implоratio. qua pro presenti
bus vel preteritis admissis suis vnus
quisq compunctus veniam deprecat̃
Orationes sunt quibꝫ aliquid in pre
ce domino offerimus vel vouemus deo
Nam oratio est mentis deuotio scõm
augu. i. conuersio mentis in deum per
pium q humilem affectũ. ¶ Affe
ctus vero orationis est spontanea que
dam q dulcis ipsius aĩmi inclinatio.
quo mouet̃ ad orandum deum. q istud
agitur per orationẽ que fm damasce.
est ascensus mẽtis in deũ De qua etiã
ot beatus augusti. Oratio est ascensio
anime de terrestribꝫ ad celestia. inquі
sitio supnoꝝ inuisibilium desiderium.
Nihil aũt ira deũ inclinat ad pietatem
q misericordiam exhibendam homini
quẽadmodum purus mentis affectus
quez homo gerit erga deum Oramus
etiam cũ renũciamus huic mundo. q
spondemus nos tota intentõne deo ser
uituros. Oramus cũ pollicemur secu
lari honore ꝓtempto q terrenis opibꝫ
spretis in omni contritione cordis ac
paupertate spiritus nos domino colꝝ
turos. Tercio loco ponunt̃ postulatio
nes quas pro aliꝭ cõgdiu sumus in fer
uore spiritus constituti solemus com/

mittere. vel p caris .s. nostris. vel p toto rius mundi pace postcentes. vel sm verba apostoli p omnib hominib qui in sublimitate sunt positi supplicam?. vel cū petimus assecutionem alicuius boni vel alicuius mali nos pturbantis euasionē. ℟ Quarto loco gratiarumactões ponunt quas mens vel cū preterita dei recolit beneficia. vel cum presentia ꝓtemplat. seu cum in futurꝝ que t quanta prepauerit deus his qui diligunt eum pspicit grās dño refert. Sic grārumactiones ptinet. beneficia que accepimus diligēter recolere. subtiliter intelligere. fideliter intelligere fideliter ꝓtinere. studiose ꝓseruare. beneficium diligere. ac dei offensam cauere. t grām acceptam non ociose negligere. Debet nōnunq̄ quilibet deuotus perpendere beneficia dei rā eximia per que in nobis salutē operat. Quid aūt potest dignius aut sublimius eē q̄ corpus t sanguis xpi vel gra spūssancti t gloria regni celestis. que dat fidelib suis preter alia que ab ipso pcipimus iustificatōem a peccato. gratiam sanctitatis. adoptōnem filiorꝝ dei. ꝓsolatōem interna. defensionē a piculis. ꝓsortiū angelorꝝ. t beatitudinē corporis t ale. t visionis dei fruitōem ℟ Propterea igit ommib gratias agamus dño deo nostro. non solū aūt p his. sed etiam p alijs domis t beneficijs que deus suis electis quotidie ꝓfert gratiarꝝ actio illi est psoluenda. Ex quib quedā dona ꝓmemorat beatus ber. ita dicens Quotiens temptatio superat aut virtum subiugat. aut imminens periculū declinat. aut laqueus insidiantis deꝑ hendit aut annosa t inueterata quecūq̄ animi passio semel pfecteq̄ sanat. aut multū diuq̄ ꝓcupita t sepius petita virtus tandem aliqñ dei munere obtinet. toties psonari debet grāruma ctio t ad singula queq̄ beneficia debet benedici deus in domis suis. hec bernardus. Sunt t alia quedā a dño valde accepta. vicz vox laudis. Sacrificiū laudis honorificabit me. istud verosacrificiū deo nostro psoluimus qñ eum in psalmis dauiticis t ymnis laudamus. Quid enim dignius aut acceptius os carnis ipsi dño potest deprome re. q̄ psalmos deū magnificantes decantare. per quos creatura tam rationalis q̄ irrationalis ad laudandū deum excitat. cum dr. Laudate dñm de celis vel cum dr Benedicite omnia opera domini dño. vel qñ dr Confitemini domino qñ bonus. vel cum dr. Te deum laudamus. t similia que in canticis aut psalmis ymnisq̄ ꝓtinentur. per que ꝓditor noster summe laudatur Unde sancta ecclesia horas canonicas decantare statuit. in quib maxie psalmi. ymni t cantica ꝓprehendunt. vt fideles in hac peregrinatōne positi laudantes t benedicentes deum post hoc exilium in celesti patria eo perfectius cum angelis t ceteris sanctis ibidem laudare ipsum valeant inetern uꝝ. De quib ommib per psal. dicitur. Beati qui habitant in domo tua domine. in secula seculorꝝ laudabunt te.

Filius.

Habita informatione de dominica oratione. alijsq̄ speciebus orationū. nunc de distractōe mentis t aliis impedimentis eiusdem orōnis que orantib occurrunt cupio edoceri.

Ca. III. Pater

DE hoc qđ queris scire debes q̄ quidam sunt qui orant nullo corde. quidā cum medio corde. quidā aūt cū toto corde. Illi eñ orant cū nullo corde qui in orōe positi nec hūt ibi intellectū p intentōꝝ

nec affectū ꝑ deuotionem De talibus dr ysaie.xxix. ꝓpe labijs suis glorificat me Cor aūt eor longe est a me. Quidā sunt qui orant cū medio corde qui. s. ad ea que dicūt hñt intellectum sed nō affectū De quibꝫ dr osee.x. Diuisum est cor eorū. Et qr in corde sunt intellectus ⁊ affectus. igit illi orāt in toto corde qui orant cū intētione ⁊ affectione. i. qui attente intelligunt. que dicunt ⁊ afficiūt ad ea que dicūt. talis erat beatus paulus qui dicebat. Orabo spū orabo ⁊ mente. ¶ Vbi tñ diligenter est considerandū. q triplex ē effectus orōnis. Primus effectus orōnis est ꝯmunis oīb actib caritate informatis qō est mereri. ad hūc effectū non ex necessitate requirit ꝙ attentio adsit orōni ꝑ totū. sed vis prime intentionis qua aliquis accedit ad orandū redditur tota orōem meritoriā sicut accidit in alijs actib meritorijs. Secundus effectus orōnis est ꝓpriꝰ qō est impetrare ⁊ ad hūc effectum sufficit prima intentio quā deus principaliter intendit. Si aūt prima intentio orō nō est meritoria nec impetratiua. illā enī orōnem deus nō audit cui ille qui orat nō intendit. Tercius dr effectus orōnis est quē principaliter efficit q̄dam spūalis mētis refectio. ⁊ ad hoc de necessitate requirit in orōne attentio. Et sciendū ꝙ tripler est attētio. q̄ orōni vocaliter adhiberi. vna quidē qua attēditur ad dba. ne quis in eis erret. Secūda qua attēdit ad sensum verboꝝ. Tercia qua attēdit ad finē orōnis. s. ad deum ⁊ ad rē pro qua orat que quidē maxime ē necāria. In spiritu ḡ ⁊ veritate orat qui instinctu spūs accedit. etiam si aliqua infirmitate mēs postmodum euagef. Si quis aūt ex proposito in oratione mente euagef. hoc peccatuꝫ est ⁊ impedit orationis fructum. Euagatio vero que fit preter ꝓpositum orationis fructū non tollit. Vñ basilius dicit. Si ex debilitate fire nequis orare. q̄tum potes. teipsum cohibeas. ⁊ deus cognoscet. eo ꝙ non ex negligentia sed ex fragilitate vt oportet assistere coram domino. hec basilius. ¶ Vnde euagatio mentis peccatum est. qñ fit ex ꝓposito vel negligentia est seu cus qñ fit preter ꝓpositum ⁊ cū mente quis cohiber quantū potest. Et notādū ſm ꝙ dr petrus damia. Cum ad ecclesiam oraturi ⁊ psallaturi festinamus illic tenebrarum principes aduersum nos feraliter dimicant vt p illusiones fantasmatum ab his que p labia refluunt vagabundas mētes euertant. hec pe. da. Hā sunt non nulli vt dr beda in quadam omel. qui intrantes ecclesiaꝫ sermonib multis orationem vel psalmodiam plongat. sed alibi corde intendendo nec ipsi quid dicunt recolunt. ore quidem orātes sed mente foris vagantes. omni orōnis se fructu priuant purantes a deo precem exaudiri. quaꝫ nec ipsi qui fundunt audiunt. Vñ anti qui hostis instinctu fieri nemo dubitet qui animaduertere velit. sciens enī vtilitatē orandi ⁊ inuidens hoīb gratiā immittit multimodum orantib cogitationū leuium. ⁊ aliquando etiā turpium nocentiumq̄ fantasmata. quib orōnem impediat a deo. vt nonnunq̄ tales tantosq̄ discurrentium cogitationum fluctus ꝑstrati als ꝓferat in oratione toleramus. q̄les nec in lecto iacentes tolerare nouerimus. Vnde necesse est vt agnitam dyaboli curemus superare maliciam. ⁊ ipsi vt libet amotum ab hmōi nebulis quas hostis aspergere gaudet in q̄tum possumus frenando. ⁊ pti defensoris ꝓpetuum flagitando subsidium. qui potens est q̄ indignis peccatoribꝫ ⁊ pure orandi ⁊

perfecte impetrandi ꝓcedere gratiam hec beda. Non solū autē hec distractio que fit in oꝛōibꝫ generaī ex deceptione demonum. vel etiam ex ꝓpria negligentia hoīm. Nam cū ante pñs oꝛatōnis occupamus nos cū vanitatibꝫ mūdi verbis aut factis. eadem etiam tpe oꝛōnis occurrunt nobis. ⁊ cū assidue cogitamus terrena que ꝓcupiscimus. hec eadē in oꝛōne toleramus etiā cum nolumus. De hoc beatus greg. sic ꝺt. Mꝫ namqꝫ rez quas agimus ⁊ in vsu habemus ymagines nobis versanī in mēte ⁊ puritatē intentionis ⁊ deuotionis impediūt in oꝛōne. ⁊ recto quidem iudicio qꝺ volēres ꝓius foꝛis egimus hoc demū interius patiamur inuiti. Et mēs nostra que terrena hec assidue cogitat cū vult. hec etiaꝫ tolerat in oꝛōne cum nonvult. ❡ Unde multi sunt inclusi in monasteriꝭs. aut in cellis. qui tñ cū toto mundo ꝓ mentis distractōem ⁊ inutilem occupationem fabulanī. ⁊ ideo lōge est a deo eorum animus. qꝛ in oꝛōnibꝫ positi cogitatiōnibꝫ se occupant. De talibꝫ sic ꝺt beatus ilꝛro. Incongruū est latere coꝛpoꝛe. ⁊ mente vndiqꝫ euagare. ❡ Multi sunt inclusi in oꝛdine. qui tñ fabulantur cū toto mundo. Unde fieri non ꝑt. vt cum deo aliqñ loquaī. qui tacēs cū toto mundo fabulaī. hec bea. ilꝛro.

❡ Et sciendū ꝙ hanc mentis instabilitatē humanuꝫ genus ꝓpter ꝓuaricatōem ꝓimi hoīs patiī. qui ꝓiectus a facie dñi ꝓpter peccatū inobediēcie eo ꝓfundius ad desideria terrena ē inclinatus. quo magis gustu supernorum bonoꝝ est ꝓiuatus. De hoc hugo de sancto victo. in lib. de archa noe sic ait. ❡ Videndū nobis est vnde tanta in coꝛde hoīs instabilitas ⁊ vicissitudo oꝛiaī. ❡ Primus itaqꝫ homo ꝺctus fuit vt si non peccasset. ꝓ ꝓemplationis pñtiam vultui ꝺctoꝛis sui semper assisteret. ⁊ eum spvidendo semꝑ amaret spamando semꝑ ei adhereret. semꝑ ei qui immoꝛtalis est adhꝛendo viueret semꝑ ipse vitā sine termino possideꝛ sed ꝓiectus est a facie dñi qñ ꝓpter peccatū cecitate ignoꝛantie pcussus ab intima ꝓemplatōe illius lucis foꝛas ꝓmit. atqꝫ ꝓfundius ad desideria terrēa mentē inclinauit. quo magis supernorum dulcedinem quoꝝ iam gustum ꝓ diderat obliuisci cepit. Sic itaqꝫ facꝰ tus est vagus ⁊ ꝓfugus super terrā. vagus videlicet ꝓpter inoꝛdinatam ꝓcupiscentiā. ꝓfugus ꝓpter peccatricem ꝓsciam. Coꝛ ergo hoīs qꝺ ꝓius amori diuino affixū stabile persitit. ⁊ vnū amando vnū permansit. postēqꝫ per desideria terrena defluere cepit. ꝙ si in tot diuisum est quot ea sunt que ꝓcupiscit. Sicqꝫ fit vt mens quevꝫ bonū amare nescit nunqꝫ valeat esse stabilis. qꝛ desideriꝰ sui finē in his que amplexaī non inueniens dum sp desiderio se extendit sequens qꝺ ꝓsequi nō valet nūqꝫ requiescit. hinc ergo nasciī motus sine stabilitate. laboꝛ sine requie. cursus sine peruentione. ita vt semꝑ fit inquietum coꝛ nostꝝ donec illi adhꝛere ceperit. vbi ⁊ desiderio suo nihil deesse gaudeat. ⁊ ea q̄ diligit sp mansura ꝓsentat. hec hugo. Ex quibꝫ verbis colligere possumus ꝙ instabilitas mētis maxime causaī ex carētia diuini amoꝛis qꝛ quanto minus deus diligitur tanto magis res terrene ac sensibiles amantur. que sunt occasiones distractōis ipsius mentis. quanto autem magis diligiī deus cum tranquillo coꝛde ac stabilitate ipse dñs exoꝛaī. De hoc maximus sic ꝺt. Qui familiariter deū amat hic sine occupatōe oꝛat. hic ⁊ deū pꝛecoꝛdialiter amat. non aūt oꝛat sine occupatione qui alicui terrenoꝝ hꝫ men

tem affiram. non ergo diligit deū. qui mente terrenis alligat. mēs em̄ immo rans rei terrene fine sensibus oīno ha bet virtū. t misi rem illā despiciat. avi/ tio liberari non p̄t. hec maximus. ¶ Notandū tn̄ q̄ q̄diu homo in peregri natione huius vite morat distractiōe mentis infra diuinum cultū vel orōes perfecte carere non p̄t. q̄ corpus istud corruptibile quod portamus aggra/ vat aīam t deprimit sensum multa co/ gitatione. ¶ Hoc affirmat beatus augu. in libro glo. super psalmistā sic dicens Ecce stat homo t cantat deo aliqñ p/ lixius. t sepe labia mouent ad cantū cogitatio aūt nescit q̄que desideria vo lat. Erat ergo mens nostra quodāmo do ad laudem dei. t aīa nostra p diuer sas cupiditates vel curas negociorum hac illacq̄ fluitat. t quasi desuper atten dit mens ipsa hac atq̄ illac t ad eius inquietudinem molestiaq̄ quasi diuer sa aīam alloquit. Lauda aīa mea do/ minum. Quid est q̄ de altis rebus sata/ gis. quid est q̄ te occupat cura rerum terrenaq̄ atq̄ mortalium Sta mecum lauda dn̄m. Et quasi ipsa pregrauata t nonvalens ira p̄sistere vt dignum est respondeat menti Laudabo dn̄m invi ta mea. quid ē invita mea q̄ modo in morte mea sum Ergo prius exhortare te t dic. Lauda aīa mea dn̄m. respon/ der tibi aīa tua laudo quantū possum tenuiter exiliter infirmiter. Quare q̄ q̄diu sumus in corpe. pegrinamur a dño. Quare sic laudas dn̄m nō pfecte non stabiliter. interroga scripturā. q̄ corpus qđ corrūpit aggrauat aīam t deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantez Tolle mihi corpus quod aggrauat aīam t lauda dn̄m tol le mihi terrenam inhabitationem de/ primentem sensum multa cogitantem t a multis in vnum p̄fluam t laudabo dominū. q̄diu aūt ita sum non possum nā pregrauor. hec aug. q̄uis igit mēs nostra nō possit esse stabilis in orōnib⁹ suis. non tn̄ p̄pter hoc desperandum est sz de magna dei mia p̄fidendū. q̄ si ha bundat infirmitas nostra suppabūdat etiā t eius mia. quam frequenter exhi bet nobis t oīb⁹ fidelib⁹ suis. De hoc iterum beatus augu. in glosa super p̄s sic dr Attendat quisq̄ t videat quanta agunt in corde humano. quēadmodū ipse orōnes plerūq̄ impediunt vanis cogitationib⁹. ita vt vix stet cor ad deū suum. t vult se tuerevt stet t fugit quo dāmodo a se. nec inuenit cācellos. in quib⁹ se includat. aut obices quosdas quib⁹ retineat auolationes suas. t va gos quosdā motus t stet iocūdari deo suo. vix est vt occurrat talis oratio ire multas orōnes. t tamen tolerat deus tot corda precantium t aduersas res cogitantium obmitto dicere t noxias obmitto dicere aliqñ peruersas. t imi micas deo ipsas supfluas cogitare. in iuria est em̄ et cū quo loqui cepas ora/ tio tua locutio est ad deū quando legis deus loquit tibi. qñ oras deo loqueris Sed nunq̄ desperandum est de genere humano nec dicendū ad damnationē omnem hoīem peruenire cui subrepse rit aliqua cogitatio oranti t interrum pit eius orationez. Si hoc dixerimus fratres que spes remaneat non video. Porro est aliqua spes ad deū q̄ mag na est mia eius. Dicamus ergo ei illō p̄s. Letifica animam serui tui. quoniā ad te domine animam meam leuaui. Et quomodo eam leuaui. quō potui. quō tuvires dedisti. quō eā fugientem apprehendere valui. Sed quia vt p̄s. Suauis t mitis es tolerabis me Ego egritudine defluo cura t stabo cōfirma t firmus ero. donec aūt facias toleras me. quia tu suauis es domine t mitis

ꝙ multum misericors. abundat enim iniquitas mea. abundet ꝙ mia tua. hec aug. Non ergo valde ꝓtristandū est si quis in oꝛōne distrahit. Sed sicut ait iohannes abbas montis sinay. Certa inquit ꝙ lucta mentē rōnem ꝙ intentō nem meditando ad teipm ꝓgregās in desinenter ꝓgregare ꝙ easdē revocare distractas ꝙ recurvatas ne cesses. nō enim in distractā ꝙ in recurvatā deus ab obedientib⁹ requirit oꝛōnem. non ꝓtristeris in oꝛōne distractōes mētis passus sed bono amimo esto intellectū sp revocans ꝙ ad xpm levans. angeli eñ solius esse est impdabile. Agonisa ergo meditatōem sursum ferre ꝙ men tem recludere in hbis oꝛōnis. ꝙ q̄uis argumēta ꝓpter puerile cadat. itep eam sursum age. qm̄ ꝓprium est mētis insta bilem esse. sed in deo est omnem sa posse stabilire. Si igit semp studueris men tem a deo non elongare ꝙ in mense ap positōe ꝓpe tecum erit Si aūt sine ꝓhi bitōe errat nunq̄ tecū permanet revale bit. Et quid sublimius bonū q̄ adhe rere dño ꝙ indesinenter apud deū in vnione psevarare. hec iohannes abb. Quia igit coꝛde stabiles esse nō possu mus. nec mens nostra in eodē valet sp ꝓsistere. interim tñ q̄diu in hac pere grinatōe sumus saltē ab immoderata distractōne coꝛda nostra colligamus vt eo expeditius ꝙ devotius preces ad dñm fundere possimus De his refert hugo de sancto victo. in .iiij. lib. de ar cha noe sic dicens. Dū igit coꝛda no stra ad appetitum terrenaꝝ rez immo derate laxamus. aborta mox inanium cogitationū turba ira in diversa mēs nostra rapit. vt ipse quoq naturalis discretionis oꝛdo perturbet. nam q̄ res mundane quas inoꝛdinate appetimus infinite sunt R Cogitatōes quo q̄ quas ex ipsaꝝ memoꝛia rez intrin secus ꝓcipimus finite esse nō possunt. nam dum per singula momēta alie ex alijs oꝛiunt multipliciter ꝓdeunt. vt nec ipsa ꝓpelendere valeamus. quo oꝛdine vel quo modo ad coꝛveniūt. aut a coꝛde recedunt. ꝓinde si oꝛdinatas ꝙ stabiles ac quietas cogitatōes habe re volumus ab hac immoderata distra ctione coꝛda nra cohibere studeamus Hoc aūt fieri poterit si certas quasdaꝫ ꝙ determinatas res nobis ꝓscribam? in quib⁹ assidue intentō coꝛdis nostri vsari ꝙ meditatio exerceri possit Tria enim sunt. s. per infinita distrahi. in eo dem semp persistere. moderate vagari quoꝝ vnum habere nō possumus. vnū habere debemus. ꝙ ideo hoc solū super est vt q̄rere coꝛde stabiles esse nō pos sumus. interim saltē ab immoderata distractōe coꝛda nostra colligamus vt dum sp mitimur minus instabiles fie ri. semp magis ac magis viam studea mus veram per hoc imitari. Omnipo tens enim deus cui nihil impossibile ē posset vtiq̄ si vellet eis quib⁹ misereri ꝓposuit de laboꝛib⁹ ꝙ erumnis ꝙ picu lis pñtis vite que temptationib⁹ ple na est subito ꝙ absq̄ dilatōe ad eterne vite stabilitatē transferre. sed vult vt electi sui ꝓvarias tribulatōes ꝙ temp tatōes plurimas purgandi transeant ꝙ cū per multos doloꝛes ad eū redeūt. discant q̄ longe ab eo peccādo discef serunt. hec hugo. S Et notandū q̄ ad mentis ꝓpositōem multū valz vt ante tps oꝛōnis a curis rez temꝓaliuꝫ ꝙ a cogitationib⁹ immūdis ꝙ inoꝛdi natis nos custodiamus. q̄ in quibus cunq̄ mens nra ante hoꝛā oꝛōnis se oc cupaverit. hec eadē nobis oꝛantib⁹ p recoꝛdatōem se ingerunt ꝙ oꝛōem im pediunt. vñ quales oꝛantes velimus inveniri tales ante oꝛōnis tempus pre parare debemus. vicz abstrahere nos

ab actibꝫ illicitis.a ꝓmonibꝫ ociosis
a leuitatibꝫ ⁊ a ceteris oĩbus.que nos
ꝓpe orõis impedire pñt. De quo ha/
bemus sanã doctrinã in collatõibꝫ pa
trũ vbi ysaac abbas in prima sua col/
latione sic ör. vt eo feruore ac purita/
te qua dz emitti possit orario. hec sunt
oĩmode obseruanda Primo solliciti
do rei ꝙ alium generaliter abscinen
da est. deinde nullius negocij cause ne
non solũ cura sed nec memoria quidẽ
penitus admittenda. detractiones va/
niloquia scurrilitates quoꝫ similiter
amputande sunt. Ire pre oĩbꝫ siue tri
stitie perturbatio funditus eruenda. con
cupiscẽtie carnalis affectio.ac philar
girie noxius fomes radicitus euellen
dus. ⁊ ita his ⁊ similibus vitijs extru
sis penitus ⁊ abscisis taliqꝫ vt diximus repurgij emũdatione ꝑmissa.que
simplicitatis ⁊ innocentie puritate ꝓ
ficiẽ. iacienda sunt primo.p fundẽ hu/
militatis inconcussa fundamẽta.que
.s. turrẽ pulsaturam celos valeat susti
nere deinde supponenda virtutũ spũa/
lis extructio. ⁊ ab omni discursu atqꝫ
euagatiõe lubrica aĩmus inhibendus
vt ita paulatĩ ad contemplationẽ dei ac
spiritalis inuitus incipiat sublimari
Quicquid em̃ añ orõis nostre horaz
aĩa nostra ꝯcepit mente.est vt hoc ora/
tibꝫ nobis semp ingestionem recorda
tionis occurrat. ꝗbonem quales orari
tes volumus inueniri tales nos añ ora
tionis tempus prepare debemus Ex ꝑ
cedenti em̃ statu mẽs atqꝫ animus sup
plicatione formaĩ eorundemqꝫ actuũ
ꝓcũbentibꝫ nobis ad precem verboꝝ
quoqꝫ vel sensuum ante oculos ymago
preludens aut irasci nos sc̃õm ꝓceden
tem qualitatẽ faciet aut tristari aut cõ
cupiscentias causas de preteritas re/
tractare. aut risu fatuo quod etiam pu
det dicere cuiusqꝫ scurrilis dicti vel fa
cti titillatione pulsari. vel ad primuꝫ
priores faciet volũtate discursus. ⁊ id
circo quicquid volumus ne orantibꝫ
nobis irripiat. añ orõnem de abditis
nr̃i pectoris extrudere festinemus. vt
ita illud aplicũ possimus implere sine
intermissiõe orate. Et in oĩ loco leuã/
tes puras manꝰ sine ira ⁊ disceptatiõe
Als nãqꝫ mãdatũ istud pficere nõ vale
bimus nisi mẽs nra ab oĩ vitioꝝ purga
ta ꝓtagione vtrumlibꝫ tm̃ velut naturali/
bus bonis dedita iugi oĩpotentis dei
ꝓtẽplatiõe pascaĩ Etem̃ q̃litas aĩe nõ
inepte subtilissime plume seu pennule
lenissime ꝯparaĩ que si humoris ꝓcupia
extrinsecus corruptõe vitiata nõ fuerit.
vel infusa mobilitate substantie sue te
nuissimi spũs adiumẽto velut natura/
liter ad sublimia celestiaqꝫ sustollitur
Si vo amoris cuiuspiã aspginevel in
fusione fuerit ꝓgrauata nõ mõ in nul/
los aereos volatus naturali mobilita/
te raptabiĩ. sz etiã ad yma terre ꝓcep/
ti hũoris pondere deprimeĩ. ita mẽs
quoqꝫ nra accedẽtibꝫ curis vtriqꝫ ag
grauata non fuerit. noctieqꝫ libidinis
humore incorrupta velut naturali pu/
ritatis sue bñficio sublimita leuissimo
spiritalis meditatõis afflatu sublima
biĩ ad supna ⁊ hũilia deserẽs atqꝫ ter/
rena. ad illa celestia ⁊ inuisibilia transf
ferẽ. Uñ ꝓprie satis ꝓcedentis domini
cis ãmonemur Uidete ne grauent̃ cor
da vra in crapula ⁊ ebrietate ⁊ secula/
ribꝫ curis Et idcirco si volumus orõem
non solum celos sed etiam ea que sup
celos sunt penetrare. curemus mentẽ
ab omnibꝫ terrenis vitijs expurgatam
cunctisqꝫ emundatam fecibus passio/
num ad subtiliratem perducere natu/
ralem. vt ita ad deum oratio eius nul/
lo vitiorum vondere pregrauata vltra
celorum vestigia possit ascendere. hec
ysaac abbas. Et de eodem dicit de/

da in quadam omelia. Vultum iuuat oꝛõnis puritatẽ ſi in omni loco vel tpe nos ab actib⁹ tpemus illicitis. ſi ſem per ab ociofis ſermonib⁹ auditũ ꝓiter caſtigemus ⁊ linguã. ſi in lege dñi am bulare volumus. ⁊ teſtimonia eius aſ ſueſcamus toto coꝛde ſcrutari. quecũ qꝫ eñ ſepius agere vel loqui vel audire ſolemus. eadẽ nccẽ eſt ſepius ad aĩm quaſi ſolitã ꝓpiamqꝫ recurrat ad ſcẽ eriam tpe oꝛõis. hec beda. Et ergo ſm beatum augu. quicunqꝫ puras affectõ nes erigere vult in deuz. diſiungat ſe a ſenſib⁹. recedat a coꝛporalib⁹. claudat a vocib⁹. In iſtis eñ ſunt omnes coꝛ ꝓꝛis paſſiones in quib⁹ decipimur ⁊ illudimur tota die. hec auguſt. ¶ Et notandũ q ꝑ ſi quidã in hoꝛis ad ꝙs tenenf hi qui in ſacris oꝛdinibus ſunt ꝓſtituti intermiſſum fuerit. vel negli genter ꝓplerum. vel ꝓpter ſomnolenti am obmiſſum tpe opꝛtuno. nequaqꝫ tranſeat hoc irrecompenſatũ. qꝛ ab hoꝛ is canoĩcis nullus poteſt abſolui Vñ beatus bernñ. dicit. Si quid aliqñ inter miſſum fuerit. ſi quid imperfectuz ſuo loco. ſuo tpe. ſuo modo. non tranſeat impunitum vel etiã irrecompenſatum hec bernñ. ¶ Notandũ etiã ſm q dicit beatus gregoꝛi. xxij. moꝛa. q vera oꝛõ ſiue poſtulatio que fit ad deũ nõ eſt in oꝛis vocib⁹ ſed in cogitationib⁹ coꝛ dis. valẽtioꝛes nãqꝫ voces apud ſecre tiſſimas aures dei nõ faciunt verba no ſtra ſed deſideria. Etenim eternã vitaz ſi oꝛe petimus. nec tñ coꝛde deſidera mus clamãtes tacemus. Si vero deſi deramus ex coꝛde etiam ſi oꝛe ꝓticeſci mus tacentes clamamus Intus eſt er go in deſiderio clamoꝛ ſecretus qui ad humanas aures non peruenit. ⁊ tñ au ditum ꝓditoꝛis replet. hec greg. ¶ Jul ti nãqꝫ vt dꝛ beatus Augu. voce ſonãt. ⁊ coꝛde muti ſunt. ⁊ qꝫ multi tacent la bijs ⁊ clamant affectu. qꝛ ad coꝛ hoĩs aures dei. ¶ Multi ergo clauſo oꝛe exau diunt. ⁊ multi magnis clamoꝛib⁹ nõ exaudiuntur. Vñ affectib⁹ oꝛare debe mus. hec auguſ. Ideo amoꝛ ⁊ deſideriuz faciunt puram oꝛõnem ⁊ dirigunt eã ad dñm. Si quis igit vult ſp oꝛare ſp debet deſiderare. qꝛ ꝓtinuũ deſiderium ꝓtinua eſt oꝛõ. De hoc beatus aug. in glo. ſup ps. ſic dꝛ. Sine intermiſſiõe oꝛantes nunqꝫ ſine intermiſſiõe genu flectimus. coꝛpus ꝓſternimus aut ma nus leuamus. nõ poſſumus hec facere Eſt alia interioꝛ ſine intermiſſiõe oꝛõ que eſt deſideriũ. quicquid aliud agis ſi deſideras non intermittis oꝛare Si non vis intermittere oꝛare noli inter mittere deſiderare. ꝓtinuũ deſideriuz tuuz ꝓtinua oꝛõ tuoꝛ tua eſt. Tacebis cum amare deſiteris. qꝛ tacuerunt de quib⁹ dictũ eſt Qñ abundauit iniqui tas refrigeſcet caritas multoꝛ. Frigꝰ caritatis ſilentiũ coꝛdis eſt. Flagran tia caritatis clamoꝛ coꝛdis eſt. Si ſp manet caritas. ſemp clamas. ſi ſemp clamas ſp deſideras. hec aug. Vñ ſm beatum ber. Non clamoꝛ ſed amoꝛ cla mat in aure dei. nec tñ ꝓpter hoc parui pendẽda eſt etiã oꝛõis modulatio qꝛ hec dicta ſanctoꝝ doctoꝝ ideo premiſſa ſunt. vt in dino officio magis ſp intẽ damus deuotioni qꝫ clamoꝛi. Nam q per officiũ oꝛis laudandus ſit ipe deus de hoc per ꝓphetam dꝛ. Confitemini il li in voce labioꝝ veſtroꝝ Et iterum ps Cantate ei canticum nouũ. pſallite ei in vociferatõe ✠ Unde cum can tamus aut pſallimus. hoc ꝑm agam? cum diſcretõe ⁊ moderamine non mi mis clamando. ſz ꝓpter deceat religioſos mediũ modũ tenendo. qꝛ dꝛ magis at tendit coꝛdis deuotõem ⁊ puritatẽ. qꝫ vocis ſonoꝛitatem Et cum cantamus vel pſallimus coꝛ noſtꝝ quantum poſ

sumus dei adiutorio a cogitationib⁹ ⁊ distractionib⁹ inutilib⁹ reuocemus ⁊ ꝓponamus. vt fructū ex hoc spūalem ꝓcipere valeamus. nā ōt ōt beatus grego. Cor psalmodie cū ꝑ intentionem cordis agit. ꝑ hanc oīpotenti deo iter parat. vt intente mēti vel ꝓphetie misteriū vel gīa ꝓpunctōis infundat. hec greg. A Ergo iterꝫ sciendū q̄ nō solus defideriū cordis sanctū laudat deū sꝫ etiā bona vita ⁊ iusta. in qua homo se exercet laudat deū. Quicquid egerimus bene agamus ⁊ cū timore dñi illō faciamus ⁊ laudamus deū. ille em̄ sp laudat deū. qui non cessat bene viuere nam tūc desint quisq̄ laudare. cū cepe rit a iusticia declinare Ista ꝓmemorat beatus aug. in glo. sup̄ ps dicēs Tota die laudare deū quis dicat. Suggero remediū vñ tota die laudes deū fiuis. Quicquid egeris bene age ⁊ laudasti deū. q̄ cantas ymnū laudas deū. lingua tua quid agit misi laudet ⁊ ꝓscia tua. Tu cessasti ⁊ ab ymno cantādo discedas vt reficiaris. noli iebriari ⁊ laudasti deum. discedis vt dormias. noli surgere ad maledicēdū ⁊ laudasti deū Negociū agis noli fraudē agere ⁊ laudasti deū Agrū colis noli limitē mouere ⁊ laudasti deū In innocentia operū ꝑparaste ad laudandū deū tota die. ille em̄ semp laudat deū. qui non cessat benefacere. Tūc desimis laudare deum q̄ a iusticia ⁊ ab eo qđ illi placet declinas. naz si a vita bona nūq̄ declines lingua tua tacet. vita tua clamat ⁊ aures dei ⁊ ad cor tuū inclinas Quo em̄ aures nostre ad cor nr̄m sic aures dñi ad cogitatiōes nostras Nō aūt potest fieri vt habeat mala facta qui habet bonas cogitationes. facta em̄ de cogitatione ꝓcedunt. Nec quisq̄ā potest aliquid facere aut aliquid faciendū mēbra mouere misi primo ꝓcesserit iussio cogitationis. Ergo fratres non tm̄ ad sonū attendite cū laudatis deum. toti laudate. Cantet vox cantet ⁊ vita. cantent facta. ⁊ si adhuc est gemitus ⁊ tribulatio ⁊ temptatio spera transitoria omnia ⁊ illū venturum diem quo fine defectu laudabimus. hec aug. B Etiā sciendū ꝑm dictū venerabilis bede illud ꝓceptū aplicum Sine intermissione orate ꝓficere non valeamus misi oēs actus sermones cogitatus ipsa etiā silentia nostra dño donante dirigamus vt singula hec cū timoris illius respectu tempent cūcta ꝓpter ne ostre salute ꝑ futura reddant. hec beda. Sed ⁊ hoc notandū q̄ omnipotēs dñs illius p̄ces non audit. qui ꝓceptis obedire contemnit. nam vbi prava est actio ibi etiā inanis est oratio. De hoc beatus grego sic ōt Si id quod precipit deus facimus. id quod petimus obtinemus. valde namq̄ apud deū vita q̄ hec sibi necessario congruunt. vt ⁊ oratione opatio ⁊ operatione fulciat oratio. nam illius clamorem ꝓpe angustie nō audit dñs. qui in p̄ceptis suis clamantem dominum non audiuit Ergo qui ad aures dei viam precibus facere desiderat. voces actib⁹ munire festinet. quia inanis est oratio vbi prava est actio. hec gregorius. Unde necesse est. q̄ qui se in suis precibus ⁊ orationibus exaudiri desiderat. vt peccatum ꝓmissum prius per penitentiam deleat ⁊ a similib⁹ caueat ac ꝓceptis domini obediat. Ista ꝓmemorat beatus gre. ꝛ. moral. exponens illud verbū. Si nō manserit in tabernaculo tuo tūc leuare poteris faciem tuam absq̄ macula sic dicens Interna facies hominis mens est in qua nimirū recognoscimur. vt ab auctore diligamur. Sed eleuatam faciē macula iniquitatis si intendente mentē reatus sui conscientia accusat

Diffidit namq; accipe se posse qđ ap petit. qui pfecto remiscit nolle adhuc facere qđ diuinitus audiuit. Hinc salomon ait. Qui auertit aurē suam ne audiat legē oro eius erit execrabilis. Cor quippe nos in petitōne reprehendit cū resistere preceptis eius quem postulat meminit. et oro eius erit execrabilis cū a censuris auertit legis. qr dignum pfecto est vt ab eius beneficijs sit quisq; extraneus cuius mimis inssionibus non vult esse subiectus Qua in re hoc est salubre remediū. vt cum mens sua memoria culpe reprehendit vt hoc prius in oratione defleat qđ errauit. quatenus erroris macula cū fletibus tergit in petitōe sua cordis facies ab auctore munda videat. Sed curandū nimis est ne ad hoc prius prauat qs se mūdasse fletibus exultat. ne dū deplorata iterat culpa admittit in spectu iusti iudicis ipsa etiā lamenta leuigent. Dolenter quippe debemus meminisse qđ dr. nō iteres verbū in tua oratōne. Quo videlicet dicto vir sapiens nequaq; nos phibet seperueniam petere. sed culpas iterare. Ac si apte dicat. cū mala gesta deleueris nequaq; rursum facias qs in precibus iteres plangas. Ut ergo ad pces facies sine macula leuet. ante oratōnis tē pora sp sollicite prospici quicquid pt in oratōne reprobari. talēq; se mens et cuz ab oratōne cessat exhibere festinet. qualis apparere iudici in ipso oratōnis tē pore exoptat. hec gregorius.

Filius.

Vellem scire quare omnipotēs deus nonnunq; etiam deuotor hominum orationes exaudire dissimulat

Ca. IIII Pater

Scire debes qđ plures sunt cāe quare deus nō statim exaudiat pces clamantiū ad se

Una causa est pter elationē mentis. quā incidere possent si effectū petitionis sue cito obtinent et hoc maxime in virtutib et rebs spūalib. Alia cā est. qr post assecutōem donor possent negligētiores existere De hoc iohēs abb. montis sinay sic dr Nō contristemur dū aliquid postulantes et in longis tpib nō exauditi fuerimus. qm̄ vellet dns a virtus fieri mūdos in vno momento tē poris oēs postulantes et postulatōnes nō reportantes. penitus pter vnā harum causaz nō suscipiunt postulātes. vel qr ante tps petunt vel qr indigne et vane gloriose. seu qr suscipiētes futuri erant in superbiā extolli vt deceps post petitionis possessionē viuerent negligenter. hec Johēs abb. Differt ergo ds dare qđ rogat vt postq; donatus fuerit custodiat diligētius et humilior seruet Hoc affirmat cassiod. sic di. Sicut ignis flatu et ventis impellit vt viuacius ardeat. sic oratio differt vt postq; exaudita gratior inueniat. Differt ergo ds dare qđ petit vt dilatū petat ardentius collatū seruet diligentius et habeat humilius. hec cassiod. Et ideo vt dr quedā glo. deus sepe petita non exhibet. qr meliora, puidet Cui dictū est paulo Sufficit tibi gra mea adversus vincendū stimulū quē refugis. quem ad inferendus petis. qr virtus spūs et mentis in infirmitate carnis perficit. scz edocta et expta ad resistendum. hec glo. Etiā vt dr beatus ihro. dns nē sciens clementie pondera atq; mēsuras interdū non exaudit clamantē vt eum plus et magis prouocet ad rogandū et q̄ si digne excoctum puriorē et iustiorē faciat. hec ihro. Beatus etiam gregorius. xiiij. moza. de hoc sic dicit. Ops deus quid nobis profuturz esse valeat sciens. dissimulat audire volentium vocem. vt augeat vtilitatem. vt purgetur vita

per penã. ⁊ quietis tranquillitas que hic inueniri nonualet alibi queraꝫ. ⁊ hanc dispositionis grãm nõnulli etiã fideliũ ignorãt. hec greg. Ergõ vt ôt ibi dem beatus gre. xxvj. moꝫ. Nemo diffidere dz. qui tardius audiꝫ a dño. nec credat qꝺ a supna cura negligaꝫ. sepe em̃ nãa desideria q̃ celeriter nõ fiũt exaudiunꝫ. ⁊ qꝺ impleri citius petimus ex ipa melius traditate psperaꝫ. Desideria itaq; nãa p dilectionẽ extendũꝫ vt pficiant vt ad hoc qꝺ preparati sunt qualescãt prius in tribulatiõe laborꝺ trahiꝫ pugne. vt crescat corona victorie. Suosq; dñs cũ velociter non exaudit quo repellere crediꝫ trahit. Interius q̃ppe est medicus ⁊ pctõꝝ in nobis cõtagia q̃ inesse medullitus reprobat secat. abscindit virus putredis ferro tribulationis. ⁊ quouꝺces egri audire dissimulat. eo egritudinis finẽ procurat. Hinc em̃ pphera ait. Clamabo p diẽ ⁊ nõ exaudies. ⁊ nocte ⁊ non ad insipientiã. ac si diceret nequaq; mihi ad insipientiã pficit qꝺ die ac nocte clamantẽ me increpe nõ exaudis. qꝛ vñ me in tribulatõe tpali q̃si deseris. inde ad eternã sapiam plus erudis. Hinc etiaz dz. Aduiurꝺ in oportunitatibꝰ in tribulatione. Tribulationem quippe dicturus oportunitatẽ p̃misit. qꝛ sepe ⁊ in tribulatione quertim̃ ⁊ tñ oportunũ nõdum est. vt desiderio creptionis adiuuemur sed cũ clamor noster q̃si negligiꝫ spes que corꝺi inerat infirmaꝫ ⁊ supna adiutoria de futura credimus. qꝛ tardius impetramus. Sed cũ nos desperationis procella turbat. concussa mẽs citius in portũ spei se collocat. si causas suas subtiliter cuz dño pensat. si bona eius ad memoriam reuocat. si mala que bonis eius reddidit apud semetip̃m callide non excusat. Si ꝑpendit quid ab eo iuste meruit. ⁊ quid clementer accepit. Si vitã suã viuaciter discutit ⁊ añ dei oculos oẽ qꝺ agit exaĩans semetipsum sibi non abscondit. si facia se que nõ erat meminit. si illuminata se atq; subleuata que in tenebris iacebat agnoscit. Hec ergo in semetipa cũcta recolligens. dũ bona accepta cõsiderat aduersa que tolerat nõ accusat. nec desperatione frangiꝫ. que tantorꝺ munerum cõsolatione roborãꝫ. qꝛ spem de futuris recipit. dum transacta beneficia recognoscit. Pensandum est igiꝫ quãti est periculi transacta munera cernere ⁊ futura desperare. quanti est piculi si in hac procella tribulationũ desperationis naufragio frangimur qui ad portum spei velut immensis fumbꝺ pteritis bonis ligamur. hec gre. O plures etiã sunt cause quare orantes in suis precibꝰ non exaudiunꝫ. Prima est ꝓpter excessum culpe sicut sunt illi qui sunt in peccatis mortalibꝰ constituti. De quibꝰ dꝛ ysaie. v. Cum multiplicaueritis orationes non exaudiam vos. Et subiũgit causam. manus em̃ vestre sanguine plene sunt. Item ꝓpter tepꝛem orantis qꝛ ferenter ⁊ devote non orat. Vñ ihre. ix. Orabitis ⁊ non exaudiã vos cũ quefeceritis me in toto corde vestro quasi dicat non aliter. nam quefeceritis me orando repide ⁊ negligenter nõ exaudiã. Item qꝛ orans non pseverat orãdo donec obtineat. Luce. xj. Si pseuerauerit pulsans ꝓpter improbitatem eius. consurget ⁊ dabit ei. Et iudith. viij. Scitote qꝛ exaudiet pces vestras si pmãseritis in ieunijs ac orõnibus in conspectu dñi. Item ꝓpter diffidentiam exauditõis. vñ dꝛ iaco. v. Qui enim hesitat non existimet qꝺ accipiat aliquid a domino. Et eccl. xviij. Ante orõnem prepara animam tuam ⁊ noli esse quasi homo qui temptat deum. s. frivelis audire. Item ex eo qꝛ nociuũ ⁊

indiscretum est qđ petimus vt filij zebe dei quibꝫ dr. nescitis quid petatis. Et iaco. iiij. Petitis ⁊ non accipietis eo ꝙ male petatis. Jtē vt humilief orans dñ tardius exaudiat. ⁊ sic duo bona ꝓ uenium. vt viz insolens reprimat ela tio ⁊ tñ petitionis non cassef affectus vel vt in aliud tps exauditio differat magis ꝓgruum ⁊ vtile petenti. Jtem aliqñ negat vnum qđ forte minus ex pedit. vt ꝓ eo det aliud vtilius ⁊ meli us vt paulo ꝓrigit cui stimulus carnis non est ablatus vt virtus in infirmita te ꝑficeret in eo. Utilior est enim sepe exercitatio tribulatõis. q̄ quies ꝑpe ritatis. licet hanc plus optemus. Dz sublatis istis ⁊ alijs impedimẽtis que ꝑsit orõmis bonum impedire. absq̄ oi hesitationis infidelitate preciby est in sistendũ nobis. obtenturosq̄ nos ea vegetare cuncta que fm deũ popposcerimus minime dubitandũ. hortat enim nos dñs volens ea que sunt eterna ce lestia q̄ prestare. vt euz importunitate nostra quodammõ coarcemus qui importunos nos non solum non despicit nec refutat. sed etiam inuitat ⁊ laudat eisq̄ prestitur se quicqđ pseueranter orantes sperauerint benigmissime polli cef dicens Petite ⁊ accipietis. queri te ⁊ inuenietis. pulsate ⁊ apief vobis. Et itez. oia quecũq̄ petieritis in orõ ne credentes accipietis ⁊ nihil impos sibile erit vobis. Et ideo ꝓ certo nõ ex audiendũ se supplicans quisq̄ non du biter cũ se dubitauerit exaudiri. ¶ Unde in oratõne duo maxime sunt necãria. videliz pseuerantia ⁊ ꝓfiden tia. Perseuerantia vt in precibꝫ ꝓstan ter pseueremus. Confidentia vt illa q̄ petimus a deo obtinere nõ diffidam? Sic igit agentes orõmis fructu neq̄q̄ priuabimur Et notandum ꝙ miseri cors deus aliqñ videt benigne deuote orantẽ respicere ⁊ clementer eius ora tionibꝫ ꝓsensum prebere ⁊ fauorabili ter annuere desiderio obsecrantis. ⁊ hoc deuore mẽtis ꝓfidẽtia solet iudici um exauditõmis esse. nã cũ orãtes nos nulla interpellauerit dẽfiratio ⁊ fiduci am nre petitionis nulla despatio deie cerit. sed obtinuisse nos in ipsa orõis effusione qđ poscimus sensimus nõ ambigamus pces nrãs ad deũ efficaci ter penetrasse. tantũ em quis exaudiri atq̄ obtinere merebit quantũ vel inspi cia de vel deũ crediderit posse pstare. irretractabilis nãq̄ est dñi nostri illa snia. Quecũq̄ orantes petitis credite q ꝛ accipietis ⁊ euenĩt vobis Hec aũt exauditõmis fiducia maxime de ꝓscie puritate ꝓcedit. q ꝛ quãto quis magis purgatũ cor habuerit. tanto maiorem ꝓfidentiã ad orõnum obtentũ hẽbit. nec tñ diffidat de exaudirõe qñ nõ sta tim ꝓ voto succedit oranti. sed pseuera re dz pulsando donec amicus q̄fi ꝓmo tus improbitate supplicantis det ei qđ postulat ¶ Notandũ etiã ꝙ non nunq̄q̄ rpe orõmis mentẽ hois cogitati ones immunde ⁊ cure seculares occu pant ⁊ impediũt. hoc ꝙ ꝓringit inter dũ ꝓpter pctã prius ꝓmissa. interdum ex negligẽtia ꝓpria. interdũ etiam per tẽptamenta dyabolica ꝓpter pctã pte rita. tale ĩpedimentũ euenire solet. q ꝛ noueritad deũ ꝙ ꝑmaz ꝓuersus dũ orõ mi infistit mala prius gesta q̄ ad aĩm re mũt q̄ mẽtẽ eius ꝓfundũt ⁊ multũ im pediũt. De hoc bea. gre. in q̄dã omel. sic ait. Dũ ab hoc mõo ardẽtius aĩm ad deũ inuiramus. dũ ad orõis opus ꝓuertim ipsa q̄ prius delectabiliꝛ gessi mus ĩportũa atq̄ grauia postea in orõ ne toleramus Uix eoꝝ cogitatõ mauꝰ scĩ desiderij ab oculꝰ cordis abigit vir eoꝝ fantasmata ꝙ ꝑne lamẽta supant. sed q̄to grauiori tumultu cogitatõnũ

carnalium ꝓmimur. tanto ardentius
oꝛõi insistere debemus. hec greg. Ex
negligentia vero ꝓpria talia impendi
menta euemunt. qñ aliquis extra oꝛõ
nem positus se illicitis cogitationib⁹
occupat ⁊ mentem suã curis secularib⁹
implicat. Cũ aũt ad oꝛõem reuer
tit ꝓius cogitata ad memoꝛiam reuo
cantur. ⁊ idcirco ꝙ easdẽ cogitatiões
oꝛõis deuotio impedit. hec tangit be
atus greg. .r. moꝛal. sic dicẽs Sepe nã
q̃ immunda vel illicita quedaꝫ in aĩo
versamus. quoriẽs a ꝓcib⁹ vacamus.
sed cũ mens ad studiũ oꝛõis erexerit
se eaꝫ ymagines reuerberata patitur.
quib⁹ libenter ꝓius ociosa ꝓmebat. ⁊
q̃si iam faciẽ aĩa ad deũ leuare nõ sufficit. qꝛ in se mimꝫ inquinata mẽte ma
culas pollute cogitatõis erubescit. sepe
curis mũdi libenter occupamur. Cũq̃
post hec studio oꝛõis intendimus ne
quaq̃ se mẽs ad celestia erigit. qꝛ pon
dus hanc terrene sollicitudinis in pro
fundum mersit. ⁊ in ꝑce facies mũda
nõ ostendit. qꝛ cogitatõis infime luto
maculat. hec gre. Immunde etiã cogi
tationes deuotis viris ꝙ tẽptamenta
dyabolica eoꝝ coꝛdib⁹ tpe oꝛõis im
mittũt ⁊ q̃uis illis repugnẽt. tñ ꝓter
hec in sua oꝛõe impediunt De hoc idẽ
grego. ix. moꝛal. sic dr. Ꝓꝛeci itaq̃ in
tendendũ est cũ recte agimus vt omne
quo iuste viximus ex humilitate ꝯdia
mus. Sed plerũq̃ ipa nostra dẽ ca
tio tã multis temptationib⁹ quatit. vt
pene a ꝯspectu iudicis repulsa videat
Et sepe hanc creatoꝛ misericoꝛs perci
pit sed qꝛ illibatam sevt vult exercere
nonvalet. sup se iudiciũ reꝓbatõis
pauet Hñ ꝓiob dꝛ. Et cũ inuocantem
me exaudierit nõ credo ꝙ exaudierit
vocẽ meam Plerũq̃ etẽm mens igne
diuini amoꝛis stimulata accendit. atq̃
intuẽda celestia ⁊ archana subleuatur. sed repentina temptatione ꝓcussa
que intentione foꝛti erecta in deo fue
rat. aboꝛtis cogitatõib⁹ transfixa cur
uat ira vt seipam discernere nequeat
atq̃ inter vitia virtutesq̃ dẽplxnsa er
qua ꝓte fit valentioꝛ non agnoscat. nã
sepe ad hoc vsq̃ ꝓducit vt miret quõ
tam summa ꝓꝛelxndit. quam cogita
tio illicita polluit. ⁊ rursum quomodo
illicitã cogitatõem recipit quã ad sup
na valide feruoꝛ spũs rapit. Quos al
ternãtes cogitationũ motus in aĩo bñ
ps intuens ait. Ascendũt vsq̃ ad ce
los ⁊ descendũt vsq̃ ad abyssos Vsq̃
ad celos quippe ascendimus cũ sũma
penetramus ꝛ ad abyssos vsq̃ descen
dimus. cũ repente a ꝓsperis ꝓrum
pit tẽptamẽta deiecit. motus itaq̃
aĩe dũ inter vitia se alternant. nimꝫ
sibi rectitudinẽ exauditionis obnubi
lant Recte igit dꝛ Et cũ inuocantem
me exaudierit qꝛ q̃tumcũq̃ mens ex
ipa sua mutabilitate fit trepida. ⁊ pre
hoc ꝙ nolẽs patit repulsam se abiectã
q̃ suspicat. hec greg. Tales aũt male
cogitatõnes vt dr glo. quedã dũmodo
resistit eis ⁊ que sunt ꝓter voluntatem
nõ frustrant. nec tollũt fructũ oꝛõis
faciũt tñ insipidã deuotõem. hec glosa
G Sciendũ etiã ꝛm beatũ gre. xxiij
moꝛal. ꝙ sunt nõnulli intra sanctã ec
clesiã. qui ꝓlixas ꝑces ad dñm habent
sed vitã ⁊ moꝛes dẽpcantium non ha
bent. nã celestia ꝓmissa petitionib⁹ se
quunt opib⁹ fugiunt hi nõnũq̃ lacri
mas etiã in oꝛõne ꝓcipiũt. sed cũ post
oꝛõis tpa eoꝝ mentẽ supbia pulsaue
rit. illico fastu elationis intumescunt.
Cũ auaritia instigat moꝛ auide ꝓximi
cendia cogitationis exestuant. Cũ lu
xuria tẽptauerit. illicitis desideriis an
helãt Cũ ira exarserit moꝛ mãsuetudi
nem mẽtis flamma insanie cõcremat.
vt ergo diximus fletus in oꝛõne perci

piunt.sed expletis p̃ecib̃ cum vitioꝝ suggestione pulsant.nequaq̃ p eterni regni desiderio se fleuisse meminerũt. Virtutis ergo pondus oratõ nõ habet quã nequaq̃ pseuerantia ꝓtinui amoris tenet. Veraciter etiã orare est amores ꝓpunctionis gemitus ꝙ non ꝓposita verba sonare. hec greg. Qui etiã patiẽt temptatõem quocunq̃ mõvt dt ysido. ille totiens orõnem suã fundat.qz frequens orõ impugnatõem vitioꝝ extinguit.hec ysido. Dicit etiam beatus ambro. Bonũ scutũ est orõ quo aduersarij ignita spicula repellunt Vñ dñs monet di. Vigilate ꝙ orate ne ĩtretis in temptatõem.vigilate inq̃ viriliter impugnatões repellendo. ꝙ orate diuinũ auxiliũ implorando.vt nõ intretis in temptatõem pctõ ꝓsentiendo Quotiens etiã vt dt crisꝰ.in orõe sumus positi.nõ voce clamorosa ds est orandus sed ꝓscia pura ꝙ recta placandus. qz nõ est vocis sed cordis auditor. Orãs nihil nouũ faciat.vicz aliquos gestus notabiles q̃ aspiciant hoĩes.nec voce clamet.nec manus expandat.nec oculos tollat vt notabilis fiat. Orõ eĩ est quasi qdam tributum spũale qd aĩa offert deviscerib̃ suis. Quanto ergo gloriosior est.tanto cautius seruanda ne ꝓpter hoĩes videlicet pro vanã gloriam vilescat.hec crisꝰ. ℣ Non autem solum ꝓpter vanã gloriã euitãdã cũ silentio est orandũ.sed etiam ꝓpter alias cãs quas ꝓmemorat cyprianus ita dicens. Non clamorosa voce oremus deum sed tacito corde ꝓpter tria. Primo.qz non vocis clamorose est auditor sed magis cordis. ꝙ ergo ꝓscia pura ꝙ recta in orõne est pulsandus. Scõdo qz secretas petitõnes tuas non oportet alter scire nisi te ꝙ dũ. Tercõ qz clamorose orans nõ ꝓmittis alteri iuxta te orare. hec cypri. Debemus ergo clauso ostio ꝙ cum silentio patrẽ ꝙ dñm nostr exorare Et qũo hoc fieri debeat ysaac abb. in collatio. patr declarat sic dicens. Sane ante oĩa illud ꝑceptũ euangelicũ diligẽtius est obseruandũ.vt intrantes in cubiculũ nostr clauso ostio oremus prẽm nostr.qd a nobis tunc implet si intra cordis cubiculũ supplicemus ꝙ cũ ab omni cogitationũ siue solicitudinũ strepitu cor nostr penitus amouentes secrete quodãmodo ꝙ familiariter ꝑces nostras dño referamus Et clauso ostio oramus cũ strictis labijs omniq̃ silentio supplicamus non voce cũ sed cordium scrutatori In abscondito orare mus qñ corde tm̃ ꝙ intẽta mente petitões nostras soli deo pandimus.ita vt ne ipse quidẽ aduersa valeant ptãtes genus nostre petitionis agnoscere. ꝓpter qd cũ summo est silentio orandũ. non solũ ne frẽs orantes nostris susurrijs vel clamoribꝫ auocemus ꝙ orantiũ sensibꝫ obstupamus sed vt ipsos quoq̃ inimicos nros qui orantibꝫ nobis maxime insidiant.latteat nr̃e petitionis intentio. hec ysaac abbas ℣ Hoc etiã sciendũ q̃. iiij sunt q̃ orõem dño appropinq̃re ꝙ ad ipsum ꝓuenire faciunt. Primũ requirũ turvite merita Vñ actu.x. Orões tue ꝙ elemosine ascẽderunt añ deũ. ꝙ dat spũales alas precib̃ quib̃ ad deũ scã oro ꝓuebat. Scõdo mentis mundicia qz quanto mens purior. tanto oratio deo ꝓpinquior. Unde beatus aug. sup illud p̃s. Clamaui in toto corde exaudi me.sic dt. Tũc in toto corde clamatur.qñ in orõne non aliunde cogitat. Tercio orandi instantia.qz quasi diffidit qui instare obmittit. Unde dominus dicit. Quicquid orantes petitis credite qz accipietis Dicit aũt Jacob. v. Multũ valet dep̃catio iusti assidua Quarto cordis humilitas De hoc dt

Eusebius Securus de precū suaꝝ obtentu ad xp̄m p̄t accedere. qui se indignū nō cessauerit estimare. Et de dño p̄ps dr. Respexit in orōem hūilium ⁊ nō sprevit p̄cem eoꝝ. Unde ꝑm dictū beati gre. Ille verā orōem exhibet. qui semetipsum qui pulvis est hūiliter videt. qui nihil sibi virtutis tribuit. qui bona que agit esse de mia ꝺditoris agnoscit. hec greg. ℟ Sed ⁊ sciendū hoc ꝙ tres sunt modi orādi. Primus fit p̄ verba ꝺposita ⁊ visitata cū ps. ymnos ⁊ collectas aliasq; orōnes vel laudes ꝺpositas ad excitandū devotionez vel ad solvendum debitū vel horaꝝ canonicaꝝ reciramus. legimus. ⁊ decāramus. Scōs modus orādi est qui fit p̄ verba ex ꝓprio affectu formata ⁊ est efficatior ꝙ qñ homo cū deo familiariter ꝺfabulat verbis affectui suo ꝺsonantibꝫ qñ cū deo p̄sente cor suū effundēs vel necessitates suas ei ꝺquerens. vel petā ꝺfitens. ⁊ mīam postulans. gratiam petens. ⁊ auxilium implorans ꝺtra temptationū picula ⁊ tribulationum grauamina vel quascūq; suas vel suoꝝ necessitates. hic modus orandi requirit oportunitatē solitudinis alꝫ silentij circa se ⁊ ocij vt eo plenius ⁊ securius suū in deum affectum effundat Tercius modus orandi est mentalis cū tacito ore sola mens desideriū suuꝫ pandit. ⁊ affectū cordis effundit ⁊ eū intus p̄ amorē amplectit. et cū reverētia adorat. ⁊ venerat tanto lacius se in deū effundēs ꝙto plura valet affectus ꝺp̄hendere ꝙ exp̄imere dicēs. Dñe añ te omne desideriū meū ⁊ gemitus meus a te nō est absconditus. De hoc dñs dr. Veri adoratores adorabiliter adorabūt patrem in spiritu ⁊ veritate Spūs ē deus. ⁊ qui adorāt in spū oꝛ adorare Et hec orō magis videt ꝓpria cū deus magis cor attendat ꝙ verba. sed verba ideo apponimus vt cū mēs pigra est ad se elevandum in deū p̄ verba orōnis suffulta iuuet. vt memoria deo inhereat. intellectus sursuꝫ tendat affectus p devotionem inflāmatus gustet. ꝙ suauis est dñs ex intentione sacre orōnis inflatus. Valde etiam delectabit deus in hoc vt orēt ꝓpter multiplicem orātis utilitatē. s. vt deo indefinenter inhereat qđ summe ē homini vtile inter oīa. iuxta illud. Maria aūt optimā p̄tē elegit. Item vt habundātiori affectu devotōis in amore dei excrescat in deo. benigne p̄videt nobis occasionē. qua sepius ad orōem stimulemur sive ꝓ nobismipsis sive pro aliis orando. aut ꝓ malis amovendis. aut ꝓ bonis ꝺsequendis. vt cum affectus devotionis repescit ad vnū. in alio recalescat. sicut ignis subtꝛiciendo ligna ꝓtinue ne deficiat restauraꝫ. magna fina habunde ligna suppliationū mīstrans sunt ꝓpria petā quotidiana ⁊ antiqua. Magna silua negligētie nostre ⁊ miserie ⁊ defectus vtutū ⁊ gratiarū ac vitia tam spūalia ꝙ carnalia tentationes ⁊ varij eventus. quibus pulsamur incommoda que patimur ⁊ timemus ꝓ quibꝫ dolemus taꝫ ꝓ nobis ꝙ ꝓ alīs. quoꝝ miseriꝫ ꝺparīm. hec sunt que multā devotionis materiam ꝙ si ꝓpetui ignis nutrimenta ministrāt quo suppoſito opis holocaustum odorē reddat suavitatis. Affectus em̄ amoris ⁊ sancti timoris cum feruore bone voluntatis in spū humilitatis ⁊ morū pietatis ⁊ gaudio spei nunq; deber in corde dei extingui. Ista nāq; sunt in quibꝫ virtus devotōis maxime ꝺsistit semp̄ etiam debet mens ꝓ aliquam occupationem assuescere se ad deum erigere. orando supplicando ⁊ deo grās agendo laudando p̄ro diversis causis se omni tempe offerentibꝫ. iuxta illud

Oportet semper orare ⁊ non deficere. Et ps Benedicã dñm in omni tempore semp laus eius in ore meo. Quãto em̃ quis frequencius orat tanto fit ei oratio delectabilior. ⁊ q̃to rari⁹ tãto insipidior ⁊ tedios̃ior fit. sicut experientia sepe docet. Qui ergo oratoni vult ĩtendere assuescat oratõi aliquã do vacare. deinde sepius ad orationez recurrere. postea diucius in orõe persistere. tandẽ frequenter orõi incũbere. nec p fastidio vel leuitate desistere nisi quãdo vel corporalis debilitas. vel vrgens necessitas. aut rõabilis vtilitas indeueniat ⁊ iterꝫ reuertatur in idipsũ ne p diutinã abstractõz tedeat ĩ dissuetudinẽ orandi ⁊ refrigescat affectus. Percurrat ad singulos modos orandi. ⁊ diuersis modis petitões suas formet ac diuersas petitões attẽptet vt tandẽ in aliqua deuotione affectũ cõcipiat ⁊ illi inhereat q̃diu sapiat. si ãt debilitas capitis aut tocius corpis impedit tunc breuis ⁊ sepius oret ⁊ euagationes mentis cohibeat ⁊ sensus exteriores sub disciplina retineat. ⁊ dei auxiliũ ad singula humiliter inuocet vt pacienter si p̃ uoto assidue nõ succedat sustineat ac in orationis virtute loco ⁊ tempore ꝑgruo iugiter p̃seueret.

Filius

Desidero etiã scire aliqua de deuocione ac amorosa ꝑpunctõe que solent ex oratõis virtute nõnũq̃ generari seu procedere.

Capitulum V Pater I

Scire debes qđ deuotio sepius solet excitari tpe orationis. precipue cũ hũiles ad dñm fundunt orões. Est aũt deuotio ipa pius ⁊ humilis affectus in deũ ex scia ꝓprie infirmitatis. Pius ex cõsideratõe diuine clementie. De q̃ dic Rich. de sancto victo. Deuotio est feruida mentis in deũ dilectio. quevirt⁹ magna est. Nam virtus vere deuotionis hoiem filiũ dei facit. animã hũanũ deo coniungit. ⁊ cũ eo quasi vnũ spũz efficit. qui em̃ adhereret deo vnus spũs est. ¶ Et notãdũ q̃ deuotio cordis multũ valet ad opus orõis. q⁹ ipa preces que offerunt reddit valde acceptabiles corã deo. nã mens deuota vt dr beatus Gre. xv. mo. in precibus ad auctoris sui speciem anhelat diuinis desideriis inflãmata supermis coniungitur. ab inferioribꝫ separat⁹ a mor feruoris sui se apit. vt capiat ⁊ capiens inflãmet ⁊ supna amare iaz rursum ire est. dũq̃ magno desiderio ad celestia inhyat. miro modo hoc ipsuz qđ accipe querit degustat. hec gre. In de etiã ẽ q̃ dr beatus Ambro. Cũ anime deuotionẽ cognouerit cristus venit ⁊ pulsat ianuam dicens. Aperi mihi soror mea. Et bñ dicit Quia nupcie spũales sunt verbi atq̃ anime ait ergo Aperi mihi noli apire aduersario nec̃q̃ locũ des dyabolo. Api teipsam mihi noli coartari sed dilatare ⁊ adiplebo te. Et q⁹ decurso orbe terrarũ plus molestiaꝫ ⁊ offensiões repi. nec facile habui vbi requiescerem. iõ tu api mihi. vt filius hois caput reclinet. cui ñ est misi sup humilẽ ⁊ mansuetũ requiescere ⁊ si adhuc corpe mihi adesse nõ vales. mente adesto. mihi em̃ omnes pñtes sunt. quoꝝ fides mecũ est. Adẽ mihi qui exijt de seculo. Adest mihi q̃ me cogitat. qui me intuet. de me sperat. cui ego procio sum. hec Ambrosi⁹ Et notandũ q̃ nõ solũ deuotio necessaria est in actu orõis verũ eciã omne opus bonũ qđ exercemus necesse est. vt deuotõis gratia impinguet ⁊ ĩ hylaritate cordis osa faciamus. Sed q̃ banc gr̃am hic desiderat oportet vt se

cularia desideria relinquat q; non mi
scerivera pñt vanis eterna caducis .
spūalia coꝛpoꝛalibus bono modo vmi
ri poterunt. Unde animuz secularib⁹
ꝫ carnalibus desideꝛijs ꝓoccupatū de
uotio ꝫ spiritalis declinat delectatio .
¶ De hoc beatus ber. ita dicit. Ne
cesse est vt querat deuotōis grām quis
quis seminauerit bona operū semina
vt bona opa feruoꝛe deuotōis ꝫ dul
cedine spūali condiantur. Nimiruz
pñie opera ꝫ laboꝛes abstinentie deuo
cionis gracia necesse est impinguari .
Oꝛtet em̄ vt in hūilitate omnia fa
ciamus. Nempe res coꝛdis est gratia
deuotionis. sed hoc munere ipe se pꝛi
uat qui internū ei dissimilat recepta
culum exhibere. ꝓoccupatum nempe
secularibus desideꝛijs animū delecta
cio sancta declīat nec misceri poterūt
vera vanis eterna caducis spūalia coꝛ
poꝛalib⁹. summa ymis vt pariter sapi
as que sursum sunt ꝫ que sup terram.
Renuat anima tua ꝓsolari in alīs si
vis in dei memoꝛia delectari. precio
sa quidē diuina ꝓsolatio est. nec omni
no tribuitur admittentibus alienam
Cuius mens ad alienas ꝓsolationes
inhyat ꝫ non penitus rēnuit ī caducis
ꝫ transitoꝛijs cōsolari ipe sibi, pfecto
subtrahit graciā ꝓsolationis celestis.
Errat omnis si quis celestem dulcedi
nez huic cineri diuinū illud balsamū
huicvermi carismata illa spūs misce
ri posse huiusmodi illecebꝛis arbitra
tur. Longo putes te posse illū meracis
simū spūm suscipere. misi carneis istis
ꝓsolationib⁹ renunciaueris. hec verū.
Nulla etiā vt dt Eusebius excogita
ri poterunt in hac vita veriora gaudia
q̄ sint mentis ipa tripudia que ex de
uotione internā delectatōz ꝫ ex laude
ꝓueniūt diuina. hec Eusebius ¶
Et notandū q̄ pfecta deuotio tūc per
ficitur in hoīe. cū perfecte fuerint am̄
me rationalis potentie hoc est cū rō su
a veritatis luce illustrata vōlūtas af
fectione caritatis ifiāmata. memoria
vero in deo stabiliter ꝓpria licz q̄
etata. nam in creatiōe hoīs rō ei data
fuerat. vt deum ꝓgnosceret. voluntas
vt deū ꝓgnitum diligeret. Memoꝛia
vt in deo ꝓgnito ꝫ amato dulciter req̄
esceret. Sed per peccatū ratio facta e
cecavt sepevelit malum ꝓ bono volun
tas feda ꝫ memoꝛia instabilis vt ma
gis velit in fedis delectari ꝫ vilibus
occupari q̄ deo vacare. hec vero tres
potentie anie sic deformate cū p spiri
tualia exercicia ꝫ ꝓtinuū conatuz boꝛ
noꝝ operū reformate fuerint. tunc dici
tur deuotio hoīs interioꝛ esse pfecta.
Est aūt ratio pfecte reformata cum p
mentis excessum sup se rapit ꝫ lumi
ne diuine intelligētie illustrata puris
sima mente deū q̄tum in hoc moꝛtali
coꝛpe possibile fuerit ꝓtemplat. Si
militer voluntas pfecte reformabitur
cū ipa trāsmutata in amoꝛem dei fue
rit. ꝫ deo adhęrens p conformitatem
voluntatis vnus cuz deo spūs efficit.
Itez memorie reformatio tunc plene
perficitur cū tota hoīs memoꝛia in do
ē absoꝛpta p mēris exceſſū q̄tū ī hac
pegrinatione possibile est suiq̄ ipius
ꝫ oīm que sūt oblitaverā iā gustās sa
pientiā ꝫ inebriata ab vbertate dom⁹
dei feliciter requiescit. ¶ Deinde
videndū est de ꝓpunctōe. q̄ etiā freq̄n
ter generari solet ex virtute oꝛōis. hō
nāq̄ deuotus cū ī actu oꝛatōis fuerit
ꝓstitutus occurrūt mēti eius pecata
p̄terita ꝓ quib⁹ ꝓpungit vel si iā pur
gatus est ab eisdē facinoꝛib⁹ tūc cōci
pit spē futuroꝝ bonoꝝ. ꝫ magno desi
derio afficit diuine caritatis. nā quis
quis ad deū ꝓuertit. prius timoꝛe pe
ne deinde amore celestis patrie ꝓpun

gitꝫ. De hoc in quodã ſmõe ſic dicit. Quiſquis dño ꝓuerſionẽ iũgitꝫ. prius formento rimore. poſt amorẽ premio ꝙpungitꝫ. Ut ñ peccata noſtra fletibꝫ amariſſimis diluamus vt in ſpe venie robuſti ꝙſurgamus. Cũq; lõgo uſu penitentie minutus fuerit metus penaꝫ ſuccedit deſideriũ ſediũ beataꝫ q; curiet illapſu ſuauiſſimo cor noſtꝫ totus ĩpeditus diuine caritatis. quaꝫ prius totã nõ admiſit pondus formidoloſitatis. Ubi ꝙſiderandus ꝙ poſt peccata ꝓpetrata ſm maius q minus requiritꝫ penitentia q ꝙpunctio ſeu effuſio lacrimaꝝ añq; hõ reformetur ad ſpem venie q ad fiduciã beatitudis eterne. Habita vo fiducia multo anxi? q vehemencius ingemiſcit ex deſiderio futuroꝝ bonoꝝq; prius fecerat ex formidine maloruꝫ aliqñ ꝑmiſſoꝝ. Hoc affirmat rich. de ſanc. vic. ita dicens Poſt multas penitentie lacrimas tandem ad ſpem venie reducim̃. q vix aliquando multis fletibꝫ gemitibꝫ q ſuſpiriꝫs inenarrabilibꝫ ad beatitudis certitudinẽ reformam̃. ſemel aũt ſumpta eternoꝝ fiducia. multo anxius mꝫ roverius ĩgemiſcim? q flemus q̃ p? fecimus ſub formidine maloꝝ qñ cupimus diſſolui eſſe cum xpo certi de repoſita nobis corona iuſticie. Amoris eĩ lacrime q acrius q roberius ꝺcurrunt q afficiunt. Hinc ꝓquendã dicitur. Ecce ĩ pace amaritudo mea amariſſima magna nãq; amaritudo eſt in converſione qñ quis renuncians ſeculo ad religionem ꝙuertitꝫ. maior aũt ĩ temptatõe qñ abnegans ſemetipm in numeris inimici tẽptatõibꝫ fatigatur Uarie aũt in eterne atq; interne dulcedis expectatõe. q in ipacientis deſiderij dilatione. qñ in pace illa que exuperat omnẽ ſenſum ex pte deguſtata ad illã tam plene nõ admittitur. Ultũ quidez erat hoĩez cũ derelĩquit amor mundi multo amplius ſiue arcius tũc cruciat cũ calcat amor ſui veruntñ ſuꝑ omnia trãſfigit q penetrat cor hoĩs et excoquit deſiderij eſtibꝫ amor dei Uñ eſtuꝝ illa. Sitiuit anima mea ad de. fon. vi. Beatus etiã gre. de hac duplici ꝙpunctõe ſic ait. Notandũ ꝙ principaliora grana cõpunctõis ſunt duo. qr deũ ſciens aĩa prius timore ꝙpungitur. poſtea amore prius ei ſeſe in lacrimis afficit. qr dũ maloꝝ ſuorũ recolit. ꝑ his pati ſupplitia eterna pertimeſcit. Sed cũ longa merorꝭ anxietate formido fuerit ꝙſumpta quedaꝫ iaꝫ de preſũptõe venie ſecuritas naſcitur. q in amore gaudioꝝ celeſtiũ aĩa inflãmatꝫ. q qui prius flebat ne duceretur ad ſupplitiũ poſtmodũ flere amariſſime incipit qr differt a regno. Cõtemplatꝫ em̃ mens qui ſunt illi angelorũ chori. que ipa ſocietas beatoꝝ ſpirituum. que maieſtas interne viſiõis dei q ãplius plãgit qra bonis ꝓhẽmibus deeſt q̃ flebat prius cum mala eterna metuebat ficq; fit vt pfecta ꝙpunctio formidinis trahat aĩm ad ꝙpunctõꝫ dilectõis. Sed ipa gratia lacrimarũ querenda eſt a creatore noſtro cũ magno cordis gemitu. hec gre. Notanduꝫ etiã ꝙ ꝙpũctio timoris amaritudinẽ habet ꝙpunctio vero amoris dulcedinẽ naꝫ ꝙpuncto timoris triſtes lacrimas ꝓducit. amor autẽ letas lacrimas mouet. De hoc dt Rich. de ſanc. vic. Prius omnis homo ꝙpungitur timore. poſtmodũ vo compungitꝫ amore. Cõpunctio timoris amaritudinẽ hꝫ. compunctio amoris dulcedinẽ. Qui igitꝫ ſolo adhuc timore ꝙpungitꝫ cibis quidem ſpiritalibꝫ minime tñ dulcibꝫ paſcitꝫ. qui vero iã eternoꝝ gaudioꝝ deſiderio lacrimas fundit ipe ꝓfecto dulcibus cibis ſpiritalibꝫ ſereficit. Cũ ꝙ

cepit homo ille interior domesticū su
um talibꝫ cibis reficere. põt de eo ꝑa
citer psallere. Qui mecū dulces capi
ebas cibos talibꝫ ḡ studijs ḡtoq; ter
hõ ad puritatē ãplius ꝓficit. rãtoq;
q; alacrius currit. hec Rich. Beatus
etiã gre. de hoc sic õt. Aliter em̃ quisq;
ꝓpugit. cũ interna intuens maloꝝ su
oꝝ pauore terret. Alit cũ gaudia sup
na ꝓspiciẽs spe q̃dã & securitate robo
rat. illa ꝓpũctõ afficientes ac tristes
hec vero letas lacrimas mouet. Omni
potens nãq; dñs vnde mentẽ nostrã
visitans ad amorẽ suũ sublimiter eri
git, iñ hanc ꝑ lacrimas suauiter affli
git. & dũ ꝑ fletũ intus ad sũma rapit.
penã suã libens gaudensq; mirat. et
dulciter cruciet & penaliter ꝓsoletur.
Compunctõ em̃ cordis nostri dies fe
stus ẽ dño. cũ i lacrimis ꝑ amore ei?
assidue mens mouet. hec gre. Sed et
hoc notandũ q; lacrime deuotõis non
querũt remissionẽ peccatoꝝ. sed pote
stus bñplacitũ & grãm dei patris. Inõ
differentia est inter lacrimas deuotõ
nis atq; lacrimas pñie & confessionis
Longe tñ amplius ꝓcellũt lacrime q̃
ꝓcedũt ex affectu supne cõpassionis.
De hoc bea. her sic õt. In lacrimis de
uotõis nõ indulgẽtia peccatoꝝ sz be
neplacitũ querit dei patris. cũ descen
dit in nos spũs adoptõis filioruz testi
monũ phibens spũi nro q; filij dei su
mus & melliflua de celo mereamur vo
cẽ audire. Quia vere deus pater in no
bis ꝓplacet sibi nec paꝝ distat inter la
crimas deuotiõis & lacrimas pñie et
ꝓfessionis. Verũtñ longe amplius v
trisq; ꝓcellũt. Alie quidẽ lacrime qui
bus infundit sapor vini. illas vo lacri
mas in vinũ mutare dixerĩ. que frater
ne ꝓpassionis affectu in feruore ꝑdũt
caritatis. ꝑ qua etiã ad horaz tuũ pfi?
ĩmemor esse sobria quadã ebrietatem

veris. hec her. Teste nãq; beato Gre.
Qui ꝑ peccatis alienis interuemũt et
ꝓpugnt. sua añ dei oculos tergũt. q;
ipa caritate se iustificant. qua ꝑ alie
nis iniquitatibꝫ se in lacrimis mac
tant. nec dubiũ esse ꝑ alienis peccatis
lacrimas fũdere. q; cristus nostra por
tauit in cruce. hec gre. Acceptior est ḡ
orõ corã deo quã nõ necessitas sed ca
ritas fraternitatis transmittit. Iñ cri
so. sup matth. de hoc sic õt. ꝑ se neces
sitas orare cogit. ꝑ alios autez caritas
fraternitatis hortat. Dulcior autẽ est
añ deũ orõ nõ quã necessitas trãsmitti
rit. sed caritas fraternitatis ꝓmendat
Hec crisꝰ. S Sũt etiã. viij. genera
ꝓpunctõis quibꝫ anĩa iustaꝝ hmodi
afficitur. De quibꝫ beatus gre. xxiij.
moraliũ sic ait. Quatuor quippe sunt
qualitates quibꝫ iusti viri anĩa in cõ
punctõe hmodi afficit cũ aut ma
loꝝ suoꝝ reminiscit ꝓsiderans vbi fuit
aut indicioꝝ dei sententiã metuens &
secũ querens cogitat vbi erit aut cum
malavite ꝓsẽtis solerter intendens
merẽs ꝓsiderat vbi est. aut cũ bona su
perne patrie ꝓtemplat que q; necduz
adipiscit. lugens conspicit vbi non ẽ
Malorum suoꝝ Paulus meminerat
& ex eis se in quibus fuerat affligebat
cum diceret. non sum dignus vocari
apl'us q; persecutus sum ecclesiã dei.
Rursum diuinũ iudiciũ pensans ĩ fu
turo mala esse metuebat dicẽs. Casti
go corpus meũ & in seruitutẽ redigo.
Rursum mala pñtis vite pensans ait
Dũ sumus ĩ copore pegrinam a dño
Et video aliã legez in membris meis
repugnantẽ legi mentis mee. Et rur
sus bona eterne vite ꝓsiderabat dicẽs
Videmus nunc ꝑ speculũ ĩ enigmate
tunc aũt facie ad faciẽ. Nunc cogno
sco ex pte. tũc aũt ꝓgnoscã sicut & cog
nitus sum. hec gre. Et notandũ q; per

hec duovicz p feruidā deuotionez ⁊ p amorosam ꝓpunctionē sentiē ⁊ agnoscitur deus aduenisse et principaliter adesse in corde ⁊ aīa vniuscuiusqz deuoti hoīs dilectum dñm suum aduenisse senserat. cū deuotione feruida esset ꝓstitutus hea. Augu. cuz sic diceret Quid est illud dulce qđ in recordatōe dei mei me tangere solet ⁊ tam suauiē afficere. vt iam totus quodāmō a me metipso alienari videor ⁊ nescio quo abstrahi incipiā subito innouor ⁊ totus īmutor ⁊ bene mihi esse incipit vltra qz dicere sufficiā. exhylarat ꝓsciēcia in obliuionem. vemit omnis preteritor dolor miseria. exultat animus. clarescit intellectus. cor illuminat. desideria iocundātur. iam iamqz alibi ne sciovbi me esse video ⁊ quasi amplexibus amoris intus teneor ⁊ nescio qđ illud sit ⁊ tñ illa retinere semper ⁊ nūqz pdere toto nisu laboro. lucrat qđā modo delectabiliter animus. ne recedat ab eo qđ semp amplecti desiderat quasi in illo desideriorum oīm finem inuenerit summe ⁊ ineffabiliter exultat nihil amplius querēs. nihil vltra appetens. semper sic esse volens. Nunquid ille est dilectus. vere ille est dilectus meus. qui visitare me venit. Iz venit inuisibilis. venit occultus. venit vt tangat me. non vt videat a me venit non vt torū se infundat. sed vt gustandum se pbeat. non vt īpleat desiderium sed vt trahat affectū. hec Augu. q etiā amorosa ꝓpunctō sit signū aduentus dñi in aiam. De hoc beatus ber. ī tractatu de scala claustrali. sic ait. Osten de qñ hec facies. qñ experiem. ⁊ quod signū aduentus tui. nunquid h? ꝓsolationis ⁊ leticie nuncij ⁊ testes sunt suspiria ⁊ lacrime. Et si ira est noua est ista significatio ⁊ inusitata. que em est ꝓuencio ꝓsolationis ad suspiria ⁊ lacrime ad lacrimas si tñ iste sint lacrime ⁊ non potius roris interioris desuper infusi superfluens habundat ad interioris hoīs indiciū ⁊ exterioris hominis expurgamentū. Ita sicut in baptismo puuloz p exterioris hoīs ablutionem figurat ⁊ significat interioris aīe absolutio ita ecōūso ex īteriore ablutōe exterior pcedit purgatio. O felices lacrime p qs īteriores macule purgāt p quas peccatoz incendia extinguūt. beati qui sic lugetis q? ridebitis

In his lacrimis agnosce aīa sponsū tuū amplectere desideratū. nūc torrentem voluptatis te inebria. fuge ab vbere ꝓsolatōis lac ⁊ mel. hec sunt em munda munuscula ⁊ solatia. que tibi cōtulit sponsus scz gemitus ⁊ lacrime ⁊ attulit tibi potū in his lacrimis in mensura. hec lacrime sūt panes tibi die ac nocte. panes itaqz ꝓfirmantes cor hominis ⁊ dulciores sup mel ⁊ fauū. O dñe Ihesu si adeo dulces sunt iste lacrime que ex memoria tua ⁊ desiderio tui excitantur qz dulce erit gaudium qđ ex manifesta tua visione capiet. si ad eo e dulce flere de te qz dulce erit gaudere. hec Bern

Duo aūt hecvicz feruida deuotō ⁊ amorosa ꝓpunctio maxime ptinent ad arrā desponsatiōis. q̄ geritur inter cristū ⁊ aīam. nā ille q ī futuro se nobis ad videndū ⁊ ppetuo ad possidendū dabit. nūc i pñti vita aliqñ vt qz dulcis sit agnoscamus se nobis in gaudiū prebet. vt eo feruētius ipm in hac peregrinatōe diligamus ⁊ ad eū puenire ac ipz eternaliter possidere ꝓcupiscamus. Considerandū etiā q̄ sunt multa deuotōnū vel ꝓpunctionū genera. possunt tñ in. vij. distingui differentias. iuxta singuloz affectionum varietates. aut em surgit deuotio ex timore. aut ex dolore. aut ex desiderio. aut ex ꝓpassione. aut ex amore.

aut ex gaudio.aut ex admiratõis stupore.Ex timore.vt cũ ꝙs ꝓpũgiẽ timore futuri supplicij.vel cũ timet verelinqui ꝓpter demeritũ peccatoꝝ suorũ vindicens deo.Ne remiscaris dñe peccata mea neq; vindictam sumas de peccatis.Sc̃o ex dolore cuz quis dolet se offendisse ⁊ gr̃am eius amisisse.vel cũ dolet se tam paꝝ ꝓfecisse ⁊ tam pui meriti esse se apud deũ ⁊ in tantis dei oculis displicere.Tercio ex desiderio cũ spirat ⁊ anhelat ad gratiã virtutum ampliorẽ ⁊ ad familiaritatẽ diuine suauitatis.vel ad xp̃i p̃ciam in celo vl̃ ad talia sancta desideria adimplenda Quarto ex cõpassione vt cristo passo pie ꝓpatimur ⁊ gladius ille aniaz deo fidelẽ trãsuerberat ⁊ vulnerat.qui marie matris eius aniam ꝑtransiuit.aut cũ ꝓximoꝝ incõmodis aut aniaꝝ piculis ꝓpatiẽ.⁊ zelus domus dei ⁊ iniurie deo illate ꝓmedunt eã.nec sinũt eã dormire somno dissimilatõis.quinvratur ad singuloꝝ scandala ⁊ torquetur ad singuloꝝ calamitates.Quinto ex amore diuino cũ recolit q̃ benigne secum egerit.⁊ quanta sibi beneficia ĩdigno ⁊ ĩmerito ꝓtulerit.vl̃ cũ pensat generalia bñficia omni humano generi ip̃sa p̃ ĩcarnatõis ⁊ passiõis bñficia et sacr̃i altaris ⁊ spũssancti sacrosãcta carismata.Sexto ex gaudio surgit devotio cum homo exultat in dño memoz beneficioꝝ eius vel cum in spe gratie eius ꝓfidit se esse ỏ numero salvando ꝝ vel gratulat̃ saluti ⁊ ꝓfectui ꝓximoꝝ.vel cũ exultatõe spũs ꝓgaudet glorie beatoꝝ.Septimo ex admiratõnis stupore cũ illuminato ĩtellectu fulgore sapientie stupet magnitudinẽ potentie dei.ꝓfunditatem sapientie.et suauitatẽ benignitatis eius vel districtionẽ iudicioꝝ e⁹.⁊ quicquid de natura diuinitatis ei⁹ ⁊ gloria maiestatis eius menti occurrerit.Ex tali inq̃ cõsideratione obstupescit animus ⁊ pio quodã affectu erga eũ accendit̃ ⁊ affi citur ¶ Sed ⁊ hoc notandum ꝙ plerũq; hoies devoti etiã duz magis conant̃ habere devotõis gratiã minꝰ habeant.⁊ cũ vehementius instant ariditates ⁊ duritates corde fiunt.Et mĩti ex hoc graviter ꝓtristant̃ interp̃tantes ⁊ asserentes ꝙ forte ĩdigni sint visitatõe diuina.Sed cũ hmõi inceritz est vtꝝ sint digni amore diuel odio posumus tñ fm ꝓiecturas aliquas colligere ratões cur deus subtrahit bonis gratiã devotõis cũ eã libenter haberẽt ⁊ instancius querunt ⁊ possunt super hoc quinq; assignari rões.Prima ẽ humiliatio.qz magis humiliat̃ homo cũ nõ habet tunc devotiõis gratiã qñ eaz diligenter querit ⁊ eam desiderat habere.vtputa in diebus solemnibus vel qñ vult cõicare.naz tali rpe in seipso confundit̃ ꝓpter carentiã gratie diuine ⁊ ideo hũiliat̃.Ec̃a rõ est purgatio peccati.qz forte per aliq̃ exercitia minus purgatus est homo vel aliq̃ habet ỏlicta.que nõ recolit vt dignus accedat ad eucharistiã ⁊ ampliꝰ purgetur a peccato in hoc punitur ĩ quo magis dolet qz quilibet devotus maxime dolet de subtractõe gratie ⁊ iõ quanto dolor est gravior tanto purgatio est efficatior ⁊ maxime qz forte alio tempore min⁹ studiose q̃siuit devotiõis graciã vel oblatã negligencius recepit nec dignas ꝓ ea gratiaꝝ actões rerulit.punit mõ in quo peccauit.vt tũc illa careat gratia cũ desiderat quã añ neglexit cũ hr̃e poterat ⁊ cautior ỏ cetero ĩ hac pte fiat.Tercia rõ est vt ex privatione gratie fiat erudicio magna hoĩm.ꝙ a deo fit ipa gr̃a nõ ab hoĩe ⁊ nõ ꝑ eam hõ ꝓ voluntate arbitrij sui hr̃e sed a deo qui dat ex se ⁊ q̃n vult infundit ⁊ quã

vult subtrahit,put sibi placet ⁊ put accipienti videt ꝓuenire. Ergo ex gratia sua dat affectū deuotionis nō ꝑ merito ihōis q⁹ si semper daret cū queritᷤ ⁊ non daret nisi quereretur.putaretur ideo dare tm̄ quantū merita requirerent. ⁊ nō scōm libertatē.iō qñq; studiose querentib⁹ negat ex iustitia ⁊ ñ querentib⁹ qñq; dat ex gratia vt ad se trahat.Quarta ratō negate deuotōis est.cū qñq; vehementius ⁊ studiosius queritᷤ .q̄ querenda est.q⁹ qñq; ex impetuoso cordis conatu libertas mentis obstruitur.dū quasi ꝓ violentiam ⁊ extorsionē accelerat affectū deuotōis exp̄mere. ⁊ si nō iuxta desiderium cordis statim potest elicere gratiā quesitā cōtristatur. ⁊ amplius ex hoc indurat et quo impetuosius se cupit ad deuōem cogere minus ꝓficit ⁊ amplio⁹ arescit sic qui borros in torculari ⁊ olivas in pilo subito ⁊ nimis vehementer cōprimit.liquor magis turbidus ⁊ insipid⁹ fluit q̄ si paulatim ⁊ moderatius compressisset.quo em̄ liberior eo pinguior deuotōis affectus.Ideo alio tpe sepius deuotior. q⁹ tunc spūs sue libertati relictus sponte se elevat i sublime. violenta nāq; acceleratio ꝓuocat spūm sicut in corpore morosa respiratio cordis refrigeratō est.Quinta rō esse potest meritū maioris gratie ⁊ glorie.dū desideriū nō adimpletū affligendo purgat animam ꝑ pacientiā desolatiōis q⁹ humilis sustinentia meroris quasi lima reddit aiam̄ clariorē. ⁊ magis susceptibilē splendoris diuini ⁊ amplioris gratie ⁊ glorie capacē.lux em̄ vultus dei ⁊ fulgor claritatis eius oīb⁹ equalib⁹ suprfulget.Qui a vicio obscuritāte liberior est ⁊ purior.magis capax est luminis ⁊ illuminatōis desuper influentis.sicut vitr̄ clar̄ vel metallū bñ limatū ⁊ politū radios luminis amplius recipit ⁊ splēdidius .q⁹ ergo afflictio lima est aīe.que rubiginē vicior̄ abradit vt deterso peccato qđ sua obscuritate radios diuini fulgoris velut obex ab aīa excluserat.lucē gratie recuperat.Purgat em̄ deus aliqñ deuotor̄ corda ꝑ subtractōz gratie ⁊ illius ꝓsolationis.cuius carentia maxīa est eis afflictio.vt sic purgati aptiores fiant habundantioris gratie recipiēdi in p̄ñti ⁊ glorie in futuro .si tñ afflicti onē hanc quā patit̄ homo ꝓpter deuotōis defectū spiritalis. ꝑ culpe meritū ⁊ negligentia ꝓpria non retraxit.

Filius

Habita informatōe de vtute orationis ⁊ quibusdā alijs .queviam dant ad actū ꝓtemplationis. nunc de ipsa ꝓtemplatōe cupio edoceri.

Capitulum VI Pater B

De vita cōtemplatiua sup̄ qua informari desideras. primo hoc scire debes q⁹ duplex est vita activa scz ⁊ ꝓtemplativa De qua duplici vita .Beda in quadā omel̄.sic dr̄ Activa vita est studiosum cristi famulū insistere iustis laboribus ⁊ prius quidē seipm̄ ab hoc seculo immaculatū custodire mentē manū līguā ac cetera corpis membra.ab omni inquinamento culpe remptamēris cōtinere.ac diuinis ꝓpetuo subiugare ꝓnicijs.Deiñ ꝓximis in necessitatibus succurrere esurienti cibū.potū sitienti.algenti vestitū ministrando.ac ceteris se mancipando fraterne dilectōnis obsequijs.Contēplativa aūt vita est cū longo quis bone actōis exercitō edoctus diutine orōis dulcedīe īstructus crebra lacrimar̄ ꝓpunctōe assuefactus.cunctis mundi negotijs vacare ⁊ in sola dilectōe mentis oculū ītēdere didicerit. gaudiūq; eterne beati

tudinis qđ in futuro fuscepturus vita etiã in pñti cepit ardenter desideran/ do pregustare. ⁊ aliqñ etiã ẽ̃tũ mo/ ralibus phas est in excessu mẽris sub limiter eleuari hec beda. Ysidorus eti am ō hac duplici vita sic ait. Activa ẽ que in operib⁹ iustitie ⁊ primi vtilita teversatur. Contemplativa est. q̃ va/ cans ab omñ negotio in sola dilectõ ne dei figit. vna in opatõe bone ꝓuer/ satõis. Altera in ꝓtẽplativa imutabi lis veritatis. Activa vita mundanis rebus bñ vtit. Cõtẽplativa vero mun do renũcians soli deo viuere delectat hec ysidorus. Ubi ꝓsiderandũ q̃ q̃ ad vitã ꝓtemplativã desiderat ꝓdescen/ dere oportet q̃ prius in vita activa ex erceat. qz merito ad ꝑfectẽ ꝓtemplati onis fastigiũ ascendit. qui in activa vita vtilis inuenit. De quo idẽ ysidorus sic ait. Activa vita inocẽtia est bonoꝝ opum Contemplativa speculatio supnoꝝ illa em cõis multoꝝ. ista vero paucoꝝ Activa vita rebus mundanis bñ vtit Contemplativa vero mundo renunci ans soli deo viuere delectat. Qui ꝓfi? in activa vita ꝓficit ad ꝓtemplationẽ bene ꝓscendit. Verito enim in ista su stollit. qui in illa vtilis inuenit. In ista em prius ꝓexercitiũ boni op⁹ cũcta exhaurienda sunt vitia. vt illã iã pura mentis acie ad ꝓtemplandũ deũ quis q̃ pertranseat. Et licet ꝓuersus statiz ad ꝓuersionẽ al's ad ꝓtemplationẽ cõ scendere cupiat. tñ rõe cogitur vt pri/ us in active vite opatõe exerset. hec ysi dorus. ¶ Et notandũ, put dicit beatus gre. q̃ sine ꝓtẽplativa vita pos/ sunt intrare hoĩes ad celestẽ patriã. q̃ bona que possunt opari nõ negligunt sine activa aũt vita intrare nõ possunt si negligunt opari bona que possunt. Et tñ ꝓtemplativa vita maioꝝ ẽ meri to q̃ activa. qz activa in vsuz pñtis tẽ/ poris laborat. Contemplativa vo sa/ pore intimo iam venturã requiẽ degu/ stat. q̃vo ꝓtemplativa vita maioꝝ sit merito q̃ activa sacris euangelij ver/ bis ostendit. in quo mulieres diverse egisse memorantur. Varia quippe/ ba redẽptoris nri audiens ad pedes illius residebat. Martha aũt coꝝpora libo ministerijs insistebat. Cũq̃ cõtra marie ociũ martha ꝓquereret audivit Martha martha sollicita es ⁊ turba ris erga plima. Quid em ꝑ mariam que verbũ dñi residẽs audiebat nisi cõ templativa vita exprimit. Quid per martham exterioribo obsequijs occupa tã. nisi activa designat vita. Sed mar the cura non reprehendit. Maria vero laudatur. quia magna sunt activevite merita. sed ꝓtẽplative pcioza. Unde nec auferri vnq̃ marie ps dr. quia ac tivevite opa cũ coꝝpe trãseunt Contẽ platiue vero vite gaudia melius ex fi/ ne ꝓualescunt. Qđ bñ ⁊ breviter eze/ chiel ꝓphẽta exprimit cũ volãtia aĩalia ꝓtẽplatus ait. Similitudo man? ho/ minis sub pennis eoꝝ erat. Quid em ꝑ pennas aĩaliũ nisi ꝓtemplatões pos/ sumus sentire sanctoꝝ. quib⁹ ad sum/ ma transvolant ⁊ terrena deserentes sese i celestib⁹ librant. quid ꝑ manus nisi opatões accipimus. Quia cum i ꝓximoꝝ amore se dilatant. bona que prevalẽt etiaz coꝝporalit administrãt Sed manus eoꝝ sub pennis eoꝝ sunt. qz actõis sue op⁹ virture ꝓtemplatõi s/ vincũt. hec gre ¶ Sed et hoc no tandũ q̃ nõ omnibus vita activa nec etiã contemplativa eque expedit quo mã multi i ta quietas menres habent. qui si laboribo ⁊ occupatiõibo exterio ribo ĩplicantur in suis actiombus suc cumbant. Sic ecõverso mlti sunt ita inquieti vt si eos vacare ꝓhibeas grani us laborant. Ergo quietis coꝛdib⁹ vi

ta ꝓtemplatiua expedit inquietis vo mentibus ꝙuemit vita actiua. De hoc ait beatus gre. in li. vi. moza. valde in ter se diuerse sunt ꝓsperiões aiaꝝ. nõ nulli nanq; ita ociose mentis sunt. vt si eos labor occupatõis excipiat. in ip sa opis inchoatõe succumbãt. Et sunt nõnulli ita inquiete mentis. vt si oc cupatõz laboris nõ habuerunt. grauius laborant qz rãro deteriores cordis tumultus tolerant. q; to eis licencius ad cogitatões vacat. Q; ñ necesse ē vt nec quieta mens ad exercitationem se ĩmoderati opis nec dilatet nec inquieta ad studiũ ꝓtemplatõis anguster. sepe eñ qui ꝓtemplari deũ quiete potu erant occupatõibꝫ ĩpressi ceciderũt. et sepe qui occupati bene hũanis vsibus viuerent. gladio sue quietis extincti sunt. hec gregorius Filius

Scire etiã velle quid est quod impediat viram ꝓtemplatiuam.

Capitulum VII Pater E

De hoc scire de

bes. q; vitam ꝓtemplatiuam maxime impedit vita ociosa. qui emz vt ait quidã ad apicem diuine ꝓtemplacõis aspicit necesse est vt se ab omnibꝫ peccatis ⁊ vicijs debeat elongare. oĩa terrena sub pedibꝫ ꝓculcare. boĩs opibꝫ se exercitare. affectũ suũ sãctis desiderijs inflãmare. crebris suspirijs cnagatõz mentis ad deuz reuocare. et ad hanc gratiã ꝓtemplatõis sp aspirare. ⁊ visitationẽ sanctiſpũs velxementer desiderare. ⁊ in his oĩbꝫ quousq; accipiat cõtencioſe laborare. hec ille. Q; ñ hõ devotus ꝓtemplatõi insistens sola celestia meditatur. sepaꝝ a terrenis. a turba carnaliũ cogitationũ elõgatur. dulces carnis refugit affectus. vagos seusuũ motus restringit. in domino delectaꝝ angelica dulcedĩe fruitur. Et ergo q; diu sapore scelerũ ꝑmitur. illã inestimabilẽ iocunditatẽ celestiũ nec desiderare nec gustare poterit ineternũ. Oportet nãq; ꝑm dictũ cassiãi oẽs sensus velari. carnẽ macerari ꝓscĩam turbari añq; aĩa celestia valeat meditari. ac dei dulcedĩe oblectari nec solũ ab illicitis ꝝ etiã a necessarijs nõnũq; cura carnis est ꝓponenda vt humanus affectus eo liberius celestia possit ꝓtẽplari. Q; ãpur ỏt beat? Richar. de sancto victo. nũq; humanus affectus ad eternitatis desideriũ ꝑfecte illãmaꝝ. nũq; bũan? intellect? ad eternoꝝ ꝓtemplationẽ plene acuitur. nisi carnis cura in rebꝫ etiã licitis multũq; necessarijs frequenter fortiẽ q; repellaꝝ. hec ricba. F Beatus etiã berñ. quedã enumerat que mũdiciã cordis efficere solent. ita dicens. Ad ver lumen ꝓtemplandum que oculos mentis emundant. vt ad lumẽ verũ subleuari possint. sunt hec secl'aris vire abscõsio. carnal'afflictõ. cordis ꝓtritio. frequens pura delicti ꝓfessio lauachrũ fletus. ⁊ cũ foris amissa fuerit omnis ĩmũdicia. sursũ eos attollũt meditatio admirabilis dei. ⁊ caste veritatis inspectio. ozõ munda ⁊ valida iubilus laudis. ⁊ desideriũ ardens in deũ. hec berñ. Dicit etiã hugo sup. ij. ca. angelice Jerarch. Oportet inquit q; mens que deum vult ꝓtemplari primum purgetur. postea illuminetur. et deinde perficiatur. quia nisi precederet purgatio nõ sequerẽtur illuminatio. Et nisi esset illuminatio non veniret consũmatio siue perfectio ⁊ tales magis appropinquãt diuinitati. et q̃nto magis appropinquant tãto veriꝰ cõtemplantur. hec hugo. G Et notandum q; ad actum contemplatõis multũ valet iocũditas ĩterne deuo

tōis sed illā frequenter īpedit leticia siue ꝓsolatōis tpalis delectatō. Ūñ ōr beatus Jero. subtrahit tibi ꝓsolatio diuina si ꝓsolatione tpanea gaudes. Dicit etiā de hoc fulgen. Dulcedinē iocunditatis interne sola repimit dl' cedo uoluptatis illicite ⁊ īmunde. naz vt ōt Orosius iuste ei dulcis dei cōsolatio denegatur. qui in hūano solum modo solatio delectat. hec Orosius. Sed valde diligenda ⁊ querenda ē deuocio cordis. qz nūq̄ pōt homo bona tpalia ꝓtemnere nisi interioza bona ꝑ gustū spūalem meruerit sentire. Et de hoc dicit rich. de sanc. vic. Nō potest ad pfectam exterioz bonoz fastidium ꝓtingere. qui interioz bonoz dulcedinem nōdū meruit gustādo sentire. puto q̄ ꝓplxta nisi prius gusta sset q̄ suauis est dñs ⁊ q̄ magna multitudo dl'cedīs eius. Puto nisi hoc exprimētuz didicisset illud ommino ex sentētia dicere ñ posset. Rēnuit ꝓsolari aīa mea hec rich. Oportet ergo vt non solum a grauioribꝫ verūetiā a leuioribꝫ peccatis abstineat. quisquis in hac ꝓegrinatōe spūali dulcedine inebriari desiderat. Testat hoc idē rich. Nihil leuitatis in se habeat. nil caducū. nil carnale sapiat. ⁊ ad magnā maturitatis grauitatē aīm cōponat. qui esurit ⁊ sitit de petra melle saturari de torrente voluptatis in via bibere ⁊ inebriazi. hec richar. ℣ Et ꝓsiderandū ſm dictū beati gze. q̄ inter delicias cordis et corpis hoc distaze solet. q̄ corporales delitie cū nō habent graue in se desiderīū accendunt. Cū vero habite edunt comedentē ꝓtinus in fastidiū ꝑ facietatem vertunt. At contra spūales delicie cū nō habentur in fastidio sunt cuz vero habent in desiderio. Tāto q̄ a comedente amplius esurit q̄to ab esuriente amplius ꝓmedit. in illis appetitus placz. experiētia displicz. In istis aūt vilis est appetitus experientia magis placet. In illis appetitus famē pzestat saturitas fastidiū generat. In istis appetitus saturitatem saturitas autez appetitū parat. Augent em̄ spirituales delitie desideriū in mente dū satiāt. qz q̄to magis eoz sapor ꝓcipit eo amplius ꝓgnoscitur qd̄ auidius ametur. Et idcizco nō habite delicie amari nō possunt qz eoz sapor ignozatur. nulli ei amare valet quod ignozat. Proīde nos ps̄. ammonet dicens. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dñs. hec gzeg. Et sup eodē verbo ps̄. ꝓsequit quedam glosa sic dicens. Gustate. quasi dicat illud experimentum ꝓbate q̄m suauis est dominus. Et loquitur ad modum hoīm dulcedinē vim potantiū qz ꝓtio modicū gustant. ⁊ exinde eius dulcedīe ꝓgnita alliciunt ad amplius degustandum. Sic hoīes deuoti primo ꝓcipientes aliquid de dulcedine. alliciunt ad amplius senciendū. Sed ad aduertendū q̄ ꝓbantes dulcedinez vim illud modicū qd̄ degustant sup̄ q̄uam diu retinent. Sic sencientes diuinā dulcedinez dñt eā q̄diu possunt retinere. qz hec dulcedo est qdāz ꝑ diū beatitudīs future. nā talis ꝑgustatio diuine dulcedinis auget spez beatitudīs future. ⁊ talibꝫ ex eo q̄ sencīūt in se diuinā pnciā sufficit eis ꝓ omni bono ymmo oīa alia bona eis desipiunt nisi q̄tū necessitas exigit. hec glo. Quibo dulcedinem diuine gratie degustant hi frequenter in dño gaudent quia eorū gaudium ipe deus est. De hoc beatus Augusti. in libzo confessionū sic ait. Absit vt quocūq̄ gaudio beatū me putet. Est em̄ qd̄ non datur impīs. sed eis qui te gratis colunt quoz gaudium tuūpse es ⁊ ipsa est beata vita gaudere ad te de te ꝓpter te ipsa

ē ⁊ nō altera. Beata quippe vita ē gaudiū de veritate. hoc est gaudiū de te qui es veritas vera vita es deus meus. Lu dulce lumen. verū bonū ⁊ securitas. suauitas salus anīe mee. Querebā eā sine offensione iocūdari ⁊ vbi hoc possem nō inuenī preter te dñe. hec augu. Hoc est ergo gaudiū vicz in dño gaudere. Ad qđ hortat aplus dicens. Gaudete in dño. Letitia vero seculi, put dr Beatus augu. quid est nisi īpunita nequitia. Luxuriari. inebriari. ꝓmessari ombus vacare. vanitatib intendere. ⁊ p his mil in hac vita sustinere securitas est. Putant em̄ securos se mali in delictis. cū nō corrigūt ⁊ ignorant qz mil infelici? felicitate peccantiū. Unō fm beatū bernā. Ridere ⁊ gaudere cum hoc seculo nō est hoīs sensati. sed frenetici. qz mundū cor nō cū hoc seculo sed cū deo iocundū est ⁊ letū. nā illud solum vere ē gaudiū qđ nō de creatura sed de creatore ꝓcipit ⁊ habet. De hoc idē beatus bernar. sic ait Illud reuera verum est gaudium ⁊ solū qđ nō de creatura sed de creatore ꝓcipit qđ cum conceperis et possederis nemo tollet a te. cui ꝓpata omnis aliunde iocūditas merore est. et oīs suauitas dolor ⁊ omne dulce amarū ⁊ omne decorfedū est. ⁊ omne aliō qđ delectari possit molestū. hec bernā. Bonū est ḡ gaudere in dño. qz ipe sol? est qui cor hoīs faciare pōt ⁊ nō creatura alia teste Hugone q̄ sic ait. Omnis iocunditas. omnis suauitas. oīs opulētia. omnis creatura afficere cor humanū possunt. saciare nō possunt. hec hugo. Et qz sine deo esse nō possumus necesse est vt illi p fidem ⁊ dilectionē inhereamus. ac in ipo gaudeam?. vt eū nobiscū sp habere valeam? Nam put dicit augu. Magna hominis miseria est cū illo nō esse. sine quo non potest esse. in quo em̄ est ꝓculdubio sine illo non est. ⁊ tamen si ei? nō memimit eumq̄ nō intelligit. nec diligit cum illo non est. hec Augustin?.

Filius

Scire etiaz affecto. que sunt illa. que ꝓparāt mentē hoīs ad diuinorum ꝓtemplationē. Et super hoc a te pater cupio edoceri.

Capitulū VIII Pater

Ad contemplacionem diuinoꝝ sex sunt ꝓparancia. Primū est exercitatio in opibus vite actiue. qz ñ potest ad dī cōtēplationē aliquis puenire nisi ī bonis operibus prius se studuerit exercere. Unō dr ysidorus. Nō pdest facere bonum nisi correctū fuerit malum. nec potest quisq̄ ad ꝓtemplationem proficere. nisi se studuerit prius in bonis actibus exercere. hec ysidorus. Et beatus grego. vi. moraliū. Prius mens ab appetitu glorie tēporalis. atq̄ ab oīi carnalis ꝓcupiscentie delectatiōe tergenda est. ⁊ tunc ad aciem ꝓtemplacionis erigenda. Qui igitur perfectōis culmen apprehendere nituntur. cū contemplationis arcem tenere desiderāt prius se in campo opis p exercitium probent vt solicite sciant. si nulla iam mala proximis irrogant. si irrogata a ꝓximis equanimiter portant. si obiectis boīs tpalib neq̄q̄ mēs leticia solui. si subtractis ñ nimio merore sauciatur ⁊ deinde perpendant. si cū ad seipsos introrsus redeunt in eo q̄ spiritalia rimātur nequaq̄ secū rerū corporaliū vmbras trahunt. vel forta sese tractas manu discretionis abigunt. si ī circūscriptū lūm videre cupiētes cū eras circūscriptōis sue ymagines dēp māt ⁊ p eo q̄ supna ptīgere appetūt vī

cant quod sunt vir quippe pfectus prius artevite opa ꝯgregat ꝛ postmoduꝫ carnis sensum ꝓtemplationē mortuum huic mundo funditus occultat. hec gre. ℟ Secūdū qđ dispomit ad gratiā ꝓtēplatiōis est solitudo siue vita solitaria que apta est ad speculandū siue ꝓtemplandū. Ūñ dr Osee.ij. ca. Ducā eam in solitudinē ꝛ loquar ad cor eius. ps etiā videns non posse vacari orōi in turba .iō dicit Elongavi fugiens ꝛ mansi in solitudine. Ad hanc vitā solitariā sequendam. Beatus bernñ. vnāquāqꝫ devotaꝫ aniaꝫ hortat ita dicēs. O sancta ania sola esto vt soli creatori oim seruias teipsam quē ex ommib tibi elegisti publicū fuge Fuge ꝛ ipos domesticos. secede ab amicis . an nescis verecundū te habere sponsum. qui nequaqꝫ suā tibi idulgere poterit pñciā presentib ceteris. hec Bernñ. Oportet igit qui desiderat vacare deo. vt turbas hoim fugiat. et curas seu occupationes terrenas abiciat. vt eo liberius possit mente ꝓtēplationi insistere. Ad qđ faciendū mouet Anselmus cū sic ait. Eya nunc homūcio fuge paululū occupatōes tuas absconde occupatōes tuas. absconde te modicum a cogitatōib tuis. abice nunc onerosas curas vaca aliquātulū deo tuo ꝛ requiesce aliquātulū i eo. fuge occupatōes opanciū in hoīe exteriore. abice curas rōis . postpone dissentiōes voluntatis vt possis aliquantulū vacare mente deo. vaca igit vt videas vide intellectū vt cōcupiscas affectu. hec Ansel. ℒ Tertiū qđ ꝓmouet ad gratiā ꝓtemplatōis est mentis būilitas. Nam cordis būilitas libenter a spūsancto inhabitat ꝛ iō p pñciā suam mētes hoīs qs visitat erigit ad diuina ꝓtemplāda. Ūñ ipe dñs ait. Cōfiteor tibi dñe pt. qz abscondisti hec a sapientib ꝛ prudētib ꝛ revelasti ea pvulis. Per sapientes em ꝛ prudentes intelliguntur superbi. per pvulos vero humiles. quib dñs p suā grām revelat ea q sunt spūalia ꝛ ad actū ꝓtēplationis pvinencia. De hoc bea. bernñ. sic dr. Superbo oculo deus nō videtur sincero patet. Abscondit em a sapientib ꝛ prudentibus. ꝛ revelatur pvulis. Magna fratres gratis ꝛ sublimis virtus būilitatis que ꝓmerē qđ nō docetur. digna adipisci qđ nonvaler addisci digna a verbo ꝛ ō verbo cōcipere. quod suis ipsa verbis nō potest explicare. hec Bernñ. Etiā de hoc in libro Job sic dr. Non audebunt cū ꝓtēplari omnes qui sibi videnē esse sapientes. Quod exponens bea. greg. sic ait. Contemplari dei sapiam non possunt qui sibi sapientes esse videē qz tanto ab eius luce elongati sunt. quāto apō semetipos humiles nō sunt. qz duz in eor mētib tumor elatōis crescit. acies em ꝓtēplatōis claudit. ꝛ vnđ se p cetera lucere estimant. inde se luminevis veritatis pvant. si ergo veracite sapientes esse atqꝫ sapiam ꝓtemplari appetamus. stultos nō būiliter ꝓgnoscamus hec gre. ℚ Quartum qđ reddit hoiem abilem ad actū ꝓtemplatiōis est puritas seu mundicia cordis vt dr Luce.xvi. Beati mundo corde qm ipsi deuz videbunt. Oportet nāqꝫ vt cor mundum habeat. qui in sūmum bonū hoc est in deum mentis intuitum figere dēderat. Quia sm q dicit beatus Augustinus. Summum bonum non nisi mentibus purgatissimis cernitur mentis em hūane invalida acies in tā excellenti luce non figitur . nisi per iustitiaz fidei nutrita ꝗgetur alis purgetur. hec Augustinus . Unde vt dicit⁹ fidor⁹ . non potest ad contemplandum deū mens esse libera q dēsideriis

huius mundi ⁊ cupiditatibꝫ inhyat. nec em̃ alia inspicere poterit oculus. quē puluis claudit. hec ysidor? ¶Ubi notandū ſm q̄ habetur in libro d̄ spiritu ⁊ aīa. q̄ oculus anime est mens ab omni labe corporis pura. ¶Ventis aspectus est ratio. intellectus visio Tria hec aīe necessaria sūt. vt sanos oculos habeat cū a mortalium cupiditatibus est purgata atq̄ ēmota. Aspicit cū ī lumine dei oculos figit ⁊ videt cū in illa ꝓtemplatōe respicit. quanta sint gaudia quanta letitia. quanta iocunditas. quanta serenitas. Serenitas facit illam securā. aspectus rectaꝫ visio beatā. Cū eī ab oīi face fuerit libera maculisq̄ diluta. tunc indigenti quadā ⁊ incredibili fiducia pgit ī deū ideſt in ipſaꝫ ꝓtemplationē veritatis hec in libro de spū ⁊ aīa. Istos oculos interioris hoīs sui ideſt aīe. Beatus aug. mundari ⁊ illuminari a dño desiderabit. cū in libro soliloquioruꝫ sic diceret. Quis est iste ignis. qui calefacit corꝫ meuꝫ. nonne tu es dñe. O ignis semp ardens ⁊ nō extingueris accende me O lux que sp luces illūina me O vt inā arderē ex te ignis sancte q̄ dulciter ardes. q̄ secrete luces q̄ indesinenter aduris. de his qui nō illuminantur ex te. De his qui non ardent ex te. de caligātibꝫ oculis qui te nō possunt videre. De auertentibꝫ oculos vt nō videant veritatē. Et non auertentibꝫ oculos vt nō videā tuam̃ tatē. nequeunt eī oculi tenebris ꝓsueti sūmos veritatis radios intueri nec sciūt de lumine aliquid aut sentiunt. quoꝫ est in tenebris habitatio. O lux beatissima que nō nisi a purgatissimis oculis videri pōt. Abunda ergo oculos meos vt sanis te ꝓtempler oculis quē nō nisi sani intuētur oculi. Auferſquamas caligīs antique ⁊ radijs illuminationis tue splendor inaccessibilis sup me cadat. vt te videre valeaꝫ irreuerberatis obtutibus. ⁊ in lumine tuo videā lumen. hec Augu. ¶Quintū qd̄ disponit hoīem ad gratiā ꝓtemplatōis est feruor caritatis. Ūñ dicit beatus Augu. Duo multū ꝑparant ad ꝓtemplationē scz puritas et feruens caritas. Debet nāq̄ semetipſam diligenter discutere quātū amat quisq̄s ad ꝓtēplatiōis studiū festinat. ac puenire desiderat semetipm prius subtiliter interroget q̄tū amet. Vasa china quippe mentis est vis amoris. que hanc dū amando trahit in alta sustollit. prius ergo discutiat si sūma inquirens diligit. si diligēs timet. si nouit incognita. aut amādo ꝓhelxende re. aut nō ꝓhelxa timēdo venerari. in ꝓtemplatōe em̃ mentē si amor non excitat torpor sui obscurat. hec gregori? Quanto aūt ꝑpinquius est amans amato. tanto verius subtiliusq̄ pfecti us sibi reuelatur amatū. Ūñ hugo in libro. vi. āgelice Jerarchie de hoc sic dicit. Ostat q̄ qui ardentius diligūt ꝑfundius ꝑspiciunt ⁊ subtilius discernunt. Et qui evicino magis respiciūt ꝑculdubio. euidencius ꝓgnoscunt. Ergo rectissime q̄to eterna magis amant. tanto pfectius ꝓgnoscunt. hec hugo. Et notandū ſm eundē hugonē q̄ ꝑ studiū diuine dilectōis apit via cordi nō vsq̄ ad contemplandū lum̃ diuinitatis vt illuc q̄si de fonte vite aq̄ spiritualium donorum descendant ꝑ radiū contēplationis ad irrigandū ⁊ īplendū sinuꝫ mentis nostre. Hec hugo O Sextū qd̄ valet ad vtutez ꝓtēplatōis est mentis stabilitas. quia mens distracta per terrenas cupiditates seu occupatiōes non est abilis ad spiritualium rerum contemplacionē Nam cum per diuersas concupiscen

cias rapitur. per multas etiã spẽs a se metipa abducta dissipaf. De hoc bea. gre. xxxi. mo. sic ait. Cum mens torpore frigescit. intrinsecus amore vãnabili mollescit. virtus fortis. seqꝫ seipsam ꝓsiderare nõ valet. qr cogitare se minime studet. cogitare vero se nõ potest qr tota apd semetipaz nõ ẽ. Tota vo apd semetipam esse nõ sufficit per quot ꝯcupiscencias rapif ꝓtrahit a seipsa spes dissipaf. ꝙ sparsa in infimis iacet que collecta ad sũma ꝯsurgeret. si vellet. vñ iustor mens qr ꝑ custodiã discipline a cunctor visibilium fluxu appetitu cõstringitur collecta apud se metipaz mens intrinsecus integraf q̃ lis deo esse debeat plene se ꝯspicit. qa nil suuz exterius derelinquit. ꝙ q̃to ab exteriorib exterius abstracta ꝯpiscitur. tanto aucta in intimis inflammatur. hec gre. Oportet ergo vt mens distractõe rer mutabiliũ se exuriat. ꝙ in sima hec deferens paulatim q̃ se invnuz colligat. vt tandẽ aliqñ in diuine cõtemplatõis lumine intuitũ figere valeat. De hoc habef sic in libro de spiritu ꝙ anĩa. Deus est in sũmo. mundus est in ymo. ille in codẽ statu eternitatis sue semꝑ ꝯsistit. iste cursum mutabilitatis sue semꝑ instabilis fluit. humanus animus quasi ĩ quodã medio collocatus. ꝯditõis sue excellentia et huic mutabilitati sue que deor suz est supeminet. ꝙ ad illã que est apud deũ verã imutabilitatẽ necdũ ꝓrigit. Si vero his que deor suz transeunt se percupiditatẽ imerfit. statĩ ꝑ infimitas distractões rapief. ꝙ semetipo qdãmodo diuisus dissipatur. Si aũt ab hac infimita distractiõe que deor sum est se ererexit ꝙ hec ĩfimita deserẽs. atq; paulatĩ invnũ colligens. secũ esse dicerit. tanto amplius invnũ colligef. q̃to magis cogitatione ꝙ desiderio surꝫ eleuabif. donec tandẽ omino immutabilis sit. ꝙ ad illã veraz ꝙmicamque est apud deũ imutabilitatez pueniat vbi ꝑpetuo fine omi mutabilitatis vicissitudine requiescat. Ab huiꝰ modi ergo mundi distractõib cor nostrum colligamus ꝙ ad interna gaudia reuocemus ꝙ si cor nostrum semp retinere nõ possumus saltem ab illicitis ꝙ vanis cogitationibus restringamus vt aliquando in diuine ꝯtemplationis lumine frigere valeamus. hec ẽ em requies cordis nostri. cũ ĩ dei amore ꝑ desiderium figitur. hec est vita cor dis nostri cũ deũ suuz ꝯtemplaf. ꝙ ĩ ipsa sua contemplatione suauiter reficitur. ꝙ dulce est illi semper ad desideradum amandũ ꝙ laudandũ est semper suaue. Nihil em ad beatã vitaz ꝓficitius esse videtur. q̃ velut clausis carnalibus sensibus extra carnẽ mundũ q̃ affectũ quempiã intra semetipsuz conuerti alienũq̃ affectũ a mortalib cupiditatib sibi soli ꝙ deo loqui. hec in libro de spũ ꝙ anĩa. Rich. etiam de sanct. victo. sic ait. Quãdiu amor ad multa spargitur ꝙ ad yma deriuaf. nũq̃ ad plenã pacẽ cor perducitur. nũq̃ adhere serenitatis tranquillitatẽ seretur. O anima infelix ꝙ misera. vsq; quo solicita es. ꝙ turbaris erga plurima. porro cũ vnum sit necessariũ tandem aliqñ fige desideriũ advnum. diligevnum. hec Rich. ꝑ Sunt ꝙ alia q̃dã q̃ ꝓmouẽt ad ꝯtemplationẽ diuinor quoruz primuz est ꝯsideratio creaturaꝝ quas deus ꝯdidit. Nã cum anima ꝑ oculos cordis respiciens creaturaꝝ pulchritudinẽ ꝙ ex tali ĩuitu ĩtelligit deũ. q̃ illã creauit opa ex mirat. laudatq; eũ. qui cũcta plasmauit. Ad hmõi animã vita ingredit ur ꝑ festras oculor. hoc attestatur Origenes super cantica dicens. Cum anĩa

intuens mundi ornamentū ⁊ pulchritudinē creaturaꝝ. conditorem omniū intelligit deū. ⁊ opa eius miraf. laudatq; opum creatorē. Ad hanc aiaꝫ vitā ingreditur p fenestras oculorum hec Origenes. De hoc etiā beatus bernardus. lup cañ. sic ait. Quid hec tāta formarū varietas. ⁊ numerositas specieꝝ in rebus conditis sunt. nisi quidā radij diuinitatis demōstrantes quidē q; dece est a quo sunt. nō quid sit differentes itaq; de ipo vides sed nō ipm vñ hoc genus videndi cōe est ī ꝓmpto vt iuxta apostolū. Omnes vtentes ratione inuisibilia dei p ea que facta sūt intellecta possint ꝛspicere. hec Bernñ. Et notandū ꝙ Hugo de sanc. vict. dicit. ꝙ tria sunt inuisibilia deiq; videlicet. potentia sapientia benignitas. Potentiā manifestat rep̄ imensitas. Sapienciā decor. Benignitatē vtilitas. ī mensitas creaturaꝝ ꝓstat in multitudine ⁊ magnitudine. decor creaturaꝝ est in situ motu specie ⁊ qualitate. Vtilitas creaturaꝝ cōstat in grato apto ꝓmodo ⁊ necessario. Vñ mundus iste sensibilis quasi quidaꝫ liber est scriptꝰ digito hoc est virtute diuina creatus. ⁊ singule creature quasi figure. ¶ Vñ duo sunt genera ꝓtēplatōis vnuꝫ qđ primū est ⁊ incipientiuꝫ in creaturarum ꝓsideratione. Aliud qđ vltimum ⁊ pfectoꝝ est. in consideratione ⁊ ꝓtēplatione ꝓsistit creatoris. Spēs enim rep̄ visibiliū quasi vene quedā tm̄ modo sunt. ꝙ quas inuisibilis pulchritudo se manifestās ad nos vsq; emanat. ⁊ tō cū ita sensum nostrū atq; affectū naturaliter puocant nō quidē desiderio replēt. sꝫ ad inquirendū ꝓditoris spēm ⁊ eius pulchritudinē ꝓcupiscendam irritant. hec Hugo. Sciendū etiam vt dr ysidorus in libro de sūmo bono. ꝙ sicut ars laudē torquet in artificem. ita rep̄ creator p creaturam suaꝫ laudatur. ⁊ q̄nto sit excellencior ex ipsa operis conditōe monstratur. ex pulchritudine circūscripte creature pulchritudinē suā que circūscribi nequit facit deus intelligi. vt ipis vestigijs reuertatur homo ad deū. quib; auersus est vt q; p amorē pulchritudis creature a creatoris forma se abstulit. rursuꝫ p creature dcorē ad creatoris pulchritudinē reuertatur. quibusdam gradibus intelligencie. Per creaturā em̄ ꝙ greditur homo ad intelligendū deum creatorē id est ab insensibilib; surgēs ad sensibilia ad rōnalia a sēsibilib; cōsurgens. a rationalib; surgens ad creatorem. Intelligibilia p se collaudāt deū. Irrōnabilia nō p se ⁊ visibilia sꝫ per nos dū ea ꝓsiderantes deū laudamus. Et dicuntur laudare ipa q; eam dem laudē eoꝝ ꝓturit causa. hec ysidorus. ¶ Itē scdm qđ ꝓmouet ad diuinoꝝ ꝓtēplationē est sumptus cogmitio. Vñ dr dea. ber. Quantū in cognitione mei ꝓficio tantuꝫ ad ꝓgnitionē dei accedo. Sed ꝑm interiorē hoīem tria in mente mea inuenio p que deuꝫ recolo ꝓspicio ⁊ ꝓcupisco. Sunt autē tria hec. memoria intelligentia ⁊ voluntas siue amor. p memoriā reminiscor p intellectum intueor. p voluntatē amplector. Per memoriā patri similes sumus. p intellectuꝫ filio. spūi sancto nihil in nobis tā simile est q; voluntas siue amor. hec Ber. ¶ Si igit ex cōsideratōe creaturaꝝ irrationabiliū ipe deus intelligi seu ꝓgnosci possit. q̄nto magis hō p suūpsius cogmitōꝫ qui ad ymaginē dī creatus est poterit ꝓuenire ad cogmitionē dei. Ipe nāq; hō ꝓut dic glo. in libro de diuinis nominib; nō soluꝫ ex consilio sancte trinitatis a cōditore ꝓditus est. sed etiam ad ymaginē ⁊ similitudinem suam creatoris oīm

enm creauit.qđ nulli alteri ex creaturis donauit.que ymago diligencius interioris hois nobilitate pfideranda est.nã sicut deus vnus sempr̃ubiq; totꝰ est.ita anima in suo corpore.Et sic̃ nec crescentib creaturis deus crescit nec decrescentibꝰ creaturis decrescit.sic anima nec minutis membris minuitur nec adauctis augeť.hec glosa. S

Unde ymago dei pfistit in aĩa quantuz ad pprietates naturales scz memoriã intelligenciã ꝛ voluntatẽ. Similitudo aũt in gratuitis est.Et ideo similitudo est quedã pfectõ ymaginis.qa gratia pficit naturam. qꝑ aũt aĩa fit creatura ad ymaginẽ ꝛ similitudinez sancte trinitatis.Beatus bernardus ita dt.Beata est illa ꝛ sempiterna trinitas pater ꝛ filius ꝛ spũsanctus vnꝰ deus scz sũma potentia. sũma sapiencia. summa benignitas creauit quãdã trinitatez ad ymaginẽ ꝛ similitudinẽ suam.aĩam vicz rationalẽ.que in eo pferet vestigiũ quoddã illius summe trinitatis.qđ ex memoria rõe ꝛ voluntate pfistit.Sed hec trinitas creata cecidit p suggestionẽ delectationẽ ꝛ cõsensum ab illa summa ꝛ pulchra trinitate in quandã prariã ꝛ fedaz trinitatem scz infirmitatem cecitatẽ ꝛ ĩmundiciaz memoria eñ facta est impotẽs ꝛ infirma.ratio impotens ꝛ ceca ꝛ tenebrosa. voluntas impura.hec Bernñ. Quisquis igiť desiderat cordis oculũ erigere ad videndũ deũ. prio cognoscere discat seipz̃,put ꝛ quedã alia pmemorat Rich. de sancto victo.sup Benyamin adolescentulus sic dicẽs. Frustra cordis oculũ erigit ad videndum deũ.qui nõdum ydoneus est.ad videndũ seipm. Prius discat videre homo inuisibilia sua qꝫ presumat agnoscere inuisibilia diuina. si vero non potes pgnoscere te.qua fronte presumis apprehẽdere ea q̃ sũt supr̃ te. Principale eñ speculũ ad videndum deuz absq; dubio est animus rõalis inueniens seipm. Si inuisibilia dei p ea que facta sunt pspiciunturꝰ ubi quesꝰ qꝫ in ei9 ymagine agnitõis vestigia expressius impressa reperientur. hoc iem enim fm aĩmã ad dei similitudinẽ factũ ꝛ legimus et credimus idcirco qꝫ diu p fidẽ ꝛ spẽ ãbulamus ꝛ adhuc p speculuz ꝛ in enigmate videmus ad eius vt ita dixerim ymaginariam visionẽ aptius speculũ qꝫ spũm rationalem ĩuenire nõ possumus. Tergat ergo speculũ mundetq; spũm suum.quisquis sitꝰ videre deũ suum. hoc itaq; speculũ non desinit verus penitens tenere tergere ꝛ indesinenter ĩspicere. Tenere nec deorsum corruens terre p amorem in hereat.tergere ne in animum cogitatõnum puluere sordescat. Inspicere ne ad inania studia intentõis sue oculuz reflectat. Exterso aũtẽ hoc speculo ac mundato ꝛ diligenter ĩspecto .incipit ei quedam claritas diuini luminis interlucere ꝛ ĩmensus quidã insolitevi siõis radius oculis eius apparere. hoc lumen oculis eius irradiauerat.q̃ dixit. Signatũ est sup nos lumen vultus tui domine dedisti leticiã ꝛc. Ex huius igitur luminis visione quã admiratur in se mirum in modũ accendit amimus ꝛ animatur ad videnduz lumꝫ qđ est supra se. Vis ergo videre deum disce cõgnoscere teipm. vides igitur qꝫ vtilis sit sũpsius plena cognitio. Sed ad celsitudinẽ huius pgnitõis fine triplici studio nõ pducimur.scilicet per studium operis .per studiũ meditatõis ꝛ per studium oratonis per istapaulatim promouemur ꝛ quando qꝫ perducimur ad perfectionem cognitionis. multa eñ experimur opãdo multa inuenimus inuestigando. mlta

extorquemus orando Innumera siquidem que neq; per experientiã operis. nec per inuestigatõem rõis inuenire valeamus. per importunitatẽ orõis edoceri meremur ex reuelatõe diuine inspirationis. Sed q̃m multos videmus studiosos in lectõe. devidiosos in ope. repidos in orõe. ꝓsumentes sñ cognitõem sui ꝓsius posse apprehendere. Sed q̃ñ queso apprehendẽt qui ducez xp̃m non hñt. neq; eñ ducit eos xp̃s qz ascendere nõ vult nisi cũ tribu discipulis. Jungat igit studio lectõis studiũ operationis ⁊ orõis qui puenire desiderat ad sui ꝓsius cognitõem ⁊ sic tandem ad dei ꝓtemplatõem Sed sciendũ ꝙ qui adhuc cogitatõe vel ꝙuersatõe in ymo sunt huius muneris dignatõe indignos se esse oñdunt. Nam mens que adhuc ꝓuaria spargit desideria. que vanis cogitationibꝫ huc illuc; distrahit. q̃ñ putas hanc gratiã accipere merebit. que nondũ põt seipsam invnũ colligere. que nondum nouit ad seipsaz intrare. q̃ñ poterit ad ea que sup ipsam sunt ꝓtemplatõe ascendere. Studeat ergo euagatõnes mentis restringere. assuescat in intimis suis immorari. exteriora oia oblinisci. qui ad celestiũ ꝓtemplatõem anhelat. qui in diuinoꝝ noticiam suspirat. Discat vez bonum solum amare ⁊ ipsum solum indesinenter cogitare. Et si ꝑ sensieris desideria tua circa exteriores delectatões affici ⁊ cogitatões tuas in eis iugiter occupari. cũ magna sollicitudine ꝓpelle intrare. Quotiens enim euagatões mentis invnũ colligimus ⁊ oẽs cordis motus invno eternitatis desiderio figimus. quid aliud q̃ de illa interna familia synagogam. i. ꝙgregatõem facimus. Sed cuz illa desiderioꝝ nostroꝝ cogitationũq; frequẽtia illius interne dulcedinis degustatõne allecta ad nutum ratõis sponte occurrere ⁊ in intimis fixa stare didicerit ecclesia .i. ꝙuocatio digne censeri poterit. Discamus g̃ sola interioza bona amare. discamus sola illa freq̃ntius cogitare ⁊ eccĩam in nobis deo efficim? In hac siquidẽ ecclesia xp̃s libẽter immoraf ⁊ mirabiliter delectaf. Q̃ñ ipẽ per sapientem dr. Delicie mee est esse cum filiis hoim. hec richar. T Sz ⁊ hoc attendendũ diligenter ꝙ aĩa deuota ⁊ ꝓtemplatiua per desiderium sp debet se ad supna extendere. diuineq; visitationis hoꝝ oĩm tempe expectare ꝓout hec ⁊ quedã alia idem Rich. in iij. lib. ꝓtemplationis sic ꝓmemorat di. Debemus cordis nostri illas sp per desideriũ extendere ⁊ diuine reuelatõnis hoꝝam sub oĩ hoꝝa imo sub oĩ momento expectare. vt quacunq; hoꝝa diuine inspirationis aura mentis nostre nubila deterserit. veriq; solis radios a mota oĩs caligims nubẽ detexerit. excussis statim cõtemplationis sue alis. mens se ad alta eleuet ⁊ auolet. ⁊ fixis obtutibꝫ in illud eternitatis lumen qđ desup radiat in aquile volãtis impetu oĩa mũdane volubilitatis nubila trãsuolat atq; transcẽdat. vt cũ rp̃s bñpla citi dei aduenerit ⁊ aura spirantis gre afflauerit ydoneus possit inueniri. qui ad illud diuinoꝝ secretoꝝ spectaculuz dz admitti. debet eñ aĩa sancta ⁊ veri sponsi amica ad dilecti sui aduentum sp cum desiderio inbiare. pata sp ꝛvo canti occurrere ⁊ pulsanti apire. Debemus inq̃ sp in hoc sollicita esse ⁊ pata inueniri. ne subito ⁊ inopiate aduemens minus ornatã inueniat. vel diu excluſus diuine ꝑsolationis vllã molestiaz sustineat. Molestia satis verba sunt estuantiq; desiderio multũ onerosa. Manda remãda. expecta reexpecta modicũ ibi modicũ ibi. Hba sane sunt

anime. pigre aīe tepide minus circūſpecte ⁊ mimis ingrate O aīa vocē dilecti tui audi pulsantis. Api mihi soror mea amica mea colūba mea Audi vocantē api pulsanti. cur nō statim exilis occurris apprehendis. ⁊ oscula iūgis Quid adhuc dicis expecta. Ecce iteruz vocat Surge ppera amica mea formosa mea ⁊ veni Quid tu dicis reexpecta adhuc modicū O aīa ingrata O viscera dura vsqz quo fatigas dilectū tuū. pulsat ⁊ non vis apire. vocat ⁊ nō vis exire pulsat semel ⁊ iterꝫ ⁊ tu eū expectare ⁊ reexpectare iubes modicū ⁊ modicū ptrahis in longū ⁊ in hunc modū fraudas amicū tuū ⁊ fatigas dilectū tuū. Taceo de illis qui foris sunt qz spūalem dilectiōem necdū scire poterūt. qui dñi mādata ex doctoꝝ dictis audiunt quotidie. nec tñ acquiescunt quotidie peccātes pme rpa quotidie sibi dari postulantes Ex qbꝫ dū quidaz vbavite libenter audiūt. qd aliud qz p studiū misi māda remāda dicūt. Et cū quotidie pcīs pctā accumulāt Quid aliud qz expecta reexpecta p desideriū clamāt. quotidie spaciū pme postulantes. ⁊ resipiscēdi tps quotidie ponētes quotidie plongantes Certe ad faciandū desideriuz suū totū huius vite spaciū carnali als corpali mēte vivēt pmodicū Et cū eiusmōi aīa quemodo invnovitio. nō in altero multa rpa expandit. totūqz tñ velut momētaneum reputat Quid qso aliud in ōine parte aure qz modicū ibi. modicum ibi resonat. ¶ Sed de his interim tacētes quid de nobis obsecro dicturi sumus qui habitum religionis suscepimus. qui spūalibꝫ exercitijs mancipati sumus. qui diuine dilectōis assidue cōfōtā velut arras accepimus. qui nil aliud iniūcti officij habemus nisi legere. psallere. orare. meditari speculari ⁊ ptemplari vacare ⁊ videre qz suauis ē dñs Nū quid nō nos pudebit eadē dicere. ⁊ dilectū nostrū in his vbis fatigare. manda remanda. hinc sepe fit vt vitā nostrā corrigere disponamus. sp tñ differimus ⁊ dū in futuro ponim? fit vt illud futuꝝ semp fit futurū. ymo fortassis nunqz futuꝝ. Sepe aūt aliqō certū futuꝝ determinat. quo corrigat vita nra. ⁊ dū iterim dilecto nostro expecta ⁊ cū illud futuꝝ in pns vertit iterum in aliud futuꝝ transfert ⁊ dū reexpecta Sz vere dilecta mea ⁊ vere dilecti mei amica. vt dictū est supra semp para esse debet ⁊ pmpta. ⁊ pulsanti ē amicū absqz vulla dilatōis imuria suscipere ⁊ vocanti cum omni alacritate occurrere. Scimus aūt qz singularis amoris ptem non recipit socīū non admittit. Unde qz ne tūc primū incipias pstrepentium turbas ejicere velle. cū iā ipse cepit ad hostiū pulsare. alioquin quid iam eris dictura cuz apud te tūc rpis fuerit eiusmodi turba invēta. Quid inqz erit dictura misi expecta reexpecta. Expectandū sane iteruqz reexpectandū ad ejiciendaz turbā extraneoꝝ ad ejiciendā familiā tuoꝝ. Dēs cogitatus tā boni qz norū extranei iudicandi sunt. qui mille nostre vtilitati deseruiunt. Qui vero singularis amor solitudinē amat solitariū locū queritotam hmōi turbā non solū cogitationum verūeriam affectionū oz ejicere. vt dilecti nostri amplexibꝫ qz libere ustanto iocundius liceat inhrere. hec richardus.

Filius

Habita informatione de his que disponunt ⁊ preparant ad virtutem ptemplationis. nunc de ipsa vita ptemplatiua ⁊ quid sit ptemplatio peto informari.

Scire debes qđ ꝓtemplatō ſm aug. eſt mētis ſuſpenſe in đeū quedā elevatio. eterne dulcedinis gaudia đegustans Vita vero ꝓtemplatiā vt dicit ꝑſper đr esse rerum latentium futuroꝝ q̄ noticia siue vacatio ab omnib⁹ mundi occupationib⁹. siue diuinaꝝ studiuꝫ literaꝝ siue qđ his ꝑbaſ perfectius dei viſio. De ꝓtemplatiua etiam vita greg. ſup ezechie. ſic đr. Contemplatiua vita est caritatem quidē dei ⁊ ꝓximi retinere. ſz ab exteriori opere quiescere. ſoli đeſiderio ꝓditoris adhęrere. vt nihil iam agere libeat sed calcatis curis omnib⁹ ad videndū faciem sui creatoris animus inardescat. ita vt iaꝫ nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portare. rotis đefluxis appetere. illis ymmidicis chorꝫ interesse. admisceri celestib⁹ ciuib⁹. đe eterna incorruptione in ꝓſpectu dei gaudere. Contēplatiua etiā vita amabilis valde dulcedo est. que semꝑ ad seipsam rapit animā celestia aperit. terrena autē đebere esse ꝓtemptui oñdit. ſpiritalia mētis oculis patefacit. corporalia abſcōdit. hęc grego. Debet aūt anima đeuota appropinquare đeo per ꝓtemplatōem. qz vt đr Fortunatus. nequa q̄ đeus đeuote anime se applicat aut inclinat niſi se totam in ꝓtemplatōe poſitam erigit.

A Cum igiſ eterna felicitas inviſione dei ꝓſiſtat. neceſſe ergo eſt vt đr damaſcenus vt qualis in futuro esse debeat. talem in pſenti se ſꝑ exhibeat ⁊ cū futura noſtra felicitas in ꝓtemplatōe divine essentie ꝓſiſtat. ad hoc neceſſe ē vt in ꝓtemplatōe quiſq̄ noſtꝝ ſꝑ se exerceat. hęc damaſce. Et notandū q̄ đs carnalib⁹ oculis non ꝓſpicit ſed mente ⁊ ideo đeū videre intuitu mentis q̄ tum poſſibile eſt poterimus. ſi corpur gatum ⁊ mundum habuerimus. Qđ affirmat Johannes anachorita ſic dicens. Si mundi corde ante đeū ſteterimus. đeū videre poterimus quantū poſſibile eſt eū videre. Videbimus eī eum inviſibilē mente non corpe. ſcientie intellectu. non carnis aſpectu. Nemo em̄ putet ſe poſſe ipſam ſicut eſt divinā ſubſtantiā intueri vt ſpēm ſibi aliquam vel ymaginē corporeaz in corde figuret. Nulla enim forma in đeo eſt. nulla circūſcriptio. ſed ſenſus ⁊ mēs qui ſentiri quidē poſſit ⁊ mentis affectu pꝛeſtringi nec carne ꝓpꝛehendi aut deſcribi aut enarrari. ideo oportet cuz omni reverentia ⁊ metu accedere ⁊ ita vibrari in eum mentis intuitū vt quicquid poteſt ſplendoris claritatis maieſtatiſq̄ mens humana ꝓſpicere. ſuper hęc omnia ſentiat eum ſꝑ eſſe. Oportet aūt vacare. vnde đr. vacate ⁊ videte q̄m ego ſum đeus. Et quanto puriori in eo mens fuerit. tanto plura ei đeus reuelabit ⁊ miſteria eius cognoſcet hęc iohannes. Ergo ꝓput đr glo. ſup. ix libro celeſtis ierarch. Intellectualis viſio eſt mentis intelligentia qua divinum lumen inviſibiliter videt. Sicut igiſ lucem viſibilem valentius cōſpicit qui ſeremiores hz oculos. qui āt aliquantulū đebiles minus acute ꝓtēplaſ eaz. quiđero cecus eſt pene vix eā tenuiter videt. qui aūt ex toto cecus ē nec in modico valet eam cernere. q̄q̄ lux ipſa q̄tum in ſe eſt equaliter omnibus luceat. Sic đe creatoris luīe ſentiendū eſt. nam divina ⁊ paterna bonitas eſt in ſe ſupabundans. ſuiq̄ luīs donaꝝ vnicuiq̄ ꝓut dignus eſt diſtribuit. nā ſm vniuſcuiuſq̄ moꝛes ac ſtudiū vnicuiq̄ adiacet đeus. ⁊ ſicut magis ⁊ minus đe đeo q̄ſquis intelligit. ſic ⁊ lux divina vel maioꝛ eſt illi vel minoꝛ. Quiđero đeū ignorat lucis eius ſplen

dorem nec in modico videt. ¶ Unde ops deus menti nostre que ob culpam cecata est ⁊ ad verū lumē ꝓspiciendum inualidum. ignem ꝓpunctionis ⁊ tribulatōnis immittit. vt ois impuritas vitioꝝ in ea cremet. ⁊ sic interioribus oculis mūdatis postmodū manifestius celestia possit ꝓtēplari. De hoc beatus greg. xxiij. moral. sic ait. ¶ Ueri nostre de ꝓsideratione cecitatis sue prius ignis tribulatōis immittit. vt ois vitio rū origo ꝓcremet. ⁊ tūc mūdatis oculis cordis illa leticia patrie celestis aperit. vt prius purgemus lugendo. qđ fecimus. ⁊ postmodū manifestius ꝓtēplem p gaudia qđ queramus. ¶ Prius em̄ a mentis acie exurente tristicia interposita mala⁊ caligo detergit. ⁊ tūc resplendente raptim clarificatione in circūscripti lumīis illustrat quo vtrū qꝫ ꝓspecto in gaudio cuiusdā securitatis absorbet. ⁊ q̄si post defectuꝫ pñtis vite ultra se rapta aliquo modo in quadam nouitate recreat. ibi mens ex immenso fonte infusione supni roris aspgit. ibi se non sufficere ad id qđ rapta est ꝓtemplat. ⁊ veritatē sentiēdo videt quia quanta est ipsa veritas non videt. Cui veritati tāto magis se longe existimat. quāto magis approprinquat. quia nisi illā vtcūqꝫ conspiceret. nequaqꝫ eā ꝓspicere se nō posse sentiret. ¶ Ad mīus g̃ animi dū illo rendit imensitate eius clarificante circūstantia reuerberatur. Ipsa quippe cūcta implens cūcta circūstat ⁊ idcirco mens nostra nequaqꝫ se ad dei ꝓplendendam incircūscripram dilatat substantiā. q̃ eam inopie sue circūscriptōis angustat. ¶ Ipsa ⁊ ad se metipam citius labit. ⁊ pspectis quasi quibusdā vitatis vestigiis ad suā ymaginē ars ad sua yma reuocat. hec greg. ¶ De hac etiam conpunctione q̃ fit via ad grāz ꝓtemplatōis. hugo de sancto victo. in. iiij. libro de archa noe sic dt. ¶ Compunctio est quasi palus acutus. qui terram nostri cordis fodit. ⁊ quasi ignis rubiginē exurit. ⁊ q̄si splēdor tenebras pellit. ¶ Postqꝫ aūt per ignem ꝓpunctionis rubigo fuerit a mente cōsumpta. ⁊ ille interius fulgor incomicare cepit ꝓsertim aīmus in quedā ꝓtemplationis specula subleuat. ibiqꝫ quodammodo sepso altior effectus. quandā vt ita dixerim lucidā regionē ⁊ terram nouam eminus ꝓspicit. qualem nūqꝫ antea vel vidisse se memimit vel esse estimat. ¶ Mirat ⁊ ipe qui videt ⁊ pre gaudio pñtis luminis ꝓteritas ignorantie sue tenebras accusat. miratur sup se in summo quo eleuatus tendit. ¶ Et fit gra diuina aspirante vt cuz pfecte aīmus a corporeis passionibus ⁊ terrenis desideriis exutus fuerit. q̃dam statim insolita leticia pfundat. vt eo amplius amaꝫ esse cognoscat. qđ desiderauit. que magis dulce sentit quod inuenit. ¶ Sopita etiā terrenoꝝ desideriorꝝ strepitu ꝓtinuo mens ad quietez interne pacis ꝓpinq̃t. ⁊ vt capax esse possit celestis gratie ex ipa sua tranquillitate preparat. ¶ Sapia em̄ que est xp̃s habitare nescit. nisi in corde pacifico. ⁊ ideo illi in quibus adhuc terrena desideria perstrepunt. que sit dulcedo gratie dei nō nouerunt. hec hugo. ¶ Oportet igit qui ꝓtemplationi vacare desiderat vt cogitationes mūdanas ⁊ terrena desideria postponat. Unde dt beatus greg. ¶ Necesse est vt cor intus habeat. qui lumē ꝓtemplationis habere desiderat. nā qui adhuc exteriora immoderatius cogitant. que sunt de eterno lumine diuine ꝓtēplationis ignorāt. qz dum sola visibilia cogitant lumen invisibile ad mentem non admittit. ¶ Si ergo interna ꝓtemplari volumus. ab eterna implicatōne dimiamus. qui a

dei secreta non cognoscimus. si interrenis desiderijs vigilemus. hec grego.

Et notandū q̄ ops deus mentes elector̄ ad cognoscenda celestia secreta illuīat. sed a reprobor̄ cordibꝫ iusto suo iudicio occultat. De hoc beatus greg. xxx. moza. exponens illa⁊ba Quis enarrabit celor̄ rōem ⁊ pcentū celi quis dormire faciet. sic ait. Celor̄ rōnem dns narrat. dū nunc infinuando superna secreta. elector̄ suor̄ mentes illuīat. Concentū vero celi dormire facit dum pcordes ymnos angelor̄ atq̄ illa celestium virtutū gaudia a⁊e pbor̄ cordibꝫ iusto iudicio abscōdit. Qui pcentus celi q̄uis in se intrinsecus vigilet. in ipsa tñ reprobor̄ ignorantia extrinsecus dormit. Narraf ergo celestis secreti ratio. ⁊ tñ cōcentus celi dormire permittit. q⁊ ⁊ alīs p inspiratōem superne retributionis scientia pandit. ⁊ alīs que sit interne laudis suauitas occultaf. Narraf celoꝝ ratio. qñ elector̄ mentibꝫ que sit eterna siue superna retributio indefinēter aperit. vt nimi⁊ fine cessatōe pficiant ⁊ transcurrētes visibilia sese ad inuisibilia extendant. Omne em̄ visibile qd̄ in hac vita reprobos figit. hoc electos ad aliam impellit q⁊ dum bona q̄ facta sunt respiciunt. in eum a quo facta sunt inardescunt tantoq̄ eū prestātius amant. quantum illū hoc qd̄ ipse bonum pdidit preire pfiderāt. Loquitur quippe hoc eis intrinsecus filenter inuisibilis lingua punctionis. q⁊ tanto plenius intus audiunt. q̄to ab exterior̄ desiderior̄ strepitu pfectius auertunt. His namq̄ pcentus celi non dormit. q⁊ ea⁊ mens que sit laudis supne suauitas apposita amoris aure cognoscit. Intus enim qd̄ appetant audiunt ⁊ de celestiū bonor̄ p̄mijs ipso diuinitatis desiderio instruunt. Qñ ⁊ pñtem vitam non solum aduersantē. sed etiam fauentem grauiter tolerant. q⁊ eis oneros̄um est omne qd̄ cernit. dum ab eo qd̄ intus audiunt differunt. omne qd̄ sibi p⁊esto est graue estimant. q⁊ illud non est ad qd̄ anhelant. Quit̄ cōcentus reprobis dormit. q⁊ eor̄ cordibus nequaq̄ perv cē pjunctionis innotescit. non em̄ pfiderare illam delcābilem supernor̄ ciuium freqñtiam studeant. nullo ardoris radio illa solēnitatis interne festa pspiciunt. nulla in intimis pemplationis penna subleuantur. Solis namq̄ visibilibꝫ seruiunt. ⁊ idcirco nihil superne suauitatis intrinsecus audiunt. q⁊ oēs in aure cordis curaꝝ secularium surdi tumultus premunt. hec greg. Etiā pfidendū est. put dt richar. de scō victore q̄ multi sunt qui sciunt vacare corpore minime tñ p⁊eualent vacare corde. ne scientes facere sabbatū ex sabbato. ⁊ idcirco nō valentes implere qd̄ legit in ps. Vacate ⁊ videte q̄m ego sum deus. Vacantes siquidē corpore. sed vagantes vbiq̄ corde. Nequaq̄ videre merent q̄ dulcis est dns. ⁊ q̄ bonus ist̄ deus his qui recto sunt corde. Qñ necesse est vt discant requiescere nō solum ab opibꝫ malis sed etiā a cogitationibꝫ supuacuis vt possint eo liberi⁊ deo vacare. nā absq̄ dubio nihil sic cor ab oī mundano amore mundat. nihil sic aīm ad celestiū amorē inflammat. quemadmodū pemplatio Ipsa iraq̄ est que emundat. ipsa q̄ sanctificat. vt per assiduā veritatis pemplatōez fiat mundus per pemptū mundi ⁊ scūs p dilectōez dei. hec rich. Oz etiā dz sensus suos exteriores hō ab illicitis restringere ⁊ seip̄m in vnū colligere. de indevidere q̄lis sit collectus. vt possit aīa eius siue mens supra semetipsam surgere ⁊ pēplatōi sui autoris

intendere. Ista ꝓmemorat beatus gre. sup ezechielē sic dicēs Sepe volumus oīpotentis dei naturā inuisibilē ꝓsidē rare. sed nequaq̄ valeamus sed ꝝ ipis difficultatibꝫ fatigata aīa a semetipa recedit. sibiq̄ de seipsa gradus ascēsio nis vt ꝓmū semetipam sivalet ꝓsidē ret. vtūc illā naturā que sup ipam est incōprehensum potuerit inuestigat. Ex mēs si carnalibꝫ ymaginibꝫ fuerit sparsa. nequaq̄ vel sevel aīe naturā ꝓsiderare sufficit qz ꝑ quot cogitationes ducit. q̄si ꝑ tot obstacula cecat. Primus ergo gradus est vt se ad se colligat. Secūdus vt videat se qualis sit collecta. Tercius vt sup seipam surgat ac se auctoris inuisibilis ꝓtemplationi intendendo subiciat sed se ad se nullo mō colligit nisi prius didicerit terrenaruꝫ atq̄ celestiū ymaginuꝫ fantasmata ab oculo mentis ꝓpescere. Quicquid de visu. quicquid de auditu. quicquid de odoratu. de tactu. ꝛ gustu cogitatōi occurrerit. respuere atq̄ calcare dēmus Hec gre. ¶ Et sciendū q̄ humana aīa hoīm vitio a paradisi gaudijs expulsa lucem inuisibiliū pdidit ꝛ totaꝫ se in amorem visibiliuꝫ fudit. tantoq̄ ab interna speculatione extranea est. quanto foris deformiter sparsa. vñ fit vt nulla nouit nisi que corpeis oculis vt ita dixerim palpando cognoscit. homo eñ qui si ꝓceptum seruare voluerit etiaꝫ carne spiritali futurus fuerat peccando etiam factus est mēte carnalis vt sola cogitet que ad animū ꝑ ymagines corporeas trahit. Corpus quippe celi ꝛ terre a quaꝝ. aīalium. cunctaruꝫ reꝝ visibilium quas indefinenter intuetur in quibꝫ dū tota se delectata mēs ꝓficit. ab interne intelligentie subtilitate grosescit. ꝛ quia ad summa erigi non valet in his infimis libenter iacet Cū ꝯ miris conatibꝫ ab his exurgere nitit magnū valde est si ad cognitionem suā repressa corpali specie anima perducat. vt semetipam sine corporea ymagine cogitet ꝛ cogitādo se sibi viā vsq̄ ad ꝓsiderandā eternitatis celsitudinē paret. hoc igit mō q̄si q̄dam scalam exhibet semetipam. ꝑ quā ab exterioribꝫ ascendendo nisi transeat ꝛ a se in auctorē tendat. Cuꝫ eñ corporeas imagines deserit in semetipam mēs non modicū ascendit. nec tñ debet aīa ibi quiescere sed debet vlterius ꝓcedere sanctoꝝ angelorꝝ agmina rimanda qualia sunt ꝛ que sit in eis sine fine festiuitas visionis dei. que letitia sine defectu. ꝛ quo modo ꝓtemplando semper eternitatē sint eterni. Sed ꝛ hos videlicet choros angelorꝝ transeat ꝛ omne q̄ creatum est deserens. vltimo in sui conditoris lumine fidei oculos figat. ꝛ in eius contemplatōne dulciter requiescat Istos .iiij. ascēsus siue gradus tangit beatus greg. exponens illō ezechielis. Cum fiat vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabat ꝛ submittebant alas suas ita dicens. Querendū nobis est que sit vox que supra firmamentum sit sed eandē vocē melius intelligimus. si ab ymis ad superna gradientes quasi quibusdā passibꝫ ascendamus. Sicut eñ auditus corporis excitatur voce. ita sensus mentis excitat intellectu. vox ergo in mente est quasi sonus intelligētie. Ex sciendum est qz nostris sensibꝫ aliquādo vox carnis loquit. aliquando vox animē. aliq̄n vox firmamenti. aliquādo vox que supra firmamentum est. Possumus eñ ante oculos ꝓ qui spiā fit lesus a ꝓximo. qui ex humana ratione cogitat vt vicez lesioni reddat. malum pro malo retribuat huic vox carnis loquit in mente. qz cū diuina mandata ꝓcipiant bene nos facere his qui

oderunt nos. quisquis malefacere se odientibꝫ cogitet. in eius aīo vox carnis clamat. Multa etiā terrena quotidie agimus. post hoc ad oīonem redimus. accedat ad ꝓpunctōnem animi. sed eaꝫ rez quas egimus ymagines vsitant in mente ꝛ intentōnem ꝓpunctionis ꝓpediunt in oīone. ꝛ quod volentes forīs egimus hoc ītrius patimur inuiti. vt quedam cogitationū fantasmata mentez per ymagines coꝓreas dispgant. ne strictā se totam in oīone colligat. Hoc quoqꝫ vox carnis est. Cuz vero ꝛ ista subigimus atqꝫ ab oculi mētis cunctas ymagines coꝓreas effugamus. ipsam in nobismetipsis naturaz aīe querentes qualis sit que carnem viuificare ꝑt inuenimus quendā intellectualem spūm per creatoris potentiaz viuentē coꝛpus qđ sustinet viuificātē. sed tñ obliuioni subditū. mutabilitati subiectū. quem sꝑtimoꝛ afficit leticia extollit. Ipse namqꝫ intellectus aīme vox eius est. qꝛ sonat qđ est. que tñ adhuc vox sub firmamento est. sed trāscēdens aīam vocem de firmamento queritimus. cū illa sanctoꝝ angeloꝝ innūera multitudo in omnipotentis dñi ꝓspectu qualis sit inuestigamus. que sit in eis fine fine festiuitas visionis dei. que leticia fine defectu. qui amoris ardoꝛ non crucians sed delectans. quantum in eis sit desideriū visionis dei cū satietate. ꝛ satietas quanta cum desiderio. In quibꝫ nec desideriū penā generat. nec satietas fastidiū parit. quō inhrēdo sint beati. quō ꝓremplando sp eternitatē sint eterni. quō ꝓiunctiveroluīni facti sunt lux. quō aspicientes sp in commutabilē mutati sunt in incōmutabilē. Sed cū ista de angelis cogitamus adhuc vox de firmamento est sup firmamentū Transeat ergo animus ꝛ ab ipso transeat omne qđ creatum est in solo creatoris sui lumine fidei oculos figat. qꝫ vnus viuificet oīa qui ea creauit deus qꝫ vbiqꝫ est ꝛ vbiqꝫ totus est. qꝫ incircūscriptus ꝛ incomꝑhensibilis sentiri ꝑt. videri non ꝑt. qꝫ nusqꝫ deest. ꝛ tñ ab iniquoꝝ coꝛdibꝫ vel cogitationibꝫ longe est. qꝫ nec ibi deest vbi longe est. qꝛvbi deest per grām adest p vindictam. qꝫ omnia tangit nec tamē oīa equaliter tangit. quedam enim vt sint. nec tñ viuant vel sentiant. vt sunt cuncta insensibilia. Quedā tangit vt sint. viuant. sentiant. ꝛ discernant. sicut est humana natura ꝛ angelica. cuz ipse nunqꝫ ipsi sit dissimilis. dissimiliter tñ tangit dissimilia. qꝫ vbiqꝫ ꝓsens est ꝛ inuenirivix potest. qꝫ stantez sequimur ꝛ apꝓhendere nō valemus Ponamus ergo ante oculos mentis que illa natura sit. que tenet oīa ꝛ implet oīa. circumplectit omnia. superexcedit omnia. sustinet oīa. neqꝫ alia superexcedit. neqꝫ alia ex ꝑte sustinet. implet. atqꝫ alia circumplectit sed circūplectendo implet. implendo circūplectitur. sustinendo superexcedit. superexcedendo sustinet. Huius nature potentiā cū stricte in ea cogitat animus vox sup firmamentū fit. qꝛ eius intellectus ꝓcipit qui ꝛ angeloꝝ sensum sua incō ꝓhensibilitate transcēdit. Cuz ergo vox sup firmamentuz fit stant aīalia ꝛ submittunt alas suas. qꝛ sanctoꝝ mētes cū creatoris sui potentiam intenta ꝓtemplatōe ꝓsiderant. vilescunt eoꝝ aīo virtutes quas hñt. ꝛ tanto faciunt apud se humiles. quāto eis illud altuz est qđ sup angelos sonat. hec greg.

Notandū etiā qꝫ quantalibet intentōe mens humana tetenderit. etiā si iam fantasias ymaginū coꝛpoꝛaliuz a cogitatōe ꝓpescat. si iam oēs circumscriptos spūs ab oculis coꝛdis amoueat. adhuc tamē in carne moꝛtali posito

videre gloriam dei non valet sicut est. Unde paulus dr videmus nūc p speculum in enigmate Necq em̄ ops deus iā in sua claritate ꝓspicit. sed quedā sub illa in pfti vita speculat anima vnde recreata ⁊ refecta pficiat. ⁊ post resolutionem corporis ad visionis eius gloriam ptingat. De hoc dr beatus bernar. Quicquid de dei visione hic fidelib⁹ imptitur speculum est ⁊ enigma. tm̄ distans a futura vita. q̄tum a veritate fides. tempus ab eternitate ⁊ hoc ipsum breuiter ⁊ raptim. De hoc eriā dr beatus greg. viij. libro moral. sup illo verbo, vsq̄quo nō parcis mihi nec dimittis me vt gluciam saliuā meam. Saliua in os ex capite labit ab ore vero ad ventrem ducit. dū glutit. Quid itaq̄ est caput nostr̄ nisi diuinitas. quid venter noster nisi mens. quid saliue nomine nisi sapor intime ꝓtemplationis significat. Sed saliua que ad os labit a diuinitate labitur. vt vero ad ventrem veniat non glutinat. q2 diuinitatis cō templatio sensum rāgit sed plene mētem non reficit. q2 animus pfecte ꝓspicere non valet. q2 adhuc caligo corruptionis prepedit. sed raptim videt. Ecce em̄ elector̄ mens iam desideria subiicit. iam cūcta que ꝓsiderat preterire transcendit. iam ab exteriori delectari one suspendit. ⁊ que sint bona inuisibilia rimat. atq̄ hoc agens plerūq̄ in dulcedine supne ꝓtemplationis rapit iamq̄ de intimis aliquid q̄si p caligi nem ꝓspicit. ⁊ interesse spiritalib⁹ angelor̄ ministeriis ardenti desiderio conat. gustu incircūscripti luminis pascit ⁊ vltra secreta ad semeripam reuehi dedignat Sed q2 corpus qđ corrūpitur aggrauat aiaz inhrere diu luci nō valet. quā raptim videt. Ipsa quippe carnis infirmitas transcendentē se aiaz retrahit ad cogitanda yma ac necessaria suspirantem reducit. Saliua ergo defluens a capite os tangit. sed ad ventrē non puenit. qui rigore supne ꝓtemplationis iam quidē intellectus noster infundit. sed nequaq̄ mēs plene saciat. in ore em̄ gustus est sz in ventre sacietas. Saliuam igit glutire nō possumus. q2 superno claritatis bono saciari non pmittimur qđ adhuc exte nuitate gustamus. Sed q2 hoc ipsum qđ vtrumq̄ iam supna cognoscimus ex pietate parentis est. ꝙ vero hec p cipere pfecte non possumus adhuc ex pena est veruste damnationis. hec gre.

¶ Unde ⁊ dr idem beatus greg. xxxj. moral. exponendo illud. oculi eius de longe ꝓspiciūt. Quātoliber in hac vita positus quisq̄ pfecerit necdū deum per speciem sed p enigma ⁊ p speculuz videt. Enigma nāq̄ cū respicimus verius cernimus. cū vo longius aciem tendimus sub incerto caligamus Q2 igit sanctiviri in alta ꝓtemplatione se erigunt. ⁊ tm̄ deum sicut est videre non possunt. Unde dicitur. Oculi eius de longe ꝓspiciunt ac si diceret Intentionis aciem fortiter tendunt. sed nedum ꝓpinquum aspiciunt cuius claritatis magnitudinē nequaq̄ vt est penetrare possunt. a luce em̄ incorruptibili caligo nostre corruptōis obscurat Cūq̄ ⁊ videre aliquatenus ꝑt. ⁊ tm̄ videri lux ipsa sicut est non potest. q̄ longe sit indicat. quam si mens vt cumq̄ non cerneret. nec q2 longe esset nō videret Si aūt pfecte iam cerneret. pfecto hanc quasi p caliginem non videret Igitur q2 nec ommino cernitur recte dictū est quia de longe deus videt. hec grego.

¶ Ergo deus per quasdam ymagines in hac corruptibili vita videri potest. sed per nature sue speciem videri non potest. Si vero a quibusdam pōt in hac adhuc corruptibili carne viuen

tib⁹ quodam ꝓtemplationis acumine dei claritas videri. optet vt tales inestimabili virtute polleant. Sz q̄squis deū quantū licet lumine ꝓtemplatōis videt. huic mundo funditus moritur. nec vltra eius amore teneat. Iſta ꝓmemorat beatus grego. xviij. mora. ſic dicens. Quādiu hic mortaliter viuitur videri per quaſdā ymagines deus pōt ſed per ipſam nature ſue ſpēm non ꝑt. vt aīa gratia ſp̄ūſſancti afflata p figuras quaſdā deū videat ſed ad ipm vim eſſentie non ꝓtingat. qz in hac morta li carne ꝓſiſtentib⁹ q videri p̄t p quaſdam circūſcriptas ymagines. q videri non p̄t per incircumſcriptum lumē eternitatis. Si vero a quibuſdā p̄t in hac adhuc corruptibili carne viuentibus ſed tñ ineſtimabili virtute creſcētib⁹ quodam ꝓtemplationis acumine eterna dei claritas videri. p nature tñ ſue ſpēm videri non p̄t. Sz quiſquis deū inquantū phas eſt in luīe ꝓtēplationis videt. huic vite funditus moritur. nec iā eius amore tenet. Nullus quippe eū videt qui adhuc carnalit̄ viuit. qz nullus ꝑt amplecti deū q ſeculū Qui em̄ deum videt eo ipſo morit̄ quo vel intentiōe cordis vel effectu operis ab huius vite delectatōnib⁹ tota mente ſeparatur. Nullus vnq̄ deū videt ſpiritaliter q mundo viuit carnaliter. Vñ paulus qui adhuc de inuiſibilibus ſic̄ ip̄e teſtat experte cognouerat. iaz huic mundo totū ſe mortuuz perhibebat dicens. Mihi mundus crucifixus eſt. q ego mundo. hxc greg. Et q̄uis ſm cōem curſum diuina eſſentia in p̄ſenti vita ꝓſpici nonvaleat. tñ illā credere q ardenter ꝓcupiſcere quodāmodo eſt illam videre. Q̄d affirmat btūs augu. ſic dicens. q̄q̄ illa ſumma q incōmutabilis lux vera, lux indeficiens angelor̄q nemine ꝓſpici valeat in hac vita. que ſolum ſanctis reſeruat̄ in celeſti patria. illud tñ credere q intelligere q ſentire q ardēter ꝓcupiſcere vel inhyare quodāmō illud cernere ē q tenere. hxc aug. De ꝓtemplatōe etiā moyſes abbas in prima collatōe. Contēplatio inquit dei multipharie ꝓcipit̄. nā deus non ſolū incomp̄hēnſibilis illius ſubſtantie ſue ammiratōe cognoſcit̄. q̄d tñ adhuc in ſp̄e pmiſſionis abſconditū eſt. Sed etiā creatur̄q ſuaq magnitudine vel equitatis ſue ꝓſideratione vel quotidiane diſpenſatōnis auxilio p̄uidetur. qñ. ſ. que cū ſanctis ſuis per ſingulas generatōes egerit mēte puriſſima plustramus Cū potentiā eius q vniuerſa gubernat moderat̄ ac regit. cum immenſitatē ſcīe eius q oculū quem ſecreta cordiū latere nō p̄t trementi corde miramur. cū arenarū maris vndaq̄ numeq̄ dimenſiuum q ei cogitū pauidi cogitamus. cum pluuiaq̄ guttas. cū ſeculoq̄ dies q horas. cū preterita futura vel vniuerſa obſtupeſcentes ſcie eius aſſiſtere ꝓtēplamur. Cū ineffabilē clementiā eius q innūera flagicia. q ſingulis quibuſq̄ momētis ſub ipſius ꝓmittunt̄ aſpectu indefeſſa longanimitate ſuſtentat. Cū intuemur q carōem qua nos nullis p̄cedentib⁹ meritis gratia ſue miſerationis aſciuit. Cum demiq̄ quot occaſiones ſalutis tribuit adoptandis cū quo dā ammirationis intuemur exceſſu q ita nos naſci p̄cepit. vt ab ipſis cunabulis gr̄a nobis legiſq̄ ſue noticia nobis traderet̄. q ip̄e aduerſariū vincēs in nobis p ſolo bonitatis aſcēſu eterna btūdine ac ꝑpetuis nos p̄mūſmunerat. ac poſtremo diſp̄ſatōz incarnatōis ſue p nr̄a ſalute ſuſcepit. ac mirabilia miſterior̄ ſuor̄ in cūctis gentib⁹ dilatauit Sūt aūt alie quoq̄ hmōi innumere ꝓtēplatōes q̄ p q̄litate vite ac

puritate cordis in nostris sensibꝫ oriũ
tur. quibꝫ deus vel videt mũdis obtuti
bus vel tenet. quas pfecto nullus ppe
tuo retentabit in quo adhuc aliqd car
naliũ viuit affectuũ. qr non poteris ait
dñs videre faciẽ meã. non eñ videbit
me homo ⁊ viuet. s. mundo huic tedi
tus affectibusqꝫ terrenis. hec moyses
in pxima collatõe. ¶ Sz ⁊ hoc pfi
tendũ q pfecti viri cũ in oõe vel in
gra pẽplationis sunt pstituti si mẽtibꝫ
eor interim cogitatiões vane vel ipro
be occurrũt valde moleste hoc ferũt. ⁊
ideo quicquid ab illo vero lumine mẽ
tis aspectũ retrahit execrãtur. fastidi
unt eñ vniuersa in quibus mũdus iste
versat. sed tñ impossibile est vt nõ ad
eũ videlicz mũdum tpe orõis vel pte
platõis vel breui cogitationũ rapiant
excessu. De hoc ⁊ quibusdã aliis Cassi
anus in collationibꝫ patꝫ sic ait. Ego
eñ beato paulo quẽ ad summũ pfecti
onis culmẽ puenisse pstat illud poterit
puenire qõd dr. Non eñ facio bonũ qõd
volo. Sed quid sit principaliter bonũ
qõd apls non potuerit pficere cũ vellet
diligentius indagemus. Est eñ bona
caritas. laudabilis ptinentia. mirãda
prudentia. larga humanitas. circũspe
cta sobrietas. modesta tpantia. sancta
iusticia q oĩa in aplo paulo eiusqꝫ cõ
fortibꝫ ita plena atqꝫ pfecta fuisse nõ
dubiũ est. vt virtutũ potius qꝫ verboꝝ
magisterio ab eis religio doceret. Ex
vna ⁊ sola ẽ theoria. i. pemplatio dei
cui merito oĩa iustificationuz merita.
vniuersa virtutũ studia postponunt. ⁊
eius ppatione fuscant. Bonuz g̃ sum
mum. i. dei pspectu frui. i. xpo iugiter
inhrere. qõd vt perfecte amplius possit
adipisci dissolui optat corpore qõd ca
ducum ⁊ multum fragilitatis sue ne
cessitatibꝫ impeditum non potest a cri
sti consortio auelli. Quod tam ptinaꝫ
studium sanctorum quod tam arduuꝫ
potest esse ppositum cui non aliquan
do ille ꝓfuturus infidiator illudat. Quis
itaqꝫ solitudinem sectatus est. vt nũqꝫ
a cogitationibꝫ supfluis laberet. Quis
tam familiaris est deo tanqꝫ piũctus
qui apostolicũ imperiũ quo fine inter
missione nos orare pcipit vel vno die
gaudeat se executuz. Que licet aĩa nõ
nullis qui sunt grauioribꝫ vitiis inno
luti leuia atqꝫ a peccati pena alienavi
deant. scientibꝫ tñ perfectionis bonũ
etiam mĩmarum rerum multitudo gra
uissima est. Multisqꝫ sibi maculis vi
dent aspersi. si non dicam vane cogi
tationis improbitas in atria mentis
irrepserit. Sed vel psalmi qui dicen
dus recordatio orationis tempore in
tentionem supplicantis auertit. Nec
leui peccato astringitur qui deo pręces
fundens subito a conspectu eius quasi
ab oculis non videntis nec audientis
cogitationis improbe vanitatem secu
tus abscesserit. Unde qui summam to
tius voluntatis gaudiꝫ ⁊ beatitudinis
sue in diuinaꝫ spũalium reꝫ tñ ptem
platione pstituunt. cũ ab ea vel inuiti
vel paululum violenter cogitationibꝫ
abstrahuntur. velut quoddam in se sa
crilegiꝫ genus presentis plenitudinis
vltione puniunt ac vilissimam creatu
ram ad quam sit deorsus mentis in
tuitus. creatori suo se preferre lugen
tes. pene impietatis sibi crimen aseri
bunt. Et quicquid ab illo vero lumine
mentis aspectum retrahit execrant.
fastidiunt ergo vniuersa. in quibꝫ mũ
dus iste versat. Sed impossibile est. vt
non ad eum vel breui cogitationum ra
piantur excessu. nulluſqꝫ etiã nunc ho
minum excepto saluatore nostro natu
ralem peruagationem mentis ita ve
rus in dei pemplatione continuit. vt
nũqꝫ ab ea raptus mũdaneqꝫ cuiusdã

tei dilectionem desiderans peccatz. dicente scriptura. Sidera ipsa non sunt mūda in ꝓspectu eius ⁊ inter sanctos eius nemo mūdus. Cū ergo semetipsos quotidie sentiant scī cogitationis terrene pondere pregrauatos. ab illa mentis sublimitate decidere. ⁊ inuiti imo etiā nesciētes in legē peccati mortisq; transduci. hīt ꝓfecto ꝓ quibꝫ ad deū iugiter ingemiscāt. ⁊ inuitare humiliati atq; ꝓuncti ad grām dei que impios iustificat ꝓuolantes cū apl'o ꝓtestant Infelix ego homo quis me liberabit de corpe mortis huius. ⁊ ꝓdelectant quidem legi dei ſm interiorē hominē qui visibilia vniuersa transcendens conat deo spmīri. sed vidēt aliā legē in membris suis. vere em̄ lex peccati est quā humano generi ꝓuaricatō induxit. q; maledicta in operibꝫ nīs post agnitōnem boni ⁊ mali cogitationū spinas cepit ac tribulos germīare. quaꝫ aculeis naturalium virtutū seia suffocant ⁊ prefocant. ne illum panē qui de celo descēdit ⁊ ꝓfortat cor hoīs edere absq; vultus nostri sudore possumus. hoc g̃ ineuitabile corpus est mortis. per qō ꝓfecti quicq; qui gustauerūt q̄ dulcis est dn̄s quotidie sentiunt cū ꝓplexta q̄ malū sibi ⁊ amaꝫ est discedere a dn̄o deo suo. hoc ē corpus mortis qō celesti eos ituitu retrahens ⁊ ad terrena reducit qō psallētes eos vel oratōni ꝓstratos. vel humanas effigies vel sermōes vel negocia vel actus facit superfluos retractare ⁊ volentes deo iugiter inhrere. perfectōem tm̄ huius boni qz mortis corpus obsistit inuenire non pōt sed faciunt malū qō volunt. i. traducunt mente etiā ad illa que ad ꝓfectū non ptinent. idcirco quotidiaīs suspirijs sue fragilitatis ꝓuncti duz cogitationum varietates ⁊ ꝓscie latebras perscrutant supplices clamant. Nō intres in iudicium cum seruo tuo Et illud quis gloriabit castū cor se habere. ⁊ ita infirmam hominū imperfectamq; iusticiam. ac fine misericordia dei sp indignam eē sentiunt. ꝓinde quia omnibꝫ ociosis atq; superfluis rebꝫ lucrē humane mentis excursum fatemur carere non posse. per hoc vtiq; cōsequīr fine peccato nos non esse veraciter ꝓfitemur. Quanto magis ꝓfecerit mens humana ⁊ ad interiorem ꝓtemplationis puenerit puritatem tanto se immundiorē quasi per speculū sue puritatis inspiciet. Quia necē est vt duz animus ad sublimiorē se tendit intuitum. ad maiora q̄ agit ꝓspiciens ꝓcupiscit illa in quibꝫ est vt inferiora spernat. viliora q; despiciat. plura siquidē denotat sinceriꝰ obtutus. pariterq; maiorē reprehensionis dolorem irrepōhensibilis vita ⁊ multiplicat gemitus atq; suspiria emendatio morꝫ ⁊ emulatio attenta virtutum Nemo em̄ illo in quo est potest esse ꝓfectus. ⁊ quanto fuerit quis mente purgatior. tanto se sordidiorem videns magis humilitatis q̄ elationis inueniet causas. quātoq; magis ad sublimiora ꝓscenderit. tanto amplius proficere sibi superesse quotendat. Demiq; qui carnem suam crucifixerunt cum vitijs ⁊ ꝓcupiscentijs. ⁊ quibꝫ vere crucifixus est mundus cū desideriis suis non solum radicitus vitia vniuersa ꝓuulserint. vꝫ cogitationes ac memoriam peccatoꝝ conentur excludere. nihilominus tamē quotidie fideliter ꝓfitent nequa quidē hostra macula se posse carere peccati. nec tñ ex eo debemus nos a dominica ꝓmunione suspendere. qz nos cognoscimus peccatores. sz ad eā magis ac magis esse ꝓpter animē medicinam ⁊ purificatōnem spūs unde festinandum Veruntñ ea humilitate mentis ac fide vt

indignos perceptione tante gratie iu
dicãtes potius nostris remedia vulne
ribꝰ expetamus Alioquin nec anniuer
saria quidẽ digna ꝑsumenda est coĩo
vt quidã faciũt qui ira sanctoꝝ celesti
um dignitatẽ ⁊ sanctificationẽ menti
unt. vt estimẽt ea nõ nisi sanctos ⁊ im
maculatos debere ꝑsumere ⁊ non pti
us vt sanctos mũdosq; nos sua ꝓcepti
one ꝓficiant Qui ꝓfecto maiorẽ arro
gantie ꝑsumptionẽ quã declinare sibi
videnť incurrunt. qz tunc cũ ea ꝓcipi
unt dignos se eoꝝ dñudicant ꝓceptio
ne. Multo aũt iustius est vt cũ cordis
humilitate credamus ⁊ fateamur illa
sacrosancta misteria nunq; ꝑ merito
nos posse ꝓtingere. q; vt vna ꝑsuasiõe
cordis elati vel post annum dignos eo
rum ꝓceptõne nos esse credimus. hec
cassianus. ¶ Debent etiã hi qui
studio ꝓtemplationis intendũt curare
magnopere vt mentem in hũilitate sem
per custodiãt ⁊ nunq; se de gratia que
infundiť extollant. Quia hi qui vere
speculatores sunt semp sensum in hu
militate custodiunt atq; ad eoꝝ men
tes intelligentia ꝓtemplationis intrat
sed iactantia elationis non intrat. qz
⁊ apta est in mentibꝰ gratia qua replẽ
tur. ⁊ tñ aduersarium ingredi ꝑ super
biam non ꝑmittũt Nullum etiã dono
se veri luminis habere estimet ꝓiuatũ
qui in eo qõ se habere ꝓcipuum esti
mat sepe alter ditior est. quem habere
apud se bonũ aliquid nõ putat. hec gre
gorius. Filius

Cum itaq; ꝓtemplatio sicut ex ꝓ
cedẽtibꝰ intelligo fit quedã men
tis directio siue intuitus in deum. nũc
ergo desiderovt de deo trino ⁊ vno ve
lis mihi aliqua enarrare.

Ca. .X. Pater

De deo trino et

vno vt informatõnem habeas. primo
scire debes q; summa ꝓtemplationum
genera sunt duo. Primũ versať circa
diuinitatis vnitatem. Secundum vo
circa ꝑsonaꝝ trinitatẽ De hoc richar.
de sancto victore dr. Summa ꝓtẽpla
tõnis genera sunt duo. ꝙ duo cherubin
designata. qui extenti fuerũt sup ꝙpici
atorium Primũ est sup rõnem nec tñ
preter rõnem Secundum vero est sup
rationem ⁊ tñ videť esse ꝓter rõnem.
Primũ versať circa diuinitatis vnita
tem. Secundum aũt circa ꝑsonaꝝ tri
nitatem Illa sane supra rõem sed pre
ter rationẽ non sunt. que q; rõ pa
titur esse. nulla tñ humana ratione in
uestigari possunt. vt est de vnitate dei
tatis. Illa aũt dicimus ⁊ super rõem
esse quibꝰ videť oĩs humana rõ ꝓtra
ire qualia sunt ea que de trinitatis vni
tate credimus. ⁊ multa que de corpe
xp̃i sunt in dubietate ratõis. fidei au
ctoritate tenemus. ꝙ cũ in vna sim
plici essentia triplex persona sit vel ꝙ
vnũ idẽq; corpus eodem tpe in diuer
sis locis esse possit nulla hũana rõ pati
tur. ⁊ his assertiombꝰ oĩs rõ absq; ra
tiocinatione reclamare videť. hec ri
char. ℙ Nũc igiť videndũ ẽ de pri
mo genere ꝓtemplatõis viz de diuita
tis vnitate. De hoc idem richar. iiij.
libro de ꝓtẽplatione ficait Primũ ge
nus ꝓtemplationis versať circa diuini
tatis vnitatez. Deus cũ est simplex ⁊
summe vnus ⁊ ĩ illo vno ⁊ simplici bo
no est omne bonũ. q; tum ad essentiaz
nihil illo simplicius. q; tum ad effica
ciã nihil illo multiplicius Deus quip
pe omnes est ⁊ vbiq; potest. Potentia
liter q; vbiq; ⁊ vbi locus ẽ ⁊ vbi locus
non est. Si vero potentialiter ⁊ essen
tialiter quia non est alia eius poten
tia ⁊ alia eius essentia. Essentialiter
ergo est intra omnia. ⁊ extra omnia.

infra omnia. ⁊ supra omnia. Si intra oia nihil eo secretius. si extra omia nihil eo remotius. si infra oia nihil illo occultius. si supra oia nihil illo sublimius. Quid ergo illo incomprhensibilius quo nihil secretius. nihil remotius. nihil occultius. nihil sublimius. Itē si non est aliud eius prās ⁊ aliud eius felicitas. vbicunq; est eius summa potestas ibi ⁊ summa felicitas. Sūma ergo felicitas vbiq; est. quō ergo i inferno summe miserie esse pt locus. vel quō potest quisq; miser esse. cui nūq; potest abesse summa felicitas nec vnq; deesse. Hec oia mira ⁊ vere incomprhensibilia sunt. Multa ⁊ pene innumerabilia circa diuinitatis vnitatem ⁊ veram vnitatis pfideratōez ratio approbat que tñ non pprehendat. hec rich. Beatus eriā bernh. de deo ⁊ eius effectib ad eugemū papā ficait. Quid est deus voluntas opōs. benuolētissima virtus. lumen eternū. incōmutabilis ratō. summa beatitudo creans mentes ad se ptipandū. viuificans ad sentiendū. afficiens ad appetendū. dilatans ad capiendū. iustificans ad pmerendū. accēdens ad zelū. fecundans ad fructū. dirigens ad equitatem. formans ad benuolentiā. moderans ad sapiam. roborans ad virtutē. visitans ad psolatōez illuīans ad cognitōnem. ppetuans ad immortalitatē. implens ad felicitatē circūdans ad securitatē. hec bernh. De deo etiam per quendam fict. Deus est cuius totum esse est insepabile. qdam fine fine substantie pelagus. nullis terminis nullis limitib circumdatus. oēm sensum. oēm creaturā. oēm naturam. omne tpus supgrediens. neq; em augeri pt qui immensus est. nec minui qui vnus est. nec loco mutari q vbiq; est. nec tēpe qui eternus est. nec cogitatōe qui sapientissimus est. nec affectu qui optimus est. Ipse longitudo ppter eternitatem interminabilē. ipse latitudo ppter caritatē immensurabilem. sublimitas ppter maiestatē inattingibilem. pfunditas ppter sapiam inscrutabilē. hec sancti fm apl'm pprehendūt. hec ille. Iñ est q dt bea. aug. Nihil dignum de deo humanus sermo loquit. q; nec fm qualitatē aut qntitatē. situm vel hītum seu motum aliquid de deo dr. Et tñ latitudo. longitudo altitudo ⁊ pfunditas tibi ineſſe quodā mō legunt. scz altitudo caritatis qua nos ab errore colligis ⁊ ptines in veritate. Longitudo vero q̄ nos tua longanimitate malos portas do nec emendatos future patrie restituas. Altitudo aūt qua oēm sensum hoīm ⁊ angelorū immensitate scīe superexcellis. Profūditas quoq; qua damnādos inferius iuxta equitatē dispositionis atq; recto iudicio iudex iustus preordinas. Omnem igit supergrediat creaturā ⁊ mentis intuitū vltra oia dirigat. qui aliq̄d voluerit de tua plibare pietate summa boni veitas. Secundū genus ptemplationis versat circa personaꝝ trinitatē. De hoc richar. de scō victo. in. li. ptemplationū fic ait. Secū dū genus ptēplationis versat circa psonaꝝ trinitatē trinitatisq; specularōz nā multa firmiter credunt veraciter asserunt q̄ tñ non solū supra rōnem. sed etiā ptra ratōnem esse videant. Credimus vnū deū pr̄em ⁊ filiū ⁊ spūm sanctum. Patrem a nullo. filiū a patre solo. spūm sanctū a patre ⁊ filio. filiū nascendo. spūm sanctū pcedendo. Credimus vnū eundēq; in psonis trinū ⁊ in sbā vnum. Unde alius est pater. alius est filius. alius est spūs sanctus. nec tamē aliud pater q̄ filius. nec aliud pater vel filius q̄ amboꝝ spiritus. nā alia est psona patris. alia filij. alia spi

rituſſancti cū ſit oībꝫ vna ſubſtātia eaꝫ
dem eēntia ⁊ ſola natura. hec oīa credi
mus. hec oīa pfitemur ⁊ pſtant veraciꝫ
ter eſſe. ⁊ cū in oībꝫ ſi iuxta humanaꝫ
eſtimationē penſent. videt hūana rō
fortiter repugnare. hec ricb. ℟ Et
notandū qꝫ pater qui eſt fontalis oīm
bonitas. qz potuit ⁊ voluit filium dile
ctum genuit. cui beatitudinis ſue deliꝫ
cias pleniſſime coīcat Coeternum ge
nuit. qz nūqꝫ fine illo fuit Conſubſtan
tialeꝫ quoqꝫ ne diuinitatis ſubſtantia
duplicet. Dicit tū genuiſſe alteꝝ a ſe
. ſ. alterā pſonā que eſt hoc qđ ipe. Ex
vtroqꝫ etiam ſpūs ꝓcedit vt ambo ſe
mutuo diligentes terciū quoqꝫ ꝺdile
ctū haberent. cui caritatis ſue delicias
oīno coīcarent. in quo eriā ⁊ ꝑ quem
creature rōnales ꝓ modulo ſue capaꝫ
citatis eiſdē pticiparēt. ipe em eſt cari
tas vtrūqꝫ ꝺiūgens noſqꝫ ſubiūgens
a fonte. A fonte igit bonitatis q̄ pater
eſt ꝓcedit donū amoꝛis. qui amoꝛ ſpi
ritus eſt Si aūt a patre ꝓnr ⁊ a filio qz
pater mihil ſibi retinuit qđ nō filio ſuo
gignendo dederit ſicut ipſe ait. Oīa
que pater hꝫ mea ſunt ꝓpterea dixi qz
de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis.
Eſt aūt ſpūſſanctus equalis vtriqꝫ. qz
ex ſumma libertate opꝛtuit ſummum
donū ꝓcedere. g̃ ⁊ ſummū bonum. Et
etiā deus qz donū intrinſecū eſt ⁊ quic
quid eſt in deo deus eſt Ob hoc ⁊ vtriꝫ
qꝫ coeternus eſt qz donuꝫ intrinſecum
pꝛius in deo fuit q̄ eſſe vel aliud quicꝫ
q̄ creaturis cōmunicaret exterius vel
diſtribueret ¶ De ꝓprietatibꝫ pſoꝫ
naꝝ q̄ ī ꝺina natura pſiſtūt. tho. de aq̄.
ſic ꝺr. In ꝺi natura treſ pſone ſubſiſtūt
⁊ hi tres ſunt vnus deus ⁊ ſolis relatiꝫ
onibꝫ diſtinguūt. Paternitas a rōne
filiationis Pater aūt ⁊ filius a ſpūſan
cto ſpiratōe vt tra dicanꝫ ſpūſſanctus
a patre ⁊ filio ꝓceſſiōe amoꝛis qua ab
vtroqꝫ ꝓcedit. ꝓter has nō eſt quaꝫ
tam in diuina natura ponere pſonam
Dicit etiam de hoc beatus auguſtinus
in libꝛo de ℣bis apoſtoli Audiuimus
dīm dicentē. ego ſuꝫ qui ſum. ⁊ deus
ſumme bonus eſt. Cū audis deus ſumꝫ
me bonus noli putare de deo patre tm̄
dictū ſed de deo patre ⁊ filio ⁊ ſpūſanꝫ
cto. hec em̄ trinitas vnū ē ⁊ vn⁹ ds eſt ⁊
ſumme bonus eſt. Ita plane vnus eſt
deus. vt quando de ipſa trinitate interꝫ
rogatus hoc reſpondens ne forte cum
audieris eſt deus pures ipſum eſſe paꝫ
trem. ipſum eſſe filium. ipſum eſſe ſpiꝫ
ritum ſanctum. non eſt ita Sed qui paꝫ
ter eſt in illa trinitate nō eſt filius. qui
filius eſt in illa trinitate. non eſt pater
qui ſpirituſſanctus eſt in illa trinitate
nec filius eſt nec pater ſed ſpiritus paꝫ
tris idemqꝫ ſpiritus filij ipſe enim eſt
vnus ſpūſſanctus ⁊ patris ⁊ filij coeꝫ
ternus patri ⁊ filio conſubſtantialis ⁊
qualis hec tota trinitas vnus ds ſumꝫ
me bonus. hec auguſtinus. Eſt igitur
ſolus ⁊ verus deus eternus immenſus
⁊ incōmutabilis omps ineffabilis paꝫ
ter ⁊ filius ⁊ ſpūs Tres quidem pſoꝫ
ne ſed vna eſſentia ſubſtātia ſeu natuꝫ
ra ſimplex omnino. pater a nullo. filiꝫ
us a patre ſolo ſpūſſanctus abvtroqꝫ
abſqꝫ initio ⁊ abſqꝫ fine. pē generans.
⁊ filius naſcens. ſpūſſanctus a patre
⁊ filio ꝓcedens. hec tres perſone ſunt
⁊ ꝺſubſtantiales coeterne omnipotenꝫ
tes coequales vnum vniuerſoꝝ ꝓnꝫ
cipium creatoꝛ oīm viſibilium ⁊ inviꝫ
ſibilium ſpūalium ⁊ coꝛpalium creaꝫ
turarum. hec aūt ſancta trinitas ſcōm
ſuam eſſentiam eſt indiuidua ⁊ ſm pꝛ
ſonales ꝓprietates ē diſcreta ⁊ nature
ſue ſimplicitate nō admittens diuiſioꝫ
nem nec in pſonali ꝓprietate recipiēs
vnitatem. Sed ſemper in eſſentia vniꝫ
tatis ⁊ in perſonis pluralitas inuenīt

a qua omnis ꝓfusio ⁊ mutua ꝓmixtio remouet. q⁹ cum alius sit pater. alius filius. alius spūssanctus. pater nō ꝓ terit esse filius. nec filius pater vel spi rituscūs. Est ergo pater qui generat. filius qui gignit. ⁊ spūssanctus qui ꝓ cedit vt simplex distinctio sit in perso nis ⁊ in natura vnitas teneat. Ñ licz alius sit pater. alius filius. alius spiri tuscūs. non tñ aliud. q⁹ idem quod ē pater est filius est spūssanctus. Pater vero generando totam substantiam ei dedit sine diuisione ⁊ tñ totam retinu it sine diminutōe. ⁊ sic vna ⁊ eadē res est pē gignens ⁊ filius nascēs ⁊ spūs sanctus ab vtroq; ꝓcedens.

De hac sancta trinitate beatus augu. sic dr. Trinitas diuinaꝝ personaꝝ est summū bonum ⁊ purgatissimis men tibꝫ cernit. vna est enim indiuisibilis essentia. ꝓsone tres. ⁊ hę tres persone sunt vna essentia ⁊ vnus deus. ⁊ queli bet eaꝝ est vna eēntia ⁊ vnus deus. pa ter a nullo. filius a patre nascēdo. spi rituscūs a patre per filium ꝓcedendo. Pater filium generat. filius gignitur ⁊ pē cum filio spūmsanctum spirant. Et q̄ filius spūmsanctum spirat. hoc hꝫ a patre. Quicquid em̄ persona ha bet vel facit hoc a persona hꝫ a qua est. ⁊ ideo q⁹ filius ē a patre ⁊ ab ipso om nia hꝫ. ⁊ q⁹ spūssanctus est a patre ⁊ fi lio. ideo hoc q̄ hꝫ ꝓmuniter abvtroq; habet. Hꝫ ꝓpter hmōi nascibilitatem pater non est maio⁹ filio nascente vel spūsancto ꝓcedente. q⁹ vnitas diuine essentie est equaliter in ipsis.

Et notandū q̄ quicquid ad se dicunt pater ⁊ filius non dr alter sine altero. .i. quicquid dicunt quod substantiam ipsoꝝ oñdat simul dicunt. nō g̃ pater est sine filio. nec filius sine patre. sz am bo simul deus etiā ⁊ vnus dns. Quo circa quicquid ꝑm substantiā vel eter nitatem de eis dr. ambo simul sunt. Et q̄uis de filio dicat deus de deo. lumen de lume. ambo tñ simul ⁊ sp̃vnus deus ⁊ vnum lumen. Unde sciendū ꝓēm ⁊ filium ⁊ spūmsanctum vnū esse na turaliter deū. nec tñ ipsum ꝓēm esse qui filius. nec filiū ipsum esse qui pa ter est aut spūssanctus. vna est em̄ eēn tia patris ⁊ filꝫ ⁊ spūsctī. in qua non est aliud pater. aliud filius. aliud spi rituscūs. q̄uis personaliter alius sit pater. alius filius. alius spūssanctus. Et notandū q̄ tota deitas est in patre tota in filio. tota in spūsancto. nec mi nor in patre solo q̄ simul in patre ⁊ fi lio ⁊ spūsancto. simil̃r de filio ⁊ de spū sancto intelligendū est. De hoc ⁊ qui busdam alijs ad sanctā trinitatem spe crantibꝫ. hugo in libro de sacramēris sic ait. Creatorē ommū rez vnum ꝓfi temur deū ⁊ eternū. trinum in ꝓsonis q⁹ essentia deitatis vna est. ⁊ in eēntia vna tres persone. Pater ⁊ filius ⁊ spi rituscūs trinus est sine diuisione vni tatis. ⁊ vnus sine ꝓfusione trinitatis. Tres aūt ꝓsonas nihil esse q̄ eēntiaz vnam. q⁹ tribꝫ esse vnum est ⁊ vna eēn tia. qua ꝓpter tres vnum sunt. sed tres vnus non sunt. quia si tres vnum non essent. vna essentia trium non esset. si tres vnus esset tres non essent. idcirco tres vnum sunt ne substantia diuidat ⁊ tres vnus non sunt ne persone ꝓfun dantur. Quod ergo pater est filius ē. quia vna est natura patris ⁊ filꝫ ⁊ spi rituscancti. Sed non qui pater filius est. quia alia est persona patris. alia fi lꝫ. Item que de deo scōm substantiam dicuntur. equaliter dicuntur de patre ⁊ filio ⁊ spūsancto. quoniam substan tia patris ⁊ filꝫ ⁊ spūscti vna est. ⁊ equaliter. Deus nomen est substantie ⁊ hoc deo esse est quod substantiam es se. Ideo pater deus est. filius deus est.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

spūssanctus deus est. Non tres dī sed vnus est deus qm̄ vna est substātia. Et similiter alia que de deo ꝑm substātiaz dicunt equaliter dicunt ⁊ de oībus simul nō pluraliter sz singulariter ⁊ eq̄liter. Et cū de singulis singulariter dicunt nō minus dr. Et cū de oīb⁹ ꝯmuniter dicunt. nō amplius ꝓnūciat Cū em̄ dr pater est deus nō minus dr q̄ cū dr pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ē deus Tota em̄ deitas in patre ⁊ in filio tota. ⁊ tota in spiritusancto est. nec minor in patre solo q̄ simul in patre ⁊ filio ⁊ spiritusancto intelligendum est

X Notandum etiam ꝙ cum potentia patris aliud non sit q̄ essentia eius nec sapia filij aliud sit q̄ essentia eius nec amor spūssancti aliō q̄ essentia eius. Necesse oīno est vbi vna est essentia vnā eē potentiā ⁊ vnā sapiam Dicit ei pater potēs ⁊ nō solus pater potens q2 potens ē pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus ⁊ non tres potentes sed vnus potens. q2 potentia vna in natura vna ⁊ substantia vna. Et est filius sapiens sed nō solus q2 sapiens est pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ⁊ nō tres sapiētes sz vnus sapiens q2 sapia vna in natura vna ⁊ substātia vna. Et dr spūssanctus benign⁹ ⁊ bonus ⁊ est quidē benignus ⁊ bonus spūssanctus sz nō solus q2 benignus ⁊ bonus est pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus nec tamē tres benigni ⁊ tres boni sed vnus benignus ⁊ vnus bonus. q2 benignitas vna ⁊ bonitas vna in natura vna ⁊ ī substātia vna. hec hugo. Sciendū etiā ꝙ pater non est maior filio nec pater ⁊ filius maior spiritusancto nec maius aliquid due ꝓsone sunt simul q̄ vna. nec tres simul magis aliquid q̄ due. nec maior est essentia in trib⁹ q̄ in duab⁹. nec in duab⁹ q̄ in vna q2 tota est in singulis. Unde damascenus ait. Cōfitemur diuinitatis naturā omnem ꝑfecte esse in singulaꝝ suarum ypostasium. i. personarum omnem in patre omnem in filio omnē in spiritusancto. Ideoq̄ perfectus deus pater. perfectus deus filius. perfectus deus spūssanctus. Et inde est ꝙ pater dicitur esse in filio ⁊ filius in patre ⁊ spūssanctus in vtroq̄ ⁊ singuli in singulis Unde aug. in libro de fide ad petruz sic dr. Pater vnitate nature totus pater in filio ⁊ spūsancto ē. totus quoq̄ .s. in patre filius est. nullus eorū extra quemlibet illoꝝ est ꝓpter nature diuine vnitatē. A Ecce hic apparet aliquatenus. non em̄ plene potest tantum referari ab homine archanum ex qua intelligentia dicat singula psonarum tota esse in alijs Unde etiam hylarius ista interius pquirens in libro de trinitate ait Affert plerisq̄ obscuritatē sermo domini cū dicit. Ego in patre ⁊ pater in me est. nec immerito. natura em̄ intelligentie humane rōnem huius non capit dicti nec exemplum aliquod in rebꝫ diuinis ꝓparatio hūana ꝓstabit sz quod intelligibile est homini deo possibile est Cognoscendum itaq̄ intelligendum est quid sit illud. Ego in patre ⁊ pater in me est si tñ cōplendere hoc itaꝙ est non valebimus Patrem ergo in filio ⁊ filiuz in patre esse credamus ⁊ plenitudo in vtroq̄ diuinitatis pfecta est. Unde ⁊ eandē in vtroq̄ ⁊ virtutis similitudinem ⁊ diuinitatis plenitudinez ꝓfitemur. Dia em̄ filius accepit a patre nam si partē eiusdem qui genuit accepit. neuter ergo pfectus est. deest em̄ ei vnde decessit nec plenitudo inerit qui ex ꝓrōne ꝓstiterit. neuter ergo pfectus est si plenitudinem suam ⁊ qui genuit amittit nec qui natus est ꝓsequit. Fateamur ergo ꝙ pater est in filio ⁊ filius est in patre. deus in deo. Ex his verbis pu

humana pmittit infirmitas potest intelligi ex quo sensu dixerit xps se esse in patre ⁊ patrem in se. Ex eodem sensu etiam intelligit spūssanctus esse in vtroq; ⁊ singula personaꝝ in singulis q2. s. in singulis est eadez plenitudo diuinitatis. q2 non est maio2 natura diuina in aliqua harum personaruz. sed vnius ⁊ indifferentis nature sunt hec tres psone. ideoq; vna in altera esse dr vt predictum est. Unde beatus ambro. predictoꝝ verboꝝ sententiam nobis aperiens super illud verbuz Deus erat in xpo mundum reconsilians sibi sic ait. Per hoc intelligit pater esse in filio ⁊ filius in patre. q2 vna est eo2um substantia. ibi enim est vnitas vbi nulla est diuersitas. Ecce trium illustriuz viroꝝ testimonium. s. augustini. hylarij ⁊ ambrosij. in idem ꝯcurrentibz reuelatione spūssancti in eis loquentis pie credere volentibz ostendit tamen quasi per speculum in enigmate qualiter accipiendum sit cum dr. Pater in filio vel filius in patre vel spūssanctus in vtroq;. Nec etiam est aliqua trium personaꝝ pars dei vel diuine essentie. quia singula haꝝ plenus ⁊ verus deus est ⁊ tota ⁊ plena diuina essentia. ⁊ iō nulla istaꝝ in trinitate pars est. Si ergo tres qui vnū sunt ꝓpter ineffabilē ꝯiunctōnem diuinitatis qua ineffabiliter copulant vnus deus est. Pars ergo trinitatis esse non potest quicunq; est vnus in tribz. In trinitate ergo qui deus est ⁊ pater deus est ⁊ filius deus ē ⁊ spūssanctus deus est ⁊ simul hi tres vnus deus. nec huius trinitatis tercia pars est vnus. nec maius aliquid duo q; vnus est ibi. nec maius aliquid sunt omnes q; singule persone. q2 spiritualis non co2poralis est illa magnitudo. Qui potest capere capiat. qui aūt non potest capere credat ⁊ o2etur qō credit etiam intelligat. Hec est em̄ quod per ꝓphetam dr. Nisi crediderit non intelligetis. Nam ꝑm beatuz augusti. inquirere de trinitate puersa curiositas est. credere ⁊ tenere sicut scta ecclesia docet fides ⁊ securitas est. Ui dere aūt eam sicut est summa ⁊ ꝑfecta felicitas est. hec augu. Unde sciendz q; acies mentis humane invalida est ad ꝯspiciendā diuine maiestatis excellentissimā lucem nisi iusticie fidei ⁊ dilectōis diuina donante gratia illustretur fide C Qua ꝓpter diuinaꝝ rez omnibz postulanda est gra. vt mundē tur oculi co2dis ad videndum q; ꝓprie trinitas sit vnus deus ⁊ solus ⁊ verus dus ⁊ q; recte pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnius eiusdemq; substantie vel essentie dicaf credaf ⁊ intelligaf. Ad huius sacratissime visionē beatitudis nemo nisi per fidem mundato co2de attingere potest. dicēte ip̄a veritate. Beati mundo co2de. q̄m ipsi deū videbūt Et q2 per fidem venif ad agnitōem. ergo ꝓput beatus hortaf Augu. credendū est pariter in pr̄em ⁊ filium ⁊ eoꝝ spiritum ⁊ in singulos ⁊ simul in tres. q2 singulus pater ⁊ singulus filius ⁊ singulus eoꝝ spūs est summa essentia. ⁊ simul pater ⁊ filius cū spūsancto sunt vna eadēq; summa essentia. in quā solam omnis homo credere debet. quia ē solus finis quē homo in omni cogitatu actuq; suo per amo2ē debet intēdere Hec aug. Hanc summā trinitatē beatus aug. in suo speculo ꝓfitef sic dicēs Confiteo2 te patrem ⁊ filium ⁊ spūmsanctum in personis trinum. in substātia vnum veꝝ deum omnipotentē. visibilium ⁊ invisibiliū ꝯdito2em. nō co2pus aut in co2po2e positum. neq; ex diuersis speciebz admixtum. aut mēbro2um ꝯpagimbz effigiarum. sed vnius simplicis ⁊ inco2pee invisibilis ⁊ in

circumscripte nature. Te quidem vez patrē summe bonitatis ⁊ totius diuinitatis pⁿcipiū incircūscripte ⁊ ingenite maiestatis dēū ex nullo initiū habentē Credo ⁊ ꝓfiteor nō corꝑali ꝓgenie neqꝫ extrinsecus nō necessitate neqꝫ volūtate sed natura filiū generantē Confiteor ⁊ verum te filiū ex patre sine initio ineffabiliter vez dēū vnigenitū p quem oīa facta sunt ⁊ verbū patris verbū non factū nō creatum nō adoptatum sed genitum ⁊ vnius cū patre substantie vere atqꝫ ita p omnia equalem deo patri. vt nec tpe. nec gradu. nec ꝓtāte esse possit inferior. tuīqꝫ te esse ꝓfiteor. qui genitus es q̄ꝫtus est ipse qui genuit te Non aūt q⁊ dico genitū a patre filiū diuine ineffabili generationi aliqd̄ tps ascribo sed nec patrem aliqñ cepisse nec te filium q⁊ semper fuit pater. nunqꝫ igitur non fuisti filius. nō em̄ aliter ꝓfiteri possumus eternum patrē nisi te etiā ꝓfiteamur coeternū filiuz. Ex filio em̄ pater dr ⁊ quia sp pater fuit semp habuisse filium dubiū non est. Te quoqꝫ credo spīm̄sanctum verum dēū non factum nec creatum nec genituz neqꝫ ingenitū sed ex patre filioqꝫ inenarrabiliter ꝓcedentem ⁊ in patre simulqꝫ filio substantialiter pmanentē Sic igitur ab vtroqꝫ ꝓcedis. vt inseꝑabiliter in vtroqꝫ pmaneas. atqꝫ ita p oīa deo patri ⁊ filio equalē coeternū ⁊ ꝓsubstātialem. vt neqꝫ potestate neqꝫ volūtate neqꝫ eternitate neqꝫ substantia differre possis ab eis vel precidi a quibꝫ ꝓcedis. Igit̄ eternū patrem sine natiuitate. eternū filiū cū natiuitate. eternum spīm̄sanctum cū ꝓcessione sine natiuitate totum patrem in filio ⁊ spūsancto totū filiū in patre ⁊ spūsancto. totum spīm̄sanctū in patre ⁊ filio pmanentez patrem ⁊ filium ⁊ spīm̄sanctum vnum deum omnipotentez vna potestate vno qꝫ regno. vna maiestate. vna eternitate. ⁊ nunc ⁊ semp vbiqꝫ ꝓregnantē corde credo. ore confiteor ⁊ mente diligo Hec augu. D Unde ām q dicit richar. de sancto victore in. iij. libro de ꝓtemplatione. Caute nobis est obseruandū ⁊ diligenter precauendu vt sic in summis illis ⁊ dīmis astruamus substātie vnitatē ⁊ trīm nō euacuemus p sonaꝝ trinitatē. ⁊ sic ꝓfirmemus psonaꝝ trinitatē vt trīm nō dissipemus substantie vnitatez. Quā multi in eo q de summe diuinitatis vnitate sentiunt veram trinitatis fidē euacuare ꝓtendunt Et item q̄ꝫ multi in eo q de trinitate asserūt diuine essentie vnitatē dissipare volūt Arrius dr aliud est pater. aliud est filius. aliud est spūs̄sanctus. Recte quidem diceret si alius diceret nō aliud. Js vtiqꝫ in eo q dr aliud diuinitatis vnitatez dissoluit Sabellius dicit Idem deus qñ vult pater est. qñ vult filius est. quando vult spiritus̄sanctus est. ipse trīm vnus est. E Iste aūt in eo q loquit̄ vere trinitatis fidem euacuare conat̄. Debet igit̄ dicti illi cherubin per quos duo summa genera cōtemplationuz designāt̄ seipsos mutuo respicere. nec vlla intelligentie fue ꝓsperatione a mutuo ꝓcordie ꝓsensu speculationis sue oculos in ꝓtraria diuertere. Sed ām predictos hereticos cherubin nostri ab alterutro aspectu faciē auertunt. q⁊ ꝓtraria assertione multuz diuersis ⁊ fibīpsis oppositis intendūt ⁊ acquiescūt. Scdm primum cherub dicimus q⁊ vnus ⁊ solus deus est qui cuncta ex nihilo creauit. Juxta secundum cherub affirmamus. q⁊ alius est qui genuit. alius est quem genuit. ⁊ alius est qui ab vtroqꝫ procedit. Sed cherubin isti duo respiciant se mutuo ⁊ dicamus q⁊ vnus idemqꝫ deus sub

stantialiter vnus ⁊ psonaliter trinus Dicimus ꝺm primū cherubin ꝙ pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnum sunt in substantia. vnū in essencia. vnū in natura vna. Dicimus iuxta cherubin secūdū q2 alius est pater in psona. alius est filius in persona. alius est spūssanctus in persona. Respiciant se cherubī mutuo ⁊ pfitemur absq; dubio q2 nō sunt aliud pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus. q̄ uis veraciter sit alius. ⁊ alius. Alius itaq; est pater. alius filius. alius ē spiritussc̄us iuxta cherub secundū. nec tñ aliud est pater. aliud filius. aliud spiritussc̄us. Juxta cherub primū ⁊ secundum mutuū respectū veraciter affirmemus. q2 pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus. nō tñ tres dī sunt. sed vnus deus. Juxta secundū cherub pfitemur q2 filij substantia nr̄e substantie vnita in vna psona vnita est. Juxta primū cherub indubitanter affirmamus. q2 patris ⁊ filij ⁊ spūssancti substantia vna ⁊ indivisa est. veruntñ iuxta mutuū respectū pfitemur q2 solus filius vaciter incarnatus est. Cherub itaq; respicit quādo vnus dicit alius non ptradicit. ⁊ illa que sue sunt psideratōis sic vnus asserit. vt tñ que alterius sunt omnino euacuare nolit. Cherubin se mutuo respiciunt qñ summa duo ptemplationum genera invicem sibi ⁊ occurrunt ⁊ mutua sibi veritatis pcordia alludunt. Et notandū si illa que de personaꝝ trinitate. ⁊ substantie vnitate in deo credimus per mentis excessum videre ⁊ pura perspicuaq; intelligentia capere nequimus. Nichilominus tñ ea q̄ in catholica traditōe accepimus fide tenemus. put nobis possibile est in frequēti psideratōem adducamus vt eiusmodi studio diuinaꝝ revelationuꝫ copiam pmereri possimus. puto siquidē ꝙ diuinaꝝ revelationum psolatio nō omnino peregrina erit eis qui diuinorum sacramentoꝝ archana fidei oculo tam frequenter q̄ libenter aspiciūt. q̄ romagis illis maxime familiaris erit qui eam intelligentie oculo assidue cōtemplando per mentis excessuꝫ sepe vi dendo desiderio suo satisfacere nō pñt Hecrich. ℣ Et notandū pseqñr ꝺm thomā de aquino ꝙ deus cū omnino sit simplex ⁊ invisibilis nō determinat ad aliquem locum. vt esse dicatur vbiq;. ꝙ videlicet vna ps eius sit hic. alia illic. sed immensitate virtutis sue tangit omnia que sunt in loco. cum sit causa vniuersalis essendi. Omnes em̄ ⁊ motū oportet esse simul. deus autem omnia mouet ad suas operationes igit̄ est in omnib⁹. Unde sciendum ꝙ res corporea est in aliquo loco ꝺm ptactū quantitatis dimensiue. sed res incorporea ꝺm ptactum virtutis cum careat omni quantitate dimensiua. Si autez esset aliquod corpus habens quantitatem dimensiuam infinitā oporteret illud esse vbiq;. Ergo si sit aliqua res incorporea habens virtutē infinitā oportet ꝙ sit vbiq;. deus aūt est hmōi. ergo est vbiq;. Et q̄uis sit vbiq;. tñ a nullo eoꝝ que sunt deleṫndit̄. Unde dicit scotus. deus est in omnib⁹ sup omnia. Ipse quidem essentia omnium quiete solus. Et cum in omnibus totus sit extra omnia totus esse non desinit. dū enim per omnia que sunt diffunditur a nullo eoꝝ que sunt deleṫndit̄. Quia esse quidem de deo predicat̄. quid aūt sit penitus ignorat̄. hec scotus. Ergo put dicit augustinus intelligamus deum si possumus quantum possumus sine qualitate bonum. sine q̄ntitate magnum. sine indigentia creatorem. sine situ presentem. sine habitu omnia prinentem. sine loco vbiq; totum. sine tē pore sempiternū. sine vlla mutatione

mutabilia facientē. nihilq; pacientez Hec aug. ¶ De hoc aūt quō deus voluntate sua cūcta creauit ⁊ quō in ipso oīa fuerunt anteq; ad formaꝫ suaꝫ visibiles ꝓcederent spēs ⁊ quō p̄ motez corpis nusq; ē. ⁊ tñ p̄ incircūscriptā substantiā nusq; deest De his ⁊ quibusdā alijs ad dīmitatis potētiā ptinētibꝰ. Petrus da. fic ait. Uolūtas dei oīm rez siue visibiliū siue inuisibiliū cā est vt existant a deo ꝓdita queq; anteq; ad formaꝫ suarū visibiles ꝓcederent speciez. iaz veraciter atq; essentialiter viuerent in sui opificis volūtate qđ factum est in ipsovita erat. Et idem in apocal. Tu creasti oīa ⁊ ꝓpter tuā voluntatem erant ⁊ creata sunt. prius dz qz erant ⁊ postmodū fuisse creata. qz que foris expressa sunt p̄ ꝓditionē opis iā intus erant in ꝓuidentia ⁊ ꝓsilio ꝓditoris Constat itaq; deum oīpotentem oīa solū interne sue sapie thesauro cōcludere. vt nec ad se quicq; p̄ tpm valeat momēta trāfire. Illa igit̄ ineffabili sue maiestatis arce p̄sistens sic oīa in p̄ntie sue ꝓstituta ꝓspectu vno ac simplici ꝓremplatur intuitu. vt sibi nūq; penitus vel p̄terita transeant vel futura succedant Cui dū semp esse ad idem esse est p̄eternitatē dū oē qđ labit̄ circūscribit. ⁊ intra semetipsum oīm cursus tempoꝫ claudit Et sic intra se fine tranfitu cohibet oīa tempora. Ita nihilominus intra se sine spacio vniuersa continet loca hinc est q̄ ait Celum ⁊ terram ego impleo. Item p̄ ꝓphetam dr Celū mihi sedes est. terra aūt scabellū pedū meoꝝ. Rursumq; de eo scriptum est. Celum meitur palmo ⁊ oēm terrā pugillo conclusit. Sedi quippe cui p̄sidet interior ⁊ superior manet. nam celū palmo metiens ⁊ terram pugillo ptinens ⁊ ꝓcludens ostendit. q̄ ipse sit circūquaq; rebus cunctis quas creauit exterior Idnam quod interius ꝓcludit a ꝓcludente exterius continet. p̄ sedem ergo cui p̄sidet esse interius ac supra p̄pendi/tur Per pugillum vero quo cūcta esse exterius subterq; signant demonstratur. quia em̄ ipse manet intra omnia. ipse extra omnia. Ipse infra omnia ⁊ superior est p̄ potentiam ⁊ inferior est per sustentationem. ⁊ exterior p̄ magnitudinem. ⁊ interior per subtilitatem Ubi ergo fit aliquid absq; eo. qui cum per molem corpis nusq; est per incircumscriptam substantiam nusq; deest De quo ait apl's Quia in ipso ꝓstant omnia Et rursus qm̄ ex ipso ⁊ per ipm ⁊ in ipso sunt oīa. Est em̄ vt ita dixerim locus inlocalis. qui sic in se continet omnia loca. vt non moueat ipse p̄ loca ⁊ tamen omnia simul impleat. nō per partes sui occupat partes loci sed totus vbiq; est. nec per ampliora loca distractior. nec per angustiora contractior nec altior in excelsis nec plus humiliatus in infimis nec maior in magnis sed vnus idemq; simplex ⁊ equalis vbiq; nulla indigens creatura. nā ⁊ antequam virtutes angelicas condidisse anteq; tempus aut tempꝰale aliquid extitisset plenas atq; p̄fectas immortalitatis glorie diuitias possidebat. Ad creandum igitur quod non erat non eum alicuius inopie necessitas impulit. sz sola ꝓprie clementie bonitas prouocauit. nec beatitudinis rerum conditio sibi conferre aliquid potuit cum ita p̄ se ⁊ in se sit plenus atq; perfectus. vt nec existente creatura aliquid sibi accedat nec ea p̄reunte decedat. hec petrus dami. Unde considerādum q̄ deus non loco continet. ipse em̄ est sibi locus. quia in se habitat ⁊ existit. ⁊ ideo in se continet omnia loca. nec tempoꝫ variatur. nec alicubi

est.qz corpus non est.sed omnia in ipso ꝛ ipse in omnib non ptialiter diuisus.sed vbiqz totus.intra omnia non inclusus.extra omnia nõ exclusus.super omnia non elatus.infra oĩa nõ depressus.Ubiqz namqz est per diuinitatis pñtiam.in sanctis aũt familiariter per inhĩatõem.ꝓpter qd nõ dicimus Pater noster qui es vbiqz.licet hoc sit verꝫ.sed qui es in celis.i.in sctis quodam.s.excellentiori mõ. Celum autẽ qd dr trinitatis non est aliquis locus corporeus extra mundũ vel intra.s.vbi habitat trinitas sicut angelor in celo empireo.sz est ipsa trinitatis excellens maiestas quevbiqz est ꝛ omĩa implet ꝛtinet ꝛ excedit ꝛ sup omnia non loci positione.sed nature dignitate.ꝛ omnipotentie sublimitate.Uñ lucifer ait.In celum ascendã.i.ad equalitatem dei.Et sciendũ q deus incõmutabiliter in se exñs pñtialiter.essentialr ꝛ potentialiter est in omni creatura sine sui diuisione ꝛ in omni loco sine circumscriptõe ꝛ in omni tpe sine sui mutabilitate. Unde ysido.in lib.de sum.bono.Diuine magnitudinis immensitas est ista vt intelligamus ea3 intra omnia sed non inclusum ꝛ ideo exteriorem als cum incircũscripte magnitudinis immensitate oĩa ꝛcludat.per illud qd exterior est oĩditur eẽ creator. per id vero qd interior gubernare omnia demonstratur.ac nec ea que creata sunt sine deo essent.Intra oĩa deus est entia ne extra dẽ essent.Deus exterior est vt omnia extra ꝛcludanr ab eo.

Et norandũ q intelligibiliter quodã miro mõ dei essentia sciri ꝑt dum esse credit.hec ysido. ¶ Sciendũ etiam vt dr beatus greg.xxj.moza q omnipotens deus sic intendit omnib.vt assit singulis ꝛ simul omnib nunqz desit.nam ꝛ si quosdam peccantes dese-

rit.eisdem tamen adest per iudicium. quib dcesse cernit per adiumentum. Sic itaqz exteriora circumdat vt interiora impleat.sic interiora implet.vt exteriora circũdet.sic summa regit vt yma non deserat.sic ymis pñs est vt a superioribus nõ recedat. sit latet in sua specie vt tñ cognoscat in operatione.sic cognoscit in suo operevt tñ ꝓpendi non valeat agnoscentis estimatiõe.sic adest vt videri nequeat.sic videri non valet vt tñ eius pñtiam ipsa sua iudicia testent.sic se nobis ad intelligẽdũ prebet.vt tñ ipsum nobis radiũ sui intellectus obnubiler.Et rursum fic caligine ignorantie nos reprimit vt ramẽ mẽti nostre claritatis sue radijs intermicet.quatenus ꝛ sublevata quippiaz videat ꝛ reverberata ꝓtremiscat Et qz eum sicut est videre non potest.aliquã do videndo agnoscat.hec greg. ¶ De hoc etiã q deus vbiqz est intra omnia.extra omnia.supra omnia.ꝛ infra omnia.beatus greg.ij.moral.exponẽs illud dictum.Egressus est sathan a facie domini.sic ait. Quid est q sathã a facie domini egressus dr. Quomõ enĩ exit ab eo quivbi qz est.ipse enim manet ꝛ intra omnia.ꝛ extra omnia.ipse supra omnia ꝛ infra omnia.ꝛ superior est per potentiam.ꝛ inferior ꝑ sustentationem.ꝛ exterior per magnitudinẽ ꝛ interior per subtilitatem. Sursum regens ꝛ deorsum ꝓtinens.extra circumdans.interius penetrãs.nec alia ex parte supior.alia inferior.aut alia ex parte exterior atqz ex alia manet interior.sed vnus idemqz totus vbiqz ꝑsidendo sustinens.sustinendo ꝑsidens circũdando penetrans.penetrando circumdans.vnde superius presidens inferius sustentans.ꝛ vnde exterius ambiens inde interius replens.Sine inquietudine superius regens.sine labo

re inferius sustinens. interius sine ex/
tenuatione penetrãs .exterius sine ex
tensione circũdans Est itaq; supior ⁊
inferior sine loco. est amplior sine lati
tudine. est subtilis sine extenuatione.
quo eñ exitur ab eo qui dum p̃ molez
corpis nusq; est p̃ incircũscriptã sub/
stantiã nusq; deest. hec greg. ℟ Un
fm dictũ beati aug. diuine dignitatis
excellẽtia tanta est q̃ mens de deo co/
gitans deficit cũ sit incõprehensibilis
sensus nõ p̃cipit cũ sit inuisibilis. lin/
gua non explicat cũ sit ineffabilis tps
eũ non mẽsurat cũ sit interminabilis
scriptura non notificat cũ sit inestima
bilis. virtus nõ tangit cũ sit inaccessi
bilis. desideria ⁊ vota transgredit cuz
sit incompabilis. hec augu. Et g̃ vt dr
damascenus solus deus pfectus sup̃si
us dtemplator est. lucẽ eñ habitat in
accessibilẽ quã nulla cognitio valet at
tingere pure viz creature. ℣ Un te/
nendũ est q̃ deũ in via cognoscere pos/
sumus q̃z est. in patria vo sicut est. sed
nec hic nec illic id qd̃ est. Nam id qd̃
deus est non solũ hoim sed etiã angelo
rum supgredit intellectum De hoc au
gusti. in libro soliloquiorum sic dr Ne
mo novit patrez nisi filius ⁊ cui spũs
Soli quidẽ tibi sola trinitas integra
nota es. Sancta trinitas supnaturalis
lis supinenarrabilis. superinscrutabi
lis. ⁊ supinaccessibilis ⁊ supincõpre/
hensibilis ⁊ supintelligibilis ⁊ super/
essentialiter exuperans oẽm sensum.
oẽm rationem. oẽm intellectum. oẽm
intelligẽtiam. oẽm essentiam supcele
stium animorũ. quã neq; discere neq;
cogitare neq; intelligere neq; cogno/
scere possibile est etiã angelor̃ oculis
Hec aug. ℣ Dicit etiã de hoc hi
larius pfecta scia est sic deum scire vt
licet non ignorabilem tamen incõpre
hensibilem scias. Est eñ pgenies inge
niti vnus ab vno virtutis virtus sapiẽ
tia sapiẽ gloria glorie. generatõis hu
ius sacramentũ ego nescio nõ requiro
⁊ p̃solabor me. q̃z archangeli nesciũt
angeli non audierũt. secula non renẽt
p̃lxra non sentit. ap̃s non interroga
vit. filius non dedit. hec hilarius ℣ O
portet ergo vt dr glosa sup dionisium
de divinis noib; deo attribuere tanq;
sibi soli cognitã sup̃sbãlẽ de seipo scia
q̃ ẽ ignorantia nostra respectu substan
tialitatis que est in abditis p̃ter inac
cessibilem quã inhabitat lucem super
omnem rõnem ⁊ intellectum ⁊ subsiã
tiam existentẽ. Igit q̃uis iste modus
cognoscendi impossibilis sit omni cre
ature tñ fm cognitionem viatoris mo
do suo potest esse possibilis Ideo auto
ritas dyonisij qua dr ipius superessenti
alis ⁊c. intelligenda est de cognitione
vie. qua intellectus viatoris videt de/
um p̃ aliquã formã q̃z illa forma defi/
cit a repñtatione divine nature ⁊ p̃ eã
non potest videri. sed tñ cognoscit q̃
est deus sup̃ illud qd̃ de ipo intellectui
rep̃sentat. vnde illud qd̃ est remanet
occultum. Et hic est nobilissimus mo
dus cognitionis ad quẽ possumus pue
nire in via ⁊ ideo nõ cognoscimus q̃d
est sed quid non est. ℣ Et notan/
dũ q̃ sanctus dionisius tractaturus de
divinis ad superexcellentẽ nõ attigit ve
ritatem homini possibilẽ p̃centus cog/
nitione trinitatis. als terminis divina
p̃videntia hoibus adhuc exultantibus
p̃uisis. q̃z nulla creatura q̃ species ira
eius similitudini approximat vt id qd̃
vere deus est expresse ⁊ fm p̃prietatem
ostendat. Non ergo verum deum dici/
mus dum per aliquid eor̃ que sunt. eũ
esse affirmamus. nulla siquidem essen
tia est. nulla bonitas quia superessenti
alis est ⁊ plusq; bonitas ⁊ super om ne
quod dicitur aut intelligit exaltatus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝓterea negatiua in diuinis figmfica/
tiomb ꝓponīt affirmatiue. ꝙvere di
cimus ipsam que supeminet omīa nō
esse aliquid eoꝝ que sunt. quia ignora
mus quid ipsa sit eius supressentiali/
tas ꝙ iuisibilitas ꝙ ineffabilitas ꝙ in/
finitas. qđ enim infinitū est scīa hu/
mana estimari non ꝑt. qđ ineffabile ē
non đr. qđ inuisibile est non cognosci
tur. qđ vero supessentiale non ꝓprehen
dit. Qui vero recto ratiocinandi iti/
nere deū querunt. eum super oīa subli
matū esse cognoscunt. Ar per hoc eoꝝ
ignorantia vera est sapīa. ꝙ nesciendo
deū in his que sunt melius eum sciunt
supꝝ omnia que sunt ꝙ non sunt. Unde
aug. Qui melius nesciendo scit Et dy
onisius. cuius ignorantia est vera sapi
entia. Quia creatoris immēsitas om
nem creature possibilitatē transcēdit.
cum ad semetipam ꝓprehendendā ne/
quaq̄ creatura sufficiat. De ipo ergo
mens aliquid humana capere potest. ip
sum non potest. ergo nulla rō vel intel
lectus est qui similitudinē ipius (qm̄
incompabilis (possit attingere. Dese
rit ergo ꝙ vilescit omis creatura visibi
lis dum ꝓparat summe ꝙ supnaturali
nature que est supꝝ omnia. Deus enim
nihil est aliud q̄ infinitum pelagus qđ
dam perfectōnis in quo reseruant esse
ꝙ viuere ꝙ intelligere ꝙ simul oēs pfe/
ctiones Et qr intellectus noster nō po
test apprehendere illud esse diuinū qđ
est infinitū pelagus vno ꝓceptu. vocat
eum ipm multis nominib nūc ipsum
viuere. nunc ipm intelligere ꝛc. Naz
nulla res creata ꝑt recipere illud pela/
gus infinite pfectionis. sicut nec tota
aqua maris sufficiendare modico vasi
Sed vnaquaq̄ creatura de esse recipit
sm modum suum. nam ignis ipe divi
nus illucet quidem mentib viatoruz.
sed per naturā innominabilis. vtpote
inuisibilis. nam qui in effectib suis
qr est multipliciter discit. quid scōm
naturam sit penitus ignorat. hec glo.

Et notandū ꝙ cum aliqua coꝛ
poralia in sacra scriptura dicuntur de
deo. vt pura de oculis vel auribꝫ ꝙ cete
ra similia. vt etiam ps. ait. Oculi dn̄i
sup iustos ꝙ aures eius ꝛc. Hec ꝙ hu/
iusmodi occultam quandā ꝙ spūalem
intelligentiā habent. Unde damasce/
nus de deo loquit ꝙ appellat dei oclos
ꝙ palpebras ꝓfideratiuam virtutēvni
versoꝝ aures ꝙ auditum eius ꝓpiciati
onem ꝙ nostre deprecationis susceptō
nem. Os ꝙ loquelam vlūratis sue de
monstratōem. cibum ꝙ potū nosiꝝ ad
eius voluntatis ꝓcursum. Odoratum
eius acceptatōem. faciem eius ꝓ opa
tionum demonstratōem. manus eius
per operationū perfectōem. Dexteraz
auxiliū eius in ꝓsperis. palpationem
eius devotōem ꝙ exquisitōem eoꝝ que
apud nos sunt. pedes incessum auxili
um indigentiū velvltionem inimicoꝝ
Juramentū intransmutabilitatē con
silij eius ꝙ voluntatis. Iram ꝙ furoreꝫ
ꝓuersionē ad maliciam ꝙ iniquitatem
vindicandam. Oblitionē aūt ꝙ som
nium ꝙ dormitōem dilatōem eius que
est ad inimicos vltōnis ꝙ auxilij retar
datōem alis recordatōnem. Et simpli
citer dicendo omnia que corporaliter
dicunt de deo occultam habere quan/
dam intelligentiam ex his que sunt a
pud nos ea que sunt supra nos edocen
tem Quod de angelis similiter modo
suo licet incompabiliter inferiori in/
telligendū est. hec damascenus.

Circa qđ etiam sciendū ꝙ in hoīe qui
ad ymaginem dei est creatus duo sunt
sensus. Unus exterior. ꝙ alius interi/
or. vterq̄ bonū suum hz in quo refi/
cit. Dēsus exterior reficit exterius in
ꝓtemplatōe humanitatis. sensus inte

rio2 in ꝓtemplatione diuinitatis. ꝓpte rea eñ ds homo factus est vt totum hoīem beatificaret ⁊ tota ꝑuersio eius esset ad ipm ⁊ tota delectatio eius eēt in ipm. cū a sensu cozpozis videt ꝑ car nem ⁊ a sensu mēris videt ꝑ ꝓtempla tionem. hoc est totū bonū hoīs vt siue ingrederet siue egrederet pascua inue niret in suo fcōre. ¶ Pascua facis in car ne saluatozis. pascua interius in deita te recreatozis. Cū aūt homo existat ex carne ⁊ aīa ⁊ in carne sunt quinq sen sus. s. visus auditus gustus olfactus ⁊ tactus quos tñ nō mouet fine aīe so cietate ita aīa simili modo hz quinq sensus suo modo q2 spūales res cozpa libz non scrutant sed spūalibz sensibz cimande sunt vnde diuina vox in deu tro. ait. Gidete q2 ego sum solus deus ecce spūalis visus Et in apocal. qui hz aures audiēdi audiat quid spūs dicat ecclīs ecce spūalis audit? Et in ps Gu state ⁊ videte qm suauis ē dns ecce gu stus spūalis Et apostolus Xpi bonus odo2 sumus. ecce spūalis odo2 als olfa ctus. Et in euan. Mulierem fide se te tigisse magis q̄ cozpe ostendit dicēs Quis me tetigit. ecce tactus spūalis. Sic ergo cū omni cautela obseruāduz est quid ad cozpis sensus ⁊ quid ad di gnitatem aīe ꝑtm sensus interiozes ꝑti net Ex his plane patet q̄ sicut expien tia cozpalium fit sensibz cozpalibz. ita expientia spūalium fit in mente sensi bus spūalibz Un sicut gustus exterioz sensus cū attingit gustabile vel attingi tur ab illo tūc vere habet noticiā expi mentalem illius . Sic est de gustu in teriozi ⁊ alīs sensibz spūalibz. nā cum aliquis legerit vel audierit ab aliquo q̄ dulcis sit dominus ꝓpter hoc tñ non habet noticiā expimentalē de hoc nisi gustus spūalis attingat dulcedine di uina. vt dicere possit fructus eius dul cis gutturi meo Cañ. ij. vbi loquit de gustu spirituali vt ōt glo. Quid nāq̄ ꝓdest multum cognoscere nec illa ex periri nec aliquē visum. Illa ha bere ad hanc experientiā exhozat ꝑe trus in sua cano. j. dicēs Si tñ gusta stis qm dulcis est dns. Isti aūt sensus nostri interiozes spūales impediuntur ab illa expimentali noticia. ⁊ hoc du plici impedimento. vnum impedimē tum ꝓcedit ex natura cozrupta. aliud ex negligentia ꝓpria ¶ De impe dimēto nature ōt beatus berñ. sup cañ. Sapozē interiozem pdidimus ab ip so pene exordio generis nostri ex quo cozdis palatū sensu carnis prevalente inerat virtus serpentis antiqui extūc cepit nō sape bonum ac sapoz noxius subintrare ⁊ infipiētia mulieris ⁊ sen sualitas sapozem boni excludit. q2 ser pentis malicia ⁊ astutia mulieris insi pientiam circūuenit. hoc berñ. ¶ Ille namq̄ morsus serpentinus fecit sensus languescere interiozes ⁊ tabes cere. extūc ei visus spūalis interioz ob tenebrescit. auditus surdescit. olfactus tabescit. gustus amarescit. ⁊ tactus grossescit. Un clamat ꝓpheta Oculos hñt ⁊ nō videbūt aures hñt ⁊c. Tales em manēt in tenebris exteriozibz carnis De scdo impedimento ōr in libro de spiritu ⁊ anima hoc bonū magnum quod habuit hō ex duplici sensu. s. exteriozi ⁊ interiozi bene ordinato ma gnum malum secutum est. quoniam ꝑ dito bono quod intra erat egressa est anima ad bona aliena que foris erant ⁊ pactum fecit cū delectatiōibz secu li requiescens in illis non attendens boni sui interiozis absentiā. eo q̄ ꝑso latōnes suas cerneret in bonis alienis nam cū exterioz sensus carnalis bono suo vtit. interioz sensus q̄si obdormit nō ei cognoscit bona īteriozis sensus

qui iocūditate exteriop bonop rapiť. hec in libro de spū ⁊ anima. Qualiter aūt hij sensus interiores refoꝛmenť et reparenť de hmōi impedimentis. De hoc sciendū q̄ primum impedimentū scz coꝛruptōem nature tollit xp̄us q̄n suam sapiam ⁊ grām infundit coꝛdibus ⁊ per eam exterminat ꝓcupiscentiā malā ⁊ ꝓsequenter intellectū hoīs ⁊ affectū purificat ⁊ coꝛdis palatuz sanat. De hoc beatus bernn. sup canti. ficait. Sapia assidue vincit maliciaz. i. ꝓcupiam in mentibp ad quas intrauerit. sapoꝛē mali quē illa inuexerit sapore melioꝛe exterminans. Intrat enim sapia dum sensus carnis infirmať. intellectū coꝛdis purificat. palatū sanat ⁊ repat. sanato iā palato iam sapit bonum. sapit ⁊ ipsa sapia qua in bonis ēmbil melius. hec bernn. Contra impedimentū secundū. s. nostrā negligentiaz necē est vt sensus exteriores sopianť ⁊ a sua vagatōe restringanť. qz tunc sensus exteriores excitanť ⁊ exercitantur Unde dr beatus greg. Si exterius euagatio sensus claudiť interioꝛ sensus aperiť. Cuius ratōnem reddit hugo de scō victo. in li. de archa noe ita dicēs Mentes quas cure carnales exagitāt non ꝓpꝛehendunt sapidā sapiam. sed qui minoꝛať actu ille inuenit eā. qz dū animus ab exteriopibp abstrahiť ⁊ ad semetipm colligiť ⁊ robustioꝛ ad eterna ꝓemplanda sublenať ⁊ cum a delectatōe carnali abstrahiť ⁊ ad seipsum colligiť necē est vt statim inde aliquid gaudij spūalis pꝛegustare incipiat. nesi mens omino a delectatōe remanserit aliēa. quasi in se sit arida ⁊ sine humoꝛe ad germen sapie non possit ꝓualescere. Fit ergo diuina gratia aspirāte vt mens sic abstracta ⁊ a terrenis desideriis exuta statim quasi insolita letitia perfundať. ⁊ amplius amarū cognoscit esse quod deseruit. quo magis dulce sentit quod inuenit. hec hugo. Ex quibp colligere possumus q̄ quanto magis sensus exteriores a carnalibus desideriis retraxerimus. tanto validius sensus interiores ⁊ spirituales ad gustandum diuina ⁊ celestia conualescunt.

Filius.

Desidero etiaz scire quot modis species siue qualitas ꝓemplationis varietur.

Ca. XI Pater

Scire debes qđ tribp modis ꝓemplatōis variatur qualitas. Primo enim mō contemplatio agiť mentis dilatatōe. Secundo mentis subleuatōe. Tercio modo mentis alienatione. Mentis autez dilatatio est q̄n spūssanctus coꝛ hominis ingrediť. ⁊ per suam gratiam omnes affectiones carnales. sive seculares de ipsa mente eliminantur. ⁊ coꝛ magno ardoꝛe amoꝛis dei inflammatur ac etiam dilatatur. moduz tamen humane industrie non supergreditur. Mentis vero subleuatio est quando intelligentie vinacitas diuinitus irradiata humane industrie metas transcēdit. nec tamen in mentis alienatōem transit. itavt ⁊ supra sit qđ videat ⁊ tñ ab assuetis penitus non recedat. Mentis autē alienatio est q̄n pꝛesentiū memoꝛia menti excidit ⁊ in peregrinum quendam humane industrie statuz diuine transfiguratione transit.

Prima species ꝓemplationis agitur mentis dilatatōne Exclusis namq̄ vitijs de cubiculo coꝛdis ⁊ decenter viꝛtutibp adoꝛnato subintrat dilectō dei. Qui vero deū diligit. ⁊ mandata eius seruat videlicet peccatis resistendo ⁊ deuote viuendo. illius mentem libenter

ꝺeus visitare ꝺignaꝝ. ac in illa mãsione ꝺesiꝺerat facere Leste vitate q̃ ait Si quis ꝺiligit me sermonẽ meũ seruabit Et pater meus ꝺiliget eũ ⁊ ad eũ veniemus ⁊ mansionem apuꝺ eũ faciemus. Cuius vo cor oꝑs ꝺeus ꝑ suam pñtiam sic visitat. illius mentem ꝺiuinus amor inflammat ⁊ exclusis oĩbꝫ cupiꝺitatibus feruens caritas ꝺei oĩa interiora aīme occupat. ⁊ ꝑ suam ꝺilectionẽ ꝺilatat. Talis vero ꝑ amorez ꝺei sic ꝺilatatus viꝺet ꝺeuz qꝺ ꝓtingit cum ꝺeus qui spiritus est visitans aīmam principaliter aꝺesse sentiaꝝ ⁊ intelligiaꝝ. Unꝺe ꝺr beatus ber. Oculus meus intelligentia mea. Uiꝺere ergo ꝺeum ꝺicimur. cũ eius pñtiam in aīa ꝑ intellectũ vtrũqꝫ ꝓcipimus ⁊ sentimus Cum ergo sentis grãm cognosce ꝺei pñtiam. nam ꝓut ꝺr beatus greg. Qui mente integra ꝺeũ ꝺesiderat ꝓfecto iam habet quem amat. Necꝫ enim quisqꝫ posset ꝺeum ꝺiligere si eũ quez ꝺiligit non haberet. hꝛc greg. Anima vero ꝑ grãm sibi infusam sentiens aꝺ esse pñtiam sui creatoris. suũ intuitum ⁊ totum affectum ꝺirigit in ipsum super oĩa amanꝺo. In quo aũt talis latitudo caritatis est fortiter currit viam manꝺatorum ꝺei. Uñ ꝺr ps Uiã manꝺatoꝝ tuorum cucurri cũ ꝺilatasti cor meũ. Aꝺ hanc latitudinẽ cor ꝺis habẽꝺam hortaꝝ ꝺns ꝑ ps ꝺicens Dilata os tuũ ⁊ implebo illuꝺ ac si ꝺicat. Extenꝺe ⁊ ꝺilata ꝑ ꝺesiꝺeriũ sanctũ ostruũ cor ꝺis viz ⁊ ego implebo illuꝺ multiplici ꝺono spũs mei. Aīa vo ꝺeuota que sic a ꝺño visitaꝝ habens ⁊ ꝓtinens illum in seipm intueꝝ ꝓtemplationem amplexaꝝ ꝑ ꝺilectionem ꝺeosculaꝝ ꝑ ꝺeuotionẽ ꝺe hoc richar. ꝺe sancto victore in .iiij. libro contemplationum sic ait. Deus auꝺitur viꝺe licet ab aīma ꝑ reuelationem viꝺeꝝ ꝑ ꝓtemplationem ꝺeosculaꝝ ꝑ ꝺeuotionem astringiꝝ ꝑ ꝺulceꝺinis sue infusionem Auꝺiꝝ ꝑ reuelationem ꝺo necvoce eius paulatim inualescẽte rota ꝑstrepentiũ tumultuario solaqꝫ illius vor auꝺiaꝝ ꝺonec ois illa randẽ tumultuantiũ turba ꝺispeat. soluscꝫ cũ sola remaneat ⁊ solũ sola ꝑ ꝓtemplationem aspiciat ⁊ ꝑ ꝓtemplationẽ viꝺeat ꝺonec aꝺ solite visionis aspectũ pulcrituꝺinis aꝺmiratione paulatim aīa incalescat. ac randẽ aliqñ tota incanꝺescat. ꝺonec aꝺ verã puritatẽ internãqꝫ pulcrituꝺinem tota reformeꝝ ⁊ ille interne habitationis thalamus vnꝺiqꝫ virtutibus aꝺornetur. Tanꝺem aliquanꝺo aꝺornato thalamo ⁊ intro existente ꝺilecto fiꝺucia tam inualescente ꝺesiꝺerioqꝫ perurgente. cũ se vlterius cohibere nonvaleat. subito in oscula ruit ⁊ impressis labꝫs intime ꝺeotionis oscula figat. ꝑ ꝺeuotionẽ sepe ⁊ multiformiter ꝺeosculaꝝ. ꝺum interim cubiculum sterniꝝ. ꝺonec intimus aīme sinus aꝺ summã pacem ⁊ tranquillitatem ꝓponaꝝ. ꝺonec randẽ ꝺilecto interpera collocato aꝺ ineffabilem quãꝺam ꝺiuine ꝺulceꝺinis infusionem in illius ꝺesiꝺerio liquescat. ⁊ spũs ille qui ꝺomino aꝺhereꝺ vnus spũs fiat. puto qꝛ experta tanta ꝺulceꝺine cum intima suauitate ꝺe cetero iam nõ possit aīa illa pulsanti ꝺilecto aliquas molestias innectere. vel illa expectatione fatigare presertim cum fiꝺꝫ omnis mora nimis longa fit ⁊ expectatio viꝺetur onerosa. Deinceps vt arbitror aꝺ habitationis sue introitum liberter obseruabit vt aꝺ ꝺilecti sui susceptiones semper parata sit. Sed cꝫis iam parata fit. tunc temporis huiusmoꝺi aꝺuenientem suscipere nescit si ⁊ eque parata sit ⁊ expeꝺita vocanti occurrere. Puto enim non esse eiusꝺem facul-

tatis suscipere venientem ꝛ sequi vocã/
rem. Aliud est cũ ipso introire. atq; a
liud est exire ibi aĩa ad seipam rever/
tiſ ꝛ cũ dilecto suo vsq; ad intima cor
dis sui penetralia ingrediſ. hic extra
semetipsam ꝛ ad sublimia ꝓtemplan
da subleuaſ. Quid namq; est eius in/
troire nisi se totam in seipam collige/
re. quid vero est eius exire. nisi seipam
extra semetipam totã effundere. Nihil itaq; aliud est aĩam cum dilcõ suo
in cubiculũ intoire ꝛ solã cũ solo mo
rari dulcedineq; pfrui nisi exteriorũ
ommiũ obliuisci ꝛ in eius dilcõne sum
me ꝛ intime delectari. se solam cũ dile
ctovidet. qñ exterioꝝ ommiũ oblita ex
ꝑpria ꝓsideratõe in dilecti sui dilcõez
desideriũ suum purget ꝛ ex his q̃ in in
timis suis ꝓsiderat aĩm suum in eius
amorẽ affectũ inflammat ꝛ tam ex ma
loꝝ q̃ bonoꝝ suoꝝ ꝓsideratõe in grati
arum actõem assurgit. hinc ꝑ impensa
gña ꝛ hĩc ꝑ indultaxenia intime devo
tionis victimas exoluit. vsq; in intimũ
dilectus perduciſ. ꝛ in optimo collo/
caſ qñ ex intimo affectu ꝛ supꝝ oĩa dili
giſ. Cogita quid sit qđ invita tua ar/
dentius dilexisti. anxius ꝓcupisti. qđ
te iocundius afficiebat. ceteriscq; oĩbꝫ
ꝑfundius delectabat. Considera ergo.
si eandẽ affectionis delectationisq; a/
bundantiã sentias. qñ in summi dile
ctoris desideriũ inardescis qñ in eius
dilectõe requiescis. Cui dubiuz sit ꝙ
intimũ illum affectionis tue finũ nec/
duz teneat. si intime dilectionis acule
us animã tuam in diuinis affectibus
minus penetrat. tepidius exagitat q̃z
in alienis affectibꝫ aliqñ penetrare vel
exagitare solebat. Sed si tantã ꝑsus
vel forsan validioꝝ dilectionis vel de
lectationis violentiaz in intimis tuis
circa diuina ꝓsenseris q̃z alꝫ vnq̃z exꝑ
tus fueris vide adhuc si forte aliquid
aliud sit in quo delectari vel consolari
possis. Certe q̃diu possumus ex aliẽa
qualicunq; re ꝓsolatõem vel iocundi/
tatem ꝓcipere. nondũ audeo dicere eũ
intimũ ardentissimi amoris sinum te
nere. Satage. festina. trahe euz adhuc
ad ĩteriora tua ꝛ secretiora cordis tui
penetralia quecunq; eiusmodi oĩa es
Certe si alienã aliquam ꝓsolatõz que/
ris vel recipis. deũ tuuz q̃ius forte sse
summe nondũ als tñ tam singulariter
diligis. Nondũ ergo in intimũ ꝓduci/
ſ. nondũ in optimo collocaſ. Si er
go non satagis introducere eũ ad inti
ma tua. quõ credã te posse sequi eũ ad
sublimia sua. Certum ergo signũ tibi
sit quecunq; es aĩa ꝙ dilectum tuum
minus diligis. vel ab illo minus dili/
geris. si ad rhoricos illos excessus nõ
dũ vocari vel vocantẽ sequi nondũ me
rueris. hec rich. X Secõs modus
sive species ꝓtemplationis agiſ men/
tis sublevatõe. mens em̃ pñtia sui cre
atoris visitata. ꝛ ex eius amore dilata
ta. ꝓpter ferventem caritatẽ dei quam
in se sentit vltra non valens se ꝓtinere
interiori ac spũali intuitu sursum se li
brat. confiderans illũ videre a quo tam
dulciter visitaſ ac ꝓsolaſ. cũ vero mẽs
sive anima sic sursum elevata per feru
dum amoreꝫ christo inhereat. incipit
inter brachia eius aliquo modo conso
piri. vt non solum delectabiliter sed ꝛ
tenaciter deo inhereat. ꝛ q̃si vi abstra/
haſ ab ommium visibilium sensu ꝛ me
moria. sic tñ vt non plene suimet obli
ta. nec tñ vere ꝓpos sit sui. Juxta illud
canti. Ego dormio ꝛ cor meũ vigilat.
Est em̃ talis iste somnus illoꝝ qui inci
piunt dormire. ꝛ tamen non videnſ si
bi ea que circa se fiunt aliquo mõ sen/
tire ꝛ intelligere. sed ꝓ sopore nõ ad
vertunt. Sic amor dei cum intelligen
tia conditus inebriat mentẽ ꝛ ab exte

riozibꝫ abstractam suavirtute ꝺeo con
glutinat ⁊ diũgit. ⁊ ꝙto amoꝛ velxmẽ
tioꝛa intelligentia lucidioꝛ.tanto va
lidius mentẽ in serapit quousqꝫ tãdẽ
oĩm que sub ꝺeo sunt abjcit.vt in solo
diuine ꝓtemplatiõis radio libere figa
tur.licet breuiter velut in quodam clꝺ
rusco lumine celitus emicantis Quia
coꝛpus qꝺ coꝛrũpit aggrauat aĩam ⁊
ꝺeprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantẽ.Sensus eñ hoĩs ꝑ se
pauca ꝑt ⁊ vix tenuiter cogitare suble
uatus aũt a flatu supni luminis tanto
plura simul intuet.quãto supꝛa se sub
limius eleuat. Sed coꝛruptio terrem
coꝛpis ⁊ ꝺere huius vite occupatiões
ꝺeprimũt aĩas ⁊ renocãt ad seipsuz vt
gemens cogat clamare cũ apl'o. Infe
lix ego hõ quis me liberabit ꝺe coꝛpe
mortis huius. Quanto eñ plus mẽs
ꝑuersa est ad ista inferioꝛa ⁊ hũana co
gitanda ⁊ tractanda.tãto plus a supi
oꝛibꝫ ⁊ celestibꝫ ꝑ ꝺeotionis intima
elongat. ⁊ ꝙto feruentius ab inferio
ruz memoꝛia affectu ⁊ intellectu ad su
perioꝛa sustollit. tanto ꝑfectioꝛ est ꝺe
uotio ⁊ purioꝛ ꝓtẽplatio qꝛ simul ꝑfe
cte nõ potest vtriqꝫ esse intenta.que ab
inuicẽ ficut lux a tenebꝛis sunt diuisa
nam qui ꝺeo inhꝛet in lumine ꝺersat.
Qui vꝺ inhꝛet mũdo in tenebꝛis est.
Et notandũ ꝑut ꝺt beatus greg.v.mo
ral. qꝺ mens cũ in ꝓtemplatione suspẽ
ditur cũ carnis angustias supans ꝑ spe
culationis ꝛẽ ꝺeliberate aliquid inti
me securitatis rimat. stare diu supꝛa
semetipam nõ ꝑt qꝛ ⁊ si hanc spũs ad
summa euehit.caro tñ ipa adhuc coꝛ
ruptionis sue pondere ꝺeorsum ꝑmit.
vnde in libꝛo iob ꝺꝛ. Et cum spũs me
pꝛesente trãsiret qñ inuisibilia cogno
scimus ⁊ tñ hoc non solide sed raptim
videmus.neqꝫ eñ in suauitate ꝓtem
plationis intime diu mens figit.quia
ad semetipsam ipa immensitate lumi
nis reuerberata renocat. Cũqꝫ interna
dulcedinẽ gustat amoꝛe estuat ire sup
semetipsam nitit sed ad infirmitatis
sue tenebꝛas fracta relabitur ⁊ magna
virtute ꝑficiens videt.qꝛ videre non
ꝑt hoc qꝺ ardenter diligit. nec tñ ardẽ
ter diligeret nisi aliquatinus videret.
Non ergo stat sed transit spũs qꝛ sup
nam lucẽ nobis ꝓtemplatio inhiantri
bus aperit ⁊ moꝛ infirmitatibꝫ absco
dit. De hoc iterũ beatus greg. sup ezꝛ
chielem sic ait. Sepe aĩmus ita in di
uina ꝓtemplatione suspendit vt iaz se
ꝓcipere ꝺe eterna illa libertate quã ocu
lus nõ vidit nec auris audiuit aliquid
ꝑ quandã ymaginẽ letet. sz cũ moꝛta
litatis pondere reuerberatus ad yma
relabit ꝙsi quibusdã pene vinculis li
gatus tenet. humana quippe mens cũ
supioꝛa atqꝫ celestia vtrũqꝫ in enigma
te aspicit.iam ꝺe claustro habitatõis
coꝛpoꝛee ꝑ sublenatã cogitationẽ exit
atqꝫ illum humiliter adoꝛat. cuius ⁊
videre substantiam non valet iam ta
men eius potentiam per illuminatio
nem spiritus rimatur. hec gregoꝛius.
Ubi sciendũ qꝺ sancta aĩa cũ ad supio
ra subleuat. puula ibi facta moꝛa sa
tim ad inferioꝛa relabit. ⁊ postmoduz
ex memoꝛia illoꝛuz que vidit suauiter
pascit. De hoc beatus bernardus Alm
ma q̃ pꝛius in scola hũilitatis sub ma
gistro filio ꝺei ad semetipsam intrare
⁊ se cognoscere didicit ⁊ ꝺe scola hu
militatis duce spũ puenit ad cellaria
caritatis. ꝺeinde suffulta floꝛibꝫ ⁊ sti
pata malis .i virtutibꝫ ⁊ bonis moꝛi
bus ad regis tũc cubiculum digna ad
mittitur. cuius amoꝛe languit ibi mo
dicum quasi hoꝛa media silentio fa
cto in celo . inter ꝺesideratos ample
xus suauiter quiescens ipa quãꝺ ꝺoꝛ
mit. sz coꝛ ei? vigilat. quotriqꝫ iterum

veritatis archana rimatur. quod postmodū memoria statim reditura pascatur. Felix eñ ista hora. sed qua mora. ibi videt ineffabilia. carpit inuisibilia hec ber. Si etiā deuotiviri quis mēte a contemplatōe eleuati. de incircūscripto luce furtim aliquid & tenuiter attingunt. tñ statim ad seipos reuersi. ab ea luce quā viderunt ad suas tenebras suspirando redeunt. Qđ beatus greg. tāgit. exponens illud Genes. Jacob in via angelū inuenit. & eccevir luctabat cum eo. fic ōr. Is qui certat in luctatie aliqñ se superiorem. aliqñ eū cuz quo contendit inuenit inferiorē. Est eñ contemplativa vita magnanimitatis contentio cū se contemplator ad celestia erigit. cuz in rebus spūalibus aīm tendit. cū transgredi nitit omne qđ corruptibile videtur. cū sese angustet vt dilatet aliqñ & vincat. & quidē reluctantes tenebras sue cecitatis erupat. vt de incircūscripto luce quidā furtim & tenuiter videat. sed tñ ad seipsam. ptinus reuerbera ta reuertit ab ea luce a qua respirando transit ad sue cecitatis tenebras suspirando redit. Quasi ergo vincit angel? qñ intellectu intimo apprehendit ds. qz intelligendo & sentiendo de incircūscripto luce aliquid degustat. Quasi etiam deuincit homo. qñ subtracta intima luce nolens remittensqz ad assuetas tenebras redit. Si igit ad partes alas pentes .i. ad scōs in celo redire cupimus. teneamus in via angelū vt suauitate intima apprehendamus deū. Tenentes vero angelum vno claudicamus pede. & fit nerui refractio. p qđ intelligit carnaliū desideriorum repressio siue extinctio. Omnipotēs eñ deus cū iam per desideriū & intellectū agnoscit oēm in nobis voluptatē carnis restringit. & qui prius ḡfi duobus pedib⁹ innitentes & deū videbamur q rere & seculum tenere. post agnitōnem suauitatis dei vn? in nobis pes sanus manet. atqz alius claudicat. qz necesse est vt debilitato in nobis amore seculi solus qualescat amor dei. vno claudicamus pede. qz dū crescit in nobis fortitudo amoris intimi. infirmat procul dubio carnis fortitudo. qz oīs qui claudicat vno pede soli inmitit quem sanuz hz. qz cui terrenū desideriū iam arefactum fuerit in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet & in ipso stat. qz pedem amoris seculi quē ponere in terrena consueuerat. iam a terra suspensū portat. hec grego. ¶ Et sciendum qz etiā diuerse sunt deuotionum spēs quibus sacra scriptura noīa diuersa imponit. vt sunt. iubilus. ebrietas spūs. liquefactio & spūalis iocunditas. Jubilus vero quid sit oñdit beatus greg. xxxiij. moral. sic dicens. Jubilus dr qñ ineffabile gaudiū mente concipitur. qđ nec abscondi potest. nec sermonib⁹ aperiri. & tñ quibusdam motib⁹ prditur qđ nullis preiacentib⁹ exprimatur. Unde dauid plena intuens electorum animas tantum gaudiū mente concipere quantum non valet sermone apire ait Beatus populus qui scit iubilatōnem Non enim ait qui loquit. sed qui scit iubilationem. quia sciri quidem iubilatio mente potest. sed dictu exprimi non potest. Sentit per illaz quippe qđ vltra sensum est. & cum vix adhuc cōtemplandum sufficiat conscientia scientis qñ ad hoc exprimendum nō sufficeret & lingua dicentis. hec gregori. Iste aūt iubilus nasci solet ex fcta meditatione. deuota oratione. ac cordis iocunditate. que de conscientie procedit puritate. De hoc beatus herñ. sic dicit Renuuat consolari anima mea nisi in deo viuo. Hec enim consolatio est suauissimus radius quo anima per cincin

num capitis elevat cū meditatione ex ardescente ⁊ oratione invalescente Ex tali em̄ meditatiōe orōe ⁊ ꝓtemplatōe nascit in corde iubilus quidā melliflu us ⁊ cordis risus. quem nemo scit nisi qui sentit. nemo sentit nisi qui exptus est. qui cito trāsit. Felix hora ſz brevis est mora Narrant expti que dico qui hec magis experientia didicerunt q̄z in corde. q̄z feruor orōis cū admisceat ar/ dori meditationis erūpit ille ꝓtempla tionis radius de media caritate q̄si spe cies electri hoc est de medio ignis su/ spirior. ſ. ꝓscie iubilantis. hec bernar. Ubi notandū q̄ ꝑ sancti viri ꝑm dictuz cassiam. felicitatis sue gaudia tam in pn̄ti accipiūt q̄z in futuro In pn̄ti qui dem ꝑ iubilū iocūditatis interne. In futuro vo ꝑ plenitudinē beatitudinis sempiterne. hec cassia. Hūc iubilū sua nissimū beatus ber. desiderabat hēre cū diceret O si vem̄at sup cor meū facies illa que videt in iubilo. quid dulcius quid suavius. quid ve iocūdius in me epulare domine iesu xp̄e ⁊ post epulas reclina sup aiam serui tui. si p̄mis nō grauor. si grauor non lassor. iuguz em̄ tuū suave est ⁊ onus tuū leve. hec bern̄.

B Ebrietas aūt spūs dici p̄t queli bet amoris ⁊ magni gaudij vehemo/ tio. ex qua q̄si ex vini fortitudīe feruor spūs intantuz crescit q̄ se intra se cohibere non valet. Cū apli sancti spūs feruo/ re estuantes musto pleni dicebāt De hoc in libro iob dr. Venter meus q̄si mustum absq̄ spiraculo q̄d languncu las novas disrūpit novas dt non vete res. q̄z veteribz cordibz non infundit talis vehemo/tio. sed novis. ſ. in novitate vite ambulātibz vel novas dt q̄z talis feruor spūs novis. i. nonduz exercita tis mentibz nup infusis minus valet se cohibere. quin erumpat in inusita/ tos gestus voces vel singultus sicut vi/ num in vase ebulit. quod invehementum quiescit Nec etiam mirum si ex mag/ na spiritus hylaritate quam spiritus sanctus cordi infundit. aliquando erū pit in aliqua aperta hilaritatis indicia. vel si q̄nq̄z singultibz ⁊ fletibz apertis impare non valet ⁊ hmōi interne ve/ hemētionis motus abscondere cū videa/ mus aliquos sepe ex stulta levitate a ri su ⁊ insolentibz cachinnis nō posse co hibere se etiāvbi pudor hūanus impat disciplinā. Et aliq̄n ex humana trisli cia aborta fletui nō possit homo q̄nis libenter faceret imperare Cū em̄ scrip tum sit. Deus ignis ꝓsumens est ⁊ de/ us caritas Ergo quid mirum si feruor divine caritatis cordi infusus totum hominem commovet. si vt p̄dictuz est levitas aut tristicia tantam vim in ho/ mine operari potest. nam cor divini a moris gaudio vel divine fruitionis de/ siderio inflammatuz in se dilatat ⁊ ex tendit ⁊ q̄si inter angustias pectoris se capere nō sufficiens ꝑpter ardoris violentiaz extra se erumpit ⁊ amoris magnitudinem quem in se p̄tinet ꝑ ex teriora indicia evaporat. Liquefactio vo anime aliud non videt esse nisi que dam emollitio a sua duricia ꝑ quam flexibilis redditur ⁊ voluntaria ad amā dum deum ⁊ liquescens ad divine vir tutis recipiendā impressionem. vt si/ cut liquor liquori ita spūs dei spiritui hominis influens misceat. vt unus fi at spūs anima cū deo De hoc sup can. Orosius sic dicit. Anima viri dr lique facta. dū in dulcedine celestis gle celi/ tus fuerit resoluta ⁊ suo dño dilecto af fixa ⁊ inseparabiliter ānexa. hec orosius Unde scdm dictum origenis. Divi ne contemplationis felicissimus effe/ ctus est liquefactio. liquescit em̄ mens dum devotione mollescit. vt sponsus in ea suaviter cubet et nihil duri ei

obſistat. Liquescit dum deuotione ca/lescit. vt dilectus in ea calorez diuini amoris inueniat ⁊ quasi quidam ptra/ctus spūalis fiat. qui maximā delecta/tionem generat. Liquescit dū deuotō ne supefluit. vt deus solus solū domi/niū ⁊ plenum in ea obtineat. tunc oīs motus. omnis visus. oīs imper⁹ eius feliciter in eternitatē terminat. Hec ori ge. Ūñ beatus bernñ. sup cantica expo/nens illud. Aīa mea liquefacta est. sic ait. O dulcis ꝓfabulatio dei in aīma. cum aīa que sine lingua ⁊ labiorū for/mat strepitu. ⁊ sine aure ꝓcipit in silē tio. solus qui loquit ⁊ cui loquit audi unt ⁊ alienus excludit. quoꝝ virtute ⁊ auditu corda liquescūt. liquescendo deficiunt ab eo qō fuerunt. ⁊ deficien/do perficiunt in eo in quē fluunt. Hec bernñ. ¶ Spūalis aūt iocunditas dici potest gaudium qō liber in spūscō qō a spūsancto infundit. gaudet aīus in deo ꝑ ꝓceptis bñfictis vel ꝓmissis. Notandum q spūalis leticia duplici ter accipit. generaliter ⁊ specialiter. Generaliter. qñ est generalis motus gaudij in spūsancto ex intuitu benefi/cioꝝ dei ⁊ future glorie ac bonitatis di uine. Specialiter qñ est quedā mētis hilaritas ⁊ ꝫfidentia bona ad deum ⁊ de bono ꝫscīe testimonio reddens ho/minem benivolū ⁊ deuotū. ⁊ ad omnia agenda ⁊ sufferenda ꝑ deo ⁊ omnia q dei sunt diligenda ⁊ ꝓmouenda. Ideo bis dicit apls. Gaudete in dño semp iterꝝ dico gaudete. primo generaliter. secō specialiter. ¶ His ergo de/cursis videndū est de tercio mō ꝓem/plationis. Tercius modus siue spēs ꝓemplationis agit mentis alienatōe Mentis aūt alienatō ex triplici causa hz ꝓcessum. Aliqñ em̄ pre magnitudi ne deuotionis. nōnunq̄ pre magnitu dine admirationis. interdū etiam pre magnitudine exultationis. Hostres modos rich. de scō victo. in. v. li. de cō templatōe declarat ita dicens ¶ Tribꝰ de causis in mentis alienatōem abducimur. nā mō pre magnitudīe de uotionis. mō pre magnitudine admi/rationis. mō pre magnitudīe exultati onis vt semetipam mens oīno non ca piat. sed supra semetipam elevata in alienatōem transeat. ¶ Magnitudīe de uotionis mens hūana supra semetip/sam elevat qñ toto celestis desiderij ig ne succendit. vt amoris intimi flāma vltra humanū modū excrescat que aī mam humanā ad cere filitudinem liq factā a pristino statu pēnitus resoluat. ⁊ instar fumi extenuata in supna ele/uet ⁊ ad summa emittat. ¶ Magnitudi/ne admirationis aīa humana supra se metipsam ducit qñ diuino lume irradi ata ⁊ in summe pulcritudis admiratō ne suspensa tā vehementi stupore ꝓcuti tur. vt a suo statu funditus excutiat. ⁊ in modū fulguris chorꝰ scārios quantū ꝓfundius ꝑ despectū sui immē se pul/critudis respectu in yma deijcit. tanto sublimi⁹. tanto celerius ꝑ summoꝝ de sideriū reuerberatā ⁊ supra semetipaz rapta in sublimia elevat ¶ Magnitudi ne iocūditatis ⁊ exultatōis mēs hoīs a seipa alienat qñ in intia illa inter ne suauitatis abūdātia potata imo plene inebriata qd sit qd de fuerit penitus ob liuiscit ⁊ ī alienatōis excessū tripudij sui mimietate traducit. ⁊ insup supra mundanū quendā affectū sub quodaz mire felicitatis statu raptī trāsformat. Quādiu igit hmōi excessus in nobis/metipf nō sentimus qd aliō de nobis sentire dēmus nisi qz min⁹ diligim̄ nisi qminus diligimus Si eī qsqs esple ne pfcēqꝫ diligeres forte dilcōnis tue nimietas estuāsqꝫ desideriū ārietas ī e iusmōi rapiet excess⁹ qles tibi exptē

scripsimus iam sane si diuina dilectione plene dignus extitisses. si tāta dignatione te ydoneuz exhiberes. forte tanta lumimis sui claritate intelligērie tue oculos irradiaret. tāta intime dulcedinis sue suauitate cordis tui deserium inebriaret. que temetipm superret. ꝙ mentis excessum in superna eleuaret Hos aūt anagogicos excessionis modos mistice quidez descriptos in canticis cāticoꝝ inuenimus. De primo quidē recte illō intelligit quo dr. Que est ista q̄ ascendit p deserti ficut virgula fumi ex aro. mir. ꝙ thuē. ꝙ vni. pul. pig. De secūdo que est ista que pgredit q̄ aurora psurgēs De tercio. que est ista que ascendit de deserto delicijs affluēs inmixa sup dilectū suum .xcrichar. ¶ Nūc de vno modo ipsius excessus mētis dicenduz est in spāli. Et primus excessus mētis vt dr trichar. in eodem libro. v. fit ex desiderij anxietate ꝙ magnitudine deuotionis fumus qui semp surgit de igne Quis aūt neget amorē spūalem ignē eē. Recte itaq̄ illa mētis in supna eleuatio. q̄ ex feruore dilectionis orit fumo nō fallat ppat. Quid aūt intelligimus p hmōi fumū nisi deuote mentis desideriū Quasi g̃ aīa in supna eleuat ꝙ ascēdit qñ dilectiōe feruēte ꝙ in hoc ipm vrgēte suū desiderium per semetipsum rapit. Est aūt virgula vt oēs nouimus ꝙ gracilis ꝙ recta. vt g̃ vgule similitudinē in se trahat ascēsio tua. sit anxiū sit vnicū desideriū tuū ꝙ surgēs ex intentione recta Si aūt p mirram carnis ptritionē. p thus vo cordis deuotionē. p omne sum vo pigmentarij puluerē virtutū oīm intelligimus cōsummationis artē. de quo hec omnia in eandem sententiam occurrunt. que omnia p se facile intelligunt nam hoc satis constat. qr quisquis caritate plenus est ceteraq̄ virtutuz insignia non habere non potest. Si em̄ apostolo creditur. consummatio virtutis est caritas Illud sane notādum q̄ anima sancta tunc veraciter quasi fumus ꝙ per desertum ascendit. quando suum affectum in celestis sponsi desideriū accendit. Maior aūt sed quantum ad meritum inesse videt mentis eleuatio illa. que fouente quidē gratia surgit ex intensione ꝙ intentione ꝓpria q̄ illa que surgit ex sola reuelatione vel aliqua inspiratione diuina. vt erga digna inuenia tur anima. oportet primo quasi p desertum ascendere. Ueruntamē vt eadez ipa velut virgula fumi fiat q̄uis p desertum fieri incipiat oportet vt supra ipm desertum assurgat. alioquin mēs ipa in mentis excessum non rapit nisi supra semetipsam eleuet. nisi semetipsam in ymo deserat ꝙ seipsam deseren do desertum faciat. que deserta in morem fumi magis magisq̄ in sublimia transcendat. Solet tñ hmōi mētis excessus fieri mō ex sola desiderij feruentis estuatione q̄ ex adiuncta sibi diuina reuelatiōe. sic em̄ spūalis ille ignis ꝙ incorporeus dine dilectōis candez vim nō obtineat in spūalibꝫ. quā ille ignis corporeus in rebꝫ corpalibꝫ hēe cōsuevit. Satis nouimus q̄ ignis ille corporeus in vase q̄uis modico liquore perfuso operari soleat. primum quidem incipit liquorem ipsum ab ymis euertere. postea vero in hanc prem nūc in illam nunc sursum nunc deorsum iactare. ꝙ paulatim quidem ad superiora attollere. totūq̄ vas ex modico quouis vsq̄ ad summū replere. tandē aūt supra illum attollere. ꝙ cum violentiam quadam interiora euacuare ꝙ foras effundere fortiterq̄ ejcere. Sic sane animus humanus diuino igne succēsus vt seipso in seipo ptra seipm

feruens ⁊ fremens estuans sibiꝑsi ira scens seipm despiciens sibiq; vehemẽ ter indignans semetipm vehementer calcans sũmis ibyans. ⁊ cũ emõi estu diutius vrĩ ꝑ inferioꝝ ptemptuꝝ ab infimis repellĩ ⁊ ꝑ supnoꝝ deside riũ ad supioꝛa trahĩ. fit sepe vt ĩpetu spũs impellente õsiderio extra semet ipsuꝝ ⁊ supꝛa semetipm erectus suiq; penitus intus oblitus ⁊ in extasi sub leuatus totus in supioꝛa rapitur. In hunc modũ celestis desideriꝝ ardoꝛ cũ vehementer exestuat animã hũanam diuino amoꝛe feruidã sup semetipaz leuat. hec rich. Qui igĩ diuino amoꝛe sic accendũtur. ⁊ supꝛa semetipos ad illa supioꝛa rapiũ. hi ꝓculdubio ab omnib vicijs ⁊ maculis moꝛibus se exeunt. seculũ cũ mundi cupiditati bus ptemnunt. ⁊ spe ad inuisibilia se extendunt. De talib beatus greg. sup cañ. exponẽs illa verba superius pmissa vicz. Que est ista que ascendit per õ serrũ sicut virgula fumi. sic ait. In deserto itaq; aut est in hoc mundo eccĩa siue queq; aĩa sancta viuit. dũ a regno exul inter bestias demones degit. hec ⁊ si omino a sponso nõ deserit. tamẽ q; diu in carne est nõdũ ad certã eius visionẽ admittĩ. dũ ab eo ꝓ exilia ⁊ tẽptatões peregrinat. ⁊ qꝛ adhuc cum eo nõ regnat deseri sibi ab eo videtur. Ob hoc semꝑ laborat vt ascendat vt quẽ valde diligit magis ac magis sentiat ⁊ quõ pfecte eũ in deserto nõ rꝛsol ab ipo eius desiderio se reficiat. vt sic invia roborata qñq; ad hoc qõ diu cõcupiuit puemat. Sunt enim nõnulli qui dũ oĩa visibilia fastidiunt. mentẽ in celestia erigunt. ⁊ qꝛ in infimis mibil qõ eis dulcescat ꝓcupiscunt. totuꝝ coꝛ ad supna ꝓuertunt. Di ab oĩbus malis moꝛib se exuunt censum mundi cũ cupiditatib ptemnũt. spe ad invisibilia tẽdunt. ⁊ quo ampliozi desiderio illis ĩxrẽt. eo magis ac magis molestẽ coꝛꝛuptõꝝ ferunt quaꝝ habẽt bi mimiꝝ ꝑ desertũ descendunt qꝛ duꝝ in hoc mũdo inter temptatões viuũt quo amplius dũ hic moꝛãt deseri mentiuntur eo foꝛcius ista deserunt. ⁊ ad ea gradiunt in quib cũ fuerit mibil amplius qõ eos amoueat iã timebũt. Sic ne aũt sicut virgula fumi ascendere videant nõ aũt quarũlibet rei fumus esse iste dꝛ sed ex aromatib mirre ⁊ thuris ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij esse declarat. Virga quippe moꝛtuoꝝ coꝛpa cõdiunt. ne putrescant. Thura vero accẽdunt vt redoleãt. Per mirra ergo carnis moꝛtificatio designatuꝛ ꝑ thus oꝛõnũ mundicia intelligituꝛ. Sancta igĩ aĩa carnẽ suã a putredine vicioꝝ moꝛtificat. dũ omnes voluptates mundi ꝑ ꝓtinenciã abnegat vt ꝑ iudiciũ a coꝛruptõe eterna libera permaneat. Cũ vero ad celestia maioꝛi se desiderio accendit. ⁊ cũ a cordis cubiculo omnes cogitatões supfluas abicit. quasi thuribulũ cor suũ coꝛam deo facit in quo cũ dilectionez ⁊ virtutes ꝓgꝛegat quasi carbones in thuribulo coaprat quib seipaz mens in ꝓspectu dei igne caritatis accendat. Dũq; feruentes ⁊ mundas oꝛões ad deũ emittit quasi fumũ aromatũ ex thuribulo educit vt coꝛã dilecto redoleat suauit. ⁊ ꝓximos ad eius amoꝛẽ ꝑ bona exẽpla ꝓcitare nõ desinat. hec gre. De mẽtis etiã alienatõe ⁊ fructũ quẽ tales assequũtur qui hmõi gra potiũt Rich. de sanc. vic. sic ait. Qñ ꝓtẽplatiõis dulcedinem supꝛa nosmetipos rapimur. quod dã quasi suauitatis vinum sumentes inebꝛiamur ⁊ humanũ qdã modo sensum excedentes in diuinuꝝ quẽdã affectũ a nobismetipsis alienamur. mbil in hac vita hac dulcedine

iocundius sentitur. nihil sic animū ab amore mundi elongat. nihil ita mentem contra temptatōes roborat quez talis gustus iebriauerit ad omne op⁹ ⁊ ad omnē laborē hilarescit laborat nec lacessit. festinat nec deficit. dolet nec sentit. lacerat̄ ⁊ nescit. irridet̄ nec aduertit. hec rich. Et hec de mentis alienatōe que surgit ex deuotōis magnitudine. ¶ Dcōovidendum ē in spēali de mentis excessu que euenire solet ex admiratōis magnitudine. De hoc rich. idem in. v. li. de ꝓtēplatōe sic ait. Quis nesciat inde admirationē fieri cū aliquid cernimus ꝓeter speciē ⁊ supra estimatōz. Nouitas ita q̄ rei ⁊ visionis vix credibilis adducere solet admiratōz mentis q̄n aliquid ⁊cepit videri q̄ vix possit credi. hic mentis excessus bene describit̄ i eo q̄ dr. Que est ista que ꝓgredit̄ quasi aurora ⁊surgens. Aurora siquidē paulatim elevatur elevando dilatat̄. dilatādo clarificat̄. Sed miro modo dū tandem in diem definit ꝓꝓmotōis sue incrementa ad defectuz venit. vt iñ accipiat vt maior sit tādemq̄ etiā accipit vt omnino non sit. Sic itaq̄ hūana intelligentia diuino lumine irradiata. dum intelligibiliū ꝓtemplatiōe sustendit dū in eoꝝ admiratōe distēditur. quanto semper ad alciora ⁊ mirabiliora ducit̄. tanto amplius tanto copiosi⁹ dilatatur ⁊ vñ ifimis remotior i de i semetipa purior ⁊ ad sublima subtilior inuenitur. Sed in eusmodi sublevatione dū mens hūana semper ad altiora crescit dum diu crescendo tandem aliqñ hūane metas transcendit. Fit demū vt a semetipa sic penitus defeciat. ⁊ insuper mundanū quendā affectū trāsformata tota supra semetipsam eat. Et sic matutina lux crescēdo definit nō quidem esse lux sed esse lux matutina vt ipsa aurora iā non sit aurora. ita humana intelligencia ex dilatatiōis sue magnitudine q̄q̄ accipit vt ipa iam nō sit ipa nō quidem vt non sit intelligentia sed vt iam nō sit humana. Dūmodo mirabiliter mutatōeq̄ incōprehensibili efficit̄ plusq̄ humana dū gloziam dñi speculando in eandē ymaginē transformatur a claritate in claritatem tāq̄ a dñi spū. Et notādū q̄ sivas aque, solis radio supponas ipam mox aquam videbis lūminis splēdorē ex se in superiora trāsfūdere ⁊ claritatē quidez absq̄ calore iñ in summa leuare Et quid est aqua misi cogitatō humana que semper ad inferiora labitur, misi sub discretōis magne moderamine cohibeat̄. Aqua iva se collecta cogitatio meditatōi intenta ⁊ p intentōz defixa. Atque collectō cordis meditatio. Eiusmodi aque solis radius se infundit. q̄n diuina reuelatio meditatōi occurrit. Sed cuz aq̄ radiū in se supni luminis accipit fulgorem quoq̄ luminis ⁊ ipsa ad superiora emittit ⁊ mirū i modū illicoterq̄ radiū luminis ex se leuat. quo ipsa per se nullo modo ascendere valet. Et cū tanta sit differentia aque ⁊ luminis radiū ei iñ quē de se luminis emittit. nō nihil sue similitudis inprimit. ita vt tremula tremulū. quieta quietum. purior purioꝝ. diffusio diffusioꝝ efficiat. Juxta hanc sane similitudinē tñ i accessibilis illius ⁊ eterne luminis in humanū cor reuelatio irradiat humanam intelligentiaz supra semetipam ymmo supra omnē humanū modum leuat ⁊ illuc intelligentie radius diuine luminis infusione admiratōiq̄ reuerberatione de ymis ad summa refilit. vbi nulla ingenij perspicacitas. nulla artis industria. aut humana ratiocinatio ascēdere sufficit. ⁊ quo me

lius mentem hominis diuine claritatis splēdor profundius penetrat. eo altius stuporis sui magnitudīe excussa et per extasim sublevata in diuinor archanor sublimitatibo sublimius resultat. illō autē omnino stare dicit. quo quanto plenius atq perfectius ad intimā animus pacez et trāquillitatē apponere se prevaluerit. tāto firmius tantoq tenacius in hac sublevatōe summe luci per contemplationez adhrebit. Et proculdubio quāto purior ad integritatez quanto diffusior ad caritatem. tāto perspicatior tāto capacior inuenit ad suprmūdano rū et supcelestium contēplatōnez. hec rich. Ista vero taz excellens contēplatio quē in extasim et in excessuz mētis producit requirit cor mūdū et bñ purgatū. Quō affirmat bea. ber. ita dicens Precipua et maxima contēplatio est āmiratio manifestatis. hec requirit cor purgatū a vicijs liberatū atq exornatū a pcris. vt se facile possit ad supna leuare vt interdum per aliquas maculas stupore et extasi suspensum teneat admirātem hec ber. Qui etiā sic a semetipso alienatur ea que interim in spū cernit verbis exprimere nō valet. De hoc bea. gre. sic dicit. Tunc dei maxime maiestatē miramur cū in contēplatōe eius obstupescēdo obmutescimus plus inusitare cupientes q verbis exprimere valeam? nō inuenientes verba ydonea ad taz sublimia exprimēda hec gre. Hic etiam excessus mentis siue alienatio figuratur per reginā Saba. que videns sapiam salomonis nō habebat vltra spm̄. Quō exponens rich. de sancto vict. de aīa de vota ac contēplatiua in vno libro contemplationū sic ait Regina austri a finibo terre venit audire sapientiā Salomonis Que est ista regia nisi quelibz aīa sancta sensibo et appetitibo carnis cogitatōibo et affectōnibus mentis fortiter presidēs et summi regis vericp prosus Salomonis dilectōe feruens. vndicp desiderio ardēs huiusmōi regia summe sapie regez propositis enigmatibus et frequentibo interrogatōibus imperit. qñ quelibz aīa deuota de diuino adiutorio presumēs inuestigādeveritatis studio vbcmēter insistit audit quō querit. qñ et illa que ex propria industria nō sufficit habere sepe inter orōnū suspiria ex diuina revelatione cognoscit videam? adhuc qd quō hac regia dicat Videō āt regina saba oēz sapiaz Salomonis et domū quā edificauerit cē. nō habebat vltra spm̄. prius querit et audit. postea videt et intelligit. tandez autez obstupescit et deficit Interrogat quod discat. contemplatur qō miretur. stupet vt mente excedat mentēq excedat. Primū est meditatōis. Secūdū est contemplationis. Terciū est extasis Ecce quibo gradibo subleuat animus humanus. Meditatōne profecto surgitur in contemplatōnem. contēplatione in admirationez. Admiratōne in mētis alienatōnem Manifestū est ergo q ex magnitudīe admiratōis incidat homo in excessuz mentis. Quid ei aliō illi fuit spiritū non habere nisi mente excedere vl vñ ei hoc accidit nisi ex multa admiratione. Quomodo queso regia fine spiritu fuit nisi quia spiritus eius a semetipo alienat fuit. Ex illō hoc loco in memoriā venit. qō iohannes dicit. Ego inquit iohānes fui in spiritu Ecce iohannes in spiritu se cē testatur et regina austri spiritum non habere asseritur. ℔ Ubi notandū q hoc est spirituz in spiritu esse semetipsuz intra semetipsum totū colligere et ea que circa carnē seu etiam in carne geruntur interim penitus ignorare. spiritum aūt fine spiritu esse insemetipsum extra semetipsuz et supra

semetipm totū effundere ⁊ que sub ipso vel in ipo fiunt ommno interī ignorare ⁊ illud diuinitatis archanū totuz intrare. nōne in spū spūs esse tunc recte asserīt. qñ exterioꝝ oīm obliuiscīt pariter ⁊ ignarus eoꝝ ommū que ī coꝛ ꝓze coꝛꝓaliter agunt ⁊ in illis solis interest p memoriā vel intellectuz que in spū vel circa spūm actitant. Cur ñ recte dicaī spūm semetipz nō habere qñ incipit a semetipo deficere ⁊ a suo esse in supmundanū quēdā ⁊ vere pl? cē humanū statum transire. ⁊ mirabili trāsfiguratōe spūs ille ab humano videat ī diuinū deficere ita qō ipe iā non sit ipe eo dumtaxat tpe quo domino incipit altius inlxrere. Qui em̄ adlxret dño vnus spūs est cū eo ⁊ psallere pōt qui huiusmodi est. Defecit ī salutare tuū aīa mea. In spū itaq; est q̄ summū mentis ascendit ⁊ quasi a suo spū deficit qui summū mentis trāscēdit. lxc rich. ¶ Tercio vidēdū est de mentis excessu qui euenire solet ex magnitudine exultatiōis. De quo idem richar. in eodem. v. libꝛo sic ait ¶ Restat tercio loco ostēdere quomodo ex iocunditatis ⁊ exultatōis magnitudine mens humana solcat in extasim cadere ⁊ semetipam excedere. hic sane excessionis modus videt mihi satis ꝙuenienter expꝛessus in illis vbis Que est ista que ascendit ō deserto delicijs affluens inmixa sup dilectum suum. Si p deserum recte intelligitur coꝛ humanuz. quis erit iste de deserto ascensus nisi mētis humane excessus q̄si de deserto humanus animus ascendit. qñ supra semetipm mentis alienatōe transcendit qñ semetipm in yma deserens ⁊ ad celuz vsq; pertranseiens solis diuinis se totū ꝓtemplationez ⁊ deuotōz immergit. Sed huius ascēsionis causa ꝙsequenter annectit ī eo ꝙ lxc que ascendit delicijs affluere dr ¶ Quid est affluere delicijs nisi spiritualiuz gaudioꝝ plenitudine affluere. Quid inq̄ est lxc deliciaꝝ affluentia nisi vere ⁊ interne suauitatis habūdancia celitusq; data vbertim ifusa letricia haꝝ deliciaꝝ copiam sicut necvere gaudiuz fallaces diuitie exhibere vnq̄ possunt alioquin fallaces non essent fiveras delicias ⁊ eaꝝ affluentias veraciter exhiberent. Das sane exterioꝛes fallacesq; diuicias etiā impij habere possunt. quiveꝝ tamen gaudiū omnino habere non possunt nisi forte mendacem eum facimus quez in ꝓphꝛta veraciter ꝓtestantem audimus ¶ nō est impijs gaudere dicit dñs. Quociens itaq; intermis veriscq; delicijs cares etiam si exterioꝛibus diuicijs habundas cum ꝓphꝛta veraciter psallere potes. quomā inops ⁊ pauper suz ego hanc itaq; deliciaꝝ affluēciam verorū q̄ gaudioꝝ habundantiā non ēvñ sperare debeas. non ēvnde habere valeas. nisi ex intima illa animi iocūditate diuinitusq; ifusa dulcedīe. Que ē ista inquit q̄ ascēdit ō deserto delicijs affluens non dicit delicias hīs sz delicijs affluēs eo ꝙ non q̄libet deliciaruz harum experiētia sz earum affluētia etiam huiusmodi ascēsus qui de dēserto fit gignit atq; perficiat. Constat aūt ꝙ quantumcūq; ꝓficimus. has delicias in hac dumtaxat vita ꝓtinus habere non possumus. Eo itaq; tpe quo huiusmodi affluētia anima caret. ad hunc de quo modo loquimur ascēsuz surgere vel assurgere delicijs affluere oporꝛet. Puto autē quia aliud fit affluentē ascēdere ⁊ ascendentē affluere sicut aliud est affluentiam esse causam affluendi. Deliciarum itaq; affluentia ascensionis tunc causa existit q̄ ex illa diuine dulcedinis infusiōe

quam in intimis sentit seipam anima sancta pre gaudio & exultatõe non capit. intm̃ vt exultatõis & iocunditatis sue magnitudo eam extra semetipsaz effundat. & supra semetipam rapiat. Et sane ficvelxemẽs ĩmẽsaq; leticia dũ sup̃ hũanũ moduz excrescit hoiez sup̃ hoiem extollit & supra humana sublevata in sublimibus suspendit. Huius sane rei formã in piscibus videmus. nam pisces dũ in aquis ludunt supra aquas exiliunt & nature illius als̃ natiue habitatõis sue terminos excedũt dũ seipos vel ad modicũ paera suspẽdunt. Sic pculdubio aĩa sancta dum interno quodã tripudq; sui applausu a semetipa excutit. dum supra semetipsam ire mentis alienatõe vrget. dũ celestibo tota suspendit. dum angelicis spectaculi tota ĩmergit. natiue als̃ nature possibilitatis termios suppgressa videt. nemo aũt tantam cordis exaltacionẽ vel subleuationez de suis viribus p̃sumat vel suis meritis ascribat. Constat sane nõ meriti hũani sed muneris esse diuini. Qñ & illa quecũq; ẽ aĩa que de deserto ascendisse describitur dilecto suo inmixta phibet. Quid est em̃ dilecto suo inniti. nisi virtute illius nõ ppriis viribo pmoueri. Quid in q̃ est illi dilecto suo incũbere q̃ de ppria virtute p hac pte nihil ommino p̃sumere. Quantũ mihi videt nihil õ ppria industria mihil de ppria, puidencia recte p̃sumitur. preserti in eo loco vbi de deserto ascenditur sed nec in deserto quidẽ qñ p deserta itur. Scit hoc sane ipe dilectus eius & idcirco õducit eã in nube diei & tota nocte in illuminatõe ignis. Quo em̃ modo sustineret pondus diei & est? nisi sub vmbra illius quem diligit aĩa sua sederet vel quis ei locus tutus a timore nocturno p̃sertim in loco horroris erva-

ste solitudis nisi ipe emittat lucẽ suaz & veritatẽ suã. Denicq; ñ hẽt quo est? pcupiscẽcie temptaret. virtus sibi altissimi obumbraret illi mhlominus õ esset vñ ignorantie sue tenebras illũinaret. nisi in lumine illius videret lumen. Qñ est qõ ille õt. Qm̃ tu illumi nas lucernã dñe deus meus illu.re.m. Accipit itaq; dilecta ex munere dilecti sui & bñficio sponsi suo duo ẽmedia pcra duo principalia mala. refrigerij nubem pcra pcupiscenciã carnis. & revelatõis nubem pcra ignorantiã mentis. Et notãdũ q̃uis sponsi dilecta sp & vbiq; dilecti sui adiutorio egeat. ita vt sine ipo mil facere valeat. nusq; tam̃ coopanti gratie velxmencius incũbit vel incũbere oport̃et q̃ eo loco? vbi de deserto ascendit. tunc tpis maxime cũ delicijs affluit. Si em̃ p desertũ intelligit coz hũanũ quid erit õ de?to ascẽdere nisi supra semetipm ire. Quid ergo homo ibi possit vbi homo supra hominẽ ascẽdit vbi humana natura humane possibilitatis metas transcẽdit nullo tm̃ tpe dilecto suo velxmencius inniti tur q̃ cũ spiritalibo delicijs aĩa sancta affluere videt. ℣ Et scientium q̃ spiritales delicie animam delicatã afficiunt vultis audire q̃ õlicatã facere? sueuerunt pene supra id quod credi possit. Intantum denicq; q̃ nulla exterior delectatio possit ei aliquatinus sapere. nec aliqua huius mundi gloria aliquid? solationis afferre. ita vt veraciter audeat profiteri & dicere. Renuit? solari anima mea eo q̃ veraciter sentiat & p certo diffimiat q̃ omnis caro fenum & omnis gloria quasi flos feni. Denicq; tedet animam suam vite sue quociens non dat consuetas leticias p?voto habere. & quociens illa iterne solẽnitatis gaudia aliq̃diu subtrabũtur. Sed quicquid ad eius

ꝓsolatõz quicquid ad eius iocunditatem valeat ex alieno arbitrio ex alieno beneficio. Recte ergo illius viribꝫ inmittitur. de cuius munificentia totuz recte ꝓsumit̃ qđ speratur desideratur. amatur. hec rich. Cuz vero mens put dicitur in libro đ spũ ⁊ aĩa semetipaz ꝑ purã intelligentiã excedere intuet̃ ⁊ in illã incorꝛee lucis claritatẽ tota intrare. in hoc mentis excessu pax illa que exuperat omnẽ sensum inuẽitur atqꝫ obtinetur vt fiat silenciũ in celo quasi media hora. ita vt ꝓtẽplãtis animus nulla alternanciũ cogitatõnũ tumultuacõe ꝑturbetur. sed intra ꝓtẽplatõis tranquillitatẽ totus collectus intromittit̃ ec̃ ĩ quendã affectũ multũ inusitatũ mersus. Et nescio quã dulcedinẽ. qui si sic semper sentiret̃ ꝓfecto magna felicitas esset vbi nihil agit sensualis ymaginatio sed omnis ĩferior vis aĩe ꝓpio interim viduat̃ officio. superior aũt vis aĩe in illud ĩtime quietis secretũ ⁊ sũme trãquillitatis archanũ flectitur. hec in libro de spũ ⁊ anima. ¶ Et notandũ ꝙ purꝫ mentis excessus in deũ siue pius descẽsus dei in animã fit in spũ. qz deus est spũs ⁊ ꝓcupiscit decorẽ anime que in spũ ambulat ⁊ carnis curã nõ facit in desideriꝭ. De hoc beatus bernñ. super can̄. sic ait. Fidelis panymphus scilicet angelus vnusquisqꝫ anime q̃ mutui amoris ꝓscius sed nõ inuidus nõ suam querit gloriã sed dñi. discurrit medius inter dilectam ⁊ dilectũ vota offerens referens bona excitat illam placat illũ interdũ quoqꝫ licet raro repręsentat eos pariter sibi siue hanc rapiens siue illũ adducens. Siquidez domesticus est ⁊ notus in palacio nec veretur repulsam ⁊ quotidie videt faciẽ patris Vide aũt ne quid me in hac verbi aieqꝫ ꝓmixtõe corꝛoreuz qđ sentire existimes id loquimur qđ apostolus dicit. Qui adhęret deo vnus spiritus est. Excessum pure mentis in deum siue dei piũ descensum in aĩaz. quibus possumus exprimimus verbis. Itaqꝫ in spũ fit ista ꝓiunctio. qz spiritus est deus ⁊ ꝓcupiscit decorem anime illius quã forte aduertit in spũ ambulantem ⁊ curã carnis nõ ꝑficientẽ ĩ desiderio. ⁊ ꝓsertiz si sui amore flagrãtem ꝓspexerit habetqꝫ aĩa talis ꝓsto quẽ desiderat non figuratum sed infusum non apparentem sed afficientem. nec dubiũ quin eo iocundiorẽ quo intus non foris. Verbũ quippe est nõ sonans sed penetrans. nõ loquax sed efficax. nõ obstrepens auribus sed affectibꝫ blandiens. facies nõ formata sz formãs sz pstrigens oculos corꝛoris sed faciẽ cordis letificãs. grata quippe amoris munere non colore. non tñ adhuc illum dixerim sicuti est q̃uis ñ omnino ad hoc mõ exhibeat qđ est. Flectꝫ ei vel sic ꝓtinuo ꝑsto erit q̃uis devotissimis mentibus sed nec vniformiter omnibꝫ. Oportet nãqꝫ ꝓvarijs amine desideriꝭ diuine ꝓsentie gustum variari ⁊ infusum saporem superne dulcedinis diuersa appetenda aĩe aliter atqꝫ aliter oblectare palatũ. hec bernñ ¶ Considerandũ est ꝓm dictum richar. de sancto victo. ꝙ mens cuiusliber ꝑfecti ad celi secreta tunc rapit̃ cũ eterne illius felicitatis ꝓlago absorbet̃ ⁊ supcelestis torrente voluptatis eo vsqꝫ inebriat̃. vt non soluz exteriora ꝑ memoriã nesciat sed ipe etiam sibi in oblionẽ veniat ita vt postmodum ad se reuersus cum apostolo ꝓclamat ⁊ dicat. Sive in corꝛore siue extra corꝛus nescio deus scit. Cũ de quando cum intentio penitus auertitur a sensibus corꝛoribus ita ꝙ nec ꝓsentia videt nec audit tũc dicitur

extasis. hec rich. ¶ Hoc vero tam excellens donū q̄ quod videlicet nonnulli vsq̄ ad excessum mentis rapiuntur alij hoc accipiūt ex solauacāte gratia. Alij autez vt hoc possint sibi ꝓparant cū adiutorio tñ gratie ex magna aī industria. De hoc rich. de san. vict. in. iij. libro ꝓtemplatōnū sic ait Qui in suis ꝓtemplatōibꝫ supsemetipos ducuntur ⁊ vsq̄ ad mentis excessuz rapiunt̄ ⁊ alij hoc expectant ⁊ accipiunt ex solauacante gr̄a. Alij vero et hoc ꝓpant cū gratie tñ adiutorio ⁊ cooperante ex magna animi industria. Et illi quidē hoc donū quasi fortuitū hñt isti vero iaz quasi ex virtute possident. Quasi fortuitū cuicq̄ est qđ q̄n vult vel quādiu vult nullo mō potest velut fortuitum. Igit̄ hoc habent qui in hoc nihil ex ꝓpria industria valent sed solāvacātis gratie horā expectant. tam vero velut ex virtute hmōi gratie efficaciam habere dicendi sunt. qui ex magna iaz ꝓte id possunt cū volunt sed ad tantaz grāz nō nisi cū magno labore puenit̄. Q̄n ⁊ moyses ī mōte. vi. diebꝫ morat̄ur ⁊ in. vij. de medio nubis ad dei colloquiū vocat̄. Sex diebꝫ vt notuz est opa nostra pagimus ⁊ ī septimo req̄escimus. Quasi. vi. ergo dies transimus in hoc monte. q̄n cū magno labore ⁊ magna animi industria in hmōi sublimitatis statu assuescimus diuci? ꝓmanere. tunc aūt quasi ad septimuz diem venit̄ q̄n tanta mentis sublevatōmenti in oblectamentū vertitur ⁊ fine vllo labore subicit̄. quasi ad septimū iam diē ꝓtingit̄. q̄n in illo sublimitatis statu tandē aliq̄n ad summaz anī? tranquillitatē ꝓmitur. vt non solum omnē curam ⁊ sollicitudinē deponat ymo vniuersas pene hūane possibilitatis metas accedat ad colloquiū domini dñi vocante admittim̄. non ex diuina inspiratōe ⁊ revelatōe in illā diui/nor iudicior abyssum intromittimur In mediū nebule Moyses ingredit̄ q̄n humana mens ab illa diuini lūis immensitate absorpta summa sui obliuione sopitur. itavt mirari valeas et iuste mirari debeas quō ibi concordet nubes ignorantie cū igne illuminate intelligentie. ignorancia ⁊ obliuio vtorum ⁊ exprior cū revelatōe ⁊ intelligēcia prius ignotor ⁊ eovsq̄ inexpior nā vno eodēq̄ tpe humana intelligēcia alsmens ⁊ ad diuina illuminatur ⁊ ad humana obnubilat̄. hanc sublevati cū pacem obnubilatōz ⁊ sublevationē ps. paucis verbis ꝓrelxendit. cū dicit. In pace in idipsum dormiā ⁊ requiescam. Veraciter tunc anima pacem inuenit q̄n supra semetipam ducta humane passibilitatis molestias animo nō sentit. In hac obdormit quādo ad summam tranquillitatem consopita quicquid sobria cogitare ꝓsueuit el in oblivionē venit. Qui em̄ dormit que circa ipm sunt ymmo ⁊ seipz non nouit. Recte ergo per sopōrē mētis alienatō exprimit̄. p quā ab assuetis absentat̄ ⁊ quasi p somnum occupata a rebus humanis diuinar veruz ꝓtemplatōe pegrinatur. Et tunc quidem in idipz obdormit quando in eo per ꝓtemplatōz ⁊ admirationē requiescit. cui vnū idemq̄ est esse omne qđ est. qui solus veraciter dicere potest. Ego sum qui sum. ¶ Et notandum q̄ per mentis excessum supra fine ītra nosmetipos ī divinor ꝓtēplationem rapimur. exterior oīm statim ymo nō solum eor que extra nos vetera eorque intra nos sunt omniū obliuiscimur. Et recte cum ab illo sublimitatis statu ad nosmetipos redimus illa que prius supra nos vidimus ī ea veritate ⁊ claritate qua prius psp̄exi/

musad nostrã memoriã reuocare om
nino non possumus Et q̃uis iñ aliq̃d
in memoria teneamus ꝙ quasi p̃ me
diũ velũ ꝙ velut in medio nebule videa
mus .nec modũ quidẽ viuendi nec q̃
litatẽ visionis ꝓprehenderevel reco
dari sufficimus Et mixtim modũ remi
niscentes nõ reminiscimur, dũ viden
tes nõ quidemus ꝙ aspicientes nõ ꝓ
spicimus ꝙ intendentes non penetra
mus .Ixc rich. Tantã talemq̃ gratiã
absq̃ dubio, put idez rich. dr. Nemo
accipit fine ingenti studio ꝙ ardenti
desiderio. nemo etiã existimet ad illi?
diuini luminis claritatẽ argumẽtãdo
posse penetrare nemo se credat huma
na illud racinonaciõe posse ꝓprehẽde
re. Si em̃ aliqua argumentatõe adixi
potuisset lumen illud diuinũ. vtq̃ in
accessibile no fuisset. Denicq̃ aposto
stolus ad illud se gloriat non quidem
isse sed raptũ fuisse. Scio iquit hoiez
siue ĩ corpore siue extra corpus nescio
deus scit raptũ vsq̃ ad tercium celum
Ad hoc itaq̃ celũ hoies rapiunt .ascẽ
dere aũt nõ possunt. Q Possu
mus tñ illam que ĩ hac vita haberi po
test dei ꝓgnitõz tripliciter distinguere
Aliter siquidẽ deus videt p̃ fidem. a
liter ꝓgnoscit p̃ rationẽ atq̃ aliter cer
nitur per ꝓtemplationem. Prima er
go visio ad primũ. Scda ad scõz. Ter
cia ad terciũ. Ad primũ itaq̃ ꝓtẽpla
tõis celum ꝙ scõz hoies ascendere pos
sunt. sed ad id quod est supra rationẽ
nisi p̃ mentis excessũ supra semetipos
rapti nũq̃ pertingunt. Cum g̃ mens
hois sic supra semetipaz rapit omnes
humane racõcinacõis supgredit an
gustias .ad illud em̃ quod se eleuata ꝙ
in extasim rapta de diuinitatis lumie
ꝓspicit. omnis humana ratio succum
bit. ꝙ nisi humane rõcinacõis angu
stias deserat ad capiendum diuine ac
chanũ intelligentie finũ non dilatat.
Quisquis etiaz huius dilecti dñi desi
derio flagrat q̃to em̃ familiarius no
uit tanto amplius amat. eoq̃ frequen
cius eius desiderio estuat. Eius siqui
dem frequens cõtubermiuz solet sane
desiderium non minuere sed augere ꝙ
amoris incendiũ acrius inflammare.
Qui igit talis sponsi ꝙ dilecti dulce
dine fruitur ꝙ inter humeros illi? re
quiescens eius amore iugiter delecta
tur q̃ putas frequentes mentis excess
sus patitur q̃ sepe in extasim raptus
supra semetipm ducitur pulchritudi
nis eius magnitudine attonitus ĩ eius
admiratõe suspendit .cuius nimirum
aĩa cũ seipam pre gaudio iam capere
nõ poterit supra seipam ducit ꝙ pro
cessum mentis in supna eleuatur .Ixc
rich. Quivero p̃ excessum mentis ali
quid de supne felicitatis dulcedine de
gustant tales interim a miseria h? fra
gilis vite liberi existunt q? felicitas et
miseria simul esse nõ possunt. Hec p̃
bat beatus bernñ. in libro de gratia ꝙ li
bero arbitrio ita di. Sed tendum ẽ eos
qui p̃ excessum ꝓtemplatõis rapti qñ
q̃ in spũ q̃tulumcũq̃ de supne felici
tatis dulcedine degustare sufficiũt to
ciẽs eẽ liberos a miseria quotiẽs sic ex
cedunt. Hi plane qõ negandum non
est ꝙ in hac carne licet raro raptiq̃ cõ
placiti libertate fruunt . qui cũ maria
optimã ptem elegerunt que non auf
ref ab eis. Qui em̃ iam tenent qõ au
ferendũ non est. experiuntur vtq̃ qõ
futuꝝ est sed qõ futuꝝ est felicitas est.
Porro felicitas ꝙ miseria eodẽ tem
pore esse nõ pñt fil quociẽs igitur per
spm̃ illã pcipiant tociẽs istã nõ senti
unt. Itaq̃ in hac vita soli ꝓtẽplatiui
possunt vtraq̃ frui. libertate ꝓplaciti ꝙ
hoc ex pte ꝙ parte satis modica viceq̃
rarissima. Ixc ber. R Sed miruz

videt cū deus ꝓpinquus sit oīb hoīb
nib ⁊ ꝙ tā pauci sunt. qui ipz in seip
sis speculent ac etiā in ꝓtemplatōe ex
tra seipos rapiunt. Sed rō est in ꝓm
pto ꝙ mēs humana solicitudinib vi
stenta nō intra ad se ꝑ memoziaz fan
tasmatib obnubilata nō redit ad se
ꝑ ītelligenciā ꝛcupiscentijs illecta ad
seipam neq̄q̄ reuertitur ꝑ salutis vesi
gia interne ⁊ spūalis leticie. ıō tali
ter in his sensib iacens nō pōt ad se
tā q̄q̄ ad dei ymaginē reītrare. Et quō
vbi quis cederit necesse hz ibidē īcū
bere. Nō poterit ergo anima nostra ab
his sensib releuari ad intuitum sui ⁊
eterne veritatis in seipa. nisi veritas as
sumpta fozma humana ī cristo fieret
sibi scala repans pziozem scalam que
fracta fuerat in adam. Ideo q̄tumcū
q̄ quis illuminatus lumine nature et
scientie acquisite nō potest intrare in
se. vt in seipo delectetur ⁊ in dño nisi
mediante cristo qui dicit. Ego suz ho
stiū ꝑ me si quis introierit saluabitur
⁊ ingzedietur ⁊ egzedietur ⁊ pascua
inuenier. Ad hoc aūt hostium ñ appzo
ximamus nisi in cristum credam⁹ spe
remus ⁊ amemus. Necesse est igitur
si intrare volumus ad fruitōz veritatis
tanq̄ ad paradisum. ꝙ ingrediamur
ꝑ fidē ⁊ spem ⁊ caritatez mediatozis
dei ⁊ hoīs Ihesu qui est tanq̄ lignum
in medio paradisi plantatum. Supue
stienda est igit ymago mentis nostre
trib vtrutib thzologicis quib ania
purificat illumiat ⁊ pficit ⁊ sic yma
go reformat ⁊ ꝛformis celesti ihzlm
efficit. Ania igit credens ⁊ sperans et
amans ihesum xp̄m qui est verbū incre
atū inspiratū ⁊ incarnatū scz via veri
tas ⁊ vita dū ꝑ fidē credit ī cristū tan
q̄ verbū increatuz qō est verbū ⁊ splen
doz patris recupat spūalem visuz ⁊ au
ditū suscipiendi xp̄i sermones. Visū
ad ꝛsiderandū illius lucis splēdozem
Dum aūt ania suspirat ad suscipiendū
verbū inspiratū ꝑ deiderū ⁊ affectuz
recuperat spūalez olfactū. Dūno ani
ma ꝛplectit verbū incarnatum susci
piens ab ipo delectatōnē. ⁊ transiens
ꝑ extaticum amozē recuperat spūalez
gustum ⁊ tactum Quibus sensibus re
patis dū sponsum videt ⁊ audit odo
ratur ⁊ gustet ac amplexat decantare
potest talis anima tā q̄q̄ sponsa dilecta
a cristo illud canticum. Dilectus me⁹
mihi ⁊ ego illi. In hoc nāq̄ gradu re
patis sensibus interiozibus ad senci
endū summe pulchꝝ. ad audiendum
summe armoniacū. ad odozāduz sum
me odozifeꝝ. ad degustanduz summe
suaue ad apprehendendū summe dele
ctabile dispōit ania ad mētales excess
sus. ⁊ erit spūs noster ierarchicus ad
ꝛscendendū sursū ad illā ihzlm super
nā ad quā nemo intrat nisi gēa pri⁹ip
sa in coz descendat. Tunc aūt ad coz ꝺ
scendit qñ ꝑ reformatōz thzologicas
vtutes ⁊ ꝑ oblectatōes spūaliū sensu
um ⁊ suspensiones excessuum effici
tur spiritus noster ierarchicus scilicz
purgatus. illuminatus. ⁊ perfectus.
Anima aūt sic purgata ⁊ illuminata ⁊
pfecta intrat seipam intrando in seip
sam intrat in supernam ihzlm vbi
angeloꝝ ordines ꝛsideras videt ī eis
deū q̄ habitas ī eis oēs eoꝝ opaf opa
cōes S ñ ōt ber. ad euge. De⁹ in
seraphī amat vt caritas. ī cherubī no
uit vt vitas. ī thzonis sedz vt eq̄tas. in
dñacōib dñaf vt maiestas. In pzīci
patib ēgit vt prīcipium. In potestati
bo tuef vt salus In vtrutib opaf vtu
tus. In archāgelis reuelat vt lux In
angelis assistit vt pietas. Ex q̄b⁹ om
nib videt deus omnia in omnib per
ꝓtēplatōz ipsius in mentib in quib
habitat ꝑ dona effluētissime caritatis

T Et notandū ꝑut dicit Rich. de sancto victore. q̄ duo sunt ꝓtemplatō num excessus vnus in intellectu alter in affectu vnus in lumīe alter in amo re. vnus in agnitōe. alter in deuotiōe. Cuicūq; hoꝝ copia dat̄ de dicere pōt Introduxit me rex in cellā vinariam hec rich. De hac etiā affectōe ꝙ agniti one quedā glo. sup illo verbo Gusta te ꝙ vide. sic ait. In gustare. diuinorū affectionē. In videre. eorūdem ꝙgni tiōz insinuans. Magna sunt quippe ista duo bona ꝙ nō repiunt̄ eis maio ra nec felicitati creature ītellectualis ꝙ rōalis plus ꝓmoda q̄ lumen ꝙgniti onis ꝙ dulcedo affectōis. nam si illu minaris lumīe ꝙgnitōis ꝙ nō saciaris dulcedine affectōis magnū bonuz est sed nō plenū. Si aūt econuerso facia ris affectōe ꝙ nō illuminaris ꝙgnitōe magnum bonū ītez est sed non ꝑfectū vtrumq; igit̄ ad gaudiū plenū diuine refectiōis exigit̄. vt ꝑ bonū bono ad ditū beatitudis felicitas ꝑfectius cu muletur. hec glosa. ¶ Obi tamē ꝓsiderandū ꝙ actus dilectōis excellit actum ꝙgnitōis in aliquo gradu. Dāt̄ nāq; hoī a deo diuersi habitus sup naturales ad suū finē ꝓsequendum. q̄ est supnaturalis. dantur etiā intellec tui habitus supnaturales ad suū finez ꝙgnoscendum vt fides scīa diuinorū ꝛc̄. dantur etiam voluntati habit? su pnaturalis ad deū diligedum. vt cari tas siue amor gratuitus. sed habitus caritatis excellit omnes habitus ītel lectuales vt fidem spem ꝛc̄. Quod ex ꝑsse oñdit aplus ad cor. xiij. vbi pri mo enumeratis aliquib; actib; intel lectus ꝙ voluntatis infert maior autez hoc ꝑest caritas. Et ostendit ibidem ꝙ nullus habitus vel actus est meritori us sine actu voluntatis q̄ ē caritas ꝙ ha bitus ītellectus aliq̄liter euacuabunt̄ ꝑter īpfectōz eoꝝ in pātia habitus āt caritatis ꝑter suā ꝑfectōz manebit i patria. Sz ꝑfectiores habitus ꝑfec i orez eliciunt actus ꝙ iō actus dilectio nis ꝓferr̄ huic actui ꝙgnitōis tā q̄ per fectior. Unū matth. xxij. Dilectio ē pri mū ꝙ maximū mandatū. Itē actui di lectōis ꝙuenit reuiire ꝙ trāsformare cō uenit vel videt̄ vt dōt dyonisius. Nā di ligere nihil aliud ē q̄ copulare cristo se amantē cū amato. q̄ caritas est vi ra copulans amantez cum amato. Ex his ꝑz sane q̄ actus dilectōis excellit ꝙ excedit actū ꝙgnitōis ītellectualis in aliquo gradu inq̄tū aūt excellit in tm̄ excedit eum in attingendo deū in aliquo gradu dilectōis ad quē actus ꝙgnitōis intellectualis nō potest extē di q̄ supintellectual̄ est. Ut dōt augu. Incogmita nequaq; possunt amari iō est ibi aliqua noticia non intellectual̄ sed affectualis seu exꝑimentalis.

X Cum predictis ꝓcordat hugo su per. vij. libro angelice ierarchie ita di cens. Sic intelligas quanta est vis a moris ꝙ dilectōis si tm̄ intelligi potest qm̄ dilectio supeminet scīe ꝙ maior est intelligentia plus em̄ diligit̄ q̄ in telligitur Intrat em̄ dilectio ꝙ ꝓpro pinquat vbi scīa foras stat. Et reddit rationē q̄ maior inquit presumēs et confidens amato sua acucie penetrat omnia ꝙ impetum sequens ardētis de sideriū sui nec dissimilare valēs donec ad amatū ꝑueniat ꝙ eo ampli? adhuc siriens intrare ipm̄ ꝙ esse tam ꝑfecti fieri possit hoc idez sit quod ipe. Ecce expresse dicit q̄ verus amor vnit deo i mediaci? q̄ ītellectus ꝙ q̄ hoc intelle ctus non capit. Ergo talis noticia af fectualis est superior intellectuali. Cū his concordat̄ vercellen. super cantic. dicens. q̄ intellectus ꝙ affectus sil̄ co ambulāt vsq; ad nomissimū ītellect?

vbi habet sue ꝓgnitiõis ⁊ sui luminis ꝓsummationẽ affectus adhuc ꝓtinet ꝓncipalia in deũ suspiria ⁊ supintellectuales extensiões ⁊ imissiones scz feruidos fulgores ⁊ fulgidos feruores. ad quoꝝ oĩm sublimes excessus ⁊ extendentes sublimitates intelligẽcia trahi nõ põt sed solũ principalis affectus deo vnibilis. hec excellen

Diuina nãq caligo est inaccessibile lumen in qua habitare deus dr ⁊ inuisibilis quidẽ existens ꝓpter excedentẽ claritatẽ. ⁊ inaccessibilis ꝓpter excessuz. supsubstãtialẽ lumĩs ꝓpter effusionẽ in hec fit omnis qui deũ ꝓgnoscere ⁊ videre dignus est habit⁹. Qui igit intrat hanc caliginẽ vnit diuine incompzehensibilitati. quã ñ penetrat intelligentia. quevere est oĩm clausura et in se claudit et secretissime celat omnes cogitatões apprehensiuas tãq in pria oĩm causa ⁊ ꝓ eam omnis ille vnitur deo. qui sup oĩa ꝓstituitur in excellentia. quã nec ratõ inuestigat nec intellectus speculat. ⁊ ab omnib⁹ ⁊ q̃ fia seipo segregat ⁊ pvnionẽ dilectõnis. que effectiua est vere ꝓgnitionis vnitur deo intellectualiter. ignara cõgnitõe multo meliori q̃ sit ꝓgnitio intellectualis ⁊ ꝓ intellectuales ꝓgnitõnẽ derelinquit sup intellectum ⁊ mentẽ cognoscit. De hec excellen sup cã. sup illo verbo Quesiui ⁊ nõ inuenĩ eũ sic ait. Cũ hoc modo deũ quererẽ extẽdendo me ad mihi possibilia vigiles idest celestes panymphi qui custodiũt ciuitatem idest infinitam diuinitatis plenitudinẽ ꝓtinuis suis ꝓtemplacionibus inuenerũt me querentẽ ⁊ ex officio suo sursuz me longe duxerunt. q̃d dixi in ipa admiratõe mea nõ vidistis quẽ diligit aĩa mea. qz adoo ẽ occultus ⁊ sublimis ⁊ gloriosus mihi ⁊ omni menti. Igit cũ paululũ ꝓtransisse eos ascendendo supeminẽciã anime ⁊ caliginẽ quam dñs inhabitat qđ ẽ inaccessibile lumen ꝓ capacitate mea intzoissem inueni ꝓ desideratã ⁊ absorbentẽ vnionẽ supintellectualis ꝓgnitionis ⁊ amoris quem diligit aĩa mea hec excellen. Si autẽ querat aliquis quõ hec fiant talis interroget gtaz nõ doctrinã. ỏsideriũ nõ intellectũ. gemitũ ozõis nõ studiũ lectõis. sponsum ñ magistz. deũ nõ hiez caliginẽ nõ claritatem nõ lucẽ sed ignẽ totaliter inflãmantem ⁊ in deũ excessiuis vnionibus ⁊ ardentissimis affectib⁹ transferentẽ. hec em̃ misteriũ est secretissimũ ⁊ nemo nouit nisi qui accipit nisi qui desiderat. nec desiderat nisi quẽ ignis spũs medullitus ĩflãmat. quẽ cristus misit in terrã. hic igit nihil valet natura. modicũ valet industria. paz dãdũ est inquisitõi ⁊ multũ vnctõi. paz dãdũ est lingue ⁊ plurimũ ĩterne letricie paz dandũ est verbo ⁊ scripto sed totum dei dono hoc est spũisancto

Et notandũ ꝓut dr dyomisius. Quod? quo intellectus noster deo ꝓiungi põt est inq̃tuz ꝓiungitur ei vt ignoto. Un̄ dicit beatus augustinus. Deus omnẽ formã ĩtellectus nostri subterfugit qa q̃cumq forma intellectus noster cõcipiat illa forma non ptingit ad ratõnem diuine essentie. ⁊ ideo ipe nõ potest esse puius intellectui nostro sed ꝓ hoc eũ pfectissime ꝓgnoscimus in statuvie q̃ scimus eũ esse super omne id qđ ĩtellectus ꝓcipe põt. ⁊ sic ei ꝓiungimur quasi ignoto sed in patria ipsuz per formam que est essentia sua ipsuz videbim⁹ ⁊ ꝓiungem̃ ei q̃si noto. De hac diuinitate gze. Nazãzenus exponens illud verbũ. Qui est misit me ad vos sic ait. Esse enim ipsius totum est

et ſemper eſſe qđ nec cepit vnq̄ nec a liquādo ceſſabit inſuꝑabile quoddaꝫ ac fine fine ſubſtantie ꝓelagus nullis terminis limitibuſq̄ circundatum ſu pergrediens ſenſum oñe tꝑs atq̄ om nē naturā. qđ ſolo mentis ꝓtemplari poſſit intuitu. ⁊ hoc ſubtili admodum ⁊ ꝑ exigua inſpectione nō ex his q̄ cir ca ipm ſunt vt ipa veritatis ſpēs nō tā ex ipa veritate q̄ ex his q̄ veritati ſunt ꝓxima ꝓtemplet. Effugit em̄ prius q̄ teneri queat ⁊ prius q̄ apꝓhendi poſ ſit elabitur. tm̄ ſe cordi offerens ⁊ hoc ſi puꝝ fit quātū hūanos oculos ictus choruſci ꝑſtringentis ⁊ eo cito ꝓtere untis illuminat. Idcirco vt ego arbi tror q̄ ꝑ hoc q̄ ommino q̄tulūcūq̄ ex hmōi lumine ꝓſpici poteſt nec a ꝑterē di nec inquirēdi tribuit ſpēm. Qđ āt vel exꝑte ſentiri poteſt āmiratōis ē et qđ in āmiratōe eſt deſiderari copioſi? ꝑt. cū aūt deſideratur deſiderantes pu rificat tunc eos velut ꝓprios iā ⁊ dome ſticos facit etiā in colloquijs ⁊ ſmoni bus ꝓtinꝑes. Abſq̄ vllo q̄ eſt fine cre denda diuinitas ⁊ ad ſenciendū etiaꝫ ipi difficilis menti ⁊ hoc eſt ſolū qđ ex ipa ꝓhendim?. qr ꝓhendi nō po teſt. hec gre. ¶ Cū deus id qđ eſt nec cogitat nec ꝓhendi poteſt. nā ſi ꝓhendit deus nō eſt. pōt tamē cordis oculus ſi purus eſt quodā tactu incorporeo ⁊ ſpūali viſu attingere ſed nō ꝓhendere. Qui ergo deſiderat deū videre ⁊ mēte ꝓtīgere cor purget ⁊ mundaꝫ faciat oculum cordis. De hoc beatus augu. in libro de verbis do mini ſic ait. Cum de deo loquimur q̄d mirum ſi non comꝓhenditur. Si eī comꝓhendis nō eſt deus. attingere aliquantulum mente deum magna be atitudo eſt. ꝓhendere aūt ommino impoſſibile. Quis em̄ oculus cordis ꝓhendit deū. ſufficit vt attingat ſi purus eſt oculus Si aūt attingit tac tu quodā incorporeo ⁊ ſpūali attingat nō tm̄ ꝓhendit ⁊ fit beatus homo cō tingendo corde illud qđ ſp beatū ma net. ⁊ eſt illud ipa beatitudo. ⁊ vñ ho mo fit viu? vita ꝑpetua. Si vis ergo illuꝫ mente ꝓtingere. purga mentem purga cor tuū. mundū fac oculum cor dis. Beati em̄ mundo corde qm̄ ipſi deum videbūt. hec aug. Beatus etiaꝫ hern̄. in epiſtola ad carthuſ. de hoc ſic dicit. Deus idipſum qđ eſt cogitari omino non poteſt. niſi q̄tum ad hoc ſenſu illuminati cordis ⁊ amoris attī gi poteſt. Cercius em̄ ſenſu humili et illuminati amoris q̄ quolibet cogita tu rationis attingit. Et ſemper melior eſt q̄ cogitat. melius tm̄ cogitatur q̄ dor. ipe eſt ſumma eſſencia a quo oñe eſſe ꝓficiſcitur in quo eſſe noſtrū non moritur. intellectus nō errat. amor n̄ offendit qr ſp queritur vt dulcius inue niatur. dulciſſime inuenitur vt diligē cius querat. hoc ergo ineffabile cū nō niſi ineffabiliter videatur qui vult cor mundet qr nulla cordis ſimilitudine dormienti nulla corporea ſpē vigilan ti nullo tactus indagīe niſi mūdo cor de hūilitamātis videri ꝓt ꝓhendi. hec em̄ eſt facies dei quaꝫ nemo vi dere poteſt ⁊ viuere viuēdo. hec ē ſpes cui cōtemplando ſuſpirat omnis qui affectat diligere dñm deuꝫ ſuū i toto corde ſuo ⁊ in tota anima ſua ⁊ i totis viribus ſuis. Ad quod etiaꝫ non deſi mit excitare proximum ſuum ſi diligit eū ſicut ſeipm. hec hern̄. ¶ Sed et hoc notandū q̄ exceſſus ſiue alienatō mētis extaſis ⁊ raptus oīa in ſcriptu ris ꝑ eodē accipiunt ⁊ ſignificant ele uationeꝫ quandā ab exterioribꝰ ſenſi bus. quibꝰ naturaliter intendim? ad aliq̄ que ſunt ſupra hominem poteſt n̄ inter raptū ⁊ extaſim aliquid itereſſe

nam extasis importat simpliciter excessum a seipo sm quez aliquis extra suã ordinatóz ponit. sed raptus super hoc addit violentiã quandã ⁊ mentẽ excedentẽ suã virtutez. De qua dicit paulus Sine mente excidimus deo. glosa. Excessum mentis dicit q̃ mente leuatur ad intelligenda celestia.

¶ In excessu vero mentis duo ītelliguntur vel pauor vel intentio ad supernа. ita vt quodãmõ a memoria elabãtur inferioza. In hoc mẽtis excessu fuerũt omnes sancti quibꝫ archana dei mundũ istũ excedentia reuelata sunt. De hoc mentis excessu paulus dicit. seipꝫ insinuans soli deo excidisse. Excedens eñ mente aplus omnẽ humanã fragilitatẽ omnẽ seculi rpalitatez oĩa quecũq; nascẽdo ⁊ occidendo euanescunt transeuncia. habitabat ī coze in quadã ineffabili ꝓemplatõe vbi audit ineffabilia verba que nõ licet homini loqui. Sed queritur vtꝝ in illo excessu viderit deũ p essenciã. De hoc beatus aug. ad paulinum sic dicit. Quibusdam sanctis deus nõ in sua natura sed in qua voluit spẽ dignatus est apparere sic Abrahe ysaac ceteriscꝫ similibus. inuisibilis est igit natura dei nõ tm pater. sed iꝑa trinitas vnus deus ⁊ qz non tm inuisibilis est vꝝ etiã ĩcõmutabilis sic apparet quibus voluerit spẽ vt apud eũ integra maneat inuisibilis incõmutabilisq; natura. deside riũ aũt veraciter pioꝝ quo videre deum cupiunt inhyanter inardescit nõ opinoz in eandẽ speciem ꝓtuendam flagrat qua vt vult apparet qõ ipe nõ ẽ sz in eam substantiã qua ipe est quod est Huius emz desideriũ sui flãma Moyses fidelis famulus eius ostẽdit vt ait deo cũ quo vt amicus facie ad faciem loquebatur. Si inueni grãm apud te ostende mibi temetipm. Quid g̃ ille non erat ipse. Si nõ esset ipe nõ diceret ei ostende mibi temetipm sed ostẽde mibi deũ ⁊ tũ si eius naturã substãciãq; ꝓspiceret ⁊ multominus diceret ostende mibi temetipm ipe ergo erat in ea spẽ. qua apparere voluerat nõ aũt ipse apparebat in natura ꝓpria quam moyses videre cupiebat. Ea quippe ꝓ mittitur sanctis in alia vita. vñ q̃ responsum est moysi vꝝ est qz nemo potest videre faciem dei ⁊ viuere idest nemo ꝑt eũ in hac vita viuens videre sicuti est. Unde iohã. ait. Dilectissimi filij dei sumus ⁊ nõdũ apparuit quod erimus. scimus cũ apparuerit similes ei erimus. qñ eum videbimus sicuti ẽ nõ sicut eũ hoies viderunt. qñ voluit in spẽ qua voluit nõ in natura qua ī semetipo etiam cum videret latuit sz sicut est quod ab eo petebat cum ei diceretur ostende mibi temetipm ab eo q̃ cum eo facie ad faciẽ loquebat.

¶ Sed potest moueri questio quomõ dī substantia videri potuit a quibusdam in hac vita positis ꝓpter illud qõ dictum est ad moysen. Nemo potest faciem meam videre ⁊ viuere mi eo modo qz potest mens humana diuinitus rapi ex hac vita ad angelicam vitã añ q̃ ꝑ istã cõmunem mortem carne solnat. Et sic raptus fuit paulus q̃ audiuit illic ineffabilia q̃ nõ licuit homini loqui. Item super geñ. dicit idẽ. Cur nõ credam? q̃ tãto aplo doctori gẽtiũ rapto vsq; ad excellẽtissimã visiõz voluerit

ne? demonstrare vitã in qua post vitã istam viuendũ est ineteznũ hec august.
¶ Et notandũ q̃ in raptu pauli nõ fuit necessariũ vt aĩa eius totaliter separet a corpe sed manẽte hoc statu ablata ẽ ab anima eius actualis conuersio ad fantasmata sensibilia. ne impedire tur eius elevatio in id qõ excedit omnia fantasmata. et ideo in raptu eius nõ fuit necessariũ vt dictũ est vt aĩa eius separetur a corpe vt ei non vniret vt forma Fuit aũt necessariũ eius abstrahi a fantasmatibz et sensibiliũ p̃cepcione. nam oportet cũ intellectus hoĩs eleuet ad altissimã diuine essencie visionem vt tota mentis intentio illuc aduocetur. ita q̃ nihil ĩtelligat ex fantasmatibus sed totaliter ferat in deũ Unde et paulus ab oibz abstractus offendiculis vnitiue p̃templatõis mẽte tñ excessit vt vere amator trãslatus in amatuz nõ aũt vt exanimatus et corpi subductus. p̃terea apostolus dicit illud bene. Uiuo ego iam nõ ego. viuit vero in me cristus. nam totã mentem attractus ĩsup ĩtellectuales extẽsiões diuinor̃ inuisibiliũ vsq̃ ad feruidos fulgores et fulgidos feruores ad quorum ommiũ sublimes excessus et excedentes sublimitates intelligẽtia trahi nõ potuit sz sola p̃cipalis affectiõ deo vnibilis. Dixit se iam et extunc viuere sed non vita sua sed amati. cuz quo fuit effectus vnus spiritus. Cor nãq̃ eius diuina absorptũ dulcedĩe sic ẽ solutũ diuini amoris extirit liquamine vt appetitus cum appetibili mirabili vniretur amicicie vinculo. et ideo in supsubstãciali et suplucẽti diuini splẽdoris caligine factus ascẽdit p̃cio intellectu se esse ĩcõp̃hensibilẽ et vite sue nõ viuẽtem dicens viuo ego iam non ego et. Sicut em̃ ferrũ p̃flatũ in igne in liquorẽ soluit nil de natura eius remanente sensibz videtur sed totum in igneam qualitatẽ vertit̃ sola vero rõe naturã suam q̃uis liquefactã seruat recognoscimus. Sicut g̃ totũ ferruz liquefactũ ignituz ymo ignis apparet manẽte eius substãtia. ita mẽs Pauli caritatis igne liquefacta et in deum transformata manente natura tota facta est deus. Uñ etiã mens deuoror̃ et pfector̃ viror̃ cum p̃templationem et alienationez p̃iuncta et vnita fuerit deo dormit quodãmõ et quodãmodo vigilat dicens illud cantic̃. Ego dormio et cor meum vigilat. Sola effectiua tunc dormit et silenciũ alijs impõit omnibz potentijs. Et tunc alienatus est a sensibus et in extasi positus et audit verba que ñ licet hoĩ loqui q̃z tñ ẽ in affectu et talia sunt solum mõ p̃ gratiam. Quia sol ille diuinus per suas iflãmatões et ardores quos emittit ĩ illas aĩas que habent excessus mẽtales nullus p̃t explicare. Si ei scõz apostoluz gemit? sunt enarrabiles q̃bz p̃ nobis postulat spũs quid sunt excessus quid ve ardores. Unde sol ille diuin? et eternus illam celestem ierarchiaz et istã bũanaz irradiat et inflãmat trifori amore illã p̃rentõz visionẽ et fruitionẽ. hãc p̃ caritatẽ de corde puro ꝓscience bona et fide nõ ficta. Sed quid est q̃ radi? iste excecat cũ pocius debeat illumĩare sed ista excecatio est sũma illuminatio. q̃z est in sublimitate mentis vltra hũanã intellect? inuestigatõz. vbi intellectus caligat. q̃z nõ potest inuestigare q̃z transcendit omnez potentiã inuestigatiuã. Est ibi g̃ caligo ĩaccessibilis q̃ñq̃ tñ illuminat mẽtes q̃ pdiderũt ĩuestigatões curiosas vñ p̃s dt. Posuit tenebras latibulum suũ Spiritus autem sanctus leuat amã ad ista obscura et docz ĩp̃ouisa et hic ẽ vigil? dei ad quẽ mag? pharao

nis nō potest attingere scz intellectus noster sed affectus. Iste aūt amor ē sequestratiuus separatiuus ⁊ sursum actiuus. Sequestrat emz ab omni affectu alieno ꝓpter sponsi affectus vnitionez Soporat ⁊ quietat omnes potentias ⁊ silenciū imponit. Sursuz agit quia ducit in deū ⁊ est sic homo quasi mortuus ⁊ iō fortis est vt mors dilectio. qz separat ab omni casu oportet eī hominem morī p illū amorē oīb terrenis vt sursum agat ⁊ deo vniatur in q̄ vnione intrat in tenebras radiū. Dicit tenebra qz intellectus nō capit ⁊ tñ anima sūme illustrat̄ ⁊ qz mens oculis intellectualib illū radiū respicere ñ potest ideo amouendi sunt. vñ dz in cāticis. Auerte oculos tuos a me ipi me auolare fecerūt. Tunc xp̄s recedit qz mens oculis intellectualib mittitur illam sapiam aspicere qz non ibi intellectus sed affectus vadit ad pfunduz cristi. Qui vero tantū graciam a domino ꝓcipiunt quodammō deificantur. nam duas naturas rōis capaces creator noster ꝓdidit angelicā scz ⁊ humanā quas ad similitudinē suā creans ī eternū subsistere voluit. Et qz beate sine illo esse nequibant sui ptcipatiōz illis largiri dignatus ēt vicz hoc haberent p gr̄am qō deus est p naturam. Hoc aūt fieri aliter nō potest nisi hi q̄ saluandi deificentur. qz saluari non possunt nisi hi qui deificati fiunt.

Deificatio aūt est assimilatio ⁊ vnicō ad deū ꝑz possibilitatē creature Assimilatō vero fit p virtutes seu operationē bonā vnicio autez fit p caritatis feruorē. Quanto aūt quisq̄ ē virtuosior ⁊ caritate plenior tanto est deo filior ⁊ eius vnio cū deo pfectior. Ñ sctī ⁊ pfecti viri qz sunt virtuosi ⁊ caritate pleni in suis ꝓēplatōib extra se ipos ⁊ eo pfectius cū deo vniuntur. q̄to magis p vitam virtuosam ⁊ caritatem feruidā deificanť qz p ardorē diuini amoris quē in excessu mentis dulciter ꝰgustant in deū quodāmō transformāť. Sz dz circa hoc vnusq̄sq̄ cōsciam suam discutere ⁊ si domus spūalibus quibus ad amicicia dei p quem̄ se carere conspexerit debet gemere ⁊ per penitentie remediū illa a dño studeat obtinere. Si autē aliqua dona minora habuerit. maiora ī alīs ñ inuideat sed potius diligat et dñm supplicit exoret vt illius domi qō alter pfectius possidet euz principem faciat vt dicere possit cū ps. Particeps ego sum omniū timenciū te ⁊ custodientiū māda ta tua Notandū q̄ his qui per gratiā ꝓemplatōis celestis vite dulcedinē gustauerint ac ꝰgnouerint trā sitoria vilescunt omnia deserunt habita ⁊ eoꝝ animus solū desiderijs celestibus inardescit. De hoc beatus gre. in quada omelia sic ait. Qui celestis vite dulcedinē iq̄rū possibilitas admittit pfecte ꝰgnouerit ea que in terris amauerat libenter cuncta derelinquit ī comparatione eius vilescunt omnia. deserit habita. congreata dispergit. in ardescit animus in celestib in terrenis nil libet. deformē ꝰspicitur quicq̄d ō terrene rei placebat spē. qz sola celestis patrie claritas fulget ī mente naz quem pfecte absorbuerat ad terrena desideria foris velut insensibilem reddit. hec gre. Omnis etiā anima ꝓut ōt beatus bernardus. quevel semel gustauerit spiritussancti dulcedinem pñciam ipius impossibile ēt non toto corde desideret īmo ois anima in spiritu ambulans sponsum vel in amplexu vel in affectu osculo ⁊ desiderio etiam cum manducat vel bibit impossibile est nō habere. hec Bernard. Dāc vero dulcedinē spūalē ⁊ gau

diuꝫ ꝓ aīe mundi ⁊ voluptatū carnalium amatores ꝓcipe non possunt. qz hmōi dulcedo est cordis ⁊ nō carnis. Uñ eā agnoscere nō potest quilibꝫ carnalis. De hoc rich. de sancto victo. in tractatu suo super Benyamin adolescentulus sic ait. Qui em̄ in bonis falsis atq; deceptoꝛijs spem figunt q̄ sint vera bona inuenire nō possunt. Non ergo est mirꝫ si eā quilibet amatoꝛ mūdi nescit. quam deus diligentibꝫ se abscondit est em̄ manna absconditū ⁊ nisi gustantibus omnino ignotū. Est nā q̄ hmōi dulcedo cordis non carnis. Uñ nec eam nosse potest quilibet carnalis. Ordinatū ⁊ ꝓꝫ gaudiū veraciter tunc habemus. qñ de veris ⁊ eternis bonis gaudemus. Ad tale gaudiū apl'us nos hortat̄ dicens. Gaudete i dño. Et ꝑ̄s Letamini in dño ⁊ exultate iusti. Mens aūt que in laude hoīm delectatur quid sit internū gaudiū experiri nō meretur. nec mens hūana nisi p̄ abstinentiā ⁊ pacīam ad ꝓꝫ gaudiū pertingit. Oꝑtet em̄ nō solū falsam delectationē sed etiā vanā perturbationē eū excludeꝛe qui vult de veritate gaudere. Qui em̄ i ifimis adhuc delectat̄ interna vtiq; iocunditate indignus ē ⁊ qui vano timoꝛe p̄turbat̄ spūali dulcedīe p̄frui nō potest. Falsā letitiā veritas damnabat cuꝫ dicebat. Uewobis qui nunc ridetis. vanam p̄turbationē increpabat cum dicebat. Nolite timere eos qui occidunt coꝛpus. Hoꝛ autez vnū sustinendo supamus. Alterum patiendo toleramus Quid igitur p̄ tot laboꝛes nisi verum gaudiuꝫ querimus. sed huius mercedem tociens quasi quasdā p̄primicias ⁊ velut arrā quandaꝫ accipimus quotiēs ad illud internuꝫ dñi nostri gaudium intramus ⁊ ex aliqua p̄te gustamus. Hanc aūt interne dulcedīs degustationem scriptura sacra nunc gustum nunc ebꝛietatem vocat. vt q̄ sit paruaꝫ magna ostendat. Parua quidem ad ꝓpacōem future plenitudinis magna aūt in ꝓpatōe cuiusliber mūdane iocunditatis. Presens ār spūaliū viroꝝ delectatō futurevite gaudijs cōpata q̄tumlibet excrescens inuenitur. in cuius tñ ꝓpatōe ommiū exterioꝝ delectationū est nulla. O dulcedo mirā da dulcedo tam magna dulcedo taꝫ p̄ua quō non magna que terrenam omnem excedis quō non p̄ua que de illa plenitudīe vix stillā modicā decerpis Modicū quidē de tanto felicitatis pelago mentibus instillas mentes tamē quas infundis plene inebꝛias. Ueri to tantillum de tantillo gustus quidē dꝛ meri. mihilominus que mentē a seipsa alienat ebꝛietas nomīnatur. Gustus ergo est ⁊ ebꝛietas vere dici potest Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dominus dicit ꝓpꝛta Et d̄ ebꝛietate quidē dicit. Uisitasti terram ⁊ inebꝛiasti eā hac itaq; dulcedine inebꝛiari non merentur qui adhuc carnalium desideꝛiorum fluctibus agitantur Uisitasti inquit terram et inebꝛiasti eam Quare ergo solum terram inebꝛiari dicit deus cur etiā non mare. Sed scimus qz mēs q̄ p̄ varia d̄siꝛia fluctuat quā adhuc secularīū curaruꝫ ꝓcella exagitat. in illud internū gaudiū nō admittitur ⁊ illo toꝛrente voluptatis non potatur q̄tominus iebꝛiat̄. Quid ergo p̄ terram nisi fixam cordis stabilitatē debemus accipere. Debemus q̄ fluctuationem cordis restringere ⁊ advmius veri gaudij desideriū cogitationū affectionūq; motus colligere. qui se cupit vel credit illo vere ebꝛietatis poculo īebꝛiandum foꝛe. Hec est illa vere beata recta mētis vicꝫ stabilitas trāquilla. quando mens in seipa tota colligi

tur ⁊ in vno eternitatis desiderio im
biliter figitur. Hec ē illa terra quā ver
tas promittebat cū diceret. Beati mi
tes qm ipsi possidebunt terram quam
ysachar ꝓcupiuit ⁊ in eius amorem ex
arsit vt legit ysachar asinus fortis ha
bitans inter termīos vidit requiez ꝙ
esset bona ⁊ terrā ꝙ esset optīa ⁊ sup
posuit humerꝫ suū ad portandum. Be
ne iste ergo nō plene hanc morienciū
terram deseruerat. pene nō plene illā
viuenciū terrā apprehenderat qui int̄
termīos hītabat qꝛ vilissimis qꝛ pau
cissimis huius vite bonis ꝓtentus hꝰ
terre misere extrema tenebat. qꝛ ꝑ fre
quentes mentis excessus phēmis vite
bona pregustabat illius beate terre im
cia tangebat. qꝛ hꝰ vite bona ad neces
sitatem nō respuebat. hanc terrā nō
penitus deserebat. Quia future vite n̄
nisi nouissima quedā capere poterat il
laz ommno nō apprehendebat ⁊ ideiz
co inter termīos habitabat istaz tole
rabat ad necessitatē illā ꝓcupierat ad
iocunditatē. Satagebat istā penitus
deserere nec poterat ambiebat in illaz
totos intrare nec valebat. Fecit ergo
quod potuit inter termīos habitabat
quottidie ad illā nitebatur quottidie
relabebatur. Hanc terrā vt ait ꝑphta.
Mansueti hereditabūt ⁊ delectabunt̄
in multitudīe pacis. Ecce qualis ter
ra pax ibi est par plena requies bona
quies pacifica. In illa labor nō est sed
ad illaz sine labore puenīri non potest
ꝓpter illā laborarur sed in illa non la
borarur. Mens etiā que ad internuz
gaudiū nō colligitur tota que sit vera
requies mimme experitur. hec richar.
Vñ qui gaudiū ⁊ consolationē volūt
habere in dño necesse est vt vanā ꝓsola
cionē huius mundi ꝓtemnant nā qui
ꝓsolatur hic indigni sunt ꝓsolatōe di
uina L Nemo em̄ potest in vtro
q̄ seculo ꝓsolari. qꝛ oportet vtrunū per
dat qui alterꝫ voluerit possidere. hoc af
firmat beatus aug. in libro soliloquio
rum ita dicens. Tu dñe. solus es ꝓso
latio nostra sempiterna que solus il
le tribuis. qui ꝓsolatōz huius mundi
ꝑ ꝓsolatōe eterna ꝓtemnunt. Nam q̄
hic ꝓsolantur indigni tua ꝓsolatōe ha
bentur sed qui hic cruciantur a te ꝓso
lantur ⁊ qui hic ꝑticipant passionib⁹
participant ⁊ ꝓsolatōib⁹. Nemo pōt
in vtro q̄ seculo ꝓsolari nec pōt quis
hic ⁊ in futuro gaudere sed vnū neces
se est vt perdat qui alterꝫ voluerit possi
dere. Hec vbi ꝓfidero dñe ꝓsolator me⁹
renuit cōsolari in alq̄s aīa mea vt dig
na habeat̄ ꝓsolationibus tuis eternis.
quia iustum est vt amittat te quicunq̄
in alio aliquo consolari magis eligat
q̄ in te. Ergo obsecro tevt non per
mittas me in aliqua alia ꝓsolatiōeva
na ꝓsolari q̄ in te. Sed omnia mihi
pro amarescāt. vt tu solus dulcis ap
pareas amime mee qui es dulcedo ine
stimabilis ꝑ quam cuncta amara dul
corantur. Tua em̄ dulcedo craticulaz
Laurēcio dulcem fecit. Tua dulcedo
Stephano lapidē dulcora
uit. Pro tua dulcedine ibant apli gau
dentes a ꝓspectu ꝓcilij qꝛ digni habiti
sunt ꝑ noīe ihesu ꝓtumeliā pati. Ibat
andreas ad crucē securus ⁊ gaudens
qm̄ ad dulcedinez ꝑperabat. Hanc vt
gustauit petrus inferiorē oblitus cla
mauit quasi ebrius dicēs. Dñe bonū
est nos hic esse si vis faciamus tria ta
bernacula hic moremur te ꝓtēplemur
quo habito nullo alio indigebimus.
Sufficit tm̄ nobis videre te. sufficit ī
q̄tanta dulcedine tua saciarionā stil
lam iste dulcedīs tue gustauit ⁊ omnē
aliā dlcedinē fastidivit. Quid putas
dixisset si magnā illā multitudinē di
uinitatis tue gustasset quā absconditi

diligentibꝫ te.hxc aug. Ubi ꝓsideran/
dum ꝙ sancti viri cū visitantur ꝑ gra/
ciā dei intīm interdū dulcedinē ⁊ iocū
ditatē ꝓuemunt vt gaudia seu ꝓmia
nollēt recipe portiora. De hoc beatus
Jhxro. sic ōt. Banc deus dulcedinem
in tuos filios demonstrasti ꝙ tuo tacti
dono ⁊ gratia ad tantam interdū mo/
uētur dulcedis voluptatē. vt ꝓmia
seu gaudia iam nollēt recipe portiora
q̄ semꝑ esse in dicta dulcedis redun/
dancia q̄ in illa sancta senserāt hora
hxc ihxro De hac etiā dulcedine spūa
li. beatus aug. sic dicit. Tantaz amīe
mee diuine cuiusdā dulcedis incidit
delectatio. que si iam beata vita nō est
tunc nescio quid est. hxc aug. Beatus
etiaz berñ. semꝑ desiderans ardere in
dei amore a quo ista spūalis discedo ꝓ
cedit ad dñm sic colloquēdo ait. Ver
bum mihi ad te est. o rex secretoꝝ cri
ste Jhesu ausu caritatis alloq̄ ꝓsumit
te factura manus tue. ⁊ adire gemen
ti desiderio cordis mei. vsq̄quo fusti/
nebo absenciā tuam. expectationē fa
ciei tue. q̄to tpe feram vsq̄quo inge/
miscam ⁊ stillabit post te oculus meus
Amabilis dñe vbi habitas vbi est di/
uersoriū tuum. in quo letus recumbis
inter carissimos ⁊ facias eos manife/
statione glorie tue. Quā felix q̄ sanc
tus q̄ appetendus est ꝓcupiscentia lo/
cus iste deifice voluptatis. locus plenꝰ
mium delicieꝝ ñ accessit oculus meus
nec appropinquauit cor meum vsq̄ ad
multumodam dilectōnē dulcedīs tue
quā intrinsecus abscondisti filiꝭs. so/
lo eius odore foris intusq̄ sustentor
Spiramē suauitatis tue de lōginquo
venit ad me. ⁊ est mihi supꝑ odorē bal/
sami ⁊ flagrancia thuris ⁊ mirre ⁊ cō
cupiscentias mundas parit in me q̄ꝝ
est adustio delectabilis. Quid cū mi/
hi est in celo. Quis est thesaurus mei
in illa celica cella. q̄ est hereditas mea
in terra viuenciū. Nōne cristus dñs
meus vnica salus mea totū bonū meū
plenū gaudiū meum. ⁊ quō ꝓtinere po
tero cor meū dñe vt nō amet te. Si ñ
amauero te quid amabo. Si transitu/
lero amorem meū a te vbi illuz digne
collocabo. Desiderabilis dñe vbi ex/
tra te requiescēt desideria mea. Si vs
q̄ extra te pedes extenderit amor me/
us pollutus est. Si ad te non declina/
uerit desideria mea vana erunt. nonne
tu amabilis ⁊ desiderabilis es super
omnia que amari possunt ⁊ desiderari
Ebs te emꝝ hꝫ oīs creatura quicquid
hꝫ decoris Tu inq̄ solē excellenti cla
ritate vestisti ⁊ clarior sole tu es. ymo
quid est sol quid ommis creatura quid
ipa lux nisi tenebre ad tui ꝓparionem
Quid ergo melius quid amabilius te
estimaui. vt abstraherem cor meū a te
ad ꝓtemplandū quidquā ī mūdo abs
te Cur amaui quare ꝓcupiui in omni
vita mea quicq̄ preter dñm ihesū me
um. Quare distuli quare intermisi vi
lo tpe te Jhesuz versari in corde meo
te tota mente ꝓplecti ⁊ delectari ī tua
dulcedine ola interiora spūs mei. vbi
erā q̄n tecū mente non eram. Quo de
fluxerunt q̄n te solum nō audierūt de
sideria mea. Deus vite mee q̄ vane
cōsumpta sunt q̄ infructuosa illapsa
sunt a me tpa mea que dedisti mihi vt
facerē voluntates tuas in eis ⁊ nō feci
Sed iā ex hoc nunc omnia desideria
mea incalescite ⁊ exfluite in dominū
meum Jhesum cristum. currite satis.
hactenus tardastis. Deꝰ cordis mei ⁊
pars mea ihesu criste deficiat obsecro
per te cor meum in spū suo caro mea a
ꝓcupiscentijs suis. vt vivas tu in me
et ꝓualescat ī spū meo carbo amoris
tui ⁊ excrescat in ignē pfectū foueat ⁊
enutriat illuz in me gra tua vt ardeat

iugiter in ara cordis mei ⁊ ferueat in absconditis aīe mee apud te in die q̄ exiui ℓ exui me iubebis tunica ista mortali quā nunc circūfero circumdet me dilectio mea ⁊ fiat aīe qnā fi vestimētū decoris. vt nō nuda sed vestita inueniatur ⁊ habeat vñ absondāt infirmacius ab oculis tuis. ignē alienū q̄ adūsarios tuos ꝓsumit dilectiōis tue feruor elonget a me ⁊ animam meā ad te currentē sursuz attollat ⁊ q̄tū phas est tuo diuino lumini īmergat. Domine ihesu omnes qui te diligūt repleant tuz bñdictiōibꝫ tuis ⁊ sit pax eis īvelamento alarū tuaꝝ p̄ euū. hec bernard⁹

¶ Sed ⁊ hoc notandum q̄ omnipotens deus etiā oīb deuotis subtrahit interdum dulcedinē ꝓtemplatōis manet tñ cū eis quantū ad gubernatōnez ⁊ q̄tū ad vnionez. De hoc lacius beatus ber. in libello de scala claustralium sic ait. Sponsus diu desideratus subtrahit se ñ nūq̄z vicz aīe q̄tū ad ꝓtēplatōis dulcidinē. manet tñ pñs q̄tū ad gubernatiōz quantū ad gratiam ⁊ quantū ad vnionem. Sed ne timeas. O sponsa ne despes. ne estimes te cōtēmni si pauli sp̄ subtrahit faciē suam sponsus tuus oīa ista cooperant tibi ībonū. ⁊ de accessu ⁊ ō recessu lucꝛ tibi acquirit tibi venit tibi ēcedit. venit ad ꝓsolatōz. recedit ad cautelā ne magnitudo cōsolatōis extollat te. ne si sp̄ sit apud te sponsus. incipias ꝓtemnere sodales ⁊ hanc ꝓtinuam visitatōz iaz non gratie tribuas sed nature. hec aūt gra qñ vult ⁊ cui vult a sponso tribuit non quasi iure hereditario possidetur vulgare ꝓuerbiū est nimia familiaritas parit ꝓtēptuz. Recedit ergo ne nimis assiduus cōtemnatur ⁊ vt absens magis desideret ⁊ desideratus auidi⁹ queratur. diu quesitus gracioſus inueniat. inuentus strictius teneatur. Porro si nunq̄z deesset hec ꝓsolatio q̄ respectu future glorie que releuabitur in nobis enigmatica est ⁊ exp̄te forte putaremus hic habere ciuitatē manētem ⁊ minus inquireremus futuram. Ne ergo exiliū putaremus p̄ pēia aram p̄ p̄cij summa vemit sponsus velocissim ⁊ recedit nec ꝓsolatiōz afferēs nunc vniuersum stratū nostꝝ in īfirmitate ꝓmutans paulisper p̄mittit gustare q̄ suauis est dñs ⁊ ante q̄ plene saciet se subtrahit ⁊ ita alis expansis sup̄ nos volitans p̄uocat nos ad volandum quasi dicat. Ecce paruz gustate q̄ suauis sum ⁊ dulcis. sed si vultis plene saciari hac dulcedīe currite p⁹ me in odorē vnguentoꝝ meoꝝ. sursuz habete corda vbi ego sum ī dextera dei sedens. Sed caue tibi. O sponsa q̄ñ absentat se sponsus non longe abīt et si non vides eū ille tñ sp̄ videt te. plenus em̄ oculis ante ⁊ retro. nusq̄ potes ei latere. habet ⁊ circa te nūcios suos spūs. quasi sagacissimos exploratores vt videant quō absente sponso conuerseris ⁊ accusent te coraz ip̄o si aliqua signa lasciuie ⁊ securitatis ī te deprehenderīt. Zelotip⁹ est sponsus iste si forte aliū amatorē recepis si aliqs magis placere studueris statim discedet a te ⁊ aliqs adhibebit adolescentulis. Delicatus est sponsus iste ⁊ nobilis diues ⁊ speciosus forma p̄e filijs hoīz ⁊ ideo non nisi speciosam dignatur habere sponsaz. Si viderit ī te maculam siue rugā statim auertit oculos nullā em̄ potest īmundiciaz sustinere. Esto ergo casta esto verecūda ⁊ humilis vt sic a sponso tuo frequenter visitari merearis. hec bernardus

Filius

Desidero etiā scire quō de⁹ loquatur angel' ⁊ aīabꝫ sanctis ac dyabolo ⁊ conuerso. Et de visionibꝫ que

ꝑplxtis solēt apparere ⁊ cū gratia ꝓtē platōis vel deuotōis defuerit. quō ꝺḃ at se homo tunc habere ⁊ de his cupio informari.

Capitulum XII Pater N

Dlire debes filí

ꝑ primo quesito ꝙ talis locucio non fit corporaliter sed spūaliter. Ūñ beatus gre. q. mor. de huiusmodi spūali colloquio sic ꝺr. Sciendum ꝙ ipsa natura incorpea cū loquit eius locutio nequaq̄ vna ⁊ eadem qualitate formaf. Aliter em̄ loquit de⁹ angelis. aliter angeli ad deū. aliter deus ad sanctoꝝ aīas. aliter sanctoꝝ aīe ad deum. Aliter deus ad dyabolū. aliter dyabolus ad deū. nā q⁹ spūali nature ex corporea oppositōe mīl obstat. Loquit de⁹ ad angelos sanctos eo tpe quo eorum cordibus occulta sua inuisibilia ostendit ⁊ quicquid agere debeant in ipa cōtemplatōe veritatis legunt. vtpote ꝙdam precepta sine vocis ipa gaudia cōtemplatōis. Quasi em̄ audientibꝫ ꝺr qđ videntibꝫ inspiraf. vñ cū cordibꝫ eoꝝ deus ꝓtra humanā superbiā aīadūsionē vlciscis infunderet. ꝺr vemite et descendamus ⁊ ꝓfundamus ibi linguam eorum Ascendunt angeli in eo ꝙ creatorē aspiciunt. Descendunt angeli in eo ꝙ creaturā sese in illicitis erigentem examine districtōis premūt Dicere ergo dei est descendam⁹ ⁊ ꝓfūdamus linguas eoꝝ. in seipo. eis hoc qđ recte agaf ostendere ⁊ ꝓvim interne visionis eoꝝ mēribꝫ exhibenda iudicia occlis moribꝫ īspirare. O Aliter loquuntur angeli ad deū sicut ꝑ iohānem in apocl. dicūt. Dignus est agnus qui occisus est accipe virtutē ⁊ divinitatem ⁊ sapiam. Vox nāq̄ angeloꝝ est in laudem ꝺditoris ipa admiratio intume ꝓtemplatiōis. quibꝫ virtutis diuine miraculo obstupuisse dixit se est q⁹ excitatus cum reuerencia motus cordis magnus est ad aures increpti spūs clamor vocis. quevꝺ se quasi ꝑ distincta verba explicat duz sese ꝑ innumeros modos admiratōis formar. Deus ergo angelis loquit cū eis voluntas eius intima videnda manifestaf. Angeli aūt tunc loquūt dño cū ꝑ hoc ꝙ supra semetipos respiciūt in motū admiratōis surgant. Aliter de⁹ ad sanctoꝝ aīas loquit. Aliter sanctorum aīe loquuntur ad deū. Ūñ i iohānē rursū apocl. ꝺr. Vidi subter altare dei aīas interfectoꝝ ꝓpter verbuz dei ⁊ clamabant voce magna dicētes vsqꝫquo domine sanctus ⁊ verus non vindicas sanguinē nostꝝ. Quid est em̄ animas vindicte petitionem dicere nisi diem extreme iudicij ⁊ resurrectōis extinctoꝝ corpum desiderare. Magnus qꝺꝑ se clamor magnū est desideriū. tāto em̄ quisqꝫ minus clamat quāto minus desiderat ⁊ tanto maiorē vocem in auribus incircūscripti lūis exprimit. qꝫto se in eius desiderio plenius infūdit Animaꝝ igit verba ipa sunt desideria. nā si desiderio sermo nō esset, ꝑplexa nō diceret. Desiderio cordis eoꝝ audiuit auris tua. De ipo ergo bibunt qđ ab ipso sitiunt ⁊ mō nobis adhuc inconprehensibili in hoc ꝙ petendo esuriūt prescindo saciantur. Discordaret ergo a voluntate ꝺditoris si q̄ eū vident velle nō peterent eiqꝫ minus illacrimabiliter volentē dare desiderio pigriori pulsarent. Quibꝫ ꝓsponsum vñi dicit Requiescite adhuc modicū donec cōpleatur numerus fratꝝ vestroꝝ. Desiderantibus aīabus adhuc requiescere modicū dicere est inter ardorē ex ipa pñcia solatia aspirare vt ⁊ animarum vox sit hoc qđ amantes desiderant. et respondentis dei sermo sit hoc qđ eas

tetributõis certitudinẽ ĩter ꝛ̃fideria ꝓfirmat. ℙ Aliter loquitur deꝰ ad dyabolũ.aliter dyabolus ad ꝛ̃um Sed sciendum ꝙ quattuoꝛ modis loquitur ꝛ̃us ad dyabolũ tribus modis dyabolus ad ꝛ̃uꝫ. Quattuor modis loquitur ꝛ̃us ad dyabolum . qꝛ ꝛ ĩiustas vias eius arguit ꝛ electoꝝ suoruꝫ iustitiã ꝓtra illã ꝓponit ꝛ temptandaꝫ eoꝝ innocenciã ei ꝓcedendo permittit ꝛ aliqñ eũ ne temptare audeat,ꝓhibet Iniustas eñ vias suas redarguit cum dicit. vndeꝛ̃is Electoꝝ suoꝝ contra illũ iusticiam ꝓponit cuꝫ ait. Considerasti seruuꝫ meũ Job ꝙ non sit ei similis sup̃ terram. Temptandam eoꝛum innocentiam ꝓcedendo ꝓmittit quãdo dicit. Eccevniuersa que habꝫ ĩ manu tua sunt . Rursumq; a temptatiõe ꝓhibet cum ait tñ in eum ne extẽdas manum tuã. ℚ Tribus autẽ modis loquit dyabolus ad ꝛ̃um cum vel vias suas insinuat vel electoꝝ innocentiã fictis crimibus accusat.vel temptandã eandẽ innocentiã postulat. Vias suas q̃ppe ĩsinuat q̃ ait Circuiui terram ꝛ ꝑ ambulaui eam. Electoꝝ innocentiã accusat qui ait . Nunquid iob frustra timet ꝛ̃um. Temptandam eandem innocentiã postulat cũ dr Extẽde manum tuã ꝛ tange cuncta q̃ possidet hec gꝛe. ℝ Et notandum,quod idem bea.gꝛe.xxviij.mo.dicit. ꝙ duobus modis diuina locutio distinguit aut eñ ꝑ semetipm dñs loquit aut ꝑ creaturaꝫ angelicã eius ad nos verba foꝛmant sed cũ ꝑ semetipm loquitur sola nobis vis interne ĩspiratõis aperitur cũ ꝑ creaturam angelicã loquit de verbo eius sine verbis ꝛ sillabis doceꝫ.qꝛ virtus eius intima quadam subleuatõe ꝓgnoscit.ad que mẽs plena suspenditur.vacua grauatur.℘õdus eñ quoddã est qd omnẽ aiaꝫ quã replet leuat incoꝛpoꝛeũ lum̃ est ꝛ qd ĩterioꝛa repleat ꝛ repleta exterius circumscribat. sine strepitu sermo est q̃ ꝛ auditũ apit ꝛ habere sonitũ nescit.hec gꝛe. ℙ De visionibus ꝛ revelati ombus que facte sunt ꝑplxtis vel etiaꝫ altis ꝓfectis viris. Sciendu primo ꝙ misteria dei siue secreta nemo scire potest nisi cui spũs dei reuelauerit. qꝛ ipe solus illa nouit.hec autẽ reuelatio fit diuersis modis vel ꝑ sensibilẽ apparitionẽ ꝛ allocutionẽ sicut oliꝫ fiebat patribꝰ vt legitur de abꝛahã geñ.xij. Dixit dñs ad abraham Egredere de terra ꝛ ꝓgnatõe tua. vel ꝑ ymaginariã visionẽ exterius cũ insinuatõe interi intelligencie.fiẽ revelatio facta fuit ꝑ ꝓphetis.vñ dr dañ.x. Invisiõe opus ẽ intelligencia. vel ꝑ solã intimã ĩspiratõꝫ sicut dr iob.xxxij. Inspiratio omnipotentis dat intelligenciã. vel ꝑ ĩspiratõꝫ ꝛ revelatiõꝫ cũ raptu a sensibus sicut de ℙaulo legit.ij.ad coꝛ.xij

T Signanter tñ tres sunt visiones spẽs scz coꝛpea ymaginaria ꝛ ĩtellectualis .Coꝛpoꝛalis est cũ quedã coꝛpoꝛaliter videntur dĩ munere que alij videre nequeũt vt balthasar vidit manum scribentis in ꝑiete.dañ.v. Ymaginaria est qñ aliquis ĩ extasi vel somno vider non coꝛpa sed ymagines rerum dei reuelatõe vt petrus super quẽ cecidit mẽtis excessus vidit celũ apertum .Actuũ.x. Intellectualis est quãdo nec coꝛpora nec ymagines reruꝫ videntur sed in substantijs incoꝛpoꝛeis intuitus mentis mira dei potẽtia figitur.talis fuit visio beati pauli Et notãdum sicut dicit glo.super libꝛo dĩ diuinis noĩbꝰ ꝙ q̃to magis nostra mens ad ꝓtemplanda spũalia eleuatur.tãto magis abstrahit a sensibilibus.

℣ Ultimus autẽ terminus quo ꝓtemplatio ꝓtingere potest est diuina

substantia. Cū oportet mentē que diuinam substantiā videt totaliter a corporalibus sensibꝫ esse absolutā vel per mortē vel p aliquē raptū. Hīc est qđ dr ex pſona dei. Exodi. xxxiij. Nō videbit me homo & viuet. q aūt in sacra scriptura aliqui deum vidisse dicunt oportet itelligi hoc fuisse p aliqꝫ ymaginariā visionē seu etiā per corpalem formā per aliquas corpeas spēs vel exteriꝰ apparentes vel interius formatas per quas ymaginarie diuine virtutis pncia demonstrabat. X Et sciendum q duplex est modꝰ apparitiōis siue manifestatiōis diuine reuelatiōis tꝛxologoꝝ & pꝛxtaꝝmentibꝫ infusus per visiōes & demonstratiōes quas greci tꝛxophanias appellāt idest diuinas apparitiōes. Cm aliqñ per signa sensibus similia demonstrant inuisibilia. aliqñ per solā anagogen idest mentis ascensum in supna pure cōtemplata. Ex his duobꝫ generibꝫ visionū duo ꝺ scriptōis genera in sacra pagina sunt formata. vnū quo formis & figuris & similitudinibꝫ reꝝ occultaꝝ veritas obumbrat. aliud quo nude & pure sicut est absq tegimento exprimit. Cū itaq formis & figuris ac similitudinibꝫ manifestatuꝝ qđ occultū est vel qđ manifestum describit. simbolica demonstratio est. Cū vero pura & nuda reuelatōe vel plana & aperta narratiōe ostendit & docetur anagogica. hec glo. A

Deinde etiā pſiderandū cū homo priuatur vel caret gratia pꝛemplatōis seu deuotiōis. qūo tunc se habere debeat. De hoc sciendū primo q cū animus pſenserit se pꝛemplatōis gratiā nō habere. debet seipm cū aliqua salubri meditatōe occupare & impensa sibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ recordatōis sue oculos reuocare. & ex tali recordatōe seipum ad deuotā gratiaꝝactionē instigare. hec & similia valent ad gratiam pꝛemplatōis p negligenciā amissam reformare. De hoc rich. de sanct. vict. sic dicit. Notandū q ille qui ad gratiā pꝛemplatōis pficit cum eas sibi vltra solitum subtrahi sentit & quid facere debeat. Cū ad eā recuperandam multū p omnē modū adiuuari valeat & vñ aīm suū in id negocij cātū in se ē ydoneuꝫ efficiat. Debet itaq animus qui hmōi est pꝛpꝛis meditatōibus cordis in se exultatōꝝ repare. & impensa sibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ recordatōis sue oculos reuocare. & ex huiꝰmodi recordatōe seipm ad pfundam & deuotā gratiaꝝactōꝝ instigare. & aliqñ illud internuꝫ tandem spūalis armonie organū ex ītimo affectu in diuinas laudes relaxare. Dū itaq hmōi studio intima cordis affectio i diuine cōfessionis magnificentia plena deuotōne resoluitur quid aliud cātū quoddam vt ita dicā spiraculū apitur p quod in illud cordis nostri vasculū celestis dulcedinis emanatō diuineq suauitatis habundancia infunditur. Hinc est q helyseus pꝛpꝛta verba dñi requisit? cū sensisset ipm pꝛpꝛcie tunc tpis nō habere. fecit sibi psalten adducere quo pſente atq psallente statim spm pꝛpꝛti cū hausit. oscq suū ad vba pꝛpꝛtica relaxauit. Auditaq melodia pꝛpꝛte sancti quid aliud cātū quandā scalā facit q eū ad pꝛsueta gaudia leuauit. & que carnalibus causa ruine esse solet huic occasio ascensiōis extitit. Sed & tu quecūq es o aīa que soles hmōi spiritalibus delicijs affluere & delectatiōe sepe ad rꝛxoꝛicos quosdam excessus subitaneo quodā & inopinato gaudiorum impetu subleuari. & quasi quibusdā pꝛpꝛticis reuelationibꝫ diuinitus subleuari. pꝛpꝛtico disce exēplo. qđ tu facere debeas. vt sub necessitatis articu-

lo quasi ad manū habeas quo aīm tuū ad assuetas dulcias reparevaleas forte non erit inutile ⁊ te sub simili necessitate psalterē adducere. Sed quid aliud dicimus psalten istū q̄ exultationem cordis in deū. Eiusmōi psalten pñtez habere nos voluit qui dixit Letamini in dño ⁊ exultate iusti. Quid est autez huiusmōi psalterē adducere nisi puida meditatōe cordis exultatōz reparare ⁊ ex diuino p̄ recordatione cordis devotōez excitare. Hunc tūc p̄culdubio psalten psallere facimus. qñ ex magno tripudio cordis ī diuina p̄conia iubilamus. ⁊ in grā̄p̄actionē assurgētes ex intimis visceribꝫ in diuinas laudes cū magno cordis clamore resonamus. Hec itaq̄ agentes quid aliud q̄ viam sternimus. p quā dēmētez visitātem q̄ nos dñm excipiamus. Sacrificiuz ī quit laudis honorificabit me. ⁊ illic iter parabo quo ostendaz illi salutare dī. Psallēdo itaq̄ ⁊ laudādo iter domīo parat̄ p quod ad nos venire ⁊ miris quibusdā misteriorū suoꝝ revelatōibꝫ revelare dignet̄. Studeamus ergo cū magna mētis alacritate ī dño gaudere. Satagamus cordā ipso cū intima devotōne psallere. Ad huiusmōi psalmodiā spiritualēq̄ armoniā aīa p̄templatiua spiritalibꝫ theorīs assueta incipit tripudiare. ⁊ p̄ gaudiū nimietate se a terra terrenisq̄ oīnibꝫ suspendere ⁊ ad celestiū p̄templatōz tota mētis alienatione transire. Hoc igitur ē vt diximus quod ad mentis elevatōz valet hoc est qđ ad amisse gracie recuperatōnem maxie valere solz. Hec rich

B Est ⁊ alius modus p quē grā amissa recuperari potest vicz p̄ctio q̄ de devoto corde p̄cedit. nam sancti ⁊ devotiviri cū dulcedinez spiritalem. quā ex visitatione ⁊ p̄sencia dominī ī suis cordibus p̄ceperūt p̄dunt ⁊ post modū eadem grā ⁊ p̄solatōe privatos esse p̄senserint p lacrimosaz p̄ctionem cristū dñm ⁊ suū dilectū ad seipm rūm visitādum revocare studēt. Hec p̄memorat beatus ber. sup cantica ita dicens. Si cuiuestrū cū sancto pphēta adhuc rere deo bonum est ⁊ vt loquar manifestius. si quis in vobis ita est desiderijq̄ vt cupiat dissolui ⁊ esse cum cristo. cupiat aūt velut mēter. ardenter fiat. assidue meditetur. Is p̄fecto nō secus q̄ in forma sponsi suscipiet verbum in tp̄e visitationis hora videlicet qua se astringi intus q̄busdā brachijs sapiencie atq̄ inde sibi infundi senserit sancti suauitatez amoris. Si quiđ defideriuz cordis eius tribuet̄ ei. ⁊ si adhuc pegrināti in corpe ex parte tm̄ idq̄ ad tempus ⁊ tēpus modicū. naz cū vigilijs ⁊ observatōibꝫ ⁊ multo ymbre lacrimarū quesitus fuerit. subito cū teneri putat̄ elabitur ⁊ rursuz lacrimanti ⁊ insectanti als affectāti occurrens p̄zebēdi patit̄. sed minīe teneri. Dum subito iterū quasi e manibus evolat ⁊ dū insteterit precibꝫ ⁊ fletibꝫ devota anima. denuo revertet̄. ⁊ voluptate labiorū eius non fraudabit eū. ⁊ rursum mox disparebit ⁊ nō videbit̄ nisi iterū toto desiderio requirat̄. Ita ergo ⁊ ī hoc corpe potest esse de pficia sponsi frequens letitia. sed non copia que ⁊ fivisitatō letificat. sz molestiat vicissitudo ⁊ hoc tādiu necesse ē pati dilectionez donec semel deposita corpee sarcine molis evolet ⁊ ipsa levata pennis desideriorū suoꝝ libere iter carpēs p campos p̄templatōis ⁊ mēte sequēs expedita dilectuz quocūq̄ ierit. Nec tamē vel in trāsitu p̄sto erit sic omnimē nisi illi dumtaxat quā ingeris devotio ⁊ desiderium velxmens ⁊ p̄z dulcis affectus sponsaz p̄bat ⁊ dignā ad quam graciā visitandi accessurum

verbum decorē induat. formā sponsi accipiens. Qui ēm nondum inuenīt ita affectus ⁊ ꝓpunctus magis actuuꝫ suoꝝ recordatōe loquens in amaritudine anime sue dic deo noli me ꝯdemnare. Et etiā forte adhuc piculose tēptatur. aut ꝑpria ꝯcupiscentia abstractus ⁊ illectus. Dic talis sponsum nō requirit sed medicū ⁊ ꝑ hoc nō oscula quidē non amplexus sed tm̄ remedia vulneribꝫ accipiet suis ī oleo vticꝫ vnguentis. hec ber. ¶ Notandum etiā q̄ grā ꝓtemplatōis seu deuotiōis vel alia quecūq̄ sine labore ⁊ sollicitudine haberi nō potest. teste beato aug. qui sic dt. Impossibile est ad grām ꝑuenire sine sollicitudine ⁊ labore. vñ qui vult deo ꝑꝓtemplatōꝫ seu deuotōnem ac orationē deuotā adhibere. oportet vt cum labore mentis euagacōnes reprimat ⁊ ad deum colligat ⁊ deinceps ex studio ⁊ vsu tali ac ꝯsuetudine facilius cor suū iā cohibere ⁊ secuꝫ habitare discit. intm̄ q̄ non solum facilit̄ ⁊ delectabilit̄ valet deo adhibere vt auulsus ab hmōi q̄ete fit ei desolatio non modica. sed semper vellet si posset talibus delicijs habundare.

Sed ⁊ hoc notandū q̄. iiij. sunt que impediunt ꝓtemplationē. Vñ dt bea. ber. sup cañ. In hoc archanū ꝓtemplatōis ⁊ in hoc sanctuariū dei si quē nostꝝ aliqua hora sic rapi ⁊ sic abscondi ꝓtigerit. vt mimme auocet aut perturbet vel sensus egens vel cura pūgēs vel culpa mordēs vel certe ea que difficilius amouent̄ irruentia ymaginuꝫ corporeaꝝ fantasmata. poterit quidem hic cū ad nos redierit gloriari ⁊ dicere. Introduxit me rex in cubiculū suum. Ut aūt hec impedimenta melius intelligamus de hoc videamus. Primum igit̄ impedimentū dt qđ est sensus egens scz corpis in tm̄ anima ad corpus afficit̄ q̄ eo in aliqua sui parte vel sensuum defectū notabilē patiente ꝓtemplari non delectat. tpe ēm ihū mirantis non est locus ꝓtemplatōis misi dñs hoc fecerit de gratia spēali. Similē pringit cū valida fames vel sitis vel frigus iminet vel aliud corpis impedimentū. Secundū impedimentū dt q̄ est cura pungens id est sollicitudo curaꝝ ⁊ occupatōnū. Vñ idem beatus bernardus dicit. Sicut pulvis intectus in oculum corpalē impedit visum eius. sic cura terrenoꝝ actuū oculuꝫ intelligencie ꝓfundit. ac ꝓtemplationē veri lumīs excludit. Tercium impedimentū dicit q̄ est culpa mordens id est peccatū. Et hoc duobꝫ modis ꝓtingere potest. Primum cū peccatū est in aīa. Secundo cū fuit ⁊ deletum est ꝑ contritionē ⁊ ꝓfessionē sed ī memoriā revocat̄ vtꝫ q̄ ēm impedit ꝓtemplationē. q̄ sicut tenebre impediunt visum corpalē. sic peccatū cū est in aīa impedit ipsam. q̄ sic tenebrosa est sed ad ꝓtemplationē requirit̄ puritas ⁊ pulchritudo aīe ⁊ sic tunc nō est locus ꝓtemplatōis. Similiter fit̄ sanguis ⁊ humor ꝓtentus fluens in oculū impedit visum eius. sic peccatū nō sinedit in meōriā influit in aīam ⁊ impedit visuꝫ eius Et ꝓterea cauere debemus tpe ꝓtēplatōis cogitare super peccatis. oī quidez tpe nos debemus nos reputare peccatores. sed spāliter nō debemus cogitatōnē nrām reflectere super aliquo peccato. tempore quo volumus ꝓtemplari. Quartuꝫ impedimentū dicit q̄ sunt fantasmata corporalium ymaginum ⁊ hoc est difficilius supradictis aliqs. Et ꝓterea ꝓmēdatur in hoc statu solitudo. Oportet ēm ꝓtemplantem esse mutū surdum ⁊ cecum vt videns nō videat audiens nō intelligat nec loqui delectet. misi quā

do necessitas ad hoc cogit. non secum reportet ymagines q̄ p has fenestras intrant ad aiam̄ nostrā Cū nō sic in hereas exterioribꝫ rebus uolūtate uel dilectōe. ut inde reportes ymagines. ne postea uacans deo impediaris.

Et sciendū q̄ ꝓtemplatoꝝ q̄uis soli deo uacare debeat ac cetera obmittere hoc scire debemus q̄ esse nō semper. nā tribꝫ ex causis iocunda ꝓtēplatione se ad tps sepat & se recipit in uitam actiuā. Una causa est ꝓpter lucrū aiarū. Cū beatus bern̄. Sciens bona sponsa uoluntatē sponsi zelantis animaꝝ salutē exit ad tps uicz cū est necessariū ad ipam̄ opandā & postea redit ad ꝓtemplationē. Secunda causa intermittende ꝓtemplatōis est cum talis intermissio agit rōe ēminentis officij. nam cū ꝓlatus subditorū necessitatibꝫ intendere habet. obmittit tunc ꝓtemplatōz similiter & subditus cū p ꝓlatum suū iubetur in aliquibꝫ tranſitoriis rebus occupari. ꝓpter quē bona debet ꝓpter obedienciam illo tpe postponere ꝓtemplationē. Tercia causa intermittende ꝓtemplatōis est quādo more suo recedente sponso non sentit anima solitas ꝓsolatōes. uadit em̄ & redit sponsus p suo uelle. cū em̄ recedit aīa languet ex desiderio ipius & toto conatu reuocat eum dicens. Reuertere dilecte mi nec tunc redit inuocat angelos in auxiliuz suum & dicit. Adiuro uos filie ierusalē ut annuncietis dilecto. q̄ amore langueo. Sivo nec sic redire dignat aīa sciens uolūtatem sponsi reducit se in actiuā uitaz utrel sic fructificet sponso. Non emz decet ꝓtemplatorem esse desidiosum. Unde religiosus quisq̄ cum gratiam ꝓtemplatōis uel deuotōis senserit sibi deesse in bonis opibꝫ actiue uite se exerceat ac p̄seueret tam diu quousq̄ domino uisitante gratia cōtemplatōis iterum ad mentem redeat. De hoc beatus ber. super canti. sic ait. Ex bonis opibꝫ recipit ꝓsolatōnē mens assueta quietis. quotiens sibi lux ut assolet cōtemplatois subtrahitur. Quis em̄ nō dico ꝓtinue sed uel diu dū in corpe manet lumine contemplationis fruatur. Ac quotiēs cozzuit ꝓtēplatiua. totiēs in actiuam se recipit inde mirū tanq̄ euicino familiaris reditura ī id ipsum quoniam sunt inuicem ꝓtuberna/les & cohabitant hee due piter. Est q̄p pe sozoz marie martha. Necq̄ enim ei si a ꝓtemplatōis lumine cadit patitur tam̄ ullatenus se incidere in tenebras peccati seu ignauiam occj sane in lumine operationis se retinens. Hec bern̄. Beatus etiā gre. x. libro moza. de hoc sic dicit. Sciendū est q̄ nonnulla bona sunt ad que indefesse ꝓficiscimur & rursum nonnulla sunt a quibus quotidie deficientes labimur. atq̄ ad hoc magis conatibꝫ p̄ intervalla temporum reformamur. In actiua etenim uita defectu mens figitur. a ꝓtemplatiua autez infirmitatis sue ponderе uita lassatur. Quod bene ezechiel ībnuat narrans motus animalium sic dicens Non reuertebantur cum incederent. Et paulo post aīmalia ibant & reuertebantur. Sancta quippe aīmalia aliquando uadunt & minime redeūt & aliquando uadunt & protinus reuertūtur. q̄ electorum mentes per oblatam sibi actiue gratiam erroris uiam deserunt. Cum uero per ꝓtemplatōis aciez & ab hac se eadem uita actiua suspendunt eunt & redeunt. q̄ per hoc q̄ diu p̄sistere minime ī ꝓtemplatione sufficiunt. se iterum ad operationem fundunt ut in his que sibi iuxta sunt se exercenda refoueant. & super se surgere iterum contemplando conualescunt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sed dū hec eadem ꝓtēplatio more debito post tempoꝝ intervalla repetit in definēter, ꝑcul dubio in eius soliditate ꝓficiscit. qz ꝛ si infirmitatis sue ponderе supata mens deficit. hanc tamez iterū ꝓtinuis conatibꝫ repata ꝓsequit nec stabilitatē in ea ꝑdidisse dicenda est a qua ꝛ si semꝑ deficit hanc ꝛ cū ꝑdiderit semꝑ inquirit. hec Gregorius.

Debet ergo quilibz religiosus nūq̄ vacare ocio sed semper in bonis opibus se exercere videlicet ꝓtēplādo aut orando meditādo legendo studendo vel scribendo vel aliquē laborē fructuosuz exercēdo. Sed sunt nōnulli in sancta religione. qui postq̄ horas ad quas tenēt ꝓpleverit. q̄s ec satis negligēter ꝛ distracta mente ꝓficiunt resi duam ptē diei totā inutiliter expēdūt vacando colloquijs ociosis ꝛ scurrilibus aut alijs levitatibꝫ aut seculi vanitatibus. hy tales multū sunt reprehēsibiles. Unde hea. ber. vnūquēq̄ fidelem ac seruū xp̄i hortatur ad spiritualia exercicia ita dicens. Nullus vnq̄ seruū dei inueniat nō dico dies sz nec hora nisi vel i exercicij labore occupatū vel ꝓficiendi studio vel i expiencie dulcedine vel fruendi gaudio. hec bernar. Et sic habemus de ꝓtemplatōe q̄ virtus nobilissima ptinet tercio loco ad viros ꝑfectos vt supius p̄missuz est. Nūc q̄to quisq̄ in vita religiosa ac virtuosa fuerit ꝑfectior. tāto magis ꝓtēplationis erit fervētior ꝛ ad speculādum di vina abilior ꝛ expeditior. ¶ Et notādum, put dicit thomas de aquino q̄ tripler est ꝑfectio. vna absoluta que attendit scdm totalitatem diligentis ꝛ diligibilis ꝛ ꝑfectō hec nō est possibilis alicui creature pure Una hec ꝑfectio ꝓperit soli deo qui se totū totus diligit. Secūda ꝑfectio attendit secundum totalitatē ex ꝑte solius diligētis

sm totuz suū posse semꝑ actualiter tēdit in pium deū. ꝛ talis ꝑfectio nō est possibilis in via sed habetur in patria. Tercia ꝑfectō est q̄ ñ attēdit sz totalitatē diligētis nec sm totalitatez diligibilis q̄tuz ad hoc q̄ semper actu feratur in deum. sed quantū ad hoc q̄ excludantur ea que repugnant motui dilectōis in deuz sicut dicit beatus aug. q̄ penenū caritatis est cupiditas ꝛ talis ꝑfectio potest haberi in via ꝛ vita ista. ꝛ hoc dupliciter. Uno modo quantū ab affectu hominis excluditur oīe id quod cōtrariatur caritati sicut est peccatum mortale sine tali ꝑfectōe caritas esse non potest. Unde talis ꝑfectō est de necessitate salutis. Alio mō potest haberi perfectio in quantum ab affectu hominis excluditur non solum id quod est caritati ꝓtrarium sed etiā omne id quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur in deuz. hec thomas. Unde ꝑfectiviri vt suuz amorē ꝛ affectum possint expedicius dirige re in deum etiā a peccatis levibus seu venialibꝫ q̄tum possibilitas admittebat seipos retrahebāt. De hac ꝑfectōe in q̄dā glo. sic dr. Perfectō virtutū ē ad hūc statū ai ꝓscendere. q̄ gratiā ꝓditoris vel i modico timeamus offendere nihil eius memorie ꝓponētes. ꝑfectō igit virtutū est in hac vita vt caste timeamus deū. finis virtutū erit in futuro vt divicias ꝑmissas hereditatis ꝛ regni celestis gloriā ꝛ vitā ꝑcipiamus. hec glo. Un sm dictū bea. ambro. Nihil aliud q̄rit ꝑfectus nisi solū ꝛ ꝑfectū bonū q̄d est deus. Et ꝑfectus cristi fuus vt dr bea. ihrom. nihil ꝑter cristū habet. ac si q̄d ꝑter cristū hz ñ ē ꝑfectus cū se ꝑfectū deo pollicitus sit meritus ē. hec ihr. Et q̄z q̄libz religios? sub obediētia ꝓlati ꝓstitut? tenet i q̄tū vz laborare ad ꝑfectoz io nosq̄ ad hoc habi

tuꝫ religiomis accepimus ad hoc toto conamine tẽdamus. vt sic ꝓsoluam? vota nostra que distinxerunt labia nostra. nõ enim ꝓfectionẽ sed conatum ad perfectõꝫ ꝓmisimus ⁊ ideo qui ad conatum fecerit qõ potuerit videtur vti sui transgressionẽ euasisse. Cũ autẽ conatus que ꝓmisimus tẽdat ad perfectionẽ videamus in quo ꝓsistat ꝓfectio vt ⁊ sic ꝓgnoscamus in quo statu nostez conat? sit ꝓpletus. ¶ Propter hoc sciendũ ꝙ iuxta diuisionẽ aliã duplex est ꝓfectio. vna intentõis siue ꝓgressionis .alia est termini puenciomis. Prima est ḡ ꝓfectio cũ auida deuotione semꝑ ulterius ꝓcedimus nõ contenti q̃tumcũq; iã ꝓfecimus. Talis conatus ꝓficiendi quantum est de affectõe ⁊ intentõe ⁊ cũ poteritab opacione nunq̃ cessat nobis ꝑ ꝓfectiõe reputatur. Et hoc innuit nobis i geñ. cũ dr. Ambula coꝝ me ⁊ esto ꝓfectus Ac si dicat deus. Ambula coꝝ me id est ꝓfice ⁊ hoc tibi ꝑ ꝓfectione reputatur. Ambulare ꝓut dt beatus bernꝫ. ꝓficere est. hic aplus dicit. Nõ arbitroꝫ me ꝓprehendisse scz ꝓfectõꝫ. Sed ꝙd vnum est necessariũ que retro sunt obliuiscens ad ea que priora sunt me extendens. Ac si dicat licet no iudicẽ me ꝑfectũ ꝓfectõe termini ad eandẽ tñ perfectionẽ conaboꝝ ⁊ talis conatus ꝓfectio iudicat. Et ideo sequit quotquot aũt perfecti sumus idipsũ sentiamus Ecce in hoc verbo sumus alios se cõnumerans dt se iã ꝑfectuꝫ ergo solo conatu que iã non longe supra ponit arbitratus est se perfectionẽ nõdũ apprehendisse. Quod exponens beatus ber. dicit. In verbo isto manifeste aplo dicente declarat ꝙ perfecta eoꝝque ẽtro sunt obliuio ⁊ perfecta in anteriora extensio ipa est iusti hois in hac vita perfectio. Hinc iterꝫ beatus ber. dt. Intellectum ꝓficiendi studiũ iugis conatus ꝓfectõ iudicatur. De hoc etiã leo papa sic ait, Hec ẽ ꝓfectoꝝ vera iustitia vt nunq̃ presumant se esse perfectos nedum a bono itineris nonduꝫ finiti intentione cessantes ibi incidant deficiendi periculũ. vbi ꝓficiendi deposuerũt appetitum quia nemo taꝫ ꝓfectus aut sanctus est vt perfectioꝝ sanctioꝝq; eẽ non possit ideo omnes simul sine differentia graduum sine discretõne meritoꝝ ab his in quem puenimus ad ea que nondum apprehendimus pia auiditate curramus. Hec leo papa. Nam q̃tumcunq; ac vbicũq; lassari vel attediati desistimus proficere. ibi necessario deficimus. Unde dicit beatus bernardus. O monache non vis proficere ergo vis deficere. Dicit etiam beat? augusti. Semper displiceat tibi qõ es si vis puenire ad id quod nõdum es nam vbi tibi placuisti remansisti. Si autem dixeris sufficit peristi. Semper adde. semper ambula. semper proficere noli in via remanere. noli retro redire noli deuiare Remanet qui non ꝓficit retro redit q̃ ad ea reuoluit? vñ iã ẽcessarat deuiat q̃ apostatat. hec aug. Unde iacob patriarcha vidit scalã attingẽtẽ celos ⁊ in ea angelos descendentes ⁊ ascendentes nullũq; ibi subsistentẽ vel etiã residentẽ qtũs palã daret? intelligi inter ꝓfectũ ⁊ defectũ in hac vita nullũ mediũ inuenit. Sed qũo corp? nem crescere ꝑstat aut deficere sic oportet spm̃ nem filr aut ꝓficere aut deficere ¶ Et iõ ne deficiam? oportet nos ꝓtinue ad bonũ conari. Cur ãt talr conar? ad ꝓfectõꝫ ꝓsequẽdã ꝑ ꝓfectõe immo ꝓfectõ reputer? rõ est. qr talr conar? maxime desideriũ iudicium est. nullus em̃ tam indefesso laboze ꝓtinuo posset conari msi maximũ desiderium ipsuꝫ impelleret ad conandum. Qui ãt dele

menti desiderio ad habendū aliquid
estuat hoc iaz habet. hec ꝓbari possūt
ꝓ auctoritates sanctoꝝ. De primo eī
bea.aug.sic dr. Non quid fis sed quid
esse desideras attendit deus si tm̄ inq̄
tum potes satagis vt qđ nōdū es me/
rearis. Et ait bea.bernā. Sunt multi q̄
tota vita tendunt ad pfectōz sed nūq̄
tm̄ ptendunt quibꝫ tm̄ si pie pseueraue
rit stati cum de corpe exeunt redditur
qđ in hac vita dispensatōe est negatū
illuc pducēte eos sola gratia quo pꝛi?
tendebant ipi cum gratia. hec bernaz.
Ex quibꝫ verbis colligere possumus
qꝫ ptinuus conatus ad pfectōz reputa
tur hoī perfectio ℟ Considerandum etiā qꝫ pfecti virivt dām seqva/
leant viam artā ⁊ angustam sequunt.
De qua veritas in euange. dr. Angu/
sta est via que ducit ad vitam. Quod
beatus gre. exponens. xxv. mo. sic dic
An non quasi quedam angusta via est
itineris in hoc quidez mundo viuere
sed de huius mundi ꝛcupiscētia mhil
habere aliena non appetere ꝓpria non
tenere laudes mundi despicere ⁊ꝓ dō
obꝓbꝛium amare. gloriā fugere. de
spectum sequi. adulātes despicere. hꝫ
norare despicientes mala nocentium
ex corde dimittere. ⁊ erga eos dilec/
tionis gratiā immobilem in corde re
tinere. Que vie q̄tū in pñti vita ꝓ ipa
viuendi custodia anguste sunt. tanto
amplius in eterna retributōe dilatan
tur. hec greg. Et fm beatum augu. An
gustam ⁊ artā cristiano? viā due res
faciunt. ꝛtemptus voluptatū ⁊ tolerā
cia passionuz. Quisquis ꝛfligerit hec
duo vincat ⁊ vicit mundum. Si vis i/
trare ꝓ angustam portā claude portaz
cupiditatis ⁊ timoris Afi duplicem
aciem ꝓducit mūdus ꝛtra milites cri
sti. blandit? em̄ vt decipiat terret vt frā
gat. Non nos teneat voluntas ꝓpria ñ
nos terreat crudelitas aliena ⁊ victus
est mundus. hec aug. Et q̄uis hec via
que dr arta laboriosa esse videat tm̄ ve/
ris pfectis ⁊ in amore dei feruentib⁹
nō est difficilis sed potius defidiosis.
Ufi crisꝰ. sup illo verbo Arta est via sic
dicit. Si quis viam que ducit ad vitā
laboriosam existimet sue desidie ipu/
tet ñ vie. Si tm̄ tempestas pelagi nau/
tis. vulnera militib⁹. frigora ⁊ glaci
es agricol̄ levia ⁊ portabilia sūt. ꝓpt̄
spem premij temporalis. multo magis
cui celū placet nullum debet sentiri pi
culum. Nullus ergo aspiciat in viam
qꝫ arta sit. sed quo ducit idest ad celuz
nec aliā aspiciat qꝫ lata sit sed quo du
cit idest ad infernū. hec Crisꝰ. Debet q̄
quilibet homo devotus ⁊ religiosus in
q̄tū valet dei adiutorio conari ad per
fectionē ⁊ vt hanc assequi possit studeat vicia subicere dām̄io rōis ⁊ corpi ami
mo aiz vero deo. ꝓ hāc āt viā obtine
tur pfectio. De hoc prosper sic dicit.
Dominet victis ratio subiciatur cor/
pus aīo ⁊ animus deo ⁊ impleta est ho
minis pfectio. hec prosper. ℒ Oz
⁊ hoc notandū qꝫ ad culmen pfectōis
nemo peruenire potest nisi per virtutes
ac bonā opacōz. necesse est vt virtutes
ipe fi efficaciter ad statū pfectū hoīez
debeant pducere qꝫ ptineantur ⁊ habe
ant in se q̄ttuor ex pte hoīs vicz forti/
tudinē. rectā intentōz. discretionē ac
pseueratiā finalē Oz nāq̄ hō pficiēs
virtutib⁹ ⁊ volēs puenire ad pfectōz p
mo hre fortitudinē. fortis em̄ oportet
eū aggredi viaz salutis viriliter se in
operib⁹ bonis ⁊ virtuosis exercendo ⁊
nō per negligenciam seu accidiaz tor
pescendo. Ad hoc hortatur ps dicens
Uiriliter age ⁊ cofortet? cor tuū ⁊ susti
ne dām. Scdo homo pficiens in vir/
tutib⁹ hre debet intencionem rectam.
vt videlicet bona que facit ñ propter

vanaz gloziã faciat aut aliquod commodũ cozpale sed simpliciter ad gloziam dei ꝓpter salutẽ aĩe sue ac etiã cũ cozdis humilitate illa ꝓficere studeat Uñ aplus. Omnia in gloziã dei facite. Tercio homo totaliter in virtutibꝫ ꝓficiens habere debet discretionẽ vt ñ excedat mẽsurã viriũ suaꝝ minus agẽdo nec etiã minus q̃ vt facultas suppetit virtuosa opa exercendo. Uñ aplus rõnabile sit obsequium vestꝝ. Quarto habere debet pseueranciã finalẽ vt nõ ꝓpter ali q̃ temptatõz aut tribulatiõz vitã derelinquat virtuosam sed ꝓstanter in opibꝫ bonis vsq̃ ī finẽ vite deo cooꝑãte pseueret. Uñ ipe dñs dicit. Qui pseuerauerit vsq̃ in finẽ hic saluus erit. hec igit̃. iiij. vicz fortitudo. ītencio recta. discretio. ac finalis pseuerancia hoiem virtuosũz ad statũ pfectuz ꝓducere solent ⁊ eterna glozia cũ omnibꝫ sanctis remunerari. Et sic habemus de statu pfectoꝝ ac de virtutibus ad eosdez ptinentibꝫ vicz cozdis puritate caritate ac ꝓtemplatione expositum atq̃ explanatũ Filius

Postq̃ instructus sum a te O pater de statibꝫ incipientiũ, pficiẽtium ⁊ pfectoꝝ nunc ergo finaliter de morte. ad cuius debitũ psoluendũ nõ solum pfecti sed omnes hoies obligati noscuntur cupio edoceri.

Capitulũ XIII Pater

Scire debes fili q̃ triplex est moz. Est itaq̃ moz aĩe quã ipsa incurrit ꝑ peccatuz mortale. Et est moz cũ quis moritur peccato ⁊ viuit deo. Tercia vo ẽ moz vicz separatio aĩe a cozpe ad quaz omnes generaliter tenentur. sed paucos delectat. Et defectus iste ñ est ex vicio mortis sed ex fragilitate humane cõdictõis. qz homo diligens cozpis voluptatẽ cursum hꝰ vite formidat finire. in qua plus est amaritudinis q̃ voluptatis. De hac triplice moz e fic dicit beatus ambroſi. Tria sunt mortis genera. Una moz peccati est que ꝓtecio damnatiõis infertur. De q̃ dz Anima que peccauerit ipa morietur ⁊ hec est mala. Secũda est q̃ quis peccato moritur ⁊ deo vuit ⁊ hec est bona Tercia moz est media naz ⁊ bona iustis videt ⁊ pleriscq̃ metuẽda paucos q̃ delectat sed nõ hoc mortis est viciũ sed nostre infirmitatis. qui voluptate cozpis ⁊ delectatõe vite huius rapiñ ⁊ cursum hunc ꝓsumare trepidamus in quo plus amaritudis q̃ voluptatis est. Quid est em̃ hec vita que delectat plena erumnarũ ⁊ sollicitudinũ in q̃ innumere sunt calumpnie ⁊ molestie multe ⁊ lacrime iusmite eoꝝque afflig̃untur molestiꝭ. nã ī hac vita homo in vmbza viuit nec expleri potest cupiditatibꝰ suis ⁊ si expleat diuicꝭ fructum quietis amittit. qz cogitur amittere qõ auiditate misera quefierat. hec ambro. De moze eciam cozpis q̃ sit fructuosa iustis ꝑ quendã sic dicitur Moz mihil aliud est q̃ exitus de carcere. finis exilij. laboris ꝓsumatio. ad portum applicatõ. peregrinatõis finis onezis grauissimi idest cozpis depositio. de furioso equo idest carne descensio. de domo ruinosa liberatio. ommũ egritudinũ terminatio. oĩm piculoꝝ euasio. oĩm maloꝝ ꝓsumatio. omniuz vinculoꝝ diruptio. debilis nature dissolutio. reditus ad patriam. ingressus ad gloriam. hec ille. Unde considerandum prout dicit Beda. q̃ mortem carnis timet omnis homo et mortẽ aĩe pauci formidant. ⁊ laborãt homines. ne moriantur. exterior homo moritꝰ ⁊ non vt non moriatur homo īterior semꝑ victurus. Dicit eĉ ō hoc

beatus aug. Vera mors est quā homines nō timent & hec est separatō aīe a deo. q̄ beata vita est animarū. Debet aūt quilibet fidelis hanc duplicem mortem ante oculos mentis frequēter habere. q̄ multū valet talis meditatio ad rep̄mēda vicia & ad terrena desideria cōtenēda. De hoc bea. gre. xiij. lib. moꝝ sic dr. Qui p̄siderat qualis erit i mortē sp̄ fit pauidus in opatōe arcq̄ bene i occultis sui p̄ditoris viuit mlt qđ tranfit appetit cunctis p̄ntis vite dfiderijs cōtradicit & pene mortuū se p̄siderat. q̄ morituꝝ se minime ignorat. Perfecta em̄ vita est mortis ymitatio. quā dū iusti solicite pagunt. culpaꝝ laqueos euadunt. De hoc etiā cassia. sic dicit. Si id qđ futurus es sedula cogitatōe cogitaueris pensaueris ruminatus fueris. credo raro aut nūq̄ peccabis hec cassia. Ad hanc vero fructuosaꝫ meditatōz mortis hortat beatus ber. ita dicens. Filioli mei memorem̄ nouissima nra ne peccemus. Nimiꝝ hec recordatō facit timoratū. timor expellit peccatum negligenciā nō admittit. Nouissima nostra sunt. mors. iudiciū. gehēna et gloria. Quid horribili? morte. Quid iudicio terribilius. & gehenna nihil potest intolerabilius cogitari. Quid meruet si quis ad ista nō trepidat. nō expauescat. nō timore p̄curit. hec ber. Mortis etiā memoria facit homiez p̄tēnere oīa transitoria & sollicitū facit eē in bonī opis executōe Unde beatus ilxtonimus. Facile p̄temnit oīa qui semper se cogitat morituꝝ. Bea. etiā gre. de hoc sic dr. Valde se sollicitat in bono ope. q̄ sp̄ cogitat de extremo fine. Notandū etiā q̄ deus horam mortis voluit nobis eē incognitaꝫ vt sp̄ possit esse suspecta. Unde beatus grego. sic ait Ad hoc p̄ditor noster latere voluit finē nostrū vt dum incerti sumus q̄n moriamur sp̄ pati ad mortē inuenīri debeamus. beatus aug. de hoc sic ait. Latet vltimus dies vt obsuet omnis dies. Ideo nāq̄ dns noster tps exitus suos mīcuiq̄ nostrū voluit esse incertū vt maiori diligencia simus erga nosmetipsos in vita nostra solliciti quousq̄ est in nostra potestate quatenus ad diem exitus nostri in bonis nos opibz dño nos venienti occurrere p̄paremus. vt pendulī expectatōis incerto sp̄ credamus eū esse venturū quem ignoramus qua horaꝫ vel tpe ad nos vocādos sit ipse venturus. hec augu. ¶ Cum q̄ mors ista sit certa oībz & hora mortis incerta debet vnusquisq̄ sic viuere. vt illā intrepidus possit expectare. Unde dicit seneca. Certū q̄ moreris sed incertū q̄n. vbi. quo. q̄ mors vbiq̄ te expectat. & tu si sapiens fueris vbiq̄ eam expectabis. hec seneca. Q̄n stultū est in tali statu viuere in quo quis non audet mori. Sed proh dolor sunt plures qui cū sani sunt tps p̄nis invanitatibz & peccatis expendunt. Si vero egritudo aliqua mortē vicinā esse denuncians eos pulsauerit. cum magno desiderio supuiuere cupiscūt vt peccata sua defleant ac pemteant. qui tamē tps vite modo acceptū p nihilo reputant. De hoc bea. gregorius Semper fratres carissimi. extremū diem debemus expauescere. quē nunq̄ possumus p̄euidere. Ecce ip̄m hunc diem in quo loquimur ad iducias p̄uersionis accepim? et tamen mala que fecimus flere recusamus. Non solum p̄missa non plangimus sed etiam que defleantur augemus. Et si aliqua corporis nos corripiat si signa egritudinis vicinaꝫ mortez denunciant inducias viuendi querimus. vt peccata nostra defleamus & eas cuꝫ magno estu desiderij perimus quas acceptas nō p nihilo habemus.

Nunc ergo carissimi. solicite cogite/mus. ne nobis in vanū tpa penitentie/ tunc queramus ad bene agendum vere cū ia cogimur ō corpe exire. qz igitur momentis suis hore fugiunt agite fra/tres vt in bona opis mercede teneam/tur. Qui igit̄ ventture mortis tempꝰ ignoramus. ⁊ post mortē opari ñ pos/sumus. supest vt ante mortē tpa īvul/ta rapiamus. Sic em̄ mors ipa cū ve/nerit vincit̄ si priusq̄ veniat sp timeat̄ Sed sunt nōnulli qui i peccatis mor/talibus iacere nō formidant. ⁊ tpa pe/nitentie differūt vsq̄ ad horā mortis quod valde piculosum est. quō em̄ ta/les possunt agere pniam. cū omnes po/tentie ⁊ virtutes anie in illa hora per mortis dolorē grauiter sunt occupate De hoc bea. Aug. sic dicit. Plane nō inueneris mortis i tpe te aliq̄lē pniaz posse facere tunc em̄ omnes potetie a/nime ⁊ virtutes mortis sunt vehemtia occupate. destitute quoq̄ sunt oīmo/da libertate. hec Aug. Un̄ valde timē/dū est qz mala vita hoīs raro sortit̄ bo/nū finē in extremis. Ad̄ affirmat bea/tus Hiero. ita dicens. Qui dū sanus est ⁊ iuuenis deū offendere non formi/dat. in morte nō meretur diuinā obti/nere indulgenciā. Que dilectissimi fi/li est pnia. quā nō solū quis accipit qz se viuere amplius nō posse cernit. qz si ex infirmitate qualesceret prior q̄ pri/us fieret hoc teneo hoc verū puto hoc multiplici expiencia didici. quod ei ñ bonus est finis cuius semp mala vi/ta fuit qz peccare nō timuit sed mun/di vanitatibꝰ semp vixit. Un̄ psalmi. Mors peccatorꝰ pessima. hec Hiero/mi. Sicut igit̄ malam vitam sequit̄ mala mors. Ita qui bene vixerit nō pt male mori. Festinandum est ergo nobis ad penitenciā agendā ⁊ ad bene viuendū. qz vnūquēq̄ in quo inuene/rit suus nouissimus dies cū de hoc se/culo migrauerit talis i nouissimo die iudicabitur. De hoc beatus aug. dicit sic O homo vide qd tibi tuā vites vti/q̄ sed non times Nō est inquis sic sz timeo. O miser mentiris plane. Si times quare nō caues. illud potius ti/me qd si nobis nō erit quid peccare ti/me quod si amaueris peccare i alterā ptem irrues. quā posses non inuenire si nō amasses peccare. Igit̄ mori ma/le times. viuere male non times. vir bene moritur. qui male vixerit. Corri/ge ergo male viuere. time mali mori. cum em̄ correxeris male viuere noli ti/mere. Nō potest male mori qui bene vixerit. hoc age vt bonā vitaz habeas ⁊ quecūq̄ occasio venerit. vt exeas de corpore hoc exis ad requiē exis ad bea/titudinē. que ñ habet timorē nec finez Merces em̄ bone vite eterna vita est. Igitur quisquis futurū iudicē times p̄/sentem discias corrige. Un̄ quottidie ad penitenciā festinemus semper an/te oculos nostros vsq̄ vltimus dies ⁊ cū diluculo surrexerimus de lucis ñ presumamus aduentu. nihil em̄ sic re/uocat a peccato q̄ frequens mortis meditatio. Hūc g̃ vnusquisq̄ de die no/uissimo formidare debet. quale em̄ v/nūq̄ quēq̄ inuenerit suus nouissimus dies cum de seculo hoc egredit̄. tal' in nouissimo die iudicab̄ veruntā bonuz opus fiat non timore pene sed amore iustitie. ipa em̄ vera ⁊ summa liber/tas est. Et quidem signū profectus est caritatis al's quectus iminucio timo/ris signum pfectois nullus timor. Cō summata em̄ caritas foras mittit ti/morē. hec augustinus. Hugo de sancto vicco. exponens illud Beati mortui qui in domino moriuntur. de hoc sic ait. In domino moriuntur qui in car/ne quidem morientes in domino tamē

viuentes inueniunt. Quid est in dño viuere nisi in fide spe ⁊ caritate. Per ista enim viuit in illa vita qua viuitur in dño. Est quedā vita qua corpus viuit et aīa. ⁊ est quedaz vita qua aīa viuit ex deo. nūc quidē fide spe ⁊ dilectiōe Postea vo p fide ⁊ spe ꝓtēplatōne remanente ⁊ dilectōe. Nō ei nocere potest aīe si corpus vitā suā pdit qñ ipa vitā suā in fide spe ⁊ caritate pfistens nō amittit. Sed dt quisquis securus potest esse post hanc vitā in incertū pgens. hoc aūt solū incertū esse non dz qz bonā vitā mala moz sequi nō pōt Qui ergo vult bene mori bene viuat. hec hugo. Cū igit vita bona ⁊ virtuosa nō possit recipe finē malū. necesse est vt hō studeat virtuose ⁊ sancte viuere vt cū fiducia ⁊ hylaritate possit extremū diē expectare. qz nemo morte gauденter suscipit. nisi qui se ad illā dum adhuc viuerz ꝓpte meritū diligēter ꝓparauit. De hoc be. ber. sic dt. Intellige q̄ veniente morte nullus letus et hylaris suscipit nisi qui se ad ipam dū viueret bonis operibo ꝓparauit. bona enim est mors iusti ꝓpter requiē. melioz ꝓpter nouitatē. optia ꝓpter securitatē Econtra mors peccatoz pessima. Mala in amissione mūdi. peioz in carnis ⁊ aīe sepatiōe. pessima in xpm is ⁊ ignis ꝓtritōe. ⁊ qō oīm pessimū est in diuine ꝓtemplatōis amissione. hec ber̄. Etiā de hoc p quendā dz. Dic inq̄ vita iugiter disponat vt mors tibi nō amara sed adoptabilis videat. Ubi ꝑz dictū bea. gze. Qui de sua spē ⁊ opacione securus est dño pulsanti ꝓfesti aperit. qz letus iudicē sustinet. ⁊ cū ꝛps ꝓpinque mortis aduenerit. de gloria retributōis hylarescit hec gze. Nā qui ⁊ sācte vixerit mors illū ñ terrebit. Ubi dicit ysidoz. Nec mors te terrebit si bene ⁊ pie vixeris. nō solum aūt talis mortem nō formidabit sed etiā optabit exoptabit. Ubi beatus ber. O vita secura in pura ꝓscia vbi absq̄ formidine mors expectatur ymmo exoptat cū dilectione suscipit ⁊ excipit cū dulcedine tōe. hec ber. Ubi pfecti viri qui vitā ꝓsentē patienter sustinent. mortē vero in desiderio hūt. Ubi beatus gze. Perfectoz est vitā hāe in paciencia ⁊ mortem in desiderio. Sed peccatrices aīme ꝓcognoscentes causam sue damnatōis ꝓpter peccata prius ꝓtracta de corpe exire trepidant ac primescunt. Ubi dt bea. Jero. ine xtremo mortis articulo ꝓnoscit aīa causam damnacionis sue. quā puidēs a carne exire formidat. Hec mīz qz dt hyamo. Nulla maioz acerbitas cuiuscūq̄ amaritudis ⁊ doloz q̄ mors ipa hoīs in peccato tam miserabiliter morientis. Etiā de hoc egisippus sic dicit. Nulla ratio apprehendere nulla quoq̄ lingua exprimere poterit. quātus horroz ⁊ miseria peccatoribus post hanc vitā īminebit Nā ꝛm beatū ber. Malum triplex sup peccatores manet. manet enim sup eos horroz ineritu. doloz in trāsitu. pudoz in cōspectu glorie magni dei. hec ber. Ex dictis igit colligere possumus q̄ illi mortē timēt qui in peccatis iacēt ⁊ nullum bonum in futuro spant presentibusq̄ radicitus inhrent. Illi vo qui mundū ⁊ seculi vanitates ac voluptates ꝓ cristo contemnunt nec timent mortem nec pēcia diligūt. sed potius futura desiderant. Nec mīz qz ꝛm crisо. sup matix. Nil doloziosius morte ipioz. Sed econtrario nil dulci? morte obituq̄ iustoz. mors nāq̄ a malis timium formidat. a iustis autem vix expectatur. hec crisostomus. Unde pfecti viri non solum non timent mori sed desiderantur dissolui ⁊ esse cū cristo. ex q̄bo vicz bea. Jero. sic dt. Nihil

mihi iam foret dulcius q̄ mori in corpore. vt in suo fic anima mea saliat creatore eiusq̄ foueat solacio ⁊ dulcore. atq̄ iocunditate eius beatissima visione. hec ihrom. Nec immerito sancti gaudent de mortis aduentu ⁊ mali pertimescunt. q2 vt dr beatus grego. bonis exituris de corpore occurrit odor celestis patrie. malis vero fetor gehenne eterne. Unde beatus est qui in hoc seculo sic viuit vt post cursum huius vite cum fiducia ⁊ gaudenter coram deo summo possit assistere. ac in eius visione eternaliter delectari ac gaudere. De hoc effrem sic dr. Beatus qui mente habuerit diem exitus sui ante oculos. ⁊ festinauerit in illa patus esse ⁊ sine aliquo timore peccati vel prauè ꝓscie inuenici Beatus qui inuenerit fiduciam in hora exitus sui q̄n anima separatur a corpore Cum magnis fletibus ac doloribus separatur. veniunt em̄ angeli assumere eā ⁊ separabunt eam a corpe ⁊ pducent eam ante tribunal immortalis ⁊ metuēdi iudicis. at illa ꝓmemorans opa sua miserabiliter ꝓtremiscit Grandis timor est frēs in illa hora mortis ⁊ separatōis anime a corpe. Assistent em̄ tunc ipsi anīe opera eius que die noctuq̄ bona vel mala egisset. ac illa audiens actus suos egredi ptimescit. q2 peccatrices anime cū metu magno ⁊ timore horrēdo separant a corporib. ⁊ trementes pgunt ad eternum iudiciū Ea ergo hora cum aīa diuidit a corpe videns vniuersa opa sua dicit eis. o nate mihi vinus hore spaciū donec egrediar. Et respondentes oēs actus eius dicēt ei. tu nos egisti. tua opa sumus. tecū semp ibimus. tecumq̄ pgemus ad iudicē. Sancta vero anima a corpe nō timet exire. nec metuit. sed magis gaudens cum fiducia pergit ad deū cuncta officiis angelor. hec effrem abbas. P

Ubi notandum q̄ quilibet deuotus ac strenuosus q̄diu in hac peregrinatione ꝓstitutus est desiderare debet introitum celestis patrie. q2 hec vita tota tribulatio ⁊ temptatio est. Unde beatus aug. in glo. super ps. sic ait. Vita ista tribulatio est. ⁊ si tibi tribulatio non est aut parum patriam diligis. aut sine dubio tribularis Qui enim non tribulat nō se esse sciat de eo q̄ desiderat. vnde si bividet vita ista tribulatio nō esse q̄ non amas. Ama alteram vitam. ⁊ videbis q2 ista tribulatio est quacunq̄ ꝓsperitate fulgeat. quibuslibet delicijs abundet circūfloreat. q̄m nondum est illud gaudiū sine vlla tempratōne certissimū. q̄ nobis in fine seruat deus. sine dubio tribulatio est. hec aug. Nō enim in ista misera vita in qua peregrinamur potest esse felicitas vel gaudiū vē. Q̄ testat Maximus ita dicens Nemo se credat aliquam felicitatē aut aliquod vē gaudium in hoc sclo possidere. beatitudo hic prepari potest possideri non pt Duo sibi tempora ordine suo succedunt. tempus. s. flendi. ⁊ tempus ridendi. nemo se circūueniat. non est in mundo hoc tps ridēdi Scimus aūt q̄ omnis homo gaudere desiderat. sed non omnes ibi q̄runt gaudium vbi oportet inquiri. Nec in hoc mundo gaudium non fuit. nec est. nec esse poterit. hec maximus R Unde sancti viri vt liberius pernenire possint ad celestem patriam in hac peregrinatione in labore ⁊ gemitu fuerūt ⁊ ad illam ꝓspiciendam suspirauerūt De hoc beatus aug. in quadā ome. sic ait. Non desiderat patriam peregrinatio sine lacrima. sed desideras q̄ non habes funde lacrimas. Quis iustus nō habuit istas lacrimas. qui non habuit peregrinum se esse non voluit. Qua fronte ad patriam venit qui nō absens

suspirauit. hec augu. Et inde est qđ dt beatus bern. Desideremus đcto possumus desiderio celestẽ patriã. cũ magno ruboꝛe nãđ & ꝓfusione ad illam pueniet quisquis eã vel emẽter modo nõ desiderat Quicũđ iugi oꝛõi assidua meditatiõe necnõ & solicita quersatione in illa versat securus hinc egredit & cũ magna exultatione in ea suscipietur. hec bern. Ad tale etiã desideriũ videlicet pueniendi ad regnum celoꝛum vnãquamđ deuotaz aiam Anselmus hoꝛtat ita dicens. O aia tantus dꝛ eẽ amoꝛ tuus in hac moꝛtali vita & desideriũ pueniẽdi ad illud ad qđ facta es & doloꝛ qz ibi nõdũ es & timoꝛ ne forte non pueñas vt nullam letitiã sentire valeas nisi de his que tibi auxilium & spem ꝓferunt peruenienti. hec anselm. ¶ Et vt aia liberius possit celestia desiderare & ꝑuenire ad eternam felicitatẽ peruenire. necesse est cũ adhuc in carne retinet vt affectionibꝫ inoꝛdinatis reluctet ac etiam ab illis mũdet. vt sine obstaculo seu impedimẽto pueñire valeat ad xp̃m. De hoc in libꝛo de spũ & aia sic dꝛ. Si anima a coꝛpe coꝛpalium affectionũ hic non mutat. coꝛpoꝛe exuta coꝛpalibꝫ tenet passionibꝫ. Et ideo in hac vita ab hmõi petulantia mundari. q̃tenus cũ hinc exierit nihil coꝛruptũ secum trahat & a coꝛpali passione imunis existat. hec in libꝛo de spũ & aia. Oꝛtet ergo vt aia non solum a ꝓsensu abstineat verũetiam ab omnibꝫ ꝓcupiscentijs se excutiat ꝑut declarat brũs bern. latius sup̃ can. sup̃ primo vbo En ipse stat post pietẽ. sic dicens Ꝓpe est dñs sanctis & electis etiam cũ longe esse videat & nõ equaliter omnibus. sꝫ alijs plus. alijs minus ꝑ meritoꝛum diuersitate. nam & si ꝑpe est dominus omnibꝫ inuocantibꝫ eum in veritate non tñ omnibꝫ foꝛsan vt dicere possint qz ipse est post pietem. Sponse vero đcꝫ ꝑpe ẽ que vno tñ pariete diuidit. Ꝓpterea namđ cupit dissolui & rupto medio pariete eẽ cũ illo. quem post parietem esse confidit Ego aũt qui peccatoꝛ sum dissolui nõ cupio sed foꝛmido sciens qz moꝛs peccatoꝛ pessima Quo nõ pessima moꝛs vbi non subuenit vita. foꝛmido exire & ipse ꝓtremisco poꝛtus ingressum. dũ non ꝓfido ꝑpe existere qui excipiat exeuntem Quid eñ securius exeo si non dñs custodiat exitũ meũ. hei ego ludibꝛio demonũ si nõ assistat qui redimat neđ qui saluũ faciat Nil tale verendũ amime pauli cui ab aspectu & amplexu dilecti vnus tñmodo pies obsistebat videlicet lex peccati quã inueniebat in membꝛis suis Ipsa est oĩs carnis ꝓcupiscẽtia qua carere ommino nõ potuit. donec in coꝛpe fuit hoc sane interiecto pariete vno non longe pegrinabat a dño. Unde & optando clamat. Quis me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtis huius. sciens se moꝛtis ꝓpendio ꝓtinuo ꝑẽturum. Hac ergo paulus se fatebatur vna lege teneri ꝓcupĩa. s. quã carni sue immobiliter infitã tolerabat inuitus. De cetero nihil mihi ꝓscius sum inq̃t. Verũ quis similis paulo qui non videlicet huic interdũ ꝓsentiat ꝓcupiscentie ad obediendum peccato. Nouerit ꝑinde quis is qui peccato ꝓsenserit & alterum sibi opposuisse pietem ipsum vtiđ illicitũ ꝓsensum nec poterit glozi azi qui hmõi est. qz stet sibi post parietem sponsus. quando iam parietes interfint nõ paries multo minus si ꝓsensus ꝑuenerit ad effectum tũc certius iam ꝑies sponsi impediat accessum actus videlicet ipse peccati. ꝙ si pctm in vsum ꝓsuetudo foꝛte aut vsus etiaz in ꝓtemptum ꝑduxerit. Nõne ita exieris miles antea fugientibꝫ ꝓparis

ad escā poteris venerari q̄ puenire ad sponsum. non uno siquidē iam sed tan ta a te parietū numerositate interclu sum. Primus siquidē ꝓcupīa. secun dus ꝓsensus. tercius actus. quartus consuetudo. quintus ꝓtemptus Cura igit̄ priori ꝓcupīe toris resistere vise ribo vt non cades in ꝓsensum. ⁊ oīs de inceps malignitatis fabrica euanescit Nec est oīno q̄ sponsum appropinq̄ re verat tibi p̄ter solū parietē corpis. q̄tenus gloriari poteris ⁊ dicere de il lo. En ipse stat post pietē. hec ber. ¶ Notandū est etiā vt ait bea. aug. q̄ nō sumus in hac vita sine pctīs aut ꝓcupi scentiꝫ q̄uis etiam scī. sed exibimus hinc sine pctō. q̄ vnusquisq̄ cū de cor pore exierit dimittunt ei qui talia ha bebat vt dimitterent debita. q̄ quoti dianis precib⁹ dimittunt ⁊ exit mun datus. hec aug. Et vt beatus gre. dī su per cañ. Cum aīa scā a peccatis quoti dianis ac minutis se ꝑpm̄am mūdat. dū quotidie pctā minuta cū lacrimis abluit. ⁊ a maioribus se obseruat q̄uis frequēr peccet per assiduā tñ pm̄az mū dicīā suam assidue seruat. q̄uis enim mor vt peccata iusticia declinet. dū tñ sp credit in eū qui iustificat impiuz ⁊ assidue sub eius fide pctā sua deflet. p assiduas ablutōes iusticiā suā retinet. hec greg. ¶ Quisquis etiā in iu sticia pfecerit. ⁊ precepta dñi seruare non obmiserit. antiquuz hostē in hora sui exitus nō timebit. Qđ affirmat be atus greg. vj. mora. sic dicens. Quis quis ad vite precepta dirigit. priusq̄ eterna premia percipiat. hic iam initia secure im ꝑpetuū felicitatis degustat. vt antiquū iam non metuit vt interue niente mortis articulo violentos eius impetus non phorrescat. Istis nam q̄ initiū est retributionis ipsa plerūq̄ in obitu securitas mentis. Uñ recte in li bro Job dr. Et bestiam terre nō formi dabis. Callidus quippe aduersarius bestia terre dr. q̄ ad rapiēdas mortis tempe peccatoꝝ aīmas violentia cru delitatis effrenat. Quos em̄ viuentes blandiens decipit morientes seuius ra pit. Que ptra de electoꝝ ecclesia per p phetam pollicet dñs dicens. Mala de stia non offendet per eā. Illi igit̄ terre bestiā morientes timent. qui ꝓ dulcis sui potentiā viuentes non timent. Sā cti etenim viri qui diuine se formidini medullitus subdunt. omne de aduer sarij aduentu pondus timoris abiciūt q̄ viuentes perfecte electi timent iudi cem. ne morientes metuant accusato rem. Bene ergo dr Et bestiā terre non formidabis Ac si aperte diceret. quia blandiente hoste non vinceris. hunc seuientē postmodum non timebis. hec grego. ¶ Impioꝝ vero aīas in hora sue egressionis de corpe magnus terror inuadit. ⁊ amarissime angustie ⁊ pauores illas circūstant. ꝓpter remor sum ꝓscīe. De quoꝝ miserabili anxie tate petrus da. sic ait Pensandū quip pe est cū iam peccatrix aīa vinculis in cipit carnis absolui. q̄ amaro terrore ꝓcutit. quantis mordacis ꝓsciētie sti mulis lacerat. recolit vetera que ꝓmi sit. videt mandata que solito cōplere ꝓtempsit. dolet indulta pm̄ie tēpa sese inaniter pcepisse. plorat immobilē di stricte vltionis articulū ineuitabiliter imminere. manere satagit ⁊ exire ꝓpel litur. recuperare vult perdita ⁊ nō audi tur. Post terga respiciens totius trā sacte vite cursum velut vnū breuissimū deputat itineris passum ante se oculos dirigit. ⁊ infinite perhennitatis spacia deprehendit. plorat ita q̄ q̄ intra tam breue spacium acquirere potuit omnē seculoꝝ leticiam. Deflet etiam se tam ꝑter breuis illecebris voluptatē ine

narrabilem perpetue sanitatis amisse dulcedinē Erubescit q̄ propter illā substantiā que vermibꝫ erat obnoxia. illā neglexit que choris erat angelicis inferenda. Ideo radios mentis attollit ⁊ cū diuitiaꝫ immortaliuꝫ gloriā ꝓtem plat eam ꝓpter vite hmōi inopiā pdidisse ꝓfundit. Cūq̄ sub se reflectit oculos ad huius mūdi ꝙuallem terrā q̄ caliginez sup se mirat eterni luminis claritatē Liquido deprehendit q̄ nox erat ⁊ tenebre qꝫ amauit. Si rediui uus pñe rps mereri posset q̄ dure cōuersatōis iter arriperet. q̄ta ⁊ qualia ꝑmitteret quantis se deuotionū vinculis innodaret. Interea dū oculi tabescūt dū pectus palpitat. raucuz guttur anhelat. dentes paularim ingrescunt. palpescūt ora. membra cūcta rigescūt alsa ingescūt. Dū hec itaq̄ ⁊ hmōi tā q̄ vicim mortī p̄cedentia famulantur officia. assunt oīa gesta simul ⁊ verba. nec ipse etiam cogitationes desunt ⁊ cūcta hec amaꝫ aduersus auctorem testimoniū reddūt. Coaceruant oīa añ respuentis oculos que respicere refugit ⁊ eo modo coactus ⁊ inuitus attendit. Adest ꝑterea huc horrenda dēmonū turba illuc virtus angelica In illo qui medius est liquido replendit cui parti iure possessio vendicet. naz si pietatis in eo vident insignia inuitatōis angelice blādicijs delinit atq̄ armonice melodie dulcedine. vt exeat ꝓuocatur. q̄ si eū sinistre parti meritoꝫ nigredo ⁊ feditatis squalor adiudicet. intolerabili mox terrore ꝓcutit. repentini impetus violentia ꝓturbat p̄cipitāter inuadit. ac de misere carnis ergastulo violēter euellit. vt ad eterna supplicia iam cū amaritudine ꝓtrahat Jam vo post egressionem de corpore quis explicare valeat quot armature spūum iniquoꝫ acies insidijs lateāt. quot frementes cunei feralibꝫ telis instructi iter obsident. ⁊ ne transire libere possit aīa velut militari more ꝓstipate legiones oppugnant. Hec ⁊ hmōi freqñter in corde versare quid est aliud q̄ lenocinantia vite huius blandimēta respuere. mūdo repudium dare illiciros carnis motus elidere. solūq̄ perfectionis adipiscende ꝓposituz indeclinabiliter custodire. hec petrus dami. Notandū etiā q̄ diabolus grauissime rēprat fideles cū iā mori appropinquant Testatur hoc anastasius qui sic ōt. Demon siquidem fortissimis aggressionibus suis temptat. dum ipse homo mortis sue foribꝫ appropinquat ⁊ maxime in duobꝫ viz in fide ⁊ in spe. In fide tē prat q̄ valde conat quo possit hoīem tunc a via veritatis ⁊ a fide catholica euertere. ⁊ in errorez infidelitatis inducere. ⁊ sic̄ sequenter in ꝑditionem ꝓtrahere. Unde optima cōsuetudo in ordine cisterciēn. inoleuit. nam cū aliquis fratrū in extremis laborat ꝑcutitur tabula lignea. ⁊ occurrentibꝫ fratribꝫ expressa voce dr ac ꝑclamat Credo in vnum deuz vt ille frater qui in articulo mortis est ꝓstitutus audiēs vba symboli ad seipsum redeat ⁊ si forsitā temptat̄ ꝑ vitium incredulitatis ꝓpositio erroze infidelitatis in fide catholica solidet. Unde necesse est vt homo cū adhuc in corpe subsistit ⁊ incolumis est ꝑicula que in mortis hora euenire solent freqñtius meditet ⁊ sic viuat vt illa cū venerint non timeat sz cū dei adiutorio vincat. De hoc damas. sic ōt Temptabit nos hostis antiquus mira obliquitate veritatis ⁊ fidei in extremis ꝓter qd̄ animus quidē noster in meditatione eoꝝ que in morte futura sunt terribilium iugiter est exercendus. ⁊ prescientia futuroꝫ euentuum imbuendus. hec damas. B Necū

do malignus spūs temptat hoīnem in illa vltima hora ī spe. qz laqueos despe rationis in coz hoīs tunc tpis immit/ tere solet. per quos decipiat ⁊ in despe ratōem inducat. ac postmodū in eter/ nam damnatōez ptrahat Contra hoc etiā periculū debet vnusquisqz pervite sanctimoniā ac bonam ꝓuersatōem se munire vt aduemente tēptationis tur/ bine pdurare valeat. Vñ beatus greg. Obiciet tibi spūs malignus mortis in tpe infimita despationis prestigia ⁊ errozis q̄ nullatenus effugies nisi duz viuis te premunias ⁊ ꝓfirmes. hec gre go. Debet ergo quilibet fidelis adhuc dū viuit cozpze timozē dñi pre oculis cozdis habere ⁊ virtuose viuere. vt in illa vltima necitate fiduciam in deo ⁊ ꝓsolatōem mereaī ab ipso percipere. Vnde dz eccl. j. Timēti deū bene erit in extremis ⁊ in die defunctionis sue benedicef Vbi etiam notandū vt dt beatus greg. xxij. mora. Dū viuimus de/ bemus bona nostra a memoria repelle re ne extollant. ⁊ appropinq̄nte extu plerūq; ea humiliter ad memoriaz re uocemus vtvicz fiducia prebeant ⁊ de speratū timozē premant. hec greg. In de etiā est q̄ idem beatus grego. xxiij mora. sic dt. Nonnunq; aīa etiā iusta solutioni carnis appropinq̄ns terroze vindicte turbaī permittente. s. deo Et si quid tranquillū in hac vita sape po/ tuit mortis articulo interueniente ꝓcu tif. sed iustoz aīe a leuib⁹ quib⁹q; cō tagijs ipso sepe mortis pauore purgā tur. ⁊ eterne retributionis gaudia iaz ab ipsa carnis solutōe percipiūt. Ple rumq; vero ꝓemplatione quadā retri butionis interne etiā priusq; carne ex polient hilarescunt ⁊ dū vetustatis de/ bitū soluunt noui iā muneris pfruun/ tur. hec gre. C Cū itaq; vnusq̄sq; maxime in illa hora extrema indigeat ꝓsolatōe diuina vbi tot pricula occur/ runt. necē est vt hō dū adhuc sanus ē talem dñm ⁊ amicū sibi q̄rat ⁊ eligat. qui eum a tot malis liberet ⁊ defendat Iste vero dñs ⁊ amicus est dñs nr̄ quē sibi q̄libet in amicū ⁊ prēm eligere dz ⁊ eidē fortiter adhrere per fidē. p di/ lectōem. p vite sanctimoniā ⁊ purita/ tē vt in illa tremenda mortis hora me reaī ab ipso de insidijs demonū libera ri ⁊ ad eterna gaudia pduci De hoc be atus aug. sic dt. Elige inq̄ illū amicū pre omnib⁹ amicis tuis xp̄m vicz. qui cū aīa subtracta fuerit tibi solus fidē seruabit in sepulture tue hora. Cū ami ci tui recedēt a te. ille te nō derelinq̄t. sed tuebit re a rugientib⁹ prepatis ad escā ⁊ pducat te ad ignotā regionē at q; pducet te ad plateas celestis ihr̄m ⁊ ibi collocabit te cū angelis ante faci em maiestatis sue vbi est cumulus feli citatis supeminens gīa. suppabundās leticia ⁊ oīa bona. hec aug.

Filius.

Optio etiā scire cū aīe soluunt a cozpib⁹ ad que loca ferant vel/ bi locent aut subsistant.

Ca. XIIII. Pater

De hoc scire de/ bes q̄ excepto lymbo puer oz sine baptismi sacramento decedentiū in quo est pena damni ⁊ nō sensus tria sunt potissima loca. ad que aīe statī post absolutionem a cozpozib⁹ ferunt videlicet infernus purgatorium ⁊ re/ gnum celoz. In quib⁹ locis aīe scōm meritum vel demeritū recipiunt. Hec vero loca qualia sint nō possunt nobis esse nota. sunt tamen substantijs spūa lib⁹. i. animabus congrua ⁊ conueni/ entia De hoc thomas de aquino sic di cit Quamuis animabus post mortem non assignēt aliqua cozpora quoz sint

formet determinati motores. determinant tñ eis quedam loca corpalia ſm quandam congruentiam ſm gradus dignitatis eop. in quibꝫ ſunt quaſi in loco eo modo quo incorpalia in loco eſſe pñt ſm qꝫ magis vel minus accedunt ad primã ſubſtantiam. cui locus ſuperior pcongruentiã reputat. ſ. deum cuius ſedem celũ ſcriptura eſſe denunciat. et ideo aie que ſunt in participatione pfecte deitatis in celo eſſe ponimus Alias vo que a participatione hmõi impediunt loco ↄtrario dicimus deputari. ¶ Et ſciendũ qꝫ incorpalia nõ ſunt in loco aliquo modo nobis noto et conſuero. ſm qꝫ dicimus corpora ꝓprie in loco eſſe. ſunt tñ in loco mõ ſubſtantie ſpũalibꝫ quientis. qui nobis plene manifeſtus eſſe non pt. ¶ Et ſicut in corpalibꝫ eſt gravitas vel levitas qua ferunt ad ſuum locũ. qui eſt finis motus ipop. ita etiã eſt in aiabꝫ meritum vel demeritum. quibꝫ quiescunt aie ad hmium vel penã q̃ ſunt fines actionũ ipap. ¶ Sicut corpus p gravitatem vel levitatẽ ſtatim ferꝫ in locũ ſuũ niſi phibeaꝫ. ita et aie ſtatim ſoluto vinculo carnis pgõ in ſtatum vie detinebant ſtatim hmium conſequunt vel penã. niſi aliquid impediat ſicut interdũ impedit conſecutionẽ hmij venialis pctĩ qꝫ prius purgari oꝛ. ex quo ſeqꝫ qꝫ hmiũ differat. ¶ Et qꝛ locus deputat ſm cõgruentiam hmij vel pene ſtatim vt aia ſoluit a corpore vel in infernũ demergit. vel ad celos evolat. niſi impediat aliquo reatu quo oportet evolationem differri. vt prius aia purget. ¶ Et huic veritati auctoritates ſacre ſcripture canonice atteſtant et patrũ documenta ſcõp. vnde ↄtrarium p hereſi eſt habendum. hec thomas ¶ Ex pdictis cognoſcimus tria eſſe loca animabus deputata ſcõm meritum vel demeritum. ¶ Et ſciendum conſequenter de pena infernali qꝫ pena ipſa infernalis eſt in loco corporali deorſuꝫ. in quo eternaliter affliguntur omnes reprobi tam homines qꝫ ſpiritus mali. affligent aũt eodem igne corporali qui ↄcremabit et ſpũs et corpora. nec tamen illa corpora conſumet ſed ſemper affliget alia plus alia minus ſm exigentiam demeritorum. Ignis namqꝫ infernalis non omnes equaliter cruciabit. qm̃ ab eodeꝫ igne alq̃ plus alq̃ minus torquebunt ſm qꝫ plus vel minus peccaverunt. ¶ Quãuis aũt ille ſit corporeus nec poſſit agere in ſpũm ipſum calefaciendo. agit tñ in ipſum vt inſtrumentum divine iuſticie ipſum ledẽdo et ille dolor eſt maximus tum ꝓpter potentiaꝫ divine manus illum ignem moventis. tum ꝓpter ſenſibilitatẽ patientis. tum etiã ꝓpter immediationem ↄiunctionis. ¶ De cuius ignis acerbitate beatus aug. ſic ꝛt. ¶ Quantũ diſtat ignis materialis ab igne picto. tm̃ diſtat ignis infernalis ab igne materiali. cuius tanta eſt violentia qꝫ ſi marium vniverſitas flueret in ipſum nec ad modicũ refrigeraret ¶ Et notandum qꝫ reprobop aie que in preſenti vita moriunt per culpaꝫ in inferno poſite eaꝛuꝫ moꝛs eternaliter viuet in pena. in qua exñs non ſolum maiora patiẽtia verum etiam minora tormenta pendendo perſoluent. ¶ De hoc beatus gregoꝛi. xv. moꝛa. ſic dicit ¶ Cuius hic vita moꝛtua fuerit in culpa. illius etiã moꝛs viuet in pena licet que fecit omnia nec tñ ↄſumet quia cruciat et non err inquirit. moꝛitur et viuit. deficit et ſubſiſtit finitur ſemper et ſine fine eſt. hec ſolo auditu valde terribilia ſunt qꝫ to magis paſſione. graviora tñ tormenta recipiunt illi qui multas iniquitates ex ſuis prauis deſideriis ꝓpetraverũt ¶ Diſtricta oĩpotẽtis dei iuſticia ſup

plicium a reprobis exigit p̄ peruersis actib⁹. ⁊ eis malauoce ad verbor̄ retributōem reddit. vt qui de magnis malis debitores sunt. supplicijs traditi etiam nouissimū quadrantē soluunt. Illis enī minima pcunt qui maiora in se mala districte defleuerunt. Quos magna premunt etiā minima pariter in gehenna affligūt. hec greg. G De igne etiā infernali hugo de scō victo. sic dt. In inferno dr̄ ignis esse inextinguibilis. ⁊ quiūt sp̄ ardeat nutrimēto nō eget. ⁊ ab initio mūdi demonib⁹ eternaliter cruciandis p̄paratus. In quo .s. igne etiā hoies maligni cū demonibus eternā penā passuri. qr̄ in hac vita positi ad culpas eis ꝓsenserunt. Ad hunc infernū aīe sceleratoꝝ a corpib⁹ egresse statim retrudunt. hec hugo. In quo etiā inferno erit ⁊ est calor ignis. stridor frigoris. tenebre. fumus. lacrime interiores. aspectus demonū. clamor. imp̄operiū. ariditas sitis. fetor sulphuris. vermis ꝓscie. vincula carcer. timor. dolor. pudor. rancor. tristicia. carentia visionis dei. ablatō spei oīs salutis. In quib⁹ etiā penis erit afflictionis varietas ⁊ cū varietate acerbitas interminabilis vt ad reprobor̄ supplicior̄ tormentoꝝ fumus ascendat in secula seculoꝝ. H Vbi etiā ꝓsiderandū p̄ut dr̄ tho. de aquino q̄ spūs dānati nunq̄ sunt extra infernū. nisi ex dispensatōe dīna vel ad instructōez vel exercitiū electoꝝ. vbicunq̄ aūt extra infernū sunt sp̄tūs vident eternum ignem inferni. Vñ cū ista visio sit immediate affligens. vbicunq̄ sunt ab igne infernali affliguntur. Unde sicut glōria electoꝝ non minuit̄ si aliq̄s extra celuz empirreū sint. ita etiā in nullo minuit̄ pena damnatoꝝ si extra infernū diuina dispensatōne ponant̄ ad tp̄s. Similiter ⁊ dyabolus vbicunq̄ fit. siue in aere. siue sub terra. secū trahit tormenta flammaꝝ suarū. hec tho.

I De purgatorio etiā sciendum est primo q̄ ille ignis purgatorius scz est corpalis ignis. per quem tm̄modo spūs iustoꝝ qui in hac vita p̄fectam non impleuerunt ac satisfactōem ꝓ dignaz affligunt̄ ſm plus ⁊ minus. ſm q̄ pl⁹ de cremabili ex hac vita traxerint. Affliguntur tñ minus grauiter q̄ in infernō ⁊ grauius q̄ in hoc mundo. non tñ ita grauiter quin sperent ⁊ sciant se in inferno non esse. licet forte p̄ penarū magnitudine hoc aliquotiens non aduertant. Hec aūt pena ab igne corpali afflicta purgant̄ spūs a reatib⁹. scoriis ⁊ reliquijs peccatoꝝ. quib⁹ sufficienter expurgatis immediate euolant ⁊ introducunt̄ ad gloriam p̄adisi. K Et notandū q̄ diuine iustitie ordo hoc exigit. vt spūs ab igne materiali habeat puniri. vt sicut ſm ordinē nature anima vnit̄ corpori vt influat vitā sic vniat̄ igni materiali ſm ordinez iusticie vt punibile punienti a quo suscipiat penaz. Et qr̄ viri iusti qui sunt in gratia nō sunt digni nisi pena transitoria ⁊ tanto maiori penaꝝ sunt digni. q̄nto maiora ꝓmiserunt pcā ⁊ minorem egerūt p̄fam. Hinc est q̄ ab igne materiali puniunt̄ realiter. quidā tñ diutius. quidā breuius. quidā acerbius quidā leuius ſm q̄ reatus exigit offensaꝝ. Ecce est em̄ vt dr̄ beatus augu. q̄ tm̄ vrat dolor quantū lxserat amor. Tanto em̄ difficilius quisq̄ purgat̄. quanto medullis cordis eius intimius amor inlxserat mundanorū. ⁊ iō tanto vnusquisq̄ torquet̄ diutius q̄nto eius affectus venialibus adlxserat fortius. Unde item̄ bea. aug. de hoc sic dr̄. Post hanc vitā incredibile nō est nōnullos fideles per ignem quendam purgatoriū quāto magis minusue peuncia di

lexerunt.tãto tardius citiusq; saluari.
¶ Ñ non frustra illa tria distinxit apl's Lignũ fenũ stipulã q̃ illi edificãt qui ꝛ si aliena nõ rapiũt.rebꝰ tñ mundanis ꝭoĩbꝰ ꝓcessis aliqua dilectione inꝭrent.qꝫ ꝑm suos amandi modos diutius vt lignũ vel minus vt fenũ vel mĩmũ vt stipulã ignem sustinebunt Qui vo superedificant aut̃ argentũ lapides pcciosos de vtroq; igne securi sunt.nõ solũ de illo eterno qui cruciatus est impios in eternũ .sz etiã de illo mundatorio quo purgabunt quidã saluandi. In auro intelligit templario dei.in argento dilectio proximi.in lapide pcioso bona opa. Dic obiici pt Si p lignũ fenũ stipulã venialia intelligãtur pcãta ꝛ nullus adeo pfectus ẽ quin venialiter nõ peccet g̃ qui edificant aurum.argentũ.ꝛ lapides pcciosos edificant etiã lignũ fenuꝫ ꝛ stipulã g̃ p ignem transibũt. De hoc sciendũ q̃ non oĩs qui venialiter peccat lignuꝫ fenũ ꝛ stipulã edificat. Lignũ quippe fenuꝫ ꝛ stipula accipi pñt seculariũ rep̃ amatores q̃uis licite ꝓcessap̃ tales cupiditates vt amari sine omni dolore nõ possunt Hec g̃ edificat is qui cogitat que mũdi sunt qũo placeat qui circa diuitias suas quodã carnali affectu tenet ꝛ tamẽ ex eis multas elemosinas facit nec p eis aliquid fraudis vel rapine molit. Ex his igit patet q̃ non homo idem simul hec ꝛ illa edificat. Illa em̃ edificatio pfectop̃ tm̃ est. qui nõ cogitant placere mundo sed tm̃ deo qui ꝛ si venialiter aliq̃ peccant feruore caritatis ira absumit in eis pcm̃. ficut aque gutta in camino ignis ꝛ ideo nũq̃ vel raro portant secum cremabilia Si vo mundũ deo p̃ponerent non superedificarent sed destruerẽt fundamentũ. Affectões igit quibꝰ carnales detenti sunt domibꝰ ꝓiugibꝰ possessionibꝰ ita vt mil preponat xpisto illis tribꝰ signant que in mentes pfectop̃ nõ cadunt Et si criminalia nõ admittant. In sordibꝰ hominum interdum durant vsq; in finem qui cũ talibꝰ edificijs transeũt sz dissoluent in igne Ipi vo merito fundamẽti salui erũt. grauissimã tñ penã sentient.Ex quo apparet quantam hic mĩam exhibet deus. ꝛ quantã exercet at ibi seueritatẽ cũ p eodem pcõ multo grauius ibi puniat q̃ hic . Vbi etiã notandũ q̃ sunt nõnulli qui capitalia crimina ꝓmiserunt vel si fecerũt p pñam ꝛ satisfactionẽ licet insufficientem in venialia ꝓmutauerũt ꝛ multa venialia addiderũt Hi tales qui nõ hñt capitalia euadũt infernũ sz q̃ hñt venialia non statim transeunt in celum.sed in locũ mediocrem hoc est in purgatorium.vbi tamdiu detinentur quousq; ipa venialia p ignẽ purgatorium ꝓsument vel p suffragia sanctoruꝫ rediment Vnde dt beatus augu. Qui capitalia crimina non admittunt sed ad minuta pcrãda faciles sunt ꝛ ad redimenda negligentes ad vitam eternam sine dubio venturi.sz prius in hoc seculo p dei iusticiaꝫ amarissime sunt plorandi. aut p multas elemosinas ꝛ orõnes liberandi.aut certe illo igne de quo dt apl's Sic quasi per ignẽ lõgo tempore cruciandi Que autez sunt illa venialia Idem beatus augustinus enumerat dicens .Quantum aliquis in cibo ꝛ potu plus accipit q̃ necesse sit quotiens flagello dei impatiens fuerit.quotiens plus loquit q̃ oportet. plus tacz q̃ expedit quotiẽs malas cogitationes sine ꝓsensu admiserit.quotiẽs in diuino seruitio negligens fuerit.quotiẽs terrena dilexerit citra deũ hec ꝛ similia ad minuta peccata pertinere nõ dubiũ ẽ Ex quibꝰ pcis liceraĩa nõ damnet tñ velut quibusdam pusil

lis ⁊ horrida scabie deformant animā vt ad amplexus dei ī celo nullatenus admittat. Et ideo quicqd de his minutis ꝓtinuis oꝛōibꝫ. elemosinaꝝ largitionibꝫ. missaꝝ ꝓpationibus. ieunijs ⁊ indulgētijs eoꝝ qui in nos peccauerint assidue redemptū nō fuerit. aut hic multis tribulatōibus expiat vel illic in purgatorio depurat hoc ipsum tñ aīa plus patit ⁊ minus. quam diuersitatē apls insinuat cuꝫ hoc eadē minuta lignū. fenū ⁊ stipulā. non ꝙ sint talia. sed qꝛ cruciāt plus ⁊ minus ¶ Sciendū etiā ꝙ ignis purgatorius valde durus ⁊ acerbꝫ est ita ꝙ nulla pena hꝰ mundi dolori illius pene ꝓpari possit. Et hoc ꝓbat hea. aug. sic dicens Ignis purgatorius durior est. q̄ꝫ quicqd in hoc seculo videri aut cogitari ꝑt. Omnis eñ tribulatio quantūcunqꝫ magna vel longa in hac vita modica ē respectū purgatorij ⁊ iō totis viribꝫ vnusq̄sqꝫ laboret. vt capitalia crimina possit euadere ⁊ minuta petā ita operibꝫ bonis redimere. vt de ipsis nihil videat remanere qō ille ignis possit absumere. Illi aūt qui capitalia crīna ꝓmittunt si q̄diu viuūt ea pñie medicamētis redimere noluerīt ad illū ignem puenient de quo dñs dꝛt. Ite in ignem eternū. Et ideo q̄ ab ista ꝑpetua pena ⁊ ab illo purgatorio igne desiderāt liberari. crīna capitalia non admittāt. aut si iam ꝓmiserint. fructuosam agant pñiam. addentes lacrīas rugitus ⁊ gemitus longo cōtinuatos tpe. ⁊ illa pua vel quotidiana petā bonis operibꝫ redimere nō desistant. hec aug. Et qꝛ duꝝ est ad modicū illa tormenta sentire. ideo tutius est ⁊ salubrius vt in pñti vita homo subeat purgationis remediū ⁊ pñie. vt illas penalitates euadere possit in futuꝝ. De hoc hugo de scō victo. sic ait. Est ignis qui dem qui purgatorius dꝛ. vbi purgant ⁊ mundant qui hic corrigere ceperūt ⁊ non ꝑfecerunt. Qui aūt in hac vita nec incipere voluerūt. ibi ꝓsummare nō pñt. Quibꝫ aūt hic correctōem suā incipe datur. illic correctionis perfectio refuat. Tñ tutius oīo est vt hic incipe ⁊ pficere ꝓtendas vt illic nihil tibi faciendū vel patiendū supersit. Duꝝ est tormēta illa vel modicū vel ad momētum sentire. ꝓterea tibi tutius oīno ē vt hic incipias ⁊ pficias qō facere debes. ꝙ si pficere ñ potueris tñ si inchoaueris noli desperare saluus eris. sic tñ qꝛ per ignē ardebis quidē donec ꝓsumptū fuerit qō cremabile portas. tu aūt saluus eris q̄m fundamentū vite in te ꝑmansit qō caritas dei est. hec hugo.

Et sciendū. put dꝛ trich. de scō victo. ꝙ tribꝫ modis purgatō peccatoꝝ agit. aliq̄n ꝑm solam severitatē. aliq̄n ꝑm solam pietatē. aliq̄n ꝑm solaz moderatōnem vtriusq̄. vt miseratio ipsa non sit sine nōnulla severitate. nec severitas sine miseratōe. Siquidem in igne purgatorio intolerabilis afflictō sine totius ꝓsolationis remedio Inuoluntaria satisfactione est afflictio cum multiplici ꝓsolatione. In lauacro regenerationis plena emundatio nihil habens afflictionis. Prima purgatio agit per incendiuꝫ. secunda per flagellum. tercia per lauachꝝ. Per incendium purgatorij ignis scoria peccati excoquit. per flagellum satisfactōnis palea peccati excutit. per lauacrum regenerationis peccati macula absq̄ pena diluit. Sunt autez multi qui in extremis veraciter pēnitent. sed morte ꝑuenit tempus satisfaciendi non habēt Ex his quidem maluz qō iniquitatis ⁊ impietatis est. ad veram eoꝝ pēnitentiam remittitur. quod vero turpitudinis ⁊ impietatis ē purgatorio igne

ercoquit. ⁊ his dictuz intellige qđ in ps. habes Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates. Alij cū magna deuotiõe ad confessionẽ venũt ⁊ cū omni studio ⁊ solicitudie satisfactionẽ soluũt ⁊ turpitudinẽ suã caritatis opib⁹ ⁊ virtutũ varietate obducũt. fit itaq; in eis qđ als legis. Caritas opit multitudinẽ pcõꝝ. In his adimplet illud ps. Beati quorum tecta sunt pcã Plures post multa flagitia ⁊ blasphemias de iudeis ⁊ gentib⁹ venientes in xpo regenerat. quibus tñ p̃teritis malis nihil satisfactionis iungit. q; renatis in xpo de añ acris pctis nihil ĩputat. p talib⁹ esse dictũ puta Btũs vir cui nõ imputauit dñs pctm̃ Et sunt nõnulli qui tã pfunde ⁊ intime penitent ⁊ tanto deuotõis ardore in ipa sua pñia feruent. ⁊ tm̃ de dñi pietate psumũt. vt hoc ipm in eis ad pcõꝝ suoꝝ expiationez sufficiat ⁊ dñm sibi pria placabilẽ reddant. Le stat hoc tam sero penitẽs latro ille qui statĩ audire meruit. Hodie mecũ eris in padiso Eiusmodi quelibet in eoꝝ currit numerũ quib⁹ a dño nõ imputatur pctm̃ sed dimittunt eis pcã multa qm̃ diligunt multũ. hec ricbar. ¶ Vbi etiã pfiderandum q̃ in pctõ duo sunt remittenda culpa viz ⁊ pena. Culpa remittit p confessionẽ ⁊ corde cõpunctionẽ Bz culpa dimissa adhuc remanent pcã remittẽda q̃tum ad penam ad cuius remissionem requirit satisfactio. que fieri solet p bonũ opus caritate formatũ. Et hoc ꝑm plus ⁊ minus put vnusquisq; in pctis ⁊ facinoribus excessit ¶ Et notandũ q̃ remissio culpe aut nulla est aut totalis Sed remissio pene fit per partes ⁊ non tota simul de coĩ cursu licet aliq̃n fiat tota simul ꝓpter feruorẽ penitentis ⁊ ex liberalitate dei. Et hoc fit maxime cũ ops deus cor hoĩs p grãm cõpunctõis accendit. ⁊ feruentes lacrimas p pctis effundere facit que ita habundãtes eẽ pñt q̃ pcã oĩa nõ solũ q̃tuz ad culpã verũetiam quantũ ad penã valent abluere Añ maria magdalena ex feruida cordis dilectione lacrimis suis xpi rigauit pedes. ⁊ ideo ab ipo dño audire meruit dimittunt tibi pcã tua non solum quãtum ad culpã sed etiaz quãtum ad penam ꝓter vehementẽ amorẽ caritatis dei q̃m dilexit multuz Simile etiam legit de beato petro. qui post negationem trinam egressus foras est ⁊ fleuit amare. cui statim dimissum est totum peccatum ⁊ in signum huius dominus post resurrectionem suã dignatus ẽ sibi singulariter apparere ⁊ in eadem apparitione ipm mirabiliter consolari Ex quib⁹ colligere possumus q̃ ad pfecte delendum peccatum q̃tum ad culpam ⁊ quantum ad penam nihil ita efficax est quemadmoduz lacrimosa cõpunctio. que ex feruido ⁊ humili corde ꝓcedit. Quod exhortando affirmat beatus berñ. sic dicens. O homo vna lacrima de puro corde ⁊ contrito ꝓcedens plus purgat animam tuã q̃ ignis purgatoriũ infra spacium decem annoꝝ. hec beatus bernar. Añ vere penitentes non solũ emendant viram suam virtuose ⁊ religiose viuendo verũ etiam dñm deprecantur vt gratia compunctionis ⁊ lacrimaꝝ illis donet vt a suis excessib⁹ in pñti vita perfecte ablui mereantur. Quam etiam gratiam se obtinere a domino confidentes cum ps. dicũt. Cibabis nos pane lacrimarum ⁊ potum da nobis in lacrimis in mensura. ac si dicant. Tantam sufficientiã equipollentem lacrimaꝝ tes nobis vt sufficiãt ad delendũ pfecte peccatũ. q̃tum ad culpã ⁊ quantum ad penam. vt purgari ⁊ mũdati post hãc peregrinationem sine impedimento ad te

peruenire valeamus Talis vero aīma exuta a corpe non hīs impedimentū culpe vel pene talis debite statim evolat ad gloriā. Hoc etiā ptz rōne. qz talis anima pgrām quā hz digna est glorie. & non hz impedimentū, ppter pso nevel totius nature. qz illō impedimētum per xpi mortez fuit ablatum. qz p mortē suam amouit impedimentū nature. & ascendens ad celos misit donū gratie que ambo erant neccāria ad pfecutōem glorie. Sed & hoc notandū qp peccatū veniale minuit feruorem caritatis in hoīes & potentias aīe in operib bonis lassat & retardat post hanc vitam a gloria qui homo deberet & posset statim post mortē evolare cogitur, ppter pcā venialia ad tps in purgatorio expectare. Nunqz enim ab aliquo facies dei videbit donec soluat per penas minimū quadrantē venialiū peccatoz. Oportet em quēlibet ira mūdū esse in introitu paradisi sicut fuerat in innocētia baptismali. Unde est neccē qz diu sumus in corpe vt fm dictū apostoli mundemus nos ab oī inquinamento carnis & spūs pficientes sanctificationem in timore dei. vt purgati & mūdati ac virtutib decēter adornati post hanc vitā sine lesione ac molestia possimus cū pace videre faciē dei. De hoc bea. aug. sic dr. Qui talib bonis digna gesserunt per fluuiū ignis nō transibunt. ūta fuerit peccati materia tāta & ptranseunti morā. quantū stulta iniquitas gessit. tantū sapiēs pena discutiet. que oīa ab aīma separari p elemosinas & lacrimas ppendiosa transactōe potuissent Conuertamus ḡ nos ad melioza dū in nostra ptāte sunt remedia. hic extinguamus mortē moriendo peccatis. hic iam vitā vite meritis ppare mus. hec aug. Tercio videndū est de celesti patria ad quā sanctoz aīe que sine impedimēto sunt statim postqz soluunt a corpe puemunt & scōz angelōz cetib siue ꝓsortio iungunt. De hoc beatus greg. ix. moza. sup illo vbo Qui fac interioza austri. sic ait Quid nāqz austri noīe nisi feruoz sancti spiritus designat. quo dū repletus quisqz fuerit ad amorē patrie spiritalis ignescit. Interioza ḡ austri sunt occulti illi angelorū ordines. & secretissime pātie celestis quos implet calor spūssancti. Illuc quippe scōz aīe & nūc corporib exute & postea corporib restitute puemunt. & ꝗsi astra in abditis occultant hec gre. Et rich de scō victo. de hoc sic ait. Aia iusti de ergastulo & vīculo carnis egrediēs liberata de seculi tēptatōnib transibit ad gloriā filioz dei. Felix ille transitus quo iustus post actōez bonā stolā primā & euadens miseriaz intrat gloriā & post laborē inuenit requiem. Beati nāqz mortui qui in dño moriunt. Immodo iā dr spūs. i. deus vt requiescant a laboribz suis Agent em ibi diem solemnē cum angelis coram altissimo dño. ibi gaudentes cum bonis spiritib in gaudio solemnitatis illius glorificatōem suoz corpoz ibi habitantes in excelso vident regez in decore suo. hec rich. Nam anime sancte in illa eterna beatitudine fruunt dei visione quia vident deum per essentiam Unde dominus in cruce dixit latroni. hodie mecum eris in paradiso. Ubi paradisi nomine notat dei fruitio. qz per acta passione. tam ipē latro qz alī qui in limbo fuerunt per essentiam videt deum. Et ideo ꝓsequenter omnes anime innocentes & beate. nec habentes aliquod impedimentum postqz a carne solute fuerint ad celestē patriam p ducunt & fruunt dei visione Unde beatus grego. in moral. sic dicit. Animus cuiusqz sancti aīa corruptione carnis

exuta ad deū mox ducit. qui p nobis in morte sua spōte vel sat̄ifecit cecidit & de morte resurrexit. Ān nos qui rede ptoris gr̄a redempti sumus hoc ip̄a celestis muneris hēmus. vt cū carnis nr̄e habitatiōe subtrahim̄. mox ad celestia p̄mia ducam̄. hec greg. ¶ Premiū vo celestis patrie q̄d aliud est q̄ visio sancte trinitatis ac fruitio dilectōis illius. qua fruunt oēs aīe sancte in illa felici requie ꝯstitute ad quā tocūdissimā requiē aīe innocentes aut p̄ p̄nāz satis purgate a dño post istā pegrinationē suscipiunt. De hoc p̄ beatus aug. sic dr. Aīe sancte que in hoc seculo aut p̄ vite innocentiaz pure sunt aut p̄ne purgāt̄ satisfactione a nostro saluatore suscipiunt. & cū eo credēde sunt eē sm dictū ap̄li. Cupio dissolui & eē cū xp̄o. hec aug. Beatus etiā gre. in libro dyalogoz sic dr. Luce clarius ꝯstat q̄ p̄fectoz aīe mox cū huius carnis claustra exeūt in celestibo sedibo rapiunt. Quod ip̄a per se veritas testat dicens Ubicūq fuerit corpus illuc congregabunt & aquile quia vbi ip̄e redemptor noster ē corpe illuc p̄culdubio colligūtur & aīe iustoz. Et paulus dissolui cupiebat & esse cū xp̄o. Qui q̄ xp̄m in celo esse nō dubitat nec pauli aīam in celo esse negat. Qui & de solutiōe sui corporis atq̄ habitatione patrie celestis dixit. Scimus q̄n si terrestis domus nr̄a h? habitatōis dissoluit. q̄ edificationē habemus a deo domū nō manufactam sed eternā in celo Sed si nūc in celo sunt aīe iustoz quid ē q̄ in die iudicij p̄ sue iusticie retributione recipiant. Hoc eis mimiz crescit in iudicio q̄d nūc aīaz sola postmodū vo corpo rū beatitudine p̄fruant. vt in ip̄a quo q̄ carne gaudeant. in qua dolores pro dño cruciatusq̄ pulerūt. hec gregori. Ubi t̄ notandū q̄ aīe sanctoz'añ resumptionē corpoz q̄uis sint in eterna felicitate & in visione dei t̄n adhuc cogitant de resurrectione p̄pij corp̄is & ideo p̄pter tale desideriū q̄d ad corpus h̄nt eoz beatitudo nō est ita pfecte plena sicut erit post resurrectionē corpis ¶ De hoc beatus bern̄. sic dr. Aīe a carne exute iam pane doloris nō cibantur sed vinū amoris post cibū plenius haurire p̄mittunt Non t̄n purū sed cū lacte mixtū vt quelibet illazum dicere possit illud can̄. v. Bibi vinū cū lacte meo. vnio em̄ diuim̄ amoris miscent etiam tunc dulcedinē lactis. i. naturalis affectionis. qua resumere corpus suuz glorificatū desiderāt Estuat ergo aīa tūc vino sancte caritatis potata sz plane non ad ebrietatem celicā quin tp̄er interim ardoze diuine caritatis p̄mixtō humani lactis. i. naturalis affectionis. Ebrietas ven̄q̄ corp̄alis solet euertere mentes atq̄ oīno immemores reddere sui sed nō ex toto obliti sui. que adhuc de p̄prio corpore cogitat suscitando. p̄pter q̄d desideriū aīa p̄fecte btā eē non p̄t fic̄ p? resurrectionem corp̄is cū ꝯsummabit̄. hec bern̄. Nam aīa p̄pter talem affectionē quaz gerit ad corpus retardat quodāmodo ne tota intentione pergat in illud summuz bonū q̄d est deus nec t̄n p̄pter hoc desinit esse beata cuius non ꝯsummate nec etiā aliquē dolorē sentit ex hmōi desiderio naturali. Hoc affirmat beatus augu. sup̄ gen̄. dicens. Animae inest quidā naturalis appetitus corpus ministrādi quo appetitu retardat quodammō. ne tota intentione pergat in illd̄ summū celū a's bonuz. q̄diu non subest corpus. cuius administratione appetitus ille ꝯquiescat. non obstante t̄n illo desiderio aīa in patria est beata licet non ꝯsummate & tamē nullum dolorem sentit ex illo naturali appetitu.

Hec augustinus.

Filius

DEsidero etiam vltimo scire de resurrectione mortuor de finali iudicio ac gloria eterna quā possidebūt electi in illa celesti patria.

Ca. .XV. Pater

SCire debes de resurrectione mortuorū q̄ sicut deus est potentissimus in collatiōe grāar. ita est & iustissimus in retributione stipendior. Quia igit meruit homo vel demeruit vt in aīa simul & in corpe puniat. vel inuicē pmiū a dño ꝓsequat ideo in eisdem oz ipm resurgere Ad hoc aūt tube resurgent mortui sicut dr apls. XDupliciter vo intelligit illa vox. fm quosdā em illa vox tube est imperiū xpi resurgere impantis Scōm alios vox tube est manifesta xpi apparitio. Sm dr beatus greg. Tuba sonare non est aliud q̄ mūdo iudicem filiū dei demōstrare. De resurrectione aūt corporū hoc tenēdum est q̄ oīm corpora resurgent in resurrectione generali nulla in eis exīte differētia q̄tum ad ordinem tpis. sed magna q̄tum ad ordinem dignitatū. Nam mali resurgent cuz eor defectibus penalitatibus. miseriis & defectibus quos habuerūt in statu vie. qr malis resurrectio nō est ad vitā sz ad supplicīū ideo necesse est q̄ ipi cū suis infirmitatibus deformitatibus & defectibus suscitent. Boni vero suscitabunt in optimis ꝓditionibus & per hoc necesse est q̄ in eis vitia derahant & natura seruet Dēs vero tā boni q̄ mali resurgent integri corpore debita statura fm etatem plenitudinis xpi. Resurrectio igitur tcia corriget in natura. s. defectū sicut in pueris & in mutilatis. superfluum. s. vnguium & crinium & hmōi. Errorem ficut monstruositatem membror. Resurgent quoq̄ corpa eadez in numero q̄ prius erant ex eodē puluere ad quē redacta fuerant. ita q̄ in quascūq̄ auras vel sinus terre puluis ille dispsus fuerit ad eandem aīam redeat que ipsum primitus dum creseret & viueret aīauit. Non solum aūt resurgent corpora quantū ad membra principalia. sed etiā saluis capillis & ceteris membris que sunt ad decorē. A Notā dum etiā q̄ duplex est mors. vicz aīe per culpam. & corporis per penā. Huic rñdet duplex resurrectio. aīe. s. p̄ gratiam. & corporis per gloriā. Et sicut in primis parentibus mors culpe intulit mortem pene. ita resurrectio anime p̄ grām causabit resurrectōem corporis per gloriā. Deinde ꝓsiderandū q̄ statim post resurrectōem erit iudiciuz in quo deus pater per dñm nostr ihesum xpm iudicabit viuos & mortuos. bonos & malos. reddēdo vnicuiq̄ fm exigentiā meritor. In hoc aūt iudicō fiet aperitio librorr. scz ꝓsciarum. quibz merita & demerita vniuersor fibīp sis & ceteris innotescūt. faciente hoc virture illius libr vite. s. incarnati qui in forma dei tatis non videt nisi a bonis. In forma vero humanitatis in q̄ & sententiā pmulgabit videbit tam a boīs q̄ a malis. licet terribilis in eadē forma appareat reprobis & blādus iustis Sed quis existimare pōt q̄ horribile erit peccatoribz illud vltimū iudiciuz ex omni parte. qr supra erit iudex iratus. subtus infernus patens. intus cōscia remordens. extra totus mundus ardens. a dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad supplicium trahētia. miser peccator tot malis inuolutus quid faciet. latere erit ipossibile. apparere intolerabile Totus etiam mundus tunc accusabit peccatorē

qz offenso creatore offendit oīs creatura. Astabunt etiā oēs coz illo in tremendo iudicio vt referat vnusquisq; qđ gessit in corpe siue bonū siue malū Presto erit diabolus vt recitabit vitā pfessionis nē & obūciet nobis in faciem quicquid fecerimus. in qua die in quo loco peccauerimus & quid operis tunc tpis facere debuimus Et si tales inuenti fuerimus exultabit ille aduersarius noster in ospectu iudicis supplantem se nobis exclamās agens talē causam apud talē iudicē. Dicet nāq; diabolus . equissime iudex iudica istum meū esse ob culpā. qui noluit eē tuus per gratiam. hoc tremendus iudicium vnusquisq; fidelis timere deberet . & q̄d in pētri vita ostitutus semetipsum dūdicet & pdite innocentiaz puram oscīam acquirere studeat que in illo metuendo iudicio plus valebit quā oēs thesauri mundi De hoc uerū. sic dr Quid tā pauendū quid tā plenū anxietatis excogitari pt q̄ iudicā dū astare illi tanti iudicis tribunali. & incertaz adhuc sub districto iudice expectare sīnaz Uemiet inq̄ dies iudicij vbi plus valebūt pura corda q̄ astuta verba. cō scientia bona q̄ marsubia plena. quā do quidē iudex ille iudicabit qui non fallet vbis nec flectet domis Uerendū est valde cū adhuc uentū fuerit. ne taz in subtili examine multe nostre iustificie vt putant pcā appareant. Unuz est tñ si nosmetipos dūdicauerimus nō vtiq; iudicabimur Bonum iudicium qđ me illi districto diuinoq; iudicio subducit & abscondit Uolo vultui ire in iudicio eius pētari non iudicādus iudicem interim fratres & terribilem illam expectationē studeamus pēti declinare iudicio. Quicūq; em̄ iudicari dissimulant eo iudicio qđ nunc est in quo pzinceps mundi huius eiciet foras expectent iudicem vel timeant magis a quo cū ipso principe suo eijcient foras & ipsi. hec dicit. B Ubi notā dū q̄. iiij. erunt ordines in futuro iudicio. Quidā em̄ iudicabunt & damnabunt sicut illi qui fidē habuerunt sine opib Quidā iudicabunt & saluabuntur. vt hi quoz merita bona permixta erant aliquib uenialibus malis Quidā non iudicabunt & damnabūt. sicut hi qui caruerūt fundamēto fidei Quidā non iudicabūt sed saluabunt & iudicabūt. sicut pfecti viri & ptemptores mūdi. De hoc habet in. vj. als in. x. mor. vbi beatus gre. sic dr. Due quippe partes sunt electoz. s. & reproboz Sz bonoz ordines hi in singulis pribus otinēt als ptinent Alij nāq; iudicant & peūt quib uoce dominica dr. Esurini & non dedistis mihi māducare. Alij uo in extremo iudicio peunt & nō iudicabunt De quib dns dr Qui non credit iam iudicatus est Ex electoz uo pte alij iudicant & regnant quivite maculas lacrimis tergunt. qui mala precedentia sanctis seqñtib redimētes quicquid illicitū aliqñ fecerit ab oculis iudicis elemosinaz supadditione cooriunt. quib iudex ueniens in dextra ostitutis dicat. Esurini & dedistis mihi māducare Alij non iudicantur & regnant qui pcepta legis pfectione brutū trāscendunt. qz nequaq̄ hoc solū qđ cunctis diuina lex precipit implere otenti sunt. sz pstantiori desiderio plus exhiberi apperūt q̄ preceptis generalib audire meruerūt quib dominica uoce dr uos qui reliquistis oīa & secuti estis me. cū sederit filius hoīs in sede maiestatis sue sedebitis & uos sup sedes. xij iudicantes. xij. tribus israhel. Si itaq; in extremo iudicio non iudicant & regnant. qz cū auctore suo etiaz iudices uenīt Relinquentes quippe oīa plus

ꝓmpta deuotione exequunt q̄ iuberi generaliter audierūt.hec greg. ¶ Sciendū etiā q̄ due sūt in illo iudicio ferunt. vna ꝑ bonis.alia ꝑ malis Sūa ꝑ bonis ꝓtinet.vij. clausulas. Prima est amabilis xp̄i vocatio. ibi. Venite. Scōa diuina benedictio.ibi. benedicti.Tercia paterna dilectō.ibi patris mei.Quarta est remuneratōis retributio. ibi ꝓcipite. Quinta regni assignatio ibi.regnū Sexta est glorie ꝓparatio.ibi.q̄ ꝑatum est vobis Septima eterna ꝑdestinatio.ibi.ab origine mundi. Iré sūa ꝓra malos ꝓtinet sex clausulas Primo a deo sepatōez. cum dr. Ite.Scōo maledictōem ibi. maledicti.Tercio incarceratōis inclusionē.ibi.in.Quarto pene acerbitatē.ibi.ignē.Quinto liberationis desperatōnem.ibi.eternū. Sexto demonum associatōem.ibi.qui ꝓparatus ē dyabolo ⁊ angelis eius. ¶ Vbi etiā notandū q̄ sunt nōnulli reprobi qui finē suis pctīs imponere nō curāt. q̄ finē habere futura supplicia suspicātur. De talib⁹ beatus greg.xxiiij.moꝝ. sic dr. Sunt quidaz q̄ idcirco pctīs suis ponere finem negligūt.q̄ hē q̄q̄ finē super se iudicia dei suspicant.quibus breuiter rñdemus. Si q̄q̄ finiēda sunt supplicia reprobor.q̄q̄ etiaz finiēda sunt gaudia beator. Per semetipsam em̄ veritas dr. Ibunt hi in supplicium eternū.iusti aūt in vitā eternam Si ergo non est vez hoc q̄d minaꝝ.neq̄ illud vez est q̄d ꝓmisit. Ac inquiūt. Ideo eternā penam peccatoribus minatus est vt eos a peccator perpetratōne ꝓterz.q̄ creature sue eterna supplicia minari debuit non inferre. Quib⁹ citius rñdemus. Si falsa minatus est vt ab iniusticia corrigat.etiā falsa pollicitus est vt ad iusticiā ꝓuocaret Quidum ꝓmissionib⁹ suis reprobor sup-

plicia,finiri asserunt.assertōne sua etiam elector ꝓmia remuneratōesq̄ ꝓfundunt. Quis hant etiam vesaniaz toleret qui conaꝝ astruere. vez nō eē q̄d veritas de eterno minata est. ⁊ dum saragunt deū,phibere minime nōverētur predicare fallacē. At inquiūt fine fine non dr punīri culpa que cū fine ꝑpetrata est. Justus minir est opꝰ deus ⁊ q̄d non eterno pctō ꝓmissum ē eterno non dr punīri tormento. quib⁹ citius rñdemus q̄ recte dicerent si iustus iudex districtusq̄ veniens nō corda hominū sed facta pensaret. iniqui em̄ cū fine deliquerunt.q̄ cū fine vixerūt.voluissent quippe sine fine viuere. fine fine in iniquitatib⁹ possent ꝑmanere.nā magis appetūt peccare q̄ viuere ⁊ hic sp̄ viuere cupiunt vt nunq̄ definăt peccare cū viuunt. Ad districti ergo iudicis iusticiā pertinet.vt nunq̄ careant supplicio.quor mens in hac vita nūq̄ voluit carere pctō ⁊ nullus deꝝ iniquo terminus vltionis q̄ q̄ diu valuit als vixit noluit habere terminū criminis Ops em̄ deus q̄ pius est miseror cruciatib⁹ non pascit.q̄ autez iustus est ab iniquor vltione in ꝑpetuū nō sedatur. hec greg. ¶ De eterno etiaz supplicio reprobis ꝓparato. ⁊ q̄ pena inferni finē nō habeat. oñt bea.berñ. in tracta.de miseriis hoīs ita dicēs Quis putas tūc meror est.quis luctus.q̄ tristicia cū iniusti sepabunt a ꝓsorcio iustor ⁊ a visiōe dei ⁊ tradent in prātem dyaboli ⁊ ibunt cū eo in ignē eternuz. ibi erunt sine fine in luctu ⁊ gemitu ꝑcul quippe exulati a beata patria ꝓdisi. Cruciabunt in gehenna ꝑpetua nūq̄ requiē adepturi.nunq̄ lucē visuri. ſz ꝑ milia miliū annor in inferno cruciandi.nec tñ vnq̄ inde liberādi.vbi nec qui torq̄t fatigaꝝ.nec q̄ torquet aliq̄ liberabit.sic em̄ ignis ibi ꝓsumit.

vt semp reseruet. sic tormenta agunt vt semp renouent Juxta vero qlitatē culpe vnusq̄sq; penā sustinebit gehēne t similes culpe rei suis similib; iūgun tur cruciādi Nihil aliud ibi audiet nisi fletus luctus gemitus vlulatus t plā ctus merores t stridores dentiū nihil q; ibi videt nisi ymes t laruales faci es torto; atq; teterrima mōstra demo nū. ardebūtq; miseri in igne eterno in eternū t vltra. In carne cruciabunt p ignē in spū p̄scie ymem Ibi erit do lor intolerabilis. feror incompabilis timor horribilis. mors corpis t aīe si ne spe venie t mie. Sic tū moriunt vt semp viuant. t sic viuūt vt sp morian tur. ita ipa aīa pctōris aut in inferno p pctīs cruciabit. aut in paradiso p bois opib; collocabit Nūc g̃ altep e duob; eligamus aut sp cruciari cum impīs aut ip̄petuō letari cū sanctis Bonū si quidē t malū mors t vita añ nos sunt vt ad qđ vluerimus manus extenda mus t si tormenta non terrēt saltē pre mia inuitēt. hec terñ. ¶ Deinde vidēdū est de gloria beato; quaz ipsi post resurrectionē possidebūt De qua primo notandū vt dt thomas de aqui no. Beatitudinē scō; post resurrectio nem augeri qui dez extēsiue manifestū qz beatitudo tūc erit nō solū in aīa sed etiā in corpe. Aīe etiā beatitudo exten siue augebit inq̄tum aīa nō solū gau debit de bono p̄prio sz etiā de bono cor poris. Corpus namq; qđ corrumpit in pūti aggrauat aīam Sivo a corpe remoueat oē illud qđ p actionē aīe re sistit. simpliciter aīa erit pfectior in ta li corpe existens q̄ p se separata Quāto aūt aliquid est pfectius in eē. tanto pt pfectius opari Unde t opatio aīe con iūcte tali corpi erit pfectior q̄ opatio aīe separate. hmōi aūt corpus ē corpus glorioſum. qđ oīno subdet spūi. Un perfectior erit beatitudo anime post re surrectionē corpis q̄ ante. Sicut em aīa separata a corpe corruptibili pfecti us pt agere q̄ ei p̄iuncta ita post q̄ fue rit p̄iuncta corpori glorioso perfectior erit eius operatio q̄ qñ erat separata. Omne aūt impfectū appetit suam per fectionē t ideo aīa separata naturaliter appetit corpis p̄iunctionez. t p̄pter hunc appetitū t impfectione p̄cden te eius opatio qua qui in deum fert est minus intensa. Et hoc est qđ dt ibro. q̄ ex appetitu corpis retardat ne tota intentio p̄gat in illud summū bonum Hec thomas. Unde p̄sideranduz q̄ aīa post resurrectionem generalem. re sumpto iam glorificato corpore. libera bit ex hac impfectione. qz tunc absol uet a desiderio naturalis affectōis quā nūc gerit erga corpus per gloriam re surrectionis. Et ideo sine omni obsta culo alicuius impedimēti eternaliter tunc feret in amorem dei t inebriabi tur plenissime ebrietate diuine carita tis necvnq̄ a visione seu amplexu p̄di toris sui imperpetuū auellet. De hoc beatus bernar. ita dt Redituris igitur corporibz t p̄sumptis in vita mortali inebriamur mira plenitudine exuberā tes post resurrectionē tanq̄ carissimi t merito inebriantur. qui ad nuptias agni introduci merent edentes t bibē tes super mensam illius in regno sapi entie qñ sibi exhibet glorioſam eccles iam. tūc p̄fus iebriat carissimos suos tūc de torrēte voluptatis sue potet eos qñ in amplexu illo artissimo sponsi t sponse fluis impetus letificat ciuitatē dei. vt delectent in leticia in eternum De ista superhabundantia diuine ca ritatis idem beatus bernar. in libro de diligendo deū sic ait O amor sanctus t castus. o dulcis t suauis affectus ca ritatis. o pura t deifica intentio volu

ptatis ⁊ eo certe deificatio⁹ ⁊ purio⁹. quo in ea de ꝓpio nil mixtū relinquit. eo suauio⁹ ⁊ dulcio⁹ quo totū diuinus est qđ sentit. sic affici deificari est. qūo stilla aque modica multo infusa vino puro a se deficere tota videt ⁊ sapo⁹ vini induit ⁊ calo⁹em. ⁊ qūo ferꝝ candens ignitus simile igni fit. pristina q̄ forma exutū. ⁊ qūo solis luce aer pfusus in eandem transformat lūis claritatē adeo vt iam non illuīatus sed ipsum lumen esse videat. sic in oēm modum tunc in sanctis humanā affectionem quo dū ineffabili modo nccē erit a seipa liquescere. atq̄ in diuinā pēitus transformari voluntatē. Alioquin qūo erit deus oīa in omnib⁹. si in ꝯie aliquid de ꝯie superit. manet quidez substantia sed in alia forma in alia gloria atq̄ potentia ⁊ qñ erit qñ veniam ⁊ apparebo ante faciē dei mei. Hec verū.

¶ Et sciendum q̄ in celesti patria oēs deus electōs suos dotabit diuersis dotib⁹ tam in aīa q̄ in co⁹pe. Dotes vero aīe quib⁹ aīe gaudebūt sunt tres .s. cognitio. dilectio ⁊ inhēsio siue tentio que a quibusdā appellat apprehensio. a quibusdā vero fruitio. Hanc totū numerus multipliciter accipit. Primo ex pte virtutū tlxologicaꝝ. q⁹ cognitio succedit fidei. dilectō caritati. cōprehensio aūt spei. Alio mō accipit ex pte potentiaꝝ aīe. Cognitio namq̄ ꝑt appropriari intelligētie. dilectio voluntati. apprehensio memorie. Pōt etiam predicte dotes accipi ſm tria que tribus psonis appropriant ita vt apprehensio respiciat potentiā patris. cognitio vero sapiam filij. ⁊ dilectio bonitatem spūssancti Prima igit dos aīe est cognitio. q⁹ diuina essentia videbit ab omnib⁹ tota sed nō totalr. i. put est infinita. videbit tñ essentia diuina limpidius ab vno q̄ ab alio. ⁊ iste defcūs erit ex parte videntis non visi. q⁹ idem erit visum. ¶ Secunda dos animē est dilectio. sed inter dilectionem virtutem ⁊ dilectōem dotē duplex est differentia. Nam vna est ſm habitu⁹. q⁹ virtus est id ꝓprie qđ transit de statu gratie in statū glorie. Dos autē est qđ supra meritum datur in introductiōe sponse. Alia est differentia penes obiectū. q⁹ deus erit obiectū virtutis inquantū est summa bonitas. obiectum autē dotis inquantū vmbilis in vnum spūm. Et notandū q̄ fides ⁊ spes ſm rem euacuabunt in patria Caritas vero nec ſm rem nec ſm actū eius euacuabit. sed solummō ſm modū imperfectio illius tollet ⁊ idō augebit in patria. Tercia dos anime est apprehensio que ē tentio visi ⁊ amati. vel est tentio veri ⁊ boni primi. ⁊ hoc ꝑ q̄ est put ꝑ hendere sumit ꝑ attingere ⁊ non ꝑ circumplecti diuinā immensitatē. ¶ Notandū ꝙsequenter q̄ quatuo⁹ sunt dotes co⁹pis. quaꝝ numerus sic habetur. Nam ad hoc q̄ co⁹pus pfecte sit subiectum aīe nec eā impediat in operib⁹ quatuo⁹ requirunt. quoꝝ duo pertinent ad sensum. alia duo ad motum Primū qđ ad sensuz requiritur est vt sit facile receptibile speciē sensibiliū ad qđ disponit claritas. Alterꝝ vt non sit receptibile passionū ignobiliuz ad qđ disponit impassibilitas Quo ad motum etiā duo requirunt. Unū est vt p̄ contrariam inclinatōem nō resistat suo moto⁹i. ad qđ disponit agilitas. Aliđ est vt co⁹pa per que mouet non resistant ei. ad qđ disponit subtilitas.

¶ Item iste dotes sumunt ſm quatuo⁹ defectus quos hz co⁹pus humanum a quatuor elementis ex quib⁹ cōponit Habet enim co⁹pus humanū ab igne caliditatē. ⁊ inde nigredinem. a terra grossiciem. ab aere passibilitatē

Ab aqua frigiditatez ⁊ inde tarditatē Sed ista tollunt̄ p quatuor dotes corporis. Ui p rōem generalē btōz corpora p̄rogatiuis siue dignitatibus seu dotibꝫ gloriabunt̄. s. claritate impassibilitate agilitate ⁊ subtilitate De prima viz claritate dr ecc̄l. Fulgebunt iusti sicut sol De secūda viz impassibilitate dr apocal. Jam non erit amplius luctus neqꝫ clamor sed nec ullus dolor De eadem etiam dote dr beatus augu. Intantum corpa nrā glorificata erunt impassibilia. vt si ponerent̄ in inferno nullatenus paterent̄. De tercia dote .s. agilitate. idem beatus augu. sic dr. Corpora glorificata erunt tam agilia. vt vbi esse volunt sine mora sine vllo obstaculo statim erunt. De quarta dote viz subtilitate. idem beatus august. Corpora glorificata erūt tam subtilia vt non obstantibꝫ quibuscūqꝫ obstaculis transeunt vbi volunt. Unde dns resurgens a mortuis ex virtute corpis glorificati surrexit de sepulcro clauso ⁊ ad discipulos intrauit in ꝯclaui ianuis clausis. hanc glorificationez corporum operabit̄ xp̄s in fidelibꝫ ⁊ electis suis post resurrectionē generalem Unde dr apl's. Saluatorem expectamus dn̄m nostrum ihesum xp̄m. qui reformabit corpus humilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpi claritatis sue. Unde etiā beatus greg. Erūt electorꝫ corpa claritati dn̄ici corpis ꝯfigurata. que ⁊ si eq̄litatē glorie eius nō hūt per naturam. Similitudinē tn̄ ꝯfigurationis eius habebūt p gr̄am. hec greg. ¶ Ubi etiam notandū q̄ post resurrectionem generalē ⁊ glorificationē corporꝫ in celesti patria sancti ⁊ electi ipam dīnitatem non videbūt per oculos corpales q̄uis etiam glorificatos sed per spiritum hoc est p animam. De hoc beatus aug. in libro de ciuitate dei sic dr. Considerandum est quantus vir dicebat. Ex pte scimus ⁊ ex pte ꝓphetamus Et videmus nūc p speculum in enigmate tunc aūt facie ad faciem ¶ Premiū itaqꝫ fidei nobis visio ista seruat̄. Facies aūt dei manifestatio eius intelligenda est non tale aliqd membrum quale nos habemus in corpe Unde illud qd ait apl's. Facie ad faciem non vult vt deum p hanc spēm corpalem vbi sunt oculi corporales nos visuros esse credamus. quē spū fine intermissione videbimus. misi em̄ esset interioris hoīs facies nō diceret idem apl's nos aūt reuelata facie gloriam dn̄i speculātes in eandem ymaginez transformamur de gloria in gloriā tanqꝫ a dn̄i spū. Et in ps. camt̄ Accedite ad eum ⁊ illuminamini ⁊ facies vestre nō confundent̄ Fide quippe accedit̄ ad deū. quā cordis constat eē nō corpis In futura em̄ vita dns nobis erit ita notus atqꝫ conspicuus vt videat̄ spū a singulis nobis. hec greg. ¶ Ds ops deus vbiqꝫ ⁊ in oīb volens ꝓuidere saluti nostre. vnigenitū filiū suum in hunc mundum misit ⁊ carnem assumere voluit. vt per suam passionē ⁊ mortem non solū ab eterna damnatiōe nos redimeret. sz etiā vt in celesti pria post corpum glorificationē a sensu nēe carnis videret̄ in sua hūanitate ⁊ a sensu mētis hoc est p spūm siue animam videret̄ in deitate ⁊ sic totum hominem nostr̄ interiorem viz ⁊ exteriorem reficeret eterna sua suauitate ac letificaret. ¶ De hoc in tractatu de spū ⁊ aīa sic dr. Duo sunt sensus in homine vnus interior alter exterior ⁊ vterqꝫ bonum suum habet quo reficitur. Sensus interior reficitur contemplatione deitatis. exterior in ꝓtemplatione humanitatis Propterea em̄ dns homo factus est vt hominem totū beatificaret in se. vt tota querela hoīs esset

ad ipsuz ⁊ tota dilectio esset in illo cū a sensu carnis videret per carnē ⁊ a sen su mentis per veritatis ꝓtemplatōem. hoc erat totum bonū hoīs siue ingre de ret siue egrederet foras in suo creato re pascua inueniret. pascua foris in car ne saluatoris. pascua interius in dei tate creatoris. hec in li. de spū ⁊ aīa

¶ Sed ⁊ hoc notandū ꝙ sancta tri nitas que est vnus deus a neīne in hac vita ꝓprehendi ꝑt. In celesti vero pria ab electis ⁊ sanctis apte videbit ⁊ co gnoscet. De hoc beatus aug. alloqñdo dñm in quodā tractatu qui speculū dr sic ait. Quis in hac vita positus vel cri stallino pectore sufficiat penetrare sui ipsius trinitatis misteria. qūo pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus tres psone estis ⁊ vna natura. quō tu pater diceris inge nitus. filius genitus. spūssanctus nec genitus nec ingenitus. sed ꝓcedens di caris. Qūo filius de te patre natus est. ⁊ spūssanctus de te ꝓcedit ⁊ filio. qūo filius nascendo non ꝓcedit. spūssctūs ꝓcedendo non nascit. qūo filius nō de se. sz de te est. nec tū tui est posterior de quo est. Qūo spūssanctus de te ꝓcedit ⁊ filio. nec tū a vobis pscindit a quib ꝓcedit. Qūo tria vnū estis ⁊ vnū tria Qūo inuicē relatiue tria estis essentia liter vnū. qūo trinus ⁊ vnus deus vbi qz es ⁊ non particularim vbiqz es. sed v biqz totus. vbiqz pñs sine situ. motu. ⁊ loco. Quis ista rogo ꝓsideret. quis hoc apprehendat. quantalibet ꝓbirate vel scia ꝓeditus. hoc tū in spe ꝓmissi onis repositū est. qz videbimus te dñe. ⁊ tanto vnusquisqz psp icacius quāto hic vixerit purius. qz mundo corde te ste scriptura deū videbunt. Apte nāqz videbimus cuncta mentis iaz detersa caligine qūo filius qui oriendo est tibi o pater de quo orit subsequens nō est. ⁊ qūo spūssanctus ambox qui ex ꝓcef sionem ꝓducit a vobis ꝓferentib nō p̄cit. Qūo ⁊ vnū diuisibiliter tria. ⁊ tria indiuisibiliter vnū estis. visa em̄ claritas ad patefactā nobis tue maie statis spem pux amantis intuitū men tis rapiens subleuabit. Que nimix vi sio nūc fide inchoat sed tunc in specie pficiet. non em̄ ibi vllis misteriis cuz facie ad faciē videbimus te. qz nos la tere tunc nō poteris qñ tu deus vita vi uentiū te nobis clara visione infinua bis. hec aug. ¶ Considerandu z etiā ꝙ in illa celesti pria vnusquisqz ꝓ priam mercedē accipiet ꝓm suū labo rem ⁊ meritū. qz qñto quis in pñti fue rit virtuosior. ⁊ in caritate dei pfectior. tanto eius glia in eterna retributione erit copiosior. De hoc bea. grego. iiij. mora. sup illo verbo. puus ⁊ magnus ibi sunt. sic ait. Qz in hac vita nobis est discretio opum. erit in illo ꝓculdu bio discretio dignitatū. vt quo hic ali us aliū merito supat. illic alius alium retributōe trāscendat. Vñ in euange. veritas dr. In domo pris mei mansio nes multe sunt. Sed in eis multis mā sionib erit ipsa retributionuz diuersi tas ꝓcorz. qz tanta vis in illa pte nos sociat vt quid in se quisqz non accepe rit hoc se accepisse in alio exultet Erit em̄ cunctis beatitudo leticie. qñquis nō vna sit oīb sublimitas vite. hec greg.

¶ Circa qō notandū ꝙ tres sunt status sublimes hoīm quibus aureola debet. Aureola em̄ est mentis speciale gaudiū veniens ex opē excellenti ⁊ pri uilegio Tribz em̄ generib hoīm vt di ctū est debet aureola. vicz martiribz. v ginibz ⁊ predicatoribz. Qō ptz multi plici rōne. Primo ex operibz excellē tissimis viriū aīe. Excellentissimū āt opus rōnabilis est predicatō veritatis Excellentissimū opus ꝓcupiscibilis est obseruatio castitatis virginalis. Ex

cellentissimus opus irascibilis est per
pessio corpalis. Un pz ꝙ pdicatoribꝫ
ꝫ virginibꝫ ꝫ martiribꝫ debet aureola.
Scdo pz hoc nūerus ex hostibꝫ quos
p pugnas manifestas vincūt. qui sunt
mundus. caro. ꝫ demonia. Martires
em̄ vincūt mundū. virgines carnē pre
dicatores diabolū ℟ Tercio pz p
victoriā tripliciū passionū. Sunt em̄
passiones innate. illate. ꝫ in cordibꝫ
alienis. sed passiones innatas supant
virgines. illatas vero martires. illas
aūt que sunt in alienis cordibꝫ vincūt
pdicatores. Ex istis ꝫ colligere possu
mus ꝙ tres sunt gradus excellentis p
fectionis sanctoꝝ quibꝫ debet aureola
ꝫ sumit ꝑm effectū gratie causantē me
ritū excellentis pmij glorie penes sum
me arduū viriū aīe. vt pmissum ē que
sunt rōnalis irascibilis ꝫ concupiscibi
lis. Meritū nāq; pmij excellentis q̄
tum ad summe arduū virtutis concupisci
bilis est virginalis continētia cui debetur
aureola virginū ꝓpter singularē victo
riam quā de carne obtinent contra quaz
continue bellū gerit. q̄uis em̄ vidue vel
continentes post pctm̄ pugnent contra car
nem. pfectius tñ virgines triumphant
qz nobilissimū est genus victorie nun
q̄ cessisse hosti. Meritū vo q̄tum ad
summe arduū virtutis rōnalis est pdi
cationis doctrina cui debet aureola p
dictoꝝ qz pfectissima victoria contra dy
abolū obtinet qñ non solū aliquis re
pugnans non cedit sed etiaz de regno
illius eū expellit. nō a se solū sed etiaz
ab alijs. Meritū vo quantum ad sum
me arduū virtutis irascibilis ē ꝑ xpo
passionū ꝫ mortis tolerantia. cui debe
tur aureola martirum que summa est
Quia ꝑm beatū greg. ad magnaz clari
tatē que in regno xpi aspicit ꝑ effusio
nem sanguinis venit. nā inter oēs pas
siones illatas exterius ꝓcipuuz mor
tis tenet locū. Non solū hi sancti qui has
progatiuas a dño consecuti sunt. verum
etiā oēs beati ꝫ electi cuiuscūq; status
sint qui post resurrectionem ꝫ finale iu
dicium ad gloriā celestē assumentē gau
debunt inenarrabili iocunditate ine
ternuz. Gaudebūt inq; supra se de dei
visione. infra de celi ꝫ aliaꝝ creaturaꝝ
pulcritudine. intra se de corpis ꝫ aīe
glorificatione. extra se de angelorum ꝫ
hoīm societate ℟ De hac eterna
felicitate beatus aug. sic dt. O vita vi
talis dulcis ꝫ amabilis. vbi summa se
curitas. secura trāquillitas. tranquil
la iocunditas. iocūda felicitas. felix
eternitas. eterna beatitudo. ꝫ beata vi
ta sine fine visio atq; laudatio dei Ibi
est affluentia diuitiaꝝ. influentia deli
ciaꝝ. cfluentia oīm bonoꝝ. hec augu.
Ad has delicias tam felices. ad hanc
refectionē tam desiderabilē quā deus
pparat suis electis brīs est q̄ illic pue
nerit. qm̄ ibi xps dei filiꝰ eternas epu
las illis mīstrabit. De hac mirifica re
fectione brīs dem̄. sic ait. O mutatio
ammirabilis. o refectio desiderabis.
o inebriatio exoptabilis vbi dapifer
est dei filius. pincerna spiritussanctus
vbi in habitatione sancta mater ꝫ vir
go intemerata transit ꝫ mīstrat discū
bentibꝫ. hec dem̄. ℣ De pmio aūt ꝫ
felicitate eterne pātie idē brīs dem̄. in
tractatu de miseria hoīs sic dt. Premi
um ē videre deū. viuere cū deo. esse in
deo. q̄ erit oīa in oībꝫ. habere deuz qui
est summū bonū. ꝫ vbi est summū bo
nū ibi est summa felicitas. summa io
cūditas. vera libertas. pfecta caritas
eterna securitas. ꝫ secura eternitas.
ibi ē vera letitia. plena scīa. ꝫ oīs pul
critudo ꝫ brītudo. vita phennis. requi
es ꝫ concordia dulcis. Sic cū deo brīs
erit in cuius conscīa peccatū inuentū nō
fuerit. videbit enim eum ad voluntā

tem.habebit ad voluptatem. fruet ad iocunditatez. in eternitate vigebit. in veritate fulgebit. in bonitate gaudebit Sicut habebit pmanendi eternitatē. sic cognoscēdi facultatē ⁊ requiescendi securitatē. Ciuis siquidē erit illius sctē ciuitatis cuius angeli sunt ciues. O ciuitas celestis. mansio secura. patria totū ꝓtinens qđ delectat. ppls sine murmure. incole quieti. hoīes nullam indigentiā hntes. O q̄ gloriosa dcā sunt de te ciuitas dei. sicut letantiū oīm hītatio in te oēs letāt. cuius aspectus pulcer ⁊ facies decora. eloquiū dulce. delectabilis est ad videndū. suauis ad hnd̄um. dulcis ad pfruendū. ipse per se placet ⁊ p se sufficit ad meritū. sufficit ad premiū. nec extra illū quicq̄ q̄rit. qz totū in illo inuenit quicqđ desiderat. sp libet illū aspicere sp habere. sp in illo delectari. ⁊ illo pfrui. in illo clarificat intellectus ⁊ purificant affectus ad cognoscendā ⁊ diligendā veritatem. ⁊ hoc est totū bonū hoīs. nosse vicz ⁊ amare creatorē suum. Beati erimus cm̄ ⁊ videbimus q̄ dulcis ē dns ⁊ q̄ magna multitudo dulcedīs eius Cognoscemus patris potentiā. filij sapiam. spūssancti benignissimā clementiā. ⁊ ita hēbimus illius summe trinitatis noticiā. hec erit summa illius felicitatis qm̄ intelliget in suo puro esse sincera deitas ⁊ ꝓprietates incomprehensibilis trinitas. patebunt archana deitatis. videbit ⁊ amabit deus. et hec visio ⁊ dilectio totū cor hoīs implens ⁊ satians totū erit illius beatitudo ꝺis ꝺsummatō. vna erit oīm lingua. iubilatio indefessa. vnus affectus. amor eternus. patebit veritas. implebit caritas. ⁊ erit integra corpis ⁊ aīe societas. fulgebit sicut sol hūanitas glorificata. qz erit ꝺcors carnis ⁊ spūs caritas angelorū ⁊ hoīm. vnū erit gaudiū. vnum colloquium. vnum cōuiuium. non languebit amor. nō liquefiet dilectio. pnūbo omnib⁹ boīs nulla erit dilationis afflictio qm̄ beatifica dine manifestatis pnūcia omnib⁹ erit oīa. In torrente illius voluptatis nihil apperit vltra cumulata societas. vbi eterna erit felicitas. supeminens gloria. supabū dans leticia. hec ber. Cum igit hoīes sint puenturi ad celestē patriā ⁊ similes effecturi angelis dei ꝺgruū est vt de amore illoꝝ quo eternaliter feruntur in deū aliqđ videamus. ⁊ q̄uis similis act⁹ caritatis nequaq̄ nos exercere in hac vita possumus. tm̄ imitari eos aliqualiter quantū nra fragilitas permittit in dei amore studeam⁹. De hoc ergo primo sciendū qđ amore diuinuz angelorū intelligere oportet immateriali ter qua est super mentē ⁊ desideriū in declīabile in aliud ⁊ irremissibile a ꝓprio feruore ꝺremplationis dine. ac p excessum oīs substantie in solos sponsi amplexus rendētis ⁊ nulla anxietate afflictiv accidit in desiderijs carnalīū voluptatū. quaꝝ appetitus plenus est anxietate ⁊ pena. ꝓpter qđ ipsi angeli pure ⁊ singulariter deū desiderāt. ⁊ nihil est qđ eos possit ab eius amore revocare vel retardare. Et qz deus est spūs informis. equaliter bonus ⁊ pulcer. etiam qui in se habet simplicissime omnez speciem desiderabilē. vt sapiam. bonitatem. pulcritudinē. eternitatem. omnipotentiā. ⁊ fm omnia hec est totus desiderabilis. ideo plenarie. intime ⁊ irrevocabiliter in se trahit oīm suoꝝ ꝓprietatoꝝ desideria oīa. Unde angeli ex ratōne abundanti sciētes id qđ appetunt super omnia esse desiderabile. idcirco amore puro ⁊ non in aliud tendentē in illud summū lumē intaforiter ⁊ inauerribiliter intendunt qp ista intentio a nulla potētia intercidi

potest vel impediri Et notandum q̄ in sacra scriptura nō inueniunt amores angelici distincte traditi nisi de seraphin De quor amore dyo.ca.vij.angelice ierarchie ponit quinq̄ gradus aut ꝓprietates ita dicēs Mobile eorū semp̄ diuina ⁊ incessabile ⁊ calidum ⁊ acutū ⁊ superferuidū. vbi dr glo. Interpretatio huius nois seraphin. s. incendentes vel calefacientes. iuxta naturales ꝓprietates ignis qui incendit ⁊ calefacit nobis. significat sempiternā mobilitatē substantiar illius circa diuina ⁊ incessabilitatē ⁊ caliditatē ⁊ acutū ac extendentē feruorē sempiterne motionis eor in deū que attentissima est ⁊ irremissibilis ⁊ in aliud desiderabile nūq̄ declinās. hec vba occultissima sunt Ideo lyncomien. Dmentator exponēs ea ita dr Ad hoc deformes habitus tā excessos ⁊ a nostra infirmitate longinquos. ac visui nostro taz absconditos exponendos oīno minores sumus. verisimile est em̄ hoc eē de archanis verbis q̄ paulus in raptu sic audiuit. que quis non licet hoī loqui. hoc tñ dyonisio spālissimo discipulo ⁊ quasi celesti Dcini locutus est. que iste vt estimo nō coīter oībz sed puritate intelligētie ⁊ diuinis illuminatōibz ⁊ gra privilegiatis ac p hoc vt supra hoīem eleuatis decreuit coīcare. hec lyncomien. ¶ Prima igit ꝓprietas vel gradus seraphici amoris sm dyo. est semp̄ mobile de quo Dmentator Lyncomiensis. ⁊ hugo commentator Dcorditer ibidem dicūt. q̄ autor volens ostendere ꝓprietates amoris quo feruent seraphin ficur eaz significauit ꝙ ignē. sic eor dei formes habitus significat p ignis ꝓprietates. Ignis ꝓprietates sunt sempiterna nō interrupta mobilitas. caliditas. acumen penetrātiū. acutū ⁊ superferuidū Eandē igit ꝓprietatez quā dr motionez amoris vt estimo significat actionem. i. amorionem non interruptam nec infinitam quietem vel pausatiōe ab agendo. Que em̄ alia esse p̄t amoris semp̄ motio nisi sp actualis celestibus substantijs. non sicut in nobis qñq̄ quiescit aut finit sz sempiterne agit exñs intenta vt non desistat aliqñ ab agendi motione. ac p hanc intentionē irremissibilē ab amandi intentione ⁊ indeclinabilis seu inflexibil ab amando ordinate amatū ⁊ indeclinabile ad aliquid aliud inordinate amandū De hoc etiā glo. sup eodē. vij. ca. sic dicit. Quia igit deus caritas ⁊ qūo caritas ex deo est. homo ⁊ angeli ad ymaginez dei facti sunt. q̄ si ista dilectio defuerit totius imaginis spēs figuraq̄ soluet Quōg deus caritas est. nihil itaq̄ est apud deū p̄ciosius caritate. ea aūt caritate maxime viget primus ordo angelor. vnde ⁊ seraphin. i. ardētes appellant. Interpretatio igit nois seraphin insinuat mobile semp̄ eor. i. qr semp̄ mouent circa diuina. nam iugiter flagrant ⁊ ardent ineffabili dulcedine diuini amoris. ⁊ circa dilectionis eius affectum estu quodam delectabili mouentur. Mobile ergo eorum vim vehmētissimi amoris insinuat. vnde ⁊ ipsum nomen eorum de quo nunc sermo est seraphin id est incendium dicitur. nam de ipso ommium auctore scriptuz est. Deus noster ignis consumens est Deus quippe ignis dicitur quia flamma sui amoris mentes quas replet incendit. Et seraphin idcirco incendiū dicunt. qm̄ hec potestates ex prime supra ceteros ineffabili dilectione eius succēse sunt. hec glo. ¶ Scda ꝓprietas vel gradus seraphici amoris est incessabile vel infinibile. ⁊ hec ꝓprietas amoris differt a prima sicut dr Dmētator lincomien. ⁊ reddit rōnem dicens

Hec particula sp̃ mobile tollit interruptionem motionis in amorõe ⁊ hoc adiunctũ incessabile vel infimbile tollit terminatiõem in duratõe. vel forte p̃ hoc q̃ autor vt incessabile vel infimbile tendit exprimere hanc ꝓprietatẽ amoris ad similitudinẽ ꝓprietatis ignis. vicz q̃ sicut ignis nõ hz terminũ in agendo dũ inuenit auctã materiam in quã p̃t accendi. sed sp̃ crescit in maius. Sic amor ⁊ eius actio non hz terminũ in agendo dũ inuenit materiam auctã in quã possit transire Deus aũt infinitus est. qz infinite sapiẽ. potẽtie. bonitatis. iusticie ⁊ miẽ de ipo dictis Igit amor in ipm transiẽs sp̃ inuenit auctam materiã in q̃tum naturaliter aptus natus est transire. ⁊ ignis qui est amor aptus natus accẽdi. Amor igit ⁊ amoris motõ in dina natura terminũ nõ hz in agendo. significat ergo p̃ mobile sp̃ sempitermitas ꝓtinuans interruptiõem ⁊ durationis interminatiõem. Per incessabile vero seu infimbile amoris ⁊ amatoris ⁊ amationis significat augmentabilitas ꝓtinuans terminum augmentationis seu intentionis ⁊ magnitudinis. vt verus sit ꝓsuetus sermo de quo dr Modus amandi dei est sine modo ⁊ mensura. Sñ motio illoꝝ spũum summe dilectati appropinquantiũ incessabilis dr ⁊ intenta. intima ⁊ inflexibilis qz a se per amoris desideriũ in deũ tendẽs ⁊ mobilis sp̃ est vt nunq̃ in se subsistat. ⁊ intenta vt in illum pergat. ⁊ intima vt ad exteriora non effluat. ⁊ inflexibilis vt ad aliud extra ipsum ⁊ p̃ter ipm non diuertat. Mobile nãq̃ ad inquisitiõem excitat. Incessabile vero ad ꝓseuerantiã ꝓsummar. Excly nco. A Tercia ꝓprietas vel gradus seraphici amoris ẽ calidũ nã caritas eoꝝ frigescere nescit. qz taz valido amoris igne calent vt nunq̃ in eis elatudo mentis locum habeat qz ipsi tam feruenter tãq̃ subtiliter dilectata tis amore inflãmant illuminationes eius ꝓmi suscipiũt. De hoc calido dr Hugo Tercio in loco ꝓuenienter ponit calidũ. qz sicut mobile p̃cedit vt ad inquisitiõem excitet. ⁊ incessabile sequit vt ad ꝓseuerantiã ꝓfirmet ita calidum sequit vt ad sensum vivificet. ⁊ acutũ vt ad ꝓpelendendum penetret. ⁊ vltimo superuidũ sequit vt ad ꝓpelensionẽ ⁊ amplexũ quietũ manifestet. Exc hu. De ꝓprietate seu ardore seraphin etiã hea. greg. in quadã omel. sic dr. Seraphin vocant illa scoꝝ spũum agmina que ex singulari ꝓpinquitate sui ꝓdictoris incompabili ardent amore. Seraphin nãq̃ ardentes vel incendentes vocant. Que qz ita deo ꝓiucta sunt vt inter deũ ⁊ eos nõnulli alij spũs interfint tanto magis ardent q̃to bũc vicinius vident. quoꝝ ꝓfecto amor flãma amoris est. qz quo subtilius claritatẽ diuinitatis aspiciũt. eo validius in eius amore flãmescunt. Exc gre. Et qz celestis p̃tie spũs in dei amore sp̃ flagrãt. ido incessanter gustãt q̃ suauis est dñs. Haz ꝓ ut dr richb. amor est dulcedo saporis intimi. vñ q̃to quis ardẽtius amat. tanto suauius gustat. ⁊ cingulũ quo cingitur amor est gaudiuz spei. qz vbi amor ibi spes. ⁊ vbi spũalis dilectio ibi gaudiũ. Etiam hoc notandũ q̃ gaudiuz ⁊ desideriũ beatoꝝ spũum est incessabile ⁊ eternũ. quoꝝ etiam desideriũ est sine labore. qz satietas desideriũ comitat. ⁊ sianf sine fastidio. qz illa satietas ex desiderio semper accenditur. Est itaq̃ eis delectãbiliter impressa satietas simul atq̃ sitis. Longe abest a siti satietas. longe a satietate fastidiũ qz ⁊ sitientes sianf ⁊ satiati sitiunt.

B Quarta ꝓprietas vel gradus seraphici amoris est acutum. Quod

exponens hugo. ꝯmentator sic dr Acutum significat quendā impetū amoris vel xmētiam amoris ardentis desiderij et penetrantis. vt ibi sit vbi est ipm qđ amat. et cū ipo et in ipo. vt nō solū ab illo calidū sit. sed transeat acutū in ipm. poterit em̄ calidū eē et quali de lōge calefieri cui hoc satis esset amare. Sed non erat iste amor pfectus. nisi acutū faceret sibi et transiret oīa et penetraret. ymo potius ad dilectū iret. Si em̄ in dilectū non vadis. adhuc foris amas nec acutū hēre diceris. sed ebes et torpens diuisus es manēs extra et alius et vnū cū illo non efficeris. Amor aūt vnū vult facere cū ipso et idcirco penetrat et ꝓpinquat q̄tū pt ad vnum ipm. Vñ ꝓpheta ait. vbi erat impetus spūs illuc gradiebant. Impetus acutū est. Acutū vo nō quiescit donec intret et penetret et dicat Tenui eū nec dimittam donec introducā eū in domum matris mee et in cubiculū genitricis mee. Tunc em̄ ipse ad te ingredit. q̄n amor illius cor tuū penetrat et ad intimū cordis tui illius ptingit. Igit tu teipm ad te introducito nō solū in domū tuā qz hoc nō est magnū magne dilectioni misi vsq; ad thalamū pueniat et cubiculū ingrediat et vsq; ad interiora penetret et in intimis tuis requiescat. Acutū g̃ penetrat oīa et impetū sequēs ardētis desiderij sui nec dissiliat valens donec ad amatū pueiat et eo amplius adhuc fitiens intrare ad ipm et esse cū ipso. et tam ꝓpe et si fieri possit hocidez ipm sit qđ ipse. nūquid non acutū valde ē hoc oīa penetrare et ad intima intrare. nec repelli posse aliq̄ virtute donec pueniat vbi amat. Quis inquit amplius separabit nos a caritate xpi. psecutio. an fames et c̄. multa que impedimento esse potuissent si dilectioni obstitissent Dilectio aūt qz acutū habuit teneri non potuit sed ptransiuit et penetrauit ardens libere ac currens ad desiderū suū Hec hugo C Quinta ꝓprietas seu gradus seraphici amoris est supferuidum qđ lyncoñ. exponens oñdit primo quid sit feruidū et quid supferuidū Dicit ergo sic Feruere dicunt que impresso calore sursum supra se ferunt et ꝓprio pondere in se recidunt. huius supra se eleuationis et in se relapsus vicissitudinarie feruere dicunt. Sancti itaq; viri q̄ ex accepta spūssancti gratia supra se efferunt in deum. ex ꝓprio pondere recidūt in se ab actuali supra se eleuatione hec vicissitudinātes pñt ꝯgrue dici spū feruentes. et qui in hoc supeminēt supferuidi sunt D Sed q̄stio ozit. si āgeli quoq; amore defixus in deum repescit. aut remittit. aut aliquo mō declinat ab ipo qūo dici pñt feruentes. et si feruentes dici non pñt qūo feruidi dicunt Rñdet lincoñ. q̄ pt dici q̄ sicut dei cognitio in se est velut mane et cognitio ipius in creaturis est velut vespe. sic amor in se est eleuatio. et amor ipius in creaturis est velut depressio. et in hoc vtroq; ipius amore sese naturaliter adinuicē ꝓsequēte q̄si quedā vicissitudinario feruor est spūalis ciuus eminentia est esse in termino possibilis sibi intentionis. Vel forte potest dici q̄ amor quo deū angeli amplexant supferuidus est qui intensus ad summū non lentescit neq; remittit sed immobiliter prestat intentionis sue summitatem. hec lyncoñēsis. Hugo vero commentator exponens predictum verbum. scilicet superferuidum dicit Ammonet nos hec res aliqđ maius cogitare de supferuido q̄ de calido et acuto Nostis em̄ q̄m id quod feruet quadā calorīs et incendij sui violētia iactat extra se toraliter supra se et facit motionē magnā inuisibili estimatōne

qđ enim prius acutum fuit in dilectõe abstinentia oĩa penetrans supferuidũ fit iam buliens in seipõ stare nõ valẽs Acutũ enim amoris est cũ oĩa transcẽdendo despicit. superferuidũ aũt cum etiã seipm ptemnendo relinquit. nam ille qui hoc soluz appetit qđ amat. in illius ptatione etiam seipm despicit q̃ amat. neq̃ eñ vere id solũ appeteret. si vel seipm cum illo amaret. Non enim hoc facere pt nisi magna ⁊ singularis dilectio vt pre amore illius qđ solũ diligit. ille etiã qui amat quodammõ a seipso despiciat. Fit ergo miro mõdo dũ per dilectõis ignẽ in illũ sustollit qui est supra ipm prim amoris expellat ⁊ exeat a se Quõ ergo feruet ⁊ qũo bulit corde. qui post perceptuz supmi amoris ignem dũ in illuz solũ qui sursum est appetendũ fertur cogitatõne ⁊ desiderio extra se,piscit ⁊ supra se elevat. nec se cogitat dũ illum solũ amat Hec hugo. ℭ Et notandũ, qđ dr glo. sup eodẽ. vij. ca. celestis ierarch. qđ q̃to seraphin vicinius claritatẽ dei aspiciunt. tanto manifestius q̃ in creatura fiunt penetrabiliꝰ vident. aspicientes eñ incircumscriptũ oĩa ptinentez oĩa in eius visione ꝓspiciunt. nã luce visionis intime mentis laxatur sinus Cũq̃ in dei luẽ rapit sup se in interioribꝫ ampliat. tantũq̃ expandit vt angusta sit ei oĩs creatura. non solũ autẽ seraphin, sed ⁊ quicunq̃ sci in illa celesti patria oĩpotentis dei claritatẽ vident. Nullo mõ credendũ est qđ fortis sit aliquid qđ ignorent q̃libet pauꝫ de luce creatoris aspexerit breue sit ei omne qđ creatum est. namq̃ in deo rapti videre sine difficultate pñt omẽe qđ infra deũ est Cũ ergo facultas hec omnibus sit deũ cernentibꝫ. seraphin tñ eã specialiter obtinent. sicut ⁊ oẽs angelici spũs amore creatoris coĩter ardẽt Et tñ ꝓpter incompabilez caritatis ardorem seraphin ardentes dicunt q̃ vltra q̃ dici ꝓ vel estimari possit diuino ardent amore. hec glosa. Qđ aũt beati spũs videntes deũ penetrent ⁊ videãt oĩa que fiunt in creatura beatus ber. de hoc sic dr. Celestis illius curie lapides viui ⁊ rõnabiles vicz illi angelici spiritus diuinis intersunt ꝓfectibꝫ ⁊ trinitatis misteria nouunt. audiuntq̃ ineffabilia que non licet hoĩ loqui. q̃nto eñ plus vident tanto plus intelligũt. ⁊ q̃to plus cognoscũt tanto plus diligũt. ex duplici coherent fibi lapides illi glutino cognitionis plene ⁊ pfecte dilectionis. Tanto siquidẽ maiore dilectõe ad se inuicẽ copulant. q̃to ipsi dilectioni q̃ deus est vicinio̊res existũt Sed nec vlla separare ab inuicẽ suspcõ ꝓbi nihil oĩno qđ fit in altero alteꝫ latere patit penetrantes oĩa radios veritatis qũo qui adhereꝫ deo vnus spũs est cũ deo. nihil dubiũ est quin perfecte adherentes ei beati spũs cũ eo pariter ⁊ in eo penetrẽt vniuersa. hec ber. F

Ubi notandũ q̃ non solũ hec ꝓprietates quas describit dyoni. vicz mobile incessabile. calidũ ⁊ acutũ ⁊ supferuidum ptinent ad seraphin. sed etiã ad omnes spũs celestes qui pfruunt visione dei. q̃ ⁊ ipsi mouent sine cessatõe ⁊ intermissione in amorez sui creatoris. ⁊ hoc acute ⁊ feruenter. non tñ eq̃li modo. q̃ digniores ⁊ magis ꝓpinqui deo ꝓut sunt seraphin ⁊ ceteri ordines sublimiores angelorꝫ fm suam dignitatem ⁊ excellentiam quam a deo hñt feruentius fm plus ⁊ minus ⁊ ardentius feruntur in sui creatoris felicissimum amorẽ. Hoc idem intelligendũ est etiã de omnibꝫ sanctis ⁊ beatis qui post resurrectõem generalem ⁊ glorificatõnem corporꝫ ad eternam gloriam sunt ꝓuenturi. nã ⁊ ipsi fm plus ⁊ mi

nus ꝑut in pñti vita fuerunt viruosio
res ⁊ in dei caritate feruentiores .mo
uebũt ⁊ ferent incessanter ⁊ sine inter
missione absq; omni obstaculo ⁊ impe
dimento eternaliter in amorem dei ac
cũ angelicis spiritibꝫ eternaꝫ felicita
tem possidebũt. Et sic habemus de gra
dibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ seraphici amoris ꝑ
vt ꝑ doctores dici potuit. ¶ Et q̃
uis etiã de gaudio patrie celestis mul
ta in sacra scriptura habeãt ⁊ ꝑ docto
res sanctos in diuersisq; libris ⁊ tra
ctatibꝫ.nullo tñ mõ illa ineffabilia bo
na ꝑut veraciter sunt aliquo ſmone ex
plicari pñt.nec etiã mĩmũ gaudiũ qõ
beate aĩe in celesti regno possident ali
quis in pñti vita positus intelligere ꝑt
quanto minus ꝓbis enarrare. Ũñ bea
tus aug.scire desiderans aĩaꝫ gloriaꝫ
beataꝫ. de hoc volebat scribere epl̃am
beato ihꝛonimo qui iã fuerat egressus
de corpe ⁊ celestibꝫ gaudijs sociatus.
quid de hac materia sentiret ab eodeꝫ
beato ihꝛonimo.in visione mirificam in
formationẽ sup̃ hoc habuit ⁊ responsũ
de quibꝫ visione responsa idem beatus
augu.in epl̃a ab cirillũ sic ꝺr Dñ ypo
ne in cella mea requiescerẽ. unde co
gitans qualis inesset aĩabꝫ beatoꝝ qui
cũ xp̃o gaudent gloꝛie ⁊ leticiaꝫ q̃ri
tas.cupiens inde ex hac materia bre
uem ꝓponere tractatum.carta calamo
pugillariq; in maĩbꝫ susceptis breueꝫ
vellẽ scribere epl̃am scissimo ihꝛo.de
stinandaꝫ.vt quicquid ex hoc sentiret
responderet. Sciebã em̃ in tã difficili
questione a nullo alio viuentũ me pos
se euidentius edoceri.cũq; iã scribens
salutatõis exordiũ ihꝛo.in effabile lu
men subito nĩis inuisum tpibꝫ nĩisq;
linguis mimime declarandũ cũ ineffabi
li inauditaq; odoꝝ oĩm flagrantia cel
lulã in q̃ stabã intrauit hoꝛa iam cõple
toꝛij. Inter hec aũt meis me ꝑstrepen
tibꝫ cogitationibꝫ quid hoc esset.de lu
ce hec dicẽs ꝓbavoꝝ emicuit Augusti
ne augũstine augustine quid queris.
puras ne breui immittere vasculo ma
re totũ.breui ꝓcludere pugillo terraꝝ
orbem.celũ firmare nevisitatos cursus
exerceat. Que oculus nullius hoĩm vi
dere potuit tuus videbit.q̃ auris nulla
ꝑ sonũ haustit audiet tua.q̃ cor hũanũ
nullatenus intellexit nec etiam cogita
uit existimas te posse intelligere.infini
te rei q̃ erit finis .infinita qua mẽsura
metieris.potius totuꝫ mare in artissi
mo clauderes vasculo. potius terrarũ
orbẽ paruus teneret pugillus. potius
a motu ꝓtinuo celuꝫ desisteret .q̃ gau
dioꝝ ⁊ gloꝛie q̃bꝫ beatoꝝ aĩe fine fine
potiunt minorẽ intelligeres particulã
misivti ego experientia docereris. dis
curre adhuc breue tpis spaciũ. im pos
sibilia facere non teneris. donec ĩplea
tur vite tue cursus .hic nõ quereas que
non alibi nisi quo tam feliciter ꝓperas
inuenire pñt.hic farage talia exercere
opera vt postmodũ ibi qui hic aliq̃liter
cupis rõnabiliter inerernũ habeas .in
de qui intrãt nullatenus exeũt.hec ꝺba
beati ihꝛo.ad augustinũ. Beatus etiã
dñs.enumeratis quibusdã gaudijs ce
lestis patrie vltimo cõcludit nequaq̃
posse illa in cor hominis ascendere ita
dicens. Omnes habitatores ihꝛusa
lem letissimi ⁊ iocundi q; leticia sem
piterna super capita eoꝝ gaudiuꝫ ⁊ ex
ultationẽ obtinebũt. nõ erit ibi mors
neq; luctus .neq; fletus .neq; dolor .
neq; languor.sed nec semium. neq; ter
ror hostium .ſzona vox letantiũ. vnus
ardor cordium . o q̃ securi . quia se
dent in pulcritudine pacis ⁊ in tabern
naculis fiducie ⁊ requie opulenta. O
opulentia nimis multa ⁊ eternitas .
quicquid delectat ad votuꝫ adest.quic
quid ꝓtristat ꝑcul abest.ibi sonãt iugi

ter organa sanctoꝝ. ibi dulcis simphonia resonat musicorum. ibi angeli ⁊ archangeli ymnum deo decantant ante thronũ dei. ipse enim deus populo suo est ibi sertũ exultationis ⁊ corona letitie. ipse eoꝝ merces. ipse pastor ⁊ pascua. ibi pascunt nec fastidiunt. fruuntur nec deficiunt. sed sp frui magis ac magis sitiunt. Est enim eis ipse oĩs iocunditas. omnis suauitas omnis vbertas. ⁊ vt breuiter dicamus est eis omnia in omnib⁹ ☞ q̃ dulcia coram deo resonant cantica cãticoꝝ. audiſ hmõi ☞ Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis. Et dicamus breuius. nõ est ibi locus vbi nõ cantet canticum letitie. ⁊ per oẽs vicos eius abominationis dr. laus honor ⁊ gloria. benedictio ⁊ omnis gratiarũ actio deo nr̃o in secula seculoꝝ. Amen ☞ Nec vidimus ⁊ loquimur vtrũq̃. qr velut in parabolis. sed ea que in veritate sũt. nec oculi videre. nec aures audire. nec vnq̃ in cor hoĩm ascendere potuerunt. hec berñ. ☞ Nec igitur celestis patrie bona per fidem ⁊ caritatem dei ⁊ tra opa virtuosa acquiri possunt. sed quanta sint estimari non possunt. ☞ De hoc aug. sic dicit Extendat anima cupiditatẽ suam ⁊ sinu capacioze quarat ꝓhendere qõ oculus non vidit. nec in cor hominis ascendit. desiderari potest. suspirari in illud ꝑt cogitari digne ⁊ verbis explicari digne non potest ☞ Quicquid vis cogita. quicquid exopta. si esset ꝓhensibile definiret esse laudabile Et quid dicimus. fide nõ attingiť. spe non ꝓhenditur. caritate non capiť. desideria ⁊ vota transgrediť. acquiri non potest. ibi sat haberis cũ peneris. hic te oportet esurire cũ peregrinaueris. Et qui non gemit peregrinus nõ gaudebit ciuis domesticus ☞ O qualis patria. ⁊ miseri sunt pegrinãtes ab illa. Suspiremus ⁊ suspirio gemamus ⁊ vbertate domus eius inebriati. illam saltez cordis desiderio attingamus. qũo potuit lingua sonuit. cetera mente cogitenť Ex his verbis sanctoꝝ doctoꝝ colligere possumus qd gaudium eterne felicitatis nulla hũana ratio ꝓhendere põt. quanto minus sermone quis poterit explicare. Ad illa ergo festa celestis patrie omni studio ac diligentia pervite sanctimoniam vnusquisq̃ put valet dño cooperante se debet prepare. nam ſm dictũ beati fulgentij. arbores sumus in agro dominico. i. in sancta religione ꝓstituti. deus aũt noster est agricola. In qua videlicet religione ⁊ si nõ possunt omnes arbores. s. omnes fratres ⁊ religiosi equales fructus afferre. nulla tñ in agro dñico id est in sancto ordine sterilis debet permanere. Unde laborare debemus cum omni sollicitudine vt in statu incipientium ⁊ vere penitentium aut in statu ꝓficientium vel etiam perfectoꝝ. qui tres status in hoc tractatu ꝑ parte descripti sunt ante exitũ mortis inueniri valeamus ⁊ post hanc trãsitoriam vitam ad eternam mansionẽ ⁊ ad illa ineffabilia celestis patrie gaudia puenire mereamur. De quib⁹ ineffabilib⁹ gaudijs apostolus ait. Oculus nõ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoĩs ascendit. que ꝓparauit deus his qui diligunt eum. Ad que inenarrabilia bõa eterne glorie pducat nos dominus noster Ihesus xp̃s. qui cum patre ⁊ spũsancto viuit ⁊ regnat ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

Explicit dyalogus dictus Valogranatum ꝓpilatus a quodam venerabili abbate monasterij Aule regie in Boxemia ordinis Cysterciens.

Anno dñi. M.cccc.lxxxvij.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf